Nordisk Råd

42. sesjon

1993

Oslo

Norstedts Tryckeri, Stockholm 1993

Redaktion: Svenolof Karlsson
Charlotta Friborg
Viveca Wiklund

ISBN 91 88112 27-6
Norstedts Tryckeri, Stockholm 1993

Innehållsöversikt

Inledning 5
Kallelse till sessionen 7
Medlemslista 9
Regeringsrepresentanter och valda medlemmar efter länder och partier 12
Saklista jämte förteckning över i Nordiska rådet anhängiga saker 26
Översikt över sessionen 36

Protokoll 41

Saker m.m. 389
Medlemsförslag/Utskottsförslag (A-saker) 391
Ministerrådsförslag (B-saker) 507
Berättelser (C-saker) 628
Meddelanden (D-saker) 977
Frågor (E-saker) 1116
Dokument 1 (Rapport från Nordiska rådets presidium) 1181
Dokument 2 (Regler för sessionens genomförande) 1285
Dokument 3 (Statsministrarnas redogörelse) 1287

Beslut 1299
Rekommendationer/Framställningar 1302
Yttranden 1321
Övriga beslut 1326

Presidium, arbetsutskott, sekretariat, sakkunniga m. m. 1333

Supplement 1347
Utdelning av Nordiska rådets musikpris och litteraturpris 1349
Möte med talmannen för den interparlamentariska församlingen för de Oberoende Staternas Samvälde (OSS) *Ruslan I. Chasbulatov* och presidenten för Internationella Parlamentariska Unionen *Sir Michael Marshall* 1359
Helsingforsavtalet 1369

Register 1389
Översikt över sakernas behandling 1391
Personregister 1404
Ämnesregister 1421

Plan över sessionssalen 1432

INLEDNING

Kallelse till sessionen

Sedan Nordiska rådet idag beslutat om tidpunkten för Nordiska rådets 42:a session, får presidiet härmed meddela att rådets 42:a session kommer att hållas i Oslo den 2 - 4 mars 1993.

Århus den 11 november 1992

Ilkka Suominen
President

Jostein Osnes
Presidiesekretær

Medlemslista

(Upprättad enligt 4 § arbetsordningen och godkänd vid mötet den 1 mars 1993 med ändringar vid möten 1 - 4 mars 1993).

Regeringsrepresentanter - Hallitusten edustajat[1]

Aho, Esko
Andersen, Jytte
Berge, Gunnar
Berget, Grete
Bergstein, Svend
Berntsen, Thorbjørn
Bildt, Carl
Brundtland, Gro Harlem
Christie, Werner
Davíð Oddsson
Dinkelspiel, Ulf
Eidesgaard, Jóannes
Eiður Guðnason
Ellefsen, Svend Aage
Eriksson, Anders
Erlandsson, Ragnar
Faremo, Grete
Friggebo, Birgit
Godal, Bjørn Tore
Hellsvik, Gun
Hernes, Gudmund
Hilden, Jytte
Hörnlund, Börje
Isohookana-Asunmaa, Tytti
Iversen, Hans
Jensen, Marianne
Jensen, Ole Vig
Johansen, Lars Emil
Johansson, Olof
Johnsen, Sigbjørn
Jón Sigurðsson
Kanerva, Ilkka
Kleveland, Åse
Knudsen, Grete
Kofod-Svendsen, Flemming
Kristensen, Finn
Könberg, Bo
Lindeman, Harriet
Lund, Torben
Mortensen, Helge
Norrback, Ole
Odell, Mats
Ólafur G. Einarsson
Olsen, Jan Henry T.
Olsen, Ove Rosing
Opseth, Kjell
Petersen, John
Petersen, Marita
Pietikäinen, Sirpa
Rasmussen, Henriette
Rasmussen, Poul Nyrup
Salolainen, Pertti
Sighvatur Björgvinsson
Stoltenberg, Thorvald
Sundstein, Jógvan
Thurdin, Görel
Trøjborg, Jan
Unckel, Per
Uosukainen, Riitta
Weiss, Birte
Westerberg, Bengt
Westerberg, Per
Westh, Bjørn
Þorsteinn Pálsson
Øyangen, Gunhild

[1] *Betr. tidpunkt för regeringsrepresentanternas närvaro vid sessionen hänvisas till Nordiska rådets nationella sekretariat.*

Valda medlemmar - Valitut jäsenet

Alsaker, Svein
Andersson, Arne
Andersson, Claes
Andersson, Marianne
Andersson, Sten
Árni M. Mathiesen
Bakholt, Børge
Bennedsen, Dorte
Bergdahl, Hugo
Björkenheim, Rose-Marie
Blankenborg, Haakon
Carlsson, Ingvar
Dahl, Birgitta
Davidsen, Terje
Engell, Hans
Enggaard, Knud
Erenbjerg, Hans
Eriksson, Berith
Exner, Lahja
Flodin, May
Frøiland, Ranveig
Geir H. Haarde
Glønborg, Knud
Grøndahl, Kirsti Kolle
Gudmundseth, Roger
Gulbrandsen, Thor-Eirik
Hagen, Carl I.
Halldór Ásgrímsson
Hansen, J. K.
Hansen, Søren
Hassi, Satu
Hauan, Åshild
Haugen, Helga
Hellström, Mats
Hjörleifur Guttormsson
Houg, Tora Aasland
Hurskainen, Sinikka
Husmark, Birgitte
Håkansson, Per Olof
Jakobsen, Johan J.
Jensen, Hans Jørgen
Johannessen, Jógvan A.
Jonsson, Elver
Järvilahti, Timo
Jäätteenmäki, Anneli
Jørgensen, Anker
Kautto, Tarja
Kjærsgaard, Pia
Knutzen, Thea
Koch, Inger
Komstedt, Wiggo
Laukkanen, Markku
Liltved, Tore A.
Louvo, Anna-Kaarina
Lunde, Kjellbjørg
Metsämäki, Lauri
Moilanen, Eeva-Liisa
Motzfeldt, Jonathan
Myltoft, Dorit
Mølgaard, Anders
Møller, Helge Adam
Nielson, Poul
Nordman, Håkan
Nyhage, Hans
Näslund, Ingrid
Oscarsson, Berit
Rannveig Guðmundsdóttir
Rossi, Markku
Rotnes, Marit
Salmén, Olof
Sasi, Kimmo
Sigríður Anna Þórðardóttir
Skjervengen, Pål Atle
Solholm, Lodve
Steenholdt, Otto
Suominen, Ilkka
Svensson, Sten
Svärd, Anders
Syse, Jan P.
Talleraas, Anders
Turunen, Eeva
Ulfvengren, Richard
Vehkaoja, Marjatta
Wroldsen, Ernst
Öhrsvik, Lena

Ändring den 1 mars

Bland de valda medlemmarna ersattes för denna dag Thea Knutzen av *Kaci Kullmann Five.*

Ändringar den 2 mars

Bland de valda medlemmarna ersattes för denna dag Tore A. Liltved av *Kaci Kullmann Five,* Markku Laukkanen för resten av sessionen av *Riitta Saastamoinen.* Heikki Riihijärvi intog för resten av sessionen Mats Nybys plats.

Ändringar den 3 mars

Bland de valda medlemmarna ersattes för resten av sessionen Rose-Marie Björkenheim av *Maria Kaisa Aula,* Elver Jonsson för del av dag av *Gudrun Norberg,* Ingvar Carlsson för del av dag av *Bruno Poromaa,* Ingrid Näslund för del av dag av *Liisa Rulander,* Arne Andersson för del av dag av *Filip Fridolfsson* samt Per Olof Håkansson för del av dag av *Karl-Erik Svartberg.*

Ändringar den 4 mars

Bland de valda medlemmarna ersattes för resten av sessionen Anders Svärd av *Agne Hansson,* Berit Oscarsson för del av dag av *Bruno Poromaa* samt Ingvar Carlsson för del av dag av *Bruno Poromaa.*

Regeringsrepresentanter och valda medlemmar jämte suppleanter efter länder och partier

(Vid sessionens början)

Danmarks Delegation

Regeringsrepresentanter m.fl.

(Utsedda av regeringen 1993)

Rasmussen, Poul Nyrup, f. 43.
Statsminister (S)
Kofod-Svendsen, Flemming, f. 44.
Boligminister og minister for nord. samarbejde (KRF)
Weiss, Birte, f. 41
Indenrigsminister (S)
Westh, Bjørn, f. 44.
Landbrugsminister og fiskeriminister (S)
Mortensen, Helge, f. 41
Trafikminister (S)
Trøjborg, Jan, f. 55
Industriminister (S)
Hilden, Jytte, f. 42.
Kulturminister (S)
Jensen, Ole Vig, f. 36
Undervisningsminister (RV)
Andersen, Jytte, f. 42
Arbejdsminister (S)
Lund, Torben, f. 50
Sundhedsminister (S)
Bergstein, Svend, f. 41.
Minister for teknologiudvikling og anvendt forskning (CD)

Valda medlemmar

(Utsedda av Folketinget den 7 oktober 1992 med ändringar den 4 februari 1993)

Socialdemokratiet (S)

Medlemmer

Bakholt, Børge, f. 35
Faglærer
Bennedsen, Dorte, f. 38.
Fhv. minister
Erenbjerg, Hans, f. 31.
Skoleinspektør
Hansen, J.K., f. 26.
Fhv. minister
Hansen, Søren, f. 42.
Sølvsmed
Jensen, Hans Jørgen, f. 29.
Forbundsformand

Suppleanter

Simonsen, Ole Løvig, f. 35
Ungdomsskoleinspektør
Andersen, Hanne, f. 39.
Kontorassistent
Jensen, Frank, f. 61.
Samfundsøkonom
Rosing, Hans Pavia, f. 48.
Fhv. landsstyremedlem
Jørgensen, Helen, f. 44.
Overlærer
Glerup, Martin, f. 43.
Skoleleder

Jørgensen, Anker, f. 22.
Fhv. statsminister
Nielson, Poul, f. 43.
Fhv. minister

Poulsen, Kaj, f. 45.
Maskinarbejder
(Albrink, Sonja (CD))

Det Konservative Folkeparti (KF)

Medlemmer

Engell, Hans, f. 48.
Fhv. minister.
Møller, Helge Adam, f. 42.
Major

Suppleanter

Gammelgaard, Lars P., f. 45.
Fhv. minister.
Kirk, Kent, f. 48
Fhv. minister

Venstre - Danmarks Liberale Parti (V)

Medlemmer

Enggaard, Knud, f. 29.
Fhv. minister
Mølgaard, Anders, f. 58.
Lærer

Suppleanter

Hovmand, Svend Erik, f. 45.
Fhv. minister
Sønderby, Peder, f. 32.
Gårdejer

Socialistisk Folkeparti (SF)

Medlem

Husmark Birgitte, f. 45.
Cand. Psych

Suppleant

Frahm, Pernille, f. 51.
Lærer

Fremskridtspartiet (FP)

Medlem

Kjærsgaard, Pia, f. 47.
Husmoder

Suppleant

Jacobsen, Kirsten, f. 42.
Statsaut. ejendomsmægler

Centrum-Demokraterne (CD)

Suppleant

Albrink, Sonja, f. 48.
Sekretær

Det Radikale Venstre (RV)

Medlem

Myltoft, Dorit, f. 43.
Cand. pæd. psyk.

Suppleant

Bilgrav-Nielsen, Jens, f. 36.
Fhv.minister

Kristeligt Folkeparti (KRF)

Medlem

Glønborg, Knud, f. 30.
Skolekonsulent.

Suppleant

Pedersen, Inger Stilling, f. 29.
Overlærer

Finlands delegation

Regeringsrepresentanter m.fl.

(Utsedda av Finlands regering den 19 februari 1993)

Aho, Esko, f. 54.
Statsminister (Kesk.)
Salolainen, Pertti, f. 40.
Utrikeshandelsminister (Kok.)
Kanerva, Ilkka, f. 48.
Arbetsminister (Kok.)
Norrback, Ole, f. 41.
Trafikminister samt nordisk samarbetsminister (SFP)
Isohookana-Asunmaa, Tytti, f. 47
Kulturminister (Kesk.)
Uosukainen, Riitta, f. 42.
Undervisningsminister (Kok.)
Pietikäinen, Sirpa, f. 59.
Miljöminister (Kok.)

Valda medlemmar

Riksdagen

(Valda av riksdagen den 16 februari 1993)

Suomen Keskusta (Centern i Finland) (Kesk.)

Medlemmar (jäsenet)

Björkenheim, Rose-Marie, f. 38.
Jordbrukare. (Förfall vid 42:a sessionen 3/3 - 4/3; ersatt av Maria Kaisa Aula; se under Suppleanter)
Järvilahti, Timo, f. 43.
Agronom
Jäätteenmäki, Anneli, f. 55.
Jur.kand.
Laukkanen, Markku, f. 50.
TV-redaktör. (Förfall vid 42:a sessionen 2/3 - 4/3; ersatt av Riitta Saastamoinen (Kok.); se under Suppleanter)
Rossi, Markku, f. 56.
Redaktör

Suppleanter (varajäsenet)

Pelttari, Seppo, f. 41.
Vicehäradshövding

Liikkanen, Raimo, f. 42.
Kommunaldirektör
Korkeaoja, Juha, f. 50.
Agronom
Suhola, Aino, f. 50.
Fil. mag. , redaktör

(Riihijärvi, Heikki, (SMP))

Aula, Maria Kaisa, f. 62.
Pol. kand.

Suomen Sosialidemokraattinen Puolue (Finlands Socialdemokratiska Parti) (SDP)

Medlemmar (jäsenet)	*Suppleanter (varajäsenet)*
Hurskainen, Sinikka, f. 51. Planerare	*Alho, Arja*, f. 54. Sjuksköterska
Metsämäki, Lauri, f. 34. Försäkringsinspektör	*(Wahlström, Jarmo (Vas.)) /* *Vehkaoja, Marjatta*, f. 58. Stadsveterinär
Nyby, Mats, f. 46. Studiehandledare (Förfall vid 42:a sessionen; 1/3 ej ersatt; 2/3 - 4/3 ersatt av Heikki Riihijärvi (SMP); se under Suppleanter)	
Puisto, Virpa, f. 47. Spec. sjuksköterska (Förfall vid 42:a sessionen; ersatt av Tarja Kautto; se under Suppleanter.)	*Kekkonen, Antero*, f. 46. TV-redaktör
Tuomioja, Erkki, f. 46. Pol. lic. ekonom (Förfall vid 42:a sessionen; ersatt av Marjatta Vehkaoja; se under Suppleanter)	*Kautto, Tarja*, f. 49. Informatör

Kansallinen Kokoomus (Samlingspartiet) (Kok.)

Medlemmar (jäsenet)	*Suppleanter (varajäsenet)*
Louvo, Anna-Kaarina, f. 37. Specialtandläkare	*Perho-Santala, Maija* f. 48. Direktör /
	Sasi, Kimmo, f. 52 Jur.kand.
Niinistö, Sauli, f. 48. Jur.kand. (Förfall vid 42:a sessionen; ersatt av Kimmo Sasi; se under Suppleanter)	*Lehtinen, Leila*, f. 66. Ekonomistuderande
Suominen, Ilkka, f. 39. Pol. mag.	
Turunen, Eeva, f. 33. Lärare	*Saastamoinen, Riitta*, f. 40. Pol. kand.

Vasemmistoliitto (Vänsterförbundet) (Vas.)

Medlem (jäsen)	*Suppleanter (varajäsenet)*
Andersson, Claes, f. 37. Psykiater, författare.	*Ojala, Outi*, f. 46. Specialsjuksköterska
	Wahlström, Jarmo, f. 38. Lärare

Svenska Folkpartiet (Ruotsalainen Kansanpuolue) (SFP)

Medlem (jäsen)
Donner, Jörn, f. 33.
Fil. mag., författare. (Förfall under 42:a sessionen; ersatt av Håkan Nordman; se under Suppleanter)

Suppleant (varajäsen)
Nordman, Håkan, f. 44.
Avd.chef

Vihreä Liitto (Gröna Förbundet) (Vihr.)

Medlem (jäsen)
Hassi, Satu, f. 51.
Tekn. lic., författare

(Aula, Maria Kaisa, (Kesk.))

Suomen Kristillinen Liitto (Finlands Kristliga Förbund) (SKL)

Medlem (jäsen)
Moilanen, Eeva-Liisa, f. 43.
Jur.kand.

Suppleant (varajäsen)
Kallis, Bjarne, f. 45.
Pol. kand.

Suomen Maaseudun Puolue (Finlands Landsbygds Parti) (SMP)

Suppleant (varajäsen)
Riihijärvi, Heikki, f. 37.
Kyrkoherde

Färöarnas delegation*

Regeringsrepresentanter m.fl.

(Utsedda av Førøya Landsstyre 1993)

Petersen, Marita, f. 40.
Lagmand (Jvfl)

Sundstein, Jógvan, f. 33.
Vicelagmand, finansminister og nordisk samarbejdsminister (Fkfl)

Eidesgaard, Jóannes, f. 51.
Social-, arbejdsmarkeds- og kulturminister (Jvfl)

Ellefsen, Svend-Aage, f. 41.
Energi, miljø- og trafikminister (Fkfl)

Petersen, John, f. 48
Fiskeri- og landbrugsminister (Fkfl)

*) Ingår i Danmarks kvot

Valda medlemmar

(Utsedda av Førøyas Lagting den 30 juli 1992)

Javnaðarflokkurin (Jvfl)

Medlem
Johannessen, Jógvan A., f. 36.
Lærer

Suppleant
(Kallsberg, Anfinn (Fkfl))

Sambandsflokkurin (Sb)

Medlem
Olsen, Jógvan Ingvard, f. 30.
Fiskeskipper (Förfall vid 42:a sessionen; ersatt av Terje Davidsen; se under suppleant)

Suppleant
Davidsen, Terje, f. 50.
Tandlæge

Fólkaflokkurin (Fkfl)

Suppleant
Kallsberg, Anfinn, f. 47.
Bogholder

Grönlands delegation*

Regeringsrepresentanter m.fl.

(Utsedda av Grønlands Landsstyre 1993)

Johansen, Lars Emil, f. 46.
Landsstyreformand (Si)
Jensen, Marianne, f. 49.
Kultur- og undervisningsminister (Si)
Rasmussen, Henriette, f. 50
Social- og arbejdsmarkedsminister (IA)
Iversen, Hans, f. 40.
Fiskerminister (Si)
Olsen, Ove Rosing f. 50.
Sundheds- og miljøminister (Si)

*) Ingår i Danmarks kvot

Valda medlemmar

(Utsedda av Grønlands Landsting den 27 oktober 1992)

Siumut (Si)

Medlem	*Suppleant*
Motzfeldt, Jonathan, f. 38. Dr. jur. h. c.	*(Lynge, Aqqaluk, (IA))*

Atássut (At)

Medlem	*Suppleant*
Steenholdt, Otto, f. 36. Lærer	*Ostermann, Peter*, f. 39. Politiassistent

Inuit Ataqatigiit (IA)

Suppleant
Lynge, Aqqaluk, f. 47.
Landstingsmedlem

Islands delegation

Regeringsrepresentanter m.fl.

(Utsedda den 11 februari 1992)

Davíð Oddsson, f. 48.
Statsminister (Sj)
Eiður Guðnason, f. 39.
Miljøminister og nordisk samarbejdsminister (A)
Þorsteinn Pálsson, f. 47.
Fiskeriminister samt justits- og kirkeminister (Sj)
Jón Sigurðsson, f. 41.
Handels- og industriminister (A)
Ólafur G. Einarsson, f. 32.
Undervisnings- og kulturminister (Sj)
Sighvatur Björgvinsson, f. 42.
Helse- og forsikringsminister (A)

Valda medlemmar

Alþingi (Alltinget)

(Utsedda av alltinget den 3 november 1992)

Sjálfstæðisflokkurinn (Selvstændighedspartiet) (Sj)

Medlemmer	*Suppleanter*
Árni M. Mathiesen, f. 58. Dýralæknir (dyrlæge)	*Árni Johnsen*, f. 44. Blaðamaður (journalist)
Geir H. Haarde, f. 51. Alþingismaður (altingsmedlem)	*Sturla Böðvarsson*, f. 45. Tæknifræðingur (ingeniør)
Sigríður Anna Þórðardóttir, f. 46. Alþingismaður (altingsmedlem)	*Ingi Björn Albertsson*, f. 52. Skipulagsstjóri (adm. direktør)

Framsóknarflokkurinn (Fremskridtspartiet) (F)

Medlemmer	*Suppleanter*
Halldór Ásgrímsson, f. 47. Alþingismaður (altingsmedlem)	*Valgerður Sverrisdóttir*, f. 50. Húsmóðir og kennari (husmor og lærer)

Alþýðubandalagið (Folkealliansen) (Ab)

Medlem	*Suppleant*
Hjörleifur Guttormsson, f. 35. Fyrrv. ráðherra, líffræðingur (fhv. minister, biolog)	*Svavar Gestsson*, f. 44. Fyrrv. ráðherra (fhv. minister)

Alþýðuflokkurinn (Det socialdemokratiske parti) (A)

Medlem	*Suppleant*
Rannveig Guðmundsdóttir, f. 40. Deildarstjóri (departementssekretær)	*Karl Steinar Guðnason*, f. 39. Alþingismaður (altingsmedlem)

Samtök um kvennalista (Organisation for kvindeliste) (Kv)

Medlem	*Suppleant*
Kristín Einarsdóttir, f. 49. Lífefnafræðingur (fysiolog) (Förfall vid 42:a sessionen; ej ersatt)	*Ingibjörg Sólrún Gísladóttir*, f. 54. Alþingismaður (altingsmedlem)

Norges delegation

Regeringsrepresentanter

(Utsedda av regeringen den 12 februari 1993)

Brundtland, Gro Harlem, f. 39.
Statsminister (A)
Stoltenberg, Thorvald, f. 31.
Utenriksminister (A)
Berge, Gunnar, f. 40.
Kommunalminister og nordisk samarbeidsminister (A)
Kleveland, Åse, f. 49.
Kulturminister (A)
Johnsen, Sigbjørn, f. 50.
Finansminister (A)
Kristensen, Finn, f. 36.
Olje- og energiminister (A)
Faremo, Grete, f. 55.
Justisminister (A)
Berget, Grete, f. 54
Barne- og familieminister (A)
Berntsen, Thorbjørn, f. 35
Miljøvernminister (A)
Opseth, Kjell, f. 36
Samferdselsminister (A)
Hernes, Gudmund, f. 41
Kirke-, forsknings- og utdanningsminister (A)
Godal, Bjørn Tore, f. 45
Handelsminister (A)
Knudsen, Grete, f. 40
Sosialminister (A)
Christie, Werner, f. 49
Helseminister (A)
Olsen, Jan Henry T., f. 56
Fiskeriminister (A)
Øyangen, Gunhild, f. 47
Landbruksminister (A)

Valda medlemmar

(Utsedda av Stortinget den 13 oktober 1992)

Det norske Arbeiderparti (A)

Medlemmer

Grøndahl, Kirsti Kolle, f. 43.
Stortingets visepresident
Gulbrandsen, Thor-Eirik, f. 40.
Stortingsrepresentant
Rotnes, Marit, f. 28.
Stortingsrepresentant
Blankenborg, Haakon, f. 55.
Stortingsrepresentant
Hauan, Åshild, f. 41.
Stortingsrepresentant
Wroldsen, Ernst, f. 44.
Stortingsrepresentant

Varamedlemmer

Jørgensen, Ragna Berget, f. 41.
Stortingsrepresentant
Dalheim, Erik, f. 40.
Stortingsrepresentant
Iversen, Åsa Solberg, f. 29.
Stortingsrepresentant
Nyland, Johan M., f. 31.
Stortingsrepresentant
Kaland, Laila, f. 39.
Stortingsrepresentant
Sætre, Magnar, f. 40.
Stortingsrepresentant

Frøiland, Ranveig, f. 45.
Stortingsrepresentant
Gudmundseth, Roger, f. 38.
Stortingsrepresentant

Barland, Ragnhild, f. 34.
Stortingsrepresentant
Blattmann, Aud, f. 37.
Stortingsrepresentant

Høyre (H)

Medlemmer

Knutzen, Thea, f. 30.
Stortingsrepresentant (Förfall vid 42:a sessionen 1/3; ersatt av Kaci Kullmann Five; se under Suppleanter)

Talleraas, Anders, f. 46.
Stortingsrepresentant
Liltved, Tore A., f. 39.
Stortingsrepresentant (Förfall vid 42:a sessionen 2/3; ersatt av Kaci Kullmann Five; se under Suppleanter)
Syse, Jan P., f. 30.
Stortingsrepresentant

Varamedlemmer

Five, Kaci Kullmann, f. 51.
Stortingsrepresentant
Løken, Johan C., f. 44.
Stortingsrepresentant
Finstad, Eva R., f. 33.
Stortingsrepresentant
Mauritzen, Sverre, f. 43.
Stortingsrepresentant

Fremskrittspartiet (FrP)

Medlemmer

Hagen, Carl I., f. 44.
Stortingsrepresentant
Skjervengen, Pål Atle, f. 60.
Stortingsrepresentant
Solholm, Lodve, f. 49.
Stortingsrepresentant

Varamedlemmer

Alvheim, John, f. 30
Stortingsrepresentant
Marcussen, Jens, f. 26.
Stortingsrepresentant
Hillgar, Oscar D., f. 45.
Stortingsrepresentant

Sosialistisk Venstreparti (SV)

Medlemmer

Lunde, Kjellbjørg, f. 44.
Stortingsrepresentant
Houg, Tora Aasland, f. 42.
Odelstingspresident

Varamedlemmer

Aunet, Per, f. 40.
Stortingsrepresentant
Chaffey, Paul, f. 65.
Stortingsrepresentant

Kristelig Folkeparti (KrF)

Medlemmer

Alsaker, Svein, f. 40.
Stortingsrepresentant
Haugen, Helga, f. 32.
Stortingsrepresentant

Varamedlemmer

Sævik, Per, f. 40.
Stortingsrepresentant
Røyseland, Borghild, f. 26.
Stortingsrepresentant

Senterpartiet (Sp)

Medlem	*Varamedlem*
Jakobsen, Johan J. f. 37. Stortingsrepresentant	*Lahnstein, Anne Enger,* f. 49. Stortingsrepresentant

Sveriges delegation

Regeringsrepresentanter

(Utsedda av regeringen den 25 februari 1993)

Bildt, Carl, f. 49.
Statsminister (m)
Dinkelspiel, Ulf, f. 39.
Europa- och utrikeshandelsminister (m)
Johansson, Olof, f. 37.
Miljöminister samt minister för nordiskt samarbete (c)
Odell, Mats, f. 47.
Kommunikationsminister (kds)
Friggebo, Birgit, f. 41
Kultur- och invandrarminister (fp)
Hellsvik, Gun, f. 42.
Justitieminister (m)
Westerberg, Bengt, f. 43
Socialminister (fp)
Könberg, Bo, f. 45
Bitr. socialminister (fp)
Unckel, Per, f. 48
Utbildningsminister (m)
Hörnlund, Börje, f. 35
Arbetsmarknadsminister (c)
Westerberg, Per, f. 51
Näringsminister (m)
Thurdin, Görel, f. 42
Mark- och planminister (c)

Valda medlemmar

(Utsedda av riksdagen den 20 oktober 1992)

Sveriges socialdemokratiska arbetareparti (s)

Medlemmar	*Suppleanter*
Andersson, Sten, f. 23. F.d. minister	*Gustafsson, Hans,* f. 23. Riksdagsledamot.
Carlsson, Ingvar, f. 34. F.d. statsminister.	*Johansson, Anita,* f. 44. Undersköterska
Exner, Lahja, f. 39. Textilarbetare	*Svartberg, Karl-Erik,* f. 30. Rektor
Håkansson, Per-Olof, f. 41. Byggnadsingenjör	*Sandberg-Fries, Yvonne,* f. 50. Avdelningschef
Öhrsvik, Lena, f. 44. Kurator	*Fransson, Jan,* f. 39. Byrådirektör
Hellström, Mats, f. 42. F.d. minister	*Poromaa, Bruno,* f. 36. Gruvarbetare

Dahl, Birgittta, f. 37.
F.d. minister.
Oscarsson, Berit, f. 40.
Studiesekreterare
Sörestedt, Birthe, f. 43.
Socionom
Svensson, Nils T., f. 40.
Ombudsman

Moderata samlingspartiet (m)

Medlemmar
Komstedt, Wiggo, f. 37.
Försäljningschef
Nyhage, Hans, f. 24.
Rektor
Svensson, Sten, f. 37.
Informationschef
Andersson, Arne, f. 28.
Lantbrukare
Koch, Inger, f. 34.
Laboratorieassistent

Suppleanter
Fridolfsson, Filip f. 23.
Fabrikör
Knutson, Göthe, f. 32.
Redaktör
Hemmingsson, Ingrid, f. 25.
Riksdagsledamot, f.d. lärare
Danielsson, Bertil, f. 36.
Lantbrukare
Eriksson, Ingvar, f. 36.
Lantbrukare

Folkpartiet (fp)

Medlemmar
Jonsson, Elver, f. 36.
Postiljon
Bergdahl, Hugo, f. 28.
Flottiljpolis

Suppleanter
Norberg, Gudrun, f. 38.
Riksdagsledamot
Halvarsson, Isa f. 37.
Tandläkare

Centerpartiet (c)

Medlemmar
Andersson, Marianne, f. 42.
Ekonom
Svärd, Anders, f. 39.
Vägmästare (Förfall vid 42:a sessionen 4/3; ersatt av Agne Hansson; se under Suppleanter)

Suppleanter
Gustavsson, Stina, f. 35.
Hushållslärare
Hansson, Agne, f. 38.
Ämneslärare

Ny demokrati (nyd)

Medlem
Ulfvengren, Richard, f. 65.
Projektledare

Suppleant
Moquist, Lars, f. 38.
Avdelningsdirektör

Kristdemokratiska samhällspartiet (kds)

Medlem	*Suppleant*
Näslund, Ingrid, f. 34.	*Rulander, Liisa* f. 48.
Adjunkt	Familjehemsförälder

Vänsterpartiet (v)

Medlem	*Suppleant*
Werner, Lars, f. 35.	*Eriksson, Berith* f. 39.
Ombudsman (Förfall vid 41:a sessionen; ersatt av Berith Eriksson; se under Suppleanter)	Förskollärare

Ålands delegation*

Regeringsrepresentanter m.fl.

(Utsedda av Ålands landskapsstyrelse den 28 november 1991)

Erlandsson, Ragnar, f. 41.
Lantråd (ÅC)

Eriksson, Anders, f. 60.
Landskapsstyrelseledamot (ÅC)

Lindeman, Harriet, f. 46
Vicelantråd (FS)

Valda medlemmar

Lagtinget

(Valda av Ålands landsting den 4 november 1992)

Åländsk Center (ÅC)

Medlem	*Suppleant*
Salmén, Olof, f. 27.	*(Tuominen, Pekka, (ÅSD))*
Direktör	

*) Ingår i Finlands kvot

Frisinnad samverkan (FS)

Medlem

Flodin, May, f. 34.
Överskötare/vårdföretagare

Suppleant

(Erland, Olof (lib))

Liberalerna på Åland (lib)

Suppleant

Erland, Olof, f. 44.
Avdelningschef

Ålands socialdemokrater (ÅSD)

Suppleant

Tuominen, Pekka, f. 43.
Dipl. ekonom

Saklista

för 42:a sessionen jämte förteckning över i Nordiska rådet anhängiga saker

*(Nedan upptages i nummerföljd alla den 2 mars 1993 i rådet anhängiga saker. På förslag av presidiet har enligt rådets beslut den 2 mars 1993 på saklistan för sessionen uppförts alla saker utom dem som försetts med *.)*

A. Medlemsförslag/Utskottsförslag

A 1005/s Medlemsförslag om framtidens äldreomsorg (väckt av Lena Öhrsvik samt Marianne Andersson, May Flodin, Agne Hansson, Åshild Hauan, Birgitte Husmark, Hans Jørgen Jensen, Olof Salmén, Anders Svärd och Pekka Tuominen)

A 1014/s Medlemsförslag om insatser för att minska alkoholkonsumtionen i Norden (väckt av Svein Alsaker och Lena Öhrsvik samt Elver Jonsson och Liisa Rulander)

A 1016/k Medlemsforslag om at foranstalte en belysning af behov og muligheder for etablering af et nordisk informationscenter i Flensborg (Stillet af J. K. Hansen samt Dorte Bennedsen, Hans Erenbjerg, Knud Glønborg, Søren Hansen, Hans Jørgen Jensen, Jógvan A. Johannesen, Anker Jørgensen, Inger Stilling Pedersen og Peder Sønderby)

A 1017/k Medlemsförslag om stöd till samordning av de nordiska innehaven av handikapplitteratur (väckt av Lena Öhrsvik samt Svein Alsaker, Hans E. Erenbjerg, Åshild Hauan, Birgitte Husmark, Eeva-Liisa Moilanen, Outi Ojala, Inger Stilling Pedersen, Markku Rossi och Liisa Rulander)

A 1018/k Medlemsförslag om klarare profilering av den nordiska dimensionen i läroplanerna (väckt av Eeva Turunen samt Marianne Andersson, Maria Kaisa Aula, May Flodin, Ranveig Frøiland, Stina Gustavsson, J. K. Hansen, Tora Aasland Houg, Timo Järvilahti, Anneli Jäätteenmäki, Thea Knutzen, Markku Laukkanen, Paavo Lipponen, Anna-Kaarina Louvo, Sauli Niinistö, Håkan Nordman, Berit Oscarsson, Riitta Saastamoinen, Kimmo Sasi, Otto Steenholdt och Erkki Tuomioja)

A 1019/m Medlemsförslag om bibehållet nordiskt enhetsporto (väckt av Elver Jonsson samt Kirsti Kolle Grøndahl, Johan J. Jakobsen, Mats Nyby och Anders Svärd)

A 1020/m Medlemsforslag om umiddelbar afhjælpning af sikkerhedsproblemer ved kernekraftværkerne i Sosnovy Bor og Ignalina (stillet af Poul Nielson samt Per Olof Håkansson, Erkki Tuomioja, Kirsti Kolle Grøndahl, Sten Andersson og Haakon Blankenborg)

A 1021/e Medlemsforslag om Nordels fremtid (stillet af Poul Nielson samt Per Olof Håkansson, Erkki Tuomioja, Kirsti Kolle Grøndahl, Sten Andersson, Mats Nyby og Haakon Blankenborg)

A 1022/k Medlemsförslag om en aktion Nordliv åren 1995-1997 (1994 förberedelseår) för fördjupad kännedom om nordisk historia och nordiskt samhällsliv (väckt av Anneli Jäätteenmäki samt Maria Kaisa Aula, Dorte Bennedsen, Hugo Bergdahl, May Flodin, Pekka Haavisto, J. K. Hansen, Tora Aasland Houg, Sinikka Hurskainen, Thea Knutzen, Markku Laukkanen, Paavo Lipponen, Anna-Kaarina Louvo, Eeva-Liisa Moilanen, Outi Ojala, Otto Steenholdt och Eeva Turunen)

*A 1023/j Medlemsförslag om gemensam nordisk visering för baltiska medborgare (väckt av Berit Oscarsson samt Marianne Andersson, J. K. Hansen, Tora Aasland Houg och Eeva Turunen)

A 1024/s Medlemsförslag om nordisk medverkan till stärkande av samarbete kring sociala frågor inom ECE (väckt av Lena Öhrsvik samt Lahja Exner, J. K. Hansen, Birgitte Husmark och Pekka Tuominen)

A 1025/m Medlemsförslag om finansieringssystem för räddning av Östersjön (väckt av Anneli Jäätteenmäki samt Hugo Bergdahl, Anna-Kaarina Louvo och Eeva-Liisa Moilanen)

*A 1026/j Medlemsförslag om uppgörelser utanför domstolen av barnens framtid vid föräldrarnas skilsmässa (väckt av Rose-Marie Björkenheim samt Marianne Andersson, Hugo Bergdahl, Stina Gustavsson och Håkan Nordman)

*A 1027/k Medlemsförslag om samnordisk homeopatisk forskning (väckt av Marianne Andersson samt Agne Hansson, Håkan Nordman och Liisa Rulander)

*A 1028/s Medlemsförslag om förebyggande och rehabiliterande verksamhet i de nordiska socialförsäkringssystemen (väckt av Lena Öhrsvik samt Birgitta Dahl, Berith Eriksson, Lahja Exner, Birgitte Husmark, Hans Jørgen Jensen och Pekka Tuominen)

A 1029/b Utskottsförslag om budgetutskottets kontrolluppgift 1992 (framlagt av budgetutskottet)

*A 1030/m Medlemsförslag om ett förstärkt nordiskt regionalpolitiskt samarbete (väckt av Håkan Nordman samt Pekka Haavisto och Erkki Tuomioja)

*A 1031/s Medlemsförslag om de handikappades rätt till komunikationsservice (väckt av Eeva-Liisa Moilanen samt Rose-Marie Björkenheim, Sinikka Hurskainen, Timo Järvilahti, Bjarne Kallis, Antero Kekkonen, Markku Laukkanen, Anna-Kaarina Louvo, Outi Ojala, Maija Perho-Santala, Virpa Puisto, Markku Rossi och Eeva Turunen)

*A 1032/m Medlemsförslag om att tillåta högersväng vid rött ljus (väckt av Markku Rossi samt Maria Kaisa Aula, Rose-Marie Björkenheim, Sinikka Hurskainen, Timo Järvilahti, Bjarne Kallis, Markku Laukkanen, Lauri Metsämäki, Eeva-Liisa Moilanen, Sauli Niinistö, Maija Perho-Santala och Kimmo Sasi)

*A 1033/k Medlemsförslag om åtgärder för barn med särskilda läs- och skrivsvårigheter (dyslexi) (väckt av Ingrid Näslund och Lena Öhrsvik)

*A 1034/m Medlemsförslag om fortsatta ansträngningar att förbättra kärnsäkerheten samt att åstadkomma effektiv och miljöriktig energiförsörjning i Nordens närområden (väckt av Birgitta Dahl samt Sten Andersson, Haakon Blankenborg, Kirsti Kolle Grøndahl, Per Olof Håkansson, Anker Jørgensen, Mats Nyby och Rannveig Guðmundsdóttir)

*A 1035/m Medlemsförslag om omhändertagande av miljöfarligt avfall i ett internationellt perspektiv (väckt av Per Olof Håkansson samt Sten Andersson, Kirsti Kolle Grøndahl, Anker Jørgensen och Rannveig Guðmundsdóttir)

*A 1036/e Medlemsforslag om nordisk initiativ for økt sysselsetting (reist av Sten Andersson, Kirsti Kolle Grøndahl, Anker Jørgensen, Mats Nyby og Rannveig Guðmundsdóttir)

B. Ministerrådsförslag

B 132/k Ministerrådsförslag om nya riktlinjer för Nordiska forskningspolitiska rådet (FPR) för 1993-1995 (överlämnat av Nordiska ministerrådet)

B 133/j Ministerrådsförslag om arbetsprogram för det nordiska lagstiftningssamarbetet (överlämnat av Nordiska ministerrådet)

B 134/j Ministerrådsförslag om nordiskt samarbetsprogram på livsmedelsområdet (överlämnat av Nordiska ministerrådet)

B 135/j Ministerrådsförslag om ändring av Helsingforsavtalet (överlämnat av Nordiska ministerrådet)

B 136/k Ministerrådsförslag om genomförandet av arbetsprogram för ändrad finansiering och organisation av kultursektorns institutioner, samarbetsorgan och andra permanenta aktiviteter (överlämnat av Nordiska ministerrådet)

B 137/k Ministerrådsförslag om nysatsning och ny struktur på kultur-, utbildnings- och forskningsområdet (överlämnat av Nordiska ministerrådet)

C. Berättelser 1993

C 1 Nordiskt samarbete 1992. Nordiska minsterrådets verksamhetsberättelse

C 2 Nordiska ministerrådets redogörelse om planerna för det nordiska samarbetet

C 3/e Berättelse från Nordiska investeringsbanken (1992)[1]

C 4/e Berättelse från Nordiska projektexportfonden (1992)[2]

C 5/b Berättelse från Nordiska kulturfonden inkl. revisionsberättelse (1991)

---

[1] Trycks och utges separat av Nordiska investeringsbanken.

[2] Trycks och utges separat av Nordiska projektexportfonden

C 6/e Berättelse från Nordiska utvecklingsfonden (1992)[3]
C 7/e Berättelse från Nordisk fond för teknologoi och industriell utveckling - Nordiska industrifonden (1992)[4]
C 8/e Berättelse från Nordiska miljöfinansieringsbolaget - NEFCO (1992)[5]

D. 1993 Meddelanden i anledning av tidigare rekommendationer

13/1989/k Utbildnings- och praktikantutbytessamarbete med EG
*27/1989/m Samordnad trafik- och trafiklärarutbildning
30/1989/s Utbildning och legitimation för kiropraktorer
31/1989/s Hjälpmedelsförsörjning för handikappade
33/1989/s Ökade insatser inom barn- och familjepolitiken
35/1989/s Insatser för minskad alkoholkonsumtion i Norden
*36/1989/s Plan för förstärkta insatser mot reumatiska sjukdomar
*37/1989/m Skydd av den nordiska havsfågelfaunan
45/1989/e Uppföljning av arbetsprogram Norden i Europa 1989-1992
20/1990/m Internationellt samarbete om export av avfall
21/1990/m Nätverk för renare teknologier
*24/1990/m Luftföroreningsproblem på Nordkalotten
*26/1990/s Telekommunikationer för handikappade
29/1990/s Åtgärdsplan för uppföljning av FNs barnkonvention
*30/1990/s Homosexuellas sociala situation
31/1990/m Toxikologiskt institut
*32/1990/s Program mot ungdomsarbetslösheten
2/1991/s Förbättrade kommunikationsmöjligheter för hörselskadade
*9/1991/j Lagstiftningssamarbete om bio- och genteknologi
*10/1991/j Lagstiftning rörande skuldsanering
*11/1991/j Lagstiftning rörande grupptalan
*12/1991/j Jämnare könsfördelning i nordiska styrelser, kommittéer, utskott, nämnder m.m.
14/1991/j Rösträtt vid parlamentsval i annat nordiskt land
*16/1991/j Genomgång av Helsingforsavtalet
*17/1991/j Ändringar i Helsingforsavtalets artiklar 1 och 45
18/1991/m Ändring i den nordiska transportöverenskommelsen
21/1991/e Nordiska el-högspänningsnätet som "common carrier"
*24/1991/e Koncernfacklig samverkan i Norden
*25/1991/m Beräkningsmodell för grön BNP

---

[3] Trycks och utges separat av Nordiska utvecklingsfonden
[4] Trycks och utges separat av Nordiska industrifonden
[5] Trycks och utges separat av Nordiska miljöfinansieringsbolaget NEFCO

26/1991/s	Internationella standardregler för handikappade
*27/1991/s	Samnordiska brandskyddsbestämmelser
30/1991/k	Nordplans framtida verksamhet
31/1991/k	Arbetsprogram för ändrad finansiering av kultursektorns organ
*33/1991/k	Samarbete om nordiskt hantverk och hemslöjd
34/1991/k	Försöksprojekt Radio Scandinavia
*35/1991/k	Nordens År i Kalmar 1997
*37/1991/k	Samarbetsprogram för högre utbildning i Norden
40/1991/e	Ekonomiskt och kulturellt samarbete med Östersjöländerna
*42/1991/j	Kunskapsöverföring till bl.a. Baltikum rörande parlamentarism och demokrati
*43/1991/j	Stöd till demokratiseringssträvandena och internationella samarbetet i bl.a. Baltikum
45/1991/k	Stipendier för folkhögskolestuderande från Baltikum och Östeuropa
47/1991/k	Kultursamarbete med Baltikum och Östeuropa
50/1991/m	Miljöbistånd till Baltikum
51/1991/m	Förstärkning av Östersjökonventionen
52/1991/m	Revision av Östersjökonventionen
*53/1991/m	Förbättrad finansiering av Östersjösamarbetet
55/1991/s	Förstärkning av den nordiska modellen
*1/1992/s	Insatser mot epilepsi
*3/1992/s	Utvidgning av den nordiska arbetsmiljökonventionen
4/1992/s	Utökad nordisk arbetsmiljöstatistik
*5/1992/s	Nordiska sjömanspensioner
6/1992/s	Samarbetsprogram inom bygg- och bostadssektorn
*7/1992/s	Nordisk färdtjänst
*8/1992/s	Gränsöverskridande färdtjänst
*9/1992/m	Handikappanpassning av internationella persontransporter
*10/1992/s	Nordiskt hälso- och sjukvårdssamarbete med Baltikum och Östeuropa
11/1992/s	Nordbors rättigheter i Norden
12/1992/s	Utbildningsprogram för utveckling av social service (Nopus)
13/1992/s	Ny nordisk konvention om social trygghet
*14/1992/e	Förstärkning av Nordisk industrifond
*15/1992/e	Upprättande av ett baltiskt investeringsprogram
16/1992/e	Åtgärder för att stimulera till innovationer i näringslivet
17/1992/e	Förhöjning av Nordiska utvecklingsfondens kapital
*18/1992/j	Gemensam nordisk lagstiftning rörande barnskydd
19/1992/s	Samnordisk specialistutbildning inom barnomsorgen
*20/1992/j	Stöd till rättsutvecklingen i Estland, Lettland och Litauen

21/1992/m Satsningar på det nordiska gränsregionala samarbetet
*22/1992/m Gemensam tid i Danmark, Finland, Norge och Sverige
23/1992/m Nordiskt samarbetsprogram för fiskeri 1993-1996
*24/1992/k Samarbete på trafikutbildningens område
*25/1992/k Nordisk textil sommarakademi
26/1992/k Nordiskt revyfackligt nätverkssamarbete
*27/1992/k Ökat TV- och radioprogramutbyte i Norden
28/1992/k Handlingsprogram för vuxenutbildningen - Voks Frem (1992-1996)
29/1992/b Budgetutskottets kontrolluppgifter 1991
*30/1992/p Gemensam nordisk utlandsrepresentation i vissa nya stater
*31/1992/p Samarbete i det arktiska området
*32/1992/e Norden i det nya Europa
33/1992/b Nordiska ministerrådets budget för 1993
*34/1992/e Samiska intressen i nordiska turistkampanjer
*35/1992/e Energi- och miljöpolitiskt samarbete
*36/1992/e Samarbete på biståndsområdet
*37/1992/j Beräkningsmodell för värdering av obetalt arbete
*38/1992/k Hushållsundervisning i de baltiska länderna
*39/1992/k Stöd till folkrörelsernas nordiska samarbete
*40/1992/k Nordjobb som permanent ordning
*41/1992/k Höjning av prissumman för Nordiska rådets musik- och litteraturpris
*42/1992/s Insatser för socialt utsatta grupper
*43/1992/s Jämlikhet i hälsa och levnadsvillkor
*44/1992/s Nordiska arbetsrätten och EG
45/1992/m Arbetsprogram för miljökvalitetsövervakning 1993-1995
*46/1992/m Internationella uppförandekoder inom miljösektorn
*47/1992/m Kärnsäkerhet i Nordområdena
*48/1992/m Begränsning av export av miljöfarligt avfall
*49/1992/m Skydd av fredade fågelarter

E. 1993 Frågor

1 Skriftlig fråga till Nordiska ministerrådet angående nordisk giltighet för recept (ställd av Pia Kjærsgaard)
2 Skriftlig fråga till Sveriges regering angående användningen av samiskan i officiella sammanhang (ställd av Sinikka Hurskainen)
3 Fråga till Norges regering angående utökade fiskekvoter (ställd av Ingrid Näslund)
4 Fråga till de nordiska ländernas regeringar angående insatser för personer med epilepsi (ställd av Hans Jørgen Jensen)
5 Fråga till Nordiska ministerrådet angående ökat nordiskt TV-samarbete (ställd av Markku Laukkanen)

6 Fråga till Nordiska ministerrådet angående gemensam flyktingstrategi (ställd av Marianne Andersson)
7 Fråga till Nordiska ministerrådet angående textning av TV-program (ställd av Markku Rossi)
8 Fråga till Sveriges regering angående finska språkets ställning i Sverige (ställd av Sinikka Hurskainen)
9 Fråga till Sveriges regering angående avskrivning av karantänbestämmelser för hundar och katter (ställd av Rose-Marie Björkenheim)
10 Fråga till regeringarna i de nordiska länderna angående s.k. fallskärmsavtal (ställd av Mats Nyby)
11 Fråga till Nordiska ministerrådet angående nordiska mediapriser (ställd av Mats Nyby)
12 Fråga till Nordiska ministerrådet angående gränsregionalt samarbete (ställd av Mats Nyby)
13 Fråga till regeringarna i de nordiska länderna angående illegal smuggling av flyktingar från Baltikum (ställd av Mats Nyby)
14 Fråga till Nordiska ministerrådet angående en nordisk åtgärdsplan för reumatiska sjukdomar (ställd av Lena Öhrsvik)
15 Fråga till Norges regering angående kvänernas ställning (ställd av Lahja Exner)
16 Fråga till Nordiska ministerrådet angående Helcoms budgetunderskott (ställd av Anneli Jäätteenmäki)
17 Fråga till regeringarna i de nordiska länderna angående automatisk återbetalning av skatter (ställd av Kimmo Sasi)
18 Fråga till Danmarks regering angående ILO-konventionerna 163-166 (ställd av Lena Öhrsvik)
19 Fråga till Norges regering angående ILO-konventionerna 164-166 (ställd av Lena Öhrsvik)
20 Fråga till Finlands regering angående ILO-konventionerna 165-166 (ställd av Lena Öhrsvik)
21 Fråga till Sveriges regering angående beskattning av norsk pension i Sverige (ställd av Lahja Exner)
22 Fråga till Nordiska ministerrådet angående kärnkraftssäkerhet på Kolahalvön (ställd av Hugo Bergdahl)
23 Fråga till Finlands regering angående värnpliktigs sjukförmåner (ställd av Lahja Exner)
24 Fråga till Finlands regering angående nordisk arbetsmarknad för personer med högre utbildning (ställd av Anders Svärd)
25 Fråga till Nordiska ministerrådet angående Nordiska samarbetskommittén för arktisk medicinsk forskning (ställd av Otto Steenholdt)
26 Fråga till Sveriges regering angående handelsdiskriminerande avgift på norska entreprenörers arbete i Sverige (ställd av Ernst Wroldsen)

27 Fråga till Nordiska ministerrådet angående EG:s direktivförslag om tillfälligt arbete i annat land (ställd av Lena Öhrsvik)
28 Fråga till Nordiska ministerrådet angående snar avveckling av vissa tull- och gränskontroller mellan de nordiska länderna (ställd av Elver Jonsson)
29 Spørgsmål til Nordisk Ministerråd vedrørende Nordisk Ministerråds holdning til opstart af THORP i Sellafield (stillet av Hjörleifur Guttormsson)
30 Spørgsmål til Nordisk Ministerråd vedrørende fælles-nordisk forslag til Londonkonventionen om forbud mod dumpning af radioaktivt affald (stillet af Hjörleifur Guttormsson)
31 Spørgsmål til Nordisk Ministerråd vedrørende reaktion på plutoniumtransport fra Europa til Japan (stillet av Hjörleifur Guttormsson)
32 Fråga till Finlands regering angående olika avgiftsregler i Finland och Sverige för pensioner (ställd av Ingrid Näslund)
33 Fråga till Nordiska ministerrådet angående genomförande av Nordiskt samarbetsprogram inom bygg- och bostadssektorn (ställd av Lena Öhrsvik)
34 Fråga till Nordiska ministerrådet angående upphävande av dödsdomen över Salman Rushdie (ställd av Riitta Saastamoinen)
35 Spørsmål til Norges regjering vedrørende ansvar for Kosovo-albanske flyktninger (stillet av Venstresosialistisk gruppe)
36 Fråga till Sveriges regering angående bättre service på eget språk för finska åldringar och långtidssjuka i Sverige (ställd av Marjatta Vehkaoja)
37 Fråga till Nordiska ministerrådet angående intensivare samarbete i syfte att förstärka den nordiska välfärdsstatsmodellen (ställd av Marjatta Vehkaoja)
38 Spørgsmål til Nordisk Ministerråd vedrørende udvidelsen af Sellafield-atombrændselsoparbejdningsanlægget i England med det nye anlæg THORP (stillet af Otto Steenholdt)
39 Fråga till Nordiska ministerrådet angående nordisk beredskap när det gäller narkotikasmuggling (ställd av Eeva-Liisa Moilanen)
40 Fråga till Nordiska ministerrådet angående åtgärder för en nordisk näringspolitisk handlingsplan för infrastrukturen i Norden (ställd av den socialdemokratiska gruppen)
41 Spørsmål til Danmarks regjering vedrørende offentlighets-prinsippet innenfor EF (stillet av Marit Rotnes)
42 Fråga till Nordiska ministerrådet angående semester- och fritids-guide för handikappade (ställd av Lena Öhrsvik)
43 Fråga till de nordiska ländernas regeringar angående finansiering av Helcoms aktionsprogram för Östersjöns rening (ställd av Birgitta Dahl)

44 Spørsmål til Danmarks og Sveriges regeringer vedrørende miljøkonsekvensen af en fast forbindelse over Øresund (stillet af Birgitte Husmark)
45 Fråga till de nordiska ländernas regeringar angående drivgarnsfiske i Östersjön (ställd av Håkan Nordman)
46 Fråga till Nordiska ministerrådet angående människorättssituationen i östra Timor (ställd av Satu Hassi)
47 Fråga till Finlands regering angående svenska språkets ställning i grundskola och gymnasium i Finland (ställd av Halldór Ásgrímsson)
48 Spørgsmål til Nordisk Ministerråd vedrørende søtransport af plutonium nitrat fra Dounreay til Sellafield (stillet af Hjörleifur Guttormsson)

Dokument

1 Rapport från Nordiska rådets presidium
2 Regler för sessionens genomförande
3 Statsministrarnas redogörelse

Översikt över sessionen

Rådets plenarmöten hölls i Stortingssalen. Platsfördelningen i salen framgår av planen sist i bandet. För utskottens, delegationernas, ministerrådets och presidiets sammanträden, för sekretariatens och pressens arbete m.m. disponerades olika lokaler i samma byggnad.

Plenarmöten

Måndagen den 1 mars kl. 12.05 - 12.45
Tisdagen den 2 mars kl. 10.00 - 18.30
Onsdagen den 3 mars kl. 09.05 - 09.40 och kl. 09.40 - 20.15
Torsdagen den 4 mars kl. 09.05 - 11.40

Utskottsmöten

Budgetutskottet
Måndagen den 1 mars kl. 10.00 - 11.30 och kl. 16.00 - 18.15
Tisdagen den 2 mars kl. 11.00 - 11.40

Juridiska utskottet
Måndagen den 1 mars kl. 10.00 - 12.30
Tisdagen den 2 mars kl. 16.00- 17.30
Onsdagen den 3 mars kl. 17.00 - 19.30

Kulturutskottet
Måndagen den 1 mars kl. 11.45 - 12.00 och kl. 16.00 - 18.00
Torsdagen den 4 mars kl. 08.30 - 09.00

Socialutskottet
Måndagen den 1 mars kl. 16.00 - 18.00

Miljöutskottet
Måndagen den 1 mars kl. 16.00 - 17.20
Onsdagen den 3 mars kl 10.30 - 11.00 och kl. 11.00 - 12.30

Ekonomiska utskottet
Måndagen den 1 mars kl. 16.00 - 18.30

Särskilda arrangemang

Tisdagen den 2 mars	Högtidsceremoni i Det Norske Teatret med anledning av utdelningen av Nordiska rådets litteraturpris och musikpris, följt av norska regeringens mottagning i Hotel Bristol.

Presidiemöten

Måndagen den 1 mars kl. 10.00 - 11.30
Onsdagen den 3 mars kl. 08.45 - 08.55
Torsdagen den 4 mars kl. 11.50 - 13.30

Valkommitténs möte

Söndagen den 28 februari kl. 17.00 - 18.00

PROTOKOLL

Protokoll

Första mötet

Måndagen den 1 mars 1993 kl. 12.05 - 12.45

President: Ilkka Suominen (1 - 3)

Dagordning

1. Öppningsanförande av Nordiska rådets president
2. Godkännande av medlemslistan
3. Statsministrarnas redogörelse (Dokument 3)

1
Öppningsanförande av Nordiska rådets president

President **Suominen** (Kok.): Ärade rådsmedlemmar, mina damer och herrar! Jag hälsar Er alla hjärtligt välkomna till rådets 42:a session. På Nordiska rådets vägnar vill jag framföra ett varmt tack till det norska stortinget och dess presidentskap för att vi under de kommande dagarna får förfoga över stortingsbyggnaden och för att personal från stortinget ställs till vårt förfogande.

Ett viktigt tema på denna session kommer att vara sysselsättningsproblemen. Arbetslösheten har stigit till en oväntat hög nivå i våra länder och utgör ett stort problem hos oss. Särskilt oroande är att ungdomsarbetslösheten är proportionellt störst.

De nordiska länderna har poängterat vikten av full sysselsättning. Även inom denna församling är det viktigt att söka efter goda lösningar på de problem vi står inför.

Arbetet med reformen av den nordiska samarbetsapparaten framskrider, åtminstone för denna gång, mot ett konkret slut. Statsministrarna har överlämnat sitt förslag till ändringar i Helsingforsavtalet. I presidiet behandlar vi ett förslag om förändringar i de interna arbetsformerna. Förslagen baserar sig bl.a. på de rekommendationer statsministrarna har låtit utarbeta. Vidare kommer omstruktureringen av kultursektorns arbete upp i form av ett ministerrådsförslag om ny struktur på kultur-, utbildnings- och forskningsområdet. Statsminister Bildts redogörelse för det kommande årets verksamhet och förnyandet av organisationen kommer även att utgöra underlag för de beslut som rådet skall fatta på denna session. Reformarbetet har framskridit till ett stadium då avgöranden måste tas, besluten verkställas och de nödvändiga författningsändringarna göras.

När formerna för de närmaste åren nu blir klara måste vi framför allt koncentrera oss på det som är viktigast, nämligen det politiska samarbetet och dess innehåll.

Det gläder oss i Nordiska rådet att rådets internationella kontakter har utvidgats under de senaste åren och att det är många särskilt inbjudna gäster som hedrar denna Nordiska rådets session med sin närvaro.

Jag förklarar Nordiska rådets 42:a session öppnad.

2
Godkännande av medlemslistan

Den utdelade medlemslistan, upprättad i enlighet med § 4 i Nordiska rådets arbetsordning, godkändes.

Ändring i medlemslistan

Det anmäldes att Thea Knutzen för denna dag ersatts av Kaci Kullmann Five.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

Presidenten påminde om att ändringar i medlemslistan inte får ske under behandling samt att eventuella ändringar i medlemslistan bör inlämnas skriftligt till presidenten samt till redaktionen.

3
Statsministrarnas redogörelse (Dokument 3)

Presidenten: Jag ger nu ordet till statsminister Carl Bildt, som i egenskap av ordförande för de nordiska statsministrarna avger en redogörelse till rådet om tyngdpunkterna i det nordiska samarbetet och om regeringarnas samarbete rörande europeiska och andra internationella frågor.

Statsminister **Bildt** (m): Herr president, kära nordiska vänner! Norden och det nordiska samarbetet ställs under dessa år inför viktiga politiska utmaningar genom omvälvande samhälleliga förändringar i vår omvärld och hos oss själva.

Det är bara genom förmågan till förändring och nytänkande som vi kan värna och vidareutveckla det nordiska samarbetet i det Europa som nu befinner sig i så snabb förändring.

Och det är också detta som varit utgångspunkten för det reformarbete under föregående år som lett till att statsministrarna gemensamt gått in för en aktivare roll i det nordiska samarbetet.

I Europa i dess helhet står vi nu mitt uppe i försöken att bygga en ny freds- och samarbetsordning. Det blockuppdelade och förstelnade Europa ligger bakom oss.

Inte på många generationer har möjligheterna att bygga nytt och bygga bättre varit större än vad de är i dag.

Men samtidigt är vi i dag mer medvetna om riskerna och problemen än vad vi kanske var för ett år sedan. Den blodiga tragedin i det f.d. Jugoslavien har visat på alla de risker som finns om inte samarbetslinjen i Europa vinner fast mark i de länder och områden som nu kastat av sig diktaturen och kommandoekonomin.

För Norden är förändringarna stora. Vid mitten av 1990-talet hoppas vi att också Finland, Sverige och Norge kommer att tillhöra det europeiska samarbetets kärna och då bl.a. vara med och utveckla en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik. Redan i dag innebär de nya perspektiv som öppnats genom Estlands, Lettlands och Litauens självständighet liksom Rysslands stora omdaning till demokrati och marknadsekonomi helt nya möjligheter, men delvis också nya problem, för vår politik.

Det nordiska säkerhetspolitiska mönstret fungerade väl under blockuppdelningens decennier. Det bidrog till att de militära spänningarna i detta område begränsades, och säkrade därmed en stabilitet som annars kanske inte hade varit möjlig. Vi valde olika vägar, men vi var ständigt måna om ett nära samråd och ett tydligt hänsynstagande.

Den nya situationen ställer nya krav på oss.

Vi måste aktivt vara med och stödja den ryska omvandlingen i riktning mot demokrati och marknadsekonomi samtidigt som vi har ett mycket starkt intresse av att stödja de baltiska staternas självständighet och möjlighet till utveckling.

Alltför länge fanns öster om oss bara en mur och en barriär. Nu öppnas hisnande nya möjligheter, samtidigt som omvandlingens gigantiska problem efter de bittert förlorade decennierna inte kan undgå att påverka även oss.

De steg som redan tagits har varit betydelsefulla. För ett år sedan fattade vi beslut om bl.a. det baltiska investeringsprogrammet (BIP) i syfte att kanalisera investeringar till dessa länder och få i gång inte minst småföretagsamheten. Nyligen har Barentsrådets arbete inletts med dess arbete för att tillsammans med EG och Ryssland skapa nya möjligheter inte minst för Nordkalotten i det nya samarbetets Europa. Och arbetet med att gemensamt formulera en vision för Östersjöområdet år 2010 möjliggör en samordning av såväl infrastruktursatsningar som de miljöhänsyn som alltid måste tas.

Trots det som gjorts är det lätt att se allt det som borde göras. Avgörande är dock ytterst de steg som dessa länder själva är beredda att ta för att säkra en stabil utveckling såväl vad gäller de demokratiska institutionerna som förutsättningarna för ekonomisk utveckling i olika hänseenden. Men med bestämda steg i denna riktning, och med ett aktivt engagemant från vår sida, är de möjligheter som öppnas upp gränslösa i detta ords alla bemärkelser.

Statsministrarna har under föregående år ägnat de baltiska staternas utveckling särskild uppmärksamhet. I augusti i Rønne sammanträffade vi med de tre baltiska premiärministrarna. Vi har vid två tillfällen uttalat oss om vikten av ett snabbt, fullständigt och ordnat tillbakadragande av de kvarvarande ryska trupperna.

Vårt engagemang kommer att föras vidare under det kommande året. En utvärdering av ministerrådets Baltikumsamarbete kommer att ske. Vi avser att ta initiativ till överläggningar för att se på möjligheterna att bättre samordna de olika nationella insatserna.

Vi kommer självfallet att fortsätta att följa inte minst utvecklingen av relationerna mellan de tre baltiska staterna och Ryssland. Det kräver klarsyn om det förgångna liksom framsynthet om det som skall komma för att uppnå den genuina försoning som ligger i såväl de baltiska staternas som Rysslands långsiktiga och genuina intresse.

Kärnsäkerhetsfrågorna kommer fortsatt att vara viktiga. Vi känner alla de brister som finns i de gamla Sovjetbyggda kärnkraftverk som finns i vårt närområde. Vi bör spela en aktiv roll såväl direkt som i det multilaterala arbetet för att minska de risker som detta för med sig.

Under 1994 kommer avgörande steg att tas när det gäller våra länders plats och roll i det europeiska samarbetet.

I det mer omedelbara perspektivet handlar det om att för Finlands, Sveriges, Norges och Islands del tillse att EES-avtalet kan träda i kraft så snabbt som möjligt och för Danmarks del om den kommande folkomröstningen om den i Edinburgh uppnådda överenskommelsen med de övriga elva EG-staterna.

Det är av stor betydelse att EES-avtalet kan träda i kraft så snabbt som möjligt. Den överenskommelse på denna punkt som nyligen träffats hälsar vi med den största tillfredsställelse. Den är av stor betydelse för utvecklingen av sysselsättning, tillväxt och ekonomi i våra nordiska länder, och det är viktigt att ha klart för sig att detta är det största och viktigaste nordiska samarbetsavtalet på två decennier, som kommer att ge betydelsefulla tillväxtimpulser både ekonomiskt och när det gäller möjligheterna till nordiskt samarbete.

EES-avtalet gör det möjligt för oss att förverkliga målet Norden som en hemmamarknad. Det har vi inte minst från regeringarnas sida och i denna församling arbetat för under lång tid.

Samtidigt blir det nu än viktigare att vi dels har förmågan att snabbt och smidigt arbeta tillsammans för att säkra våra nationella och nordiska intressen inom ramen för EES-processen, dels genom egna samarbetsinitiativ kan utnyttja de nya möjligheter som detta avtal ger oss.

Jag tänker på områden som arbetsförmedlingssamarbete, arbetsmarknadens parters olika roller, standardiseringsarbete på arbetsmiljöområdet, erkännandet av examina, jämställdhet, möjligheterna vad gäller samarbete om avfallshantering och andra miljöfrågor.

Som ordförandeland i Nordiska ministerrådet kommer Sverige att arbeta för att vi får ett snabbt och smidigt samråd i frågor som dessa. Det är

ofta inte främst långrotande utredningar som behövs, utan förmågan att faktiskt fatta beslut.

EES-avtalet ger oss inte bara en nordisk hemmamarknad, utan också ett västeuropeiskt ekonomiskt område med 18 länder och 370 miljoner människor.

De problem som vi i dag i varierande grad upplever i våra nordiska ekonomier har till en betydande del sina rötter i nationella förhållanden, men påverkas också på ett påtagligt sätt av utvecklingen i de europeiska ekonomierna. Det fick vi alla en högst påtaglig påminnelse om under höstmånadernas europeiska valuta- och räntestorm.

Även om situationerna skiljer sig åt, är de uppgifter vi står inför i den ekonomiska politiken i de olika nordiska länderna likartade. Att få tillbaka framtidstro, tillväxt och investeringar så att vi med bibehållen låg inflation kan få fram de nya jobb som krävs för att få ner den smärtsamt höga arbetslösheten.

Denna uppgift kan inte ses fristående från sitt europeiska sammanhang. Trots att det finns anledning att varna för överdrivna förväntningar var därför det tillväxtinitiativ som togs av EG-staterna i Edinburgh av stor betydelse. Och vi kommer att inom den nordiska ramen fästa stor vikt vid det gemensamma möte mellan EG:s och Eftas ekonomi- och finansministrar som kommer att äga rum i Luxemburg den 19 april för att ge detta tillväxtinitiativ en än bredare förankring. De nordiska staterna avser - och det har statsministrarna diskuterat mera i detalj i dag på morgonen - att spela en pådrivande roll när det gäller detta viktiga arbete.

Av mycket stor betydelse under 1994 blir självfallet Finlands, Sveriges och Norges förhandlingar om medlemskap i EG. Att följa och vid behov samordna dessa förhandlingar kommer att vara den enstaka viktigaste frågan för det nordiska statsministersamarbetet under detta år. Jag utgår från att också rådet här kommer att se en av sina allra viktigaste uppgifter.

Därför kommer jag också att ta initiativ till ett speciellt möte mellan statsministrarna och de för dessa förhandlingar ansvariga ministrarna och statsråden i de olika nordiska regeringarna. Ett sådant möte bör äga rum efter det att förhandlingarna pågått en tid för att då möjliggöra den avstämning som säkert kommer att behövas.

Även inom ramen för EG har alla eller flera av de nordiska staterna gemensamma intressen att värna om. Det gäller bl.a. speciella geografiska och klimatbetingade villkor som nödvändiggör omfattande regionalpolitiska insatser. Vi eftersträvar en nordisk dimension i EG:s regionalpolitik, som ger underlag för nationella åtgärder och så att de nordiska länderna kan få en rimlig utdelning ur EG:s strukturfonder. I stora delar av Norden är förutsättningarna för jordbruk sådana att de kräver särskilt beaktande. Same- och rennäringsfrågor är också av gemensamt intresse för de tre nordiska kandidatländerna. Vi har också väsentliga gemensamma intressen när det gäller miljön, exempelvis beträffande bilavgaser och reglerna för farliga ämnen, alkohol- och narkotikapolitik samt vad gäller utvecklingen av det europeiska samarbetets sociala dimension. Jämställdhet mellan män och kvinnor är, liksom ett väl fungerande konsumentskydd, viktiga nor-

diska intressen också i ett europeiskt sammanhang. Vi vill självklart verka för fri handel mellan Norden och Baltikum. Det är också angeläget att verka för ökad öppenhet och offentlighet i EG:s arbete.

EES-avtalet innehåller som bekant en nordisk klausul, som säger att avtalet inte innebär något hinder för det nordiska samarbetet, så länge det inte försvagar tillämpningen av EES- avtalet. Ett svenskt förhandlingsmål är att få en liknande klausul om det nordiska samarbetet i fördraget om anslutning till EG.

Klausulen är inspirerad av Romfördragets artikel om bl.a. Beneluxsamarbetet. Även om formuleringarna har blivit något olika är syftet med den nordiska klausulen detsamma.

Många av de nuvarande avtalen mellan de nordiska länderna innebär att större åtaganden görs visavi nordiska stater än visavi EES-länderna, exempelvis arbetsmarknads- och trygghetsöverenskommelserna. Genom den nordiska klausulen i EES-avtalet, och den eftersträvade nordiska klausulen i fördrag om EG-medlemskap, vill vi skapa möjligheter till fortsatt nära nordiskt samarbete inom en vidare europeisk ram.

Vi är övertygade om att detta får positiv betydelse inte bara för de nordiska länderna utan också för våra framtida övriga partners inom den utvidgade gemenskapen.

Samtidigt är det viktigare än någonsin att vi undviker onödigt dubbelarbete. Våra resurser är totalt sett så begränsade att vi inte skall belasta det nordiska samarbetet med sådant som kan skötas effektivare i andra politiska sammanhang. Vi bör inför varje förslag, med skärpa ställa frågan om ämnet verkligen är mest ägnat för nordiskt samarbete, eller om det i första hand är en nationell fråga, eller något som bör behandlas i andra internationella organisationer. Man kan uttrycka det så att vi behöver en subsidiaritetsprincip också i det nordiska samarbetet. Det är i detta ljus man bl.a. skall betrakta statsministrarnas ambitioner att koncentrera resurserna i det nordiska samarbetet till ett antal utvalda viktiga samarbetsområden.

Frågor kan vara utomordentligt viktiga utan att vi för den skull bör ta upp dem i det formella nordiska samarbetet. En prövning måste ske i varje enskilt fall, såväl på regeringssidan som på den parlamentariska sidan. Ju framgångsrikare denna prövning är, desto bättre kan de knappa resurserna användas och desto bättre resultat får vi av den möda och de resurser som vi ägnar åt att söka främja det nordiska samarbetet på alla de områden där detta är vitalt viktigt och spelar en central roll för våra länders utveckling.

EES-avtalet, och det kommande medlemskapet för flertalet av våra länder i EG, bidrar påtagligt till att avlägsna existerande hinder vid de nordiska nationsgränserna. Men det finns alltjämt åtskilligt att göra för att undanröja praktiska problem som medborgarna möter när de rör sig över nationsgränserna. Några av dem kan förefalla små, men det är hög tid att rensa ut sådant som inte stämmer med andan ens i våra nordiska avtal, än mindre med EES-avtalet. EG står nu nära sitt mål att avskaffa gränskontrollerna mellan länderna. Det finns ingen anledning för oss att vänta i

onödan. På en del områden där vi inte har särskilda yrkanden i förhandlingarna bör vi redan nu sätta i gång arbetet med att ta bort hindrande regler som ändå skall bort inom ett par år. Det gäller också att underlätta och utveckla samverkan mellan kommuner och länsmyndigheter i de olika nordiska gränsregionerna.

I det löpande samarbetet mellan länderna läggs vikt på utvecklingen av infrastrukturen i Norden, samarbete om resursfrågor, energi och regionala samarbetsfrågor.

Arbetslöshet - för att återvända till denna viktiga fråga - är, särskilt när den är långvarig, nedbrytande för enskilda, och när stora grupper står utan jobb är det ett slöseri med mänskliga resurser. Ekonomi- och finansminstrarna kartlägger därför hur de offentliga utgifterna skall kunna prioriteras så att investeringarna i infrastruktur kan ökas. Det gäller investeringar som direkt berör de nordiska länderna såväl som Nordens förbindelser med övriga Västeuropa, Baltikum och angränsande delar av Östersjön.

Ministrarnas initiativ blir ett viktigt bidrag till de nödvändiga insatserna mot arbetslöshet på europeiskt plan. Det är således tal om ett så långt möjligt gemensamt nordiskt agerande i enlighet med det tillväxtinitiativ som jag nyss nämnde. Samtidigt utgör detta arbete en del av arbetet med att lägga en gemensam nordisk plattform inför mötet den 19 april mellan EG:s och Eftas ekonomi- och finansministrar. De nordiska staterna önskar att detta möte skall främja och koordinera nationella strävanden att förbättra konjunkturen, inte minst genom en förstärkt investeringsinsats.

Ekonomi och ekologi är två sidor av samma mynt. De europeiska utsläppen av luftföroreningar leder till ett nedfall av försurande ämnen som genom att överskrida de kritiska belastningsgränserna för vad marken i stora delar av Norden tål inte bara hotar naturen utan också kan förorsaka katastrofala följder för våra ekonomier. Vi bör därför driva på arbetet med ett nytt svavelprotokoll inom ramen för FN:s ekonomiska kommission för Europa och utarbeta gemensamma positioner när det gäller svavelkrav på eldningsoljor i EG-sammanhang.

Det mellanstatliga samarbete som vi utvecklat i Norden har fördelar när det gäller att trygga förankringen av fattade beslut. Det sätter samtidigt gränser som kan försvåra tillvaratagandet av den potential som finns för att åstadkomma rationellare verksamhet genom nordiskt samarbete. Tiden borde nu vara mogen för att i särskild ordning undersöka om det trots allt inte finns uppgifter som i dag sköts enbart i nationell regi och som till lägre kostnad och/eller bättre kvalitet lämpligen kan skötas på nordisk nivå.

Kampen mot arbetslösheten är den kanske viktigaste enstaka uppgiften i de nordiska staternas nationella politik. Den gemensamma nordiska arbetsmarknaden spelar även här en viktig roll. Den ökar utbudet och valfriheten för de arbetssökande. Genom förstärkt arbetsmarknadssamarbete, exempelvis för att åstadkomma investeringar i viktig infrastruktur och genom att ta bort onödiga och kostnadshöjande gränshinder, stärks förutsättningarna för att antalet arbetstillfällen i Norden på såväl kort som lång

sikt skall öka i förhållande till vad som annars hade blivit fallet. Norden kan också genom att fortsätta att utveckla en aktiv arbetsmarknadspolitik såväl lindra problemen på hemmaplan som ge ett viktigt bidrag till politiken på den vidare europeiska arenan.

För att skapa trygghet och välfärd i dagens samhälle är utbildningen och forskningen av stor betydelse. Denna insikt är också vägledande i det förnyelsearbete som skall bedrivas i det nordiska samarbetet under det kommande året.

Målet för det är att skapa en nordisk utbildnings- och forskningsgemenskap. Det innebär att utbildning och forskning i andra nordiska länder bör vara lika tillgängliga som motsvarande verksamhet i det egna landet. Inom utbildning och forskning skall Norden av alla kunna betraktas som en enhet.

Detta kräver medvetna insatser för att undanröja hinder för utbytet och för att underlätta rörlighet för studerande och lärare på alla nivåer. Det kräver också betydande informationsinsatser och arbete för att främja den viktiga språkförståelsen inom Norden.

Nordplus och Nordplus junior är viktiga instrument för att skapa en nordisk utbildningsgemenskap. Vi vill arbeta för att utveckla Nordplusidén så att den kan tillämpas på flera områden och med ett fördjupat innehåll.

Arbetet med att skapa en nordisk forskningsgemenskap ges hög prioritet. Nordisk samverkan krävs för att skapa kreativa och kvalificerade forskningsmiljöer på viktiga områden. Tillsammans kan de nordiska länderna jämföras med de största europeiska länderna vad gäller möjligheter att erbjuda och konkurrera med de verkligt konkurrenskraftiga och framgångsrika forskningsmiljöerna.

Den enskilt mest bidragande faktorn till ett väl fungerande nordiskt samarbete är ömsesidig förståelse av språken. Därför har i hög grad dagens utbildning i språk och andra insatser för språkförståelse över nationsgränserna en nyckelroll för framtidens nordiska samarbete, dels som en grund för det kulturella samarbetet, dels som en förutsättning för allt annat samarbete och utbyte. Nordiska språks ställning i våra länders utbildningsväsen bör därför säkras och stärkas.

Språkförståelsen, men också i stora delar en gemensam historia, är det mest påtagliga tecknet på vårt gemensamma kulturarv - den gemensamma grunden för allt annat samarbete. Det är bara vi själva som kan stärka och utveckla denna kultur. I hög grad kan detta ske genom nordiskt samarbete och ju lyckosammare vi är i detta avseende, desto större utbyte kan vi räkna med i ett nödvändigt och befruktande samspel med kulturer utanför vår egen kulturella länderkrets.

Modern teknologi inte minst när det gäller kommunikation och massmedier är en av de starkaste förändringskrafterna i denna tid av påtagliga förändringar. På många håll i världen kan vi se hur inte minst televisionen spelat en stor roll i processer som danat nya villkor för såväl politiken och de sociala villkoren som kulturen. Det är en fattigdom att det i min stad, Stockholm, bara finns tillgång till en nordisk grannkanal vid sidan av de

svenska TV-kanalerna i ett internationellt, globalt utbud som nu kan räknas i många tiotal. Och jag tror att var och en av oss har gjort erfarenheten att i de områden där grannlands-TV är allmänt tillgänglig så är också kunskapen om grannlandets förhållanden och kultur mest utbredd.

Det krävs beslutsamhet för att än en gång pröva förutsättningarna för ett fördjupat samarbete på nordisk nivå när det gäller TV-utbudet. Många här har i likhet med mig nedslående erfarenheter från tidigare. Det underlag som finns idag är inte tillräckligt för att ge några löften om att ett vidgat nordiskt TV-utbyte kan komma till stånd. Men med tanke på den betydelse som etermedier har i informationsutbytet och med tanke på det bidrag som de ger till språkförståelsen bör initiativ tas så att ett beslut i frågan kan tas under det verksamhetsår som inleds här i Oslo. Jag avser att medverka till att underlag för beslut i fråga om möjligheten till TV-samarbete via satellit tas fram så att frågan kan behandlas vid det planerade statsministermötet på Lofoten i början av juli detta år.

Förnyelsearbetet syftar till att stärka den nordiska identiteten såväl inför oss själva som för vår omvärld. Genom nordiskt samarbete kan vi åstadkomma mera av bättre kvalitet också på kulturområdet. Det gäller såväl det kulturella utvecklingsarbetet inom våra länder som när vi gemensamt presenterar det bästa av vår kultur för en internationell publik. Inför framtida utomnordiska satsningar kan vi inspireras inte minst av den framgång som vikingautställningen nådde i Paris och Berlin. Under ett fåtal månader i fjol sågs denna utställning av cirka 500 000 människor.

Grundläggande för den nordiska kulturgemenskapen är dess plats i den enskilda människans medvetande. Här är det inte minst viktigt att uppmärksamma barn och ungdomar och att ta tillvara det ideella engagemang för nordiskt utbyte som finns hos många enskilda och i stora delar av organisationslivet.

Som små nationer borde vi i Norden ha särskilda förutsättningar att respektera dem som är minoriteter i våra egna samhällen. Så har inte alltid varit fallet och dessvärre är inte detta heller fallet i vår egen tid. Jag har själv pekat på att det för Sverige skulle vara en tillgång om vi inom våra gränser hade en varaktigt kulturbärande finskspråkig befolkningsgrupp också för framtiden. På vissa områden har förbättringar åstadkommits för sverigefinnarna. Mera kan och bör säkert göras för denna liksom för andra befolkningsgrupper.

År 1993 är Urbefolkningens år. I Norden har vi särskilda skäl att uppmärksamma samernas och inuiternas situation. De utgör en omistlig del av den nordiska gemenskapen och det är naturligt att vi ger stöd inte minst på kulturområdet. Det är betydelsefullt för framtiden att samerna fått egen representation i det regionala arbetet inom Barentsrådet och att vi från och med detta år har sameting i såväl Norge, Finland som nu i Sverige.

Förankring i den egna kulturen och kunskap och intresse för andra kulturer berikar människors liv och utgör det viktigaste virket i byggandet av nationer. Kulturellt utbyte och samverkan kan föra både enskilda människor och stater närmare varandra, ge kraft och inspiration som leder till ny

utveckling och leda till förståelse och tolerans gentemot det som annars lätt framstår som främmande eller i värsta fall till och med hotande.

Främlingsfientligheten och rasismen tillhör också vår tids värsta farsoter. I en tid när många upplever att historien accelererar känner man behov av att hävda sin egen identitet - för att stärka sig själv och öka gemenskapen med dem som står en nära. Detta är i grunden en process som vi har anledning att bejaka, förutsatt att den kan förenas med öppenhet och tolerans gentemot dem som kommer från andra miljöer, har en annan kulturell bakgrund eller representerar en annan typ av erfarenhet. Nordiskt samarbete har vi, inte för att vi tror att vi kan vara oss själva nog i det här avseendet, utan för att vi behöver varandra i ett växande och alltmer betydelsefullt samspel med världen i övrigt.

Herr president! Den särsklassigt viktigaste uppgiften i nordiskt samarbete under det kommande året är att väl samordna och samarbeta i de frågor som initieras av den europeiska integrationen. En annan viktig uppgift är att ge ett nordiskt bidrag till det europeiska tillväxtinitiativet för att gynna sysselsättning och välståndsutveckling. Det är också angeläget att frågan om TV-samarbete via satellit kan avgöras om vi skall gå vidare under det kommande året.

Nordiskt samarbete är varken en motsats till eller ett alternativ som minskar önskvärdheten av ett deltagande i exempelvis den vidare europeiska integrationen. Tvärtom kommer en europeisk integration och en alltmer gränslös värld att ställa större krav på och innebära nya utmaningar för det nordiska samarbetet. Dessa utmaningar måste vi vara beredda att anta, och vi kan lättare möta dem med framgång om vi i Norden också i framtiden och med nya krafter kan göra det i fruktbärande samverkan.

Presidenten: Jag ber att på de nordiska statsministrarnas vägnar få tacka statsminister Bildt för den avgivna redogörelsen. Nordiska rådets generaldebatt om bl.a. statsministrarnas redogörelse sker i morgon tisdag den 2 mars kl. 10.00 - 18.00.

Jag erbjuder statsminister Bildt möjlighet att, om han så önskar, gå in i generaldebatten i morgon för repliker.

Sessionens nästa möte börjar i morgon kl. 10.00.

Mötet avslutades kl. 12.45.

Protokoll

Andra mötet

Tisdagen den 2 mars 1993 kl. 10.00 - 18.30
och onsdagen den 3 mars kl. 09.05 - 09.40

Presidenter: Ilkka Suominen (1 - 2), Jan P. Syse (3 - 6), Elver Jonsson (6), Geir H. Haarde (6), Sten Andersson (6), Jan P. Syse (6), Anker Jørgensen (6) och Kirsti Kolle Grøndahl (6)

Dagordning

1. Val av Nordiska rådets presidium
2. Anförande av den nyvalde presidenten för Nordiska rådet
3. Fastställande av saklista, utsändning av sakmaterial och bemyndigande för utskotten
4. Val av förtroendeposter
   a) val av ordförande och viceordförande i Nordiska rådets utskott
   b) val av medlemmar samt ordförande och viceordförande i Nordisk Kontakts redaktionskommitté
   c) val av medlemmar i Nordiska investeringsbankens kontrollkommitté för perioden 1 maj 1993 - 30 april 1995
   d) suppleringsval av medlem i styrelsen för Nordiska kulturfonden för åren 1993 - 1994
   e) val av revisorer och revisorssuppleanter för Nordiska kulturfonden för åren 1993 - 1994
5. Regler för sessionens genomförande (*dokument* 2)
   samt information om voteringsförfarande
6. Generaldebatt:
   Dokument 3: Statsministrarnas redogörelse
   C 1: Nordiska ministerrådets berättelse om det nordiska samarbetet
   C 2: Nordiska ministerrådets redogörelse om planerna för det nordiska samarbetet samt
   Dokument 1: Rapport från Nordiska rådets presidium

Presidenten meddelade att generaldebatten kommer att brytas kl. 16.00 i ca 30 minuter, då talmannen för den interparlamentariska församlingen för Oberoende staternas samvälde (OSS), Ruslan I. Chasbulatov och presidenten för Internationella parlamentariska unionen, Sir Michael Marshall framför sina hälsningar till Nordiska rådet.

1
Val av Nordiska rådets presidium

Enligt § 34 i Nordiska rådets arbetsordning bereder valkommittén val som beslutas av plenarförsamlingen.

Efter förslag av de nationella delegationerna och partigrupperna föreslår valkommittén för plenarförsamlingen att till president väljes Jan P. Syse (H), Norge, och till övriga medlemmar av presidiet: Anker Jørgensen (S) och Knud Enggard (V), Danmark; Mats Nyby (SDP) och Ilkka Suominen (Kok.), Finland; Geir H. Haarde (Sj) och Halldór Ásgrímsson (F), Island; Kirsti Kolle Grøndahl (A) och Tora Aasland Houg (SV), Norge samt Sten Andersson (s) och Elver Jonsson (fp), Sverige.

Per Olof Håkansson (s): Herr president! Vad väntar vi oss av den här sessionen? Jag väntar mig att vi skall ta ett betydande steg mot att förändra Nordiska rådet från en litet inåtvänd och litet trög organisation till ett stilbildande, utåtriktat och piggt agerande organ. Jag gör det därför att jag tycker mig se att vi är på väg in i en ny struktur. Det kommer nya frågor, och ett aktivt ordförandeskap skall introduceras. Partigruppernas arbete skall stärkas. Vi kommer helt enkelt att möta ett tydligare och klarare agerande.

Vi har i valberedningen ställt oss frågan om de gamla principer efter vilka vi väljer innehavare av olika förtroendeposter skall gälla. Skall vi behålla de gamla reglerna, den gamla praxisen och det gamla systemet, som är litet svårtolkat och motsägelsefullt, helt enkelt litet svårt att arbeta efter, eller skall vi våga ompröva och introducera nya regler?

Vad det handlar om är att vi från allmän parlamentarisk utgångspunkt kan ställa oss frågor av karaktären om det är rätt och bra att en partigrupp från ett land skall tvingande kunna styra ordförandevalet i ett utskott. Den frågan är relevant. Eller är det rätt och bra att t.ex. en nationell delegation bestämmer vem som skall vara president i rådet? Jag tycker att dessa frågor är befogade.

Hur har då valkommittén hanterat det här? Vi har från socialdemokratiskt håll försökt att få till stånd en diskussion om dessa frågor, men vi kunde snabbt konstatera att ett flertal tyckte att man skall vänta med att ta upp dessa frågor. Vi socialdemokrater ser det som helt nödvändigt att rådet får en diskussion och ett ställningstagande till ett nytt regelsystem. De regler som vi i dag lever efter när det gäller valberedningsarbetet är litet svårhanterliga.

Jag har velat understryka vår ståndpunkt genom detta principiella inlägg och vill också hänvisa till vad som anförs i valberedningens protokoll, att vi har beslutat föreslå att presidiet skall ge den kommande valkommittén i uppdrag att göra en översyn av och eventuellt presentera nya förslag till riktlinjer för val av förtroendeposter som tar sikte på en mera flexibel valberedningsmöjlighet.

När jag nu från den socialdemokratiska gruppens sida hälsar Jan P. Syse välkommen som president gör jag det i den förhoppningen att han skall använda en betydande del av sin rika politiska kraft till att lotsa fram ett nytt och bra förslag för valberedningsarbetet till beslut i rådet.

Talleraas (H): Som fungerende leder av valgkomiteen hadde jeg ikke trodd det var nødvendig - jeg anbefaler sterkt valgkomiteens glimrende innstilling - men siden det fra sosialdemokratene var et innlegg her, har jeg bare lyst til å peke på et par elementer. Det ene er at valgkomiteen denne gang i hovedsak har gått inn for gjenvalg over hele linjen i et forsøk på å bidra til kontinuiteten i Rådets arbeid, og vi har også kunnet følge innstillingen fra de nasjonale delegasjonene og partigruppene denne gangen. Det er en sjeldenhet at det er mulig. Dette med at en har et hensyn å ta til partigruppene og den partimessige sammensetningen av Rådet og sterke ønsker fra de nasjonale delegasjonene, er et motsetningsforhold som bestandig byr på problemer når en skal sette sammen tillitsposter og peke ut representanter til tillitsposter i Rådet. Derfor må en vel si at det er en sjeldenhet at det er mulig å gjøre en innstilling der en følger både de nasjonale delegasjoners innstilling og den partimessige innstilling, slik vi har kunnet gjøre denne gangen.

Når det gjelder innstillingen på valg av ny president, har valgkomiteen også denne gangen valgt å følge vanlig praksis, dvs. at vi mener det er god grunn til å følge forslaget fra den nasjonale norske delegasjonen om å støtte Jan P. Syses kandidatur som president. Vi har ikke nå sett noen grunn til å endre valgreglene her, slik mindretallet ved sosialdemokratene går inn for. Men valgkomiteen ber Presidiet om å se på regelverket for valg av tillitsposter på nytt etter tre-fire års erfaring med det regelverk vi nå har, og er det ønskelig, kan Presidiet her også se på praksis når det gjelder valg av president.

Med disse ordene anbefaler jeg sterkt valgkomiteens glimrende innstilling.

Ändringar i medlemslistan

Det anmäldes att Thea Knutzen återtagit sin plats i rådet, att Tore A. Liltved för denna dag ersatts av Kaci Kullmann Five, att Markku Laukkanen för resten av sessionen ersatts av Riitta Saastamoinen samt att Heikki Riihijärvi för resten av sessionen intar Mats Nybys plats.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

Hagen (FrP): Både valgkomiteens fungerende leder og nestleder berørte forholdet mellom de nasjonale delegasjoner og partigruppene vedrørende relativ omlegging uten eventuelt å gi noen føringer. Jeg vil gjerne på vegne

av den liberalistiske gruppe gi den anmodning til Presidiet at man i forbindelse med omorganiseringen av Nordisk Råd, fortsetter den praksis som har begynt år om år nå, nemlig å legge mer og mer vekt på partigruppene og mindre og mindre vekt på de nasjonale delegasjoner. Og det bør også nå få gjennomslag i regelverket for sammensetning både av Presidiet og når det gjelder valg av formann og nestformann i de forskjellige utskottene, slik at man der hvor det er konflikter - i hvert fall vil jeg anbefale det på vår gruppes vegne - legger de partipolitiske gruppene til grunn og heller reduserer betydningen av de nasjonale delegasjoner.

Sedan diskussionen förklarats avslutad *bifölls* valkommitténs förslag.

2
Anförande av den nyvalde presidenten för Nordiska rådet

Syse (H): Ærede rådsmedlemmer! Det nyvalgte presidium takker for den tillit som er vist oss. Vi vil gjøre vårt beste for å føre det nordiske samarbeidet videre.

Jeg vil også, på vegne av presidiet og hele Rådet, takke Ilkka Suominen, vår avtroppende president, for det store arbeidet han har utført. Det har vært preget av både dyktighet og pondus. Hele hans apparisjon bærer preg av den fødte president. Vi takker deg!

Jeg er glad for å kunne ønske alle sesjonsdeltagerne hjertelig velkommen. Det gjelder så vel parlamentarikerne som regjeringsmedlemmene, innbudne gjester, pressen og alle andre.

Hjertelig velkommen til Oslo og til Norge.

Vi står foran et spennende arbeidsår. I løpet av dette året vil det vise seg om det ansvar som statsministrene har tatt for videreføring av det nordiske samarbeidet, vil gi det ønskede resultat.

Vi er på rett vei. Rådets initiativ for å få statsministrene til å ta det overordnede ansvar for det nordiske samarbeidet har vært vellykket og fremsynt. Carl Bildts redegjørelse i går viste at det aktive formannskap tas på alvor. Det gir grunnlag for optimisme, og optimisme gjør godt.

Dette kan vi for så vidt nærmest kalle "de blide stunder", for å bruke Knut Hamsuns uttrykk. Hos ham er bildet riktignok en dødsdømt som kjøres til skafottet. Når en spiker gnager ham bak, så flytter han seg og får det meget bedre. Jeg håper at vi står overfor en varig og reell bedring.

Norden behøver ny slagkraft. Vi trenger den ute i Europa. Vi trenger den når vi skal utvikle samarbeidet rundt Nordkalotten og Østersjøen. Vi trenger den når vi skal hevde våre nasjonale og våre nordiske interesser ute i verden. Og, vi trenger den når vi utvikler vårt tradisjonelle internordiske samarbeid.

Vår nye rolle på den internasjonale arena har kommet så raskt, og med slik styrke, at vi muligens har forsømt noe av vår tradisjonelle og viktige oppgave, nemlig å føre de nordiske landene enda nærmere hverandre, skape ordninger og lage lover som gjør det lettere for våre innbyggere å

bevege seg, handle, og ikke minst hygge seg uten at våre riksgrenser legger hindringer i veien.

I løpet av det siste året har vårt arbeid blitt dominert av internasjonale spørsmål og organisasjonsspørsmål. De internasjonale spørsmålene vil bli videreført med samme besluttsomhet som har vært tilfelle til nå. Når det gjelder de organisasjonsmessige spørsmål, håper jeg å kunne sette punktum for disse i løpet av sesjonen her i Oslo. Det ser ut til at det meste er falt på plass. Vi kan konstatere at vi har en slagkraftig og etter hvert også fleksibel organisasjon. La dette være nok for en stund, slik at vi kan konsentrere oss om det som bør stå i sentrum, nemlig det politiske arbeidet.

Jeg vil peke på noen områder som må stå sentralt i det året vi har foran oss:

Miljøspørsmålene. Feltet er enormt. Sikkerheten ved kjernekraftverkene, lavere utslippsverdier, avfallshåndtering, koordinert nordisk innsats på det internasjonale miljøområdet og økt støtte til miljøtiltak utenfor det nordiske området, er viktige eksempler. Ingen EØS-avtale skal få lov til å ta fra oss ansvaret for i fremtiden å drive miljøspørsmålene lenger enn hva som til nå har vært tilfelle både hos oss selv og i Europa for øvrig.

Arbeidsløsheten. Problemet har nådd et omfang som truer hele den nordiske modellen. Her kan nordisk samarbeid være et tillegg til nasjonale tiltak. Her kreves kreativitet, nye måter å tenke på og nye ideer. Men det er ikke nok bare å tenke nytt. Vi må også tenke riktig. Det er for passivt bare å vente på en høykonjunktur som kommer en gang i fremtiden. Spørsmålet blir et av de viktigste på denne sesjonen.

På samme måte som Carl Bildt noterer jeg med tilfredshet det initiativ som nå er tatt av EF og Efta når det gjelder å få bukt med arbeidsløsheten. Spørsmålet blir fulgt opp i løpet av våren. Det innebærer at arbeidsløsheten står øverst på dagsordenen i hele Europa samtidig. Det er bra.

Ærede rådsmedlemmer.

Det er viktig ikke å bli skremt av gamle nederlag. Nå ser det endelig ut til å være muligheter for å kunne realisere det nordiske TV-samarbeidet i stor skala. Jeg er særdeles glad for at Carl Bildt så sterkt betonet dette spørsmålet i går. Teknikken har vi, og sammen med politisk vilje er det ingen dårlig kombinasjon. Nå må vi kjenne vår besøkelsestid. Det som nå behøves, er en beslutning på høyeste nivå om at slik TV-satsning skal gjennomføres, og at det skal gjøres nå.

Løser vi denne saken, kommer vi nærmere andre mål som vi har satt oss. Jeg tenker på bedre språkforståelse og økt kulturutveksling. Det språklige fellesskap er nerven i vårt samarbeid. Det er en krystallisering av felles åndelig erfaring og felles historie, så vel i Finland som i Norden for øvrig. Alt i alt dreier dette seg om den viktigste kultursatsingen som vi kan gjøre. Det er ikke gratis, men det er en satsing som vil komme alle innbyggerne i Norden til gode. Ja, jeg vil da faktisk kunne se i mitt norske TV hvordan Ilkka Suominen takler møtet med gjenstridige velgere i en kommende valgkamp. Ta ikke fra meg den gleden. Det kan være en kulturopplevelse. I dette tilfellet vil jeg gratulere statsministrene med deres initiativ. Jeg tror

de kan være trygge på Rådets helhjertede støtte i gjennomføringen av dette prosjektet.

Til slutt et spørsmål om nasjonal oppfølging av Rådets beslutninger. Til min store glede så jeg at Sten Andersson tok opp det spørsmålet på pressekonferansen i Stockholm. At vi svikter der, synes nokså klart. Kritikken må vi rette mot oss selv. Jeg skal ikke plage dere mer med dette nå, men bare konkludere med at vi må vise større nasjonalt ansvar i fremtiden enn hva som har vært tilfelle frem til i dag.

Med disse ord takker jeg på nytt for den tillit som er vist det nye presidium. Jeg ser frem til et spennende og resultatrikt år.

Jan P. Syse övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

3

Fastställande av saklista, utsändning av sakmaterial och bemyndigande för utskotten

Presidenten hade föreslagit att plenarförsamlingen fastställer saklistan för sessionen i enlighet med det utdelade tryckta förslaget med tillägg av Dokument 3: Statsministrarnas redogörelse, D 14/1991/j: Meddelande om rekommendation angående rösträtt vid parlamentsval i annat nordiskt land samt frågorna E 3 - 48. Från saklistan borttages D 37/1989/m: Meddelande om rekommendation angående skydd av den nordiska havsfågelfaunan.

Presidenten hade föreslagit att även de förslag som utsänts senare än två veckor före sessionens början kan behandlas av rådet.

Presidenten hade vidare föreslagit att utskotten bemyndigas att lägga till handlingarna sådana meddelanden som inte upptagits på saklistan för sessionen eller som inte slutbehandlas på sessionen.

Presidentens förslag *bifölls*.

4

Val av förtroendeposter: a) val av ordförande och viceordförande i Nordiska rådets utskott; b) val av medlemmar samt ordförande och viceordförande i Nordisk Kontakts redaktionskommitté; c) val av medlemmar i Nordiska investeringsbankens kontrollkommitté för perioden 1 maj 1993 - 30 april 1995; d) suppleringsval av medlem i styrelsen för Nordiska kulturfonden för åren 1993 - 1994; e) val av revisorer och revisorssuppleanter för Nordiska kulturfonden för åren 1993 - 1994

a) Valkommittén hade föreslagit att rådet till förmän och vice förmän i rådets utskott utser följande medlemmar:

Juridiska utskottet: Förman: Hans Nyhage (m), S; Vice förman: Sinikka Hurskainen (SDP), SF

Kulturutskottet: Förman: Rannveig Guðmundsdóttir (A), IS; Vice förman: Eeva Turunen (Kok.), SF

Socialutskottet: Förman: Lena Öhrsvik (s), S; Vice förman: Svein Alsaker (KrF), N

Miljöutskottet: Förman: Anneli Jäätteenmäki (Kesk.) SF; Vice förman: Dorte Bennedsen (S), DK

Ekonomiska utskottet: Förman: Helge Adam Møller (KF), DK; Vice förman: Thor-Eirik Gulbrandsen (A), N

Budgetutskottet: Förman: Helga Haugen (KrF), N; Vice förman: Pål Atle Skjervengen (FrP), N

Valkommitténs förslag *bifölls*.

b) Valkommittén hade föreslagit att rådet till ordförande och vice ordförande samt medlemmar av Nordisk Kontakts redaktionskommitté väljer:

från *Danmark*: Børge Bakholt (S) och Anders Mølgaard (V)
från *Finland*: Markku Laukkanen (Kesk.), *vice ordförande* och Sinikka Hurskainen (SDP)
från *Island*: Árni M. Mathiesen (Sj) och Kristín Einarsdóttir (Kv)
från *Norge*: Lodve Solholm (FrP) och Ernst Wroldsen (A)
från *Sverige*: Karl-Erik Svartberg (s), *ordförande* och Sten Svensson (m)

Valkommitténs förslag *bifölls*.

c) Valkommittén hade föreslagit att rådet till medlemmar i Nordiska investeringsbankens kontrollkommitté för perioden 1 maj 1993 - 30 april 1995 väljer:

från *Danmark*: Hans Engell (KF)
från *Finland*: Lauri Metsämäki (SDP)
från *Island*: Geir H. Haarde (Sj)
från *Norge*: Anders Talleraas (H)
från *Sverige*: Elver Jonsson (fp)

Valkommitténs förslag *bifölls*.

d) Valkommittén hade föreslagit att rådet till medlem i Nordiska kulturfonden för åren 1993 - 1994 väljer *Søren Hansen* (S) istället för *Marianne Jelved (RV)*, Danmark.

Valkommitténs förslag *bifölls*.

e) Valkommittén hade föreslagit att rådet till revisor för Nordiska kulturfonden för åren 1993 - 1994 väljer *Jimmy Stahr* med *Jette Pors* som suppleant och till revisorssupplant väljer rigsrevisor *Jørgen Mohr* med afdelingschef *Svend Gravesen* som suppleant.

Valkommitténs förslag *bifölls*.

5
Regler för sessionens genomförande (Dokument 2) samt information om voteringsförfarande

Presidiet hade i Dokument 2 föreslagit vissa regler för sessionens genomförande såsom tidsbegränsningar för rådsmedlemmarnas talerätt samt replikskiftet. Vidare hade presidiet föreslagit att frågeinstitutet tillämpas med avvikelse från gällande regler (Arbetsordningens § 14) som en försöksordning under 42:a sessionen.

Vid votering sker av tekniska orsaker en extra votering för att få fram vem som önskar avstå vid voteringen.

Presidiets förslag *bifölls*.

Presidenten meddelade att presidiet i enlighet med tidigare praxis hade beslutat att ge en representant för Ungdomens Nordiska Råd talerätt i samband med generaldebatten.

6
Dokument 3: Statsministrarnas redogörelse; C 1: Nordiska ministerrådets berättelse om det nordiska samarbetet; C 2: Nordiska ministerrådets redogörelse om planerna för det nordiska samarbetet samt Dokument 1: Rapport från Nordiska rådets presidium; (generaldebatt)

Suominen (Kok.): Herr president! Jag vill inledningsvis tacka statsminister Carl Bildt för den förtjänstfulla politiska redogörelse han gav igår. Redogörelsen belyste Norden i det världspolitiska läget och den europeiska integrationsprocessen och vi fick en uppfattning om hur det arbetsår som nu

har inletts kommer att utforma sig under svenskt ordförandeskap i ministerrådet. Jag noterar att man förutom de internationella frågorna och integrationsprocessen avser ge sysselsättningsfrågorna och kultursamarbetet en central plats i arbetet.

Sedan sessionen i Helsingfors för ett år sedan har arbetet i rådet och ministerrådet helt dominerats av de reformplaner som har varit under behandling. Jag har för min del tidigare uttalat att de förslag som har förts fram från statsministrarnas sida mycket långt har följt de grundlinjer enligt vilka vi i Nordiska rådet har önskat förändra samarbetets innehåll och struktur. Här kan jag hänvisa till de grunddokument som presidiet för sin del utformade i inledningsskedet av arbetet.

Statsministrarna tog sina initiativ i rätt tid och de förslag som framfördes i rapporten från statsministrarnas personliga representanter byggde enligt min mening på en riktig analys av det nordiska samarbetet och dess framtida roll i ett Europa präglat av nära samarbete mellan länder och regioner.

När Bornholmsdeklarationen avgavs och slutfasen i förnyelseprocessen inleddes var det rådets förhoppning att statsministrarna med kraft skulle verka för att en positiv förnyelse av samarbetet skulle kunna åstadkommas. Vid sessionen i Århus var tongångarna i debatten även allmänt positiva till förändringar. Nu har vi inlett Oslosessionen, den planerade slutpunkten för förnyelsearbetet, och måste dessvärre konstatera att det finns mycket litet kvar av de ursprungliga förslagen. Vi har visserligen på ett positivt sätt fått in utrikespolitiken i arbetet, men det var den redan tidigare i praktiken, och systemet med aktivt ordförandeskap kan i bästa fall något vitalisera verksamheten. I övrigt fortsätter vi enligt gammal modell. Vi får inte färre ministerråd, snarare flera, och i stället för föreslagna sju får vi nästan dubbelt så många ämbetsmannakommittéer. Vi parlamentariker förundrar oss också över att ministrarna inte ville vara formellt medlemmar av Nordiska rådet, men nu har det problemet blivit avgjort. Innehållet i nysatsningen på kultur har efterhand, glädjande nog, blivit konkretare. Vi parlamentariker hade emellertid önskat oss ännu högre ambition på vissa områden, som t.ex. mediasamarbetet. Det är därför positivt att notera att statsministrarnas redogörelse gav klart uttryck för en vilja att på nytt aktualisera TV-samarbetet i syfte att få frågan avgjord under det kommande året.

Någon konsolidering av sekretariatsorganisationen har inte kunnat åstadkommas. Här måste jag i rättvisans namn medge att inte heller presidiet har haft den handlingskraft jag hade hoppats. I slutändan blir allt ungefär som det har varit tidigare. Beslutsgången har inte heller blivit klarare av att systemet med samarbetsministrar finns kvar och att vi har fått in ett nytt styrande organ på hög ämbetsmannanivå.

Trots alla bakslag vad gäller strukturella reformer är det dock skäl att ta fasta på de mycket positiva förutsättningarna för det politiska samarbetet mera generellt. Detta samarbete kommer att bli viktigare också mellan parlamenten. Jag har tidigare sagt att det bästa som kunde hända det nordiska samarbetet är att alla våra länder skulle gå in i EG. Redan det skede

vi nu befinner oss i visar att samarbetet har intensifierats. Det genomförs emellertid direkt mellan våra regeringar och berörda politiker och tjänstemän. I framtiden blir det allt viktigare att upprätthålla snabba och direkta kontakter mellan de nordiska ländernas parlament och regeringar. Tiden ser nu definitivt ut att ha gått ifrån en struktur med stora sekretariat och ett omfattande formellt nätverk av ämbetsmannakommittéer. Oförmågan att genomföra förändringar leder småningom till att denna del av samarbetsorganisationen blir marginell vad uppgifterna beträffar. Det kan också utläsas från statsministrarnas redogörelse och statsministrarnas deklaration från Oslo.

En viktig uppgift under den närmaste tiden blir integrationsfrågorna. Här finns det gott om utrymme för aktivitet både inom presidiet och inom utskotten. Jag vill i detta sammanhang även uttala min tillfredsställelse över att man särskilt från den svenska regeringens sida vid inledningen av medlemskapsförhandlingarna i Bryssel uttalade att den långa traditionen av samarbete mellan de nordiska länderna utan tvekan blir en tillgång också för våra framtida samarbetspartner i en utvidgad gemenskap. Både nationellt och nordiskt har vi som är medlemmar i Nordiska rådet en viktig uppgift när det gäller att medverka till att den debatt som förs om medlemskap i EG blir så saklig och mångsidig som möjligt. Även konsekvenserna av att bli utanför EG bör bli allsidigt belysta. Med det opinionsläge vi har i våra länder står det klart att vägen till ett eventuellt medlemskap i EG kommer att vara förbundet med det nordiska samarbetet. Opinionerna i ett land påverkar starkt inställningen i de andra länderna. Den process som Danmark har genomgått tror jag på många sätt har varit till fördel för oss andra. Även om de undantag Danmark har beviljats från unionsfördraget inte gäller blivande medlemmar, har hela händelseförloppet ändå indirekt påverkat EG och även vägen mot unionen.

När slutresultatet av nu pågående förhandlingar föreligger är det skäl att återkomma mera i detalj till frågan om det nordiska samarbetets roll. Just nu gäller det framför allt att utnyttja det positiva politiska läge som föreligger för att tillförsäkra de nordiska länderna en så god position som möjligt i det nya Europa.

Herr president! Som finländare vill jag avslutningsvis uttala min uppskattning över statsminister Bildts uttalande om betydelsen av att det i Sverige finns en kulturbärande finsk befolkningsgrupp. Jag har noterat att det inte innebar något löfte, men jag tycker att redan detta är en början till ett löfte. Jag har för egen del i den debatt som i Finland förs om det svenska språkets ställning framhållit att vi finnar inte behöver kunskaper i svenska enbart för att Finland är tvåspråkigt enligt grundlagen. Vi behöver det också för att Finland är ett av de nordiska länderna och för att vi vill tillhöra den västerländska kulturkretsen, med vilken vi är förbunden ekonomiskt och kulturellt genom vår nordiska tillhörighet.

Herr president! Till sist vill jag önska dig som nyvald president lycka till. Jag vet att det är bra att ha dig som president och vi kommer att känna oss tillfreds under ditt presidentskap.

Kirsti Kolle Grøndahl (A): President! Året som gikk, vil bli husket som et viktig nordisk år. Sesjonene i Helsingfors og Århus markerte et vendepunkt i det nordiske samarbeidet. De pågående medlemskapsforhandlinger med EF har imidlertid gjort at enkelte kommentatorer forskuttere at denne sesjonen vil føre opp til et nordisk hvileår. Jeg stiller meg tvilende til en slik spådom.

Den internasjonale utviklingen med oppløsningen av blokkgrensene og europeisk integrasjon har gitt en helt ny frihet til nyorientering og reformer på et fordomsfritt og uavhengig grunnlag. EØS-avtalen som utgjør en viktig del av fundamentet for det framtidige nordiske samarbeidet, er også endelig i havn. Fra sosialdemokratisk side er det derfor ingen grunn til at vi skal sitte med hendene i fanget og vente på utfallet av medlemskapsforhandlingene med EF før vi iverksetter nyorienteringen.

For oss er EØS-plattformen i dag den helt naturlige plattform å bygge det nordiske samarbeidet på. Uten at vi skal drive dobbeltarbeid mener vi at Nordisk Råd skal være et forum hvor vi diskuterer, drøfter og planlegger felles nordiske interesser. Nordisk Råd skal være en base for initiativ overfor andre internasjonale organisasjoner. Vi skal utnytte det felles nordiske verdigrunnlaget, de godt fungerende nordiske nettverkene, den tradisjonelle, folkelige forankringen i det videre samarbeidet i Nordisk Råd, vi skal ivareta det genuint nordiske. Gjennom denne vitaliseringen av det nordiske samarbeidet vil vi sørge for mer håndfaste resultater på områder av felles nordisk interesse.

Sosialdemokratene i Finland, Sverige og Norge stiller seg bak søknadene om medlemskap i EF. Samtidig stiller vi klare og sterke krav til forhandlingsresultatet for våre lands vedkommende. Men spørsmålet om medlemskap i EF er ikke en altoverskyggende sak for oss, i motsetning kanskje til enkelte andre partier som bygger sin eksistens på EF-saken. EF-medlemskapet er ikke et mål, men et spørsmål om å etablere virkemidler for å nå sosialdemokratiske mål. Det samme gjelder for det nordiske samarbeidet. Norden og Europa er ikke et enten-eller, men et både-og.

For den sosialdemokratiske gruppen står sysselsettingen, velferdssamfunnet og miljøet i fokus, ikke bare i våre respektive land, men i Norden - og i Europa. Vi ønsker et internasjonalt samarbeid og en felles strategi for å nå disse målene. I vårt moderne samfunn kan ikke sysselsettingen i ett land vurderes fullstendig uavhengig av de internasjonale omstendigheter og utviklingen i andre land. Vi må ha en mest mulig ambisiøs, mest mulig felles og mest mulig enhetlig strategi for å oppnå det som tross alt er våre felles mål om sysselsetting, velferd og miljø.

Det er her jeg tror vi finner den største avstand mellom sosialdemokratene og de borgerlige partiene. Jeg fant mye godt i den redegjørelsen statsminister Carl Bildt på vegne av de nordiske regjeringer gav oss i går. Samtidig er jeg ganske sikker på at dersom alle regjeringssjefene hadde hatt sosialdemokratiske røtter, ville viljen til å satse på de mulighetene som ligger i et nordisk samarbeid for økonomisk vekst, bedre velferd og økt sysselsetting, vært større.

Den sosialdemokratiske gruppen i Nordisk Råd fremmer ved denne sesjonen et omfattende forslag til sysselsettingssamarbeid i Norden. Bakgrunnen er den voldsomme veksten i arbeidsledighetstallene i de nordiske land i de senere år. Køen av arbeidsledige har nådd rekordnivå i Finland, Island, Sverige og Norge, og er fortsatt meget lang i Danmark. For Norden sett under ett kom ledigheten opp i mer enn 8 pst. i 1992, dvs. mer enn 1 million arbeidsledige. Dette er et høyt tall, også sammenlignet med øvrige vesteuropeiske land og i forhold til mange land i EF og Efta. Altfor mange av de arbeidsledige er også langtidsledige, og ledigheten blant ungdom er stor og stadig økende.

I forslaget har vi skissert hvordan vi tenker oss et nordisk samarbeid om sysselsetting. Vi tror det er mulig å nå gode og positive resultater gjennom en felles nordisk innsats på områder som er sentrale for den økonomiske utvikling, og som kan gi grunnlag for en ny og sunn økonomisk vekst. Dette bør skje i form av en bred internasjonal strategi, men med Norden som utgangspunkt. Vi vil søke å skape et bedre investeringsklima i Norden, og også dette må skje i samarbeid med de øvrige europeiske land. Vi vil ha en offensiv investeringspolitikk som settes i verk på et nasjonalt plan, men også slik at man koordinerer en felles investeringsstrategi på nordisk og bredere europeisk nivå. Det må til en kraftig opprustning av transport- og kommunikasjonssystemer innenfor og mellom landene. I tillegg må det satses mer på investeringer i energiøkonomisering og andre miljøforbedringer. Vi vil satse på utdanning og kompetansebygging, og den samlede innsatsen innenfor forskning og utvikling må også styrkes og gjøres mer effektiv.

Den sosialdemokratiske gruppen ber regjeringene nedsette en nordisk sysselsettingskommisjon. Denne kommisjonen skal løfte fram og sette søkelyset på områder der innsats kan settes inn for å oppnå økt sysselsetting på varig grunnlag, og der en felles nordisk innsats kan gi større og mer positive resultater for sysselsettingen enn hva som kan oppnås gjennom en nasjonal strategi alene.

Samtidig med at det er tvingende nødvendig allerede i dette året å treffe tiltak både på europeisk plan, på nordisk og nasjonalt plan vil en slik kommisjon være et nyttig supplement med tanke på det langsiktige arbeidet for å gjenreise den fulle sysselsetting i Norden og Europa. Vi håper og regner med at regjeringene vil følge opp dette forslaget.

Investeringene og den langsiktige sysselsettingspolitikken må skje innenfor rammen av en bærekraftig utvikling. De nordiske landene har tradisjonelt lagt vekt på å samordne sine interesser i den internasjonale miljøpolitikken. Det er viktig at denne samordningen fortsetter. Det er også viktig at de nordiske landene forsøker å samordne de enkelte lands miljøpolitikk for å få best mulig resultat og minst mulig konkurransevridning. De største og mest akutte miljøproblemene i vår del av verden befinner seg imidlertid utenfor det tradisjonelle nordiske samarbeidsområdet - først og fremst i Østersjøområdet og i Barentsregionen. Problemene i disse områdene er av et slikt omfang at de bare kan løses gjennom en mer om-

fattende internasjonal innsats. De nordiske landene har likevel et særlig ansvar for å få fart på utviklingen.

Ved denne sesjonen fremmer den sosialdemorkatiske gruppen også et medlemsforslag som meget klart skisserer innsatser som er nødvendig for å bedre atomsikkerheten og miljøsikkerheten i Nordens nærområder. En av de aller største truslene mot vår egen framtid finner vi i nærværet av dårlig sikrede kjernekraftverk i Nordvest-Russland og Baltikum, foreldede atomdrevne fartøyer, atomvåpen og radioaktivt avfall.

I denne sammenheng bør en også vurdere mulighetene for å etablere et "utslippsregime" for disse områdene. Et felles "utslippsregime" kan bidra til å forbedre miljøet i de mest forurensede områdene og samtidig bidra til å forbedre vårt eget miljø ettersom mye av forurensningen kommer fra sør og øst. Først og fremst kan en imidlertid på denne måten bidra til å snu den økonomiske og sosiale utviklingen i disse områdene i en positiv retning. For arbeiderbevegelsen er retten til arbeid og retten til et godt miljø to sider av samme sak.

Jeg er ikke i tvil om at Nordisk Råds betydning vil stå og falle på vår evne til å fornye og omforme samarbeidet. Samarbeidet må konsentreres om mest mulig konkrete problemstillinger som med fordel kan og bør løses på nordisk nivå. Jeg tror det er nødvendig, som også statsminister Carl Bildt var inne på, at også vi tar i bruk en form for subsidiaritetsprinsipp i nordisk sammenheng, og lar enkelte lokale og spesielle problemstillinger forbli lokale og spesielle, istedenfor å trekke dem inn i denne sal.

De nordiske land har i dag større økonomiske problemer enn tidligere. Lavkonjunktur og mangel på økonomisk vekst kan føre også stabile velferdssamfunn som de nordiske inn i alvorlige kriser. Noen benytter anledningen til å fornye sine angrep på de velferdsordningene vi har. Andre griper sjansen til å nøre opp under intoleranse og aggresjon mot flyktninger og innvandrere. Dette er problemer som ethvert land vil møte i økonomiske nedgangstider, og det er problemer vi må stå imot. Derfor tror jeg det er av stor verdi om vi på denne sesjonen kan oppnå en fruktbar felles nordisk debatt om nettopp arbeidsledighet og rasisme, som er to av våre største felles problemer i 1993.

Hagen (FrP): Hr. president! Jeg har med interesse studert medlemsforslaget fra den sosialdemokratiske gruppen når det gjelder nordiske initiativ for økt sysselsetting. Jeg må få lov til å si at jeg har sjelden lest et så hjelpeløst dokument. Det er blottet for nytenkning, blottet for nye ideer. Det er en oppramsing av sosialdemokratisk tenkning og den politikk som har medført 600 000 ledige i Sverige, 200 000 ledige i Norge, og at vi i realiteten ser velferdsstaten og sosialdemokratiets krampetrekninger i Norden.

Det står at det er nødvendig å styrke den nordiske samfunnsmodellen. Jeg tillater meg å påstå at det er den nordiske samfunnsmodellen som går ut på å bruke sine barns fremtidige penger på forhånd som nettopp skaper en god del av problemene, at man ikke har hatt evne til å sette tæring etter næring, men har veltet stadig nye byrder over på de som skaper verdiene,

nemlig den private, konkurranseutsatte sektor, og det er den som bukker under i skatte- og avgiftstrykket og lovmakertrykket som kommer fra de politiske organer.

Det står to fornuftige ting i dette dokument, bl.a: Det må omfatte tiltak for et bedre investeringsklima.Jeg har lyst til å spørre Kirsti Kolle Grøndahl: Hvilke konkrete tiltak for et bedre investeringsklima i privat sektor er det man tenker på? Vil man nå begynne å sette ned formuesskatten, vil man begynne å redusere inntektsbeskatningen, redusere arbeidsgiveravgiften, med andre ord gjøre det mulig å tjene penger på å skape arbeidsplasser i stedet for å straffe de som skaper arbeidsplasser?

Og så står det en meget klok setning som er slengt inn som et alibi:

"Full sysselsetting er avhengig av økt verdiskaping på en rekke områder."

Det er helt korrekt. Hva akter sosialdemokratiet å gjøre slik at det blir økt verdiskaping? Det er nemlig nøkkelen til å få gjort noe med budsjettunderskuddene, til å få gjort noe med hele sysselsettingssituasjonen. Når kommer det noe konkret annet enn å sette ned en ny kommisjon?

Kirsti Kolle Grøndahl (A): President! På vegne av sosialdemokratiet vil jeg understreke at vi lider ikke av krampetrekninger, så man kan jo lure på hvem det er som har krampe.

De spørsmålsstillingene som Carl I. Hagen tok opp, var veldig typisk norske problemstillinger. Det aller mest norske var: Når skal vi sette ned all verdens skatter? Det er det Carl I. Hagen pleier å ha som løsning på de aller fleste problemer av denne karakter.

Det sosialdemokratiske forslaget om økt nordisk vekt på en felles sysselsettingsstrategi og å opprette en nordisk sysselsettingskommisjon har til hensikt å bygge broer. Vi ønsker å invitere til et bredt nordisk samarbeid på tvers av blokkgrensene, så jeg har altså ikke tenkt å la meg provosere eller utfordre av Carl I. Hagens tone. Vi vet at dette er vi nødt til å gjøre på tvers av blokkgrensene, vi er nødt til å gjøre det i størst mulig enhet hvis det skal lykkes. Og vi må gjøre det ikke bare i nordisk sammenheng, men vi må faktisk også få med oss resten av Europa på en slik strategi. Ellers tror jeg ikke vi kan klare å lykkes, og det er vi alle sammen avhengig av, at vi lykkes med å løse sysselsettingsproblemene i Norden og i Europa.

Hjörleifur Guttormsson (Ab): Hr. præsident! Jeg deler de socialdemokratiske partiers bekymringer over arbejdsløsheden i Europa. Jeg har også forstået, at de europæiske socialdemokratiske partier har sat sig som mål at få nedsat arbejdsløsheden på kontinentet i Vesteuropa og at halvere arbejdsløsheden i de næste 5 år. Det er en ambitiøs og en god målsætning.

Taleren fra den socialdemokratiske gruppe sagde, at hvis alle de nordiske statsministre havde socialdemokratiske rødder, ville tingene se anderledes ud. Som tilskuer til den norske og den svenske politik spørger jeg mig selv, hvilken forskel der i realiteten er mellem den fundamentale øko-

nomiske kurs og styring, som følges af den norske regering under ledelse af Gro Harlem Brundtland og af den svenske regering ledet af Carl Bildt. Jeg kan ikke se forskellen, i hvert fald ikke når det drejer sig om fremtiden, altså det at stræbe efter at komme ind i Den Europæiske Union. Mener den socialdemokratiske gruppe, at det er løsningen på arbejdsløshedsproblemet at binde sig fast i en union, som stræber efter en økonomisk og monetær union inden for en kort tid og at give kapitalkræfterne og kapitalbevægelserne helt frit spil, som man jo også vil forankre i EØS-sammenhæng?

Jeg tror ikke, det er løsningen. De gode målsætninger, vi læser om i det medlemsforslag, der foreligger, vil man ikke nå, hvis man fortsætter den kurs.

Kirsti Kolle Grøndahl (A): President! Dette innlegget representerer den andre motsatsen. Mens Carl I. Hagen anklager oss for for mye regulering, anklager representanten fra den venstresosialistiske gruppe oss for for lite regulering og for stor liberalisme. Men det er en situasjon vi er ganske vant til å leve i.

Vi har en felles bekymring i sosialdemokratiet og venstresosialistene om sysselsettingen i våre land, i Norden og i Europa. Og *vår* måte å løse dette på, *våre* forslag til løsning på dette, er at vi samarbeider, og utarbeider mest mulig felles strategier, ikke bare hvert enkelt land, men på tvers av landegrensene både i Norden og i Europa. Vi tror altså at dette forpliktende samarbeidet for å få til en felles strategi for å løse arbeidsledighetsproblemet, er det vi til syvende og sist vil lykkes med. Vi tror ikke på modellen at hvert enkelt land kan løse sine problemer hver for seg.

Johan J. Jakobsen (Sp): Ærede president! Den europeiske integrasjon og de tre nordiske lands iver etter å bli en del av EF-unionen satte sitt preg på både jubileumssesjonen i Helsingfors og på sesjonen i Århus i høst. Rådssesjonen her i Oslo skulle sette sysselsettingspolitikken i fokus. Nordisk Råd skulle drøfte den høye arbeidsledigheten i Norden, som, for å sitere presidenten, "truer den nordiske velferdsmodellen". Men hva er så regjeringenes svar på denne utfordringen? Jo, statsministrene sier at den viktigste samarbeidsoppgaven i 1993 er å berede grunnen for medlemskap i EF. Og statsminister Bildt, som vel også uttalte seg på vegne av de sosialdemokratiske statsministrene, gav klart uttrykk for at EF-medlemskap var svaret på den utfordring som arbeidsledigheten i Norden reiser.

Kirsti Kolle Grøndahl understreket de sosialdemokratiske verdiene. Jeg vil gjerne spørre sosialdemokratenes talskvinne i denne debatten om følgende: På hvilket grunnlag kan sosialdemokratene i Nordisk Råd hevde at EF-medlemskap er svaret på den høye arbeidsledigheten vi har? Hvordan kan sosialdemokratene mene at f.eks. en felles valuta og en sentralbank frikoblet fra politisk innflytelse skal løse de arbeidsledighetsproblemer vi har i Norden? Det er, så langt jeg kan se, ikke dokumentert, og det er ikke

sannsynliggjort at EF-medlemskap gir økt sysselsetting. I den grad vi har utredninger her i Norge viser disse utredningene snarere det stikk motsatte resultat.

Kirsti Kolle Grøndahl (A): President! Johan J. Jakobsen har helt rett i at det er ikke dokumentert og det er ingen fast fasit og et greit svar på om EF-medlemskapet fører til en bedret sysselsettingssituasjon. Det har han helt rett i, for slike svar kan ikke EF gi. Men det vi vet, er at de nasjonale svarene i hvert fall ikke holder. Vi har prøvd i alle de nordiske landene nå, utenom Danmark, og har hatt en situasjon i de siste årene hvor arbeidsledigheten har vokst dramatisk, i Sverige, i Finland og i Norge. Så de nasjonale svarene holder i hvert fall ikke, det har nå vist seg ganske greit i praksis. Det er fordi kapitalen er internasjonal, og da nytter det ikke å styre og regulere og få til et system og en strategi for hvordan man får til investeringer, hvordan man skaper arbeidsplasser bare ved nasjonale vedtak. Da er vi nødt til å gå på den internasjonale arenaen, også med de styringsredskapene som vi ønsker å ta i bruk. Og innenfor den sosialdemokratiske tenkningen, som ligger nedfelt i det medlemsforslaget vi har her, som ligger nedfelt i det sosialdemokratiske samarbeid på tvers av grensene i Europa, i SAMAK-forslaget, ligger det nettopp at man skal lage en felles strategi, felles tiltak, felles plan for hvordan man kan komme med tiltak på tvers av landegrensene som til sammen skal kunne være en mulighet for å gjøre noe med arbeisledigheten i Europa.

Hjörleifur Guttormsson (Ab): Hr. præsident! Socialdemokraternes talskvinde mente, at vi venstresocialister er imod samarbejde tværs over landegrænserne. Det er en stor misforståelse. Vi er for samarbejde, ikke mindst på nordisk plan, og der er stor forskel på samarbejde på frivillige vilkår og at indgå en bindende aftale som EØS-aftalen og en aftale som at indgå i Den Europæiske Union. Det er helt rigtigt, at Det Europæiske Fællesskab ikke har noget svar på arbejdsløsheden, og man ved ikke, hvordan sagen vil udvikle sig. Men det er ikke gode prognoser, vi har fået i de sidste måneder angående den udvikling.

Jeg vil også erindre om, at befolkningerne i nord ikke viser nogen særlig støtte til unionstanken. Vi får den ene opinionsmåling efter den anden, som viser modstand hos et flertal i de enkelte nordiske lande mod den kurs, som de nordiske regeringer kører efter.

Kirsti Kolle Grøndahl (A): President! Det er nok en vesensforskjell mellom de sosialdemokratiske partiene og de venstresosialistiske partiene når det gjelder spørsmålet om å være villig til å inngå bindende avtaler, bindende avtaler som på områder også kan bety at vi må yte noe for å få til løsninger. Frivillige avtaler vil alltid ha som resultat at man går inn for det man er enig i, og så kan man toe sine hender i forhold til det man ikke er

enig i. Det tror vi altså ikke er måten vi kan løse verdens problemer på. Vi er nødt til å gå inn for mer og mer bindende avtaler på tvers av landegrensene.

Når så sosialdemokratiet skal ta standpunkt til EF-medlemskap - og det vil skje i alle de nordiske landene, med unntak av Island, så langt jeg har forstått - vil sosialdemokratene bygge sin beslutning på en folkeavstemning. Vi vil ikke bygge dette på opinionsmålinger i en periode hvor mye virvles frem og tilbake, men vi har altså tenkt å ta en folkeavstemning til orientering og etterretning og følge resultatet av en folkeavstemning om dette spørsmålet. Dette i motsetning til i hvert fall det norske Sosialistisk Venstreparti, som ikke har gitt uttrykk for at de vil komme til å følge resultatet av en folkeavstemning.

Halldór Ásgrímsson (F): Herr president! Organiseringen av det nordiska samarbetet har varit föremål för en ingående diskussion sedan sessionen i Mariehamn i november 1991, då den s.k. Iloniemi-arbetsgruppen tillsattes. Nu kan vi så småningom skönja konturerna av den omorganiseringen. Från Mittengruppens sida uttryckte vi vid senaste sessionen en hel del kritik mot delar av omorganiseringsarbetet, en kritik som till en del ännu står fast, men vi tycker att man tagit hänsyn till kritiken och att det efter hand kommit in mera realism i de målsättningar man satt upp för reformarbetet. Vi beklagar dock att vi inte kunde få till stånd en samlokalisering av ministerråds- och presidiesekretariatet. Vi tror nämligen att en samlokalisering hade kunnat medföra mera spänst i samarbetet.

Statsminister Bildt sade i sitt anförande att Sverige kommer att vinnlägga sig om ett aktivt ordförandeskap. Det ser jag fram emot och hoppas att det skall vara till för att befrämja de nordiska intressena. Samtidigt ser jag det som ytterst viktigt att vi har tillräckligt starka nordiska input-organ som kan driva vidare de nordiska samarbetsfrågorna i den föränderliga omgivning vi befinner oss i med EES-avtalet och flera nordiska länder, som ansökt om medlemskap i Europeiska gemenskapen. Detta är viktigt speciellt som det från många håll konstaterats att avtalet ställer nya krav på det nordiska samarbetet och kräver hårt arbete för att Norden skall kunna nå ut med sina synpunkter. Även om en fungerande och tillräckligt flexibel organisation är av betydelse för det löpande samarbetet, bör vi inte frångå de formella formerna, inte minst med tanke på möjligheterna att kunna bedriva ett meningsfullt parlamentarikersamarbete.

I diskussionerna om omorganiseringen har frågan om regeringsrepresentanternas närvaro vid sessionerna vuxit sig till en relativt stor fråga, trots att alla varit eniga om att inga förändringar skall ske på den punkten. Vi hälsar därför med tillfredsställelse statsministrarnas beslut om att inga förändringar skall ske på den här punkten i Helsingforsavtalet. Vi lägger vikt vid att parlamentarikerna får ett stort ansvar för prioriteringar inom en rambudget. En sådan arbetsordning skulle leda till ett större intresse och ansvarstagande för samarbetet från parlamentarikernas sida.

Samarbetet med Europa är viktigt, men närområdena i öst, nord och väst är också av stort intresse för det nordiska samarbetet. Ett behärskat utnyttjande av havets rikedomar, som tar hänsyn till näringsliv och havsresursernas begränsningar bör vara ett gemensamt mål för alla de nordiska länderna. Miljön i öst och norr är av stor nordisk men också global betydelse. Mittengruppen ställer därför stora förväntningar på den arktiska konferens som skall arrangeras i Reykjavík i augusti. Stora utmaningar för det nordiska samarbetet ligger i närområdena, inte minst vad gäller miljöfrågorna i Östersjön och S:t Petersburg-området. Det är därför med stort intresse jag noterat att den nordiska samarbetetsministern i den nya danska regeringen också skall ansvara för Östersjösamarbetet, något som jag rent spontant anser vara bra, eftersom dessa områden utgör två sidor av samma mynt.

Herr president! De nordiska länderna står i dag inför stora strukturella problem. Mycket av det som vi vant oss vid när det gäller låg arbetslöshet, ett tryggt socialt nätverk och en ständigt växande statsbudget är i dag självklarheter vi måste ompröva. En hög arbetslöshet skapar också grogrund för en ökad främlingsfientlighet och en växande rasism, aspekter som ytterligare understryker det allvarliga i situationen. Sysselsättningsfrågan är något som prioriteras av alla regeringar i Norden, oberoende av den politiska sammansättningen. Detta allt annat överskuggande för den nationella politiken bör naturligtvis också avspegla sig i det nordiska samarbetet. Det är därför rätt förvånande att man från regeringshåll så kraftigt vill betona kulturen på bekostnad av mycket annat som finansieras via den samnordiska budgeten. Vore det inte bättre att i dagens läge ännu aktivare satsa på ett samarbete för ett befrämjande av näringslivet i stället för att satsa hälften av den samnordiska budgeten på kultur, utan att veta vilken effekt detta kommer att få på andra sektorer som också är av stor betydelse i dag. Vi torde alla vara överens om att det endast är via ett fungerande näringsliv vi också reellt kan minska arbetslösheten. För detta behövs det en aktiv insats från såväl arbetsgivare, arbetstagare som den offentliga sektorn.

Att bekämpa arbetslösheten är inte längre endast ett nationellt problem utan ett problem som är nära kopplat till andra länder, något som speciellt är uppenbart i Norden. Här utgör EES-avtalet ur ett nordiskt pespektiv en intressant dimension, eftersom alla de nordiska länderna kommer att ingå avtalet. Avtalet öppnar möjlighet för en gemensam marknad som kan vara till för att få ett mer välfungerande näringsliv också i de nordiska länderna. Men vi kan inte bara sitta och vänta och se vad avtalet kan föra med sig, utan vi måste också från offentligt håll aktivt verka redan nu.

Vad kan vi då göra inom ramen för det nordiska samarbetet? Utan att gå in på alla områden tror jag att vi de facto kan göra en hel del, inte minst därför att vi har en lång erfarenhet av en gemensam arbetsmarknad och kan identifiera problemen. Slutsatsen torde vara att problemen är likartade, vilket ytterligare understryker behovet av ett samarbete. Möjligheterna för ett samarbete förstärks ytterligare av att vi redan i dag har befintliga arbetsredskap att utnyttja såsom bl.a. Investeringsbanken, Industri-

fonden och Projektexportfonden. Vi bör därför se hur vi på bästa sätt kan trygga och vidareutveckla den här typen av nordiskt samarbete, eftersom en förbättrad koordinering av industriforskning är till för att befrämja en fungerande arbetsmarknad. Självklart räcker inte de samnordiska medlen till för att skapa egen högklassig forskning, som befrämjar en utveckling av näringslivet, utan de samnordiska medlen bör utnyttjas för en bättre harmonisering och koordineringen av forskningen. Jag hoppas därför att statsminister Bildt bl.a. avsåg den här typen av forskning, då han underströk behovet av breda forskningsmiljöer.

Vi bör också i högre utsträckning rikta in oss på det gränsregionala samarbetet inom näringslivssektorn såväl inom Norden som inom de nordiska närområdena. Här tror jag att rätt mycket kan göras inte minst för befrämjandet av småföretagsamheten. Och vi bör utnyttja våra gemensamma erfarenheter inom EES-området för att skapa bättre förutsättningar för en fungerande marknad på ett europeiskt plan. Här är speciellt frågan om en gemensam transportmarknad viktig. I transportsamarbetet ugör också de baltiska länderna och S:t Petersburg-området viktiga komponenter.

I den diskussion som har föregått en omorganisering av nordiskt samarbete har man å ena sidan kunnat konkludera att betydelsen av samarbetet inte blivit mindre än förut utan ökat. Vi har å andra sidan större behov av flexibilitet än förr, flexibilitet som tar hänsyn till dagens förändrade situation, där vi kan utnyttja de formella och informella samarbetsformer vi byggt upp. Den gemenskap som är grunden för det nordiska samarbetet är också det viktigaste elementet i vårt samarbete med våra närområden och omvärlden.

Hagen (FrP): Hr. president! Det var et interessant innlegg fra Mittengruppens hovedtalsmann Halldór Ásgrímsson. Jeg merket meg at han bl.a. understreket at Mittengruppen ser meget positivt på den arktiske konferansen og på utviklingen når det gjelder mer fungerende markeder i Europa også på transportområdet.

Men jeg savnet synspunkter fra Mittengruppen på videreutviklingen av det europeiske samarbeidet litt generelt. Så jeg vil gjerne spørre Mittengruppens talsmann om hvorledes Mittengruppen egentlig stiller seg til planene for utvidelse av EF til også å omfatte de nordiske landene.

Videre syns jeg det ville være interessant å få vite Mittengruppens synspunkter kanskje spesielt på muligheten på lang sikt for en felles sentralbank som skal være uavhengig av politisk styring, og også om Mittengruppen kan si noe om hvorledes man ønsker å løse sysselsettingsproblemene. Vi hadde en klargjøring av hvor sosialistene og sosialdemokratene og også den liberalistiske gruppe står, i foregående replikkordskifte, og det kunne være interessant å få vite hva Mittengruppens oppskrift vil være. Vil det være økt vekst i offentlig sektor og økte skatter og avgifter? Eller er det Mittengruppens syn at den offentlige sektor i realiteten bør reduseres og rasjonaliseres, for derigjennom å skape grunnlag for å gi skatte-

og avgiftslettelser for det produktive næringsliv? Det er to hovedstrategier, og det ville være interessant å få vite hva Mittengruppens syn måtte være.

Halldór Ásgrímsson (F): Hr. Præsident! Som Carl I. Hagen ved, er der forskellige synspunkter om EF-medlemskabet inden for midtergruppen, og disse forskellige synspunkter respekterer vi. Det er jo en kendsgerning, at partierne i Danmark støtter EF-medlemskab, det er også en kendsgerning, at vi i Island ikke støtter medlemskabet, og det er også en kendsgerning, at Senterpartiet i Norge er imod EF her i Norge.

Men på den anden side er det også en kendsgerning, at nogle af de nordiske lande har søgt om medlemskab af EF, det er også en kendsgerning, at EØF-aftalen bliver ratificeret, og det arbejder vi også for i midtergruppen.

Carl I. Hagen spurgte også om, hvad vi vil gøre for beskæftigelsen. Nu kan jeg ikke give svar på det spørgsmål i et replik- og ordskifte her i Norge, men jeg tror, at det må ske på forskellig måde i de enkelte lande. Generelt kan jeg sige, at vi tror ikke i midtergruppen, at en forøgelse af den offentlige sektor vil øge beskæftigelsen; men offentlige investeringer kan løse en del af problemerne, og vi tror også, at samarbejde mellem det offentlige og arbejdsmarkedet kan medvirke til at løse disse problemer.

Vi har ligesom alle andre her i Norden ikke nogen konkrete svar på alle problemerne, men vi tror på, at et godt nordisk samarbejde og nordiske midler kan medvirke til at løse en del af denne problematik.

Hagen (FrP): Hr. president! Jeg syns det var et interessant svar. Jeg er fullt på det rene med at det i Mittengruppen er forskjellige partier med forskjellig syn på EG. Det var hyggelig å høre noen felles synspunkter på vekst i offentlig sektor kontra investeringer. Det var nye signaler fra enkelte partier som jeg vet tilhører Mittengruppen.

Hvorfor jeg egentlig tok det opp, er fordi jeg i det nordiske samarbeidet har hatt litt problemer med å finne ut hvor Mittengruppen egentlig står rent partipolitisk. De andre grupperingene er relativt greie å få orden på og vite hvor står. Men jeg har vanskeligheter når det gjelder Mittengruppen. Jeg spurte en gang et rådsmedlem fra Mittengruppen om hva det norske Senterpartiet og det danske Venstre egentlig har felles. Han så meg dypt inn i øynene og sa: Absolutt ingenting, bortsett fra at vi begge er medlemmer av Mittengruppen! Det tror jeg var en veldig god beskrivelse.

Mitt spørsmål er: Vil vi kunne forvente i tiden fremover at Mittengruppen, i likhet med de øvrige partipolitiske grupperinger i Nordisk Råd, vil opptre noe mer samordnet og koordinert, slik at vi kan forholde oss til en Mittengruppes ideologiske politikk? Eller er det slik som enkelte onde tunger hevder, at samarbeidet i Mittengruppen egentlig ikke bygger på partipolitikk og ideologi, men utelukkende på at når man står sammen, får man en god del flere og tyngre verv enn man ellers ville ha fått?

Halldór Ásgrímsson (F): Hr. Præsident! Jeg beklager, at Carl I. Hagen har problemer med at forstå os, men jeg tror, vi må leve med, at han har disse problemer.

Men på den anden side har vi også problemer med at forstå den liberalistiske gruppe, og jeg har forstået, at man også har problemer her i Norge med at forstå de meninger, som Carl I. Hagens parti har, det har vi i hvert fald læst i aviserne. Jeg tror, at dette er noget, vi må leve med i politik, men jeg kan love Carl I. Hagen på midtergruppens vegne, at vi vil have en samordnet politik på de fleste områder. Men det er selvfølgelig klart, at vi har forskellige synspunkter på enkelte områder, vi er mange partier. Men så vidt vi ved har Carl I. Hagen også flere problemer inden for sin gruppe, men jeg håber, at vi begge to gør vort bedste for at løse dem.

Kjellbjørg Lunde (SV): President! Norden står ved eit vegskille. Ingen kan lenger nekte dei nordiske landa å samarbeide på noko område, heller ikkje når det gjeld utanriks-, forsvars- og tryggingspolitikk. Dei nordiske landa står føre eit val mellom å fylgje regjeringane inn i EF-unionen, og dermed underlegge seg Maastricht-traktaten, eller å bygge vidare på eit utdjupa samarbeid med utgangspunkt i den nordiske velferdsmodellen.

Avisene Information og Dagbladet har foretatt ei undersøking om nordmenn og danskar si haldning til EF-unionen og nordisk union. Denne meiningsmålinga stadfestar at våre toppolitikarar er i utakt med folk sine ynske. Til tross for at ein nordisk union aldri har vore diskutert eller utgreidd grundig, er det ifylgje denne undersøkinga eit fleirtal i folket i dei nordiske landa som støttar ein unionstanke. Den norske journalisten Per Vassbotn i Dagbladet karakteriserer dette slik:

"Det blir som å velge mellom den ektemaken foreldrene har utpekt og den kjæresten du aldri fikk."

Eg vil ikkje vere så pessimistisk som Vassbotn - tvert imot. Mykje tyder på at folket i Noreg og Sverige vil seie nei til medlemskap i den europeiske unionen, og i Finland veit vi at motstanden også er stor.

Når Danmark også har sagt nei til viktige delar av unionstraktaten, som felles valuta og sentralbank og det forsvarspolitiske samarbeidet i Vestunionen, skulle det vere eit betre grunnlag for å samarbeide med nordiske land i viktige spørsmål.

Etter vårt skjønn må vi føre ein politikk som bryt med den marknadsliberale tenkinga som dominerer i store delar av verda og Europa i augneblinken. Det nordiske samarbeidet er i den samanhengen eit viktig instrument for ein slik alternativ politikk.

Hovudkjenneteiknet ved dei nordiske samfunna er små forskjellar og korte avstandar - mindre forskjellar mellom fattige og rike og korte avstandar mellom styrande og styrte. Men alt dette har vore under hardt press i kjølvatnet av høgrebølgja og EF-tilpassinga av økonomien. I den grad det har vore mogleg å snakke om eit felles verdigrunnlag, handlar det om vektlegging av velferd, sysselsetting, demokrati og fordeling.

Eg skal ta for meg ein del område for nærare nordisk samarbeid:

Eit samla Norden rår over store geografiske område og store naturressursar, t.d. fiskeriressursar, skog, vasskraft, olje og gass - for å nemne nokre. Det gir oss eit godt utgangspunkt, men også eit stort ansvar. Ressursane kan forvaltast feil, og dei kan sløsast med.

Difor bør dei nordiske landa utvikle eit energi- og miljøpolitisk samarbeid. Køen av arbeidslause må koblast til køen av uløyste miljøoppgåver. Vi skulle ha gode føresetnader til å utvikle ein berekraftig energipolitikk og sette oss og nå miljøpolitiske mål, t.d. CO_2-mål, gjennom nordiske samarbeidsløysingar. Dette bør også inkludere våre nærområde i aust og sør, i Baltikum og Russland. Her kunne vi kombinere god miljø- og sysselsettingspolitikk med god tryggingspolitikk. Det føreset at ein på nordisk nivå startar med å utarbeide klåre målsettingar for dette arbeidet ved f.eks. å halde på forpliktande CO_2-mål og bruke nordiske samarbeidsløysingar for å nå desse målsettingane.

Den venstresosialistiske gruppa har utarbeidd eit medlemsforslag som vil bli lagt fram i løpet av sesjonen, med ei rekkje konkrete forslag til miljøtiltak i fellesnordisk regi - miljøtiltak som også har svært stor sysselsettingseffekt.

Det bør vidare satsast på eit sterkare handelspolitisk samarbeid i Norden. Føremålet med dette samarbeidet er at Norden sjølv skal produsere fleire av dei varene som blir forbrukte. Norden er ein marknad med om lag 30 mill. menneske. Slik kan det skapast tusenvis av nye arbeidsplassar i nordisk heimekonkurrerande vare- og tenesteproduksjon.

Ein slik marknad vil vere meir oversiktleg og lettare å styre enn EF-marknaden - som heller ikkje er meint å skulle styrast. Miljøgevinsten ved dette vil også kunne bli stor, fordi transportbehovet blir mindre ved meir regional produksjon. Dersom vi jamfører dette med dei berekningane EF sjølv har gjort når det gjeld konsekvensane av gjennomføringa av den indre marknaden, der det blir ein svært stor auke i transportkostnadene og -omfanget, og dermed utsleppa, vil ein sjå at dette er svært viktig miljøpolitisk. Ved å stå utanfor kan dei nordiske landa ha eigne og høgare standardar der det er viktig for helse, tryggleik, miljø og velferd. Sjølvstende på det handelspolitiske området gjev oss høve til målretta handelspolitiske verkemiddel for større import frå utviklingslanda.

I tilhøvet mellom aust og vest kunne eit sterkare handelspolitisk samarbeid i Norden også spele ei aktiv og konstruktiv rolle som alternativ til urealistiske marknadsliberalistiske eksperiment i dei nye demokratia i aust.

Den sosialdemokratiske gruppa har utarbeidd eit nordisk initiativ for auka sysselsetting, som ifylgje avisene og sosialdemokratane sjølve skal være ei oppskrift på å halvere arbeidsløysa i Europa i løpet av fem år - ambisiøse målsettingar. Dei verkemidla som sosialdemokratiet legg fram, kan i og for seg vere bra. Det er investering i infrastruktur, etterutdanning, forsking og næringspolitikk. Men det er tre viktige problem med denne planen som gjer at vi er i stor tvil om den er mogleg å realisere:

1. Planen føreset EF-medlemskap, og mange av verkemidla som må takast i bruk, er forbodne etter Maastricht-avtala.

2. Forslaget tar ikkje opp fordelingsperspektiva, t.d. deling av arbeid, men baserer seg på tradisjonell økonomisk vekst.

3. Miljøproblemet og dei utfordringane vi står framfor i den samanhengen, har fått ei lite grundig handsaming i dokumentet.

Vi i venstresosialistisk gruppe har utarbeidd ein plan som blir lagt inn som medlemsforslag, som tek utgangspunkt i miljø, styrking av offentlig sektor og ein felles nordisk sysselsettingspolitikk basert på dei ressursane og dei vilkår vi har. Eit viktig element i denne planen er å ikkje knyte dei nordiske valutaene til Ecu.

Fleire har lansert tanken om ein nordisk valutaunion. Mellom anna har nemnde journalist Per Vassbotn i Dagbladet skreve om dette. Eg skal sitere noko som han skreiv for ei tid sidan:

"I øyeblikket ligger de storstilte unionsplanene fra Maastricht i ruiner, og det er tvilsomt om de noen gang blir realisert. Et av de nordiske landene, Danmark, har sagt nei til å være med. Alt midt i den første av valutaunionens tre faser er flere av de øvrige medlemslandenes valutaer på fri svømmetur eller nedskrevet. Da er det mer enn underlig at først den svenske og nå den norske regjeringen forsøker å komme med i EMS. Det er som å søke hybel i en leiegård som er under riving."

Eg trur ikkje at ein eigen nordisk valutaunion etter modell av EFs valutaunion er noko godt alternativ. Men vi bør sjå nærare på dei høve som finst for eit sterkare nordisk samarbeid, der den norske valutakursen i større grad blir vegen i høve til dei andre nordiske valutaene, istadenfor til Ecu. Eit viktig skritt i den retningen er å gje opp Ecu-tilknytinga, ved å gjeninnføre den gamle valutakurven, der de nordiske valutaene er med.

Talarar frå den venstresosialistiske gruppa vil seinare kome inn på fleire av desse aspekta, deriblant det andre viktige temaet som denne generaldebatten skulle omhandle, nemleg rasisme. Sidan eg har litt tid igjen, vil eg kort seie at det vi no har sett av initativ frå den norske regjeringa ved regjeringssjefen retta mot ungdomsorganisasjonane i Norden, er viktig og bra. Men alt vi veit om det som hindrar framveksten av rasisme, viser at det er styresmaktene si handsaming av dei konkrete utfordringane og sakene som fyrst og fremst er avgjerande for korleis befolkninga vil oppføre seg i forhold til dei som er annleis enn majoriteten. Dermed er ikkje den praksis vi ser pr. i dag, særleg lovande. Vi halverer kvoten for FN-flyktningar her i dette landet. Vi begynner å sende tilbake kosovo-albanarar sjølv om tilstanden er verre no enn tidlegare då vi beslutta ikkje å sende dei tilbake. Ein har massekontrollar av folk som ser annleis ut enn nordmenn flest, på gatene, når folk kjem til sentralbanestasjonen, flyplassar osv. Alt dette har signaleffekt som ikkje hindrer rasismen - det kan tvert imot bygge opp om negative kjensler.

Skjervengen (FrP): President! Jeg tror alle er enige om at hovedfundamentet i våre nordiske samfunn er demokratiet, den demokratiske styreformen. Et element i demokratiet er folkeavstemninger og respekt for at flertallet avgjør en sak ved folkeavstemning.

Innenfor de demokratiske rammene diskuteres det nå høyt i alle de nordiske landene hvorvidt det enkelte land skal slutte seg til EF eller ikke, og det gjør man enten den venstresosialistiske gruppen ønsker det eller ei. Spørsmålet om EF-medlemskap skal om få år avgjøres ved folkeavstemning både i Finland, Sverige og Norge. Så langt er alt innenfor demokratiets rammer. Men iallfall i ett nordisk land har man to partier, nemlig Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti i Norge, som offentlig har gitt uttrykk for at de ønsker å avvise folkeavstemningsresultatet om EF-spørsmålet dersom et flertall i folket skulle ønske et økonomisk, monetært, forsvars- og sikkerhetspolitisk og utenrikspolitisk samarbeid med våre venner i Europa. Derfor er det behov for å kartlegge hvilke posisjoner de forskjellige partigruppene har her i Nordisk Råd når det gjelder respekten for demokratiet.

Helt konkret vil jeg da spørre representanten Kjellbjørg Lunde fra den venstresosialistiske gruppen: Mener man i den venstresosialistiske gruppen som f.eks SF i Danmark at man skal respektere resultatet av en folkeavstemning om EF, eller mener man som det norske SV at man ikke skal tillegge folkeflertallet noen vekt?.

Kjellbjørg Lunde (SV): President! Ja, det kunne jo vere interessant å ta ein runde og diskutere demokratiaspektet i forhold til dei ulike lands lovgjeving når det gjeld folkeavstemming. Eg skal prøve å gjere det så godt eg kan på to minutt.

Det er slik at i Danmark har dei bindande folkeavstemmingar, i den norske grunnloven har vi rådgjevande folkeavstemmingar. Eit stort fleirtal i Det norske stortinget vil ha det.Vi har ein grunnlov som set svært strenge krav til avgjeving av suverenitet til overnasjonale institusjonar. Det er grunnen til at det venstresosialistiske partiet i Noreg ikkje har funne at demokratiaspektet har vore så enkelt som Fremskrittspartiet representant her prøver å framstille det, og har fatta eit vedtak som i praktis vil bety det som eit stort fleirtal både i mange parti og andre tidlegare har gitt uttrykk for, nemleg at det er ei stor ulukke å melde eit land inn i ein EF-union, som det i dette tilfellet er snakk om, med eit splitta folk, eit folk delt i to, bak seg. Det er ikkje lenge sidan det var ganske framtredande politikarar i Noreg som meinte at det ikkje let seg gjere, men på nokre få månadar har dei skifta syn.

Når det gjelde Fremskrittspartiet i Noreg, synest eg dei skal vere litt forsiktig med å kritisere andre sitt standpunkt. Carl I. Hagen og Skjervengen si gruppe i Stortinget har med stor bravur gitt si tilslutning til medlemskapssøknaden som den norske regjeringa har sendt til EF-unionen, men nokre veker etterpå kom Carl I. Hagen på andre tankar, så no har dei endra sitt standpunk frå stemmegjevinga her i Stortinget, ved at dei er for EF, men mot unionen. Men det vi har søkt om medlemskap i, er altså EF-unionen.

Skjervengen (FrP): President: Jeg la merke til at Kjellbjørg Lunde gav en teknisk utredning om forskjellen på bindende og rådgivende folkeavstemninger i de nordiske landene. Så vidt jeg vet, har både Sverige og Finland i tillegg til Norge rådgivende folkeavstemninger, mens Danmark har bindende folkeavstemninger i sin grunnlov. Det er vel derfor kanskje ikke det som er det store spørsmålet. Det store spørsmålet er at de venstresosialistiske partiene mener at det er en stor ulykke at de enkelte lande melder seg inn i EF, og det må de venstresosialistiske partiene selvfølgelig få lov til å mene, det skulle bare mangle. Men det var ikke det som var mitt spørsmål. Mitt spørsmål dreide seg om de demokratiske spillereglene, og siden jeg ikke fikk svar på mitt spørsmål i første runde, må jeg få lov til å gjenta det, og det var konkret: Mener den venstresosialistiske gruppen som f.eks. SF i Danmark at man skal respektere flertallet i folkeavstemning om EF-spørsmålet, eller mener man som det norske SV at folkets mening ikke skal tillegges vekt Det var det som var spørsmålet, og jeg håper jeg kan få svar på det nå.

Kjellbjørg Lunde (SV): Hr. President! Eg har ikkje vore oppe på denne talarstolen og sagt at avstemmingsresultatet ikkje skal tilleggjast vekt. Eg må snakke på vegner av mitt parti her, for den venstresosialistiske gruppa i Nordisk Råd har ikkje tatt stilling til dei ulike land si handsaming av folkeavstemmingsresultat, fordi vi har eit ulikt utgangspunkt, m.a. i lovverket, grunnloven, som eg refererte til når det gjeld Danmark. Landsstyret til mitt parti har fatta eit vedtak som betyr at om eit fleirtal av folket og eit fleirtal av fylka seier ja til medlemskap i EF-unionen, så skal stortingsgruppa til Sosialistisk Venstreparti respektere det. Det er ein variant av den sveitsiske modellen. Mange synest det er ein god modell, andre kritiserer han, nokon vil at ein skal respektere eit folkefleirtal utan vidare, sjølv om det er ei rådgjevande folkeavstemming - det finnst mange gode argument for det også. Men som valde medlemer av Stortinget har vi plikt til etter Grunnloven å vurdere dette spørsmålet også i lys av Grunnloven. Slik er det, det er ikkje så mykje meir å seie om det. Vi kan ha ein lang debatt omkring spørsmålet, det er eit interessant tema å diskutere, men dei ulike landa har ulik lovgjeving, og vi har ikkje tatt stilling til dette i vår gruppe på eit felles grunnlag.

Geir H. Haarde (Sj): President! Tilnærmingen til Europa igangsatte en spennende prosess i nordisk sammenheng fra og med sesjonen i Mariehamn høsten 1991. Det ble nødvendig med reformer både i form og substans for å tilpasse det nordiske samarbeid til en ny europeisk virkelighet.

Arbeidet siden den gang har utviklet seg på en relativt tilfredsstillende måte. I første omgang har det dreiet seg om å tilpasse det hele til EØS-avtalen. I neste omgang kan inntil 4 nordiske land komme til å bli medlemmer av EF. Et slikt medlemskap vil skape behov for videre reformer i tiden som kommer og tilpasning for de land som blir stående utenfor. Europa-

utviklingen er å betrakte som en prosess som kontinuerlig vil kreve at det stilles spørsmål ved organiseringen på nordisk nivå. Hovedformålet må være å unngå dobbeltarbeid når det gjelder henholdsvis det nordiske samarbeidet og forholdet til Europa.

På denne sesjonen skal vi blant annet diskutere spørsmålet om endringer i Helsingfors-avtalen. De to aktuelle problemstillingene som gjenstår, gjelder budsjettmakt og regjeringsmedlemmenes deltagelse i Nordisk Råd.

Statsministrene har uttrykt støtte til forslaget fra Ministerrådet som innebærer at Nordisk Råd kan foreslå endrede prioriteringer innenfor en av Ministerrådet gitt budsjettramme. Derimot er de ikke beredt til å følge opp forslaget fra juridisk utvalg som ville innebære at Ministerrådet var forpliktet av de prioriteringer som Nordisk Råd til enhver tid besluttet. Ideelt sett skulle den konservative gruppen ønske å gå lenger enn det som pr. i dag synes mulig. Allikevel støtter vi det som er oppnåelig og dermed realistisk. Gjør vi ikke det, risikerer vi jo kun å ikke oppnå noe i det hele tatt. Fremtiden vil vise om den nye bestemmelsen gir de ønskede resultater. En ny vurdering vil være naturlig etter en viss tid.

Når det gjelder regjeringsmedlemmenes deltagelse, er gruppen klar i sin oppfatning. Det bør ikke skje noen endringer med hensyn til regjeringsmedlemmenes plass i rådet. Vi er således glade for at Ministerrådet kan akseptere dette. Etter litt forvirring har fornuften vunnet til slutt.

Et hovedtema på denne sesjon er spørsmålet relatert til den vanskelige sysselsettingssituasjonen. Den høye arbeidsledigheten , ikke minst blant de unge - som alle de nordiske landene sliter med - er et av de mest alvorlige problemer vi nå står overfor. Den økomiske politikken må derfor innrettes mot å skape økt økonomisk vekst og spesielt større investeringsvilje og aktivitet i den private sektor. Sosialdemokratene har lagt frem et forslag til en sysselsettingskommisjon. Intensjonen er selvfølgelig god nok, men den konservative gruppen vil allikevel gå i mot forslaget. Dette vil jeg gjerne få begrunne litt nærmere.

Den konservative gruppen vil legge frem et helhetlig alternativ til sosialdemokratenes opplegg i forkant av høstsesjonen i Mariehamn. Hovedtrekkene i den politikk som da vil bli foreslått, er som følger:

- en politikk som sikrer at EØS-avtalen kan fungere så effektivt som mulig gjennom økt konkurranse og bedre utnyttelse av tilgjengelige ressurser og komparative fortrinn mellom de nordiske landene.
- gunstigere rammevilkår for små- og mellomstore bedrifter gjennom lavere skatter og avgifter, mindre restriksjoner og bedre konkurranseklima. Det må bli lettere å starte nye virksomheter, og dermed bli arbeidsgiver.
- mindre offentlige utgifter og derav innskrenket offentlig sektor, samtidig som den offentlige sektor må effektiviseres og gjøres mer konkurransedyktig.
- legge forholdene bedre til rette for risikokapital til næringslivet gjennom lavere beskatning av kapitalen, og en revurdering av formueskatten med henblikk på å få den redusert eller helst fjernet.

- større fleksibilitet i arbeidslivet gjennom blant annet tilpasning av lønnsforholdene til bedriftenes bæreevne samt tilpasning av trygdeordningene slik at incentivene til å søke arbeid ivaretas.

- legge til rette forutsetningene for en rentepolitikk som kan bidra til økte investeringer. Det viktigste her er selvfølgelig vektlegging på en lav fremtidig inflasjon. Det kan være forsvarlig å fremskynde offentlige investeringer, f.eks. på kommunikasjons- og transportområdet, men på dette felt må det allikevel manes til forsiktighet. Investeringer, for ikke å nevne offentlige driftsutgifter, som finansieres ved budsjettunderskudd gir press på renten og bidrar til forverret konkurranseevne. Det er med andre ord viktig å unngå kortsiktige løsninger på langsiktige problemer.

- Det forslaget jeg nevnte, som skal fremlegges i Mariehamn, vil også erkjenne avhengigheten av den internasjonale handel og gode internasjonale konjunkturer, og nødvendigheten å gjøre sitt ytterste for å bidra til en løsning på de vanskelige GATT-forhandlingene.

Forslaget om en nordisk sysselsettingskommisjon bærer preg av tradisjonell sosialdemokratisk tenking. Det innebærer ensidig prioritering av offentlig sektor og økte offentlige utgifter. Virkningene vil blant annet innebære økt skattetrykk som følge av ytterligere vekst i offentlige utgifter.

Små- og mellomstore bedrifter nevnes ikke med et ord. I dag er det flere hundre tusen slike bedrifter i de nordiske land. Det er kun gjennom å gjøre disse bedriftene mer lønnsomme at det kan skapes flere og sikrere arbeidsplasser. Løsningen er å tilrettelegge forholdene for flere "grundere" og "entreprenører".

Som det fremgår av ovennevnte, mener den konservative gruppen at det ikke er noe godt bidrag til sysselsettingsdiskusjonen å opprette en egen kommisjon her i Nordisk Råd. Noe slikt gir ikke flere lønnsomme arbeidsplasser. Det er handling som kreves, ikke flere utredninger som belyser og analyserer forhold rundt arbeidsledigheten. Vi trenger en økonomisk politikk som bidrar til økt økonomisk vekst og økt nyskapning og investeringsvilje i privat sektor.

Den konservative gruppen deler den almene bekymring over de nye tendenser til rasisme som i dag kommer til uttrykk i mange europeiske land. Det er bekymringsfullt at samtidig som den institusjonaliserte rasisme forsvinner f.eks. i Sør-Afrika, dukker slike tendenser opp i vår del av verden. Vi tror imidlertid at det viktigste virkemidlet for å motvirke en slik utvikling er å praktisere en håndfast og konsekvent politikk som fremmer forståelse og toleranse.

I bunnen for vår politikk må Geneve-konvensjonen ligge. På nordisk nivå er det nødvendig med større grad av samordning. Et godt utgangspunkt er utveksling av gjensidige erfaringer. Aktuelle spørsmål kan her være blanding av forskjellige etniske grupper, bomessig konsentrasjon av innvandrere, blandede skoleklasser osv., som man burde ta opp til diskusjon. På den måten kan hvert enkelt land skaffe seg en informasjonsbank som kan bidra til å minimalisere de enkelte lands feilgrep. Dette kombinert med holdningskampanjer bør medvirke til å forebygge økt rasisme i våre egne land.

Tilnærmingen til EF har etter min mening sterkt bidratt til å bevisstgjøre oss i forhold til vår nordiske identitet. Selv om ingen ønsker å svekke vår nasjonale tilhørighet, lever vi i en tid hvor internasjonalt samarbeid blir mer og mer påkrevet for å løse vår tids problemer. Da er det godt å vite at vi hører hjemme i et regionalt samarbeid som både i karakter og omfang er ganske unikt - dvs. vårt gode, gamle nordiske samarbeid.

Elver Jonsson övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Hagen (FrP): Hr. president! De nordiske lands forhold til EF var en av de viktigste tingene i statsminister Carl Bildts tale, og jeg har lyst til å si at den liberalistiske gruppe hilser velkommen det initiativ som han varslet om å få en samordning når forhandlingene med EF og Finland, Sverige og Norge er kommet i gang utover vårparten.

Også vi tror det vil være en fordel om man søker å samordne og diskutere spørsmål av felles nordisk interesse og prøver å koordinere en del av fremstøtene når det gjelder forhandlingssituasjonen.

Vi håper også at det vil lykkes å få forhandlingsresultater i alle land som gjør at Norge, Sverige, Finland og også Danmark kommer med i den samme organisasjonen. Det syns vi er viktig, selv om vi vet det er forskjellige synspunkter rundt om på hvordan utviklingen i EF bør være.

Vi har også konstatert at det er gjennom EØS at et av de viktigste formålene med det nordiske samarbeidet gjennom mange år, nemlig Norden som hjemmemarked, nå vil bli en virkelighet fra 1. juli. Det er et paradoks at det blir oppnådd gjennom en utvidelse av det europeiske samarbeidet og ikke som et resultat av bestrebelser og arbeid i Nordisk Råd som sådan. Det sier også litt om den manglende evne Norden alene har til å finne frem til løsninger.

Så er sysselsettingssituasjonen blitt berørt av flere talere hittil. Sosialdemokratenes hovedtalskvinne stilte spørsmålet i et svar til en replikk tidligere i dag, når jeg mente at det vi ser er krampetrekningene til sosialdemokratiet i Norden når de ser den høye sysselsettingssvikten og de enorme budsjettunderskuddene. Hun spurte: Hvem er det som har krampen? For hun sa at sosialdemokratene i Nordisk Råd hadde det helt utmerket.

Ja, det er det som er problemet - sosialdemokratene som er medlemmer av Nordisk Råd, de har det utmerket, men krampen, den er det 26.000 ledige i Sverige som har, det er 200.000 ledige i Norge som har den krampen, og det er ganske mange i Finland og Danmark som også har den krampen. Det er vanlige folk som føler byrdene og resultatene av sosialdemokratenes styring i Norden. Det er ikke medlemmene av Nordisk Råd. De har det utmerket, de. Men det er faktisk vanlige mennesker rundt omkring i våre nordiske land som sliter med gjeldsproblemer, voksende kriminalitet og på enkelte områder svikt når det gjelder helsevesenet og eldreomsorgen. Det er vanlige folk som har problemene, men det er noe sosialdemokratene i sin teoretiske hverdag fullstendig har glemt.

Når man ser på dette dokumentet, vil jeg kalle det et røkteppe. Kirsti Kolle Grøndahl kunne ikke gi et eneste konkret virkemiddel, annet enn ord som langsiktighet, strategi, satsing, strukturreformer, stabile rammer - altså hva jeg på godt norsk ville kalt pjatt, intet som ville kunne styrke mulighetene for der veksten må komme i arbeidsmarkedet, nemlig i de små og mellomstore bedrifter. for det er der verdiene skapes. Og en sysselsettingskommisjon, enten den er nordisk eller europeisk, hjelper like lite som om vi hadde en norsk en, hvis ikke betingelsene for de små og mellomstore bedrifter blir bedre, slik at vanlige mennesker tør satse, tør pantsette sine hjem for å skaffe kapital til veie for enten å utvide en virksomhet eller starte en virksomhet. Og det er her vi egentlig ser sosialdemokratiets krampetrekninger og forfall, for de har glemt fullstendig at den viktigste rolle for politiske myndigheter, er å være gartner overfor små og mellomstore bedrifter. Og akkurat som en gartner prøver å få til passe med vanning, luft, temperatur, skikkelig gjødning, luftfuktighet og lys for å få plantene til å gro og vokse, er det politikernes jobb å lage lover og regler, skattesystemer, skattenivåer, regnskapsregler, aksjelover, kapitalmarkeder osv., slik at de små og mellomstore bedrifter trives, at de går bra, og at de kan vokse og gro. Det er jo nettopp veksten i de små og mellomstore bedrifter som er blitt borte. Det er de som enten er blitt vannet i hjel eller tørket i hjel; det er de som har gått dukken og blitt borte, og vi har fått sysselsettingssvikten i de nordiske land med rekordtempo de siste årene.

Selvsagt kan man si at internasjonale konjunkturelle forhold har en betydning. Jeg tror det er først og fremst det vi nå har - det er ikke noen konkjunkturnedgang, det er en strukturendring hvor vi i den vestlige verden virkelig føler konkurransen på veldig mange viktige vareområder fra de nyindustrialiserte land i Asia. Vi kommer til å føle det fra Latin-Amerika, hvor man har en vekst på 10 pst. etterat man innførte markedsøkonomi etter Milton Friedman-modellen, og hvor Chile og Argentina nå vokser med 10 pst. i BNP årlig. Og nå ville tiden være inne til å reise dit bort og lære litt. Fra disse landene og disse områdene er det den vestlige verden møter ny konkurranse og de ganske enkelt er nødt til å bli mer effektive og dyktigere, og det må vi gjøre gjennom en forandring i den offentlige sektor, hvor vi virkelig kan ha enormt med effektiviseringsgevinster hvis vi bruker modeller, og at vi innser at det offentlige ikke nødvendigvis skal produsere varer og tjenester selv, men la det være reell konkurranse på de offentlige markeder.

Det vi også trenger, er å få til et reelt fungerende arbeidsmarked. Frikonkurranse i alle markeder vil automatisk sørge for at det er balanse. Det vil ikke bli verken overskudd eller mangel, for i prisen på en vare eller tjeneste som blir fastsatt etter tilbud og etterspørsel, vil det ikke være underbalanse, ifølge et enstemmig sysselsettingsutvalg i Norge. Vel, da burde man jo arbeide for at arbeidsmarkedene i langt større grad ble frie konkurransemarkeder istedenfor kartellstyrt, som de er med varierende grad i de nordiske land. Det er jo et dilemma at de som er ledige, ikke har adgang i realitetenes verden til å tilby sin arbeidskraft til en lavere pris enn de som har jobben i dag, har. Det er altså ikke noe fungerende arbeidsmarked, og

da er det ikke noe rart at vi kan ha en vedvarende arbeidsledighet, slik som er resultatet av mange, mange år med sosialdemokratisk styring.

Og det som også er det rare, er at når man leser dette forslaget fra sosialdemokratene til en sysselsettingskommisjon og til et initiativ, er det ordrett det som har vært den politikk som den tidligere svenske regjering og den nåværende norske regjering har ført i alle år. Og hvis den politikken har medført en gigantisk vekst i arbeidsledigheten, hvem i all verden kan da tro at mer av den samme medisinen plutselig vil gi det motsatte resultat av det den har gitt tidligere? Ja, det måtte være Ingvar Carlsson og Gro Harlem Brundtland som kan mene noe slikt. Den modellen som ligger i dette medlemsforslaget, har vært brukt i nordiske land - i hvert fall i Sverige og Norge - de siste seks-sju-åtte år. Og resultatet kjenner vi. Da burde man ha evnen til å si at det som vi har gjort tidligere, det har ikke virket, det har gitt de feilaktige resultater, men vi er nødt til å få vekst i økonomien, vi må redusere underskuddene, og da må vi legge om politikken og ikke ha mer av den samme medisinen, som har gitt pasienten en meget, meget alvorlig sykdom, og som dessvere går ut over vanlige mennesker, hvor man har virkelig tragedier i familier, fordi de politiske myndigheter ikke ønsker å legge om sin linje, ikke ønske å bruke en ny medisin for å få løst problemene.

Til slutt vil jeg også nevne at statsminister Carl Bildt berørte et annet spennende prinsipp i sin tale. Han sa:

"Man kan uttrycka det så att vi behöver en subsidiaritetsprincip också i det nordiska samarbetet."

Jeg tror det var en meget interessant observasjon og et interessant synspunkt, men jeg må få lov til å innrømme at jeg har noe problem med å se hva som blir igjen hvis vi gjennomfører subsidiaritetsprinsippet i Nordisk Råd-sammenheng fullt ut og sier at det som kan forhandles i de nasjonale parlamenter og kan behandles i det enkelte land, skal behandles der. Da blir det kanskje ikke så mye igjen til det Nordiske Rådet, for det aller meste av det vi steller med, er jo egentlig nasjonale oppgaver, bortsett fra samordningen når det gjelder vårt forhold til EF, som vi i den liberalistiske gruppe synes er meget viktig.

Claes Andersson (Vas.): Herr president! Jag begärde replik till Carl I. Hagens tankar om hur arbetslösheten har uppkommit i de nordiska länderna. Jag tycker att Carl I. Hagen gör sig skyldig till en mycket ensidig analys då han, som brukligt är på högerhåll, beskyller den alltför stora offentliga sektorn för den stora arbetslösheten. Han beskyller också en aktiv sysselsättningspolitik, som han kallar socialdemokratisk politik, som en orsak till arbetslösheten. Själv ser jag att det finns många faktorer: de internationella konjunkturerna spelar en stor roll, men framför allt är det den ultramonetaristiska politiken som har förts i Europa, inom EG och i Norden som har högprioriterat den stabila valutan och nollinflationen. Det är den politiken som har som pris en enormt stor och permanent arbetslöshet.

Skället på den offentliga sektorn tycker jag också bör besvaras. Den offentliga sektorn innebär att vi har välfungerande offentliga tjänster, välfungerande vård, undervisning, utbildning, forskning osv. och vi bör se den offentliga sektorn som den främsta konkurrensfaktorn när vi tävlar på den internationella marknaden, ingalunda enbart som en belastning.

Jag håller med Carl I. Hagen om att för att permanent förbättra sysselsättningen måste vi förbättra villkoren för de små och medelstora företagen; det är nämligen den enda sektorn som i framtiden kommer att skapa mera arbetsplatser. Där är vi helt eniga, men annars tycker jag att analysen var ensidig.

Hagen (FrP): President! Ja, det er klart jeg er ensidig. Jeg ser det fra en liberalistisk synsvinkel. Det er andre som ser det fra en sosialistisk synsvinkel og fra Mitten-synsvinkelen - hva nå det måtte være. Så jeg er enig i at jeg er ensidig. Det er jeg stolt av - og det er også de fleste sosialister, slik som Claes Andersson.

Det jeg tror faktisk også en del sosialdemokrater har oppfattet, er at kostnadene ved den offentlige sektor bæres av den konkurranseutsatte private sektor i form av skatter og avgifter. Og hvis den offentlige sektor blir for stor i de nordiske land i forhold til konkurrenter i andre land, så blir skatte- og avgiftstrykket så betydelig at mange bedrifter går konkurs og blir borte. Og det er nettopp det som har skjedd! En ting er konkurranse med bedrifter i andre land, en annen ting er konkurranse om forbrukernes gunst når det gjelder å kjøpe varer og tjenester. Det er mange varer og tjenester forbrukerene kan la være å kjøpe hvis de synes de er for dyre. Det har også skjedd. Den private sektor greier ikke å bære på ryggen den enorme offentlige sektor, og det vi da bl.a. sier i den liberalistiske gruppe, er: Hvordan kan vi da produsere de varer og tjenester som det offentlige står for, bedre og billigere? I Norge har et utvalg under professor Victor Norman gått igjennom den offentlige sektor når det gjelder helsevesen, eldreomsorg, utdanning og transporttjenester, og er kommet til at det kan spares 150 milliarder kr på å produsere disse varer og tjenester på en annen måte, nemlig ved å utsette den offentlige sektor for konkurranse, ved å bruke private bedrifter også på en del andre områder på samme måte som man bruker private bedrifter når man skal bygge en vei eller bygge et hus. Få den offentlige sektor til å få konkurranse, så sparer man 150 milliarder kr bare i Norge. Det ville kunne ha redusert skatter og avgifter så mye at vi hadde fått løftet byrdene vekk fra de små- og mellomstore bedrifter, slik at de igjen kunne begynne å ansette flere folk og begynne å vokse.

Claes Andersson (Vas.): Den offentliga sektorn i de nordiska länderna är inte större än den är i genomsnitt i OECD-länderna. Som exempel är vår hälsovård världens bästa och billigaste jämfört t.ex. med hälsovården i USA, som är privatiserad. Frågan är naturligtvis hur den offentliga sektorn kan effektiviseras. Jag håller med om att vi måste gå in för det. Men vi

skall inte gå in för att skrota ner. Det är också en jämlikhetsfråga. Den offentliga sektorns nedskärning drabbar främst de yrkesarbetande kvinnorna, och vi tar många steg bakåt om vi skrotar ned den offentliga sektorn här uppe i Norden. Den har också varit en garanti för att vi undgått det tvåtredjedelssamhälle, det utslagningssamhälle, som enbart låter de fria marknadskrafterna bestämma vår arbetskraftspolitik, vår socialpolitik osv.

Hagen (FrP): Claes Andersson sier, ettersom jeg forstod, at vi kanskje har det beste helsevesenet, og at vi må ta vare på det som er bra i den offentlige sektor. Og det er jeg helt enig i - vi skal ta vare på det som er bra. Men jeg synes ikke det er noe å skryte av, som så vidt jeg har skjønt også vår statsminister i Norge har gjort, at vi bare bruker 7-8 pst. av BNP på helsevesenet, mens USA bruker 14 pst. Og jeg synes ikke det er noe å skryte av, fordi det er jo ikke noe vanskelig å bruke lite på et område hvis man aksepterer veldig lange køer og veldig lange ventelister. Det er ingen vanskelighet å bruke lite penger på et område hvis man aksepterer de lange køer og de lange ventelister og de mange pasienter som lider, fordi vi ikke kan tilby det nødvendige.

Claes Andersson nevnte jevnlikhet. Ja, jeg er helt enig. Det er derfor vi i Fremskrittspartiet har gått inn for at alle skal ha en juridisk rett. Når de har behov for en sykehjemsplass eller en operasjon, skal de ha en juridisk rett til at folketrygden skal betale for den operasjonen eller sykehjemsplassen. Da får vi likhet, og ikke som i dag, for i dag er det jo den private lommeboken som styrer helsevesenet og eldreomsorgen i de nordiske land. De som har penger, de kan kjøpe seg ut av køene. Men vanlige mennesker kan ikke det. Derfor er det vi skal få omorganisert og få juridiske rettigheter som vi i dag ikke har.

Vi skal bevare den offentlige sektor, vi skal bevare jevnlikheten, men vi kan vel allikevel få til en effektivisering når det gjelder alle de tjenester som i dag produseres av offentlig ansatte uten konkurranse. På samme måte som vi bruker private entreprenører til å bygge en vei etter anbud, og hvor vi kontrollerer kvaliteten og effektiviteten i arbeidet, kan vi på samme måte gjøre det på andre sektorer hvor vi i dag ikke har konkurranse, og hvor resultatet er at man sløser bort - i hvert fall i Norge - 150 milliarder kr på gammelt ideologisk tankegods.

Ingvar Carlsson (s): Herr president! De problem som enskilda länder i dag ställs inför har blivit alltmer övernationella. Vi kommer inte åt miljöförstöringen, vi kan inte påverka flyktingströmmarna, vi förmår inte skapa arbete och tillväxt, om vi inte samarbetar med andra länder.

Kapitalet rör sig sedan länge fritt över gränserna. Det kan mycket snabbt flyttas till länder där vinsterna kan bli större genom att lönerna är lägre, miljökraven små, skatterna låga och arbetsvillkoren sämre.

För att balansera kapitalets makt behöver vi ett ökat politiskt samarbete på övernationell nivå.

Med 20 miljoner arbetslösa i Västeuropa är arbetslösheten i dag det största hotet mot en stabil ekonomisk och social utveckling och är vårt största gemensamma problem.

Det är mot den bakgrunden som den samlade nordiska fackföreningsrörelsen i dag har uppvaktat statsministrarna, och det är i det perspektivet man skall se det program "Sätt Europa i arbete!" som utarbetats inom arbetarrörelsens nordiska samarbetskommitté Samak och som i dag har dominerat debatten här.

Vi säger i detta program: Inrikta alla krafter på att halvera arbetslösheten i Europa under de kommande fem åren! Vi visar också hur detta kan gå till.

Carl I. Hagen säger att vi inte har redovisat metoderna. Vi har räknat ut att 800 miljarder kronor i dag i Västeuropa används till kontant arbetslöshetsunderstöd. Sätt in de resurserna på aktiva åtgärder för utbildning, för rehabilitering och för produktiva arbeten! Det är ett av våra konkreta förslag.

Europa behöver också ett mer investeringsvänligt klimat. Därför måste den ekonomiska politiken inriktas på att få ner räntorna och därmed främja investeringarna.

Samtidigt måste produktionen utvecklas inom ramen för vad naturen tål. För det krävs nationella initiativ men framför allt ett internationellt samarbete.

Vi i de nordiska länderna har ett särskilt ansvar för att vara pådrivande i ansträngningarna att rädda Östersjön. Ett starkt västeuropeiskt engagemang måste mobiliseras för att avvärja de miljöhot som Central- och Östeuropas industri- och energistruktur utgör för hela Europa.

Vi i Norden har mycket att bidra med när det gäller att få genomslag i arbetsliv och samhällsarbete för kraven på jämställdhet mellan män och kvinnor. Vi vet att jämställdhet kräver insatser för arbete, utbildning, lika lön för arbete av lika värde, social trygghet samt en välutbyggd barn- och äldreomsorg. Ett Europa i arbete och tillväxt ger oss större möjligheter att förverkliga dessa ambitioner.

Vill vi som enskilda länder skaffa oss ett inflytande i ett större samarbete, måste vi vara pådrivande, inte minst på de områden där vi vill föra en mer ambitiös politik. Vi måste vinna en majoritet av medborgarna för våra idéer, inte bara i vårt eget land utan också i länderna i vår omvärld.

För oss socialdemokrater är kampen för arbete och tillväxt och mot arbetslöshet den främsta uppgiften under resten av 90-talet. Medborgarnas vilja och förmåga till arbete är grunden för utveckling och framsteg.

Europa har råd att arbeta. Vi har definitivt inte råd med den håglöshet och uppgivenhet som följer i massarbetslöshetens spår.

Vi samarbetar på nordisk basis för att sprida våra idéer, och vi samarbetar inom ramen för det nybildade Europeiska socialdemokraters parti för ett Europa i arbete och tillväxt. På det sättet försöker vi vinna de många

för våra idéer. Det är på den vägen som jag tror att vi kan uppnå ett reellt och stort inflytande.

Engell (KF): Hr. Præsident! Dette års session i Nordisk Råd har valgt at sætte særlig fokus på den europæiske udvikling, arbejdsløsheden i Norden samt fremmedhad og racisme. Alt sammen emner, som har stor betydning for de nordiske lande.

Vi glæder os over EØS-aftalen og ser den som et første skridt mod et egentligt EF-medlemskab.

Men mens vi venter på Europa, er der i det nordiske samarbejde en betydelig risiko for, at vi let kommer til at bruge store ord for at dække over resultater, der er for små. Vi venter alle på, at Finland, Sverige og Norge finder en afklaring på EF-medlemskabet, og fra dansk side kan og skal vi aktivt støtte optagelsesforhandlingerne i EF - ikke mindst nu, hvor Danmark har formandskabet i EF, er det en naturlig og vigtig opgave for den danske regering, og jeg er glad for, at den nye regering i Danmark også med engagement er gået ind i denne sag.

Men samtidig må vi se i øjnene, at så længe processen ikke er afsluttet, og vi endnu ikke kender den endelige form på de fremtidige nordiske relationer til EF-samarbejdet, befinder vi os i det nordiske samarbejde i en overgangsperiode.

Men det bør ikke forhindre os i at forny, effektivisere og modernisere det nordiske samarbejde. Det er vigtigt, at vi samler os om konkrete og relevante samarbejdsområder og ikke lader de lange taler og mange ord og dokumenter gøre det ud for resultater.

Der er en risiko for, at vi på den måde udstiller en nordisk magtesløshed i forhold til den dynamik, der præger i hvert fald dele af EF-samarbejdet.

Arbejdsløsheden er i dag vort største samfundsproblem, men det er tankevækkende, når man med det socialdemokratiske oplæg om beskæftigelsen tror, at nedsættelsen af en nordisk kommission vil løse nogen som helst problemer eller give indtryk af nordisk handlekraft og dynamik. Den socialdemokratiske plan om øget sysselsætning vil ikke give arbejde til en eneste nordbo bortset fra de medlemmer, kommissionen skal have. Det er ikke sysselsætning, der er brug for, det er reelle arbejdspladser.

Derfor er det et udtryk for en traditionel socialdemokratisk tro på, at man ved at øge de offentlige udgifter kan skabe beskæftigelse. Et planøkonomisk forslag, der viser, at Socialdemokratiet intet har glemt og intet har lært. Det er et forslag, der vil føre til større statsudgifter, øgede skatter, større offentlig sektor, mere kontrol og bureaukrati, flere kunstfærdige beskæftigelsesordninger. Hele den politik, som i de nordiske lande har vist sin uformåenhed og påført vore lande problemer.

Det er også forslag, som vil gøre den nordiske samfundsstruktur mindre egnet i forhold til de udfordringer, der møder os i EF-samarbejdet. Derfor skal vi, som den konservative gruppes talsmand, Geir H. Haarde, gav udtryk for, en anden vej, nemlig styrket konkurrenceevne, lavere person-

og erhvervsskatter, fremme af vækstmulighederne for de små og mellemstore virksomheder i servicefagene, som der findes mange af. Vi skal af med stivhed på arbejdsmarkedet, vi skal afregulere og afbureaukratisere. Vi skal regulere og nedsætte de offentlige udgifter - ikke sætte dem i vejret.

Det andet tema, racisme og fremmedhad, er et problem. Men lad os ikke forbigå den kendsgerning, at langt den overvejende del af befolkningerne i vore nordiske lande har et afklaret og værdigt forhold i relation til de humanitære forpligtelser, som vore samfund har over for mennesker i nød. Det ligger i hele den nordiske tradition, at vi føler, og at vi har påtaget os et særligt ansvar over for fattige, krigsramte og forfulgte. Den indsats skal vi selvfølgelig fortsætte, ligesom vi i åbenhed skal informere og debattere for at rydde op i fordomme og myter.

Men vi har også gennem vores lovgivning på udlændingeområdet et ansvar for, at der føres en udlændingepolitik, som er acceptabel og forståelig for befolkningerne i vores lande. Vi kan ikke løse verdens fattigdomsproblemer gennem vores udlændingelove i de nordiske lande, og vi fremmer ikke forståelsen for flygtninges og asylsøgeres vilkår ved at lukke øjnene for eller undervurdere de problemer, som store indrejsetal i nogle af landene skaber.

Vi skal styrke det nordiske samarbejde på området, også når det gælder visumregler, asylprocedurer og integrationspolitik, men vi skal sikre os, at vi selv i større omfang er i stand til at styre udviklingen, og lige ud erkende, at de fleste flygtningeproblemer må og skal løses lokalt og regionalt - ikke igennem emigration.

Statsminister **Gro Harlem Brundtland** (A): President! Målet for reformene av det nordiske samarbeidet som statsministrene har tatt initiativet til, har vært å innrette samarbeidet slik at vi kan vie krefter til viktige saker der felles innsats virkelig kan gi resultater. Det er bred folkelig oppslutning om de nære forbindelser mellom de nordiske land. Denne holdningen må vi ivareta ved at vi sammen setter de viktigste sakene på dagsordenen.

Kampen mot arbeidsledigheten er nå den viktigste samfunnsoppgaven i alle nordiske land. Derfor står den helt sentralt i arbeidet ved denne sesjonen. Arbeidsledigheten er altfor høy i alle de nordiske land. Det er dessverre ikke lenger slik at Norden utmerker seg med lavere gjennomsnittlig ledighet enn resten av Europa. Mest bekymringsfullt er det at nærmere en halv million unge mennesker ikke får vanlig arbeid i Norden.

Når vi gjør kampen mot arbeidsledigheten til en hovedsak for samarbeidet de nordiske land, så er det i seg selv et uttrykk for at nasjonale tiltak ikke er nok for å snu utviklingen. Det har europeiske erfaringer fra 70- og 80-tallet vist oss. Ledigheten er i dag et problem i alle europeiske land. Nå øker også forståelsen for at vi må samordne innsatsen om vi skal klare å få økonomien til å virke bedre slik at vi kan få flere i arbeid. Vi må samordne ressursbruk og virkemidler slik at det vi gjør hver for oss, trekker i samme retning.

I Norden og i Europa trenger vi en felles analyse, økt utveksling av erfaringer og enighet om felles og samtidige tiltak. Vi er kommet et godt stykke på vei i dette arbeidet. Finansministrene utbygger sitt samarbeid. På gårsdagens statsministermøte ble vi enige om viktige retningslinjer som kan bidra til en varig styrking av vekst og sysselsetting. Sammen vil vi arbeide for å gi budsjettene større sysselsettingseffekt ved å fremskynde infrastruktur-prosjekter av nordisk interesse samtidig som vi sikrer fortsatt lav inflasjon og en konsolidering av offentlige finanser som kan bidra til lavere rente.

Forslaget fra den sosialdemokratisk gruppe om et nordisk initiativ for sysselsetting understreker også viljen til en forsterket satsing på felles nordiske tiltak. For å få bedre oversikt over områder der felles nordisk innsats kan gi mer positive resultater for sysselsettingen kan vi ha nytte av mer systematisk erfaringsutveksling mellom de nordiske land.

Vi påvirkes alle av den økonomiske utviklingen i Europa, enten det gjelder rentenivået eller utviklingen i våre viktigste markeder.

Derfor må de nordiske landene stille seg i spissen for arbeidet med en samlet europeisk strategi for å stimulere til et mer investeringsvennlig klima i Europa. Det er i dag et meget positivt signal at forholdene nå ligger til rette for at EØS-avtalen kan tre i kraft fra 1. juli.

Vi trenger en grundigere samordning av våre mål og virkemidler. Sosialdemokratene i Norden har med rapporten "Sett Europa i arbeid" pekt å at det må være mulig å få til en sterk reduksjon - helst en halvering - av ledigheten over fem år dersom vi samordner våre krefter.

I dag bruker de europeiske landene samlet 800 milliarder kr til passiv kontantstøtte. Det er et dårlig bidrag til å skape ny aktivitet.

Det er positivt at kampen mot arbeidsledigheten nå vies betydelig oppmerksomhet av EF-landene gjennom arbeidet med en felles tiltakspakke for vekst og sysselsetting.

I Norden legger vi stor vekt på det forestående møte om vekst og sysselsetting mellom Efta- og EF-landenes finansministre 19. april. Statsministrene legger opp til at de nordiske land kan komme med sine bidrag til en mer samlet europeisk vekststrategi. Derfor har vi henstilt til våre økonomi- og finansministre å prioritere forberedelsene til dette møtet.

Samtidig med at vi i de siste årene har diskutert vårt eget nordiske samarbeid har det skjedd en rivende utvikling i våre egne nærområder. De nordiske land har høstet viktige erfaringer fra samarbeidet i Østersjøregionen og ikke minst i forhold til de baltiske stater. Disse erfaringene har kommet godt med i utviklingen i Barentsregionen som skal bli et regionalt samarbeid i det nordligste Europa.

Tidligere i historien var det aktiv handel og nært folkelig samkvem i dette området. Men kontaktene ble brutt i 70 år helt til demokratiseringen i Russland skapte ny åpenhet og åpnet nye muligheter. Nå ønsker vi at samarbeidet i Barentsregionen skal bidra til at vi sammen kan møte nye utfordringer og muligheter.

I det kommende året når Norge har formannskapet i Barentsrådet, vil vi prioritere utviklingen av samarbeidet på tre områder - kultur, miljø og

samferdsel. Spesielt på miljøområdet ser vi hvor felles problemene er. Lagring av atomavfall, faren for nye prøvesprengninger og omfattende forurensninger av luft og vann angår store deler av Europa. De krever evne til å treffe beslutninger og vilje til å prioritere. Mye vil avhenge av den russiske regjerings evne til å gjennomføre reformpolitikken, til å ta avgjørelser og til å legge forholdene til rette for et bredt engasjement av myndigheter, kulturliv og næringsliv. Derfor må vi støtte opp om en russisk reformpolitikk som kan skape muligheter for en ny og bærekraftig utvikling i nord.

Arbeidsprogrammet for Nordens nærområder har formelt sett omfattet hele nærområdet i øst, men har av naturlige grunner vært konsentrert om Baltikum. Når alle våre land nå utvikler et regionalt samarbeid med Russland i Barentsregionen, mener vi det vil være riktig at den fellesnordiske øst-innsatsen også kan stimulere samarbeidet med Nordvest-Russland. I tillegg til vår bilaterale innsats, er vi alle tjent med å markere en felles nordisk satsing. Fra russisk side har man f.eks. vist interesse for felles nordiske kulturframstøt. Dette er en oppfordring våre kulturministre bør gripe.

President! Sesjonen i Århus la grunnlaget for vårt videre arbeid med å fornye det nordiske samarbeidet. Statsministrene noterer med tilfredshet at innsatsen nå samler seg om mer konsentrerte satsingsområder og at vi har satt de viktigste sakene på vår felles politiske dagsorden.

Jeg oppfatter at det er bred enighet om den retningen vi nå trekker opp. Presidiet skriver i sin rapport til denne sesjonen: "År etter år har Rådet etterlyst klare signaler om retning, omfang og prioritering." Det har rådet nå fått.

Den nyorienteringen statsministrene har foreslått, krever formelt sett ingen endring av Helsingforsavtalen. Vi har likevel ønsket å medvirke til at avtalen er i overenstemmelse med organiseringen av vårt samarbeid.

I det store og hele er det bred tilslutning til våre forslag. Det er likevel reist spørsmål omkring regjeringsmedlemmenes deltakelse i rådet. For statsministrenes del ble denne saken avgjort i Århus. Her sa jeg på vegne av de nordiske statsministre følgende: "Vi er enige i det unike i at Nordisk Råds sesjoner er et møtested for regjeringsmedlemmer og parlamentarikere. Dette bør vi selvsagt videreføre."

Dette er vår holdning også i dag. Tekstendringen på dette punkt i Ministerforslaget hadde som siktemål å skape større ryddighet i beskrivelsen av regjeringsmedlemmenes deltakelse i plenarforsamlingen. Om rådet mener den gamle teksten er å foretrekke har vi ikke noe i mot det. Realiteten er vi enige om.

Så er det reist spørsmål om de mål vi har satt for nysatsingen på kultur - 25 pst. budsjettøkning i 1994 med det mål at kultur og utdanning samlet dekker 50 pst.av budsjettet i 1996. Tidligere har vi opplevet at vi ikke kommer noen vei om vi ikke setter ambisiøse mål. Vår hensikt har vært å sette et mål og invitere til at vi sammen fyller rammen med god substans. Denne prosessen er i gang. Ministerrådsforslaget fra kultur- og utdanningsministrene ved denne sesjonen trekker opp linjer for satsingen. Alle-

rede i slutten av denne uken vil kulturministrene og representanter for kulturlivet begynne arbeidet med ytterligere å fylle rammen med innhold.

President! Vi trenger og ønsker et aktivt og levende Nordisk Råd. I forslaget til endringer i Helsingforsavtalen vil vi gi rådet vesentlig økt budsjettkompetanse. Rådet trekkes sterkere med i arbeidet med budsjettet, og Ministerrådet vil legge avgjørende vekt på å følge rådets forslag til prioriteringer innenfor rammen. Jeg regner med at rådet vil bruke denne muligheten. Dersom man på rådssiden virkelig samler seg om prioriteringer, så ligger veien åpen for å sette preg på våre felles budsjetter.

La meg til slutt, President, ta opp et viktig tema ved denne sesjonen, nemlig kampen mot rasisme og fremmedfrykt. Det er nære bånd mellom arbeidsledigheten, særlig blant de unge, og den manglende framtidstro mange føler i dag. Vi må være på vakt når vi ser framtidsfrykt gli over i fremmedfrykt.

Unge mennesker må stå i første rekke i kampen for de rette holdningene. I Norge arbeider de partipolitiske ungdomsorganisasjonene med en felles kampanje som skal engasjere ungdom selv til deltakelse for å bedre egen hverdag gjennom å bekjempe rasistiske fordommer.

Dette bør være en utfordring som skapt for felles nordisk innsats. I mitt møte med Ungdommens Nordiske Råd på fredag rettet jeg en oppfordring til forsamlingen om å trekke i gang en nordisk ungdomskampanje mot rasisme og fremmedfrykt. Utfordringen går også til oss: Om organisasjonene stiller opp for en felles nordisk ungdomskampanje, bør vi svare med å finne rammer for økonomisk støtte til kampanjen. Ungdommens Nordiske Råd har i en uttalelse, som jeg har sett i dag, svart enstemmig positivt. På denne bakgrunn bør Ministerrådet ved kulturministrene drøfte hvordan vi kan få til et godt samspill i arbeidet med denne viktige saken. Dette handler på en grunnleggende måte om vårt eget samarbeid både om kultur og identitet.

Johan J. Jakobsen (Sp): Ærede president! Nyvurderingen av det nordiske samarbeidet har, som nevnt, gitt statsministrene en mer framskutt rolle i det nordiske samarbeidet. Mot den bakgrunn var det selvsagt knyttet store forventninger til den felles uttalelse vi fikk fra statsministrene i går. Vi må imidlertid bare ta til etterretning at statsministrene ser det som den viktigste nordiske samarbeidsoppgave i dag - og jeg understreker den viktigste *nordiske* samarbeidsoppgave - i fellesskap å berede grunnen for EF-medlemskap.

Statsminister Gro Harlem Brundtland sa at det var bred folkelig oppslutning om det nære samarbeidet i Norden, og det er helt riktig, men det synes ikke å være en tilsvarende bred folkelig oppslutning om den sterkt integrerte form for samarbeid som statsministrene legger opp til.

Statsministeren mente at det nå var klarhet omkring både retning og omfang når det gjelder det nordiske samarbeidet. Når det gjelder retning, ja - det skal jeg komme tilbake til senere i dag. Men når det gjelder om-

fanget, tror jeg nok det er knyttet en god del usikkerhet til det fortsatt, og jeg vil gi statsministeren anledning til å presisere det.

I den felles pressemelding som statsministrene sendte ut for et år siden ved jubileumssesjonen i Helsingfors, ble det klart uttrykt i pressemeldingen at spørsmål som angår de fire friheter og tilgrensende områder, vil nå finne sin løsning i andre fora enn de nordiske. Det kan vanskelig oppfattes som noe annet enn at det er en sterk begrensning i samarbeidet som ligger i dette utsagnet, og jeg vil gjerne spørre den norske statsministeren om hva hun i dag anser som de viktigste - jeg understreker de viktigste - saksområdene for det nordiske samarbeidet i årene framover.

Statsminister **Gro Harlem Brundtland** (A): President! Vi har utpekt de sju satsingsområdene som har vært omtalt og lagt fram. Jeg har i dag i mitt innlegg understreket den store betydning og den samfunnsoppgave som ledigheten er for våre land. Det betyr at jeg ser det som det viktigste spørsmålet for hvert enkelt land, for Norden og for Europa og for samarbeidet mellom ikke minst OECD-landene, USA, Europa og Japan i den tid vi nå er inne i. Det er ingenting som er viktigere for folks hverdag enn tryggheten for sysselsetting og fremtid. Det er det jeg har på hjertet, og det var det jeg søkte å belyse i mitt innlegg.

Glønborg (KRF): Hr. præsident! Vi var mange, som med glæde hilste, at statsministrene gik stærkt ind i det nordiske samarbejde, men vi var også mange, som blev lidt nedtrykte, da vi så, at statsministrene gav efter for en trang til at sige noget populært, nemlig da man sagde, at man ønskede at give kultursamarbejdet flere penge. Man gjorde det ganske smart ved at sætte en procentsats på det samlede budget, og så kunne man passende overlade det ubehagelige arbejde til andre: at finde af, hvilke områder der så skulle skæres ned på.

Jeg vil gerne spørge statsminister Gro Harlem Brundtland, om der ikke blandt statsministrene er blot en lille smule dårlig samvittighed over, at man har benyttet dén form at begynde at dele penge ud til et populært område uden at gøre klart, hvad det så er, vi skal undvære i det nordiske samarbejde.

Jeg er overbevist om, at der findes mange myter om, at en række institutioner og en række komiteer i det nordiske samarbejde er sådan noget bureaukratisme, som vi godt kan undvære, men når man går rækken igennem, tror jeg, det er meget få institutioner, man kan undvære, og derfor synes jeg, at statsministrene kunne have haft en lidt mere heldig indgang i deres forsøg på at gøre sig stærkere gældende i det nordiske samarbejde.

Statsminister **Gro Harlem Brundtland** (A): President! Jeg synes faktisk det er et honnørord du tok i bruk da du sa at du synes statsministrene hadde

vært smarte. Jeg tror det trengs en del av det hvis vi skal få rokket ved lange tradisjoner som på noen områder kanskje er blitt litt for fastlåste, og hvis vi skal kunne vende blikket framover og tvinge oss selv til å prioritere innenfor det vi mener er viktigst på 1990-tallet og framover. Jeg er overbevist om at den nordiske egenart og det samarbeidet vi skal bygge på framover, må underbygges nettopp ved satsing på det kulturelle området. Det språklige fellesskap, alt det som har med kultur og utdanning å gjøre, er meget viktig for våre små nasjoner med noenlunde samme språkbakgrunn. Jeg tror det derfor er en riktig satsing som er valgt, og jeg har inntrykk av at det er bred støtte til den tanken.

Men det å gjennomføre omprioriteringer, kommer til å kreve felles innsats av parlamentarikere og regjeringsmedlemmer, og regjeringene har ikke tenkt å unnlate å være med på å legge til rette for de områdene som vi må se på om vi kan prioritere lavere for å få til den satsingen som vi har lagt opp til. Det har vi tenkt å delta i, så vær ikke redd for at det ikke skal komme forslag fra regjeringssiden også om hvordan vi innretter dette for de fremtidige budsjettene.

Hagen (FrP): President! Statsminister Gro Harlem Brundtland sa at intet er viktigere enn trygghet for arbeid, og det er et synspunkt jeg fullt ut deler.

Når jeg ser på medlemsforslaget fra den sosialdemokratiske gruppen, som statsministeren også berørte i sitt innlegg, står det til slutt at Nordisk Råd rekommanderer de nordiske regjeringene snarest mulig å ta initiativ til økt sysselsetting i samsvar med det som er framført i forslaget. Da er mitt spørsmål til statsminister Gro Harlem Brundtland: Hva er det som er nytt i dette dokument, bortsett fra forslaget om å opprette en nordisk sysselsettingskommisjon? Hva annet er det i dette sosialdemokratiske dokument som er nytt, og som ikke har vært fulgt av den tidligere svenske regjering og den sittende norske regjering i dens regjeringstid i seks av de siste syv år?

Så vidt jeg kan lese, er dette identisk med den sosialdemokratiske politikken som har vært forsøkt, og som har gitt som resultat det vi kjenner til. Jeg ser da bort fra at det brukes en del fine fremmedord som at man må "samordne og koordinere virkemidler på internasjonal basis, slik at man får en god strategi for den langsiktige tenkning", altså alt det jeg kaller "pjatt". Mitt første spørsmål er altså: Hva er nytt, og hvorfor skal dette virke når det ikke har virket de siste seks-syv årene?

Det andre statsministeren berørte, var statsfinansene, budsjettunderskuddet. Og mitt spørsmål er relativt konkret: Hvor går grensen for hvilken gjeld statsminister Gro Harlem Brundtland og de nordiske statsministre mener man har moralsk rett til å overlate til de kommende generasjoner? Er det noen øvre grense, eller har man ingen skrupler med hensyn til hvor stor gjeld man stifter på vegne av barn og barnebarn?

Statsminister **Gro Harlem Brundtland** (A): President! Poenget i det som ligger både i den nordiske samarbeidskomiteens program, "Sett Europa i arbeid", og i det som ligger i den sosialdemokratiske gruppens reformforslag, er jo at det kreves en sterkere samordning. Og det er ikke noe pjatt! Etter min oppfatning er det den mest sentrale politiske utfordringen for alle land; at vi ikke er i stand til å styre våre økonomier innenfor den nasjonale ramme alene, og at vi samtidig ikke er i stand til å fatte politiske beslutninger på tvers av landegrensene slik at vi kan ta vare på interessene i folks hverdag. Det er den store utfordringen til oss alle - i Norden og i det øvrige Europa. Det trodde jeg faktisk også Carl I. Hagen etter hvert hadde sett var et poeng. For selv om han er liberalistisk i sitt samfunnssyn, er det dog behov for at de regler som skal være, i større grad gjelder over landegrensene, og at de initiativ som tas, faktisk virker i virkelighetens verden! Det er poenget. Og da er det de nåværende regjeringene i alle de nordiske land, og i alle europeiske land, som må samarbeide - uansett om de er sammensatt av partier i sentrum eller til høyre, eller det er sosialdemokratiske regjeringer. Det er først når vi tar det felles løftet og satser på en sysselsettingsfremmende politikk at vi kan lykkes.

Hvis samordning skal få bli et fremmedord, da er jeg redd for vår fremtid!

Claes Andersson (Vas.): Herr president! Jag blir väldigt glad när den ena statsministern efter den andra stiger upp här och betygar att det nordiska samarbetet skall bli effektivare och att vi skall satsa allt mer på det nordiska samarbetet. Det skulle vara mycket bra om vi inte samtidigt visste att det hela tiden sker en nedskärning av de verkliga resurserna som Nordiska rådet skall ha för sitt arbete. I praktiken skärs 52 miljoner danska kronor ner i årets budget. Det sker omfördelningar så att kulturen, som är väldigt luddigt definierad som kultur och utbildning, får en stor del av pengarna.

I praktiken innebär det att de andra utskotten har fått 25 procent mindre resurser att arbeta med. Här ser jag också en väldigt stor diskrepans i det nordiska samarbetet med tanke på vad Carl Bildt sade att vi skall skala bort sådana förslag och sådana projekt som inte är betjänta av att behandlas i Nordiska rådet.

Jag är övertygad om att vi vid den här sessionen som parlamentariker har två alternativ: Antingen beslutar vi parlamentariker att vi skall göra Nordiska rådet till någonting viktigt och verkligen behandlar de väsentliga nordiska frågorna, eller också går vi med på det som statsministrarna nu håller på att försöka göra, nämligen att reducera Nordiska rådet till ett diskussionsforum utan något politiskt inflytande.

Statsminister **Gro Harlem Brundtland** (A): President! Det slår meg når jeg lytter til et slikt innlegg at det er noe i veien med dialogen og viljen og evnen til å lytte etter hva det er vi er opptatt av alle sammen. En assosiasjon til budsjettdiskusjonen om prioriteringen og hvilke områder som skal sat-

ses på, hvilke prosjekter som bør gå gjennom i en prioritering av hva vi skal legge vårt arbeid og vår innsats inn i i årene som kommer, er at jeg tror at mye av det vi gjennom tiårene har satt i gang, og brukt nordisk engasjement og felles satsing for å sette i verk, etter hvert kan bli fulgt opp innenfor rammen av våre nasjonale budsjetter og virkemidler. Slik kan vi stadig også skaffe oss nye ressurser og nye muligheter til å satse på nye nordiske områder som vi legger stor vekt på. Det er ikke slik at alt som en gang ble tenkt og gjort, f.eks. for 30 år siden, fortjener vår samme engasjerte oppmerksomhet i dag når vi bør tenke på fremtiden og hvordan vi nå tar nye felles løft for at det nordiske samarbeidet stadig skal skape ringer i vannet og gi oppmuntring til det fellesskap mellom våre folk som er hele poenget.

Nordisk samarbejdsminister **Flemming Kofod-Svendsen** (KRF): Hr. præsident! De meget dystre udsigter for beskæftigelsen og udsigterne for den økonomiske udvikling med stigende arbejdsløshed, som vi oplever i Norden - ja, i hele Europa - i disse år, giver anledning til den største bekymring. Vi har alle et stort nationalt ansvar for at søge at ændre denne udvikling. Det er indlysende, at samarbejde og koordination er vigtige nøgleord. Vi må - jeg vil endda sige, at vi skal - sikre en effektiv indsats i kampen imod arbejdsløsheden. Fælles mål og koordineret indsats er en absolut nødvendighed.

Som formandsland for EF gør vi vort yderste for at nå til enighed om et sammenhængende sæt af selektive nationale foranstaltninger. Vi stræber simpelt hen efter, at ord bliver til handling.

Vi beklager lige så meget som de øvrige nordiske lande, at EØS-aftalen ikke trådte i kraft den 1. januar. Det er derfor glædeligt, at der nu er opnået enighed om de udestående spørgsmål, og at aftalen kan træde i kraft den 1. juli i år uden Schweiz. Den udstrækker EF's indre marked til EFTA-landene og Norden, og det er et meget positivt signal i en økonomisk vanskelig tid med stor arbejdsløshed.

Vort samarbejde i Norden har med jerntæppets fald fået en ny dimension, nemlig Østersøsammenhængen. Den danske regering lægger meget stor vægt på en udbygning af samarbejdet i Østersøområdet, og vi vil være aktive for at skabe en økonomisk vækstzone i regionen.

Rammerne for udbygningen af samarbejdet mellem regeringerne blev skabt for et år siden med dannelsen af Østersørådet. Østersørådet finder jeg er et vigtigt bindeled mellem de tidligere østbloklande, Norden og EF. De baltiske lande lægger overordentlig stor vægt på samarbejdet, fordi det understreger den dobbelte tilknytning til Norden og til EF, og fordi samarbejdet peger på netop disse lande som broen til Rusland. Det er klart, at vore naboer mod øst har ganske klare forventninger til, hvad der skal komme ud af Østersørådet; de må ikke blive skuffede.

I den danske bilaterale bistand lægger vi vægt på at finansiere projekter, som bidrager til udbygningen af det regionale samarbejde og til skabelsen af en regional identitet; men det er bestemt ikke nok. Vi må alle i

Norden sikre, at flere af de mange projektideer, der kommer fra vore naboer, også nyder fremme ved de multilaterale finansieringsinstrumenter; jeg tænker især på Den nordiske investeringsbank.

Der hviler en stærk forpligtelse på de nordiske lande for at fremme en stabil og demokratisk udvikling i de baltiske lande og de andre Østersølande, som tidligere har hørt under østblokken. Norden er en katalysator for dette og bør i fremtiden blive det i endnu højere grad. Hvis vi ikke er parate til at satse på økonomiske investeringer og erhvervsudvikling, frygter jeg, at det kan føre til en fortvivlelse og håbløshed, som i værste fald fører til, at folkene derovre i deres magtesløshed kalder på de reaktionære kræfter. Vi har allerede set de første tiltag. Vi må leve op til de forpligtelser, vi har som naboer.

Lagmand **Marita Petersen** (Jvfl): Hr. præsident! Som tidligere meddelt kan vi fra færøsk side tilslutte os den nye samarbejdsform inden for Nordisk Råd. Det synes, som om de selvstyrende områders mulighed for at gøre sig gældende i nordisk samarbejde bliver lidt bedre, end den har været hidtil, idet de selvstyrende områders ledere kan få mulighed for at deltage i statsministrenes møder i forbindelse med Nordisk Råds årlige session og at deltage i de statsministermøder, der behandler spørgsmål vedrørende de selvstyrende områder. Fra færøsk side må vi dog bemærke, at dette sidste ikke burde være nødvendigt at præcisere.

I opfølgningsrapporten fra statsministrene af 11. november 1992 siges det, at det er et unikt kendetegn for det nordiske samarbejde, at de selvstyrende områder, Færøerne, Grønland og Åland, deltager i mellemfolkeligt samarbejde. Dette virker gensidigt forstærkende på selvstyret og på det nordiske samarbejde.

Selv om vi kan tilslutte os nyordningen i det nordiske samarbejde, er der dog endnu et langt stykke vej til det færøske standpunkt om et mere direkte medlemskab, som første gang blev fremført i Reykjavik for omkring 30 år siden.

Opvurderingen af det nordiske kulturelle samarbejde hilses med glæde fra Færøerne, og vi ønsker i den forbindelse at give udtryk for, at vi vil deltage i det nordiske samarbejde på det kulturelle, uddannelsesmæssige og forskningsmæssige område, sådan som det er blevet skitseret i de fremlagte rapporter.

Af det forelagte materiale på kulturområdet fremgår, at de nordiske kulturinstitutioner er vigtige i det nordiske samarbejde. Denne udtalelse kan man fra færøsk side tilslutte sig bl.a. med Nordisk Hus på Færøerne i tankerne. Der er her tale om en institution, der på fornem vis har formået at formidle nordisk kultur til Færøerne og færøsk kultur til det øvrige Norden og samtidig at virke som et kulturhus i det færøske miljø.

De selvstyrende områder skal trækkes med i udarbejdelsen af retningslinier for nysatsningen af kultursamarbejdet i Norden. Dette er vigtigt for os, men da der ikke sker formelle ændringer i regelværket for Nordisk Råds samarbejde, er det uhyre vigtigt, at der i den foreslåede 3-årige

forsøgsperiode følges med i, hvordan og hvor meget det i praksis lykkes at medinddrage de selvstyrende områder i udformningen af kulturpolitikken i Norden.

Færøerne må som alle andre orientere sig i forhold til de hastige ændringer, der sker i Europa. Vi har traditionelt haft et gunstigt fiskerisamarbejde med det tidligere Sovjetunionen. Efter ændringerne i Øst har vi kunnet fortsætte dette samarbejde med Rusland, og vi var de første til at indgå fiskeriaftaler med Estland, Letland og Litauen.

Færøerne følger med stor interesse udviklingen af det regionale samarbejde i Nordens nærområder. Vi er især opmærksom på udviklingen ved Barentshavet med dannelsen af et samarbejdsråd på dette område. Denne interesse har flere årsager. En af dem er, at vi har fiskeriinteresser i området, men vi er også interesseret, fordi vi mener, at noget lignende kunne etableres i Vestnorden.

Færøerne har i forbindelse med de vestnordiske parlamentarikergrupper fremsat forslag om afholdelse af en konference på Færøerne med titlen "Vestnorden i det nye Europa".

Færøerne har valgt at stå uden for EF. Denne beslutning fastholder vi, men vi har fået aftaler med EF i stedet. Færøerne indgik en handelsaftale med EF i 1991. Vi har endvidere paraferet frihandelsaftaler med de fire nordiske Efta-lande og er ved at afslutte forhandlingerne med resten af Efta. Aftalerne med Efta indeholder den for os vigtige fulde frihandel med fisk og fiskeprodukter, en frihandel, som EF desværre ikke har været i stand til at give os.

Med disse aftaler på plads har Færøerne fået, hvad der er blevet kaldt pseudomedlemskab i EØS-området. Færøerne vil udforske mulighederne for at deltage i også andre dele af EØS-samarbejdet end de strengt handelspolitiske.

Færøernes fiskeri og dermed Færøernes økonomi har gennemgået en meget vanskelig tid. En 30 pct.s tilbagegang i fangsterne på Færøerne rammer hårdt. Landsstyret har indledt en pinefuld strukturændring i rammebetingelserne for fiskerierhvervet. Denne proces er specielt pinefuld, fordi vi nu har meget høj arbejdsløshed og derfor ikke alternative beskæftigelsesmuligheder. Ændringsprocessen må dog gå sin gang og vil med tiden lede til en fiskerisektor på et sundt grundlag.

Vi kan politisk kontrollere vor egen omgang med ressourcerne og rammebetingelserne for erhvervet. Den kraftige pristurbulens på vores eksportmarked er en anden ting. Vi må selvfølgelig støtte bestræbelserne på at få mere stabile forhold, men man bliver betænkelig ved den tendens, der synes at være i EF, til at sætte den fri handel med fisk ud af kraft, når der opstår problemer.

Lad mig nævne, at samarbejdet mellem de nordiske fiskeriministre har stor betydning for os, og vi har derfor ubetinget støttet, at fiskeri er et satsningsområde i Nordisk Ministerråds fortsatte arbejde.

For Færøerne og generelt for Vestnorden er retten til at udnytte havets ressourcer på et bæredygtigt grundlag principiel. Vore lande baserer hele deres velfærd på denne ret. Vi må derfor med al kraft vende os mod den

generelle tendens, der findes i de industrialiserede velhavende lande i retning af at undtage visse dyregrupper fra udnyttelse af etiske grunde. Vi har det håb, at de nordiske lande kunne stå sammen i denne principielle sag, men måtte med skuffelse notere os, at Sverige og Finland forenede sig med de mest fredningssindede lande i en resolution vendt mod færøsk grindehvalfangst på det sidste møde i Den Internationale Hvalfangstkommission. Jeg forstår, at man fra svensk og finsk side har svaret på vores kritik af dette forhold, og kan blot håbe, at de nordiske ministre med ansvar for hvaler og sæler når frem til en fælles holdning.

Det færøske samfund befinder sig for øjeblikket i de største vanskeligheder i vor tids nyere historie. Som tidligere nævnt er der nedgang i fiskeriet og store vanskeligheder med vores eksport, og dertil har vi så store vanskeligheder inden for finanssektoren, at det har været nødvendigt fra offentlig side at gå ind med økonomisk støtte. Bankkriser er vi ikke de eneste der har, men de rammer hårdere og mere katastrofalt i det lille samfund med et meget ensidigt livsgrundlag.

Alle disse problemer samtidig har medført en kraftig økonomisk nedgang inden for både den private og den offentlige sektor. Landskassens indtægter er faldet drastisk og har medført nødvendigheden af store besparelser på finansloven. Det skal i denne forbindelse bemærkes, at vi satser på balance i det offentlige budget.

Den færøske befolkning har i denne vanskelige situation vist forståelse og solidaritet. Dette kommer bedst til udtryk i de aftaler, som de offentligt ansattes fagforeninger har indgået med landsstyret om en generel lønreduktion i 1993 på 8,5 pct.

Med dette tiltag håber vi at kunne bevare arbejdspladser, for i kølvandet af de økonomiske og erhvervsmæssige vanskeligheder har vi fået et nyt problem, nemlig arbejdsløsheden. I løbet af de sidste to år er der sket en eksplosion i ledigheden, så vi i dag står med en arbejdsløshed på 20 pct. Arbejdsløshedsproblemet er nyt for Færøerne. Det færøske landsstyre betragter det som vores vigtigste opgave at få de ledige i arbejde igen hurtigst muligt.

Hr. præsident! Et af hovedtemaerne for denne Nordisk Råds 42. session er arbejdsledigheden. Som de andre nordiske lande betragter vi kampen mod arbejdsledigheden som den vigtigste samfundsopgave, og med stor interesse vil vi følge med i, hvad der bliver gjort i det øvrige Norden og Europa for at løse dette problem.

Hjörleifur Guttormsson (Ab): Ærede præsident! Stadigt stigende arbejdsløshed i industrilandene og voksende forurening af det globale miljø er klare symptomer på, at industrilandenes økonomier befinder sig i en grundlæggende krise. Arbejdsløshed op til en vis grad har jo længe været betragtet som et ønskværdigt styringsmiddel fra kapitalejernes side, og det argument fik særlig vægt under 1980'ernes liberalistiske fremmarch. Internationaliseringen af kapital og fri kapitalbevægelse skulle virke som en vitaminindsprøjtning for verdensøkonomien og skulle koblet sammen

med en antiinflationistisk politik som øverste mål føre til økonomisk stabilitet og vækst. Ingen af disse målsætninger har man nået på en overbevisende måde. Vesteuropas økonomier har i de sidste år og måneder være kendetegnet af stagnation, stigende arbejdsløshed og turbulens på valutamarkederne, hvor spekulation tager overhånd og kolossale summer bruges forgæves for at afværge devalueringer.

Den officielt accepterede arbejdsløshed måles i stadig større tal. Englands finansminister, Norman Lamont, sagde for nylig, at arbejdsløsheden er "a price worth paying" - en pris, som kan accepteres - for at holde inflationen nede. I England er nu 3 millioner mennesker uden job. For 10 år siden regnede man med en arbejdsløshed på 4 pct. som normaltilstand. I dag, 10 år senere, taler man i England om 8 pct.s arbejdsløshed som prisen for fuld beskæftigelse, som myndigheder og magthavende politikere accepterer for monetær stabilitet. I løbet af få år kan denne rate godt være steget til 12 eller 15 pct.

Også i de nordiske lande bevæger vi os hurtigt i samme retning, og ledighedstallene vil stige hurtigt som følge af det indre marked. Det er de unge mennesker i Europa, som betaler den største pris, og overalt er kvinderne hårdere ramt af arbejdsløsheden end mænd. Økonomer, som er arkitekter bag det liberalistiske urværk, har ingen løsning at tilbyde, for ikke at tale om politikerne, som bærer det formelle ansvar. Tro skal bekæmpe ledigheden, var det svar, som EF's finanskommissær, Henning Christophersen havde at byde på sidste december, da han præsenterede EF-planen, som skulle skabe mere vækst og beskæftigelse. 50 pct. af den økonomiske politik er psykologi, lød kommissærens profetiske analyse.

Ledighedsniveauet i de enkelte europæiske lande og inden for landenes grænser er forskelligt også i de nordiske lande. En del af den stigende arbejdsløshed i Island, som nu ligger tæt på 5 pct., kan forklares med nedgang i ressourcegrundlaget, ligesom Færøerne har deres særlige problemer. Men også i Vestnorden ligger løsningen ikke i at binde sig i en EØS-aftale, for ikke at tale om medlemskab af EF-unionen. Det er netop her, de reelle skillelinjer ligger i politikken i de nordiske lande. De politiske opponenter findes ikke i højrepartier eller i ledelsen af Socialdemokratiet i de enkelte lande, som nu gør fælles sag med de borgerlige partier i alt det væsentlige og er parat til at ofre muligheden for national styring af økonomi og velfærd på Europa-unionens alter.

EØS-processen er endnu ikke afsluttet, selv om forhandlingerne nu skulle være i havn. Vedtagelsen af aftalen såvel i EF's Ministerråd som ratificeringen i 18 parlamenter står tilbage. Det er en aftale, som gælder EF's love, som de forelå midt på sommeren 1991. Senere på året får vi en ny EØS-pakke angående flere hundrede acquis'er, som EF har vedtaget i de sidste to år, og som man endnu ikke har forhandlet om, for ikke at tale om direktiver, som er på tegnebordet i Bruxelles og bl.a. berører naturressourcer som olie.

Ærede præsident! Løsninger på vor tids store samfundsproblemer knyttet til økonomi og miljø og hurtigt voksende uligheder og arbejdsløshed findes ikke ved at give kapitalen frit løb og sætte Vesteuropa under ét

regelværk. Den folkelige opinion i de nordiske lande går også i en helt anden retning. Regeringerne i de nordiske lande befinder sig nu på kollisionskurs med en stor del af befolkningen. En fortsættelse af denne kurs fører ikke kun til yderligere splittelse i vore samfund, men er en trussel mod de grundlæggende værdier, som man gennem lang tid har knytttet til den nordiske samfundsmodel.

Gudmundseth (A): President! Tiltak for sysselsetting er satt som et av de viktigste områder som skal diskuteres på denne sesjonen. I denne diskusjonen finner jeg det riktig å trekke fram etableringen av Barentsregionen som en av de mange viktige faktorer vi må ha med oss når tiltak skal drøftes.

Det er i denne sammenheng naturlig å stille seg spørsmålet om hvorfor nettopp den norske utenriksministeren tok initiativet til dannelsen av dette samarbeidet på tvers av bestående nasjonale grenser. Dette gjelder ikke alene grenser mellom oss i Norden. Også Russland, som inntil nylig har vært oppfattet som totalt lukket for oss, er trukket med i samarbeidet. Endelig er også andre nasjoner og samarbeidsorgan, som EF, invitert til å slutte seg til initiativet.

Reaksjonene har vært entydig positive. Den norske utenriksministeren har lykkes i å gjenskape historiske samarbeidskonstellasjoner mellom folkegrupper som med bakgrunn i kulturelt fellesskap tidligere har funnet det riktig med samarbeid.

Så tilbake til hvilke resultater en kan håpe på som samtidig medvirker til økt sysselsetting i området. Her ligger et stort ansvar på det nå etablerte regionrådet. I dette rådet sitter det mennesker med lokalkunnskap, og som har de beste forutsetninger for ut fra lokale vurderinger å kunne foreslå de nødvendige tiltak. Området er samtidig noe av det rikeste vi har når det gjelder gjenværende tilgjengelige naturressurser. Bygd på en bærekraftig ressursforvaltning er det min påstand at disse ressursene kan utnyttes til å øke totalutbyttet betydelig.

Dette kan først og fremst gjøres gjennom økt videreforedlingsgrad nær sagt på alle områder som henter sitt råstoff fra den samme region. De rike fiskeressursene som forvaltes i fellesskap mellom Norge og Russland, er fornybare. Kun gjennom en riktig ressursforvaltning vil vi kunne gjøre disse ressursene varige, og derved få et varig råstoffgrunnlag for varige og trygge arbeidsplasser. Dette bør være et eksempel på bærekraftig utvikling. Jeg nevner fiskeriressursene som et eksempel, da disse er så iøynefallende, men de samme vurderinger må selvsagt også gjøres gjeldende for de andre ressursene som i hovedsak er landbaserte.

Hjelper det så alene med lokale anbefalinger, hvor de samme organene ikke disponerer tilstrekkelige økonomiske virkemidler for å kunne gjennomføre gode planer? Det er nettopp på dette området, statusen som et internasjonalt anerkjent satsingsområde, man har muligheter til å lykkes. Kompliserte regelverk, som til tider kan være til hinder for samarbeidet

over landegrensene, og økonomisk bevilgning til gjennomføring av gode forslag finnes det ikke lokal beslutningsmulighet til.

Etter modell av det nordiske samarbeidet er det nettopp her at det etter min vurdering betyr så mye å ha etablert de internasjonale samarbeidsorganene. Det er kun gjennom internasjonalt samarbeid at vi setter oss i stand til å få gjennomslag for lokale behov for å krysse landegrensene.

Jeg forutsetter at regionrådets mange forslag til tiltak får sin seriøse behandling i tilhørende ministerråd sammensatt av berørte nasjoner. Det er på ministerplan forslagene må videreføres for beslutninger i de enkelte nasjonale departementer eller parlamenter. Når man så i tillegg til disse organene hvert år får samlinger av utenriksministrene, vil man kunne oppnå den nødvendige internasjonale aksept for de samme tiltakene.

Barentsregionen har gjennom historien vært råstoffleverandør for videreforedling som skjer andre steder,og skaper arbeidsplasser utenfor området. Dette er selvsagt bra, men det ville være riktigere om arbeidsplassene også innenfor videreforedling skjedde nærmere råstoffgrunnlaget.

Barentsregionen har som råstoffleverandør også vært utsatt for de fleste miljøskader som følger av utnyttelse av råstoffer. Jeg vet at flere andre vil komme inn på disse problemene i området i sine innlegg og velger derfor ut fra ren tidsnød å utelate dette i mitt innlegg, selvsagt ikke ut fra at miljøspørsmålene er mindre viktige. Tvert imot må også disse tas på alvor, og gjennom etableringen av Barentsregionen gis vi nå større muligheter til å løse også disse oppgavene.

Statsminister **Aho** (Kesk.): Herr president! Under senare år har det blivit en vana att inleda anförandena vid Nordiska rådets session med konstaterandet, att samarbetet står inför nya, krävande utmaningar. Även om uttrycket börjar ge intrycket av enbart en fras, innebär det dock ett klart faktum som inte kan kringgås. Vi måste allt snabbare anpassa oss till en förändelig omgivning och till de krav som idag ställs.

Norden måste samtidigt svara på två krävande utmaningar. Vi är tvungna att anpassa våra samhällen till de krav som den ekonomiska integrationen för med sig. Dessutom förväntas vi öka våra insatser för att bistå Europas förra socialistiska länder till en ekonomiskt och socialt bärkraftig framtid.

De nordiska länderna har gjort ett vägval som innebär en allt närmare medverkan i den europeiska ekonomiska integrationen. En märkbar milstolpe på denna väg nåddes senaste torsdag, då det blev klart att det länge förhandlade Europeiska ekonomiska samarbetsområdet förverkligas i början av juli. Genom detta beslut tar den västeuropeiska integrationen ett stort steg framåt. Samtidigt blir Norden en del av världens största ekonomiska samarbetsområde.

Herr president! Huvudtemat för denna session är arbetslösheten i de nordiska länderna. Det är fråga om en exceptionellt stor utmaning för hela den industrialiserade världen. Även om en högre ekonomisk tillväxt är en förutsättning för en bättre sysselsättning, kan inte enbart den lösa våra

arbetslöshetsproblem. Det är fråga om ett djupare strukturellt problem som berör alla våra samhällen.

Den massarbetslöshet, som alla våra länder lider av, och som för närvarande är mest katastrofal i Finland, är dels ett utslag av den globala depressionen och dels en följd av den industriella och teknologiska utvecklingen.

I framtiden kommer kapital, kunskap och andra strategiska produktionsfaktorer att finnas där verksamheten beräknas vara fördelaktigast. I en sådan jämförelse finns de nordiska länderna i dagens läge inte i främre ledet. Vi befinner oss långt från konsumtionscentra, vi är högkostnadsnationer med rigida ekonomiska och sociala strukturer.

Därför kan inte enbart traditionella konjunkturpolitiska medel, såsom en accelererad tillväxt, utgöra svar på våra samhällens strukturella problem. Man bör nu anlita sådana metoder som ökar flexibiliteten på arbetsmarknaden, som på nytt fördelar det arbete som fortfarande finns och som underlättar deras ställning som håller på att varaktigt fjärmas från arbetsmarknaden. Vi bör få till stånd en ny inre dynamik i våra ganska ofta oflexibla samhällen.

Om vi även i framtiden skall kunna vara framgångsrika industrinationer och om vi med gemensamma ansträngningar vill skapa en blomstrande region av Norden i regionernas Europa, bör vi företa en uppriktig värdering av på vilka områden vi är bra och analysera vari vår styrka ligger. Vi har till vårt förfogande råvaror, kunnig arbetskraft, kunskapsinsats och fungerande infrastruktur.

President! Samhällelig framgång bygger dock inte endast på ekonomisk organisation och struktur. Viktigast är dock människornas vilja och förmåga att uppställa mål och att utveckla och värna om kulturella värden.

Om vi anser det betydelsefullt att upprätthålla och utveckla vår nordiska samhällsmodell, måste vi öka insatserna för utbildning, kultur och nordisk identitet. Det nordiska samarbetets nyorientering är här på rätt väg.

Jag har i det föregående pekat på några framtida möjligheter i det nordiska samarbetet. Men jag kan inte heller dölja en viss besvikelse då jag ser på den reformprocess som så löftesrikt inleddes i Mariehamn. Jag hyser en viss oro för framtiden vad gäller det nordiska samarbetets möjligheter att förnya sig.

Ännu i Århus föreföll det som om vi samfällt hade uppnått en långtgående enighet om mål och medel i samarbetet. Då jag idag ser på resultatet av nyvärderingen så långt, kan jag konstatera att en del reformer kan förverkligas. Men det finns också spår av en urvattning av en del av de konkreta reformförslag som statsministrarna enhälligt omfattat.

President! I det kulturella samarbetet utgör språket och språkförståelsen centrala element. I Finland är vi angelägna om att framhålla betydelsen av ömsesidig förståelse av de nordiska språken. Det har i vårt land på senare tid förts en debatt om det svenska språkets ställning i skolan. Svenskan är ett av landets nationalspråk och ett väsentligt medel för nordiskt samarbete. För oss finländare är det just det svenska språket som förenar oss med det övriga Norden. Det ligger just därför i Finlands intresse att

kunskaperna i svenska är så utbredda som möjligt. Det finns därför skäl att bibehålla svenskan som ett språk som läses av varje skolelev i Finland i någon utsträckning.

Det är positivt att statsminister Bildt framhållit att den svenska regeringen är beredd att erkänna den finskspråkiga befolkningsgruppens särställning i Sverige som en varaktigt kulturbärande minoritet med förmåga att förmedla element också av den finska kulturen. Det är viktigt också för det nordiska samarbetet att minoriteterna respekteras och att detta avspeglar sig i det praktiska samarbetet.

Förutom undervisning är radio- och TV-samarbetet ett viktigt medel för att stärka den nordiska identiteten. Det har med stöd av ett förslag uppstått en diskussion om upprättande av en nordisk TV-kanal. Tidigare erfarenheter på området talar för att ambitionsnivån måste anpassas till de reella förutsättningarna. Jag har den uppfattningen att de problem som kan uppstå inte längre i så hög grad är av teknisk natur utan närmast av finansiell och juridisk karaktär. Den kanske svåraste frågan att lösa gäller upphovsrätten. Nu lönar det sig att utförligt utreda saken och så snabbt som möjligt fatta beslut i frågan.

Herr president! Vi här i Norden har vant oss vid stabila förhållanden, såväl internt som inom vår region. Även formerna för det nordiska samarbetet har skapats under tider som präglats av långsamt skeende förändringar.

I den värld vi möter idag fungerar våra gamla verksamhetsmodeller inte längre. Just därför är nyordningar nödvändiga.

Vi står idag inför ett viktigt år i det nordiska samarbetet. Nu ställs vår förmåga att förnya oss på svåra prov. Det gäller att gå från ord till handling.

Miljöminister och nordisk samarbetsminister **Olof Johansson** (c): Herr president! Om Oslo och Göteborg vore städer i samma land, skulle väg- och järnvägsförbindelserna mellan dem se annorlunda ut. Det är ett banalt påstående. Men det visar ändå på något av det mest centrala i vår diskussion om satsningar på infrastruktur. Statsgränser tillåts fortfarande utgöra ett hinder för rationella lösningar.

Vi måste övervinna dessa hinder genom politiskt samarbete. Det förutsätter att vi tar nordiska hänsyn, när regeringar och parlament fastställer nationella prioriteringar på infrastrukturområdet. Det är samtidigt viktigt att vi har ett fungerande samråd mellan länderna. Just därför är arbetet på en gemensam nordisk plattform för att främja investeringar, som ett bidrag till en europeisk politik för ökad sysselsättning och bättre ekonomisk utveckling, så viktigt.

Det gäller inte bara Norgelänken, som dess värre är bara ett exempel på "missing links". Det gäller också förbindelserna mellan Norden och nordvästra Ryssland liksom självfallet en kommande, fast förbindelse, över Öresund mellan Danmark och Sverige.

Vi har även anledning att tänka på investeringar för att trygga vår livsmiljö och ett uthålligt nyttjande av våra naturresurser. Med en miljöskuld som i Norden och dess närområde uppgår till tusentals miljarder kronor kan vi inte välja antingen investeringar för att trygga sysselsättningen eller investeringar för att trygga miljön. Vi måste välja båda. Annars förlorar vi båda.

Ekonomi och ekologi är verkligen två sidor av samma sak. Vi kan inte välja investeringar i infrastruktur som förstör resursbasen, exempelvis i Östersjön, utan att detta vid sidan av miljöförstörelse också leder till att näringsliv och arbetstillfällen långsiktigt försvagas.

När vi tryggar jobben, inte bara nu utan också för framtiden, måste vi se till att investera så att vi redan från början får hållbara lösningar från miljösynpunkt. Annars orsakar vi oss själva och kommande generationer oacceptabla kostnader - dessutom har vi redan en tung miljöskuld att betala.

Det innebär exempelvis att en ny, fast förbindelse mellan Sverige och Danmark över Öresund skall motsvara framtidens krav på transporter i ett miljöperspektiv och att förbindelsen inte får underminera möjligheterna att rena den redan miljöstörda Östersjön. Jag ser fram emot ett nära och konstruktivt samarbete i detta sammanhang, i synnerhet mellan Danmark och Sverige.

Detsamma gäller Norge och Finland. Gränsöverskridande kommunikationer utan gränsöverskridande föroreningar talar för ökad järnvägstrafik och sjöfart. Samma synsätt bör prägla samarbetet på energiområdet.

Jag skulle också vilja säga några saker om TV-samarbetet. I nuläget saknar 90 procent av hushållen i Island möjlighet att se ett grannlands TV. Motsvarande siffror för Sverige är 75 procent, Norge ca 60 procent och Danmark 40 procent. Det gäller således hushåll som inte kan se någon grannlands-TV. Inte i något land har man tillgång till alla nordiska länders TV på ekonomiskt rimliga villkor.

Frågan om inrättandet av ett nordiskt TV-samarbete, förslagsvis en nyhetskanal, togs upp av Island på ett möte med samarbetsministrarna i december månad. Efter ett snabbt arbete och beslut i rask takt har frågan förts upp också på statsministrarnas bord. Vi bör vara klara med ett avgörande beslut i början av juli.

En nordisk nyhetskanal blir naturligtvis ingen populärkanal med ständigt stor publik. Den undviker därigenom en del av de problem som Esko Aho nämnde tidigare beträffande upphovsrätt och liknande. Men den kan betyda mycket för de hundratusentals innevånare som har rötter i ett annat land än där de bor. Och den kan också betyda mycket för våra språkliga minoriteter. Allra störst betydelse får den för den breda publiken, som skulle få chansen att se grannlands-TV när något händer där som verkligen intresserar dem. Jag är övertygad om att en samnordisk TV-kanal kan få stor betydelse för språkförståelsen och därmed för framtida nordiskt samarbete.

Vi kan åstadkomma detta till en kostnad som understiger 100 miljoner svenska kronor. Vi kan vända tidigare motgångar till framgångar för fram-

tiden. Kostnaden för en samnordisk kanal motsvarar inte ens en procent av licensintäkterna i Norden till dagens TV. Om vi vill ha television i allmänhetens tjänst, bör vi satsa på att redan under det kommande året få en samnordisk TV-kanal i verksamhet.

Anker Jørgensen (S): Hr. præsident! Det største problem er beskæftigelsen. Det er ved at gå op for alle os politikere i alle lande, at der både skal gøres en stærk national samfundsindsats, for at man igen kan få en bedre beskæftigelse, men der skal også over grænserne samarbejdes om en fælles politik, som kan øge den økonomiske aktivitet og skaffe flere arbejdspladser.

Jeg håber, at Nordisk Råd kan bidrage til en fælles nordisk politik, som også kan inspirere og påvirke den debat, der i øjeblikket foregår i Det Europæiske Fællesskab. Vi kan ikke som moderne og ganske velstående samfund være bekendt, at vi har en arbejdsløshed, der her i Norden - og for resten i det meste af Europa - er så stor, som tilfældet er.

Når det gælder udenrigspolitik, kan vi konstatere - og gør det med glæde - at det nu er muligt at føre en egentlig udenrigspolitisk debat her i Nordisk Råd. Vi kan konstatere, at der er sket et definitivt brud med den gamle holdning om, at man ikke skulle drøfte udenrigspolitik og sikkerhedspolitik blandt de nordiske parlamentarikere. Jeg er dog stadig utilfreds med, at der ikke kunne blive nedsat et særligt udenrigspolitisk udvalg i Nordisk Råd i lighed med de udvalg, vi allerede har, når det gælder økonomi, jura, kultur osv.

Det er godt, at parlamentarikerne selv har besluttet, at Nordisk Råds præsidium skal tage sig af de udenrigspolitiske sager, som måtte komme op på sessionerne i fremtiden. Jeg vil gerne tilføje, at jeg håber, at præsidiet også med passende mellemrum vil kalde udenrigsministrene til møde med præsidiet.

Det er glædeligt, at de fem nordiske statsministre har udarbejdet en rapport om det fremtidige nordiske samarbejde. Denne rapport er i hovedsagen positiv. Den har været genstand for mange forhandlinger og behandlinger, som nu synes at resultere i ændringer i den såkaldte Helsingforsaftale. Statsministrenes rapport understreger, at der stadig er brug for det interne nordiske samarbejde - ja, man fremhæver en lang række emner, som viser, at der fortsat skal gøres en stor indsats også dér. Men den nydannelse, der er i rapporten, går ud på, at der skal ske en stærkere styring, der skal ske en opvurdering af det nordiske samarbejdes betydning, og statsministrene skal tage et direkte ansvar og gøre en direkte indsats for, at dette kan ske.

Jeg vil sige, at det fremtidige nordiske samarbejde næsten skal sidestilles med det europæiske samarbejde, således at Norden og EF på en række områder bliver to sider af samme sag. Desværre må jeg sige, at de ændringer, der er foreslået til Helsingforsaftalen, er utilfredsstillende eller rettere utilstrækkelige. Det er ikke formuleret stærkt nok, at også parlamentarikerne skal følge med i den europæiske udvikling, skal debattere den,

skal forsøge at koordinere Nordens synspunkter og holdninger, så vi kan bidrage til, men også påvirke EF.

I de senere år har der udviklet sig den praksis, at der afholdes to sessioner om året mod tidligere kun én. Det er godt. Det er der brug for. Der skal oftere og løbende være kontakt både mellem ministrene og mellem parlamentarikerne. Vi står nemlig over for langt større opgaver end tidligere, opgaver, som principielt ofte er helt nye for Nordisk Råd. Skal det lykkes, må vi netop mødes oftere både på ministerplan, i parlamentariske udvalg og på sessioner. Man kan også sige: Jo mere vi er sammen, jo bedre vil det gå. Kun på den måde kan vi sikre, at Norden har sin egen profil i det samarbejde, der foregår i Europa, og som alle nordiske lande alligevel på en eller anden måde inddrages i. Det bliver f.eks. nødvendigt, at Nordisk Råd følger med i, hvad der sker i samarbejdet inden for EF og EFTA.

Når det gælder kulturpolitikken, så overbyder statsministrene i deres rapport tilsyneladende de tanker, der er mellem parlamentarikerne med hensyn til den fremtidige kulturindsats. Men det er kun tilsyneladende. Man taler om bevillinger, der skal øges, oven i købet i meget betydeligt omfang, og endda at de skal udgøre 50 pct. af hele budgettet. Men de mange dejlige kulturpenge skal tages fra andre former for nordisk samarbejde. Det minder lidt om en tegning, som den gamle danske humorist og tegner Storm Petersen engang lavede. Den viser en hund, der er sulten, men så skærer ejeren bare et stykke af hundens hale og giver den til den sultne hund. Vi må absolut kræve, at der bliver reelle forøgelser af budgettet til kulturpolitikken, hvis der skal være tale om andet end mundsvejr i den forbindelse.

Lad mig sige, at i Nordisk Råd har vi haft godt held med udviklingen af projekter for unge, som gennemfører en eller anden form for studier. Det, som vi kalder Nordplus, og som i nogen grad er en parallel til EF's Erasmus, er nu også knyttet til hinanden i et vist samarbejde, således at Norden og EF indbyrdes kan udveksle. Det er bare godt, og det er også et udtryk for, at vi forstår betydningen på dette felt af det europæiske aspekt. Det er vigtigt, når der i kulturudvalgets rapport siges, at Norden også kan og bør lave, hvad man kalder kulturmanifestationer i forhold til udlandet. Det er en måde at vise Nordens ansigt på, og måske ville det være flot og godt, hvis København i 1996, hvor København skal være kulturby i EF, også kunne være det sted, hvor Norden arrangerer en sådan kulturmanifestation. Dette forslag er jo også lagt frem af kulturudvalget. Jeg er enig og tror, at det er en godt og fornuftig måde at satse på.

På alle felter er det nordiske samarbejde inde i en ny udvikling. Jeg tror også, at de nye perspektiver, de nye arbejdsopgaver, vil komme til at præge nordisk samarbejde i fremtiden, selv om der er et og andet, jeg er utilfreds med.

Lantrådet **Ragnar Erlandsson** (ÅC): Herr president! I generaldebatten både i Helsingfors och Århus gav jag uttryck för de självstyrande områdenas oro inför den pågående omstruktureringen av det nordiska samar-

betet. Från åländskt håll noterar vi de lösningar som nu kan redovisas beträffande de självstyrande områdenas rätt till delaktighet i det nordiska samarbetet. För Ålands del ger självstyrelsesystemet oss unika möjligheter att ge den nordiska plattformen en god avstamp för de Europafrågor som berör åländsk lagstiftningsrätt.

Ålands inställning i EG-frågan är primärt densamma som under den nordiska omstruktureringsprocessen, det vill säga att Ålands självstyrelse inte skall försvagas och att landskapet i övrigt skall ges utvecklingsmöjligheter även inom EG. Små områden är i allmänhet sårbara vid negativa förändringar. Ett medlemskap utan särbestämmelser för Ålands speciella förutsättningar för näringslivets utveckling, för jordförvärvsskyddet och för autonomins grunder kommer att förändra det åländska samhället i en oacceptabel riktning. Det är därför viktigt att de självstyrande områdena får vara med och utforma den nordiska inriktningen på Europafrågorna.

Statsminister Carl Bildt berörde igår också det säkerhetspolitiska läget i Norden. Norden står i ett övergångsskede inför en ny europeisk freds- och säkerhetsordning, kan man sammanfatta statsministern. Jag vill för Ålands del förtydliga och tillägga att Åland alltid har stått i en särskild freds- och säkerhetsordning. Denna ställning baseras på internationella traktat från 1856, 1921, 1940, 1947 och 1992. Vi brukar rubricera vårt förhållande med att säga att Åland är ett demilitariserat och neutraliserat område. I stöd av folkrätten anser vi oss vara en part i förhållande till gällande avtal. Och för att inga tvivel skall råda om Ålands åsikt förutsätter vi att ett framtida medlemskap i EG inte skall leda till att EU-åtgärder och beslut berör Ålands demilitariserade och neutraliserade status.

Herr president! I och med de föreslagna ändringarna i Helsingforsavtalet skall en del av ministerrådets, i första hand samarbetsministrarnas tidigare beslutanderätt och kompetens, överföras till dels statsministrarna och dels till Nordiska samarbetskommittén. Denna överföring av beslutanderätten aktualiserar de självstyrande områdenas anslutningsrätt till de beslut som fattas av statsministarna och samarbetskommittén. Det är därför med tillfredsställelse jag nämner att en ändring av artikel 63 avsnitt 2 enligt följande är aktuell:

"Av statsministrarna, ministerrådet och Nordiska samarbetskommittén fattat beslut är bindande för Färöarna, Grönland och Åland, i den mån de ansluta sig till beslutet i enlighet med Självstyrelseordningarna".

Den formella sidan av det nordiska samarbetet är därmed under kontroll. Vi måste dock komma ihåg att mycket av samarbetet är informellt eller kommer att ske genom ordförandelandets försorg. Jag hoppas att de självstyrande områdena inte glöms bort i dessa sammanhang.

Islands nordiska samarbetsminister har föreslagit en gemensam nordisk TV-kanal. Som ålänning noterar jag med glädje att statsminister Bildt i positiva ordalag tog upp TV-frågan med ett konstaterande att sådana initiativ bör tas "så att ett beslut i frågan kan tas under det verksamhetsår som inleds här i Oslo".

På Åland är vi ifråga om TV vana att se valda delar av såväl Sveriges som Finlands TV-program. Vi har därför orsak att i nordiska sammanhang

betona den positiva känsla av gemenskap och förståelse som ett grannlands TV-produktion förmedlar.

Vi hoppas att tidigare bakslag för samnordiska TV-initiativ inte leder till handlingsförlamning år 1993. Förslaget om att ge kulturen 50 procent av budgetmedlen bör ju minska de ekonomiska svårigheterna. Den tekniska utvecklingen torde ha hunnit ifatt eventuella svårigheter med ett samnordiskt TV-projekt. De juridiska och upphovsrättsliga hindren bör kunna lösas i bästa nordiska samarbetsanda.

Då vi av olika orsaker står inför faktum att se över och utvärdera de samnordiska projekten, ser jag det som angeläget att vi i fortsättningen prioriterar projekt som är gränsöverskridande och berör de enskilda människornas levnadsbetingelser i Norden. Jag tänker då givetvis på skärgårdsprojektet som ligger oss närmast mellan Stockholmsområdet, Åboland och Åland. Detta projekt har som profil att särskilt stödja de genuina skärgårdsbefolkningarnas utkomstmöjligheter. Genom att ta tillvara och utveckla skärgårdens naturliga förutsättningar har det nordiska regionalpolitiska samarbetet bidragit till primärnäringarnas fortbestånd och turismen som en ekonomisk faktor i skärgården. Minskar resurserna för det gränsregionala samarbetet drar vi också ner ambitionsnivån beträffande det nordiska samarbetets närhet till de befolkningsgrupper i skärgården som måste överleva på helt andra villkor än centralorternas.

Herr president! Våra nordiska länder är stolta över välfärden. Arbete för alla, solidaritet, trygghet inför ålderdomen och ett värdigt slut på livet nämns i varje högtidstal. De nordiska regeringarna har ju som mål att ordna jobb åt alla. Trots dessa föresatser ligger arbetslösheten på den värsta nivå vi upplevt. Den yrkesutbildade ungdomen är dessutom mest drabbad eftersom den under många års studier har sett fram emot en meningsfull sysselsättning. Risken ligger nära till tvivel och resignation över de nordiska demokratiernas möjligheter att verka effektivt i besvärliga tider. På Åland har vi jämförelsevis låga arbetslöshetssiffror nämligen 14,5 procent bland ungdomen i åldern 16-24 år eller totalt 6,3 procent räknat i början av februari 1993. Landskapsstyrelsen har motverkat arbetslösheten genom maximal elevintagning till fack- och yrkesskolorna, särskilda ungdomsprojekt, praktikplatser inom och stöd till näringslivet. Det är viktigt att i tid vara lyhörd för negativa tendenser i samhället. Inför framtiden är turismen och sjöfarten ytterst sårbara. Ett bakslag där kan leda till ödesdigra konsekvenser för hela Åland så trots relativt låga arbetslöshetssiffror har vi ingen anledning att vare sig skryta eller känna oss lugna. Vi ser med spänt intresse fram emot vad rådets debatt här kan bidra med.

I Århus föreslog statsministrarna en radikal omprioritering av budgeten. Om inga nya pengar tillförs budgeten blir 50 % till kulturen alltför stor del. Andra pågående nyttiga projekt måste avbrytas. Det räcker inte med att enbart lägga av onödiga projekt. Budgetprocessen måste ske under kontroll och med skäliga omstruktureringar. Gå in för effektivering och skärpning av alla aktiviteter inom nordiskt samarbete innan resuserna prioriteras i fartblindhet.

Herr president! Nordiska rådet är inte bara ett forum för stora övergripande frågor utan också en plats för enkla vardagsnära familjeangelägenheter. Jag dristar mig därför slutligen efterlysa ett beslut av Sveriges regering om att omedelbart upphäva karantänbestämmelserna för hundar och katter. Det har gått över fem år sedan det senaste rabiesfallet noterades i Finland. Sedan mars 1988 måste hundar och katter hållas i fyra månaders karantän. Det här drabbar resandet mellan Åland och Sverige hårt. Regeringen i Sverige har med internationella regler som mått redan väntat tre år för länge med att upphäva ifrågavarande karantänbestämmelser.

Geir H. Haarde övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Árni M. Mathiesen (Sj): Hr. Præsident! Det sidste halve år er der sket en gennemgribende revision af det nordiske samarbejde, og forhåbentlig fører denne revision til et forstærket nordisk samarbejde i en foranderlig verden.

Et af resultaterne af denne revison er, at Nordisk Råd skal have større indflydelse på budgetterne, end tilfældet er nu. Jeg er enig i dette, for jeg tror, at det fører til en mere demokratisk beslutningsproces, som er mere i trit med den parlamentarisme, som de nordiske landes regeringsform bygger på. Faktisk mener jeg, at en ændring af denne organisation er en forudsætning for, at Nordisk Råd overhovedet kan have et velfungerende Budgetudvalg.

Denne fordeling af budgetmidlerne er ganske vist ingen let opgave, og i Budgetudvalget er vi klar over, at hver eneste opprioritering og satsning medfører nedprioritering på andre områder, og at dette kan betyde nedlæggelse af institutioner og projekter, som har spillet en betydelig rolle inden for de respektive områder. Men Budgetudvalget må være villigt til at påtage sig denne svære og delikate opgave, vel vidende at det formodentlig indebærer, at det bliver svært at opnå konsensus.

Der foreligger to forslag om dette emne. Nordisk Råds Juridiske Udvalg foreslår, at Nordisk Råd får beslutningsmagt inden for den budgetramme, som Nordisk Ministerråd fastsætter; Nordisk Ministerråd foreslår derimod, at Nordisk Råd får forslagsret vedrørende fordelingen af budgetmidlerne inden for helhedsrammen, og at Nordisk Ministerråd skal være forpligtet til at følge disse forslag, hvis ikke særlige grunde taler imod det.

Hr. præsident! Jeg anser uden tvivl det første forslag for at være det bedste og mere i trit med den parlamentarisme, som jeg nævnte for lidt siden; jeg mener også, at det vil medføre mere målbevidste arbejdsmetoder, men jeg vil dog ikke afvise det sidste forslag som helt ubrugeligt, da det er et fremskridt i forhold til den nuværende ordning.

Man kunne eventuelt vælge den mulighed at efterprøve ministrenes vilje til at øge Nordisk Råds indflydelse på budgettet. Nordisk Ministerråd ville da være moralsk forpligtet til at følge Rådets forslag, og hvis Ministerrådet ikke gjorde dette, ville der opstå et alvorligt tillidsbrud. Det

ville være en så alvorlig sag, at jeg for Nordisk Råds skyld inderligt håber, at det aldrig bliver aktuelt.

Elver Jonsson (fp): Herr president! Vid rådets session i Mariehamn för halvtannat år sedan varnade jag för att främlingsfientlighet och rashets hotade i arbetslöshetens spår i Europa och Norden. Tyvärr ser jag mig bli mer sannspådd än jag skulle önska. Det är därför viktigt att arbetslösheten och rasismen lyfts fram som särskilda teman för denna generaldebatt. Även Norden har glidit in i ett skymningslandskap som arbetslöshet och dess negativa konsekvenser försätter länder och folk i.

Arbetslösheten i Norden är den högsta sedan krigsåren. Den är dessutom i stigande, och vi närmar oss europeiska tal när det gäller öppen arbetslöshet. Arbetslösheten har gått som en präriebrand över världen. Det gäller u-länder, västvärldens industriländer och Europa, och nu sköljer den in över Norden.

Det behövs nu krafttag för att vända krisläget och för tillväxt och näringslivets förnyelse. Satsning på nyföretagande och utbyggd infrastruktur är en bra startpunkt. Det är vidare viktigt att komma bort från 1980-talets vilda spekulation i fastigheter och bankaffärer, som i alltför hög grad också drabbade Norden.

Den rapport som statsministrarna lagt som grund för att bekämpa särskilt ungdomsarbetslösheten har i sin principiella del riktiga utgångspunkter. Det gäller att satsa på utbildning och att fortbilda sig för att kunna vara rustad då nya arbetsplatser kommer att erbjudas efter en konjunkturvändning. Därför är en bred och aktiv arbetsmarknadspolitik nödvändig i en svår tid. Men vi får aldrig glömma bort att det handlar om komplement. I grunden måste finnas en positiv näringspolitik med sunda statsfinanser kompletterade med en aktiv arbetsmarknadspolitik. För att vi skall kunna nå en fungerande arbetsmarknad förutsätts alltså så att säga ett "trepunkts säkerhetsbälte".

I Norden har vi haft - och har - en stark vilja att hävda välfärden. Men välfärd förutsätter tillväxt, en tillväxt som ger goda resultat såväl ekonomiskt som ekologiskt. Därför måste marknadsekonomin ha sociala styrinstrument, och naturens eget kretslopp måste beaktas. Stora ansträngningar måste dessutom göras för att alla som önskar ett eget förvärvsarbete ges denna möjlighet.

Det är värdefullt att ministerrådets berättelser tar upp situationen på arbetsmarknaden i våra länder och redovisar åtgärder man vidtagit i enskilda länder för att bekämpa arbetslösheten. Det har också pekats på viktiga frågor som t.ex. ungdomarnas inträde på arbetsmarknaden, löneskillnader, arbetslösas migration i de nordiska länderna och långtidsarbetslöshetens vådor. Jag tror, herr president, att det är viktigt att vi särskilt är klara över långtidsarbetslöshetens förödande konsekvenser. Erfarenheter från andra länder visar att där människor varit arbetslösa i ett par tre år kommer man i praktiken aldrig tillbaka till arbetsmarknaden, inte ens i högkonjunktur. De långtidsarbetslösa är ofta för alltid "förlorade". Därför

är det så angeläget att ansträngningarna intensifieras för att förkorta arbetslöshetstidens längd och i stället göra den arbetslöse rustad att gå in i nya uppgifter.

Arbetsmarknaden hänger ihop med en rad andra politikområden. Vad som sker med Clintons Amerika, Japans budgetbehandling och tyskarnas räntenivå har inverkan på Nordens ekonomiska och näringsmässiga aktivitet.

När statsminister Esko Aho talade här sade han att han hade känt oro för samarbetet i Norden, och han var mer pessimistisk än i Mariehamn och i Århus. Jag uppfattade det som en ärlig deklaration. Men det måste också, herr president, leda till att vi gör än större ansträngningar för att få ett fungerande nordiskt samarbete. Det handlar i hög grad om att vi rustar oss nationellt och nordiskt för att inbördes fungera väl och samtidigt kunna bli en stark part i ett utvidgat europeiskt samarbete.

Låt mig till sist, herr president, komma med ett par uppslag. Först vill jag utöver de satsningar vi gör när det gäller gränsöverskridande infrastruktursatsningar komplettera detta med ett "mjukpaket". Det kunde bl.a. innebära för våra baltiska grannländer och nordvästdelen av Ryssland att vi t.ex. "exporterade" ett antal yrkeskunniga ingenjörer och arbetsledare för att göra pilotinsatser i den österuropeiska industrin och arbetsmarknaden. Nordiska yrkesmän och yrkeskvinnor har erfarenheter som skulle vara ett oerhört tillskott som vi bör pröva både utifrån biståndspolitiska synpunkter och för att kunna överbrygga en svår arbetsmarknadssituation här hemma. Detta skulle kunna bli ett erfarenhetsutbyte mellan våra länder som ur flera synpunkter skulle vara värdefullt också för oss i Norden.

För det andra borde den situation som våra länder nu upplever på flyktingområdet leda till nya slutsatser. För flyktingar som redan finns i Norden och för invandrare med bristfällig utbildning skulle vi behöva ett samnordiskt utbildnings- och arbetsprogram. Det skulle här kunna göras konstruktiva program. Det skulle dessutom kunna bidra till att minska vanföreställningar och missuppfattningar.

Jag tror alltså att det gemensamma arbetslivet är ett av de bästa medlen för att motverka "vi och dom"-andan i våra samhällen, ett arbetsliv som tar tillvara allas förmåga och förutsättningar. Jag tror, herr president, att det bästa sättet att bekämpa främlingsfientlighet och rasism och för att klara framtidens välfärd - i vid mening - är just att verka för detta.

Statsminister **Bildt** (m): Herr president! Som representant för statsministergruppen har jag haft att följa generaldebatten mot bakgrund av den redovisning av inriktningen av det kommande årets arbete som jag hade förmånen att få presentera i går.

Det som möjligen kan sägas är väl att de synpunkter som har förts fram på det vi hade att säga har varit anmärkningsvärt få. Jag hade kanske väntat mig en litet livligare debatt om de delvis ganska betydande nyordningar som vi är intresserade av att försöka driva igenom och litet kraftigare betonande av synpunkter på litet annorlunda prioriteringar. Även om jag

av lätt insedda skäl tycker att det arbete som statsministrarna har utfört för det nordiska samarbetet är bra, viktigt och nydanande, får inte statsministrarnas ord alltid vara det sista ordet, utan det måste komma en livaktig debatt för att vitalisera även oss.

Några farhågor har framförts för att det inte kommer att vara möjligt att driva reformarbetet framåt med tillräcklig kraft. Avgående presidenten Ilkka Suominen anförde i sitt avgångsanförande några kritiska synpunkter som inte alls var irrelevanta, utan väl värda att lyssna på. Esko Aho nämnde också farhågor som han har för att motstånd av olika typer leder till att förändringsarbetet kanske stannar upp.

Det där har vi på regeringssidan anledning att lyssna på. Vi är mycket mottagliga för kritik som går ut på att vi inte driver förändringsarbetet med tillräcklig kraft. Vi välkomnar sådan kritik, för den ger oss möjlighet att gå snabbare framåt.

Samtidigt är problemen uppenbara också på parlamentarikersidan. Ett av de förslag som diskuterades i Iloniemi-rapporten var att samlokalisera presidiesekretariatet med ministerrådssekretariatet i Köpenhamn. Detta kan diskuteras fram och tillbaka, men trots att man kan klaga på att regeringarna inte är tillräckligt slagkraftiga visade det sig här att det var på parlamentarikersidan och presidiesidan som man - av goda eller dåliga skäl - ansåg att det inte gick att driva detta vidare.

En reform som jag gärna skulle vilja se är en reform av generaldebatten för att göra den litet livligare och för att få mera fart i granskningen av det faktiska nordiska samarbetet och granskningen av vad statsministrarna säger. Statsministrarnas ord får inte stå så oemotsagt genom en hel debatt som det har gjort under denna dag.

Så några synpunkter på frågor som har kommit att spela en viss roll i debatten: arbetsmarknaden, sysselsättningen, den ekonomiska politiken.

Statsministrarna hade ett möte i dag på morgonen med Nordens fackliga samorganisation. Vi hade en diskussion. Det var en anmärkningsvärt bred överensstämmelse i huvuddelen av den analys vi gjorde av de problem som finns i dag i Norden. Dock fann jag mig föranlåten att säga då, och jag upprepar det gärna nu, att det finns anledning att fördjupa diskussionen också om sysselsättningspolitiken och ekonomin. Nya fenomen uppträder i våra ekonomier, som inte låter sig fångas med gamla analysmodeller och som inte kan lösas med gammal politik.

Det är ett banalt konstaterande att den politik som ledde oss in i krisen inte kommer att kunna leda oss ut ur den. Vi måste se det nya och får inte fixeras vid det gamla.

Globaliseringen och internationaliseringen av finansmarknader och kapitalmarknader har fundamentalt ändrat förutsättningarna för små exportberoende nationers förmåga att driva ekonomisk politik. Har vi till fullo insett vidden av det och analyserat det? Jag tror inte att så är fallet.

Vi befinner oss också i en finansiell kris. Vi ser det i det norska banksystemet, i det finska och i det svenska. Hela Europa dignar under mycket höga realräntor. Vi är inne i en skuldkonsolideringsprocess efter 1980-talets kasinoekonomi som gör att utrymmet för klassisk expansionspolitik är

begränsat och dessutom att denna politik med all sannolikhet är verkningslös. Vi måste tänka mer och diskutera mer. Att föra fram gamla förslag hjälper inte i en situation som i allt väsentligt är ny. Men kan vår diskussion här i rådet föra oss närmare analysen på de här nya punkterna, tror jag det är bra för oss alla.

Det finns en del andra frågor där vi kanske hade förväntat oss mer av synpunkter. Låt mig nämna dem för den fortsatta debatten.

För ett år sedan i Helsingfors lanserade vi det baltiska investeringsprogrammet. Det fanns då en del synpunkter hos parlamentarikerna på om det var rätt eller fel att gå fram på det sättet. Vi har sedan dess skaffat oss en del erfarenheter, och det har fungerat i åtta månader. Ibland har det gått bättre än väntat, ibland sämre. Jag hoppas att parlamentarikerna är beredda att både utvärdera och driva det baltiska programmet framåt. Det är en 90-talssatsning som vi gjort för relationerna mellan de nordiska länderna och de tre baltiska länderna.

Det är också viktigt att vi diskuterar med större tydlighet än tidigare vad vi i Norden - individuellt i de olika nationerna, men också i nordiskt samarbete - kan göra för att stödja den demokratiska och marknadsekonomiska reformprocessen i det väldiga Ryssland, framför allt i vårt närområde.

Det är inte speciellt fråga om sammanträden i nya organ, även om de kan spela en roll. Det är också fråga om att ge aktivt politiskt stöd till de individer och personer som vi uppfattar som de ledande företrädarna för den ryska reformpolitiken och ge aktivt stöd till uppbyggandet av demokratiska strukturer och partier. Utvecklingen i Ryssland kommer att långsiktigt ha en avgörande betydelse för utvecklingen i Nordeuropa och Europa i dess helhet. Det är ännu en fråga där vi måste fördjupa vår egen debatt.

Låt mig, när jag nämner frågor som bör diskuteras, också nämna konflikten i det forna Jugoslavien - allt det fruktansvärda som vi ser nästan varje kväll i våra TV-apparater.

Vi har gjort en betydelsefull nydanande nordisk markering i och med att vi har satt upp en gemensam nordisk FN-bataljon, som finns på plats i Makedonien för att söka förebygga att konflikten sprids. Det är en viktig insats vi har gjort. Finns det mera som vi som Norden kan göra i denna fruktansvärda konflikt? Det är återigen en fråga som vi behöver diskutera mer.

Om jag får komma med en sista efterlysning från statsministrarnas sida, som kanske kan hörsammas i den debatt som kommer efter generaldebatten, skulle vi gärna vilja få flera synpunkter på det som har kommit fram som förslag i den nya satsning på kultur som vi ansåg vara viktig av politiska skäl för att i ett skede av europeisk integration markera den nordiska kulturella styrkan, sammanhållningen, integriteten och identiteten. Är det som har kommit fram tillräckligt? Är det bra? Är detta det vi skall göra, eller finns det någonting annat vi kan göra? På den punkten vill vi som statsministrar ha en tydligare vägledning från parlamentarikerna.

Sammanfattningsvis, herr president: det har varit en debatt där jag uppfattat att stödet för vad vi statsministrar sagt har varit stort. Min enda synpunkt är att det nästan har varit alltför stort för att det skall vara riktigt bra.

Elver Jonsson (fp): Herr president! Vi befinner oss i den något paradoxala situationen att statsministern tycker att vi är för lite kritiska och att motståndet har varit svagare än han hade väntat sig. Nå en liten tröst kan jag väl ge: mötet är inte slut ännu, så vi har några dagar på oss att rehabilitera oss.

Å andra sidan måste statsministern inkassera att det i botten finns en betydande samsyn, som naturligtvis är oerhört viktig och som vi ibland får beröm för då man från ett europeiskt perspektiv har sett norrut. Våra erfarenheter borde vi kanske försöka exportera.

Sedan tycker jag det är viktigt att notera vad som har sagts här, att nya problem kommer oväntat och snabbt. Därför behöver vi ha en beredskap för förnyelse av vårt näringsliv och en beredskap att hantera nya samhällssituationer över huvud taget.

Intressant är också att en av skeptikerna var en av statsministerns egna ämbetsbröder - den finske statsministern såg något pessimistiskt på saken, när det gäller Nordiska rådets förnyelse. Då kan det vara bra att Carl Bildt säger att han är öppen för en tydligare vägledning och efterlyser en debatt som kan fortsätta både vid detta möte och senare. Den öppenheten tycker jag vi skall hålla statsministergruppen räkning för.

Här nämndes vilda bankaffärer och oförskämda klipp i näringslivet och på andra håll. Jag menar att det är viktigt att vi efterlyser ett etiskt handlande i arbetslivet och affärslivet. Det handlar om moral, och det handlar om förvaltarskap.

Statsminister **Bildt** (m): Herr president! Förvisso har Elver Jonsson rätt när han understryker att det trots allt råder en betydande enighet angående vad vi måste göra för att vitalisera det nordiska samarbetet. Det är klart att detta är en styrka.

Men om vi gemensamt skall återvända till vad Esko Aho har sagt, vet vi att förändringsmotståndet är betydande. Det finns inget samhällsfenomen som är så starkt som den allmänna konservatismen. När jag säger att vi statsministrar vill ha mer kritik och flera synpunkter, gör jag det därför att vi vill ha ett kraftigt förändringstryck för att kunna föra processen framåt och varaktigt uppnå en vitalisering av det nordiska samarbetet. Jag är övertygad om att Elver Jonsson och jag i grunden är eniga om detta.

Kjellbjørg Lunde (SV): President! Sveriges statsminister var no inne på den vanskelege situasjonen i tidlegare Jugoslavia og den forferdelege krigen og konflikten som vi iallfall pr. i dag vanskeleg kan sjå ein snarleg en-

de på, trass i dei initiativa som er tatt frå FN og andre for å få i gang mekling og ein fredsavtale.

Her i Norden, i utkanten av Europa, har vi fått ein del flyktningar, ikkje minst frå Kosovo - det er etniske albanarar som har kome hit. Sverige har tatt imot svært mange, langt fleire enn dei andre nordiske landa, f.eks. Noreg. Men no er vi komne i den situasjonen at den norske regjering - og etter det eg har forstått, gjeld det også Sverige - har bestemt at ein del av desse skal sendast tilbake til Kosovo. Dette har vakt veldig sterke reaksjonar i den norske befolkninga i alle fall, og har skapt ganske store problem for Regjeringa.

Det eg no vil spørje Carl Bildt om, er om ikkje det kan takast eit initiativ frå dei nordiske regjeringane si side, og eksempelvis frå Carl Bildt si side, for å få samordna denne politikken i Norden. Elles vil vi sjå meir av det vi no ser, at desse ulykkelege menneska passerer grensene att og fram - frå Sverige til Norge, norske styresmakter sender dei tilbake til Sverige, svenskane besluttar å sende dei tilbake igjen. Dette synest eg er fullstendig uverdig.

Dersom ikkje vi i Norden klarer å samordne dette ut frå prinsippet om at flyktningar fyrst og fremst har krav på vern, og vi ikkje har ein einsarta politikk på dette området, er ikkje det nordiske samarbeidet mykje verdt. Dette må ein kunne klare å bli samde om, slik at vi ikkje får den typen tilstandar i Norden i 1990-åra som vi hadde i Mellom-Europa i 30-åra, som vi i etterkrigstida har skamma oss nokså djupt over.

Statsminister **Bildt** (m): Herr president! Kjellbjørg Lunde och jag kan säkert vara oense om delar av analysen, men vad gäller huvuddragen fann jag mig för en gångs skull vara sams med henne, i den meningen att inget land ensamt har resurser att klara de väldiga flyktingproblem som situationen i f.d. Jugoslavien förorsakar. Här kommer det att behövas en samordning av politiken och gemensamma insatser.

Har vi i Norden gjort tillräckligt för detta? Nej, förvisso inte, men vi har diskuterat saken. På det statsministermöte vi hade i Helsingfors i anslutning till ESK:s toppmöte i juni i somras förde vi en rätt utförlig diskussion om flyktingpolitiken. Vi försökte då uppnå en koordinering. Nu är lagstiftning och traditioner litet olika i de nordiska länderna, men ett utökat informationsutbyte fick vi trots allt till stånd.

Jag håller också med om att det är viktigt för de nordiska länderna att stärka de ansträngningar UNHCR gör för att erbjuda flyktingar en fristad i deras närområde. Man glömmer ofta i diskussionen att flyktingarna faktiskt inte vill fly till Sverige eller till Norge, utan helst vill bo kvar hemma. Är det inte möjligt för dem att bo kvar hemma, vill de i allmänhet bo någonstans i närheten av hemma, så att de, när förhållandena blir bättre, kan relativt lätt flytta hem. Där har vi gjort för litet, även om Sverige och Norge har bättre samvete i det avseendet än de flesta länder. Vi har dock anledning att göra mer.

Nu finns det skäl att diskutera hur vi skall undvika t.ex. en sådan situation att personer som kommer från Kosovo söker uppehållstillstånd i Sverige men förnekas detta och då åker till Norge, som tillämpar samma praxis, så att resultatet efter en omfattande formell process blir detsamma, nämligen att de skickas tillbaka. Det är inte heller rätt mot dem att invagga dem i föreställningen att går det inte i Sverige, kanske de kan fly till Norge. Det är viktigt att vi har en ungefär likartad nordisk syn på detta.

Det område som Kjellbjørg Lunde nämnde är ett område där vi behöver mer av nordisk samordning och mer av europeisk samordning under 90-talet.

Kjellbjørg Lunde (SV): President! Eg vil takke Carl Bildt for svaret, og at han så klart erkjenner behovet for ei betre nordisk samordning og koordinering. Eg er for så vidt klar over det initiativet som er tatt før, men i praksis viser det seg at dette no ikkje fungerer. Derfor har eg på vegner av den venstresosialistiske gruppa levert inn eit spørsmål omkring desse spørsmåla til den norske samarbeidsminister, som vonleg blir svara på seinare.

Vi er samde om at så langt det er mogleg, skal flyktningar skaffast vern i sitt nærområde. Men realiteten er at vi alt har fått ganske mange flyktningar, og same kva ressursar vi set inn, vil vi likevel kome i den situasjonen at vi får ein del spontanflyktningar til våre område. Då må vi kunne klare å bli samde om i Norden at vi for det fyrste har ei open og positiv haldning, at vi syter for å ha skikkeleg rettsvern, og at vi fylgjer dei internasjonale konvensjonane som gjeld. Og så må vi ha lik praksis. Vi må tale med ei tunge, slik at folk slepp å bli behandla vilkårleg, som vi no ser ein stor grad av.

Eg håpar bl.a. på bakgrunn av denne runden at Carl Bildt vil intensivere samordningsarbeidet, slik at vi kan få sleppe å sjå det vi har sett dei siste vekene, for det er som sagt uverdig dei nordiske landa.

Statsminister **Bildt** (m): Herr president! Jag är medveten om den fråga som är inlämnad. Jag är också medveten om att det finns ännu en fråga inlämnad om det problem som nu kommer österifrån. Vi har ett påtagligt problem i Finland, Sverige och Danmark med en tilltagande illegal människosmuggling, ofta organiserad av den ryska maffian och irakiska kurder. Smugglingen omfattar människor som kommer hit över Östersjön under så erbarmliga omständigheter att vi inte kan utesluta att det när som helst kan inträffa en tragedi på havet, om vi inte lyckas stoppa smugglingen. Inte heller här går det att åstadkomma nationella lösningar. Därom är vi överens i denna del.

Samtidigt är det uppenbart att det är svårt att åstadkomma en lösning. När jag har talat i Västeuropa om möjligheterna att åstadkomma en mer europeisk koordinering för att klara flyktingarna från f.d. Jugoslavien har jag märkt att varje land är sig självt närmast. Det kan vi moralisera över,

men det förhåller sig så. Även om vi för en generös flyktingpolitik i Norden, tycker andra länder att de också bär en stor del av bördan.

Men jag tar fasta på det som har sagts och skall se till att vi får en nordisk diskussion, som kanske mindre kommer att handla enbart om vad vi kan göra i Norden. Det handlar om ett europeiskt flyktingproblem. Vi kan dock verka tydligare på nordisk sida för att gemensamt försöka få till stånd en bättre europeisk samordning av insatserna.

Thea Knutzen (H): Ærede president! Først vil jeg gjerne replisere til Carl Bildt at som kulturmedarbeider i Nordisk Råd er jeg godt fornøyd med det statsministrene hittil har gjort, så langt det rekker. Men det gjenstår en konkretisering, som vi kommer til å følge nøye med i.

Det skjer ikke så ofte at politikere gir uttrykk for tilfredshet med pressen. I dag synes jeg imidlertid det er grunn til å gjøre det. Kommentarer og artikler i de norske avisene har ved sesjonens start vært saklige og opplysende i en grad vi ikke har vært bortskjemt med tidligere. Avisen Nordlys har f.eks. i en større artikkel med tittelen "Vi er alle nordenister" listet opp resultatene av det nordiske samarbeidet som vi nå tar som en selvfølge, men som har betydning i enhver nordboers liv. I Aftenposten har Per Egil Hegge en gjennomgang av ministerrådsforslaget om økt satsing på kultursamarbeidet, som viser noen av de oppgavene som fortsatt må løses. Når vi samtidig har Foreningen Nordens mange og varierte programmer i Det Norske Teatret, foreningens stands i varemagasinene og næringslivets presentasjon av nordiske varer i annonser og utstillinger, skaper det til sammen et informasjonsfremstøt som vil bringe nordisk samarbeid og det nordiske fellesskap frem i bevisstheten hos folk flest. Det gir håp om at den fremtidige debatt i større grad kan bygge på et faktagrunnlag. Det tror jeg kan bringe frem de konkrete samarbeidsresultatene vi alle ønsker.

Carl Bildt fremhevet i sin redegjørelse fra statsministrene tre konkrete samarbeidsområder:

- En nær samordning av Sveriges, Finlands og Norges forhandlinger med EF.
- Et nordisk bidrag til EFs vekstinitiativ for økt sysselsetting.
- En ny utredning om felles nordisk TV-satellitt.

Redegjørelsen understreket enda en gang at grunnlaget og forutsetningen for alt samarbeid er språkforståelse og kulturfellesskap.

Derfor har statsministrene lagt slik vekt nettopp på kultursamarbeidet, og derfor har Ministerrådet fremmet et eget omfattende forslag som lister opp hvilke oppgaver man vil satse på på kultursektoren. Samarbeidet og det felles kulturgrunnlaget må hele tiden vedlikeholdes og videreutvikles. Det er grunn til å understreke at rådets medlemmer i kulturutvalget har ønsker og prioriteringer som er sammenfallende med ministrenes forslag. Vi har da også blitt rådspurt underveis.

Vi er glad for den økte satsingen bl.a. til Nordisk Kulturfond og til Filmfondet. De to fondene, sammen med litteraturprisen og musikkprisen som utdeles, har dobbelt virkning, idet de bidrar til økt samhold og kultur-

fellesskapsfølelse mellom de nordiske land, samtidig som de bidrar til å gjøre Norden og nordisk kultur kjent i resten av Europa og i verden for øvrig. De andre høyt prioriterte områdene er satsing på utdanning i videste forstand og på økt språkforståelse.

Det er åpenbart at økt språkforståelse og et felles utdanningssystem med anerkjennelse av de andre lands eksamener er et viktig bidrag for å nå våre mål også i Europa-politikken. Vi har fra før en nordisk konvensjon om godkjenning av hverandres utdanning, men den fungerer ikke tilfredsstilende. Et felles nordisk utdanningssystem vil kunne gi bedre ressursutnyttelse og øke den samlede kompetanse, noe som igjen vil ha betydning for sysselsettingen. Etter min mening er det viktig at ministrene setter seg klare mål og arbeider systematisk for å oppnå konkrete resultater innen rimelig tid på dette området.

Å utvide språkforståelsen krever innsats på mange områder. Det vil nok være flere nordister enn jeg som ville beklage det om Finland gjennomfører forslaget om å redusere svenskens stilling i grunnskolen. Det gledet meg defor å høre Esko Ahos tilslutning til fortsatt obligatorisk svenskundervisning. Vi har dokumentasjon for at det øker språkforståelsen når programmer fra Sverige, Danmark og Norge tekstes på det nasjonale språk når de vises i de andre landene. Å realisere dette burde etter en utenforståendes syn være relativt enkelt, og jeg vil oppfordre ministrene til å sette seg som mål at dette blir innført innen 1. juli i år.

TV-samarbeidet for øvrig har til nå vært et sørgelig kapittel. Men med de store tekniske fremskritt man nå har fått, ligger forholdene til rette for et nytt forsøk. Jeg er derfor glad for at Carl Bildt sa at det vil bli tatt et initiativ i nær fremtid med sikte på at alle de nordiske program sendes ut over satellitt. Men da må opphavsrettsspørsmålene løses. I dag utløser sendinger i nordiske naboland større omkostninger enn sendinger i Europa. Disse spørsmålene er ikke nevnt i ministerrådsforslaget om kultursatsingen, til tross for at de har medført at det gamle TV-samarbeidet gjennom Nordvisjon er blitt redusert til det minimale på grunn av at de ikke er løst. Et politisk initiativ er nødvendig, og det må skje raskt og parallelt med satellittutredningen.

Enggaard (V): Hr. Præsident! Det er en glæde for et mangeårigt medlem af rådet nu at træffe det igen på parlamentarikernes side, og jeg takker for den tidlid, man har vist mig ved valget til rådets præsidium.

Jeg skal komme ind på nogle punkter, som statsministrenes rapport giver anledning til; ikke langt dem alle, hvad der kunne være fristende, men kun nogle enkelte.

Den var jo helt naturligt for en stor del centreret om den forhandlingssituation, som åbnes i forhold til EF, nu hvor Edinburghaftalen er indgået. I forventning om et dansk ja den 18. maj og en engelsk ratifikation i parlamentet vil det helt centrale for nordisk samarbejde være den situation, at væsentlige bestanddele af dette samarbejde vil kunne finde sted i den langt større ramme, som her åbnes. Det gælder også relationer til de lande

i Centraleuropa, som gennem associering knyttes til EF. I sikkerhedspolitik behøver vi et stærkt Europa for at løse de voldsomme problemer, som vi jo allerede har mødt i Jugoslavien.

Jeg finder, at det på ny vil vise sig, at det dynamiske samarbejde i Europa også vil være katalysator for samarbejdet mellem Nordens lande, sådan som det før har vist sig.

Det indre markeds udvidelse gennem EØS-samarbejdet vil skærpe landenes konkurrenceevne, og det er på længere sigt forudsætningen for det opsving i beskæftigelsen, som vi stræber efter. Det er ikke det eneste nødvendige, men det er det først fornødne. Men afklaringen om Maastrichtaftalen vil i sig selv være den allerstærkeste drivkraft for økonomien, og et mislykket forsøg vil omvendt betyde yderligere et stort antal ledige.

Et par bemærkninger om Helsingforsaftalen. For Nordisk Råds arbejde vil det vise sig af betydning, at rådets parlamentarikere kommer stærkere ind i budgetprocessen. Vi er alle klar over, at økonomien i vore lande er stram og nok mere besværlig end længe. Nordisk Råds budget er derfor også et ansvar for regeringerne, men de bør kunne klare sig med at lægge rammen og give større beføjelser til parlamentarikerne med hensyn til at udfylde denne ramme.

Det ville for rådets parlamentariske medlemmer være en god erfaring at skulle prioritere under ansvar. Det er ofte let, vel også for let, at vise sin sympati for mange opgaver, vel vidende at ministerrådet vil blive bebrejdet senere, at det ikke har kunnet finde plads på budgettet. Men den debat skal vi jo have også under Juridisk Udvalgs betænkning senere på sessionen, ligesom vi forventeligt vil møde spørgsmålet i vore parlamenter i en eller anden form, når Helsingforsaftalens ændring skal behandles.

Det er vigtigt, at der ikke her er en skarp konfrontation mellem parlamentarikere og regeringer, men at en nyttig dialog fortsættes med hensyn til at finde et opnåeligt resultat til gavn for det nordiske samarbejde, men som jeg har understreget først og fremmest også til gavn for, at den enkelte parlamentarikers stillingtagen i langt højere grad kommer til at ske under ansvar.

Når jeg tænker tilbage på tidligere års sessioner, slår det mig, at rådet nu er stærkt engageret i parlamentarisk samarbejde med andre parlamentariske organer i Europa, med vore nærområder i Baltikum og andre af Østersøens lande. Det er godt og det er i høj grad nødvendigt. Den form for bistand, som ligger i støtte til og dialog med de nye demokratiers folkevalgte, opfatter jeg som fuldt så vigtig som økonomisk og teknisk bistand. En udvikling af en partistruktur er et af fundamenterne under et demokrati og en af garanterne for større stabilitet, og derfor er al den kontakt og hjælp, vejledning og inspiration, som kan gives til de nye demokratiers folkevalgte, absolut af meget stor værdi. Jeg tror fuldt og fast, at vores fælles fremtid afhænger af, at demokratiets udvikling i de nyligt etablerede selvstændige lande vil lykkes.

Statsminister **Davíð Oddsson** (Sj): Hr. præsident! Det nordiske samarbejde er nu ved et vendepunkt. Efter de sidste halvårs grundige forberedelser skal der nu foretages formelle ændringer i samarbejdet bl.a. med ændringer i Helsingforsaftalen. Den islandske regering er godt tilfreds med denne revision af det nordiske samarbejde og Nordisk Råds virksomhed.

Den kolde krigs afslutning i kølvandet på kommunismens og Sovjetunionens fald har forårsaget, at man nu i stigende grad diskuterer udenrigs- og sikkerhedsspørgsmål, hvilket ikke tidligere var tilfældet i dette forum. Vi islændinge er glade for, at situationen nu er sådan, at vi kan diskutere disse spørgsmål. Det giver det nordiske samarbejde et bredere perspektiv. Samtidig er vores politik klar og ændres ikke principielt. Kun gennem NATO sikres Islands vedvarende sikkerhedsmæssige interesser på begge sider af Atlanten. Ud fra vort synspunkt er og bliver det derfor inden for NATO, at politiske målsætninger og beslutninger, som berører Islands og dets allieredes sikkerhedsinteresser, må træffes.

Et eksempel på, hvordan de nye internationale forhold også påvirker det nordiske samarbejde, er oprettelsen af Barentsrådet, som Island er medlem af. Et endnu tydeligere eksempel på påvirkningen fra ændrede internationale forhold er de resolutioner, som de nordiske landes stats- og udenrigsministre har vedtaget om fjernelsen af den russiske hær fra de baltiske lande. Selv om en af det nordiske samarbejdes vigtigste opgaver er at have nære kontakter med de baltiske lande, har Island desværre endnu ikke opnået medlemskab af Østersørådet. Geografiske grænser og forhold betyder mindre i dag end tidligere for internationale kontakter, hvilket Barentsrådet er et eksempel på, og disse forhold retfærdiggør på ingen måde, at de nordiske lande splittes i denne sag.

Island vil meget gerne have andel i integrationen i Europa. Det er EØS-aftalen et middel til. I Island er der fuld enighed om ikke at slutte sig til de andre EFTA-lande og søge optagelse i EF, selv om det eventuelt vil kunne styrke Islands forhandlingsposition og sikre landet mere indflydelse i EF end ellers. Vi betragter derfor ikke EØS-aftalen som en ventesal på vej til et EF-medlemskab, men derimod som et grundlag for Islands forhold til EF i fremtiden.

EØS-aftalen giver store økonomiske fordele for Island uden den politiske forpligtelse, som følger af et direkte medlemskab af EF. Islands vigtigste eksportvare er fiskeriprodukter, og langt den største del af eksporten går til EF-lande.

Islands historie, kultur, traditioner og størrelse betyder, at spørgsmål om afgivelse af suverænitet ville sætte stort præg på en eventul debat om islandsk medlemskab af EF. En anden nøglefaktor ville blive rådigheden over fiskefangsten.

Den islandske regering vil med interesse følge udviklingen i Finlands, Norges og Sveriges EF-medlemskabsproces og vurdere Islands stilling i lyset af resultatet af denne proces. Hvis alle de øvrige nordiske lande bliver EF-medlemmer, vil det naturligvis få indflydelse på Islands stilling.

Det ligger Island meget på sinde at få bedre kontakter med Europa og ikke mindst i samarbejdet med vore venner i de øvrige nordiske lande.

Når det bliver klart, hvor mange af dem der bliver medlemmer af EF, må man atter vurdere det nordiske samarbejde og sørge for, at det tilgodeser alle de nordiske landes behov. I denne forbindelse er det af største betydning, at et øget uformelt samråd og samarbejde som det, der nu lægges grunden til, bliver styrket.

For Island som for andre europæiske lande er det meget vigtigt, at et større økonomisk og handelsmæssigt samarbejde i et fælles europæisk markeds bliver rentabelt for os alle. Det er også vigtigt så hurtigt som muligt at få en aftale om en ny etape inden for GATT i stand. Gennem et stykke tid har der været stagnation og endog tilbagegang i Islands økonomi, ikke mindst fordi vi har været nødt til at skære ned på fiskefangsten, og fordi planer om øget udnyttelse af energiressourcer endnu ikke er blevet til noget.

På den anden side har der været visse positive ændringer i den islandske økonomi. Den største er, at det er lykkedes at få inflationen betydeligt ned. Inflationen i Island på årsbasis sidste år var således kun ca. 2 pct., hvilket er noget nær det laveste, der ses i OECD-landene. Det er ikke længe siden, at inflationen i Island blev målt i tocifrede procentsatser. Desuden er det lykkedes at formindske underskuddet på betalings- og handelsbalancen. Der er også foretaget betydelige strukturændringer, bl.a. større frihed i valutahandelen, og reglerne om udenlandske investeringer er blevet forenklet. For nylig blev der foretaget omfattende reformer af skattesystemet med det formål at give skattelempelser til erhvervsvirksomheder og harmonisere reglerne med systemet i konkurrerende lande. På denne måde har vi fået bedre forudsætninger for øget økonomisk samarbejde og øget konkurrencedygtighed.

De vanskelige ydre omstændigheder har uvægerlig ført til nogen arbejdsløshed i Island for første gang i lang tid, selv om den er betydelig mindre end i de andre nordiske lande. Regeringen har forsøgt at dæmme op for øget arbejdsløshed ved at øge tilskuddene til offentlige projekter, specielt på kommunikationsområdet. Statsunderskud, høj realrente på det indenlandske kapitalmarked og stor udenlandsgæld sætter dog snævre grænser for disse bestræbelser.

For Island har det meget at sige, at man opbygger fiskestammerne på ny i de nærmeste år. En konjunkturstigning igen i Europa og Amerika har også meget at sige. På det område er vi alle i samme båd.

Nordisk samarbejde bygger bl.a. på fælles evaluering og sammenhold på en række områder, ikke mindst i den nære kontakt mellem befolkningerne. Derfor må vi organisere det offentlige samarbejde, så det opfylder folkets behov for et sådant. Derfor er Carl Bildts henvisning til at overveje subsidiaritetsprincippet i det nordiske samarbejde interessant.

Man har nu forberedt ændringer i det formelle samarbejde. Bl.a. foreligger der her forslag til ændringer i Helsingforsaftalen og organiseringen af ministerråd og embedsmandskomiteer. Selv om nogle af disse forslag ikke strækker sig så langt som oprindelig tænkt og som statsministrene havde opfordret til, forstærkes prioriteringerne i lyset af de ændrede forhold. Det er vigtigt at søge at finde frem til metoder til regelmæssigt at til-

passe det nordiske samarbejde efter erfaringer og ændrede forhold. Derfor støtter Islands regering de forslag om reformer af det nordiske samarbejdes struktur, som nu foreligger. De formelle ændringer har ikke så stor betydning; det har derimod det indhold, vi giver dem i det kommende år. Det gælder også budgettet, hvor man vil give rådet større spillerum for indflydelse på fordelingen af det nordiske budget. Men rådets indflydelse vil naturligvis være afhængig af, hvordan dette håndteres.

Til sidst vil jeg gentage det, jeg før har sagt om det uformelle samråd mellem regeringer og enkelte ministre. Alle vore lande er ved at forberede deltagelsen i fremtidens Europa-samarbejde. Erfaringen siger os, at det på grund af ændrede ydre og indre omstændigheder muligvis bliver anderledes end oprindelig planlagt. Som jeg før har nævnt, har Island ikke valgt samme vej som de øvrige nordiske lande. Netop derfor er det yderst vigtigt for os fortsat at have uhindret adgang til de øvrige nordiske landes regeringer, hvad enten det er formelt eller uformelt. Den udveksling af information, som finder sted inden for Norden om europæiske spørgsmål og andre internationale spørgsmål, er gavnlig for alle berørte parter. Det gælder naturligvis ikke mindst de mindre enheder, som ikke har samme mulighed som de større for på egen hånd at erhverve information.

De nordiske landes befolkninger stiller store krav til os om, at nordisk samarbejde giver resultat. Det har det så sandelig også gjort i de sidste årtier på både det uformelle og det formelle område. I den kommende tid er det endnu vigtigere end før, at de nordiske landes regeringer og parlamenter har et nært samarbejde både formelt og uformelt, så hvert land for sig får sine mål opfyldt.

Åshild Hauan (A): Alle de nordiske land har i de senere år opplevd økonomiske problemer i en grad som vi må langt tilbake i historien for å finne paralleller til. Den økonomiske veksten er sterkt redusert, arbeidsløsheten har økt til vi i dag faktisk har mer enn en million arbeidsledige i de nordiske land.

Svært mange mennesker i Norden opplever i dag at retten til arbeid ikke er noen selvfølge. I dagens generasjon av ungdom er det mange som tvert imot opplever at adgangen til en fast og sikker arbeidsplass er sterkt redusert. Kravene til utdanningsnivå, karakterer og andre prestasjoner i inngangen til arbeidslivet er steget - nær sagt opp i skyene.

Lavkonjunktur og mangel på økonomisk vekst kan føre et stabilt velferdssamfunn inn i en krise som gjør at samfunnet knapt er til å kjenne igjen. Arbeidsløsheten øker, de offentlige utgifter øker, samtidig som inntektene synker. Noen benytter denne muligheten til å fornye og forsterke sine angrep på velferdsordningene. Andre griper sjansen til å flyte på den bølgen av misnøye som naturlig følger med en økonomisk krise, og vil profilere seg på lettvinte populistiske utspill. Det kan vi leve med. Det vi ikke kan leve med og slå oss til ro med, er den underskogen av fremmedfrykt, rasistiske stemninger og høyreekstremisme som mange av de populistiske utspillene appellerer til.

Det er alltid noen som lar sine egne problemer få utløp i aggresjon mot mennesker som fortoner seg som "fremmede". Når arbeidsplasser blir et knapphetsgode, er det alltid noen som omsetter sin egen maktesløshet i rasistiske og ekstremistiske holdninger. Alle de nordiske land har fått føle dette. Vi har sett verbale angrep på flyktninger og innvandrere gli over i åpen aggresjon og rå vold. Flere steder er innvandrerboliger og asylsøkermottak blitt angrepet og brent. Mennesker med fremmed utseende blir angrepet på gaten.

Dette er en utvikling som har skjedd parallelt med de økonomiske nedgangstidene i alle de nordiske landene. Det er et felles problem som vi må gå sammen om å bekjempe. Jeg vil etterlyse konkrete tiltak som kan iverksettes med utgangspunkt i Nordisk Råd. Fra sosialdemokratenes side har vi fremmet forslag om samarbeid for å øke sysselsettingen, men vi trenger også konkrete holdningsskapende tiltak som kan forebygge rasismen.

Den nordiske velferdsmodellen opplever store rystelser. Det er en utfordring for oss alle. Med de utfordringer vi står overfor, må vi innse at dette kan vi ikke løse ved å stå alene. Det er først når vi drar lasset sammen vi har muligheter til å løse jobb nr. 1, nemlig å gi folk arbeid. Bare slik kan vi sikre velferdssamfunnets framtid.

Trafik- och nordisk samarbetsminister **Norrback** (SFP): Herr president! Utgångspunkten för vårt reformarbete har varit, att det nya Europa även ger möjligheter till en förnyelse av samarbetet mellan de nordiska länderna. Resultaten av våra ansträngningar börjar nu synas. Också om det är fråga om en kompromiss, så håller regeringarna klart fast vid, att det nordiska samarbetet i koncentrerad form skall vidareutvecklas. Det föreligger ingen motsättning mellan, som jag ser det, en egen nordisk dimension och de enskilda nordiska ländernas medverkan i den europeiska integrationen.

Ett viktigt led inom den starkare politiska styrningen av det nordiska samarbetet är ordförandelandets roll. Sveriges programförklaring för det begynnande verksamhetsåret utgör en god inledning för denna verksamhet. Tack för det! De genuint nordiskt prioriterade frågorna är väl valda och återspeglar också dagens behov. De avviker i någon mån från de i ministerrådsförslagen betonade samarbetssektorerna, men det är helt i sin ordning; satsningsområdena måste anpassas till de aktuella behoven.

Möjligheten till flexibilitet måste också beaktas i ministerrådets budgetarbete, så att en viss reserv avdelas för verksamhet utanför de prioriterade områdena. Samnordiska ansträngningar med klara effekter för sysselsättningsläget och infrastruktursatsningar initieras med hjälp av ministerrådets budget.

I dagens statsfinansiella läge är min ambition som nordiskt ansvarig budgetminister, att om möjligt bevara de nordiska anslagen på nuvarande nivå. Med hjälp av samnordiska medel kan vi på många områden uträtta mer för lägre kostnader än genom att använda fem länders nationella resurser.

Tyngdpunkten i det framtida nordiska samarbetet skall ligga på kultur och utbildning. Viktigt är att synliga resultat snart kan presenteras. I och med det ökade stödet bör det vara möjligt att bygga ut Nordplus-samarbetet. Inom ramen för den utvidgade budgetramen är det önskvärt, att ökat stöd beviljas för Nordplus-juniorarbetet, främst för skol- och ungdomsutbyte. Detta kan bäst förverkligas genom samarbete med Norden-föreningarna. Det kan också i någon mån underlätta ungdomarnas svåra sysselsättningssituation och framtida möjligheter att hitta jobb, samtidigt som den unga generationen blir medveten om den nordiska kulturella särarten.

Det nordiska samarbetet är nu i behov av en synlig manifestation med bred folklig genomslagskraft. Ett vidgat nordiskt TV-utbyte är en sådan signalåtgärd. Samarbetsministrarnas initiativ om en nordisk TV-nyhetskanal är bra, men enbart aktualiteter är kanske dock inte tillräckligt för att väcka ett större intresse. Vi måste nu klargöra möjligheterna för ett innehållsmässigt utvidgat programutbud, som också innebär ställningstagande till de svårlösliga upphovsrättsfrågorna. Mot bakgrund av ett klart och omfattande underlagsmaterial bör vi än en gång pröva hur vi kan avsätta resurser för ett utökat nordiskt TV-samarbete. Med dagens tekniska utveckling måste besluten kunna fattas i snabb takt.

Herr president! Låt mig till slut fästa uppmärksamhet vid den sverigefinska befolkningsgruppens ställning. Jag glädjer mig över de positiva signaler vi igår och idag har fått från den svenska regeringen rörande önskvärdheten av en varaktig kulturbärande finskspråkig befolkningsgrupp i Sverige. Samtidigt ville jag vädja till den svenska regeringen om att regeringen så snart som möjligt undertecknar den av Europarådet antagna europeiska stadgan för regionala språk och minoritetsspråk. Vi anser att det är viktigt att det finska språket i samband med undertecknandet av stadgan räknas in som ett av minoritetsspråken i Sverige. Det förändrade systemet för utbildning i Sverige gör det också möjligt att lättare grunda finska skolor. Den möjligheten tycker jag att man skall tillvarata och uppmuntra. Det är ett bra sätt att bibehålla kunskaper i finska hos den finskspråkiga befolkningen i Sverige.

Landsstyreformand **Lars Emil Johansen** (Si): Hr. præsident! Det nordiske samarbejde har gennem de seneste år været debatteret kraftigere, end vi har set længe. Den konkrete anledning har været de nordiske statsministres initiativ i Mariehamn i 1991, men den mere indholdsmæssige anledning har været udviklingen i Europa - både i vest og øst.

Fra Grønland har vi deltaget i debatten med to målsætninger: For det første ønsker vi at sikre, at den åbenlyse drejning af fokus i de nordiske lande mod sydøst og sydvest ikke vil give sig udslag i, at man i den nye struktur underprioriterer det nordiske samarbejde. For det andet vil vi sikre, at de selvstyrende områder bliver placeret således, at vore særlige interesser bliver hørt og indarbejdet i udviklingen.

Lad mig konstatere, at vi finder, at vore forhåbninger er blevet imødekommet i det forslag til ændring af Helsingforsaftalen, som vi behandler

på denne session.Vi finder, at vore ønsker er blevet imødekommet, dels ved at de sagsområder, som vi fandt var særlig vigtige for os, er bibeholdt i ministerrådssamarbejdet, og dels gennem de politiske tilkendegivelser, der fra statsministrenes side blev fremsat under sidste session i Århus.

Hvad angår selve den fremtidige struktur, er vi glade for, at ikke alene kulturområdet, socialområdet og fiskeriet , men også det regionalpolitiske område, hvorunder Vestnorden jo har en særlig prioritet, bibeholdes i det fremtidige nordiske samarbejde.

Med hensyn til det politiske samarbejde er det naturligvis vores fortsatte og forstærkede mulighed for at deltage i ministerrådsmøderne og nu specielt statsministrenes møder, der betyder noget for os.

Vi har fra Grønlands side nydt godt af vores medlemskab i det nordiske samarbejde. På en række områder har Norden iværksat initiativer, som er kommet også os til gode. Det gælder særligt på det fiskeriforskningsmæssige område, men også inden for det kulturelle og regionale samarbejde.

Jeg vil gerne benytte lejligheden i dag til at beskæftige mig med en anden side af det nordiske samarbejde, en side, som ikke så meget afspejler sig i selve strukturen som i den mulighed for dannelse af fælles holdninger over for resten af verden, som følger af det nordiske samarbejde.

Vi har i flere internationale sammenhænge, hvor grønlandske interesser var på spil, noteret os en nordisk forståelse og opbakning, som er en stor hjælp for os. Lad mig i den forbindelse henvise til arbejdet inden for Den Internationale Arbejdsorganisation, ILO, med revision af ILO's konvention om oprindelige folks rettigheder. Her arbejdede de nordiske lande tæt sammen om at skabe de bedst mulige retningslinjer for oprindelige folks rettigheder.

Jeg vil gerne benytte lejligheden til at minde om, at de nordiske lande i den sammenhæng i fællesskab fremsatte en resolution med opfordring til alle stater om hurtig ratifikation af den reviderede konvention. Det er mit oprigtige håb, at de øvrige nordiske lande nu vil følge Norge og leve op til deres egen resolution. Det er vel på tide at godkende det konstruktive arbejde, som vore egne forhandlere udførte til gavn for de ringest stillede oprindelige folk i verden.

Jeg vil også gerne henvise til det udmærkede samarbejde, som de nordiske lande stod for under udviklingen af UNCED - De Forenede Nationers Konference om Miljø og Udvikling.

Her lykkedes det som bekendt bl.a. at finde en fælles nordisk holdning til spørgsmålet om bæredygtig udnyttelse af havpattedyr og det regionale samarbejde herom. Det medførte konstruktive beslutninger i den såkaldte Agenda 21, som vi glæder os til at se udmøntet i praksis. Det gælder særligt i forbindelse med vores fælles arbejde i Den Internationale Hvalfangstkommission og andre steder, hvor havpattedyrene er på dagsordenen.

Lad mig også pege på samarbejdet i forholdet til miljøsikring af det arktiske område. Norden er i samlet flok gået konstruktivt ind i det arbejde,

som på finsk initiativ startede for tre år siden, og som har ført til dannelsen af et fast samarbejde mellem de otte stater, der grænser til Arktis.

Det første mål for dette samarbejde er at danne en fælles arktisk miljøovervågningsplan samt at skabe et arktisk samarbejde ved miljøkatastrofer. Dette følges op på et ministermøde mellem de otte arktiske stater i Nuuk til september i år. Vi glæder os til at se samtlige nordiske miljøministre i Grønland til dette møde.

Lad mig i den forbindelse fastslå, at der med henblik på det videre samarbejde bør sikres så tæt nordisk koordination som muligt. Det vil spare os alle både tid og ressourcer.

Hr. præsident! 1993 er af FN gjort til de oprindelige folks år. For samtlige nordiske lande bortset fra Island gælder det, at de omfatter store områder beboet af de folk, der var oprindelige i landet. De nordiske lande står højt på positivlisten over lande, der har formået at behandle de oprindelige folk på en værdig måde. Netop derfor påhviler der de nordiske lande et særligt ansvar for at skabe både international opmærksomhed og internationale standarder, der kan sikre oprindelige folk over hele verden et værdigt liv.

Både indadtil og udadtil bør det nordiske samarbejde i dette år beskæftige sig med de oprindelige folks vilkår.

Indadtil er tiden måske kommet, hvor vi i fællesskab kunne finde en mere synlig repræsentation af det samiske folk i dette samarbejde. Som direkte repræsentanter for de oprindelige folk føler vi fra Grønland ofte et savn efter at se såvel vore samiske venner som deres flag i denne kreds. 1993 kunne være året, hvor dette blev forandret og samerne direkte repræsenteret blandt os. Jeg er overbevist om, at dette ikke er et spørgsmål om jura, men om politisk vilje og smidighed. En sådan fornyelse ville være i direkte overensstemmelse med FN-årets slogan "New Partnership" - "Et nyt fællesskab".

Udadtil bør Norden fortsat aktivt gøre sin indflydelse gældende i FN for at sikre, at vi får færdiggjort FNs deklaration om oprindelige folk i en progressiv version, og samtidig sikre, at denne bliver båret ubeskåret igennem til FNs generalforsamling.

Jeg vil i denne sammenhæng gerne minde om, at vi i Grønland havde den ære at lægge værtskab til et FN-møde om selvstyre for oprindelige folk i 1991. På dette ekspertmøde blev der udarbejdet en række konklusioner og anbefalinger - de såkaldte Nuuk Conclusions and Recommendations - om vejen til retfærdighed for oprindelige folk. Jeg vil gerne anbefale, at disse bliver det fælles arbejdsgrundlag, som de nordiske lande bruger i det internationale samarbejde om de oprindelige folk.

Hr. præsident! Det væsentligste må være, at vi i denne tid ikke blot beskæftiger os med et praktisk forsøg på at rationalisere det nordiske samarbejde og skabe en mere smidig struktur. Det overordnede mål må være at bruge den nordiske historie, kultur og egenart i et samlet fremstød mod en forbedring af såvel de nordiske borgeres forhold som en fælles indsats over for de problemer, verden omkring os drager os med ind i.

Et af de væsentlige træk i den nordiske kulturelle udvikling er det nære demokrati, respekten for den enkelte borgers direkte indflydelse på sit eget liv, respekten for menneskenes forskellighed, modstanden mod racisme og diktatur, ønsket om at være hinanden til nytte og ikke til fortræd. Det er disse overordnede mål, som skal afspejle sig i den nye struktur, og det er disse overordnede mål, som Norden bør bære med sig ind i de nye tiders samarbejde - både mod øst og mod syd og ikke mindst mod nord.

Europa- och utrikeshandelsminister **Dinkelspiel** (m): Herr president! Europasamarbetet och GATT. Det är två viktiga komponenter i ansträngningarna att främja sysselsättning och välfärd i de nordiska länderna.

EG-samarbetet har redan tidigare berörts av flera talare i denna debatt. Låt mig därför inskränka mig till att på denna punkt konstatera att vi i dagarna har sett ännu ett exempel på hur nordiska visioner har kunnat förverkligas inom en bredare europeisk ram. Genom EES-avtalet omsätter vi många av de tankar som låg bakom det havererade Nordek-projektet i praktisk handling, på samma sätt som vi i början av 1970-talet kunde etablera nordisk frihandel tack vare Efta.

EES-avtalet innebär ett välkommet närmande till EG. Det ger oss rättigheter och möjligheter som kan utnyttjas även på ett nordiskt plan. För de länder som siktar på medlemskap i EG är EES också en god plattform.

Till detta får läggas viktiga effekter av psykologisk karaktär. EES-avtalet sänder en positiv - och välbehövlig - signal till de ekonomiska aktörerna i Norden. Det bidrar säkert också till att även Eftaländerna ses som en naturlig del av det stora gemensamma samarbetsområdet. I våra partnerländer nere på kontinenten kommer man att med nya ögon värdera de möjligheter som finns till samarbete med oss.

Nu går vi vidare. Ytterligare tre nordiska länder vill förena sig med Danmark i EG:s medlemskrets. I förhandlingsprocessen skall de nordiska länderna, som också statsministrarna har framhållit, hålla nära kontakt med varandra och värna om gemensamma intressen. Och genom medlemskapet öppnas nya perspektiv:

- ett förstärkt utrikes- och säkerhetspolitiskt samarbete
- ett ekonomiskt och monetärt samarbete med sikte på en gemensam valuta
- ett fördjupat samarbete på en rad andra områden, och
- en förstärkt nordisk röst i det europeiska samarbetet.

Nu är förutsättningarna bättre än någonsin tidigare under efterkrigstiden att förverkliga visionen om ett alleuropeiskt samarbete för fred och frihet. Jag frågar: Finns det i dagsläget någon angelägnare utrikespolitisk uppgift för de nordiska länderna än att engagera sig starkt i detta arbete?

Herr president! EES-avtalet är en seger för det politiska förnuftet. Många års mödosamma förhandlingar har krönts med framgång. Låt oss hoppas att detsamma skall kunna sägas om GATT-förhandlingarna.

Läget för dagen är inte uppmuntrande. Det multilaterala handelssystemet befinner sig i kris. Uruguayrundan är ännu inte avslutad, och nya

handelspolitiska konflikter är under uppsegling. Det är ett underbetyg åt de ansvariga politikerna - mig själv inte undantagen - att förhoppningarna om en uppgörelse i Uruguayrundan till årsskiftet 1992/93 har grusats.

Att förhandlingarna har gått i stå beror i första hand på EG och USA. Den hoppingivande jordbruksuppgörelse som träffades i november förra året har inte följts upp. Vem som huvudsakligen bär ansvaret för detta får historien avgöra. För mig är det intressanta vad som skall ske härnäst.

Nu måste vi ta nya tag. Inga ansträngningar får sparas för att slutföra förhandlingarna under innevarande år. Annars är risken uppenbar att hela Uruguayrundan havererar och att alla de resultat som har uppnåtts under sju års förhandlingsarbete rinner ut i sanden. Detta får inte tillåtas ske. Alla parter måste känna sitt ansvar.

Det är mitt bestämda intryck att EG är angeläget om att komma fram till en lösning. Mina kontakter med den ansvarige kommissionsledamoten, Sir Leon Brittan, har övertygat mig om att han kommer att göra allt som står i hans makt för att komma fram till ett resultat. Och jag tror att han trots allt har EG-länderna med sig.

Signalerna från USA är motstridiga. Den nya amerikanska administrationens åtgärder mot stålimporten framstår som djupt oroande. Samtidigt finns det tecken på ett ökat amerikanskt intresse för GATT-förhandlingarna. Uppenbarligen är den amerikanska administrationen inriktad på att utverka kongressens medgivande till en förlängning av det amerikanska förhandlingsmandatet. Det är bra. Men det ligger fara i dröjsmål. Ett sådant beslut måste komma snart, och det måste vara inriktat på en lösning under innevarande år. Förhandlingsprocessen tål inte att dras i långbänk.

De nordiska ländernas handelsministrar möts i morgon. GATT står på dagordningen. Vi bör utnyttja detta tillfälle för

- att överväga vad de nordiska länderna i nuvarande läge kan göra för att driva förhandlingssprocessen framåt,
- att rikta en särskild appell till Clinton-administrationen att snarast söka utverka ett nytt förhandlingsmandat från kongressen och
- att höja beredskapen för att agera brobyggare om läget skulle påkalla detta.

GATT-förhandlingarna har oförskyllt tenderat att komma i bakgrunden. Ett lyckat förhandlingsresultat är av största betydelse för världsekonomin och inte minst för öst- och u-länderna. Uruguayrundan måste läggas bakom oss, med utgångspunkt i det föreliggande förhandlingspaketet. Därefter kan vi koncentrera oss på andra viktiga områden som handel och miljö. De nordiska länderna måste ta sin del av ansvaret för detta.

Hjörleifur Guttormsson (Ab): Hr. præsident! Jeg vil gerne stille nogle spørgsmål til minister Ulf Dinkelspiel angående behandlingen af EØS-aftalen i de kommende måneder. Minister Dinkelspiel er jo helt indviet i denne sag og sikkert kompetent til at give svar på mine spørgsmål.

Jeg vil gerne spørge, om en behandling af EØS-aftalen på de kommende EF-ministermøder betragtes som en ren formalitet, eller om der er nogle politiske sager, som knytter sig til behandlingen.

For det andet vil jeg gerne spørge, om minister Dinkelspiel og EFTA-gruppen bestemt regner med, at ratificeringen af EØS-aftalen vil finde sted så betids, at den kan nå at træde i kraft den 1. juli i år.

For det tredje: Hvordan vil behandlingen blive af de EF-regler, som EF har vedtaget efter 31. juli 1991? Hvordan vil resultatet af forhandlingerne om disse regler blive fremlagt for de nordiske parlamenter?

Mit sidste spørgsmål drejer sig om, hvorvidt ministeren ser en sammenhæng mellem ratificeringen af Maastrichtaftalen inden for EF på den ene side og ratificeringen og behandlingen af EØS-aftalen inden for EF-landene i parlamenterne på den anden side. Her tænker jeg på de forskellige vurderinger inden for EF af spørgsmålet om en uddybning af samarbejdet inden for selve EF og den udvidelse, som mange ser i sammenhæng med EF-aftalen.

Minister **Dinkelspiel** (m): Herr president! Som svar på de här fyra frågorna vill jag säga följande.

Vi har för det första anledning att tro att den överenskommelse som har träffats om EES-avtalet på chefsförhandlarnivå kommer att godkännas utan vidare omgång vid det kommande EG-ministermötet antingen den 8 eller den 15 mars.

För det andra är siktet inställt på ett ikraftträdande redan den 1 juli i år. Några garantier för detta har vi inte. Vi har sett att det har uppstått tekniska förseningar i de olika parlamenten, och detta avtal skall godkännas av alla berörda parlament. Därför kan vi inte utesluta just tekniska förseningar, men jag ser däremot inga politiska hinder i dag för ett godkännande.

När det för det tredje gäller de rättsakter som har tillkommit inom EG efter det att förhandlingarna har slutförts pågår ett arbete för att inventera dem och avstämma dem, men några beslut i frågan kan inte fattas förrän EES-avtalet har satts i kraft och beslut kan fattas inom EES-rådet. Därefter kommer besluten på sedvanligt sätt att föreläggas regeringarna respektive riksdagarna för godkännande i normal ordning.

När det för det fjärde gäller en eventuell koppling mellan godkännandet av EES-avtalet i de berörda parlamenten och Maastricht-överenskommelsen finns det veterligen inte någon sådan länk. Jag ser inte heller någon anledning att etablera en sådan länk.

Claes Andersson (Vas.): Herr president! Det var intressant att höra minister Dinkelspiel tala om integrationsprocessen. Det verkar så mödolöst och rätlinjat att vi skall gå in i den europeiska unionen, delta i den ekonomiska och monetära unionen och ett fördjupat samarbete.

Jag representerar Vänsterförbundet i Finland. Vi har accepterat EES-avtalet, som är ett ekonomiskt avtal och ger oss den inre marknadens för-

delar. Däremot är vi mycket skeptiska till medlemskap i den europeiska unionen, speciellt den monetära unionen och också när det gäller det utrikespolitiska och försvarspolitiska samarbetet.

Socialdemokraterna har idag presenterat ett ambitiöst program för att halvera arbetslösheten i Norden och i Europa. Socialdemokraternas ledning har en positiv inställning till medlemskap i den europeiska unionen. Jag har litet svårt att förstå att man utan att problematisera detta kan utgå från att ett EU-medlemskap skulle hjälpa till att förbättra sysselsättningen i våra länder. Tvärtom har ju de flesta forskare som undersökt förhållandet arbetslöshet - EG-medlemskap poängterat att man inte skall bli medlem i den europeiska unionen om man har en hög nationell arbetslöshet, därför att de nationella medlen att påverka arbetslösheten i avgörande grad försämras om man är medlem.

EMU:s kriterier är väldigt hårda vad gäller valutastabilitet, budgetunderskott, utlandsskuld osv., men det står inte ett ord om kriterier för hur hög arbetslöshet man kan tolerera inom EG. Vi vet att arbetslösheten hela tiden är stigande. I Finland är den för tillfället över 17 procent. Man räknar med att vi har en halv miljon arbetslösa i slutet av det här året. Var tredje människa under 25 år är utan arbete eller skolningsplats. I vissa regioner är arbetslösheten mellan 30 och 40 procent i Finland. Det är naturligtvis de unga arbetslösa, en hel generation, som är i farozonen. Man vet att en människa som är arbetslös ett halvt år eller längre snart också är arbetsoförmögen. Vi ser väldigt oroande indikationer på vad som händer i vårt land. Självmorden bland unga män ökar snabbt. Våld ökar, speciellt familjevåld, brottsproblemen är stora och kriminaliteten är stor. Det är bara symtom på att någonting är väsentligt sjukt i dagens finska samhälle.

Det behövs naturligtvis förbättring av hela den ekonomiska situationen för att arbetslösheten på sikt skall kunna minska, men det behövs samtidigt specifika åtgärder speciellt när det gäller unga arbetslösa. Vi bör vidta alla möjliga, också okonventionella, åtgärder för att skaffa arbete åt unga människor. I Finland har vi krävt att man skall pröva det i Sverige tillämpade ungdomspraktiksystemet, som åtminstone garanterar ett halvt års arbete åt unga som annars inte skulle ha någonting att göra.

Herr president! Massarbetslöshet och rasism är den olyckligaste av kombinationer. Vi ser i Finland hur social otrygghet leder till tankar där frustration och aggression kanaliseras mot olika syndabocksgrupper i samhället. När svaga grupper sätts mot varandra i samhället är det flyktingar och invandrare som råkar illa ut i vårt land. Man säger att det är för dyrt för oss att ta hand om flyktingar, men man kanske inte tänker på att det kostar mindre att ta hand om flyktingar än 10 procent av vad som används till reklam i vårt land årligen.

Herr president! Till slut en kort fråga: Vad skall vi göra åt Nordiska rådet nu? Jag tycker inte att vi skall gå med på att resurserna skärs ner, som nu görs. I år skärs 52 miljoner danska kronor från budgeten, samtidigt som man talar om att vi skall prioritera upp och effektivisera det nordiska samarbetet. Det är fraseologi som inte har någon täckning i verkligheten.

Jag tycker inte heller att vi skall acceptera nerpriotieringen av socialpolitiken, energisamarbetet, ekologin osv. bara för att vi skall få mer pengar till kultur. Jag vill inte motarbeta kultur men de viktigaste frågorna är utvecklandet av det nordiska välfärdssamhället och de politiska frågor som vi skall genomföra.

Sten Andersson övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Roland (Talesman för Ungdomens Nordiska råd): Hr. president, ærede rådsmedlemmer! Ungdommens Nordiske Råd har i år utarbeidet et sluttdokument hvor henholdsvis miljøpolitikk, folkestyre/demokrati og utdanningspolitikk er behandlet. Årets sesjon har vært preget av betydelig dynamikk og har ledet til betydelige resultater. I tillegg til at UNR har fått en representativ sammensetning, er konsensusprinsippet forlatt til fordel for flertallsbeslutninger. Til tross for dette er de fleste vedtak fattet med tilnærmet konsensus.

UNR mener at å ta vare på miljøet samt å sikre en mer rettferdig verden er den største utfordringen i vår tid. Overforbruk i de rike landene og fattigdom i den tredje verden er de største truslene mot freden og miljøet. Skal u-landene komme opp på en anstendig levestandard uten at dette skal føre til økologisk kollaps, må vi ha en betydelig reduksjon i den rike verdens ressursforbruk.

Norden må være et foregangsområde og et miljøpolitisk eksempel for omverdenen. Nordisk Råd må være en pådriver for å framskynde det internasjonale miljøarbeidet. Hensynet til miljøet må være avgjørende i de beslutninger som fattes i Nordisk Råds organer.

Norden må gå foran i kampen for en ny verdensorden, hvor de vesentligste elementene er fortsatt bistand, nedskrivning av gjeld, samt en mer rettferdig og friere verdenshandel hvor u-landene ikke stenges ute. UNR tar kraftig avstand fra reduksjonen i flere nordiske lands bistandsbudsjetter. Det må legges press på de landene som fortsatt ikke har oppfylt FNs målsetting om å gi minst 0,7 pst. av BNP i utviklingshjelp. UNR mener målet må være minst 1 pst.

Markedsøkonomien alene er ikke i stand til å være drivkraften i en vridning mot bærekraftige forbruksvaner. De nordiske landene må derfor sette sosiale og økologiske rammer for markedsøkonomien.

De nordiske landene må samarbeide nært og forpliktende og utvikle en felles strategi for å senke energiforbruket, samt å vri forbruket over på mer miljøvennlige energikilder Det må lages en fellesnordisk plan for erstatning av kjernekraften. Videre bør det innføres en felles nordisk CO_2-avgift. Det bør også gjennomføres grønne skattereformer. Dette innebærer at en søker å integrere prismekanismene i miljø- og energipolitikken samt miljøhensyn i finans- og skattepolitikken.

Utviklingen mot et 2/3 samfunn hvor store grupper blir stilt utenfor det politiske systemet, må motarbeides. En viss sosial og økonomisk likhet

er en nødvendig forutsetning for bred demokratisk deltakelse. UNR mener at politiske vedtak skal fattes etter subsidiaritetsprinsippet, hvilket innebærer at vedtak blir fattet på laveste effektive nivå.

For å gi folkestyret et reelt innhold må vi ha en strategi for deltakelse både globalt, regionalt og nasjonalt, og aller viktigst: lokalt. UNR vil spesielt arbeide for å forbedre ungdomssituasjonen, slik at også de kan ta del i folkestyret.

UNR mener også at rådgivende folkeavstemninger bør benyttes i større grad, både på lokalt, regionalt og nasjonalt plan.

Det internasjonale samarbeid bør bygge på et demokratisk fundament og utvikles siden viktige spørsmål ikke kan løses på nasjonalt nivå. Spørsmål som miljøproblem, økonomisk verdensorden og krigstrussel krever samarbeid over landegrensene. UNR anbefaler derfor de nordiske land å sikre internasjonale beslutninger et demokratisk fundament siden disse viktige spørsmål ikke kan løses på nasjonalt nivå.

UNR anbefaler de nordiske land å bidra til å styrke demokrati og frihet i de baltiske statene og følge oppmerksomt med i den demokratiske utvikling i Øst-Europa.

For øvrig oppfordrer UNR i forbindelse med at FN har anerkjent samene som urbefolkning, Nordisk Råd til å forbedre samenes representasjon i Nordisk Råd.

Norges statsminister, Gro Harlem Brundtland, inviterte i sin åpningstale til UNR til "en bred kampanje som skal engasjere ungdom til deltakelse for å bedre egen hverdag gjennom å bekjempe rasistiske fordommer". UNR mener at et arbeid mot rasisme og fremmedfrykt bør være en viktig del av det nordiske kultursamarbeidet og hilser derfor statsministerens initiativ velkommen. UNR anmoder de nordiske kulturministrene om å gi økonomiske rammer for arbeidet mot fremmedfrykt i oppfølgingen av "Støre-rapporten".

Arbeidsledigheten i de nordiske land er i stor grad et ungdomsfenomen. De nordiske regjeringer bør derfor være spesielt oppmerksom på ungdomsledigheten. Et viktig tiltak for å bedre ungdomsledigheten er økning av antall studieformer og et nært samarbeid mellom skole og arbeidsliv. Dette samarbeidet bør omfatte praktisk utdanning så vel som universitetsutdanning.

Som et ledd i den økende internasjonalisering av utdanningen mener UNR at Norden skal utvikles til et felles utdanningsmarked, uavhengig av om de nordiske land er med i EF eller ikke.

Målet for de nordiske utvekslingsprogrammene Nordplus, Nordplus-junior og Nordpraktik har vært å skape et nordisk tilbud i forhold til EFs utvekslingsprogrammer for studenter. For å kunne garantere et godt resultat av disse er det nødvendig å samordne og koordinere virksomheten av de forskjellige programmene og å gi dem en klarere nordisk profil. Spesielt bør Nordplus-programmet få en forsterket lokalorganisasjon som garanterer en viss service til deltakerne. Utover dette må den nordiske konvensjon om utdanningsekvivalens etterleves og opprettholdes. Det bør

også utredes hvorvidt Foreningen Norden kan overta administrasjonen av større deler av de nordiske utvekslingsprogrammene.

Jeg vil med dette på vegne av UNR få takke for muligheten til å presentere deler av sluttdokumentet i Nordisk Råd. Vi håper at våre forslag samt UNRs vilje til å oppnå politiske resultater også vil prege arbeidet i Nordisk Råd. Det er viktig for oss at sluttdokumentet som er utarbeidet, ikke bare blir et stykke papir, men også kan fungere som premissleverandør for arbeidet i Nordisk Råd.

Industri- og handelsminister **Jón Sigurðsson** (A): Herr president! I dessa svåra tider har arbetslöshet tyvärr blivit en vardaglig företeelse på den nordiska arbetsmarknaden.

Norden var under lång tid stolt över sin låga arbetslöshetsnivå. Som läget är nu är arbetslösheten emellertid mellan 4 och 14 procent. Den är lägst på Island men högst i Finland och Danmark. Sveriges och Norges siffror ligger någonstans mitt emellan. Även om Island fortfarande har den lägsta arbetslöshetsnivån i Norden, ser vi med allt större oro på utvecklingen.

Arbetslösheten är skadlig, inte bara ekonomiskt utan inte minst socialt. Den bryter ned själva samhällstexturen. Den nedbryter människorna. Vi får helt enkelt inte låta detta gissel förstöra det välfärdssystem som utgör de nordiska samhällenas bas. Arbetslösheten åtföljs av social diskriminering, främlingsfientlighet och rasism. Vi måste hitta utvägar för att motarbeta denna utveckling.

Hur gör vi det bäst? Hur kan vi återuppnå den tidigare sysselsättningsnivån? Att öka sysselsättningen är som att odla blomster. Odlingen är ingen snabbt undanstökad sak, som man gör en gång för alla. Den kräver tålamod och förberedelser. Frågan som man måste ställa är: Hur bereder man jordmånen för att vegetationen skall bli både tålig och ymnig?

I första hand måste det finnas spelregler för näringslivet, som är såväl stabila som rimliga men som samtidigt ger handlingsfrihet. Norden måste säkra sin ställning inom det internationella handelssystemet via EES och GATT. Vi behöver bra utbildningssystem, som har god kontakt med både näringsliv och forskning såväl hemma som utomlands. Vi måste skapa en miljö som främjar forskning, utveckling och innovation i näringslivet. För att lösa dessa uppgifter krävs samarbete, både nordiskt, europeiskt och internationellt.

För att återuppliva ekonomisk tillväxt i Norden måste vi investera i ny teknik och forskning. Vi måste investera i folk och folkets utbildning. När ekonomiska åtgärder förbereds, är det således viktigt att man lägger allt större vikt vid forskning, utvecklingsarbete och utbildning. De vanliga konjunkturpolitiska åtgärderna räcker inte längre i och för sig. Islands regering t.ex. har av denna anledning beslutat att infoga dessa moment i sitt ekonomiska åtgärdspaket. För att lösa de ekonomiska problem som uppstått görs en kraftigt utökad satsning på forskning och utveckling. Sam-

bandet mellan forskning/utveckling och näringsliv måste förstärkas i görligaste mån tillsammans med investeringar i infrastruktur.

Frågan i denna församling är naturligtvis: Vad kan vi göra på det nordiska planet för att återuppliva ekonomisk tillväxt och öka sysselsättningen? Låt oss beakta de nordiska institutioner som i första hand har till syfte att vårda denna vegetation.

Först vill jag nämna den Nordiska industrifonden. Vi måste nu ge det nordiska näringspolitiska samarbetet en ny inriktning. Det bör inte minst inriktas på att främja specifika nordiska branscher samt fördjupa Norden som hemmarknad för småföretagen. Vi måste förbättra näringslivets arbetsvillkor, effektivisera infrastrukturen, och inför framtiden får vi förbereda transatlantiska kraftledningar - ett nordatlantiskt kraftsystem.

Det är glädjande att Nordiska industrifonden den senaste tiden har prioriterat tre nordiska specialbranscher: för det första ny teknik inom livsmedelsindustrin, däribland fiskeindustrin, för det andra ny teknik för träindustrin och för det tredje resurssparande, lätta konstruktioner. Nordiskt samarbete inom energiforskningen är också av vikt. Dessa projekt måste tilldelas tillräckliga medel i den nordiska budgeten, inte minst eftersom industrifonden - som i realiteten är ett slags nordiskt forskningsråd för tillämpad industriell forskning och utveckling - är Nordens bästa kontaktorgan för det mångfacetterade industriforskningssamarbete som bedrivs på europeisk nivå. Nordiska industrifonden är enligt min mening viktig just för att stärka Norden i det europeiska samarbetet. Vi bör se nordisk forskning som en viktig del i sysselsättningspolitiken.

Detsamma gäller också för Nordiska investeringsbankens verksamhet. För att stärka det nordiska näringslivet är det utomordentligt viktigt att NIB och NoPEF riktar alla sin energi på att förstärka nya produktionsgrenar och nya marknader.

Herr president! Nu när Nordens näringsliv står inför en väldig utmaning, får vi betänka att för att göra Norden konkurrenskraftigt i en allt hårdare konkurrens är nyckelbegreppen utbildning, forskning, utveckling och internationellt samarbete.

Pia Kjærsgaard (FP): Hr. præsident! På Nordisk Råds session i Helsinki i 1992 var Nordens forhold til EF et dominerende tema under generaldebatten. De nordiske lande tilkendegav i den anledning, at alle bortset fra Island befandt sig i forberedelsesfasen til et EF-medlemskab.

På den baggrund er det mig en stor glæde i år at kunne konstatere, at Fremskridtspartiet mere end nogen andre partier har hjulpet med til at lette optagelsen af de nordiske lande i EF. Ved den danske folkeafstemning om EF-unionen anbefalede Fremskridtspartiet et nej og var således en af de drivkræfter, der bidrog til udvirkelsen af nej'et. En dansk afvisning af EF-unionen ville gøre det meget, meget nemmere at opnå medlemskab af EF for de nordiske lande, der ønsker det. Når Unionen bortfalder, bliver det meget mere acceptabelt i de nordiske befolkninger at søge medlemskab

og at tilslutte sig medlemskabet, og således vil flere kunne søge medlemskab.

Fremskridtspartiet i Danmark har altid opfattet Nordisk Råd som en overflødig institution. Derfor har vi advokeret stærkt for, at Nordisk Råd nedlægges. Imidlertid må vi erkende, at selv om vi stadig væk har det ønske, så er det ikke muligt.

Dette fjerner imidlertid ikke håbet om, at Nordisk Råd kan reduceres og decimeres. Jo flere nordiske lande der opnår medlemskab af EF, i jo højere grad vil arbejdet forhåbentlig skubbes fra Nordisk Råd til fremover at blive udført i EF-regi. Når jeg nu har udtrykt Fremskridtspartiets udtalte skepsis, vil jeg i den forbindelse anmode om, at der ikke sættes lighedstegn mellem vores ønske om at nedlægge Nordisk Råd og vores opfattelse af det nordiske samarbejde. Når vi ønsker Nordisk Råd i hvert fald reduceret væsentligt, er det naturligvis ikke det samme som, at vi ikke ønsker et nordisk samarbejde.

Det er beklageligt, at budgettet for Nordisk Råd er så stort, som det er, men det er selvfølgelig den naturlige konsekvens af et til stadighed øget aktivitetsniveau. Dette giver naturligt anledning til at overveje, hvilke projekter og aktiviteter der helt kan elimineres.

Jeg vil i den forbindelse rette en direkte henvendelse til de deltagere, der i det daglige gør en dyd ud af at omtale sig selv som liberale og fortalere for mindre stat og mere frihed. Selv om de delegerede fra de såkaldt liberale partier måske ikke er så liberale og frihedsorienterede endda, er det forhåbentlig ikke utænkeligt, at de vil medvirke til at reducere budgetterne i Nordisk Råd.

De økonomiske forhold i Norden taler for sig selv. Ledigheden har i de senere år udvist en meget stærkt stigende tendens i hele Norden. Ledigheden har således i årene fra 1990 til 1992 ifølge OECD's opgørelse udviklet sig fra et gennemsnit i Norden på 4,4 pct. til ca. 7,5 pct. Når det tages i betragtning, at flere af de nordiske lande traditionelt har haft lave ledighedsrater, er det en meget, meget dramatisk udvikling.

Når det drejer sig om den økonomiske vækst, tegner det samme dystre billede sig. Under ét har den økonomiske vækst i Norden været meget lav. Flere nordiske lande har ligefrem oplevet negativ økonomisk vækst og vil formentlig fortsat opleve negativ økonomisk vækst i fremtiden.

Med udgangspunkt i disse meget kedelige forhold er det indlysende, at der må helt nye metoder og strategier til. Velfærdsmodellen, hvor staten regulerer og dirigerer stort set alle økonomiske sektorer, kan ikke skabe fornyet vækst og afskaffe ledigheden. Den store velstand, vi i dag har i de nordiske lande, eksisterer på trods af velfærdsstaterne og ikke på grund af velfærdsstaterne.

Det indre marked i EF er en af de sider ved EF, som Fremskridtspartiet altid har fremhævet som noget meget, meget positivt. Ved indgangen til 1993 har vi i stigende omfang oplevet de liberaliseringer, der følger af det indre marked. Det indre marked afskaffer politisk skabte barrierer i EF-landene og intensiverer konkurrencen til stor fordel for alle berørte, ikke mindst de svækkede økonomier i Europa.

Vi vil fremover i den liberalistiske gruppe i Nordisk Råd bruge Nordisk Råd som platform til at præsentere liberalistiske initiativer.

Jeg vil godt som sidste punkt fremhæve det forslag, som den liberalistiske gruppe fremlægger om erhvervszoner i Norden, og bede politikerne om at overveje det for at afhjælpe den arbejdsløshed, der er katastrofalt høj, og som nordiske politikere er stærkt optaget af.

Lena Öhrsvik (s): Herr president! Arbetsmarknadsfrågorna har stått högst på dagordningen i socialutskottet under de senaste åren. Vi har haft täta kontakter med ministerrådet och vid åtskilliga tillfällen diskuterat åtgärder mot den höga arbetslösheten. Vi har också här i rådet föreslagit många rekommendationer i ämnet.

I höstas bad vi presidiet om hjälp. Vi bad att man särskilt skulle ta upp frågan om ungdomsarbetslösheten med statsministrarna - detta efter det att arbetsmarknadsministrarna vid sessionen i Helsingfors inte tyckte att det var något problem.

Det är bra att vi nu har åtgärder mot arbetslösheten som tema för denna session. Jag tänker begränsa mig till att ge två aspekter på frågan som inte har diskuterats så mycket, nämligen en folkhälsoaspekt och en demokratiaspekt.

Arbetslösheten påverkar folkhälsan. Detta framkom klart vid socialutskottets seminarium om arbetslöshet och ohälsa, som vi hade förra året.

Kända hälsorisker är, beträffande den fysiska hälsan, att det finns ett samband mellan ofrivillig arbetslöshet och en ökad förekomst av hjärt- och kärlsjukdomar. Arbetslöshet ökar också risken för för tidig död. Sambandet mellan arbetslöshet och psykisk ohälsa (ångest, depression, apati) är väldokumenterat. När det gäller alkohol kan man visa på att arbetslöshet förvärrar redan existerande problem. Ökad förekomst av familjekonflikter efter en tid samt ett ökat antal läkarbesök för hela familjen är andra fakta.

Allt detta enligt ett flertal studier. Gamla forskningsrön sedan 30-talet bekräftas hela tiden. Vi vet alltså ganska mycket.

Professor Steinar Westin vid Instituttet for samfunnsmedisin i Trondheim var en av föredragshållarna på seminariet. Han har under tio år studerat 85 personer som blev arbetslösa vid en fabriksnedläggning och jämfört resultaten med en kontrollgrupp. Under det första året fördubblades sjukskrivningarna i undersökningsgruppen jämfört med kontrollgruppen. Antalet sjukpensioneringar tredubblades under de första fyra åren. Skillnaden kvarstod efter ytterligare sex år. Sysselsättningsgraden minskade med 50 procent.

Westin underströk att det är allvarligt att arbetslösheten blir allt mer accepterad. Det finns risk för en socialpolitisk istid. Social- och sjukvård kan drabbas av apati och cynism, när man tvingas ta hand om de svåra problem som arbetslösheten skapar utan att man kan skriva ut det rätta receptet, nämligen jobb.

Dr Anne Hammarström i Umeå, som också var en av föredragshållarna vid seminariet, har i sin doktorsavhandling redovisat en femårig studie av

en grupp ungdomar från det de slutade grundskolan fram till 21 års ålder. Också här visas en klar koppling mellan arbetslöshet och ohälsa. Arbetslösa ungdomar får ofta psykiska och kroppsliga besvär. Bland pojkar ökar också blodtrycket, vilket kan vara allvarligt i ett längre perspektiv. Sjukvårdskonsumtionen ökade, likaså konsumtionen av tobak, alkohol och hasch. Hela 75 procent av de arbetslösa flickorna rökte t.ex. En kille sade: "Nåt kul ska man väl ha när man är arbetslös. Det blir att man går ut och festar mitt i veckan. Om man dricker dödar man tiden och då blir arbetslösheten inte lika tråkig." Kriminaliteten ökade också.

Generellt brukar framtidstron öka bland ungdomar mellan 16 och 21 år. Men bland de arbetslösa ungdomarna minskade framtidstron.

Om vi inte skall förlora en hel generation, måste vi återge våra ungdomar framtidstron. Och därmed kommer jag in på mitt andra tema, nämligen hotet mot demokratin.

Jag har ofta ställt frågan - och jag upprepar den här: Vilken tilltro får ungdomarna till demokratin som arbetsmetod, om vi inte löser de problem som finns? Människor förväntar sig att politiker skall lösa de problem man upplever. Och just nu är arbetslösheten det oomtvistat största problemet i våra länder. Vi måste öka insatserna och åter ha full sysselsättning som mål för den ekonomiska politiken. Förutom samhällsekonomiska, sociala och hälsomässiga skäl vill jag lägga till: för demokratins skull.

Vi måste visa att man med demokratiska beslut kan skapa trygghet och framtidstro. Vi kan inte ta emot ungdomarna i vuxenlivet med att erbjuda dem arbetslöshet.

Statsminister **Poul Nyrup Rasmussen** (S): Hr. præsident! Det bliver et arbejdsår, og det bliver en ny start.

Som de fleste her måske ved, var "En ny Start" også titlen på det regeringsgrundlag, som vi i Danmark for godt en måned siden etablerede ved den nye regerings dannelse. Også i det nordiske samarbejde står vi over for en ny start. Udgangspunktet er klart, det har dels været de store forandringer i vor europæiske omverden i de senere år, dels de nordiske landes ændrede placering i forhold til EF, som så mange af de foregående talere med rette har påpeget.

Det er vigtigt, at vi udnytter de nye muligheder, og det er ligeledes vigtigt, at vi, samtidig med at der føres forhandlinger om at få bl.a. Sverige, Finland og Norge med i EF, også udbygger det nordiske samarbejde.

Det nordiske samarbejde er mange ting, så mange ting at det til tider er uklart, hvad det egentlig er, vi vil styrke, når vi taler om at styrke det. Hvad er det i grunden, der skal styrkes? Den første styrkelse kommer, som jeg ser det, i konsekvens af EØS-aftalen, som jo reelt gør os alle til medlemmer af EF's indre marked. Det gør samarbejdet mellem de nordiske lande mere forpligtende end i ganske mange år, og derfor er jeg glad for, at det i sidste uge lykkedes at finde en løsning på de problemer, der meldte sig, da Schweiz ved en folkeafstemning besluttede alligevel ikke at

tilslutte sig aftalen. Det ser nu ud til, at aftalen kan træde i kraft den 1. juli 1993, altså kun et halvt år senere end vi oprindelig havde forudset.

Den næste styrkelse må komme, når de tre nordiske ansøgerlande forhåbentlig indtræder som fulde medlemmer af EF den 1. januar 1995. Det er det danske formandskabs absolutte mål at nå så langt, at det belgiske formandskab kan afslutte de udvidelsesforhandlinger, som allerede er startet med Østrig, Finland, og Sverige, og som starter om kort tid med Norge. På EF's topmøde i Edinburgh i december 1992 udtalte man støtte til en hurtig afslutning af forhandlingerne, og det er vigtigt, at vi på det kommende topmøde i København i juni 1993 kan sige, at vi nu er nået så langt i forhandlingerne, at vi reelt kan gøre tingene færdige i andet halvår af 1993.

Det ligger klart med de store forandringer, at samarbejdet mellem de nordiske lande også må tilpasses den nye situation,. Visse af de ting, vi før havde som et rent mellemstatsligt samarbejde i Norden, behandles nu enten parallelt i EF eller flyttes over i andre fora. Derfor er det utrolig vigtigt - og jeg vil gerne understrege, at det også er den danske regerings standpunkt - at denne plenarforsamling skal være det primære og opinionsdannende organ i Norden for brede nordiske samarbejdssynspunkter, herunder samarbejdet i bredere europæisk og international sammenhæng. Som et skub i denne retning har Sveriges statsminister i går givet et oplæg til generaldebatten i Sveriges egenskab af nordisk formandsland. Det er statsministrenes bidrag til, at generaldebatten også her får en ny start.

Jeg vil gerne meget kraftigt understrege ønsket om, at også samarbejdet mellem regeringerne og de nordiske parlamentarikere bliver styrket. Det kan ikke ske uden en vis styrkelse af parlamentarikernes bidrag til prioriteringen af det internordiske samarbejde. Vi har foreslået konkret fra statsministerside, at den mulighed for at ytre sig om Ministerrådets budgetudkast, som parlamentarikerne allerede har, skal styrkes og udvides. Det er vigtigt at være opmærksom på, at netop den udvidelse af kompetencen også vil blive respekteret af budgetministrene, når Rådet har færdiggjort sine prioriteringer, og vel at mærke inden Ministerrådet tager endelige beslutninger inden for den fastlagte finansielle ramme. Der vil kun, så vidt jeg kan se, i ganske særlige undtagelsestilfælde, når der måtte foreligge helt særlige grunde dertil, blive foretaget ændringer i de beslutninger, der her træffes, og jeg vil gerne opfordre parlamentarikerne til at investere kraftigt i at udnytte denne nye beslutningskompetence; det ser i hvert fald jeg selv og min egen regering frem til.

Jeg vil også gerne understrege, at det ikke er nogen tilfældighed, at statsministrene og Ministerrådet klart har understreget, at kulturen og det kulturpolitiske samarbejde i nordisk sammenhæng skal opprioriteres. Jeg havde ved middagstid lejlighed til at hilse på Peer Hultberg, som jo om en stund skal modtage Nordisk Råds litteraturpris. Som jeg sagde til Peer Hultberg: Kultur og kulturpolitik er ensbetydende med, at vi politikere styrker mulighederne for at finde vores fælles identitet. Identitet er selvværd og selvrespekt og dermed også starten på den tolerance, som vi har så hårdt brug for, og som så mange af parlamentarikerne har understreget også må være udgangspunktet for det nordiske samarbejde.

Jeg vil også gerne give håndslag til parlamentarikerne om, at det statsministersamarbejde, det finansministersamarbejde og det udenrigsministersamarbejde, vi jo har, vil fortsætte og blive udbygget, hvor det er nødvendigt.

Hr. præsident, tillad mig at bruge de sidste minutter af min tid til at fastslå et par hovedsynspunkter i det, jeg anser for at være vores allervigtigste opgave, nemlig kampen mod arbejdsløsheden, som mange med rette har været inde på. Et vigtigt grundlæggende princip er at fremrykke offentlige investeringer i nedgangstider, mens der til gengæld sker en dæmpning af de offentlige investeringer i opgangstider. Det er sund fornuft, for det fremmer fornyelse, vækst og beskæftigelse, når vi har mest behov herfor.

Danske og nordiske bestræbelser gør det imidlertid ikke alene. Hvis man bare en eneste gang har mærket, når de europæiske valutaspekulationer for alvor går i gang, behøver man i og for sig ikke at argumentere meget mere for, hvor umådelig vigtigt det er, at landene finder sammen i et mere stabilt økonomisk-politisk samarbejde, også valutarisk. Danmark har mærket det, Norge og Sverige har mærket det; vi var måske dem, der kom heldigst ud af presset, fordi vi havde et tæt europæisk, forpligtende gensidigt samarbejde, der kunne dæmme op over for valutaspekulationen. Mit ønske var derfor - og derfor er jeg glad for at bekræfte, at statsministrene er enige derom - at vi som sagt hurtigst muligt vil se tre nye nordiske lande som medlemmer af EF-samarbejdet.

I denne sammenhæng vil jeg gerne fremhæve både statsminister Carl Bildts og statsminister Gro Harlem Brundtlands kraftige understregning af, hvor vigtigt det er, at vi forbereder os, så intenst vi kan, til EF/EFTA-finansministermødet den 19. april i Luxembourg. Det initiativ, vi sammen har taget på nordisk plan, vil jeg som formand for Det Europæiske Råd også følge op med en opfordring til de andre EF-landes statsministre om, at deres finansministre tilsvarende forbereder sig intenst.

Jeg håber, at vi den 19. april vil se for os en positiv fælles beslutsomhed om at gå frem i fælles takt til gavn for en stærkere investeringsfremgang og dermed også den politiske kraft, der skal til for at komme ud af den nuværende recession. Det er også vigtigt i forhold til USA, det er et vigtigt signal, når USA' s økonomiske og politiske beslutninger skal måles i forhold til de europæiske. Vi kan ændre den udvikling, der er i gang, vi kan vende nedgang til opgang; det er et spørgsmål om - med de ressourcer og de politiske demokratier, vi har - at koordinere, at turde og at gøre det i samme tidsrum. Vi skal fremme den målrettede, intelligent indrettede økonomiske politik, der på en og samme tid fremmer grundlaget for fremtids- og fornyelsesinvesteringer i infrastruktur, i uddannelse, i miljø og i byfornyelse, samtidig med at vi holder igen og holder stramt styr på de offentlige driftsudgifter. Det er denne dobbelte balance, som både gør det muligt at gå stærkere frem for at øge beskæftigelsen og samtidig også er ansvarlig i forhold til den brede økonomiske politik.

Hr. præsident, der er ofte udtrykt bekymring for racisme og tendenser til fremmedhad i Europa, også i Norden. Jeg tror, den farligste kombina-

tion, vi kan opleve i Europa og i Norden, er kombinationen af høj arbejdsløshed, stigende social utryghed og mange flygtninge, og vi har det alt sammen lige nu. Det, vi nødvendigvis menneskeligt fortsat må håndtere ordentligt, er vore flygtninge. Det, vi kan gøre noget ved, er den sociale utryghed, og dér, hvor vi kan starte med virkelig at gøre noget ved det, er ved at bekæmpe arbejdsløsheden gennem det oplæg til fælles politiske beslutninger, vi nu har besluttet os til. Det haster med at komme i gang, hr. Præsident, nu gælder det handlekraft og vilje til at træffe politiske beslutninger, og lad os starte her i Norden og i EF.

Birgitte Husmark (SF): Hr. præsident! Jeg var glad for at høre den danske statsminister understrege, at det er vigtigt, at vi styrker det nordiske samarbejde. Det var gode toner at indlede med - også at den danske statsminister understreger, at vi nu skal vise handlekraft, og vi skal have vilje til at handle. Det er gode ord, men de gode ord er ikke specielt konkrete. Og her er det, at jeg synes, at Nordisk Råds plenarforsamlinger - og dér inkluderer jeg ikke mindst også ministrene - at Nordisk Råd mangler at konkretisere de tiltag, der skal sættes i værk for at få nedsat arbejdsløsheden.

Det er et fælles ansvar, og jeg synes, det er lidt trist at få et forslag om, at der skal nedsættes en kommission. Kommissioner har det med at arbejde i lang tid og langsomt, og det er ikke sikkert, at der kommer så meget handling ud af det.

Men jeg synes også, at det er trist, at der ikke har været synlig hjælp fra borgerligt hold med hensyn til at konkretisere initiativer til nedbringelse af arbejdsløsheden. Jeg mener, at det er en opgave for plenarforsamlingen i fællesskab at konkretisere initiativer til nedbringelse af arbejdsløsheden i Norden og at gøre det med udgangspunkt i dagen i dag - for hvis vi ikke gør det her, hvornår sker det så?

Kan det ikke netop blive en meget kedelig situation for Nordisk Råd at gå herfra, hvis vi ikke går herfra med noget mere konkret? Jeg mener ikke, det er nok at sige, at mange af disse initiativer så tages i EF-sammenhæng, og at nogle ser frem til et ØKOFIN-møde.

Jeg vil gerne spørge den danske statsminister, om der ikke er noget mere konkret.

Statsminister **Poul Nyrup Rasmussen** (S): Hr. præsident! Til fru Birgitte Husmark vil jeg sige: Svaret er, at vi ret beset skal betænke filosofien i samarbejdet. Samarbejdets opgave er jo ikke, fru Birgitte Husmark, at præcisere i detaljer, hvad hvert enkelt land skal gøre. Der vil være forskel på, hvad Norge kan gøre, hvad Danmark kan gøre, hvad Sverige, Finland og de andre EF-lande kan gøre.

Sammensætningen af den merinvestering, vi skal igangsætte for at få nye arbejdspladser frem, vil variere mellem byfornyelse, miljøinvesteringer, investeringer i veje, i kollektiv trafik, i havneudbygning - i en lang række af de opgaver, der er løst i lidt forskellig takt i de enkelte lande.

Det afgørende er, at vi er enige om nu at accelerere tempoet, at forøge vor samlede investeringsramme inden for det samme tidsrum. Det er den beslutning, vi skal træffe, og det er den beslutning, statsministrene og regeringerne er enige om at træffe, for dernæst vil det være parlamenterne, vil det være regeringerne, der i samspil skal udfylde rammen. Det tror jeg giver det bedste investerings- og beslutningsgrundlag.

Det er lige så klart, at plenarforsamlingen her bestemt både kan inspirere hinanden og også pege på konkrete ideer og forslag, som hvert enkelt land kan tage op, og det er lige så klart, at man sagtens kan udarbejde et katalog over investeringsområder, som hvert enkelt land kan tage op i sine nationale fora. Men jeg tror, at det afgørende - og det er det, der er det nye - er at få besluttet i fællesskab, at nu går vi i gang med et højere investeringstempo end det, landene ellers havde vænnet sig til.

Kjellbjørg Lunde (SV): President: Når det danske folket sa nei til Maastricht-unionen og den førre danske regjeringa oppnådde unntak frå viktige delar av unionen gjennom avtalen i Edinburgh, vil jo det seie at Danmark såg det viktig å skaffe seg politisk handlefridom for å føre ein alternativ økonomisk politikk på viktige område i sitt lands interesser. Men no er det slik at dei andre nordiske regjeringane har søkt medlemskap på grunnlag av Maastricht-unionen. Og det vil jo seie at ein må ta det heile, sidan det ikkje var råd for nye søkjarland å oppnå dei same moglegheitane som det Danmark har fått. Med dei unntaka som Danmark har fått, ser vi i den venstresosialistiske gruppa lysare på sjansane for aktivisering og eit nærmare politisk økonomisk samarbeid enn tidlegare. Men så er det jo det store problemet, at i tilfelle det går som Gro Harlem Brundtland og Carl Bildt ynskjer, så blir Sverige, Norge og Finland også medlem i unionen. Dette synest eg er litt kompliserande, når vi tenkjer på framtida og moglegheita for å nytte dei felles ressursane, det felles politiske grunnlaget og dei felles verdiane som vi står for her i Norden, og som vi veit det nordiske folket støttar så sterkt opp om.

Eg vil gjerne ha den danske statsministeren sine vurderingar omkring desse spørsmåla. Det reiser ganske interessante problemstillingar, og eg er veldig spent på å høyre den nye sosialdemokratiske statsministeren i Danmark sine refleksjonar over dette - så langt han kan klare det på to minutt.

Statsminister **Poul Nyrup Rasmussen** (S): Hr. præsident! Jeg er glad for at få lejlighed til at uddybe spørgsmålet om de nye ansøgerlandes situation og råderum lidt, når det gælder den økonomiske politik.

Jeg kan sige, at indtil Den Økonomiske og Monetære Unions 3. fase, som jo formelt er sat til at skulle træde i kraft i 1996, tror jeg, det vil være klogt her at anlægge en meget pragmatisk politisk vurdering. Jeg tror, ingen i dag kan garantere, at det er det tidspunkt, det sker på; men lad os nu se.

Men det afgørende for mig lige nu er at svare konkret på det spørgsmål, der blev stillet mig. De nye EF-ansøgerlande - Norge, Sverige og Finland - vil ikke have stærkere begrænsninger i deres økonomiske politik som fulde medlemmer af EF, end deres nationale muligheder tilsiger dem, eller end Danmark har det. Der sker det, at vi pr. 1. januar 1994 starter på Den Økonomiske og Monetære Unions 2. fase. I denne ØMU'ens 2. fase vil der ikke være begrænsinger, som strider mod de målsætninger, jeg her selv har skitseret.

Spørgsmålet om en koordination af offentlige og private investeringer inden for EF-området er direkte forudset i Edinburgh-aftalerne, og det er direkte forudset af det danske formandskab, at de skal intensiveres, og det er så det, vi gør nu.

Jeg kan godt forstå, at der muligvis tænkes på, at landenes økonomiske udvikling skal konvergere over tid, at vi skal prøve at tilstræbe en vis konvergens i den økonomiske udvikling. Men jeg tror, at alle erkender - og når man samtaler regeringerne imellem, og når man drøfter tingene med EF-Kommissionen, er det en gennemgående linie - at vi nok i denne fase er nødt til med en betydelig grad af økonomisk-politisk pragmatisme at se i øjnene med os selv, at nu gælder det stærkere vækst. Og der er intet til hinder derfor hverken i Maastricht-traktaten eller i Edinburgh-afgørelsen eller i de øvrige Edinburgh-aftaler.

Jeg synes derfor, det vil være umådelig spændende, at de nordiske lande, samtidig med at de deltager i EF-samarbejdet, også udvikler en række fælles projekter. Det dansk-svenske projekt om Øresundsforbindelsen er et af eksemplerne - jeg skal nok lade være at provokere. Men det var egentlig ment som et konstruktivt svar.

Pia Kjærsgaard (FP): Må jeg så sige til statsministeren, som nævnte i en af sine replikker, at han ikke kunne komme ind på detaljer i forhold til arbejdsløshedssituationen i et forum som Nordisk Råd, at det har statsministeren jo svært ved i al almindelighed, også når det gælder det danske nationale parlament; dér kommer statsministeren heller ikke ind på detaljer.

Derfor er jeg nødt til at høre lidt mere fra statsministeren om, hvad statsministeren vil gøre for at afhjælpe den arbejdsløshed, som nordiske parlamentarikere nu har brugt det meste af dagen på at diskutere - det vil de desværre nok også gøre, næste gang der bliver holdt session i Nordisk Råd. Det nytter ikke noget, at man fra socialdemokratisk hold bliver ved med at nævne offentlige investeringer, så hvis det er det, statsministeren skriver, er der ingen grund til at gå op og nævne det igen. Det er dog rimeligt, med det niveau vi har på alle fel'er i de nordiske lande - det gælder skatteniveauet, det gælder den offentlige sektor, og det gælder de offentlige investeringer, som vi allerede har foretaget - at man begynder at gå nye veje og indser, at vi skal have gang i private initiativer. Kunne den socialdemokratiske statsminister dog ikke også indse det?

Dernæst vil jeg sige en anden ting til statsministeren, som den 3. juni 1992 givetvis var en skuffet mand - det kan jeg godt forstå, når man så

stærkt har anbefalet et ja, et ærligt ja til EF-unionen. Statsministeren og vi andre har en meget stor interesse i at få de nordiske lande, som har ansøgt om EF-medlemskab, med i EF, det kan jeg fuldt ud tilslutte mig, men mener statsministeren ikke, at det ville være nemmere for de nordiske landes befolkninger - for det er jo dem, der i sidste ende skal tage stilling - hvis de alene skulle tage stilling til EF-medlemskabet, og der ikke var den overbygning, som hedder en politisk-økonomisk union? Jeg tror faktisk, det ville give et langt mere positivt resultat for hele Norden.

Statsminister **Poul Nyrup Rasmussen** (S): Hr. præsident! Til fru Pia Kjærsgaard vil jeg sige - måske give et godt råd: Læs nu omhyggeligt, hvad det er, statsministrene er blevet enige om. Det er dog trods alt ikke mere end et døgns tid siden.

Jeg vil gerne uddybe det og pege på tre konkrete ting. Må jeg nævne bare i en parentes, at hvis Danmarks offentlige statslige investeringer ikke rettes op til næste år, fru Pia Kjærsgaard, vil der komme en investeringsnedgang i 1994 på 7-8 mia. kr. Det vil sige, at hvis den danske regering og Folketinget sidder med hænderne i skødet og lader stå til, ligger der i kortene, at en række offentlige fornuftige investeringer klinger ud og andre opgaver ligger uløste. Derfor er det faktisk ikke sådan almindelige bemærkninger, der ligger i min understregning af de offentlige investeringer. Det er uhyre fornuftigt, og der er en lang række opgaver, der skal løses. Jeg har nævnt kollektiv trafik, jeg har nævnt veje, jeg har nævnt havne. Jeg kunne også nævne byerne, der skal investeres i, men det er der ikke tid til.

Så vil jeg gerne pege på uddannelsesområdet, ligesom jeg vil pege på den aktive erhvervspolitik. Og det er naturligvis også sådan, at vi over en årrække skal se en lavere skat på arbejdsindkomst omlagt på en fornuftig måde, så skatteomlægningen kan trække i den rigtige retning, men jeg tror desværre, at det virker på lidt længere sigt.

Så blev jeg spurgt om den politiske union, om det ikke var klogere, at de andre nordiske lande tog stilling til EF alene. Jeg føler ikke, det vil være korrekt af mig at gå ind i andre landes og regeringers prioritering, men jeg kan oplyse fru Pia Kjærsgaard om - jeg tror egentlig godt, at hun ved det - at det politiske samarbejde i Maastrichttraktatsammenhæng adskiller sig i grunden ikke i sin praksis fra det politiske samarbejde, der har været kendt meget længe. Når det gælder det forsvarsmæssige samarbejde, ligger det jo for Danmarks vedkommende sådan, at det er vi udtrykkeligt undtaget fra nu i Edinburghafgørelsen. Jeg tror i øvrigt, at de nordiske lande selv, deres folk og deres parlamenter, vil vide at tage stilling på det grundlag, man nu forhandler sig frem til.

Eeva Turunen (Kok.): Herr president! Som vi vet finns det cirka en och en halv miljon nordbor som för tillfället inte har något arbete. Arbetslösheten har blivit både ett nationellt och ett nordiskt gissel.

Orsakerna till arbetslösheten är många. Jag kan inte fördjupa mig i dem här. Ändå vågar jag påstå, att ideologin med det nordiska "folkhemmet", som stöddes både på höger- och vänsterkant, successivt har gnagat på grunderna för våra ekonomier med stora skaror av arbetslösa som resultat.

Man har föreslagit många olika botemedel mot arbetslösheten. Ett av medlen hjälper säkert, och det är utbildning. Men först måste vi göra klart för oss, utbildar vi människorna för att utföra ett arbete eller utbildar vi dem för att de bara skall kunna skaffa sig en arbetsplats och sedan behålla den. Den senare inställningen verkar nämligen vara en ganska allmän målsättning för många som oroar sig över arbetslösheten. Om vi vill att utbildning som botemedel skall hjälpa, måste utbildningen innehålla sådana inslag som företagsamhet och den skall väcka företagaranda och förmåga att ta risker hos sådana människor, som redan har denna inställning som en inbyggd mekanism hos sig. Utbildningen måste stimulera människorna till att uträtta saker och ting - de skall inte bara existera. Detta måste man också tänka på när läroplanerna nu omarbetas i de nordiska länderna.

Vuxenutbildning är i vilket fall som helst den rätta medicinen mot arbetslöshet. Det är bättre att man utvecklar sig själv än att man går sysslolös. I Finland har undervisningsministeriet aktivt medverkat till att skapa tusentals utbildningsplatser - inte bara för vuxna utan också för unga, varav nästan 30 procent är arbetslösa i Finland. Ur nordisk synvinkel skall man också lägga märke till att exempelvis språk-, företagar- och datautbildning samt internationalisering ökas avsevärt. Likaså ökas antalet lärlingsavtal som man ingår med arbetsgivarna.

Människor med högskoleexamen blir mer och mer arbetslösa när den offentliga sektorn skärs ner. Därför är det all anledning att styra resurser till högskolesektorn. Det är viktigt att samarbete utvidgas och förstärks mellan olika läroanstalter och utbildningsformer, men också mellan de nordiska länderna. Detta innebär att man måste få till stånd samarbete mellan dem som erbjuder utbildning och dem som köper utbildning. För detta kunde man öka och effektivera det nordiska samarbetet samt utöka informationen därom.

Herr president! När jag erbjuder utbildning som ett botemedel mot arbetslösheten menar jag inte att människorna skall erbjudas någon förvaringsplats i utbildningen. Målsättningen skall vara utveckling av människan för att hon skall hålla sig livaktig samt för att hon skall kunna upprätthålla sin yrkesskicklighet, men framför allt erbjuder utbildning möjlighet till att skaffa sig ett helt nytt yrke i de nordiska länderna. Om någon efter utbildningen har förmåga att ta ansvar och risker till och med i så stor utsträckning att den utbildade skulle vara beredd att köpa sin egen arbetsplats och bära ansvaret för den, har vi kommit fram till vägen hur vi kan minska arbetslösheten med hjälp av utbildningen.

Jan P. Syse övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Presidenten: Presidenten vil nå avbryte generaldebatten, slik at to av våre særskilt inviterte gjester får muligheten til å fremføre sine hilsningstaler til rådet. Det er talmann Ruslan Khasbulatov som er president for Den interparlamentariske forsamlingen for de uavhengige statenes samvelde.

Etter president Khasbulatovs hilsning til plenarforsamlingen vil jeg gi ordet til presidenten for Den interparlamentariske union, Sir Michael Marshall.[1]

Mötet avbröts kl. 16.00 och återupptogs kl. 16.20.

Tora Aasland Houg (SV): President! Det føles på en måte inspirerende å kunne tale etter at vi har fått trukket opp et prospekt for det nordiske samarbeidet som er i brobyggerens ånd. Det er vel nettopp der de nordiske land har sin store styrke, at man kan bygge broer mellom det som er de gamle tradisjonene og de solide tradisjonene for demokrati og for muligheten for demokratiske beslutninger, og for det som ennå er under utforming.

Når det gjelder dagens tema i generaldebatten, er det sagt mange fine ord om hvor viktig det er å redusere arbeidsledigheten. I den sammenheng er jeg blant dem som er skuffet over å se den tenking som både ligger i de forslag som er kommet fram, og ikke minst den tenking som ligger til grunn for statsministrenes erklæring. Det er her gamle løsninger, den gamle medisinen, som brukes, løsninger som ikke har ført til mindre arbeidsledighet i andre land i Europa, løsninger som heller ikke har ført til mindre arbeidsledighet i våre egne nordiske land. Det er fremdeles mer vekst som skal være medisinen, men det er nettopp vekstpolitikken og i stadig større grad vekstpolitikk kombinert med større markedsliberalisme og innstramminger i offentlig sektor som har påskyndet arbeidsledigheten i våre land. De tradisjonelle løsningene som dette er en del av tenkingen omkring, har ikke skaffet fram nye arbeidsplasser. Snarere er det nå slik at de store bedriftene som ofte kalles for lokomotivene i den tradisjonelle økonomiske vekstpolitikk, har som sine klare mål at de skal redusere antall ansatte i virksomheten for å spare penger. Så vi kan ikke gjøre oss noe håp om at de gamle løsningene skal øke sysselsettingen og skaffe arbeid til flere.

Det snakkes også vakkert om miljøutfordringene, men de tas ikke på alvor, verken av statsministrene eller av de konkrete forslag som man diskuterer her i generaldebatten. Mens alle nordiske og europeiske krefter på toppnivå trekker i retning av sentralisering av en politikk som krever transport over lange avstander og stor energibruk, vil folk flest ha verdiskaping og arbeid der man selv bor, altså på de mindre stedene, i distriktene. Er det ikke mer miljøvennlig å basere seg på de kortere avstander og unngå de lange transportene for å gjøre et forsøk på å oppfylle et meget

[1] Anförandena, se Supplement, s. 1359

viktig miljøpolitisk mål, nemlig å redusere energibruken? Det vi i steden blir presentert for som løsningen på disse problemene, er en enda sterkere EF-tilpassing, og det vil si en større sentralisering og en større påkjenning på miljø og ressurser enn den vi allerede har.

Dersom de vestlige land enda en gang når man nå har en valgmulighet, ønsker mer vekst til seg selv, så kommer det til å gå på bekostning av en mer rettferdig fordeling mellom de rike og de fattige land. Det er en misforstått politikk at vekst i de rike land skal kunne skape bedre muligheter for de fattige land. Derfor er det slagordet som bl.a. ble lansert av Norges utenriksminister, Thorvald Stoltenberg, på Nordisk Råds møte i Århus sist om å gå inn i Norden via EF, et farlig slagord hvis man ønsker å øke sysselsettingen og skape arbeidsmuligheter i de nordiske land.

Jeg lyttet for noen minutter siden, før møtet ble avbrutt, til et meget tankevekkende innlegg fra Ungdommens Nordisk Råd. Ungdommens Nordisk Råd hadde et budskap til oss voksne i Nordisk Råd, og budskapet var meget klart - man skulle ta miljøproblemene på alvor. Og er det slik fremdeles at vi tror det er en konflikt mellom miljø og arbeidsplasser, mellom miljø og mer sysselsetting? Nei, det er ikke det. Vi vet nok nå til å kunne vite at tvert imot ved å satse på mer miljøvennlig produksjon, mer miljøteknologi og på i det hele tatt en verdiskaping innenfor naturens tålegrense, så kan det faktisk skapes langt flere arbeidsplasser enn ved å bruke den tradisjonelle måten å tenke på.

Jeg vil til slutt gjøre Lester Browns ord til mine. Han har i den siste boken "State of the world", som er kommet ut nå i 1993, sagt følgende: Vi vet hva vi må gjøre, og vi vet hvordan vi skal gjøre det. Hvis vi ikke klarer å snu vår selvdestruktive økonomi til et økologisk bærekraftig system, vil de fremtidige generasjonene bli knust av miljøødeleggelser og sosial oppløsning. Enkelt sagt: Hvis vår generasjon ikke klarer å snu disse forhold, får våre barn kanskje ikke mulighet til å gjøre det.

Komstedt (m): Herr president! Europasamarbetet har genomgått dramatiska förändringar, och detta påverkar förutsättningarna också för det nordiska samarbetet. Två nordiska länder förhandlar redan om EG-medlemskap, och ett tredje land är på väg mot förhandlingar. Utvecklingen i Baltikum och Östeuropa har också medfört stora nordiska satsningar på t.ex. miljö- och industrisamarbete. Budgeten för olika samarbetsprojekt i Baltikum och Östeuropa uppgick under 1992 till 32 miljoner danska kronor. Till detta kommer satsningar inom sektorernas egna budgetar.

Integrationsprocessen i Västeuropa följs också med stort intresse inom rådet. Både förhandlingarna om ett EES-avtal och om de nordiska ländernas framtida förhållande till EG har aktualiserat frågan om formerna för och innehållet i det fortsatta nordiska samarbetet. I EES-avtalet har vi också fått in en klausul om det fortsatta nordiska samarbetet. De pågående och förestående förändringarna i det europeiska samarbetet och utvecklingen i Östeuropa har således redan uppmärksammats och föranlett åtgärder från rådets sida.

Statsministrarna har under 1992 låtit utvärdera de förändrade förutsättningarna för det nordiska samarbetet som en följd av den europeiska integrationen. Utvärderingen har resulterat i ett antal rapporter och deklarationer. Resultatet av den pågående nyorienteringen av det nordiska samarbetet kommer förhoppningsvis att klarna under denna session, men mycket tyder på att flera av de föreslagna åtgärderna aldrig kommer att realiseras.

I dokumenten finns förslag om stora satsningar på det nordiska kultursamarbetet bl.a. i form av en kulturfond. Vidare uttalas att 50 procent av den nordiska budgeten år 1996 skall gå till kultur, forskning och utbildning. Att det inte blir någon ny kulturfond vet vi redan. Enigheten mellan statsministrarna och parlamentarikerna i rådet om att det nordiska kultursamarbetet skall stärkas ytterligare är stor. Lika stor är dock inte enigheten om varifrån pengarna skall tas. Statsministrarnas målsättning att 50 procent av budgeten 1996 skall tillfalla kultur, utbildning och forskning har väckt stor debatt i rådet. Tveksamhet råder om att låsa den framtida budgetdiskussionen vid fasta procentsatser för olika områden. Det måste vara de konkreta åtgärderna som är utslagsgivande.

I statsministergruppens rapport pekas också på olika åtgärder för att minska den nordiska byråkratin och stärka den politiska styrningen av samarbetet. Inte heller här tycks det bli någon större förändring. I stället för den tidigare ställföreträdarkommittén får vi en nordisk samarbetskommitté, minskningen av antalet ämbetsmannakommittéer får inte den omfattning som var tänkt, antalet ministerråd har blivit fler, inte färre, och någon samlokalisering av de nordiska sekretariaten kommer inte att äga rum. Det återstår alltså att se vilka resultat reformarbetet med det framtida nordiska samarbetets innehåll, form och finansiering kommer att få.

Som tidigare ordförande i rådets budgetutskott kan jag glädja mig åt att rådet enligt det ministerrådsförslag som nu föreligger om ändringar i Helsingforsavtalet kommer att få ett ökat inflytande på budgeten. Jag är medveten om att juridiska utskottet, som haft att behandla ministerrådsförslaget om ändringar i Helsingforsavtalet, inte är helt till freds med den föreslagna ändringen.

Beträffande budgetens storlek bör vi också vara uppmärksamma på att vi i det nordiska samarbetet inte har någon överstatlighet. Konsensusprincipen gäller, och det innebär att det land som vill minst blir vägledande. Detta måste bearbetas nationellt och inte enbart genom kritik av ministerrådet. Man bör också komma ihåg att den nordiska budgeten totalt endast omfattar ca 700 miljoner danska kronor, varför byråkratin för denna inte bör vara alltför stor. Till detta kommer den ström av olika nya medlemsförslag som presenteras av rådsmedlemmarna utan någon tanke på hur de skall finansieras.

Nordiska rådets samarbete och kontakter med närområdena har utvidgats under 1992. Huvudkontakterna har man fortsättningsvis med de tre baltiska länderna och med de nordvästra delarna av Ryssland. För att stödja den demokratiska utvecklingen i närområdena har presidiet ett utbytesprogram för parlamentariker från Estland, Lettland, Litauen, Polen

och Ryssland. 21 parlamentariker från dessa länder kommer under våren 1993 att besöka de nordiska länderna. Utbytesprogrammet bidrar till ökade kontakter mellan parlamentariker i Norden och Baltikum, vilket är positivt, men formerna för utbytet bör ses över när erfarenheterna härav föreligger. Ovanligt många resor går till Reykjavík och mycket få till Helsingfors, vad nu detta kan bero på.

Den grundläggande idén i statsministerrapporten är att den politiska styrningen av det nordiska samarbetet skall stärkas. Detta måste vara vägledande även för den reformering som skall ske på rådssidan. Nordiska rådet måste självt ta ställning till om det enbart skall vara en diskussionsklubb med rätt för de enskilda medlemmarna att framlägga omöjliga medlemsförslag utan att se till helheten.

Herr president! Jag är övertygad om att Norden har en viktig roll att fullgöra i framtidens Europa, men för detta krävs att det nordiska samarbetet utformas på ett sådant sätt att nordiska landvinningar tryggas och nordiska intressen tillvaratas i den europeiska integrationen. Nordiska rådet har definitivt inte spelat ut sin roll, men framöver måste säkerligen rådet lära sig att spela en annorlunda roll.

Steenholdt (At): Hr. præsident! Som medlem af Nordisk Råds kulturudvalg har jeg bemærket, at et af de nye forslag er, at kulturfondens bevilling nu bliver øget på bekostning af nedlæggelse eller begrænsning af en række forskningsprojekter i Nordisk Råds regi gennem en omlægning af finansieringen til de nationale budgetter. Dette kunne føre til en nedprioritering af forskningen, men da statsministrenes redegørelse i går helt tydeligt opprioriterede specielt forskningen, håber jeg, at de deltagende regeringer vil leve op til de smukke løfter og stadig støtte den forskning, der nu finansielt omlægges.

Jeg har personlig brugt megen tid til at tænke over, hvad en ændring af finansieringen af f.eks. Nordisk Federation for Medicinsk Undervisning indebærer. Vi har - også efter min mening - generelt brug for en styrkelse af den nordiske kulturelle identitet, og de nordiske forskningsprojekter er netop efter min mening en af forudsætningerne for en videre udvikling af de solidariske nordiske samfund.

I øvrigt er jeg bekymret for, at det nordiske samarbejde bliver mere centralistisk, baseret på snævre styrelser, når man samler større pengemidler i pulje, og bekymret for, at støtte til gode projekter så måske bliver helt afhængig af enkeltpersoners interesse.

Vi har arbejdet flere år i Nordisk Råd med den parole, at ingen af de nordiske lande bør isoleres eller lade sig isolere. Men i disse år bliver det stadig tydeligere, at alle de nordiske suveræne stater - dog uden Island - er på vej ind i EF. Det Europæiske Fællesmarked er efterhånden en nødvendighed for hvert nordisk land for at sikre en fremtid rent økonomisk, idet vi ellers risikerer at stå bagest i rækken i en lang kø både med hensyn til EF og EØS.

Grønland, som jo også er en del af Norden, må nu vågne op og følge det øvrige Norden ind i EF og ikke isolere sig. Dette er nu blevet en nødvendighed for det økonomisk svage Grønland.

Kære venner, husk dog på den vestnordiske region! Statsminister Carl Bildt fremhævede i går både samarbejdet med Baltikum og samarbejdet omkring Østersøområdet som væsentlige arbejdsområder samtidig med arbejdet med EF-tilslutningen. I den forbindelse skal jeg minde om Vestnorden, der som regionalt område har helt særegne problemer, interessefællesskaber og særskilte kulturelle værdier, der ikke må glemmes, når der satses på åbningen mod Baltikum og samarbejdet omkring Østersøområdet. Der kunne opfattes en tendens i statsministrenes redegørelse mod en stigende fokusering på syd og øst. Dette finder jeg også væsentligt, men de specielle problemer, der ligger i Vestnorden, må heller ikke glemmes.

Arbejdsløsheden er desværre heller ikke ukendt i Grønland. Med den meget enstrengede erhvervsstruktur, vi har, er vi naturligvis meget sårbare over for udefra kommende påvirkninger. For en nordisk bonde er det svært at forstå, at en fisker også kan blive arbejdsløs.

For mig er det glædeligt, at man her debatterer racisme åbent - specielt racisme i de nordiske lande. Dette er også nødvendigt i den verden, vi i dag lever i. Jeg husker stadig den norske politiker Jo Benkows velanbragte tale om racisme under Nordisk Råds session i Stockholm 1989. Den slags taler bør der være flere af på Nordisk Råds sessioner.

Men vi må indrømme, at racismen kan blive ved med at spøge, så længe arbejdsløsheden og de økonomiske nedgangstider er hverdagskost - også i de nordiske lande.

Da 1993 er FN-året for oprindelige befolkninger, vil jeg hermed opfordre Nordisk Råd til at benytte lejligheden til at anbefale, at der udsendes en udtalelse for at gøre alle lande opmærksom på FNs menneskerettighedserklæring om principper og internationale regler for det enkelte menneskes ret til et selvstændigt, retfærdigt og værdigt liv - uafhængigt af race, religion eller tilhørsforhold.

Hr. præsident! Vi må alle gøre en indsats for at standse racismens fremgang. Det er noget ubehageligt noget, som dukker op specielt i økonomiske nedgangstider. Vi må stå sammen og afvise dette uvæsen. Det bør slås fast, at racisme har været, altid bør være og stadig er u-nordisk.

Anker Jørgensen övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Järvilahti (Kesk.): Herr president! Statsministrarnas arbete med att omstrukturera det nordiska samarbetet har varit mödosamt. Det har t.o.m. rått osäkerhet om det kommande samarbetets huvudmål och prioriteringar. Ursprungligen talade man om sju tyngdpunktsområden, vilket i detta skede vuxit till tolv. Delvis rör det sig dock om samma saker, som bara lyfts ut ur tidigare huvudrubriker eller omgrupperats på annat sätt. Jag beklagar också att vi inte lyckades få till stånd en samlokalisering av

ministerråds- och presidiesekretariatet. En samlokalisering skulle ha skapat ett starkare nordiskt input-organ, som kunde ha fungerat som en drivkraft för samarbetet.

Herr president! Statsminister Bildts tal placerade på ett utmärkt sätt in Norden och det nordiska samarbetet i ett större sammanhang, liksom det angav riktlinjerna för det kommande samarbetet. Speciellt välkommen är Sveriges avsikt att under sitt ordförandeskap driva på en prioritering av var olika frågor skall skötas. Dels sker det en överlappning mellan det nordiska samarbetet och EES-avtalet, dels mellan en nordisk och en nationell nivå. Jag är nämligen övertygad om att stora fördelar kunde nås, exempelvis inom forskning, om det skedde på en nordisk nivå i stället för att vart och ett land sysslar med forskning inom samma område.

Herr president! I Århus rådde en betydande enighet om att kultursamarbetet skulle förstärkas. Jag ställde mig dock negativ till en mekanisk budgeteringsprincip, där hälften av de samnordiska medlen skulle gå till kulturen, då vi inte har klarhet i hur detta drabbar andra områden av betydelse idag.

Då kultursatsningen inte ännu getts ett klart konkret innehåll och nivån inte slagits fast, försvåras en bedömning av det nordiska samarbetets inriktning.

Herr president! Jag har dessutom som parlamentariker svårt att tro att mitt intresse för nordiskt samarbete skulle vara lika stort som nu, ifall samarbetet i praktiken enbart skulle handla om kultur, i en tid då vi står inför en enorm arbetslöshet, och stora utmaningar vad gäller de nordiska närområdena. Regionalpolitiskt och gränsregionalt samarbete med närområden skall inte enbart ses som ett samarbete i ensidig riktning utan ett samarbete som också är till för att på lång sikt skapa marknader för det nordiska näringslivet.

Sundheds- og forsikringsminister **Sighvatur Björgvinsson** (A): Hr. præsident! Det ser nu ud til, at EØS-aftalen bliver til virkelighed i år - forhåbentlig fra midten af året. Dermed er de største og mest betydningsfulde internationale forhandlinger, som fire af de fem nordiske lande er enedes om, trådt i kraft. Denne aftale vil naturligvis føre til store ændringer i nordisk samarbejde. Både samarbejdsformen og samarbejdets indhold vil blive ændret.

En ændret karakter af nordisk samarbejde er ikke ensbetydende med et svækket samarbejde. Som en del af den europæiske integration vil regionalt politisk samarbejde mellem de nordiske lande også være af betydning.

I mellemtiden har tre af disse fire lande, nemlig Sverige, Finland og Norge, besluttet sig for et direkte medlemskab af EF, og forhandlingerne om et sådant medlemskab er allerede påbegyndt.

I Island er der for tiden ikke interesse for at deltage i sådanne forhandlinger. Medlemskab af EF er nærmest nu kun et akademisk spørgsmål i Island og vil forblive et sådant i den nærmeste fremtid. Om islændingene i

fremtiden vil ændre deres synspunkt, er en anden sag. Et sådant ændret syn beror bl.a. på, om EF ændrer sin fiskeripolitik.

Island vil derfor ikke søge medlemskab af EF sammen med jer andre. Selv om forhandlingerne mellem de andre nordiske lande og EF fører til et positivt resultat, vil Island komme til at stå udenfor. Hvis en sådan situation opstår, kan det have negativ virkning for det nordiske samarbejde, men dette er en kendsgerning, man må se i øjnene.

Blandt de forhåbninger, vi har vedrørende EØS, er, at EØS-overenskomsten vil styrke økonomien i de nordiske lande og dermed hjælpe os med at bekæmpe arbejdsløsheden, som nu er et stigende problem i Norden.

For første gang i efterkrigstiden ser vi nu arbejdsløshed i Island som et virkeligt problem. Endnu har vi ikke arbejdsløshed af samme karakter som i andre europæiske lande, det vil sige, at vi ikke har mange, som har måttet leve med langvarig arbejdsløshed, og vi har ikke arbejdsløshed blandt unge mennesker som et særligt problem. Men de erfaringer, vi allerede har, viser, at der er fare for, at arbejdsløsheden i Island kan blive af varig karakter. Kampen mod arbejdsløsheden er et af regeringens vigtigste mål. I Island er vi simpelt hen ikke parat til at anerkende, at en vis arbejdsløshed er uundgåelig.

Vi betragter et øget samarbejde med Europa som et af de vigtigste instrumenter, man nu har mod arbejdsløshed. Uden et sådant samarbejde ville vores muligheder for økonomisk vækst forblive svækkede. Alle de midler, man har i sit arsenal imod arbejdsløshed, må tages i brug. EØS-aftalen er blandt de mest betydningsfulde af disse, og vi har ikke råd til at forspilde de chancer, aftalen giver os. Voksende udgifter til helse og socialsektoren er et af de problemer, som alle regeringer i Nordamerika og Vesteuropa kæmper mod.

Samtidig er det de lande, som har stagnation eller økonomisk tilbagegang, som har de største problemer af alle. Island er et af disse lande. Spørgsmålet er, hvordan vi kan bevare velfærdssystemet i en sådan situation. I en sådan situation findes ingen enhed og ingen nemme og enkle svar.

Stort set har man kun 3 ting at vælge imellem: enten at mindske det sociale serviceniveau, man tilbyder, at forhøje skatter i en periode med faldende indkomster eller pålægge folk øgede direkte omkostninger i håb om, at øget viden om udgifter hos befolkningen kan hjælpe til med at modvirke sløseri og misbrug, som vistnok findes i velfærdssystemet. I Island har man valgt den sidste løsning. Det har ikke været let at indføre de foranstaltninger, man indtil nu har gjort, tværtimod. Men på denne måde har man kunnet opretholde nogenlunde samme sociale serviceniveau som hidtil.

I et øget europæisk og internationalt samarbejde vil Nordens folk møde mange udfordringer. Blandt de største er, hvordan vi skal bevare vor frihed og uafhængighed, men måske frem for alt, hvordan vi fortsat kan udvikle vort sociale system, som bygger på folkets rettigheder og fælles ansvar - det, vi kalder "den nordiske model". Kun i et fortsat og stærkt sam-

arbejde mellem Nordens folk kan vi forsvare og videreudvikle "den nordiske model" i morgendagens verden.

Alsaker (KrF): Ærede president! I Norden har vi den senere tid hatt en debatt om rasisme og innvandrerfiendtlige holdninger. Det skjer på en dyster bakgrunn.

I løpet av 1992 har det funnet sted ca. 1 800 angrep på flyktninger, innvandrere og jøder i Tyskland. Høyreekstreme og nynazistiske grupper marsjerer igjen. Situasjonen er verst i Romania, Ungarn og Tyskland, der den også var verst for 50 år siden. I det tidligere Jugoslavia er etnisk rensing en brutal realitet. Historiens spor er skremmende, og det hele føles uhyggelig! I Norden har nynazistiske grupper særlig markert seg i Sverige. Først kom planen om en nynazistisk verdenskonferanse i Stockholm, og så kom skjendingen av den jødiske gravplassen i samme by.

I morgen kan nynazistiske grupper marsjere også i de andre nordiske land. Eksistensen av høyreekstreme grupper gir grunn til å være på vakt.

Jeg tror at om en nasjon går sammen, kan antisemittisme og rasisme bekjempes. Om vi som politikere og massemedia forstår faren vi står overfor, er det mulig å vinne denne kampen i Norge, i Norden og i Europa.

Hvorledes kan våre demokratier forsvare seg mot rasisme og nynazisme? Første forsvarslinje er etter min oppfatning klare politiske holdninger og opinionspåvirkning. Annen forsvarslinje er bruk av eksisterende lovverk. Og tredje forsvarslinje er eventuelt forbud av organisasjoner.

Når det gjelder første forsvarslinje, som er klart den viktigste, er det positivt at Regjeringen tar initiativ til opplysnings- og holdningskampanjer både hjemme og ute.

Positivt er det også bl.a. at det er dannet komiteer mot antisemittisme i de nordiske land, og at man f.eks. planlegger hovedparoler mot rasisme i 1. mai-togene. Viktig i denne sammenheng er at vi nå står overfor en ny flyktningsituasjon i Europa. Mer enn tradisjonelle asylsøkere med krav om individuell behandling vil vi stå overfor grupper av krigsflyktninger som blir forfulgt nettopp på grunn av etnisk tilhørighet.

Denne nye situasjonen krever en ny debatt om flyktning- og asylpolitikken. I Norge har Kristelig Folkeparti krevd og fått gjennomslag for at Regjeringen skal utarbeide en stortingsmelding om flyktningpolitikken.

Det har vært en aktuell debatt i Norge om holdningen til kosovo-albanerne. Norge har ca. 2 000 av disse, og Regjeringen har nå et vedtak som åpner for tilbakesendelse av dem som ikke har fått sine asylsøknader godtatt. Kristelig Folkeparti har protestert mot dette, fordi vi mener situasjonen er svært usikker i Kosovo, med betydelige og til dels systematiske overgrep fra serbernes side mot kosovo-albanerne. Det er også stor fare for at krigen brer seg nettopp til Kosovo. Problemet for Norge er at Sverige har gjort et vedtak som åpner for tilbakesendelse. Men Sverige har som kjent et langt større antall kosovo-albanere, ca. 40 000. Saken illustrerer viktigheten av en best mulig nordisk samordning av flyktning- og asylpolitikken.

Når det gjelder annen forsvarslinje, bruk av eksisterende lov mot rasisme, har vi her i Norge bl.a.en egen straffeparagraf om rasistiske krenkelser. Den har i mange år vært en hvilende bestemmelse, til tross for at grupperinger har drevet med bl.a. massiv jødefiendtlig propaganda, også kombinert med drapstrusler. Det er derfor nå behov for en skjerpet håndhevelse av denne paragrafen, noe det også er en bred politisk enighet om.

Når det gjelder tredje forsvarslinje, eventuelt forbud mot organisasjoner, er det ikke foreløpig en aktuell problemstilling i Norden, skjønt jeg har forståelse for at f.eks. Tyskland med sin aktuelle situasjon og historie har gått til det skrittet å forby noen organisasjoner.

Vi skal vel også huske på at høyreekstreme og nynazistiske grupper kanskje trives bedre under enn over jorden.

Svärd (c): Herr president! Mycken tankemöda har under en tid ägnats åt det som kallas en nyvärdering av Nordiska rådets arbete. De flesta synes vara eniga om att Nordiska rådet har en viktig roll att spela även i framtiden. Inte minst den nya situationen i Europa med ett utvecklat samarbete och med allt flera länder som medlemmar inom EG kommer att skapa behov av ett gemensamt nordiskt handlande.

Ett antal områden nämns i statsministerrapporten och presidierapporten som särskilt viktiga i det framtida nordiska samarbetet. Högst av allt prioriteras samarbetet på kulturområdet. Där har man t.o.m. gått så långt att det talats om att halva Nordiska rådets budget skulle gå till detta område i framtiden. Även om kultursamarbetet är viktigt så är det väl ändå att gå för långt att oberoende av hur mycket pengar Nordiska rådet kommer att ha till sitt förfogande så skall hälften gå till kulturområdet. Hur skall det på det sättet kunna bli några pengar till andra prioriterade områden? Inte minst det framtida samarbetet på miljöområdet kommer att kräva pengar om det skall bli mer än ord!

Den ensidiga satsningen på kulturen på bekostnad av övriga områden motsägs också av statsministergruppen själv som konstaterat att "projektverksamheten är något av själva kärnan i det nordiska samarbetet".

Med hänsyn till det stora intresse som inte minst statsministrarna visat Nordiska rådet och dess framtid finns det anledning att vara glad. Av statsminister Bildts tal i går framgick att man åter var redo att på nytt pröva möjligheterna för ett verksamt nordiskt TV-samarbete. Underlag för beslut redan under detta verksamhetsår utlovades. Bra!

Men det finns också anledning att fundera över om de hittillsvarande formerna för vårt beslutsfattande kan anses tillräckliga för att nå angelägna resultat inom rimlig tid. Kanske är det dags att pröva tanken att på vissa områden ge Nordiska rådet en överstatlig makt? Jag tror det!

Låt mig peka på några områden där tanken åtminstone borde kunna prövas:

Varför skulle inte hela trafiksäkerhetsarbetet kunna göras till en gemensam nordisk angelägenhet? Så småningom kommer dessa frågor ändå

att för flera av Nordiska rådets medlemsländer beslutas inom EG. Om något skulle kunna minska antalet trafikolyckor så tror jag att det skulle vara gemensamma regler och aktiviteter i de nordiska länderna. Forskning och utveckling inom området skulle också bli effektivare med en samordning av resurserna. Men utan att någon kan fatta de avgörande besluten blir det mest konferenser och uttalanden.

Frågan om typgodkännande av fordon är ett annat område som borde gå att samordna. Massor av resurser spenderas i onödan på att alla länder skall avdela egna medel för i praktiken samma sak. När de totala resurserna minskar borde alla möjligheter till besparingar tillvaratas. Men det krävs förutsättningar för att fatta för alla bindande beslut, annars går det för sakta.

Som tur är inträffar större olyckor inte så ofta. Men när så sker krävs noggranna utredningar om orsaker för att kunna minska risken för upprepning. Varje land har sin egen haverikommission. Detta måste vara slöseri med resurser. Men det är sannolikt också så att effektiviteten i arbetet skulle öka med en gemensam nordisk haverikommission, med hänsyn till de större erfarenheter den skulle få genom att få arbeta oftare.

Ett annat område där varje enskilt land satsar stora pengar är väderlekstjänsten. När man nu för tiden via TV följer väderleksutsikterna för t.ex. Sverige används uppenbarligen samma satellitbilder som i Norge, Finland och Danmark. Är det verkligen nödvändigt att varje land har sin egen organisation på detta område? Vädret kan ju ändå inte påverkas. Det handlar bara om rapporter om hur det varit och prognoser för hur det kommer att bli.

Herr president! Det finns alltså en rad områden där effektivitet skulle kunna vinnas och pengar sparas om vi kunde tänka oss att överlåta det verkliga beslutsfattandet till Nordiska rådet. Jag tycker tiden nu är mogen för att noga pröva dessa tankar. Jag har svårt att se att det jag förslår skulle kunna vara kontroversiellt.

Danmark är medlem i EG, Finland, Norge och Sverige har ansökt om medlemsskap. I EG-sammanhanget överlåts beslutsfattandet till gemensamma organ som ganska snart kan komma att representera ett 20-tal länder.

Här i Nordiska rådet handlar det om fem länder, dessutom nära grannar med en i långa stycken gemensam historia och kultur.

Herr president! Vi borde nu vara mogna att våga pröva överstatligt beslutsfattande inom några praktiska områden.

Berith Eriksson (v): Herr president! FN har proklamerat 1990-talet som folkrättens årtionde och 1993 som Urbefolkningens år. Våra länder har alla ett eget ursprungsfolk. För Norges, Sveriges och Finlands del återstår att ge samerna representation här i Nordiska rådet. Nu när även Sverige får ett sameting kunde det vara lämpligt att de olika ländernas sameparlament fick en plats i ländernas delegationer.

I demokratier med god ekonomisk tillväxt kan majoriteter och minoriteter leva ett civiliserat samliv. Främlingskap är en social konstruktion, en del av en gränsdragningsprocess som polariserar "vi" och "dom" och får en stark känslomässig laddning. Denna konstruktion sker på flera nivåer i samhället och har att göra med ekonomiska och politiska processer som berör och kopplas ihop med frågor kring vår existens och med våra upplevelser av mening och trygghet.

De kommunistiska och de kapitalistiska staterna har försökt nå välfärdssamhället på olika vägar. De kommunistiska samhällena har fallit, och den politiska retoriken i väst pekar på kapitalismens överlägsenhet. Men denna retorik stämmer inte med den sociala verklighet som människor upplever i Västeuropa. I sprickorna mellan politisk retorik och upplevd verklighet växer känslan av oro och vanmakt.

Nedrustningen av välfärdssamhället skakar i dag folkhemmen i grunden. För många blir invandrare och flyktingar konkreta symboler för ett upplevt hot. De främsta angreppspunkterna är kostnaden och kulturskillnaderna.

Stat, myndigheter och massmedia deltar också i konstruktionen av det främmande som ett hot - stat och myndigheter bl.a. genom att administrera och organisera flyktingmottagningen på ett sätt som skapar motsättningar, och massmedia bl.a. genom att ge stort mediautrymme åt otypiska händelser.

Herr president! Ondskan har åter fått ett ansikte genom det fruktansvärda krig som samvetslösa politiker i sin makthunger har startat i det forna Jugoslavien. Miljoner människor försöker rädda sig undan utrotningskriget, och Europa har åter stora egna flyktingskaror.

Europa måste klara sina flyktingproblem självt. Det som hände under andra världskriget, när land efter land stängde sina gränser för judarna, får inte upprepas. De europeiska länderna måste samarbeta under en gemensam plan för att kunna hjälpa grannar i nöd. Som ett första steg behöver en nordisk samordning av lagar och regler ske och en gemensam strategi bildas i ESK och Europarådet både vad gäller att undanröja flyktens orsaker och i arbetet för en gemensam lösning när stora grupper av människor behöver skydd. Den situationen kan uppstå av andra anledningar än krig. En härdsmälta i ett kärnkraftverk är en annan sådan situation.

Herr president! Krig är det absolut dyraste sättet att lösa problem och konflikter. Den ekonomiska krisen i det forna Jugoslavien kom före och förstärkte den nationalistiska. I början av 1980-talet blev landets utlandsskuld ohanterlig, och den åtstramningspolitik som Internationella valutafonden beordrade ledde till att levnadsstandarden sjönk med 60 procent under 80-talet. Nu när vi har facit i handen bör vi dra en lärdom av vad som hänt: hellre bistånd än krig. Nordens länder bör även samarbeta runt bistånd och ekonomiska satsningar i andra potentiella krigshärdar. Krig måste förebyggas.

Sinikka Hurskainen (SDP): Herr president! Arbetslöshetssiffrorna har stigit våldsamt i alla de nordiska länderna. I Finland finns det i dag drygt 400.000 arbetslösa och antalet förutspås öka ytterligare i år. Arbetslöshetsgraden i hela Finland är 17 procent. Ungdomar har det sämre ställt. Arbetslösheten bland ungdomar är till och med 30 procent. Samma tendens förekommer antagligen i de övriga nordiska länderna.

Sysselsättning för ungdomar har en stor betydelse med tanke på samhälls- och arbetsmoralen. Dagens ungdomar är snart en förlorad generation om de inte ges möjlighet att uppleva vad arbete innebär. Ungdomar bör få veta hur det känns när man har en plats i samhället och när man behövs.

Ungdomar får naturligtvis arbetslöshetsersättning men det räcker inte. Det kan inte vara rätt att få ersättning utan att behöva göra någonting. Samhället borde understöda sysselsättningen och skapa nya arbetsplatser. Inom Norden borde man snarast reda ut statens och kommunernas möjligheter att tidigarelägga offentliga investeringsprojekt som kunde sätta stopp för den ökande arbetslösheten.

Också kvinnornas ställning på arbetsmarknaden försvagas under lågkonjunkturen. I dag förekommer förmodligen inte diskriminering vid anställning. Däremot är det ofta de kvinnor som lockats ut på arbetsmarknaden under högkonjunkturen som under lågkonjunkturen får gå först. Samtidigt skärs familjers socialskydd ner och antalet dagvårdsplatser minskar. Detta försvårar ytterligare kvinnornas möjligheter att få arbete. Ekorrhjulet är i gång.

Nordiskt Forum ordnas i Åbo 1994. Förberedelserna är i full gång men genomförandet kräver ytterligare medel. Budgeten för hela Forumet är 13,5 miljoner danska kronor men utöver själva budgeten borde man finna medel för Forums kulturevenemang. De nordiska statsministrarna har slagit fast att 50 procent av den nordiska budgeten är avsedd för kulturen. Skulle man inte där kunna finna medel också för Forums kulturevenemang som utgör en viktig del av verksamheten.

I övrigt anser jag att det inte är så förnuftigt att enbart satsa på kultur. Hela den nordiska välfärdsmodellen blir nämligen hotad när den måste konkurrera om en budgetandel på 30 procent med många andra branscher. Miljön har ju lovats en andel på 20 procent. Jag fäste uppmärksamhet vid detta redan vid sessionen i Århus. Nu ser det ut som om också många andra lagt märke till detta missförhållande.

Jag anser att det är viktigt att Nordiska rådet får påverka uppgörandet av den nordiska budgeten. Rådet skall kunna bestämma om prioriteringarna i budgeten inom vissa ramar och ministerrådet borde följa dessa prioriteringar. Då garanteras parlamentarikernas påverkningsmöjligheter och demokratin bevaras.

Herr president! Den rådande depressionen behöver inte drabba det nordiska samarbetet. Den nordiska välfärdsstatsmodellen borde exporteras till Europa. Vi har uppnått en hel del när det gäller arbetsmiljö- och arbetsmarknadsfrågor, social- och hälsovård samt jämlikhet. Meningen är väl inte att vi nu skall avstå från allt detta? Vi borde försöka påverka ut-

vecklingen inom dessa områden i Europa. Jag hoppas att också ministerrådet fäster uppmärksamhet vid detta.

Kaci Kullmann Five (H): Den norske avisen Dagbladet presenterte i går en meningsmåling der nordmenn og dansker har svart på spørsmålet som lyder slik: "I valget mellom en EF-union og en nordisk union, hva ville du foretrekke?" 28 pst. av nordmennene svarer Norden og like mange EF. I Danmark svarer 35 pst. EF, mens litt flere, 39 pst., svarer Norden-unionen. Undersøkelsen slås opp som oppsiktsvekkende, hvilket jeg ikke synes det er grunnlag for. Det mest forbausende er nok at så mange, også i Norge, i det hele tatt kan tenke seg å si ja til en union, nemlig hele 56 pst. Men undersøkelsen forteller noe annet viktig: jakten på alternativene til EF er i gang. Og noen vil da sette søkelyset på Norden.

Jeg vil gjerne gi en klar melding tilbake: Norden er ikke og kan ikke bli et alternativ til EF. Vi er for små til å løse våre miljøproblemer effektivt. Vi er for like i våre økonomier og vårt arbeidsliv til å trekke full nytte av samordning. Forsvarspolitisk har vi fortsatt ulike løsninger. Handelspolitisk har vi nå vedtatt å bli en del av EFs indre marked gjennom EØS-avtalen. Det har vi gjort ut fra hensyn nettopp til våre økonomier og til våre arbeidsplasser.

Med lettelse konstaterer jeg at EØS-avtalen kan komme på plass fra 1. juli med en tilleggsprotokoll. Det er en særdeles viktig avtale for våre land og for det nordiske samarbeidet. I år etter år har man i Nordisk Råd og i regjeringssamarbeidet talt om Norden som hjemmemarked. Men drømmen gikk altså ikke i oppfyllelse før EF kom på banen med sitt indre marked. Det var aldri kraft nok i det nordiske samarbeidet til å skape fri flyt av varer, tjenester og kapital. Det har jeg selv opplevd som frustrerende som handelsminister.

Dette er en erfaring fra det praktiske nordiske samarbeidets utilstrekkelighet som jeg ikke synes vi har lov til å glemme. Det understreker at nordisk samarbeid ikke er et alternativ, men et supplement til det europeiske samarbeidet på slike viktige områder.

Ledigheten er vår største politiske utfordring i dag - som enkeltnasjoner, som nordisk fellesskap og som europeere. Økt økonomisk verdiskaping som kan skape jobber til flere og sikre fundamentet for velferdsstaten vår i fremtiden, er det helt sentrale mål for Høyres politikk. Jeg er enig med våre statsministere som understreker at vi vil ha større muligheter til å løse problemet dersom vi samarbeider, enn om vi står alene. Derfor bør vi se de nordiske lands infrastrukturinvesteringer i sammenheng, arbeide for vekststimulerende tiltak på EØS-plan, gjøre hva vi kan for å få en GATT-avtale i havn, satse på utdanning, forskning og utvikling, hvor nordisk samarbeid absolutt kan bidra positivt.

Men vi må samtidig ha klart for oss at samordning ikke hjelper det aller minste hvis det er feil politikk man samordner om, og at det heller ikke hjelper å klamre seg til en EØS-avtale og tro at den skal skape nye arbeidsplasser, hvis man ikke samtidig er villig til å gjøre de nødvendige til-

tak i egen nasjonal økonomi og lovgivning. Verken underskudd eller overbud blir bedre ved at man forsøker å gjøre dem overnasjonale.

Det hjelper heller ikke å holde taler om hvor viktig det er å få ned underskuddet i statsbudsjettet og dermed få redusert renten, hvis man deretter stemmer for å øke underskuddet og det offentlige utgiftsnivå. Men det er altså det det norske Arbeiderpartiet gjør.

Forslaget fra den sosialdemokratiske gruppen om en sysselsettingskommisjon på nordisk plan løser ikke problemene. Selv om det nok er godt ment, er det galt tenkt. Jeg viser til Geir Haardes innlegg for den konservative gruppen, der han redegjorde for vårt syn på forslaget og for vårt alternativ. Sosialdemokratenes forslag får meg til å tenke på hva Bill Clinton fortalte under valgkampen. Han hadde fått en bok av sin kone som bl.a. inneholdt en definisjon på "insanity". I diplomatisk språk vil jeg oversette det med "uklokskap", og da lyder definisjonen slik: Uklokskap er å gjøre mer og mer av det samme og håpe på helt andre resultater. Det er denne oppskriften Arbeiderpartiet og Regjeringen lever etter i Norge, og som de dessverre ser ut til å ha fått støtte for fra de andre sosialdemokratiske partiene i Norden. Det er en oppskrift jeg ikke kan anbefale.

Skal vi klare å øke sysselsettingen og sikre veksten i økonomien vår i årene fremover, må vi gjenreise veksten i privat sektor. I Norge har vi mistet 180 000 arbeidsplasser i privat sektor i løpet av de siste fem årene. I samme periode har vi økt med 60 000 arbeidsplasser i offentlig sektor - altså bare hver tredje tapte arbeidsplass er blitt kompensert.

Vi må nå rett og slett snu denne utviklingen, redusere offentlige utgifter, kanalisere mer av våre ressurser over i privat sektor, og særlig må vi stimulere små og mellomstore bedrifter. Bedret kapitaltilgang samt skatte- og avgiftslettelser er helt sentralt for å oppnå dette. Dette er virkemidler som jeg er overbevist om vil gi bedre resultater både for de ledige og for samfunnene våre for øvrig enn det som ligger i det sosialdemokratiske alternativ.

Birgitta Dahl (s): Herr president! I dåliga tider är det särskilt viktigt att satsa på framtiden. Vi får inte låta oss nedslås i passivitet. Vi får inte nöja oss med passiva åtgärder, hur generöst än stödet till de arbetslösa är. Vad som behövs är aktiva insatser för att bekämpa arbetslösheten, åtgärder som kan vända utvecklingen, stärka den enskilde samt främja en sund och varaktig tillväxt.

De pengar som ändå måste till för att försörja de arbetslösa - det rör sig enbart i Norden om flera hundra miljarder kronor - måste målmedvetet satsas på sådana åtgärder som kan stärka den enskilde och som innebär att vi gör nyttiga samhällsinvesteringar för framtiden. Det är särskilt värdefullt att göra dem i en lågkonjunktur, eftersom de då på en gång kan ge arbete, stimulera utvecklingen och göras till en lägre kostnad än när sådana investeringar måste trängas med industrins investeringar.

Få om ens något område lämpar sig bättre för denna typ av insatser än investeringar i ett nytt miljövänligt transport- och energisystem i Norden, i

Nordosteuropa och i hela Europa. Här förenas behoven och kraven när det gäller miljö, ekonomi, tillväxt - som är varaktig och sund - arbete, industriell utveckling, konkurrenskraft och internationell solidaritet.

Nyckeln till bättre miljö och ekonomi heter ny teknik och ny infrastruktur. Om Norden och Västeuropa skall kunna förbättra sin egen livsmiljö och uppfylla sina åtaganden i olika internationella miljöavtal, och om vi skall kunna ge våra bidrag till det regionala och globala miljöarbetet, måste vi ta vårt ansvar för att utveckla ny teknik och bygga upp en ny infrastruktur, som uppfyller dessa krav.

Vad det handlar om är att vi skall avveckla kärnkraften samt minska beroendet av olja och kol så mycket som möjligt till förmån för ny miljöriktig och energisnål teknik. Det handlar om att komma bort från beroendet av bensin och diesel och i stället så mycket som möjligt satsa på järnvägar och kollektivtrafik samt sjöfart. Det handlar om att sanera våra storstäder och tätbefolkade områden och att utforma en ny samhällsplanering, som främjar hushållning med resurserna.

Situationen i Österuropa är särskilt allvarlig. Men där finns också särskilt stora möjligheter att göra nytta, om vi kan bidra till att bygga upp nya miljöriktiga trafik- och energisystem där.

Den socialdemokratiska gruppen har i ett särskilt medlemsförslag pekat på behovet och uppgiften att bidra till att bygga upp ett nytt miljöriktigt och energisnålt energisystem i våra grannländer. Vi kan förena uppgiften att ta fram alternativ till de mycket miljöfarliga anläggningar som finns där och som också hotar oss med uppgiften att minska vårt eget beroende av olja, kol och kärnkraft.

I vårt medlemsförslag pekar vi på möjligheterna att utvidga samarbetet när det gäller eldistribution och att bygga en naturgasledning, som passerar Sverige och där hjälper till med kärnkraftsavvecklingen. Den skulle också hjälpa Finland att finna en god lösning på landets eldistributionsproblem. Naturgasledningen skulle gå vidare till Baltikum-S:t Petersburgområdet och göra det möjligt att snabbt skapa ersättningsanläggningar till farliga kärnkraftsanläggningar och oljeskifferanläggningar.

Herr president! De uppgifter som vi står inför är förvisso mycket stora. Men här finns även oerhörda möjligheter att åstadkomma resultat. Uppgiften att bygga upp en ny infrastruktur för Europa skulle kunna ge miljoner européer arbete under 20-30 år framåt och innebära en väldig stimulans för våra ekonomier och industrier. Samtidigt skulle det sannolikt vara det bästa bidraget av alla när det gäller att förbättra Europas miljö

Jógvan A. Johannessen (Jvfl): Hr. Præsident. Vi, som lever her i Norden, vil på forskellige måder give det udseende af, at vi er ganske nær det mest fuldkomne, når det gælder forståelse og tolerance over for anderledes tænkende, anderledes troende - eller når det gælder etniske grupper eller mindretal, eller i forholdet til andre nationaliteter, hvis kultur adskiller sig fra vores kultur.

Desværre må jeg beklage, at vi her i Norden på mange områder slet ikke har kunnet leve op til denne påstand. Når vi kradser lidt i overfladen, eller når vi vasker fernisen af os, så opdager vi mange gange, at vi har meget at lære endnu, og at vi, når alt kommer til alt, ikke er så fantastisk meget bedre end mange af de nationer, som vi prøver at belære. For hvorledes har de såkaldte store nordiske nationer respekteret de etniske mindretal, som de har haft og stadig har inden for deres grænser?

Jeg tænker her bl.a. på de cirka 50.000 samer, som lever i Norge, de cirka 17.000 samer, som lever i Sverige, og de cirka 5.000, som lever i Finland.

Disse folk har haft deres egen kultur, som de kæmper for at bevare. Og hvorfor skal de ikke have lov til det? De udgør jo ikke nogen trussel for de respektive nationers kultur, som de lever iblandt. Men på den anden side kan man godt sige, at samme nationer udgør en trussel mod deres kultur.

For nok er vi alle lige, men der er alligevel nogle, som er mere lige end andre. Men jeg synes alligevel, at jeg kan skimte et lys forude.

Den højt ærede svenske statsminister, hr. Carl Bildt, nævnte i sin tale i går bl.a., at disse ting vil blive ændret. Det var jeg meget glad for at høre, for hvem skulle kende bedre til sådanne sager end vi på Færøerne, når man betænker, at også vi har kæmpet for vores kultur i hundreder af år, og at færøsk først blev anerkendt som officielt sprog på Færøerne så sent som i 1948.

Nordisk Råd taler også om arbejdsløsheden i de nordiske lande, og at man gennem samarbejde og forenede kræfter skal bekæmpe samme.

Men desværre - et er at tale om noget - noget helt andet er at udføre disse smukke ord eller tanker i praksis.

Arbejdsløsheden er stor i de fleste nordiske lande. Arbejdsløsheden er også forfærdende stor på Færøerne i øjeblikket.

Nu er Færøerne som bekendt et meget lille samfund, og det er ingen hemmelighed, at et lille samfund er mere sårbart end et stort, og derfor er udsvingningerne også meget store.

For ganske få år siden var arbejdsløshed et ukendt begreb på Færøerne.

Som bekendt er fiskeriet hovederhvervet på Færøerne. Næsten hele vor eksport er fisk eller fiskeprodukter. Men mange færøske fiskere er arbejdsløse, fordi mange af vores skibe ikke kan komme ud af havnene på grund af manglende kvoter eller kreditservice.

Jeg vil i denne sammenhæng takke vores islandske brødre for deres forståelse for vores problemer. Jeg kan desværre ikke sige, at Norge har udvist den samme forståelse. Jeg synes, at Norge kunne vise lidt mere vidsyn eller tænke lidt mere stort; for ganske vist skal jeg ikke benægte, at færinger er dygtige fiskere, men at de er så dygtige, at de med fire skibe er i stand til at nedfiske fiskebestanden i Barentshavet, tænker jeg er en overdrivelse af deres format.

Vi står i øjeblikket med ryggen mod muren og kæmper en fortvivlet økonomisk kamp. Men, hr. præsident, We shall overcome. For det siges, at der brænder en ild, og der findes en stump af en storm i hver eneste færing. Men det gør jo ikke situationen bedre for os, at Norge stiller så

store krav og betingelser for rejefiskeriet ved Svalbard, at det i realiteten er umuligt for os at drive rejefiskeri dér.

Derfor er spørgsmålet kort og godt, om denne udvikling er forenelig med ånden og målsætningen i Nordisk Råd. Jeg betvivler, for her kan jeg overhovedet ikke finde nogen vilje til samarbejde, for at et par hundrede mennesker kan få beskæftigelse.

En anden målsætning i Nordisk Råd er samarbejdet med de baltiske stater, og jeg lagde mærke til, at den svenske statsminister talte meget om de baltiske stater i sin tale i går.

Det forstår jeg udmærket, og det er helt naturligt, fordi Sveriges beliggenhed er jo af en sådan beskaffenhed, at ansigtet vender mod øst.

Vi på Færøerne har også stor sympati for de baltiske lande og deres store problemer, og al mulig støtte til disse lande har vores billigelse.

Men jeg lagde også mærke til, at statsministerens tale ikke omfattede Nordens lillebror, Færøerne. Det var måske en forglemmelse, men ellers har vi en følelse af, at vi er en del af den nordiske stamme.

Når Nordens lillebror af og til giver sine større søskende et spark over skinnebenet, så er det ikke af ondskab, det er heller ikke, fordi han har mindreværdskomplekser. Nej, det er, fordi han vil henlede opmærksomheden på, at "har norðuri i Atlantshavinum liggur eitt lítið land, sum eitur Føroyar og í tí landinum byr ein lítil tjóð, sum eitur føroyingar." Eller oversat: Deroppe i Nordatlanten ligger et lille land, som hedder Færøerne, og i det land bor en lille nation, som hedder færinger.

Marjatta Vehkaoja (SDP): Herr president! I flera av inläggen idag har man poängterat vikten av att de nordiska länderna uppträder gemensamt och söker gemensamma strategier i den europeiska integrationsprocessen. Man har ansett att detta forum vore en lämplig plats för denna dialog.

Vi har naturligtvis motiverat vår syn med våra gemensamma värden, som vi gärna skulle vilja "exportera" också till Europa. I vårt tänkande har demokrati, jämlikhet, full sysselsättning och service som ett välfärdssamhälle kan ge varit grundläggande element. Nu verkar det ändå som om den försämrade ekonomiska situationen och förändringarna i det ideologiska klimatet gör att man ifrågasätter vår världsberömda välfärdsmodell också här hos oss i våra egna länder. Den gångna tiden har visat att det har kanske varit naivt att inbilla sig att vi utan vidare skulle kunna "sälja" vår välfärdsmodell till européerna. Händelserna går i motsatt riktning, om vi inte gemensamt hittar medel för att avvärja det.

Den europeiska integrationsutvecklingen och den ekonomiska situationen ställer stora krav på vår framtida socialpolitik. Individen tycks nu komma i förgrunden i stället för jämlikhet och jämställdhet, effektivitet och produktivitet i stället för etiska och moraliska frågor. Det är jag mycket bekymrad över.

Jag skulle vilja se att man skulle sätta större värde på den sociala dimensionen i Nordiska rådets verksamhet och att vi vid sessionerna mera kunde diskutera värden och målsättningarna för den nordiska välfärds-

modellen. Den sociala dimensionen hör också till integrationsdebatten. Den kan inte lämnas vid sidan för att enbart föras av arbetsmarknadsorganisationerna. God socialpolitik är inte en belastning utan en förnuftig resurs för att näringslivet skulle kunna ha framgång.

Ännu omfattas vi inte av EES eller EG, och vi belastas av stor arbetslöshet. Massarbetslösheten har stora skadeverkningar för individen, familjen och hela samhället. Alkohol, självmord, dråp, misshandel av barn och skilsmässor ökar när människorna inte längre har förmåga att klara av arbetslösheten. Vi håller på att förlora stora mänskliga resurser i arbetslösheten. Åtgärderna tycks åstadkommas för sakta och för sent då man tänker på den enskilda individen. Även om olika sysselsättningsprogram är mycket viktiga, efterlyser jag ändå mera direkta åtgärder, t.ex. investeringar.

Den nordiska arbetsförmedlingen som medel mot arbetslöshet är värdefull verksamhet, men på grund av den stora arbetslösheten fungerar den nu inte helt utan problem. I stället för att förmedla arbete till en person från ett annat nordiskt land vill man bli av med henne genom att bevilja socialbidrag. Jag hoppas att regeringarna fäster uppmärksamhet vid denna misshällighet.

Birgitta Dahl talade nyss om en mycket viktig fråga: det nordiska samarbetet för kärnsäkerhet och miljövänlig energiförsörjning. Det är mycket lätt att hålla med henne.

Herr president! Jag kan inte låta bli att kommentera statsminister Bildts inlägg igår på en punkt. En av grundförutsättningarna för det nordiska samarbetet är att vi förstår varandras språk. Det är klart. Bildt önskar helt riktigt att de nordiska språkens ställning förstärks i undervisningen i alla nordiska länder. Då jag har finska som modersmål vill jag önska mig att Bildt menade i sitt tal också det finska språket. Vi behöver här vid rådets session inte hålla fast vid några vetenskapliga definitioner på nordiska språk, utan vi kan ta frågor om språkkunskaper mera ur praktisk synvinkel: finska är vårt språk, ett nordiskt språk.

Marit Rotnes (A): President! I forbindelse med det fremlagte medlemsforslag fra den sosialdemokratiske gruppen om et nordisk initiativ for økt sysselsetting, vil jeg konsentrere meg om noen momenter omkring kvinner og sysselsetting i Norden.

Kvinnenes situasjon på de nordiske arbeidsmarkeder har sterke likhetstrekk. Generelt kan vi si at kvinner har høy yrkesaktivitet sammenliknet med situasjonen i andre europeiske land, menn og kvinner arbeider i ulike deler av markedet, og kvinner arbeider ofte i offentlig sektor. Deltidsarbeid er mer vanlig blant kvinner enn blant menn, og kvinner er blitt mindre rammet av økt ledighet enn menn. Kvinnene har gjennomgående lavere lønn enn menn.

Kvinnene har etter hvert blitt godt integrert på arbeidsmarkedene i Norden. Det som gjenstår som problem i dag, knytter seg særlig til likelønn og til heving av kompetansen blant ufaglærte kvinner, slik at disse vil

stå sterkere i forhold til omstillingene på arbeidsmarkedet. Kvinnene i Norden kommer inn på arbeidsmarkedet som unge og blir der - dette i motsetning til en rekke andre land i Europa, der kvinners yrkesaktivitet i større grad avhenger av alder, familie og barn. Tidligere var yrkesavbrudd vanlig blant nordiske kvinner. Flere av de nordiske land har også hatt en høy bruk av deltid, men dette er i ferd med å endre seg. Flere og flere arbeider nå fulltid.

Fra 1990 og til utgangen av 1992 har ledigheten vært for oppadgående i Danmark, Finland og Sverige. I Norge begynte denne utviklingen et par år tidligere. Danmark er det eneste land i Norden der kvinners ledighet ligger høyere enn menns.

Kvinner generelt har blitt mindre rammet av ledigheten enn menn, men de kvinner som har befunnet seg i utradisjonelle yrker, er blitt hardere rammet enn andre kvinner. Rekruttering til mannsdominerte yrker skulle være en måte å bedre kvinnens stilling på arbeidsmarkedet. Det er imidlertid disse områdene som er blitt sterkest rammet av ledigheten. Kvinnene har hatt lavere ansiennitet enn menn, og de har derfor vært blant de første som har måttet gå. En rekke kvinner med lite utdanning blir også sterkere rammet av ledighet enn andre grupper av kvinner. Det vi ser, er derfor et arbeidsmarked i Norden der utfordringen i forhold til kvinner på arbeidsmarkedet ikke så mye er knyttet til å sikre adgangen til arbeidsmarkedet, men å sikre at ulike grupper kvinnelige arbeidstakere får uttelling for sin innsats, dvs. lik lønn for likt arbeid, og at de har en kompetanse som gjør dem mer robuste i forhold til omstillinger i arbeidslivet.

Når det gjelder å skape sysselsettingsmuligheter for kvinner, er det spesielt viktig å være oppmerksom på at distrikter hvor det er et svakt utviklet næringsliv, gir få differensierte sysselsettingsmuligheter for kvinner. For å bidra til livskraftige utkantområder i Norden, er det derfor viktig å legge til rette for at kvinner blir i distriktene eller søker tilbake dit etter endt utdanning. Men forutsetningen for det er at det kan skaffes arbeidsplasser som er attraktive for kvinnene i lokalsamfunnet. Desentraliserte muligheter for utdanning og kompetanseheving er spesielt viktig for mange voksne kvinner som ikke tidligere har hatt anledning til å skaffe seg utdanning. Mange av disse kvinnene befinner seg i Nordens utkanter. Med utgangspunkt i den sosialdemokratiske gruppens initiativ for økt sysselsetting i Norden vil det være viktig at arbeidet framover retter spesielt søkelys på hvordan økt arbeidsledighet får innvirkning på kvinnenes situasjon, og hvilke tiltak som er nødvendige å sette i verk for at kvinner i alle aldre kan stille sterkere på arbeidsmarkedet.

Johan J. Jakobsen (Sp): Ærede president! "Norden og det nordiske samarbeidet står ved en skillevei", heter det i rapporten "Norden i Europa". Debatten ved rådssesjonen her i Oslo viser også med all mulig tydelighet at 1990-årene vil bli et tidsskille i det nordiske samarbeidet. Nordisk Råd gjør nå et klart vegvalg hvor det genuine nordiske samarbeidet svekkes til fordel for den europeiske dimensjonen.

Signalene fra regjeringene har blitt stadig tydeligere.

Den pressemelding som statsministrene sendte ut i forbindelse med forrige sesjon i Helsingfors, fastslo at spørsmål som angår de fire friheter og tilgrensende områder, primært vil finne sin løsning i andre fora enn de nordiske.

Bornholm-erklæringen fra august 1992 slår fast at en vil bygge ut det politiske samarbeidet i Norden for å "underlette landenes deltakelse i respektive EØS- og EF-samarbeidet."

Og til slutt: I statsminister Bildts tale til Rådet i går ble behovet for å samordne de nordiske forhandlingene om medlemskap omtalt som det uten sammenligning viktigste spørsmål for statsministersamarbeidet i 1993.

Dette er klar tale. Men det ville være fullstendig meningsløst å karakterisere slike "vyer" og "ambisjoner" som en vitalisering av det nordiske samarbeidet . Nordisk Råd kan aldri bli noe annet enn det parlamentarikerne gjør Rådet til. Debatten her i dag viser at statsministrene har bred støtte i Rådet for sitt vegvalg. Men anstrengelsene fra tre nordiske regjeringer om å bli en del av EF-unionen, har svak forankring i folket. En fersk meningsmåling offentliggjort i Dagbladet i går viser at statsministrene er i utakt med velgerne. Velgerne prioriterer nordiske løsninger framfor de unionsplaner som er nedfelt i Maastricht-traktaten.

Kampen mot den sterkt økende arbeidsledigheten skulle være hovedtemaet her på Oslo-sesjonen. Men dersom de arbeidsledige har hatt forventninger til denne rådssesjonen, vil de bli skuffet. For ifølge statsministrene er en nordisk samordning av EF-forhandlingene fortsatt den viktigste samarbeidsoppgaven i 1993.

Uttalelsen kan tolkes dithen at statsministrene mener at Norden må bli en del av EF for å kunne redusere arbeidsledigheten. Mot denne bakgrunn var det interessant at den sosialdemokratiske talskvinnen i generaldebatten, Kirsti Kolle Grøndahl, sa seg enig i at det ikke finnes noen dokumentasjon som gir belegg for at EF-medlemskap vil bety økt sysselsetting.

Statsminister Bildt viste til den nordiske klausul i EØS-avtalen og sa at Sverige ville arbeide for en tilsvarende klausul i en avtale om EF-medlemskap. Men det må ikke skapes inntrykk av at det nordiske samarbeidet kan fortsette nærmest upåvirket av vår tilknytning til EF. For som det heter i den såkalte "Mellanrapporten": Nordiske samarbeidsløsninger må ikke stå i konflikt med EØS-avtalens målsettinger. Et regionalt samarbeid i Norden kan med andre ord bare skje innenfor de rammer og de prinsipper som er trukket opp i EØS-avtalen.

I Bornholm-erklæringen er for øvrig det regionale samarbeid i Norden definert som et virkemiddel for å fremme EF-samarbeidet.

At høyrepartiene og liberalister ønsker en tettest mulig tilknytning til EF-systemet, kan ikke overraske noen. Derfor har jeg valgt å sette søkelyset på det paradoks at de sosialdemokratiske partier i Norden søker de samme politiske mål som partiene på høyre fløy.

Avslutningsvis vil jeg gi min tilslutning til følgende to interessante og treffende sitater fra Arbeiderbladets lederartikkel i går:

1. At de nordiske politikerne er "mer opptatt av utviklingen i EF og forhandlingene om EF-medlemskap enn av nordisk samarbeid".

2. "Så lenge de nordiske lands regjeringer - med unntak av Island - er opptatt i Brussel med forhandlinger om medlemskap, vil arbeidet i Nordisk Råd gå på tomgang."

Dette er dessverre en meget treffende status for det nordiske samarbeidet anno 1993.

Sasi (Kok.): Herr president! I Nordiska rådet har man uppställt som mål att öka kulturens och miljöpolitikens andelar så att kulturens andel ökas till 50 procent och miljöns andel till 25 procent av budgeten. Denna utvecklingstendens är helt förståelig med beaktande av det nordiska samarbetets möjligheter och roll i den kommande europeiska integrationen.

I dag bör vi dock fråga oss vad är den mest aktuella frågan och det svåraste problemet i den nordiska politiska diskussionen. Detta är onekligen den mycket allvarliga ekonomiska situation som speciellt Norge, Sverige och Finland har hamnat i. Den ekonomiska tillväxten har stannat i dessa länder. Den offentliga sektorns andel har blivit orimligt hög, och den internationella skuldbördan är farligt hög i synnerhet i Sverige och Finland. Detta förhindrar många nödvändiga ekonomiska åtgärder som skulle behövas för utjämning av konjunkturerna. Historiskt sett är arbetslösheten på sin högsta nivå, och i Finland rentav den högsta i hela Europa. Tre nordiska länder genomgår en bankkris, vars motsvarighet inte förekommer i hela världen.

Då de ekonomiska problemen är så gemensamma är det anledning att diskutera och tillsammans bedöma varför situationen har blivit så dålig och vad vi borde göra. Vi är också på många andra sätt sammankopplade eftersom de nordiska länderna i flera sammanhang klassificeras som en gemensam kreditrisk.

Nationalekonomerna och de flesta politiker anser att det är nödvändigt att i de nordiska länderna kunna minska den offentliga sektorns andel av nationalprodukten. Om detta inte lyckas, kommer exporten att bära en orimligt stor kostnadsbörda, samhällsstrukturerna saknar flexibilitet och den initiativtagande privatsektorns möjligheter till tillväxt begränsas. Detta för sin del förutsätter ingripande i många privilegier som man redan blivit van vid, tyvärr också i socialskyddet och utbildningen. Bland annat i Sverige har man redan blivit ense om nödvändigheten med inbesparingar. En gemensam värdebaserad diskussion om nedskärningar kunde med fördel också föras i nordiskt forum. För egen del vill jag konstatera att vi bör öka det egna ansvaret och på det sättet minska attraktionen med samhälleliga tjänster och överföra serviceproduktionen från den offentliga sektorn till den privata för att skära ner kostnaderna - för att nämna några sätt att bespara.

Under debatten i dag har man fäst uppmärksamhet på sysselsättningen. Tyvärr har konkreta förslag inte alls ställts. Man måste förhålla sig skeptiskt till kommissionstanken. I Finland brukar man säga att "överflytta

ärendet till en kommission och glöm saken". Det är skäl att hålla i minnet att det är lätt att kräva ökad sysselsättning men kravet medför ingenting. Nya arbetsplatser skapas i små och medelstora företag. Därför måste vi fråga oss vad vi i Norden kan göra för att främja företagsamheten. På den här frågan avser den konservativa gruppen att svara snabbt.

Företagarklimatet i Norden är inte gynnsamt. Den tröskel som nya företagare måste gå över har hos oss satts alltför högt genom lagstiftning. Om man gör jämförelser mellan en företagare och en anställd i arbetsförhållande i våra samhällen, finns det ingen tvekan om att arbetstagarens position är avsevärt bättre än företagarens. Företagarverksamheten hos oss har också reglerats med många stadganden och speciellt arbetslivet i Norden är exceptionellt oflexibelt. Mer än tidigare bör vi eftersträva att avlöning är bunden vid företagets resultat, som t.ex. Japan och kan avtalas om på arbetsplatser. Även arbetstiden bör kunna ändras så att den blir så flexibel som möjligt. Jag har också lagt märke till att det i ministerrådets planer för det nordiska samarbetet inte finns ett enda ord om företagsamhet. Därför kunde Nordiska rådet i sitt program ta med till exempel nästa år temat "uppskatta företagsamhet".

Herr president! Ekonomiska problem är de största i Finland, Sverige och Norge. Däremot kan Danmark anses vara ett bra exempel på den nordiska ekonomiska anpassningen. Därför skulle det inte vara någon dålig idé att Danmarks tidigare statsminister Poul Schlüter skulle hålla ett föredrag för finländare, svenskar och norrmän om temat "hur den nordiska ekonomin saneras".

Nyhage (m): Herr president! Arbetslöshetsfrågorna har med rätta spelat en mycket viktig roll i dag här i generaldebatten. Vi står alla eniga bakom kraven på att vi med alla till buds stående medel måste bringa ner det samhällets gissel som arbetlösheten utgör. Min avsikt är emellertid inte att ytterligare fördjupa mig i den problematiken. Däremot vill jag något anknyta till ett område som har klara beröringspunkter därmed.

Våra nordiska samhällen står i dag inför utmaningar av en helt annan omfattning än vi sedan länge varit vana vid. Vi har i decennier närmast levt i en idyll och nästan helt varit förskonade ifrån de problem som plågat vår omvärld. Men under de senaste åren har en förändring skett. Våra länder har drabbats av den svåraste ekonomiska krisen sedan 1930-talet och därmed också av arbetslöshetstal som vi inte sett sedan den tiden. Detta har fått till följd att spänningar uppstått som hittills varit nästan okända i Norden.

En annan följd av oroligheterna i vår omvärld är att flyktingströmmen ökat mångdubbelt. Medan de nordiska länderna tidigare endast varit vana att ta emot ett begränsat antal invandrare från utomnordiska länder upplever vi nu en flyktingström från söder och öster som ställer oss inför stora problem. Flyktingpolitiken utgör i dag ett stort och viktigt debattämne i våra nationella parlament. Den har även vid flera tillfällen behandlats på nordisk nivå, bl.a. av juridiska utskottet vid dess möte med invandrar-

och flyktingministrarna sommaren 1991. De nordiska regeringarna har både nationellt och samnordiskt vidtagit ett antal åtgärder för att söka bemästra den nya situationen. På regeringssidan har man bildat en samrådsgrupp i flyktingfrågor bl.a. med anledning av situationen i före detta Jugoslavien. Vi ser fram mot gruppens vidare arbete för samverkan och samråd om mottagande av flyktingar och beredskap inför möjlig massflykt. Gruppen skall även ta upp de nordiska ländernas insatser för att stödja en ekonomisk och demokratisk utveckling i Baltikum och Ryssland. Sverige är ordförandeland under 1993.

Till de problem som skapats av den ökade arbetslösheten och den ekonomiska krisen hör de oroande förändringar i attityderna till flyktingar och invandrare som vi tvingats konstatera under de senaste åren. Tendenser till rasism som vi tidigare trott aldrig skulle uppkomma i våra samhällen i Norden har kommit till klart uttryck, inte bara i opinionsyttringar och demonstrationer utan även i våldsdåd gentemot flyktingar, såsom mordbränder, gravskändning samt hotbrev till invandrare och till dem som stöder dessa. Vi har alla alltför länge stått ganska handfallna inför dessa fenomen. Från början har opinionsyttringar av detta slag betraktats som tillfälliga övertramp, men då manifestationerna nu har blivit allvarligare och tenderar att öka, är det nödvändigt att vidta motåtgärder.

De nordiska länderna har antagit FN:s konvention om förbud mot alla former av rasdiskriminering, som beslutades 1965. I konventionen sägs bl.a. att varje deltagande stat skall förbjuda och med alla tillämpliga medel, däribland den lagstiftning som omständigheterna påkallar, göra slut på rasdiskriminering från personers, gruppers eller organisationers sida. År 1970 utvidgade vi i Sverige tillämpningsområdet för lagstiftningen om hets mot folkgrupp. Som exempel kan anges att redan ett uttalande som är nedsättande för en viss folkgrupp utgör grund för straffbarhet. Regeringen fastslår att Sverige skall vara ett land präglat av tolerans och öppenhet samt att invandrar- och flyktingpolitiken skall föras i en anda av internationalism och humanitet. Främlingsfientlighet och rasistiska tendenser skall bekämpas.

Det har från skilda håll ifrågasatts införande av lagstiftning om förbud mot rasistiska organisationer för att samhället tillräckligt skall markera att det inte accepterar förföljelse av människor på grund av deras rastillhörighet, religion m.m. Personligen ställer jag mig tveksam till detta, dels därför att lagstiftning inte löser de underliggande problemen, dels därför att detta kan driva fram en underjordisk verksamhet av förödande karaktär. Vidare spelar de grundlagsfästa yttrande- och tryckfriheterna en viktig roll i sammanhanget.Vad som erfordras är attitydförändringar på djupet. Detta kan bl.a. åstadkommas genom ökad information om olika länders och kulturers historia och seder samt om våra grundläggande demokratiska värderingar om människovärde och mänskliga rättigheter. Men det kan också ske genom praktiska insatser på lokal nivå. Framför allt tänker jag på åtgärder för att öka kontakterna mellan lokalbefolkningen och flyktinggrupperna. Det är erfarenhetsmässigt svårt att hata en avvikande grupp, om man personligen är bekant och god vän med individer som tillhör

denna grupp. Vi har mycket goda exempel på detta från våra skolor, där man samfällt ställt upp och protesterat mot beslut att avvisa flyktingbarn, som funnit sin plats i någon av skolans klasser. Skolan generellt har givetvis en mycket viktig uppgift i detta arbete. Ett annat område där bekantskap och kontakter på individuell nivå spelar en stor roll är inom idrotten, där man lär sig kamratligt samspel med individer från skilda håll.

Enligt min mening är det angeläget att vi i Norden gemensamt skärper våra ansträngningar när det gäller att motverka främlingsfientlighet och rasism samt att förbättra möjligheterna till integration för flyktingar och invandrare i de nordiska länderna. Vi bör kunna upprätta ett program omfattande en hel serie åtgärder både vad avser lagstiftning, information, attitydpåverkan och stimulans till personliga kontakter mellan nordbor och invandrare.

Vi kan aldrig acceptera att människor, som ofta nog har tvingats leva under vidriga förhållanden, skall utsättas för nya vidrigheter när de söker sig och får en fristad i något av våra länder.

Marianne Andersson (c): Herr president! Jag skall göra ett mycket kort inlägg och beröra den debatt som här har förts om fördelningen av de nordiska resurserna. Jag tycker att detta ämne har blivit ännu mera aktuellt med tanke på det inlägg som föregående talare gjorde om rasism och flyktingfientlighet. Det hänger verkligen ihop.

Kulturutskottet har sedan sessionen i Århus arbetat efter de riktlinjer för ökade resurser till kulturen som statsministrarna aviserade vid sessionen där. Vi har gjort det med glädje och i samarbete med kulturministrarna. Innehållet återkommer jag till i morgondagens kulturdebatt. Det är gamla uttalanden om att kulturen skall prioriteras i det nordiska samarbetet som nu skall förverkligas. Vi menar att det är en nödvändig satsning för att stärka den nordiska sammanhållningen och den nordiska identiteten genom arbete inom de prioriterade områdena barn och ungdom, media och språksamarbete.

Kunskaper om nordisk tradition, historia och samhällsliv måste stärkas. Det är en stor uppgift med tanke på att influensen utifrån under lång tid inte kommit så mycket från Norden eller det övriga Europa men väl från USA, vilket vi åtminstone i Sverige anammat ganska okritiskt. Det nordiska har kommit på undantag, vilket är allvarligt av många skäl och måste ändras.

Det gäller vår självkänsla, vår sammanhållning, våra möjligheter att skapa en bild av våra länder ute i övriga Europa och i världen. Det gäller våra möjligheter att påverka i Europasamarbetet. Det gäller också demokratin, och då gäller det att nå våra barn och ungdomar, genom skolutbyte och genom media. Jag välkomnar därför Sveriges statsministers kraftiga betoning på en nordisk TV-kanal, något som också följts upp av flera talare här i dag, bl.a. av Sveriges samarbetsminister Olof Johansson. Jag kan också glädja representanterna för Ungdomens Nordiska Råd med att

mycket av deras krav när det gäller utbildning och kultursamarbete stämmer väl med kulturutskottets prioriteringar.

Vi har däremot inte tagit ställning till exakt vilken modell som skall användas när det gäller fördelningen av de nordiska medlen - om procentsats eller någon annan princip skall användas. Det är inte heller vår uppgift i kulturutskottet.

Vi har naturligtvis full förståelse för de många som nu oroas för och protesterar mot att andra viktiga områden skall skäras ner. Jag hoppas att det i det framtida budgetarbetet skall kunna gå att finna acceptabla lösningar.

En sak är vi dock mycket övertygade om i kulturutskottet, och här delas ju vår uppfattning av statsministrarna: en kraftig nysatsning på det nordiska kultursamarbetet är nödvändigt för det nordiska samarbetets framtid.

Søren Hansen (S): Hr. præsident! Den danske ungdom spiser amerikanske burgere, selv om surstrømning fra Sverige og kogt torsk fra Norge smager meget bedre. Og de hører på amerikansk rock, selv om svenske viser er meget dejligere.

Selv om de nordiske folk ligger tæt på hinanden, og selv om vores sprog ligger tæt, så kender vi mere til fjernere kulturer - amerikansk og engelsk - end vi kender til hinandens. Det er svært for vores kulturer at overvinde vores grænser, selv om vores lande ligger så tæt på hinanden.

Derfor er det fint, at statsministrene vil sætte meget mere kraft bag Nordisk Råds kulturindsats. Et lille eksempel på, hvordan vanskelighederne tårner sig op: De meget små nordiske midler til f.eks. det folkeoplysende arbejde er så udtørrede, at de nordiske folkeoplysende organisationer har lettere ved at skaffe sig EF-oplysningsmidler, og vi skal huske, at for hver eneste kulturkrone, der ydes på denne måde, følger der holdninger og skabes der meninger.Derfor er det uhyre vigtigt, at Nordisk Råd forstår at satse kraftigere på kulturen.

I Frankrig har de forstået noget af dette her. Op imod halvdelen af det franske udenrigsministeriums budget går til kultureksport. Præsident Mitterrand fordoblede det franske kulturbudget over en nat. De ved nemlig godt, at for hver gang de kan få fransk kultur og fransk sprog til at placere sig rundt omkring i verden, så har de også eksporteret deres synspunkter, deres holdninger. De er ikke så dumme i Frankrig.

Vi kan roligt tage ved lære af det franske eksempel, og det er så også, hvad Nordens statsministre har gjort, og det er der så kun grund til at støtte.

En sidegevinst ved en øget og kraftigere kulturindsats er også en positiv virkning på beskæftigelsen. Vi skal i aften fejre, at Peer Hultbergs bog har fået prisen. Tænk, hvor meget beskæftigelse der hører til den omstændighed, at Peer Hultberg har skrevet en bog. Tænk, hvad der har været af beskæftigelse til typografer, til forlagsfolk, til boghandlere, til bibliotekarer, til anmeldere og nu også til Nordisk Råds medarbejdere.

Vi skal vænne os til at se på kunsten og kulturen i en langt større sammenhæng, end vi er vant til.

Men i statsministrenes melding og deres i øvrigt fornuftige beslutning mangler en besked, en overvejelse om, hvordan kulturindsatsen skal finansieres. Selv om der ser ud til at være enighed om at overlade en større del af budgetansvaret til Nordisk Råd, så er det lidt lumpent af statsministrene og ministerrådet at give en melding om at øge kulturbudgettet meget kraftigt, når man ikke samtidig giver en melding om, hvordan denne meget øgede indsats skal finansieres. Så hvis man vil påtage sig retten til at have en positiv melding om, hvordan man skal øge budgettet, så må man også samtidig give en melding om, hvordan det skal finansieres.

Jeg ser ingen vej uden om, at man må øge den totale ramme. Men jeg ser heller ikke nogen gene ved det. Tværtimod synes jeg, vi kan drage den erfaring af den nordiske indsats, at hvor beskeden den end har været, så er den indsats, vi øver, både klog, fornuftig og produktiv, så det vil efter min mening være absolut acceptabelt, at det beskedne nordiske budget øges i takt med den øgede indsats.

Og så to ord om tv-samarbejdet. Jeg synes, det er et spørgsmål til overvejelse, om den øgede indsats på tv-området alene skal satses på den tekniske side af sagen, altså på, hvor meget vi i kraft af teknologien er i stand til at overføre det, der i forvejen produceres. Spørgsmålet er, om der ikke ved siden af den overvejelse burde ligge nogle funderinger over, i hvilket omfang vi kunne udnytte hinandens kræfter bedre, når det drejer sig om at kunne producere programmer i form af co-produktioner, og hvordan vi på anden måde kunne styrke hinanden, også når det drejer sig om tv-samarbejde. Jeg tror, det vil være klogt ikke bare at satse på teknologien, men også på kunsten og kulturen.

Eeva-Liisa Moilanen (SKL): Herr president! Den pågående integrationsprocessen i Europa berör i stor utsträckning också de nordiska länderna. Alla fem länder är med i EES-processen, och Finland, Sverige och Norge har inlett sina förhandlingar om medlemskap i EG.

Också det nordiska samarbetet förnyas. Statsministrarna har tagit politiskt ansvar för utvecklingen av det. De nordiska länderna kan med gemensamt uppträdande påverka besluten i Bryssel.

De nordiska länderna skall inte blint med uppsträckta händer kasta sig i EG, utan vi måste försvara vårt traditionella nordiska samarbete och vidareutveckla det. I förhandlingarna skall man hela tiden hålla i tankarna den syn på välfärd som utgör kärnan i vårt nordiska samarbete när det gäller arbetsmiljö och sysselsättning, social- och hälsovård samt jämställdhet mellan män och kvinnor.

Också det nordiska samarbetet förnyas. I reformarbetet satsar man för mycket på kulturen, som mår och lever också utan ett officiellt maskineri. Om man satsar 50 procent av budgeten på kulturen, 20 procent på miljöfrågor, blir det bara 30 procent kvar till all övrig verksamhet, eftersom nya

pengar inte finns att tillgå. I januarimötet fäste utskotten uppmärksamhet vid detta.

I reformarbetet har parlamentarikernas ställning i samarbetet blivit åsidosatt. Budgetmakt skall finnas hos rådet, och ministerrådet skall åläggas att följa den prioritering i budgeten som rådet har uppställt. Vi skall inte efterapa EG också i detta. Där har ju parlamentet inte så värst mycket att säga till om. Visserligen blir det något annorlunda i och med Maastrichtavtalet.

I begreppet om den nordiska välfärdsstaten har alltid ingått omhändertagande av de svaga. Socialutskottet har utarbetat ett särskilt handikapppprogram, och nyligen väckte jag ett medlemsförslag om de handikappades rätt till kommunikationsservice. Handikappade har stora problem att få information, och vi har ingen myndighet som uttryckligen skulle bevaka deras intressen. Därför borde man utse en särskild myndighet för att bevaka de handikappades rätt och intressen när det gäller kommunikationsservice. Detta är nödvändigt nu när alla sektorer slåss om begränsade resurser. Det är risk att de starka kör över de svaga.

Herr president! Vi får inte glömma bort det nordiska samarbetet utan måste satsa på det. I allt kan vi inte vänta och se hur det blir i EG och sedan anpassa oss efter det.

Kommunalminister og nordisk samarbeidsminister **Berge** (A): President! For få år siden var arbeidsmarkedssituasjonen i Norden langt bedre enn i resten av Vest-Europa. De seinere år har ledigheten økt sterkt også i våre land.

I EF-landene er ledigheten nå på ca. 10 pst. I Danmark er den 10 pst., i Finland nær 19 pst., på Island 5 pst., i Norge vel 6 pst. og i Sverige knapt 6 pst. Tar vi med at de nordiske land relativt sett har flere personer på ulike former for arbeidsmarkedstiltak enn ellers i Europa, er arbeidsmarkedsproblemene nå nesten like store i Norden som i EF.

Et særlig illevarslende trekk er den store ungdomsledigheten. Ved utgangen av forrige år var 280 000 unge under 25 år i Norden ledige. Dette tilsvarer 14,5 pst. av arbeidsstyrken. I tillegg deltok 180 000-200 000 unge i ulike former for arbeidsmarkedstiltak.

Ungdom er en særskilt utsatt gruppe og må derfor ha prioritet med hensyn til særlige tiltak.

Vi i Norden er foregangsland i forhold til den aktive arbeidsmarkedspolitikken. Dette er tiltak som dels dreier seg om å heve kompetansen til arbeidsledige, slik at de lettere kan møte konkurransen på arbeidsmarkedet. Dels er det tale om sysselsettingstiltak som gir beskjeftigelse til arbeidsledige, samtidig som de bidrar til å løse prioriterte oppgaver i samfunnet - oppgaver som en vanskelig ville funnet rom for innenfor de ordinære budsjetter.

Det nordiske samarbeidet innenfor arbeidsmarkedspolitikken har lange tradisjoner. Allerede i midten av 1950-årene fikk vi et fritt arbeidsmarked i Norden. Dette har ført til svært få problemer. Vi må si at det felles nor-

diske arbeidsmarkedet har vært en fordel som har bidratt til å gi bedre balanse på arbeidsmarkedene i våre land.

Det løpende nordiske samarbeidet på dette området har ført til en stadig bedre erfaringsutveksling mellom landene. Det har vært en rekke nordiske fellesprosjekter med utvikling av nye tanker og ideer. Dette samarbeidet vil bli styrket framover. Samtidig ønsker vi å utvide vårt samarbeid utover Norden. Jeg viser til det initiativ som den norske statsminister har tatt vis a vis EF og Efta, om et samarbeid for å bedre sysselsettingssituasjonen i de europeiske land.

Også jeg vil vise til det nye initiativ fra arbeiderbevegelsene i de nordiske land, hvor det blir foreslått et nytt grunnlag for europeisk samarbeid om økonomiske og sosiale spørsmål. Rapporten retter søkelyset mot fem områder: sysselsetting, økonomi, likestilling, miljø og Europas ansvar for global utvikling. Når det gjelder sysselsettingen, er det satt opp det ambisiøse mål å halvere arbeidsledigheten i Vest-Europa i løpet av en femårsperiode. Dette skal oppnås ved å føre en mer aktiv arbeidsmarkedspolitikk, heve utdannings-/kompetansenivået, bedre kommunikasjonssystemet, utvikling av Europas byer og tettsteder, forskning og utvikling, og ved å styrke den europeiske samfunnsmodellen.

Til slutt noen få ord om det initiativ som Ministerrådet har tatt for å forsterke innsatsen på nordisk plan mot ungdomsledigheten:

Ministerrådet la i går fram et dokument for statsministrene og presidiet i Nordisk Råd. Her vises det først til den innsatsen som nasjonalt blir gjort mot ungdomsarbeidsledighet. Den nasjonale innsatsen er sammenfattet i følgende målsettinger:

- utdanningsplasser til alle unge som kan eller vil søke utdanning.
- yrkesorienterende utdanningstilbud til alle unge som ønsker det.
- videre: det skal lønne seg å arbeide og finne arbeid selv, i stedet for å å tilbud om tiltak.
- det skal lønne seg å motta tilbud om tiltaksplass framfor passiv stønad.
- og endelig: det skal være aktive tilbud til alle unge inntil de har fått fast fotfeste på arbeidsmarkedet.

Dette er i høy grad realistiske målsettinger. Og når det gjelder den videre oppfølging på disse områdene innenfor det nordiske samarbeidet, viser jeg til det dokument som ble framlagt i går, og som vil være tilgjengelig for rådets medlemmer.

Mark- och planminister **Görel Thurdin** (c): Herr president! Vid regeringsskiftet i Sverige hösten 1991 togs det avgörande steget att föra samman mark- och planfrågor med miljöfrågor i samma departement. Det var ett nödvändigt och riktigt steg. Efter 1 1/2 år ser vi nu en rad resultat där fysisk planering används som ett medel i miljöarbetet.

För att klara de globala miljömålen måste även den lokala och regionala samhällsplaneringen mobiliseras. Vi måste förebygga miljöskador och belysa miljökonsekvenser tidigt före varje beslut som ger större miljöpåver-

kan. Planering är att tänka efter före. Den skall kännetecknas av helhet och långsiktighet.

Jag betonar detta också därför att det i den rådande lågkonjunkturen finns en risk att projekt tas fram som inte är tillräckligt bedömda från miljösynpunkt. Arbetet med att skapa ny sysselsättning måste kunna förenas med en god miljöpolitik och långsiktiga lösningar, vilket många har varit inne på här tidigare.

Att arbeta med visioner är ett av flera sätt att tänka efter före. Den svenske statsministern har igår kort berört arbetet med att utarbeta en vision för staterna och regionerna runt Östersjön till år 2010. Östersjöns omgivningar kan bilda en "blå banan" med en samordnad utveckling och effektiv resurshushållning. Den "blå bananen" kan bli ett starkt komplement till den "gula bananen" som utpekas inom EG.

En inspirationskälla för arbetet med Östersjövisionen är arbetet med "Europe 2000". Det kan vara värt att notera att Östersjöområdet för närvarande knappt ens finns på EG:s kartor och ännu mindre i den centraleuropeiska diskussionen om Europas framtid.

Syftet med visionen är att ange handlingslinjer för en utveckling i området med höga miljömål. Det gäller att hitta en balans mellan nödvändig exploatering och social utveckling utan att miljöskyddet eftersätts. Värdefull natur- och kulturmiljö skall bevaras.

Där ingår frågor som befolkningsutveckling, faktorer som styr verksamheters lokalisering, utveckling av kommunikationer, energi- och miljöfrågor, turism och friluftsliv och städernas framtida funktioner. Inriktningen är att få ett regionsamarbete över nationsgränserna utifrån ett Östersjöperspektiv.

Jag vill poängtera att i arbetet med visionen är processen lika viktig som produkten. Tiden medger inte att närmare presentera detta. Givetvis kommer ett dokument - visionen - att få betydelse för planeringen på lokal och regional nivå i respektive land och för privata företag som planerar för sin verksamhet liksom för sektorsbesluts inverkan på markanvändning och miljö.

Det var vid Nordiska rådets session i Helsingfors förra året som jag aviserade min avsikt att bjuda in till ett möte i Karlskrona för att diskutera möjligheterna till en gemensam planering för Östersjöregionen. Initiativet har till min och den svenska regeringens glädje fallit väl ut och verksamheten med visionen är i gång.

Sverige har åtagit sig att hålla projektet med en sekretariatsfunktion. Nästa ministermöte skall hållas i Polen i slutet av 1993. Därefter beräknas själva planarbetet att starta.

I Sverige fick en Östersjöfråga i förra veckan en ökad aktualitet. Jag avser frågan om en fast Öresundsförbindelse. Koncessionsnämnden för miljöskydd har nämligen i ett yttrande till den svenska regeringen avstyrkt Öresundskonsortiets ansökan om att få bygga en bro över Öresund. Skälen är att miljön i Öresund kan skadas påtagligt samt att samhällets mål vad gäller miljöanpassade transportsystem inte uppfyllts.

Som mark- och planminister ansvarar jag i den svenska regeringen för beredningen av ärendet. Koncessionsnämnden är i detta sammanhang en central myndighet vars yttrande skall vägas in i den prövning som skall ske enligt naturresurslagen. Yttrandet väger tungt. För närvarande går vi på miljö- och naturresursdepartementet igenom remissinstansernas synpunkter och förslag till kompletteringar av beslutsunderlaget. Det återstår en hel del arbete innan regeringen kan fatta beslut i frågan. Förutom att vi håller löpande kontakt med den danska regeringen är det viktigt med en god kontakt också med andra länder runt Östersjön.

Slutligen vill jag peka på sambanden mellan Öresundsförbindelsen, Östersjövisionen och min principiella syn på planering. Om vi hade haft en gemensam Östersjövision där vi vägt in miljökonsekvenserna av transportmönster och infrastrukturprojekt så hade vi kanske inte hamnat i det nuvarande läget med miljöprövningar i ett sent stadium.

I fortsättningen måste vi alla få en hanteringsordning där vi - som jag sade i inledningen - tänker efter före.

Undervisningsminister **Ole Vig Jensen** (RV): Hr. præsident! Arbejdsløsheden har optaget mange af dagens talere, og det er da også rigtigt, at den i stigende grad er en belastning for vore befolkninger, fordi arbejdsløsheden nu rammer bredt. Ingen kan vide sig sikker, hverken den, som har en lang akademisk uddannelse, eller den, som kun har en grunduddannelse. Men risikoen for at blive ramt af arbejdsløshed og oven i købet lang arbejdsløshed er langt den største for dem, som kun har en grundskoleuddannelse, og bagest i denne risikogruppe finder vi de unge, som aldrig har fået eller får mulighed for at skaffe sig arbejdslivserfaring. Og når konjunkturerne vender og efterspørgslen efter arbejdskraft igen vil vokse, som vi alle håber og ønsker det, er der meget stor risiko for, at disse unge kommer til at stå tilbage som en uudnyttet arbejdskraftreserve, en reserve, der ikke har det mindstemål af kvalifikationer, som kræves på vor tids arbejdsmarked.

Der tales ganske vist i disse år om kvaliteterne i en arbejdsfri tilværelse, men jeg tror, det vil kræve en meget stor mentalitetsændring, før det er alment accepteret, at et menneskes identitet ikke længere bygger bl.a. på arbejde.

Vi roser os i Danmark af, at 93 pct. af en ungdomsårgang fortsætter med en uddannelse efter undervisningspligtens ophør, men vi er mindre stolte af, at kun to tredjedele af en årgang gennemfører den ungdomsuddannelse, som de nu engang er begyndt på. Vi ved, at en del af frafaldet skyldes, at det ikke har været muligt at skaffe alle de praktikpladser i erhvervslivet, som er nødvendige, og som udgør en væsentlig del af vores erhvervsuddannelser. Det forsøger vi nu i Danmark at råde bod på ved at pålægge alle arbejdsgivere, private og offentlige, en afgift, som skal finansiere tilskud til arbejdsgivere, som skaber praktikpladser. Om denne ordning fuldt ud vil opfylde sit formål under den nuværende krise, kan kun tiden vise.

Mangelen på praktikpladser er som sagt ikke den eneste årsag til, at en tredjedel af de unge ikke begynder eller gennemfører en uddannelse. Der er også andre årsager: skoletræthed efter 9-10 års skolegang, for meget teoretisk stof, som ikke kan sættes ind i en sammenhæng, der er livsnær og meningsfuld for den unge - selv i erhvervsskoleundervisningen forholder det sig sådan - samt nogle forældres og unges manglende lyst til at investere i yderligere nogle års uddannelse.

Hr. præsident! Skal alle unge have et reelt uddannelsestilbud, som kan give dem kvalifikationer, der er tilstrækkelige til at skaffe dem fodfæste på arbejdsmarkedet - og det skal de have - så må vi tænke i nye baner og derfor også mit indlæg her i dag.

Mange parter må engageres: erhvervslivet, som må definere sine minimale kvalifikationskrav, og de mange initiativtagere på ungdomsuddannelsernes scene, der kan bidrage med deres erfaringer og forslag. Herudfra må der så opbygges nye uddannelser af kortere og længere varighed, der helst skal være så attraktive, at de ikke alene søges af de unge, der ellers ikke ville gennemføre en ungdomsuddannelse, men også af dem, der godt kunne have gennemført en af de kendte uddannelser.

Inden for miljøbeskyttelse, genbrug, naturpleje, turisme, omsorgsarbejde, kulturelle institutioner og andre former for privat og offentlig service ligger der beskæftigelsesmæssige vækstmuligheder, som kan udnyttes. Vi må være indstillet på, at nye uddannelser må bygge såvel på elementære kendte elementer og uddannelser som på kvalifikationer, der i dag ikke kan erhverves inden for det formelle uddannelsessystem. Skal vi få de unge med, som ikke gennemfører en ungdomsuddannelse, må teori og praksis gå hånd i hånd. Disse unges motivation for at tilegne sig den nødvendige teoretiske viden må udspringe af det behov eller det videbegær, der opstår under beskæftigelse med praktiske opgaver.

Jeg kan oplyse, at vi i Danmark nedsætter et udvalg, som skal se på ungdomsuddannelserne under ét, på ungdommens uddannelsesbehov og på arbejdsmarkedets kvalifikationskrav i et mere langsigtet perspektiv. Jeg håber, at der i dette udvalg kommer til at sidde mennesker, der uden at bevæge sig ind i landet Utopia har visioner, der kan udmøntes i nye bæredygtige uddannelsestilbud.

Når jeg bringer disse tanker om ungdomsuddannelsernes fremtid og de mindst uddannelsesmotiverede unges fremtid op her i Nordisk Råd, er det selvfølgelig, fordi jeg mener, at vi vil nå videre med problemernes løsning, hvis vi i Nordisk Ministerråd og andre nordiske fora kommer i gang med en udveksling af tanker, ideer og erfaringer, der kan føre til, at der skabes et nordisk netværk af forsøgs- og udviklingsprojekter. Når jeg anser det for at være så vigtigt, er det selvfølgelig, fordi vi må gå nye veje inden for uddannelserne, men det skyldes også, at hvis ikke vi gør det, får vi i de nordiske lande et fælles demokratisk problem. Tak, hr. præsident!

Ranveig Frøiland (A): President! Nordisk Råd tek arbeidsledigheita på alvor og set den øverst på vår politiske dagsorden. Arbeidsledigheita er vårt

største felles samfunnsproblem. Over 20 millionar menneske går utan arbeid i Vest-Europa, og Norden er òg ramma. Dessverre er det ikkje lenger slik at Norden utmerkar seg med lågare gjennomsnittleg ledigheit enn resten av Europa.

Sysselsetjing er og vert eit nasjonalt ansvar. Samtidig ser vi klarare kor sterkt vi vert påverka av den økonomiske utviklinga i andre land. Arbeidsplassane våre vert ramma av lågkonjunkturen i Europa. Sjølv om rentenivået no er på veg ned, så har våre bedrifter måtta leva med dyre lån fordi rentenivået i Europa har lege så høgt.

Kampen mot ledigheita er i dag ei hovudoppgåve for alle regjeringar, men vi ser like klart at nasjonale tiltak åleine ikkje er nok for å snu utviklinga. Når vi set felles mål, må vi òg samordna bruken av verkemidlane, slik at innsatsen trekkjer i same retning. Og korleis kan vi få det til? Eit av dei viktigaste svara er heile den prosessen som har ført fram til EØS-avtalen. Eg reknar med at EØS-avtalen vil vera verksam frå 1. juli i år. Avtalen vil ha stor betydning i bestrebingane for auka sysselsetjing og auka verdiskaping innan den enorme marknaden på 370 millionar menneske. I Norden vil denne avtalen få umiddelbar betydning, uavhengig av spørsmålet om vår tilknyting til EF. Det er særleg grunn til å leggja vekt på at

- nordisk næringsverksemd får same rammevilkår i heile EØS-området,
- nordisk næringsliv vert sikra mot diskriminering,
- Norden vil delta i europeiske samarbeidsprogram innan forsking og utvikling, utdaning og miljø, som vil ha betydning for den langsiktige kompetansehevinga i næringslivet.

Sosialdemokratane vil ha ein sterkare europeisk satsing for å "setja Europa i arbeid."

Enkelte på den ytre høgresida har besværet seg her i dag over dette medlemsforslaget om auka sysselsetjing, men eg har vanskeleg for å forstå kritikken mot dette forslaget. Forslaget om nedsetjing av ein nordisk sysselsetjingskommisjon og forslaga om ei rekkje konkrete tiltak for å styrkja sysselsetjinga i Norden har lite i seg som skulle provosera på eit ideologisk grunnlag. Tvert om dreier det seg her om initiativ som i dagens alvorlege økonomiske situasjon burde kunna samla oss alle på tvers av partipolitiske skiljeliner.

Men noko av det mest ottefulle i dag er at nærare enn ein halv million unge menneske er utan vanleg arbeid i Norden. Arbeidsledigheita er ei belastning for dei som vert ramma, uansett alder. Men både for samfunnet og for den enkelte er det tragisk når unge menneske startar sitt vaksne liv i lediggang og utan framtidsutsikter.

Statsminister Gro Harlem Brundtland peika tidlegare i dag på den nære samanhengen mellom høg arbeidsledigheit og veksande framandfiendtlegheit. Vi har dei seinare åra sett at den aukande sosiale uro i store delar av Europa brer seg, og det gir seg utslag i sterke nasjonalistiske strøymingar. Norden er òg berørt av desse strøymingane. Det er først og fremst i ein del ungdomsmiljø vi ser dette veksa fram. Det vert spela på frykt for og motvilje mot framande, og har gitt seg utslag i uhyggeleg valdsbruk: asylmottak i Tyskland har vorte sette i brann, innvandrarar har vorte tra-

kasserte og i enkelte tilfelle drepne, jødiske minnesmerke har vorte skjenda, gamle nazisymbol og slagord er henta fram igjen. Det vekkjer minner om ei historie vi trudde var lagt bak oss. Dette kan vi ikkje stilla oss passive til.

Å stå på mot denne utviklinga er ein styrkjeprøve for demokratiet, og det er ei utfordring til oss alle. Korleis kan vi støtta utvikling av demokrati og rettsstaten i andre land, dersom det kan reisast spørsmål om korleis vi sjølve handterar minoritetar og fok med ulik nasjonal, etnisk og religiøs bakgrunn?

Dette handlar om haldningar og samfunnsmoral. Dette handlar ikkje om venstre- eller høgresida i politikken, men om å mobilisera for verdiar som vi alle bør kunna stå vakt om i fellesskap.

Ingrid Näslund (kds): Herr president! Kära nordiska vänner Vi står inför en ny flyktingsituation i Europa, som kommer att ställa större krav på oss än tidigare. Förutom traditionella asylsökande står vi inför hela grupper av krigsflyktingar och sådana som utsätts för övergrepp och förföljs på grund av etnisk tillhörighet.

Det är självklart att det ligger i allas intresse att så långt det är möjligt verka för att problemen kan undanröjas i olika länder, så att människor finner det möjligt att stanna kvar i sina hemländer. I andra hand bör vi försöka finna vägar att ekonomiskt hjälpa andra länder att i sitt närområde ta hand om så många flyktingar som möjligt. Ju närmare sitt land en flykting kan finna en trygg tillflyktsort, dess bättre. Även om större insatser kan göras den vägen i framtiden genom en effektivare samordning mellan Europas länder, kommer ändå behovet av att i våra nordiska länder ta emot människor på flykt fortsättningsvis att vara stort.

Att vi upplever ekonomisk kris och stora arbetslöshetsproblem i Norden är icke tillräckliga skäl för en restriktiv flyktingpolitik i våra länder. I jämförelse med det stora flertalet länder i världen har vi trots allt goda förutsättningar att bereda människor på flykt ett tillfälligt eller permanent hem. Det är nyttigt att påminna oss om att de stora flyktingströmmarna går till mycket fattiga länder.

Inställningen till människor på flykt är i grunden en fråga om människosyn. Om vi anser att varje människa har ett unikt värde och att varje människa är lika mycket värd, blir det svårt att dra sig undan ansvaret för dem som är på flykt. Frågan - Skall jag ta vara på min broder? - är lika aktuell i varje tidsålder. Ur ett kristet etiskt perspektiv är det omöjligt att dra sig undan ansvaret för människor i en nödsituation.

I tider av ekonomisk kris och stor arbetslöshet reagerar människor med oro och rädsla för framtiden. Detta är lätt att förstå men utgör ändå inget försvar för främlingsrädsla eller rent av främlingsfientlighet. Jag tror inte heller det finns fog för att påstå att främlingsfientligheten skulle vara mer utbredd hos arbetslösa än i andra skikt av befolkningen. Det gäller för regeringar och för oss politiker att inte av rädsla för att förlora röster ge efter

för populistiska strömningar och partier som kräver en mycket restriktiv flyktingpolitik.

De kristdemokratiska partierna i Norden samlades i Oslo den 28 februari och gjorde då ett gemensamt uttalande, där de uppmanade Nordiska rådet att genomföra en nordisk kampanj mot rasism och invandrarhets.

Vi har här i dag hört talas om en ungdomens kamp mot rasism och främlingsfientlighet. Det var fint. Samtidigt vore det naturligt att vi som är vuxna kunde vara mer av föredömen på detta område för de unga.

De kristdemokratiska partierna i Norden tog också upp den kanske känsliga frågan om den ojämna fördelningen de nordiska länderna emellan, när det gäller att ta emot flyktingar. Mot denna bakgrund menade kristdemokraterna i Norden att det bör ske en bättre nordisk samordning av flykting- och asylpolitiken, bl.a. med sikte på en jämnare fördelning av ansvaret för dem som sökt asyl i ett nordiskt land. Jag skulle ha varit tveksam att nämna de här synpunkterna, om det inte varit det norska kristdemokratiska partiet - KrF - som ansåg det mycket angeläget att ta upp frågan.

Herr president! Personligen har jag en fast övertygelse om välsignelsen av att göra det man vet är rätt - att dela med sig av den trygghet vi trots allt kan erbjuda människor på flykt i våra nordiska länder.

Vi svenskar har ingen anledning att slå oss för bröstet och vara nöjda med vår insats även om vi tagit emot många flyktingar. Det finns signaler om att många nu skickas tillbaka t.ex. till Kosovo utan individuell prövning. Vi kan naturligtvis inte ta emot alla men i tider av stor anhopning av flyktingärenden är det viktigare än någonsin att vi inte förlorar den enskilda människan ur sikte. Det är inte acceptabelt att människors ansökan om asyl behandlas godtyckligt eller summariskt av tidsskäl.

Vi bör i tider som dessa inte förlora vår uthållighet när det gäller att göra det som är gott. En bättre samordning på det nordiska planet skulle säkert kunna leda till att vi i Norden kunde komma fler människor till hjälp på ett mer humanitärt men också mer effektivt sätt.

Mötet avbröts kl. 18.30 och återupptogs den 3 mars kl. 9.05.

Kirsti Kolle Grøndahl övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Ändring i medlemslistan

Det meddelades att Rose-Marie Björkenheim ersatts av Maria-Kaisa Aula för resten av sessionen.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

Hellström (s): Fru president! Sverige och Finland förhandlar redan med EG om medlemskap. Norge väntas börja förhandlingarna om någon månad. Då borde det knappast vara tid för Nordiska rådet att nu ägna sig så mycket åt rena formfrågor som faktiskt sker.

Ett exempel är presidieförslaget om Nordiska rådets arbetsuppgifter. Det är en snårskog av tankar om vem som skall möta vem och när och vilka som skall delta i olika slags möten. Självklart skall sådant redas ut. Men diskussionen vid denna session borde väl vara mer operativ och handla om *sakfrågor*: om hur Nordiska rådet kan och skall ha en roll i samband med den europeiska integrationen.

I våra nationella riksdagar följer vi parlamentariker nu aktivt medlemsförhandlingarna med EG, ordnar hearingar och utfrågningar och försöker påverka våra regeringar. En liknande roll kan Nordiska rådet självt fylla på nordiskt plan och lyfta fram de frågor där vi är ense, där det finns en gemensam nordisk modell som vi kan bidra med i Europa.

Jag anser att Nordiska rådet snarast bör anordna hearingar, seminarier, utfrågningar och symposier i frågor som t.ex. arbetsrätten i Norden och Europa, regionalpolitiken i norra Europa, en aktiv arbetsmarknadspolitik för full sysselsättning i ett europeiskt perspektiv, konsumentpolitik på den stora harmoniserade marknaden, miljöskydd osv.

Detta innebär ju inte att Nordiska rådet lägger sig i regeringarnas förhandlingar men att man däremot lyfter fram frågor där det finns gemensamma intressen och analyserar hur Norden kan bidra till en europeisk utveckling på sådana områden där vi har en attraktionskraft och där det finns en nyfikenhet och ett intresse för våra lösningar från andra länders sida.

Varje hittillsvarande utvidgning har påverkat EG själv. Nya politiska traditioner tillförs och har efter hand inverkat på EG:s sätt att fungera. Också EG-rätten och EG:s rättstillämpning tar intryck av rättstraditionen i nya medlemsländer. En utvidning av EG mot norr kommer att tillföra en ökad öppenhet, mer av vad vi kallar offentlighetsprincip. Det är fullt realistiskt att utgå från att ett aktivt Norden också kommer att bidra till att EG blir ett system mer öppet för sina medborgare.

Nordiska rådet bör inte försitta chansen att nu föra ut nordiska budskap i viktiga sakfrågor. Det handlar inte om s.k. ganging up mot andra utan om att så beskriva våra samhällsmodeller att de känns relevanta och attraktiva för andra delar av Europa.

Rossi (Kesk.): Fru president! Arbetslösheten har ökat dramatiskt både i Finland och hela Norden. I Finland är den exempelvis enligt januaristatistiken 18,6 procent, vilket betyder ca 460 000 arbetslösa. Av dessa är nästan 100 000 under 25 år, vilka alltså har varken utbildnings- eller arbetsplats. Andelen unga utgör med andra ord en fjärdedel av alla arbetslösa. Dessutom har man integrerat i samhället ca 100 000 medborgare genom vuxenutbildning eller andra lönebaserade åtgärder.

Nu måste vi bestämma oss: Accepterar vi ungdomsarbetslösheten som en del av den allmänna arbetslösheten eller vill vi minska det ekonomiska, sociala och samhälleliga trycket som speciellt ungdomarna utsätts för?

Enligt min mening skall vi inte falla på knä inför ungdomsarbetslösheten, utan den skall ges hög prioritet både i nordiskt samarbete och nationellt. Vi har låtit göra många utredningar om ungdomsarbetslösheten, men några effektiva sätt att tackla den har vi inte lyckats hitta.

Jag tar upp några åtgärder som jag tycker att man kunde minska ungdomsarbetslösheten med - det är fråga om politisk vilja.

1. När det gäller unga skall man komma ifrån de strikta arbetsmarknadsavtalen, därför att de lägger hinder i vägen för anställning av unga på mera flexibla villkor. Med avvikelse från minimilön skall man införa ett ungdomslönesystem, som man överenskommer om på den lokala nivån mellan arbetsgivaren och arbetstagaren.

2. Man skall också införa ett praktikantlönesystem. Många unga är utan arbete därför att de inte har kunnat få den obligatoriska praktik som ingått i studierna, varför tidpunkten för när de skulle kunna bli färdiga med studierna skjuts upp.

3. Arbetsgivarens kostnader skall graderas till förmån för unga under 25 år. Pensionsavgifter för anställda i kortvariga arbetsförhållanden var i Finland 1986 7,3 procent för anställda under 24 år och 13,2 procent för de äldre. Förra året blev avgiften lika stor för alla och är nu 16,8 procent.

4. Åtminstone ungdomar upp till 21 år borde uträtta någon slags samhällstjänst för den arbetslöshetsersättning de får av samhället. Samhällstjänst kunde verkställas med några timmar i taget inom den offentliga sektorn, men också i privata företag. På det sättet kunde ungdomarna slussas i samhället och då minskar risken för utslagning.

Fru president! Med dessa förslag har jag velat väcka diskussion om ökad flexibilitet för att förbättra sysselsättningen för unga. Nu är det viktigt att alla på arbetsmarknaden tillsammans med regeringarna och nationella parlament verkligen försöker lösa dessa problem, som har oerhört långsiktiga verkningar i samhället.

Det är ytterst viktigt att de unga kommer in i arbetslivet. Vi skall inte glömma ett bra motto: "På en rullande sten växer ingen mossa!"

Terje Davidsen (Sb): Fru præsident! Først en tak til Stortingets medlemmer, fordi de ville lægge hus til denne session.

Sessionens overskrift er arbejdsløshed og diskrimination. Det er vigtige og desværre alt for aktuelle emner. Arbejdsløsheden kaster sine mørke skygger, hvor den rammer. Også på Færøerne er vi hårdt ramt af arbejdsløshed. Fiskeriet går dårligt - der er besvær med at klare kapitalomkostningerne. Vi står over for hårde tider.

Specielt i disse tider er der hårdt brug for gode fiskeriaftaler, og at der er forståelse i de andre nordiske lande for den vitale betydning, disse aftaler har for Færøerne.

Færøerne har en handelsaftale med EEC, og vi har i det seneste år desuden sluttet handelsaftaler med Efta-landene. Disse aftaler er vigtige for os. I aftalen med EEC er der behov for at foretage justeringer, så afsætningsmulighederne for vore produkter bliver rimeligere.

En stor del af arbejdet i Nordisk Råd har i de seneste to år været koncentreret om miljøforholdene i det tidligere Sovjet, særlig Rusland og Baltikum. Selv om disse områder ligger lidt langt fra Færøerne, kan vi se betydningen af, at der bliver taget vare på disse problemer. Færøerne har fiskeriaftaler med de baltiske lande, så vi er interesserede i, at miljøet også her er optimalt.

Vi er fra færøsk side opmærksomme på, at det atlantiske og det arktiske område fremdeles også bliver et interesseområde for Nordisk Råd.

Opbygningen og ansvarsfordelingen i Nordisk Råd har været genstand for megen diskussion og aktivitet i de seneste to år. Der har for de selvstyrende områders vedkommende - deriblandt Færøerne - været lidt frygt for, at vores stilling i rådet og samarbejdet med rådet skulle blive svækket. Denne frygt er måske lidt ubegrundet, efter at vi er blevet gjort opmærksomme på, at statsministrene udtaler, at de selvstyrende områders stilling betrygges som hidtil, og at de har mulighed for at deltage i statsministrenes møder og i embedsmændenes forberedende arbejde.

Desuden har præsidiet besluttet, at de selvstyrende områders stilling betrygges derved, at antallet af repræsentanter i parlamentarforsamlingen bibeholdes uforandret, at de deltager i præsidiets møder i forbindelse med sessionerne og i møder, hvor man drøfter spørgsmål, som berører de selvstyrende områder, samt i udvalgsmøderne som hidtil, og at de ligeledes som hidtil deltager i embedsmændenes forberedende arbejde.

Jeg er glad for, at Nordisk Råd tager problemet omkring diskrimination op. Vi må være opmærksomme på de forhold, som gør, at diskrimination i negativ og destruerende form får grobund, og rette op på disse, hvor vi kan. Udviklingen i det tidligere Jugoslavien er skræmmende og nærmest utrolig - i vor tid.

Nordisk Råd bør medvirke til at skabe forståelse for forskellighedens værdier. Verden står over for mange problemer; Europa står over for mange og store problemer; Norden står med sine problemer. I Nordisk Råd har vi et forum, hvor en del af disse problemer kan og bør tages op og løsningsmodeller findes. Måtte Nordisk Råd på denne måde være medvirkende til, at vi får et Norden præget af fredelig sameksistens, at vi får et Europa præget af fredelig sameksistens - ja, en verden præget af fredelig sameksistens.

Lad os hver især gøre vores del til at få en verden i fredelig sameksistens!

Ändring i medlemslistan

Det meddelades att Elver Jonsson ersatts av Gudrun Norberg under denna dags förmiddag.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

Satu Hassi (Vihr.): Arvoisa puheenjohtaja, fru president! Som den enda gröna representanten här vill jag ifrågasätta ett tankesätt som statsminister Bildt i förrgår tog för självklart och som är taget som en självklarhet i de flesta politiska tal nuförtiden - t.ex. i Ingvar Carlssons tal här i går. Det är tanken att för att få ner arbetslösheten måste vi först och främst skapa ökad ekonomisk tillväxt.

Förr i tiden arbetade man för att leva, för att tillfredställa materiella behov. Nuförtiden ökar man produktionen för att åstadkomma nya arbetsplatser. T.ex i Finland steg den industriella produktionen i fjol. Men också arbetslösheten steg. För att sänka arbetslösheten skulle vi behöva mycket snabb tillväxt. Men vill vi egentligen ha också alla andra effekter av snabbare tillväxt?

Jag anser att vi måste vara färdiga för ännu större förändringar i vårt näringsliv än vad den europeiska integrationen omedelbart förutsätter. Vi måste t.ex. på nytt tänka på vårt förhållande till arbete: Är det bara lönearbete som är riktigt arbete, eller är det nuförtiden obelönade arbetet också riktigt, reellt arbete? Är vi bundna till åtta timmars arbetsdag för evigt, eller är vi färdiga att dela arbetstiden på nytt?

Men det viktigaste av allt är att vi måste öka vårt näringslivs ekologiska effektivitet. Erfarenheterna från de före detta socialistiska länderna visar att det inte finns något direkt förhållande mellan levnadsstandarden och graden av miljöförstöring. Man kan alltså åstadkomma en ganska låg materiell nivå med en mycket hög grad av miljöförstörelse.

Det är svårt för oss att erkänna att ekonomisk tillväxt hos oss kan hota hela världens biosfär. Tvärtom är det mycket enkelt att inse att det blir en ekologisk katastrof om alla kineser strävar efter vår levnadsstandard med samma teknologi som vi.

Enligt jämställdhetsprincipen är det självklart acceptabelt att människor i tredje världen strävar efter högre levnadsstandard. Men någon måste bära ansvar för den teknologi med vilken det sker.

Vi har bråttom att förbättra vår produktions ekologiska effektivitet för vår egen naturs skull. Men vi i den industrialiserade världen har också bråttom att utveckla teknologi som kan tillämpas i tredje världen utan att riskera hela jordens biosfär.

Vi vet av erfarenhet att marknaden är ett bra instrument för att förbättra den ekonomiska effektiviteten. På längre sikt är ekologisk effektivitet identisk med ekonomisk effektivitet. Redan nu har vi exempel på miljöproblem som förorsakar sociala eller ekonomiska problem.

Vi kan utnyttja marknaden också för att förbättra ekologisk effektivitet genom att sätta pris på miljön, alltså genom att beskatta produktionens miljöbelastning.

Jag anser att oberoende om flera nordiska länder blir medlemmar i EG, skall de nordiska länderna ge allt möjligt stöd för miljöskatter i EG. Och vi måste se de förslag som nu behandlas i EG bara som en början för att stimulera utvecklingen av miljövänlig teknologi, först och främst teknologi som använder förnyelsebara energiresurser.

Det är också viktigt för oss att inse att europeiska miljöskatter skulle vara ekonomiskt förmånliga för nordiska länder. Åtminstone i Finland, Sverige och Norge är en stor del av exportindustrin energiintensiv. Europeiska miljöskatter skulle betyda att våra kunder skulle betala i våra produkters priser många miljarder miljöskatter, som vi här kan använda för alla de ändamål som vi överhuvudtaget använder skattetillgångar till.

Om vi skulle beskatta miljöutsläpp strängare än nu kunde vi minska arbetets beskattning. Det skulle betyda att arbetet i Norden skulle bli mera konkurrenskraftigt i förhållande till arbetet i andra länder. Samtidigt skulle människoarbetet få konkurrenskraft också i förhållande till slöseri av ofömyelsebara naturresurser.

Kommunikationsminister **Odell** (kds): Fru president! Det nordiska samarbetet befinner sig i en tid av förändring och förnyelse. De omvälvande politiska förändringarna i Europa är en viktig faktor vid utformningen av det framtida nordiska samarbetet. Inte minst bör nämnas frigörelsen i Östeuropa samt det ökade europeiska samarbetet. För Norden gäller detta inte minst EES-avtalet samt medlemskapsansökningarna till EG.

Eftersom kommunikationer av olika slag är en förutsättning för ökad öppenhet och ökat samarbete mellan nationer och människor i det nya Europa, finns det ett stort intresse för utveckling på detta område. Exempelvis öppnas nya färje- och flyglinjer mellan Norden och Östeuropa. Denna utveckling ställer krav på samordning av trafikledning och säkerhet. Telekommunikationerna byggs ut och har en betydande utvecklingspotential. Kraven på ny trafik över nationsgränserna ställer också krav på att det finns en ändamålsenlig infrastruktur i form av bl.a. vägar, järnvägar, hamnar, flygfält och telelinjer.

Det ökade intresset för kommunikationsfrågorna inom Norden och i vårt närområde återspeglas också i de olika samarbetsgrupper som bildats bl.a. på ministernivå för olika geografiska områden.

Inledningsvis kan jag nämna att jag och mina kolleger i länderna runt Östersjön träffades i mars 1992 i Szczecin i Polen för överläggningar om trafikfrågor i Östersjöregionen. Som ett resultat av ministermötet tillsattes arbetsgrupper för trafiksäkerhet, infrastruktur och miljö. En ny ministerkonferens är planerad till våren 1994.

Vidare bör nämnas de nordiska finansministrarnas initiativ i november 1992 i Århus om att undersöka förutsättningarna för att stimulera en långsiktig ekonomisk utveckling och förbättra sysselsättningsläget. Detta arbe-

te omfattar också projekt med anknytning till Östersjöregionen och övriga Västeuropa. Jag vill dessutom nämna Östersjörådet som bildades i mars 1992 av utrikesministrarna för länderna runt Östersjön och Barentsrådet som nyligen bildats av utrikesministrarna för länderna i Barentsregionen. Båda råden har tagit upp infrastrukturfrågorna på dagordningen.

Inom ramen för det nordiska samarbetet i Nordkalottkommittén finns också ett stort intresse för transporter och kommunikationer.

Enligt min uppfattning talar mycket för att vi gemensamt i Norden behöver behandla transport- och kommunikationsfrågorna ur delvis nya infallsvinklar. Jag syftar då på de krav som ställs på utveckling av förbindelserna med det nya Östeuropa men också att utvecklingen kan ske i miljö- och säkerhetsmässigt acceptabla former. Jag syftar också på det ökade EG-samarbetet och den friare transportmarknad som blir följden av EES-avtalet. Inom Norden tog vi själva i går ett steg i riktning mot en friare transportmarknad genom undertecknandet av en cabotageöverenskommele för lastfordon vad gäller Danmark, Finland, Norge och Sverige. Cabotage innebär i denna överenskommelse transport mellan två punkter i ett land, utfört med ett vägfordon hemmahörande i ett annat nordiskt land. Detta leder både till lägre transportkostnader och inte minst till bättre miljö genom minskad tomkörning med lastbilar. Inom EG pågår ansträngningar för att bygga ut de övergripande väg- och järnvägsnäten, vilket senast behandlades vid EG-mötet i Edinburgh.

Infrastrukturen tillhör de viktigaste frågorna på dagordningen. En utredning om infrastrukturen vad avser vägar och järnvägar i Norden behandlades av de nordiska trafikministrarna 1991. Vi framhöll då bl.a. att angelägna infrastrukturinvesteringar bör påskyndas. Arbetet med förberedelserna för ett antal viktiga projekt pågår såsom förbindelsen över Öresund och förbättringar av vägar och järnvägar mellan södra Norge och Sverige.

Vi bör alltså arbeta vidare med gemensamma infrastrukturfrågor, inte minst som ett led i strävandena mot ökad ekonomisk tillväxt och sysselsättning. Det gäller exempelvis satsningar som kan underlätta trafiken genom Norden till kontinenten och Östeuropa samt förbindelserna på Nordkalotten och med angränsande regioner. Jag vill också framhålla betydelsen av en fortsatt utbyggnad av telekommunikationerna.

I Sverige kommer regeringen snart att lämna ett omfattande förslag till riksdagen om utbyggnaden av transportinfrastrukturen under den närmaste tioårsperioden. Riksdagens ställningstagande till förslagen kommer att ingå i den pågående investeringsplaneringen vid bl.a. vägverket och banverket. Enligt vad jag erfarit pågår också motsvarande investeringsplanering vid myndigheterna i vissa andra nordiska länder.

Mot denna bakgrund har jag efter samråd i går med mina nordiska kolleger tagit initiativ till att undersöka möjligheterna för genomförandet av ett antal klart definierade väg- och järnvägsprojekt i Norden. Även färjetrafikens behov bör beaktas. Förberedelsearbetet skall påbörjas snarast och slutföras under 1993. Detta arbete skall ses som en fortsatt gemensam utveckling av infrastrukturen i Norden med anknytning till infrastruk-

tursatsningarna inom bl.a. EG och Nordkalotten. Förslaget bör innehålla en tidplan för genomförandet samt finansiering. Fru president! Med tanke på våra gemensamma förutsättningar och problem i Norden är det slutligen angeläget att Sverige, Norge och Finland i de kommande medlemskapsförhandlingarna med EG så långt som möjligt koordinerar förhandlingsarbetet som gäller kommunikationsfrågorna.

Nordman (SFP): Arbetslösheten är ett stort problem i Norden idag som det är ytterst angeläget att diskutera även i detta forum. Allra sämst är situationen hemma i Finland, men även utvecklingen i andra länder håller på att undergräva den nordiska välfärden.

Arbetslösheten är en gemensam angelägenhet för landets invånare. Om bara drygt 80 procent av arbetskraften har avlönat arbete, som nu i Finland, kan inte nuvarande välstånd upprätthållas. Till det behövs nog praktiskt taget allas arbetsinsatser. Den växande skuldsättningen visar att vi tar ut mera i form av löner och samhällets förmåner än vi bidrar med genom vårt arbete. En sådan utveckling är inte hållbar.

Jag avstår i detta sammanhang från att spekulera om med hurudan välfärd en tillfredsställande sysselsättning skall kombineras för att vi skall kunna tala om en hållbar utveckling. Men mycket tyder på att vi inte kan bygga sysselsättningen på konsumtion och tillväxt i den mening som vi vant oss vid. I dagens läge måste lönesumman och arbetet fördelas på flera arbetstagare, annars förblir situationen outhärdlig, åtminstone för flera år framåt.

Här har redan framkommit en rad värdefulla synpunkter och förslag till hur problemet skall bekämpas.

Jag vill föra ner frågan på en lägre, men kanske desto konkretare nivå. Min utgångspunkt är ministerrådets budget och de möjligheter den erbjuder för att lindra arbetslösheten i våra nordiska länder. Jag är medveten om att ministerrådets budget är försvinnande liten i jämförelse med problemets storlek, och att medlen redan långt är bundna vid samarbetsprojekt av olika slag, men finner icke desto mindre, att värdefulla resultat kan uppnås också inom begränsade ramar. Om en tillräcklig nationell finansiering kan tillförsäkras, blir genomslagskraften desto större.

Det finns verksamhet i ministerrådets budget, som direkt bidrar till att främja sysselsättningen. Det främsta exemplet på detta är Nordjobb. För en förhållandevis anspråkslös summa har i medeltal omkring 1 000 ungdomsutbyten och sommarjobb kunnat ske per år. Nordiska rådet rekommenderade senaste år, att Nordjobb- ordningen skall göras permanent och tillförsäkras tillräckliga ekonomiska medel. Jag upprepar denna hemställelse. Ministerrådet skall ännu under detta år ta ställning till Nordjobb, på basen av en evaluering, som är under arbete.

Många av projekten på ministerrådets budget är åtminstone indirekt förknippade med sysselsättningen. Sysselsättningsaspekten borde beaktas i högre grad än hittills vid bedömningen av olika projekt.

Sysselsättningen är mycket central i det regionalpolitiska samarbetet. Ett nära regionalpolitiskt samarbete befrämjar samtidigt sysselsättningen. Det här gäller speciellt i små regioner, som de nordiska i regel är, där betydande resultat kan uppnås med begränsade medel; det vet jag av erfarenhet från Kvarkenregionen och Mitt-Norden. Sysselsättningsaspekten gör det nordiska regionalpolitiska samarbetet, som är viktigt som sådant i ett allt mer integrerat Europa, än angelägnare.

Själv har jag väckt ett medlemsförslag om ett förstärkt nordiskt regionalpolitiskt samarbete, med avsikten att det skulle kunna behandlas redan under denna session, vilket dock inte blev möjligt. Mitt budskap är hur som helst, att det regionalpolitiska samarbetet bör förstärkas i det pågående omstruktureringsarbetet av det nordiska samarbetet, och absolut inte skäras ner, vilket det finns planer på.

Genom ett närmare nordiskt regionalpolitiskt samarbete har de nordiska länderna samtidigt större möjligheter att påverka den regionala utvecklingen både i det kommande EES-området och i EG.

Fru president! Statsminister Bildt berörde i sitt tal frågan om den finskspråkiga befolkningsgruppen i Sverige. Det är nog en minoritet som förtjänar större uppmärksamhet. Själv som en företrädare för en språkminoritet i Finland, som finlandssvensk, välkomnar jag den här attityden varmt och har självfallet stor förståelse för de problem som den finska befolkningen i Sverige har kämpat med under tiderna. Detta gäller inte minst idag då det finns politiska krafter hemma i Finland som önskar försämra svenskans ställning genom att göra svenska till ett frivilligt språk i grundskolans högstadium, någonting som jag är övertygad om att inte gagnar den nordiska samhörigheten och det nordiska samarbetet. Men jag är övertygad om att en förbättring av finskans ställning i Sverige befrämjar den nordiska språkförståelsen och det nordiska samförståndet.

Statsminister **Bildt** (m): Fru president! Låt mig inledningsvis, innan jag mera i egenskap av företrädare för statsministrarna säger några korta ord om generaldebatten och de slutsatser som kan dras, kommentera det sista, den mer bilaterala svensk-finska diskussion som har kommit i gång angående å ena sidan svenskans ställning i Finland och å andra den finska språkgruppens situation i Sverige.

Statsminister Esko Aho och jag har diskuterat detta vid ett antal tillfällen. Som vi sade vid en presskonferens häromdagen är vi överens om att det är två helt separata problem. Det finns ingen koppling mellan dem, men de är båda självfallet betydelsefulla.

Vi skulle hamna i en underlig situation om det vidtogs åtgärder och skedde en attitydförändring i positiv riktning i Sverige till förmån för det finska språket, samtidigt som det vidtogs åtgärder i Finland som innebar att det svenska språkets ställning långsiktigt försvagades i Finland. Då hamnar vi i en situation där, alldeles oavsett utgångsläget och alldeles oavsett motiven, politiken gick i motsatt riktning i de båda länderna. Det är självklart att detta inte skulle vara bra. Även om ingen saklig koppling

finns mellan de två, kan det psykologiskt finnas en koppling. - Jag ser att Lahja Exner, som är en finskspråkig representant i den svenska riksdagen, nickar instämmande, och det gläder mig.

Låt mig så säga någonting kort angående generaldebatten, som har kommit att spänna över mycket vida ämnen såsom den brukar göra.

Man får väl säga att den har varit ett starkt stöd för den inriktning av förnyelsearbetet som statsministrarna har lagt upp och att de prioriteringar som jag presenterade i programanförandet för två dagar sedan har i allt väsentligt fått stöd. Det har framförts en hel del synpunkter som jag tycker har varit riktiga och en viss otålighet på sina håll över att förändringsarbetet inte har drivits fram tillräckligt snabbt. Vi skall göra vad vi kan åt det. Det har funnits förslag om att nya områden skall beaktas - vi hade t.ex. en diskussion i går om invandrarpolitiken.

Men det viktigaste är väl trots allt att vi nu börjar se ett skifte i hur relationerna mellan det nordiska och det europeiska samarbetet uppfattas. Jag kommer ihåg en session vi hade i Helsingfors - jag tror det var 1987, vid det här laget för mycket länge sedan. Då var vi några som sade att det inte är någon motsättning mellan nordiskt och europeiskt samarbete. Vi sade att det inte är Norden *och* Europa, utan Norden *i* Europa som skulle vara temat för diskussionerna framöver. Därefter har den europeiska dimensionen blivit allt tydligare i det nordiska samarbetet, och det har berikat detta samarbete på många sätt.

Nu tror jag att vi står inför ett skifte. Låt mig anknyta till vad Mats Hellström hade att säga tidigare i dag. Nu skall vi diskutera, inte framför allt vad det europeiska samarbetet betyder för vårt nordiska samarbete, utan vad det nordiska samarbetet kan tillföra det europeiska samarbetet, alltså inte framför allt den europeiska dimensionen i det nordiska samarbetet, utan när vi nu är på väg in i medlemskap skall vi diskutera hur vi skall utforma en nordisk dimension i det europeiska samarbetet. Det är självklart att vi skall inrikta arbetet på att tillföra det europeiska samarbetet viktiga nordiska dimensioner. Det kan vara en tradition på arbetsmarknaden som är något annorlunda än i många andra europeiska länder eller en tradition av öppenhet och informalitet i det politiska arbetet som är främmande för andra länder. Jag tycker att de idéer som Mats Hellström förde fram angående möjligheterna för Nordiska rådet - parlamentarikerförsamlingen, men för all del också ministerrådet - att belysa olika områden på vilka vi kan börja arbeta för en nordisk dimension i det europeiska samarbetet i stället för bara en europeisk dimension i det nordiska samarbetet är viktiga. Det skall vi ta fasta på och föra vidare.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

Det anmäldes att behandlingen av ministerrådets berättelse C 1 och ministerrådets redogörelse C 2 samt Dokument 3: statsministrarnas redogö-

relse, fortsätter i tredje mötet under behandlingen av budgetutskottets saker.

Rådet beslöt att lägga rapport från Nordiska rådets presidium (Dokument 1) till handlingarna.

Mötet avslutades kl. 9.40.

Protokoll

Tredje mötet

Onsdagen den 3 mars 1993 kl. 09.40 - 20.15

Presidenter: Kirsti Kolle Grøndahl (1), Halldór Ásgrímsson (1), Knud Enggaard (1 - 7), Sten Andersson (7) och Tora Aasland Houg (7 - 19).

Dagordning

1. Kulturpolitisk debatt
   B 137/k Ministerrådsförslag om nysatsning och ny struktur på kultur-, utbildnings- och forskningsområdet
   B 136/k Ministerrådsförslag om genomförandet av Arbetsprogram för ändrad finansiering och organisation av kultursektorns institutioner, samarbetsorgan och andra permanenta aktiviteter
   B 132/k Ministerrådsförslag om nya riktlinjer för Nordiska forskningspolitiska rådet (FPR) för 1993-1995
   A 1018/k Medlemsförslag om klarare profilering av den nordiska dimensionen i läroplanerna
   A 1022/k Medlemsförslag om en aktion Nordliv åren 1995-1997 (1994 förberedelseår) för fördjupad kännedom om nordisk historia och nordiskt samhällsliv
2. A 1016/k Medlemsförslag om kartläggning av behov och möjligheter för etablering av ett nordiskt informationscenter i Flensborg
3. A 1017/k Medlemsförslag om stöd till samordning av de nordiska innehaven av handikapplitteratur
4. Avskrivning av följande rekommendationer:

13/1989/k	Utbildnings- och praktikantutbytessamarbete med EG
30/1991/k	Nordplans framtida verksamhet
31/1991/k	Arbetsprogram för ändrad finansiering av kultursektorns organ
34/1991/k	Försöksprojekt Radio Scandinavia
45/1991/k	Stipendier för folkhögskolestuderande från Baltikum och Östeuropa
47/1991/k	Kultursamarbete med Baltikum och Östeuropa
26/1992/k	Nordiskt revyfackligt nätverkssamarbete
28/1992/k	Handlingsprogram för vuxenutbildningen - Voks Frem (1992-1996)

5. Allmän debatt om ***juridiska utskottets*** saker
6. B 135/j Ministerrådsförslag om ändringar i Helsingforsavtalet
7. E-saker (frågor och svar)
   E 3 Fråga till Norges regering angående utökade fiskekvoter
   E 45 Fråga till de nordiska ländernas regeringar angående drivgarnsfiske i Östersjön
   E 4 Fråga till de nordiska ländernas regeringar angående insatser för personer med epilepsi
   E 5 Fråga till Nordiska ministerrådet angående ökat nordiskt TV-samarbete
   E 6 Fråga till Nordiska ministerrådet angående gemensam flyktingstrategi
   E 13 Fråga till regeringarna i de nordiska länderna angående illegal smuggling av flyktingar från Baltikum
   E 7 Fråga till Nordiska ministerrådet angående textning av TV-program
   E 8 Fråga till Sveriges regering angående finska språkets ställning i Sverige
   E 9 Fråga till Sveriges regering angående avskrivning av karantänbestämmelser för hundar och katter
   E 10 Fråga till regeringarna i de nordiska länderna angående s.k. fallskärmsavtal
   E 28 Fråga till Nordiska ministerrådet angående snar avveckling av vissa tull- och gränskontroller mellan de nordiska länderna
   E 11 Fråga till Nordiska ministerrådet angående nordiska mediapriser
   E 12 Fråga till Nordiska ministerrådet angående gränsregionalt samarbete
   E 14 Fråga till Nordiska ministerrådet angående en nordisk åtgärdsplan för reumatiska sjukdomar
   E 15 Fråga till Norges regering angående kvänernas ställning
   E 16 Fråga till Nordiska ministerrådet angående Helcoms budgetunderskott
   E 17 Fråga till regeringarna i de nordiska länderna angående automatisk återbetalning av skatter
   E 18 Fråga till Danmarks regering angående ILO-konventionerna 163-166
   E 19 Fråga till Norges regering angående ILO-konventionerna 164-166
   E 20 Fråga till Finlands regering angående ILO-konventionerna 165-166
   E 21 Fråga till Sveriges regering angående beskattning av norsk pension i Sverige
   E 22 Fråga till Nordiska ministerrådet angående kärnkraftssäkerhet på Kolahalvön
   E 23 Fråga till Finlands regering angående värnpliktigs sjukförmåner

E 24 Fråga till Finlands regering angående nordisk arbetsmarknad för personer med högre utbildning
E 25 Fråga till Nordiska ministerrådet angående Nordiska samarbetskommittén för arktisk medicinsk forskning
E 47 Fråga till Finlands regering angående svenska språkets ställning i grundskola och gymnasium i Finland
E 26 Fråga till Sveriges regering angående handelsdiskriminerande avgift på norska entreprenörers arbete i Sverige
E 27 Fråga till Nordiska ministerrådet angående EG:s direktivförslag om tillfälligt arbete i annat land
E 29 Spørgsmål til Nordisk Ministerråd vedrørende Nordisk Ministerråds holdning til opstart af THORP i Sellafield
E 38 Spørgsmål til Nordisk Ministerråd vedrørende udvidelsen af Sellafield-atombrændselsoparbejdningsanlægget i England med det nye anlæg THORP
E 30 Spørgsmål til Nordisk Ministerråd vedrørende fælles-nordisk forslag til Londonkonventionen om forbud mod dumpning af radioaktivt affald
E 32 Fråga till Finlands regering angående olika avgiftsregler i Finland och Sverige för pensioner
E 33 Fråga till Nordiska ministerrådet angående genomförande av Nordiskt samarbetsprogram inom bygg- och bostadssektorn
E 34 Fråga till Nordiska ministerrådet angående upphävande av dödsdomen över Salman Rushdie
E 35 Spørsmål til Norges regjering vedrørende ansvar for Kosovo-albanske flyktninger
E 36 Fråga till Sveriges regering angående bättre service på eget språk för finska åldringar och långtidssjuka i Sverige
E 37 Fråga till Nordiska ministerrådet angående intensivare samarbete i syfte att förstärka den nordiska välfärdsstatsmodellen
E 39 Fråga till Nordiska ministerrådet angående nordisk beredskap när det gäller narkotikasmuggling
E 40 Fråga till Nordiska ministerrådet angående åtgärder för en nordisk näringspolitisk handlingsplan för infrastrukturen i Norden
E 41 Spørsmål til Danmarks regjering vedrørende offentlighetsprinsippet innenfor EF
E 42 Fråga till Nordiska ministerrådet angående semester- och fritidsguide för handikappade
E 43 Fråga till de nordiska ländernas regeringar angående finansiering av Helcoms aktionsprogram för Östersjöns rening
E 44 Spørsmål til Danmarks og Sveriges regeringer vedrørende miljøkonsekvensen af en fast forbindelse over Øresund
E 46 Fråga till Nordiska ministerrådet angående människorättssituationen i östra Timor
E 48 Spørgsmål til Nordisk Ministerråd vedrørende søtransport af plutonium nitrat fra Dounreay til Sellafield

E 31 Spørgsmål til Nordisk Ministerråd vedrørende reaktion på plutoniumtransport fra Europa til Japan

8. B 133/j Ministerrådsförslag om arbetsprogram för det nordiska lagstiftningssamarbetet
9. B 134/j Ministerrådsförslag om nordiskt samarbetsprogram på livsmedelsområdet
10. Avskrivning av följande rekommendation:
    14/1991/j Rösträtt vid parlamentsval i annat nordiskt land

Budgetutskottets saker

11. C 1/1993 Nordiskt samarbete 1992. Nordiska ministerrådets verksamhetsberättelse
12. C 2/1993 Nordiska ministerrådets redogörelse om planerna för det nordiska samarbetet
    Dokument 3: Statsministrarnas redogörelse
13. A 1029/b Utskottsförslag om budgetutskottets kontrolluppgift 1992
14. C 5/b Berättelse från Nordiska kulturfonden inkl. revisionsberättelse (1991)
15. Avskrivning av följande rekommendationer:
    29/1992/b Budgetutskottets kontrolluppgifter 1991
    33/1992/b Nordiska ministerrådets budget för 1993

16. Allmän debatt om ***ekonomiska utskottets*** saker
17. A 1021/e Medlemsförslag om Nordels framtid
18. C 3/e Berättelse från Nordiska investeringsbanken (1992)
    C 4/e Berättelse från Nordiska projektexportfonden (1992)
    C 6/e Berättelse från Nordiska utvecklingsfonden (1992)
    C 7/e Berättelse från Nordisk fond för teknologi och industriell utveckling - Nordiska industrifonden (1992)
    C 8/e Berättelse från Nordiska miljöfinansieringssällskapet NEFCO (1992)
19. Avskrivning av följande rekommendationer:
    45/1989/e Uppföljning av arbetsprogram Norden i Europa 1989-1992
    21/1991/e Nordiska elhögspänningsnätet som "common carrier"
    40/1991/e Ekonomiskt och kulturellt samarbete med Östersjöländerna
    16/1992/e Åtgärder för att stimulera till innovationer i näringslivet
    17/1992/e Förhöjning av Nordiska utvecklingsfondens kapital

Presidenten: Kultur, utbildning och forskning är de nordiska samarbetsområden som enligt statsministrarna skall få den högsta prioriteringen i det nordiska samarbetet under 90-talet. Presidiet och kulturutskottet har

därför ansett det vara motiverat att som en inledning till kulturutskottets sakområde anordna en särskild samlad debatt om framför allt de kultur-, utbildnings- och forskningspolitiska nysatsningarna som föreslås av ministerrådet.

Ändring i medlemslistan

Det meddelades att Tore A. Liltved återtagit sin plats i rådet.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

1
Kulturpolitisk debatt
B 137/k: Ministerrådsförslag om nysatsning och ny struktur på kultur-, utbildnings- och forskningsområdet; B 136/k: Ministerrådsförslag om genomförandet av Arbetsprogram för ändrad finansiering och organisation av kultursektorns institutioner, samarbetsorgan och andra permanenta aktiviteter; B 132/k: Ministerrådsförslag om nya riktlinjer för Nordiska forskningspolitiska rådet (FPR) för 1993-1995; A 1022/k: Medlemsförslag om en aktion NORDLIV åren 1995-1997 (1994 förberedelseår) för fördjupad kännedom om nordisk historia och nordiskt samhällsliv; A 1018/k: Medlemsförslag om klarare profilering av den nordiska dimensionen i läroplanerna

Kulturutskottet hade föreslagit att Nordiska rådet med anledning av ministerrådsförslag ***B 137/k*** antar följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. *att* fastställa minsterrådsförslaget om nysatsning och ny struktur på kultur, utbildnings- och forskningsområdet i enlighet med ministerrådsförslag B 137/k och med beaktande av de synpunkter som anförts av kulturutskottet och att genomföra nysatsningen under perioden 1994 - 1996
2. *att* undanröja alla hinder för ett homogent nordiskt kultur-, utbildnings- och forskningsområde
3. *att* tillföra den nordiska kulturfonden kraftigt ökade medel avsedda för det folkkulturella samarbetet samt säkra kulturutskottets direkta representation i kulturfondens styrelse
4. *att* vidta åtgärder för att kraftigt öka det nordiska TV-samarbetet i syfte att möjliggöra en överföring av grannländernas TV-program mellan de nordiska länderna

5. *att* utvidga och komplettera nordiska utväxlingsprogram i syfte att öka nordisk språkförståelse och nordiskt barn- och ungdomssamarbete

6. *att* i skyndsam ordning lägga fram detaljerade förslag och plan om budgetfördelningen inom kultursektorn för 1994.

Kulturutskottet hade föreslagit att Nordiska rådet med anledning av ministerrådsförslag ***B 136/k*** antar följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. *att* genomföra arbetsprogrammet för ändrad finansiering och organisation av kultursektorns institutioner, samarbetsprogram och andra permanenta aktiviteter i enlighet med ministerrådsförslag B 136/k och med beaktande av de synpunkter som anförts av kulturutskottet, och

2. *att* därvid beakta följande:

- institutionerna Nordiska högskolan för hushållsvetenskap och Nordiska samarbetskommittén för arktisk medicinsk forskning skall säkras extern finansiering innan nordisk finansiering upphör

- samma institutioner skall få en rimlig tid för de organisatoriska förändringar som detta föranleder

- ministerrådet skall avge en redogörelse senast 1 november 1993 till kulturutskottet om samarbetsorganens möjligheter till externt stöd vid avvecklingen av nordiskt stöd 1.1.1994

- ministerrådet skall rapportera till kulturutskottet om alla ekonomiska förändringar som företas enligt detta ministerrådsförslag och därefter ta hänsyn till utskottets synpunkter på dessa förändringar.

Kulturutskottet hade föreslagit att Nordiska rådet med anledning av ministerrådsförslag ***B 132/k*** antar följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. *att* lägga riktlinjerna för Nordiska forskningspolitiska rådet till grund för arbetet under verksamhetsperioden 1993-1995, i enlighet med ministerrådsförslag B 132/k och med beaktande av de synpunkter som anförts av kulturutskottet, och

2. *att* under den verksamhetsperiod riktlinjerna avser

- analysera EES-avtalets konsekvens för forskningen i Norden forskningspolitiskt och ekonomiskt och lägga fram förslag som förstärker den nordiska forskningens ställning i Europa

- kartlägga alla forskningsinstanser och organ inom de nordiska länderna och det nordiska samarbetet i syfte att förbättra den nordiska forskningspolitiska styrningen
- utarbeta en samlad redogörelse om FPR:s verksamhet

Beträffande medlemsförslagen ***A 1018/k*** och ***A 1022/k*** hade utskottet föreslagit att Nordiska rådet antar följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att få till stånd ett samarbete mellan relevanta instanser i syfte att förstärka och fördjupa det nordiska stoffet och den nordiska dimensionen i läroplaner och läroböcker med särskild hänsyn till ämnena historia och samhällskunskap

att förstärka det nordiska inslaget i utbildningen av lärare i de nordiska länderna och initiera kursverksamhet för skolledare i de nordiska länderna samt

att vid genomförandet av nysatsning på det nordiska kultursamarbetet genomföra projekt Nordliv helt eller delvis i syfte att stärka den nordiska allmänhetens intresse för nordisk historia och samhällskunskap i samarbete med Föreningarna Nordens Förbund.

Rådet behandlade ovannämnda saker i ett sammanhang.

Rannveig Guðmundsdóttir (A): Fru president! Kulturutvalget har fulgt godt med i Ministerrådets arbeid med det forslag om nysatsing på kultur, utdanning og forskning som vi her skal debattere. Vi har lagt frem våre prioriteringer og deltatt i et samrådsmøte med Ministerrådet. Jeg vil kort redegjøre for kulturutvalgets synspunkter, men når det gjelder forskning, viser jeg til retningslinjene for det forskningspolitiske råds virksomhet, som Thea Knutzen blir talsmann for.

Kulturutvalget har uttrykkelig markert sine kulturpolitiske prioriteringer. De samsvarer også i høy grad med Ministerrådets prioriteringer. På samme måte som kulturministrene har vi ment at det bør satses på visse områder. For det første medieområdet; for det andre barn- og ungdomsområdet; for det tredje nordisk utveksling og for det fjerde språksamarbeidet.

Med hensyn til medieområdet hadde utvalget ønsket seg et forslag om et nærmere TV-samarbeid innenfor Norden. Vi mener at et økt mediesamarbeid vil direkte komme til å fremme språkforståelsen og rettes mot barne- og ungdomskulturen. Derfor setter vi stor pris på den svenske statsministerens meddelelse om å undersøke om det finnes politisk vilje til å få i stand et nærmere TV-samarbeid via satellitt.

Utvalget legger stor vekt på å øke samproduksjonen av TV-programmer og filmer. Vi mener at det er av stor betydning for språkforståelsen at

dette foregår innenfor området barn og ungdom. Vi er også fornøyd med forslaget om en kraftig økning av midlene til det nordiske film- og TV-fondet, og vi regner med at nordiske filmer vil få enda større gjennomslagskraft både innenfor og utenfor Norden.

Barn og ungdom er det mest verdifulle vi har. Derfor er det av avgjørende betydning for det nordiske samarbeidets framtid på hvilken måte de unge får kjennskap til den nordiske kulturarven.

Vi skal senere på sesjonen behandle medlemsforslag om en bredere nordisk dimensjon i læreplaner og aksjonen Nordliv for økte kunnskaper om Nordens historie og samfunnsliv. Det er nettopp skolene som kan formidle våre unge grunnleggende kunnskaper, og det er her de tradisjonelle nordiske menneskelige verdier må grunnlegges. Det er viktig i det fortsatte detaljerte arbeidet med nysatsing at Ministerrådet i nært samarbeid med kulturutvalget utarbeider en plan om gjennomføringen av den satsing på barn og ungdom, som vi er enig om, innen de budsjettrammer vi får tilført.

Nordisk utveksling og mobilitet er uvurderlig for språkforståelsen og kulturforståelsen. Elevutvekslingen har også en positiv virkning på den nordiske ungdomskulturen og samholdet i Norden. På den annen side bør også voksne kunne benytte seg av slike utvekslingstilbud. Og vi har ideer som jeg til min glede har konstatert at Ministerrådet har satt opp på sitt forslag til program om en nordisk kulturutveksling, hvor man bl.a. kan tenke seg en utveksling av artister og kulturarbeidere, så som bibliotekarer og museumspersonale eller kulturjournalister. Det er viktig på denne måte å gi nøkkelpersoner i kulturarbeidet innblikk i hverandres kultur.

Et særtrekk ved vårt nordiske samarbeid er de folkelige organisasjonenes samarbeid. Folkekultur og allmennutdanning står tradisjonelt i høy kurs her i Norden. I verdenssammenheng er det ganske enestående hvordan man i Norden har samarbeidet på offisielle og folkelige nivåer. Dette må vi verne om.

I likhet med Ministerrådet har vi prioritert Kulturfondet. Vi anser Nordisk kulturfond for å være av meget stor betydning i det nordiske offisielle samarbeidet for folkekulturen. Det er av stor viktighet at kulturutvalget har direkte forbindelse med fondets styre, og dette må sikres på en eller annen måte.

Vi er også forpliktet til å rette økt oppmerksomhet mot det regionale kultursamarbeidet, og Vest-Norden prioriteres nettopp i Ministerrådets forslag. Men vår oppmerksomhet rettes også utover, mot Østersjøområdet og de arktiske områdene. Regionale kulturprogram forutsetter at vi innen Norden også lar tankene gå utenfor det tradisjonelle nordiske området. Vi i Norden kunne gi de baltiske land enda større hjelp med å bygge opp grasrotbevegelser og et folkelig kultursamarbeid. I denne sammenhengen er utvekslingsprogrammer av den største viktighet. Samarbeid rettet mot Vest- og Mellom-Europa har og kommer også til å få økt betydning.

Mange mener at den nordiske modellen bør være et forbilde, og at det nordiske kultursamarbeidet burde organiseres på en slik måte at det får direkte innflytelse på kultursamarbeidet i Europa. Samtidig bør det satses i

enda større grad enn i dag på de som studerer nordiske språk og nordisk kultur internasjonalt. Aktuell og god informasjon til denne målgruppen er utrolig viktig. I foran nevnte sammenheng spiller store kulturelle fremstøt en betydningsfull rolle. Dette er til fulle blitt bevist av de som allerede er blitt gjennomført i Japan, USA, London, Paris og flere steder.

Fru president! Nå har jeg i meget store trekk redegjort for kulturutvalgets prioriteringer når det gjelder ny satsing på kulturområdet. Samtidig vil jeg nevne en sak som kan være avgjørende for om nysatsingen lykkes eller ikke: nemlig informasjon og synlighet. Informasjonsarbeidet må økes kraftig, slik at nordiske statsborgere allment får god kjennskap til nordiske kulturprosjekter. Dette må Ministerrådet ta hensyn til i sin detaljplanlegging av nysatsingen.

Nysatsing på kulturområdet er en sak som berører alle nordboere.

Kulturminister **Åse Kleveland** (A): Ærede president! Jeg takker for kulturutvalgets synspunkter på ministerrådsforslaget, som i høyeste grad bærer preg av den gode kontakten som råder mellom kulturutvalget og Ministerrådet.

Da statsministrene ved Nordisk Råds sesjon i Århus understreket betydningen av å styrke det nordiske kulturelle samarbeidet, ble kultur-og undervisningsministrene bedt om å legge fram et ministerrådsforslag til denne sesjonen med utgangspunkt i den politiske prioriteringen og den foreslåtte styrkingen av økonomien. Retningslinjene omfattet satsing på barnekultur, ungdomssamarbeid, språksamarbeid, film- og mediesamarbeid, utbyggingen av Nordplus, en bedre kobling mellom det nordiske og det europeiske utdanningssamarbeidet samt aktiviteter som kan stimulere til engasjement fra de mange frivillige organisasjonene.

Tidsfaktoren har nødvendiggjort en todelt prosess. Som kulturutvalget konstaterer, er ministerrådsforslaget et overgripende politisk dokument hvor de prioriterte områdene og de politiske vurderingene presenteres. Parallelt med dette er det innhentet et omfattende materiale av forslag og ideer til konkrete tiltak på satsingsområdene. Innenfor kulturområdet blir bearbeidingen av dette innledet i morgen med et arbeidsseminar der kulturutvalget sammen med kulturministre og nordiske ressurspersoner deltar. Dette er starten på budsjettarbeidet for 1994.

Ministerrådets hovedprinsipper for den kulturelle nyorienteringen tar utgangspunkt både i kultursamarbeidet som en av grunnpilarene i det nordiske samarbeidet og i den nye kulturpolitiske situasjon i Norden. Den preges av internasjonalisering og av et Europa i stor forandring. Internt i Norden har våre samfunn i økende grad blitt flerkulturelle, og vi har et ansvar for å videreføre vår opplevelse av samhørighet og slektskap til dagens barn og unge. Opplevelsen av det nordiske som en forlengelse av det nasjonale, vår nordiske identitet, skaper grunnlaget for en nordisk dimensjon i det europeiske og i det internasjonale samarbeidet.

Også kulturutvalget fremhever dette flere ganger i sin innstilling. Samtidig peker man på den nære sammenhengen mellom de ulike komponen-

tene i kultur- og utdanningssamarbeidet og mellom nordiske og nasjonale instanser. Ministerrådet deler denne oppfatningen og fremholder bl.a. en styrket nasjonal forankring og en politisk styring som hovedprinsipp for en kulturpolitisk nysatsing. Tiden er nå inne for en konsentrasjon om noen særlig viktige satsingsområder og om prosjekter som går inn i en større sammenheng. Et overgripende mål er å skape en nordisk plussverdi på ulike områder i relasjon til det europeiske samarbeidet. I dette inngår å fjerne hinder og skape samarbeidsstrukturer som kan bidra til at Norden betraktes som en enhet i europeisk sammenheng.

Som kulturminister noterer jeg med tilfredshet den samstemmighet som kulturutvalget gir uttrykk for med hensyn til det foreslåtte innholdet i den fremtidige innsatsen på kulturministrenes ansvarsområde, både når det gjelder det kunstneriske samarbeidet med den nye mobilitetsordningen, kulturformidling i utlandet, samarbeidet på filmområdet og formannskapets ansvar for et større nordisk kulturprogram i formannskapslandet.

I samsvar med våre intensjoner om å styrke Nordisk kulturfond og øke fondets muligheter for å virke mer langsiktig innenfor rammene for de overgripende politiske prioriteringene er vi tilfreds med kulturutvalgets ønske om en nærmere tilknytning mellom fondets styre og kulturutvalget.

Ministerrådet forstår kulturutvalgets bekymring for medieutviklingen og dens kulturelle innflytelse på barn og unge. I den forbindelse har Ministerrådet prioritert lærer- og elevutveksling, språksamarbeid, nordiske læremidler, nordiske kulturprosjekter i skolene samt barne- og ungdomsfilm. Jeg vil også i den forbindelse henvise til den utredning av et eventuelt nordisk TV-samarbeid som statsministrene har signalisert.

Kulturutvalgets henvisning til at TV-samarbeid via satellitt skulle ha inngått i kulturhandlingsplanen, er ikke riktig. På det aktuelle tidspunkt var allerede planene skrinlagt på grunn av de store kostnadene. Når det så gjelder opphavsrettproblematikken, deler Ministerrådet utvalgets frustrasjon over at en ikke har nådd avgjørende resultater til tross for flere års forhandlinger. I desember vedtok Ministerrådet en resolusjon om opphavsrett som bekrefter landenes vilje til å sikre at det fortsatt skal finnes ensartede regler på dette området.

En offensiv satsing på kulturområdet vil kreve økte budsjetter, og det budsjettmessige utgangspunktet for den kulturpolitiske nyorienteringen er, som statsministrene har forutsatt, en økning på 60 mill. danske kroner i budsjettet for 1994 og en 50 pst. andel av Ministerrådets samlede budsjett i 1996. Statsministrene fordelte midlene med to tredjedeler til kultur og en tredjedel til utdanning.

Det strukturelle utgangspunktet er statsministrenes prioritering av samarbeidsområdene i Norden. Kultur og utdanning og forskning oppgis å være to av de sju satsingsområdene.

Kultur- og undervisningsministrene ser en oppdeling i to ministerråd som en fordel, både med hensyn til en klarere politisk styring og oppfølging av samarbeidet på sine respektive områder. Utvalget peker på at den nye strukturen innebærer en fare for minsket handlekraft innenfor sektorovergripende samarbeidsområder. Ministerrådets hensikt er imidlertid at

de to ministerrådene skal ha et nært samarbeid, bl.a. i saker som gjelder barn og unge og språk. Felles møter, særlig i relasjon til kulturutvalget og Nordisk kulturfond, koordinering via sekretariatsbistand samt kontakt mellom ministrene nasjonalt vil rydde slike problemer av veien. Ministerrådet har også til hensikt å evaluere organiseringen etter en treårig forsøksperiode.

Ministerrådet har bygd sitt forslag til nysatsing på kultur-, utdannings- og forskningsområdet på de nye retningslinjene som statsministrene har staket ut, og det har basis i utformingen av det nåværende kultursamarbeidet, der prioriteringene bygger på enighet mellom Ministerrådet og kulturutvalget. Vi har også kunnet bygge vårt fremtidsarbeid på en fersk og samlet vurdering av status for dagens kultursamarbeid gjennom det arbeidsprogram som ble sluttført i de såkalte FIN-gruppene. Dette arbeidet, som blir presentert i et eget ministerrådsforslag, innebærer ellers at kultursektoren som den eneste sektoren så langt er blitt underkastet en slik kvalitativ helhetsvurdering. Min kollega Per Unckel vil komplettere mitt innlegg ved å redegjøre for nysatsingen innenfor utdannings- og forskningsministerens ansvarsområde, og han vil dessuten redegjøre for resultatet av FIN-gruppenes arbeid.

Tora Aasland Houg (SV): President! Jeg tror statsråd Kleveland har helt rett i at det har vært et godt samarbeid mellom parlamentarikerne og statsrådene i den utviklingen som nå er på gang for å rettferdiggjøre en satsing på kultur. Jeg har vært med på dette fra parlamentarikersiden, og kan som sagt underskrive på det.

Det jeg gjerne vil ha noen nærmere synspunkter på fra statsrådens side, er utvalgets påpekning av at man kunne ha ønsket seg et enda høyere ambisjonsnivå - for ikke å snakke om mer forpliktende forslag - på enkelte områder. Det er er spesielt områder i forhold til barn og unge, i forhold til språksamarbeid og i forhold til det folkelige samarbeidet som jeg vil nevne som områder hvor man kanskje hadde ønsket seg planer eller mer forpliktende bidrag fra statsrådenes side.

Vi er meget fornøyd med de forpliktelsene som er lagt ned når det gjelder kunstsamarbeid. De kunne kanskje stå som et mønster for noen av de planene som nå bør komme.

Jeg vil som sagt ha statsråden til å utdype dette litt, og i tillegg vurdere hele prosessen. Jeg anser denne prosessen slik at den absolutt ikke er ferdig, og at det er mye igjen som må gjøres før vi virkelig har grepet på den historiske sjansen som Nordisk Råd nå står oppe i, ved å satse sterkt på kultur. Jeg håper at vi kan komme et skritt videre, men min erkjennelse er at vi ennå ikke er ved målet.

Minister **Åse Kleveland** (A): Jeg er helt enig med Tora Aasland Houg i at vi nå egentlig står ved startstreken. Det var ca. 1. desember Ministerrådet fikk dette oppdraget, og det betyr at vi hadde ca. seks uker på oss til å utforme det som skulle foreligge her som et forslag.

At det avspeiler seg i noe forskjellig presisjonsnivå mellom de forskjellige områdene, skyldes rett og slett hvilken jobb som er gjort tidligere. Når vi har lavere presisjonsnivå og detaljeringsgrad for tiltak som gjelder barn og unge, er det en refleks av at dette er et område som på nordisk plan, likesom delvis på nasjonalt plan, hittil ikke har vært prioritert høyt nok.

Som jeg sa, har vi nå gått ut til alle kunstkomiteer og til fagmiljøer og fått inn et stort materiale som går på konkrete tiltak. Bearbeidingen begynner i morgen, da vi har et to dagers arbeidsseminar. Så kommer dette arbeidet til å fortsette utover våren, og vi forutsetter en behandling på Ministerrådets møte i Harstad i juni. Og så vil selvfølgelig prioriteringene også være en del av budsjettbehandlingen fremover.

Thea Knutzen (H): Ærede president! Kulturutvalget har i sin betenkning over ministerrådsforslaget et avsnitt hvor man etterlyser et initiativ når det gjelder opphavsrettsbetaling for TV-produksjoner som sendes i andre nordiske land. Hittil har det jo vært slik at gjerdene mellom de nordiske land har vært høyere enn de har vært til andre europeiske land fordi betalingen har vært så høy når man sender dem flere ganger i andre land.

Mitt spørsmål til den norske kulturministeren blir derfor: Vil ministrene ta et initiativ til å prøve å få avtaler som bidrar til en vekst igjen i utveksling mellom de nordiske TV-selskaper?

Minister **Åse Kleveland** (A): President! Ja, som jeg sa tidligere, er også frustrasjonsnivået på ministerplan relativt høyt når det gjelder akkurat Nordvisjons-forhandlingene. Her er situasjonen noe forskjellig i de forskjellige land. Vi ser en bevegelse i forhandlingene. Her i Norge har jeg nå innkalt til et møte med de involverte parter for å forsøke å komme et skritt videre. Det er i Danmark en situasjon hvor man har klart å få til en annerledes, mer fleksibel avtale med noen av de forskjellige organisasjonene. Nå vil det være opp til de forskjellige land å vurdere hva man egentlig kan gjøre. For det er klart at dette er et dilemma. På den ene siden er vi opptatt av at vi har en av de beste opphavsrettslovgivninger i Europa, for ikke å si i verden. Vi har nå i forbindelse med harmoniseringen med EF-lovverket kjempet på nordisk basis for å videreføre noe av dette beskyttelsesnivået på europeisk basis, og det har vi lykkes med. Vi har nå fått til en tilnærmet harmonisering av det nordiske opphavsrettslovverket. At vi skulle kunne gå inn i forhold til tvangslisenser eller annet for å løse de avtalsmessige konflikter i tilknytning til Nordvisjons-samarbeidet ser jeg derfor ikke som mulig, og heller ikke som ønskelig. Derimot nå å se hva vi kan gjøre rent politisk i de forskjellige land uten å krenke grensene for den frie forhandlingsretten. Det blir en utfordring for hver og en av oss.

Glønborg (KRF): Fru Præsident! Jeg skal på Midtergruppens vegne fremføre følgende:

Den kultursatsning, som statsministrene har forudset, er nu kommet så langt, at kulturministrene har fremlagt et ministerrådsforslag om de overordnede retningslinier, der skal til, for at den kan føres ud i livet.

På trods af, at vi i Midtergruppen - ligesom de fleste andre i Nordisk Råd - indser behovet for en stærk kulturidentitet, har vi stillet os meget tvivlende over for målsætningen om, at hele 50 pct. af det samlede nordiske budget skal gå til kultur, uddannelse og forskning. Specielt er vi noget forundrede over, at man ikke samtidig har givet besked om, hvad dette indebærer for andre vigtige sektorer. De fællesnordiske økonomiske midler er begrænsede, og i en tid med stor arbejdsløshed kunne det være velmotiveret at tage en større satsning på f.eks. næringslivssamarbejdet.

Det skal ikke opfattes således, at vi i Midtergruppen er kulturfjendtlige, men som et forsøg på at nå frem til en realisme i det nordiske samarbejde.

Minister **Åse Kleveland** (A): President! Jeg har ingen problemer med å forstå den tvil som kan foreligge når man ser at det skal skje en økning og samtidig ikke sier hvor denne økningen skal tas fra. Jeg vil bare gjerne understreke at Ministerrådets mandat har vært å komme med et forslag innenfor de rammer og de forutsetninger om vekst som statsministrene har kommet med.

Og jeg vil også understreke at dette med en substansiell økning av bevilgningene til kultur, som statsministrene nå har gått inn på, er jo noe som ikke minst Nordisk Råd har oppfordret regjeringene til å foreta i løpet av ganske mange år.

J. K. Hansen (S): Fru præsident! Det må være på sin plads her også at rette en tak til kulturministrene og ikke mindst til den norske kulturminister, fru Kleveland, som har været formand for Ministerrådet indtil nu, for tilrettelæggelsen af det kulturpolitiske arbejde i Nordisk Råd her frem til sessionen ved fremlæggelsen af bl.a. de to ministerrådsforslag, som vi behandler nu på baggrund af statsministerrapporten. Og selv om vi i kulturudvalget kommer med kritiske bemærkninger og præciseringer, lover det egentlig vældig godt for det fremtidige kulturpolitiske samarbejde i Nordisk Råd - og tak for det, kulturministre!

Mit ærinde er på Kulturudvalgets vegne at forelægge betænkningen om Ministerrådets forslag om gennemførelsen af arbejdsprogrammet for ændret finansiering og organisation af kultursektorens institutioner, samarbejdsorganer og andre permanente aktiviteter.

Jeg kan naturligvis ikke gennemgå hele betænkningen, men pege på nogle hovedpunkter. Ministerrådets forslag er en rapport om, hvordan det går med gennemførelsen af det arbejdsprogram, vi vedtog på sessionen i København for to år siden. Det gik i al sin korthed ud på at frigøre 30 mio. danske kroner i løbet af perioden 1991-1994 for at give plads for nye sats-

ninger inden for kultur, medier og forskning. Frigørelsen skulle ske ved at øge den eksterne finansiering og ved nedlæggelser og nedskæringer. På baggrund af Ministerrådets arbejde i de tre finansieringsgrupper foreligger så nu Ministerrådets forslag til, hvordan omlægningen skal gennemføres.

For os i Kulturudvalget er det vigtigt at se forslaget i sammenhæng med statsministrenes oplæg sidste år og nu kultur- og undervisningsministrenes forslag til nysatsning, som vi netop har behandlet.

Vi har tidligere fremhævet, at institutionerne inden for kulturområdet er vigtige og vitale elementer i det nordiske samarbejde, og vi er tilfredse med, at dette også er Ministerrådets udgangspunkt nu, således at dette ministerrådsforslag ikke blot er et forslag om at spare, men er et forslag til prioritering efter aktuelle behov på området. Det er vigtigt for os i udvalget, at institutionerne gavner det nordiske samarbejde og er til fordel for de nordiske lande.

På kulturområdet og uddannelsesområdet vil man ikke nedlægge institutioner, men foretage en samlet gennemgang af regelsættene, finde visse muligheder for at øge eksterne indtægter og indføre mål- og rammestyring.

På området forskning og højere uddannelse er 14 institutioner og samarbejdsorganer med i ministerrådsforslaget. For 7 institutioners vedkommende vil man have en finansieringsstruktur, som mere ligner tilsvarende nationale institutioner med øget deltagelse i den faglige konkurrence om midler fra forskningsråd og andre støtteordninger, således at Ministerrådet i relativ forsigtig grad kan reducere basisbevillingerne.

Det er i og for sig i orden, men ministrene må så garantere os i Kulturudvalget, at den nordiske profil ikke bliver svækket, og Ministerrådet må give os garanti for, at de fællesnordiske institutioner bliver behandlet på lige fod med tilsvarende nationale institutioner, når der skal søges støtte fra nationale forskningsråd.

For 2 institutioners vedkommende vil Ministerrådet gradvis afvikle finansieringen fra Ministerrådets budget. Det er Den Nordiske Højskole for Husholdningsvidenskab og Den Nordiske Samarbejdskomité for Arktisk Medicinsk Forskning. For begge institutioner gælder det, at Ministerrådet bør have en sikkerhed for ekstern finansiering, før den nordiske finansiering ophører.

De sidste fem organer er faglige former for virksomhed, som i store træk svarer til den art virksomhed, som Nordisk Forskerakademi og Nordplusordningen støtter, dvs. konkrete, afgrænsede aktiviteter og i mindre grad en fortløbende virksomhed. Den art faglige samarbejdsorganer og netværk mener Ministerrådet bør søge deres finansiering gennem vore generelle støtteordninger.

Til alt dette vil jeg knytte to principielle kommentarer ud over det, som er anført i vores udvalgsbetænkning. Den ene kommentar er, at en vægtforskydning fra basisfinansiering over til konkret finansiering af enkeltaktiviteter godt kan være en smidiggørelse og give mulighed for bedre politisk styring, men det er ikke sikkert, besparelserne bliver særlig store, og det er ikke sikkert, at gevinsterne vindes af aktiviteterne. Vi ved jo nemlig

fra tilsvarende nationale omlægninger, at bureaukratiet nok ofte er den største vinder, når der skal bruges mere tid og kræfter på ansøgninger, aktivitetsbeskrivelser, behandling af ansøgninger og lign. Det beder vi Ministerrådet være meget opmærksom på.

Den anden kommentar er, hvor en fællesnordisk profil ønskes opretholdt i f.eks. et netværkssamarbejde, er det vigtigt, at et menneske i dette netværk har det, vi kalder en tjenstlig forpligtelse til at tænke fællesnordisk. Om denne forpligtelse på det fælles og ikke det nationale skal komme til udtryk ved en fællesfinansieret sekretariatsfunktion eller på anden vis, skal jeg ikke lægge mig fast på. Men fællestænkningen må sikres også i de netværk, hvor nedskæringerne er relativ drastiske.

I udvalget er vi enige om at bede om en redegørelse senest 1. november 1993 om, hvordan det går med samarbejdsorganernes muligheder for ekstern støtte ved afviklingen af nordisk støtte, og vi beder om, at Ministerrådet vil rapportere til os om alle økonomiske ændringer, der foretages i henhold til dette ministerrådsforslag, og at Ministerrådet vil tage hensyn til vore synspunkter på sådanne ændringer.

Det har ikke været muligt her med den tid, der er til rådighed, at yde hele dette vigtige felt fuld retfærdighed i form af en grundigere gennemgang, men jeg må henvise til betænkningen og vil anbefale udvalgets forslag til rekommandation.

Utbildningsminister **Unckel** (m): Herr president! Såsom min kollega, kulturminister Åse Kleveland, redan har sagt, ankommer det på mig att kommentera några av kulturutskottets synpunkter på dels ministerrådsförslaget om nysatsningen - till den del det avser områdena utbildning och forskning - dels ministerrådsförslaget om åtgärder till följd av FIN-gruppernas arbete.

När det gäller åtgärder till följd av FIN-gruppernas arbete har jag noterat att utskottet och ministerrådet i allt väsentligt har en sammanfallande uppfattning om vad som behöver göras för att det nordiska samarbetet skall bli så effektivt och resultatrikt som vi alla vill ha det. Det lägger en god grund för det framtida samarbetet.

Jag har också noterat att det råder stor överensstämmelse mellan kulturutskottet och ministerrådet när det gäller nysatsningarna inom områdena utbildning och forskning.

Men låt mig först kort beröra resultatet av FIN-gruppernas arbete och kommentera utskottets yttrande.

Vid genomförandet av arbetsprogrammet har en grund lagts för en mer effektiv och enhetlig styrning av institutionerna. Institutionernas ramar kommer att klarläggas genom kontraktsbunden mål- och ramstyrning. Ministerrådets institutioner får visa sin kvalitet gentemot användarna, vare sig dessa är kulturkonsumenter, forskare eller nationella eller nordiska finansieringskällor.

Inom området forskning och högre utbildning leder förändringen till en viss förskjutning från fasta institutioner till tidsbegränsade aktiviteter och

generella stödordningar. Det nordiska kultursamarbetet har visat en vilja och förmåga till kritisk genomgång av sina verksamheter och företagit förändringar med anledning av detta. Arbetetet utgör en god grund för de framtidssatsningar som nu skall göras.

Kulturutskottet ber om att före den 1 november 1993 få en redogörelse för fem samarbetsorgans möjlighet att erhålla annan finansiering när det nordiska stödet avvecklas den 1 januari 1994. Dessa samarbetsorgan har redan ombetts att meddela ministerrådet huruvida avvecklingen av stödet kommer att få negativa konsekvenser för redan ingångna avtal när det gäller personal, utrustning och verksamhet. Ministerrådet menar att det är de berörda samarbetsorganens ansvar att finna alternativ finansiering och att avrapportera vilka resultat detta arbete har givit. Ministerrådet skall naturligtvis för sin del lämna utskottet information om utvecklingen.

Jag övergår nu till att redovisa några riktlinjer för det framtida arbetet inom ministerrådet för utbildning och forskning och de frågor som jag kommer att lägga särskild vikt vid under mitt ordförandeskap i rådet.

Det är i sanning en ny tid för nordiskt samarbete. Våra länders gradvis ökande samarbete med det övriga Europa har gjort oss mera medvetna också om det som är danskt, finskt, isländskt, norskt och svenskt liksom om det som är nordiskt.

Samarbetet med resten av Europa är viktigt. Genom detta ger vi vårt bidrag till ett Europa i fred och i samarbete. Men det ger oss också tillgång till fördelar som vi inte själva kan uppnå.

Vårt europeiska samarbete kan emellertid inte utvecklas till fullo om det inte utgår från vår egen kultur och vår egen identitet. Från den knyter vi band till dem som står oss närmast på vägen ut till det europeiska.

Att det nordiska samarbetet nu vidgas först och främst inom kulturen, utbildningen och forskningen är mot denna bakgrund logiskt. Det är ju på dessa områden vår gemensamma identitet främst manifesterats.

Den förstärkning av budgeten som samtidigt sker måste förvaltas med ansvar och insikt om förnyelsens betydelse. Delningen av ministerrådet för kultur i två ökar enligt min mening möjligheterna att utveckla samarbetet våra länder emellan. Två ministerråd förbättrar dessutom förutsättningarna för flera att delta. Den tydligare uppgiften gör det lättare att skapa ett nödvändigt engagemang för respektive ministerråds arbete.

Sverige har förmånen att få axla ordförandeskapet i det nya ministerrådet för utbildning och forskning efter denna rådssession. Det är en särskilt stimulerande och viktig uppgift att få bli ordförande i ett nytt ministerråd när så mycket nytt i sak skall förverkligas.

I ministerådsförslaget om nysatsningen anges fem områden som särskilt viktiga för det nya ministerrådet för utbildning och forskning, nämligen utväxling av studerande och lärare, forsknings- och utbildningsgemenskap, insatser för att prioritera Västnorden, språksamarbete samt folkbildning och vuxenutbildning.

Samtliga dessa områden kan och enligt min mening skall ses som en del av ett vidare europeiskt samarbete. Förmår vi utveckla det nordiska kommer vi också att utöva ett större inflytande på det europeiska. Vart och ett

för sig må våra länder vara små nationer i periferin. Tar vi fasta på vår kultur, våra värderingar och allt det andra vi har gemensamt att bygga på, är emellertid Norden en tung röst i det nya Europa.

De riktlinjer som ministerrådet angivit skall ses om en agenda snarare än som svaren på utbildnings- och forskningspolitikens utmaningar.

Det kommer att vara min strävan att involvera många i skapandet av ett nytt utbildnings- och forskningssamarbete i vår del av Europa. Min ambition är att få det nordiska samarbetet att framstå som just så spännande som det faktiskt är. Nordiskt samarbete får ty åtföljande inte bli en synonym för många möten, stora ord och litet av handling. Vi skall visa dem som tror att det är så hur fel de egentligen har.

Låt mig peka på det nordiska samarbetet inom forskarutbildningen som ett gott exempel på sådant vi kan göra mera av. Det är rätt därför att det handlar om utbyte av kunskap genom utbyte av människor. Det är obyråkratiskt och därmed kostnadseffektivt. Ett annat exempel är ett begynnande samarbete våra länder emellan om superdatorer. Under dessa dagar avser utbildnings- och forskningsministrarna från Danmark, Finland, Norge och Sverige att fastlägga riktlinjerna för ett vidgat samarbete på detta område. Det kommer för var och en av oss att lösgöra resurser för andra forskningsändamål. Det är ett samarbete som på en gång är konkret och handfast.

Under det kommande året kommer jag att be ministerrådets medlemmar att inom varje land undersöka utbildnings- och forskarsamhällenas förväntningar på det nya nordiska samarbetet. Det bör följas av seminarier på viktiga områden i syfte att definiera den nordiska dimensionen och på vilka områden den nordiska gemenskapen har särskild betydelse.

Det är min förhoppning att också Nordiska rådets kulturutskott skall finna det stimulerande att delta i detta arbete. Vid Nordiska rådets höstsession och i samband med budgetprocessen är det min ambition att kunna redovisa en i nordiska utbildnings- och forskningsmiljöer brett förankrad plan rörande det nordiska samarbetet inom utbildningens och forskningens område.

Till detta, fru president, kommer sedan de viktiga frågorna om ett vidgat idé- och tankeutbyte mellan våra respektive länder som en bas för vårt samarbete med det vidare Europa och, som det tredje lika betydelsefulla benet, att våga dela på arbetsuppgifter mellan de nordiska länderna i medvetande om att vi genom arbetsdelning förmår att göra mera och nå bättre resultat i våra gemensamma strävanden.

Thea Knutzen (H): Ærede president! Statsminister Bildt etterlyste i går mer opposisjon mot statsministrenes nye giv i nordisk politikk. For en som arbeider innenfor kulturområdet er det liten grunn til å ha innvendinger så langt i prosessen. Det er av mange årsaker riktig å satse spesielt på kultursamarbeidet nå. Vi vet at språkforståelse, felles syn på mange samfunnsspørsmål og felles historiske erfaringer bidrar til å jevne veien i forhandlinger. Vi vet også at det er viktig å bevisstgjøre oss alle om hva som ligger

i begrepet "nordisk identitet". Trygghet på egen bakgrunn og eget kulturgrunnlag er en bra niste å ta med seg i forhandlingene med resten av Europa. Og sist, men ikke minst: Vi opplever vanskelige tider også i de nordiske land. Erfaring viser at det er klokt å satse på kultur i slike tider. Det bidrar til å bevare sinnets munterhet, som det står på en av våre mest populære sjokolademerker. Kultur gir også perspektiv utover dagen i dag og skaper håp om bedre tider.

Ministerrådet har lagt frem et omfattende forslag om hvorledes nysatsingen vil bli lagt opp, og hvorledes økningen på ca. 60 mill. kr vil bli satt inn. Kulturutvalget har vært med i utarbeidelsen av forslaget. Det er derfor naturlig at Ministerrådets og utvalgets prioriteringer i stor grad er sammenfallende.

Jeg er tilfreds med at ideen om et parallelt kulturfond er lagt bort, og at man vil satse på det eksisterende kulturfond med økte midler. Man vil også foreløpig la være å foreslå endringer i avtalen som ligger til grunn for fondet, eller retningslinjene for det. Fondet har i stor grad betydd en overrisling og stimulans for både det folkelige og det profesjonelle kulturarbeidet i de nordiske land. Utvalget har stått samlet om at det fortsatt bør satses på å støtte det omfattende frivillige samarbeidet som foregår i Norden, og som er ganske enestående i verdenssammenheng. Det andre store fondet på kulturområdet, Filmfondet, skal også få mer midler. Filmfondet har alt vist sin berettigelse og har til en viss grad bøtet på de skadevirkningene det svekkede Nordvisjonssamarbeidet har medført.

Men kulturutvalget har et par tilføyelser til mediaavsnittet i ministerrådsforslaget som jeg vil peke på her, fordi de er viktige også for de andre prioriterte områdene. Teksting på det nasjonale språk av TV-programmene som sendes i andre land, har vi bedt om lenge, uten å nå frem. Ministrene har med et avsnitt om det. Utvalget er av den oppfatning at dette burde være av de enklere oppgaver å få gjenomført, det kan bl.a. vises til at kommersielle selskaper har gjennomført det prinsippet. Derfor synes jeg dette måtte være mulig å få til som en generell ordning ganske raskt, f.eks. innen 1. juli i år - som jeg bad om i går.

Det andre spørsmålet som utvalget har nevnt, gjelder opphavsrettsbetaling for TV-produksjoner - men det har jeg alt tatt opp med kulturminister Åse Kleveland i en replikk, så det lar jeg ligge her.

At statsministrene nå vil vurdere satellittsamarbeid som muliggjør utsending av alle de nordiske lands TV-programmer, er gledelig. En realisering av en slik satsing vil få stor betydning for nesten alle de prioriterte områdene: språkforståelse, kjennskap til de andre nordiske lands kultur og kunst og barne- og ungdomsarbeidet. Norden har stått i særstilling når det gjelder produksjoner spesielt beregnet på barn.

Det andre store satsingsområdet som jeg gjerne vil kommentere, gjelder utdanning og forskning. På dette feltet har det gjennom årene vært gjort en god del nordisk arbeid. Vi har fått en felles nordisk utdanning på enkelte små spisskompetanseområder. Vi har en nordisk konvensjon om at utdannelse og/eller autorisasjon i ett land skal godkjennes i de andre landene. Også fagorganisasjonene har deltatt i arbeidet. Men jeg tror vi alle har opp-

levd at det har vært hull i systemet, slik at enkeltmennesker har opplevd grensen mellom landene som et yrkesforbud. Senest opplevde jeg det med en utenlandsk lege som var blitt norsk statsborger, og som kunne arbeide i Danmark, men ikke i Norge. Det må altså et systematisk og detaljert arbeid til, der både myndighetene, utdanningsinstitusjonene og fagorganisasjonene deltar.

Kulturutvalget har bedt om at ministrene setter opp klare mål for arbeidet - og helst også med tidsfrister. Utvalget har også bedt om at de to ministerrådene som skal ha oppgavene fordelt mellom seg, utpeker ett av rådene som spesielt hovedansvarlig overfor utvalget på de områdene som gjelder arbeidet i begge rådene.

Til slutt vil jeg gjerne kommentere det andre store ministerrådsforslaget som går på endret finansiering og organisering av institusjonene i kultursektoren. Jeg er meget glad for at den grundige gjennomgang som utvalget i sin tid krevde, har ført til at ministrene ikke har foreslått nedleggelse av noen av institusjonene. Det betyr vel at man har vurdert den nordiske nytten av det arbeidet institusjonene gjør som så verdifull at man ønsker å beholde dem. Jeg er også glad for den store enighet man har mellom utvalget og ministrene når det gjelder den fremtidige finansiering og organisering.

Utdannings- og forskningsminister **Hernes** (A): President! Det skal ikke være tvil om at Norden satser på forskning og på et nordisk forskningssamarbeid. I alle nordiske land er det politisk enighet om at forskning er et avgjørende element for å utvikle vårt næringsliv, forstå våre samfunn og bidra til vår kultur. Derfor er forskning prioritert også i det nordiske samarbeidet.

Nordisk forskningssamarbeid utføres på mange områder og i mange former. Nordisk Ministerråd er en viktig tilrettelegger for dette samarbeidet, dels ved å sette ressurser inn i nordiske programmer, støtteordninger og institusjoner, og dels ved å utveksle informasjon om forskningspolitikk og drøfte felles utfordringer.

I begge henseender er Nordisk forskningspolitisk råd - forkortet til FPR - en sentral utredende, analyserende og initierende instans i det nordiske samarbeidet. Rådets rolle og oppgaver er beskrevet i det ministerrådsforslag om nye retningslinjer for Nordisk forskningspolitisk råd for perioden 1993-95, som er lagt fram i Nordisk Råd.

Nordisk Råds kulturutvalg har avgitt en omfattende uttalelse om ministerrådsforslaget. Kulturutvalget uttaler sin tilfredshet med at Nordisk forskningspolitisk råd gjennom årene har arbeidet aktivt og klart bidratt til forbedring og samorganisering innen det nordiske forskningspolitiske området. På Ministerrådets vegne er jeg glad for å kunne konstatere denne enighet mellom Nordisk Råd og Ministerrådet.

I de 10 årene FPR har virket, har rådets arbeid vært konsentrert rundt fire strategiske hovedlinjer:

1. Stimulering av nordisk samarbeid mellom forskere og forskningsmiljøer, samt å bidra til å fjerne hindringer for slikt samarbeid.

2. Styrke nordisk forskningssamarbeid spesielt på områder der landene setter av store nasjonale ressurser, eller der hvor en felles innsats kan gi større utbytte for alle.

3. Medvirke til å gjøre de nordiske landenes forskning synlig i internasjonal sammenheng.

4. Øke fleksibiliteten i anvendelsen av felles nordiske forskningsressurser.

Nevnte hovedlinjer vil fortsatt være retningsgivende for rådets virksomhet.

Ministerrådsforslaget presenterer fem områder som FPR mener har en spesiell betydning for tilrettelegging av økt nordisk forskningssamarbeid i de nærmeste 2-3 år. Innen de fem områdene vil FPR analysere en rekke forskningspolitiske problemstillinger, og så langt det er mulig fremme forslag til nordiske aktiviteter. Kulturutvalget peker på at oppfølging av analyser er nødvendig for å realisere de overordnede mål. Det kan vi alle enes om, men jeg vil minne om FPRs rolle som et forskningspolitisk råd, og som sådan har FPR begrenset forskningspolitiske myndighet.

Jeg har merket meg utvalgets kommentarer om at beskrivelsen av nye samarbeidsinitiativer er noe diffus. Ministerrådets mulighet for å kunne finansiere nye initiativer er nå forbedret. Dette skyldes dels at forskning er pekt ut som et prioritert område, dels at vi selv - i all beskjedenhet - har vist vilje til å frigjøre midler fra etablerte aktiviteter med sikte på nye initiativ. Jeg regner med at FPR i denne situasjonen vil gripe muligheten for å utarbeide forslag til nordiske initiativer, og jeg forventer at rådet i den anledning vil merke seg Nordisk Råds påminnelse om dialog med de nordiske parlamentarikere.

Utvalget legger stor vekt på å få kartlegge hvilke konsekvenser en avtale mellom EF og Efta - altså EØS-avtalen - kan ha for nordisk forskningssamarbeid. Embetsmannskomiteen for nordisk kulturelt samarbeid har allerede drøftet dette spørsmålet, og har konkludert med at EØS-avtalen ikke endrer mulighetene for å fortsette det nordiske forskningssamarbeidet som hittil.

De nordiske landenes forskningsråd har både hver for seg og i deres nordiske samarbeidsorganer drøftet konsekvenser av utvidelse av det europeiske forskningssamarbeidet gjennom EØS-avtalen. Oppfatningen synes så langt å være at nordisk forskningssamarbeid vil fortsette i relativt uendrede former. Både nasjonalt og nordisk vil det bli fulgt nøye med hvilke virkninger det utvidede europeiske forskningssamarbeidet vil få. Både i Nordisk forskningspolitisk råd og i det nye ministerråd for utdanning og forskning vil det internasjoanle forskningssamarbeidet bli gjort til gjenstand for vurdering og diskusjon.

Kulturutvalget kommenterer at etableringen av nordiske konsortier kan være et viktig bidrag til å styrke nordisk forskning internasjonalt. FPR anbefalte i fjor Ministerrådet å delta med nordisk finansiering i det europeiske konsortiet for utbyggingen av forskningsradaren EISCAT på Svalbard. Kultur- og utdanningsministrene støttet dette, og vi foreslo overfor samarbeidsministrene å bevilge midler fra Ministerrådets overskudd fra 1991.

Dessverre førte ikke argumentene fram overfor våre kolleger. Konsortiemodellen bør imidlertid av den grunn ikke forkastes, men erfaringen viser at FPR alene ikke er nok. Det krever en sterk nasjonal forankring for å etablere slike innsatser, som ofte er kostbare og krever finansiering over flere år.

Vurdering av mulighetene for etablering av nordiske "Centres of Excellence" har vært framhevet i tidligere års retningslinjer for FPR. FPR arrangerte i 1991 en nordisk konferanse der det ble drøftet, bl.a. med representanter for forskningsrådene, hvordan man så på tanken om nordiske "Centres of Excellence". FPR konkluderte etter konferansen med at det vanskelig lot seg gjøre å ha en klar og entydig modell for identifisering og etablering av nordiske sentra for framstående forskning.

Et sentralt punkt ved "Centres of Excellence" i Norden må være at forskere og forskerstudenter i hele Norden skal kunne oppsøke og dra nytte av toppkompetanse i framstående nasjonale forskningsmiljøer. Både Nordisk forskerutdanningsakademi og Nordisk industrifond gir forskere økonomiske muligheter for dette formål. På den måten fungerer i dag framstående nasjonale forskningsmiljøer og -sentra som nordiske "Centres of Excellence".

FPR har eksistert i 10 år. Når det nordiske samarbeidet nå gis ny innretning og ny struktur, ikke minst ved opprettelsen av et eget ministerråd for utdanning og forskning, merker vi oss utvalgets kommentar om å utarbeide en samlet redegjørelse for FPRs virksomhet. Dette kunne naturlig skje når det nye utdanningsministerrådet har virket et års tid, og senest når FPRs nåværende oppnevningsperiode utløper ved årsskiftet 1994/95.

Halldór Ásgrímsson övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Eeva Turunen (Kok.): Herr president! Enligt Maastrichtavtalets artikel nummer 128 skall EG främja medlemsländernas kultur, ta hänsyn till nationella, regionala och lokala skillnader samt respektera de olikheter och den mångfald som följer av dem. I artikeln definieras samarbetsområden ganska allmänt. De är exempelvis skydd av det gemensamma kulturarvet, icke-kommersiellt kulturutbyte, konst och litteratur samt den audiovisuella sektorn.

I artikeln finns ett stycke där det åläggs att ta hänsyn till de kulturella aspekterna också i alla andra verksamhetssektorer, inte bara inom kultursektorn. Detta leder till att i den inre marknaden kan frågor om beskattning, tullar, statligt stöd och konkurrens drivas till förmån för kulturlivet.

Det beaktansvärda för oss här i Nordiska rådet är upptäckten att samarbetsområden överensstämmer med de prioriteringar som kulturutskottet och ministerrådet gemensamt kommit fram till.

För att vi inte skall bli helt överösta med multinationell och kommersiell påverkan utifrån, måste vi stärka vår nordiska identitet särskilt hos barn och unga. I det syftet har vi idag två medlemsförslag att behandla.

En grundläggande utbildningspolitisk målsättning inom det nordiska kultursamarbetet har varit att använda läromedel för att styrka den nordiska identiteten, vilket också stadgas i det nordiska kulturavtalet från 1971.

Internationaliseringen ställer större krav än någonsin på de nordiska länderna att ge barn och ungdom en utbildning som står sig i konkurrens med utbildningens nivå internationellt sett, samtidigt som den nordiska identiteten, samhörighetskänslan och den gemensamma historien måste inplanteras i ännu högre grad än tidigare hos den unga generationen. Det nordiska stoffet i läroplanerna borde vara en fråga som kontinuerligt bevakas inom det nordiska skolsamarbetet.

Vi har tidigare godkänt ett handlingsprogram för språkligt samarbete, Nordmål, om att öka de nordiska språkens vikt i läroplanerna. Detta är av stor betydelse, men kraftigare åtgärder måste emellertid företas för att det nordiska inslaget i läroplanerna får genomslagskraft.

Jag blev mycket glad när statsminister Bildt i går konstaterade att "det är språkförståelsen, men också i stora delar en gemensam historia, som är det mest påtagliga tecknet på vårt gemensamma kulturarv - den gemensamma grunden för allt annat samarbete".

Han sade också att "det är bara vi själva som kan stärka och utveckla denna kultur". Det kan inte skötas inom EES eller någon annanstans. Därför tycker jag att det andra medlemsförslaget, det om kampanjen Nordliv, kan mycket väl motiveras för att genomföras som en del av nysatsningen inom kultursamarbetet.

Förslaget om Nordlivkampanjen går helt i linje med idéerna om nysatsningen. Samtidigt som förslaget har sitt ursprung i och samband med folkliga organisationer, som vi också avgav en rekommendation om vid sessionen i Helsingfors i fjol, är det synnerligen positivt att här varvas offentligt organiserade projekt med de folkliga organisationernas initiativ och verksamhet.

Herr president! I det stora hela verkar både vi här i rådet och också ministerrådet vara helt överens om att den nordiska identiteten måste och skall stärkas, nordisk utbildnings- och forskningsgemenskap åstadkommas, språkförståelsen ökas osv. Men när vi skall konkretisera och börja verkställa dessa målsättningar, uppstår det oenighet och meningsskiljaktigheter t.ex. mellan utskotten, vilket kan leda till att nysatsningen urvattnas och mister sin kraft.

Berit Oscarsson (s): Herr president! I ministerrådets förslag om nya satstningar och ny struktur på kultur-, utbildnings- och forskningsområdet ingår att den Nordiska kulturfonden skall få betydligt ökade ekonomiska resurser. Eftersom jag har förmånen att vara ordförande i fondstyrelsen ser jag mycket positivt på detta. Fonden, som har firat sitt tjugofemårsjubi-

leum, har hunnit stödja en rad olika projekt. Vi kan i ministerrådsförslaget läsa att fonden har spelat en viktig roll i det nordiska kultursamarbetet. Det kan nog många vittna om. Med öppen famn har fonden kunnat fånga upp engagemang och entusiasm för nordiskt samarbete, som inte riktigt hört hemma inom regeringssamarbetets ram. Många projekt och samarbetsområden som fonden stött har senare kvalificerat sig för en fast finansiering av regeringsmedel.

Jag tänker här på exempelvis översättningsstödet, ungdomsstödet, stödet till folkbildningssamarbetet och idrottsstödet, verksamheter som i dag uppträder som fasta poster i ministerrådsbudgeten. Det är till inte ringa del fondens förtjänst att samarbetsbehoven på dessa områden kartlagts och manifesterats som underlag för senare ministerrådsåtaganden.

Fondens insats har ofta varit avgörande för att sätta i gång projekt, som efter en försöksperiod nu klarar sig på egen hand, t.ex. den nordiska filmfestivalen i Rouen, det nordiska kortfilmcentret i Köpenhamn och Filmkontakt Nord. Fonden hjälpte också Nordkalottens symfoniorkester och Arctic Big Band att stå på egna ben.

Den folkliga verksamheten har alltid starkt uppmärksammats av fonden. Styrelsen har hela tiden understrukit vikten av att stödja bredden och den folkliga förankringen i verksamheten. Väsentliga belopp har gått till vänortssamarbete, lokala kulturveckor, amatörverksamhet, festivaler och liknande kring bildkonst, teater, sång och musik.

Fonden stödjer också temaorienterade satsningar. Det gjordes t.ex. under kvinnoåret 1975, barnåret 1979 och handikappåret 1981.

Behovet av fondmedel har inte minskat. Tvärtom har antalet ansökningar ökat och det ansökta totalbeloppet ligger nu på årsbasis på över 100 miljoner danska kronor. För att kunna stödja och fånga upp det breda och folknära intresset för nordisk gemenskap måste minst det årliga dispositionsbeloppet på drygt 13 miljoner danska kronor kunna användas också i fortsättningen på traditionellt sätt.

Fonden vill också göra en mer märkbar kulturpolitisk insats. Styrelsen tog under 1992 initiativ till ett möte med ministerrådets s.k. konstkommittéer, bl.a. för att fånga upp nya idéer och initiativ. Mötet gav styrelsen anledning att prioritera barn och ungdom, kulturförmedling, språkförståelse och kulturinsatser för att minska främlingshat och rasism. Styrelsen vill helt klart stärka och utveckla fondens kulturpolitiska insats i det nordiska samarbetet. Vi ser nu möjlighet att flytta fram positionerna med nysatsningen på kulturområdet. Vi har erfarenheterna och apparaten för att ta på oss större utmaningar i form av satsningar på högt prioriterade områden. Med detta kan fonden ännu mer aktivt delta i utformningen av kultursamarbetet tillsammans med Nordiska rådet och ministerrådet. Vi behöver mer än förr ett samspel, där varje part har sin viktiga roll och ingen en deciderad huvudroll eller biroll. Fondens styrelse ser fram mot ett nära och fint samarbete både med kulturutskottet och med ministerrådet.

Kulturminister **Birgit Friggebo** (fp): Herr president! Att ta över kulturministrarnas ordförandeklubba i det här dynamiska skedet av det nordiska samarbetet är naturligtvis uppfordrande. Det aktiva ordförandeskapet med ett nationellt programansvar, som jag blir den första att pröva, kan ge nytt blod till det nordiska kulturella samarbetet men ställer naturligtvis också stora krav på fantasi och initiativkraft. Inför den uppgiften har det funnits anledning att reflektera allmänt kring kulturkontakter över gränserna och deras betydelse också för det egna landets utveckling och staten som pådrivande kraft.

Självfallet har jag då genast kunnat konstatera att det nordiska samarbetet har en särställning vad gäller kontakternas intensitet, form och innehåll och också dess innehåll ute på fältet men framför allt på grund av dess nära samband med den egna nationella kulturpolitiken.

I den nordiska kulturgemenskapen finns ett inneboende och gemensamt värde som varken kan eller bör ifrågasättas. Det förtjänar en roll som ledstjärna också i staternas agerande som är jämbördig med de egna nationella kulturpolitiska målen.

Nordens förhållande till omvärlden har fått en särskild aktualitet under senare år, naturligtvis inte minst på grund av närmandet till Europa. Det framhålls ofta i det sammanhanget att Norden är ett litet språkområde, beläget i periferin av Europa. Men lika viktigt är att uppmärksamma att Norden är bärare av demokratiska traditioner, att våra samhällen är byggda på grundläggande värderingar om medbestämmande och frihet och att vårt kulturliv har en bred folklig förankring. Vi bör ta ett gemensamt ansvar för att budskapet om demokratins djupaste innebörd får ett bättre fotfäste inte bara i ett förändrat Europa, utan världen över.

Den kulturella gemenskapen är grunden för nordisk samhörighet. Det framstår allt klarare att kulturen och kunskaper om varandras kulturarv och kulturer också i ett globalt perspektiv är ett viktigt politiskt instrument för att skapa ökad förståelse mellan folkgrupper. Det är inte minst tydligt nu, när etniska konflikter kryper allt närmare inpå och utgör ett hot mot stabiliteten i Europa.

Kulturen är inte en obetydlig lyxverksamhet vid sidan om, utan står faktiskt egentligen i centrum för de i dag storpolitiska frågorna.

Bl.a. den här insikten ligger bakom FN:s nu pågående kulturårtionde och den världskommission för kultur och utveckling som leds av förre generalsekreteraren Pérez de Cuéllar och som i sommar har sitt första arbetsmöte i Sverige.

Tanken på en fördjupad kulturell gemenskap som grund för en fortsatt stabilitet i vårt närområde är också den innersta orsaken till att Nordens och Östersjöländernas kulturministrar nu har inlett ett direkt samarbete. Vi kommer att träffas i Stockholm den 10-11 maj för att dra upp riktlinjer för framtiden. Vad jag främst hoppas på är att konferensen blir inledningen till ett praktiskt samarbete för att undanröja de hinder som faktiskt finns för tätare kulturkontakter med grannarna i söder och öster.

Jag är mycket angelägen om att till Östersjöområdets kulturkrets också räkna Västnorden. De ökade kontakterna med vårt östra närområde får

inte bli ett bräckjärn i den nordiska gemenskapen. Tvärtom skall Norden ha ambitionen att stå modell för en folkligt förankrad regional öppenhet och att det blir nödvändigt med en kraftfull och målinriktad nordisk kulturpolitik.

Flera talare har efterlyst konkreta planer som ger innehåll åt en nysatsning. Det är viktigt att vi nu förvaltar det ansvaret. Det kommer, som Åse Kleveland här har sagt, att inledas redan i morgon.

Steenholdt (At): Hr. præsident! Først vil jeg takke Norge for den dejlige kulturelle oplevelse i går aftes i Det Norske Teater i forbindelse med overrækkelsen af Nordisk Råds kulturpris.

Grønland har som andre lande en meget stor kulturarv, som der må værnes om. Selv om vi har en livskraftig oprindelig kultur, har vi også brug for andre kulturpåvirkninger udefra for at udvikle og berige vores kultur.

Vi har således brug for nordisk samarbejde, især når det gælder skoleuddannelsen, hvor man må kunne sigte på eventuel videreuddannelse specielt i Danmark og i de nordiske lande.

Endelig er det vigtigt, at vores ungdom lærer mennesker at kende - andre sprog, andre uddannelser, andre lande og anden levevis. Denne stimulering af de unge mennesker er meget gavnlig og nødvendig.

Den kulturelle stimulering, der ligger i skuespil og anden teatervirksomhed, er en mangelvare i Grønland. Derfor bør de nordiske lande - og det håber jeg de vil - bruge flere kræfter og ressourcer for at hjælpe til etablering af Grønlands eget teater og egen teateruddannelse, således at også det grønlandske folk kan få glæde af de teateroplevelser, der også er en del af den nordiske kultur.

Grønland har nu etableret sig som centrum i den eskimoiske verden. En øget kulturel indsats fra Nordisk Råds side over for andre lande kunne med fordel indsættes i Grønland med henblik på påvirkning af hele det eskimoiske område.

Grønland er efterhånden kommet med på mange områder, f.eks. har Grønland i 1993 været med i nomineringen, da Nordisk Råds litteraturpris skulle uddeles.

Også den grønlandske musik er blomstret op, men på dette område trænger de grønlandske musikere til bedre kommunikation til Norden for at kunne indfri de krav, der stilles med henblik på at kunne skrive bedre tekster og komponere klassisk musik.

Grønland behøver mere europæisk kulturpåvirkning, for selv om vi har en oprindelig kultur, er vi en del af de nordiske lande.

Vi er endnu selv for svage kulturelt og økonomisk til at bruge en stor del af vore sparsomme kræfter og ressourcer til en ubegrænset indsats over for de andre eskimoiske områder, men jeg håber, at nordisk sammenhold kunne komme med en hjælpende hånd til fælles glæde for os alle.

Hr. præsident! Jeg er måske en af de få i Grønland, der higer efter mere kulturel indflydelse fra de nordiske lande. I den forbindelse kunne jeg

tænke mig mere nordisk påvirkning i form af f.eks. teater, skuespil og klassisk musik. I denne sammenhæng kunne det overvejes at lade Island være Nordens forlængede arm ud i det yderste vestnordiske område.

Undervisnings- og kulturminister **Ólafur G. Einarsson** (Sj): Hr. præsident! Noget af det vigtigste i nordisk samarbejde er kultursamarbejdet. Det synes alle at være enige om. Derfor lægger statsministrene også øget vægt på kultursamarbejdet, bl.a. ved at foreslå, at bevillingerne til kultursamarbejdet øges kraftigt.

Som der tidligere har været gjort rede for, foreligger der 3 ministerrådsforslag på kultur- og undervisnings- og forskningsområdet. Jeg vil ikke gentage det, som er blevet sagt om disse forslag, men vil fremhæve nogle ting.

Fra et islandsk synspunkt er det naturligt at understrege, hvor vigtigt det er at styrke sprogsamarbejdet mellem de nordiske lande. Sproget spiller en dobbelt nøglerolle i nordisk samarbejde: for det første som et element i det kulturelle fællesskab, som udgør samarbejdets grundlag og kerne; for det andet som et middel til aktiv deltagelse i samarbejdet.

Islændinge og færinger er i en speciel situation i denne henseende, idet vore sprog ligger nærmere ved de fælles rødder end de øvrige skandinaviske landes sprog, men netop af den grund fremstår som "fremmede" i nutidens nordiske sprogkreds. Vi behøver støtte i vor stræben efter at sikre forbindelsen til Norden, som giver sig udtryk i, at et nordisk sprog er obligatorisk fag i grundskolen. Men det er naturligvis ikke udelukkende et islandsk problem. De nordiske nationer må hjælpe hinanden ved at sørge for, at den nordiske kultur, som er knyttet til sproget, bliver tilgængelig for os alle, og at alle nationerne desuden har så jævnbyrdige forudsætninger som muligt for deltagelse i den fælles virksomhed. Dette er en af de opgaver, som vedrører flere sektorer af det kulturelle samarbejde, men meget vil uundgåeligt komme til at afhænge af, hvad man gør inden for uddannelsessystemet.

Den overordnede målsætning for uddannelsessamarbejdet bør fortsat være at skabe et fungerende uddannelsesfællesskab i Norden. Ikke sådan at forstå, at skolerne og uddannelsesplanerne skal være ens i alle lande, men på den måde, at alle nordiske uddannelsesinstitutioner bliver åbne for studerende fra hele Norden. Man bør forsøge at finde en udvej til at tilvejebringe denne ordning, så der ikke kun bliver tale om formelle, men også reelle muligheder for en fælles udnyttelse af de mangesidige uddannelsestilbud, som findes i Norden.

Samtidig er det ønskeligt at fremme direkte kontakter mellem nordiske elever og lærere, både gennem stipendier for studieophold, f.eks. Nordplus, og udvekslingsbesøg, men også gennem udnyttelse af datakommunikation og andre moderne kommunikationstekniske midler.

Samarbejde vedrørende videre- og efteruddannelse af lærere bør prioriteres højt, f.eks. i form af gensidig adgang til nationale kurser og gennem samnordiske kurser.

Inden for voksenuddannelsen burde man bl.a. undersøge, hvorvidt et nordisk samarbejde om uddannelse af lærere og instruktører for denne sektor kunne være hensigtsmæssigt.

På forskningsområdet bør der lægges vægt på nordiske samråd om udnyttelsen af de muligheder, som gives inden for det internationale forskningssamarbejde. På nordisk niveau er der grund til at være særlig opmærksom på de forskningsområder, som i mindre grad omfattes af Europasamarbejdet. Det er således vigtigt at stimulere nordisk samarbejde inden for humaniora og samfundsvidenskab, bl.a. forskning vedrørende skole og uddannelse.

I denne forbindelse vil jeg nævne, at Ministerrådet lægger vægt på, at frigjorte midler inden for området vedrørende de videregående uddannelser primært benyttes til yderligere satsning på Nordplus.

På forskningsområdet vil de frigjorte midler også give mulighed for at iværksætte nye initiativer, f.eks. i forbindelse med fællesnordisk deltagelse i omkostningskrævende internationale projekter eller programmer.

Sidste efterår tog den islandske samarbejdsminister spørgsmålet op om et nordisk TV-samarbejde, f.eks. om det ville være muligt at transmittere en nyhedskanal via satellit-tv. Spørgsmålet er senere blevet diskuteret blandt kulturministrene, og styregruppen for nordisk kultur- og mediesamarbejde har fremlagt et notat om tekniske og økonomiske muligheder for fjernsynstransmissioner via satellit. Statsminister Carl Bildt understregede dette i sin tale ved indledningen af denne session og kom bl.a. ind på, at der i Stockholm kun var adgang til en eneste nabolandskanal parallelt med de svenske TV-kanaler i et internationalt, globalt udbud, som nu regnes i tocifrede tal.

I Island har vi ingen mulighed for at se TV fra de øvrige nordiske lande. Jeg er enig med statsminister Carl Bildt i, at det er en fattigdom, og derfor må vi træffe beslutninger i denne sag. Man regner med, at omkostningerne ved en nyhedskanal kan blive 50 mio. danske kroner, men den bliver dog næppe etableret på bekostning af vigtige og prioriterede områder inden for kultursamarbejdet.

Hr. præsident! Jeg udtrykker håbet om, at det nordiske samarbejde inden for kultur, undervisning og forskning må blive styrket, for derigennem styrkes de nordiske lande internationalt.

Marianne Andersson (c): Herr president! Nysatsning på kultur - bra, och äntligen, skulle jag vilja säga. Kulturen har länge varit ett prioriterat område utan att ökade resurser har tillförts.

Hur gör man då för att uppnå målet att stärka den nordiska samhörigheten och identiteten i Norden och utomlands? Vilka medel skall vi använda för att uppnå största möjliga effekt inom de prioriterade områdena barn och ungdom, media och språksamarbete?

Kulturutskottet och ministerrådet har haft en del samarbete om utformandet av det här förslaget. Vi ser nu att ministerrådet har tagit till sig en del av de synpunkter som vi har framfört - kanske inte alla, men en stor

del. Hur man än ser på det är TV det absolut mest effektiva medlet att sprida kunskaper.

Det gäller också att se vad som är speciellt för Norden och att sprida intresset ute i Europa. Jag vill då särskilt framhålla den folkliga kulturen: folkdans, hemslöjd osv. Där har vi en speciell profil som kan förstärkas.

Kulturutskottets betänkande är av praktiska skäl utformat efter samma modell som ministerrådets förslag. Det är därför lätt att se var åsikterna skiljer sig något. Men innan jag går in på det skall jag kommentera fördelningen av medel.

Jag fick uppfattningen av gårdagens debatt att Nordiska rådets medlemmar, trots inlägget från mittengruppen för en stund sedan, gärna vill satsa på kultur. Det som man är oenig om är var pengarna skall tas. Det är viktigt att poängtera detta.

På en rad områden har utskottet högre ambitioner än ministerrådet. Det gäller media, barn och ungdom och språksamarbetet. Dessa områden hänger ihop så till vida att en förstärkning på det ena ger effekt på det andra. Mediasamarbetet ger exempelvis stora effekter för barn och ungdom och även språkförståelsen.

Det är glädjande att statsministrarna och andra så klart har uttalat målsättningen om en nordisk TV-kanal. Det är med säkerhet den allra viktigaste satsningen för att förstärka den nordiska samhörigheten. Utskottet anser att den nyhetskanal som diskuteras skall innehålla också program för barn och ungdom. Vi menar vidare att ett överförande av en nordisk TV-kanal till de baltiska länderna bör diskuteras.

Vi välkomnar förslaget att den nuvarande kulturfonden skall förstärkas, och vi menar att även här bör det folkkulturella samarbetet särskilt prioriteras. Den koppling som finns mellan kulturutskottet och kulturfonden är viktig och bör säkras.

Över huvudtaget betonar utskottet starkt det folkliga kultursamarbetet. Det är genom detta vi når ut till breda grupper, och möjligheterna att stärka den nordiska identiteten ökar.

Norden i skolan är, möjligen efter TV, det effektivaste sättet att sprida det nordiska. Vi konstaterar med tillfredsställelse att ministerrådet vill förstärka Nordplus, Nordplus-junior och folkhögskolestödet och vill stödja elev- och lärarutbytet på grundskolenivå. Vi menar att varje elev borde en gång under sin skoltid få besöka en skola i något annat nordiskt land. Lärarutbyte och elevutbyte är av stor betydelse.

Nordiskt samarbete om läromedel är också av stor betydelse för att få in kunskaper om det nordiska i skolan. Här har vi medlemsförslag och dessutom förslag om projektet Nordliv, som vi menar kan bli en verklig avstamp för nysatsningen på kultur.

När det gäller utbytesverksamhet i övrigt är det viktigt att beakta och informera om de mest avlägsna delarna i Norden med deras speciella problem och kostnader. Jag tänker på Grönland och Färöarna. De bör ha samma förutsättningar som det övriga Norden att vara med i utbytesverksamheten.

Så till språkförståelsen. Vi saknar förslag från ministrarna om hur de ökade insatserna skall ske. Utskottet efterlyser ett aktivt målsättningsprogram för ett fungerande språksamarbete. Vi hoppas att det kommer i det fortsatta arbetet.

Det är bra att ministrarna avser att prioritera informationen i utlandet.

Jag vill i det sammanhanget ta upp en speciell fråga, som kan tyckas marginell men som jag tror har stor betydelse - det gäller dem som studerar nordiska språk utanför Norden. Dessa icke-nordbor gör det av intresse, och de har stora möjligheter att bli goda ambassadörer för Norden ute i Europa. De bör få bättre information om nordiskt samhällsliv och nordisk kultur. Det finns nog avsevärda brister inom det området.

Vad gäller utbildning i övrigt välkomnar vi betoningen på distansundervisning inom särskilt vuxenutbildningen, och vi menar att handlingsprogrammet Voks frem bör genomföras.

Jag vill avsluta med att särskilt betona parlamentarikernas inflytande. Jag förutsätter att vi inom kulturutskottet kommer att ha samma goda samarbete som vi haft vid förberedelsen av detta förslag. Vi har goda förhoppningar om att det dokument som behandlas i dag blir en bra bas för nya satsningar inom området kultur, utbildning och forskning, som är så viktigt för att stärka den nordiska identiteten i våra länder, i Europa och ute i världen.

Undervisningsminister **Riitta Uosukainen** (Kok.): Herr president! Mot bakgrund av diskussionen såväl i finländsk som i någon mån också i skandinavisk press, liksom här på sessionen, gällande den komplexa frågan om svenskans nuvarande och kommande ställning i grundskolan och gymnasiet i Finland, vill jag också i denna församling anlägga några synpunkter.

Möjligheterna för de finskspråkiga att läsa svenska i Finland har ökat i takt med att skolsystemet byggts ut. Man räknar med att för femtio år sedan läste ca en femtedel av årsklassen svenska. Grundskolan infördes successivt i Finland med början 1972. Vid den tiden läste redan över hälften av årsklassen svenska som obligatoriskt språk i det gamla läroverket. I södra Finland var andelen ännu större.

Att svenskan, genom riksdagsbeslut den gången, gjordes till obligatoriskt ämne i tillägg till ett annat språk var inte problemfritt; t.ex. motsatte sig dåvarande undervisningsministern skarpt två obligatoriska språk, vilket alltså fastslogs i grundskollagen. Men man kan i alla fall säga - oberoende av vad man tycker om obligatorier - att beslutet var en bekräftelse av rådande situation i den skola som grundskolan skulle ersätta.

Idag är situationen den att eleverna i årskurs tre i grundskolan väljer ett obligatoriskt språk, ett s.k. A-språk. Detta kan i de finskspråkiga skolorna vara engelska, svenska, tyska, franska, ryska eller i vissa fall något annat språk. I de svenskspråkiga skolorna gäller valet mellan finska och något av de tidigare nämnda språken. I årskurs sju kommer B-språket in, som i det

fallet att man i trean valt t.ex. engelska måste vara svenska alternativt finska, eftersom dessa språk är obligatoriska.

Fördelningen mellan de olika A-språken i grundskolans tredje årskurs i Helsingforsområdet är idag följande; engelska cirka 65 procent, svenska cirka 18 procent, tyska cirka 12 procent, franska cirka 6 procent och ryska cirka 0,5 procent. Förhållandet mellan engelska och svenska i det övriga landet är analogt, men däremot väljer betydligt färre elever tyska, franska eller ryska, vilket givetvis är beklagligt. Samtidigt har de ekonomiska problemen tvingat kommunerna att begränsa språkutbudet, alla strävanden i annan riktning till trots.

Som ett led i förnyelsen av grundskola och gymnasium utarbetades förra våren ett förslag till ny timfördelningsplan av en för ändamålet särskilt tillsatt arbetsgrupp. Förslaget, som alltså gällde hela timplanen, väckte häftig debatt framförallt i fråga om språkens ställning - men också om religionsundervisningen, som jag i detta sammanhang bortser från. Förslaget gick i korthet ut på att engelska i grundskolan skulle göras obligatoriskt istället för svenska alternativt finska, medan svenska eller finska fortfarande skulle vara obligatoriskt i gymnasiet, men alltså inte längre i grundskolan. Kommunerna skulle dock åläggas att alltid erbjuda undervisning i svenska, och i finska där så är aktuellt. I praktiken är det svenskans (och finskans) eventullet förändrade formella ställning i grundskolan som gjort att vi ännu inte kommit vidare och som vi nu behandlar i regeringens kulturpolitiska ministerutskott.

Min linje i fråga om språken i grundskolan har hela tiden - alltså redan innan den nuvarande regeringen tillträdde - varit den att eleverna i tillägg till modersmålet skall läsa två språk i grundskolan, men att dessa två språk skall kunna väljas fritt.

De val som görs i grundskolan idag utgör enligt min uppfattning en klar signal om vilka språk som i en ny situation kommer att väljas. Elevernas val har också undersökts på experimentell väg. Allting pekar på att det blir engelska och svenska. Svenska är nämligen näst efter engelska det språk som i vårt samhälle behövs mest. Min tro är att valfrihet i grundskolan ökar motivationen för det valda språket, med bättre inlärningsresultat som följd.

Herr president! Kunskaperna i svenska i Finland idag är tyvärr inte vad de borde vara, vare sig med tanke på de dokumenterade behoven eller med hänsyn till insatsen. Och de förbättras inte av att undervisningen uppfattas av många unga - framförallt i de begynnande tonåren - som ett tvång. Frågan är i grunden språkpedagogisk och språkdidaktisk - inte språkpolitisk. Jag har samma uppfattning som statsminister Esko Aho, då han i sitt inlägg i generaldebatten igår framhöll att det ligger i Finlands intresse att kunskaperna i svenska i Finland är så utbredda och naturligtvis så goda som möjligt. Som undervisningsminister i Finland svarar jag för att detta mål skall kunna nås på det för landet bästa sättet.

Jag noterar med glädje att man i Sverige nu vill förbättra finskans ställning, vilket vi också hörde av statsminister Bildt.

Landsstyremedlem **Marianne Jensen** (Si): Hr. præsident! Som bekendt er 1993 udnævnt som FN-år for verdens urbefolkninger. Grønlænderne er endnu som det eneste oprindelige folkeslag repræsenteret direkte i dette forum. Derfor vil mit indlæg i dag tage udgangspunkt i denne situation.

Som landsstyremedlem for kultur, undervisning og forskning og som koordinator for arrangementer i Grønland i forbindelse med FN-året var det mig en stor glæde for 3 dage siden at deltage i en kulturgalla i Odense, hvis formål bl.a. var at medvirke til større synliggørelse og dermed bevidstgørelse om den levevis og de levevilkår og problemstillinger, der er gældende for os grønlændere og i større sammenhæng også for oprindelige folkeslag i resten af verden.

Inuit, eskimoer, i Alaska, Canada, Grønland og det fjernøstlige Rusland, samerne i Norden og Rusland, indianerne i Canada og Alaska og de mere end 26 forskellige folkeslag i det nordlige Rusland er de arktiske områders oprindelige befolkning. Ens for disse folk er - ligesom for andre oprindelige folkeslag i verden - at deres kulturer er truede, og at truslen kommer fra den industrialiserede verden.

Vi erkender nu i Grønland, at vi er privilegerede i forhold til mange andre oprindelige folkeslag. Bevidsthedsmæssigt, identitetsmæssigt og selvbestemmelsesmæssigt er vi efterhånden blevet så stærke, at vi kan begynde at værdsætte og respektere danskernes indsats i denne proces.

Mange steder er magthaverne dog stadig i stand til at underminere og i yderste konsekvens knuse selvværdsfølelsen hos selv et helt folkeslag. Det kræver derfor forståelse, velvilje, ja, endda storsind og i mange tilfælde ekstraordinær og vedvarende støtte, hvis udviklingen skal lykkes og fastholdes.

For os betyder det lille befolkningstal i Grønland, vor vanskelige infrastruktur og vort rigsfællesskab da også, at vi til stadighed også fremover må kæmpe for bevarelsen af ovennævnte værdier. Det er vort eget ønske at vedblive med at arbejde målrettet for at løse vore egne problemer og at ligge andre mindst muligt til byrde, og vi ønsker også at blive respekteret som et bevidst folk og som medspillere i en verden i stadig forandring.

Også i kraft af, at befolkningen i Norden ikke mindst i disse EF-tider erkender vigtigheden af at finde eget ståsted og egen identitet for at kunne bruge dette som en styrke til deltagelse i internationalt samarbejde, håber og tror vi, at denne respekt og tolerance over for andre kulturer og folkeslag vil styrkes yderligere.

Hr. præsident! Jeg har tidligere nævnt, at jeg mener, det kræver velvilje, ja, selv storsind at forbedre og stabilisere vilkårene for oprindelige folkeslag. Dette gælder også her i det nordiske samarbejde, hvor den aktive deltagelse af os grønlændere og de andre selvstyrende områders befolkninger for en stor del er afhængig af den betydning, de suveræne nationer i Nordisk Råd tillægger vor deltagelse.

Eksempelvis oplever vi en stor effektivitet i indsatsen over for Østersøområderne. Det har vi fra Grønland intet at indvende imod. Dog kan jeg beklage, at de gode intentioner og hensigtserklæringer om øget arktisk

samarbejde i de to år, hvor jeg har deltaget i dette forum, endnu er så mangelfuldt konkretiseret.

Ligeledes kunne jeg ønske en større forfordeling på områder som Nordplus, Nordjob og arktisk medicinsk forskning, hvor man med små midler til stor gavn for os og for andre kunne tilgodese øget medvirken fra vores side.

Til slut vil jeg udtrykke ønsket om, at dette år må styrke hvert enkelt individs bevidsthed om værdien af egen indsats. På denne måde vil den mellemfolkelige forståelse som mange små dråber brede sig som ringe i vandet til gavn for større gensidig tolerance, gensidig respekt og gensidig tillid.

May Flodin (FS): Herr president: I ministerrådsförslaget B 137/k om ny struktur och nysatsning inom kultur, undervisning och forskning talas om upplevelsen av en nordisk värdegemenskap som ett bärande element i det nordiska samarbetet. Den kulturella gemenskapen och det kulturella samarbetet är en av våra grundpelare. En av grundpelarna för den åländska självstyrelsen är kulturen, och därför har just kultursamarbetet varit särskilt viktigt för vår del. Vi har genom det kunnat stärka vår egen identitet och förhoppningsvis också kunnat bidra med något på det nordiska planet.

Det nordiska samarbetet befinner sig i en nydaningsprocess genom att de olika länderna och självstyrande områdena i större eller mindre omfattning integreras i det europeiska samarbetet. De samarbetsformer inom området för kultur och undervisning som idag finns på det europeiska planet kommer att för många te sig lockande. Då ställs det nordiska samarbetet på större prov än någonsin tidigare. Vi måste hålla fast vid det som är kärnan i vårt kulturella samarbete. Det gäller främst språkgemenskapen och här skall vi även komma ihåg de icke skandinaviska språken. Jag hör till dem som anser att kunskaper i olika språk ger större möjligheter till värdefull kommunikation och gemenskap mellan människor, och jag kan inte uppfatta språkinlärning som något tvång. Vikten av omsorgen om de nordiska språken påpekades igår också av statsminister Carl Bildt. I det sammanhanget nämnde han också televisionens betydelse. Nödvändigheten av att få tillgång till en nordisk grannkanal känner vi väl till på Åland. För Åland och andra mindre områden är detta särskilt viktigt, då vi inte kan upprätthålla egna kanaler. Jag vill därför poängtera att en fortsatt satsning på det nordiska mediasamarbetet bör prioriteras.

Statsminister Bildt sade vidare att "utbildning och forskning i andra länder bör vara lika tillgängliga som motsvarande verksamhet i det egna landet. Inom utbildning och forskning skall Norden av alla kunna betraktas som en enhet." Det skriver vi också gärna under på från åländskt håll. Vi har länge varit föregångare vad gäller nordisk examensgiltighet. Ytterligare vill jag här ta fram satsningar på barn- och ungdomskulturen. Det är genom det arbetet som grunden läggs för den nordiska identiteten. Här har de nordiska institutionerna - t.ex. Nordens Institut på Åland - kunnat

spela en viktig roll, och det är viktigt att vi även i fortsättningen ser till att de får tillräckligt stöd för denna verksamhet.

Slutligen vill jag påminna om vikten av att vi inte glömmer våra andra vänner runt Östersjön. Satsningarna på kultursamarbetet runt Östersjön har varit och kommer att vara betydelsefulla. Som exempel på sådana välfungerande verksamhetsformer kan nämnas de nordiska informationskontoren i Estland, Lettland och Litauen.

Herr president! Utgående från de synpunkter jag nu gett uttryck för skulle man kanske tro att jag är odelat positiv till den storsatsning på kulturen som statsministrarna föreslagit. Så enkel tycker jag dock inte att frågan är. Det är lätt att föreslå ökningar när man inte behöver visa varifrån pengarna skall tas. Kulturministrarna har gjort ett tappert försök att visa hur tillskottet bäst skulle kunna användas, men har faktiskt inte gett exempel på någon form av direkt nysatsning. Ministerförslaget är i sig lovvärt, men svårt att bedöma och ta slutlig ställning till innan vi vet varifrån medlen skall tas och innan alla alternativ lagts på bordet. Själv anser jag att ökningen av kulturbudgeten måste ske i en annan takt än den nu föreslagna om den skall få ett meningsfullt innehåll och inte skada andra viktiga sektorer av det nordiska samarbetet. Dessutom måste den tillföras ett visst nytänkande.

Sist vill jag komma med ytterligare ett par detaljanmärkningar. För Island, Färöarna, Grönland och Åland kommer det att uppstå praktiska och ekonomiska svårigheter om man delar upp det nuvarande ministerrådet i ett kulturministerråd och ett utbildnings- och forskningsministerråd. Vi är rädda för att problemen kan bli större än vad de i första hand verkar.

I ministerrådsförslaget sägs beträffande kulturfonden, som på ett lovvärt sätt föreslås stärkt, att de självstyrande områdenas representation i fondens styrelse tills vidare bör vara som i dag. Detta ser vi närmast som en felskrivning. Vi förutsätter naturligtvis att vi inte bara tills vidare skall få delta i kulturfondens arbete. I stället tar vi fasta på vad kulturutskottet säger i sitt betänkande, nämligen att man understrycker att vid nysatsning på kulturområden bör särskild hänsyn tas till de självstyrande områdena: Färöarna, Grönland och Åland.

Undervisningsminister **Ole Vig Jensen** (RV): Det glæder mig, at overenskomsten om nordisk uddannelsesfællesskab på det gymnasiale område nu er godkendt i alle fem lande. Det betyder, at unge nordboer nu har sikkerhed for frit at kunne vælge, hvor i Norden de vil gennemgå en erhvervssuddannelse eller en gymnasial uddannelse. Det betyder endvidere, at den studiekompetence, de måtte have opnået, også er gyldig, når de vender tilbage til deres hjemland.

Jeg er også glad for, at vi i Danmark har opnået tilslutning til, at danske unges praktikophold ved et godkendt lærested i et andet nordisk land nu kan medregnes i den obligatoriske praktiktid, som indgår i de danske erhvervssuddannelser.

Hvad vi har opnået på de gymnasiale uddannelsers område, vil vi også gerne nå inden for de højere uddannelser i overensstemmelse med de mål, der er sat i det eksisterende samarbejdsprogram for disse uddannelser. Der er nedsat et embedsmandsudvalg, som arbejder med et forslag til overenskomst om nordisk uddannelsesfællesskab på de højere uddannelsers område.

Det vanskeligste problem, som må løses, før der kan skabes fri bevægelighed for studerende, er af økonomisk art. Fra dansk side er man principielt af den opfattelse, at en studerende, som ønsker at gennemføre sit studium i et andet nordisk land, ikke alene skal medtage sin studiestøtte, som det allerede er muligt i dag, men han eller hun skal også medbringe et beløb svarende til den standardudgift, som den tilsvarende uddannelse i hjemlandet er beregnet til.

Om det er muligt at arbejde med et sådant takstsystem på nordisk plan, vil nu vise sig. Under alle omstændigheder må en overenskomst om nordisk uddannelsesfællesskab på de højere uddannelsers område indeholde en ordning, som sikrer, at et land, der måtte blive nettoimportør af studerende fra andre nordiske lande, ikke i den anledning bliver påført store ekstraudgifter. Hvis det sker, vil overenskomsten næppe få nogen lang levetid.

Hr. præsident! I ministerrådets forslag om ny struktur og nysatsning inden for samarbejdet om kultur, uddannelse og forskning nævnes det bl.a., at det nordiske uddannelsessamarbejde må ses i en større europæisk sammenhæng. Jeg vil derfor også nævne, at vi fra dansk side som et led i vort formandskab i dette halvår havde indbudt EF-landenes undervisningsministre til et uformelt møde i København for godt tre uger siden. Hovedtemaet for mødet var drøftelsen af en dansk vision om skabelse af et åbent europæisk uddannelsesmarked på de højere uddannelsers område.

I princippet er der skabt et åbent arbejdsmarked inden for EF og dermed en mobilitet for arbejdskraft af alle kategorier, der som konsekvens også må føre til en mobilitet for de studerende. En sådan mobilitet i et åbent uddannelsesmarked vil skabe nye muligheder for den enkelte og en ny konkurrence mellem de højere uddannelsesinstitutioner og dermed øge kravene til uddannelsernes kvalitet til gavn for Europas fremtidige udvikling.

På et sådant åbent uddannelsesmarked måtte de studerende betragtes som en art kunder hos de institutioner, de søgte. De studerende måtte derfor ikke blot medtage deres studiestøtte hjemmefra, men de måtte også medbringe penge til dækning af uddannelsesudgifterne.

Der var blandt mine EF-kolleger en vis tøven over for realismen i denne vision om det åbne uddannelsesmarked. Forskellene mellem udgifterne pr. studerende, studiestøttens størrelse og styringen af de højere uddannelser i de enkelte lande er i dag så store, at vejen fra tanke til virkelighed bliver lang. Skulle man sætte en udvikling i gang, måtte man begynde med forsøg på de sidste studietrin og inden for forskningsuddannelsernes område og så i øvrigt udbygge udvekslingsordningerne som f.eks. Erasmus.

Her i Norden er forskellene langt mindre, og jeg håber meget, at det udvalg, der arbejder med en overenskomst om uddannelsesfællesskab på de højere uddannelsers område, når frem til en løsning, der både kan styrke den nordiske samhørighed og tjene som model for det øvrige Europa. På forskeruddannelsernes område er vi, som det allerede er fremhævet af flere af mine kolleger her i dag, allerede kommet et godt skridt videre på vejen mod et nordisk forskeruddannelsesakademi.

Nordisk samarbejdsminister **Eiður Guðnason** (A): Hr. præsident! Kultur og miljø bliver de to vigtigste områder inden for det nordiske samarbejde i de kommende år. Det er en meget lovende udvikling, for erfaringen har vist os, at vi ikke mindst på disse to områder får gennemført mere i fællesskab end hver for sig. På disse to områder har vi netop i forening mange gode ting at byde på i det fremtidige samarbejde mellem de europæiske lande.

De nordiske lande er nu hurtigt på vej ind i et mere omfattende samarbejde mellem de europæiske lande. Det er en del af en naturlig politisk og økonomisk udvikling, der har fundet sted i Vesteuropa i de sidste år. Det europæiske perspektiv vil ændre store dele af det nordiske samarbejde. I modsætning til hvad modstanderne påstår, er denne udvikling en forandring i positiv retning. Det europæiske samarbejde kan blive en ny vitamininds prøjtning for det nordiske samarbejde. Vi kan alle være enige om, at et samarbejde, der ikke undergår forandringer og udvikling, er et dødt samarbejde. Nordisk samarbejde skal være levende: det er mere end noget andet et græsrodssamarbejde, og derfor må det nødvendigvis undergå forandringer og tilpasses de ændrede ydre vilkår.

Det europæiske samarbejde vil skabe et nyt og farverigt væv, eller skulle vi hellere sige mosaikbillede, hvor hvert land bestræber sig på at fremhæve sine individuelle træk og værner om modersmål og særpræg. Det er nemlig med kulturen som med fiskebestanden - den befinder sig bedst, hvor forskellige strømme mødes.

Det er naturligt, at vi her ser på, hvilke resultater vi har opnået inden for nordisk samarbejde. Der er meget, der er lykkedes storartet, og jeg nævner bare nogle få eksempler: Nordens Hus i Reykjavik og Tórshavn, Nordjobb, Nordplus, Nordplus-junior, Nordisk Kulturfond og Nordisk Filmfond.

Inden for den kulturelle sektor er det nu aktuelt at genopvække den gamle ide om tv-samarbejde mellem de nordiske lande via satellit eller satellitter. Jeg har over for de øvrige samarbejdsministre foreslået, at tiden er inde til at genoptage denne sag. Ideen om et nordisk tv-samarbejde var i sin tid på mange måder god, men den var måske forud for sin tid.

Tiden er inde til at genoptage sagen af flere grunde. For det første har den teknologiske udvikling været rivende, og den tekniske side af sagen er nu forholdsvis billig. For det andet bliver satellitter allerede nu brugt til udsendelse af nordiske tv-programmer, og i Island har vi teknisk mulighed for at se mindst fem nordiske kanaler. For det tredje mener jeg, at

forskellige problemer angående forfatterrettigheder er løst, selv om der dog stadig er forskellige løse ender. For det fjerde mener jeg, at den modstand, der i sin tid kom til udtryk f.eks. inden for pressen og blandt kunstnere, ikke længere er til stede.

De nordiske lande stiler mod en stor andel i det europæiske samarbejde. Det er forholdsvis enkelt og problemfrit at oprette en nordisk tv-kanal, der på forsøgsstadiet kunne sende nyheder og sport, hvor der ikke er store problemer i forbindelse med forfatterrettigheder. En sådan tv-kanal kunne også sende til hele Europa. Dette ville knytte vore lande bedre sammen og give os andel i hinandens kulturelle rigdomme, og det ville også være den mest virkningsfulde måde at øge sprogforståelsen på landene imellem. Det ville også være den billigste og mest virkningsfulde måde at give omverdenen indblik i nordisk kultur.

Hr. præsident! Jeg nærer ikke den mindste tvivl om, at oprettelsen af en tv-kanal af den type, som jeg har beskrevet, og hvis udsendelsesradius ikke kun omfattede de nordiske lande, men også resten af Europa, er den fornuftigste og mest indbringende investering, vi kan foretage inden for det nordiske kultursamarbejde.

Skjervengen (FrP): Hr. president! Jeg har lyst til å si noen få ord om ministerrådsforslag B 137/k som dreier seg om nysatsing og ny struktur på kultur-, utdannings- og forskningsområdet.

Jeg tror nok at en satsing på et totalt åpent og fritt utdannings- og forskningsmarked i Norden kan ha stor betydning. Det er antakelig en av de beste investeringene man kan foreta i fremtidig samfunnsliv og næringsliv. Når en av de største hovedutfordringene i de nordiske landene i dag er den stigende arbeidsledigheten, den stigende pessimismen og det stigende budsjettunderskuddet på statsbudsjettene - i det hele tatt alle disse krisesymptomene som er ganske påtakelige, kombinert med valutaspekulasjoner og devaluering, så er det nok en meget klok beslutning hvis man satser på å lage et skikkelig nordisk utdanningsmarked som dels kan styrke utdanningsnivået og dels åpne for ny kreativitet på tvers av landegrensene.

Det som antydes om at budsjettet skal økes med 60 millioner danske kroner i 1994, vil nok ikke gi den helt store effekten alene, og spesielt ikke hvis midlene skal spres på kulturtiltak og utdannings- og forskningsformål. Jeg skal ikke legge opp til noen kulturdebatt, men hvis man skal se på dette som en investering i fremtiden, en investering i næringsliv og for økt sysselsetting, så tror jeg nok at de fleste vil innse at en sterk prioritering av utdannings- og forskningsdelen er en betydelig bedre økonomisk investering enn en satsing på kulturtiltak.

Rådet fra den liberalistiske gruppen, som ikke er representert i kulturutvalget, og derfor ikke har kunnet legge inn noen merknad i saken, er at hvis de 60 mill. blir bevilget ekstra for 1994 fra Ministerrådets side, utelukkende skal gå til utdanning og forskning og ikke i denne omgang til kultur.

Kulturminister **Jytte Hilden** (S): Hr. præsident! Jeg vil gerne starte med at tilslutte mig det, den norske kulturminister Åse Kleveland sagde til at begynde med. Hun sagde, at en øget internationalisering og mere europæisk samarbejde stiller de spørgsmål til os i Norden: Hvad er nordisk kultur? Og det er jo præcis det krydspunkt, som vi diskuterer denne formiddag.

Jeg har tre punkter, som jeg kort vil trække frem set fra mit hjørne. For det første er det, som næsten alle talere har understreget, vigtigt at starte med børn og unge, når det drejer sig om kultur. Hvis der nemlig fremover skal være interesse for et nordisk samarbejde, må det være næste generation, vi kræver et engagement af, som vi inspirerer til den nordiske forståelse, som vi i den mere midaldrende generation har været så vant til. Men intet er man vant til, når man er ung; det kræver uddannelse, opdragelse og altså inspiration. Projektet "Et levende Norden", som bringer skoleelever i kontakt med kunstnere fra Norden, er et godt eksempel. - Et lille, men et godt eksempel.

Børn og unge er også et vigtigt tema i forbindelse med kulturformidling til den øvrige verden, og dér vil jeg gerne understrege de gode erfaringer, vi har, bl.a. på børnebogsområdet, på radio- og tv-området. Vi forstår ligesom hverandres måde at tænke på. Det er let for os at lægge vores egen lyd ind over f.eks. hinandens tv-børneudsendelser. Det synes at kræve yderligere samarbejde og yderligere initiativer, og det vil så også sige flere penge i nordisk sammenhæng. Det var det første punkt, jeg gerne ville understrege: Børn og unge og nordisk kulturelt samarbejde.

Det andet punkt, jeg gerne vil tage frem, er spørgsmålet om nordisk kulturformidling, ikke hos os selv, men nok så meget ud over de nordiske grænser. Vi har netop haft meget stor succes med den store vikingeudstilling, som har været vist både i Paris og i Berlin, og som til fornøjelse for mig for øjeblikket kan ses i København. Det krævede lang, lang tids forberedelse at finde alle de spændende ting fra en fjern fortid og sætte dem sammen og vise dem for andre uden for vores område. Jeg tror, det har skabt respekt om de nordiske lande, respekt om, hvad vi kunne engang.

Men nu skal vi jo også huske, at når det drejer sig om kultur, er det ikke alene noget, der var engang, det er i høj grad et spørgsmål om, hvad vi kan i dag. Derfor vil jeg gerne trække et punkt frem, som også set fra mit synspunkt er kultur, nemlig spørgsmålet om arkitektur, spørgsmålet om design, spørgsmålet om kunsthåndværk. Det er områder, hvorpå vi naturligvis er forskellige i de fem nordiske lande, men det er også områder, der står stor respekt om, når vi kommer længere væk. Folk kommer langvejs fra netop for at se, hvad vi kan, når det gælder arkitektur, når det gælder design, og når det gælder kunsthåndværk. Det vil sige, at med vikingerne viste vi en fælles fortid; når det gælder arkitektur, design og kunsthåndværk kan vi vise en fælles samtid og dermed også et punkt, som jeg synes vi kunne glæde os over i det fremtidige perspektiv for det nordiske samarbejde.

Den sidste ting, som jeg vil nævne - nu er det jo meget kort tid, vi har i dag - men som jeg vil nævne, for så kan vi jo alle tage det med hjem, og vi kan alle arbejde videre i en forsamling som denne: Det er spørgsmålet om

udveksling af kunstnere. Inspiration er en meget afgørende ting for kunstnere, både for de skabende og for de udøvende. Og inspiration får man, når man er sammen med andre mennesker. Der sker noget, når mennesker besøger hinanden, der sker noget, når mennesker mødes inden for deres egen kulturkreds, i deres eget land, deres egen region - den nordiske - men der sker også noget, når vi går ud over vore grænser. Og derfor er jeg lidt glad for, at jeg i dag kan sige, at når jeg skal sidde for bordenden, når de europæiske kulturministre mødes i maj måned, har jeg et lille punkt på dagsordenen, der drejer sig om udveksling af kunstnere inden for Europa, den del af Europa, der er EF. Det synes jeg passer meget smukt med det, som også ligger i det nordiske samarbejde med at skabe bedre muligheder for udveksling af kunstnere. På den måde får vi meget konkret bundet initiativer, som vi er glade for, og som vi er stolte over i det nordiske samarbejde, sammen med initiativer, som rækker videre til det europæiske samarbejde.

Med disse få ord vil jeg sige tak til dem, der har været på talerstolen. Tak for en god debat. Det er første gang, jeg er her, så jeg har siddet og lyttet med megen veneration og med megen glæde til, hvad der er sagt, og jeg for mit vedkommende glæder mig også til et godt samarbejde med Nordisk Ministerråd og kulturutskottet, som det hedder på et sprog, som jeg ikke behersker.

Tora Aasland Houg (SV): President! Som jeg sa i et tidligere replikkordskifte med statsråd Kleveland, er det en historisk sjanse Nordisk Råd nå har til å få til et konkret samarbeid på kulturområdet dersom vi klarer å få til den konkretisering og den målrettethet som er en nødvendig forutsetning for den økte satsingen som statsministrene ønsker.

Jeg vil framheve det som etter min mening er de viktigste forankringene for det nordiske fundament når det gjelder berettigelsen av en økt satsing på kultur. Det er først og fremst den folkelige forankringen - forankringen i noe som kommer nedenfra, som folk kjenner seg igjen i, og som man møter i sitt eget lokalsamfunn og i sin egen hverdag. I forlengelsen av dette vil jeg også peke på verdien, som jeg tror alle deler, av at man har mulighet til å delta, og at det som fins av kulturtilbud, opplæring og utdanning, skal være tilgjengelig for alle uansett hvor i samfunnet man hører hjemme geografisk og sosialt.

Jeg vil også framheve folkeopplysningstanken som en grunnleggende tanke for samarbeidet i Nordisk Råd og for utdanning og opplysning i de nordiske land - et grunnlag både for utdanning og kultur.

Den fordelingspolitikken som ofte går under betegnelsen "den nordiske velferdsmodell", er ikke i de nordiske land bare formalisert i lover og budsjetter. Den er også nedfelt i de enkelte menneskene på den måten at omsorg for andre og en følelse av fellesskap er en verdi i seg selv. Det er en verdi å bry seg om hverandre, og jeg tror man er enig om det, selv om vi ikke alltid klarer å praktisere og få til denne verdien verken i det formaliserte eller i de mer uformelle sammenhengene.

Man snakker om en "nordisk dimensjon" i det europeiske samarbeidet. Blant annet var statsminister Carl Bildt inne på dette. Jeg vil advare mot en utvikling som blir slik at det europeiske samarbeidet tar så mye krefter, ressurser og satsing at det blir lite igjen til å opprettholde ikke bare den nordiske dimensjon, men selve det demokratiske grunnlaget for denne dimensjonen. Etter min mening bør det nordiske fellesskapet og de nordiske, demokratiske tradisjonene i seg selv være en plattform som gjør at man fortsetter å utvikle muligheten for kulturell identitet og for fellesskap og samhørighet.

Vi vet at vi er uenige i denne sal både om mål og midler når det gjelder Nordens framtid. Vi har friske diskusjoner omkring uenigheten - det hører også med til et demokrati. Men det er nødvendig nettopp i en tid med uenighet og kanskje en del prøving og feiling i forhold til hvilken retning man egentlig vil gå, å ikke miste fellesskapet og tilhørighetsgrunnlaget av syne. Jeg er overbevist om at den identitet som opparbeides gjennom det å ha en kulturell og språklig forankring, er den beste forebyggende medisin mot uro, rasisme og usikkerhet, som gjør at det oppstår problemer kulturer imellom.

Vi har fra kulturutvalgets side pekt på en del områder i forbindelse med Ministerrådets forslag hvor vi fremdeles savner mer konkretisering og klare planer for hvordan det skal gjennomføres. Jeg bare nevner stikkordsmessig områder som barn og ungdom, språksamarbeid og det folkelige samarbeidet.

Jeg vil helt til slutt i forbindelse med den diskusjonen som nå er i ferd med å utvikle seg om en ny giv i TV-samarbeidet, understreke at det også er en del av kulturutvalgets forslag å styrke nabolandsfjernsyn og øke muligheten til å kunne se hverandres fjernsyn. Men jeg vil advare mot at det nå legges opp til forventninger om nye satellitter eller nye store prosjekter som tar så mye ressurser til det rent tekniske at man mister de mulighetene man har for virkelig å kunne satse på det som er grunnlaget for en ny giv i det kulturpolitiske samarbeidet.

Riitta Saastamoinen (Kok.): Herra puheenjohtaja! Puhun suomeksi. Minulla on siihen kolme syytä: Ensimmäinen syy on se, että tänään tässä talossa on paljon puhuttu kielikysymyksestä. On siis ihan hyvä, että otamme esille myös tämän pohjoismaisen kielen.

Toinen syy on, että keskustelu tänään salissa oli inspiroiva, joten varasin puheenvuoron niin myöhäisessä vaiheessa, että en oikein ehtinyt ajatella tätä puhetta ruotsiksi. Minusta on ihan paikallaan, että Pohjoismaiden neuvoston kokouksessa edes joku puhuu suomea.

Kolmas syy on se, että olen jo kai tarpeeksi vanha, jotta uskallan puhua suomea. Arvelen teidän tietävän, että minä jotenkuten pärjään myös muilla kielillä.

Herra puheenjohtaja! Minusta tärkeitä asioita tässä keskustelussa ovat Pohjoismaiden tiedepoliittisen neuvoston uudet suuntaviivat eli kohta B 132/k. Tämä on minusta erittäin tärkeä asia, ja ainakaan sinä aikana, kun

tänään olen ollut salissa, en ole huomannut, että siihen olisi kovin paljon kiinnitetty huomiota.

Minun mielestäni on tärkeätä tässä yhteydessä painottaa tiedepolitiikan, tieteen tekemisen, yliopistoelämän ja elinkeinoelämän välistä yhteistyötä.

Me tiedämme, että kaikilla alueilla tutkimusmäärärahat supistuvat. Se on aivan yleismaailmallinen ilmiö. Samalla kuitenkin esimerkiksi EY:ssä panostetaan tutkimukseen, kilpailukykyyn ja tämän kaltaisiin asioihin taloudellisen edun saavuttamiseksi. Pohjoismaiden ei kannata tässä asiassa antautua ja marginalisoitua vaan on käytettävä niitä keinoja, joita on.

EY:n tutkimuskonsortioissa lähdetään siitä, että pk-yritykset, jotka keskieurooppalaiset pk-yritykset ovat monasti pohjoismaisittain jo varsin suuria yrityksiä, toimivat hyvin läheisessä yhteistyössä yliopistojen tutkimuslaitosten kanssa. Katsotaan, että tutkimukseen sijoitettu raha kasvattaa eurooppalaista kilpailukykyä, ja tutkimushankkeiden odotetaan olevan esikilpailullisia, toisin sanoen tulokset pitää voida hyödyntää.

On kannattavaa ajatella saman suuntaisesti myös pohjoismaisella tasolla. Sama konsepti käy. Sovellutukset ovat kenties erilaiset. Tämän tapainen ajattelutapa luo pohjaa myös muulle yhteistyölle.

Pohjoismaissa me käsittelemme verrattain pieniä populaatioita eurooppalaisiin verrattuna, mutta sitä tärkeämpää on, että synergiaedut etsitään ja otetaan huomioon.

Tärkeätä on teknologian ja tietämisen siirto. On muistettava, että ei tehdä vain tiedettä tieteen vuoksi vaan ajatellaan hyödyntämisnäkökohtaa.

Teollisuudelle ja liike-elämälle tällainen kehittyvä tutkimus on elämänehto. Me tiedämme, että tiedemaailman ja elinkeinoelämän välillä on kulttuurieroja, mutta niitä tulee pyrkiä pienentämään. Tarvitaan tulkkeja ja välittäjiä. Enkä tässä tarkoita pelkästään kielenkääntäjätulkkeja.

Jos esimerkiksi kaikilla pohjoismaisilla yliopistoilla olisi omat siltansa eri kulttuurien välillä, myös pohjoismaiset verkostot voisivat kehittyä paremmin. Monen tasoiset tutkimushankkeet saavat tällaista synergiaetua. Verkostoitumisesta hyötyvät yliopistot ja teollisuus. Pohjoismainen identiteetti vahvistuu, ja monet muut hankkeet saavat pohjaa.

Herra puheenjohtaja! Tähän asti on ollut olemassa tietty raja tiedemaailman ja elinkeinoelämän välillä. Tämän tapainen raja on jo taakse jäänyttä elämää. Me tarvitsemme toinen toisiamme - tiedepolitiikka, kulttuuripolitiikka ja vastaavasti elinkeinoelämä.

Eräs hyvä keino tässä omasta mielestäni ovat yliopistojen koulutus- ja kehittämiskeskukset, jollainen mm. kotikaupungissani Kuopiossa on. Tässä yliopisto- ja elinkeinoelämä hyödyntävät toinen toisiaan.

Riitta Saastamoinens anförande i svensk översättning:
Herr president! Jag talar finska. Det gör jag av tre orsaker: Den första orsaken är att man livligt diskuterat språkfrågan här idag. Jag anser det alltså vara på sin plats att man också använder finska som är ett av de nordiska språken.

Den andra orsaken är att debatten i plenisalen idag varit så inspirerande att jag ville be om ordet, men gjorde det så sent att jag inte hade tid att förbereda mitt tal på svenska. Jag tycker att det är bra att åtminstone någon talar finska vid Nordiska rådets session.

Den tredje orsaken är att jag antagligen är tillräckligt gammal för att våga tala finska. Jag antar att ni vet att jag klarar mig någorlunda också på andra språk.

Herr president! Viktiga frågor i denna betydelsefulla debatt är enligt min mening det nordiska vetenskapspolitiska rådets nya riktlinjer eller ministerrådsförslag B 132/k. Jag tycker att det är en mycket viktig fråga trots att ingen, åtminstone under den tid jag varit i salen idag, fäst någon större uppmärksamhet vid den punkten.

Jag tycker att det i detta sammanhang är viktigt att betona samarbetet mellan vetenskapspolitiken, forskningen, universitetslivet och näringslivet.

Vi vet att forskningsanslagen minskar inom alla områden. Det är ett globalt fenomen. Samtidigt satsar man dock till exempel inom EG på forskning, konkurrenskraft och liknande för att uppnå ekonomisk nytta. De nordiska länderna bör inte ge upp och marginaliseras utan måste använda de medel som finns.

I EG:s forskningskonsortium utgår man ifrån att små och mellanstora företag som efter nordiska förhållanden ofta är rätt så stora i Mellaneuropa, har mycket nära samarbete med universitetens forskningsinstitut. Man anser att den europeiska konkurrenskraften kan ökas genom att man satsar på forskning. Forskningsprojekten bör vara sådana att resultaten kan utnyttjas.

Det lönar sig att tänka i liknande banor också på nordisk nivå. Samma koncept kan användas hos oss trots att tillämpningarna kanske är annorlunda. Ett sådant tänkesätt utgör också grunden för övrigt samarbete.

Populationerna i Norden är enligt europeiska förhållanden relativt små, men desto viktigare är det att finna och beakta synergifördelarna.

Det är viktigt att överföra teknologi och kunnande. Man bör komma ihåg att man inte skall forska enbart för forskandets skull utan också tänka på nyttoaspekten.

Det är ett livsvillkor för industrin och affärslivet att forskningen utvecklas. Vi vet att det finns kulturskillnader mellan vetenskapsvärlden och näringslivet, men vi skall försöka minska dessa skillnader. Det behövs tolkar och förmedlare. Då avser jag inte enbart sådana tolkar som översätter mellan olika språk.

Om till exempel varje universitet i Norden hade sin egen bro över olika kulturer skulle också nordiska nätverk kunna utvecklas bättre. Forskningsprojekt på många nivåer får sådana synergifördelar. Både universiteten och industrin har nytta av nätbildningen. Den nordiska identiteten förstärks och det skapas en grund för många projekt.

Herr president! Hittills har det funnits en gräns mellan vetenskapsvärlden och näringslivet. Men den gränsen finns inte längre. Vi behöver varandra - vetenskapspolitiken, kulturpolitiken och likaså näringslivet.

Ett bra medel, anser jag, är universitetens utbildnings- och utvecklingscentra. Ett sådant centrum finns bl.a. i min hemstad Kuopio. Då kan universitets- och näringslivet ha nytta av varandra.

Landsstyresmand **Eidesgaard** (Jvfl): Hr. Præsident! De nordiske statsministres opvurdering af det kulturelle samarbejde hilses med glæde af Færøernes landsstyre.

Kultur og uddannelse samt forskning er udvalgt som to af de syv prioriterede samarbejdsområder. Man ønsker at styrke nordisk identitet og fælles kulturel markering, og man taler om en ny satsning inden for uddannelsesområdet og i den forbindelse en videre udvikling af Nordplus og en sammenkobling af det nordiske og det europæiske uddannelsessamarbejde. Det sidste har i høj grad færøsk interesse.

Statsministrene har givet udtryk for, at budgetrammerne for det samlede nordiske kultursamarbejde udgør 50 pct. af det samlede nordiske fællesbudget indtil 1996. Det fremgår af gruppernes redegørelse, at de nordiske institutioner på kultur-, uddannelses- og forskningsområdet er vigtige i det nordiske samarbejde. Denne udtalelse kan man tilslutte sig fra færøsk side, bl.a. med Nordens Hus på Færøerne i tankerne; der er her tale om en institution, der på fornem vis har formået at formidle nordisk kultur til Færøerne og færøsk kultur til det øvrige Norden, samtidig med at det fungerer som kulturhus i det færøske miljø.

Færøerne bør være en del af det nordiske kulturelle samarbejde, der er så rigt på fælles traditioner, ligheder og samtidig uligheder. Færøerne bør være en del af et samlet nordisk kulturmønster, over for og i interaktion med Europa.

Nordisk kulturelt samarbejde har mange aspekter. Den årlige nordiske kulturfestival er et arrangement, som man følger med stor interesse, og på indeværende tidspunkt bør man måske fremføre et ønske om, at denne festival kan finde sted på Færøerne om ikke for lang tid under medvirken af bl.a Nordens Hus og Tórshavn Jazzfölka- og bluesfestival. Sidstnævnte er et eksempel på et folkeligt arrangement af høj kulturel kvalitet.

Færøerne bør være med i det nordiske uddannelses- og forskningssamarbejde for at forbedre og udvikle uddannelsen i Norden på alle niveauer, og Færøerne bør være en del af det nordiske uddannelses- og forskningsfællesskab. Færøerne udgør ganske vist et lille sprogområde, men vi kan være bidragydende i større nordisk samvirke, og Færøerne repræsenterer en del af den fællesnordiske kulturarv. Det er i den forbindelse vigtigt for os færinger at være med i den internationale udveksling af studenter og lærere, og i den forbindelse skal betydningen af Nordplus og Nordplus Junior endnu en gang understreges.

Det er blevet sagt, at kun ved at stå sammen kan Norden rent forskningsmæssigt sammenlignes med de store europæiske lande. Færøerne er en meget lille del af Norden, også i forskningssammenhæng, vores forskning trænger i høj grad til nordiske impulser, men den har også noget at give til det øvrige Norden.

Færøsk forsknings primære internationale forpligtelser falder på det nationale plan og udgøres primært af færøsk kultur, litteratur, sprog, historie og samfundsforhold. Disse områder kan ikke i sig selv stå alene, men i en større sammenhæng er de levende elementer af et fællesnordisk kulturunivers.

Forståelsen for, at den særlige prioritering af Vestnorden indebærer, at de øvrige nordiske lande må vise stor åbenhed og generøsitet, når det gælder om at tilbyde studiepladser og karrieremuligheder til uddannelsessøgende og forskere fra Vestnorden, glæder os færinger.

Vi færinger ønsker at deltage i det nordiske sprogsamarbejde; vi erkender, at sprogforståelsen er en grundlæggende forudsætning for alt nordisk samarbejde.

I forbindelse med omstruktureringen sigter man på to ministerråd, ét for almen kultur og ét for uddannelse og forskning. Dette skulle medføre klarere politisk styring og bedre koncentration på de enkelte sagsområder og dermed en bedre opfølgning af samarbejdet på de enkelte områder. Opdelingen i to ministerråd medfører naturligt to embedsmandskomiteer; forståelsen af, at dette kan medføre praktiske problemer for de selvstyrende områder, og at man derfor vil lægge vægt på at koordinere møder i råd og komiteer for på den måde at reducere problemerne, glæder os færinger og er i tråd med det, som vor lagmand udtalte på mødet i København i januar.

Fra færøsk side tilslutter vi os de tanker, der er præsenteret i forbindelse med den nye satsning og den nye struktur på kultur-, uddannelses- og forskningsområdet, og vi ønsker i den forbindelse at give udtryk for, at vi gerne vil deltage i det nordiske samarbejde på det kulturelle, uddannelsesmæssige og forskningsmæssige område i nært samarbejde med de øvrige nordiske lande, således som det er blevet skitseret i et forhåndenværende og fremtidigt perspektiv, der er grundet på fælles kulturtraditioner, fællesnordiske karakteristika og egne nationale træk og udviklingsmønstre.

Jógvan A. Johannessen (Jvfl): Hr. præsident! Når vi taler om nordisk kultur, så melder det spørgsmål sig omgående: Hvad mener vi med nordisk kultur? Jo, det er selvfølgelig de træk, som vi har fælles i Norden. De træk, som de forskellige nordiske kulturer har fælles, synes vi at vi skal styrke og stå fælles om. Men de egenarter, som de ulige kulturer i Norden har, synes jeg ikke vi skal give fra os. Jeg er selvfølgelig ikke imod, at vi styrker de kulturområder, som vi har fælles, men jeg er ikke så glad for, at vi i den henseende går så langt i udveksling, at vi udvisker vore egne, hjemlige kulturer.

Vi kan ikke komme uden om, at vi i tidens løb har udviklet kulturer i Norden, som er uens, og jeg synes, det er fuldstændig i orden, at det er således. For enhver nation med respekt for sig selv er stolt af sin kultur, sine traditioner og sin egenart, og det er vi fra Færøerne også. Islændingene er stolte af deres sagaer, for Island ville aldrig være det samme, hvis de ikke

havde deres egne sagaer. Færøerne ville ikke være de samme Færøer, hvis vi ikke havde godt 70.000 vers i den stærke sangtradition, som vi har.

Vi vil gerne samarbejde, og vi vil gerne udveksle, men vi vil værne om vores eget samtidig. For vi ved, at enhver nation, som har udvisket sin egen kultur, ikke er nogen nation.

Nu er vi færinger i den heldige situation, at vi lærer et andet skandinavisk sprog, så hvor jeg befinder i Norden, føler jeg mig som skandinav, og jeg kan tale med næsten alle de forskellige nationer bortset fra finsk-finsk og grønlandsk, men på de andre sprog kan jeg udtrykke mig, og jeg synes, at vi i vores skoler i Norden overalt skal lære et andet skandinavisk sprog - det være sig norsk, svensk eller dansk, det er ligegyldigt, for hvis man kender ét af dem, kan man næsten udtrykke sig alle vegne i Norden.

Jeg vil anbefale Nordisk Råd, at de ser lidt stærkere på amatørernes indsats inden for teater og inden for sangtraditioner og sådan noget, for at de professionelles indsats ikke sker på bekostning af amatørernes indsats. For det er egentlig ikke de professionelle, som bærer kulturen; det er amatørernes indsats i det hele taget, som har den største betydning. Det være sig på Færøerne, i Island eller i de andre områder i Norden.

Nordisk samarbetsminister **Norrback** (SFP): Värderade, herr president! Satsningen på utbildningen och forskningen är oerhört viktig i ett läge när resurserna inte ökar i de nordiska länderna. Det är en fördel för alla länder om forskningen kan koordineras betydligt bättre än nu. Det gäller särskilt de smala områdena där inget nordiskt land har nått speciellt långt, men där man med gemensamma satsningar kunde nå betydligt längre och hävda sig i internationell konkurrens.

En bättre koordinering av vissa delar av forskningen mellan de nordiska länderna borde fås till stånd. Det tycker jag blir möjligt med den klara resursökning som utbildningen, forskningen och kulturen nu får enligt de förslag som här har skisserats. Det är också viktigt att samarbetet mellan högskolorna och skolorna på ungdomsstadiet utvecklas och utökas. Detta är också för unga människor en viktig väg att skaffa sig bredare och nya kunskaper och ett bra sätt att lära känna andra nordiska länder och människor i andra nordiska länder i samma ålder. Resursökningen bör därför användas till satsningen på Nordplus-programmet, särskilt Nordplus-junior-systemet, som syftar till elevutbyte. Jag tycker att ett organiserat samarbete mellan skolorna och högskolorna borde fås till stånd.

Beträffande televisionssamarbetet kan man tänka sig olika alternativ. Det är viktigt att inte ställa ambitionsnivån den här gången för högt med risk för misslyckande igen i det nordiska samarbetet. Man kan i alla fall tänka sig en gemensam nordisk kanal och satellitsändningar i de flesta nordiska kanaler. Därmed skulle de vara tillgängliga i alla de nordiska länderna. Den optimala lösningen samnordiskt är inte tänkbar längre, men mindre lösningar är tänkbara på flera olika ställen. Jag håller med om att det är viktigt att vi nu snabbt kommer framåt och når resultat i denna fråga. TV-frågan har varit så länge uppe i nordiska sammanhang utan att

vi har kommit någonvart. Nu hoppas jag verkligen att vi snabbt kan nå resultat.

Bästa åhörare! Eftersom svenskans ställning i Finland har berörts i debatten i dag vill jag göra några korta kommentarer. Det förslag till ändringar i timplanen i gymnasieskolan och grundskolan i Finland som föreligger går ut på att öka valfriheten. Det är i och för sig lovvärt och låter vackert. Jag är däremot tveksam till att satsa på valfriheten i grundskolan som innebär att unga människor väljer bort kunskaper som de senare behöver och har nytta av. En för stor valfrihet i grundskolan minskar i realiteten valfriheten senare i livet, om man väljer bort kunskaper som man behöver. Därför är jag ytterst tveksam till att öka valfriheten i grundskolan. På ungdomsstadiet är det möjligt därför att man då redan gjort sitt val för sin egen framtid.

Den andra frågan gäller svenskans ställning i Finland och om den skall bli obligatorisk i undervisningen. För mig är det fråga om identitet. Det är fråga om ett val: om Finland vill närma sig det övriga Europa som en del av Norden eller om man vill göra det separat. Denna identitetsfråga är viktig att diskutera. Jag anser att det är viktigt särskilt ur finländsk synvinkel att se till att det nordiska samarbetet fungerar väl när vi närmar oss andra europeiska organisationer, framför allt EG. I detta avseende anser jag det viktigt att svenskan blir kvar som ett obligatoriskt språk i Finland. I annat fall leder det till att en krympande grupp människor i Finland får ansvaret för det nordiska samarbetet och den nordiska inriktningen i internationella sammanhang.

Jag tillhör en minoritet som får ett större ansvar. Det vill jag inte ha, därför att jag inte tycker att det är rättvist. I den meningen tycker jag att svenskan skall vara kvar som ett obligatoriskt ämne i skolan i Finland.

Jag skulle hoppas att vi inte skulle behöva föra den här debatten vartannat år och inte heller föra det så yvigt som delvis har skett här i dag. Valet av samhörighet med Norden är för mig viktigt och definitivt i Finlands intresse.

Per Olof Håkansson (s): Herr president! Jag har bett om ordet för att få veta om ett av de beslut som vi om ett ögonblick skall fatta står i överensstämmelse med ett beslut som vi förhoppningsvis skall fatta litet senare i eftermiddag. Det handlar om koordineringen mellan kulturutskottets förslag och budgetutskottets förslag.

Kulturutskottet föreslår nämligen att man skall fastställa ministerrådets förslag om nysatsningar med beaktande av vissa synpunkter som utskottet har framfört. Kulturutskottet resonerar ibland som om det är fråga om ett principiellt dokument, som anger färdriktning och mål. Men i andra sammanhang gör utskottet noteringar, som innebär åtminstone i något fall bindningar till exakta medelsbelopp.

Budgetutskottet å sin sida säger att det självklart är intressant med en satsning på kulturområdet men vill inte nu binda sig till vare sig nivå eller innehåll, förrän det kommer fram ett bättre underlag.

För att vi inte så småningom eventuellt skall hamna i en tolkningstvist, vore det bra att få veta om kulturutskottets möjliga tolkning skall gälla eller den tolkning som klart framgår av budgetutskottets förslag. Vilket är egentligen kulturutskottets förslag? Jag vill därför fråga företrädare för kulturutskottet om vi är överens om att vi skall tolka kulturutskottets förslag i denna del under p. 1 såsom ett målsättningsdokument som anger färdriktningen och inte såsom ett förslag till beslut som innebär bindningar till penningnivå.

Rannveig Guðmundsdóttir (A): Jeg er veldig lei for at denne misforståelsen har oppstått rundt den ellers så meget fine debatten vi har hatt her i dag. Jeg vil gjerne derfor prøve å oppklare det som er misforståelse. På side 10 i kulturutvalgets forslag står det:

"De budgetmedel som skall tillföras kulturområdet anser utskottet vara en förutsättning för nysatsning på kultursamarbetet. Utskottet konstaterar att enligt ministerrådsförslaget skall detaljerade planer för användning av nya budgetmedel 1994, sammanlagt 60 MDKK där 40 MDKK går til allmänkultur och 20 MDKK till utbildning, läggas fram i det nordiska budgetförslaget för 1994."

Videre sier vi fra utvalget:

"1. att fastställa ministerrådsförslaget om nysatsning och ny struktur på kultur, utbildnings- och forskningsområdet i enlighet med ministerrådsförslag B 137/k och med beaktande av de synpunkter som anförts av kulturutskottet och att genomföra nysatsningen under perioden 1994-1996".

Og det er her man påstår at ved å si ja til dette forslag har man sagt ja til at det skal komme 60 mill. kr, delt 40 mill. kr og 20 mill. kr. Derfor vil jeg gjerne at dette møtet skal være klar over hva som står i ministerrådsforslaget "om nysatsning och ny struktur inom kultur, utbildning og forskning", kap. 6. Der står det nemlig om de økonomiske forutsetningene for kultursamarbeidet i Norden:

"Det nordiske kulturbudsjettet er i 1993 på 242,3 MDKK. Nysatsingen på kultur og utdannelse skal etter statsministrenes forutsetninger medføre en økning på 60 MDKK fra og med 1994. I 1996 skal midlene til allmennkultur, utdannelse og forskning utgjøre 50 pst. av Nordisk Ministerråds budsjett, dvs. ca. 325 MDKK i 1993-prisnivå."

Og litt lenger nede står det:

"Det nåværende kulturbudsjett og den økonomiske nysatsing som er tilrådd" - som er tilrådd - "av statsministrene, er tenkt fordelt slik mellom de to ministerrådene. (Tallene er angitt... og er justert med hensyn til fordeling av institusjoner mellom områdene)".

Til slutt. Under "Allmänt" i utvalgets forslag står det:

"Utskottet understryker att det nu föreliggande ministerrådsförslaget utgör ett övergripande politiskt dokument med inriktning på prioriterade områden och politiska betoningar, men utan detaljplanering och budget-

fördelning. Utskottets synpunkter kommer därför endast i samma grad att beröra prioriteringar och målsättningar."

Problemet eksisterer derfor ikke.

Mötet avbröts kl. 12.15 och återupptogs kl. 14.05.

Knud Enggaard övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Ändring i medlemslistan

Det anmäldes att Elver Jonsson återtagit sin plats i rådet samt att Claes Andersson lämnat sessionen.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

Sedan diskussionen förklarats avslutad *antogs med acklamation utskottets förslag till rekommendationer beträffande ministerrådsförslagen* ***B 137/k, B 136/k*** *och* ***B 132/k.***

Härefter företogs på begäran av Carl. I. Hagen votering medelst voteringsapparat beträffande utskottets förslag till rekommendation gällande medlemsförslagen A 1018/k och A 1022/k.

För rekommendationen röstade:

Arne Andersson (m), Marianne Andersson (c), Sten Andersson (s), Árni M. Mathiesen (Sj), Maria Kaisa Aula (Kesk.), Børge Bakholt (S), Dorte Bennedsen (S), Hugo Bergdahl (fp), Haakon Blankenborg (A), Birgitta Dahl (s), Hans Engell (KF), Hans Erenbjerg (S), Lahja Exner (s), Ranveig Frøiland (A), Knud Glønborg (KRF), Kirsti Kolle Grøndahl (A), Roger Gudmundseth (A), Thor-Eirik Gulbrandsen (A), Halldór Ásgrímsson (F), J. K. Hansen (S), Søren Hansen (S), Åshild Hauan (A), Helga Haugen (KrF), Tora Aasland Houg (SV), Per Olof Håkansson (s), Johan J. Jakobsen (Sp), Hans Jørgen Jensen (S), Jógvan A. Johannessen (Jvfl), Elver Jonsson (fp), Anker Jørgensen (S), Thea Knutzen (H), Inger Koch (m), Tore A. Liltved (H), Kjellbjørg Lunde (SV), Dorit Myltoft (RV), Helge Adam Møller (KF), Poul Nielson (S), Ingrid Näslund (kds), Berit Oscarsson (s), Bruno Poromaa (s), Rannveig Guðmundsdóttir (A), Heikki Riihijärvi (SMP), Marit Rotnes (A), Olof Salmén (ÅC), Kimmo Sasi (Kok.), Ilkka Suominen (Kok.), Sten Svensson (m), Anders Svärd (c), Ernst Wroldsen (A) och Lena Öhrsvik (s).

Mot rekommendationen röstade:
Carl I. Hagen. (FrP), Pål Atle Skjervengen (FrP) och Lodve Solholm (FrP).

Terje Davidsen (Sb) *avstod från att rösta.*

Frånvarande var:
Svein Alsaker (KrF), Claes Andersson (Vas.), Knud Enggaard (V), Berith Eriksson (v), May Flodin (FS), Geir H. Haarde (Sj), Satu Hassi (Vihr.), Mats Hellström (s), Hjörleifur Guttormsson (Ab), Sinikka Hurskainen (SDP), Birgitte Husmark (SF), Timo Järvilahti (Kesk.), Anneli Jäätteenmäki (Kesk.), Tarja Kautto (SDP), Pia Kjærsgaard (FP), Wiggo Komstedt (m), Anna-Kaarina Louvo (Kok.), Lauri Metsämäki (SDP), Eeva-Liisa Moilanen (SKL), Jonathan Motzfeldt (Si), Anders Mølgaard (V), Håkan Nordman (SFP), Hans Nyhage (m), Markku Rossi (Kesk.), Riitta Saastamoinen (Kesk.) Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj), Otto Steenholdt (At), Jan P. Syse (H), Anders Talleraas (H), Eeva Turunen (Kok.), Richard Ulfvengren (nyd) och Marjatta Vehkaoja (SDP).

Kulturutskottets förslag till rekommendation beträffande medlemsförslagen ***A 1018/k*** *och* ***A 1022/k*** *hade sålunda antagits med 50 röster mot 3. 1 medlem avstod från att rösta.*

2
A 1016/k: Medlemsförslag om kartläggning av behov och möjligheter för etablering av ett nordiskt informationscenter i Flensborg

Kulturutskottet hade föreslagit att Nordiska rådet *inte* företar sig något med anledning av medlemsförslaget.

Till utskottets betänkande hade en reservation fogats av J. K. Hansen (S), Jógvan A. Johannessen (Jvfl) och Otto Steenholdt (At), vilka förordade medlemsförslagets förslag till rekommendation.

J. K. Hansen (S) (reservanternas talesman): Hr. præsident! For første gang i den række af år, jeg har siddet i Nordisk Råd og i Nordisk Råds Kulturudvalg, har jeg måttet tage en reservation. Det drejer sig om medlemsforslag A 1016/k, stillet af 10 danske rådsmedlemmer, og dette medlemsforslag har Kulturudvalget foreslået at man intet foretager sig i anledning af.

Det er med største beklagelse, at vi ser udvalget afvise et sådant forslag. Fra dansk side har vi altid været med til at støtte svage områder i Norden - det gælder Vestnorden, det gælder omkring Nordkalotten - når det drejer sig om mindretalsgrupper i Norden. Jeg nægter at tro på, at dette høje råds medlemmer ikke skulle have kendskab til de grænselandsproblemer, vi i

Danmark har syd for den dansk-tyske landegrænse. Jeg nægter også at tro på, at dette høje råds medlemmer ikke skulle vide, at der syd for den dansk-tyske grænse lever en dansk folkedel, nordboer, på omkring 50.000.

Målet med dette medlemsforslag er, at vi er med til at give dette danske, dette nordiske område uden for Norden et fælles nordisk vindue ud imod det store Europa. Det er, hvad 10 danske rådsmedlemmer har ment med dette medlemsforslag, som går ud på, at vi får en kortlægning af behovet for mulighed for etablering af et nordisk informationscenter i Flensborg, altså at man kunne undersøge en sådan sag.

Jeg vil gerne gøre opmærksom på, at forslaget er stærkt støttet af græsrodsbevægelserne og af Foreningen Nordens Forbund, og derfor er det med største beklagelse, at vi skal være vidne til, at man afviser et sådant forslag.

Jeg kan endvidere oplyse, at det ikke er et forslag, som det koster mange penge at gennemføre - slet ikke den undersøgelse, som foreslås - det er ikke det, det drejer sig om.

I den forbindelse må jeg måske også gøre opmærksom på, at den danske nationalstat hvert eneste år støtter kulturen i dette område med omkring 300 mio. danske kroner. Det er ikke, fordi vi vil frasige os noget, men vi synes, at der her er tale om en meget stor fællesnordisk opgave, som består i at etablere dette vindue ud imod det store Europa.

Så selv om det lyder besynderligt, vil jeg bede Ministerrådet om at se velvilligt på et sådant. Jeg appellerer således nu til Ministerrådet om at tage det op, når nu Kulturudvalget ikke vil.

Hr. præsident! Jeg skal her meddele, at jeg ikke ønsker afstemning om dette spørgsmål, men jeg ønsker naturligvis, at spørgsmålet fremmes på en anden måde, eller at vi kan tage det op senere i rådet.

Ändring i medlemslistan

Det anmäldes att Ingvar Carlsson för resten av denna dag ersatts av Bruno Poromaa.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

Glønborg (KRF): Hr. præsident! Jeg minder blot om, at for mere end 100 år siden var der krig i dette område, og dengang kom mennesker fra de andre nordiske lande og hjalp os. I dag har vi heldigvis, lykkeligvis, et andet forhold til vore naboer mod syd, men vi beder om støtte til at værne om den nordiske kultur, som vi fra dansk side stadig prøver at holde levende blandt de indbyggere syd for vor grænse, som ønsker det.

Anker Jørgensen (S): Hr. Præsident! Jeg vil gerne gøre sessionen opmærksom på, at vi er mange danske parlamentarikere, som synes, at der er rime-

lighed i forslaget om oprettelse af et beskedent informationskontor syd for den danske grænse. Det er ganske rigtigt et forslag, der i første omgang er fremmet af to folketingsmedlemmer, der er bosat og valgt i Sønderjylland, men det er også støttet af en københavner som mig f.eks. og adskillige andre. Det er også støttet af Venstre på den ene side og Socialdemokratiet på den anden side.

Jeg vil også gerne understrege, at sydslesvigerne regner Danmarks sydgrænse for at være Nordens sydgrænse; det er jo rent faktisk også den sydligste grænse mellem de nordiske lande og det øvrige Europa, og det er ikke specielt for at fremme danske synspunkter og interesser, slet ikke. Det er netop for at fremme de nordiske interesser, og det har betydning for befolkningen dernede, som er meget nordisk orienteret.

Forslaget skal samtidig ses i lyset af det, som Knud Glønborg sagde, nemlig at vi har et godt forhold til Tyskland, og at det derfor ikke gør noget, at vi alligevel markerer, at vi er nordiske og har nordiske interesser syd for grænsen.

Sedan diskussionen förklarats avslutad företogs votering medelst voteringsapparat beträffande utskottets förslag att inte företa sig något och reservanternas förslag till rekommendation.

För utskottets förslag röstade:

Svein Alsaker (KrF), Marianne Andersson (c), Árni M. Mathiesen (Sj), Maria Kaisa Aula (Kesk.), Hugo Bergdahl (fp), Haakon Blankenborg (A), Birgitta Dahl (s), Lahja Exner (s), May Flodin (FS), Ranveig Frøiland (A), Kirsti Kolle Grøndahl (A), Thor-Eirik Gulbrandsen (A), Carl I. Hagen (FrP), Satu Hassi (Vihr.), Åshild Hauan (A), Helga Haugen (KrF), Hjörleifur Guttormsson (Ab), Tora Aasland Houg (SV), Birgitte Husmark (SF), Per Olof Håkansson (s), Johan J. Jakobsen (Sp), Elver Jonsson (fp), Tarja Kautto (SDP), Pia Kjærsgaard (FP), Thea Knutzen (H), Inger Koch (m), Tore A. Liltved (H), Kjellbjørg Lunde (SV), Dorit Myltoft (RV), Poul Nielson (S), Berit Oscarsson (s), Bruno Poromaa (s), Rannveig Guðmundsdóttir (A), Marit Rotnes (A), Riitta Saastamoinen (Kok.), Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj), Pål Atle Skjervengen (FrP), Ilkka Suominen (Kok.), Anders Svärd (c), Eeva Turunen (Kok.), Marjatta Vehkaoja (SDP), Ernst Wroldsen (A) och Lena Öhrsvik (s).

För reservanternas förslag röstade:

Børge Bakholt (S), Dorte Bennedsen (S), Terje Davidsen (Sb), Knud Enggaard (V), Hans Erenbjerg (S), Knud Glønborg (KRF), J. K. Hansen (S), Søren Hansen (S), Hans Jørgen Jensen (S), Jógvan A. Johannessen (Jvfl), Anker Jørgensen (S), Anders Mølgaard (V), Helge Adam Møller (KF), Ingrid Näslund (kds), Heikki Riihijärvi (SMP), Olof Salmén (ÅC), Kimmo Sasi (Kok.) och Otto Steenholdt (At).

Frånvarande var:

Arne Andersson (m), Claes Andersson (Vas.), Sten Andersson (s), Hans Engell (KF), Berith Eriksson (v), Geir H. Haarde (Sj), Roger Gudmundseth (A), Halldór Ásgrímsson (F), Mats Hellström (s), Sinikka Hurskainen (SDP), Timo Järvilahti (Kesk.), Anneli Jäätteenmäki (Kesk.), Wiggo Komstedt (m), Anna-Kaarina Louvo (Kok.), Lauri Metsämäki (SDP), Eeva-Liisa Moilanen (SKL), Jonathan Motzfeldt (Si), Håkan Nordman (SFP), Hans Nyhage (m), Markku Rossi (Kesk.), Lodve Solholm (FrP), Sten Svensson (m), Jan P. Syse (H), Anders Talleraass (H) och Richard Ulfvengren (nyd).

Reservanternas förslag hade sålunda förkastats med 43 röster mot 18.

Utskottets förslag, att inte företa sig något, antogs.

3

A 1017/k: Medlemsförslag om stöd till samordning av de nordiska innehaven av handikapplitteratur

Kulturutskottet hade föreslagit att Nordiska rådet med anledning av medlemsförslaget antar följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utreda hur samordning av de nordiska innehaven och utbudet av handikapplitteratur kan bli mest ändamålsenlig, organisatoriskt och finansiellt och därefter lägga fram ett förslag därom.

Ranveig Frøiland (A) (kulturutskottets talesman): President! I medlemsforslaget som ligg føre, vert det foreslått at Nordisk Ministerråd skal støtta ei samordning av dei nordiske behaldningane av og tilbodet om handikaplitteratur.

Det vert i forslaget peika på at det er viktig med denne typen litteratur for å spreia kunnskap om arbeidet med handikapspørsmål. Ei undersøking viser at det finnst omfattande litteratur i emne som sosialmedisin, rehabilitering, pedagogikk, ergonomi, psykiatri m.v. relatert til handikapspørsmål, men denne litteraturen er spreidd på eit stort tal ulike bibliotek.

Forslagsstillarane meiner såleis at det vil vera ei stor vinning å kunna få ei samordning av denne litteraturen i dei nordiske landa for å rasjonalisera verksemda og gjera litteraturen betre tilgjengeleg.

Dei remissinstansane som har uttala seg om spørsmålet, er generelt svært positive til forslaget, men er usikre på korleis det kan gjennomførast i praksis. Det vert såleis peika på ulike løysingsmodellar for å oppnå den målsetjinga som ligg i forslaget.

Kulturutvalet har tidlegare lagt stor vekt på at det må arbeidast for likestilling mellom ulike grupper i samfunnet når det gjeld tilgang på kulturtilbod. Litteratur om og for handikappa har relevans for svært mange,

m.a. forskarar. Derfor er det viktig at denne litteraturen finnst så lett tilgjengeleg som mogleg, og at ein innan dei nordiske landa får ei samordning og samstundes ei fordeling av tilbodet på handikaplitteratur.

Det har dei seinare åra skjedd til dels store endringar innafor bibliotekområdet, særleg på grunn av den raske teknologiske utviklinga med bruk av data og andre hjelpemiddel. Teknisk sett ligg tilhøva derfor godt til rette i dag for eit nærare nordisk samarbeid også på det feltet det her er snakk om.

Kulturutvalet stiller seg likevel tvilande til på kva måte medlemsforslaget skal gjennomførast og i tilfelle kva for ein organisasjon eller institusjon som kan ta oppgåva med eit slikt arbeid. Med tilvising til dei ulike forslag som har kome frå remissinstansane, meiner Kulturutvalet derfor at ein som eit første steg bør undersøkja korleis ein organisatorisk og økonomisk best kan samordna handikaplitteraturen. Utvalet vil peika på at ein mogleg måte å samordna denne verksemda på er ei eit betra katalog- og utlånssamarbeid.

Kulturutvalet meiner at Ministerrådet som eit første steg i retning av å samordna den nordiske handikaplitteraturen bør setja ned ei arbeidsgruppe samansett av representantar for kvart nordisk land og dei sjølvstyrte områda for å gjera eit utgreiingsarbeid om den mest føremålstenlege måten å samordna denne litteraturen på, både organisatorisk og økonomisk, og at det deretter vert lagt fram eit konkret forslag om dette.

Sedan diskussionen förklarats avslutad *antogs rekommendationen med acklamation.*

4

D 13/1989/k: Meddelande om rekommendation nr 13/1989 angående utbildnings- och praktikantutbytessamarbete med EG; D 30/1991/k: Meddelande om rekommendation nr 30/1991 angående Nordplans framtida verksamhet; D 31/1991/k: Meddelande om rekommendation nr 31/1991 angående arbetsprogram för ändrad finansiering av kultursektorns organ; D 34/1991/k: Meddelande om rekommendation nr 34/1991 angående försöksprojekt Radio Scandinavia; D 45/1991/k: Meddelande om rekommendation nr 45/1991 angående stipendier för folkhögskolestuderande från Baltikum och Östeuropa: D 47/1991/k: Meddelande om rekommendation nr 47/1991 angående kultursamarbete med Baltikum och Östeuropa; D 26/1992/k: Meddelande om rekommendation nr 26/1992 angående nordiskt revyfackligt nätverkssamarbete; D 28/1992/k: Meddelande om rekommendation nr 28/1992 angående handlingsprogram för vuxenutbildningen - Voks Frem (1992-1996)

Rådet behandlade ovannämnda saker i ett sammanhang.

Kulturutskottet hade föreslagit att Nordiska rådet lägger meddelandena till handlingarna och anser spörsmålen för rådets del slutbehandlade.

Utskottets förslag *bifölls*.

5
Allmän debatt om *juridiska utskottets* saker

Nyhage (m) (juridiska utskottets talesman): Herr president! Statsministrarnas rapport angående det framtida nordiska samarbetet var föremål för en preliminär överläggning vid Århus-sessionen i höstas. På juridiska utskottets vägnar markerade jag då utskottets övervägande positiva inställning till huvuddelarna i rapporten. Självfallet ställdes bakom detta syftet att stärka det nordiska samarbetet. Vi fann det också värdefullt att statsministrarna skulle ta det direkta ledningsansvaret för samarbetet. Vidare underströk jag den nödvändiga kopplingen mellan det nordiska samarbetet och det europeiska samarbetet inom bl.a. EES, EG och Europarådet.

Jag menar att det finns anledning att åter markera detta. Den övergripande innebörden av det internationella samarbetet är att skapa en bestående fred och att öka förståelsen mellan länder och folk. Alldeles självklart utgör de ekonomiska frågorna en mycket viktig del i detta arbete. För oss i Norden gäller att vi gemensamt bevakar våra ekonomiska intressen. Inom Norden måste det europeiska och det nordiska samarbetet prioriteras lika högt. Samarbetet i Norden får inte framstå som en angelägenhet av mindre vikt och betydelse.

Juridiska utskottet har vid denna session behandlat två femåriga samarbetsprogram, nämligen ett nytt arbetsprogram för det nordiska lagstiftningssamarbetet och ett samarbetsprogram på livsmedelsområdet. Båda dessa är fortsättningen av ett mångårigt nordiskt samarbete och är därför ganska omfattande och detaljerade. De har starka samband med det pågående europeiska samarbetet inom EES och EG. Vi hoppas också att kunna inkludera våra baltiska grannländer i dessa program.

Vidare kommer juridiska utskottet inom kort att behandla samarbetsprogram på konsumentområdet och på jämställdhetsområdet. På det senare området förbereds för närvarande Forum 1994, som kommer att äga rum i Åbo.

Självfallet lägger utskottet stor vikt vid det klassiska juridiska lagstiftningssamarbetet med en betoning på områden som rör samhandeln mellan länderna, t.ex. köplagstiftningen, bolagslagstiftningen och konkurrenslagstiftningen samt konsumentskyddet.

Utskottet fäster särskild vikt vid att den nordiska rättsenheten bevaras på områden där EES-avtalet ger möjlighet att välja mellan flera alternativa lösningar. Norden bör ha som mål att offensivt påverka EG:s framtida lagstiftning, så att den mer kommer att präglas av de nordiska rättssystemens tankesätt och traditioner.

Utskottet finner att man måste lägga vikt vid den fortsatta forskningen i europeisk integrationsrätt och att kunskapen härom sprids i Norden.

I ett samhälle som alltmer internationaliseras och där människor förflyttar sig i allt större omfattning lägger juridiska utskottet också vikt vid att åstadkomma en så enhetlig lagstiftning som möjligt avseende familjens och barnens rättigheter, i synnerhet vid föräldrars skilsmässa.

Förhållandena ute i världen, inte minst i f.d. Jugoslavien, vittnar om att de nordiska länderna måste ha en fast och konsekvent asyl- och flyktingpolitik. Inom juridiska utskottet beaktar vi ständigt dessa frågor, som därtill har direkt anknytning till säkerhetsfrågorna och arbetslöshetsfrågorna men också till frågor rörande diskriminering.

Sedan ett år tillbaka har de nordiska länderna bistått de baltiska länderna med att utveckla egna rättssystem. Denna process måste fortsätta och fördjupas. Juridiska utskottet har därför beslutat att i så stor utsträckning som möjligt inkludera de baltiska länderna i alla de samarbetsområden som utskottet behandlar.

Sten Svensson (m): Herr president! Förtroendet för flyktingpolitiken kräver en anpassning till verklighetens krav. En flyktinginvandring som sker långt utöver de krav som flyktingbegreppet ställer urholkar politikens legitimitet. Den riskerar att leda till misstro, konflikter och en främlingsfientlighet som drabbar individer. Den leder också till kostnader som är svåra att kontrollera. Den leder dessutom till att nordiska länder blir till ett mål för flyktingar oavsett ursprung och närhet till andra länder.

Framför allt riskerar den att leda till en politik som inte längre kan skilja på de krav som rätten till fristad för politiska flyktingar och nödvändigheten att begränsa flyktinginvandring ställer.

Mot den bakgrunden är det nödvändigt att förändra flyktingbegreppet och utveckla förutsättningar för att hantera massflyktingsituationer. Anhörigbegreppet måste reformeras, kvotflyktingar ges bättre möjligheter, dokumentlöshet motarbetas och ersättningen till kommunerna förändras. Förläggningsverksamhet och språkundervisning måste anpassas till de krav som flyktingmottagning och anpassning till de nordiska samhällena ställer.

Det är nödvändigt att se över de nuvarande reglerna för rätten till asyl utöver dem som regleras av flyktingskonventionen. Jag vill framhålla betydelsen av en harmonisering av de nordiska bestämmelserna för rätten till asyl och uppehållstillstånd.

Utgångspunkten för flyktingpolitiken är att förena humanism med realism. Det ställer krav på en stramare lagstiftning. Flyktingar som uppfyller Genèvekonventionens krav skall alltid erhålla asyl. De facto- resp. krigsvägrarbegreppet bör ersättas med en möjlighet till uppehållstillstånd i sådana fall där utvisning uppenbart skulle strida mot humanitetens krav.

I detta sammanhang är det väsentligt att noga följa arbetet inom den Europeiska gemenskapen med de försök till harmonisering som pågår och

som bl.a. ledde fram till principdokumentet i London den 30 november 1992.

Dokumentet som EG:s tolv invandrarministrar enades kring går i korthet ut på att den Europeiska gemenskapen ovillkorligen ställer sig bakom FN:s flyktingkonvention. Samtidigt aviseras en skärpning när det gäller personer som kommer från s.k. "säkra länder", dvs. från länder som respekterar de mänskliga rättigheterna. Dessa personer skall i princip utvisas. Dokumentet behandlar också frågan om ett närmare informationsutbyte mellan länderna och med stater utanför EG och då främst USA, Kanada, Österrike och länder i Norden.

Norden gränsar till en av världens största stater: Ryssland. Det forna Sovjetunionen har upphört att existera och består i dag, förutom av det stora och befolkningsrika Ryssland, av ett flertal mindre republiker. Hela den nuvarande spända situationen, inte bara inom Ryssland utan också mellan de olika republikerna, kan lätt explodera, på samma sätt som vi kunnat se i det forna Jugoslavien med tiotusentals, kanske hundratusentals, människor på flykt. Norden riskerar att i en sådan situation bli en nära och naturlig tillflyktsort.

Flyktingströmmar kan bli aktuella, inte bara från våra närområden utan även från Balkan, Mellanöstern och Afrika. Det är därför väsentligt att lagstiftningen är utformad på ett sätt som förenar de nordiska ländernas skyldighet att skydda människor på flykt med en stramhet och strikt bedömning av vilka som skall erhålla uppehållstillstånd.

Möjligheten att förändra prövningsförfarandet för personer som söker asyl bör utvecklas. Större grupper av flyktingar skall kunna ges ett för dem gemensamt besked i stället för individuella. Det är självklart väsentligt att noga överväga de rättssäkerhetsmässiga aspekterna på en sådan lagändring. Möjligheten att införa bestämmelser om tillfälliga uppehållstillstånd, s.k. "tolerated status" bör prövas.

Herr president! En harmoniserad nordisk utlänningslagstiftning bör så långt det är möjligt vara så formulerad att regeringarna i krissituationer inte tvingas lösa problem genom ett upprepat användande av visuminstrumentet.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

6
B 135/j: Ministerrådsförslag om ändringar i Helsingforsavtalet

Juridiska utskottet hade föreslagit att Nordiska rådet med anledning av ministerrådsförslaget antar följande rekommendation:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1. *at* artikel 1, artikel 33, artikel 61 og artikel 63 i Helsingforsaftalen ændres i overensstemmelse med ministerrådsforslaget.

2. *at* artikel 47, artikel 48, artikel 49 og artikel 51 *ikke* ændres som foreslået i ministerrådsforslaget, men at man beholder den nuværende ordlyd i disse artikler i Helsingforsaftalen.

3. *at* artikel 40 får følgende ordlyd:

" Samarbejdet finder sted i Nordisk Råd, i Nordisk Ministerråd, på statsministrenes, på udenrigsministrenes samt på andre ministres møder, i særlige samarbejdsorganer og mellem landenes fagmyndigheder."

4. *at* artikel 64 får følgende ordlyd:

"Ministerrådet skal til Nordisk Råd årligt aflægge en beretning vedrørende det nordiske samarbejde og en redegørelse for planerne for det fortsatte samarbejde.

Formandslandets statsminister redegør over for Nordisk Råd for hovedtrækkene i samarbejdet og for regeringernes samarbejde vedrørende europæiske og andre internationale spørgsmål.

Nordisk Ministerråd skal fremlægge sit forslag til budget for Nordisk Råd.

Nordisk Råd fastsætter prioriteringerne inden for den af Ministerrådet angivne finansielle ramme.

Ministerrådet er forpligtet af Nordisk Råds prioriteringer."

Engell (KF) (juridiska utskottets talesman): Hr. Præsident. Jeg er glad for som juridisk udvalgs talsmand i denne sag at kunne sige, at jeg taler på et enigt udvalgs vegne, en enighed, der rækker på tværs af samtlige partiskel.

Vi er i udvalget tilfredse med, at den udvikling, der har været i gang i nogle år, nu - hen mod en erkendelse af, at Norden er en del af en større omverden, og at det dermed også er relevant at diskutere udenrigspolitik i Nordisk Råd - får et traktatfæstet udtryk med ændringerne af artiklerne 1 og 33 i Helsingforsaftalen. Disse ændringer kan juridisk udvalg tilslutte sig.

Udvalget noterer sig også med tilfredshed, at artikel 63 ændres, således at de selvstyrende områders tilslutningsret kommer til at omfatte alle beslutninger, der træffes i henhold til Helsingforsaftalen - ikke blot Ministerrådets beslutninger.

Vi synes også, det er udmærket, at stats- og udenrigsministrenes møder nu specielt nævnes i artikel 40, og vi har accepteret, at den eventuelle diskussion om udenrigsministrenes deltagelse i Ministerrådet udsættes til en total gennemgang af Helsingforsaftalen, som vi ser frem til vil komme som en opfølgning af rådets rekommandation nr. 16 fra 1991.

I den sammenhæng vil vi også kunne fortsætte drøftelserne om eventuelt at anvende Nordisk Råd som fællesbetegnelse både for parlamentarikere og regeringer.

Vi er også glade for, at statsministrene nu påtager sig ansvaret for en stærkere politisk styring af det nordiske regeringssamarbejde. Men når det er sagt, må jeg også sige, at det første eksempel, vi har set på denne øgede statsministerstyring, ikke tegner for godt for fremtiden.

Fra andet hold i det politiske spektrum er det blevet understreget som noget unikt positivt for Nordisk Råd i forhold til andre internationale forsamlinger, at rådet er både regeringernes og parlamentarikernes samarbejdsorgan. På sessionen i Århus i november sidste år var det indtrykket, at statsministrene havde forstået budskabet, og såvel den norske som den daværende danske statsminister udtalte sig i hvert fald på en måde, som vanskeligt kunne forstås anderledes, end at de bakkede forslaget - om at trække regeringsmedlemmerne ud af rådet - op.

Alligevel blev vi præsenteret for et ministerrådsforslag, der var i strid med statsministrenes tilkendegivelser i Århus.

Heldigvis har vi nu forstået både fra statsministrenes og fra Præsidiets møde i mandags - og også af de tilkendegivelser, der er kommet fra statsministre her i salen - at ministrene er indstillet på at tage parlamentarikernes holdning i denne sag til efterretning.

Men jeg kan trods alt ikke lade være med at udtrykke nogen bekymring for, hvordan det vil komme til at gå med statsministrenes styring af det nordiske samarbejde, når deres ganske klare meldinger i Århus tilsyneladende har haft så vanskeligt ved at trænge ned gennem systemet. Vi vil i hvert fald fra parlamentarisk hold vil være meget opmærksomme på i det videre samarbejde, hvordan man agter at følge op på denne beslutning om statsministrenes rolle og opgaver.

Jeg anbefaler altså på juridisk udvalgs vegne, at man stemmer imod forslagene til ændringer i artiklerne 47, 48, 49 og 51, og jeg forudsætter, at Ministerrådet - på baggrund af det store nej til disse ændringer, som jeg forventer - vil undlade at gå videre med denne sag.

Heldigvis undgår vi altså en videre debat og konfrontation om denne sag. Men der er fortsat et punkt i ministerrådsforslaget, som et enigt juridisk udvalg vil udtrykke sin utilfredshed med, og det er naturligvis spørgsmålet om budgetkompetencen og budgetansvaret.

Ingen anfægter Ministerrådets ret og pligt til at fastsætte totalrammen for det nordiske budget. Og vi erkender da også, at Ministerrådets forslag til en ny formulering af artikel 64 er bedre end den eksisterende aftaletekst. Sådan er det.

Men ønsker man virkelig at ansvarliggøre parlamentarikerne, at sikre den dynamik i samarbejdet, som aktive politikeres medvirken til prioriteringer og til udmøntning af budgettet er udtryk for, så må man sige, at så er den form, der er lagt op til i forslaget, mildt sagt ikke ganske tilfredsstillende.

Derfor er det set med vores øjne nødvendigt, at det er Nordisk Råd, som fastlægger prioriteringerne inden for budgetrammen, og at ministrene forpligtes af disse prioriteringer.

Som ministerrådsforslaget er udformet, er der mange løse ender. Man må eksempelvis stille spørgsmålet, hvad det er for nogle helt specielle si-

tuationer, der skal til, for at Ministerrådet kan fravige rådets forslag til budgetmidlernes anvendelse. Hvilke situationer er det, man fra Ministerrådets side forestiller sig overhovedet vil kunne berettige til, at en klar politisk prioritering, der kommer til udtryk fra Nordisk Råds forsamling, tilsidesættes af Ministerrådet? Det vil vi gerne bede Ministerrådet kommentere og svare præcist på. Vi har endnu ikke fået noget svar på det.

Vi må også stille spørgsmålet, hvem det er, der bestemmer, om en sådan speciel situation er opstået. Hvem er det i Ministerrådet, der træffer den afgørelse? Det har vi heller ikke fået svar på. Vi mener, at regeringerne klart og utvetydigt skylder parlamentarikerne et svar herpå, al den stund at man har fremlagt et forslag, som ikke svarer til det, vi betragter som den rigtige funktion for et Nordisk Råd og heller ikke i overensstemmelse med ånden og ordet i det nordiske demokrati, hvor det jo er et flertal i den parlamentariske forsamling, der afgør, hvad der skal gennemføres.

Dette er udvalgets synspunkter. Vi imødeser de svar, som Ministerrådet må give på de spørgsmål, og selvfølgelig også på de forslag, som fremgår af juridisk udvalgs betænkning.

Nordisk samarbeidsminister **Berge** (A) (ministerrådets talesman): President! Ministerrådsforslaget til endringer av Helsingforsavtalen er, som vi nettopp hørte, blitt mottatt med både ros og ris - kanskje mest med ris. I hovedsak kommenterer jeg på vegne av Ministerrådet bare de deler av forslaget som angår endringsforslagene i Helsingforsavtalen som utvalget uttrykker at de finner lite tilfredsstillende, dvs. forslaget til endringer i artikkel 47, 48, 49 og 51 vedrørende regjeringenes medlemskap i Nordisk Råd, samt endring av artikkel 64, som altså omhandler Nordisk Råds budsjettinnflytelse.

Utvalget har helt motsatt seg forslagene til endring av artiklene 47, 48, 49 og 51, med den motivering at de nordiske statsministrene og Nordisk Råds presidium i forbindelse med sesjonen i Århus i november i fjor ble enige om at så vel Nordisk Råds valgte representanter som regjeringsrepresentantene bør ha sete i Nordisk Råds plenarforsamling.

Ministerrådsforslaget vedrørende regjeringsrepresentantenes deltakelse i Nordisk Råd bygger på to forutsetninger. Den ene har vært ikke å forandre noe i virkeligheten i substans.

Regjeringene har ønsket å bevare det beste i det nordiske samarbeidet ved at parlamentarikere og regjeringsrepresentanter møtes i Nordisk Råd. Etter som bare medlemmene har stemmerett, er det ansett som naturlig å slå fast at parlamentarikerne og regjeringsrepresentantene deltar i plenarforsamlingens møter.

Den andre forutsetningen har vært å gjøre Helsingforsavtalens bestemmelser på dette punkt mer logisk og lettere å forstå.

Ministerrådet er fortsatt av den oppfatning at de foreslåtte endringer ville føre til at disse to forutsetningene bedre ville ha blitt oppfylt.

Det bør videre framholdes at initiativet til en gjennomgang av Helsingforsavtalen i den hensikt å få til et mer moderne og mer oversiktlig regel-

verk jo opprinnelig kommer fra Nordisk Råd. På denne bakgrunn må jeg si at Rådets reaksjon på de angjeldende endringsforslag - i dette tilfellet representert ved juridisk utskott - framstår som både lite konsekvent og overdrevent sterk. Ministerrådet vil allikevel på denne bakgrunn frafalle forslagene til endringer i artikkel 47, 48, 49 og 51, med unntak av at Ålands landsting endres til Ålands lagting. Det vil vel ikke skape de store problemene, skulle jeg tro.

Når det så gjelder parlamentarikernes rolle vedrørende budsjettet for det nordiske samarbeidet, har jo Ministerrådet her foreslått en endring som innebærer en vesentlig økning og styrking av parlamentarikernes innflytelse i budsjettbehandlingen, selvfølgelig med et tilsvarende større ansvar.

Hva dette angår, fastholder derfor Ministerrådet det framlagte forslag. I praksis, for alle praktiske formål, betyr dette at når parlamentarikerne er enige, skal det svært mye til for at Ministerrådet vil foreta endringer i de forslag til prioriteringer innenfor en gitt ramme som kommer fra parlamentarikerne. Det er jo dette som egentlig er realiteten i den reformen som vi nå drøfter.

Det forslag til ordlyd av artikkel 64 som juridisk utvalg går inn for, innebærer at verken regjeringene eller parlamentene kan reservere seg mot eller forhindre en majoritetsbeslutning i Rådet om budsjettendringer som de er imot. Og jeg tror vi må kunne tilføye at selvfølgelig kunne mye tale for et slikt system, men det vil i så fall innebære at det nordiske samarbeidet i regi av Nordisk Råd, slik vi har kjent det til i dag, prinsipielt sett vil endre karakter.

Præsidenten: Præsidenten gør den bemærkning til ministerens meddelelse om, at "Ålands Landsting" ændres til "Ålands Lagting" i 4 nærmere betegnede paragraffer, nemlig 47, 48, 49 og 51, at det ikke kan foregå så uformelt, at man blot meddeler det her. Det kan kun ske via udvalget.

Per Olof Håkansson (s): Herr president! Jag skall ta upp bara en del i den fråga vi nu har att fatta beslut i, nämligen den fjärde punkten i juridiska utskottets förslag, den punkt som behandlar Helsingforsavtalets artikel 64. Valet står här, menar jag, mellan två förslag. Det ena är det av ministerrådet framlagda, och det andra är det som är framlagt av juridiska utskottet.

Jag lyssnade med stort intresse på Hans Engell men måste säga att jag har litet svårt att följa med motiven för skärpningen. I sista stycket i artikel 64 står det att om inte synnerliga skäl kan anföras, skall ministerrådet följa rådets rekommendation. Jag är inte jurist, men jag har lärt mig genom umgänge med jurister att "synnerliga skäl" är ett enormt starkt begrepp.

Den tveksamhet som jag på en annan punkt har gentemot juridiska utskottets förslag gäller att det vid den beredning som vi har haft bl.a. i partigrupperna har rått oklarhet om huruvida det förslag som man här lägger

fram verkligen är möjligt att tillämpa. Jag beklagar att vi inte i detta sammanhang har fått en redogörelse för det.

Nu kan man fortsätta att resonera om de sakliga frågorna, men vi känner rätt väl argumenten för och emot. Jag tror inte att vi kan övertyga varandra på det underlag som vi har i dag, men frågan måste avgöras.

Då kommer en annan aspekt in, nämligen om vi skall se på ärendet från en rent taktisk utgångspunkt. Vi kanske skall spekulera om vad som händer, om vi bifaller juridiska utskottets förslag. Vi har på olika sätt fått besked från ministerrådet, att man inte är intresserad av det. Då är det min tolkning att det är en betydande risk för att vi kommer att ha kvar den gamla formuleringen, och den vill vi inte ha. Är det då kanske inte klokt att ta ett steg, visserligen inte så långt som vi skulle vilja men som ändå innebär att vi rör oss åt rätt håll?

Jag har därför stannat för att lägga fram ett förslag som innebär att vi bifaller juridiska utskottets förslag i punkterna 1, 2 och 3 men avslår punkt 4, och jag yrkar i stället på punkt 4 att vi godtar ministerrådets förslag till ändring i motsvarande del.

Till ledning för presidenten vill jag meddela att jag avser att begära votering i detta ärende.

Søren Hansen (S): Hr. Præsident! Jeg er meget enig i grundholdningen i den tale, som ordføreren for Juridisk Udvalg holdt for et øjeblik siden. Jeg synes, det har været noget frustrerende, noget trættende, at samtidig med at vi har fået meldingen fra statsministrene om, at de ville gå mere aktivt ind i styringen af Nordisk Råd, har vi haft en langvarig og trættende strid om nogle spørgsmål, nemlig spørgsmålet om regeringsmedlemmernes deltagelse i Nordisk Råd og spørgsmålet om ændringer i budgetterne.

Jeg er lidt i tvivl om, hvor de spørgsmål egentlig kommer fra; jeg tror ikke, de kommer fra nogen i den parlamentariske forsamling, dér har jeg i hvert fald aldrig hørt den type synspunkter fremført. Jeg kender også en hel del regeringsrepræsentanter, og spørgsmålene har jo heller ikke groet i deres have. I hvert fald er det sådan, som Hans Engell var inde på, at på sessionen i Århus forlod statsministrene hurtigt den bastion, men alligevel har man måttet kæmpe for at nå frem til bare nogenlunde acceptable holdninger til de to spørgsmål. Hvorfor?

Ingen i den parlamentariske forsamling har kæmpet for dem, og når det kommer til stykket, tror jeg heller ikke, at nogen i Ministerrådet egentlig står bag de synspunkter. Jeg er bange for, at disse synspunkter er dukket op her i forsamlingen, fordi der i Nordisk Råd har indsneget sig et EF-lignende bureaukrati, som har fostret disse synspunkter og prøvet at føre dem i marken, også efter at de egentlig var forladt. Det synes jeg er interessant, det er ikke særlig positivt, men jeg synes, det er vigtigt, at vi også er opmærksomme på, at synspunkter af denne type kan vinde indpas og skal kræve så megen indsats for at blive justeret til et nogenlunde acceptabelt niveau.

Jeg vil gerne advare imod, at det negative, vi kender fra EF-bureaukratiet, sniger sig ind i vores forsamling; det er vores forsamling for god til!

Engell (KF): Jeg vil gerne takke Ministerrådets repræsentant, Gunnar Berge, for svaret.

Jeg må udtrykke en vis forundring, når det gælder den første del vedrørende ændringerne i Helsingforsaftalen, for så vidt angår rådets sammensætning. En forundring over, at man ikke efter den sidste session har fulgt de synspunkter og tilkendegivelser, der kom i den sammenhæng, og simpelt hen har trukket forslaget tilbage. Jeg forstår, at synspunktet er, at man ikke ønsker at ændre status quo, og det er vi enige i; men så meget desto mere må man jo undre sig over, som forslaget fra Ministerrådet er formuleret.

Det ligger helt klart, når man læser teksten, at ministrene åbenbart ikke mere formelt ønsker at tilhøre Nordisk Råd. Man kan også, når man læser forslaget, få en formodning om, at ministrene egentlig ønsker at svække de forbindelser, der er til Nordisk Råd, og at drive samarbejdet ad deres egne kanaler i ministerrådssammenhængen. Det mener jeg er en udvikling, som står i skærende modsætning til den styrkelse af det politiske samarbejde i Nordisk Råd, som alle, også Ministerrådet i øvrigt, har talt varmt for.

Men vi akkviescerer selvfølgelig ved, at man er parat til ikke at fastholde ændringsforslaget. Det er vi tilfredse med.

For så vidt angår den anden del om budgetansvaret, fik jeg ikke rigtigt svar på mine spørgsmål om, hvem det egentlig er der bestemmer, hvornår der foreligger grunde, som berettiger til, at ministerrådet fraviger afgørelser, der er truffet i Nordisk Råd - hverken for så vidt angår, hvilke årsager der kan motivere det, eller hvem der bestemmer, at man skal fravige indstillinger fra Nordisk Råd.

I virkeligheden er det jo udtryk for en betydelig grad af mistillid til politikerne, og det er i virkeligheden også udtryk for, at man ønsker et system, som klart adskiller sig fra det, vi kender i hvert eneste nordisk lands parlament, hvor det er den folkevalgte forsamling, politikerne, der har den endelige afgørelse, der træffer beslutning om vores finanslove, om vores budgetters sammensætning. Jeg må sige, at på den baggrund er det en ret enestående situation, at der her er et meget, meget bredt flertal i Nordisk Råd, der har én opfattelse, mens Ministerrådet har en anden.

Jeg må også tolke Ministerrådets udtalelser på den måde, at man ønsker at holde fast i det forslag, som foreligger, og på den baggrund foreligger der en ny situation. Jeg skal derfor anmode præsidenten om, at der bliver en mulighed for, at forslaget går til fornyet behandling i Juridisk Udvalg med henblik på politiske drøftelser og overvejelser i udvalget af forslaget og med henblik på, at det sættes på dagsordenen for mødet i morgen.

Præsidenten: En talsmand har bedt om, at udvalget modtager forslag B 135/j til fornyet behandling. Inden vi går til afklaring af dette problem, er der to, som har bedt om ordet vedrørende det forslag, som talsmanden netop har stillet.

Johan J. Jakobsen (Sp): Ærede president! På tvers av alle partigrenser har juridisk utvalg samlet seg om en felles holdning til de aktuelle endringer i Helsingforsavtalen. Størst interesse er det naturlig nok knyttet til Ministerrådets forslag om endringer i artikkel 64. Her har Ministerrådet foreslått en endring i den någjeldende artikkel 64, som innebærer, iallfall verbalt, en noe sterkere innflytelse fra Nordisk Råds side når det gjelder budsjettet og parlamentarikernes muligheter for å påvirke dette.

Utvalgets forslag til endringer i artikkel 64 innebærer imidlertid at Nordisk Råd fastsetter prioriteringene, og at Ministerrådet skal være forpliktet av rådets, enn si parlamentarikernes, prioriteringer - med andre ord en reell og en formell styrking av rådets innflytelse på budsjettet.

Det har vært anført konstitusjonelle betenkeligheter mot en utforming av artikkel 64, som juridisk utvalg har samlet seg om. De juridiske betenkningene utvalget har innhentet, er imidlertid helt krystallklare i sine konklusjoner. Det eksisterer ingen konstitusjonelle skranker mot å gi rådet den budsjettkompetanse og det budsjettansvar som nå foreslås. Ingen forfatningsrettslige rammer hindrer med andre ord en overføring av budsjettansvaret til rådet.

Forslaget fra juridisk utvalg innebærer at rådet gis et større politisk ansvar for budsjettet. Dette er et bevisst valg. Det er et bevisst valg fra juridisk utvalgs side, som innebærer nettopp å gi Nordisk Råd et større budsjettansvar enn hva tilfellet er i dag. Mot denne bakgrunn vil jeg for min del anbefale juridisk utskotts anbefalinger.

Nordisk samarbeidsminister **Berge** (A): President! Johan J. Jakobsen har helt rett i at den endring som nå skjer med hensyn til behandlingen av Nordisk Råds budsjett, innebærer formelt og reelt en betydelig styrking av rådets innflytelse på budsjettet, og det er vel det som egentlig er det viktigste i denne saken.

Jeg forlangte egentlig ordet for å replisere kort til Hans Engells innlegg, og jeg skal prøve å unngå å bli for polemisk for nå skal forslaget tilbake til juridisk utskott. Han forsøkte å sammenholde dette med budsjettbehandlingen i våre respektive parlamenter, og representanten Hans Engell uttalte at der er det en selvfølge at det er parlamentarikerforsamlingen som bestemmer. Ja, selvfølgelig er det det. Det er ikke regjeringen som fastsetter budsjettrammene der, men det er et helt annet spørsmål. Nordisk Råd har aldri hatt den kompetanse at man kan treffe den type beslutninger når det gjelder å fastsette budsjettrammene. Rådet har aldri uttrykt ønske om å få en slik fullmakt heller fordi rådets karakter da selvfølgelig ville bli en helt annen, idet det ville bli av - det vi kaller - overstatlig karakter, få over-

statlig myndighet. Derfor har ingen i denne diskusjonen vært i nærheten av å antyde at rådet skulle fastsette budsjettrammene, men det gjør altså de nasjonale parlamentene. Det illustrerer veldig godt forskjellen på det vi her står overfor.

La meg si at jeg synes at denne saken er kommet inn i et fornuftig spor når den nå kan gå tilbake til juridisk utvalg, og siktepunktet må selvfølgelig være å finne et system og en ordning som både regjeringen og rådet kan leve med. Og med hensyn til formalitetene når det gjelder å trekke tilbake Ministerrådets forslag til endringer i de øvrige artiklene, så var det min hensikt å varsle at disse blir trukket tilbake, men selvfølgelig skal dette skje på en formelt sett korrekt måte.

Ändring i medlemslistan

Det anmäldes att Lodve Solholm lämnat sessionen.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

Per Olof Håkansson (s): Juridiska utskottet har yrkat återremiss av det framlagda förslaget. Vilket motivet är vet jag inte, men jag tycker att vi skall utnyttja möjligheten att pröva frågan i ytterligare en vända, så jag tillstyrker yrkandet om återremiss.

Jag skulle också se det som värdefullt om man i detta sammanhang gav de utskott som har med de här frågorna att göra tillfälle att framföra sina synpunkter, men det är kanske att ta i.

Att jag nu biträder yrkandet om återremiss betyder inte att jag frånträder mitt huvudyrkande.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

Præsidenten: Præsidenten har lyttet omhyggeligt til debatten og har forstået af flere udsagn fra Juridisk Udvalgs talsmand, fra Ministerrådets talsmand og fra en ordfører, at den endelige beslutning om forslag B 135/j bør udsættes til i morgen. Udvalget har ønsket at drøfte sagen på ny i lyset af den politiske diskussion under sessionen.

Imidlertid savner rådet bestemmelser om, hvordan man skal gå frem i sådanne tilfælde. Det tilkommer derfor rådet selv at træffe beslutning om behandlingsmåden - og det er jo lykkeligt.

Præsidenten anser det for rimeligt at imødekomme juridisk udvalgs anmodning og foreslår, at slutforhandlingen vedrørende B 135/j og Juridisk Udvalgs indstilling udsættes til torsdagens møde. Skulle Juridisk Udvalg fremme en ændret indstilling om B 135/j tidligst i morgen kl. 09.00, opstår en situation, som er i strid med rådets arbejdsordning, § 48, men rå-

det kan gøre afvigelse fra tidsreglen med to tredjedeles flertal. Derfor foreslår præsidenten, at rådet vedtager at acceptere en eventuel ændret indstilling fra Juridisk Udvalg, selv om denne afleveres efter den normale frist for afgivelse af indstilling, hvilket normalt ville være dagen før; det kan man ifølge sagens natur ikke.

Jeg foreslår derfor, at vi med to tredjedeles flertal søger at acceptere dette forslag.

Rådet beslöt därefter med två tredjedels majoritet att bifalla presidentens förslag, att återvisa ministerrådsförslag B 135/j tillsammans med utskottets förslag till rekommendation, till juridiska utskottet för fortsatt behandling.

Presidenten meddelade att behandlingen av ministerrådsförslag B 135/j återupptas under torsdagen den 4 mars (se s. 382).

7
E-saker (frågor och svar)

Presidenten: Frågeinstitutet tillämpas denna gång som en försöksordning så att samliga frågor och svar behandlas under denna dagordningspunkt.

E 3: Fråga till Norges regering angående utökade fiskekvoter (se s. 1120)

Frågan, ställd av Ingrid Näslund, har följande lydelse:

Är Norges regering beredd att verka för att svenska fiskare får mera generösa fiskekvoter inom norsk zon?

Fiskeriminister **Jan Henry T. Olsen** (A): Ærede president! I forbindelse med opprettelsen av den norske økonomiske sonen på 200 nautiske mil avtalte Norge fiskeriordninger med de land som ble direkte berørt, basert på gjensidighet, nedtrapping gjennom en overgangstid eller særlige hensyn og vilkår.

I samsvar med denne politikken ble det inngått en såkalt nabolandsavtale med Sverige, som gav Sverige adgang til fortsatt fiske i norsk økonomisk sone uten motytelser til Norge.

Siden fiskeriavtalen med Sverige ble inngått i 1976, har Norge hvert år tildelt Sverige kvoter for fisk og reker i Nordsjøen. De årlige tildelingene blir bestemt etter konsultasjoner mellom norske og svenske fiskerimyndigheter.

Kvotene har vært på mellom 4 000 og 5 000 tonn totalt hvert år. Størrelsen på kvotene avhenger av bestandssituasjonen for de enkelte fiskeslag, de svenske ønsker og de norske behov. Situasjonen for flere av de viktigste bestandene i Nordsjøen er problematisk, og det er ikke grunn til å regne

med økt uttak av bestandene totalt sett de nærmeste år. Alle land som deltar i Nordsjøfisket, sliter med for stor fangstkapasitet i fiske, med dårlig lønnsomhet i fiske som resultat.

Norge har inngått fiskeriavtaler med en rekke andre land. Disse avtalene er i første rekke avtaler om forvaltning av felles bestander og kvoteutveksling basert på gjensidighet og kvotebalanse. Så lenge tildeling av kvoter til Sverige skjer på ensidig grunnlag og uten motytelser til Norge, representerer kvotetildelingen et betydelig bidrag til svensk fiskerinæring og reflekterer det nære forhold mellom våre to land.

Ingrid Näslund (kds): Herr president! Trots att kvoterna är relaterade till bestånden av olika fiskarter har Grönland fått en 50-procentig ökning av sin kvot till 2 700 ton och EG:s kvot ökat till 6 000 ton. Jag undrar om detta beror på att Grönland och EG kan erbjuda Norge andra fördelar. Är det detta som gör att EG och Grönland har fått så stora ökningar medan Sverige snarare har fått vidkännas en minskning av sina fiskekvoter?

Det rör sig inte om så stora mängder, men sammantaget har kvoterna för vitfisk och annan fisk 1992 - 1993 för Sverige minskats ungefär från 4 925 ton till 4 385 ton. Med tanke på den stora ökningen för Grönland och EG vill jag veta varför skillnaden för dem har kunnat bli så stor. Man säger att anledningen till att man för Sveriges del inte kan tänka sig en ökning utan att kvoten i stället minskar är förhållandena i havet osv.

Minister **Jan Henry T. Olsen** (A): Ærede president! Riksdagsledamot Näslund har helt rett i at det er forskjell mellom det EF får av kvoter og det vi har av avtaler med Grønland f.eks. Det henger bl.a. sammen med at i forhold til EF - altså EG, som det heter på svensk - er det en balansert kvotebytteavtale. Forholdet mellom Norge og Sverige er slik at Norge egentlig ensidig gir kvoter til Sverige uten tilbakebytting av noe som helst annet. Når det generelt er snakk om nedgang som Sverige har på kvoter i forhold til hvit fisk, henger det sammen med det jeg vil kalle for dårlig ressursforvaltning av Nordsjøens bestander, som vi absolutt alle sammen burde gjort noe med slik at vi i fellesskap kan ta ut økte kvanta. Nedgangen på hvit fisk i Nordsjøen henger sammen med en dårlig situasjon. Jeg tror hvit fiskbestanden må kunne karakteriseres som svært svak, kanskje truet, og som sådan får man også automatisk en nedgang i kvoter der, som også råker Sverige.

Ingrid Näslund (kds): Herr president! Jag vill också ställa en fråga med anledning av att Norges fiskeriminister Jan Henry T. Olsen enligt en artikel i Dagens Industri den 22 december 1992 sade att det norska fisket nu går mycket bra och att potentialen kan fördubblas under de närmaste tio - femton närmaste åren. Jag undrar om det ändå inte skulle kunna finnas vissa möjligheter mot den bakgrunden.

I det skriftliga svar som jag tidigare har fått framhålls att det är svårt för alla länder och att man har fått inskränka sig på grund av de svåra förhållandena. I artikeln i Dagens Industri låter fiskeriministern dock mycket förhoppningsfull och talar, som jag sagt, om att man skulle kunna fördubbla potentialen under de närmaste tio - femton åren.

Jag förstår att det inte går att i år göra något åt detta, men jag skulle vilja vädja till fiskeriministern att verkligen beakta Sveriges situation, bl.a. med tanke på att innan den ekonomiska zonen utvidgades från många länders sida har det ändå funnits en rätt till fiskevattnen av gammal hävd. Jag undrar om inte Sverige, med tanke på våra goda grannförhållanden, skulle kunna vara det land som står i tur att få ytterligare fiskekvoter i framtiden.

Minister **Jan Henry T. Olsen** (A): Ærede president! Det gode granneforholdet mener jeg er ivaretatt gjennom den avtalen vi har mellom Sverige og Norge av 1976, og som fører til at vi årlig tildeler kvoter til Sverige på mellom 4 000 og 5 000 tonn. Det andre momentet er at jeg tror ikke potensialet i havet kan fordobles - det er ikke det som er sagt til Dagens Industri. Det jeg har sagt, er at verdiskapingen av det vi tar ut av havet, antakelig kan fordobles i et 10-15 års perspektiv. Det betyr økt videreforedling, bedre bestandsforvaltning i Nordsjøen, bedre bestandsforvaltning i Norskehavet og fortsettelse av det gode vi har gjort i Barentshavet, i tillegg til betydelig oppdrettsøkning.

Jeg kan ikke se at vi på grunn av den gode bestandssituasjonen skulle begynne å tildele Sverige noen økte kvoter rundt omkring norskekysten. Det ville være like galt som at Norge kom og krevde strømmingskvote eller torskekvote i Østersjøen.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 45: Fråga till de nordiska regeringarna angående drivgarnsfiske i Östersjön (se s. 1177)

Frågan, ställd av Håkan Nordman, har följande lydelse:

Är de ansvariga ministrarna inom regeringarna medvetna om hur hårt EG:s förslag till begränsning av drivgarnsfiske skulle drabba fiskerinäringen och vad görs för att försvara nordiska och nationella intressen i sammanhanget?

Fiskeriminister **Jan Henry T. Olsen** (A): Ærede president! Som svar på riksdagsmann Håkan Nordmans spørsmål vedrørende drivgarnsfisket i Østersjøen vil vi gjerne få framføre følgende:

På de åpne hav bedrives et storskalafiske, først og fremst etter tunfisk med drivgarn som kan være mer enn 50 km lange og 100 meter dype.I dette fisket kan man som bifangst få små hvaler, fredede skilpadder og sjøfugl.

FNs resolusjon om begrensning av drivgarnsfisket retter seg mot dette storskalafiske og har som formål å beskytte slike arter som fisket ikke er rettet mot.

I en preliminær rapport fra Det internasjonale havforskningsrådet, også kalt ICES, er det anført at de laksegarnene som anvendes i Østersjøen, ikke på noe vis kan sammenlignes med de nevnte drivgarn, og utgjør ikke noen trussel mot øvrige arter.

EF fremførte ved Den internasjonale fiskerikommisjonen for Østersjøens sesjon i september 1992 et forslag om at fiskereglene for Østersjøen skulle endres slik som angitt i spørsmålet.Fiskerikommisjonen utsatte behandlingen av EFs forslag for å kunne innhente en mer dyptgående analyse fra ICES samt mer informasjon fra Østersjø-kommisjonens medlemsland.

Det er en allmenn oppfatning blant yrkesfiskerne at en iverksetting av EFs forslag skulle umuliggjøre yrkesmessig havfiske etter laks i Østersjøen.

Ettersom denne saken fortsatt er under utredning i fiskerikommisjonen for Østersjøen, vil man avvente dette før det tas endelig stilling til EFs forslag.

Nordman (SFP): Herr president! När minister Olsen konstaterar att det är en allmän uppfattning bland yrkesfiskarna att en verkställning av EG:s förslag skulle omöjliggöra yrkesmässigt havsfiske av lax i Östersjön uppfattar jag det som ett indirekt ställningstagande för nordiska fiskeriintressen i Östersjön och det Danska sundet och som ett indirekt ställningstagande mot EG:s mycket radikala begränsning. Men jag frågar ändå för säkerhets skull: Vad är minister Olsens egen personliga uppfattning och vad kan vi förvänta oss av de nordiska förhandlingarna i detta sammanhang?

Minister **Jan Henry T. Olsen** (A): Ærede president! Jeg synes det er rimelig konkret når man sier at det er en allmenn oppfatning blant yrkesfiskerne at en iverksetting av et slikt forslag skulle umuliggjøre havfiske etter laks i Østersjøen, og at en rapport fra Det internasjonale havforskningsrådet preliminært har slått fast at denne type garn er ikke det man snakker om når man snakker om EFs forslag om 50 km lange garn med 100 meters dybde. Jeg har verken drevet den type fiske som skjer i Østersjøen, eller den type fiske som det er snakk om her, i storskalaformål, slik at jeg har vanskelig for å ha noen personlig oppfatning om dette før vi har avventet det som nå er til utredning i Fiskerikommisjonen for Østersjøen.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 4: Fråga till de nordiska ländernas regeringar angående insatser för personer med epilepsi (se s. 1122)

Frågan, ställd av Hans Jørgen Jensen, har följande lydelse:

Hvad foregår der af forskning angående lægemidler og øvrige behandlingsmetoder for epilepsipatienter i hvert enkelt af de nordiske lande, og hvilken form for information til offentligheden om epilepsi foretager de enkelte lande?

Sjukvårdsminister **Könberg** (fp): Herr president! Frågan är ställd till samtliga nordiska länders regeringar. För att inte använda alltför lång tid av frågestunden till redogörelser från varje enskilt land kommer vi att lämna skriftliga redogörelser från de olika länderna direkt till frågeställaren.

När det gäller epilepsiforskning har forskarna god kontakt med och god kännedom om sina nordiska kollegors arbete, inte minst genom det nära samarbete för vetenskapligt utbyte som sker inom de nordiska epilepsisällskapen. Ett annat viktigt forum för internordiskt vetenskapligt utbyte är de regelbundet återkommande skandinaviska epilepsikongresserna.

Avslutningsvis vill jag också framhålla att det på den senaste tiden har skett stora framsteg på detta område, inom såväl epilepsikirurgin som läkemedelsbehandlingen.

Hans Jørgen Jensen (S): Hr. præsident! Jeg vil naturligvis gerne sige tak for tilsagnet om, at jeg kan få en skriftlig redegørelse for, hvordan det ligger med epilepsiforskningen og behandlingen i det hele taget. Det er jo en alvorlig sygdom for mange mennesker, og vi kan da glæde os over, at den medicinske behandling og måske nu også den kirurgiske behandling er ved at komme ind på det rette spor, som ministeren nævnte.

Men når jeg har rejst spørgsmålet, skyldes det netop, at jeg har indtrykket af, at der ikke er en særlig god kommunikation på epilepsiforskningens område de nordiske lande imellem. Men nu vil jeg studere det materiale, som jeg vil få tilsendt, og så kan jeg jo vende tilbage til spørgsmålet.

Jeg vil bare gerne give Ministerrådet en enkelt oplysning, nemlig at en dansk overlæge, dr. Olivarius på Københavns Amtssygehus i Gentofte, meget indgående har studeret epilepsi gennem de sidste 7-8 år, og det er mit indtryk, at netop den viden, som han har, ikke i tilstrækkelig grad er blevet anvendt. Det er blandt andet en af årsagerne til, at jeg har rejst spørgsmålet, men jeg vil studere materialet nu og i givet fald vende tilbage til sagen.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 5: Fråga till Nordiska ministerrådet angående ökat nordiskt TV-samarbete (se s. 1123)

Frågan, ställd av Markku Laukkanen, har följande lydelse:

Vilka konkreta åtgärder avser Nordiska ministerrådet vidta för att möjliggöra en överföring av grannländernas TV-program mellan de nordiska länderna, och i vilket behandlingsskede ligger frågan om en ny nordisk nyhetskanal?

Kulturminister **Birgit Friggebo** (fp): Herr president! Frågan om nordiskt TV-samarbete, exempelvis en nyhetskanal distribuerad via satellit, togs på isländskt initiativ upp på samarbetsministrarnas möte den 9 december 1992. Samarbetsministrarna konstaterade att mediesamarbetet är viktigt för den ömsesidiga språkförståelsen och det nordiska kultur- och utbildningssamarbetet och att den tekniska och ekonomiska utvecklingen skapat nya förutsättningar för nordiskt TV-samarbete jämfört med läget för tio år sedan.

Efter en hänvändelse från samarbetsministrarna presenterade styrgruppen för nordiskt kultur- och massmediesamarbete på begäran av kulturministrarna ett notat om de tekniska och ekonomiska förutsättningarna för ett samarbete om en gemensam nordisk TV-kanal via satellit. Det skedde den 19 januari detta år.

Styrgruppen visar att möjligheterna att se grannlands-TV utvidgats de senaste tio åren. Det är dock alltjämt mindre än hälften av de nordiska tittarna som kan se grannlands-TV. Gruppen konstaterar samtidigt att det skett en kraftig förbättring av kapaciteten när det gäller satelliter i lämplig position och att det nu finns ganska goda möjligheter för satellitmottagning i Norden, på för konsumenterna förmånliga villkor.

Kartläggningen visar att en nordisk nyhetskanal kan drivas till en kostnad mellan 50 och 80 millioner danska kronor, beroende på om man önskar översättning av programmen.

Kultur- och undervisningsministrarna har uttalat att ett medieprojekt av denna karaktär inte bör genomföras på bekostnad av viktiga och högt prioriterade områden inom kultursamarbetet. Kulturministrarna tillkännagav den 26 januari, i ett brev till samarbetsministrarna, att det enligt deras mening inte borde göras ett mera detaljerat utredningsarbete innan det kartlagts, dels om det finns politisk vilja att realisera projektet, dels hur ett sådant projekt i så fall skall finansieras.

I sin redogörelse vid den pågående sessionens början uttalade statsminister Carl Bildt att ett initiativ bör tas så att ett beslut i frågan kan fattas under det verksamhetsår som nu ligger framför oss. Han meddelade också sin avsikt att medverka till att underlag för beslut i fråga om möjligheten till TV-samarbete via satellit tas fram så att frågan kan behandlas vid det planerade statsministermötet på Lofoten i början av juli detta år.

På grundval av de initiativ som tagits av Nordiska ministerrådet och de besked om fortsatta beredningsinsatser som getts av statsminister Bildt har

förutsättningar skapats för ställningstagande i denna fråga i en nära framtid. Sedan återstående tekniska och ekonomiska frågeställningar klarlagts, bl.a. när det gäller frågan om "must-carry"-principens tillämpning i detta sammanhang, har regeringarna ett nödvändigt underlag för ett politiskt beslut. Som framgått av statsminister Bildts tal är ambitionen att detta skall kunna ske på statsministrarnas möte i början av juli detta år. Nordiska rådet torde därmed kunna ges möjlighet att behandla saken redan vid sessionen i Mariehamn kommande höst.

Sten Andersson övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

E 6: Fråga till Nordiska ministerrådet angående gemensam flyktingstrategi (se s. 1124)

Frågan, ställd av Marianne Andersson, har följande lydelse:

Planerar Nordiska ministerrådet några gemensamma nordiska åtgärder för att komma till rätta med den illegala flyktingtrafiken över Östersjön?

E 13: Fråga till regeringarna i de nordiska länderna angående illegal smuggling av flyktingar från Baltikum (se s. 1132)

Frågan, ställd av Mats Nyby, har följande lydelse:

Vilka åtgärder ämnar regeringarna gemensamt vidta för att förhindra illegal smuggling av flyktingar från Baltikum?

Ovanstående frågor behandlades i ett sammanhang.

Trafikminister och nordisk samarbetsminister **Norrback** (SFP): Värderade president! Frågorna är ställda mot bakgrund av att över 390 personer med irakiskt och kurdiskt ursprung under januari anlände med båt till Slite på Gotland samt att några dagar senare ca 100 personer med kurdiskt ursprung anlände till Finland. Tidigare hade också sådan båttrafik drabbat ön Bornholm i Danmark.

Det är viktigt att ge klara signaler om att de nordiska länderna inte accepterar illegal människosmuggling över Östersjön. Det är naturligt att säga det. Illegala handlingar skall överhuvudtaget inte försvaras.

De baltiska staterna genomgår djupa förändringar. Länderna saknar såväl adekvat lagstiftning som egentlig migrationspolitisk infrastruktur. Gränskontroll och migrationsmyndigheter håller på att byggas upp, och här kan de nordiska länderna på olika sätt bistå med insatser, i hög grad också när det gäller flyktingpolitiken.

Det är av största vikt att utöka samarbetet med främst de baltiska länderna, men också med Ryssland.

Nordiska ministerrådet konstaterar att Finland, Sverige, Norge och Danmark har intensifierat samarbetet med de baltiska staterna när det bland annat gäller uppbyggandet av en migrationspolitisk infrastruktur. Detta innebär ett stöd både för den demokratiska utvecklingen och för de berörda staternas möjligheter att på sikt bli säkra första asylländer. Frågorna diskuteras också kontinuerligt i den av Nordiska ministerrådet tillsatta Nordiska samrådsgruppen för flyktingfrågor (NSHF). Gruppen träffas regelbundet, och nästa möte äger rum den 15 till 16 mars i Stockholm. På dagordningen är då bland annat den rådande situationen och flyktingpolitiskt samarbete med de baltiska staterna och Ryssland.

Marianne Andersson (c): Herr president! Jag tackar ministern för svaret. Det är oerhört viktigt att allt görs för att stoppa denna människosmuggling och profitering på andra människors olycka. Jag är medveten om att det är ett mycket stort och svårt problem. Som ministern sade är det angeläget att inte ge fel signaler till människor ute i världen och därmed lura hit dem.

Detta är också i hög grad en nordisk fråga. Därför är det glädjande att höra att Nordiska ministerrådet arbetar med den. Jag hoppas att samtalen den 15-16 mars skall kunna leda fram till konkreta förslag. Jag vill dock ställa en följdfråga:

Hur arbetar man mer konkret för att stödja den demokratiska utvecklingen så att de baltiska länderna skall kunna bli första asylland och hur lång tid bedömer statsrådet att det kan ta innan de baltiska länderna kan skriva på Genèvekonventionen?

Minister **Norrback** (SFP): Herr president! På den senare frågan är det omöjligt att ge ett exakt svar. På den första frågan kan man naturligtvis svara på många sätt, men huvudsakligen går stödet till baltstaterna ut på att hjälpa dem att utveckla sin demokrati och stärka sin ekonomi. Det sker ett ganska brett nordiskt samarbete, och det är, som jag ser det, viktigt att vi samarbetar multilateralt med de baltiska staterna när det gäller stödet till demokratiprocessen och också stödet till att stärka ekonomin. När demokratin förstärks och ekonomin stärks ökar också möjligheterna för dessa länder att underteckna internationella avtal och internationella konventioner, också på flyktingpolitikens område.

Sammanfattningsvis: De nordiska länderna ger en bred uppbackning för en positiv utveckling i baltstaterna. Det är viktigt att följa detta kontinuerligt, och det är också viktigt att kunna anpassa stödet till de nya behov som hela tiden uppstår.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 7: Fråga till Nordiska ministerrådet angående textning av TV-program
(se s. 1125)

Frågan, ställd av Markku Rossi, har följande lydelse:

Vilka åtgärder tänker Nordiska ministerrådet vidta för att garantera döva den språkservice, framförallt textning av TV-program, och ett sådant programutbud som den nordiska språkkonventionen förutsätter?

Undervisningsminister **Ole Vig Jensen** (RV): Hr. præsident! De licensfinansierede nordiske tv-selskaber har gennem de seneste år løbende foretaget forbedringer i deres service over for døve og hørehandicappede. Disse forbedringer er sket i tæt samarbejde med de hørehandicappedes egne organisationer, således at der nu i alle lande finder en ganske omfattende tekstning af programmer sted, både ved traditionel tekstning og ved tekst-tv-tekstning, hvor teksten kan kaldes frem på fjernsynsapparatet af den enkelte modtager.

I de enkelte landes tv-kanaler tekstes op mod halvdelen af programudbudet på nuværende tidspunkt, og andelen øges år for år.

Også de private kanaler med public service-forpligtigelser sender efterhånden programmer til alle grupper.

Det bør understreges, at tv-selskaberne er selvstændige institutioner, som er undergivet public service-forpligtigelser, og det er ministerrådets indtryk, at tv-selskaberne har en meget positiv holdning til at forbedre servicen over for de hørehandicappede i takt med den tekniske udvikling, og hvad der økonomisk er muligt.

Tilsvarende arbejder man på at udvide antallet af programmer for døve på tegnsprog. Det islandske og det norske tv har til eksempel en daglig kort nyhedsudsendelse på tegnsprog, og tv i Danmark forbereder at starte en tilsvarende service i løbet af 1993.

Regeringerne følger løbende udviklingen i de enkelte lande på dette område, og ministerrådet mener ikke, at der på nuværende tidspunkt findes grundlag for at gribe aktivt ind i den proces, som foregår.

I forbindelse med den rekommandation om forbedrede kommunikationsmuligheder for høreskadede, som blev vedtaget i 1991, har ministerrådet støttet uddannelse af tegnsprogstolke, og man vil undersøge de praktiske og økonomiske muligheder for, at døve og høreskadede skal kunne omfattes af den nordiske sprogkonvention. Sprogkonventionen omfatter dog primært muligheden for at anvende eget sprog ved henvendelse til myndigheder og offentlige organer i et andet nordisk land. Konventionen omfatter ikke spørgsmålet om tv eller andre medietilbud på andre nordiske sprog.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 8: Fråga till Sveriges regering angående finska språkets ställning i Sverige (se s. 1126)

Frågan, ställd av Sinikka Hurskainen, har följande lydelse:

- Vilka åtgärder tänker den svenska regeringen vidta för att garantera den finskspråkiga minoriteten i Sverige service på modersmålet?
- Tänker Sveriges regering vidta några åtgärder för att tillerkänna den finskspråkiga befolkningen i Sverige minoritetsstatus?

Utbildningsminister **Unckel** (m): Herr president! Den svenska regeringen har i flera sammanhang markerat betydelsen av en aktiv kulturbärande finskspråkig befolkningsgrupp i Sverige, senast i statsminister Bildts inledningsanförande vid denna session av Nordiska rådet.

Vi har också i olika sammanhag redovisat de förändringar som vidtagits, framför allt inom utbildningsområdet, och som har till syfte att ge föräldrarna ökat inflytande över barnens skolgång genom bl.a. val av skola. Ett exempel på detta, och som påtagligt förbättrat möjligheterna att starta Sverige-finska skolor, är de ändrade reglerna för bidrag till fristående skolor i Sverige. Dessa regler innebär att sådana fristående skolor ges i princip likvärdiga villkor med skolor inom det offentliga skolväsendet.

Det är emellertid den svenska regeringens målsättning att vidta ytterligare åtgärder för att stärka den finskspråkiga befolkningsgruppens ställning. Inom bl.a. utbildningsdepartementet i Sverige pågår ett beredningsarbete i syfte att analysera de hinder och de möjligheter som finns och i vilken utsträckning förändringar av gällande regler och resurstilldelningssystem kan göras för att ytterligare förbättra möjligheterna för den finskspråkiga gruppen att bibehålla och utveckla såväl språk som kultur. En av de frågor som därvid aktualiserats är frågan om gruppens status som invandrargrupp och därmed föremål för invandrarpolitik. Med utgångspunkt i de historiska banden och i det faktum att det "alltid" funnits en finsktalande befolkningsgrupp i Sverige känns naturligtvis en sådan terminologi inadekvat.

Jag vill understryka att den svenska regeringens ambition att förbättra den finskspråkiga befolkningsgruppens möjligheter är sprungen ur den betydelse vi fäster vid vår gemensamma historia, det finska språkets och den finska kulturens nuvarande och historiska närvaro i Sverige samt vänskapen mellan grannfolk.

Sinikka Hurskainen (SDP): Herr president! Jag tackar ministern för ett vänligt svar. Men jag vill ha ett direkt och konkret svar på frågan om den svenska regeringen har planer på att ge den finskspråkiga befolkningen i Sverige minoritetsstatus.

Minister **Unckel** (m): Herr president! Det konkreta svaret på den konkreta frågan är att sådana planer inte finns. I valet mellan att inrikta våra åtgärder på den formella frågan om minoritetsstatusen eller att angripa de problem och utmaningar som den finska befolkningen möter i det svenska samhället i fråga om sitt språk och sin kulturella identitet har vi valt att angripa det konkreta snarare än det formella. Av det skälet har en rad åtgärder genomförts, och, som jag sade i mitt svar, är flera planerade för att på område efter område säkerställa den finsktalande befolkningens intressen i vårt land. Att gå vägen via minoritetsstatusen har vi bedömt vara onödigt. Vi kommer i de praktiska frågorna fortare fram på annat sätt.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 9: Fråga till Sveriges regering angående avskrivning av karantänbestämmelser för hundar och katter (se s. 1127)

Frågan, ställd av Rose-Marie Björkenheim, har följande lydelse:

Tänker Sverige avskriva karantäntvånget för hundar och katter mellan Finland och Sverige den närmaste tiden?

Mark- och planminister **Görel Thurdin** (c): Herr president! Frågor om smittskydd vid införsel av levande djur och varor regleras i veterinära införselkungörelsen. Syftet med författningen är att förebygga att djursjukdomar som är smittsamma eller kan nedärvas kommer in i landet och får ytterligare spridning här.

I kungörelsen anges att Statens jordbruksverk får, för att syftet med kungörelsen skall uppnås, ställa krav på tillstånd vid införsel av bl.a. levande djur och att tillstånden får förenas med villkor.

Karantänsförvaring i fyra månader är ett av Jordbruksverkets villkor för att föra in hund eller katt från länder där rabies förekommer eller från länder som vaccinerar mot rabies eller tillåter införsel av vaccinerade hundar och katter utan karantänsförvaring. Eftersom Finland inte har krav på karantänsförvaring gentemot länder som inte kan anses vara rabiesfria, kan Finland inte av Sverige betraktas som rabiesfritt. Samma grundläggande synsätt har övriga länder som är fria från rabies, dvs. Storbritannien, Irland, Norge, Australien, Nya Zeeland och Hawaii, och kommer även till uttryck i en rapport om rabies som i april 1992 lagts fram av en expertkommitté utsedd av Världshälsoorganisationen.

Jordbruksverket följer, med bistånd av Statens veterinärmedicinska anstalt, den internationella utvecklingen inom detta forskningsområde och andra länders och internationella organisationers syn på rabiesproblemet.

Enligt vad jag fått veta pågår i Frankrike en lovande utveckling i fråga om möjligheterna att testa om ett rabiesvaccinerat djur fått tillräckligt skydd genom vaccineringen.

Jordbruksverket följer noga också denna utveckling och kommer att vidta de åtgärder som föranleds av ny forskning och en därmed förändrad syn på hur vi kan skydda oss mot rabies med beaktande av de mål som anges i den veterinära införselkungörelsen.

Maria Kaisa Aula[1] (Kesk.): Herr President! Karantäntvånget är ett nästan vardagligt problem i kontakter mellan människor i gränsregioner såsom Tornedalen. I Finland har vi fått information, speciellt i kennelkretsar, att Sverige inom de närmaste åren kunde lindra eller avskriva karantänstvånget. Stämmer alls informationen som vi har fått? Å andra sidan vill jag fråga: Ser ni att strävan till öppnare gränser och friare rörlighet i Västeuropa kommer att påverka Sveriges politik i denna fråga?

Minister **Görel Thurdin** (c): Herr president! Mitt svar visar att vi just nu inte tänker ändra på dessa regler. Men vi följer väldigt noga utvecklingen på området för att se om det finns möjlighet att göra ändringar.

Rabies är ju ändå en dödlig sjukdom. En spridning av sjukdomen t.ex. till den vilda faunan skulle få stora konsekvenser. Vaccinering är en mycket säker metod att skydda sig mot rabies, men den är inte hundraprocentig. Vissa djur tål inte antikropparna i vaccinet. De blir då oskyddade och kan smittas.

Genom att Finland tillåter införsel av vaccinerade hundar och kattor och man inte vet om vaccineringen ger tillräckligt skydd, finns det för närvarande alltså en mindre risk för att det till Finland införs rabiessmittade djur. Jordbruksverket har bedömt denna risk vara så stor att karantänförvaring just nu är nödvändig.

Diskussionen förklarades avslutad.

Ändring i medlemslistan

Det anmäldes att Ingrid Näslund för resten av denna dag ersatts av Liisa Rulander.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

---

[1] Rose-Marie Björkenheims suppleant.

E 10: Fråga till de nordiska ländernas regeringar angående s.k. fallskärmsavtal (se s. 1128)

Frågan, ställd av Mats Nyby, har följande lydelse:

Avser regeringarna att utarbeta samnordiska regler för att motarbeta s.k. fallskärmsavtal?

Nordisk samarbeidsminister **Berge** (A): President! Det er enighet om at det i den senere tid er kommet til syne fallskjermavtaler som har vakt berettiget reaksjon i alle deler av samfunnslivet, og som har avdekket tendenser til en kultur som vi vil ta avstand fra. Regjeringene deler derfor fullt ut den forargelse som mange i denne forbindelse har gitt uttrykk for.

Men dette må likevel ikke føre til at en tar avstand fra alle former for lønnsmessig sikring for dem som har usikre tilsettingsforhold.

Enkelte arbeidstakere - f.eks. toppledere i privat og statlig sektor - har gjerne mer usikre tilsettingsforhold enn andre arbeidstakere. Det kreves av disse at de til enhver tid skal være på høyde med de krav som stilles dersom de ønsker å fortsette i sine stillinger.

Dette har ført til at en f.eks. innenfor den statlige sektor i Norge tilsetter ledere på åremål eller betinger seg rett til å overføre toppledere som ikke lykkes i sin stilling, til andre arbeidsoppgaver.

Dersom vi skal rekruttere de beste til slike stillinger, er det simpelthen nødvendig å ha en slik retrettmulighet også økonomisk sett.

Innenfor den statlige sektor i Norge er dette forhold regulert slik at ledere på åremålskontrakt tilstås 80 pst. av ordinær lønn dersom ikke åremålskontrakten forlenges. Retten til slik lønn gjelder inntil to år etter fratreden hvis ikke vedkommende får annen stilling eller går av med pensjon. Andre toppledere som omplasseres til andre oppgaver, får sin lønn redusert inntil grunnlønn i den stillingsgruppe vedkommende hører hjemme. Det vil kunne innebære en lønnsreduksjon på inntil 20 pst.

Regjeringen ser det slik at de lønnsmessige sikringer som er fastsatt for den norske statssektoren, gir en lønnsmessig sikring som er nødvendig og også fullt ut forsvarlig.

Vi deler, som allerede sagt, på mange måter den kritiske holdning mange har til enkelte fallskjermavtaler på privat sektor. Dette gjelder imidlertid et område hvor det gjelder avtalefrihet. Et inngrep i denne frihet krever lov. Regjeringene har både praktiske og prinsipielle innvendinger mot å lovregulere dette feltet.

Men vi vil tro at alle har trukket lærdom av de diskusjoner som har vært ført om slike fallskjermavtaler, og ikke minst tror vi at de mer nøkterne 1990-årene vil føre til at slike urimelige avtaler som vi har sett mange eksempler på, ikke lenger blir inngått.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 28: Fråga till Nordiska ministerrådet angående snar avveckling av vissa tull- och gränskontroller mellan de nordiska länderna (se s. 1153)

Frågan, ställd av Elver Jonsson, har följande lydelse:

På vilket sätt avser ministerrådet, förslagsvis med bistånd av berörda förvaltningsorgan på skilda nivåer, att bidra till att tullprocedurer och andra gränskontroller för varor i handeln mellan de nordiska länderna kan nedbringas till ett minimum?

Utrikeshandelsminister **Salolainen** (Kok.): Herr president! Frågan var ju på vilket sätt ministerrådet avser, förslagsvis med bistånd av berörda förvaltningsorgan på skilda nivåer, att bidra till tullprocedurer och andra gränskontroller för varor i handeln mellan de nordiska länderna kan nedbringas till ett minimum.

Och jag svarar följande: De frågor som Elver Jonsson tar upp gäller ett mycket brett spektrum. Det handlar både om tullfrågor och gränskontroller men dessutom också om en rad andra problem som rör gränsbor eller överhuvudtaget nordbor som vistas i grannländerna.

Norden är inte en tullunion. Detta begränsar möjligheterna att avveckla gränskontroller. Förutsättningar för full avveckling av gränskontroll är bl.a. gemensam handelspolitik, gemensam jordbrukspolitik, frihandel med jordbruksvaror samordning av skatter m.m. Den avgörande skiljelinjen går mellan tullunion på den ena sidan och frihandelsavtal på den andra. I det fall Finland, Norge och Sverige blir medlemmar i EG kommer förutsättningarna att finnas för att lösa gränskontrollfrågorna.

Med de begränsade resurser som står till disposition är det därför naturligt att satsa bl.a. på nordiskt samarbete när det gäller den avveckling av gränskontroll som kommer att komma genom EG-förhandlingarna. Det har nyligen avhållits ett omfattande informellt nordiskt möte om saken.

Om något av de nordiska länder som nu har sökt om medlemskap i EG senare skulle välja att stå utanför, är det självfallet viktigt att olika hinder för medborgare och företag vid de nordiska gränserna har avskaffats så långt som möjligt.

När det gäller gränsbefolkningens särskilda problem, måste dessa frågor ses i nära sammanhang med ovannämnda förhållanden. Det är ändå möjligt att resa särskilda konkreta problem i särskilda fora, om det anses ändamålsenligt. Förberedelser för EG skall självfallet inte hindra sådana kontakter och åtgärder i aktuella frågor. Frågor som ej löses av EES/EG sökes lösas bilateralt.

Det är självfallet viktigt att förvaltningsorgan också på lägre nivå involveras i arbetet med avveckling av handelshinder. Mot bakgrund av de problem som har kommit till uttryck bl.a. i kartläggningsarbetet, finns det ett behov att vidare stärka tullmyndigheternas samarbete med sikte på att finna mer smidiga samarbetsformer och lösningar till gränskontroller. Detta arbete kan naturligtvis också äga rum oavhängigt av det EG-förberedande arbetet.

Övriga frågor som Elver Jonsson tar upp kommer ej att lösas av EES-avtalet eller EG-medlemskapet. Det enda sättet dessa frågor kan lösas på är att de tas upp till bilateral behandling.

Elver Jonsson (fp): Herr president! Jag skulle vilja direkt fråga minister Salolainen, om Nordiska ministerrådet är berett att leva upp till rekommendation nr 40/1989, där det har givits ett särskilt uppdrag.

Medan ministern funderar på svaret vill jag säga att den stora poängen med nordiskt samarbete är att vi skall undanröja hinder, stärka samverkan och underlätta människors vardag. Här har inte minst gränsgångarna haft stora problem genom åren.

Otaliga är de högtidstal som har hållits i denna och andra salar om att nu är Norden ett, att vi har en gemensam marknad och en utvecklad samverkan. Och visst har det åstadkommits mycket genom åren, men problemen har varit många och åtskilliga helt onödiga.

Jag har vid många rådssessioner tagit upp frågor om arbetsresor, avgifter och onödig byråkrati.

Nu svarar ministern att Norden inte är en tullunion. Nej, men vi har problem med tullprocedurer som vida överträffar vad som gäller i länder som har en tullunion.

Han gör också en koppling till EES- och EG-förhandlingarna genom att säga att förberedelser för EG inte skall hindra sådana kontakter och åtgärder i aktuella frågor, och frågor som ej löses av EES och EG skall lösas bilateralt. Är det inte ett fattigdomsbevis att det är utomnordiska länder som pressar fram de avtal vi själva inte klarat av inom det nordiska samarbetet. Nu kanske vi får försöka klara det på egen hand.

Vad gäller möjligheterna att engagera förvaltningsorganen säger man att det ser ut som om det finns ett behov av att stärka tullmyndigheternas samarbete med sikte på att finna smidiga former. Ja, det är vad Nordiska rådet har krävt under flera år, men nu framställs det som om det vore nyupptäckt av ministerrådet. Ministerrådet låter inte särskilt upphetsat eller ens bekymrat.

Jag vill fråga ministern, om man är beredd att höja tempot så att vi åstadkommer de resultat som Nordiska rådet krävde 1989.

Minister **Salolainen** (Kok.): Herr president! Jag kan bara säga att de mål som Elver Jonsson har berättat om är vi alla eniga om. Vi måste nu skynda på åtgärderna för att nå de mål som vi har satt upp. Det finns många svåra konkreta problem, som har att göra med skatter och de många bestämmelserna. Det är inte möjligt att gå fram så snabbt som vi alla skulle önska.

Jag tror nog att vi borde koncentrera oss på EG-förhandlingarna, därför att det är det viktigaste. Vid sidan härav måste vi fortsätta våra bilaterala förhandlingar för att avskaffa dessa handelshinder.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 11: Fråga till Nordiska ministerrådet angående nordiska mediapriser (se s. 1129)

Frågan, ställd av Mats Nyby, har följande lydelse:

Vilka avsikter har ministerrådet att verka för att nordiska mediapriser utdelas även framdeles?

Nordisk samarbejdsminister **Eiður Guðnason** (A): Hr. president! Mats Nyby stilte et lignende spørsmål i 1991 og fikk den gang ikke umiddelbart medhold om en nordisk mediapris. Det har imidlertid skjedd meget i det nordiske samarbeidet siden den tid, som vi alle vet. Med planene om en nyvurdering av det nordiske samarbeidet fulgte også en økende interesse for å analysere det nordiske samarbeidet fra fagfolk innen kultur, statsvitenskap, sosiologi og historie. Man skrev om nordisk identitet, kulturfellesskab, felles historiske røtter og Nordens rolle i det nye Europa.

I media kunne man ikke spore det samme engasjementet, men heller en pessimistisk holdning til det nordiske samarbeidets fremtid. Dog finnes en rekke journalister med stor interesse for og kunnskaper i nordiske spørsmål.

Motivasjonen for å opprette Nordpris-92 var nettopp å oppmuntre denne gruppen, og å få nordiske media generelt mer interessert i nordisk stoff i en tid hvor det er viktig å debattere Nordens fremtid og bli bedre kjent med hverandres levekår. Nordisk Ministerråd hadde ment at Nordpris skulle være en vitamininnsprøyting og et engangsfenomen. Derfor ble også prisene lagt på nivå med litteratur- og musikkprisene.

Nordpris-92 deles ut i kveld. Deretter vil Nordisk Ministerråd vurdere de erfaringer som er gjort, før det overveies å etablere en permanent pris. Som en naturlig konsekvens av en endret nordisk struktur, følger også en ny informasjonstrategi. Det kan være gode muligheter for at man finner at dette er en riktig satsing for å oppmuntre journalister til å interessere seg for nordisk stoff. Det har for øvrig allerede kommet atskillige henvendelser om at mediaprisene bør fortsette. I alle tilfelle blir det ikke tale om prisbeløp av denne størrelsesorden, og antageligvis heller ikke tre priser hvert år, ettersom den nordiske budsjettsituasjon ikke tilsier dette.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 12: Fråga till Nordiska ministerrådet angående gränsregionalt samarbete (se s. 1130)

Frågan, ställd av Mats Nyby, har följande lydelse:

Är Nordiska ministerrådet berett att i budgetarbetet 1994 och framåt, trygga det gränsregionala samarbetets nordiska finansiering på minst nuvarande nivå enligt Nordiska rådets rekommendation?

Nordisk samarbeidsminister **Berge** (A): President! I nordisk samarbeidsprogram for regionalpolitikk 1990-94, og i det kompletterende strategiprogram for samarbeidet i og mellom regioner 1992-94, har Ministerrådet lagt stor vekt på utvikling av nye og fleksible samarbeidsformer.

Ministerrådet anser det grenseregionale samarbeidet i Norden for meget viktig, og de nordiske tilskudd utgjør da også over 2/3 av regionalsektorens samlede budsjett.

Både i samarbeids- og strategiprogrammet er det presisert at to av de i dag ni grenseregionale samarbeidsområdene skal ha høyest prioritet, nemlig Nordkalotten og Vest-Norden. Bortsett fra Øresundsområdet, hvor den nordiske støtten trappes ned i forbindelse med en omlegging av samarbeidet, mottar også de andre regionene betydelig støtte, i størrelsesorden 1/2 - 3 1/2 mill. danske kroner pr. år.

Utover dette ytes direkte støtte til regionene i andre former, f.eks. det temaorienterte samarbeidet omkring turisme, internasjonale forhold m.v. mellom Bornholm, Øland og Ålandsøyene og det såkalte LEDA-programmet, iverksatt av EF, hvor fem regioner i Norge, Sverige og Finland deltar i et europeisk nettverk av regioner som samarbeider om å utvikle kunnskap om regional næringsutvikling.

I samarbeids- og strategiprogrammet har ministerrådet for regional politikk slått fast at Nordisk Institutt for Regionalpolitisk Forskning - Nord-REFO - og Basprosjektet, som arbeider med regional statistikk og regionale analysemetoder, skal være prioriterte samarbeidsområder i det regionalpolitiske samarbeidet. Denne prioriteringen vil også gjelde dersom den totale budsjettrammen for den regionalpolitiske sektoren skulle bli redusert.

I statsministererklæringen av 10. november 1992 fra Århus ble satsingen på kultur og utdanning understreket, med en økning av rammene på 25 pst. Innenfor en uendret totalramme for Nordisk Ministerråd vil det bety at vi må ta nedskjæringer på en rekke andre områder.

I en slik situasjon kan vi vanskelig unngå reduksjoner også i den nordiske støtten til de grenseregionale samarbeidsområdene. Hvor store disse reduksjonene blir, vil avhenge av de videre budsjettforhandlinger.

Den økende nordiske satsing på kulturområdet kan forhåpentligvis bety at de grenseregionale samarbeidsområdene kan få midler herfra til en del av deres prosjektvirksomhet.

Ministerrådet viser ellers til at Nordisk Råds rekommandasjon nr 21/1992/m, som spørreren henviser til, er foreslått avskrevet i C 1-dokumentet for 1993.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

Ändring i medlemslistan

Det anmäldes att Arne Andersson för resten av denna dag ersatts av Filip Fridolfsson.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

E 14: Fråga till Nordiska ministerrådet angående en nordisk åtgärdsplan för reumatiska sjukdomar (se s. 1133)

Frågan, ställd av Lena Öhrsvik, har följande lydelse:

Hur snart avser ministerrådet att lägga fram den planerade åtgärdsplanen mot reumatiska sjukdomar?

Sosialminister **Grete Knudsen** (A): President! Året 1992 ble erklært som nordisk reumatikerår av Nordisk Ministerråd. I samarbeid med de nordiske reumatikerorganisasjonene nedsatte Ministerrådet en styringsgruppe som bestod av representanter fra organisasjonene, Nordisk Ministerråd og Nordiska hälsovårdshögskolan. Midler fra Ministerrådets budsjett ble bevilget til gjennomføringen av felles nordiske aktiviteter.

Nordisk reumaråd, som er de nordiske reumatikerorganisasjonenes fellesorgan, var ansvarlig for en vesentlig del av årets aktiviteter. Rådets innsats rettet seg i hovedsak mot å informere myndigheter og andre beslutningstakere om reumatikernes situasjon. I tilknytning til ministermøtet i 1992 ble det derfor arrangert et møte mellom ministrene og talsmenn for reumatikerorganisasjonene. Fra Ministerrådets side ble dette møtet ansett som informativt og et viktig ledd i gjennomføringen av året.

Som det fremgår av årsberetningen, venter vi nå på en rapport om de samlede erfaringer fra reumatikeråret - bl.a. fra den konferansen som ble arrangert på Nordiska hälsovårdshögskolan i november - før vi tar standpunkt til videre innsats på nordisk plan mot reumatiske sykdommer. Denne rapporten ventes å foreligge i slutten av denne måneden, og deretter vil saken bli diskutert i Ministerådet.

Lena Öhrsvik (s): Herr president! Jag tackar för svaret. Jag skulle kanske önska ett litet högre tempo i hanteringen av de här frågorna.

Det finns 4 miljoner reumatiker i Norden. Det är ett stort samhällsekonomiskt intresse att göra vad man kan göra för dem. Jag hoppas att också finansministrarna nu spetsar öronen. Man är mycket nära ett genombrott i forskningen. Jag skulle vilja fråga om man inte kunde titta särskilt på forskningsmöjligheterna inför nästa möte. Det finns nämligen realistiska möjligheter att bota de här besvärliga sjukdomarna före år 2000. Lägger vi på ett extra kol nu, när man är nära ett genombrott, kan det få viktiga konsekvenser både för de enskilda och för samhällsekonomin. Bara

några få procent av anslagen till medicinsk forskning går till reumatikerforskning, medan vård- och försäkringskostnaderna tar stora andelar. Därför är det lönsamt, och det är bra för den enskilde, om man kan göra någonting extra.

Jag vill påminna om att den rekommendation som vi har varit eniga om innehöll förstärkta insatser på det här området. Det gällde både vård och behandling, utbildning och forskning. Jag skulle önska att man kunde sätta forskningen främst.

Minister **Grete Knudsen** (A): President! Jeg er enig med spørsmålsstilleren i forskningens betydning nettopp for å få kunnskap spesielt på et område som betyr og omfatter så store lidelser for så mange mennesker i de ulike landene i Norden. Dette vil også Ministerrådet ta opp så snart som mulig, og jeg vil ta med meg de synspunktene som kom frem her fra Lena Öhrsvik. Det vil være et møte i embetsmannsgruppen i slutten av april. Der skal vi også forberede de sakene

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 15: Fråga till Norges regering angående kvänernas ställning (se s. 1135)

Frågan, ställd av Lahja Exner, har följande lydelse:

Är regeringen beredd att vidta åtgärder i syfte att förbättra kvänernas ställning och att därigenom trygga denna minoritets framtid i Norge?

Kommunalminister og nordisk samarbeidsminister **Berge** (A): President! Norske myndigheter arbeider i flere sammenhenger med å bidra til at kvenene får støtte til å bevare sin kultur. Kvenenes organisasjon heter Norske kveners forbund, og den har etter de opplysninger vi har fått fra forbundet, ca. 600 medlemmer. Kvenene får støtte fra norske myndigheter på mange måter.

Et hovedområde er språkundervisning. Det norske Grunnskolerådet er i gang med et prosjektarbeid om finsk som 2. språk i skolen. Prosjektgruppen arbeider med flere områder som kvenene selv har pekt på som satsingsområder i denne sammenheng. Det gjelder bl.a. nordisk samarbeid om læremidler for elever på alle trinn i grunnskolen, utredning om lærere med finsk-språklig kompetanse, eventuelt samarbeid med finsk lærerhøyskole, utarbeiding av eksamensoppgaver for 9. årig skole, samarbeid med Rådet for videregående opplæring. Videre er det slik at der hvor minst tre elever i en skole uttrykker ønske om undervisning i finsk og de er i stand til å skaffe lærer, så dekker norske myndigheter 100 pst. av kostnadene. Ved enkelte skoler på ungdomstrinnet er finsk språk tatt inn i stedet for sidemålet for de elever det gjelder. De får altså finsk som 2. språk i sko-

len. Det arbeidet det her refereres til, er et forsøksarbeid som har pågått i flere år. Det vil etter forutsetningene bli fullført i 1993. Etter at det er fullført, vil det bli evaluert for å se hvilke sider ved dette som fungerer best.

På kultursektoren har kvenene fått støtte til kartlegging av kvensk kultur og til arbeid med utgivelse av informasjon om kvenene. Videre er det på Kommunal- og arbeidsdepartementets budsjett avsatt midler til støtte til kontordrift for Norske kveners forbund.

Når det gjelder finske radio- og TV-program, er norske myndigheter innstilt på å gi tillatelse til at det kan opprettes frekvensomformere for videreformidling av slike programmer i Norge. Det er imidlertid en forutsetning at finansiering til etablering og drift av slike omformere skjer uten statlig medvirkning fra norsk side. Jeg viser for øvrig til debatten som skjer her i Nordisk Råd om utveksling av TV-programmer.

Som det framgår av det jeg har sagt, har kvenene og Norske kveners forbund med sine ca. 600 medlemmer vært møtt med en åpen holdning fra norske myndigheter, og de har fått støtte på felter som må anses å være viktige for utviklingen av deres kultur. Vi tror at disse tiltakene vil bidra til å forbedre kvenenes stilling og framtid i Norge.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 16: Fråga till Nordiska ministerrådet angående Helcoms budgetunderskott (se s. 1137)

Frågan, ställd av Anneli Jäätteenmäki, har följande lydelse:

Varför vill de norska och danska miljöministrarna inte acceptera att Nordiska ministerrådet betalar Estlands och Litauens medlemsavgifter i Helcom?

Miljøvernminister **Thorbjørn Berntsen** (A): Hr. president! Miljøministrene disponerer drøyt 32 millioner danske kroner av Nordisk Ministerråds budsjett.

Miljøministrene er av den oppfatning at de budsjettmidlene som er avsatt til miljøområdet, bør anvendes til tiltak som fremmer en miljømessig ønsket utvikling. Innen det nordiske miljøarbeidet er det økende behov for ressurser til å gjennomføre de prioriterte målsettingene for å oppnå internasjonal gjennomslagskraft, sektorsamarbeid og innsats i forhold til Nordens nærområder.

På bakgrunn av dette har miljøministrene ikke vært innstilt på å finne midler på budsjettet for i første hånd å dekke medlemsavgifter til andre internasjonale organisasjoner. Derimot har samtlige nordiske miljøministre vært positivt innstilt på å prioritere konkrete tiltak som kan være til nytte for de baltiske statene på miljøområdet.

Miljøområdet vil i den nærmeste framtid ta stilling til å gi økonomisk støtte til aktiviteter til miljødata og informasjon samt kompetanse- og institusjonsoppbygging i de baltiske land innen rammen av HELCOMs arbeid.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 17: Fråga till regeringarna i de nordiska länderna angående automatisk återbetalning av skatter (se s. 1138)

Frågan, ställd av Kimmo Sasi, har följande lydelse:

Kommer regeringarna att vidta åtgärder för att säkra automatisk återbetalning av skatter till nordiska medborgare i andra nordiska länder utan att den skattskyldige själv behöver vidta åtgärder för att erhålla sin skatteåterbäring?

Finansminister **Sigbjørn Johnsen** (A): Ærede president! Som presidenten sa, gjelder dette et spørsmål om tilbakebetaling av for mye betalt skatt.

Svaret er som følger: Fra svensk side har en fått opplyst at en automatisk sender overskytende skatt til personer bosatt i utlandet, så sant en kjenner adressen. Det uttales videre at det finnes tilfeller der en ikke kjenner adressen, men også i disse tilfellene legger skattemyndighetene ned en hel del arbeid for å finne den i utlandet bosatte skattyter, f.eks. søker en via tingsretter for å få fram opplysninger i boopptegnelser vedrørende arvinger til avdøde personer som har hatt skatt til gode.

Også fra Danmark, Finland og Island har en fått bekreftet at de automatisk sender tilgodebeløp på skatt til personer bosatt i utlandet. Det hender imidlertid at det kan være vanskelig å finne korrekt adresse. For Norges del kan jeg også bekrefte at en automatisk sender slike tilgodebeløp til personer bosatt i utlandet, så sant en kjenner adressen.

Det betyr at de systemer for tilbakebetaling av skatt som en her har i de nordiske land, synes å være utformet på en tilfredsstillende måte.

Sasi (Kok.): Herr president! Teoretiskt är det säkert såsom ministern svarade, men i praktiken fungerar systemet inte. Det är flera personer som kontaktat mig och berättat att fastän myndigheterna känt till adressen har de inte automatiskt fått sin skatt tillbaka. Detta är speciellt ett problem mellan Finland och Sverige då det är många som har flyttat från Sverige till Finland.

Man kan särskilja två fall. Det finns sådana fall då skattemyndigheterna inte har någon adress. Det är ett faktum att skattemyndigheterna i Sverige inte gör ett dugg för att söka en persons adress vars adressuppgifter de inte har. Nuförtiden fungerar systemet i Sverige på det viset att det är skattemyndigheterna som ansvarar för folkbokföringen, och tyvärr är det på det

viset att dessa uppgifter inte ens förs till den avdelning som borde returnera skatteåterbäringen.

Det finns även sådana fall då skattemyndigheterna har adressen men i många fall anser att det är riskfyllt att skicka pengar till ett annat land; om pengarna försvinner kan de bli ansvariga för det belopp som gått till fel adress. Därför frågar jag ministern: Borde man ändå inte undersöka hur systemet fungerar i praktiken och vidta åtgärder för att garantera att pengarna automatiskt kommer till rätt person?

Minister **Sigbjørn Johnsen** (A): Ærede president! Det er greit å ha systemer som fungerer i teorien, men de skal også fungere "i praktiken", som spørreren sier. På bakgrunn av det tilleggsspørsmålet representanten hadde, vil jeg for min del ta dette opp med mine nordiske kolleger og gjøre det som er mulig for å sørge for at et system som på papiret er bra, også fungerer "i praktiken."

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 18: Fråga till Danmarks regering angående ILO-konventionerna 163-166 (se s. 1139)

Frågan, ställd av Lena Öhrsvik, har följande lydelse:

När avser den danska regeringen vidta de åtgärder som behövs för att det skall vara möjligt att bereda utländskt sjöfolk jämlikhet ombord i danska handelsfartyg enligt de konventioner som tidigare nämnts, samt när avser den danska regeringen återställa de danska sjöfackens rätt att teckna kollektivavtal ombord på danska fartyg?

Nordisk samarbejdsminister **Flemming Kofod-Svendsen** (KRF): Hr. præsident! Der er endnu ikke truffet beslutning om ratifikation af ILO-konventionerne nr. 164-166. Derimod vil Danmark meget snart ratificere konvention nr. 163 om de søfarendes velfærd til søs. Der vil dog blive taget forbehold for Færøerne og Grønland, da de føræske og grønlandske myndigheder ikke har afsluttet deres ratifikationsovervejelser.

Imidlertid gælder det, at alle søfarende uanset nationalitet på skibe under dansk flag, herunder skibe i Dansk Internationalt Skibsregister (DIS), har den minimumsbeskyttelse, som kræves efter de konventioner, som Danmark har ratificeret.

Endelig bemærkes, at på alle danske skibe, herunder på skibe i DIS, har alle søfarende, både danske og udenlandske, mulighed for at indgå kollektive overenskomster.

Lena Öhrsvik (s): Herr president! Jag hade den här frågan uppe på förra sessionen, i Helsingfors. Jag ställde då frågan till ministerrådet, och det var inte så lämpligt. Jag fick inget svar. Därför har jag under mellantiden framställt skriftliga frågor till regeringarna. Jag har inte varit nöjd med svaret från Danmark, och därför har jag ställt frågan igen.

Jag har ett par tilläggsfrågor. Det gäller särskilt den sista delen av svaret, där det sägs att man kan träffa avtal. De danska fackförbunden har inte rätt att träffa avtal för hela arbetsplatsen, utan avtal måste träffas för varje grupp för sig. Där frångår man ILO:s principer. Vad tänker man göra för att följa de principer som finns?

Man har alltså ännu inte fattat något beslut om ratifikation av de konventioner som jag har nämnt. Har man för avsikt att ratificera dem? För mig framstår det som en moralisk skyldighet att ratificera de konventioner som man har varit med om att driva fram.

Minister **Flemming Kofod-Svendsen** (KRF): Hr. præsident! Jeg kan ikke her og nu komme med uddybende forklaringer, men kun sige, at jeg endnu ikke har truffet en beslutning vedrørende konventionerne nr. 164-166. Men som jeg oplyste, vil Danmark meget snart ratificere konvention nr. 163.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 19: Fråga till Norges regering angående ILO-konventionerna 164-166
(se s. 1141)

Frågan, ställd av Lena Öhrsvik, har följande lydelse:

Hur avser den norska regeringen agera för att den nu mest omfattande formen för social dumpning i Norden upphävs och den norska lagstiftningen omarbetas så att konventionerna 164, 165 och 166 kan ratificeras av Norge?

Nordisk samarbeidsminister **Berge** (A): Omhandlende ILO-konvensjoner relaterer seg til helsevern og helsetjeneste for sjøfolk, om sosial trygd for sjøfolk og om sjøfolks hjemreise.

Jeg viser i denne forbindelse til det svar den norske handelsministeren gav til Presidiesekretariatet i Nordisk Råd i brev av 22. desember 1992 vedrørende nevnte konvensjoner, og hvor han konkluderte med at det så langt ikke er aktuelt å tilpasse disse konvensjoner til norsk lovgivning.

For så vidt gjelder konvensjon nr. 164 om helsevern og helsetjeneste, anfører representanten Lena Öhrsvik bl.a. at den norske regjering sier at det for sjøfolk fra Filippinene og India ikke kan gjelde samme regler som for nordmenn. Poenget er at Norges viktigste rekrutteringsland for sjøfolk,

såsom Filippinene og India, ikke har ratifisert konvensjonen. Det er vanskelig å se realistiske tiltak fra norsk side som kan endre dette forholdet. Dersom Norge skulle ratifisere konvensjonen uten at de nevnte rekrutteringsland gjør det samme, ville vi som seriøst skipsfartsland berøve oss selv for muligheten til å bruke sjøfolk fra de aktuelle land. Tanken bak etableringen av NIS var bl.a. å åpne adgangen for bruk av utenlandske sjøfolk ombord i NIS-skip.

Når det gjelder ILO-konvensjon nr. 166, viser vi, som tidligere nevnt, til den etablerte forsikringsordning, idet utenlandske sjøfolk ombord på NIS-skip ikke omfattes av den norske folketrygden.

For så vidt gjelder ILO-konvensjon nr. 166 om hjemreise for sjøfolk, kan jeg opplyse at Sjøfartsdirektoratet arbeider med utkast til en forskrift som bl.a. ved arbeidsgivers konkurs vil garantere for utgiftene ved utenlandske sjømenns avtalefestede rett til fri hjemreise.

EØS-avtalen vil dessuten gi alle EØS-borgere samme rett som norske borgere til fri hjemreise i henhold til sjømannsloven.

Lena Öhrsvik (s): Herr president! De nordiska länderna gjorde 1987 gemensamt en ordentlig satsning för att få de här konventionerna till stånd. Samtliga nordiska länder var med. Alla parter - regeringarna, arbetsgivarna och arbetstagarna var med om att driva fram konventionerna. Därför tycker jag att vi har skyldighet att bry oss om vad som händer i våra länder när vi skall ratificera konventionerna.

Jag har några tilläggsfrågor till minister Berge. Jag har ibland svårt med vissa ord i språket. Det talas om att åpne adgangen for bruk av rimeligere utenlandske sjøfolk - betyder det "billigare" på svenska? I så fall var alltså meningen med registret social dumping. Jag tycker det är pinsamt om man medvetet vidtar åtgärder som innebär social dumping. Jag måste också fråga, om man inte tänker på något sätt förändra sin attityd, antingen genom att ratificera ILO-konventionen eller genom att ändra lagstiftningen så att den fungerar i enlighet med konventionerna.

Minister **Berge** (A): President! Ja, jeg må nok innrømme at "rimeligere" i denne sammenheng betyr billigere. Det er en kjensgjerning at filippinske og indiske sjøfolk om bord på NIS-skip aksepterer en lavere hyre enn det norske sjøfolk generelt gjør. Og det har jo sammenheng med at de i sine respektive hjemland selvfølgelig har et kostnadsnivå som også er av en helt annen karakter enn kostnadsnivået i Norge og for øvrig i de nordiske land, slik at den kjøpekraft som dette innebærer for angjeldende sjøfolk i deres hjemland, selvfølgelig allikevel er et helt annet spørsmål. Så det må man være oppmerksom på. Og jeg vil på det sterkeste ta avstand fra uttrykket "sosial dumping" i denne sammenheng. Det er lange tradisjoner for at utenlandske sjøfolk i betydelig grad tar hyre ombord på norske skip.

Men som jeg sa i mitt svar, er jo problemet da knyttet til ratifikasjonen av disse konvensjonene, det at - i dette tilfellet - Filippinene og India altså

ikke er rede til å ratifisere. Og hvis Norge skulle gjøre det, vil det i praksis bety at sjøfolk fra disse land ikke kunne ta hyre om bord på disse skipene, og det tror jeg de det gjelder, i og for seg ikke ville se som noen fordel.

Lena Öhrsvik (s): Herr president! Jag har uppfattat värdet av internationella konventioner så, att en sådan är en solidaritetshandling för att förändra situationen i andra länder. Om man har den utgångspunkten att man inte kan ratificera en konvention därför att inget annat land har gjort det - då blir det fel på konkurrensen - skulle man aldrig kunna skriva under en konvention. Jag tycker inte att Norge med den tredje största flottan i världen behöver huka sig i konkurrensen utan i stället skulle kunna vara riktgivande och föregå med gott exempel.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 20: Fråga till Finlands regering angående ILO-konventionerna 165-166
(se s. 1143)

Frågan, ställd av Lena Öhrsvik, har följande lydelse:

Vilka åtgärder avser den finska regeringen tillgripa för att göra det möjligt att ratificera konventionerna 165 och 166 och motarbeta diskriminering inom den finska handelsflottan?

Nordisk samarbetsminister **Norrback** (SFP): Värderade president! Först två allmänna konstateranden. Min norska och danska kollega har uttryckt saken på ett litet annorlunda sätt än vad jag gör, men i sak är vi eniga. Det andra allmänna konstaterandet är att världen hinner förändras också innan dessa internationella konventioner ratificeras, vilket gör att de ibland är inaktuella. Så finns det också olika sorter av dem.

Sedan till det svar som jag skall lämna å den finländska regeringens vägnar.

I regeringens proposition till riksdagen nr 28/1989 föreslogs att konventionen nr 165 om social trygghet för sjömän, vilken antagits vid ILO:s 1987 hållna havsarbetskonferens, skulle godkännas för Finlands del. Riksdagen har sänt propositionen för förberedande behandling i riksdagens utrikesutskott, vilket har bett om utlåtande i ärendet av socialutskottet. Propositionen behandlas fortfarande av riksdagen. Inte ett enda av Finlands viktigaste konkurrentländer har ratifierat konventionen, eftersom de anser att den står i strid med ländernas väsentliga sjöfartspolitiska intressen.

Konventionen nr 166 gäller sjömäns rätt till hemresa. I regeringens proposition till riksdagen nr 28/1989 föreslås att konventionen inte antas, eftersom Finlands lagstiftning inte helt kan anses iaktta konventionens krav på rätt till hemresa. Propositionen behandlas ännu i riksdagen.

Lena Öhrsvik (s): Herr president! Med anledning av det som sist sades skulle jag kunna ställa följande fråga: Om det nu är så att konventionen inte kan antas eftersom lagstiftningen inte tillåter det, skulle man då inte kunna ändra på lagstiftningen, så att konventionen sedan kan antas?

Som jag sagt i tidigare ärenden här tycker jag att om man aktivt har bidragit till att få till stånd dessa konventioner genom en nordisk satsning, har man också ett ansvar för att själv ratificera dem.

Man verkar vara inne i en mycket långsiktig behandling, eftersom förslaget till riksdagen lades fram 1989 och man fortfarande inte har fattat något beslut. Jag undrar om det inte möjligen går att påskynda behandlingen.

Minister **Norrback** (SFP): Värderade president! Det går säkert att påskynda det, men det kommer sannolikt att bli avslag i riksdagen, om jag skall försöka förutse riksdagens behandling.

Jag ville säga att världen har förändrats mycket sedan dessa konventioner skrevs. Det har legat i de nordiska ländernas intresse att få garantier för att vi har en handelsflotta med något slags relation till hemlandet. Det är ett nationalekonomiskt intresse men också ett sysselsättningspolitiskt intresse i alla de nordiska länderna.

I och med att vi har fått en form av dubbelregistrering hade den här konventionen blivit näst intill omöjlig att tillämpa i de nordiska länderna. Det är den egentliga orsaken. Men som det sades här: Löneskillnaden på de här båtarna beror på vilket hemland det är.

Det andra alternativet är att alla fartyg är registrerade utomlands, lönenivån på alla dessa fartyg är lägre och att just ingen nordbo arbetar på dem. Nationalekonomiskt är det en förlust för de nordiska länderna, förresten inte bara för dem utan för hela Västeuropa. Idealet vore att få till stånd ett Euroregister som skulle täcka hela Europa och där vi tillsammans i hela Europa kunde eliminiera de negativa följder som det nuvarande systemet på nationell basis har. Det eftersträvar vi åtminstone från finländskt håll att få till stånd. Vi för just nu förhandlingar med EG om ett sådant register.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 21: Fråga till Sveriges regering angående beskattning av norsk pension i Sverige (se s. 1145)

Frågan, ställd av Lahja Exner, har följande lydelse:

Är Sveriges regering beredd att medverka till att de gällande bestämmelserna om grundavdrag ändras så att deras effekter för pensionärer som flyttar till Sverige bättre harmonierar med den nordiska konventionen om social trygghet?

Sjukvårdsminister **Könberg** (fp): Inom det svenska finansdepartementet har påbörjats en översyn av de interna svenska reglerna rörande beskattning av utländska pensioner mot bakgrund av bl.a. den kritik som framförts rörande beskattningen av pensioner som utbetalats från Norge. Denna översyn blir särskilt viktig inför EES-avtalets ikraftträdande, då folkpension i större utsträckning än nu kommer att utgå från annat land än bosättningslandet.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 22: Fråga till Nordiska ministerrådet angående kärnkraftssäkerhet på Kolahalvön (se s. 1146)

Frågan, ställd av Hugo Bergdahl, har följande lydelse:

Vilka konkreta åtgärder avser Nordiska ministerrådet att vidta i syfte att öka kärnkraftssäkerheten på Kolahalvön?

Miljøvernminister **Thorbjørn Berntsen** (A): På atomsikkerhetsområdet er det kjernekraftverket i Polarny Zory, foruten de atomdrevne isbryterne og de atomdrevne fartøyer i den russiske Nordflåten som representerer en fare for helse og miljø i nord. I erkjennelsen av at Kolahalvøyas avhengighet av atomkraftverket i Polarny Zory vanskeliggjør en stengning, har Finland og Norge engasjert seg i sikkerhetstiltak ved kraftverket. Den norske regjeringen har i 1992 bevilget 20 millioner norske kroner til dette formålet. Finland har i 1992 bevilget 3,2 millioner finske mark til samme formål og reservert 4,5 millioner finske mark for 1993. Finland har i tillegg bidratt like mye til liknende tiltak i atomkraftverket Sosnovyj Bor i nærheten av St. Petersburg. Det er meningen å fortsette med denne typen samarbeid med Russland. Det finske konsulentfirmaet IVO International A/S har beregnet at vesentlige forbedringer som baserer seg på finske erfaringer med VVER-reaktoren i Lovisa - blant trykkvannsreaktorene de mest driftsikre i hele verden - skulle kreve investeringer på 120 - 250 millioner finske mark, hvorav 20 - 100 millioner finske mark i konvertibel valuta.

Et slikt samarbeid er nå under utvikling ved etableringen av det multilaterale fond for atomsikkerhet i øst under EBRD i regi av de såkalte G-24-landene. Etter at spørsmålet er behandlet i EBRDs styre 8. mars, vil G-24-landene, inkludert altså de nordiske, bli bedt om å bidra. Det multilaterale fondet skal etter planen finansiere sikkerhetstiltak ved de atomkraftverkene som er dårligst sikret. Detter gjelder særlig kraftverk med RBMK-reaktorer, som er Tsjernobyl-typen, og VVER 440/230-reaktorer. Kolakraftverket hører til sistnevnte kategori. De nordiske land bør derfor arbeide for at disse tiltakene også i fortsettelsen har høyeste prioritet. Dette bør skje parallelt med at det norsk/finsk/russiske samarbeid for å bedre sikkerheten ved Kolakraftverket blir videreført.

Selv om det nordiske samarbeidet er betydningsfullt, er det lite sannsynlig at disse spørsmålene kan løses kun gjennom et samarbeid mellom Russland og de nordiske land. Det internasjonale samfunnet må ta et felles ansvar for de store og vanskelige problemene som må løses når det gjelder atomsikkerhet, avfallshåndtering, energiforsyning og energiforvaltning i Øst-Europa. De store investeringene som må til, krever internasjonal finansiering og kredittgiving.

Fra nordisk side kan en imidlertid på sikt også arbeide for å få utredet alternative energibærere og energisparingstiltak som kan bidra til å erstatte den kraft som atomkraftverket på Kola og andre liknende kraftverk i det tidligere Sovjetunionen nå leverer. Verdensbanken er i gang med en omfattende utredning på dette området i samarbeid med Det internasjonale energibyrå. Dette er et arbeid som kan være til nytte også i denne sammenheng.

Når det gjelder de atomdrevne ubåtene i Nordflåten, er det begrenset hva en kan gjøre fra nordisk side. Russerne gir ikke innsyn i sin virksomhet på dette området. En norsk ekspertdelegasjon har imidlertid vært på besøk ved den atomdrevne isbryterflåten og deres hjelpeskip i Murmansk. Det er lagringsforholdene for avfallet fra reaktorene som fra et strålesikkerhetssynspunkt er viktigst i denne sammenheng.

Russland er i ferd med å bygge et nytt lager for radioaktivt avfall på land for å bedre lagringsforholdene. Dersom det skulle bli nødvendig med støtte fra utlandet for å få bygd et lager for brukt atombrensel og radioaktivt avfall eksempelvis på Kola, bør en fra nordisk side vurdere å bidra.

Bergdahl (fp): Herr president! Jag tackar för svaret. Enligt min uppfattning var det en bra redogörelse för vad som hittills har gjorts på det här området. Men det återstår mycket mer att göra, och det krävs insatser av teknisk och inte minst ekonomisk natur.

Rysslands egna kärnkraftsexperter menar att risken för en olycka i kärnkraftverken på Kolahalvön kan vara upp till hundra gånger större än vid motsvarande anläggningar i väst. Det är ett mycket allvarligt konstaterande. Beroendet av atomenergin är mycket stort på Kolahalvön. Det kärnkraftverk som det här är fråga om står för långt mer än hälften av kraftförsörjningen på Kolahalvön, vilket gör det omöjligt att inom en nära framtid helt ta anläggningen ur bruk.

Vi vet alla att miljöfrågor är i högsta grad gränsöverskridande, något som bekräftades inte minst i samband med Tjernobylolyckan. Konsekvenserna av incidenten var allvarliga för i stort sett hela Norden. Mot bakgrund av den rådande ekonomiska situationen och den politiska instabiliteten i Ryssland behövs ett omfattande stöd, bistånd och samverkan för att ta itu med de överhängande riskmomenten inom kärnkraftens område.

Det är av gemensamt nordiskt intresse att åtgärder vidtas för att också på lång sikt bistå Ryssland med att skapa en hållbar och miljövänlig energiproduktion. De insatser som görs i dag på kärnsäkerhetssidan är absolut

nödvändiga, men på sikt krävs investeringar i andra former och en helt annan omfattning.

Herr president! Jag hoppas efter den redogörelse som jag har fått att ministerrådet agerar kraftfullt i den för de nordiska länderna mycket viktiga säkerhetsfrågan.

Minister **Thorbjørn Berntsen** (A): Jeg skal gjøre noe som man ikke burde gjøre, nemlig erklære meg helt enig med siste taler. Jeg kan slutte meg til så å si alt som ble sagt, og tar selvfølgelig ballen, og kommer tilbake til noen betraktningsmåter i morgen under mitt innlegg i miljødebatten nettopp omkring de problemstillinger som ble tatt opp.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 23: Fråga till Finlands regering angående värnpliktigs sjukförmåner
(se s. 1147)

Frågan, ställd av Lahja Exner, har följande lydelse:

Är Finlands regering beredd att medverka till att bestämmelserna angående ekonomiskt bistånd till värnpliktiga som insjuknat tillämpas på ett sådant sätt att de ej står i strid med andan i den nordiska trygghetskonventionen?

Miljöminister **Sirpa Pietikäinen** (Kok.): Herr president! Den nordiska konventionen om social trygghet avgör framför allt frågan om tillämplig lagstiftning, dvs. vilket nordiskt land ansvarar för en persons sociala trygghet i en given situation. Bosättning är det primära kriteriet och arbete det sekundära. En person omfattas alltså i första hand av bosättningslandets lagstiftning. Frågan om vilket land som är bosättningsland avgörs huvudsakligen i enlighet med den nordiska överenskommelsen om folkbokföring. En person anses bo i det land där han eller hon är folkbokförd. Frågan om lika behandling aktualiseras i allmänhet först efter denna bedömning. Efter valet av tillämplig lagstiftning skall nordiska medborgare ha rätt till likabehandling inom ramarna för denna lagstiftning.

Svensk lagstiftning är i allmänhet tillämplig på i Sverige bosatta finska värnpliktiga, eftersom de är bosatta i Sverige. Detta gäller t.ex. sjukpenning. Om nationell lagstiftning erbjuder förmånligare behandling än konventionen gör, ges lagstiftningen prioritet. Detta gäller t.ex. finsk särlagstiftning angående värnpliktigs sjukvård och olycksfallsförsäkring, där alla värnpliktiga har samma rättigheter oberoende av bosättning.

I och med EES-avtalet, som antas träda i kraft i början av juli detta år, upphör den nordiska konventionen att gälla och ersätts i huvudsak av EG-förordning 1408/71. De värnpliktigas ställning regleras särskilt i för-

ordningens artikel 13. Enligt bestämmelsen omfattas en värnpliktig av lagstiftningen i det land där han fullgör sin värnplikt. I föreliggande fall blir det alltså finsk lagstiftning, som ger rätt till minimisjukdagpenning även till värnpliktiga.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 24: Fråga till Finlands regering angående nordisk arbetsmarknad för personer med högre utbildning (se s. 1148)

Frågan, ställd av Anders Svärd, har följande lydelse:

När avser Finlands regering att ratificera överenskommelsen om en nordisk arbetsmarknad för personer med högre utbildning?

Undervisningsminister **Riitta Uosukainen** (Kok.): Herr president! Från finsk sida kan vi inte annat än beklaga att ratificeringen av det s.k. storebrorsavtalet fördröjts. En av orsakerna till detta står att finna i vissa lagstiftningsmässiga hinder i vårt land. Dessutom har det uppstått olika tolkningssvårigheter till följd av att EES-avtalets ikraftträdande fördröjts. Från finsk sida har vi strävat efter att påskynda ratificeringen av ett s.k. storebrorsavtal. På finskt initiativ anordnades ett särskilt nordiskt expertmöte i Helsingfors i början av februari detta år. Avsikten med detta möte var att på nordisk nivå avklara hur man kunde gå vidare dels med ratificeringen av det s.k. storebrorsavtalet och dels med beredeningen av det s.k. lillebrorsavtalet.

Under de senaste dagarna har det finska utrikesministeriet mottagit reaktioner från de olika länderna angående den fortsatta handläggningen av hithörande frågor. Från finsk sida avser vi att med stöd av detta svar klarlägga hur man i snabb takt kunde gå vidare för att ratificera storebrorsavtalet och för att färdigställa lillebrorsavtalet i syfte att underteckna detta så snart som möjligt. Det är vår avsikt att driva frågan vidare utan ytterligare dröjsmål.

Svärd (c): Herr president! Jag tackar så mycket för svaret. I svaret anges två skäl för att Finland ännu inte har ratificerat det aktuella avtalet: lagstiftningshinder i Finland och tolkningssvårigheter till följd av EES-avtalet. Tydligen har övriga avtalsslutande länder inte upptäckt de här tolkningssvårigheterna. Jag kan bara uttrycka förhoppningen att avsikten att driva frågan vidare utan ytterligare dröjsmål nu kommer att omsättas i verklighet och inte stannar just vid en god avsikt.

Jag vill ställa en kompletterande fråga: Är lagstiftningshindren i Finland, som var det andra skälet till dröjsmålet, nu undanröjda?

Minister **Riitta Uosukainen** (Kok.): Herr president! Finland avser att gå vidare i denna fråga på så sätt att en regeringsproposition gällande avtalet avges till riksdagen denna vår. Eftersom det förefaller som om EES-avtalet träder i kraft i början av juli detta år ser det ut som om det lagstiftningsmässiga hindret avlägsnas i och med detta.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 25: Fråga till Nordiska ministerrådet angående Nordiska samarbetskommittén för arktisk medicinsk forskning (se s. 1149)

Frågan, ställd av Otto Steenholdt, har följande lydelse:

Hvordan vil Nordisk Ministerråd sikre, at Nordisk Samarbejdskomité for Arktisk Medicinsk Forskning fortsat kan virke som et fællesnordisk samarbejdsorgan?

Undervisningsminister **Riitta Uosukainen** (Kok.): Herr president! Jag hänvisar till ministerrådsförslaget rörande genomförande av Arbetsprogram för ändrad finansiering och organisation av kultursektorns institutioner m.m. och till förmiddagens debatt kring detta.

Som framgår av ministerrådsförslaget, uppmanar ministerrådet NoSAMF att söka finansiering från källor utanför den nordiska budgeten. Det är nämligen ministerrådets avsikt att gradvis avveckla stödet över den nordiska budgeten.

NoSAMF utför ett väl kvalificerat arbete på ett viktigt område. Ministerrådet är därför övertygat om att samarbetsorganet kan fortsätta sin verksamhet med finansiering från andra källor. Vi är från finsk sida inställda på att också för vår del undersöka möjligheterna att konstruktivt bidra till detta.

Det är viktigt att vara uppmärksam på att en mycket väsentlig del av nordiskt samarbete äger rum utan medverkan från ministerrådets sida. NoSAMF:s mer än 20 år långa verksamhet har bidragit till uppbyggnaden av täta kontakter mellan forskare och forskarmiljöer inom det arktisk-medicinska området. Det är ministerrådets mening att dessa kontakter kan fortgå utan grundfinansiering från ministerrådet till NoSAMF.

Steenholdt (At): Hr. Præsident! Som jeg sagde i går, er jeg bekymret for, at det nordiske samarbejde bliver mere centralistisk og baseret på snævrere størrelser, når man samler større pengemidler i en pulje. Jeg er samtidig bekymret for, at støtte til gode projekter måske bliver helt afhængig af enkeltpersoners interesse. Det er mit grundsynspunkt, og derfor stillede jeg spørgsmålet.

Jeg siger tak for svaret, og jeg forstår det på den måde, at Ministerrådet er interesseret i, at Nordisk Samarbejdskomité for Arktisk Medicinsk Forskning også skal fungere i fremtiden. Jeg vil på denne baggrund holde Ministerrådet fast på, at såfremt den nye administrationsordning ikke fungerer efter hensigten, vil den nuværende finansierings- og administrationsordning kunne genetableres, så det sikres, at den arktiske medicinske forskning ikke bliver skadet af den grund.

Minister **Riitta Uosukainen** (Kok.): Herr president! Jag förstår detta bekymmer mycket bra. Ministerrådet har inte tagit ställning till avvecklingsperiodens längd. Själv tycker jag att ansträngningarna att få extern finansiering, om nödvändigt, måste få utsträcka periodens längd i någon mån. Beslutet om att avveckla grundfinansieringen står dock fast.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 47: Fråga till Finlands regering angående svenska språkets ställning i grundskola och gymnasium i Finland (se s. 1179)

Frågan, ställd av Halldór Ásgrímsson, har följande lydelse:

Vilka åtgärder ämnar man vidta för att bevara och stärka den finskspråkiga befolkningens kunskaper i svenska och därmed också öka språkförståelsen i Norden?

Undervisningsminister **Riitta Uosukainen** (Kok.): Herr president! Jag har tidigare i dag rätt ingående behandlat den komplexa frågan om svenskans nuvarande och kommande ställning i grundskolan och gymnasiet i Finland och jag antar att det inte behövs ytterligare information. Jag vill därför i det här sammanhanget begränsa omfånget av mitt svar, som jag alltså avger på vägnar av Finlands regering.

Den finländska regeringens kulturpolitiska ministerutskott är för närvarande upptaget av frågan om ny timfördelningsplan för grundskola och gymnasium. I den ingår den särskilda frågan om språkens ställning i läroplanerna rent allmänt - och inom denna ram naturligtvis också svenskans respektive finskans ställning.

Det råder inom regeringen enighet om att det ligger i Finlands intresse att kunskaperna i svenska i Finland - såväl från nationell som från nordisk synpunkt - är så utbredda och så goda som möjligt. Det som diskussionen har gällt är alltså inte frågan om målet, utan frågan om hur detta mål effektivast skall kunna nås. Frågan är ännu inte slutbehandlad, men regeringen räknar med att det skall kunna ske inom kort.

Halldór Ásgrímsson (F): Hr. præsident! Jeg vil takke undervisningsminister Riitta Uosukainen for svaret. Jeg tror, det er af største vigtighed for det nordiske samarbejde, at vi, som ikke har dansk, norsk eller svensk som modersmål, er forpligtede til at lære et af disse sprog. Jeg mener, det er vigtigt, og at det skal være obligatorisk.

I Island er det helt klart, at hvis dansk ikke er obligatorisk fremmedsprog, vil langt færre lære sig dansk end i dag, og derfor er det af stor betydning, hvordan det mål, som ministeren omtaler, virkelig vil kunne nås. Det er min mening, at hvis det skal ske, må undervisning i et af de øvrige nordiske sprog være obligatorisk, og derfor vil jeg spørge, om den finske regering er af den samme mening: Skal det være obligatorisk at lære svensk i Finland?

Minister **Riitta Uosukainen** (Kok.): Herr president! Vi har ännu inte avgjort denna fråga. Vi har inte haft den uppe till behandling i regeringen. Vår kulturpolitiska ministergrupp har funderat på saken men inte hela regeringen, så jag kan inte svara på frågan nu, men kanske nästa vecka.

Halldór Ásgrímsson (F): Hr. præsident! Jeg takker for svaret. Men kan undervisningsminister Riitta Uosukainen svare på, hvilken mening hun har i denne sag? Jeg kan forstå, at hun ikke kunne svare på vegne af hele regeringen, men det er vigtigt, at vi hører, hvilken mening hun har vedrørende dette spørgsmål.

Minister **Riitta Uosukainen** (Kok.): Herr president! Jag kan också hänvisa till mitt tal på morgonen, då jag noggrant redogjorde för min åsikt. Men också här kan jag säga att enligt min mening är det viktigast att människor verkligen lär sig ett språk, inte hur de lär sig och om inlärningen är obligatorisk. Jag anser också att motivationen är viktig. Därför tycker jag att när vi har två språk som var och en måste välja mellan är valfriheten också mycket värdefull.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

Ändring i medlemslistan

Det anmäldes att Per Olof Håkansson för resten av denna dag ersatts av Karl-Erik Svartberg.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

Tora Aasland Houg övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

E 26: Fråga till Sveriges regering angående handelsdiskriminerande avgift på norska entreprenörers arbete i Sverige (se s. 1150)

Frågan, ställd av Ernst Wroldsen, har följande lydelse:

Vil den svenske regjering nå i samsvar med svar på spørsmål for ett år siden sørge for å få en rask slutt på dobbel avgiftsbelegging av norske entreprenørsarbeider i Sverige?

Mark- och planminister **Görel Thurdin** (c): Fru president! Detta är en fråga som har behandlats under lång tid och som vid flera tillfällen aktualiserats från norsk sida.

Saken gäller de kollektivavtal som norska entreprenörer tecknar med svenska fackliga organisationer när de skall bedriva arbete i Sverige. Därigenom åtar de sig bl.a. att betala avgifter för försäkringar som de inte anser sig ha behov av.

Problemet består i att Norge och Sverige har olika system för dessa försäkringar. I Sverige regleras frågan genom kollektivavtal och i Norge genom lagstiftning.

Den nordiska konventionen om social trygghet är inte tillämplig i det här sammanhanget.

Det innebär att frågan måste lösas genom en överenskommelse mellan de avtalsslutande parterna. Den svenska regeringen är intresserad av att en snar lösning skall komma till stånd, men det är parternas sak att komma fram till hur en sådan lösning bör utformas. Detta framhölls också av statsrådet Dinkelspiel när han svarade på en fråga i samma ämne för ett år sedan.

Vid ett svenskt-norskt möte i Stockholm våren 1992 tillsattes en arbetsgrupp bestående av arbetsmarknadens parter i Sverige och Norge. Gruppens uppgift är att kartlägga och jämföra de lagstiftade och avtalsreglerade försäkringarna i respektive land. Denna kartläggning är klar, och arbetsgruppen arbetar nu med att komma fram till ett förslag till lösning.

Detta är en komplicerad fråga, men ansträngningarna att finna en lösning fortsätter, och jag är övertygad om att det finns ett gemensamt intresse hos alla parter att frågan löses. Jag hyser förhoppningen att detta kan ske relativt snart.

Wroldsen (A): President! Jeg takker ministeren for svaret, men jeg syns det var svært lite tilfredsstillende. Jeg stilte tilsvarende spørsmål til den svenske regjering i fjor, og fikk svar fra minister Dinkelspiel. Det var omtrent likelydende med det svar jeg i dag fikk.

Dette er et eksempel på svensk proteksjonisme, hvor norske bedrifter pålegges å betale dobbelt avgift uten å få tilsvarende rettigheter. Ord-

ningen er klart diskriminerende og fører til en betydelig konkurransevridning, som faktisk er beregnet å koste norske bedrifter mellom 20 og 30 mill. kr årlig. Ordningen bryter med den nordiske sosialtrygdkonvensjonen, og hindrer et reelt fritt arbeidsmarked i Norden.

Spørsmålet er som sagt tatt opp i Nordisk Råd også ved tidligere anledninger, uten at det er kommet til noen løsning. I fjor, da jeg tok spørsmålet opp med minister Dinkelspiel, antydet han at det skulle være en løsning innen vi møttes denne gangen i Oslo. Jeg konstaterer da at det ikke har skjedd særlig mye i det hele tatt.

Det henvises fra statsrådens side til at dette er en ordning som den svenske regjeringen nærmest ikke har noe med. Jeg syns det er noe lettvint. Hvordan man ordner opp i dette i Sverige, skal jeg ikke legge meg bort i, men for oss fremstår det som en klart diskriminerende ordning for norske bedrifter. For meg er det et spørsmål hvordan den svenske regjeringen kan leve med en ordning som flyter, år etter år - det avtales møter, de utsettes på svensk initiativ. Hvis det ikke nå kommer en løsning, bør vi i Det norske storting faktisk ta opp spørsmålet om vi ikke bør prøve å finne fram til norske mottiltak mot den virksomhet Sverige driver.

Minister **Görel Thurdin** (c): Fru president! Jag vill understryka att vi, som Ernst Wroldsen sade, oss nordiska länder emellan inte bör ha specifika regler som förändrar konkurrenssituationen. Samtidigt vill jag framhålla att det i det nordiska samarbetet är oerhört viktigt att det inte bara är politiker som skall samarbeta utan också arbetsmarknadens parter och andra organisationer.

Arbetsgruppen har nu börjat arbeta, och jag har fått uppgift om att den faktiskt håller på att slutföra sitt uppdrag. Eftersom jag som mark- och planminister inte på något sätt direkt är inkopplad på dessa frågor, har jag inte personligen följt denna fråga, men jag håller med om att det är bråttom att åstadkomma ett resultat. När jag kommer tillbaka till Sverige skall jag ta upp denna fråga och se till att vi slipper att diskutera den nästa gång här i rådet.

Wroldsen (A): Det var i det minste en positiv undertone jeg nå registrerte hos statsråden. Jeg er vel kjent med at denne arbeidsgruppen er ferdig med sitt arbeid, men det er ganske lenge siden. De møtene hvor man skulle følge opp resultatene, er til stadighet blitt omberammet fordi svenskene aldri finner anledning til å stille opp.

Jeg håper at vi nå kan se en løsning på dette, slik at det ikke må ytterligere aksjoner til før det finner sin løsning.

Minister **Görel Thurdin** (c): Fru president! Jag har understrukit nödvändigheten av att komma fram till en lösning, men jag vill också peka på att vi har olika traditioner, lagstiftningar och regler i Sverige och i Norge på

det här området. Det är mycket viktigt att vi är inställda på att arbetsmarknadens parter verkligen skall kunna komma fram till ett resultat. Jag hoppas att man från Norges sida respekterar den tradition som vi har i Sverige.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 27: Fråga till Nordiska ministerrådet angående EG:s direktivförslag om tillfälligt arbete i annat land (se s. 1151)

Frågan, ställd av Lena Öhrsvik, har följande lydelse:

På vilket sätt, och när, avser man att med EG ta upp den för den nordiska arbetsmarknaden så viktiga frågan om arbetsrätten?

Nordisk samarbeidsminister **Berge** (A): Arbeidsministeriet i Danmark opplyser at EF-kommisjonen, på bakgrunn av Europaparlamentets forslag til direktivforslaget om utplassering av arbeidstakere i et annet land arbeider med et endringsforslag til hele direktivet.

Ved plenumsbehandlingen den 10. februar 1993 forsøkte Europaparlamentet bl.a. å finne en løsning slik at også land som ikke har "erga omnes"-overenskomster, blir omfattet av direktivet.

Dessuten foreslo Parlamentet at de utplasserte allerede fra den første dagen skal ha mulighet for å bli beskyttet av vertslandets regler og overenskomster. I henhold til forslaget er det opp til medlemstaten selv - i samråd med arbeidsmarkedets parter - å bestemme hvorvidt man skal ha en unntaksperiode. Denne må i så fall ikke overstige en måned.

Kommisjonens endringsforslag forventes ferdigbehandlet i mars 1993.

Avhengig av Kommisjonens endringsforslag vil Danmark under sin formannskapsperiode eventuelt komme med endringsforslag, f.eks. om at direktivet ikke skal berøre medlemsstatenes regler om konfliktrett.

Når det gjelder Finland, finnes det i henhold til arbeidsavtaleloven allment gyldig overenskomster som forplikter arbeidsgiver til å gi minimumslønn, også i forhold til utplasserte utenlandske arbeidstakere.

På Island er det i lov om lønnsmottakeres lønns- og arbeidsvilkår fra 1980 bestemmelser om at gjeldende overenskomster for hvert fag og hvert område bestemmer hva som er minimumslønn i faget eller området. Dette er uavhengig av kjønn, statsborgerskap og arbeidstid. I forbindelse med EØS-avtalen har man ved ny lov nedsatt et trepartsutvalg som skal overvåke problemene med sosial dumping.

I Norge ble det i november 1992 fremmet et lovforslag om at norske tariffavtaler skal kunne gjøres allmenngyldige. Formålet med loven er å sikre at utenlandske arbeidstakere som arbeider i Norge, får lønns- og arbeidsvilkår på samme nivå som norske arbeidstakere.

I Sverige ble det i 1991 gjennomført en lovendring av medbestemmelsesloven som innebærer at fredsplikten begrenses til å gjelde arbeidsforhold som medbestemmelsesloven er direkte anvendelig på. Dette gjelder således ikke en fredsplikt overfor arbeidsforhold som er omfattet av en overenskomst med så svak tilknytning til Sverige at medbestemmelsesloven ikke kommer til anvendelse. Rettstilstanden i Sverige er dermed i overensstemmelse med rettstilstanden i Norden for øvrig.

Til sist vil Ministerrådet meddele at man i Ministerrådets regi planlegger en stor konferanse som avslutning på to nordiske prosjekter: "Den nordiske modellens fremtid" og "Komparative studier av arbeidsretten i Norden". Resultatet av disse prosjektene kommer bl.a. til anvendelse i det praktiske nordiske samarbeidet på arbeidslivs-og arbeidsrettsområdet i et internasjonalt perspektiv, herunder først og fremst i relasjon til EF og EØS.

Lena Öhrsvik (s): Fru president! Jag tackar så mycket för svaret. Jag hoppas att vi i denna fråga kan komma litet bättre överens än tidigare. EG-kommissionen är ju inte lika framsynt som parlamentet, och de förslag som har förekommit syftar bara till att få till stånd fri konkurrens, inte till att skydda de anställda.

Inför de folkomröstningar som vi står inför i våra länder är det mycket viktigt att man vet vad som skall gälla och att man tillämpar samma regler för alla arbetstagare på en arbetsplats.

Det är glädjande att det i svaret meddelas att Danmark tänker begära en omarbetning av direktivet i fråga. Den danska arbetsministern har i en intervju sagt att man inte skall ändra ett väl fungerande system bara för att leva upp till EG:s krav utan skall försöka att ändra detta direktiv.

Det är nu ganska bråttom med detta direktiv, och det är inför EES-avtalets ikraftträdande viktigt att vi vet vilka direktiv som kommer att gälla.

Min fråga är om ministern är beredd att föreslå en gemensam nordisk markering i denna fråga till stöd för Danmark när man där nu skall gå in i ett arbete för att förändra detta direktiv.

Minister **Berge** (A): Ettersom mitt svar ble avgitt på vegne av Ministerrådet, skulle det kanskje være unødvendig med ytterligere initiativ og kontakter. Men også medlemmer av Ministerrådet fra Danmark er til stede og har hørt denne seansen og notert seg det som er sagt, slik at jeg går ut fra at Danmark, som foreløpig det eneste nordiske EF-land, vil gjøre sin innflytelse gjeldende. Det burde være relativt enkelt i dette spørsmålet, da det ser ut til at vi har sammenfallende synspunkter. Jeg ser at den danske samarbeidsminister nikker, og han har notert seg det som her er sagt.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 29: Fråga till Nordiska ministerrådet angående ministerrådets inställning i fråga om start av THORP-anläggningen i Sellafield (se s. 1155)

Frågan, ställd av Hjörleifur Guttormsson, har följande lydelse:

1) Vil Ministerrådet protestere over for den britiske regering og anmode den om ikke at give tilladelse til THORP?

2) Vil de nordiske regeringer snarest muligt fremsende et forslag til beslutning til Pariskommissionen om forbud mod tilladelser til oparbejdningsanlæg, som forøger den radioaktive forurening fra nye og eksisterende anlæg?

E 38: Fråga till Nordiska ministerrådet angående utökning av kärnbränsleupparbetningsanläggningen i Sellafield med den nya anläggningen THORP (se s. 1169)

Frågan, ställd av Otto Steenholdt, har följande lydelse:

Hvad agter Nordisk Ministerråd at foretage sig i anledning af udvidelsen af Sellafield-atombrændselsoparbejdningsanlægget i England med det nye anlæg THORP?

Ovannämnda frågor behandlades i ett sammanhang.

Miljøvernminister **Thorbjørn Berntsen** (A): Ærede president! Jeg har tatt sikte på å besvare disse to spørsmålene under ett. Det dreier seg om utvidelse av Sellafield atombrenselsopparbeidingsanlegget i England - det nye anlegget, som er kalt THORP.

Utslippene av radioaktive stoffer fra opparbeidingsanlegget i Sellafield har i mange år vært den største kilden til de nivåer av radioaktivitet som måles i Nordsjøen, det nordøstlige Atlanterhav og Barentshavet. Selv om nivåene er meget lave, særlig i Barentshavet og de øvrige nordlige havområder som ligger langt fra utslippene i Vest-Europa, er de nordiske miljøministre opptatt av at utslippene reduseres til et minimum.

De nordiske lands initiativ gjennom en årrekke i Pariskommisjonen har resultert i flere vedtak om reduksjon i utslipp av radioaktive stoffer.

Det er grunn til å anta at disse initiativ og vedtak har bidratt til den betydelige reduksjon av utslippene fra Sellafield som faktisk har skjedd siden midten av 1980-tallet.

Det gjeldende vedtak fattet i juni 1991 innebærer at medlemslandene skal ta i bruk best tilgjengelig teknologi for å minimere og om mulig eliminere enhver forurensning til det marine miljø av radioaktive stoffer fra alle typer nukleære anlegg herunder forskningsreaktorer og opparbeidingsanlegg. Landene skal nå jevnlig rapportere om utviklingen i innføring av slik teknologi etter retningslinjer fastsatt av Kommisjonen. Rapportene vil

bli vurdert i Arbeidsgruppen for radioaktive utslipp, som i 1992 ble gjort til en permanent arbeidsgruppe under Pariskommisjonen

Miljøministrene er foruroliget over de aktuelle britiske planer om å gi tillatelse til å øke utslippene fra Sellafieldanlegget. Vi vil derfor gjennom relevante internasjonale organisasjoner, herunder Pariskommisjonen, søke å påvirke den britiske regjering slik at de søknader om tillatelser til utslipp som nå er til vurdering, behandles mest mulig i tråd med de vedtak som er fattet under Pariskommisjonen.

De nordiske land vil følge opp sine tidligere initiativ i Pariskommisjonen slik at intensjonene i det vedtak fra juni 1991 blir gjennomført så snart som mulig for alle typer anlegg som omfattes av vedtaket.

Vi vil også skrive et brev til vår britiske kollega, hvor vi vil gi uttrykk for de ovennevnte synspunkter.

Hjörleifur Guttormsson (Ab): Fru præsident! Jeg takker ministerrådet og minister Thorbjørn Berntsen for svaret, men jeg må indrømme, at jeg havde regnet med at få en anden og mere resolut reaktion på mit spørgsmål.

Jeg finder det lidt sært, at ministerrådet udtrykker, at man er foruroliget over planerne, men ikke bruger anledningen her til at protestere på det kraftigste mod planerne om at ibrugtage THORP, som forøger den allerede eksisterende kilde af radioaktivt affald og forurening i Sellafield.

Jeg vil spørge ministeren, hvad ministerrådet forstår ved "mest muligt" i sammenhæng med Pariskonventionen? At det skal behandles mest muligt i tråd med de vedtagelser, der er fastsat i Pariskonventionen? Jeg finder udtrykket ganske svagt i denne sammenhæng.

Jeg spørger også: Hvorfor henviser ministrene ikke til den erklæring, som blev vedtaget med konsensus i september sidste år, hvor ministrene fra de lande, som har underskrevet Pariskonventionen, er enige om at vedtage specifikke mål og timeplan for eliminering af forurening fra radioaktive stoffer i det hele taget?

Efter min mening burde man ikke se det som acceptabelt i det hele taget, at THORP-værket bliver taget i brug.

Steenholdt (At): Fru præsident! Jeg henviser til argumentationen for mit spørgsmål og gør opmærksom på, at Island har samme holdning som vi, således som det fremgår af, at Hjörleifur Guttormsson stiller samme spørgsmål som jeg. Jeg er enig i, at Ministerrådet burde sende en skarp - jeg gentager en skarp - protest til den britiske regering og anmode den om ikke at give tilladelse til THORP, for Grønlands eller Nordatlantens økonomi hviler på eksport af fiskeriprodukter fra et rent hav. Enhver forurening, specielt radioaktiv forurening, er en stor trussel mod den grønlandske eller nordatlantiske eksport og dermed for vor økonomi

Grønlænderne betragter havet som deres mark, og enhver bonde frygter helt naturligt forurening af sin mark, fordi det vil ramme ham hårdt

økonomisk. Det er derfor naturligt, at vi råber op i de tilfælde, hvor vi kan øjne en trussel om forurening, og vi håber at få opbakning og hjælp fra Norden i sådanne sager.

Jeg ser nogle lyspunkter i svaret, og på den baggrund takker jeg for svaret.

Minister **Thorbjørn Berntsen** (A): Ærede president! Alle svar som blir gitt på vegne av Ministerrådet, er selvfølgelig et resultat av omforente synspunkter. Dette spørsmålet om de radioaktive utslippene fra England i forskjellige sammenhenger, har vært en gjenganger på møtene i Ministerrådet i flere år, og vi har sendt en lang rekke brev til vår engelske kollega og den engelske regjering om dette. Det kan selvfølgelig diskuteres i hvilken grad ordbruken her er kraftig nok, men, som jeg sier, vi vil også skrive et brev til vår britiske kollega hvor vi vil gi uttrykk for de ovennevnte synspunkter. Nå er jo ikke det brevet skrevet ennå, så vi kan eventuelt benytte anledningen, innenfor de rammer som den nordiske enigheten setter, til eventuelt å legge inn noen kraftuttrykk her og der, slik at de skjønner at vi mener alvor.

Hjörleifur Guttormsson (Ab): Fru præsident! Jeg forstår den norske miljøminister således, at der ikke er enighed i ministerrådet om at reagere, som han gerne havde set det og her med sine ord har givet udtryk for.

Jeg synes, det er helt rimeligt at ønske en forklaring over for denne forsamling på, hvilke af de nordiske lande der ikke reagerer skarpt imod disse planer og direkte opfordrer den engelske regering til ikke at give tilladelse til, at dette værk bliver sat i drift. Et værk, som vil forøge forureningen med radioaktive stoffer fra Sellafield i havet med 900 pct. og i luften med op til 1.300 pct.!

Minister **Thorbjørn Berntsen** (A): Ærede president! Ministerrådet har kommet fram til at vi ikke skal protestere mot etableringen av "THORP", men at vi skal fastslå meget klart at alle de regler som gjelder for utslipp av radioaktivitet, må holde seg innenfor rammen av de konvensjoner som gjelder, og som er vedtatt internasjonalt. Noe mer har jeg for så vidt ikke å si i sammenhengen.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 30: Fråga till Nordiska ministerrådet angående samnordiskt förslag till Londonkonventionen om förbud mot dumpning av radioaktivt avfall (se s. 1157)

Frågan, ställd av Hjörleifur Guttormsson, har följande lydelse:

Vil de nordiske miljøministre garantere en fuld nordisk opbakning bag det danske forslag, således at det kan behandles som ett fælles-nordisk forslag på de næste møder i Londonkonventionen i juli og november 1993?

Miljøvernminister **Thorbjørn Berntsen** (A): Fru president! De nordiske land har alltid holdt fast ved en felles linje når det gjelder å arbeide for et forbud mot all dumping av radioaktivt avfall i det marine miljø.

Under det siste møtet i Londonkommisjonen høsten 1992 ønsket Danmark, støttet av Norge og Island, at et resolusjonsforslag som gjaldt moratorium for dumping av lav- og middelaktivt radioaktivt avfall i prinsippet skulle vedtas på dette møtet, for deretter å bli vedtatt formelt på neste års møte i Londonkommisjonen. Det danske forslaget fikk god mottakelse, selv om USA og Storbritannia var helt avvisende til et forbud mot dumping. I likhet med Finland og Sverige mente imidlertid en rekke land at tidsplanen i det danske forslaget var for knapp, og at det krevdes ytterligere et år for å gjennomføre revisjonen. Det danske forslag innebar også en forsering av arbeidet i forhold til den opprinnelige timeplanen som var foreslått av sekretariatet.

Det som skjedde under Londonkommisjonens møte sist høst, representerer ikke i substans noe brudd på den felles nordiske linje i spørsmålet om forbud mot dumping av radioaktivt avfall. Det som i spørsmålet refereres som et dansk forslag, gjaldt muligheten for å forsere tidsplanen, noe som altså ble avvist på møtet. Det foreligger således ikke lenger noe dansk forslag i Londonkommisjonen, men vi vil velge å se forslaget om et forbud mot all dumping av radioaktivt avfall i havet som et felles nordisk forslag.

Under de kommende forhandlingsmøter i juli og november i år vil derfor de nordiske land, som under revisjonen av Oslo- og Pariskonvensjonene sist høst, arbeide sammen mot at et forbud mot all dumping av radioaktivt avfall i det marine miljø skal vedtas på de kommende møter i Londonkommisjonen.

Hjörleifur Guttormsson (Ab): Jeg takker ministerrådet for svaret.

Man kan sige med optimisme, stor optimisme - især om det, som nu er lovet i denne sammenhæng - at man vil arbejde for en forbedring af nordisk sammenhold i dette ganske alvorlige spørgsmål.

Men det er altså helt klart, at Sverige og Finland ikke var medforslagsstillere sammen med de tre andre nordiske lande af forslag nr. LDC 15-5-1 om ændringer af Londonkonventionen.

Jeg synes ikke, dette i substans viser støtte til princippet om en fælles nordisk linje, som der bliver givet udtryk for i svaret, og som de nordiske

miljøministre vil forsikre os om gælder angående forbudet mod al dumpning af radioaktivt affald. Tværtimod synes jeg, at dette er et brud mod denne linje.

Efter proceduren angående ændring af Londonkonventionen ønsker videnskabsgruppen, den såkaldte Scientific Group, at traktatlandene indleverer deres forslag før den 1. april 1993, og jeg vil spørge ministeren, om han kan forsikre denne forsamling om, at de nordiske lande vil gå sammen angående juridisk bindende forbud mod dumpning af alt radioaktivt materiale - inklusive Sverige og Finland - at de nordiske lande i realiteten går sammen i dette spørgsmål.

Minister **Thorbjørn Berntsen** (A): Ærede president! Jeg vil bare lese opp det jeg sa helt på slutten av mitt første svar her, og det lyder:

Under de kommende forhandlingsmøter i juli og november i år vil derfor de nordiske land, som under revisjonen av Oslo- og Pariskonvensjonene sist høst, arbeide sammen mot at et forbud mot all dumping av radioaktivt avfall i det marine miljø skal vedtas på de kommende møter i Londonkommisjonen. Og det synes jeg helt klart er noe vi står sammen om.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 32: Fråga till Finlands regering angående olika avgiftsregler i Finland och Sverige för pensioner (se s. 1161)

Frågan, ställd av Ingrid Näslund, har följande lydelse:

Är Finlands regering beredd att medverka till att avgiftssystemet för pensioner i Finland utformas så att det inte verkar som ett hinder för pensionärers återflyttning till Finland?

Nordisk samarbetsminister **Norrback** (SFP): Värderade president! Pensionärer som är bosatta i Finland är, i likhet med övriga personer bosatta här, försäkrade enligt folkpensionslagen och sjukförsäkringslagen. Dessa lagar tillförsäkrar alla ett flertal förmåner. Några undantag gäller naturligtvis inte för pensionärer som har återflyttat från Sverige till Finland eller från något annat land, utan dessa är i samma ställning i fråga om rätten till sociala förmåner som alla andra försäkrade.

De försäkrade är skyldiga att betala folkpensionsförsäkringspremier och sjukförsäkringspremier. Pengarna används för finansiering av förmånerna enligt folkpensionslagen respektive sjukförsäkringslagen. Något direkt samband mellan avgifterna och de sociala förmåner som ges föreligger dock inte. Avgifterna går således till den allmänna finansieringen av förmånerna. De avgifter som här har hänvisats till beräknas på grundval av den totala beskattningsbara inkomsten för den försäkrade vid kommu-

nalbeskattningen. Det är således att märka att underlaget för beräkningen av både folkpensionsförsäkringspremien och sjukförsäkringspremien utgörs av alla inkomster för vilka den försäkrade har att betala kommunalskatt, alltså inte endast vissa slag av inkomst, exempelvis pension. Det bör även understrykas att nämnda premier utgår på beskattningsbar inkomst, inte bruttoinkomst.

Sammanfattningsvis tycks det som om riksdagsledamot Näslunds fråga delvis bygger på en del missuppfattningar. Det finska systemet med avgifter för pensioner och andra sociala förmåner stämmer överens med både andan och bokstaven i den nordiska konventionen om social trygghet. Det är svårt att se avgiftssystemet som ett verkligt hinder för återflyttning av pensionärer från Sverige till Finland samt att det skulle föreligga behov av att av den här orsaken utforma detta system på ett nytt sätt.

Liisa Rulander[1] (kds): Fru president! Jag tackar för svaret, men jag är inte överens med minister Ole Norrback om att frågan skulle bygga på någon större missuppfattning. Det instrument som politiker har till sitt förfogande när de vill avge en politisk viljeyttring är den ekonomiska styrningen. Varje förändring i avgifts- eller skattesystemet påverkar människors handlande. Det är ju också avsikten. Även om det är som minister Ole Norrback anger i sitt svar att avgiftssystemet inte är ett verkligt hinder, påstår jag nog att det är en signal som uppfattas negativt.

Med tanke på att vi står inför frågan om inträde i en större gemenskap än Norden, nämligen den Europeiska gemenskapen ligger det nära till hands att lyfta fram den vision som kommer att bli verklighet, oberoende av om Finland eller något annat nordiskt land kommer att finnas med i EG i en framtid. Det har sagts mig att en miljon finländare har emigrerat under de 75 senaste åren av Finlands historia. Rörligheten hos människorna kommer att öka i framtiden. Det är nödvändigt att ge tydliga besked till dem som väljer tjänst i ett annat land i stället för den arbetslöshet som rådet i fosterlandet.

Det beslut som nu gäller uppfattas av de drabbade såsom mycket hastigt tillkommet, ja nästan retroaktivt. Samma problem har uppstått i motsatt riktning, alltså för dem som får någon pension utbetald från Finland till Sverige. Min fråga är: Finns det någon förståelse för den reaktion som denna åtgärd har föranlett hos de människor som inte har haft möjlighet att agera i frågan?

Minister **Norrback** (SFP): Värderade president! Jag är inte säker på om jag riktigt förstått alla nyanser i frågan. Det väsentliga, som jag ser det, är att våra sociala välfärdssystem är koordinerade mellan de nordiska länderna. Jag tycker inte att den här avgiften utgör ett hinder eller bryter mot det system som vi har.

---

[1] Suppleant för Ingrid Näslund.

Ifråga om integrationen är det viktigt att också slå vakt om det sociala välfärdssystem som vi har. Det är sant att rörligheten kommer att öka. Däremot utgår jag från att arbetslösheten varken i Finland eller i något annat nordiskt land blir bestående. Under alla omständigheter måste vi samla in pengar för att kunna stå för den sociala tryggheten. Det är tanken bakom det system som vi har.

Sedan är det naturligtvis rimligt att det skall finnas möjligheter till en viss prövning och en viss rörlighet i enskilda fall. Jag har inte kompetens att göra en bedömning av den frågan i detta sammanhang.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 33: Fråga till Nordiska ministerrådet angående genomförandet av Nordiskt samarbetsprogram inom bygg- och bostadssektorn (se s. 1163)

Frågan, ställd av Lena Öhrsvik, har följande lydelse:

Vad tänker Nordiska ministerrådet göra för att trygga genomförandet av det nya samarbetsprogrammet och de nya handlingsplanerna inom bygg- och bostadssektorn?

Nordisk samarbeidsminister **Berge** (A): President! På boligministerkonferansen i Oslo 26. januar ble den framtidige struktur og de framtidige prioriteringer innen det nordiske samarbeidet drøftet generelt og spesielt det framlagte handlingsprogram om en videreføring av det tidligere vedtatte samarbeidsprogram for bygge- og boligsektoren. Det ble vedtatt at embetsmannskomiteen, EK-bygg, skulle arbeide videre med handlingsprogrammet innenfor de rammer som blir lagt til grunn for det nordiske samarbeidet etter Nordisk Råds sesjon i Oslo 1.- 4 mars d.å. Resultatet av behandlingen i EK-bygg skulle deretter tas opp på et senere boligministermøte i løpet av året.

På møte i Oslo 4. mars skal samarbeidsministrene vedta et budsjettdirektiv for prioriteringer og budsjettprosedyrer for årene framover.

Etter behandling og vedtak som ble fattet av boligministrene på boligministermøtet 26. januar d.å. om samarbeids- og handlingsprogrammet for bolig- og byggesektoren, er det Ministerrådets oppfatning at det fortsatt bør gis midler til sektoren for særskilte prioriterte oppgaver. Dette må også ses i sammenheng med den store betydning byggesektoren har for sysselsettingen i de nordiske land.

Lena Öhrsvik (s): Fru president! Det har uppstått oro när det gäller genomförandet av olika samarbetsprogram och handlingsplaner, eftersom det ju är oklart vad som händer med budgetarbetet. Jag utgår dock från att kommunalminister Berge, eftersom han också är samarbetsminister, har ett

särskilt intresse och känner varmt för dessa frågor. Det skulle vara synd att slå sönder sådant som fungerar bra. Jag vill att vi håller liv i det bostadssociala tänkandet i Norden.

Jag tycker att vi skall ha ett vidare perspektiv i dessa frågor och t.ex. våga oss på att påverka EG i en framtid. EG har inget bostadspolitiskt program. Det vet jag. Men EG hade inte heller något socialpolitiskt program från början. Det finns möjligheter för oss att vara pådrivande också i de bostadssociala frågorna.

Jag har redan påbörjat utarbetandet av ett medlemsförslag om att vi skall ge denna sak ett vidare perspektiv, bl.a. med hänsyn till att vi måste föra ut våra bostadspolitiska tankar i Europa. Jag frågar: Skall jag tolka detta svar som att bygg- och bostadsfrågorna fortsättningsvis kommer att prioriteras högt i det nordiska samarbetet?

Minister **Berge** (A): President! Først vil jeg takke for komplimenten, nemlig at jeg føler varmt for disse spørsmålene - det kan jeg bekrefte. Dessuten forstår jeg det slik at riksdagsledamot Lena Öhrsvik vil sørge for at jeg fortsatt holdes varm ved at det allerede nå bebudes et medlemsforslag om saken.

Jeg skal selvfølgelig ta med meg disse synspunktene som er kommet til uttrykk i denne spørsmålsrunden her, også i den videre budsjettprosess. Som norsk samarbeidsminister vil jeg sitte strategisk til i den prosessen, men jeg vil finne det uforsvarlig her og nå å love konkrete penger, da vil jeg love noe på vegne av mine kolleger som jeg strengt tatt ikke har fullmakt til, men jeg har selvfølgelig notert det som er sagt.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 34: Fråga till Nordiska ministerrådet angående upphävande av dödsdomen över Salman Rushdie (se s. 1164)

Frågan, ställd av Riitta Saastamoinen, har följande lydelse:

Vilka åtgärder tänker Nordiska ministerrådet vidta för att påverka den internationella opinionen och kräva att dödsdomen över Salman Rushdie upphävs?

Kulturminister **Åse Kleveland** (A): President! De nordiske regjeringer har helt siden den iranske dødsom over forfatteren Salman Rushdie arbeidet aktivt for å få tilbakekalt dommen overalt hvor det har vært naturlig og hensiktsmessig.

Både i FNs generalforsamling og i FNs Menneskerettighetskommisjon har vi ved en rekke anledninger gitt uttrykk for dyp bekymring over Irans krenkelse av menneskerettighetene generelt og av ytringsfriheten spesielt,

og vi har oppfordret Iran til å oppheve dødsdommen. Vi har medvirket aktivt til skarpt fordømmende resolusjoner i FNs generalforsamling.

Etter det nordiske utenriksministermøtet i Århus i november i fjor ble de iranske ambassadører i de nordiske hovedsteder innkalt til utenriksdepartementene og meddelt den dype bekymring som gjør seg gjeldende i Norden for menneskerettighetssituasjonen i Iran, og spesielt når det gjelder situasjonen for Salman Rushdie.

FNs menneskerettighetskommisjon møtes i disse dager i Genève. Der tar vi opp igjen denne saken, i innlegg og resolusjonsforslag. For de nordiske regjeringer og for en nordisk opinion er og blir det uforståelig og uakseptabelt at et menneske skal kunne dømmes til døden fordi han har skrevet en bok, uansett innhold. Vi vil derfor opprettholde vårt press overfor Iran, med bred internasjonal tilslutning.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 35: Fråga till Norges regering angående ansvar för kosovoalbanska flyktingar (se s. 1165)

Frågan, ställd av den vänstersocialistiska gruppen, har följande lydelse:

Vil samarbeidsministeren ta initiativ til et felles nordisk ansvar for de som har søkt tilflukt i Norden og en framtidig fordeling av flyktninger mellom de nordiske landene?

Justisminister **Grete Faremo** (A): Ærede president: Siden det i begrunnelsen for spørsmålet vises til den norske regjerings politikk, vil jeg redegjøre kort for vår beslutning fra februar i år.

I juli 1991 besluttet norske myndigheter å stanse tvungen uttransportering til Kosovo for personer som hadde fått avslag på sine asylsøknader. Dette var dels begrunnet i krigsutbruddet i Kroatia og dels i det påfølgende jugoslaviske vedtak om mobilisering til den føderale jugoslaviske hær. Militærvegring i forhold til mobiliseringsvedtaket kunne medføre dødsstraff. Sverige var også blant de land som på dette tidspunkt var varsom med tvungen uttransportering til Kosovo. Mobiliseringsordren ble trukket tilbake sommeren 1992.

Den norske regjering drøftet situasjonen i januar i år. På bakgrunn av at mobiliseringsordren var trukket tilbake, kom man til at det ikke lenger var grunnlag for å opprettholde den selvpålagte uttransporteringsbegrensningen fra sommeren 1991. Sverige hadde allerede høsten 1992 gjenopptatt tvungen uttransportering til Kosovo.

Regjeringens beslutning innebærer at den enkelte asylsøker vil få sin sak gjennomgått på nytt, med sikte på å få klarlagt om det etter en ny individuell vurdering er grunnlag for å innvilge oppholdstillatelse i Norge.

Det er politisk uenighet i Norge omkring vurderingene av forholdene i Kosovo. På bakgrunn av den informasjon og kunnskap norske myndigheter har om forholdene i området, bl.a. innhentet gjennom albanske menneskerettighetsorganisasjoner og politiske partier, er det ikke grunnlag for å hevde at albanerne i Kosovo på generelt grunnlag kan vurderes som flyktninger i henhold til flyktningkonvensjonen. Dette støttes også av FNs høykommissær for flyktningers uttalelser og anbefalinger, hvor det bl.a. fremgår at høykommissariatet ikke har grunnlag for å motsette seg returer til området dersom den enkelte har fått en grundig og individuell vurdering av sin asylsøknad.

De nordiske land har i lengre tid hatt et nært samarbeid på flyktning- og innvandingspolitikkens område. Gjennom etableringen av Nordisk samrådsgruppe for flyktningspørsmål har man bl.a. kunnet utveksle erfaringer og drøfte nordisk samarbeid på dette området. Dette gjelder både i forhold til asylsøkende og til de såkalte kvoteflyktninger, hvor man tar ut flyktninger for bosetting i samråd med Høykommissæren. De nordiske lands lovgivning på området har, til tross for en del ulikheter, også mange likhetspunkter. Felles for de nordiske land er at alle har undertegnet Flyktningkonvensjonen, og denne ligger i bunnen både for det enkelte lands utforming av flyktningpolitikken og det nordiske samarbeidet på området.

Til tross for dette har man imidlertid hittil ikke sett det som aktuelt å innlede et samarbeid som innebærer en formalisert politisk tilnærming på området i den retning at de nordiske land blir et felles område for asylsøkende og flyktninger. Det er derfor opp til det enkelte nordiske land til enhver tid internt å utforme sine flyktning- og innvandringspolitiske standpunkter.

Den norske regjering er i utgangspunktet også skeptisk til et formalisert byrdefordelingskonsept mellom de nordiske land.

De nordiske land har imidlertid gjennom passkontrolloverenskomsten, som ble inngått i 1957, i en viss utstrekning regulert inn- og utreise i et felles nordisk område. Det kan også til dels være tilfeldig hvilket land asylsøkende velger å reise til.

Verden står i dag overfor et massivt flyktningproblem. Situasjonen i det tidligere Jugoslavia har alene ført til at ca. 3 millioner mennesker er på flukt, flesteparten av disse fra krigsområdene i Kroatia og Bosnia-Hercegovina. I dag skjer det en byrdefordeling gjennom støtte til FNs høykommissær for flyktninger, og uttak av flyktninger for midlertidig eller varig bosetting i Norge. I tillegg kanaliseres hjelp bl.a. via uavhengige hjelpeorganisasjoner direkte til flyktningenes nærområder. Denne formen for byrdefordeling rekker videre enn hvis en bare skulle involvere de nordiske land.

Vi ser det som nødvendig og ønskelig å fortsette det internasjonale samarbeidet de nordiske land allerede har etablert på området.

Kjellbjørg Lunde (SV): President! Eg skal få takke for svaret, som i liten grad relaterte seg til det som var mi hovudutfordring i spørsmålet mitt,

nemleg eit fellesnordisk ansvar for dei som har søkt tilflukt i Norden, og ei framtidig fordeling av flyktningar ut frå eit byrdefordelingsprinsipp som kunne virke litt meir rimeleg enn det som er dagens situasjon.

Eg meiner at vi bør erkjenne at situasjonen er så spent i Kosovo at det er lite forsvarleg å sende flyktningane tilbake dit pr. i dag. Derfor er det behov for alternative reaksjonsformer, og det kan m.a. tyde ei byrdefordeling mellom dei nordiske landa når det gjeld å gje vern til desse flyktningane for kortare eller - det kan dessverre kome til å vise seg - for lengre tid.

Statsråden seier at ein imidlertid ikkje har "sett det som aktuelt å innlede et samarbeid som innebærer en formalisert politisk tilnærming på området, i den retning at de nordiske land blir et felles område for asylsøkende og flyktninger." Men er det ikkje nettopp det den situasjonen vi no er oppe i, viser behovet for? Eg er skuffa over dette svaret frå vår statsråd her.

Eg stilte eit par spørsmål til Carl Bildt i går, og han var faktisk opnare for å erkjenne behovet for dette enn justisminister Faremo er her i dag. Han var òg så pass åpen at han erkjenner det som er problemet, at ein kvar er seg sjølv nærmast, at det er stor grad av egoisme frå kvart land når ein ikkje er i stand til å samordne dette. Derfor vil eg spørje statsråd Faremo igjen om ho ikkje ser at det er behov for eit fellesnordisk initiativ på dette området.

Minister **Grete Faremo** (A): President! Så vidt jeg kan se, gav svaret faktisk svar på veldig mange av de forhold som spørreren nå mente hun ikke hadde fått svar på, så slik sett vil jeg jo be henne lese svaret nok en gang. Det var et svar som gav uttrykk for hvilken nasjonal politikk de ulike nordiske land fører, men hvor det ble gjort rede for det nordiske samarbeidet som likevel eksisterer på dette området.

Det var også en vurdering av forholdene i Kosovo. Som det fremgikk av mitt svar, er det ulik vurdering av situasjonen i Kosovo, men vi baserer altså vår politikk på samråd med de organisasjoner som ble nevnt i svaret.

Jeg kan også se at det kan være synspunkter på behov for et tettere samarbeid på dette området. I svaret er det redegjort nøyaktig for hvilket samarbeid som er på dette området, og jeg vil også trekke fram det som ble sagt sist i svaret, nemlig at gjennom et så tett samarbeid med Høykommissæren som mulig, gjennom en så god hjelp som mulig til å avhjelpe forholdene på stedet, tror jeg vi faktisk her har virkemidler som er gode, men som klart kan forbedres.

Kjellbjørg Lunde (SV): President! Statsråden kan gjerne klamre seg til håpet om at vi kan yte meir humanitær hjelp i tidlegare Jugoslavia og dermed tru at vi kan demme opp for den flyktningstrømmen som vi no kan vente.

Eg tør diverre ikkje vere så optimistisk, om vi ikkje eingong i Norden klarar å koordinere vår politikk på ein effektiv måte slik at vi slepp å ha

dei uverdige tilstandane som vi har no, at folk som blir avvist og skal sendast tilbake frå Sverige, flyktar til Noreg. Vi har fatta våre vedtak i den norske regjeringa som gjer at desse folka ikkje får vere her heller, og så har vi dei gåande over grensene. Dette ein så uverdig situasjon at eg trur ein lyt gå laus på det litt meir offensivt enn vi har høyrt før i dag. Tidlegare i dag var statsråd Norrback oppe og svarte på to liknande spørsmål, og det han sa der, var nokså skremmande. Han skilde i det heile ikkje mellom flyktningar som kjem såkalla illegalt inn, og dei som profitterer på dette og utfører kriminelle handlingar.Det var i det heile ei smørje alt det han omtala, og det høyrdes for meg ut som det kunne vere spesialavfall eller narkotika og ikkje ulukkelege menneske. Og så snakka han om koordinering i nordisk regi. Det var å sette dei baltiske landa i stand til å bygge opp ein infrastruktur på dette området slik at dei kunne ratifisere internasjonale konvensjonar og bli første asylland. Kvifor det - skal dei vere ein buffer, slik at vi slepp å få mennskelaster over Østersjøen til våre område? Er det det som skal vere nordisk politikk, eller skal vi no vedgå at vi har eit ansvar, og at vi ikkje kan tru at vi kan sende tilbake 70 000 Kosovo-albanarar eller folk frå tidlegare Jugoslavia frå Sverige og dei få tusen som vi har her hos oss? Det kjem nemleg ikkje til å skje, for det er en stor opinion mot dette, og statsråden har ikkje politistyrkar til å klare å gjennomføre dette.

Minister **Grete Faremo** (A): President! Alle asylsøkere som kommer til Norge, har rett til å få lik behandling etter det regelverket vi har. Vi har drøye 2.000 asylsøkere fra Kosovo sittende i norske mottak, og med det vedtaket Regjeringen har fattet, vil det bli gitt en fornyet individuell vurdering for hver eneste søker. Retur vil skje under betryggende former. Vi har fulgt situasjonen i Kosovo tett i hele perioden, og vi vil også forsterke muligheten for å overvåke returer i tiden framover. Vi har tatt opp et forslag fra Det norske Flyktningeråd. Vi drøfter det nå sammen med Høykommissæren for å etablere nok en mekanisme for slik betryggende overvåking.

Det er også et spesielt mandat gitt KSSE-misjonen om å følge menneskerettighetssituasjonen for de som er returnert fra Nord-Europa. Dette mener jeg alle er viktige tiltak som kan trygge situasjonen for de som returnerer til Kosovo, som opplagt er i en vanskelig situasjon.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 36: Fråga till Sveriges regering angående bättre service på eget språk för finska åldringar och långtidssjuka i Sverige (se s. 1166)

Frågan, ställd av Marjatta Vehkaoja, har följande lydelse:

Vilka åtgärder avser den svenska regeringen att vidta, och med vilken tidtabell, för att rikta samhällets stöd till sådana för finska åldringar och långtidssjuka avsedda vårdtjänster som garanterar service på eget språk?

Socialminister **Westerberg** (fp): Fru president! Marjatta Vehkaoja frågar vilka åtgärder Sveriges regering avser vidta - och när - för att ge finska åldringar och långtidssjuka i Sverige vårdtjänster på eget språk, dvs. finska. Jag förstår att frågeställaren vill lyfta fram de finskspråkiga invandrarnas behov av service på det egna språket, men tillåt mig att helt kort sätta in frågan i ett vidare perspektiv.

I Sverige lever f.n. mellan 90 000 och 100 000 invandrare som är över 65 år gamla. Denna population är dels synnerligen heterogen med avseende på ursprungsland och modersmål, dels mycket ojämnt spridd över landet. Totalt sett växer den emellertid mycket snabbt. I Stockholms län exempelvis är situationen den att 10 procent av de äldre är födda utomlands, och redan vid sekelskiftet beräknas andelen utrikesfödda äldre uppgå till 18 procent. Denna utveckling ställer ansvariga instanser, framför allt kommuner och landsting, inför stora och växande krav när det gäller omsorgen och vården av äldre. Här kommer sannolikt att finnas stort behov av både kommunala och olika privata initiativ, inte minst från invandrarnas organisationer. Frågan om ekonomiskt stöd till de privata initiativen är huvudsakligen en kommunal angelägenhet. Från principiell synpunkt ser regeringen positivt på att sådant stöd utgår.

Vad särskilt beträffar den finskspråkiga gruppen vill jag betona, att denna i kraft av sin storlek har goda möjligheter att påräkna service på sitt eget språk. Kommuner och landsting har en väl utbyggd tolkservice, och tillgången på finskspråkig personal inom vårdyrkena är relativt god. Förutsättningarna för att starta fristående finskspråkiga skolor har kraftigt förbättrats, vilket ökar möjligheterna att varaktigt trygga tillgången till finskspråkig personal i bl.a. sjukvården och äldreomsorgen.

I vissa fall har särskilda avdelningar inom äldreomsorgen inrättats för finskspråkiga, men det har också förekommit fall där sådan verksamhet har fått begränsas eller läggas ner på grund av bristande underlag då för få personer har anmält sig till tillgängliga platser.

Sverige och Finland har ett gemensamt organ (SFINKS) för social-, hälso- och sjukvårdsfrågor, där såväl regeringar som kommun- och landstingsförbund och invandrarorganisationer är representerade. SFINKS beslutade vid sitt senaste sammanträde att äldrefrågorna skall ägnas stort utrymme i kommitténs verksamhet, och jag kan försäkra Marjatta Vehkaoja att den svenska regeringen ägnar de äldre invandrarnas, inklusive de finskspråkiga invandrarnas, situation stor uppmärksamhet. Någon

särskild tidtabell för insatser från regeringens sida har vi emellertid inte funnit anledning att utarbeta.

Marjatta Vehkaoja (SDP): Kiitos vastauksesta. En ole kuitenkaan tyytyväinen ministeri Westerbergin vastaukseen, sillä se kyllä aliarvioi suomalaisten kokeman ongelman. Hän rinnastaa vastauksessaan Ruotsissa asuvat suomalaiset mihinkä tahansa maahanmuuttajaväestöön. Näin probleema saadaan näyttämään monimutkaisemmalta kuin se on. Ministeri ei vastauksessaan lupaa mitään konkreettista parannusta nykytilanteeseen.

Suomalaiset ovat vaatineet itselleen etnisen ja kielellisen vähemmistön asemaa Ruotsissa. Ruotsissa on asunut pysyvästi suomalaisväestöä Suomen ja Ruotsin yhteisen historian alusta asti. Täällä puhutaan lämpimästi vähemmistöistä.

Villakoiran ydin näyttää olevan siinä, keille vähemmistöstatus annetaan. Tulisi olla Pohjoismaiden neuvoston yhteinen ja suurin huolenaihe, ettei edes 300 000 henkilön kokoinen suomalaisväestö ole Ruotsissa saanut tunnustettua vähemmistöasemaa. Ehkäpä tämä asia on näin siksi myös, että se tietäisi runsaita lisäkustannuksia Ruotsin valtiolle.

Tämän edellä olevan perusteella kysyn vielä ministeri Westerbergiltä: Suhtautuisiko hän suomalaisten vaatimuksiin omakielisistä palveluista vanhushuollossa ja pitkäaikaissairaanhoidossa myönteisemmin, jos suomalaiset olisi tunnustettu etniseksi ja kielelliseksi vähemmistöksi Ruotsissa?

Marjatta Vehkaojas anförande i svensk översättning:
Tack för svaret. Jag är dock inte nöjd med minister Westerbergs svar som nog underskattar finnarnas problem. I sitt svar likställer han de finnar som bor i Sverige med vilken som helst invandrargrupp. Då ser problemet mer komplicerat ut än det i själva verket är. I sitt svar ger ministern inga konkreta löften om en förbättring av nuläget.

Finnarna har krävt en etnisk och språklig minoritetsstatus i Sverige. Det har funnits fast bosatta finnar i Sverige från och med början av Finlands och Sveriges gemensamma historia. Här talas det varmt om minoriteter.

Pudelns kärna verkar vara vem som skall få minoritetsstatus. Det borde vara ett gemensamt och stort bekymmer för Nordiska rådet att en finsk befolkning på 300 000 personer inte fått erkänd minoritetsstatus i Sverige. Kanske beror det också på att det skulle medföra stora tilläggskostnader för den svenska staten.

Hänvisande till det ovan sagda frågar jag minister Westerberg: Skulle han ha en positivare inställning till finnarnas krav om tjänster på eget språk inom åldringsvården och långtidssjukvården om de finskspråkiga var en erkänd etnisk och språklig minoritet i Sverige?

Minister **Westerberg** (fp): Fru president! Vi tillämpar inte i Sverige en särskild minoritetspolitik och har inte heller några planer på att införa en sådan politik. Däremot har regeringen nyligen tillsatt en stor invandrarutredning, som skall gå igenom situationen för invandrarna i Sverige. I direktiven för utredningen har vi särskilt understrukit att de finska invandrarna intar en särställning, dels på grund av Finlands närhet, dels därför att den gruppen är större än någon annan invandrargrupp.

Men det avgörande för möjligheterna att erbjuda en speciell service är naturligtvis till sist det underlag som finns. Som jag sade i svaret finns det områden i Sverige där underlaget är tillräckligt stort för att man skall kunna utveckla en bra service, men det är inte realistiskt att räkna med att vi i längden kan göra det överallt.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 37: Fråga till Nordiska ministerrådet angående intensivare samarbete i syfte att förstärka den nordiska välfärdsstatsmodellen (se s. 1167)

Frågan, ställd av Marjatta Vehkaoja, har följande lydelse:

Kommer ministerrådet att föra en samnordisk diskussion om värderingar och mål när det gäller den nordiska välfärdsmodellens framtid?

Socialminister **Westerberg** (fp): Fru president! Jag vågar säga, att frågan om den nordiska välfärdsmodellens framtid är ett tema, som finns på dagordningen för ministerrådet i olika sammansättningar.

Den nordiska välfärdsmodellen är ju inte en begränsad sektors modell utan rör grundläggande värderingar som berör flera områden, t.ex. arbetsmarknads-, social- och jämställdhetspolitiken.

Socialministrarna diskuterade denna fråga senast vid sitt möte i Hindsgavl, Danmark, i höstas.

Ministerrådet vill understryka att grunden för den nordiska modellen - en välfärdsstat där alla får omsorg och skydd på samma villkor - står fast också inför ett fördjupat europeiskt samarbete.

Jag kan nämna, att vi på det nordiska socialpolitiska området kompletterar EES-reglerna med nordiska konventioner om socialförsäkring och socialt bistånd, framför allt för att bevara den del av den nordiska modellen som tillförsäkrar alla social trygghet.

Låt mig också nämna att den svenska regeringen nyligen har tillsatt flera konsekvensutredningar för att belysa vad olika former av integration i Europa kan komma att betyda, bl.a. för välfärds- och jämställdhetspolitiken.

Vidare har nyligen ett projekt avslutats om den nordiska välfärdsmodellens framtid.

Fru president! Sammanfattningsvis tror jag att jag törs säga, att den nordiska modellen är en stående punkt inte bara på social- och hälsovårdsministrarnas dagordning utan också på andra ministrars.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 39: Fråga till Nordiska ministerrådet angående nordisk beredskap när det gäller narkotikasmuggling (se s. 1170)

Frågan, ställd av Eeva-Liisa Moilanen, har följande lydelse:

Vilka åtgärder tänker de nordiska regeringarna vidta för nordisk beredskap när det gäller att bekämpa narkotikasmuggling från Ryssland till Norden?

Justisminister **Grete Faremo** (A): Ærede president! Samarbeidet mellom kontrolletatene politi og toll i Norden er i dag et forbilde for mange land. De nordiske land har innenfor narkotikabekjempelsen et formalisert samarbeid, forkortet PTN, hvor formannskap og sekretariatfunksjonen går på omgang mellom de nordiske landene. For tiden innehar Finland funksjonen. Det foreligger egne retningslinjer utarbeidet av de nordiske justisministrene for hvordan samarbeidet skal utøves. Organet har avgitt rapport om sin virksomhet til de respektive nordiske lands justisministre.

Av de viktigste arbeidsoppgavene kan nevnes den nordiske narkotikasambandsmannsordningen. Utplasserte tjenestemenn i aktuelle produksjons- og transittland arbeider for hele Norden - ikke bare for det land de er utplassert fra. For tiden er det utplassert nordiske sambandsmenn i England, Hellas, Kypros, Nederland, Pakistan, Polen, Spania, Thailand, Tyrkia, Tyskland, Ungarn, Østerrike og Tallinn. Det arbeides for tiden med planer for ytterligere utplasseringer i Øst-Europa, bl.a. i St. Petersburg, Moskva, Murmansk m.v.

Finland, Sverige og Norge har gått sammen om et felles etterretningsprosjekt hva angår kriminalitet fra Øst-Europa. Finland, som har de største problemene på dette området, er ansvarlig.

Det kan nevnes at PTN også har arbeidet med en rekke felles tiltak, bl.a. felles instrukser, blanketter, informasjonsutveksling, grensesperrer osv. I internasjonale narkotikamøter står vi i størst mulig grad sammen som en gruppe på vegne av Norden. Inneværende år vil PTN avvikle et felles nordisk kurs for ledere av de nasjonale sentrale etterretningsenhetene.

På de langt fleste områder har PTN bidratt til at Norden har blitt et eksempel for andre land på hvordan politi- og tollmyndigheter kan samarbeide i kampen mot narkotikaproblemene. Et bredere internasjonalt samarbeid også i tilknytning til EF vil i tillegg kunne berøre flere av de nordiske landene. Dette internasjonale samarbeidet vil også bidra til å styrke bekjempelsen av denne typen kriminalitet.

Innenfor narkotikabekjempelsen i Norden sorterer også Nordisk Kontaktmannsorgan. Dette organet er et forum for utveksling av kunnskaper og erfaringer i narkotikabekjempelsen generelt. Organet har siden 1991 blitt et permanent organ under Nordisk Ministerråd. Det utveksles informasjon og erfaring mellom delegatene og representanter fra PTN som er til stede. Organet initierer prosjekter av ulike typer, bl.a. angående HIV-smittede og AIDS-syke misbrukere, seminarer for sammenligning av rettsavgjørelser i narkotikaforbrytelser landene imellom og forskning når det gjelder behandling og rehabilitering osv.

Det kan nevnes at Kontaktmannsorganet har under forberedelse et narkotikamøte i Tallinn kommende vår. Møtet, som er for narkotikaansvarlige personer i de baltiske statene, vil ta for seg narkotikabekjempelsen mellom de deltakende land.

På et nordisk justis- og sosialministermøte i Stockholm 23. januar 1990 ble det nordiske narkotikasamarbeidet drøftet.

Man var enige om en nordisk 8-punkts handlingsplan, som utløper inneværende år. Planens punkter er følgende:

- Misbrukerutviklingen skal følges nøye.
- Det forebyggende arbeidet skal prioriteres.
- Det skal gjøres spesiell innsats mot de misbrukere som er mest belastet.
- De nordiske landene skal sammen i internasjonale organisasjoner arbeide aktivt for at åpne grenser i Europa ikke fører til en økt spredning av narkotika.
- Det skal skje et samarbeid om lovstifting og rettstillempinger med henblikk på ratifisering av den nye narkotikakonvensjonen.
- Man skal fortsette samordningen av politi- og tollinnsats mellom de nordiske landene og de ulike produsent- og transittland.
- Det bør skje en ytterligere effektivisering av det operative samarbeidet mellom politi- og tollmyndighetene i Norden.
- Det pågående samarbeid hva angår analyser av narkotika, bør fortsette og videreutvikles.

Det vil bli foretatt en evaluering av innsatsen på de ulike områder, og ny nordisk handlingsplan vil bli utarbeidet. I forberedelsene til dette arbeidet vil man trekke med de ulike organer som arbeider med narkotikaproblemene i Norden.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 40: Fråga till Nordiska ministerrådet angående åtgärder för en nordisk näringspolitisk handlingsplan för infrastrukturen i Norden (se s. 1171)

Frågan, ställd av den socialdemokratiska gruppen, har följande lydelse:

Vilka åtgärder har ministerrådet vidtagit för att åstadkomma en nordisk näringspolitisk handlingsplan för infrastrukturen i Norden?

Nordisk samarbetsminister **Norrback** (SFP): Värderade president! Det sker löpande kontakter mellan berörda nationella myndigheter om pågående och planerade nationella infrastrukturprojekt. Dessa kontakter syftar bland annat till att knyta samman förbindelser mellan de nordiska länderna men också mellan Norden och det övriga Europa.

Som det har framgått av några ministerrådsinlägg under denna session, så arbetar de nordiska länderna med att peka ut ett antal konkreta projekt som skall knyta samman våra väg- och järnvägsnät samt färjetrafik med utgångspunkt i befintliga nationella planer. Detta arbete har fått politisk uppbackning av såväl statsministrarna som av finans- och kommunikationsministrarna. Kommunikationsministrarna har gett ämbetsmännen i uppdrag att snabbutreda dessa frågor. På ekonomi- och finansministrarnas område bedrivs ett arbete i syfte att undersöka om det går att påskynda genomförandet av infrastrukturinvesteringar av nordiskt intresse. I det arbetet skall också den Nordiska investeringsbankens ökade ansvar utredas, främför allt när det gäller att medverka i finansieringen av infrastrukturprojekt i Norden men också i våra närområden. Resultat från detta arbete kommer också att användas inför mötet mellan ekonomi- och finansministrarna från EG- och Efta-länderna den 19 april.

Ministerrådet anser att det finns exempel på hur det nordiska samarbetet på detta område fungerar i praktiken.

Det sker en nordisk koordinering i ett antal viktiga infrastrukturella projekt i syfte att dels binda samman Norden och Norden med det övriga Europa som på sikt skall skapa underlag för ökad tillväxt och dels att genomföra dessa projekt så snabbt som möjligt för att motverka lågkonjunkturens negativa följder för produktion och sysselsättning.

Hellström (s): Fru president! Jag tackar minister Ole Norrback för svaret, som är tydligare än det jag fick från den svenska regeringen på motsvarande fråga för en tid sedan. Jag får väl tolka detta positivt så, att ministerrådet nu inför sessionen har intensifierat samarbetet också på fackministerområdena i de här viktiga frågorna, som berör både Barentsregionen, Norden och Östersjöområdet.

Finansministrarnas utredning beslöts i Århus. Kan ministerrådet i dag säga någonting om hur långt detta arbete har kommit? Jag förstår att finansministrarna har mötts för någon vecka sedan eller kanske senare än så för att diskutera detta. Finns det konkreta infrastrukturprojekt som finansministrarna nu kan ge en delredovisning om - det är en tilläggsfråga till minister Ole Norrback.

Vår partigrupp kommer att noga och med stor uppmärksamhet följa hur regeringarna och ministerrådet kommer att gå vidare med och bearbeta dessa viktiga frågor.

Det finns flera dimensioner i dem. Nu talar man om ett nordiskt bidrag till de tillväxtpaket som skall diskuteras mellan Efta och EG och som utgår inte minst från initiativ av EG-presidenten Delors. Det är viktigt. Men vi måste vara på det klara med att EG redan före Delors' initiativ har EG ett

väl utvecklat system med infrastruktur och nätverk i såväl transporter och fysiska kommunikationer som intellektuella kommunikationer - både järnvägar och kunskapsvägar - i det transeuropeiska nätverksprogram som har fått en ytterligare hjälp genom att besluten i de frågorna har förenklats i Maastricht.

När Berlinmuren och järnridån föll 1989 befarade nog många att det skulle finnas en risk för att norra Europa skulle marginaliseras om man inte tog egna initiativ här. Vi satte då omedelbart i gång att försöka upprätta samarbete kring Östersjöregionen, sedermera också kring Barentsregionen. Nu finns de möjligheterna, och organen har bildats. Då är det viktigt att också infrastrukturinvesteringarna får spela en betydande roll.

Minister **Norrback** (SFP): Värderade president! Jag kan instämma i det mesta av de åsikter som Mats Hellström gjorde sig till tolk för. Finansministrarnas utredningar skall vara klara före utgången av mars eller till början av april och efter det tar man ställning till dem. Trafikministrarna har igångsatt liknande utredningar, som dessutom är aningen bredare.

Jag håller med om att infrastrukturen i Norden och i Nordens närområgivning är av avgörande betydelse för näringslivets utveckling hos oss; det sker verkligen en hel del på detta område.

Från finländsk sida är vi med om att bygga upp teletrafiken, ljuskablar byggs, det mobila telefonsystemet utvecklas i vår närområgivning. Via-Baltika-projektet är bredare än enbart ett vägprojekt inom Baltikum. Färjtrafiken mellan Östersjöländerna håller på att utvecklas. Det är viktigt att den sakkunskap som de nordiska länderna har koordinerat kommer till användning i dessa frågor. Problemet är att ekonomin, i synnerhet i Sverige och Finland, idag inte kan karaktäriseras som världens bästa. Detta gör naturligtvis att alla investeringar granskas särskilt noggrant och då finns naturligtvis en viss risk att nationella projekt får en högre prioritering än möjligen internationella - en fara som det är bra att vara medveten om men som nödvändigtvis inte heller behöver förverkligas.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 41: Fråga till Danmarks regering angående offentlighetsprincipen inom EG (se s. 1172)

Frågan, ställd av Marit Rotnes, har följande lydelse:

På hvilken måte akter den danske regjering å utnytte sin formannskapsperiode i EF, bl.a. i forbindelse med medlemskapsforhandlingene for de nordiske land, til å arbeide for å sikre innføring av prinsippet om offentlighet i forvaltningen i EFs administrasjon og beslutningsorgan, og også sikre at nasjonal behandling av EF-saker følger dette prinsippet?

Nordisk samarbejdsminister **Flemming Kofod-Svendsen** (KRF): Fru præsident! Allerførst vil jeg understrege nogle ting ud fra det, vi i Danmark har kaldt det nationale kompromis med titlen "Danmark i Europa", som er den EF-politik, som syv af Folketingets otte partier står bag. Dér hedder det bl.a.:

"Danmark skal ikke isoleres, men spille en aktiv rolle i Europas fortsatte udvikling. Et nationalt kompromis danner samtidig udgangspunkt for en ny diskussion i befolkningen om en mere fremadrettet Europapolitik. EF skal demokratiseres, bl.a. for at give større åbenhed og gennemskuelighed i EF's beslutningsproces. Samtidig skal den danske EF-beslutningsproces ændres, så Folketingets medlemmer og befolkningen i højere grad inddrages. Det europæiske samarbejde skal være mere åbent og fleksibelt, således at EFTA-landene samt de Central- og Østeuropæiske lande i højere grad inddrages i samarbejdet. Der vil i Danmark blive afsat midler til et permanent, bredt anlagt oplysningsarbejde om Europa. Folkelige organisationer og bevægelser må inddrages i dette arbejde."

Herudover vil jeg for det første understrege, at ved Det Europæiske Råds møde i Edinburgh den 11. og 12. december 1992 blev der truffet beslutning om en række foranstaltninger, der skal øge åbenheden i Fællesskabet.

- Edinburgh-beslutningen for så vidt angår offentlig adgang til Rådets arbejde omfatter tre dele. For det første åbne orienterende debatter om formandskabets eller Kommissionens arbejdsprogrammer. For det andet regelmæssige og åbne debatter om væsentlige EF-spørgsmål. For det tredje åbne indledende debatter om konkrete forslag fra Kommissionen.

- Under det danske formandskab har der på nuværende tidspunkt været afholdt åbne debatter om formandskabets generelle arbejdsprogram og om arbejdsprogrammet på økonomi- og finansområdet. Når det gjaldt de åbne debatter om formandskabets generelle arbejdsprogram, skete det på udenrigsministermødet den 1. februar 1993, medens debatten om arbejdsprogrammet på økonomi- og finansområdet fandt sted på økonomi- og finansministrenes møde den 15. februar 1993.

- Som bekendt fandt åbningen af tiltrædelsesforhandlingerne med Østrig, Sverige og Finland endvidere sted i et åbent møde. Tilsvarende foregik præsentationen og drøftelsen af Kommissionens prisforslag på landbrugsområdet i et åbent rådsmøde mellem landbrugsministrene den 10. februar 1993.

- Den danske udenrigsminister har endvidere d.d. fremsendt en liste til sine kolleger i de øvrige medlemslande vedrørende yderligere emneforslag til åbne rådsdebatter under det danske formandskab.

Som det andet punkt vil jeg nævne, at det på Det Europæiske Råds møde i Edinburgh tillige blev besluttet at fremskynde Kommissionens rapport om forbedringen af adgangen til de oplysninger, der er tilgængelige for Kommissionen og for andre Fællesskabsinstitutioner, og jeg forventer, at denne rapport vil foreligge i marts/april 1993, og den vil øge offentligheden i Kommissionens udvalg.

Som det tredje og sidste punkt kan jeg sige, at for så vidt angår den danske del af EF-beslutningsprocessen er der indledt overvejelser i vort Markedsudvalg om, hvordan Folketingets medlemmer og befolkningen i højere grad kan inddrages.

Marit Rotnes (A): President! Jeg takker Ministerrådet for det grundige og omfattende svaret og redegjørelsen for hvordan den danske regjeringen nå arbeider på dette området.

Jeg vil bare tilføye at dette er et meget viktig spørsmål, fordi i Norden er offentlighet i forvaltningen et grunnleggende forvaltningsmessig prinsipp. Dette gjelder i siste instans innbyggernes adgang til å få innsyn i myndighetenes behandling og avgjørelser på alle plan i forvaltningen.

Når vi nå utvider vårt samarbeid til et bredere europeisk felt, er det helt avgjørende for oss at vi ikke mister dette offentlighetsprinsippet. Jeg går derfor ut fra at den danske regjering under sitt formannskap ytterligere vil forsterke prosessen med å få innarbeidet den store grad av åpenhet som preger forvaltningen i Norden, også innenfor EFs institusjoner.

Minister **Flemming Kofod-Svendsen** (KRF): Fru præsident! Jeg kan bekræfte, at den danske regering er meget optaget af, at vi får yderligere åbenhed. Og det, spørgeren udtrykte om betydningen af åbenhed og offentlighed, som vi lægger vægt på i den nordiske tradition, er det den danske regering meget magtpåliggende at få inddraget i alle sammenhænge i EF-samarbejdet.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 42: Fråga till Nordiska ministerrådet angående semester- och fritidsguide för handikappade (se s. 1173)

Frågan, ställd av Lena Öhrsvik, har följande lydelse:

På vilket sätt vill ministerrådet stödja framställningen av en nordisk semesterguide för handikappade?

Sosialminister **Grete Knudsen** (A): President! Jeg er helt enig med riksdagsledamot Lena Öhrsvik i at det skal tilstrebes at personer med funksjonshemming har samme muligheter i samfunnet som andre. Dette er også en del av den nordiske velferdsmodellen.

På nordisk plan finnes en rekke aktiviteter for å forbedre funksjonshemmedes muligheter. Jeg vil her kort nevne arbeidet innenfor "Nordiska Nämnden för Handikappfrågor" og dens forsøkssenter for databaserte

hjelpemidler. Siden 1991 har Ministerrådet også gitt støtte til nordisk samarbeid mellom funksjonshemmedes egne organisasjoner.

Utvalget, som arbeider med utkast til en ny nordisk konvensjon om sosial bistand, vil sannsynligvis foreslå at personer med funksjonshemming får mulighet til hjelp ved reiser til nabokommuner i et annet nordisk land på samme måte som i eget land.

Jeg synes umiddelbart at spørsmålsstillerens forslag om en ferie- og fritidsguide for funksjonshemmede høres interessant ut, og jeg har sympati for tanken. Jeg kan imidlertid ikke uten nærmere vurdering av hva det koster og hvilken nytte det gir, gi et konkret tilsagn om støtte her - særlig ikke i en situasjon der vi ikke vet riktig hvordan det fremtidige nordiske budsjettet vil se ut.

Jeg vil likevel love representanten at vi skal ta forslaget opp til nærmere behandling innenfor helse- og sosialsektoren, og ta det opp med de myndigheter som har ansvar nettopp for turisme, ferie og fritid.

Lena Öhrsvik (s): Fru president! Jag tackar för de löften som lämnades här. Jag är glad för dem. Det är viktigt att vi får en lösning på problemet att det är så svårt att få information om det som faktiskt är tillgängligt för rörelsehindrade, vilket jag i första hand har tagit upp i frågan.

Jag vet att det föreligger en ansökan hos ministerrådet om ekonomiskt stöd för en semesterguide. Jag vill bara fråga ministern, om man kan tänka sig att utnyttja den kunskap som finns i berörda organisationer och låta dem göra själva arbetet, med ekonomiskt stöd.

Minister **Grete Knudsen** (A): President! Jeg kan ikke her og nå forskuttere noe som helst når det gjelder budsjettet, men bare vise til at det arbeidet som de funksjonshemmedes egne organisasjoner utfører på dette feltet, er til nytte, ikke minst når det gjelder turisme.

Samtidig er det også viktig å trekke inn de vanlige etatene som har å gjøre med ferie, transport og turisme for den øvrige del av befolkningen. De skal også ha et ansvar for funksjonshemmede.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 43: Fråga till de nordiska ländernas regeringar angående finansiering av Helcoms aktionsprogram för Östersjöns rening (se s. 1175)

Frågan, ställd av Birgitta Dahl, har följande lydelse:

Vilka förslag till finansiering avser de nordiska regeringarna att framföra vid konferensen i Gdansk, enskilt och/eller gemensamt?

Vilka åtgärder har de nordiska regeringarna vidtagit för att säkerställa medverkan från olika finansiella institutioner?

Miljöminister **Sirpa Pietikäinen** (Kok): Fru president! Det kommer att bli ett mödosamt arbete att finna finansieringsmöjligheter för aktionsprogrammet för att skydda Östersjön. Emellertid betonades det redan för ett år sedan som svar på en fråga med ungefär samma innehåll, att programmets verkställighet har påbörjats.

Några helt nya metoder torde knappast komma till användning. En Östersjöfond, finansierad med miljörelaterade avgifter, har föreslagits. Förslaget är värt att utredas grundligt.

Det finns flera internationella finansieringsanstalter som deltog redan i utformningen av aktionsprogrammet och som åtminstone hittills har deltagit i verkställigheten av det. De nordiska länderna kan bidra till Östersjöns rening genom dessa. Två av dem är helt nordiska, nämligen Nordiska investeringsbanken (NIB) och Nordiska miljöfinansieringsbolaget (NEFCO). Förslagen om en förhöjning av NEFCO:s aktiekapital har tagits under behandling av Nordiska ministerrådet.

För finansiering av verkställbarhetsstudier har det upprättats konton i de viktigaste internationella finansieringsanstalterna. Dessa ger emellertid inga bidrag utan bidragen måste komma från t.ex. Danmark, Finland, Sverige, Tyskland och Europeiska gemenskapen, vilka alla har deltagit i utformningen av aktionsprogrammet och även undertecknat den nya konventionen för skyddet av den marina miljön inom Östersjöområdet, dvs. 1992 års Helsingforskonvention. Man bör dock lägga märke till att Tyskland har fullt upp med miljöproblemen i Östtyskland och kan således knappast inom de närmaste åren förväntas göra några väsentliga insatser i Polen, de baltiska länderna, Ryssland eller i de delar av Slovakien, Ukraina och Vitryssland som hör till Östersjöns tillrinningsområde.

Vad kan då de nordiska länderna göra? De bör naturligtvis hjälpa till så gott de kan. Det finns två typer av åtgärder som i synnerhet kommer i fråga.

Dels bör vi ge stöd till utbildning, praktikantutbyte, monitering av miljöns tillstånd, miljörelaterad verksamhet i medborgarorganisationer och uppbyggnad av institutioner. Det sistnämnda kan bestå av t.ex. förstärkning av förvaltningens handlingsförmåga, förnyande av lagstiftning, förbättring av beredskapen att bekämpa olje- och kemikalieolyckor och att reagera vid oväntade miljötillbud m.m. I allt detta har vi redan skridit till åtgärder såväl genom nordiskt samarbete som nationellt.

Dels bör vi göra de insatser för att stimulera miljöinvesteringar som vi bara förmår - och här är det mest fråga om nationella insatser. Märk väl att huvudprincipen bör vara att så gott som alla egentliga investeringsprojekt till största delen finansieras av det land där projektet genomförs. Den internationella hjälpen består dels av verkställbarhetsstudier och konkret projektplanering, dels av lån från internationella finansieringsanstalter till projekt som genom verkställbarhetsstudier befunnits vara trovärdiga och dels - om stadgarna för vederbörande finansieringsanstalt tillåter - av åtgärder som mjukar upp krediterna genom att dessa beviljas räntestöd och statsgaranti av våra länder.

De nordiska länderna lägger vikt vid att man vid mötet i Gdansk klargör de nationella positionerna beträffande finansieringsfrågorna och tar ställning till ansvarsfördelningen mellan berörda internationella institutioner, och i det sammanhanget att också de internationella bankerna och de österuropeiska länderna klart meddelar vad de kommer att förplikta sig till att finansiera och under vilka förutsättningar. Förpliktelserna bör framgå av den deklaration som framläggs för miljöministrarna på själva Gdansk-mötet.

Vi kommer inte att kunna göra underverk. Miljöbelastningen kan minskas och miljöns tillstånd förbättras bara genom ett likadant träget, långsiktigt och ibland utdraget arbete som vi är vana vid redan på hemmaplan. Det bästa är att sådant arbete också för till resultat.

Birgitta Dahl (s): Fru president! Jag tackar för svaret, samtidigt som jag beklagar att det gjorde mig mycket besviken. Det hade karaktären av det som vi i Sverige brukar kalla "goddag-yxskaft". Jag fick inte svar på mina frågor men en serie undanflykter för att förklara att det som skulle bli gjort inte blir gjort.

Det börjar med att man beklagar sig över att jag ställer samma fråga i år som förra året. Att jag ställde min fråga förra året berodde på att redan då hade den försening börjat uppstå som innebär att vi inte kommer till skott med åtagande från de nordiska ländernas regeringar eller finansinstituten på det sätt som ursprungligen planerades.

Jag är verkligen ledsen över att också det här året har gått utan att någonting har hänt och utan att regeringarna kan ge något besked. Det gör att jag tvingas ställa frågan på nytt.

Försök inte fly undan ansvaret genom att t.ex. hoppas på fonden! Vi behandlar den frågan i miljöutskottet. Remissinstanserna har varit mycket onådiga mot förslaget. Jag uppfattar det som ett försök av regeringarna att slippa att själva ta sitt ansvar. Vi har i den svenska riksdagen riktat stark kritik mot den svenska regeringens brister i det här avseendet, och jag är rädd för att det finns skäl att göra så också i de andra nordiska länderna.

Nu slutar svaret med att förpliktelserna bör framgå av den deklaration som framläggs för miljöministrarna på Gdansk-mötet. Jag tycker att det svaret är konstigt. Min första kompletterande fråga är: Vem har ansvaret för det som står i deklarationen - är det Gud, är det ämbetsmännen eller är det ministrarna själva?

Nästa fråga är om svaret skall tolkas så, att de nordiska regeringarna inte har några åtaganden att komma med i Gdansk. Om ni har det, varför får vi då inte veta det?

Sedan har jag hört vid upprepade tillfällen att företrädare för de finansinstitut som med stor entusiasm gick in i det här arbetet har beklagat sig över att man inte får tillräckligt tydliga besked, beställningar och mandat från regeringarna för att kunna engagera sig. Det svar jag nu har fått stärker intrycket av att de har rätt i sin kritik. Därför måste jag upprepa min

fråga: Vilka åtgärder har de nordiska regeringarna vidtagit för att säkerställa medverkan från olika finansiella institutioner?

Minister **Sirpa Pietikäinen** (Kok): Värderade president! Tyvärr finns det inte några enkla svar på komplicerade frågor och komplicerade problem. Vi vet alla att vi måste vara eniga i de nordiska länderna om vi skall fatta sådana beslut där det föreslås nya extra finansiella resurser.

Vi har haft några idéer, t.ex. färjavgift eller naturlotto. För att vara ärlig måste jag säga att det är sant att det inte har varit möjligt för oss att finna några nya stora extra resurser för att finansiera Helcom-programmet. Vi måste också vara ärliga och säga att vi inte kommer att kunna göra underverk. En avgift eller naturlotto skulle inte vara en lösning på de stora problemen.

Vad gäller deklarationen efter Gdansk-mötet ligger naturligtvis det politiska ansvaret hos regeringarna och ministrarna, som skall fatta beslut om de stora riktlinjerna och bestämma vilken roll vi i framtiden skall spela i Helcom-arbetet.

Birgitta Dahl (s): Fru president! Min besvikelse har förstärkts. Om de nordiska länderna inte förmår ta sig an den här frågan med den solidaritet som krävs i de svåra tider vi lever i, blir det ett stort nederlag för oss. Vi har i den svenska riksdagen lagt fram förslag om finansiering och ordning för att sköta detta. Det *går* att göra.

Vad är skälet till att ni ger upp så enkelt, enskilt och gemensamt?

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

Presidenten: Før vi går videre på resten av spørsmålene vil presidenten meddele forsamlingen at det nå er fire spørsmål igjen av de anmeldte spørsmål. Presidenten akter å gjennomføre spørsmål og svar på disse fire spørsmål, og så gå direkte over til der forsamlingen slapp før man begynte på spørsmålene, nemlig på juridisk utvalgs resterende saker, de som ikke er utsatt til i morgen, pluss budsjettutvalgets og økonomisk utvalgs saker. Så presidenten antar at forsamlingen er forberedt på at disse sakene kommer umiddelbart etter at spørsmålene er ferdig.

E 44: Fråga till Danmarks och Sveriges regeringar angående miljökonsekvensen av en fast Öresundsförbindelse (se s. 1176)

Frågan, ställd av Birgitte Husmark, har följande lydelse:

1. Vil den svenske og den danske regering tage initiativ til, at de øvrige nordiske lande samt Østersølandene bliver inddraget i en vurdering af

miljøkonsekvensen af en evt. Øresundsbro - samt at disse lande også bliver inddraget i overvejelserne af alternativer til den foreslåede løsning?

2. Er den danske og den svenske regering enige med det internationale ekspertpanels anbefaling af, at en fast forbindelse over Øresund kun skal bygges under forudsætning af, at der opnås en nul-løsning for vandgennemstrømningen og specielt for saltholdigt vands muligheder for at strømme ind i Østersøen - samt at de modelberegninger, der nu er foretaget, er utilstrækkelige?

3. Hvilke initiativer vil den danske og svenske regering tage for at ændre den dansk/svenske aftale om en fast Øresundsforbindelse, så det bliver muligt at ændre forbindelsen, og så der tages højde for Koncessionsnämndens og det internationale ekspertpanels udtalelser?

Mark- och planminister **Görel Thurdin** (c): Fru president! Den första frågan har jag berört i mitt anförande i går i generaldebatten. Mitt svar på frågan är att den danska och den svenska regeringen redan har involverat länderna runt Östersjön. Miljökonsekvensbeskrivning och ansökan avseende Öresundsförbindelsen överlämnades till staterna runt Östersjön den 22 september 1992 med erbjudande om att framföra synpunkter till den svenska regeringen fram till den 15 december 1992. Svar har inkommit från Finland.

En internationell expertpanel har tillsatts på initiativ av regeringarna i Danmark och Sverige. Östersjöländerna erbjöds i maj 1992 att föreslå kandidater till denna panel för bedömning av konsekvenserna för den marina miljön av en fast förbindelse över Öresund. I panelen, som leds av professor Grey vid Oslo universitet, ingår personer från samtliga stater som lämnat förslag.

Den danska regeringen kommer - innan den slutliga utformningen av Öresundsförbindelsen läggs fast - att skicka ut ett material på remiss i Danmark, vilket också går till Östersjöländerna. Då får Östersjöländerna också möjlighet att värdera de slutsatser och rekommendationer som lämnats av den internationella expertpanelen.

Innan jag går in på den andra frågan vill jag ge en kort bakgrund.

Det framgår redan av avtalet att Sverige och Danmark är ense om att en Öresundsförbindelse skall utföras i överensstämmelse med internationella förpliktelser och att en prövning skall ske enligt respektive stats lagstiftning (art 3 och 4).

Mot denna bakgrund har regeringen i Sverige slagit fast i regeringsförklaringen att en förbindelse kommer att bli föremål för en miljöprövning enligt naturresurslagen, miljöskyddslagen och vattenlagen. Vidare framhålls i regeringsförklaringen att även andra stater skall ha möjlighet att yttra sig.

I sammanhanget är det viktigt att komma ihåg att Sverige och Danmark inte har helt överensstämmande lagstiftning. Denna skillnad i gällande rätt bör man givetvis respektera.

Det är mot denna bakgrund regeringen i Sverige har beslutat att pröva frågan om en fast förbindelse över Öresund enligt naturresurslagen och vattenlagen.

Regeringens prövning enligt naturresurslagen pågår för närvarande sedan det svensk-danska Öresundskonsortiet givit in en ansökan och miljökonsekvensbeskrivning.

När det gäller Birgitte Husmarks andra fråga vill jag erinra om att i regeringsförklaringen slås fast att det avgörande i bedömningen är att den s.k. nollösningen vad gäller vattengenomströmningen mellan Östersjön och Kattegatt kan säkerställas.

Vidare har Sveriges och Danmarks regeringar gemensamt i mandaten för expertpanelens arbete lagt fast att en utgångspunkt för panelens arbete skall vara att bedöma konsekvenserna av varje möjlig åtgärd som erfordras för att den s.k. nollösningen säkerställs. Det visar att Danmark och Sverige har samma höga ambitionsnivå när det gäller vattengenomströmningen.

När det gäller Birgitte Husmarks både andra och tredje fråga är det självklart så att både koncessionsnämndens och den internationella expertpanelens synpunkter kommer att väga tungt och vägas samman med det övriga beslutsunderlaget när regeringen i Sverige gör sin prövning enligt naturresurslagen. Vi är för närvarande mitt inne i det arbetet som är en rättslig prövning. Jag kan därför inte här och nu gå in på värderingar och bedömningar i ärendet.

Birgitte Husmark (SF): Fru præsident! Jeg vil gerne forudskikke, at jeg vil benytte mine to tillægsspørgsmål sådan, at jeg har et tillægsspørgsmål til den svenske regering og et tillægsspørgsmål til den danske regering.

Jeg vil gerne starte med at takke minister Görel Thurdin for svaret. Det var et grundigt svar, og specielt svaret på mit første spørgsmål er jeg meget glad for. Svarene på de to andre spørgsmål er jo ikke specielt konklusive, i og med at man udskyder en beslutning, til diverse retlige og andre runddanse er præsteret.

Men sagen er jo vældig alvorlig, når vi har koncessionsnævnets og ekspertpanelets vurderinger, sådan som de ligger i dag, og vi har nu den svenske regerings udtryk for, at man vil lade vandgennemstrømningen i Øresund være ganske afgørende for den vurdering og den beslutning, man tager.

På baggrund af de ting, vi ved i dag, vil jeg gerne spørge den svenske regering og minister Görel Thurdin, om det ikke indgår i den svenske regerings overvejelser, at en boret jernbanetunnel kan være den eneste mulighed for at leve op til Riokonferencens beslutninger og også for at leve op til beslutningerne om beskyttelse af vandgennemstrømningen gennem Øresund i form af den såkaldte nulløsning. Og er regeringen parat til i givet fald at ændre beslutningen om en bro, sådan at man i stedet bygger en boret jernbanetunnel?

Minister **Görel Thurdin** (c): Fru president! Jag kan inte ge Birgitte Husmark något svar på frågan huruvida man diskuterar en tunnel eller inte. Vi kan inte gå in med bedömningar och värderingar innan den pågående rättsprocessen i Sverige är färdig. Men vi sitter nu med de svar som remissinstanserna har lämnat. Bland de svaren finns förslag till kompletteringar av det beslutsunderlag som har lämnats av dem som har ansökt om broföretaget. Det finns även andra alternativ som har aktualiserats, t.ex. en tunnel.

Vi är mitt inne i arbetet med ett ställningstagande till huruvida det krävs kompletteringar i förhållande till det beslutsunderlag vi har i dag. Samtidigt vill jag säga att eftersom vi har ett internationellt avtal med Danmark, måste vi hela tiden föra en diskussion med den danska regeringen.

Birgitte Husmark SF): Fru præsident! Da denne sag jo angår både den svenske og den danske regering, vil jeg også gerne involvere den danske regering i det problem, som bygningen af en Øresundsbro vil være for Østersøens miljø og for miljøet i det hele taget. Jeg vil gerne spørge den danske regering, om den ny regerings grundlag, "En ny start", betyder, at den danske regering vil tage det internationale ekspertpanels udtalelse så alvorligt, at man kan se det som en mulighed at opgive broløsningen og i stedet for satse på en boret jernbanetunnel under Øresund.

Landbrugs- og fiskeriminister **Westh** (S): Fru præsident! Den danske regering lægger overordentlig stor vægt på miljøet. Det gjorde de partier også, der dannede regering, dengang man indgik aftalen, og derfor står der bl.a. i aftalen, at der skulle nedsættes et ekspertpanel, der skulle vurdere projektet. Når ekspertpanelet havde afgivet sin melding, skulle man vurdere på baggrund af denne.

Det har ekspertpanelet gjort. Ekspertpanelet har sagt, at man sideløbende med projektets videreførelse kan foretage de vurderinger, som ekspertpanelet peger på. Det agter den danske regering at gøre, og vi vil til sommer sammen med den svenske regering drage konklusionerne på grundlag af de miljøoplysninger, der foreligger, og det skal være en løsning, der har så højt et ambitionsniveau, som den svenske regering har givet udtryk for, med hensyn til vandgennemsstrømning.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 46: Fråga till Nordiska ministerrådet angående människorättssituationen i östra Timor (se s. 1178)

Frågan ställd av Satu Hassi, har följande lydelse:

Anser Nordiska ministerrådet det vara tillbörligt att Nordiska investeringsbanken finansierar projekt i Indonesien som gjort sig skyldigt till ett folkmord i Östra Timor?

Har ministerrådet planer på att sända en nordisk delegat till Östra Timor i syfte att reda ut människorättssituationen?

Nordisk samarbeidsminister **Berge** (A): President! Det er slik at Nordisk Investeringsbanks finansielle medvirkning i prosjekt utenfor Norden blir gitt på kommersielle vilkår og tillempes bankmessige prinsipper innen rammen for internasjonale forpliktelser i samsvar med bankens vedtekter.

Bankens utlånsvirksomhet blir fastsatt av eierne, dette gjelder også for hvilke land banken skal gi lån til.

Når det gjelder de menneskerettighetene i Øst-Timor, vil jeg benytte anledningen til å nevne at de nordiske landene gjorde en såkalt demarch til Indonesia i november 1991 og fordømte bruken av vold mot sivilbefolkningen.

Derimot har Ministerrådet ingen planer om å sende en delegasjon til Øst-Timor for å undersøke brudd på menneskerettighetene der. I dette spørsmålet arbeider de nordiske regjeringer innenfor rammen av FN.

Satu Hassi (Vihr.): Fru president! Tack för svaret, som tyvärr inte var helt logiskt enligt min mening. Minister Berge sade att de nordiska länderna i november 1991 har fördömt bruket av våld mot civilbefolkningen i Indonesien. Det var alltså efter att indonesiska trupper hade skjutit 200 människor i Östra Timor, som är ockuperat av Indonesien. Hur kan de nordiska regeringarna som ägare av NIB tillåta att banken finansierar projekt i Indonesien? Jag påpekar att banken anslöt sig till Indonesiens internationella stödgrupp först efter de våldsamma händelserna i Östra Timors huvudstad i november 1991.

Minister **Berge** (A): President! Slik jeg ser det, er det ikke her spørsmål om man har protestert overfor indonesiske myndigheter eller ikke, men det er mer et spørsmål om i hvilken form dette skjer. Jeg tror det mest hensiktsmessig kan skje innenfor rammen av FN-samarbeidet når det dreier seg om flere land kan gå sammen om å fremme en protest.

For øvrig er jeg kjent med at i hvert fall Norge for sin del ved ulike anledninger har tatt opp denne saken med indonesiske myndigheter. Jeg var selv medlem av en delegasjon fra Stortinget som besøkte Indonesia i januar 1992, hvor dette var et hovedtema i våre samtaler med representanter for den indonesiske regjering, og vårt inntrykk var at signalene nådde fram. Jeg er kjent med at man også i ulike andre sammenhenger har benyttet an-

ledningen til å ta opp denne spesielle situasjonen, men man har altså ikke sett det som hensiktsmessig å bruke Den nordiske investeringsbank som et virkemiddel i denne sammenheng. Så det er ikke et spørsmål om holdning til selve saken og de overgrep som har funnet sted, men det er et spørsmål om hvilke reaksjonsmidler som er de mest hensiktsmessige.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 48: Fråga till Nordiska ministerrådet angående sjötransport av plutoniumnitrat från Dounreay till Sellafield (se s. 1180)

Frågan, ställd av Hjörleifur Guttormsson, har följande lydelse:

Vil Nordisk Ministerråd umiddelbart protestere til engelske myndigheder mod den igangværende transport af plutonium nitrat fra Dounreay til Sellafield og tage sagen op i internationale fora?

E 31: Fråga till Nordiska ministerrådet angående reaktion på plutoniumtransport från Europa till Japan (se s. 1159)

Frågan, ställd av Hjörleifur Guttormsson, har följande lydelse:

Hvordan reagerede Nordisk Ministerråd på transporten af plutonium fra Frankrig til Japan i vinter (november-januar), og hvilke skridt vil de nordiske landes regeringer tage for at få bindende internationale regler i stand for at forhindre, at en sådan transport gentager sig?

Ovannämnda frågor behandlades i ett sammanhang.

Miljøvernminister **Thorbjørn Berntsen** (A): Ærede president! På vegne av de nordiske miljøministrene sendte jeg den 25. februar i år likelydende brev til Det internasjonale atomenergibyrå, IAEA, Den internasjonale sjøfartsorganisasjon, IMO, og FNs miljøprogram, UNEP, om sjøtransport av radioaktivt materiale. Foranledningen til brevet er transporten av 1,4 tonn plutonium med skipet "Akatsuki Maru" fra Frankrike til Japan i vinter. I brevet uttrykker de nordiske miljøministre sin bekymring for sikkerheten ved tranport av radioaktivt materiale til sjøs og uttrykker bl.a. full nordisk støtte til arbeidet i IAEAs, IMOs og UNEPs felles arbeidsgruppe, som utarbeider nye sikkerhetsregler for sjøtransport av slikt materiale. Det understrekes at transport av slikt materiale må minimeres, og at sjøtransport bare skal finne sted på fartøyer som er godkjent i henhold til de nevnte sikkerhetsregler.

I brevet oppfordres arbeidsgruppen også til å samle inn data om sikkerheten ved eksisterende transporter av radioaktivt materiale til sjøs og

vurdere dette. Hvis disse vurderingene viser avvik fra gjeldende IAEA-reguleringer, anbefales det i brevet at IAEA ber medlemslandene skjerpe rapporterings- og kontrollrutinene.

Jeg regner med at arbeidsgruppen i denne forbindelse også vurderer den transport av plutoniumnitrat som i disse dager skal foregå fra Dounreay til Sellafield, og at IAEA tar saken opp med de britiske myndigheter dersom det er grunn til det.

Til slutt i brevet fra de nordiske miljøministre understrekes det at arbeidet med de nye sikkerhetsreglene må fullføres så raskt som mulig og gjøres gjeldende for alle land.

Jeg kan også nevne at jeg under en samtale med den japanske ambassadør i Norge nå før jul fremførte de nordiske miljøvernministres synspunkter i denne saken.

Hjörleifur Guttormsson (Ab): Fru præsident! Jeg takker minister Thorbjørn Berntsen for ministerrådets svar. Det foreligger nu efter dette svar, at de nordiske miljøministre ikke har sendt noget skriftligt fra sig angående plutoniumtransporten fra Frankrig til Japan i perioden november 1992 til januar 1993 - den periode, hvor denne transport foregik - og det er først med brevet for ganske nylig, at der kommer en reaktion fra ministerrådet.

Må jeg spørge: Hvorfor protesterer ministerrådet ikke imod denne helt uforsvarlige søtransport af plutonium direkte til de respektive regeringer, til den franske regering, til den japanske regering? Man burde også henvende sig til De Europæiske Fællesskaber angående denne sag. Efter min mening burde ministerrådet allerede sidste år have taget denne sag op i IMO; man vidste jo besked om den planlagte søtransport af plutonium til Japan.

Når man henviser til en arbejdsgruppe i denne sammenhæng og til, at Det Internationale Atomenergiagentur skal tage sagen op med engelske myndigheder, dersom der er grund til det, viser det ikke nogen resolut holdning fra ministerrådets side. Svagere kunne det ikke have været udtrykt. Ministrene har åbenbart ingen mening om denne sag.

Jeg må også sige, at det internationale atomagentur ikke er den rigtige adresse for at fremme kontrol med og forbud mod plutoniumtransport. Dette agentur er en særlig promotor for atomindustriens interesser. Jeg ville gerne have set noget seriøst fra ministerrådet i denne sag.

Minister **Thorbjørn Berntsen** (A): Ærede president! Jeg får bare konstatere at hr. Hjörleifur Guttormsson ikke er fornøyd med oss, og det tror jeg, etter det jeg har hørt i forskjellige spørsmål her i dag, skal veldig mye til. Men jeg kan bare referere til igjen at Ministerrådet har i en lang, lang rekke saker vedrørende problemer med radioaktivt avfall, transport av avfall, reagert overfor spesielt de engelske myndigheter. Det finnes ingen enkeltsak som har vært behandlet så mange ganger som spørsmål nettopp av denne art, og det er jo ikke fordi vi ikke syns at dette er viktig. Tvert imot,

det er fordi vi syns det er viktig. Men jeg får bare konstatere igjen at Hjörleifur Guttormsson ikke blir fornøyd, og det kan dessverre ikke jeg få gjort noe med, i hvert fall ikke her og nå.

Hjörleifur Guttormsson (Ab): Fru præsident! Jeg forstår, at ministerrådet samtidig har besvaret mit andet spørgsmål, spørgsmålet om transport af plutonium fra Dounreay til Sellafield, som netop foregår i disse timer, altså transport af 500 l plutoniumnitrat langs den skotske og engelske kyst.

Reaktionen fra ministerrådet i denne sag kunne nu virkelig ikke blive svagere end det, som fremgår af dette svar. Jeg må opfordre miljøministrene til at tage alvorligere på disse farlige sager. Transport af dødsensfarligt materiale som plutonium giver kun anledning til at henvende sig til en arbejdsgruppe med repræsentanter for Det Internationale Atomenergiagentur, en fremmer af atomindustriens interesser.

Jeg synes, fru præsident, at disse svar angående denne sag gør det nødvendigt, at man tager op i en bredere sammenhæng her i Nordisk Råd, hvordan de nordiske regeringer står angående spørgsmålet om at modvirke transport og dumpning af radioaktivt materiale, og særligt hvordan den svenske og finske regering er bremseklods i disse alvorlige spørgsmål.

Minister **Thorbjørn Berntsen** (A): Ærede president! Tiden går. Jeg nevnte denne litt foraktelig omtalte arbeidsgruppen. Den består ikke bare av IAEAs representanter, men også av Den internasjonale skipsfartsorganisasjon og UNEP. Det er altså en felles arbeidsgruppe. Jeg vil nærmest tilbakevise den påstand som jeg hadde inntrykk av ble satt fram av Hjörleifur Guttormsson, at alt dette skulle bestå av lakeier fra den internasjonale atomindustri. Det synes jeg nok er å gå et skritt for langt. At man går inn i sakene, utreder og prøver å finne fram til metoder - i dette tilfellet hvordan man på en absolutt sikker måte skal frakte den slags materiale på båt - synes jeg er en helt nødvendig prosess som man må gjennom, uansett hva slags kraftuttrykk man eventuelt har behov for å bruke fra denne talerstol akkurat her i dag.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

8
B 133/j: Ministerrådsförslag om arbetsprogram för det nordiska lagstiftningssamarbetet

Juridiska utskottet hade föreslagit att Nordiska rådet med anledning av ministerrådsförslaget antar följande rekommendation:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at antage et nyt femårigt lovgivningsprogram i overensstemmelse med ministerrådets forslag og de synspunkter, der er anført af Nordisk Råds Juridiske Udvalg

at fortsat arbejde på en nordisk prioriteringsliste og ikke blot afvente EF-initiativer

at i øvrigt nøje overveje, om ikke det samarbejde, der pågår med henblik på at støtte de baltiske lande, bør integreres i det nordiske lovgivningssamarbejde, således at de baltiske lande på de områder, hvor det findes mest presserende, kan få etableret eller opdateret sine egne regler.

Nyhage (m) (juridiska utskottets talesman): Fru president! Som talesman för juridiska utskottet vill jag understryka att utskottet noga värderat den nya situation för lagstiftningssamarbete som inträder i och med att EES-avtalet förväntas träda i kraft i mitten av detta år samt att några av de nordiska länderna kommit i gång med sina medlemsförhandlingar med EG. Utskottet finner det viktigt att ministerrådet arbetar vidare med en nordisk prioriteringsordning och inte bara väntar på direktiv från EG. Vi bör således behålla initiativet i Norden. Detta gäller både sådana lagstiftningsområden som omfattas av EES-avtalet och sådana som ligger utanför detta, t.ex. familjerätten och straffrätten. Att flera av våra länder nu har blicken riktad mot Bryssel får alltså inte medföra att vi helt lämnar det nordiska synsätt som vi hittills haft på det rättsliga samarbetet. Även om de regler som följer av EES-avtalet skall inlemmas i de nordiska ländernas lagstiftning, får det nordiska rättsliga samarbetet inte uteslutande försiggå på de av EG givna premisserna. EG:s rättssystem bygger i stor utsträckning på den romerska rätten, som har modifierats av flera kompromisser, framför allt med den engelska rättsordningen. Men vår nordiska rättsordning har en lika lång och förnämlig tradition som den europeiska, och vi räknar med att vi har bidrag att lämna till rättsutvecklingen i EG när vi väl blivit medlemmar.

Jag vill erinra om att det nordiska rättsliga samarbetet är av gammal tradition. Nordiska juristmöten började hållas redan i slutet av 1800-talet, och en stor del av vår lagstiftning har utarbetats i nordiskt samråd. Vi behöver alltså inte stå tillbaka för EG när det gäller traditioner och metoder på det juridiska området.

Vad jag här sagt gäller de olika rättsområden som uppräknats i programmet dvs. inom EES-avtalet, bolagsrätt, konkurrensregler, varumärken, internationell privaträtt inklusive personsäkerhet och konsumenträtt. Beträffande familjerätten vill utskottet markera vikten av att ministerrådet preciserar vilka regler som erfordras för att reglera samboendes förhållanden, särskilt vad som bör gälla när samboförhållandet upphör.

Ett annat viktigt område gäller reglerna om brottsoffrens ställning. Den frågan var föremål för diskussion vid utskottets möte med justitieministrarna vid Århus-sessionen. Det konstaterades i programmet att uppmärksamheten inom straffrätten alltmer börjar riktas mot brottsoffrens situation. Utskottet anser att arbete i denna riktning är av största vikt. Alltför länge har brottsoffren närmast lämnats helt åt sig själva att klara upp den svåra och kränkande situation de oförskyllt har försatts i. Det är helt nödvändigt med en annan inriktning i hanteringen av dessa frågor.

Vad gäller vårt vidare arbete mot bakgrund av eventuellt EG-medlemskap vill jag särskilt påtala att ministerrådet i sitt program markerar att de nordiska länderna internt måste lägga upp nya rutiner för att få en rask och effektiv information om debatter inom EG och om hur dessa kan påverkas samt om de beslut som fattas inom EG. Även här är det aktuellt med ett närmare samarbete mellan länderna för att påverka beslut och samordna våra synpunkter. Vi bör alltså skapa nya rutiner och informationsvägar. Både parlamentariker och tjänstemän kommer att ha behov av orientering och utbildning om den nya situationen. Här kan man dra stor nytta av varandras erfarenheter. Speciellt blir det värdefullt att utnyttja de erfarenheter som Danmark gjort. Jag noterar med tillfredsställelse ministerrådets uttalande i ärendet och ser det också som en utfästelse från Danmarks sida att bistå oss andra.

Avslutningsvis, fru president, vill jag på utskottets vägnar uttala den tillfredsställelse som vi känner över att Nordiska rådet nu kan antaga ett så omfattande och väl genomarbetat program på lagstiftningsområdet som det här föreliggande.

Justisminister **Grete Faremo** (A): President! På vegne av Ministerrådet vil jeg knytte noen merknader til ministerrådsforslaget om arbeidsprogrammet for det nordiske lovgivningssamarbeidet.

Arbeidsprogrammet er blitt til etter en oppfordring juridisk utvalg kom med i sin uttalelse til C2 for 1991. Ministerrådet er av den oppfatning at det er svært positivt at juridisk utvalg engasjerer seg på denne måten i det nordiske lovgivningssamarbeidet. Dette gir nyttige impulser i det videre arbeidet.

Som utvalget har pekt på, er det nå behov for et nytt program som kan komplettere lovgivningsprogrammet som ble vedtatt i 1988. Erfaringene fra tiden etter 1988 har vist at det er nyttig å ha et slikt program å arbeide etter. Det sier seg selv at det etter noen år blir nødvendig å tenke gjennom på nytt hvilke lovgivningsoppgaver som bør prioriteres i tiden fremover.

Dette blir ikke minst viktig nå, når det skjer endringer i de nordiske landenes tilknytning til EF og den lovgivningen som finnes der.

Jeg vil understreke at Ministerrådet anser det som viktig at de nordiske landene tar vare på og bygger videre på den rettsenhet som vi på mange områder tradisjonelt har hatt.

I sin betenkning til programmet går juridisk utvalg inn på mange av de konkrete saksområdene og kommer med forslag og tilrådinger. Ministerrådet har merket seg disse synspunktene, som vil bli nyttige i det videre arbeidet med å følge opp planen. Ministerrådet vil komme nærmere tilbake til oppfølgingen av de ulike delene av programmet ved de årlige rapportene i C1 og C2. Det vil føre for langt å komme inn på alle merknadene nå. Ministerrådet vil derfor her begrense seg til de generelle linjer.

Juridisk utvalg er i sin betenkning skeptisk til at Ministerrådet på visse områder avventer initiativer fra EF. Ministerrådet er enig med utvalget i at man fortsatt bør arbeide etter nordiske prioriteringer, og at man ikke bare avventer initiativer fra EF. Men på de områdene hvor poenget nettopp er å samarbeide om implementering av EF-direktiver, vil man ofte måtte vente på de initiativer som blir tatt innen EF.

Ministerrådet er glad for den støtte som utvalget gir til at man på det lovgivningsområdet som er omfattet av EØS-avtalen, skal samarbeide på et bredere grunnlag enn det implementering av EF-direktivene krever. Vi ønsker ikke å la lovgivningssamarbeidet skje utelukkende på EFs premisser. I den utstrekning det gis valgmuligheter i de EF-direktivene vi må implementere, foregår det et utstrakt samarbeid om hvilke løsninger man skal velge. Vi legger vekt på å få en nordisk profil der dette er mulig, og å ta vare på vår felles nordiske rettstradisjon. Ministerrådet vil dessuten fremheve at man, som det går fram av programmet, satser på at de nordiske landene også skal samarbeide om å utvikle rutiner for å få rask og effektiv informasjon om debatter innenfor EF, og slik være med på å påvirke utviklingen og de beslutninger som fattes innenfor EF.

Ministerrådet er videre glad for den støtte utvalget gir til at man skal prioritere nordisk lovgivningssamarbeid på områder som faller utenfor EØS-avtalen, som bl.a. strafferettsområdet og offentligrettslige spørsmål.

På noen punkter er programmet åpent med hensyn til tidsfrister. Dette betyr ikke at man bare avventer initiativer fra EF på disse områdene, men at det er et behov for å se arbeidet i lys av de kommende EF-direktivene. Ministerrådet viser også til at det i en del tilfeller kan være vanskelig på forhånd å si eksakt når et arbeid kan settes i gang, og når det kan bli ferdig. Dette henger bl.a. sammen med den tid og kapasitet det er nødvendig å bruke i forhold til andre oppgaver som skjer i nordisk samarbeid, og som pågår i de enkelte landene.

Juridisk utvalg ber Ministerrådet overveie å integrere rettsutviklingsbistanden som ytes til de baltiske landene, i det nordiske lovgivningssamarbeidet. Det kunne ha vært nyttig om dette lot seg gjøre, men så langt har det etter vårt syn ikke vært mulig å få til. De baltiske landene har behov for en langt mer grunnleggende lovgivning enn de samarbeidsprosjektene dette programmet beskriver. Ministerrådet vil allikevel i fremtiden ha

oppmerksomheten rettet mot mulighetene for å trekke de baltiske landene inn i det nordiske lovgivningssamarbeidet på mer begrensede områder der dette kan anses som hensiktsmessig. Men Ministerrådet vil først og fremst innrette rettsutviklingsbistanden ut fra hva de baltiske landene selv har behov for, og ikke ut fra hvilke lovgivningsprosjekter som foregår i de nordiske landene. Gjennom bevilgninger fra lovgivningsområdets budsjett blir det f.eks. gitt støtte til innkjøp av juridisk litteratur til de baltiske landene, og det blir arrangert seminarer på rettsområder som balterne har gitt uttrykk for at de har behov for opplæring i.

Sedan diskussionen förklarats avslutad *antogs rekommendationen med acklamation.*

9

B 134/j: Ministerrådsförslag om nordiskt samarbetsprogram på livsmedelsområdet

Juridiska utskottet hade föreslagit att Nordiska rådet med anledning av ministerrådsförslaget antar följande rekommendation:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at vedtage forslaget til nordisk samarbejdsprogram på levnedsmiddelområdet og specielt tage hensyn til følgende:

1. *at* i spørgsmål om levnedsmiddelpolitikken arbejde for at sikre borgernes sundhed og sikkerhed

2. *at* prioritere uddannelse, information og oplysningsvirksomhed over for borgere i alle aldre

3. *at* fortsat arbejde på en nordisk prioriteringsliste

4. *at* arbejde for at sikre fødevarernes kvalitet både for så vidt angår produkternes næringsmæssige indhold, hygiejne og indholdet af ikke ønskede stoffer. Som eksempel kan nævnes frihed fra salmonella, tungmetaller og rester af bekæmpelsesmidler.

5. *at* arbejde for, at kontrollen med fødevarerne er tilstrækkelig til at sikre nordiske borgeres krav og interesser i den internationale samhandel

6. *at* øge samarbejdet med de baltiske lande og forsøge at integrere de baltiske lande i det nye samarbejdsprogram. Udvalget skal her især henlede opmærksomheden på drikkevandsområdet i Baltikum.

Den liberalistiska gruppen, genom Pia Kjærsgaard (FP), hade i en reservation fogad till utskottets betänkande reserverat sig mot utskottets förslag.

Sinikka Hurskainen (SDP) (juridiska utskottets talesman): Till en början måste jag konstatera att juridiska utskottet har mottagit ministerrådets förslag till nordiskt samarbetsprogram på livsmedelsområdet mycket sent för att seriöst kunna behandla förslaget. För en effektiv sakbehandling krävs att utskottet har gott om tid att koncentrera sig på förslaget.

EES-avtalet har bildat grunden för en förstärkning av det nordiska samarbetet inom livsmedelsområdet. Detta innebär att ett gemensamt ställningstagande får en avservärd större genomslagskraft än om länderna skulle tala var för sig. Nordisk enighet ökar också möjligheterna att påverka utvecklingen inom livsmedelsområdet internationellt.

Utskottet konstaterar att livsmedelsområdet är av stor ekonomisk betydelse i alla nordiska länder. Även inom detta område har länderna fått anpassa sin lagstiftning enligt den gällande EG-lagstiftningen i många avseenden. Det är glädjande att konstatera att nordiskt samarbete påbörjats när det gäller Codex Alimentarius. Det är viktigt att satsa på internationellt samarbete inom EG, EES, WHO etc. I detta sammanhang måste jag konstatera att vi fortfarande har vissa handelshinder i Norden som borde avskaffas.

Utskottet är enigt med ministerrådet om att det i alla nordiska länder finns behov för upplysning till konsumenter, till industrin och till de lokala kontrollenheterna. Med samnordiska insatser kan väsentliga besparingar uppnås. På grund av den nordiska traditionen med offentlighet i förvaltningen har Norden en särställning i Europa. Vi bör överväga om vi kunde bidraga till öppen, konstruktiv offentlig informationsverksamhet i europeiska sammanhang.

Juridiska utskottet konstaterar med tillfredsställelse att ministerrådet har arbetat för att påpeka områden, där EG-lagstiftningen ännu inte harmoniserats och där man i Norden arbetar för att genomföra nordiska utredningar och forskning för att på detta sätt kunna påverka förberedelsen av EG-lagstiftning och arbetet inom Codex Alimentarius.

Fru president! Jag yrkar bifall till utskottets förslag om nordiskt samarbetsprogram på livsmedelsområdet.

Nordisk samarbejdsminister **Eiður Guðnason** (A) (ministerrådets talesman): Fru præsident! Levnedsmiddelsområdet er et vigtigt skæringspunkt mellem beskyttelsen af forbrugernes sundhed og producenternes interesser. De store erhvervsmæssige interesser samt hensynet til den omfattende handel over landegrænserne mødes med kravene om at sikre forbrugerne sunde madvarer, hvis kvalitet er i orden.

Også miljøspørgsmålene griber ind i dette område, blandt andet i form af miljøgifte, som findes i madvarer. Levnedsmiddelområdet arbejder løbende på at udvikle strategier, som kan påvirke hele levnedsmiddelbranchen til at fremstille produkter, som er velegnede som menneskeføde.

Jeg er glad for, at Nordisk Råds Juridiske Udvalg har taget imod Ministerrådets forslag til levnedsmiddelområdets nye samarbejdsprogram, først og fremmest ved at konstatere, at borgernes sundhed og sikkerhed

skal sikres. Madvarer kommer til at cirkulere frit i det åbne europæiske marked, og lovgrundlaget, som gør varernes frie cirkulation mulig, er allerede for en stor del harmoniseret. Lovgivningsprocessen går imidlertid videre med Bruxelles som centrum, og Ministerrådet vil lægge vægt på, at de nordiske lande i fællesskab får indflydelse på modificering og forenkling af lovgivningen gennem påvirkning af udviklingen inden for EØS og i andre internationale organisationer. Norden har også regionale levnedsmiddelpolitiske interesser at forsvare gennem udformingen af det europæiske regelsæt.

Der er mange nye områder, som skal tages op som følge af den teknologiske udvikling. Mad kan produceres billigere som følge af ny teknologi, f.eks. ved gensplejsning af planter og dyr, eller gennem nye produktionsmetoder, og det vil være vigtigt, at lovgivningen følger med teknologien for at beskytte forbrugerne mod sundhedsfare. Ministerrådet prioriterer projekter, som kan bidrage til ny international viden, og jeg noterer med tilfredshed, at Juridisk Udvalg har påpeget, at Ministerrådet fortsat bør arbejde for nordiske initiativer på dette område og ikke blot afvente EF-Kommissionens udspil.

De nordiske faglige muligheder er små og vil have svært ved at være på forkant med udviklingen i de store lande. Den faglige kompetence kan udvikles gennem det nordiske samarbejde, og indflydelsen bliver større, end hvis landene talte hver for sig.

Fru præsident, levnedsmiddelkontrol vil blive et væsentligt samarbejdsområde ved tilpasningen til det indre marked. Ministerrådet lægger vægt på, at de nordiske lande kan udvikle fælles strategier for levnedsmiddelkontrol; offentlige ressourcer kan spares gennem samordning af arbejdet, og kontrollen kan gøres mere effektiv og dermed mere betryggende for forbrugerne.

Embedsmandskomiteen for levnedsmiddelsspørgsmål har gennemført en række interessante projekter, blandt andet om industriens egen kontrol. Dette arbejde skal nu følges op med en vurdering af det offentliges rolle i forhold til virksomhedernes egne kontrolsystemer. Jeg har noteret mig, at Nordisk Råds Juridiske Udvalg er enigt med Ministerrådet i, at madvarernes kvalitet skal sikres, både hvad angår den ernæringsmæssige værdi og indholdet af ikkeønskede stoffer som f.eks. tungmetaller, rester af plantebeskyttelsesmidler og forskellige smitstoffer.

Fru præsident, nordiske erfaringer anvendes til en aktiv indsats i de baltiske lande, som er i gang med en modernisering og en effektivisering af fødevareproduktionen og med fastsættelse af levnedsmiddellovgivning. Ministerrådet har allerede startet et nordisk projekt for at bidrage til opbygning af de baltiske landes lovgivning, levnedsmiddelkontrol og uddannelse på levnedsmiddelområdet for at lette landenes adgang til det internationale marked. Embedsmandskomiteen for levnedsmiddelspørgsmål samarbejder desuden med FAO om placering af nordiske konsulenter i rådgivningsopgaver i de baltiske lande.

Fru præsident, Ministerrådet finder, at de nordiske lande har en levnedsmiddel- og ernæringspolitik, som kendetegnes af et højt niveau, når

det gælder beskyttelse af forbrugernes sundhed, og som samtidig giver levnedsmiddelproducenterne grundlag for at dokumentere produkternes sundhedsmæssige kvalitet. Dette kan betyde ganske meget for eksporten. Isoleret nordisk levnedsmiddelpolitik har imidlertid ingen chancer på det åbne marked; der må skabes gennemslagskraft for politikken i Europa og i andre internationale sammenhænge.

Der anvendes for tiden betydelige nationale ressourcer til det nordiske levnedsmiddelsamarbejde, og der findes i landene en stærk vilje til samarbejde. Ministerrådet vil fortsat være en katalysator for samarbejdet på dette område; Ministerrådet anser det for nødvendigt, at der også fremover findes nordiske ressourcer til gennemførelse af levnedsmiddelområdets nye samarbejdspunkter.

Pia Kjærsgaard (FP) Præsident! Jeg skal kort forklare, hvorfor den liberalistiske gruppe har taget forbehold over for forslaget.

Hvis man har et nogenlunde fornuftigt forhold til, hvad der skal udføres i Nordisk Råd, mener vi, at man bør stemme imod forslaget. Vi mener, det er forkert, at tingene nu skal igennem en ekstra forvaltning, hvor de udmærket kan udføres i nationalt regi.

Der er ingen tvivl om, at vi netop i Norden har et højt niveau, når det gælder levnedsmiddelområdet, og det tror vi at vi fortsat vil bevare, uanset om Nordisk Råd vedtager dette forslag eller ej.

Vi er meget betænkelig ved de forvaltninger, som man nu ønsker at forbrugernes interesser skal igennem. Først og fremmest er det naturligvis forbrugerne selv, der er de bedste til at vurdere deres sundhed og sikkerhed, men de kontrolforanstaltninger, der skal være, mener vi findes bedst i nationalt regi.

Vi er tilbøjelige til at tro, at dette forslag, hvis det vedtages, vil medføre øget bureaukrati, øget administration og øgede udgifter.

Sedan diskussionen förklarats avslutad företogs votering medelst voteringsapparat beträffande utskottets förslag till rekommendation och reservationen.

För rekommendationen röstade:

Svein Alsaker (KrF), Maria Kaisa Aula (Kesk.), Børge Bakholt (S), Haakon Blankenborg (A), Birgitta Dahl (s), Hans Engell (KF), Knud Enggaard (V), Berith Eriksson (v), Lahja Exner (s), Filip Fridolfsson (m), Ranveig Frøiland (A), Knud Glønborg (KRF), Thor-Eirik Gulbrandsen (A), Halldór Ásgrímsson (F), J. K. Hansen (S), Søren Hansen (S), Satu Hassi (Vihr.), Åshild Hauan (A), Helga Haugen (KrF), Mats Hellström (s), Hjörleifur Guttormsson (Ab), Tora Aasland Houg (SV), Sinikka Hurskainen (SDP), Birgitte Husmark (SF), Johan J. Jakobsen (Sp), Hans Jørgen Jensen (S), Elver Jonsson (fp), Inger Koch (m), Wiggo Komstedt (m), Anna-Kaarina Louvo (Kok.), Eeva-Liisa Moilanen (SKL), Helge Adam Møller

(KF), Poul Nielson (S), Hans Nyhage (m), Berit Oscarsson (s), Bruno Poromaa (s), Marit Rotnes (A), Liisa Rulander (kds), Olof Salmén (ÅC), Karl-Erik Svartberg (s), Sten Svensson (m), Anders Svärd (c), Jan P. Syse (H), Anders Talleraas (H), Ernst Wroldsen (A) och Lena Öhrsvik (s).

För reservationen röstade:
Carl I. Hagen (FrP), Pia Kjærsgaard (FP) och Pål Atle Skjervengen (FrP).

Frånvarande var:
Claes Andersson (Vas.), Marianne Andersson (c), Sten Andersson (s), Árni M. Mathiesen (Sj), Dorte Bennedsen (S), Hugo Bergdahl (fp), Terje Davidsen (Sb), Hans Erenbjerg (S), May Flodin (FS), Geir H. Haarde (Sj), Kirsti Kolle Grøndahl (A), Roger Gudmundseth (A), Jógvan A. Johannessen (Jvfl), Timo Järvilahti (Kesk.), Anneli Jäätteenmäki (Kesk.), Anker Jørgensen (S), Tarja Kautto (SDP), Thea Knutzen (H), Tore A. Liltved (H), Kjellbjørg Lunde (SV), Lauri Metsämäki (SDP), Jonathan Motzfeldt (Si), Dorit Myltoft (RV), Anders Mølgaard (V), Håkan Nordman (SFP), Rannveig Guðmundsdóttir (A), Heikki Riihijärvi (SMP), Markku Rossi (Kesk.), Riitta Saastamoinen (Kok.), Kimmo Sasi (Kok.), Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj), Lodve Solholm (FrP), Otto Steenholdt (At), Ilkka Suominen (Kok), Eeva Turunen (Kok.), Richard Ulfvengren (nyd) och Marjatta Vehkaoja (SDP).

Reservationen hade sålunda förkastats med 46 röster mot 3.

Rekommendationen hade sålunda antagits.

10
D 14/1991/j: Meddelande om rekommendation nr 14/1991 angående rösträtt vid parlamentsval i annat nordiskt land

Juridiska utskottet hade föreslagit att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Utskottets förslag *bifölls*.

Budgetutskottets saker

11
C 1/1993: Nordiskt samarbete 1992. Nordiska ministerrådets verksamhetsberättelse

Budgetutskottet hade föreslagit,

A. att Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet

att ministerrådet, innan definitivt beslut fattas om en ökning av kulturbudgeten med 25 procent 1994, ger rådet det underlagsmaterial som erfordras för att rådet skall kunna göra en bedömning av rimligheten i denna satsning,

att ministerrådet upplyser om vilka konsekvenser den kraftiga ökningen på kultursektorn får på andra sektorer,

att budgetutskottet, som inom rådet ansvarar för behandlingen av ministerrådets budget, fortlöpande får ta del av rapporter och handlingsplaner av betydelse för budgetbehandlingen.

B. att Nordiska rådet lägger C 1/1993 till handlingarna.

Yttrandet antogs med acklamation.

Rådet beslöt att lägga Nordiska ministerrådets berättelse C 1 till handlingarna.

12
C 2/1993: Nordiska ministerrådets redogörelse om planerna för det nordiska samarbetet och Dokument 3: Statsministrarnas redogörelse

Budgetutskottet hade föreslagit,

A. Att Nordiska rådet med anledning av Nordiska ministerrådets redogörelse om planerna för det nordiska samarbetet, C 2/1993, antar följande yttrande:

Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet

att ministerrådet, innan definitivt beslut fattas om den kraftiga ökningen på kultursektorn, presenterar ett underlagsmaterial som gör det möjligt att bedöma rimligheten i denna satsning,

att ministerrådet i god tid underrättar rådet om nedskärningar och avvecklingar och att de verksamheter som inte ryms inom ministerrådets framtidsplaner får rimlig tid för avveckling,

att ministerrådet tar initiativ till en gemensam nordisk satsning för att minska arbetslösheten i Norden,

att rådet ges möjligheter att göra omfördelningar inom en given budgetram,

att Helsingforsavtalet ändras på de punkter som rör rådets budgetinflytande,

att arbeta för att C 2-dokumentet i fortsättningen blir ett reellt planläggningsdokument, som kan ligga till grund för rådets prioriteringar,

att ministerrådet i övrigt beaktar de synpunkter som framförs i betänkandet.

B. Att Nordiska rådet lägger C 2/1993 till handlingarna.

C. Att Nordiska rådet med anledning av kompletterande uppgifter till C 2/1993 om huvudkriterier och riktlinjer för det fortsatta samarbetet, enligt statsministrarnas redogörelse i Dokument 3, antar följande tilläggsyttrande:

Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet

att ministerrådet senast vid den 43:e sessionen i Mariehamn ger rådet en redogörelse för resultaten från det planerade mötet om samordning av förhandlingarna om EG-medlemskap

att de nordiska länderna i kommande EG-medlemsförhandlingar arbetar för att få in en klausul om det nordiska samarbetet, som motsvarar den klausul som finns i EES-avtalet och som bygger på Romfördragets klausul om bl.a. Beneluxsamarbetet

att initiativ tas för att samordna de nationella insatserna i Baltikum

att ministerrådet arbetar för fri handel mellan Norden och Baltikum

att ministerrådet påskyndar avvecklingen av handelshinder och gränskontroller

att ministerrådet för att minska arbetslösheten verkar för en aktiv nordisk arbetsmarknadspolitik samt att nya initiativ tas för tillväxt och sysselsättning. Det kan gälla avveckling av handelshinder, stöd till investeringar av olika slag och en öppen arbetsmarknad inom Norden

att ministerrådet beaktar att utbildning och forskning bedrivs inom många sektorer och att denna forskning är väl så viktig som den som bedrivs inom kultursektorn

att ministerrådet avstår från en strikt procentuell uppdelning av budgetmedlen samt att budgetbehovet inom de sektorer som bedöms vara av nordiskt intresse får vara vägledande för medelstilldelningen

Jens Marcussen (FrP) hade i en reservation fogad till utskottets första yttrande reserverat sig angående budgetproceduren, dvs. mot fjärde och femte att-satsen (punkt A):

Jens Marcussen ser ingen hensikt med å endre budsjettrutinene. Jens Marcussen viser i den anledning til tidligere fremmet forslag om å forenkle formene for det nordiske samarbeidet således at samarbeidet foregår direkte mellem de enkelte lands regjeringer.

Helga Haugen (KrF) (budgetutskottets talesman): President! Ministerrådets planleggingsdokument C 2/1993 er henvist til budsjettutvalget med underremiss til rådets fagutvalg. Budsjettutvalget har også behandlet statsministrenes redegjørelse, Dokument 3.

Budsjettutvalgets synspunkter fremføres dels i hovedbetenkningen av 29. januar 1993, dels i en tilleggsbetenkning av 2. mars 1993. Jeg skal derfor bare ta opp noen av de spørsmål som ifølge utvalget er av betydning for det fortsatte samarbeidet.

Budsjettutvalget kunne ved sin behandling av C 2/1993 konstatere at Ministerrådet for tredje år på rad presenterer et plandokument som preges av politisk uklarhet. Statsminister Bildts redegjørelse ved 42. sesjon gav imidlertid det politiske innhold i Ministerrådets fremtidsplaner som savnes i C 2/1993.

Utvalget innser at Ministerrådet kan ha visse problemer i en overgangsperiode med å få fram nødvendig underlagsmateriell til Nordisk Råd i rett tid. Utvalget er imidlertid urolig over at rådets innflytelse kan minskes betydelig om det er meningen at de kommende års planer i framtiden skal fremføres muntlig ved vårsesjonen. Risikoen er da stor for at Nordisk Råd forvandles til en diskusjonsklubb og at det nordiske samarbeidet blir lik null.

Utvalget savnet også i C 2/1993 framtidsplaner for de områder som statsministrene har prioritert høyt, nemlig kultur, forskning og utdanning. Uten en redegjørelse om kommende års virksomhet er det umulig å bedømme om det finnes et virkelig behov for en 25 pst. budsjettøkning i 1994 innenfor disse områdene. Budsjettutvalget er heller ikke rede til å akseptere at kultursektoren skal ha 50 pst. av budsjettmidlene i 1996. Dette synspunktet står fast etter at utvalget på møte den 1. mars har fått mulighet til å bli kjent med ministerrådsforslaget om nysatsing innen kultur, forskning og utdanning.

Ministerrådsforslaget gir for det første ingen opplysninger om behovet for en så stor økning på kultursiden. For det andre er utvalget kritisk til at budsjettet bindes opp i en prosentvis fordeling mellom ulike sektorer. Utvalget mener det er behovet og kvaliteten som skal avgjøre kriteriene for fordelingen av midlene, og at det skal stilles like store kvalitetskrav til aktiviteter innenfor høyt prioriterte områder som til aktiviteter innen mindre prioriterte områder.

Ifølge C 2/1993 vil statsministrene konsentrere det formelle nordiske samarbeidet til syv satsingsområder. Ifølge det samme dokument inne-

bærer dette imidlertid ikke at øvrige sektorer forsvinner fra budsjettet; de blir bare underpunkter til en hovedtittel. I C 2/1993 kan man altså ikke snakke om noen konsentrasjon.

Ifølge nye direktiv skal arbeidet nå konsentreres til 12 saksområder.

Det sies også at øvrige områder ikke automatisk kommer til å få budsjettmidler, men at de etter prøving hos fagministrene kan søke midler fra samarbeidsministrene.

Utvalget kan ikke se noen logikk i dette tilfeldige spill med satsingsområder. Utvalget har ingenting imot en konsentrasjon på færre områder, men både nedskjæringer og opprioriteringer må bygge på seriøse vurderinger av virksomheten i nordisk perspektiv.

Utvalget ser ytterligere et problem med en streng prosentvis fordeling av budsjettmidlene. Fleksibiliteten i budsjettet forsvinner og dermed muligheten til å ta opp nye interessante og viktige oppgaver. Som et aktuelt eksempel kan nevnes arbeidsmarkedspolitiske tiltak for å minske arbeidsledigheten.

Når det gjelder prioriteringer, er utvalget enig med statsministrene i at kultur og miljø bør prioriteres, men det må ikke lede til at rådet begrenses til et kultur- og miljøråd. Det finnes andre områder som er like viktige, og der en nordisk innsats kan være av verdi. det gjelder f.eks. deler av det næringspolitiske samarbeidet, som ifølge utvalgets mening bør fortsette selv om både EØS-avtalen og EF-medlemskap blir aktuelt. Det gjelder f.eks. miljøforskning, arktisk forskning og forskning innenfor det teknisk-industrielle samarbeidet. Når det gjelder betydningen av nordisk forskningssamarbeid, kan utvalget vise til en evaluering av jord- og skogbruksforskningen som utvalget har utført i 1993. Av vurderingsrapporten fremgår det klart at det nordiske samarbeidet er viktig for forskerfellesskapet. Det nordiske nettverk som skapes, anses viktigere enn andre internsjonale nettverk. Det nordiske samarbeidet kan også være en viktig trening for kommende internasjonalt samarbeid. Det gjelder også, som tidligere nevnt, arbeidsmarkedstiltak, da arbeidsløsheten er blitt et stort problem i alle nordiske land. Her finnes gode muligheter for felles nordiske satsinger.

Jeg vil i denne sammenheng også henvise til statsministrenes forslag om å undersøke forutsetningene for et nordisk TV-samarbeid. Utvalget mener at det nordiske radio- og TV-samarbeidet bør utvikles. Det er imidlertid ikke teknikken som er problemet. I alle nordiske land kan man se et stort antall TV-program gjennom overføring via satellitt. Teknikken finnes altså, men det er fortsatt vanskelig i mange deler av Norden å se TV-program fra de øvrige nordiske land. Utvalget mener at det er et problem som burde kunne løses.

Budsjettutvalget mener at rådet bør få reell innflytelse på budsjettet og på innholdet i det nordiske samarbeidet. For at dette skal bli mulig, kreves det at rådet får rett til å gjøre omprioriteringer innen en gitt ramme og at Ministerrådet tar hensyn til dette. Utvalget har registrert at Ministerrådets forslag til endring av artikkel 64 i Helsingforsavtalen langt på vei gir rådet denne mulighet. Utvalget er innforstått med at et økt budsjettansvar kom-

mer til å stille nye krav til rådets parlamentarikere. Jeg er overbevist om at rådet kommer til å ta på seg dette økte ansvaret. Men for å kunne utnytte mulighetene og gjøre omprioriteringer, må rådet få både den informasjon som trengs for dette, og tid for å samordne sine synspunkter. C 2-dokumentet må derfor bli et reelt planleggingsdokument som rådets utvalg kan behandle på januarmøtene.

Nordisk samarbetsminister: **Olof Johansson** (c) (ministerrådets talesman): Fru president! Jag skall med hänsyn till den sena timmen avkorta mitt anförande. Det finns i och för sig mycket att tala om, men jag utgår från att vid det här laget är bakgrunden känd, nämligen att det pågår en reformprocess som ställer krav på arbetsinsatser både från ministerrådets och från parlamentarikernas sida.

Ministerrådets C 2-dokument under de senaste åren skall ses mot denna bakgrund. Möjligheter till en detaljerad långtidsplanering har inte förelegat i denna reformprocess. I princip har alla delar av det nordiska samarbetet varit föremål för omprövning under reformarbetet. Det bör dock framhållas att ministerrådet under hela processen strävat efter att engagera och göra parlamentarikersidan delaktig i detta arbete. Det nuvarande läget utgör inte något undantag. Just nu bör de signaler som behövs för att ministerrådet skall kunna arbeta vidare med budgetförslaget för 1994 ges.

Redan vid sessionen i Århus klargjorde regeringarna att de stora förändringarna inte kan börja genomföras förrän med 1994 års budget. Arbetet med denna budget inleds i realiteten i morgon. Det är därför utomordentligt viktigt att rådet under denna vecka ger de signaler det anser skall vara vägledande. De signalerna skall ge en grund för en första prioritering.

Årets redogörelse för det framtida nordiska samarbetet har sin grund i de politiska direktiv som lämnades av statsministrarna efter Århussessionen. Redogörelsen sönderfaller därför i tre huvudelement: 1) C 2-dokumentet, 2) den svenska statsministerns redogörelse samt 3) kulturministrarnas ministerrådsförslag om dels arbetsprogram för ändrad finansiering och organisering av kultursektorns institutioner, samarbetsorgan och andra permanenta aktiviteter, dels nysatsning och ny struktur inom kultur, utbildning och forskning. Dessa tre element är nödvändiga för att få en samlad bild av ministerrådets framtidsplaner. Utskottets missnöje i huvudbetänkandet med att C 2-dokumentet inte innehåller en redovisning av framtidsplanerna för nysatsningen inom kultur-, utbildnings- och forskningsområdet utgår från ett alltför snävt och en aning formalistiskt betraktelsesätt. C 2-dokumentet måste här värderas i sitt sammanhang; dvs. tillsammans med ministerrådsförslagen på kultur- och utbildningsområdena.

I huvudbetänkandet ser utskottet i de senaste årens C 2-dokument ett bristande intresse från ministerrådets sida för det formella nordiska samarbetets framtid och ett försök att minska rådets möjligheter till inflytande

på det framtida samarbetet. Verkligheten är den rakt motsatta. Ministerrådet lägger alltid stor vikt vid rådets synpunkter. I år kommer Nordiska rådets hållning att vara av särskild betydelse vid ministerrådets slutliga och samlade ställningstagande till framtidsfrågorna. Det är i den pågående omvandlingen som påverkan ligger. Annars är ju problemet ofta att budgetdiskussionen förs med utgångspunkt i marginella förändringar. I år finns möjligheten att förändra på ett grundläggande sätt, och det är onekligen en nyhet.

Härtill kommer de förändringar som föreslås i Helsingforsavtalet och som ger möjlighet till prioriteringar för parlamentarikerna. Men det förutsätter naturligtvis att parlamentarikerna är beredda att ta samma ansvar som ministerrådet, dvs. för helheten. Ramarna kan vi inte göra så mycket åt, eftersom de bygger på beslut som ingår som led i den vanliga budgetprocessen i våra olika länder. Däremot har vi möjlighet att här, i dialog med varandra i fortsättningen, komma fram till en prioritering som baseras på ett ökat parlamentariskt inflytande.

Det är glädjande att konstatera att utskottet i sitt huvudbetänkande är av samma uppfattning som ministerrådet i de centrala budget- och finansieringsfrågorna genom att godta såväl nollbudgeteringsnivån som redovisade principer för besparingar och omprioriteringar. Förklaringen är naturligtvis att ministerrådet i hög grad följt de prioriteringar som rådet gjort.

Ministerrådet noterar med glädje det positiva mottagande som det tillträdande ordförandeskapslandets, genom statsminister Carl Bildt, tal har fått och som kommit till uttryck i budgetutskottets tilläggsbetänkande. Uppenbarligen föreligger stor samsyn mellan Nordiska rådet och ministerrådet i de grundläggande framtidsfrågorna - det är bäst att tillägga i varje fall så här långt - något som utgör en god grund för det fortsatta samarbetet mellan regeringar och parlamentariker.

Hans Jørgen Jensen (S): Fru præsident! Jeg skal forsøge at gøre det kort, men jeg har faktisk siddet hele dagen og glædet mig til at skulle herop og komme med nogle bemærkninger netop om dette punkt på dagsordenen og ikke mindst henvise til, at man fra budgetudvalgets side under punkt B, det allerførste stykke, siger: "at ministerrådet senest ved den 43. session i Mariehamn giver rådet en redegørelse for resultatet fra det planlagte møde om samordning af forhandlingerne om EF-medlemskabet".

Man siger, når man diskuterer budget, at man med de perspektiver, der er trukket op her, vil få svært ved at holde en budgetramme på 650 mio. kr. Jeg synes, at udvalgets talsmand, Helga Haugen, på udmærket vis også gav udtryk for, at der ikke er mulighed for nye tanker, f.eks. også i relation til et EF-medlemskab for alle nordiske lande. Vi har jo drøftet spørgsmålet om den nordiske model, når det drejer sig om den sociale konvention, vi har i Norden, når det drejer sig om arbejdsløshedspolitikken, men også navnlig når det drejer sig om at gøre en indsats for at bevare det nordiske arbejdsmarkedssystem, altså forhandlingerne mellem arbejdsgiverne og de

faglige organisationer og de tilknyttede love på arbejdsretsområderne, som vi kender så godt - noget, man ikke kender i de øvrige lande i EF i samme i udstrækning, og hvor det er lovgivning frem for forhandling mellem arbejdsmarkedets parter.

Derfor skal jeg slutte af med at sige, at jeg var glad for udvalgets talsmands bemærkninger om, at der ikke er plads til nye initiativer inden for disse rammer, og derfor skal dette være *en opfordring til,* at hvis man mener noget med det nordiske samarbejde, må der findes nogle flere penge end de 650 mio. kr., der hidtil har været til rådighed.

Jeg håber, at det arbejde, der vil komme med disse arbejdsområder, som jeg bl.a. har nævnt, vil føre til, at man finder flere penge. Det nordiske samarbejde er så vigtigt og så godt, at det fortjener det.

Hjörleifur Guttormsson (Ab): Fru præsident! Grunden til, at jeg bad om ordet under dette dagsordenspunkt, er, at C 2-dokumentet fra ministerrådet blev behandlet i økonomisk udvalg, og der foreligger en udtalelse fra udvalgets flertal angående denne sag og en reservation, som jeg står for, angående mit og den venstresocialistiske gruppes syn på udviklingen og fremtidsudsigterne, som de anføres i dette dokument.

Fra talskvinden for budgetudvalget er der allerede fremkommet mange kritiske bemærkninger til dette dokument, og jeg kan tilslutte mig mange af de bemærkninger, som foreligger. Det er et usædvanlig uklart dokument, vi har for os, og det er svært at finde ud af, hvor det skal føre hen. Men en rød tråd tegner sig i ministerrådets forslag, dvs. synet på Europaspørgsmålene og i hvilken retning, man dér vil gå.

I denne redegørelse, som flertallet i økonomisk udvalg har reageret positivt på, bygger man på de grundlæggende betragtninger om en uforbeholden integration af de nordiske samfund og økonomier i EF-unionen, og en følge af denne kurs er den underordning og nedtrapning af det nordiske samarbejde, som C 2-dokumentet afspejler. Med henvisning til de nordiske statsministres Bornholmdeklaration ser man det at lette landenes deltagelse i EES- og EF-samarbejdet som hovedudfordringen for det nordiske samarbejde. Det klargøres samtidig, at dette samarbejde kun kan have en informel og uforpligtende karakter.

Nedprioriteringen af det nordiske samarbejde fremgår tydeligt af den bebudede nedskæring på mange sektorer og en uklar og endnu udefineret overførsel af budgetmidler til kultur, forskning og uddannelse. En af de institutioner, som allerede er blevet ramt af denne nedskæring, er Nordisk Industrifond.

Et af de centrale problemer i Norden, som er blevet diskuteret i plenardebatten, er den hurtigt stigende arbejdsløshed med alle de problemer, som knytter sig dertil. Jeg vil, fru præsident, ikke gå ind på den problematik. Vi fra den venstresocialistiske gruppe har redegjort for vort syn på sagen: at løsningen ikke findes ad den vej, som er trukket op af ministerrådet, og som finder støtte hos flertallet i økonomisk udvalg, det vil sige integrationsprocessen med EF-unionen som en station.

Jeg ønsker, at disse bemærkninger til dokumentet skal foreligge fra min side. I øvrigt henviser jeg til min reservation, som følger med udtalelsen fra økonomisk udvalg om denne sag.

Lena Öhrsvik (s): Fru president! Det kan i och för sig kännas tryggt att vi har ett så utmärkt budgetutskott, som har bevakat rådets synpunkter på alla områden. Det känns väldigt bra, men jag vill ändå tillägga några saker från socialutskottets utgångspunkter.

Från mitt nationella parlament är jag van vid att det, när man skall skära och spara, är den sociala sidan som alltid är av intresse, eftersom det där finns ganska stora verksamheter som kostar mycket pengar. Därför är det angeläget att man gör en noggrann analys av effekterna av att föra över pengar från ett område till ett annat, så att man inte riskerar förhastade satsningar som kan orsaka att effektiva och ändamålsenliga verksamheter på andra områden läggs ner. Jag efterlyser noggranna konsekvensanalyser så att vi verkligen vet vad vi gör.

Jag vill nämna ett par saker till. Vi vill gärna se ett samarbetsprogram på det socialpolitiska området. Det arbetet har avstannat i avvaktan på budgetarbetet. Likaså vill vi se ett nytt samarbetsprogram på arbetsmarknads- och arbetsmiljöområdet. Tidigare i dag har vi diskuterat ett nytt samarbetsprogram, som redan är antaget på bygg- och bostadssidan.

Samarbetsprogram är ett väldigt bra sätt för oss parlamentariker att få inflytande över prioriteringarna och de verksamheter som sker, eftersom samarbetsprogrammen fastställs i en dialog mellan fackutskotten och ministerrådet. Man får även tillfälle att ställa ministerrådet till svars, om ett antaget program sedan inte sköts på ett bra sätt. Därför handlar det även om parlamentarikerinflytande, när man använder handlingsprogram och samarbetsprogram.

Jag har en liten fråga till samarbetsministern. Jag har tolkat signalerna så, att den forskning och utbildning som sker på det sociala området givetvis måste få räknas in i de pengar som satsas allmänt på utbildning och forskning. Är denna tolkning riktig?

Skjervengen (FrP): Ærede president! Jeg har en følelse av at de fleste synspunktene i denne debatten er kjent fra tidligere debatter og gjennom det skriftlige materialet, så jeg har ikke tenkt å bruke mye av Rådets tid, men vil bare be om at vi får votering, og at vi da kan få mulighet til å stemme imot punktene A 4 og 5.

Sedan diskussionen förklarats avslutad företogs votering medelst voteringsapparat beträffande utskottets förslag till yttranden (punkterna A och C) och Marcussens reservation avseende fjärde och femte att-satsen i utskottets första yttrande (punkt A).

För utskottets förslag röstade:

Svein Alsaker (KrF), Maria Kaisa Aula (Kesk.), Børge Bakholt (S), Haakon Blankenborg (A), Birgitta Dahl (s), Hans Engell (KF), Berith Eriksson (v), Lahja Exner (s), May Flodin (FS), Filip Fridolfsson (m), Knud Glønborg (KRF), Roger Gudmundseth (A), Thor-Eirik Gulbrandsen (A), Halldór Ásgrímsson (F), J. K. Hansen (S), Satu Hassi (Vihr.), Åshild Hauan (A), Helga Haugen (KrF), Mats Hellström (s), Hjörleifur Guttormsson (Ab), Tora Aasland Houg (SV), Sinikka Hurskainen (SDP), Birgitte Husmark (SF), Johan J. Jakobsen (Sp), Hans Jørgen Jensen (S), Elver Jonsson (fp), Anker Jørgensen (S), Inger Koch (m), Wiggo Komstedt (m), Anna-Kaarina Louvo (Kok.), Eeva-Liisa Moilanen (SKL), Dorit Myltoft (RV), Anders Mølgaard (V), Helge Adam Møller (KF), Poul Nielson (S), Hans Nyhage (m), Berit Oscarsson (s), Bruno Poromaa (s), Marit Rotnes (A), Liisa Rulander (kds), Olof Salmén (ÅC), Kimmo Sasi (Kok.), Karl-Erik Svartberg (s), Sten Svensson (m), Anders Svärd (c), Ernst Wroldsen (A) och Lena Öhrsvik (s).

För reservantens förslag röstade:

Carl I. Hagen (FrP), Pia Kjærsgaard (FP) och Pål Atle Skjervengen (FrP).

Frånvarande var:

Claes Andersson (Vas.), Marianne Andersson (c), Sten Andersson (s), Árni M. Mathiesen (Sj), Dorte Bennedsen (S), Hugo Bergdahl (fp), Terje Davidsen (Sb), Knud Enggaard (V), Hans Erenbjerg (S), Ranveig Frøiland (A), Geir H. Haarde (Sj), Kirsti Kolle Grøndahl (A), Søren Hansen (S), Jógvan A. Johannessen (Jvfl), Timo Järvilahti (Kesk.), Anneli Jäätteenmäki (Kesk.), Tarja Kautto (SDP), Thea Knutzen (H), Tore A. Liltved (H), Kjellbjørg Lunde (SV), Lauri Metsämäki (SDP), Jonathan Motzfeldt (Si), Håkan Nordman (SFP), Rannveig Guðmundsdóttir (A), Heikki Riihijärvi (SMP), Markku Rossi (Kesk.), Riitta Saastamoinen (Kok.), Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj), Lodve Solholm (FrP), Otto Steenholdt (At), Ilkka Suominen (Kok.), Jan P. Syse (H), Anders Talleraas (H), Eeva Turunen (Kok.), Richard Ulfvengren (nyd) och Marjatta Vehkaoja (SDP).

Reservantens förslag hade sålunda förkastats med 47 röster mot 3.

Utskottets förslag till yttranden (punkterna A och C) hade sålunda antagits.

Utskottets förslag, att lägga Nordiska ministerrådets redogörelse C 2 till handlingarna (punkten B), bifölls.

Rådet beslöt härefter att lägga Dokument 3 till handlingarna.

13
A 1029/b: Utskottsförslag om budgetutskottets kontrolluppgift 1992

Budgetutskottet hade föreslagit att Nordiska rådet antar följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att i det fortsatta arbetet inom jord- och skogsbrukssektorn beakta de synpunkter och förslag som framförts dels i föreliggande rapport dels i budgetutskottets redogörelse för kontrolluppgiften 1992 samt att rapportera till utskottet om vilka åtgärder som vidtagits med anledning av utvärderingen.

Inger Koch (m) (budgetutskottets talesman): Fru president! Budgetutskottet har, i enlighet med sin uppgift att utöva rådets kontrollerande uppgifter, under 1992 låtit göra en utvärdering av det nordiska forskningssamarbetet inom jord- och skogsbrukssektorn. Forskningen inom jordbrukssektorn koordineras av Nordisk kontaktorgan för jordbruksforskning (NKJ). Samarbetet inom skogsforskningen tillvaratas av Samarbetsnämnden för nordisk skogsforskning (SNS). En genomgång av dessa organisationers verksamhet har därför ingått i utvärderingsuppdraget. Utvärderingens resultat redovisas i en rapport.

Budgetutskottet ansåg att utgångspunkten för utvärderingen skulle vara de av Forskningspolitiska rådet utarbetade riktlinjerna för nordiskt forskningssamarbete, dvs. bl.a. "att undanröja existerande hinder för samarbetet mellan forskare och forskningsinstitutioner i Norden samt stödja och utnyttja på nordisk basis existerande bra nationella forskningsmiljöer genom arbetsfördelning mellan länderna". Utskottet presenterade vidare en rad problemställningar bl.a. gällande samarbetets administration och finansiering. Utredaren har i sin rapport samlat utvärderingskriterierna i fem huvudgrupper: 1. Nordisk dimension, 2. Finansiering, 3. Organisering, 4. Internationell dimension, 5. Framtida satsning

Budgetutskottet anser att utredningen tagit fasta på de väsentliga frågeställningarna och att många av de synpunkter som kommit fram vid utvärderingen kan appliceras även på andra delar av det nordiska samarbetet. Detta gäller t.ex. vikten av klara mål och riktlinjer för verksamheten. Utskottet konstaterar att både NKJ och SNS fungerar bra. En koncentration på färre områden kunde dock vara en fördel. Handlingsplaner och direktiv bör vidare bli mera precisa.

Beträffande finansieringen av NKJ och SNS konstaterar utskottet att den nordiska finansieringen är förhållandevis anspråkslös. Men genom nordiskt samarbete uppnås fördelar bl.a. i form av ett bättre resursutnyttjande.

Utskottet instämmer i utredningens uppfattning att NKJ och SNS bör ta på sig ett ansvar för förarbetena till gemensamma nordiska ansökningar till internationella forskningsprogram.

Utskottet delar också utredningens uppfattning att det av kostnadsskäl skulle vara motiverat att överföra Nordiska skogsarbetsstudiernas råds (NSR) uppgifter till SNS-sekretariatet. Utskottet anser dock att NSR-sekretariatet fungerar bra och att det därför bör göras en grundlig utvärdering av en sådan sammanslagning före ett eventuellt genomförande.

Utskottet föreslår att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att i det fortsatta arbetet inom jord- och skogsbrukssektorn beakta de synpunkter och förslag som framförts, dels i föreliggande rapport, dels i budgetutskottets redogörelse för kontrolluppgiften 1992, samt att rapportera till utskottet vilka åtgärder som vidtagits med anledning av utvärderingen.

Sedan diskussionen förklarats avslutad *antogs rekommendationen med acklamation.*

14
C 5/b: Berättelse från Nordiska kulturfonden inkl. revisionsberättelse (1991)

Budgetutskottet hade föreslagit

att Nordiska rådet godkänner Nordiska kulturfondens räkenskaper för år 1991 och beviljar fondens styrelse ansvarsfrihet för 1991 samt

att Nordiska rådet lägger berättelsen om Nordiska kulturfondens verksamhet 1991 till handlingarna.

Utskottets förslag *bifölls.*

15
D 29/1992/b: Meddelande om rekommendation nr 29/1992 angående budgetutskottets kontrolluppgifter 1991; D 33/1992/b: Meddelande om rekommendation nr 33/1992 angående Nordiska ministerrådets budget för 1993

Rådet behandlade ovannämnda saker i ett sammanhang.

Budgetutskottet hade föreslagit att Nordiska rådet lägger meddelandena till handlingarna och anser spörsmålen för rådets del slutbehandlade.

Utskottets förslag *bifölls.*

16
Allmän debatt om *ekonomiska utskottets* saker

Møller (KF) (ekonomiska utskottets talesman): Fru præsident! Jeg taler for det store flertal i Økonomisk Udvalg, men jeg finder det rigtigt at sige, at Hjörleifur Guttormssom specielt vedrørende EØS- og EG-spørgsmål har nogle andre holdninger. Dem har Hjörleifur Guttormsson netop for et kvarter siden redegjort for, og han har også gjort det i en reservation til C 2-dokumentet.

Ministerrådet har gjort det til en central retningslinie, at man vil koncentrere arbejdet til et begrænset antal satsningsområder. Det er i overensstemmelse med den nyordning af samarbejdsmønsteret, som statsministrene har foreslået, og som Nordisk Råd ved denne og den foregående session har lagt op til.

Økonomisk Udvalg har taget den hovedprioritering på syv områder, som er foretaget, til efterretning, men vi vil godt påpege, at mange samarbejdssektorer må ses i sammenhæng. Økonomisk, industrielt og handelspolitisk samarbejde vil fortsat være grundpiller for, at det nordiske samarbejde også inden for andre sektorer som social-, miljø- og kulturpolitik kan have gode vækstvilkår. Ikke mindst vil det være vigtigt, at vi i Norden diskuterer, hvordan økonomisk, industrielt og handelspolitisk samarbejde og samarbejde om infrastrukturen kan bidrage til at skabe ny vækst og dermed mindske den stigende arbejdsløshed.

Økonomisk Udvalg er enigt i ministerrådets syn på, at mange af de industrielle og handelspolitiske spørgsmål, som man har løst eller har forsøgt at løse inden for Norden, nu vil blive varetaget i en større europæisk sammenhæng igennem EØS-aftalen. Vi mener, det vil være hensigtsmæssigt, hvis både regeringerne og parlamentarikerne benytter sig af de forskellige kontaktmuligheder, som er etableret i Nordisk Råd, til at drøfte og formulere specielle nordiske interesser i den overgangsfase, som de fleste af vore lande i dag befinder sig i. Udvalget vil i den forbindelse om det nordiske handelspolitiske samarbejde understrege, at det er hensigtsmæssigt og vigtigt, at ministerrådet gør alt, som kan gøres for, at det positive ved det hidtidige samarbejde fortsætter.

Vi finder, som også statsminister Carl Bildt sagde i mandags, at et nærhedsprincip også bør anvendes i det nordiske samarbejde, således at vi nøje vurderer, hvilke spørgsmål der er bedst tjent med drøftelse og løsning på Nordisk plan. Dette vil være en prioriteringsopgave, hvor samspillet mellem regeringer og parlamentarikere på plenarforsamling og i udvalgene er af den største betydning.

Lad mig nævne yderligere tre emner, som optager eller vil optage økonomisk udvalg i den kommende tid.

For det første hilser vi velkomment, at ministerrådet ønsker at sætte kampen mod arbejdsløsheden højt på dagsordenen i nordisk og europæisk sammenhæng. Alle partigrupper her i rådet har varslet initiativer eller medlemsforslag om dette, og udvalget vil behandle disse samlet i løbet af

sommeren med henblik på at få en slutbehandling på vor session i Mariehamn i høsten.

For det andet vil jeg minde om den betydning, som Nordisk Industrifond kan spille inden for sine satsningsområder. Der er grund til at pege på, at offentlige midler, som tilføres industrifondet, udløser større midler fra andet hold, ikke mindst fra industrien selv. Udvalget vil derfor understrege, at de midler, som tilføres fondet, ikke må komme under et kritisk minimum, hvis virksomheden skal drives efter sit formål.

Som det tredje vil jeg pege på det nordiske samarbejde med vore baltiske nabolande. Udvalget er positivt over for den indsats, som gøres fra ministerrådets side for at skabe vækst og stabilitet i Baltikum. Vi vil understrege, at den nordiske indsats her må være hjælp til selvhjælp for de baltiske økonomier. Vor indsats må være konkret og resultatorienteret, og vi skal ikke være bange for at stille krav til de myndigheder og de organisationer, som skal modtage vores hjælp, men samtidig er det også vigtigt, at vi har tålmodighed og viser forståelse for den vanskelige omstillingsproces, som alle tre lande fortsat er inde i.

Og lad mig så til slut komme med en helt personlig betragtning; jeg taler her kun på egne vegne. Jeg finder, at vi i Nordisk Råd bør overveje i den kommende tid at ændre Helsingforsaftalen på et område mere, end vi i øjeblikket er i gang med, nemlig således, at det ikke kun er medlemmer af de nationale parlamenter, som kan blive medlem af Nordisk Råd, men at man også åbner mulighed for, at medlemmer fra de enkelte lande, som er medlem af Europa-Parlamentet, kan indtræde i rådet.

Lad mig kort begrunde hvorfor: Vi ved, at økonomisk udvalg, præsidiet og Nordisk Råd som helhed i større og større omfang udveksler informationer, forhandler og samarbejder med andre europæiske parlamentarikerforsamlinger og her først og fremmest Europa-Parlamentet. Det er allerede nu en væsentlig opgave, og derfor finder jeg, at vi bør åbne for den mulighed, således at vi, når vi mødes i 1996 i København, stadig væk har et Nordisk Råd med 87 medlemmer, men at 20 eller måske 25 af disse medlemmer også er medlemmer af Europa-Parlamentet. Jeg er sikker på, at det vil styrke arbejdet i Nordisk Råd.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

17
A 1021/e: Medlemsförslag om Nordels framtid

Ekonomiska utskottet hade föreslagit att Nordiska rådet med anledning av medlemsförslaget antar följande rekommendation:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske lands regjeringer

> innen utgangen av 1993 *å* fremlegge en felles studie av utviklingen i Nordel-samarbeidet, herunder utviklingstendensene i de kommende år. Studien skal også inneholde regjeringenes syn på mål og samarbeidsformer for det nordiske el-samarbeidet.

Poul Nielson (S) (ekonomiska utskottets talesman): Fru præsident! Nordel har fungeret godt, det har sparet penge for de nordiske lande og været godt for miljøet. Det har været en uformel samarbejdsmodel, der har virket i mange år.

Nu sker der ændringer i retning af en markedsbaseret konkurrence, og strukturen er ændret i flere af de nordiske lande. Det fjerner grundlaget for, at det hidtidige samarbejde kan fortsætte. Der er en risiko for et skift i retning af, at snævrere og mere kortsigtede prioriteringer kommer til at præge dispositionerne. Der er en risiko for, at vi får et samlet set mindre optimalt elsystem, end hvis der satses på at skabe en ny gennemtænkt balance mellem på den ene side samarbejdsmodellen og på den anden side konkurrencemodellen.

Man kan godt sige, at i den proces, der har været, og som er gået hurtigt, er der sket det, at barnet er røget ud med badevandet. Og det er jo ikke så godt.

Problemet er vokset ud over, hvad elselskaberne egentlig kan styre selv og bør styre selv, og det erkender de også. Politiske afgørelser er nødvendige. Vi må prøve at få regeringerne til at melde, hvad det er for målsætninger, vi vil kræve at der skal følges på dette område, og derfor må regeringerne ind i sagen nu.

Vi har i Økonomisk Udvalg været enige om dette spørgsmål. Når jeg alligevel mener, at der bør siges noget i dag, når vi nu færdiggør behandlingen af sagen, er det, fordi vi gerne vil understrege, at det, der er brug for, ikke blot er en analyse af problemet. Der er brug for, at regeringerne inden for denne tidsramme i år faktisk kommer frem med synspunkter om, hvad det er, man ønsker der skal ske, således at vi får formuleret retningslinjer for det fremtidige samarbejde mellem de nordiske lande i elsektoren.

Der er ingen grund til at vente på udviklingen i EF på dette felt, for den er rent faktisk gået i stå. Det er os selv, der skal klargøre, hvilke muligheder vi vil udnytte i samarbejdet, og Økonomisk Udvalg vil gerne stå til rådighed i en dialog med energiministrene i de nordiske lande om, hvordan det her skal udvikle sig. Der er muligheder, vi ikke må tabe på gulvet, og hovedformålet med vort forslag er at få de muligheder realiseret.

Sedan diskussionen förklarats avslutad *antogs rekommendationen med acklamation.*

18

C 3/e: Berättelse från Nordiska investeringsbanken (1992); C 4/e: Berättelse från Nordiska projektexportfonden (1992); C 6/e: Berättelse från Nordiska utvecklingsfonden (1992); C 7/e: Berättelse från Nordisk fond för teknologi och industriell utveckling - Nordiska industrifonden (1992); C 8/e: Berättelse från Nordiska miljöfinansieringssällskapet NEFCO (1992)

Rådet behandlade ovannämnda saker i ett sammanhang.

Ekonomiska utskottet hade föreslagit att Nordiska rådet lägger berättelserna till handlingarna.

Utskottets förslag *bifölls*.

19

D 45/1989/e: Meddelande om rekommendation nr 45/1989 angående uppföljning av arbetsprogram Norden i Europa 1989-1992; D 21/1991/e: Meddelande om rekommendation nr 21/1991 angående nordiska elhögspänningsnätet som "common carrier"; D 40/1991/e: Meddelande om rekommendation nr 40/1991 angående ekonomiskt och kulturellt samarbete med Östersjöländerna; D 16/1992/e: Meddelande om rekommendation nr 16/1992 angående åtgärder för att stimulera till innovationer i näringslivet; D 17/1992/e: Meddelande om rekommendation nr 17/1992 angående förhöjning av Nordiska utvecklingsfondens kapital

Rådet behandlade ovannämnda saker i ett sammanhang.

Ekonomiska utskottet hade föreslagit att Nordiska rådet lägger meddelandena till handlingarna och anser spörsmålen för rådets del slutbehandlade.

Utskottets förslag *bifölls*.

Mötet avslutades kl. 20.15.

Protokoll

Fjärde mötet

Torsdagen den 4 mars 1993 kl. 09.05 - 11.40

Presidenter: Kirsti Kolle Grøndahl (1 - 6), Elver Jonsson (6 - 14) och Jan P. Syse (15)

Dagordning

1. Miljöpolitisk debatt
2. A 1019/m Medlemsförslag om bibehållet nordiskt enhetsporto
3. A 1020/m Medlemsförslag om omedelbart avhjälpande av säkerhetsproblem vid kärnkraftverken i Sosnovy Bor och Ignalina
4. A 1025/m Medlemsförslag om finansieringssystem för räddning av Östersjön
5. Avskrivning av följande rekommendationer:
   - 20/1990/m Internationellt samarbete om export av avfall
   - 21/1990/m Nätverk för renare teknologier
   - 31/1990/m Toxikologiskt institut
   - 18/1991/m Ändring i den nordiska transportöverenskommelsen
   - 50/1991/m Miljöbistånd till Baltikum
   - 51/1991/m Förstärkning av Östersjökonventionen
   - 52/1991/m Revision av Östersjökonventionen
   - 21/1992/m Satsningar på det nordiska gränsregionala samarbetet
   - 23/1992/m Nordiskt samarbetsprogram för fiskeri 1993-1996
   - 45/1992/m Arbetsprogram för miljökvalitetsövervakning 1993-1995
6. Allmän debatt om ***socialutskottets*** saker
7. A 1005/s Medlemsförslag om framtidens äldreomsorg
8. A 1014/s Medlemsförslag om insatser för att minska alkoholkonsumtionen i Norden
9. A 1024/s Medlemsförslag om nordisk medverkan till stärkande av samarbete kring sociala frågor inom ECE
10. Avskrivning av följande rekommendationer:
    - 30/1989/s Utbildning och legitimation för kiropraktorer (senare delen)
    - 31/1989/s Hjälpmedelsförsörjning för handikappade
    - 33/1989/s Ökade insatser inom barn- och familjepolitiken
    - 35/1989/s Insatser för minskad alkoholkonsumtion i Norden
    - 29/1990/s Åtgärdsplan för uppföljning av FN:s barnkonvention

2/1991/s Förbättrade kommunikationsmöjligheter för hörselskadade
26/1991/s Internationella standardregler för handikappade
55/1991/s Förstärkning av den nordiska modellen
4/1992/s Utökad nordisk arbetsmiljöstatistik
6/1992/s Samarbetsprogram inom bygg- och bostadssektorn
11/1992/s Nordbors rättigheter i Norden
12/1992/s Utbildningsprogram för utveckling av social service (Nopus)
13/1992/s Ny nordisk konvention om social trygghet (p. 1)
19/1992/s Samnordisk specialistutbildning inom barnomsorgen

11. B 135/j Ministerrådsförslag om ändringar i Helsingforsavtalet
12. Val av valkommitté
13. Bemyndigande för presidiet att utse kommittéer
14. Fastställande av tid och plats för nästa session
15. Sessionens avslutande

Ändringar i medlemslistan

Det anmäldes att Arne Andersson, Ingvar Carlsson, Per Olof Håkansson samt Ingrid Näslund återtagit sina platser i rådet, att Anders Svärd för resten av sessionen ersatts av Agne Hansson och Berit Oscarsson för del av denna dag ersatts av Bruno Poromaa samt att Timo Järvilahti, Lauri Metsämäki, Håkan Nordman, Riitta Saastamoinen och Ilkka Suominen lämnat sessionen.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

1
Miljöpolitisk debatt

Anneli Jäätteenmäki (Kesk.) (miljöutskottets talesman): Fru president! Låt mig till att börja med konstatera att detta är den första miljöpolitiska debatt som hålls i Nordiska rådet, och vi önskar att sådana debatter i aktuella miljöfrågor blir ett återkommande inslag i rådssessionerna.

Vår avsikt är att diskutera framtida nordiskt miljösamarbete mot bakgrund av de förändringar som sker i omvärlden utanför Norden och speciellt i våra närområden. Den ekonomiska utvecklingen i Östländerna kan bl.a. innebära att trafiken ökar och därigenom även miljöhoten. I ett globalt perspektiv kan bl.a. klimatförändringar medföra oförutsägbara konsekvenser för våra samhällen.

Miljöministrarnas riktlinjer för det framtida miljösamarbetet inger förhoppningar om aktiva miljöinsatser. Vi instämmer i Kirkenesdeklarationens slutsatser.

Miljöutskottet ser det som positivt att det kommer att upprättas ett strategiprogram med övergripande politiska prioriteringar. Programmet ger underlag för val av arbetsinriktning och för diskussion om fördelningen av resurser. Det kan exempelvis diskuteras om insatser fortsatt bör göras i de nordiska länderna eller om det kan vara mera kostnadseffektivt att koncentrera verksamheten till Östersjö- och Barentsregionerna. Behoven av insatser i Västnorden samt miljöutvecklingen i detta område måste också beaktas. Utskottet kan acceptera det europeiska perspektiv som anläggs för det nordiska samarbetet. Men det bör också ske en koordinering av arbetet i internationella organisationer.

Det är väsentligt att strategiprogrammet ges en sådan form att det kan tas upp till en bred debatt i Nordiska rådets plenum. En miljöpolitisk redogörelse, lämnad av ministerrådet, kan vara ett framtida underlag för en sådan debatt.

Vi anser att miljöpolitikens sociala dimension måste ges större uppmärksamhet - att motverka fattigdom är ofta den mest effektiva miljöpolitiken.

Utskottet har tidigare uppmärksammat frågan om kärnsäkerhet. Säkerheten vid kärnkraftverken i Baltikum och Ryssland borde granskas utgående från en hållbar utveckling och en mer överordnad energipolitik i dessa områden.

Vad gäller energiförbrukning här i Norden spelar de nordiska skogsföretagen en avgörande roll. Alltför låga energipriser sporrar inte till metoder som kräver mindre energi. I likhet med Ungdomens Nordiska Råd tycker jag personligen att Norden bör i nära samarbete utveckla en energistrategi som bygger på att energiförbrukningen i sin helhet minskas och miljövänligare energiformer tas i bruk för att kärnkraften skall kunna avvecklas.

Trafikmiljöfrågor generellt har blivit en viktig uppgift för sektorn. En konstruktiv dialog mellan transport- och miljösektorn måste äga rum. Utskottet har upprepade gånger framhållit att miljövänliga transportsystem bör utvecklas i Norden. Men transportmiljöfrågor bör också ses i ett större perspektiv, och utskottet uppmanar Nordiska ministerrådet att arbeta för utvecklandet av miljövänliga transportsystem i hela Östersjöområdet, där trafiken kommer att öka.

Fru president! Jag vill ta upp en viktig sektor: skogsbruket, som är av stor betydelse för tre nordiska länder, inte bara ekonomiskt utan även rekreationsmässigt. På detta område har skett en positiv attitydändring: Norden går i rätt riktning såväl i fråga om skogsförvaltningen som inom skogsföretagen. Trots denna positiva utveckling finns det fortfarande mycket att göra: t.ex. vattenvården inom skogs- och jordbruket bör fortfarande främjas även i Norden. De nordiska kraven vad gäller biodiversitet borde upplyftas till den nivå som fastställts i Riokonventionen och som skogsprinciperna och Agenda 21 kräver.

Ekologiskt har den nordiska skogshushållningen många fördelar, som borde betonas vid europeiska och globala förhandlingar om skogskonventionen. De nordiska länderna borde aktivt medverka till en global skogs-

konvention. Denna är en ödesfråga: om konventionen inte undertecknas, är de andra Riokonventionerna inte heller möjliga. Minskade skogar kan inte binda koldioxid i tillräcklig omfattning eller motverka erosion och ökenbildning.

De nordiska länderna borde vidare medverka till införande av strängare normer för den arktiska och boreala skogsnaturen, som är ytterst sårbar när det gäller luftföroreningar. Tyvärr har det inte varit möjligt att åstadkomma nödvändiga minskningar i de utsläpp som kommer från Kolaområdet. De senaste mätresultaten visar att barrträden är allvarligt hotade av bl.a. svavelnedfallen, som överskrider toleransgränsen flerfaldigt. Regeringarna bör därför forstätta sina ansträngningar tills en lösning har funnits. Frågan är så viktig att ministerrådet borde ta upp den även i större europeiska fora.

Alla miljövänliga åtgärder, som de nordiska länderna är ense om, borde även befrämjas i våra närområden i Ryssland och Baltikum. Den expertis som vi bidrar våra grannar med ger den bästa kostnadseffekten även här i Norden.

Efter dessa synpunkter på de planer miljöministrarna har för framtiden önskar vi ställa en grundläggande fråga: Har den nya organisation som beslutats av statsministrarna en sådan utformning och ges den tillräckliga resurser för att en nordisk miljöpolitik i den omfattning som skisserats av miljöministrarna skall kunna föras? Vi menar att ambitionerna för det nordiska miljösamarbetet skall fullföljas enligt Kirkenesdeklarationen. Det är nödvändigt att sektorer med stor påverkan på miljön tar ansvar för miljöarbetet och får resurser för arbetet.

Fru president! Det är miljöutskottets förhoppning att de synpunkter på viktiga insatser som jag framfört kan beaktas i det kommande arbetet och att ministerrådet ger tillräckliga resurser till arbetet med dessa frågor.

Miljøvernminister **Thorbjørn Berntsen** (A) (ministerrådets talesman): Ærede president! For det nordiske miljøvernsamarbeidet er det av stor betydning at det nordiske miljøområdet er blitt utpekt som et satsingsområde innen Nordisk Ministerråd, og jeg går ut fra at også Nordisk Råd vil gi miljøvern høy prioritet.

De nordiske miljøvernministrene trakk opp hovedlinjene for samarbeidet i den såkalte Kirkenes-erklæringen fra september 1992, og disse er uttrykt i rapporten "Det fremtidige miljøsamarbejde indenfor Nordisk Ministerråd".

Siste år har vi gjennomført en reorganisering av samarbeidet, og en ny struktur for miljøområdet ble iverksatt 1. januar 1993. Vi har her lagt vekt på en bedre styring og mer synlige resultater av arbeidet innenfor innsatsområdene. Det vil bli utarbeidet et toårig strategiprogram, som vil bli oversendt til Nordisk Råds miljøutvalg som grunnlag for en drøftelse under novembersesjonen. Programmet skal bl.a. være et middel til å oppnå den ønskede konsentrasjon av prosjekter og utredninger og en effektivise-

ring av samarbeidet. Samtidig vil vi legge fram en rapport om Nordens rolle i det internasjonale miljøvernsamarbeidet.

Målsettingene for det nordiske miljøvernsamarbeidet vil være:

- å få internasjonal gjennomslagskraft for nordisk miljøvern- og naturvernpolitikk, spesielt i forhold til EF og EØS,
- å støtte løsning av miljøproblemene i Nordens nærområder, bl.a. Baltikum og Øst-Europa,
- å integrere miljøhensyn i sektorene for å få en bærekraftig utvikling og en kostnadseffektiv gjennomføring av tiltak.

Vi har fem høyt prioriterte områder:

- luft og havmiljø
- overvåking og data
- kjemikalier
- naturvern og friluftsliv
- renere teknologi

Fremskaffelsen av gjennomarbeidet dokumentasjon til bruk i internasjonale møter er en viktig forutsetning for å vinne gehør for nordiske synspunkter. Derfor er en stor del av det nordiske miljøvernbudsjettet knyttet til prosjekt- og utredningsvirksomhet.

Alle sektorer har miljøansvar på sin respektive områder, men miljøvernmyndighetene har et såkalt pådriveransvar. Vi har prioritert samarbeid med fem sektorer: jord- og skogbruk, fiskeri, energi, transport og finans. Et felles programsamarbeid er innledet med jord- og skogbruk, og et første felles møte med fiskerimyndighetene ble holdt i går.

Jeg vil i det følgende nevne noen spesielle innsatsområder:

Først Østersjøsamarbeidet: Etter Ronneby-konferansen i 1990 er arbeidet med den økologiske balansen i Østersjøen nå kommet inn i en fase for implementering. Handlingsplanen for Østersjøsamarbeidet har gitt oss en meget omfattende og helhetlig regional plan som alle landene rundt Østersjøen må delta i.

Handlingsplanen vil kreve store årlige investeringer i de nærmeste tiår for at den skal bli gjennomført. For at vårt nærområde skal kunne få en klar bedring i miljøstandarden, er det nødvendig å utnytte alle mulige finansieringskilder på en oppfinnsom måte. Jeg håper at HELCOMs finansieringskonferanse i Gdansk senere i denne måneden vil kunne bringe dette arbeidet videre. De viktigste landene i denne prosessen deltar i Nordisk Ministerråd, som også bidrar til dette viktige arbeidet. Dessuten er en stor del av vårt bilaterale miljøsamarbeid med landene rundt Østersjøen også rettet mot behov som er identifisert i handlingsplanen.

Norden må kunne gi et vesentlig bidrag til å gjøre Østersjøen renere, samtidig som vi kan bistå landene som står overfor store forandringer i sitt sosiale og politiske system, til å bygge en sterk og forbedret miljøforvaltning.

Med hensyn til Baltikum har vi under de nordiske miljøvernministre iverksatt et prosjekt om miljødata og miljøkvalitetsovervåking i 1992. Prosjektet vil bli videreført i 1993.

Så litt om Barentsregionen og Kolaprosjektet: Miljøproblemene i nordområdene har i løpet av de seinere år vakt betydelig interesse og oppsikt i store deler av verden. Det gjelder sikkerhet ved kjernekraftanlegg, dumping av radioaktivt avfall i Barentshavet og Karahavet, store utslipp av luftforurensninger, særlig fra nikkelverket i Pechenganikel, og store utslipp av forurensning til elver og havområder.

Sikker framtidig lagring av de store mengdene radioaktivt avfall som produseres i området, samt håndteringen av alle de atomdrevne u-båter som allerede er og i framtida vil bli tatt ut av drift, representrer mulige store miljøutfordringer.

De nordiske land er særlig berørt av den fare atomkraftverket på Kola representerer for helse og miljø.

Vi ønsker at disse reaktorene legges ned så snart som mulig. Dette vanskeliggjøres imidlertid av Kola-områdets store avhengighet av leveransene fra kjernekraftverket. På kort sikt har vi derfor engasjert oss i sikkerhetstiltak ved Kola-kraftverket i et norsk-finsk-russisk trekantsamarbeid.

Problemene ved Kola-kraftverket kan imidlertid ikke løses uten meget store investeringer. De høye kostnadene en opererer med på dette området, gjør det helt nødvendig med et internasjonalt samarbeid. Vi er derfor glad for at et multilateralt fond for atomsikkerhet nå blir etablert under Den Europeiske Utviklingsbanken i London. Her vil et nordisk samarbeid om en tilfredsstillende innretning på tiltakene være meget viktig. Dette gjelder bl.a. en prioritering av tiltak ved de mest usikre kraftverkene, inkludert de kjernekraftverk som befinner seg i våre nærområder.

Når det gjelder utslippene fra Pechenganikel, arbeides det nå med å få fram rimelige alternativer som reduserer utslippene til et nivå som ivaretar de økologiske kravene. Arbeidet samordnes av NEFCO. Vi håper at de alternativer man finner fram til, kan basere seg på samarbeid mellom flere nordiske bedrifter og det russiske konsernet. Myndighetene må også inn i bildet, nokså sterkt til og med.

Som vi har hørt i debatten i går og i dag, krever de enorme miljøproblemene både i Østersjøen, Baltikum og nordområdene en kjempeinnsats når det gjelder overføring av kompetanse, teknologi og finansielle ressuser. Samtidig kreves det selvfølgelig en radikal omlegging i landene selv. De må integrere økonomi og økologi. Det er i Nordens egeninteresse å satse på dette samarbeidet og gå fra planer til konkret handling. De finansieringsordninger som er etablert for å bidra til løsning av miljøproblemene i Nordens nærområder, må styrkes, samtidig som det må tilføres friske midler både fra den private og den offentlige sektor. Vi må gå nye veier og kanskje vurdere nye virkemidler som f.eks. en eller annen form for en nordisk miljøavgift. I alle tilfelle er de finansielle ressurser som i dag er stilt til disposisjon for denne type tiltak, på ingen måte tilstrekkelig for å løse de problemer som man står overfor.

Alsaker (KrF): Forurensningsfarene både når det gjelder luftforurensninger fra industriutslipp og risikoen for stråleskader ved atomulykker, er

i vid forstand en del av våre sikkerhetsproblemer. Alt taler for at sikkerheten for fremtiden mindre vil være et spørsmål om militær sikkerhet og mer et spørsmål om miljø og økologi. Det betyr at vi må skape en sikkerhet sammen, i samarbeid, istedenfor å bygge opp en sikkerhet mot hverandre.

Denne problemstillingen illustreres godt når det gjelder kjernekraft. Skal vår sikkerhet mot atomulykker forbedres, må vi, foruten å bygge opp en beredskap mot konsekvensene av en mulig atomulykke, først og fremst sette kreftene inn for å påvirke i positiv retning de land som bruker kjernekraft. På lengre sikt må målsettingen, der det er mulig, være å erstatte kjernekraft med sikrere energikilder.

I vårt grensenære arbeid er miljøpolitikk et helt sentralt arbeidsfelt. Gjennom østersjøsamarbeidet og opprettelse av Barents-regionen er det opprettet viktige arbeidsredskaper. Jeg er glad for at våre statsministre i sine hovedinnlegg så klart har understreket viktigheten av å arbeide aktivt med miljøproblemene.

Kolahalvøya er i dag en tidsinnstilt miljøbombe. Problemene er så massive at de primært må løses på regjeringsnivå, men selvfølgelig også regionalt hvor dette er mulig.

Industriutslippene på Kolahalvøya, tett opp til den norske og finske grense, setter liv, helse og miljø i fare. Vi har teknikk og tekniske planer for å løse problemene, men spørsmålet om finansiering er vel så viktig. Det kan f.eks. være aktuelt å trekke inn det østeuropeiske finansieringsfondet som de vestlige land har gått sammen om, eller Verdensbanken. Det haster med å komme fram til en løsning. Både den finske og den norske regjering har gitt tilsagn om å bidra med betydelige pengebeløp. Det har vært avholdt en rekke kontaktmøter med russiske myndigheter, og en løsning på dette alvorlige miljøproblemet vil være en prøvesten på Russlands evne til å føre en reformpolitikk.

Når det gjelder atomsikkerhet, har den nye åpenhet ført til kontakt, kartlegging og identifisering av problemene. Det er selvsagt viktig i seg selv, men lite og intet har skjedd. Utfordringene er mange - sikkerheten ved kjernekraftverkene, dumping av radioaktivt avfall, lagring av radioaktivt avfall, de militære installasjonene, ubåtflåten m.v. I Nordens umiddelbare nærhet har vi kjernekraftverker på Kola, ved St. Petersburg og i Ignalina i Litauen. Ingen av disse verkene tilfredsstiller vestlige sikkerhetsstandarder.

Vi er i dag som nevnt i en situasjon hvor vi skaffer oss oversikt og foretar basisutredninger over sikkerheten. Bl.a. har svenske og finske ingeniører gjort det når det gjelder kjernekraftverkene i våre grensenære områder. Men utover det er vi ikke kommet inn i en handlingsfase. Vi kan ikke gjøre som Vest-Tyskland, som stengte de farlige kjernekraftverkene i Øst-Tyskland. Det haster med å komme inn i en handlingsfase som kan styrke atomsikkerheten i Øst-Europa, i Russland og de tidligere republikkene i Sovjet. Den oppgaven krever samarbeid på mange plan, bl.a. i Det Internasjonale Atomenergibyrå og eventuelle andre internasjonale organisasjoner, på nordisk nivå og på bilateralt nivå, og vi hørte også statsråd Berntsen nevnte finansieringsplaner.

Arbeidsutvalget i Mittengruppen besøkte kjernekraftverket utenfor St. Petersburg for ca. en måned siden. Dette kjernekraftverket produserer 52 pst. av den totale energibruken i Leningrad-distriktet med en befolkningsmengde på ca. 8 millioner, med andre ord en livsnerve for dette distriktet. Det er ingen planer om å erstatte denne produksjonen med andre energibærere eller andre kjernekraftverk. Tilsvarende er tilfelle på Kola og i andre deler av Russland og Øst-Europa. Dette illustrerer de praktiske vanskene man står overfor.

Etter min mening vil en opprydding finansielt kreve enorme beløp, men alternativet ved å la det være vil bli mer kostbart. Problemet er så altoverskyggende at jeg vil anmode Presidiet om å holde en egen temakonferanse om atomsikkerhet.

Miljöminister och nordisk samarbetsminister **Olof Johansson** (c): Fru president! I en rapport till svenska miljö- och naturresursdepartementet förra sommaren beräknades den svenska miljöskulden - kostnaden bara för att återställa det som redan skadats och som kan repareras - till mellan 200 och 300 miljarder svenska kronor. För de nordiska länderna och våra närområden är miljöskulden tusentals miljarder. Det säger en del om de utmaningar vi står inför och visar att allt inte kan rymmas inom den mycket begränsade budget som Nordiska rådet har. Vad det handlar om är att se vad vi kan göra inom ramen för Nordiska rådet för att ta hand om de gigantiska problemen. Vi måste samarbeta vidare med dessa i andra sammanhang och få fram ekonomiska styrmedel som kan medverka till finansieringen. En hållbar utveckling utan ökad miljöskuld förutsätter att utsläppsnivåerna bringas ned till vad naturen långsiktigt tål och att samhällsutvecklingen görs mer kretsloppsanpassad.

Det nordiska miljösamarbetet står alltså inför gigantiska utmaningar. Jag skall inte upprepa vad miljöminister Thorbjørn Berntsen har framfört utan i stället försöka ge en bild av vad vi under det svenska ordförandeskapet tänkt fokusera arbetet på. Först vill jag emellertid också här uttala det tack som jag framförde i ministerkretsen i går till Thorbjørn Berntsen och hans medarbetare för utmärkt ordförandeskap under det gångna året.

Det viktigaste målet inför det kommande året är att effektivisera vårt samarbete och organisera det så att vi ökar vår genomslagskraft internationellt. Tillsammans utgör Norden en betydande kraft såväl globalt som i ett europeiskt perspektiv. Tillsammans kan vi fungera pådrivande i det internationella miljöarbetet. Förhoppningsvis kommer den nya amerikanska administrationen att visa en högre ambitionsnivå på miljöområdet än den tidigare - det skulle stärka möjligheterna att åstadkomma viktiga internationella resultat.

Mot bakgrund av att EES-avtalet kan förväntas träda i kraft vid halvårsskiftet och att Sverige, Finland och Norge för förhandlingar om medlemskap i EG bör det nordiska samarbetet på miljöområdet stärkas i ett europeiskt perspektiv. Vi har allt att vinna på att kunna dokumentera en

gemensam hög ambitionsnivå på område efter område och vidmakthålla och höja den ambitionsnivån.

En nordisk strategi skall, som redan påpekats, tas fram och ligga till grund för arbetet under 1994 och 1995. Den nordiska budgeten för 1994 bör återspegla såväl miljöstrategins innehåll som statsministrarnas prioriteringar.

Jag vill nämna följande prioriteringsområden inför nästa och följande år:

1) Försurningen. Här bör Norden agera samfällt för att driva på arbetet med ett nytt svavelprotokoll inom ramen för ECE, alltså FN:s europeiska ekonomiska kommission. Det berör Öst- och Västeuropa såväl som gemensamma positioner inom ramen för EES vad gäller bl.a. svavelkrav på eldningsoljor och direktiv på bilavgasområdet.

2) Östersjön - ständigt högaktuell. Inom tre veckor samlas miljöministrarna till en finansieringskonferens i Gdansk. Sverige kommer dessförinnan att organisera en expertkonferens för att föra frågan om finansiering vidare.

3) Baltikum och Östeuropa. Det råder ingen tvekan om att vissa åtgärder får störst verkan om de vidtas i stater som tidigare levde under en diktatur som satte människovärde och miljö lika lågt på värdeskalan. På svenskt initiativ har länderna i norra Europa - i öst och väst - enats om att utarbeta en vision för Östersjöområdet fram till år 2010.

4) Kolahalvön och Barents hav. Genom mötet i Kirkenes och arrangemang i anslutning till detta har flera av oss sett eländet med egna ögon på nära håll. Det är ett elände utan gräns. Man kan satsa hur mycket pengar som helst här, men vi måste försöka komma till uppgörelser med Ryssland för att kunna göra någonting.

5) Kärnsäkerhet. Arbetet för att förbättra säkerheten vid östeuropeiska reaktorer måste fortsätta. Ett förnyat nordiskt initiativ beträffande en internationell kärnsäkerhetskonvention, som även omfattar avfallshanteringen, skall övervägas. Den internationella hanteringen av plutonium står också på dagordningen. Stora ansträngningar måste göras för att mobilisera ekonomiska resurser för åtgärder som rör Östersjön, Kolahalvön och Barents hav samt för kärnsäkerhetsarbetet.

6) Ett utvecklingsarbete kring ekonomiska styrmedel i miljöpolitiken. Denna fråga kommer att prioriteras under året inom samtliga delar av ministerrådets arbete.

7) Kemikalier. En hög ambitionsnivå bör hållas i det nordiska kemikaliearbetet.

Låt mig tills sist konstatera att Norden i många fall har kommit långt på miljöområdet, men fler frågor måste lösas internationellt. Nya gränser och radikalare förslag måste läggas fast och läggas fram. Gemensamt är vi en kraft att räkna med. Låt oss nu se möjligheterna och konkret omsätta ord i handling!

Anna-Kaarina Louvo (Kok.): Fru president! När Nordiska rådet för fem år sedan höll sin session här i Oslo diskuterade man intensivt energi- och miljöpolitiken, bl.a. mittengruppens förslag om kärnkraftsfritt Norden. Då kunde jag inte acceptera förslaget av miljöskäl och kan det ännu mindre i dag.

Alla nordiska länder har nyligen antagit klimatkonventionen i Rio som går ut på att s.k. drivhusgaser, framför allt koldioxid före år 2000 skall minskas till 1990 års nivå. Utan kärnenergin är det åtminstone för Finland omöjligt att uppnå detta mål i och med att elförbrukningen ökar hela tiden, även om energiförbrukningen i sin helhet minskar. Kärnenergin släpper ju inte ut koldioxid, och det finns verkligen ingen reningsteknik för eliminering av koldioxid av fossila bränslen, även jordgas. Först framtidens väteteknik kan lösa detta problem. Under de senaste åren har jag lagt märke till att många som talar mycket om miljösakerna inte vet detta.

Här i Oslo diskuterar man igen ivrigt energi och miljö och önskar igen avstänga grannländernas kärnkraftverk - bl.a. danskarna föreslog avstängning av Barsebäck för två veckor sedan. Vid denna session behandlas också medlemsförslag om förbättring av säkerheten vid de närliggande kärnkraftsverken i Baltikum och Ryssland med nordiska medel.

Vi vet alla att säkerheten vid kärnkraftverken Sosnovy Bor och Ignalina avsevärt borde förbättras.

Vi vet också alla att säkerheten vid kärnkraftverken i Sverige och Finland hör till den bästa i världen. Mot denna bakgrund finns det inte ens en smula förnuft i att t.ex. Finland köper 900 megawatt elenergi från Ryssland, dvs. mer än hälften av den elenergimängd som de fyra kärnreaktorerna i Finland producerar - i synnerhet då Sosnovy Bors direktör nyligen konstaterade att de är tvungna att använda kärnkraftverket tio år längre än planerat för att Finland skall få den elenergi landet behöver. Snarare borde vi som har kärnkraftverk med världens bästa driftsäkerhet och mycket hårda säkerhetskrav sälja elenergi till Ryssland och inte omvänt.

Också från de nordiska ländernas synvinkel skulle det vara mycket viktigare att Finland bygger sin femte kärnreaktor, såsom Finlands regering senaste vecka beslutade. En helt annan sak är om Finlands riksdag i sin behandling kommer att acceptera detta.

I energidiskussionen här och i Finlands riksdag har jag betraktat det som mycket egendomligt att man inte kunnat objektivt bedöma de enskilda energiformernas miljökonsekvenser. Antingen de överdrivs eller de undervärderas, beroende på den krets som talaren hör till.

Det är besynnerligt att t.ex. de som motsätter sig kärnkraften - ofta helt känslomässigt - inte heller vill erkänna den betydelse som klimatförändringen har för vår livsmiljö, hela vår existens.

I miljöfrågorna borde man alltid vara beredd att ändra sin åsikt om man får ny vetenskaplig information.

Sådan ny information har just erhållits. Redan för fem år sedan konstaterade jag här att några undersökningar som gjorts antyder att koldioxidmängdens ökning i atmosfären och drivhusföreteelsen också skulle öka ozonbortfallet.

Nyligen har man publicerat många vetenskapliga utredningar i frågan. Senast i lördags granskades i Helsingfors en doktorsavhandling enligt vilken den ökande koldioxidmängden också ökar ozonbortfallet i atmosfären.

Fru president! För fem år sedan, här i Oslo, tog de nordiska konservativa partierna ett initiativ om förebyggande av klimatförändringar. Därefter har man diskuterat denna sak mycket i Nordiska rådet och en internationell klimatkonvention undertecknades i Rio i somras.

Jag hoppas att Riokonventionen inte enbart är fromma tal utan att man har några som helst avsikter att förverkliga dem ens på nordiskt plan. Vi har ett stort ansvar. De kommande generationernas möjligheter att leva, deras hälsa och kultur finns i våra händer.

Birgitta Dahl (s): Fru president! Man kan med stor rätt säga att vi nu har kommit till sanningens minut när det gäller miljöpolitiken och vår vilja att gå från ord till handling. Vi har efter de senaste årens engagerade debatt skaffat oss bra program. Vi vet vad som behöver göras. Det finns mycket väl uttryckt i våra nationella program, i nordiska program, i EG:s femte miljöprogram, i Riodeklarationen och i Agenda 21. Vi saknar inte karta och kompass, men det handlar verkligen om att vi nu skall visa att vi kan använda kartan och kompassen.

Jag är djupt orolig för att vi skall få uppleva några år av stillestånd under intryck både av starkt motstånd mot att verkligen ändra livsstilen och grundläggande teknologier samt naturligtvis av de problem som vi har med vår ekonomi och arbetslöshet. Men investeringar som måste till för en bättre miljö i våra egna länder, i Östeuropa och i det övriga Europa skulle samtidigt medverka till att förstärka ekonomierna och till att ge många människor som i dag går arbetslösa ett jobb. Det vore ett utmärkt sätt att gå från passivt kontantstöd till aktiva insatser.

Några områden är särskilt viktiga. Ett av dem är insatserna i Östersjön. Jag är djupt orolig för att det engagemang och den goda vilja som kom till uttryck vid konferensen i Ronneby, i förberedelsearbetet inför den och i det arbete som därefter följde i task force skall rinna ut i sanden. Jag vill rikta en mycket enträgen uppmaning till regeringarna att se till att också klara finansieringen av de insatser som behövs. Det är en mycket viktig uppgift. Jag tror att den besvikelse som skulle bli följden av att allt det här inte skulle omsättas i handling mycket allvarligt skulle skada miljöarbetet och tilltron till detta.

Vad gäller frågan om kärnsäkerheten är vi som med egna ögon har sett verkligheten i Baltikum, i S:t Petersburg-området och på Kolahalvön vid det här laget många, och den verkligheten är fruktansvärd. Alla som har sett den vet att något måste göras. Det som vi nu talar om som omedelbara säkerhetsåtgärder är fortfarande, trots att det rör sig om insatser för flera hundra miljoner kronor, bara en början. De kommer inte ens att närma anläggningarna i fråga till västerländsk säkerhetsstandard. Det krävs mycket omfattande ombyggnader för att man kanske - men inte säkert - skall nå dit. Desutom gäller det anläggningar som saknar inneslutning.

Detta är skälet till att vi i ett socialdemokratiskt medlemsförslag har tagit upp frågan om det inte vore bättre att direkt bygga nya anläggningar, som kan ersätta de nuvarande. Sannolikt är kostnadsskillnaden inte stor, om ens någon. Vi vet att man både i S:t Petersburg, i Baltikum och på Kolahalvön är beroende av dessa usla kärnkraftverk, men också av oljeskifferanläggningar och olja- och kolanläggningar som likaledes innebär mycket allvarliga hälso- och miljörisker.

Det får naturligtvis inte vara så att mycket viktiga säkerhetsbeslut fattas under tvång, därför att man saknar alternativ. Vi menar att det skulle vara en viktig uppgift att hjälpa de berörda länderna att få alternativ till de anläggningar som hotar deras och vår hälsa, säkerhet och miljö.

Jag vill också säga att jag är ganska trött på den typ av miljödebatt där man sätter kärnkraft och insatserna mot klimatförändringarna mot varandra. Gör man det, har man inte tillräckligt hög ambitionsnivå när det gäller miljöpolitiken och övergången till energisnåla och miljövänliga teknologier för transporter och energisystem. Det är fullt möjligt att minska både energianvändningen per capita och transportarbetet utan att vi för den skull får en livsstil och levnadsvillkor som skulle vara sämre än dagens. Vi måste ha modet att sätta upp en så hög ambitionsgrad att vi både kan minska koldioxidutsläppen väsentligt och befria oss från beroendet från kärnkraft.

Det är också i vårt land ett vanligt argument från kärnkraftens vänner att säga att vi är tvungna att behålla kärnkraften för att klara bekämpningen av koldioxidutsläppen. Detta är inte sant. Samma partier och politiker brukar motsätta sig alla försök att ändra trafikstrukturen på ett sådant sätt som verksamt skulle kunna bidra till att minska koldioxidutsläppen.

Miljöminister **Sirpa Pietikäinen** (Kok.): Ärade president! Det har varit en bra lösning att ordna en miljödebatt under denna session, för miljövården är inte en fristående sektor utan en integrerad del av olika funktioner i vårt samhälle, såsom vi har hört när vi t.ex. diskuterat energipolitiken.

I nordiskt perspektiv är samarbete och integrering i miljöfrågor särskilt viktigt, eftersom de nordiska länderna i globalt perspektiv är typiska mottagare av föroreningar och våra geografiska förhållanden gör naturen särskilt sårbar. För att nå goda resultat måste vi för oss själva klargöra våra mål och prioriteringar inom miljöpolitiken.

Jag anser det viktigt att vi också i nordisk regi fördjupar oss i problematiken kring användningen av ekonomiska styrmedel som miljöpolitiska medel. Vi måste göra detta med sikte på EES, eftersom flertalet nordiska länder inom kort troligen kommer att vara medlemmar i EG. Vi vet väl att vi inte kan få miljövänlig teknologi och ett miljövänligt samhälle om vi har ett sådant ekonomiskt system som ökar miljöhoten, som inte bidrar till lösningen av miljöproblemen och där inte investeringar görs i miljöriktning.

Vi bör försöka sätta vår egen prägel på utformningen av de ekonomiska instrument som tas i bruk och som är viktiga för våra syften. Som medlemmar i EG - om nu förhandlingarna om medlemskap utfaller positivt -

bör vi arbeta för att den nordiska boreala dimensionen till fullo beaktas i EG:s miljöpolitik utan att för den skull glömma att Europa består av nord och syd, öst och väst. Vår känsliga natur, de kemiska och biologiska processernas långsamhet bör tas i beaktande t.ex. vid användningen av bekämpningsmedel.

Slutligen önskar jag framhålla en fråga som alltmer gör sig gällande i nordisk miljöpolitik. Frågan har att göra med tankesättet inom OECD och slutsatserna från FN:s konferens om miljö och utveckling i Rio i somras. Det är fråga om integrering av miljöfrågorna med andra sektorer, såsom trafik, lantbruk, säkerhetspolitik och framför allt energipolitik. I energipolitiken bör man koncentrera sig på två centrala frågor: Den ena är en allmän sparsamhet i energianvändningen och den andra minimering av energiproduktionens miljöeffekter. För detta krävs ett långsiktigt arbete.

Man diskuterar ofta energi- och klimatkonventioner. Jag finner det ganska konstigt att människor som är så oroade för klimatförändringar samtidigt är beredda att hela tiden investera mera pengar på energiproduktionen och energikonsumtionen. Vi kan inte ha ett samhälle där vi hela tiden brukar mer energi och samtidigt håller fina tal om principen att få en hållbar utveckling och en hållbar energipolitik. Vi har inte att välja mellan att använda kärnkraft eller inte. Lösningen är att vi å ena sidan måste spara energi och effektivisera vår energianvändning och å andra sidan lägger upp nya stora planer för energipolitik. Ett gott exempel på sådana strategier för samarbete mellan miljösektorn och andra sektorer, just nu energisektorn, vore en utvidgning av naturgasanvändningen.

Fru president! Allra sist vill jag rikta ett tack till statsministrarna för den uppmärksamhet som miljösektorn har fått och de prioriteringar som de beslutat om. Vi arbetar vidare inom våra ramar och förutsätter att man inom övriga sektorer i sitt arbete spontant lägger stor vikt vid miljöaspekten.

Hjörleifur Guttormsson (Ab): Fru præsident! De nordiske lande vil gerne se sig selv som et godt eksempel på miljøpolitik i verdensmålestok, og vi kan med sikkerhed henvise til, at situationen i vore lande angående miljø er positiv i sammenligning med det, der sker, dér hvor forholdene er dårligere. Men til trods for det mener jeg, at der er mange sider af miljøpolitikken i Norden, som ikke lever op til det, som man gerne taler om i internationale fora.

Der er ikke gået et år siden miljøkonferencen i Rio, hvor man fremlagde store målsætninger angående miljøpolitik, og hvor de nordiske lande fremkom med mange gode forslag. Men i dette år er de nordiske lande ved at indgå en aftale, EØS-aftalen, som indebærer, at miljøpolikken underordnes målsætningen om økonomisk vækst, målsætningen om større energiforbrug og forurening af miljøet som en følge deraf. Jeg synes ikke, at der er en rigtig sammenhæng imellem de store mål og de tiltag, som indgår i EØS-aftalen, og den politik, som danner grundlaget bag EF's regelværker.

Energipolitikken er grundlæggende for miljøpolitikken. Men i energipolitikken er de europæiske lande og de nordiske lande ikke på en rigtig

vej - grundlaget for en økonomisk vækst er jo at bruge mere energi - navnlig hvis man ikke samtidig passer på at tilstræbe en reduktion af energiforbruget og en miljøvenlig miljøpolitik. De ændringer, som man er ved at indarbejde i de nordiske landes lovgivninger i energisektoren, går ikke i den rigtige retning. Det er en politik, som må ses i sammenhæng med de direktiver, som er på vej angående energi i EF, og som vil svække muligheden f.eks. for at samarbejde for at substituere kernekraft og fossile brændsler med miljøvenlig energi. Jeg tænker bl.a. på det europæiske energicharter og den lovgivning, man er ved at udarbejde i sammenhæng med det.

Kerneenergien er efter min mening en helt uforsvarlig energiressource, men i disse år og måneder er nordiske regeringer, f.eks. den finske regering, ved at forberede beslutninger om udbygning af kernekraften, og den svenske regering følger ikke de målsætninger, man har sat sig i Sverige og støttes af befolkningen dér, om at nedfase kernekraften og fremme andre energiressourcer.

Vi sløser med energi, og vi har muligheden, hvis der er politisk vilje, for at substituere såvel fossile brændsler som kernekraft med miljøvenlige energikilder.

Vi i Den Venstresocialistiske Gruppe har nu til sessionen fremmet forslag angående kernekraften i Østeuropa og i Rusland for så vidt angår atomsikkerheden og den nødvendige støtte til omstilling af de forfærdelige tilstande, der findes dér som følge af kernekraftpolitikken i Øst. Det er forhold, som er blevet åbenbare her i den sidste tid, og det vil koste uhyre store anstrengelser at få fremmet en forsvarlig udvikling på det område. Vi foreslår bl.a. at støtte og bidrage til, at den planlagte FN-konference om omstilling fra atomvåbenproduktion til civil produktion afholdes.

Fru præsident, jeg vil minde om, at man må være konsekvent og også se på situationen i Vest angående kernekraft. Jeg så gerne, at man i nordisk sammenhæng forholdt sig anderledes, end det fremgik af de svar, som jeg fik fra ministerrådet i går angående behandling af radioaktivt affald.

Kjellbjørg Lunde (SV): President! Gjennom Verdenskommisjonen for miljø og utvikling har det blitt nokså eintydig slått fast at omlegging til ei berekraftig utvikling er tvingande nødvendig.

Dei rike industrilanda sin produksjon og deira forbruk har hovudansvaret for forureining av jord, luft og vatn, truslar som vi står overfor om dramatiske klimaendringar og svekt ozonlag. Dei rike industrilanda sin økonomiske vekst er basert på ein heilt uhaldbar utnytting av naturressursane, ikkje berre i eigne land, men endå meir i land i den tredje verda. Rio-erklæringa av juni 1992 gir då også dei rike landa eit særleg ansvar for omlegging til ei berekraftig utvikling, og som vi hugsar, var dei nordiske landa sterke drivkrefter for å få den erkjenninga inn i slutterklæringa.

Men så er det slik at dei nordiske landa er dei land som brukar mest energi pr. innbyggar - fire-fem gonger meir enn verdsgjennomsnittet. Difor

har Norden eit særleg ansvar for å legge om sin energipolitikk, men vi ser lite av dette i praktisk politikk.

Trass i desse gode målsetjingane har ein likevel andre målsetjingar som går på tradisjonell økonomisk vekst, altså å halde fram med å føre både denne uhaldbare miljøpolitikken og økonomiske politikken vidare.

Ein liberalisert økonomi og ein stadig friare marknad har korkje løyst dei sysselsetjingsproblema vi står overfor, eller miljøproblema. Tvert imot har dette bidratt til å skape nye problem. Dei kortsiktige økonomiske interessene blir fremja på kostnad av miljøinteressene. Berre ved å bruke økonomiske styringsreiskap, som fleirtalet dessverre ikkje er så interessert i å bruke, kan vi sikre full sysselsetjing, rettferdig fordeling nasjonalt og internasjonalt og omstilling til nødvendig produksjon i framtida. Dette krev eit tettare nordisk samarbeid for omlegging av transportmønster, omlegging av avfallshandteringa, auka energiøkonomisering og bruk av alternativ energi. Og vi som har lytta til denne debatten i formiddag, høyrer at det ikkje er mangel på erklæringar og store ord om kor nødvendig dette er. Men alle som følgjer med i nordisk politikk for tida, ser at gapet mellom dei verbale ytringane og den praktiske politikken blir ganske stort - kanskje aukande, slik også kløfta er mellom den fattige tredje verda og dei rike landa i nord.

Etter vårt syn må økonomisk politikk foreinast med miljøpolitikk. Miljøomsynet må integrerast i heile produksjonsprosessen, for målet om ei berekraftig utvikling kan ikkje realiserast utan at vi går inn for djuptgåande omstrukturering av vareproduksjon og energibruk. Framhald av økonomisk utvikling må skje fortløpande med reduksjon i forureiningane, forbruket vårt av kol, olje og andre ikkje-fornybare energikjelder. Og det finst faktisk ikkje ein eintydig samanheng mellom tradisjonell økonomisk vekst og auka sysselsetjing. Tvert imot er det mykje som tyder på at satsing på miljøtiltak og miljøteknologi vil kunne gje ei rekkje nye arbeidsplassar, t.d. innanfor energisektoren. Det finst masse utført forsking på dette området som viser at dette er framtidas satsingsområde. Likevel skjer det altfor lite. Difor meiner vi at det må setjast i gang eit nordisk forsknings- og utviklingsprosjekt med sikte på å utvikle dei moglegheitene ein har til å betre og effektivisere energisystema i Norden.

Nordisk samarbeid om fornybar energi, energisparing og auka energieffektivitet må styrkast. Forsking og utvikling av sol-, vind-, bølge- og bioenergi må intensiverast. Tilskot, billige lån og andre verkemiddel må takast i bruk for å auke energiøkonomiseringa. Og det må satsast på utvikling av renseteknologi for luft, jord og vatn. Forskingsmiljøa har ganske mange gode prosjekt, men dei manglar politisk støtte for å få dei realiserte.

For å avgrense forureining og ressursforbruk må det stillast krav til korleis varene skal framstillast, til transporten, til kor haldbare varene skal vere, om dei går an å reparere og om dei kan resirkulerast. Det må satsast på kjeldesortering, og både hushaldningsavfall og problemavfall må gå med i dette, og vi må få skikkelege anlegg for resirkulering og gjenbruk. Og det må satsast ressursar på vedlikehald av ute- og innemiljø. Forutan bustadbygging må det satsast på byfornying og det som vi kan kalle byøkologi -

naturpleie og naturgjenoppretting. I fleire delar av Norden må skogreisinga og skogpleia intensiverast - og det er mange andre område som eg ikkje rekkjer å kome inn på, der vi kan gjere ein innsats for å kombinere miljøinnsats og auka sysselsetjing.

Og dette legg vi i den venstresosialistiske gruppa fram i eit medlemsforslag.

Miljøminister og nordisk samarbejdsminister **Eiður Guðnason** (A): Fru præsident! De nordiske lande har i lang tid været et kraftcentrum i det internationale samarbejde inden for miljø- og udviklingspolitik. Alle vil huske de nordiske landes bidrag til forberedelsen og realiseringen af Riokonferencen, og i kraft af Islands og Norges medlemskab af FN's nye udvalg for bæredygtig udvikling (Commission of Sustainable Development) er de nordiske lande fortsat aktive og ledende i opfølgningen af Riokonferencens resultater.

Men vi må også spørge os selv, om de nordiske lande i realiteten gør tilstrækkeligt på hjemmefronten. De store miljøproblemer findes også hos os, vi er fremtrædende blandt de forbrugsglade industrilande, som har den største del af ansvaret for de enorme miljøproblemer, vi står over for.

Miljøbeskyttelse i de arktiske områder, ikke mindst havområderne, er en af de vigtigste opgaver, som de nordiske lande står over for lige nu, og den opgave kan vi ikke løse uden aktivt samarbejde og solidaritet. Her er der ikke bare tale om fælles interesser; vi har også - hver for sig og sammen - pligt til at beskytte og sikre dette enestående økosystem til glæde for nulevende og kommende generationer. Vi har naturligvis også pligt til at udnytte dette områdes ressourcer på en bæredygtig måde, også når der er tale om havpattedyr som sæler og hvaler.

Rovaniemiprocessen har allerede medført et omfattende samarbejde inden for forskning og overvågning i de arktiske områder med sigte på at bidrage til forøget og bedre beskyttelse af dette meget vigtige økosystem, som er noget ganske enestående på vor klode. Men miljøbeskyttelse i de arktiske områder er en kompliceret opgave med mange aspekter, ikke mindst angående nødvendigheden af at skabe økonomiske og sociale forudsætninger for en bæredygtig udvikling i disse områder. I denne sammenhæng må vi takke Norge for et prisværdigt initiativ ved oprettelsen af Barentsrådet, og samtidig vil jeg nævne, at Canada har lagt vægt på, at der bliver oprettet et særligt Arktisk Råd (Arctic Council), der skal være et forum for diskussioner og samråd om miljø- og udviklingsspørgsmål i de arktiske områder.

Arktisk Råd kunne også være et vigtigt forum til behandling af de miljøproblemer, der nu viser sig uafbrudt i forbindelse med afsløringen af den forhenværende Sovjetunions militære aktiviteter i de arktiske områder. Disse problemer er en af de største trusler mod miljøet i det arktiske område.

Sammenlignet med de fleste andre lande er vi nået temmelig langt, når det gælder forureningsbekæmpelse, og de nordiske lande har også spillet

en ledende rolle ved udformningen af vigtige internationale og regionale overenskomster inden for miljøsektoren. Som eksempel herpå kan nævnes den nyligt indgåede OSPAR-aftale. Realiseringen af denne aftale er helt klart en ny og vigtig milepæl i beskyttelsen af det nordøstlige Atlanterhav, som er et livsnødvendigt forrådskammer for hele verden. De nordiske lande har samtidig deltaget aktivt i omfattende og fremsynede projekter inden for forureningsbekæmpelsen.

Arbejdsløsheden er i øjeblikket højere i Vesteuropa, end den har været i meget lang tid, og det gælder også i de nordiske lande. I Island er arbejdsløsheden f.eks. større, end den har været i årtier, og det er bydende nødvendigt at finde en løsning på dette alvorlige problem. Jeg lægger vægt på, at reformer i miljøsektoren kan skabe en mængde nye job, samtidig med at vi får løst nogle vigtige opgaver og kan aflevere et bedre miljø til de kommende generationer. Vi kan forudse, at miljøforbedring og miljøteknik bliver de vigtigste vækstsektorer inden for industrien i de kommende år, og på det område har vi helt klart muligheder for at skabe titusindvis af nye arbejdspladser på det nordiske arbejdsmarked.

Fru præsident, vi står nu over for fundamentale forandringer inden for det nordiske samarbejde. De medfører bl.a., at miljøområdet kommer til at indtage en mere fremtrædende plads i det fremtidige nordiske samarbejde, samtidig med at vi arbejder på at opfølge de beslutninger fra Riokonferencen, som vi selv havde så stor andel i. At sikre øget effektivitet i det nordiske samarbejde på miljøområdet med hensyn til virke og aktiviteter i hjemlandene må prioriteres højt i de nordiske landes kommende miljøsamarbejde.

Salmén (ÅC): Fru president! När man tittar på hur förhållandena i våra nordiska länder förändrats under de senaste 10 åren kan man konstatera att vi vad gäller miljön har vi kommit en bra bit på väg. Vi har ingen orsak att slå oss för bröstet och ropa hurra vad vi är bra, men en liten paus för att fundera över fortsättningen i det speciella samhällsarbetet kan nu vara på sin plats. Vi har högprioriterat Östersjöns välbefinnande och det är glädjande att vi alla är överens i den frågan. Därför är det nu viktigt att inför den kommande tiden tänka över olika vägval. Vi kan och bör fortsätta miljöarbetet i våra egna områden men i vilken takt och var gör våra samlade resurser bästa effekt.

Vi har de senaste åren haft möjlighet att granska och få information om de förhållanden som råder på östra sidan av Österjsön. Den utredning som Helcom presenterat, visar tydligt var problemen är störst och var farorna lurar för Östersjöns välbefinnande.

Vi har ju själva genom olika satsningar men framförfallt genom information till allmänheten fått fram ett miljötänkande som genomsyrar våra samhällen och som skulle varit otänkbart för 10-15 år sedan. Detta har medverkat till att miljön hos oss förbättrats mycket kraftigt. Det var tyvärr så att kunskapen och kännedomen om olika medels inverkan på naturen t.ex. inom jordbruket var mycket liten. Nu ser man effekterna av att bön-

derna fått kunskap, och de har ju alltid varit förkämpar för att naturen skall må bra - för den lever de av.

Fru president! Den bästa effekten vad gäller Östersjöns förbättrande är jag övertygad om att kommer om vi på olika sätt stöttar miljöarbetet i de nya länderna och områden på östra sidan av Östersjön. Vi bör tillsammans med dem diskutera hur man på bästa sätt skall gå fram. En viktig insats är att visa dem hur vi genom information fått alla invånare att börja värna om sin egen miljö. Jag har tidigare här i rådet talat om hur viktigt det är att få igång förhandlingar med ryssarna om de giftgasvapen som finns dumpade i Östersjön. Vid möte med S:t Petersburgs representanter har framgått att man väntar på förhandlingsstart från de nordiska länderna, så därför fru president, en liten önskan om att vi skulle få kontakter som visar ryssarna att vi verkligen är intresserade och inte bara önskar prata.

En annan sak, fru president, som på senaste tid oroat mig mycket är hur man på ryska sidan förvarar det avfall som uppstår vid kärnkraftverket i Sosnovy Bor. Vid ett besök i Sosnovy Bor som representanter för mittengruppen i Nordiska rådet gjorde nyligen fick vi klart för oss att det är dåligt med beslut om hur slutförvaringen av atomavfall skall ske. Tillsvidare förvarar man allt - jag säger allt - avfall ungefär 3 km från kärnkraftverket, även det högaktiva, och samma är säkert förhållandena vid de andra verken. Jag hoppas att de diskussioner som jag efterlyser med våra grannar även skall innehålla denna fråga.

Liltved (H): Det er en økende forståelse både nasjonalt og globalt for menneskeskapte miljøproblem. Men forståelse uten handling gir få positive resultater. I denne sammenheng bør det understrekes at de beste og raskeste positive resultater vil kun et forpliktende og kontrollerbart internasjonalt samarbeid kunne gi.

Rio-konferansen gav oss globale målsettinger for miljøpolitikken i Agenda 21. Selv om denne er moralsk forpliktende for alle land som undertegnet, er den ikke juridisk bindende. Dette betyr kort og godt at vi ikke har noen som helst garanti for at de forskjellige landene følger opp Agenda 21 gjennom målrettet handling.

Økonomisk stagnasjon, arbeidsløshet, sosial uro og krig fører til at mange land gjør prioriteringer som avviker til dels sterkt fra målsettingene om styrket innsats for miljøet. For å få til et moralsk og politisk press på de landene som unnlater å følge opp Agenda 21, må det i Norden og på global basis bygges opp informasjonssystemer og databaser for miljøutvikling og miljøovervåking. Riktig og relevant informasjon om ulike miljøforhold vil være et viktig våpen mot miljøsyndere.

Det må utarbeides dataprogrammer for å kunne bedre overvåkingen av Nordens ytre miljø og for å få korrekt og oppdatert informasjon om miljøutviklingen. Gjennom slike programmer og fortløpende oppdatert informasjon vil vi også kunne kontrollere om de forskjellige landene følger opp sine forpliktelser, sine løfter og det ansvar de har påtatt seg.

Det er meget ressurskrevende å skaffe tilfredsstillende oversikt over miljøstatus og endringer i miljøet. Innsatsen i de nordiske land bør samordnes med sikte på å utnytte den samlede kompetanse og ressursene best mulig. Dobbeltarbeid bør unngås. Slik samordning vil i stor grad måtte skje direkte mellom berørte faginstitusjoner. Jeg har tidligere pekt på at UNEP gjennom GRID, Arendal, kan påta seg ansvaret for en slik samordning innenfor Norden.

På bakgrunn av bl.a. miljøutvalgets vedtatte forslag, A 997/m, vil jeg be om at Nordisk Ministerråd rapporterer til rådet om hvordan samarbeid og samordning på dette felt er tenkt gjennomført i Norden.

I Nordisk Råd er det representanter som hevder at enkelte land i Norden står sterkest alene - også i miljøsammenhenger. Dette virker lite gjennomtenkt! Som eksempel på hvor vanskelig det er å få gjort noe alene, vil jeg nevne den sure nedbøren, det giftige regnet. I årevis har Norge gjennom en rekke initiativ arbeidet for å få de engelske myndigheter til å redusere sine utslipp av SO_2. Ikke noe annet enkeltland eksporterer sur nedbør i slike mengder til Norge som nettopp England. Trass i løfter om rensetiltak og reduksjoner er lite skjedd. Norge og enkeltland har ikke tyngde nok til å få gjennomslag for sine saker alene -utenfor et større fellesskap. Med Norden innenfor EF, et Norden som kan tale med en stemme, bl.a. i miljøsaker, er jeg overbevist om at vi kan oppnå resultater.

Miljøutvalget mener at Nordisk Råds arbeid på miljøområdet i større grad enn hittil må rettes mot de nærområdene til Norden som har de farligste produksjoner, og som representerer svært alvorlige miljørisiki. Dette gjelder atomkraftverkene i Sosnovy Bor, Ignalina og på Kola, og det gjelder sterkt forurensende industri- og jordbruksproduksjon i flere Østersjøland. Det er viktig å styre felles ressurser til miljøinnsats i de ovennevnte områder, fordi en slik innsats gir større miljøgevinster. Vi ber Nordisk Råd slutte seg til en slik prioritering.

Og helt til slutt vil jeg sitere et lite gruk av Piet Hein:

Gå uden vaklen
livets krav imøde!
Vi får kun en gang tilbudt
verdens grøde.

Riihijärvi (SMP): Rouva puheenjohtaja! Pohjola muodostaa sekä historiallisesti että maantieteellisesti ehyen kokonaisuuden: Fenno-Skandian.

Täällä on edellä puhuttu viisaasti. Elinympäristön korkea taso on ihmisen hyvinvoinnille välttämättömyys. Tämä tiedetään erityisesti täällä Pohjoismaissa. Kuitenkin Pohjolan yhteys ja myös eräässä mielessä Fenno-Skandia hajoaa, jos Pohjoismaat liittyvät Euroopan Unioniin.

Vain Pohjoismaat yhdessä voivat saada aikaan korjauksen Itämeren, Kuolan ja Karjalan alueella. Lähialueilla olevat loppuun kuluneet ydinvoimalat ja Itämereen lasketut jätteet muodostavat pahimmat uhkatekijät. Euroopan Unionin maitten omat ympäristökysymykset ovat niin vaikeat,

että sillä taholla ei riitä resursseja Itämeren puhdistamiseen tai Venäjän ydinvoimaloitten turvallisuuden kohentamiseen.

Vain luja, yhdistynyt Pohjola voi voittaa nämä vaikeat ympäristötekijät.

Vain Pohjoismaissa on se sivistyksellinen, tiedollinen ja taidollinen taso, jolla elinympäristön uhkatekijät voidaan poistaa. Pidänkin tätä Pohjoismaiden yhteisenä osuutena ja tehtävänä taistelussa paremman tulevaisuuden puolesta.

Riihijärvis anförande i svensk översättning:
Fru president! Norden utgör både historiskt och geografiskt en sammanhållen helhet: Fennoskandien.

Det har sagts visa ord här tidigare. En god levnadsmiljö är nödvändig för människans välstånd. Det vet vi särskilt här i Norden. Det sammanhållna Norden och på sätt och vis också hela Fennoskandien kommer att splittras om de nordiska länderna går med i den europeiska unionen.

Det är bara de nordiska länderna tillsammans som kan åstadkomma förbättringar i områdena runt Östersjön, Kolahalvön och Karelen. De största hoten är de slutkörda kärnkraftverken i våra närområden och utsläppen i Östersjön. För länderna i den europeiska unionen är de egna miljöfrågorna så svåra att deras resurser inte räcker till för rening av Östersjön eller för att förbättra säkerheten i ryska kärnkraftverk.

Det är bara ett starkt, förenat Norden, som kan övervinna dessa svåra miljöproblem.

Det är endast de nordiska länderna som har den nivå av civilisation, kunskap och färdighet som möjliggör eliminering av hotbilderna mot levnadsmiljön. Därför tycker jag att detta är Nordens gemensamma andel och uppgift i kampen för en bättre framtid.

Anna-Kaarina Luovo (Kok.): Fru president! På grund av att jag inte kunde debattera med Hjörleifur Guttormsson så håller jag nu följande inlägg - mycket kort.

Enligt min mening måste vi använda kärnkraft tillfälligt och jag vill ge ett gott bevis på detta.

För några år sedan i ett teknologiseminarium i Oslo, arrangerat av Nordiska rådet konstaterade den nuvarande ordföranden för Finlands naturskyddsförbund, biträdande professor Satu Huttunen, att skogsforskarna är eniga om att alla barrskogar i Norden dör om temperaturen fortsätter att stiga. När jag frågade henne vad vi borde göra för att stävja växthusfenomenet, konstaterade Satu Huttunen att fastän hon är en motståndare till kärnkraft, så bör den användas tillfälligt, fram till att man för industriellt bruk utvecklar sådana energiformer som sol- och vindenergi, som inte heller alstrar koldioxid eller andra växthusgaser.

I detta ligger enligt min åsikt precis den lösning, som vi i Norden bör förverkliga då det gäller att föra samman energiekonomi och miljösynpunkter. Jag skulle önska att alltfler verkliga miljöexperter skulle vara av

samma åsikt. Själv är jag övertygad om, att vi uttryckligen med hjälp av kärnkraft kan fullfölja våra internationella förpliktelser börjande med Riokonventionen och speciellt då det gäller att minska kväve- och koldioxidmängden, åtminstone så länge att man hinner utveckla mera riskfria energiformer. Med hjälp av denna lösning och den ekonomiska tillväxt som den innebär kan vi också bättre ombesörja vår sociala trygghet och sysselsättning.

Birgitta Dahl (s): Fru president! Det får inte stå oemotsagt att kärnkraften skulle vara det enda sättet att klara utmaningarna när det gäller försurningarna och klimatförsämringarna. I det socialdemokratiska förslaget har vi visat på hur man i Norden skulle kunna utnyttja naturgasen gemensamt för att möjliggöra för Sverige att avveckla kärnkraften och för Finland att välja ett sådant sätt för elförsörjningen att man inte behöver använda kärnkraft. Om naturgasledningen drogs vidare till Baltikum och S:t Petersburg-området, skulle vi kunna använda den för att göra det möjligt att stänga de kärnkraftsreaktorer och oljeskifferkraftverk som finns i den regionen. Det samlade resultatet av en sådan insats skulle bli att vi både slipper kärnkraften och kraftigt kan minska försurningen och utsläppen av klimatpåverkande gaser. Vi har också pekat på hur viktigt det är att se hela denna region som en helhet, där man skall göra sådana insatser som är mest kostnadseffektiva och totalt sett ger de bästa miljöresultaten.

Det är även så i ett globalt perspektiv att världens energiförsörjning till 85 procent klaras med fossila bränslen. Mindre än 5 procent är kärnkraft, men ändå innebär detta att vi medvetet tar risken att det en gång vart tionde år inträffar en svår olycka av samma farlighetsgrad som Tjernobyl. Om världen skulle försöka lösa klimatfrågan med kärnkraft, skulle vi försätta oss i en fullständigt ohållbar situation när det gäller säkerhet och avfallshantering samt risken för kärnvapenspridning. Vi måste inse detta och ta detta till vårt hjärta och vår hjärna och i stället sträva efter andra lösningar. Vi får inte smita ifrån problemet med kärnkraften.

Den miljöpolitiska debatten förklarades härefter avslutad.

2
A 1019/m: Medlemsförslag om bibehållet nordiskt enhetsporto

Miljöutskottet hade föreslagit att Nordiska rådet *inte* företar sig något med anledning av medlemsförslaget.

Utskottets förslag *bifölls*.

3
A 1020/m: Medlemsförslag om omedelbart avhjälpande av säkerhetsproblem vid kärnkraftverken i Sosnovy Bor och Ignalina

Miljöutskottet hade föreslagit att Nordiska rådet med anledning av medlemsförslaget antar följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att snarast verka för att förhandlingar om att avhjälpa de mest akuta säkerhetsproblemen vid kärnkraftsverken i Sosnovy Bor och Ignalina fortsätter och fullföjs samt att, om dessa ger resultat, arbeta för att nödvändiga internationella resurser tas fram.

Poul Nielson (S): Jeg tager ordet for at tilkendegive den opfattelse, at det, man foreslår, er fuldstændig uacceptabelt.

I den debat, der netop har været, har de fleste, der har haft ordet, talt om, at disse kraftværker udgør en risiko for vores område. Nu kommer vi så til denne sag på dagsordenen. Forslagets indhold var, at de nordiske lande uden at vente på, om der i bredere sammenhæng kan skabes tilslutning til, at der faktisk gøres noget ved sikkerheden på disse værker, selv skulle tage initiativet og sikre, at noget af det, der skal gøres, rent faktisk bliver gjort. Det var det, der var indholdet i forslaget om, at vi skulle bruge 600 mio. kr. til her og nu-foranstaltninger, som gør noget ved de mest presserende problemer.

I stedet står vi nu i en situation, som kan karakteriseres ved, at det bedste bliver det godes fjende, og intet sker. Der kommer intet ud af dette her. Efter min mening er det bedre, at dette forslag ikke vedtages, end at vi for hundredeogsyttende gang vedtager en tekst, som er sådan en almindelig parlamentarisk henstilling om, at hvis man kan enes med nogle andre på et eller andet tidspunkt, så skal man gøre et eller andet.

Det er den slags vedtagelser, der er det egentlige problem for Nordisk Råd. Det nye, der havde været mulighed for nu, var, at man rent faktisk havde gjort noget. Jeg anbefaler, at man stemmer nej til dette forslag, fordi det er værre end ingenting.

Salmén (ÅC): Fru president! Det är kanske så att man i Danmark har för vana att man mycket hellre säger till grannarna vad man skall göra och t.o.m. tar fram pengar och säger att nu skall ni göra det och det. Min uppfattning är att skall man nå resultat bör det ske genom förhandlingar och när vi sedan uppnått det förhandlingsresultat som vi tror är det bästa ser vi till att det skapas resurser - och det har ju miljöutskottet föreslagit att man skall medverka till.

Birgitta Dahl (s): Fru president! Jag tror att Poul Nielsons inlägg beror på ett missförstånd. Utskottet har behandlat detta förslag mycket ingående och även sänt det på remiss. Remissinstanserna har stött förslaget. Vi är alla överens om att insatser behöver göras omedelbart utan att vi avvaktar nästa steg, som innebär omfattande ombyggnader eller ersättningsanläggningar.

Det är troligt att 600 miljoner kronor inte räcker. Säkerhetsmyndigheternas uppskattning är att det sannolikt kostar 200 - 250 miljoner kronor för varje enskild reaktor. Att vi inte har preciserat summan utan i stället skriver "nödvändiga resurser", innebär faktiskt att vi ställer upp en högre ambitionsnivå.

Remissinstanserna har understrukit att det vi nu gör inte får blockera redan pågående arbete. Därför har vi valt formuleringen att man skall fortsätta och fullfölja de förhandlingar som pågår, på regeringsnivå men också på myndighets- och forskarnivå.

Jag tillstyrker utskottets förslag.

Poul Nielson (S): Fru præsident! Når Birgitta Dahl nu siger, at udvalget er enig i, at indsatser umiddelbart bør gøres uden at afvente noget, så viser det en spændstig omgang med sproget og med begreberne. For det, udvalget foreslår, er, at man vil virke for forhandlinger om at afhjælpe de mest akutte problemer. Selvfølgelig skal der forhandles; det står der også i det medlemsforslag, det drejer sig om. Det skal ikke gøres hen over hovedet på regeringerne. Det er en forkert diskussion. Men man skal forhandle, og disse forhandlinger skal fortsætte og fuldføres, og man skal, dersom de fører til et resultat, arbejde for, at der inddrages de nødvendige internationale ressourcer. Det er ikke det samme som, at udvalget for alvor er enig i, at indsatser umiddelbart gøres uden at afvente, hvad der ellers sker. Sådan er det.

Kjellbjørg Lunde (SV): President! Det er slik at det kostar for mykje å gjere den innsatsen som er nødvendig for å sikre dei eksisterande kraftverka på ein måte som gjer at vi kan sove litt rolegare om natta. Det er ein vanskeleg diskusjon å ta. Eg er ein av dei representantane i utvalet som er mot kjernekraft og som så fort som mogleg vil erstatta kjernekrafta, men likevel er eg med på forslag som betyr ei renovering og forbetring av dei eksisterande anlegga som finst på grunn av dei faktakunnskapane vi har om kor farleg situasjonen er, vel vitande om at dette kan utsetje overgangen til alternativ, men vi kan ikkje med opne auge la vere å gjere det som er mogleg å gjere.

Det som no ligg i dette forslaget, var så langt vi klarte å bli einige i utskottet. Nokre av oss ville gått mykje lenger og konkretisert kostnadene, andre ville det ikkje, men eg synest at dette forslaget er betre enn eit ikkje-eksisterande forslag. Det er gjort så mykje bra arbeid på grunnlag av dette sosialdemokratiske forslaget, premissutsegnene er nokså klare, og det er

opp til regjeringane om dei vil gjere jobben og stille seg bak dei ressursane som må stillast til rådvelde frå dei nordiske landa og gjennom internasjonalt samarbeid søkje å skaffe dei ressursane som er nødvendige, og det ligg i det kostnadsnivået som Birgitta Dahl har referert til. Eg skal iallfall på vegner av den venstresosialistiske gruppa love at vi skal prøve å legge press på vår regjering, og så får alle gjere jobben der jobben skal gjerast, men vi er nøydde til å vedta dette for å kome eit stykke vidare.

Anneli Jäätteenmäki (Kesk.): Fru president! Jag vill endast kort poängtera att utskottet har stort samförstånd i den här saken. Det är inte alls meningen att vi skall kasta bort pengar, utan meningen är att de nordiska regeringarna nu skall arbeta hårt i olika internationella fora, speciellt inom EG, för att få pengar till kärnkraftverken i Ryssland och Baltikum. Jag hoppas att vi kan vara eniga om den saken.

Jag tillstyrker utskottets förslag.

Salmén (ÅC): Fru president! Ingen annan anmärkning än den att jag är litet förvånad över att det inte verkar vara så noga med hur förhandlingarna löper och när förhandlingarna skall vara klara. Det viktigaste verkar vara att man beslutar att ställa 600 miljoner till förfogande.

Jag tror för min del att det är mera fruktbart att vi når resultat. Det måste vara det viktigaste av allt. Jag hoppas att nu när vi i utskottet enats också rådet skall kunna ena sig.

Miljöminister samt nordisk samarbetsminister **Olof Johansson** (c): Fru president! Det är naturligtvis viktigt att försöka konkretisera den handlingslinje som Nordiska rådet skall följa när det gäller de gigantiska problemen österut i fråga om kärnkraft. Det här medlemsförslaget är ett försök att göra det.

För ministerrådet kan jag säga att vi tillstyrker den allmänna målsättningen med medlemsförslaget, nämligen att stärka den multilaterala kapaciten att avhjälpa säkerhetsproblemen vid kärnkraftverken. Däremot finns det naturligtvis ingen grund för en exakt uppskattning av hur mycket pengar som behöver satsas i det enskilda fallet.

Vad gäller valet av institutioner finner ministerrådet emellertid i första hand att EBRD-fonden bör stödjas, förutsatt att prioriteringen av arbetet även omfattar de objekt som från ett nordiskt perspektiv är mest angelägna, nämligen de i vårt närområde, inklusive Ignalina och Sosnovy Bor. En sådan fond skulle kunna fylla kraven i medlemsförslaget, samtidigt som risken för överlappande verksamhet undviks. Avslutningsvis är det angeläget att parallellt med säkerhetssatsningarna i kärnkraftverken verka för internationella insatser för att hjälpa Östersjöstaterna att utveckla en alternativ säker energiproduktion och framför allt att åstadkomma en effektivare och resurssnålare energianvändning. Det förutsätter att man

sätter ett pris på energin och inte ser den som en fri nyttighet. Syftet skall då vara att i framtiden minska beroendet av kärnkraftsreaktorer som är behäftade med så stora säkerhetsbrister av sådan karaktär att de aldrig kan lyftas till modern västerländsk säkerhetsnivå.

Sedan diskussionen förklarats avslutad företogs på Poul Nielsons begäran votering medelst voteringsapparat beträffande utskottets förslag till rekommendation.

För rekommendationen röstade:

Svein Alsaker (KrF), Arne Andersson (m), Marianne Andersson (c), Sten Andersson (s), Árni M. Mathiesen (Sj), Maria Kaisa Aula (Kesk.), Børge Bakholt (S), Dorte Bennedsen (S), Hugo Bergdahl (fp), Haakon Blankenborg (A), Ingvar Carlsson (s), Birgitta Dahl (s), Terje Davidsen (Sb), Knud Enggaard (V), Hans Erenbjerg (S), Lahja Exner (s), May Flodin (FS), Ranveig Frøiland (A), Knud Glønborg (KRF), Kirsti Kolle Grøndahl (A), Roger Gudmundseth (A), Carl I. Hagen. (FrP), J. K. Hansen (S), Søren Hansen (S), Agne Hansson (c), Satu Hassi (Vihr.), Åshild Hauan (A), Helga Haugen (KrF), Mats Hellström (s), Hjörleifur Guttormsson (Ab), Tora Aasland Houg (SV), Birgitte Husmark (SF), Johan J. Jakobsen (Sp), Elver Jonsson (fp), Anneli Jäätteenmäki (Kesk.), Anker Jørgensen (S), Tarja Kautto (SDP), Pia Kjærsgaard (FP), Thea Knutzen (H), Inger Koch (m), Wiggo Komstedt (m), Tore A. Liltved (H), Anna-Kaarina Louvo (Kok), Kjellbjørg Lunde (SV), Eeva-Liisa Moilanen (SKL), Dorit Myltoft (RV), Anders Mølgaard (V), Hans Nyhage (m), Ingrid Näslund (kds), Bruno Poromaa (s), Rannveig Guðmundsdóttir (A), Heikki Riihijärvi (SMP), Marit Rotnes (A), Olof Salmén (ÅC), Kimmo Sasi (Kok.), Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj), Pål Atle Skjervengen (FrP), Sten Svensson (m), Jan P. Syse (H), Anders Talleraas (H), Eeva Turunen (Kok.), Ernst Wroldsen (A) och Lena Öhrsvik (s).

Mot rekommenationen röstade:

Per Olof Håkansson (s), Hans Jørgen Jensen (S), Jógvan A. Johannessen (Jvfl), Helge Adam Møller (KF) och Poul Nielson (S).

Frånvarande var:

Claes Andersson (Vas.), Hans Engell (KF), Berith Eriksson (v), Geir H. Haarde (Sj), Thor-Eirik Gulbrandsen (A), Halldór Ásgrímsson (F), Sinikka Hurskainen (SDP), Timo Järvilahti (Kesk.), Lauri Metsämäki (SDP), Jonathan Motzfeldt (Si), Håkan Nordman (SFP), Markku Rossi (Kesk.), Riitta Saastamoinen (Kok.), Lodve Solholm (FrP), Otto Steenholdt (At), Ilkka Suominen (Kok.), Richard Ulfvengren (nyd) och Marjatta Vehkaoja (SDP).

Rekommendationen hade sålunda antagits med 63 röster mot 5.

Ändringar i medlemslistan

Det anmäldes att Berit Oscarsson återtagit sin plats i rådet samt att Ingvar Carlsson för resten av sessionen ersatts av Bruno Poromaa.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

4
A 1025/m: Medlemsförslag om finansieringssystem för räddning av Östersjön

Miljöutskottet hade föreslagit att Nordiska rådet med anledning av medlemsförslaget antar följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att agera vid den av Helcom anordnade konferensen i Gdansk den 25-26 mars för att ett finansieringssystem upprättas för genomförandet av Helcoms aktionsprogram för räddning av Östersjön,

att efter konferensen inleda förhandlingar med regeringarna i alla Östersjöländer, länderna inom havets avrinningsområde, samt med EG med sikte på etablerandet av ett finansieringssystem för Östersjön,

att se till att finansieringssystemet behandlar de enskilda länderna rättvist

att använda influtna medel enligt den av Helcom föreslagna prioriteringen enligt principen för den största kostnadsnyttan.

Rekommendationen antogs med acklamation.

5
D 20/1990/m: Meddelande om rekommendation nr 20/1990 angående internationellt samarbete om export av avfall; D 21/1990/m: Meddelande om rekommendation nr 21/1990 angående nätverk för renare teknologier; D 31/1990/m: Meddelande om rekommendation nr 31/1990 angående toxikologiskt institut; D 18/1991/m: Meddelande om rekommendation nr 18/1991 angående ändring i den nordiska transportöverenskommelsen; D 50/1991/m: Meddelande om rekommendation nr 50/1991 angående miljöbistånd till Baltikum; D 51/1991/m: Meddelande om rekommendation nr 51/1991 angående förstärkning av Östersjökonventionen; D 52/1991/m: Meddelande om rekommendation nr 52/1991 angående revision av Östersjökonventionen; D 21/1992/m: Meddelande om rekommendation nr 21/1992 angående satsningar på det nordiska gränsre-

gionala samarbetet; D 23/1992/m: Meddelande om rekommendation nr 23/1992 angående nordiskt samarbetsprogram för fiskeri 1993-1996; D 45/1992/m: Meddelande om rekommendation nr 45/1992 angående arbetsprogram för miljökvalitetsövervakning 1993-1995

Rådet behandlade ovannämnda saker i ett sammanhang.

Miljöutskottet hade föreslagit att Nordiska rådet lägger meddelandena till handlingarna och anser spörsmålen för rådets del slutbehandlade.

Utskottets förslag *bifölls.*

6
Allmän debatt om socialutskottets saker

Lena Öhrsvik (s) (socialutskottets talesman): Fru president! Jag skall ge en kort redovisning av det som står på socialutskottets dagordning. Vi har ett ganska brett arbetsområde, innefattande arbetsmarknadsfrågor, social- och hälsovårdsfrågor samt bygg- och bostadsfrågor.

Jag börjar med arbetsmarknadsfrågorna. Vi har ju under de senaste åren haft problem med sysselsättningen i våra länder, och vi har oroats över den höga arbetslösheten, särskilt bland ungdomarna. Denna fråga har avhandlats i generaldebatten, och jag tänker därför inte behandla den mera utförligt. Vi har haft sammanträden med både arbetsmarknadsministrarna och socialministrarna, som jag tycker har ett särskilt ansvar för hur våra ungdomar tas emot i vuxenlivet och för de förutsättningar som de skall få.

Inom arbetsmarknadsområdet ligger också arbetsrätten, och jag vill där påminna om den rekommendation som vi antog i november om att vi skall verka för att bevara den nordiska arbetsrättsmodellen i ett Europaperspektiv, både när det gäller EES och när det gäller EG.

På arbetsmiljöområdet har vi en konvention och ett samarbetsprogram. Vi har nyligen rekommenderat en utvidgning av konventionen, och jag hoppas att arbetet härmed fortskrider. Jag har inte fått någon särskild rapport om det, men vi får följa detta noga. Vårt förslag innebar att konventionen skall utvidgas till att också omfatta fortbildning, kompetensutveckling och inflytandefrågor. Jag hoppas att det ganska snart kan bli verklighet.

På arbetsmiljöområdet är det också viktigt att vi sköter standardiseringsfrågorna och att ekonomiskt utrymme för detta skapas. Det låg i den ekonomiska handlingsplanen, men när den nu avslutats har vi varit osäkra om hur det skall bli med ekonomin för standardiseringsarbetet.

Vi har nyligen också påbörjat behandlingen av ett nytt medlemsförslag där arbetsmiljöfrågor tas upp. Det handlar om socialförsäkringar, förebyggande arbete och andra arbetsmiljöfrågor.

På social- och hälsovårdsområdet väntar vi på ett nytt samarbetsprogram, som jag vet är under arbete. Vi har dock varit osäkra om vad som skall ske. Jag hoppas att vi i dag kan få besked om att vi får det nya samarbetsprogrammet.

Som jag nämnde i går är samarbetsprogram en mycket bra form för samverkan. Det är en mycket bra arbetsmetod, som ger oss parlamentariker möjlighet till en dialog med våra ministrar. Vi kan därigenom få ett inflytande både på prioriteringarna och på de ämnen som ingår i programmen.

Vi hoppas mycket på att den nya konvention om socialt bistånd och sociala tjänster vilken håller på att utarbetas skall komma att omfatta också t.ex. färdtjänst, vilket vi har rekommenderat.

För handikappfrågorna har vi ett eget handlingsprogram, genom vilket vi försöker bevaka oss själva och våra organ i rådet så att vi tar tillräcklig handikapphänsyn. Vi har t.ex. haft möten med både kulturutskottet och miljöutskottet i dessa frågor. Hälso- och sjukvårdssamarbetet med Östeuropa är en annan fråga där jag vill påminna om att det finns en rekommendation. Det vore angeläget att vi utnyttjade den kapacitet som vi har i form av arbetslösa också inom den här sektorn och på hög nivå i ett sådant här arbete med kunskapsöverföring för att bygga upp ett bra hälso- och sjukvårdssamarbete, inte bara med Baltikum utan med hela Östeuropa. Vi har rekommenderat att man skall gå via WHO:s olika program, så att man inte riskerar att utföra ett dubbelarbete.

De frågor som i dag kommer upp särskilt på dagordningen skall jag inte kommentera annat än genom att nämna att vi under lång tid har arbetat med alkoholfrågorna, med äldreomsorgen och med verksamheten inom FN:s regionala organ, som vi tycker skall få ett ökat socialt ansvar, inte bara ett ekonomiskt ansvar. Europa är ju mer än bara EG.

Vi förbereder nya medlemsförslag beträffande barn som på olika sätt är utsatta och har det besvärligt. Vi förbereder också medlemsförslag på narkotikaområdet.

Ett annat av våra arbetsområden, som vi diskuterade litet grand i går, är bygg- och bostadsområdet. Vi får förhoppningsvis ganska snart besked om huruvida vi kan förverkliga det nya samarbetsprogrammet på detta område. Som jag nämnt förbereder vi också ett medlemsförslag med ett europeiskt perspektiv på frågan.

Någon kanske undrar varför vi avskriver så många rekommendationer. Anledningen härtill är att vi tycker att rekommendationer skall vara aktuella, inte att vi inte bryr oss om de frågor som det gäller. Jag kan garantera att vi kommer att hålla efter regeringarna och ställa de frågor som behövs för att vi skall få veta vad som rör sig på de olika områdena.

Jag vill till slut säga att vi har ett fint samarbete med våra respektive ministrar och att jag hoppas på en fortsatt konstruktiv dialog,

Elver Jonsson övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Sosialminister **Grete Knudsen** (A) (ministerrådets talesman): President! På vegne av Nordisk Ministerråd vil jeg gjerne minne om at helse- og sosialsektoren har en lang tradisjon som en viktig del av hele det nordiske fellesskapet. Vi legger stor vekt på dette samarbeidet. I overensstemmelse med politiske prioriteringer har virksomheten for det meste vokst frem fordi landene selv har sett klare gevinster av en samlet innsats, og fordi landene hver for seg har vært for små til å gjennomføre prosjekter på egen hånd. Samarbeidet i denne sektoren har også vist seg dynamisk når det gjelder krav om tilpasning til nye rammebetingelser. Dette har f.eks. vært tilfellet når det gjelder utfordringen som ligger i den europeiske integrasjonsprosessen. Sektoren har også bidratt aktivt til utviklingsarbeid i Baltikum. Dessuten har denne sektoren stått i spissen når det gjelder økt effektivitet og bedre utnyttelse av de totale ressursene bl.a. ved å være den første til å innføre kontraktstyring for alle de faste institusjonene innenfor området.

Fremover er det en oppgave å ta vare på de gevinster vi har oppnådd på det sosial- og helsepolitiske området. Vi vil samtidig utvikle samarbeidet videre, i samsvar med de overordnede prioriteringer som nå blir trukket opp. Sosial trygghet og helse- og sosialpolitikk skal prioriteres i fremtiden, særlig sett i europeisk perspektiv.

I statsministrenes redegjørelse ved åpningen av sesjonen ble det pekt på at arbeidsledighet er nedbrytende for den enkelte og et sløseri med ressurser. Vi vil slutte oss til det syn at kampen mot arbeidsledigheten er den største utfordringen de nordiske velferdssamfunn står overfor. Vi må øke vår verdiskaping for å kunne opprettholde vår velferdsmodell. Videreutviklingen av vår sosialpolitikk er avhengig av utviklingen når det gjelder sysselsettingen. De store utfordringene vi står overfor, gjør at vi har et behov for samarbeid oss imellom for å kunne stake ut veien videre. Gjennom et slikt fortsatt samarbeid vil vi også kunne ha noe å gi i forholdet til andre land og grupper av land. Vi vil kunne fortsette vårt arbeid som pådrivere overfor andre når det gjelder utviklingen av fremtidens sosialpolitikk. Vi ser frem til en fortsatt konstruktiv meningsutveksling mellom sosialutvalget og Ministerrådet om dette, slik utvalget har uttrykt ønske om.

Arbeidet med de nordiske konvensjonene om sosial trygd og sosial bistand er nå i sluttfasen. Det samme gjelder den nordiske overenskomsten om et felles arbeidsmarked for helsepersonell. På disse områdene blir deler av eldre nordiske overenskomster avløst av EØS-avtalen, men for ikke å gi avkall på rettigheter man allerede har innenfor Norden, er det også i tiden fremover nødvendig med nordiske overenskomster. Gjennomføringen av reglene i EØS-avtalen kommer også til å kreve nordisk samarbeid, bl.a. når det gjelder sosial trygghet.

Et annet område som krever nordisk innsats i Europa-sammenheng, er standardiseringsområdet. Det vil være behov for ytterligere samarbeid på nettopp dette feltet. Flere av de nordiske institusjonene har bidratt sterkt i dette arbeidet. I tillegg har et av Ministerrådets større prosjekter hatt som formål å ta vare på de nordiske interesser i standardiseringsarbeidet.

Ministerrådet vil fremheve at Nordisk utdanningsprogram for utvikling av sosiale tjenester, NOPUS, er gjort til en permanent institusjon fra

og med 1. januar 1993. Ministrene ser på denne institusjonen som et viktig tillegg til sektorens kompetanse og vil arbeide for at den lever opp til de intensjoner som ligger til grunn for nettopp denne opprettelsen.

På formiddagens dagsorden står også tre medlemsforslag. For å spare tid tillater jeg meg helt kort å legge frem også noen synspunkter på de forslagene, som har fått bred oppslutning.

De nordiske landene står overfor store utfordringer når det gjelder eldrepolitikken. På Ministerrådets budsjett har vi prioritert eldrepolitikken de siste årene, og vi har hatt stort utbytte av erfaringsutveksling og felles innsats. NOPUS skal nå som fast institusjon gi bedre muligheter for kunnskaps- og erfaringsutveksling også på dette område.

Alkoholpolitikken har vært et gjennomgående tema i diskusjonen mellom sosialutvalget og Ministerrådet. Til tross for forskjeller i de enkelte lands politikk har regjeringene i samtlige nordiske land sluttet seg til Verdens Helseorganisasjons alkoholpolitiske plan.

En viktig del av det uformelle samarbeidet mellom de nordiske regjeringene er samarbeidet om fremføring av nordiske verdier internasjonalt. Innenfor FNs europeiske region finnes det ikke noe mellomstatlig organ der vi kan drøfte sosialpolitiske problemstillinger. Spørsmålet om hva FNs Økonomiske Kommisjon for Europa skal arbeide med, er et meget komplisert spørsmål som har mange sider. Jeg vil likevel få gi uttrykk for at vi setter pris på at utvalget setter denne diskusjonen på dagsordenen.

Til slutt: Den felles nordiske helse- og sosialpolitikk står i dag overfor store utfordringer både internt og sett i et internasjonalt perspektiv. Det er grunn til å understreke at det nordiske samarbeidet har en egenverdi, særlig når man kan utnytte det felles nordiske verdigrunnlag til samlet opptreden i stedet for å satse på individuell oppgaveløsning. Det er videre Ministerrådets oppfatning at den nordiske helse- og sosialpolitikk med sine grunnverdier og den ekspertise de nordiske institusjonene sitter inne med, også kan bidra positivt i den internasjonale utviklingen. I det endringsarbeid som nå står for døren, vil Ministerrådet legge vekt på at den nordiske modellen - en velferdsstat hvor alle gis omsorg og behandling på like vilkår - står fast.

Birgitte Husmark (SF): Hr. præsident! Jeg er glad for at komme til at tale direkte efter statsråd Grete Knudsen. Det var jo en positiv tale, Grete Knudsen holdt om de sociale og sundhedsmæssige opgaver.

Jeg er meget glad for, at Grete Knudsen tager det frem, at man fra Nordisk Råds side vil prioritere og opprioritere standardiseringsarbejdet, som jeg selv betragter som noget af det vigtigste og som et område, hvor vi kan præge udviklingen i Europa ganske kraftigt. Og jeg er glad for, at NOPUS bliver gjort til en permanent institution. Det synes jeg er utroligt godt. Det er også fint, at alkoholpolitik og ældreområdet også bliver prioriteret.

Men når man så læser i C 2, ministerrådets beretning om Nordisk Råds fremtidige virke, hvad læser man så dér, når man ser underteksten efter langt de fleste områder, i hvert fald under social- og sundhedsområderne?

Der står: "Sektorens fremtidige budgetudvikling skal ses i lyset af statsministrenes nyvurdering af det nordiske samarbejde."

Og det er fint at få en præsentation, som vi netop har fået nu fra Grete Knudsen - det er helt fint - men samtidig står der altså også på sundhedsområdet, at vi har syv institutioner, vi har tre permanente samarbejdsorganer, og de dækker 90 pct. af sektorens budget, og dér synes jeg da nok at vi har et problem. Vi har virkelig det problem, som vi nu har beskæftiget os en del med her under Nordisk Råds session, nemlig at man fra ministerrådets side ønsker at opprioritere kulturområdet så massivt, som det nu har været sat på dagsordenen, og så har vi en sektor her, der i forvejen dækker 90 pct. af budgettet, og hvor vi ikke har nogle løfter med hensyn til, hvad der ellers skal ske.

Jeg synes, at for at det ikke udelukkende skal blive smukke ord, har vi brug for - og jeg ved ikke, hvornår det kan blive - at få en konkretisering af, hvor vi står.

Ellers håber vi fra Socialudvalget selvfølgelig på en fortsat meget tæt og meget løbende kontakt med ministerrådet - også om fremtidige planer.

Socialminister **Westerberg** (fp): Herr president! För några veckor sedan kom INCB, Förenta Nationernas narkotikakontrollstyrelse, med sin årliga rapport om narkotikasituationen i världen. Den visar att läget fortfarande är mycket allvarligt.

Även om utvecklingen i Norden är förhållandevis gynnsam, är situationen långt ifrån tillfredsställande eller stabil ens i vår del av världen. Många av de nya oberoende staterna i Östeuropa har ännu inte någon effektiv lagstiftning för att kontrollera handeln med narkotika.

Cannabis odlas t.ex. på det forna Sovjetunionens territorium, och det förekommer en hel del illegal handel. I Polen har internationella kriminella organisationer dragit fördel av de kryphål som fortfarande finns i lagen. I Baltikum saknas de mest grundläggande förutsättningarna för att på allvar ta itu med problemen.

I de flesta länder används merparten av de medel som avsätts för bekämpning av narkotikamissbruket till polis- och tullinsatser. Kontrollen av den illegala handeln är viktig. Men, konstaterar INCB, den kan inte ensam lösa problemet. Mer måste göras när det gäller förebygande insatser, behandling och rehabilitering.

Här ligger våra nordiska länder väl framme. Det finns också ett brett folkligt stöd för den narkotikapolitik som vi bedriver.

Genom Nordiska kontaktmannaorganet för narkotikafrågor har vi ett väl fungerande samarbete sedan mer än 20 år. I ministerrådets planeringsdokument C 2 nämns inte kontaktmannaorganets arbete, men jag kan försäkra att det är tekniken, inte politiken, som har raderat ut kontaktmannaorganet från planeringsdokumentet.

Vid Nordiska kontaktmannaorganets senaste möte i slutet av förra året diskuterades bl.a. frågan om hur Norden kan samarbeta på den europeiska arenan för att påverka utvecklingen i vår världsdel.

I Europa finns det grupper som verkar för en liberalisering av narkotikapolitiken och som till och med förordar en legalisering av vissa narkotiska preparat. Det är en utomordentligt cynisk inställning, som under humanitetens täckmantel säljer ut mindre lyckligt lottade människor.

En sådan politik strider klart mot bestämmelserna i de internationella narkotikakonventionerna.

Tillämpningen av konventionerna utgör själva hörnstenen i den internationella kontrollen av narkotikan. Om man skulle tillåta användning av narkotika för avkoppling och förströelse, så skulle man inte bara bryta mot konventionerna, utan också orsaka ett betydande och kanske oåterkalleligt hot mot folkhälsan.

Legaliseringstendenserna måste därför bekämpas. Om de nordiska länderna på alla plan agerar kraftfullt och samordnat kan vi vinna fortsatt gehör för den nordiska synen på narkotikaproblemet. Vår syn på narkotikafrågan behöver föras fram konsekvent och kraftfullt i olika internationella sammanhang. INCB:s årsrapport ger oss fullt stöd för det vi kan kalla den nordiska linjen i narkotikafrågan.

Statsminister Carl Bildt har i sitt tal här vid plenarmötet pekat på att vi har väsentliga intressen att värna om när det gäller alkohol- och narkotikapolitiken. Vid det möte som hölls i Århus i november mellan socialutskottet och de nordiska social- och hälsovårdsministrarna diskuterades bl.a. alkoholfrågorna. Socialutskottet uttalade då sitt fulla stöd för en fortsatt aktiv alkoholpolitik i de nordiska länderna.

Närmandet till EG innebär en del svårigheter när det gäller att värna om den restriktiva alkoholpolitiken. I längden kommer det sannolikt att bli svårare att använda priset som styrmedel när gränserna mot Europa öppnas. Därför blir framför allt försäljningsmonopolens roll ännu viktigare i framtiden.

Finland, Island, Norge och Sverige har i samband med EES-förhandlingarna deklarerat att grunden för de nordiska alkoholmonopolen är viktiga hälso- och socialpolitiska värderingar och att de därför inte kan karakteriseras som diskriminerande i Romfördragets mening.

Det är enligt min mening angeläget att vi i förhandlingarna om medlemskap i EG med kraft driver denna samnordiska linje i alkholfrågan.

I den europeiska handlingsplan som WHO:s Europaregion antagit för att minska alkoholskadorna framhålls att den väg som har visat sig mest framgångsrik när det gäller att minska de alkoholrelaterade skadorna inbegriper bl.a. höga priser och en begränsning av alkoholens tillgänglighet.

I planen, som antagits av regionens samtliga medlemsländer, och därmed också av alla EG-länder, betonas vikten av att länder med en ambitiös alkoholpolitik får stöd för att fullfölja denna.

Herr president! Som ordförandeland i Nordiska ministerrådet kommer Sverige under det kommande året att arbeta för en aktiv nordisk narkotika- och alkoholpolitik. Stödet för en sådan politik finns inte bara i Norden utan också i FN:s narkotikaorgan och i Världshälsoorganisationen.

Hans Jørgen Jensen (S): Hr. præsident! Selv om det måske ikke umiddelbart falder ind under socialudskottet, kan jeg ikke lade være med, når vi har arbejds- og socialministrene iblandt os, at efterlyse initiativer på området vedrørende koncernfagligt samarbejde. Nordisk Råd har to gange vedtaget, at dette skulle gennemføres, og jeg spørger derfor, om tiden ikke snart er inde til handling.

Dernæst vil jeg gerne komme ind på EG og den nordiske model. Jeg mener, det er meget vigtigt, at der arbejdes med dette område, sådan at de traditioner, som vi har på det nordiske arbejdsmarked, hvor det er arbejdsgiverne og de faglige organisationer, der selv løser de overenskomstmæssige spørgsmål, bevares, og at man også overvejer at sætte midler af til at få dette system bearbejdet og inddraget i diskussionen om de øvrige nordiske landes optagelse i EF. Også vores arbejdsretssystem er unikt.

Jeg vil også gøre et par bemærkninger om alkoholspørgsmålet. I Danmark har man jo nedsat afgifterne fra 6,5 mia. kr. med 2 mia. kr., og det, som man kan se allerede nu, er, at man ikke mister 2 mia. kr., for det, der er sket, efter at øllet er faldet med 70 øre, er, at forbruget er steget. Og det er urovækkende, at man har en sådan situation, men man vidste det på forhånd. Det, der er tale om, er, at man i de nordiske lande i langt større udstrækning bør være opmærksom på, at der sættes noget andet i stedet. Oplysningskampagner på arbejdspladserne, oplysningskampagner i television osv. Jeg synes, det er på tide, at man får planlagt noget på dette område, hvis de andre nordiske lande også skal acceptere en nedsættelse af afgifterne ved medlemskab af EF.

Endelig vil jeg gerne sige, at jeg synes, det er på tide, at der sker en udbygning af alkoholpolitikken, både når det gælder tillidsmændenes arbejde ude på arbejdspladserne og arbejdet i boligområderne, således at hele alkoholpolitikken får en anden facet.

Men det er også nødvendigt, at man ude i kommunerne får en anden indstilling til alkoholpolitik. Man bør nemlig interessere sig for forebyggelse, så man kan få forebyggelses- og bevillingsnævn i alle kommuner. I øjeblikket er det sådan i Danmark, at man alene har bevillingsnævn, men man ser ikke på forebyggelsessiden, og man ser heller ikke på, at der skal skabes alkoholfrie miljøer rundt omkring i alle vore kommuner. Det vil jeg gerne benytte lejligheden til at pege på. Og måske man i de øvrige nordiske lande har nogle erfaringer på de områder, som man burde publicere og få gjort kendt, så det også kunne hjælpe i Danmark

Til allersidst skal jeg bare nævne, at man i det samfund, som er blevet bedre for mange mennesker, har fået langt flere hjemløse, end man havde tidligere. Det er, som om den rigdom, der er, skaber nogle mennesker, der ikke rigtig kan leve op til det niveau, vi har. Derfor bør vi også i vores fremtidige socialpolitik have et langt større blik for, at man får alle med. Vi kan ikke være bekendt at have hjemløse mennesker i vort samfund.

Nordisk samarbeidsminister **Berge** (A): President! La meg først få replisere til Hans Jørgen Jensen at spørsmålet om konsernfaglig samarbeid, som er tatt opp ikke minst av fagbevegelsen i Norden, var gjenstand for drøftinger i et møte som arbeidsministrene hadde med arbeidslivets parter her i Oslo på mandag. Det er en sak som drøftes videre mellom partene og arbeidsministrene. Jeg kan i hvert fall forsikre om at saken ikke er glemt.

Den intenasjonale nedgangskonjunkturen og valutakrisen har også rammet de nordiske land svært hardt, og bidratt til en sterk økning av arbeidsledigheten. Finland og Sverige strir med problemer som bare kan sammenliknes med vanskene under krisen i 1930-årene. Arbeidsledigheten på Island er ikke så stor sett i internasjonal sammenheng, men den innebærer likevel en trussel mot økonomien i et lite land. I Danmark, der arbeidsledigheten lenge har vært på et mye høyere nivå enn i de øvrige nordiske land, synes det som om den kan stabilisere seg i 1993. Norge har for øyeblikket den laveste ledigheten i Norden, men også her er den høy etter norske forhold.

Alle de nordiske land satser sterkt på arbeidsmarkedspolitiske tiltak og på utdanning. Prioriterte grupper er ungdom og langtidsarbeidsledige. Problemene på arbeidsmarkedet kan imidlertid ikke løses bare gjennom arbeidsmarkedspolitiske tiltak. Det er behov for en konstruktiv dialog mellom myndighetene og partene for å øke fleksibiliteten på arbeidsmarkedet.

De nordiske samfunnene er sterkt arbeidsorienterte. Selv om denne innstillingen har mange positive trekk, kommer ulempene tydelig til syne i nedgangsperioder. Den som ikke har et arbeid til å forsørge seg selv og sin familie med, risikerer forholdsvis raskt å havne i en av samfunnets utsatte grupper - eventuelt for alltid. Å bryte ned utstøtingsmekanismene er en stor utfordring for de nordiske samfunnene. Dette vedrører ikke bare arbeidsmarkedssektoren, også sosial-, kultur- og utdanningssektorene må delta i dette arbeidet.

Som ledd i å motvirke passivitet blant de arbeidsledige har "aktiviseringsdimensjonen", eller "arbeidslinjen", som vi kaller det i Norge, slått igjennom i landenes politikk. Hovedvekten legges på å anvende midler til aktive sysselsettings- og utdanningstiltak i stedet for passive støttetiltak. Det er viktig å kunne påpeke at som følge av erfarings- og informasjonsutvekslingen i Norden, har hvert enkelt av de nordiske land kunnet utvide tiltaksstrukturen med tiltak som anvendes i øvrige nordiske land.

Ministerrådet har tidligere under denne sesjonen redegjort for kanskje det mest brennende problem - nemlig ungdomsarbeidsledigheten - og sagt seg villig til å forsterke innsatsen for bekjempe denne.

Ungdom har den fordel sammenliknet med eldre arbeidstakere at terskelen til fortsatt utdanning ikke er like høy som hos dem som har vært lenge i arbeidslivet, og som kanskje har vanskeligheter med å motivere seg for ytterligere utdanning.

For å bedre voksne arbeidstakeres muligheter til å beholde sin arbeidsplass, starter Ministerrådet i 1993 et samarbeidsprogram om etter- og videreutdanning.

Da planleggingen av programmet startet, var de økonomiske utsiktene gode, og arbeidsledigheten lå på et lavt nivå. Men også under de drastisk forverrede forhold - og kanskje spesielt nå - har vi gode muligheter til å forbedre arbeidskraftens kvalifikasjoner og kompetanse i pakt med framtidas behov.

Akselererende teknologisk utvikling, voksende internasjonalisering, nye organisasjonsformer og økt interesse for kvalitetssikring fører til at næringslivets etterspørsel etter arbeidskraft retter seg mot dem som har god og bred utdanning.

Målet for programmet er å dokumentere og dra slutninger om hvorledes ulike bransjer og de enkelte yrker forandrer seg, og hvorledes dette påvirker arbeidsmarkedet og den yrkesrettede etter- og videreutdanning. Hensikten er også å undersøke på hvilken måte en kan bidra til å forkorte de etter hvert lengre og lengre ledighetsperiodene gjennom utdanningspolitiske tiltak.

Programmet konsentrerer seg om fire overgripende temaer:

- voksenutdanning,
- endrede oppgaver og ulike målgruppers behov,
- bedriftsintern opplæring,
- å fremme ulike søkergruppers kompetanse og ny teknologi i utdanningen.

Ministerrådet har avsatt 2,5 mill. danske kroner til programmet for 1993 og 1994. Resultatene skal vurderes hvert år, slik at en på en fleksibel måte kan tilpasse seg nye utfordringer i en usikker arbeidsmarkedssituasjon. Hvorvidt programmet skal fortsette etter 1994, kommer til å bli avgjort etter en vurdering av de tidligere års erfaringer.

Socialutskottets sakdebatt förklarades härefter avslutad.

7
A 1005/s: Medlemsförslag om framtidens äldreomsorg

Socialutskottet hade föreslagit att Nordiska rådet med anledning av medlemsförslaget antar följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

> *att* aktivt medverka till ett erfarenhetsutbyte mellan de nordiska länderna i syfte att lösa den utmaning som vård och omsorg av ett ökande antal äldre utgör.

Rekommendationen antogs med acklamation.

8
A 1014/s: Medlemsförslag om insatser för att minska alkoholkonsumtionen i Norden

Socialutskottet hade föreslagit att Nordiska rådet antar följande två rekommendationer med anledning av medlemsförslaget:

1. Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

   att utarbeta en handlingsplan för att koordinera sina insatser för att minska alkoholkonsumtionen i Norden, innefattande bl.a insatser för att bibehålla en ambitiös alkoholpolitik i enlighet med WHO:s europeiska aktionsplan mot alkoholskador

2. Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

   att i de pågående och planerade förhandlingarna om EG-medlemskap uppträda med en samstämd argumentation i alkoholfrågan, samt

   att i sina informationskampanjer för att minska alkoholkonsumtionen i länderna inrikta informationen främst på arbetslivet, graviditet, småbarnsföräldrar, barn och ungdom, samt trafiken inklusive fritidsbåtarna.

Lodve Solholm (FrP) hade i en reservation fogad till utskottets betänkande reserverat sig mot den första rekommendationen och den andra rekommendationens första att-sats.

Alsaker (KrF) (socialutskottets talesman): President! Sosialutvalget har flere ganger tatt opp alkolholpolitiske spørsmål med Ministerrådet. Dette har selvfølgelig sin enkle bakgrunn i det faktum at alkoholproblemet er et av de største sosiale problemer i Norden.

Ved sesjonen i Stockholm i 1989 anbefalte Nordisk Råd Ministerrådet å utarbeide en felles handlingsplan med sikte på å redusere alkoholbruken. Ministerådet meddelte at en ikke fant det hensiktsmessig å utarbeide en slik plan på nordisk basis, noe sosialutvalget den gangen fant skuffende.

Sosiologisk forkning viser en klar sammenheng, om ikke matematisk, mellom totalforbruket av alkohol i et samfunn og de totale skadevirkninger. I erkjennelse av dette har også samtlige nordiske land sluttet seg til Verdens Helseorganisasjons målsetning om å redusere alkoholforbruket med 25 pst. fram mot år 2000.

Verdens Helseorganisasjons regionalkomite for Europa stadfestet høsten 1992 på nytt denne målsetningen, og utarbeidet også en plan for å minske alkoholforbruket, slik sosialminister Westerberg redegjorde for i et innlegg nettopp.

Det er også viktig å fokusere på alkoholbruk i farlige typesituasjoner.

I det medlemsforslag som vi nå har til behandling, blir Ministerrådet bedt om å utarbeide en plan for å minske alkoholbruken - herunder har vi bl.a. pekt på behovet for å unngå alkoholbruk i bestemte typesituasjoner, som under utførelse av arbeid for å unngå ulykker, alkohol og trafikk og alkoholfrie ungdomsmiljøer.

I medlemsforslaget har vi understreket ønsket om og behovet for en fortsatt restriktiv alkoholpolitikk ved en nærmere tilslutning til EØS og EF.

For å begrense tilgjengeligheten av alkohol har vi i Norden basert oss på et høyt skatte- og avgiftsnivå, aldersgrensebestemmelser, reklameforbud og - foruten Danmark - omsetning via de statlige alkoholmonopoler. Denne politikken kan videreføres også ved en nærmere tilknytning til EØS og EF.

De nordiske EFTA-landene har som kjent i en særlig erklæring til EØS-avtalen understreket at de statlige alkoholmonopoler i Sverige, Finland, Norge og Island er opprettet på grunnlag av viktige helse- og sosialpolitiske vurderinger og således ikke anses å være i strid med Romatraktatens regler om monopoler.

Sosialutvalget hadde 9. november 1992 et møte med sosialministrene. Hensikten med møtet var å peke på nødvendigheten av at de nordiske land i sine parallelle medlemskapsforhandlinger med EF samordnet sin forhandlingsstrategi i alkoholspørsmål bl.a. for å opprettholde de statlige alkoholmonopoler. Akkurat dette punkt er en viktig del av det foreliggende medlemsforslag.

Med dette vil jeg anbefale forslaget.

Sedan diskussionen förklarats avslutad företogs votering medelst voteringsapparat beträffande utskottets förslag till rekommendationer och reservationen.

För rekommendationerna röstade:

Svein Alsaker (KrF), Arne Andersson (m), Maria Kaisa Aula (Kesk.), Dorte Bennedsen (S), Hugo Bergdahl (fp), Haakon Blankenborg (A), Birgitta Dahl (s), Lahja Exner (s), May Flodin (FS), Knud Glønborg (KRF), Kirsti Kolle Grøndahl (A), Roger Gudmundseth (A), Halldór Ásgrímsson (F), Agne Hansson (c), Åshild Hauan (A), Helga Haugen (KrF), Mats Hellström (s), Tora Aasland Houg (SV), Birgitte Husmark (SF), Per Olof Håkansson (s), Johan J Jakobsen (Sp), Hans Jørgen Jensen (S), Elver Jonsson (fp), Anker Jørgensen (S), Thea Knutzen (H), Inger Koch (m), Wiggo Komstedt (m), Dorit Myltoft (RV), Anders Mølgaard (V), Ingrid Näslund (kds), Berit Oscarsson (s), Bruno Poromaa (s), Marit Rotnes (A), Otto Steenholdt (At), Sten Svensson (m), Ernst Wroldsen (A) och Lena Öhrsvik (s).

Mot rekommendationerna röstade:

Hans Engell (KF), Knud Enggaard (V), Pia Kjærsgaard (FP) och Pål Atle Skjervengen (FrP).

Satu Hassi (Vihr.) och Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj) *avstod från att rösta.*

Frånvarande var:

Claes Andersson (Vas.), Marianne Andersson (c), Sten Andersson (s), Árni M. Mathiesen (Sj), Børge Bakholt (S), Terje Davidsen (Sb), Hans Erenbjerg (S), Berith Eriksson (v), Ranveig Frøiland (A), Geir H. Haarde (Sj), Thor-Eirik Gulbrandsen (A), Carl I. Hagen (FrP), J. K Hansen (S), Søren Hansen (S), Hjörleifur Guttormsson (Ab), Sinikka Hurskainen (SDP), Jógvan A. Johannessen (Jvfl), Timo Järvilahti (Kesk.), Anneli Jäätteenmäki (Kesk.), Tarja Kautto (SDP), Tore A. Liltved (H), Anna-Kaarina Louvo (Kok.), Kjellbjørg Lunde (SV), Lauri Metsämäki (SDP), Eeva-Liisa Moilanen (SKL), Jonathan Motzfeldt (Si), Helge Adam Møller (KF), Poul Nielson (S), Håkan Nordman (SFP), Hans Nyhage (m), Rannveig Guðmundsdóttir (A), Heikki Riihijärvi (SMP), Markku Rossi (Kesk.), Riitta Saastamoinen (Kok.), Olof Salmén (ÅC), Kimmo Sasi (Kok.), Lodve Solholm (FrP), Ilkka Suominen (Kok.), Jan P. Syse (H), Anders Talleraas (H), Eeva Turunen (Kok.), Richard Ulfvengren (nyd) och Marjatta Vehkaoja (SDP).

Sålunda hade 37 medlemmar röstat *för* rekommendationen och 4 *mot*. 2 medlemmar *avstod* från att rösta.

För att rådsförsamlingen skall vara beslutsför krävs att minst hälften av rådets medlemmar är närvarande.

Rekommendationerna hade sålunda inte antagits.

9
A 1024/s: Medlemsförslag om nordisk medverkan till stärkande av samarbete kring sociala frågor inom ECE

Socialutskottet hade föreslagit att Nordiska rådet med anledning av medlemsförslaget antar följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att aktivt medverka till att stärka verksamheten inom FN:s ekonomiska kommission för Europa (ECE), särskilt på det sociala området.

Birgitte Husmark (SF) (socialutskottets talesman): Hr. præsident! FN's økonomiske kommission for Europa (ECE) blev oprettet i 1947, først og fremmest med henblik på at styrke de økonomiske forbindelser mellem landene, og vel at mærke alle de europæiske lande. Men efter kommunismens fald og Berlinmurens forsvinden er der nu helt anderledes muligheder for at udvide mandatet til også at omfatte sociale spørgsmål, som det er sket i andre af FN's økonomiske kommissioner.

Som helhed ligger det i planerne for FN's nye rolle i 1990'erne, at FN's indsats på det fredsbevarende område skal ses i tilknytning til den økonomiske og sociale udvikling, og på den baggrund har FN's generalsekretær Boutros-Ghali gjort det klart, at han ønsker, at de regionale kommissioner skal have en ny og udvidet rolle. En sådan udvidet rolle skal imidlertid bygge på en grundig analyse og bedømmelse af ECE's hidtidige arbejde, herunder specielt dens udviklingsmuligheder.

Vi skal også undersøge de komparative fordele, der kan være i forhold til allerede eksisterende samarbejdsorganer, og hvis denne analyse giver grundlag for en udvidelse af ECE's mandat, vil det netop på baggrund af planerne om FN's fremtidige rolle være helt naturligt, at denne udvidelse også kommer til at omfatte sociale spørgsmål.

I denne omdannelsesproces er den nordiske medvirken uhyre vigtig, og jeg vil derfor under henvisning til Socialudvalgets betænkning anbefale, at forsamlingen vedtager Socialudvalgets forslag til rekommandation. Jeg skal også takke for socialminister Grete Knudsens forhåndstilsagn om Ministerrådets positive medvirken.

Sedan diskussionen förklarats avslutad *antogs rekommendationen med acklamation.*

10

D 30/1989/s: Meddelande om rekommendation nr 30/1989 angående utbildning och legitimation för kiropraktorer (senare delen); D 31/1989/s: Meddelande om rekommendation nr 31/1989 angående hjälpmedelsförsörjning för handikappade; D 33/1989/s: Meddelande om rekommendation nr 33/1989 angående ökade insatser inom barn- och familjepolitiken; D 35/1989/s: Meddelande om rekommendation nr 35/1989 angående insatser för minskad alkoholkonsumtion i Norden; D 29/1990/s: Meddelande om rekommendation nr 29/1990 angående åtgärdsplan för uppföljning av FN:s barnkonvention; D 2/1991/s: Meddelande om rekommendation nr 2/1991 angående förbättrade kommunikationsmöjligheter för hörselskadade; D 26/1991/s: Meddelande om rekommendation nr 26/1991 angående internationella standardregler för handikappade; D 55/1991/s: Meddelande om rekommendation nr 55/1991 angående förstärkning av den nordiska modellen; D 4/1992/s: Meddelande om rekommendation nr 4/1992 angående utökad nordisk arbetsmiljöstatistik; D 6/1992/s: Meddelande om rekommendation nr 6/1992 angående samarbetsprogram inom bygg- och bostadssektorn; D 11/1992/s: Meddelande om rekommendation nr 11/1992 angående nordbors rättigheter i Norden; D 12/1992/s: Meddelande om rekommendation nr 12/1992 angående utbildningsprogram för utveckling av social service (Nopus); D 13/1992/s: Meddelande om rekommendation nr 13/1992 angående ny nordisk konvention om social trygghet (p. 1); D 19/1992/s: Medde-

lande om rekommendation nr 19/1992 angående samnordisk specialistutbildning inom barnomsorgen

Rådet behandlade ovannämnda saker i ett sammanhang.

Socialutskottet hade föreslagit att Nordiska rådet lägger meddelandena till handlingarna och anser spörsmålen för rådets del slutbehandlade.

Utskottets förslag *bifölls*.

11
B 135/j: Ministerrådsförslag om ändringar i Helsingforsavtalet

Juridiska utskottet hade, efter förnyad behandling av ministerrådsförslaget, i ett tilläggsbetänkande föreslagit att Nordiska rådet antar följande rekommendation:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1. *at* artikel 1, artikel 33, artikel 61 og artikel 63 i Helsingforsaftalen ændres i overensstemmelse med ministerrådsforslaget.

2. *at* artikel 40 får følgende ordlyd:

" Samarbejdet finder sted i Nordisk Råd, i Nordisk Ministerråd, på statsministrenes, på udenrigsministrenes samt på andre ministres møder, i særlige samarbejdsorganer og mellem landenes fagmyndigheder."

3. *at* vedtage ændringer i artikel 64 i overensstemmelse med ministerrådsforslag B 135/j

4. *at* i artiklerne 47 og 48 ændres "Ålands Landsting" til "Ålands Lagting".

Engell (KF) (juridiska utskottets talesman): Hr. præsident! Efter at forsamlingen i går drøftede denne sag, har den været tilbage til yderligere behandling i Juridisk Udvalg. Udvalget har under den fornyede behandling vedtaget den omdelte tillægsbetænkning.

Som det fremgik af debatten i går, fastholder ministerrådet sit forslag angående budgetbehandlingen og parlamentarikernes indflydelse på budgettet. Udvalget må derfor med beklagelse tage dette til efterretning, og selv om vi ikke mener, at ministerrådsforslaget på dette punkt er tilstrækkeligt, må vi dog, som jeg også nævnte i går, erkende, at det er et skridt i den rigtige retning.

Udvalget ønsker ikke at forhindre eller forsinke fremskridt, uanset hvor store eller små, man i øvrigt kan mene, de er, og vi accepterer derfor efter

omstændighederne, at ministerrådets forslag til formulering af artikel 64 gennemføres.

Jeg vil gerne bede om, at man er meget opmærksom på udvalgets definition af udtrykket "synnerliga skäl" i artiklens sidste stykke. Vi mener, at der skal helt ekstraordinære omstændigheder til, for at ministerrådet skal kunne fravige rådets prioriteringer inden for budgetrammen. Skulle sådanne helt specielle situationer opstå, må ministerrådet også være klar til skriftligt at begrunde sine beslutninger for rådet og eventuelt deltage i en efterfølgende forhandling om spørgsmålet.

Udvalget mener endvidere, at det kunne være hensigtsmæssigt, om denne begrundelsespligt blev skrevet direkte ind i Helsingforsaftalen ved førstkommende revision af aftalen, og jeg vil gerne opfordre ministerrådet til at gøre det ved først givne lejlighed.

Med henvisning til Juridisk Udvalgs tillægsbetænkning og til mine bemærkninger i går angående forslagene til ændringer i de øvrige artikler i Helsingforsaftalen skal jeg opfordre til, at man følger udvalgets indstilling og stemmer for de fire beslutningspunkter, som udvalget rekommanderer.

Per Olof Håkansson (s): Herr president! Vi förde en debatt i sak om ärendet i går. Jag hade då ett yrkande som gick emot juridiska utskottets förslag. Nu kan jag bara konstatera att jag i alla avseenden har blivit helt tillgodosedd. Jag yrkar därför bifall till juridiska utskottets förslag.

Sedan diskussionen förklarats avslutad *antogs rekommendationen med acklamation.*

12
Val av valkommitté

Enligt arbetsordningens § 34 skall plenarförsamlingen på förslag av presidiet välja en valkommitté bestående av sju medlemmar. Presidiet hade föreslagit att rådet till medlemmar i valkommittén utser:

från *Danmark:* Dorte Bennedsen (S)
från *Finland:* Rose-Marie Björkenheim (Kesk.)
från *Island:* Hjörleifur Guttormsson (Ab)
från *Norge:* Carl I. Hagen (FrP) och Anders Talleraas (H)
från *Sverige:* Hugo Bergdhahl (fp) och Per Olof Håkansson (s)

Presidiets förslag *bifölls.*

13
Bemyndigande för presidiet att utse kommittéer

Presidiet hade föreslagit att plenarförsamlingen i enlighet med § 50 i rådets arbetsordning ger presidiet fullmakt att tillsätta kommittéer för utredning av särskilda saker.

Presidiets förslag *bifölls.*

14
Fastställande av tid och plats för nästa session.

Presidiet hade föreslagit att rådets 43:e session hålls den 8-10 november 1993 i Mariehamn, Åland.

Presidiets förslag *bifölls.*

Jan P. Syse övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

15
Sessionens avslutande

Presidenten: Ærede rådsmedlemmer! Som kjent finnes det to typer realister. Det er de som bøyer seg for realitetene, og det er de som gjør noe med dem. Jeg håper at Nordisk Råd hører hjemme blant de siste.

Vi skal ha visjoner, som statsminister Bildt sa ved innledningen, vi skal ha ambisjoner, men jeg tror det er svært viktig at vi også kjenner vårt kompetansenivå. Nordisk Råd er på mange måter en katalysator, et bindemiddel, et lim mellom de nordiske land, og skal som sådan - og det er en styrke - samarbeide tett med regjeringene om de viktige oppgaver.

Våre nordiske land opplever i dag en trussel - arbeidsløsheten. Det er ikke mange talere som har unngått dette problemet. Spørsmålet om hvordan dette problemet skal løses står sentralt i hvert enkelt land. Så vel samfunn som enkeltmennesker rammes tragisk og med full tyngde.

Vi er alle bevisste denne trussel, og vi forsøker å gjøre noe. Det blir min konklusjon. Allikevel må vi erkjenne at arbeidsløshetsproblemet neppe kan løses innenfor rammen av Nordisk Råd, kanskje ikke engang gjennom nordisk samarbeid. Men, og det er viktig, vi kan kanskje bidra til å redusere virkningene og gi hverandre ideer og innspill som kan ha betydning for løsning av problemet. I løpet av dagene her i Oslo har det blitt presentert ideer og tanker som kan få betydning i arbeidet med å redusere de høye ledighetstallene.

På denne sesjonen har vi fått et første innblikk i hvordan statsministrenes overordnede ansvar, og formannslandets spesielle ansvar, kan komme

til å arte seg i fremtiden. Denne markering av ansvarsforholdene på ministersiden har vært positiv.

Statsminister Bildt signaliserte på mandag et program for det videre arbeid. Jeg hadde på tirsdag anledning til å kommentere det, og min - og jeg har fått et bestemt inntrykk av rådets - holdning er positiv, klart positiv. Jeg vil fastslå at det er en ny tone og en sterkere vilje i det som fremføres fra regjeringssiden. Ikke bare Carl Bildt snakket i klartekst. Kommunikasjonsminister Mats Odell gav flere eksempler på hvordan vi i hverdagen skal kunne utnytte det nordiske samarbeidet. En havarikommisjon ble nevnt som et eksempel på ett område, og vi bør erstatte nasjonale tiltak med felles nordiske tiltak.

Til tross for at EF-saken ikke har stått på Nordisk Råds dagsorden denne gang, har forhandlingene selvfølgelig vært preget av at både Finland, Sverige og Norge søker om EF-medlemskap. Dette er sentrale tema for alle ledende nordiske politikere, og det er helt klart at et solid flertall i Nordisk Råd ser på både EØS-avtalen og et senere EF-medlemskap som et solid grunnlag for å styrke det nordiske samarbeidet.

Nordisk Råd er blitt sterkt preget av det internasjonale arbeidet. Det er naturlig, og det har revitalisert Nordisk Råd på en måte som intet annet har gjort. Det gjelder også omveltningene i Øst-Europa. Det har preget vår sesjon. Jeg vil si at Nordisk Råds internasjonale reputasjon er betydelig bedret. Vi har til denne sesjon invitert en rekke fremtredende gjester. De er kommet alle uten unntagelse, med sine fremste representanter.

Dette internasjonale arbeidet som har revitalisert og preget Nordisk Råd må selvfølgelig ikke overskygge andre ting. Jeg vil si med Ludvig Holberg at "selv den beste ting kan blive til fordærvelse hvis den ikke øves med måde". Det tror jeg er viktig. Vi må ikke skyve til side og glemme det tradisjonelle nordiske samarbeidet. Det må gis nytt liv, og her ligger det et særlig ansvar på regjeringssiden og det nye formannsskapet. Likevel tror jeg vi har hatt glede av våre gjester denne gang, og jeg tror også at Khasbulatovs besøk har bidratt til å bringe viktige elementer inn i vår vurdering av internasjonale forhold.

Det hviler et stort ansvar på Sverige som formannsland. Hva svenskene får til det første året - og de pleier å få til meget - kommer etter all sannsynlighet til å innvirke på hvordan de etterfølgende land håndterer formannsansvaret. Kjenn dette ansvaret, men kjenn også den støtte dere har fra rådet i deres streben etter beslutninger som kan bringe våre land nærmere.

Carl Bildt etterlyser et hardere kjør og en livligere debatt fra rådets side. Han sa også - og jeg siterer for sikkerhets skyld: "Vi är mycket mottagliga för kritik som går ut på att vi inte driver förändringsarbetet med tilräcklig kraft." Dette er nettopp hva regjeringssiden fikk i budsjettdebatten, uten at det førte helt frem. Men vi har fått et resultat som er til å leve med. Carl Bildt kan ellers være sikker på at kritikken vil komme dersom forventningene ikke innfris. Og når det gjelder nye ideer og forslag, føler jeg sterkt at kravene øker - ikke bare til regjeringssiden, det er også helt nødvendig at man på parlamentarikersiden utøver et aktivt formannsskap og at vi konsentrerer vårt arbeid. Det skjer mye dobbeltarbeid både internasjonalt

og innenfor Nordisk Råd. Det er nødvendig også for parlamentarikerne å sørge for at det her blit rasjonalisering, så man ikke arbeider nær sagt oppå hverandre. Det er viktig for at vi alle skal henge med i internasjonalt samarbeid. Jeg ser det som en viktig oppgave både for regjeringssiden og for parlamentarikersiden: Man kan ikke bare arbeide etter olympiske prinsipper om at det viktigste er å delta. Vi må delta i de sentrale, viktige ting, og vi må rasjonalisere vårt arbeid slik at vi også av og til får tid til å være hjemme i vårt eget land.

Jeg forlater denne sesjonen med tro på forbedring. Selv om regjeringene ikke med ett slag har brakt det nordiske samarbeidet opp på det nivået som kunne være ønskelig, har rådet gjennom de senere år blitt revitalisert. Jeg har også stor tro på, når vi snakker om det som er vårt egentlige arbeid, at den gigantiske kultursatsing som vi har gått inn for, er særdeles viktig. Vårt problem blir igjen å takle de problemer som oppstår når man skal prioritere - og prioritering er jo det vanskeligste som finnes i politkk. Men dette er også en oppgave for Ministerrådet, for Presidiet, for komiteene og for Nordisk Råd i det året som kommer. Men jeg tror på en forbedring.

I løpet av kort tid vil vi få en ny Helsingforsavtale. Jeg er meget glad - og det er hele parlamentarikersiden - for å se så vel regjeringsmedlemmer som parlamentarikere i rådet. Vi mener dette er viktig. Vi mener dette er med på å gjøre Nordisk Råd til noe unikt i forhold til andre internasjonale parlamentarikerforsamlinger. Det er også av de ting som vi føler i vårt samarbeid med f.eks. den baltiske forsamling. Vi har altså ikke helt ut fått den budsjettmakt som vi har etterstrebet, men jeg tror det vil gå bra i det videre arbeidet.

Det ligger et sterkt ansvar på rådet med hensyn til å bli klarere, mer konsentrert og kanskje til og med mer ansvarsfullt. Den delen vil vi nå gå i gang med for å gi vårt bidrag til at ressursene til nordisk samarbeid blir anvendt på en mest mulig effektiv måte.

Nordisk Råd er da også i dag en av flere aktører på den internasjonale scene. Kanskje ikke den viktigste, men like fullt en aktør. Også der må vi konsentrere og rasjonalisere vårt arbeid.

Så vil jeg til slutt takke alle som har bidratt til å gjøre sesjonen interessant og fremtidsrettet. Inkludert i takken er foruten rådsmedlemmene, våre sekretariater og ikke minst Stortingets personale og presidentskap. Vi takker alle for aktiv medvirkning og all mulig velvilje.

Den 43. sesjon vil bli holdt i Mariehamn i november. Vi får håpe at situasjonen i våre land da er mer preget av optimisme, og at troen på det nordiske samarbeids fremtid er ytterligere styrket.

Herved erklærer jeg den 42. sesjon for avsluttet. Vel hjem!

Sessionen avslutades kl. 11.40.

Godkännande av protokollen

Dessa protokoll, som omfattar stenografiska referat av förhandlingarna vid Nordiska rådets 42:a session i Oslo den 2 - 4 mars 1993, har förts av Guðrún Dager Garðarsdóttir, Viveca Wiklund, Svenolof Karlsson och Charlotta Friborg i presidiesekretariatets redaktion. Huvudsekreterare vid sessionen var sekretariatschefen vid den norska delegationen Kjell Myhre-Jensen.

I enlighet med § 15 i rådets arbetsordning godkännes protokollen härmed.

För Nordiska rådets presidium

Jan P. Syse
President

Jostein Osnes
Presidiesekretær

SAKER M. M.

Socialutskottets betänkande

över medlemsförslag om framtidens äldreomsorg

(Medlemsförslaget väckt av Lena Öhrsvik samt Marianne Andersson m.fl., se s. 400)

Till socialutskottet har överlämnats ett medlemsförslag om framtidens äldreomsorg. Utskottet har behandlat medlemsförslaget vid sina möten den 21 juni i Freysnes, den 9 oktober i Helsingfors och den 10 november i Århus 1992.

1. Medlemsförslaget

I medlemsförslaget hemställes att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

> att aktivt medverka till ett erfarenhetsutbyte mellan de nordiska länderna i syfte att lösa den utmaning som vård och omsorg av ett ökande antal äldre utgör.

Förslagsställarna pekar på att det ökande antalet äldre personer i de nordiska länderna kommer att göra det nödvändigt att företa strukturella omfördelningar av samhällsresurserna. De belyser kortfattat i förslaget äldrevårdens utveckling och förändring under de senaste årtiondena, presenterar ÄDEL-reformen i Sverige samt framhåller att ett etablerat erfarenhetsutbyte av olika omsorgsmodeller skulle borga för bra praktiska och ekonomiska lösningar inom äldreomsorgen.

Äldrevården har utvecklats och förändrats under de senare årtiondena. I synnerhet har hemtjänsten utvecklats, vilken tillsammans med den förbättrade bostadsstandarden och nya tekniska hjälpmedel gjort det möjligt att - som ett alternativ till vård på institution - ge omsorg om äldre i den enskildes hem.

De nordiska länderna, menar de, måste avsätta de resurser och utarbeta de organisationsformer som krävs för att garantera våra äldre trygghet i vård och omsorg. Den nordiska modellen kan också bli exempel för andra länder som kan komma att befinna sig i motsvarande situation.

2. Remissyttranden

Remissyttranden har inkommit från följande myndigheter och organisationer:

Norden
Nordiska nämnden för handikappfrågor (NNH)
Nordiska samarbetsnämnden för samhällsforskning (NOS-S)
De nordiska arbetsgivarföreningarna

Danmark
Socialministeriet
Kommunernes Landsforening
Amtsrådsforeningen i Danmark
Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd
Landsforeningen Ældre Sagen

Finland
Social- och hälsovårdsministeriet
Social- och hälsostyrelsen
Finlands stadsförbund, Suomen kunnallisliitto (Finska kommunförbundet)
Finlands svenska kommunförbund

Norge
Sosialdepartementet
Kommunenes sentralforbund
Eldreombudet

Sverige
Svenska kommunförbundet
Landstingsförbundet
Medicinska forskningsrådet, MFR
Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet, HSFR
Sveriges pensionärsförbund, SPF
Pensionärernas riksorganisation, PRO

2.1 Remissyttranden som tillstyrker medlemsförslaget

Nordiska nämnden för handikappfrågor tillstyrker medlemsförslaget, men vill samtidigt understryka de kvalitativa aspekterna. Erfarenhetsutbytet mellan länderna bör sålunda bland annat syfta till att finna fram till och sprida kunskap om goda omsorgsmodeller, som i olika avseenden kan tjäna som förebilder vid utveckling av kommunal service inom området. Erfarenhetsutbytet bör därför ske på olika nivåer, på ministerienivå, mellan kommunförbund och enskilda kommuner, men också mellan personalgrupper och intresseorganisationer.

Socialministeriet i Danmark tillstyrker medlemsförslaget, men upplyser att ett erfarenhetsutbyte redan äger rum på ämbetsmannanivå. Senast har man diskuterat frågan om senildemens som kan förväntas öka till följd av den högre genomsnittliga levnadsåldern.

Amtsrådsforeningen tillstyrker medlemsförslaget.

Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd erinrar om att det i flera årtionden förekommit ett tätt nordiskt samarbete genom utväxling av idéer, erfarenheter och forskningsresultat inom ämnena gerontologi och geriatrik. De stora skillnaderna i de nordiska ländernas system för att lösa sociala och hälsomässiga problem ger enastående möjligheter för jämförande forskning.

Social- och hälsovårdsministeriet i Finland beskriver genomförda och planerade åtgärder i Finland och anser att ett nordiskt erfarenhetsutbyte för att utveckla vården och omsorgen för äldre var av stor betydelse. Samtidigt påpekas att det redan idag existerar ett brett och mångsidigt informationsutbyte i Norden.

Enligt den nya lagstiftning som träder i kraft 1993 ökar kommunernas möjligheter att utveckla servicen och anpassa den till lokala förhållanden. Stadganden kommer att ingå om vård av anhöriga som gäller de anhörigas rättsliga ställning som vårdare, deras möjligheter till ledighet samt vissa socialskyddsförmåner. I flera kommuner planeras ändring av servicestrukturen till följd av åldrande befolkning. Ett mål är att förbättra möjligheterna att bo i eget hem eller i en hemmiljö så länge som möjligt. En av ministeriet tillsatt arbetsgrupp har inkommit med förslag som syftar till att minska antalet platser på institutioner för långtidsvård och effektivera den öppna vården. I denna plan ingår utveckling av jour och säkerhetssystem.

Finlands svenska kommunförbund föreslår att ministerrådet tillsätter en projektgrupp som systematiskt insamlar erfarenheter från de nordiska länderna i fråga om rön inom åldringsvården för distribution till medlemsländernas berörda myndigheter.

Kommunernes Landsforening i Danmark tillstyrker medlemsförslaget.

Sosialdepartementet i Norge tillstyrker medlemsförslaget.

Kommunenes sentralforbund emotser med stort intresse en erfarenhetsutveckling mellan pågående projekt i Norden och bidrar gärna till detta utbyte.

Landstingsförbundet anser att ett ökat erfarenhetsutbyte bör kunna bidra positivt till det fortsatta arbetet att vidareutveckla äldreomsorgen. Erfarenheter från genomförande av "Ädel-reformen" i Sverige kan vara ett aktuellt område för utbyte. Socialstyrelsen har regeringens uppdrag att svara för årlig uppföljning och utvärdering av reformen. De delar av reformen som hänger samman med det förändrade betalningsansvaret mellan landsting och kommuner följs av den särskilda betalningsansvarskommittén, som skall avge slutrapport våren 1993. Vad gäller formerna för erfarenhetsutbytet förordar landstingsförbundet att detta sker inom ramen för det etablerade nordiska samarbetet.

Medicinska forskningsrådet instämmer i den problembeskrivning som finns i medlemsförslaget och de behov som föreligger av ökat erfarenhetsutbyte för att främja den framtida äldrevården.

Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet i Sverige intar huvudsakligen en reaktiv roll, dvs ger inom rådets ansvarsområde finansiellt stöd åt forskare som ansöker hos HSFR om forskningsbidrag och vilkas

planer bedöms hålla en hög vetenskaplig standard. Antalet ansökningar som gäller äldreomsorgen är dock litet. Ansökningarna kommer huvudsakligen från sociologer, psykologer, historiker och forskare inom socialt arbete; antalet kommer troligen att öka när socialt arbete blir ett fastare etablerat forskningsfält i Sverige. HSFR delar förslagsställarnas uppfattning om betydelsen av att kunskap och erfarenhet från bl a forskning av relevans för äldreomsorgen sprids. Rådet är berett att fortsatt stimulera kontakter mellan de nordiska forskningsråden.

2.2 Remissinstanser som tillstyrker medlemsförslaget och framför egna synpunkter och förslag

Nordiska samarbetsnämnden för samhällsforskning (NOS-S) påpekar att utvecklings- och experimentarbete med nya former för boende och sjukvårdstjänster utvecklats inom gerontologiska institut, universitet och myndigheter. Då det av både kostnads- och humanitära skäl vore fruktbart att sammanställa och utvärdera detta vetande föreslår NOS-S att ett samnordiskt projekt upprättas med målsättningarna att

a) sammanställa och utvärdera de undersökningar, den aktionsforskning, den utvecklings- och experimentverksamhet som bedrivits i Norden under 1990-talet rörande nya former för äldreomsorg.

b) på basen av denna sammanställning och utvärdering igångsätta ett komparativt nordiskt projekt över lovande framtida lösningar inom äldreomsorgen i medlemsländerna.

Landsforeningen Ældre Sagen i Danmark instämmer i medlemsförslagets bedömningar och pekar på följande problemställningar som ämnen för kommande nordiskt erfarenhetsutbyte.

- Omläggning av vården från vårdhemmen till hemvård, däribland integrerade system och kollektiv hemhjälp
- Besöksordningar (visitation), informell vård som ges offentligt stöd
- Rehabilitering. Tillgången har allvarligt begränsats till följd av fördelningsproblem mellan amt och kommuner.
- Ökande antal senildementa
- Rättssäkerhet, däribland möjligheter till tillsyn och överklagande
- Självägda (konsumentstyrda institutioner)
- Frivilliginsatser på äldreområdet
- Geografiskt betingade skillnader i servicenivå
- Äldreinflytande/äldreråd (goda erfarenheter på kommunal nivå i Danmark)
- De äldre och hälsoväsendet
- Bostäder för äldre

Ældre Sagen är en organisation med breda erfarenheter inom äldreforskning och frivilligt socialt arbete. För närvarande arbetas med förberedelserna av EG:s äldreår 1993 och genom den europeiska paraplyorganisationen EPSO (European Platform of Seniors' Organizations) avhålls en EG-

konferens den 2-4 oktober, "Europe for all ages". EG-kommissionen har hemställt att Eftaländerna dras in i genomförandet av äldreåret. Slutligen föreslås att det nordiska erfarenhetsutbytet även tar upp sådana väsentliga ämnen som de äldres ekonomiska villkor, könsspecifika skillnader i åldrandet, kultur/fritid och transport samt de äldre och arbetsmarknaden. Vad gäller sistnämnda erinras om ett lagförslag om flexibel pensionsålder. Ämnet prioriteras inom EG och kommer att tas upp under det danska ordförandeskapet i EG, dvs. första hälften av 1993. Slutligen framhåller Ældre Sagen att man gärna deltar i ett möte med socialutskottet för att dryfta dessa frågor.

Social- och hälsostyrelsen i Finland erinrar om pågående nordiskt samarbete, bl.a. inom den av generaldirektörsmötet tillsatta äldrevårdens kontaktgrupp som möts vartannat år. Temat för 1992 års möte är Europas integration och äldrevården. Finansierade av Nordiska ministerrådet verkställs många projekt inom äldrevården: Gamla kvinnor i Norden, Äldre och övergrepp i hemmet, NOVA nordiska modellkommunprojekt. Ett möjligt projekt som inleds är åldersdemens. Som samnordisk fortsättnings- och kompletteringsutbildning har inom ramen för NOPUS-utbildningsprojektet ordnats kurser för lärare i gerontologi.

Styrelsen tillstyrker medlemsförslaget och betonar vikten av utbyte av aktiva och omfattande erfarenheter. I utbytet av erfarenheter bör fästas vikt vid bl.a. följande sakområden: 1. erfarenheter av utvecklandet av serviceformer som ersätter långvarig anstaltsvård, speciellt ur effektivitetens och ekonomins synvinkel; 2. samarbete mellan olika myndigheter; 3. samarbete och arbetsfördelning mellan den allmänna och privata sektorn; 4. utnyttjande av teknologi inom vård och omsorg samt inom verksamhet som stöder dessa, administration, planering och uppföljning; 5. värderingsmetoder av verksamhetens ekonomi och effekt.

Finlands stadsförbund och *Suomen kunnallisliitto* erinrar om att servicestrukturen inom social- och hälsovården är anstaltsdominerad i Finland, särskilt när det gäller långtidsvården för äldre. Dyra anstaltsplatser inom hälsovården används i alltför stor utsträckning. Samtidigt saknas det lättare alternativ som bättre motsvarar behoven hos äldre människor, t.ex. omsorgshem, service- och gruppbostäder samt olika tjänster i hemmet. Målet är att trappa upp vården rätt samt att utveckla och utöka mänskligt och ekonomiskt lättare serviceformer.

Efter en beskrivning av pågående nordiskt samråd och den samnordiska utbildningen av social- och hälsovårdspersonal (NOPUS och Nordiska hälsovårdshögskolan) anges som ett problem att lösningarna i de olika länderna inte har rapporterats eller utvärderats tillräckligt systematiskt. För att utveckla åldringsvården behövs det fortlöpande forskningsinformation som stöder det praktiska arbetet bland äldre. Därför framställer Finlands stadsförbund och Suomen kunnallisliitto att Nordiska rådet inleder ett samnordiskt forsknings- och utvecklingsprojekt för att samla in uppgifter om äldreomsorgen i Norden, utvärdera verkningarna av olika lösningar samt kostnaderna för dem med hjälp av olika cost-benefit-analyser.

Arbetsgivarnas i Finland centralförbund stödjer erfarenhetsutbyte och gemensamma lösningar på äldreomsorgen i de nordiska länderna. I den europeiska integrationsutvecklingen behövs ett alltmer omfattande samarbete mellan de olika länderna inom EES för att man skall kunna ta hänsyn till socialskyddets målsättningar, varvid man samtidigt utgår ifrån att varje EES-lands nationella faktorer och resurser beaktas när de praktiska formerna avgörs för den socialpolitik som skall bedrivas.

I medlemsförslaget har dock de tjänster som privata serviceproducenter och organisationer inom social- och hälsovården erbjuder lämnats alltför litet utrymme. Genom att kommunernas uppgift som serviceproducenter alltmer håller på att utvecklas till en koordinationsfunktion vore det skäl att utnyttja kompletterande tjänster i större utsträckning. Privata tjänster är i regel billigare och mer individuellt planerade än offentliga. Allmänt anser centralförbundet att man vid utvärderingen av socialskyddets resurser bör beakta den alltför låga genomsnittliga verkliga pensionsåldern samt de alltför lockande förtida pensioneringssystemen och den till följd härav hotande arbetskraftsbristen i framtiden. Medborgarnas förbättrade hälsotillstånd samt viljan att fortsätta arbeta till högre ålder än tidigare möjliggör en höjning av pensionsåldern.

Affärsarbetsgivarnas centralförbund anser medlemsförslagets tankar viktiga, men poängterar samtidigt vikten av nationella strategier och åtgärder som står i samklang med såväl etiska värden som ekonomiska resurser. Sålunda påpekas att pensionskostnaderna har stigit kraftigt, i synnerhet genom ökade förtidspensioner. Den genomsnittliga pensionsåldern i Finland har sjunkit till rekordlåga 58 år. Enligt förbundets uppfattning är de viktigaste medlen att fördröja tillväxten av andelen äldre familjepolitiken, emigrant- och flyktingpolitiken samt en förlängning av tiden i arbete för den äldre arbetskraften som ett alternativ till pensionering. Genom en socialpolitik som gynnar barnfamiljer kan tillväxten av de äldres andel av befolkningen i någon mån fördröjas. Den andel av befolkningen som är i arbetsför ålder kan höjas även genom en aktiv och selektiv immigrationspolitik.

Att förebygga sjukdomar samt rehabilitering i tidigt skede, deltidsarbete och socialskydd i anslutning till det, olika slag av arrangemang i fråga om arbetsuppgifterna och ett utvecklande av arbetets innehåll, modern produktionsteknologi och datateknik, kontinuerlig utbildning och ett utvecklande av olika lönesättningssystem samt slopande av förtidspensioner innebär goda möjligheter att för äldre personer förlänga tiden i arbetslivet. Även attityderna mot äldre arbetstagare borde ändras i alla läger. Den offentliga sektorn bör debitera priser som är rimliga i förhållande till inkomstnivån och konkurrera med privata tjänster. Vad speciellt gäller äldrevården bör omsorgen för de äldre som är i den svagaste ställningen säkerställas. Hemvård bör prioriteras framför anstaltsvård. Åtgärder som ökar familjemedlemmarnas benägenhet att sköta åldrande personer bör utvecklas.

Eldreombudet i Norge, som är en privat institution för att bevaka de äldres rättigheter främst i förhållande till hälso- och sociallagstiftningar och

företräder de äldres synpunkter och intressen gentemot myndigheter och lagstiftare, förklarar sig berett att medverka till ett erfarenhetsutbyte i enlighet med medlemsförslaget. Det har i Norge visat sig att de planer och modeller som antas inom äldreomsorgen är värdelösa om de inte grundas på lagfästa rättigheter. Detta gäller inte minst när den ekonomiska krisen kommer. Mot bakgrund av det starkt ökade antalet äldre kring år 2000, bör särskilt två förhållanden uppmärksammas:

1. Att vårdbehövande människor ges prioritet på grundval av lagfästa rättigheter och ett medvetet val av politiska värderingar.
2. Att det är möjligt att få till stånd en ekonomisk omställning för att uppnå denna målsättning.

Oberoende av de olika ländernas pensionsålder anser Eldreombudet det knappast ekonomiskt försvarbart att "parkera" en växande äldregeneration där de flesta är friska och arbetsföra högt upp i åldrarna, utan att dra nytta av den resurs dessa representerar. Nordiska rådet bör därför ta initiativ till en gemensam satsning eller utredning angående den friska äldregenerationen som en framtidsresurs.

Svenska kommunförbundet påpekar att villkoren för att fortsättningsvis ge människor en god vård och omsorg under 90-talet kommer att vara kärva. I ett sådant läge är det viktigt att ta till vara kunskap och erfarenhet från andra kommuner, andra länder och kulturer som ett led i att ompröva och förändra synsätt, arbetsformer och organisation. Intresset från svenska kommuners sida för erfarenheter från de nordiska grannländerna har ökat. Jämförande studier har gjorts, studiebesöken över gränserna har blivit fler och gemensamma konferenser med deltagare från de nordiska länderna har blivit vanligare. Kommunförbundet bidrar till erfarenhetsutbyte genom att anordna konferenser, ge ut skrifter, anordna studiebesök och genom personliga kontakter mellan personer på kommunförbunden och anser att erfarenhetsutbytet bör utvecklas ytterligare.

Emellertid bör inte en enda form eller organisation för detta tillskapas. Det är viktigt att det finns många aktörer och initiativ på området. Frågor som bör övervägas fortsättningsvis är vilka målgrupper som bör lyftas fram, vilka former för erfarenhetsutbyte som är eftersatta och om det finns delområden inom äldreomsorgen som inte är tillräckligt belysta. Direkta kontakter mellan personal i olika kommuner och länder har större verkan än redovisningar i skrift eller indirekt information genom chefer eller andra. Videomediet kan också vara lämpligt för att ge liv åt de erfarenheter som redovisas. Förbundet är berett att delta i resonemang kring vilka insatser som borde övervägas om Nordiska rådet ansluter sig till motionärernas hemställan.

Pensionärernas riksorganisation (PRO) finner att den analys och de synpunkter som förs fram i förslaget i hög grad överensstämmer med de uppfattningar som förts fram av PRO i samband med utformningen av den svenska äldreomsorgen under 1980-talet och början av 1990-talet. Med tanke på ökningen av antalet mycket gamla måste äldreomsorgen ges hög prioritet även när samhällsekonomin sviktar. Äldreomsorg och sjukvård är

viktigare än sänkta skatter. Enligt PRO:s uppfattning kan Nordiska rådet dels medverka till att äldreomsorgen får det utrymme och den uppmärksamhet i den allmänna debatten och i det politiska arbetet som frågan förtjänar, dels medverka till ett erfarenhetsutbyte av det slag som skisseras i medlemsförslaget om framtidens äldreomsorg.

Sveriges pensionärsförbund instämmer i själva förslaget om erfarenhetsutbyte i syfte att finna bra praktiska och ekonomiska lösningar för äldreomsorgen. Däremot delar förbundet inte tron på att den svenska ÄDEL-reformen skulle innebära att de tidigare organisatoriska problemen har lösts. Primärvårdens klyvning är en nödtvungen kompromiss. Utan denna kompromiss skulle reformen ha fördröjts utöver tidigare försening. Någon slutlig lösning kan det knappast vara. Denna omständighet ökar angelägenheten av ett erfarenhetsutbyte.

2.3 Remissinstanser som ej tar ställning till medlemsförslaget

Dansk Arbejdsgiverforening har inget omedelbart intresse att kommentera förslaget om framtidens äldreomsorg som är en statlig angelägenhet så länge skattesystemet är inrättat för att finansiera sådana syften. Dock arbetar föreningen med överväganden angående arbetsföra äldre och successiv pensionering i åldrarna 60-66 år.

3. Utskottet

Utskottet beslöt i Freysnes i juni 1992 att medlemsförslaget skulle utsändas på remiss i enlighet med den av presidiet fastställda nya proceduren och att förslaget och remissuttalandena därefter skulle ligga till grund för en höring med sakkunniga eller ett seminarium.

Remissomgången visade att nästan samtliga remissinstanser är positiva till medlemsförslagets syfte. Remissinstanserna delar den beskrivning av de framtida problemen som ges i förslaget. Ett stort antal olika tankar och förslag framfördes vad gäller innehållet i det utbyte av erfarenheter som förordas i förslaget. Några remissinstanser uttalade beredvillighet att delta i en höring med sakkunniga i utskottets regi.

Utskottet noterar att EG utlyst 1993 som sitt "äldreår" och att alla Eftaländer har beretts tillfälle att utse observatörer i den rådgivande kommittén som bistår EG-kommissionen i genomförandet av aktiviteterna under äldreåret. Denna kommitté möts i mitten av december 1992 och därvid skall alla Eftaländerna rapportera om sina bidrag till äldreåret 1993.

Utskottet finner det mycket tillfredsställande att de nordiska länderna på detta sätt kommer in i ett samarbete på det sociala området inom EG. Utskottet avser att i samarbete med Nordiska ministerrådet/regeringssidan ordna ett seminarium om framtidens äldreomsorg. Detta seminarium bör sålunda utgöra en del av arbetet inom äldreåret. De synpunkter som redovisas av remissinstanserna över det föreliggande medlemsförslaget bör härvid ingå i arbetet med detta seminarium. Utskottet vill särskilt hänvisa till den ämneskatalog som redovisas av Ældre Sagen i Danmark,

som pekar på en lång rad problemställningar som behöver belysas inom ramen för ett nordiskt erfarenhetsutbyte.

Inte minst med tanke på den legala strukturen inom EG, kan det vara lämpligt att erinra om att en av remissinstanserna påpekar att planer och modeller som antas inom äldreomsorgen, för att få genomslagskraft, bör vara grundade på lagfästa rättigheter. Detta gäller inte minst mot bakgrund av den ekonomiska krisen och det starkt ökade antalet äldre under de närmaste åren. Det påpekas även att en frisk äldregeneration som i hög grad fortfarande är arbetsför bör kunna användas som en resurs.

Det seminarium som utskottet avser att anordna i samarbete med Nordiska ministerrådet torde komma att syfta till ett mer djupgående erfarenhetsutbyte mellan de nordiska länderna än som kan åstadkommas under ett temaår på internationell nivå. Utskottet vill här ställa sig bakom de synpunkter som anförs av Nordiska samarbetsnämnden för samhällsforskning (NOS-S) som anser att det både av kostnads- och humanitära skäl vore fruktbart att sammanställa och utvärdera existerande vetande om nya boendeformer, vårdformer m.m. inom universitet och myndigheter m.fl. NOS-S föreslår därför att ett samnordiskt projekt upprättas med målsättningarna att *dels* sammanställa och utvärdera de undersökningar och den utvecklingsverksamhet som bedrivits i Norden under 1990-talet om nya former för äldreomsorg, *dels* på basen av denna utvärdering igångsätta ett komparativt nordiskt projekt över lovande framtida lösningar inom äldreomsorgen.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts hemställer utskottet att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att aktivt medverka till ett erfarenhetsutbyte mellan de nordiska länderna i syfte att lösa den utmaning som vård och omsorg av ett ökande antal äldre utgör.

Århus den 10 november 1992

Svein Alsaker (KrF)
Birgitte Husmark (SF)
Eeva-Liisa Moilanen (SKL)
Markku Rossi (Kesk.)
Lodve Solholm (FrP)
Inger Stilling-Pedersen (KRF)
Lena Öhrsvik (s) Förman
Åshild Hauan (A)
Hans Jørgen Jensen (S)
Outi Ojala (Vas.)
Liisa Rulander (kds)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)
Sten Svensson (m)

A 1005/s

Medlemsförslag

om framtidens äldreomsorg

(Väckt av Lena Öhrsvik samt Marianne Andersson, May Flodin, Agne Hansson, Åshild Hauan, Birgitte Husmark, Hans Jørgen Jensen, Olof Salmén, Anders Svärd och Pekka Tuominen)

Den utveckling av befolkningsstrukturen i de nordiska länderna mot en allt större andel äldre, som noterades redan under 1960-talet, har fortsatt under de senaste årtiondena. I synnerhet har gruppen av de allra äldsta, dvs. personer över 80 år, ökat kraftigt. Detta är konsekvensen av den positiva utveckling som ägt rum i fråga om bättre levnadsförhållanden, kosthållning och sjukvård för hela befolkningen. Den skapar emellertid nya problem vad gäller fördelningen av samhällsresurser. Vissa behov kan beräknas öka på bekostnad av andra. Det kommer således att bli nödvändigt med strukturella omfördelningar av insatserna.

Dessutom kommer det växande antalet äldre att ställa krav på ökade ekonomiska resurser i form av nya och utbyggda serviceutbud. I ett läge då kommuner och landsting/amt i de nordiska länderna upplever en ekonomisk stagnation ställer detta stora krav på förmågan till prioritering och ekonomisk omställning. Man kan dessutom inte i samma omfattning som tidigare lita till frivilliga arbetsinsatser för de äldre. Inte minst den ökade förvärvsfrekvensen bland kvinnorna medför att den offentliga sektorn i större utsträckning får ta ansvaret för de äldre. Detta innebär även att medborgarna i Norden måste vara beredda att ställa erforderliga resurser till förfogande för en utbyggd äldrevård.

Vi har i Norden tidigare än i andra europeiska länder varit tvungna att finna former för att lösa den stora utmaning som ett ökande antal "äldre äldre" och en hög kvinnlig förvärvsfrekvens utgör. Dessa länder kommer snart att ställas inför motsvarande situation. Man kommer då att kunna se på Nordens i huvudsak offentligt finansierade omsorgsmodell som exempel.

Äldrevården har utvecklats och förändrats under de senare årtiondena. I synnerhet har hemtjänsten utvecklats, vilken tillsammans med den förbättrade bostadsstandarden och nya tekniska hjälpmedel gjort det möjligt att - som ett alternativ till vård på institution - ge omsorg om äldre i den enskildes hem.

Jämfört med tidigare är de äldre friskare. De ekonomiska förhållandena möjliggör vidare ett aktivt och rikt liv högt upp i åldrarna. Den medicinska utvecklingen har bl.a. medfört att allt fler sjukdomstillstånd hos äldre kan behandlas. En verkningsfull rehabilitering är en realitet också för denna patientgrupp. Denna positiva utveckling har medfört att allt fler äldre

ställer anspråk på samhällets insatser. Samtidigt har kraven på utformningen av dessa insatser också förändrats.

I Sverige har nyligen genomförts den s.k. ÄDEL-reformen, som innebär att kommunerna får ett samlat och vidgat ansvar för den långvariga servicen och vården av äldre och handikappade, med undantag av ren läkarvård. Bl.a. får kommunerna skyldighet att inrätta särskilda boendeformer såsom servicehus, ålderdomshem, gruppboende och lokala sjukhem. Kommunerna övertar också ansvaret för andra institutioner för somatisk långtidsvård och betalningsansvaret för medicinskt färdigbehandlade även i akutsjukvården och geriatriken.

Kommunernas ansvar innefattar även att erbjuda dagverksamhet för den som behöver sådan omsorg, att svara för hemsjukvården i de ovannämnda särskilda boendeformerna och att bedriva hälso- och sjukhem för enskilt boende.

Bakgrunden till reformarbetet är att i Sverige försvårades tidigare samspelet mellan sjukvården och äldreomsorgen till följd av parallella organisationer för likartade service- och vårdbehov, vilket kunde leda till att äldre vårdades onödigt länge på medicinska institutioner. Även verksamheter, där de sociala omvårdnadsbehoven dominerade, hade omformats efter modell från akutsjukvården och ett medicinskt synsätt hade kommit att dominera. Genom den svenska ÄDEL-reformen anser man sig ha funnit en organisatorisk lösning på de problem som uppstått.

De stora utmaningar som möter, när allt fler av medborgarna blir allt äldre, är likartade i alla de nordiska länderna. Genom att etablera ett erfarenhetsutbyte och utvärdering av olika omsorgsmodeller kan man bäst uppnå vår gemensamma målsättning att finna bra praktiska och ekonomiska lösningar. De nordiska länderna måste, såväl gemensamt som enskilt, vara beredda att avsätta de resurser och utarbeta de organisationsformer som krävs för att garantera våra äldre trygghet i vård och omsorg.

Mot bakgrund av ovanstående hemställes att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att aktivt medverka till ett erfarenhetsutbyte mellan de nordiska länderna i syfte att lösa den utmaning som vård och omsorg av ett ökande antal äldre utgör.

Helsingfors den 5 mars 1992

Lena Öhrsvik (s)
May Flodin (FS)
Åshild Hauan (A)
Hans Jørgen Jensen (S)
Anders Svärd (c)
Marianne Andersson (c)
Agne Hansson (c)
Birgitte Husmark (SF)
Olof Salmén (ÅC)
Pekka Tuominen (ÅSD)

Socialutskottets betänkande

över medlemsförslag om insatser för att minska alkoholkonsumtionen i Norden

(Medlemsförslaget väckt av Svein Alsaker och Lena Öhrsvik m.fl., se s. 413)

Till socialutskottet har överlämnats ett medlemsförslag om insatser för att minska alkoholkonsumtionen i Norden. Utskottet har behandlat förslaget vid sina möten i Freysnes den 21 juni, Helsingfors den 9 oktober, Århus den 9-10 november 1992 och Stockholm den 28 januari 1993.

1. Medlemsförslaget

I medlemsförslaget hemställes att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

> *att* utarbeta en handlingsplan för att minska alkoholkonsumtionen i Norden, innefattande bl.a. informationskampanjer för att skapa "alkoholfria zoner" i Norden och insatser för att bibehålla en restriktiv alkoholpolitik även vid en närmare anknytning till EG.

Förslagsställarna erinrar om att åtgärder för att begränsa alkoholkonsumtionen är ett av de viktigaste inslagen i hälso- och socialpolitiken i de nordiska länderna. Ett skäl för att minska alkoholkonsumtionen anses vara det konstaterade sambandet mellan den totala alkoholkonsumtionen och alkoholskadorna. Ett annat starkt skäl är det direkt påvisbara sambandet mellan alkohol och brottslighet, särskilt våldsbrott.

Det påpekas att social- och hälsovårdsministrarna inte vidtagit några gemensamma åtgärder för att med anledning av *rekommendation nr 35/1989* utarbeta ett tidsbestämt aktionsprogram för att uppfylla WHO:s mål om en 25-procentig minskning av alkoholkonsumtionen till år 2000.

Alkoholmonopolens framtid är en av medlemsförslagets centrala frågor. Man anser att dessa även skall finnas kvar vid ett EG-medlemskap. I EES-förhandlingarna hävdade Eftaländerna med framgång att monopolen inte diskriminerar varor eller personer från andra länder, och därför kan behållas. Vidare har Eftaländerna i en särskild deklaration i anslutning till EES-avtalet understrukit att alkoholmonopolen grundas på viktiga social- och hälsopolitiska hänsynstaganden.

I medlemsförslaget lyfts några huvudelement fram från *rekommendation nr 35/1989*, t.ex. idén om s.k alkoholfria zoner och informationskampanjer. Man betonar att informationen bör inriktas på arbetslivet, graviditet, småbarnsföräldrar, barn och ungdom, samt trafiken inklusive fritidsbåtarna. En aktiv marknadsföring av alkohol anser förslagsställarna också bör förbjudas.

2. Höring med sakkunniga i Helsingfors den 9 oktober 1992

Socialutskottets möte inleddes med en höring av sakkunniga i alkoholfrågan, direktör Valeri Surell, Internationella Institutet för Alkoholpolitik, och projektsekreterare Christoffer Tigerstedt, Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD).

Huvudpunkterna i Surells inlägg följer nedan:

1. WHO:s regionalkommitté för Europa har vid sin session den 14-19 september 1992 fastställt "European alcohol action plan". Samtliga nordiska länder har ställt sig bakom denna plan. I resolutionen uppmanas medlemsstaterna att följa de uppdragna riktlinjerna. Dokumentet innebär en uppmaning och förpliktelse för de nordiska länderna att vara aktiva på det alkoholpolitiska området.

2. De nordiska länderna har förbud mot en aktiv marknadsföring av alkohol. Det måste vara viktigt att förankra detta synsätt också på europeisk och internationell nivå. Detta framstår som särskilt angeläget när satellitprogrammen i TV inte begränsas av nationsgränserna. De regler som gäller för tobaksreklam bör också appliceras på alkohol.

3. Det är viktigt att de nordiska länderna har en gemensam linje när det gäller alkoholmonopolen. En gemensam ståndpunkt underlättar möjligheterna att bevara våra hälsopolitiskt och socialt motiverade monopol. Vaktståendet måste gälla såväl import- som försäljningsmonopolet.

4. Ett nordiskt närmande till Europa kommer att innebära ökade svårigheter att använda sig av prisinstrumentet. Det är därför viktigt att undantagsregler kan skapas som reglerar resandeinförsel av alkoholdrycker.

Tigerstedts anförande återges härmed:

> *"Finlands EG-lydnad återspeglas i den nya alkohollagen*
>
> I Finland har man äntligen börjat fråga sig om regeringens krisprogram slår sönder grundpelarna för vårt välfärdssystem. Lika viktigt vore att dryfta på vilket sätt förberedelserna för EG och EES ändrar maktstrukturerna och arbetspraxisen inom vårt förvaltningsmaskineri. EG/EES-processen, som eftersträvar snabba lösningar, håller för egen del på att åsidosätta traditionellt lagberedningsarbete. På kort tid har de finländska eurotjänstemännen erhållit oproportionerligt mycket makt, på bekostnad av bl.a. riksdagsmän och -kvinnor.

Läget är komplicerat också därför att man på finskt vis förhåller sig legalistiskt till EG- och EES-stadgandena. Våra tjänstemän vill helst ge stadgandena en entydig och bindande tolkning. EG-ländernas rättstänkande ger däremot möjlighet att förhandla om hur stadgandena skall tolkas och hur bindande de är.

Ett exempel på den finländska lydnaden inför EG är den pågående reformeringen av alkohollagstiftningen. Förut underbyggdes nya alkohollagar grundligt genom parlamentariska kommittéer och offentlig diskussion. Nu när man föreslår förändringar, som på ett avgörande sätt skulle ändra vår alkoholekonomi, driver man igenom lagberedningen på rekordtid och med nästan slutna dörrar. Arbetsgruppen är en tjänstemannagrupp, inte en parlamentariskt tillsatt grupp.

Ensamrätt endast till detaljhandel

Arbetsgruppen för reformering av alkohollagen har suttit sedan mars under kanslichef Heikki S. v. Hertzens ledning. Dess viktigaste förslag kommer att vara (enligt pressuppgifter):

- Alkos exportmonopol avskaffas,
- Alkos importmonopol avskaffas,
- Alkos partihandelsmonopol avskaffas gradvis.

Arbetsgruppen skulle bevara detaljhandeln som Alkos ensamrätt. Man kan dock förutspå att en nedmontering av Alko på det sätt arbetsgruppen föreslår fort skulle åstadkomma ett starkt marknadstryck också på detaljhandeln. Det är klart att vår alkohollag är i behov av förnyelse. Man borde emellertid fråga sig vad som är reformens rättesnöre.

Då jag följt med arbetsgruppens arbete har jag förundrat mig över varför ändringen av den finska (i motsats till den svenska) alkohollagen planeras som ett rent EG/EES-ärende.

Finland anpassar sig villkorslöst

Arbetsgruppen för reformering av alkohollagen är en kugge i det maskineri som i brådskande takt trimmar Finland i eurokondition. Samtidigt med den finska arbetsgruppen tillsattes i Sverige en motsvarande kommission. Medan den finska arbetsgruppen gavs åtta månader tid för att genomföra ett omfattande arbete, fick den svenska kommissionen två år tid på sig. I motsats till den finska arbetsgruppen är den svenska kommissionen parlamentariskt tillsatt.

I Norge, som också har ett internationellt sett stort alkoholmonopol, har myndigheterna inte ansett det nödvändigt att tillsätta någon arbetsgrupp. Den finska och svenska arbetsgruppen skiljer sig till sina utgångspunkter. v. Hertzens arbetsgrupp har uppdragits att 'klarlägga de ändringar alkohollagstiftningen är i behov av, speciellt med beaktande av de effekter EES-avtalet och ett eventuellt EG-medlemskap har på det nuvarande alkoholsystemet'. Andra motiv, t.ex. inhemska, nämns inte.

Det är klart att det finns nationella motiv. Arbetsgruppen har erhållit utlåtanden av t.ex. bryggerisektorn, vin- och likörindustrin samt hotell- och restaurangbranschen. Dessa instanser har krävt mera djupgående förändringar än vad arbetsgruppen föreslår. Man räknar uppenbarligen med att privatiseringen av alkoholsystemet går snabbare (dvs. i takt med EES-tidtabellen) och smärtfriare om man spelar ut EES-kortet, som i dagens Finland respekteras högt av tjänstemän, politiker och medborgare, än om man låter mera bekanta inhemska intressegrupper träda fram.

Då lagändringen såpass starkt är förankrad i en anpassning till den inre marknaden, kan man på lek fråga sig vilket öde arbetsgruppens förslag går till mötes om EES-avtalet av en eller annan orsak inte alls träder i kraft. Faller lagförslaget om motiveringarna omintetgörs? Är reformeringen av alkohollagen i så fall onödig?

De svenska och norska social- och hälsomyndigheterna har erbjudit sina nationella mål som grund för förhandlingarna. I uppdraget till den svenska alkoholkommissionen konstateras: 'för närvarande/finns det/ingen anledning att förmoda att/den svenska alkohollagstiftningen/i något avgörande hänseende skulle vara oförenligt med EG:s regelsystem'. Om emellertid delar av det svenska regelsystemet behöver förändras, skall kommissionen 'presentera förslag till insatser som medför att de (av Sverige uppställda - ST) alkoholpolitiska målen kan uppnås även inom ramen för EG-integrationen'.

I slutet av juli kommenterade EG-kommissionen Sveriges EG-ansökan. EG-kommissionen deklarerade bl.a. att de svenska alkoholmonopolen är 'särskilt oroväckande'. Socialminister Bengt Westerberg lät inte sig störas av EG-kommissionens minnesbeta. I sitt svar framhöll han att Sverige inte har skäl att böja sig inför EG:s krav. Han försäkrade också att Sverige inte ämnar frångå hörnstenarna i sitt system (Svenska Dagbladet 2.8). Frågan är enligt honom åtminstone förhandlingsbar.

Svenskarna litar bl.a. på att det svenska (liksom även det norska och finska) monopolsystemet bygger på lagstadgade social- och hälsopolitiska mål. Därmed avviker det från alla monopol som EG-domstolen behandlat. Norges statsminister Gro Harlem Brundtlands uttalande från september avfärdar också de EG/EES-nödvändigheter som finnarna respekterar så högt: 'En restriktiv alkoholpolitik vil stå like sentralt enten vi velger EØS- eller EF-medlemskap. /../ Vi legger til grunn at Vinmonopolets enerettigheter /../ kan opprettholdes' (Folket 4.9).

Finland har i motsats till Norge och Sverige låtit bli att diskutera möjligheterna att idka en nationell alkoholpolitik. Frågan har ansetts oväsentlig. Ett bevis på detta är det svaga intresse som Finlands social- och hälsomyndigheter visat för nordiska alkoholpolitiska förhandlingar under de senaste årens EG-diskussion. Att Alkos ledning överraskande nog underkastat sig EG och EES är ett kapitel för sig. En stor organisation brukar inte ge upp redan innan kampen börjat.

Ta det nordiska förnuftet till fånga

Alko lider av sin storlek. Alko härskar över produktion, export, import, partihandel, detaljhandel och utövar alltjämt övervakning av olika slag. I Norge är läget visserligen ganska lika, men den norska alkoholekonomin är betydligt mindre och mera decentraliserad än den finska.

Det svenska alkoholsystemet uppvisar en väsentlig skillnad. Produktion, import och export ombesörjs av ett separat monopol, Vin & Sprit, medan Systembolaget handhar endast detaljhandeln och partihandeln till restauranger. På så sätt undgår det svenska systemet den för Alko i EES-sammanhang problematiska dubbelrollen, där monopolproducent och monopolförsäljare är en och densamma.

Socialpolitiskt förfogar det svenska systemet ändå över de tre huvudinstrumenten i det s.k. nordiska alkoholsystemet:

- minimering av strävan efter privat vinst i alkoholhandel,
- reglering av efterfrågan med hjälp av icke marknadsbaserad prisbildning och
- icke-marknadsbaserad reglering av tillgången till alkohol.

Begränsandet av marknadens logik i alkoholhandeln, återigen, grundar sig på uppfattningen att alkoholdryckerna utöver sina nyttiga funktioner också är förknippade med en mängd sociala och hälsomässiga skadeeffekter. Därför borde alkoholdrycker inte behandlas som vilken handelsvara som helst.

Oberoende av hur alkohollagen ändras bör förhandlingarna om den framtida alkoholkontrollen koordineras med Sverige och Norge. Alternativet är att ge sig in i ett dumdristigt äventyr och överge möjligheten till självständig linjedragning. För EG-kommissionen är det nordiska systemet och de nordiska dryckesvanorna givetvis varken fågel eller fisk. Därför är det lättare att motivera dem tillsammans än ensam."

3. Möte med social- och hälsovårdsministrarna om de nordiska ländernas alkoholpolitik och EES-avtalet i Århus den 9 november 1992

I samband med Nordiska rådets session i Århus den 9-11 november 1992 bjöd socialutskottet social- och hälsovårdsministrarna till överläggningar om de nordiska ländernas alkoholpolitik och EES-avtalet den 9 november.

I sitt inledningsanförande betonade utskottets talesman *Svein Alsaker* att alkoholmissbruket är det största sociala problemet i Norden. Trots vädjan till ministerrådet att utarbeta ett tidsbestämt aktionsprogram för att uppfylla WHO:s mål om en 25% minskning av alkoholkonsumtionen fram till år 2000, har inga åtgärder gjorts för att tillmötesgå nämnda önskemål. Med anledning av att samtliga nordiska länder ställt sig bakom WHO:s nya europeiska alkoholaktionsplan, kan man också ställa sig frågan vilka åtgärder som kommer att vidtas.

Utskottets talesman underströk att EES-avtalet inte kan utgöra ett hinder för en fortsatt aktiv alkoholpolitik i de nordiska länderna, baserad på

åtgärder för att begränsa tillgången och andra förebyggande insatser. En gemensam ståndpunkt gentemot EG utgör förutsättningen för att bevara en hälsopolitiskt och socialt ansvarig alkoholpolitik.

Sosialminister *Grete Knudsen* sade att Norge, Finland och Sverige var eniga i att behålla alkoholmonopolen i länderna. I Norge dock med undantag av import och vidareförsäljning av utländskt öl, så att de utländska producenterna blir likställda med inhemska producenter. Däremot planerar man inom kort att allt öl med över 4,75% alkoholhalt endast skall säljas på vinmonopolet.

Målsättningen med en 25-procentig minskning av alkoholkonsumtionen står fortfarande fast. De åtgärder som vidtas för att förverkliga det målet betraktas i huvudsak som en nationell angelägenhet och därför anser man från norsk sida att det inte finns förutsättningar för ett gemensamt nordiskt aktionsprogram. I Norge räknar man även i fortsättningen med att kunna hålla höga priser eftersom avgiftsnivån inte omfattas av EES-avtalet. Undersökningar visar att allmänheten ställer sig bakom regeringens politik att behålla vinmonopolet och höga priser på alkohol.

Hälso- och socialförsäkringsminister *Sighvatur Björgvinsson* betonade att Island förde en restriktiv alkoholpolitik genom att hålla priserna så höga som möjligt och att begränsa tillgängligheten. Resultatet är också lägre konsumtion och mindre alkoholskador än i övriga nordiska länder.

I Island har man nu lanserat idén om att avskaffa det statliga alkoholmonopolet och privatisera försäljningen av alkoholhaltiga drycker. Denna diskussion betraktas inte ha något samband med EES-avtalets ikraftträdande. Regeringen tar upp saken före jul.

Biståndsminister *Toimi Kankaanniemi* erinrade om att folkhälsoperspektivet har legat till grund för alkoholmonopolsystemet och den restriktiva alkoholpolitiken i Finland. Finland ställer sig också bakom WHO:s nya alkoholaktionsprogram.

Det framgick av ministerns inlägg, att i Finland har man på tjänstemannanivå utrett behoven av att ändra alkohollagstiftningen för att anpassa den till lösningarna i samband med EES. Finland anser det fortfarande viktigt att bibehålla de centrala delarna av sitt alkoholmonopol så att man kan trygga de social- och hälsopolitiska målen. Några linjeringar om den framtida alkoholpolitiken och omfånget av monopolsystemet har ännu inte gjorts på regeringsnivå.

Från dansk sida upplyste kontorchef *Mogens Jørgensen* att informationsverksamheten utgör ett väsentligt element i dansk alkoholpolitik. Informationen inriktas främst på att begränsa överkonsumtionen av alkohol. Sundhedsstyrelsen har t.ex tre år i följd genomfört en informationskampanj i vecka 40 för att minska alkoholförbrukningen hos åldersgruppen kring 40 år.

Arbetsmarknadens parter har visat en stor öppenhet och gemensam förståelse för att alkoholproblem bör behandlas på samma sätt som andra personliga problem. Konsumentombudsmannen har fastställt riktlinjer som begränsar förekomsten av alkoholreklam. Sundhedsministern har under *Forbebyggelsespolitisk Råd* tillsatt ett särskilt *Alkoholpolitiskt Forum*

som har till uppgift att komma med förslag till förebyggande insatser på alkoholområdet.

Enligt statssekreterare *Carl-Anders Ifvarsson*, kan den svenska alkoholpolitiken sammanfattas i följande punkter. Det privata vinstintresset i alkoholhanteringen skall så långt som möjligt begränsas. Konsumtionen skall minskas genom begränsning av tillgängligheten. Samhället skall genom information och opinionsbildning verka för att den totala konsumtionen minskas och att alkoholskadorna begränsas.

Denna inriktning har legat till grund för det alkoholprogram som Socialstyrelsen ansvarat för i några år. För att lägga större vikt på folkhälsoperspektivet, inrättades den 1 juli 1992 Statens folkhälsoinstitut med ansvar för att bl.a. samordna samhällets alkohol- och drogförebyggande verksamhet. Vidare har regeringen utsett en alkoholpolitisk kommission med främsta uppgift att formulera en strategi för att uppfylla målet att minska den totala alkoholkonsumtionen.

EG-kommissionen har i en s.k. avi efterlyst en anpassning av de svenska alkoholmonopolen till EG:s konkurrensregler. Enligt svenska regeringens uppfattning är alkoholmonopolen redan anpassade till Rom-fördragets bestämmelser, som också intagits i EES-avtalet. De svenska alkoholmonopolen diskriminerar inte mellan olika länder och leverantörer och de grundas dessutom på viktiga hälso- och socialpolitiska hänsynstaganden. Sverige kommer att hävda denna linje i kommande medlemskapsförhandlingar.

Svein Alsaker underströk att merparten av de nordiska länderna har utifrån hälsopolitiska utgångspunkter fört en restriktiv alkoholpolitik och kommer att göra det även i fortsättningen. Ett led i denna policy är att behålla alkoholmonopolen i den utsträckning som det är möjligt. I de kommande förhandlingarna om EG-medlemskap är det utomordentligt viktigt att länderna uppträder med samstämd argumentation i denna fråga.

Lodve Solholm hävdade att alkoholmonopolet och höga priser bara leder till ökad förbrukning. Han menade att monopolsystemet inte lät sig förenas med Romfördragets bestämmelser. I Norge anser man att 50% av starkspritomsättningen är illegal. Här måste man använda andra medel. Om man skall kunna göra sig några förhoppningar om resultat måste motivationen komma från folket självt. Är ministrarna beredda att minska sin egen förbrukning med 25%?

Övriga medlemmar i utskottet betonade att det var viktigt att länderna gjorde allvarliga försök att leva upp till WHO:s mål med en 25% minskning av alkoholkonsumtionen. Prisinstrumentet är säkert ett bra medel till att hejda utvecklingen, men samtidigt måste man leta efter nya metoder för att påverka medborgarnas attityder till alkohol. Länderna måste dessutom säkerställa att EG accepterar folkhälsoperspektivet som utgångspunkt för den nordiska alkoholpolitiken.

Från ministerrådssidan framgick det att de länder som nu förbereder förhandlingar om EG-medlemskap, kommer att uppträda med en samstämd argumentation i alkoholfrågan. Eventuellt utser man kontaktpersoner för att koordinera ländernas synpunkter.

4. Utskottet

Vid Nordiska rådets 37:e session i Stockholm 1989 antog rådet enhälligt att rekommendera Nordiska ministerrådet "att utarbeta ett tidsbestämt aktionsprogram för att uppfylla Världshälsoorganisationens (WHO) mål om en 25-procentig minskning av alkoholkonsumtionen till år 2000." Från ministerrådets sida har man emellertid gjort den bedömningen att det inte fanns förutsättningar att utarbeta ett tidsbestämt handlingsprogram, detta på grund av olika alkoholpolitiska utgångspunkter. Arbetet med att förverkliga WHO:s mål får således enligt ministerrådet i huvudsak, betraktas som en nationell angelägenhet.

Ministerrådet har i överläggningar med socialutskottet och i sina meddelanden till Nordiska rådet riktat uppmärksamheten på en studie som har kartlagt hur alkoholpolitiken utfallit i Norden de senaste åren. Av studien, som utförts av Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD), framgår att 1980-talets liberalisering vad gäller alkoholpolitiska åtgärder i och för sig inte har lett till konsumtionsökning. Försäljningssiffrorna pekar även neråt i de flesta länderna. Om detta beror på att social- och hälsovårdsmyndigheternas insatser för att minska alkoholkonsumtionen börjat få genomslagskraft eller den ekonomiska regressionen återstår att se. Från ministerrådets sida har man dock utlovat att följa utvecklingen och ta initiativ till erforderliga åtgärder för att länderna skall kunna fullfölja sitt mål att minska alkoholkonsumtionen de kommande åren.

Socialutskottet har vid flera tillfällen kritiserat ministerrådets passiva hållning i denna fråga och beklagat att regeringarna inte kunnat följa upp rådets enhälligt antagna rekommendation. Detta har man upplevt som särskilt pinsamt i ljuset av att alla länderna ställt sig bakom WHO:s mål att minska alkoholkonsumtionen med 25% till år 2000. Trots skiftande förhållanden i länderna anser utskottet att man borde kunna enas om vissa gemensamma minimumåtgärder.

Den europeiska integrationsprocessen har alltmer kommit att beröra de alkoholpolitiska frågorna. Arbetet med att avskaffa eller minska betydelsen av gränskontrollerna mellan länderna innebär nya problemställningar beträffande de enskilda ländernas möjligheter att föra en självständig alkoholpolitik. EES-förhandlingarna och enskilda länders ansökan om medlemskap i EG har på ett påtagligt sätt aktualiserat frågan om att alkoholpolitiken i Norden kommer att påverkas av den fortsatta processen.

De nordiska Eftaländerna har i en särskild deklaration i anslutning till EES-avtalet markerat uppfattningen att dessa länders alkoholpolitik har hälso- och socialpolitiska motiveringar. I konsekvens härmed anser man att de nordiska alkoholmonopolen inte kan betraktas som diskriminerande i Romfördragets mening. Ratificeringen av EES-avtalet innebär således inte några förändringar av alkoholpolitikens mål. I vissa avseenden kan emellertid ändringar i alkohollagstiftningen behöva genomföras som en anpassning till EG:s regelsystem.

Som framgår av de tidigare redovisade överläggningarna med social- och hälsovårdsministrarna har EG-kommissionen efterlyst en anpassning

av den svenska alkoholpolitiken till EG:s konkurrensregler. Enligt Romfördragets artikel 37 skall monopol anpassas så att de inte diskriminerar varor eller personer från andra EG-länder. Enligt den svenska regeringens ståndpunkt är alkoholmonopolen redan anpassade till Romfördragets bestämmelser, som också intagits i EES-avtalet, och därför kan behållas. Från svensk sida kommer man att hävda denna linje i kommande medlemskapsförhandlingar.

I EG-kommissionens avi om Finlands medlemsansökan, förutsätts att Finland anpassar sitt alkoholsystem så att det överensstämmer bättre med de europeiska målsättningarna. På tjänstemannanivå har man tolkat det så att alkohollagen måste ändras i fråga om Oy Alko Ab:s ensamrätt till import och export. Detta måste ske i det avseende som distributionssystemet utgör ett hinder för den internationella handeln. Däremot anser man att den inhemska partihandeln och distributionen av alkohol även i fortsättningen kan upprätthållas av hälsomässiga skäl. Från politiskt håll har man emellertid inte tagit ställning till den framtida alkoholpolitiken med anledning av EG-medlemskap. Man understryker att Finland fortfarande anser det viktigt att bibehålla de centrala delarna av sitt alkoholmonopol så att man kan trygga de social- och hälsopolitiska målen.

I Norge har man som mål att upprätthålla Vinmonopolet huvudsakligen i den form som det har i dag, med produktions-, export-, import-, grosshandels- och detaljmonopol på vin och brännvin. Däremot kommerl det existerande import- och grosshandelsmonopolet på utländskt öl att avvecklas, så att de utländska producenterna blir likställda med inhemska producenter. Vidare planerar man att allt öl som överstiger 4,75% alkoholhalt inom kort endast skall säljas på Vinmonopolet. I Norge räknar man även i fortsättningen med att kunna behålla höga priser på alkohol eftersom avgiftsnivån inte omfattas av EES-avtalet.

Island har sedan länge fört en mycket restriktiv alkoholpolitik genom att hålla priserna så höga som möjligt och att begränsa tillgängligheten. Resultatet är lägre konsumtion och mindre alkoholskador än i övriga nordiska länder. I Island har man nu lanserat idén om att avskaffa det statliga alkoholmonopolet och privatisera försäljningen av alkoholhaltiga drycker. Denna diskussion anses inte ha något samband med EES-avtalet eller eventuella förhandlingar om EG-medlemskap.

Vid ovannämnda förhandlingar mellan socialutskottet och social- och hälsovårdsministrarna i Århus den 10 november 1992 uttalade de länder som nu förbereder förhandlingar om EG-medlemskap, att man kommer att uppträda med en samstämd argumentation i alkoholfrågan. Eventuellt utser länderna kontaktpersoner för att koordinera ländernas synpunkter. Socialutskottet anser det viktigt att länderna säkerställer att EG accepterar fokhälsoperspektivet som utgångspunkt för den nordiska alkoholpolitiken genom att bl.a. uppträda med en gemensam hållning i alkoholfrågan vid kommande medlemskapsförhandlingar.

Socialutskottet är väl medvetet om att de nordiska alkoholmonopolens förenlighet med EG-rätten kan komma att ställas på sin spets redan när EES-avtalet trätt i kraft. Detta kan ske om någon då anhängiggör ett ären-

de inför nationell domstol eller inför Eftadomstolen eller om frågan uppmärksammas av övervakningsmyndigheten ESA.

Det gäller alltså för de nordiska länderna att övertyga EG:s medlemsländer, och helst också EES-kommittén och EG-kommissionen, men framförallt Efta- resp. EG-domstolen, om man skulle hamna där, om att de nordiska alkoholmonopolen och andra regler på alkoholområdet har en hälsopolitisk grund, och att de inte syftar till att skydda de inhemska alkoholprodukterna mot konkurrens.

Det torde f.n. inte finnas några fall i EG-domstolen som rör monopol av motsvarande typ som de nordiska alkoholmonopolen. Det mest kända fallet som rör alkoholdrycker avsåg en tysk regel som förhindrade import till Tyskland av den franska fruktlikören Cassis de Dijon, eftersom denna enligt de tyska reglerna hade alltför låg alkoholhalt. Domstolen uttalade att handelshinder som beror på skillnader mellan nationella lagstiftningar inom EG måste godtas enligt artikel 36 i Romfördraget, i den mån bestämmelserna är nödvändiga för att förverkliga angelägna behov, såsom effektiv skattekontroll, hälsoskydd, god handelssed och konsumentskydd. I Cassis de Dijon-fallet ansåg inte domstolen att den tyska regeln hade ett sådant allmänt intresse som mål, som motiverade att den gavs företräde framför den grundläggande principen om varors fria rörlighet. De nordiska alkoholmonopolen skulle alltså ej behöva avvecklas mot bakgrund av detta utslag (nr 120/78) om de övertygande kan motiveras med hänvisning till folkhälsan.

Utskottet har noterat att den 17 september 1992 antog WHO:s regionalkommitté för Europa en europeisk aktionsplan mot alkoholskador (European Alcohol Action Plan). Planen bygger på det preciserade målet att minska alkoholkonsumtionen med 25% under perioden 1980-2000, som ingår i WHO-Europaregionens strategi för hälsa för alla år 2000. I planen betonas vikten av att man slår vakt om rätten för de länder som för en mer ambitiös alkoholpolitik än flertalet, att behålla denna utan hinder av den pågående integrationen i Europa. Vidare kan det nämnas att Europas mellanstatliga organ uppmanas att delta i arbetet för att minska alkoholkonsumtionen och de alkoholrelaterade skadorna i Europa.

Att 45 länder i Europa, inklusive alla EG-länderna, har ställt sig bakom den nya europeiska aktionsplanen kan ha avgörande betydelse för att få EG att acceptera folkhälsoperspektivet som utgångspunkt för den nordiska alkoholpolitiken. Den nya aktionsplanen ger också enligt socialutskottets mening anledning till omprövning av ministerrådets tidigare beslut att inte utarbeta ett nordiskt aktionsprogram för att minska alkoholkonsumtionen i de nordiska länderna.

Socialutskottet är enigt med förslagsställarna att huvudelementen i *rekommendation nr 35/1989* bör ingå i en ny handlingsplan för att minska alkoholkonsumtionen i Norden. Informationskampanjerna i syfte att minska alkoholkonsumtionen och skapa "alkoholfria zoner" bör emellertid i huvudsak betraktas som en nationell uppgift. Det som ministerrådet kan göra på informationssidan är t.ex. att bereda nationella experter tillfälle att träffas för utbyte av information och erfarenheter.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts hemställer utskottet att

1. Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

   att utarbeta en handlingsplan för att koordinera sina insatser för att minska alkoholkonsumtionen i Norden, innefattande bl.a. insatser för att bibehålla en ambitiös alkoholpolitik i enlighet med WHO:s europeiska aktionsplan mot alkoholskador

Vidare hemställer utskottet att

2. Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

   att i de pågående och planerade förhandlingarna om EG-medlemskap uppträda med en samstämd argumentation i alkoholfrågan, samt

   att i sina informationskampanjer för att minska alkoholkonsumtionen i länderna inrikta informationen främst på arbetslivet, graviditet, småbarnsföräldrar, barn och ungdom, samt trafiken inklusive fritidsbåtarna.

Stockholm den 28 januari 1993

Svein Alsaker (KrF)
Knud Glønborg (KRF)
Birgitte Husmark (SF)
Bjarne Kallis (SKL)
Liisa Rulander (kds)
Lodve Solholm (FrP)
Lena Öhrsvik (s) Förman
Claes Andersson (Vas.)
Åshild Hauan (A)
Hans Jørgen Jensen (S)
Markku Rossi (Kesk.)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)
Sten Svensson (m)

Reservation:

Lodve Solholm (FrP) ställer sig endast bakom den andra rekommendationens andra att-sats. Solholm menar att det bästa sättet att få ned alkoholkonsumtionen är en bred och stor satsning på informations- och åsiktskampanjer, särskilt riktat mot utsatta grupper. Förbud, restriktioner och höga avgifter är enligt Solholms mening inte den rätta vägen att gå, då det bara leder till illegal omsättning som åter igen leder till ökad förbrukning. Solholm hänvisar till sitt uttalande vid sessionen i Århus under behandling av denna sak i utskottet, (se avsnitt 3 i betänkandet).

A 1014/s

Medlemsförslag

om insatser för att minska alkoholkonsumtionen i Norden

(Väckt av Svein Alsaker och Lena Öhrsvik samt Elver Jonsson och Liisa Rulander)

Åtgärder för att begränsa alkoholkonsumtionen är ett av de viktigaste inslagen i hälso- och socialpolitiken i de nordiska länderna. Denna strävan grundas på det konstaterade sambandet mellan den totala alkoholkonsumtionen och alkoholskadorna. Det direkt påvisbara sambandet mellan alkohol och grövre brottslighet, särskilt våldsbrott, är ett annat starkt skäl för samhället att minska alkoholkonsumtionen.

Denna totalkonsumtionsmodell har ett brett stöd i forskningen. Den redovisades ursprungligen i en WHO-rapport i mitten av 70-talet. Resultaten låg till grund för det mål WHO angav i början av 1980-talet, att reducera alkoholkonsumtionen med minst 25% före år 2000 - ett mål som de nordiska länderna har anslutit sig till.

Inte minst det ökade intresset för de hälsopolitiska aspekterna har medfört att EG i varje fall för närvarande inte längre strävar efter gemensamma skattesatser för alkoholdrycker. I stället har det fattats preliminära beslut om att en minimiskattenivå (på låg nivå) skall gälla. Sedan ankommer det på varje land att om det så vill besluta om högre skattesatser.

WHO:s konkreta målsättning har spelat en stor roll i debatten och 1989 antog Nordiska rådet en rekommendation (*nr 35/1989* angående insatser för minskad alkoholkonsumtion i Norden) till Nordiska ministerrådet, att utarbeta ett tidsbestämt aktionsprogram för att uppfylla Världshälsoorganisationens (WHO) mål om en 25%-ig minskning av alkoholkonsumtionen till år 2000. Socialutskottet har i sina betänkanden och yttranden över ministerrådets årsberättelse och vid möten med social- och hälsovårdsministrarna kritiserat ministerrådets passiva hållning i denna fråga och beklagat att regeringarna inte kunnat följa upp Nordiska rådets enhälligt antagna rekommendation.

Vid sessionen 1991 ställdes en fråga, vilka aktiva insatser ministerrådet avsåg att göra för att uppfylla WHO:s målsättning. Av svaret framgick att man i Norden inte hade någon gemensam alkoholpolitik, vilket berodde på de skiftande förhållandena i länderna. Ministerrådet hänvisade till de olika insatserna som bedrevs nationellt efter olika förutsättningar och det gemensamma arbete som bedrevs inom Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD), som hade gjort en undersökning av alkoholkonsumtionen i de nordiska länderna som gav skäl att vara optimistisk

angående möjligheten att minska konsumtionen, även om man inte lyckades uppnå WHO:s målsättning. Tendensen till minskad konsumtion var likartad i alla länderna, i synnerhet övergången från spritdrycker till vin. Regeringarna var medvetna om att det fanns en stor oregistrerad konsumtion av spritdrycker. Det fanns ett organiserat samarbete mellan polisen och tullmyndigheterna för att beslagta stora kvantiteter sprit som olagligt transporterades över gränserna.

Vid mötet i januari 1992 med socialutskottet upplyste social- och hälsovårdsministrarna att medan den danska alkoholpolitiken går ut på att begränsa alkoholkonsumtionen med upplysnings- och informationsinsatser tillämpar övriga nordiska länder åtgärder för att direkt minska konsumtionen genom att dels minska tillgängligheten, dels begränsa efterfrågan. De två viktigaste instrumenten för att minska tillgängligheten är försäljningsmonopolet och olika regler för utskänkning på restauranger. För tillgängligheten av alkohol bland unga spelar också åldersgränsen en viktig roll för att skjuta upp alkoholdebuten, vilket har en stor effekt ur utvecklings- och hälsosynvinkel. Efterfrågebegränsande åtgärder är den aktiva prispolitiken, åldersgränser, reklamförbud och information.

För de nordiska länder som har alkoholmonopol, dvs. Systembolaget, Alko och A/S Vinmonopolet, är det utgångspunkten att dessa skall vara kvar även vid ett EG-medlemskap. EG kräver att det skall råda fri konkurrens mellan inhemska varor och varor som importeras från andra länder. Efta-länderna har i EES-förhandlingarna med framgång hävdat att alkoholmonopolen är icke-diskriminerande.

De nordiska Efta-länderna har i en särskild deklaration i anslutning till EES-avtalet markerat uppfattningen att dessa länders alkoholmonopol har hälso- och socialpolitiska motiveringar. Enligt en bedömning torde EG-domstolen - som bevakar efterlevnaden av Rom-traktaten - åtminstone acceptera detaljhandelsmonopol med hänvisning till artikel 36 med hänsyn till människors liv och hälsa, åtminstone vad gäller alkoholstarka drycker.

Av ovanstående framgår att möjligheterna att överhuvudtaget bevara en restriktiv alkoholpolitik vid en närmare anknytning till EG måste bevakas. De berörda länderna måste sträva efter att i samband med sitt närmande till EG bibehålla sina höga avgifter. Anpassning bör endast ske genom att länderna fjärmar sig från ett värdebaserat avgiftssystem och närmar sig ett system baserat på alkoholinnehåll, vilket innebär en anpassning till utformningen av avgiftssystemet i Europa. Man bör även kunna acceptera att inte diskriminera mellan egna och importerade produkter. Effekten blir att priset sjunker på dyra, originaltappade vin- och brännvinsprodukter. Detta torde ur EG:s synvinkel vara väsentligt, då man dels strävar efter att avveckla all diskrimering mellan olika länders produkter, dels hävdar kvalitetssynpunkter på vin- och alkoholpolitik. Priserna på de högsta kvaliteterna torde även efter en avgiftssänkning ligga så högt att de hälsopolitiskt sett ej innebär någon riskfaktor.

Vid socialutskottets möte med social- och hälsovårdsministrarna framhölls från utskottets sida att det borde vara möjligt för de nordiska regeringarna att agera samfällt även om alkoholkulturen var olika i länderna.

Vidare erinrades om principen i rådets *rekommendation nr 35/1989* att vissa områden, t.ex. trafik, arbetsliv och graviditet, skulle vara s.k. alkoholfria zoner. Utskottet efterlyste större engagemang och fler initiativ från regeringarna. Ministerrådet borde tillse att de enskilda länderna gjorde upp program som gav reell möjlighet att minska konsumtionen i enlighet med WHO:s målsättning. Bland annat borde ministrarna upprätta program för samarbete kring undervisning och upplysning för att kompensera det tryck mot högre alkoholkonsumtion som skulle bli resultatet av ett närmande till EG.

Informationskampanjer utgående från människornas medvetenhet om behovet att skydda sitt liv och sin hälsa kan antas ha en avsevärd påverkan på beteendet. Sålunda har t.ex. informationskampanjer mot narkotika varit framgångsrika bland barn och ungdomar. Allt färre ungdomar prövar narkotika i Norden.

Information och opinionsbildning är nödvändigt, inte bara för att direkt påverka individer utan också för att vinna förståelse för en restriktiv alkoholpolitik. Både i detta syfte och allmänt, för att ge bredd åt informationsinsatserna, bör folkrörelsernas medverkan mobiliseras. Likaså bör skolorna ges uppgift att informera om farorna med alkoholbruk, påverka attityderna till alkohol och skjuta upp alkoholdebuten. I detta sammanhang bör även påpekas vikten av att ungdomsmiljöerna blir alkoholfria.

Informationsinstanser torde ha bäst verkan om de är fokuserade och konkreta. De kan med fördel inriktas på sådana områden där särskilt omdöme krävs och där en växande organism måste skyddas samt där medborgarna lätt kan ges insikt om nödvändigheten härav. Det gäller de s.k. alkoholfria zoner som omnämndes i förarbetena till rådets rekommendation nr 35/1989, som arbetslivet, graviditet, småbarnsföräldrar, barn och ungdom, samt trafiken inklusive fritidsbåtarna.

De nordiska ländernas närmande till EG innebär en utmaning för deras alkoholpolitik. Mot bakgrund av det ökade intresset för folkhälsa och trafiksäkerhet som kan noteras i Europa bör det finnas förutsättningar för en målinriktad politik från de nordiska ländernas sida, där man framhåller den nordiska alkoholpolitikens betydelse för den sociala välfärden.

Det måste skapas förbud mot en aktiv marknadsföring av alkohol. Detta bör särskilt gälla TV-programmen. I detta sammanhang kan erinras om att Frankrike har infört nya och strängare regler för alkoholreklam.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts hemställes att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utarbeta en handlingsplan för att minska alkoholkonsumtionen i Norden, innefattande bl.a. informationskampanjer för att skapa "alkoholfria zoner" i Norden och insatser för att bibehålla en restriktiv alkoholpolitik även vid en närmare anknytning till EG.

Stockholm den 11 september 1992

Svein Alsaker (KrF)
Elver Jonsson (fp)
Lena Öhrsvik (s)
Liisa Rulander (kds)

Kulturutskottets betänkande

over medlemsforslag om at foreta en belysning af muligheder for etablering af et nordisk informationscenter i Flensborg

(Medlemsförslaget väckt av J.K. Hansen samt Dorte Bennedsen, Hans Erenbjerg, m.fl., se s. 421)

Till kulturutskottet har hänvisats medlemsförslag A 1016/k om att företa en belysning av behov och möjligheter för etablering av ett nordiskt informationscenter i Flensburg. Medlemsförslaget har sänts på begränsad remiss och har behandlats vid utskottets möten den 9 november 1992, den 23 februari samt den 1 mars 1993.

1. Medlemsförslaget

I medlemsförslaget föreslås att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att genomföra ett samarbete med relevanta folkliga och offentliga institutioner och yrkespolitiska instanser i gränslandet för att belysa behov och möjligheter för etablering av ett nordiskt informationscenter i Flensburg.

Förslagsställarna betonar att de nordiska länderna har ett starkt intresse av att deras samarbete blir erkänt av nordborna själva, men även känt utanför Norden. Länderna har likartade synpunkter och lösningar på bl.a. arbetsmarknadspolitiken, social- och jämställdhetsfrågor, på miljöområdet, mänskliga rättigheter osv. som främjas av det nordiska samarbetet.

Den nya öppenheten i Europa innebär en utmaning för det nordiska samarbetet att aktivt kunna påverka uppbyggnadsprocessen i det nya Europa. Det förefaller vara upplagt för att Norden etablerar sig med ett fönster ut mot Europa i form av ett informationscenter för att på så sätt kunna påverka. En naturlig plats för ett informationscenter skulle vara Flensburg i det danska gränslandet mot söder, som samtidigt är Nordens gränsland mot det kontinentala Europa.

I princip skulle centret kunna ombesörja all slags informationsförmedling, som inte bara omfattar de nordiska länderna och de självstyrande områdena utan hela det nordiska samarbetet både på officiellt och informellt plan. Kulturförmedling skulle vara en viktig beståndsdel i centrets verksamhet, men det borde även kunna upplysa om sysselsättnings- och ar-

betsmarknadsförhållanden, sociala förhållanden, miljö- och utbildningsförhållanden, kurser, konferenser osv.

2. Remissyttranden

Föjande myndigheter och organisationer har avgivit yttrande om medlemsförslaget:

Nordiska
Föreningarna Nordens Förbund

Danmark
Kulturministeriet

Finland
Utrikesministeriet

Norge
Utenriksdepartementet

Sverige
Svenska Institutet

2.1 Nordiska remissyttranden

Föreningarna Nordens Förbund är mycket posivt till medlemsförslaget och påpekar att idén om ett informationscenter har diskuterats inom nordiska miljöer under flera år. De anser att förberedelsearbetet bör prioriteras högt mot bakgrund av den pågående Norden/Europadebatten och integrationsprocessen i Västeuropa och understryker vikten av att den folkliga förankringen tas tillvara.

2.2. Danska remissyttranden

Kulturministeriet har inget att invända mot att det etableras ett samarbete mellan relevanta intressenter för att belysa behov av och möjligheter att etablera ett informationscenter i Flensburg, men gör ett förbehåll för finansieringsfrågan.

2.3. Finska remissyttranden

Utrikesministeriet anser att upprättande av ett informationscenter i Flensburg inte är en prioriterad uppgift. Man framhåller att det av ekonomiska skäl är nödvändigt, att koncentrera sig på upprätthållande av verksamheten vid de nu fungerande nordiska informationsbyråerna och att därefter

bör informationsverksamhet om nordiskt samarbete i Bryssel och S:t Petersburg prioriteras.

2.4. Norska remissyttranden

Utenriksdepartementet anser inte att det finns något behov av att etablera ett informationscenter i Flensburg.

2.5. Svenska remissyttranden

Svenska institutet är av den bestämda uppfattningen att det inte finns något behov av ett nordiskt informationscenter i Flensburg och att det inte finns anledning att belysa möjligheterna att etablera ett sådant.

Institutet anser att det omfattande informationsarbete, som Nordisk ministerråd bedriver om det nordiska samarbetet och om nordisk kultur väl svarar mot existerande behov.

3. Utskottet

Medlemsförslaget har sin grund i den ökande och pågående internationaliseringen inom de nordiska länderna. Även i de nordiska organen, Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet har uppmärksamheten i ökad grad riktats mot politiska förändringar i Europa och globalt. Detta har medfört ändrat tänkesätt och nya arbetsmetoder inom de nordiska organen. På parlamentarikersidan söker man kontakter med motsvarande organ på olika håll utom Norden och inom ministerrådet har man börjat följa den internationella utvecklingen mera intensivt.

Vid antagandet av det s.k. Baltikumprogrammet 1991 upprättades tre informationskontor i vart och ett av de baltiska länderna. Kontoren utgjorde en första kontakt från nordiskt håll till baltiska medborgare med målsättningen att stödja och förmedla kontakter på alla nivåer mellan de nordiska länderna och de baltiska staterna. Sedan dess har ambassader i varje baltiskt land upprättats av de nordiska länderna. Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet har emellertid kommit fram till att de nordiska informationskontoren gör ett synnerligen viktigt arbete och att de bör fortsätta tills vidare.

Frågan om upprättande av nordiska informationskontor utanför Norden har annars ansetts något kontroversiell. Kulturutskottet behandlade medlemsförslag om etablering av informationskontor i Bryssel och Moskva 1989 (*A 880/k*). Utskottet beslöt då att föreslå att Nordiska rådet inte skulle företa sig något med anledning av förslaget, bl.a. med hänvisning till att en omfattande informationsverksamhet som riktade sig till Europa redan var igångsatt både inom Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet och att man borde avvakta resultatet av denna.

Remissinstanserna har olika upfattningar om det föreliggande medlemsförslagets idé: danska kulturministeriet gör finansieringsförbehåll, finska utrikesministeriet hänvisar till att nordisk informationsverksamhet av

ekonomiska skäl skall koncentreras till de nu fungerande informationskontoren och därefter till Bryssel och S:t Petersburg, norska utrikesdepartementet anser inte att det finns något behov av att etablera ett informationscenter i Flensburg medan Föreningarna Nordens Förbund ställer sig positivt till förslaget.

Utskottet omfattar förslagsställarnas framhållande att den nya öppenheten i Europa innebär en utmaning för det nordiska samarbetet att aktivt påverka uppbyggnadsprocessen i det nya Europa. Vid arbetet med nysatsningen på det nordiska kultursamarbetet har utskottet emellertid inte prioriterat upprättande av nordiska informationskontor och anser att en aktiv informationsroll mot Europa kan drivas på annat sätt.

Beträffande nordiska informationsinsatser i Flensburg anser utskottet att frågan borde diskuteras om ett befintligt bibliotek i Flensburg kunde utvecklas till att bli en nordisk serviceenhet.

Mot bakgrund av detta och med hänvisning till vad som ovan anförts föreslår utskottet

att Nordiska rådet *inte* företar sig något med anledning av medlemsförslaget.

Oslo den 1 mars 1993

Marianne Andersson (c)
Tarja Kautto (SDP)
Berit Oscarsson (s)
Eeva Turunen (Kok.)
Tora Aasland Houg (SV)
Thea Knutzen (H)
Rannveig Guðmundsdóttir (A) Formand

Reservation:

Reservantene ønsker at fastholde medlemsforslagets forslag til rekommandation.

J. K. Hansen (S)
Otto Steenholdt (At)
Jógvan A. Johannessen (Jvfl)

A 1016/k

Medlemsforslag

om at foranstalte en belysning af behov og muligheder for etablering af et nordisk informationscenter i Flensborg

(Stillet af J.K. Hansen samt Dorte Bennedsen, Hans Erenbjerg, Knud Glønborg, Søren Hansen, Hans Jørgen Jensen, Jógvan A. Johannesen , Anker Jørgensen, Inger Stilling Pedersen og Peder Sønderby)

Den nye åbenhed i Europa rummer også store udfordringer til det nordiske samarbejde. Blandt andet kaldes der på, at Norden præsenterer sig selv for aktivt at kunne påvirke opbygningsprocessen i Det Nye Europa. Omvendt er der behov for at skærpe nordboernes bevidsthed såvel om den nordiske identitet som om de muligheder, den nye europæiske åbenhed byder de nordiske lande.

Der er med andre ord god grund til at gøre en fælles nordisk indsats for at skærpe opmærksomheden mellem det nordiske samarbejde på den ene side og på den anden side de omliggende lande og regioner, hvor interessen for "den nordiske model" er vakt.

Overordnet viser modellen vel nok et unikt eksempel på opbygningen af et samarbejde mellem demokratiske nationer, som er præget af såvel dybde som bredde i et omfang kun de færreste erkender fuldt ud.

De nordiske lande har en selvstændig og stærk interesse i at deres samarbejde bliver erkendt af nordboerne selv, men også kendt uden for Norden. Det skyldes blandt andet, at Norden under ét har markante synspunkter og løsninger, som fremmes gennem det nordiske samarbejde og gennem det nordiske eksempel. Det gælder f.eks. i arbejdsmarkedspolitikken, på social- og lighedspolitikkens område, på miljøområdet, menneskerettighedsområdet etc. etc.

Det forekommer oplagt, at Norden etablerer sig med et vindue mod Europa, hvorigennem sådanne påvirkninger med tanker, synspunkter og eksempler kan ske. Herigennem bør samtidig opsamling af ideer og modeller udefra foregå på en samordnet og systematisk måde.

Et naturligt sted for etablering af et sådant vindue ville være Flensborg i det danske grænseland mod syd, som samtidig er Nordens grænseland til det kontinentale Europa.

Nordens vindue mod Europa bør have skikkelse af et informationscenter i bred forstand. (I forvejen yder ministerrådet støtte til regionale informationskontorer i Finland, Norge, Sverige, Island og i Danmark til udgivelsen af tidsskriftet Nord Nu.) Det påtænkte informationscenter i Flensborg skulle til forskel herfra være samnordisk i sit virke over for omverde-

nen. På længere sigt kunne man forestille sig tilsvarende centre anbragt i andre dele af Europa.

I princippet kan man forestille sig, at centeret varetager informationsformidling af enhver art, omfattende ikke alene de nordiske lande og de selvstyrende folk, men også hele det nordiske samarbejde, både i dets officielle og i dets mange uformelle former. Kulturformidling ville være en væsentlig bestanddel af centerets virksomhed, men det burde tillige stå til rådighed med oplysninger også om erhvervs- og arbejdsmarkedsforhold, sociale, miljø- og uddannelsesforhold, kurser, konference- og kulturbegivenheder samt organisationsliv og kontaktmuligheder. En særlig vægt kunne lægges på forhold omkring mindretalspolitik i området.

Centeret burde stå til rådighed for såvel virksomheder som organisationer, foreninger, grupper og enkeltpersoner, som måtte ønske at etablere og udvikle forskellige former for samarbejde, kontakter og informationer.

En væsentlig del af aktiviteten burde være udstrakt biblioteks-, dokumentations- og informationsservice, rækkende begge veje mellem Europa og Norden.

I det danske nationale arbejde både nord for grænsen, men navnlig i det sydlige grænseland, findes der ressourcer både i det folkelige arbejde og i det kultur- og erhvervspolitiske område, som byder på erfaringer, det ville være naturligt at trække på for at få belyst, i hvilket omfang behov og muligheder af den ovenfor anførte karakter findes i det dansk-tyske grænseland for etablering af et informationscenter af den beskrevne type.

Med henvisning til ovenstående foreslås, at

Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd

> *at* foranstalte et samarbejde med relevante folkelige og offentlige institutioner og erhvervspolitiske instanser i grænselandet med henblik på at belyse behov og muligheder for etablering af et nordisk informationscenter i Flensborg.

København, den 23. oktober 1992

J.K. Hansen (S)
Hans Erenbjerg (S)
Søren Hansen (S)
Jógvan A. Johannesen (Jvfl)
Inger Stilling Pedersen (KrF)
Dorte Bennedsen (S)
Knud Glønborg (KrF)
Hans Jørgen Jensen (S)
Anker Jørgensen (S)
Peder Sønderby (V)

Kulturutskottets betänkande

över medlemsförslag om stöd till samordning av de nordiska innehaven av handikapplitteratur

(Medlemsförslaget väckt av Lena Öhrsvik samt Svein Alsaker, Hans Erenbjerg m.fl., se s. 429)

Till kulturutskottet har hänvisats medlemsförslag A 1017/k om stöd till samordning av de nordiska innehaven av handikapplitteratur. Medlemsförslaget har sänts på begränsad remiss och har behandlats vid utskottets möte den 23 februari samt den 1 mars 1993.

1. Medlemsförslaget

I medlemsförslaget föreslås att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att finansiellt stödja en samordning av de nordiska innehaven och utbudet av handikapplitteratur.

Förslagsställarna pekar på att handikapplitteraturen är viktig för att sprida kunskaper i arbetet med handikappfrågor. En förfrågan utsänd till nordiska bibliotek och organisationer med innehav av handikapplitteratur såsom universitetsbibliotek, handikapporganisationer och statliga verk visar att det finns en omfattande litteratur i ämnen som socialmedicin, rehabilitering, pedagogik, ergonomi, psykiatri m.m. relaterade till handikappade spridda på ett stort antal bibliotek.

Förslagsställarna anser att en samordning av samlingarna av handikapplitteratur i de nordiska länderna för att rationalisera verksamheten över gränserna vore till fördel. Samarbetet kunde t.ex. bestå av utbyte av förvärvslistor, tidskriftsförteckningar och kataloger, men även inköpsrationalisering så att bibliotek som specialiserat sig på vissa ämnesområden köper in skrifter huvudsakligen inom dessa områden och kan anlita andra bibliotek för övriga områden.

Förslagsställarna informerar om att kontakt tagits med Nordiska samarbetsorganet för vetenskaplig information (Nordinfo), som har visat preliminärt intresse för stöd till nordiskt samarbete på handikapplitteraturens område. Förslagsställarna framhåller att genom en utbyggd samordning mellan nordiska bibliotek, vårdinrättningar, myndigheter m.fl. som innehar handikapplitteratur kan ökat informationsutbyte samt vetenskapliga och ekonomiska rationaliseringsvinster uppnås genom att biblioteken mera kan specialisera sig på vissa områden.

2. Remissyttranden

Föjande myndigheter och organisationer har avgivit yttrande om medlemsförslaget:

Nordiska
Nordinfo

Danmark
Socialministeriet
Hjælpemiddelinstituttet

Finland
Riksomfattande handikapprådet
Ålands landskapsstyrelse

Island
Kultur- og undervisningsministeriet

Norge
Kirke-, Undervisnings- og Forskningsdepartementet
Sosialdepartementet
Institutt for spesialpedagogikk, Universitetet i Oslo
Funksjonshemmedes fellesorganisasjon
Norsk bibliotekforening

Sverige
Handikappinstitutet
Sveriges allmänna biblioteksförening (SAB)

2.1. Nordiska remissyttranden

Nordinfo ställer sig positivt till medlemsförslaget och framhåller att en möjlig lösning är att samordna handikapplitteratur på samma sätt som de nordiska talboks- och punktskriftsbiblioteken.

2.2. Danska remissyttranden

Socialministeriet och Kulturministeriet har inga invändningar mot den föreslagna samordningen av handikapplitteratur men ställer sig tvivlande till möjligheten att få medel till genomförandet på grund av förväntade nedskärningar i den nordiska budgeten.

Hjælpemiddelinstituttet anser att en samordning av nordisk handikapplitteratur kan främja vidare utveckling och forskning inom området. Institutet påpekar emellertid att det saknar en precisering av vad ett finansiellt stöd skall omfatta, om det rör sig om stöd i en uppbyggnadsfas eller om stödordningen skall täcka både startfas och driftsomkostnader.

2.3. Finska remissyttranden

Riksomfattande handikapprådet finner medlemsförslaget motiverat eftersom det är viktigt att handikappforskning och annan information om handikapp är lätt tillgänglig. Det påpekas emellertid att det är viktigt att kunskaper om handikapp blir en del av offentliga datasystem och att det inte byggs upp ett enskilt, specialiserat system. Behov av ekonomiskt stöd finns vid integreringen av handikapplitteratur och -forskning i allmänna datasystem och för att göra datasystemet bekant för forskare och andra som är intresserade av handikappfrågor. Nordisk samordning behövs t.ex. när det gäller disponering och klassificering av dataregistren.

Ålands landskapsstyrelse ställer sig skeptisk till att nordiska kulturmedel används till en samordning av nordisk handikapplitteratur med hänvisning till att detta skulle kunna leda till ett antal liknande förslag från andra specialområden.

2.4. Isländska remissyttranden

Kultur- og undervisningsministeriet anser förslaget vara aktuellt och menar att man bör stärka målinriktat samarbete och arbetsfördelning mellan nordiska bibliotek med material som rör handikappades liv.

2.5. Norska remissyttranden

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet har inga kommentarer till medlemsförslaget.

Sosialdepartementet stöder medlemsförslaget och föreslår att Nordiska nämnden för handikappfrågor (NNH) får i uppgift att ta ett initiativ i frågan.

Funksjonshemmedes fellesorganisasjon (FFO) anser inte att medlemsförslaget bör prioriteras även om det kan vara ändamålsenligt med en samordning mellan de olika biblioteken. FFO föreslår istället att man koncentrerar sig på att bygga upp en gemensam databas med stöd av nordiska medel.

Institutt for spesialpedagogikk stöder initiativ när det gäller nordiskt samarbete rörande information och dokumentation om handikapplitteratur eftersom det finns ett stort behov av samordning på detta område. Institutet hänvisar till ett nordiskt arbetsmöte under 1993 där man förväntas behandla frågan om en nordisk databas gällande handikapplitteratur.

Norsk bibliotekforening ställer sig positiv till medlemsförslaget och anser att ett nordiskt samarbete på detta område inte bara bidrar till ett ekonomiskt och vetenskapligt utbyte utan även kommer att innebära utvecklandet av en aktiv och inspirerande fackmiljö. Norsk bibliotekforening förordar ett samarbete enligt modellen för de nordiska talboks- och blindskriftsbiblioteken.

2.6. Svenska remissyttranden

Handikappinstitutet tillstyrker medlemsförslaget och framhåller att varje form av samarbete inom Norden när det gäller litteraturförsörjningen skulle främja utvecklingen inom handikappområdet. I Norden finns sammantaget en stor tillgång på värdefull litteratur utspridd på olika institutioner. Det finns idag ingen samordning mellan dessa och de rika litteratursamlingarna når därför inte ut till den stora gruppen intressenter utanför den egna primärgruppen. Vidare påpekas att det utökade internationella samarbetet medför ett starkt ökande behov av tillgång till relevant litteratur både på nordisk, europeisk och global nivå. Existerande databaser täcker bara delvis detta behov.

Sveriges allmänna biblioteksförening (SAB) stöder medlemsförslaget och hoppas att Nordiska ministerrådet kan ge det finansiella stöd som behövs för att samordna inköp av speciallitteratur samt för att göra handikapplitteraturen allmänt tillgänglig.Detta skulle enligt SAB medföra ökad kunskap om olika handikapp och handikappade grupper. SAB framhåller emellertid att det är viktigt att varje land bygger upp ett eget basbestånd av den centrala litteraturen och anser att samarbete och samordning bör gälla speciallitteraturen men även rapporter, projektarbeten och utredningar. Med den teknik som finns idag bör det inte vara några svårigheter att binda ihop litteraturbestånden och biblioteken i ett datanät.

3. Utskottet

I föreliggande medlemsförslag föreslås att Nordiska ministerrådet finansiellt skall stödja en samordning av de nordiska innehaven och utbudet av handikapplitteratur. Förslagsställarna har tagit reda på att det finns omfattande litteratur i ämnen som berör handikappområden spridda på ett stort antal bibliotek.

Remissunderlaget visar allmänt en positiv inställning till förslaget. Instanserna verkar emellertid osäkra huruvida förslaget skall genomföras. En del anser att en gemensam databas bör räcka och att arbetet bör företas inom ett av biblioteken. Andra pekar på att det är viktigt att kunskaper om handikapp blir en del av offentliga datasystem och att det inte byggs upp ett enskilt, specialiserat system. Ytterligare påpekas vikten av att varje land bygger upp ett eget basbestånd av den centrala litteraturen och anser att samarbete och samordning bör gälla speciallitteraturen men även rapporter, projektarbete och utredningar.

Samordning av de nordiska innehaven och utbudet av handikapplitteratur kan ske på olika sätt. I medlemsförslaget förklaras inte på vilket sätt en samordning av de nordiska innehaven och utbudet av handikapplitteratur skall företas. Ej heller förklaras om det finansiella stödet skall omfatta endast en initierande verksamhet eller om det skall utges även i det fortsatta arbetet. Det nämns emellertid att de nordiska talboks- och punktskriftsbiblioteken kan tjäna som modell. Vidare nämns att kontakt har tagits med Nordiska samarbetsorganet för vetenskaplig information (Nordinfo), som

har visat preliminärt intresse för stöd till nordiskt samarbete på handikapplitteraturens område.

Kulturutskottet har tidigare framhållit att en jämställdhet skall råda mellan olika grupper i samhället beträffande tillgång till kulturutbud. Litteratur om och för handikappade har relevans för många, bl.a. forskare. Det är därför viktigt att denna litteratur finns så lättillgänglig som möjligt och att man inom de nordiska länderna får en samordning och även fördelning på utbudet av handikapplitteratur.

Utskottet ställer sig emellertid tvivlande till i vilken mån förslaget skall genomföras och i så fall vilken organisation som skall ta på sig uppgiften att genomföra förslaget. Med hänvisning till de olika förslagen som remissinstanserna har om detta anser utskottet det vara viktigt att som ett första steg ta reda på det bästa organisatoriska och finansiella sättet att samordna handikapplitteraturen. Med hänvisning till de nordiska talboks- och punktskriftsbiblioteken som modell bör nämnas att år 1982 antogs i Nordiska rådet en rekommendation om produktion och distribution av talböcker och punktskriftsböcker i Norden. Två sakkunniga tillsattes 1983, vilkas utredning rörande tal- och punktskriftsböcker förelåg 1984 *(rek. nr 7/1982/k)*. Ministerrådet anslog år 1985 100 000 DKK för ett arbetsmöte, som arrangerades samma år. Arbetsmötet fattade beslut om en rad arbetsuppgifter på nationellt plan och i fråga om nordiskt finansierade åtgärder föreslog mötet förbättrat katalog- och lånesamarbete. Mötet föreslog vidare, att ministerrådet skulle ge stöd till talboksproduktion på Färöarna och Grönland. Rekommendationen avskrevs 1986.

Utskottet understryker att oerhört mycket har ändrats inom biblioteksområdet med hänvisning till den snabba teknologiska utvecklingen inom datasystem. Utskottet anser därför inte det vara en självklarhet att använda samordningen av de nordiska talboks- och punktskriftsbiblioteken som modell för samordning av handikapplitteratur.

Utskottet anser att ministerrådet som ett första steg att samordna de nordiska innehaven av handikapplitteratur kunde tillsätta en arbetsgrupp bestående av representanter från varje nordiskt land och även de självstyrande områdena för att företa ett utredningsarbete om det mest ändamålsenliga sättet att samordna denna litteratur.

Med hänvisning till det ovan anförda föreslår utskottet att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utreda hur samordning av de nordiska innehaven och utbudet av handikapplitteratur kan bli mest ändamålsenlig, organisatoriskt och finansiellt och därefter lägga fram ett förslag därom.

Oslo den 1 mars 1993

Marianne Andersson (c)	*Tora Aasland Houg (SV)*
Jógvan A. Johannessen (Jvfl)	*Tarja Kautto (SDP)*
Thea Knutzen (H)	*Berit Oscarsson (s)*
Rannveig Guðmundsdóttir (A) Formand	*Otto Steenholdt (At)*
Eeva Turunen (Kok.)	

A 1017/k

Medlemsförslag

om stöd till samordning av de nordiska innehaven av handikapplitteratur

(Väckt av Lena Öhrsvik samt Svein Alsaker, Hans E. Erenbjerg, Åshild Hauan, Birgitte Husmark, Eeva-Liisa Moilanen, Outi Ojala, Inger Stilling Pedersen, Markku Rossi och Liisa Rulander)

Handikapplitteratur är ett viktigt instrument för att sprida kunskaper i arbetet med handikappfrågor.

I samband med en utbyggnad av svenska Handikappinstitutets bibliotek har en förfrågan sänts ut till nordiska bibliotek och organisationer med innehav av handikapplitteratur, såsom universitetsbibliotek, handikapporganisationer och statliga verk. Härutöver finns självfallet många andra biblioteksamlingar med handikapplitteratur, t.ex. sjukhus- och vårdhögskolebibliotek. Syftet med undersökningen var att ge en preliminär översikt över vilka samlingar som finns med handikappinriktning och utröna möjligheter till och intresse av nordiskt samarbete.

Vid utbyggnaden av Handikappinstitutets bibliotek har ett av bibliotekets mål fastställts vara att samla, systematisera och sprida dokumentation till breda organisationer, brukare och personer i de organisationer som Handikappinstitutet samarbetar med på både nationell och internationell nivå. En lösning kunde vara att söka bygga upp ett nära samarbete med liknande bibliotek i de nordiska länderna och att något av biblioteken ges en samordnande roll.

I Danmark har Hjelpemiddelinstituttet en samling av 700 böcker och abonnemang på 200 tidskrifter. Ämnesområdena är handikapprelaterade till pedagogik, ergonomi, ADB, design och teknologi.

Finlands Folkpensionsanstalts forskningscentral har en informationstjänst med handikapplitteratur inom området socialmedicin och rehabilitering i samband med arbetsoförmåga.

Island har inom sitt universitetsbibliotek en samling på 200-300 böcker om handikapp.

I Norge har biblioteket vid Instituttet for spesialpedagogik vid universitetet i Oslo en omfattande samling av 25 000 böcker och 340 tidskriftsabonnemang om specialpedagogik med anknytning till de flesta handikappområden. Även Senter for Industriforskning har ett stort bibliotek.

Vidare har en analys av handikappforskning i Norge genomförts av Norges allmenvitenskapelige forskningsråd. Bl.a. har en förteckning gjorts över forskningsorganisationer i Norge och i övriga nordiska länder.

I Sverige har Handikappinstitutet den mest omfattande samlingen av handikapplitteratur med ca 10 000 böcker och abonnemang på 200 tidskrifter. Det bör noteras att Tomtebodaskolans resurscenter har betydande samlingar inom synskadeområdet och att Centrum för handikappforskning i Uppsala har betydande samlingar inom det utvecklingsstörnings- och psykiatriska området. Spri har en omfattande samling inom hälso- och sjukvård (30 000) men en mindre del om rehabilitering och handikapp (1 800).

En samordning av samlingarna av handikapplitteratur i de nordiska länderna för att rationalisera verksamheten över gränserna vore till fördel. Ett tänkbart samarbete kunde bestå av utbyte av förvärvslistor, tidskriftsförteckningar och kataloger. Exempel på mera långsiktigt samarbete är inköpsrationalisering så att bibliotek som specialiserat sig på vissa ämnesområden köper in skrifter huvudsakligen inom dessa områden och kan anlita andra bibliotek för övriga områden.

En liknande utbytesverksamhet har framgångsrikt genomförts mellan de nordiska talboks- och punktskriftsbiblioteken och kan tjäna som modell.

Kontakt har tagits med det nordiska samarbetsorganet för vetenskaplig information (Nordinfo), som har visat preliminärt intresse för stöd till nordiskt samarbete på handikapplitteraturens område.

Det finns i dagsläget ingen samordning mellan de nordiska bibliotek, vårdinrättningar, myndigheter m.fl. som innehar handikapplitteratur. Genom en utbyggd samordning dem emellan kan ökat informationsutbyte samt vetenskapliga och ekonomiska rationaliseringsvinster uppnås genom att biblioteken mera kan specialisera sig på vissa områden.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslås att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att finansiellt stödja en samordning av de nordiska innehaven och utbudet av handikapplitteratur.

Stockholm den 5 november 1992

Lena Öhrsvik (s)
Hans E. Erenbjerg (S)
Birgitte Husmark (SF)
Outi Ojala (Vas.)
Markku Rossi (Kesk.)
Svein Alsaker (KrF)
Åshild Hauan (A)
Eeva-Liisa Moilanen (SKL)
Inger Stilling Pedersen (KRF)
Liisa Rulander (kds)

Kulturutskottets betänkande

över medlemsförslagen A 1018/k om klarare profilering av den nordiska dimensionen i läroplanerna och A 1022/k om en aktion NORDLIV åren 1995 - 1997 (1994 förberedelseår) för fördjupad kännedom om nordisk historia och nordiskt samhällsliv

(Medlemsförslag A 1018/k väckt av Eeva Turunen samt Marianne Andersson, Maria Kaisa Aula m.fl., se s. 444
Medlemsförslag A 1022/k väckt av Anneli Jäätteenmäki samt Maria Kaisa Aula, Dorte Bennedsen m.fl., se s. 469)

Till kulturutskottet har hänvisats medlemsförslag A 1018/k om klara profilering av den nordiska dimensionen i läroplanerna samt medlemsförslag A 1022/k om en aktion NORDLIV åren 1995-1997 (1994 förberedelseår) för fördjupad kännedom om nordisk historia och nordiskt samhällsliv. Medlemsförslagen har sänts på begränsad remiss och har behandlats vid utskottets möten den 9 november 1992 (A 1018/k), den 23 februari samt den 1 mars 1993.

1. Medlemsförslagen

I medlemsförslag **A 1018/k** föreslås att Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att i läroplanerna, läromedel och vid grund- och fortbildning av lärare precisera och stärka den nordiska dimensionen i vår kulturtradition.

Förslagsställarna framhåller att en avgörande förutsättning för att den pågående internationaliseringen av våra samhällen ska bli lyckad är att man är medveten om sin egen kultur och kulturbärande värden. Om man inte fäster tillräckligt stor uppmärksamhet på dessa faktorer riskerar särarten i vår livsstil att utslätas under trycket av den internationella politiken, marknadskrafterna och masskulturen. Den nordiska identiteten stärker vår nationella identitet.

Det understryks att i vårt samhälle har skolan en central uppgift att överföra kulturtraditionen från en generation till nästa och att ge färdigheter att utveckla vår egen livsform. Om de nordiska länderna vill behålla sin

särart som ett eget kulturområde i Europa måste länderna se till att denna insikt överförs till kommande generationer.

I medlemsförslag **A 1022/k** rekommenderas Nordiska ministerrådet att vidta åtgärder för genomförandet av en aktion NORDLIV åren 1995-1997 med år 1994 som ett förberedelseår i syfte att fördjupa kännedomen om nordisk historia och nordiskt samhällsliv och att väcka intresse för nordisk livsstil under forna tider, idag och i framtiden.

Förslagsställarna framhåller att Nordens historia och samhällslivets gradvisa utveckling utgör det sammanbindande elementet i nordbornas umgänge på alla områden. Sökandet efter historiska fenomen och rötter fångar alltfler enskilda och samhällen. En ordentlig satsning på de genuina nordiska samarbetsområdena med plats för kampanj- och evenemangsbetonande inslag skulle ha en välgörande effekt på den nordiska samhörighetskänslan både inåt och utåt.

I medlemsförslaget framhålls att man under de senaste åren har kunnat skönja tydliga tecken på en uppluckring av den nordiska gemenskapen som följd av den tilltagande europeiska integrationen. I läroplanerna har det nordiska stoffet svårt att göra sig gällande. Kännedomen om Norden uppvisar stora luckor bland Nordens befolkning, vilket kan få förödande effekter på den nordiska samhörighetskänslan.

Enligt förslaget försiggår satsningar för att förhindra en avtagande nordisk samhörighetskänsla, bl.a. på det politiska planet förväntas statsministrarna i högre grad än tidigare ägna sig åt nordiska frågor och alltfler blickar riktas mot sektorer som för de enskilda nordborna företräder "mjuka värden", t.ex. kultur- och språkgemenskap, demokratiuppfattningen, individualismen. Avgöranden inom dessa sektorer ligger i de egna ländernas händer och det krävs att man lyfter fram den folkliga basen för den nordiska samhörigheten.

På grund av detta har man inom Föreningarna Nordens Förbund kommit fram till att det erfordras populariserande insatser i form av en av de högsta nordiska beslutande organen sanktionerad aktion under en period på minst tre år. Inspirationskälla har i viss mån varit ministerrådets handlingsprogram NordMÅL och Nordiska miljö- och biologiåret 1990-91. Det gäller att omsätta de erfarenheter som vunnits vid dessa kampanjer i praktisk verksamhet på historiens och samhällskunskapens område.

Förslaget framhåller att enligt en föreliggande skiss till uppläggning av aktionen skulle den ha två huvudsakliga beståndsdelar: a) stärkning av det nordiska samarbetet inom disciplinerna historia och samhällskunskap. Detta innefattar lärarnas grund- och fortbildning, läroplaner, forsknings- och utvecklingsarbete, utväxling och läromedel, b) stärkande av nordbornas intresse för historiska och samhälleliga skeenden i de nordiska länderna. Detta innebär den nordiska "livsstilen": kultur, konst- och museiverksamhet, ungdoms- och idrottsarrangemang, turismen, vänortsarbetet, systerorganisationsaktiviteter.

2. Remissyttranden - Medlemsförslag A 1018/k

Föjande myndigheter och organisationer har avgivit yttrande om medlemsförslaget:

Nordiska
Föreningarna Nordens Förbund

Danmark
Foreningen Norden
Gymnasieskolernes Lærerforening

Finland
Utbildningsstyrelsen
Klasslärarförbundet
Finlands svenska lärarförbund FSL

Åland
Ålands Landskapsstyrelse

Norge
Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet
Kulturdepartementet

Sverige
Statens skolverk
Läroplanskommittén

2.1. Nordiska remissyttranden

Föreningarna Nordens Förbund (FNF) är mycket positivt till medlemsförslaget och påpekar att undervisningssektorn är högt prioriterad inom Föreningarna Norden. Det betonar att förbundet är mycket nöjt med att medlemsförslaget understryker vikten av en stark nordisk kulturidentitet som en förutsättning för ett framgångsrikt deltagande i internationaliseringsprocessen. Det har visat sig vid en undersökning som svenska Föreningen Norden företagit om det nordiska stoffet i skolan att kunskapen även bland lärare och skolledare om det nordiska var mycket dålig. FNF understryker betydelsen av att denna fråga prioriteras högt när "statsministerrapportens" formuleringar om ett stärkande av det genuint nordiska skall utformas i praktisk handling.

2.2. Danska remissyttranden

Foreningen Norden stöder medlemsförslaget och hänvisar till uttalandet vid sitt senaste representantskapsmöte där man kräver att det nordiska stoffet i undervisningen får en mer framträdande placering i grundskolan. Foreningen Norden hänvisar vidare till det arbete som pågår i nästan alla nordiska länder med att ändra läroplanen för grundskolan och att det därvid inte alltid tas hänsyn till kulturavtalet av den 15 mars 1971, som de nordiska regeringarna har ingått. Foreningen Norden anser det därför vara av vikt att det i läroplanerna medtas en särskild hänvisning till att eleverna ska uppnå förståelse av den nordiska kulturgemenskapens förutsättningar och betydelse och att undervisningen i de övriga nordiska ländernas språk, kultur och samhällsförhållanden ingår i grundskolekursen.

Gymnasieskolernes Lærerforening har inga kommentarer till förslaget.

2.3. Finska och åländska remissyttranden

Utbildningsstyrelsen stöder medlemsförslaget och vill vara med om att verka för att det nordiska kulturarvet och den nordiska dimensionen förstärks i utbildningen. Utbildningsstyrelsen framhåller att allteftersom samarbetet med EG intensifieras inom utbildningen kommer de nordiska länderna att ha mycket att ge övriga länder. Det inbördes samarbetet står i en nyckelställning, för tillsammans är de nordiska länderna verkligen intressanta även ur europeisk synvinkel. De nordiska länderna och det nordiska kulturarvet är i stor utsträckning likartade. Betonandet av bl.a. jämställdheten, såväl jämställdheten mellan könen som den språkliga, den ekonomiska och den regionala, är viktigt då vi intensifierar våra kontakter med Europa.

Utbildningsstyrelsen understryker vidare att utbildningen spelar en central roll då kulturarvet förs vidare från en generation till en annan. Det är både dagsaktuellt och viktigt att exakt definiera och betona den nordiska dimensionen i grunderna för läroplanerna, i själva läroplanerna och i läromedlen. Utbildningsstyrelsen hänvisar även till ett pilotprojekt, som utbildningsstyrelsen förbereder tillsammans med Sveriges och Norges undervisningsministerium, i vilket som en del ingår att definiera speciellt den nordiska dimension som avses i medlemsförslaget. Under projektet är meningen dels att analysera läroplanerna på vissa områden och att utreda tillgången på undervisningsmaterial som syftar till att stärka den nordiska dimensionen dels att göra förslag till fortsatta åtgärder. Målet är att få pilotprojektet slutfört före mars 1993. Utbildningsstyrelsen förväntar sig, att det pilotprojekt som nu inleds skall ge material för utvecklande av den nordiska dimensionen i utbildningen. Om resultaten motsvarar förväntningarna, kan projektet utvidgas till ett samnordiskt projekt.

Klasslärarförbundet stöder medlemsförslaget och anser att eftersom man i Finland håller på att reformera läroplanerna är det aktuellt att ta upp de frågor som nämns i förslaget. Behandlingen av teman som den gemensamma historien, delvis gemensamt språk och de likartade samhällssystemen måste säkras även i de nya läroplanerna. I en tid då alltmer intresse

riktas mot den europeiska integrationen är det fasta samarbetet mellan de nordiska länderna mycket viktigt. Även för dagens skolungdomar kommer det framtida nordiska samarbetet att ha stor betydelse.

Finlands svenska lärarförbund (FSL) stöder helt medlemsförslaget och uttrycker sin oro över att intresset i Norden på senare tid främst riktats mot integrationsutvecklingen i Europa. FSL framhåller att kunskap om Norden och en nordisk kulturidentitet är en förutsättning för en lyckad integrationsutveckling. All verksamhet som syftar till att öka kunskapen om de nordiska länderna bör därför understödjas.

Ålands landskapsstyrelse ställer sig positiv till medlemsförslaget och föreslår att det eventuellt inordnas i aktionen Nordliv (A 1022/k). Landskapsstyrelsen framhåller att den åländska läroplanen för grundskolan genomgår en revidering varvid det nordiska perspektivet i olika sammanhang understryks. Det behövs emellertid påminnelser och nya initiativ för att förverkliga läroplanernas intentioner bl.a. för att konkretisera arbetet för ökad nordisk språkförståelse, vilken är en av grundpelarna i den nordiska dimensionen.

2.4. Norska remissyttranden

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet hänvisar till sitt pågående arbete med en omfattande revision av läroplanerna för grundskolan och gymnasiet. I utkastet till förslag till läroplan har man lagt stor vikt vid behovet av en internationalisering av skolan, dock utan att särskilt nämna den nordiska dimensionen. Departementet instämmer emellertid i behovet av en klarare profilering av den nordiska dimensionen i läroplanerna och kommer att ta hänsyn till detta i sitt vidare arbete. Vidare understryks att Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) vid uppföljningen av FINUT-gruppens rapport starkare kommer att markera den nordiska dimensionen i nationella styrningsinstrument för skola och undervisning.

Kulturdepartementet stöder medlemsförslaget och understryker att skolan har en viktig uppgift när det gäller spridning och upplevelse av kultur. Det är därför betydelsefullt att den nordiska och internationella kulturdimensionen stärks i skolan. Särskilt viktigt är det att barn och unga tidigt får en förankring i egen identitet och tillhörighet så att de har en stabil grund att stå på när de möter informationssamhällets och den ökande internationaliseringens utmaningar.

2.5. Svenska remissyttranden

Skolverket hänvisar till förslagen till nya läroplaner för grundskolan respektive gymnasieskolan och vuxenutbildningen som arbetats fram av en läroplanskommittén och pekar på att den nordiska dimensionen tydligt lyfts fram i läroplansförslaget för grundskolan. I ett remissyttrande har verket även föreslagit att läroplanen för gymnasiet bör innehålla en klarare profilering av den nordiska dimensionen. Skolverket utgår därmed ifrån att

dessa målformuleringar i läroplanerna kommer att preciseras i kursplanerna för de närmast berörda ämnena både i grundskolan, gymnasiet och i vuxenutbildningen. Verket påpekar emellertid att förutsättningarna för att helt tillmötesgå medlemsförslaget är något olika i de nordiska länderna. Med det förändrade ansvaret för den svenska skolan som trätt i kraft har staten inga medel att direkt påverka innehållet i skolans läromedel. Skolans huvudmän har också det huvudsakliga ansvaret för lärares fortbildning.

Läroplanskommittén delar förslagsställarnas uppfattning om behovet av en klarare profilering av den nordiska dimensionen i läroplanerna. Kommittén, som under hösten 1992 lämnat förslag till nya läroplaner både för grundskolan och gymnasieutbildningen/vuxenutbildningen, har haft ambitionen att få med både det nordiska, det europeiska och det internationella perspektivet i läroplanerna. Där anges bl.a. att eleverna skall få kännedom om centrala delar av kulturarvet, främst det svenska, men också det nordiska och det västerländska och få kunskaper om internationella frågor och samverkansformer. Även i kommitténs arbete med förslag till nya kursplaner för grundskolan lyfts det nordiska, det europeiska och det internationella perspektivet fram.

Remissyttranden - Medlemsförslag A 1022/k

Följande myndigheter och organisationer har avgivit yttrande om medlemsförslaget:

Nordiska
Föreningarna Nordens Förbund
Nordiska språk- och informationscentret

Danmark
Kulturministeriet

Finland
Finlands stadsförbund
Förbundet för lärarna i historia och samhällslära
Finlands svenska lärarförbund

Åland
Ålands landskapsstyrelse

Norge
Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet
Kulturdepartementet

Sverige
Skolverket
Högskolan i Växjö

2.1. Nordiska remissyttranden

Föreningarna Nordens Förbund (FNF) stöder medlemsförslaget och uttrycker sin tillfredsställelse över att det initiativ som tagits av Pohjola Norden har lett fram till detta medlemsförslag. Liksom förslagsställarna ser FNF projektet som en naturlig uppföljning av projektet NordMÅL och det ligger helt i linje med statsministergruppens prioriteringar. FNF anser att erfarenheterna från Nordiskt miljö- och biologiår kan användas vid organiseringen av NORDLIV. Föreningarna Norden framhåller att man redan satt igång förberedelsearbetet och att man är inställd på att ta på sig det praktiska koordineringsansvaret för förberedelserna och genomförandet av projektet.

Nordiska språk- och informationscentret stöder medlemsförslaget och erbjuder sig att bidra vid genomförandet av aktionen. Genom kurser och seminarier för framför allt lärare kan centret medverka till att de idéer som ligger till grund för aktionen får ökad genomslagskraft.

2.2. Danska remissyttranden

Kulturministeriet har inga omedelbara invändningar mot förslaget men tar ett generellt förbehåll för möjligheterna att finansiera projektet.

2.3. Finska och åländska remissyttranden

Finlands stadsförbund stöder medlemsförslaget och är berett att medverka till och delta i det fortsatta arbetet med NORDLIV-kampanjen.

Förbundet för lärarna i historia och samhällslära anser att medlemsförslaget är mycket bra. Förbundet understryker att en förutsättning för att skapa motivation för samhörighet i Norden är att man väcker ett levande intresse för grannländernas samhällen och levnadssätt. I undervisningen i samhällsorienterande ämnen kunde man exempelvis jämföra de nordiska ländernas politiska, samhälleliga och ekonomiska system. Man borde även söka producera intressant och aktuellt läromaterial om grannländerna speciellt för undervisning om dagsaktuella händelser. Även lärar- och elevutbyte är av stor betydelse.

Finlands svenska lärarförbund FSL stöder förslaget om en aktion NORDLIV och anser att ett viktigt inslag i kampanjen bör vara grundutbildning och fortbildning av lärare samt lärar- och elevutväxling mellan de nordiska länderna. FSL understryker att all verksamhet som syftar till att öka kunskapen om de nordiska länderna bör understödjas och att alla finländare bör lära sig något nordiskt språk för att kommunikationen mellan de nordiska länderna skall fungera.

Ålands landskapsstyrelse ställer sig positiv till det föreslagna projektet NORDLIV och poängterar vikten av att den nordiska identiteten framhävs och förstärks i en tid då den europeiska integrationen växer sig stark. Landskapsstyrelsen framhåller att man stöder olika nordiska projekt såsom boken "Öarna i Östersjön" som utgivits av Nordens institut på Åland och

Länsmuseet Gotlands Fornsal. I boken sätts just det samnordiska perspektivet i förgrunden.

2.3. Norska remissyttranden

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet anser att det är naturligt att behandla medlemsförslaget om NORDLIV tillsammans med medlemsförslaget A 1018/k om en klarare profilering av den nordiska dimensionen i läroplanerna. Det sistnämnda förslaget har departementet stött i ett tidigare uttalande. Om och på vilket sätt förslaget om NORDLIV kan realiseras måste emellertid närmare diskuteras i ministerrådet och dess organ.

Kulturdepartementet tar inte ställning till förslaget utan visar till det pågående arbetet med nysatsningen på kulturområdet i förbindelse med statsministrarnas initiativ. Kulturdepartementet anser emellertid förslaget vara intressant. Med sin betoning av nordis identitet, förståelse och sammanhållning mellan de nordiska folken står förslaget i överensstämmelse med centrala motiv för det nordiska kultursamarbetet. Därför föreslår departementet att NORDLIV framförs som ett projektförslag inom ramarna för den pågående processen där målet är konkreta planer för det framtida nordiska kultursamarbetet.

2.4. Svenska remissyttranden

Skolverket ställer sig positivt till medlemsförslaget. Man hänvisar till att det svenska skolväsendet genomgår genomgripande förändringar . Nya läroplaner för grundskolan respektive gymnasieskolan och vuxenutbildningen har utarbetats av en läroplanskommitté. I läroplansförslaget för grundskolan lyfts den nordiska dimensionen tydligt fram och skolverket har föreslagit att det bör göras även i läroplanen för gymnasiet och vuxenutbildningen. Skolverket kommer att pröva behovet av särskilda referensmaterial för att understödja läroplans- och kursplanemålens genomförande i undervisningen och anser att en samverkan mellan de nordiska länderna är både möjlig och viktig.

Skolverket finner i detta sammanhang medlemsförslaget om NORDLIV under en tidsmässigt avgränsad satsning intressant. Verket understryker vikten av noggrann planering och avgränsning av syftet och att målgruppen görs tydlig. En satsning som griper över alltför stora frågor och riktar sig till alltför många målgrupper kan motverka de mål som förslagsställarna formulerar, anser skolverket.

Högskolan i Växjö uttalar sitt oreserverade stöd för medlemsförslaget, som man finner mycket väl strukturerat. Högskolan delar förslagsställarnas oro för bristande kunskap om och engagemang för de nordiska ländernas historia, kultur och samhällsliv. Inte minst i Sverige är okunnigheten stor ibland studenter men även hos lärare. Kontakterna med kollegor och institutioner i andra nordiska länder är påfallande få och det finns en stor brist på kännedom om likheter och skillnader vad gäller utbildningsväsendets struktur. Högskolan förordar att störst vikt läggs vid ett fortbildningsarbete

på bred front av lärare. Den relativa bristen på läromedel borde åtgärdas t.ex. genom kurser i historia och nordiskt samhällsliv. I Sverige kunde detta ske genom Utbildningsradion. Högskolan föreslår även en stor utställning på temat Den nordiska historien, som kunde knytas till 600-årsjubileet av Kalmarunioen 1397. Jubileet kunde även bli en avslutande kulmen på den föreslagna aktionen NORDLIV.

3. Utskottet

I medlemsförslag **A 1018/k** rekommenderas att i läroplanerna och grund- och fortbildning av lärare preciseras och stärks den nordiska dimensionen i vår kulturtradition. En grundläggande utbildningspolitisk målsättning inom det nordiska kultursamarbetet har varit att använda läromedel för att stärka den nordiska identiteten. Detta stadgas också i det nordiska kulturavtalet (artikel 3a) från 1971 där det hävdas att samarbetet på skolområdet skall inriktas på utbildningens mål, innehåll och medel.

Den pågående internationaliseringsprocessen ställer större krav än någonsin på de nordiska länderna att ge barn och ungdom en utbildning som står sig i konkurrens med utbildningens nivå internationellet sett, samtidigt som den nordiska identiteten, samhörighetskänslan och den gemensamma historien måste inplanteras i ännu högre grad än tidigare hos den unga generationen. Det är synnerligen viktigt att i den förändringsprocess som nu pågår att regionerna står tätt tillsammans och värnar om sitt kulturarv. De nordiska ländernas statsministrar har i en deklaration framhållit att det på grund av detta är viktigt att företa en nysatsning på bl.a. områdena kultur och utbildning i det nordiska samarbetet.

Utskottet noterar remissinstansernas synnerligen positiva inställning till medlemsförslaget. Samtidigt informeras om att det inom de nordiska länderna pågår ett arbete med omfattande revision av läroplanerna för grundskolan och gymnasiet. Från vissa håll riktas kritik mot att man vid denna revidering tar in den internationella dimensionen utan att särskilt definiera det nordiska gemensamma arvet och profilen. Föreningarna Nordens Förbund informerar om en undersökning som svenska Föreningen Norden har företagit om det nordiska stoffet i skolan, vilken visar att kunskapen även bland lärare och skolledare om det nordiska är mycket dålig. Svenska skolverket framhåller att förutsättningarna för att helt tillmötesgå medlemsförslaget är något olika i de nordiska länderna. I Sverige har staten numera inga medel att direkt påverka innehållet i skolans läromedel, utan skolans huvudmän har där det huvudsakliga ansvaret för lärarnas fortbildning.

Finlands utbildningsstyrelse hänvisar till ett pilotprojekt, som utbildningsstyrelsen förbereder tillsammans med Sveriges och Norges undervisningsministerier, i vilket som en del ingår att definiera speciellt den nordiska dimensionen som avses i medlemsförslaget. Under projektet är det meningen att dels analysera läroplanerna på vissa områden och utreda tillgången på undervisningsmaterial som syftar till att stärka den nordiska dimensionen, dels att komma med förslag till fortsatta åtgärder. Pilotpro-

jektet kan ge material till utvecklande av den nordiska dimensionen i utbildningen och därefter eventuellt utvidgas till ett samnordiskt projekt.

Kulturutskottet har under en lång följd av år framhållit vikten av att det nordiska stoffet i läroplanerna förstärks och att vid utbildningen av lärare den nordiska dimensionen i utbildningen särskilt framhålls. I betänkande över medlemsförslag *A 674/k* om det nordiska stoffet i läromedel och läroplaner framhöll utskottet att det är medvetet om att arbetet med en harmonisering av nationella läroplaner är förenat med stora svårigheter, men att en grundläggande förutsättning för skolorna i Norden är att de skall kunna ge en riktig bild av Nordens samhällen av idag, och att bredden i det nordiska samarbetet är att det nordiska stoffet ges större utrymme i läroplanerna. Därför ansåg utskottet att man särskilt borde sträva till att ge en mer samlad bild av Norden och att i undervisningen i t.ex. samhällslära, historia och geografi behandla Norden som en regional enhet. Det nordiska stoffet i läroplanerna borde vara en fråga som kontinuerligt bevakas inom det nordiska skolsamarbetet. *Rekommendationen nr 13/1985* avskrevs 1991 utan att Nordiska ministerrådet hade företagit några särskilda åtgärder annat än att hänvisa till den pågående språkundervisningen i de nordiska skolorna. Utskottet framhöll i sitt avskrivningsbetänkande att anledningen till avskrivningen var att rekommendationen hade funnits länge på rådets dagordning, men att utskottet skulle komma att följa upp och återkomma till ämnet.

Utskottet erinrar sig att i NordMÅL, handlingsprogram för språkligt samarbete i Norden, finns förslag om att öka de nordiska språkens vikt i läroplanerna. Detta är av stor betydelse, men större åtgärder måste emellertid företas för att det nordiska inslaget i läroplanerna skall få genomslagskraft.

Remissinstansernas tillstyrkande av förslagsställarnas förslag gäller både vikten av att betona den nordiska dimensionen i läromedel och läroplaner samt grund- och fortbildning av lärare. När staten i vissa länder inte har några möjligheter att styra läroplanerna är det ännu viktigare att vid fortbildningen av lärare betona den nordiska profileringen. En ny målgrupp som också måste informeras är skolledare. Samtidigt anser utskottet det synnerligen viktigt att det pågående pilotprojektet, som informeras om av finska utbildningsstyrelsen, utvidgas till ett samnordiskt projekt.

Utskottet anser att nu, vid den pågående revideringen av läroplaner i de nordiska länderna, är det ytterst nödvändigt att vidta åtgärder för att inplantera den nordiska profileringen i dessa. Vidare anser utskottet beträffande läroplanerna att läroboksförfattare, representanter för läroplansmyndigheter och bokförlag är huvudpersoner i detta sammanhang och understryker vikten av att åtgärder företas för att få till stånd ett samarbete mellan dessa i form av t.ex. seminarier, kurser eller arbetsgrupper. Utskottet anser vidare att en gemensam nordisk produktion av filmer, videoband och andra läromedel borde företas och distribueras i de nordiska skolorna. Särskilda åtgärder bör företas betäffande nordisk samordning vid utbildning av lärare. För skolledare kunde nordiska seminarier hållas för att få till

stånd ett intresse och förståelse för den nordiska profileringen i läroplanerna.

I medlemsförslaget definieras inte i vilken utsträckning och vilka läromedel den nordiska dimensionen särskilt bör betonas. Utskottet ansåg i sitt betänkande över medlemsförslag *A 674/k* att förutom historia, geografi och samhällslära bör grannspråksundervisningen inom modersmålsundervisningen och undervisningen i svenska i finska skolor särskilt uppmärksammas. Dessutom borde bättre information lämnas i läroböckerna om de rättigheter nordiska medborgare har i de andra nordiska länderna. Utskottet vill i tillägg till detta betona utbytesverksamhet inom nordiska skolor på alla stadier som avgörande åtgärd för att den nordiska dimensionen i läroplanerna skall uppfylla sitt syfte. För barn och ungdom får det gemensamma nordiska arvet först ett innehåll när de upplever varandras kultur och samhällen.

I medlemsförslag **A 1022/k** om aktion NORDLIV föreslås den genomförd åren 1995-1997 med år 1994 som förberedelseår. Enligt föreliggande skiss till uppläggning av aktionen skall den bestå av två huvuddelar. För det första stärkning av det nordiska samarbetet inom disciplinerna historia och samhällskunskap och på den andra sidan stärkande av nordbornas intresse för historiska och samhälleliga skeenden i de nordiska länderna. I en närmare beskrivning av genomförandet av aktion NORDLIV betecknas den första delen som en slags "intern upprustning med koncentration på lärarnas utbildning och läroplaner" medan den senare förklaras som en "utåtriktad verksamhet med sikte på den stora allmänheten", där man skall satsa på delområden med förutsättningar att väcka intresse för nordisk historia, samhällsliv och "nordisk livsstil".

Beträffande medlemsförslagets förra del, om stärkning av det nordiska samarbetet inom ämnena historia och samhällskunskap, sammanfaller det helt med medlemsförslag A 1018/k om klarare profilering av den nordiska dimensionen i läroplanerna och det hänvisas därför till vad som ovan anförts om detta förslag.

Kännedomen om nordisk historia och nordiskt samhällsliv är grundläggande element för den nordiska identiteten. Individer i Norden vet genom sina kunskaper om den nordiska historien och samhällslivet hur besläktade de nordiska folken är, genom gemensam historia, språk och organisation av samhällen.

Remissunderlaget för A 1022/k visar på en mycket positiv inställning till medlemsförslaget. Allmänt anses det vara viktigt och ytterst nödvändigt i dagens internationalisering och en del remissinstanser förklarar sig vara beredda att medverka och delta i den föreslagna NORDLIV-kampanjen.

Initiativet till medlemsförslaget har tagits av Föreningarna Norden i Finland och i den medföljande idéskissen över aktion NORDLIV föreslås att Föreningarna Nordens Förbund skall ha huvudansvaret för genomförandet av aktionen.

Utskottet anser att medlemsförslaget berör en ytterst viktig fråga som har direkt anknytning till den revidering av det nordiska kultursamarbetet som pågår för närvarande. De nordiska statsministrarna bad Nordiska mi-

nisterrådet (kultur- och utbildningsministrarna) att utarbeta ett förslag om nysatsning på kulturområdet. Man ansåg att eftersom de nordiska länderna mest berörs av internationaliseringen och integrationen i Europa är behovet av kulturellt samarbete större än någonsin. En levande gemenskap och känsla av kulturell samhörighet är en viktig förutsättning för all nordisk gemensam handling. Kulturministrarna blev också uppmanade att ta särskild hänsyn till åtgärder som kan stimulera till engagemang från de många frivilliga organisationer som utgör ett viktigt nätverk i det nordiska kultursamarbetet.

Det är utskottets mening att förslaget om en aktion NORDLIV går helt i linje med idéerna om nysatsning på kulturområdet där den nordiska identiteten skall stärkas. Samtidigt som förslaget har sitt ursprung i och samband med folkliga organisationer. Därför är det angeläget att förslagets idéer genomförs.

Beträffande förslaget om stärkande av nordbornas intresse för historia och samhälleliga skeenden i de nordiska länderna är utskottet enigt med förslagsställarna om att aktiviteter är nödvändiga på en rad delområden, bl.a. kultur, konst- och museiverksamhet, ungdoms- och idrottsarrangemang, turism, vänortssamarbete samt systerorganisationsaktiviteter. Utskottet anser det synnerligen positivt att här varvas offentligt organiserade projekt med de folkliga organisationernas initiativ och verksamhet. Beträffande närmare utformning av dessa delprojekt hänvisar utskottet till ett idéutkast till aktionsplan NORDLIV som följer betänkandet som bilaga. Utskottet vill emellertid inte i detta skede ta ställning till aktion NORDLIV:s närmare genomförande, organisationsmodell eller finansiering utan anser att Nordiska ministerrådet bör involvera aktion NORDLIV i sina planer om nysatsning på kulturområdet och därunder stå för organisation, finansiering och genomförande av en aktion innehållande åtgärder för att stärka nordbornas intresse för historiska och samhälleliga skeenden i de nordiska länderna i samarbete med Föreningarna Nordens Förbund.

Med hänvisning till vad som ovan anförts föreslår utskottet att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att få till stånd ett samarbete mellan relevanta instanser i syfte att förstärka och fördjupa det nordiska stoffet och den nordiska dimensionen i läroplaner och läroböcker med särskild hänsyn till ämnena historia och samhällskunskap

att förstärka det nordiska inslaget i utbildningen av lärare i de nordiska länderna och initiera kursverksamhet för skolledare i de nordiska länderna samt

att vid genomförandet av nysatsning på det nordiska kultursamarbetet genomföra projekt NORDLIV helt eller delvis i syfte att stärka den nordiska allmänhetens intresse för nordisk historia och samhällskunskap i samarbete med Föreningarna Nordens Förbund.

Oslo den 1 mars 1993

Marianne Andersson (c)
J. K. Hansen (S)
Jógvan A. Johannessen (Jvfl)
Thea Knutzen (H)
Rannveig Guðmundsdóttir (A) Formand
Eeva Turunen (Kok.)
Ranveig Frøiland (A)
Tora Aasland Houg (SV)
Tarja Kautto (SDP)
Berit Oscarsson (s)
Otto Steenholdt (At)
Richard Ulfvengren (nyd)

A 1018/k

Medlemsförslag

om klarare profilering av den nordiska dimensionen i läroplanerna

(Väckt av Eeva Turunen samt Marianne Andersson, Maria Kaisa Aula, May Flodin, Ranveig Frøiland, Stina Gustavsson, J. K. Hansen, Tora Aasland Houg, Timo Järvilahti, Anneli Jäätteenmäki, Thea Knutzen, Markku Laukkanen, Paavo Lipponen, Anna-Kaarina Louvo, Sauli Niinistö, Håkan Nordman, Berit Oscarsson, Riitta Saastamoinen, Kimmo Sasi, Otto Steenholdt och Erkki Tuomioja)

I och med internationaliseringen lever vi i en mycket djupgående brytningstid. Vi står inför beslut som säkrar oss en positiv kulturutveckling. Om man inte fäster tillräckligt stor uppmärksamhet på de kulturella faktorerna utslätas särarten i vår livsstil under trycket av den internationella politiken, marknadskrafterna och masskulturen.

Intresset i Norden har på sistone riktats framför allt mot integrationsutvecklingen i Europa och frågor som rör vår egen omgivning har fått träda tillbaka. I nuläget bör de nordiska länderna gardera sig genom att lägga upp en dubbelstrategi; å ena sidan måste vi satsa på utvecklingen av vårt eget kulturområde, å andra sidan på det europeiska och internationella samarbetet.

En avgörande förutsättning för en lyckad internationalisering är att man är medveten om sin egen kultur och kulturbärande värden. Allt mer omfattande internationellt samarbete förutsätter självsäkerhet, stark kulturidentitet och kännedom om särdragen i sin egen kulturkrets. Den nordiska identiteten stärker vår nationella identitet, som ständigt utsätts för trycket från mycket starka impuls- och informationsflöden.

I vårt samhälle har skolan som en central uppgift att överföra kulturtraditionen från en generation till nästa och att ge färdigheter att utveckla vår egen livsform.

Om de nordiska länderna vill behålla sin särart som ett eget kulturområde i Europa måste länderna se till att denna insikt överförs till kommande generationer.

Med hänvisning till ovanstående föreslår vi att

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att i läroplanerna, läromedel och grund- och fortbildning av lärare precisera och stärka den nordiska dimensionen i vår kulturtradition.

Helsingfors och Nuuk den 5 november 1992

Eeva Turunen (Kok.)
Maria Kaisa Aula (Kesk.)
Ranveig Frøiland (A
J.K. Hansen (S)
Timo Järvilahti (Kesk.)
Thea Knutzen (H)
Paavo Lipponen SDP)
Sauli Niinistö (Kok.)
Berit Oscarsson (s)
Kimmo Sasi (Kok.)
Erkki Tuomioja (SDP)
Marianne Andersson (c)
May Flodin (FS)
Stina Gustavsson (c)
Tora Aasland Houg (SV)
Anneli Jäätteenmäki (Kesk.)
Markku Laukkanen (Kesk.)
Anna-Kaarina Louvo (Kok.)
Håkan Nordman (SFP)
Riitta Saastamoinen (Kok.)
Otto Steenholdt (At)

Miljöutskottets betänkande

över medlemsförslag om bibehållet nordiskt enhetsporto

(Medlemsförslaget väckt av Elver Jonsson samt Kirsti Kolle Grøndahl m.fl., se s. 452)

Till miljöutskottet har hänvisats medlemsförslag A 1019/m om bibehållet nordiskt enhetsporto. Utskottet har behandlat medlemsförslaget vid sitt möte i Stockholm den 28-29 januari 1993.

1. Medlemsförslaget

Medlemsförslaget har väckts av Elver Jonsson samt Kirsti Kolle Grøndal, Johan J. Jakobsen, Mats Nyby och Anders Svärd. I medlemsförslaget hemställs att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

> *att* på lämpligt sätt säkerställa att de nordiska regeringarna vidtar de åtgärder som krävs, och kan göras, för att det nordiska enhetsportot skall kunna bibehållas och motsvara nationellt inrikesporto.

Förslagsställarna konstaterar inledningsvis att vid Nordiska rådets möte i Århus slogs fast att en ny och förstärkt kultursatsning är mycket angelägen. Det sägs vidare att det vore ett bakslag för den nordiska gemenskapen, inåt och utåt, om postverkens intentioner att upphäva enhetsportot genomförs samt att många exempel på senare tid kunnat anföras då tidningsprenumerationer, betalning av medlemsavgifter och sändning av bokpaket näst intill omöjliggjorts för att porton, tull och avgifter nått helt orimliga nivåer. Man menar att rader av både praktiska och opolitiska skäl talar för att det nordiska enhetsportot bibehålls. Enhetsportot har ett långtgående symbolvärde såväl inom som utanför Norden.

Förslagsställarna menar också att de marknadsekonomiska beräkningarna som postverken angivit i flera avseenden kan ifrågasättas. Regeringarna bör åläggas att finna vägar där marknadskrav och krav på bibehållet enhetsporto förenas.Som exempel på att andra vägar kan prövas ställs några frågor: Om bibehållet enhetsporto kan bibehållas på snabbhetens bekostnad, är det då acceptabelt? Om bibehållet nordiskt enhetsporto kan bibehållas genom höjt nordiskt enhets(inrikes)porto, är det då acceptabelt? Om bibehållet nordiskt enhetsporto kan bibehållas genom höjt utlandsporto, är det då acceptabelt? Förslagsställarna menar att frågorna

under vissa förutsättningar kan besvaras med ja. Det skulle ge Norden och de involverade postverken en good will som skulle ge både kommersiella och kulturpolitiska inteckningar och vinster.

2. Remissbehandlingen

Medlemsförslaget har remitterats dels till nordiska instanser, dels nationellt. Följande remissvar har inkommit:

Norden
Foreningene Nordens Forbund

Danmark
Foreningen Norden
Generaldirektoratet for Post - og Telegrafvæsenet
Grønlands Hjemmestyre

Finland och Åland
Posten på Åland
Post- och televerket

Island
Post- og Telegrafvæsenet

Norge
Foreningen Norden

Sverige
Postverket, Posten utrikes

Norden

Foreningene Nordens Forbund samt *Foreningen Norden i Danmark* resp. *Foreningen Norden i Norge* stödjer medlemsförslaget. Man påpekar att det nordiska enhetsportot är ett typiskt exempel på ett välfungerande samarbete som många nordbor tar som en självklarhet samtidigt som de kritiserar det nordiska för bristande resultat. Man framhåller de nordiska statsministrarnas deklaration om att upprätthålla och stärka det nordiska samarbetet och menar att denna på det praktiska planet möts med en nyordning som snarare vittnar om en nedmontering av samarbetet än ett förstärkande av det. Frivilligorganisationer och nordiska kulturförmedlingsinstitutioner står för stora delar av det praktiska samarbete som det officiella samarbetet är förankrat i. Detta praktiska och av statsministrarna nu prioriterade samarbete har redan nu de höga portokostnaderna som ett av sina största problem. Ett ökat porto försvårar ytterligare brevväxling mellan nordiska skolbarn och förmedling av informationsmaterial.

Man framhåller också att i den pågående europeiska integrationsprocessen med harmonisering av alla taxor och avgifter är det viktigare än någonsin att definiera Norden som hemmamarknad och inte resa nya praktiska och ekonomiska hinder mellan de nordiska broderfolken.

Slutligen uppmanas de nordiska postverken att snarast ändra beslutet om nordisk portohöjning.

Danmark

Generaldirektoratet for Post- og Telegrafvæsenet påpekar att brevtaxorna fastsattes vid en tidpunkt då terminalhantering ej fanns. Med växande utlandspost infördes terminalavgifter som betalas av avsändarlandets postväsen till mottagarlandets postväsen. Världspostföreningen har ett världsomspännande system för terminalavgifter och inom ramen för det systemet kan en grupp länder avtala om särskilt fastsatta avgifter. I Norden är den 60% av mottagarlandets inrikestaxa. Trots detta har inte kostnadstäckning uppnåtts. Man hänvisar vidare till EG-kommissionens Grönbok från 1992 där det anbefalls att taxorna baseras på omkostnaden för utdelningen av posten i mottagarlandet, i princip det nordiska systemet.

Man anför slutligen att enhetsportosystemet inte är tidsanpassat eftersom det inte tar hänsyn till merkostnaderna.

Grönlands Hjemmestyre, Direktoratet for sundhed og miljø, avstår från att yttra sig.

Finland och Åland

Posten på Åland framhåller att postens tjänster enligt lag skall prissättas enligt företagsekonomiska principer. Man är positiv till ett nordiskt enhetsporto på lägre nivå än övriga utrikes taxezoner, men det kan av ekonomiska skäl inte ligga på samma nivå som inrikesportot.

Post- och televerket hänvisar likaså till kostnadsaspekten. Behandlingskostnaden för ett utrikesbrev är inte mycket lägre än för ett inrikes och genom terminalkostnaden blir det väsentligt dyrare. Verket hänvisar också till lagstiftningen samt till EG:s Vitbok. De kommande bestämmelserna ålägger postverken att ha en prissättning baserad på kostnaderna. EG:s regler och konkurrensbegränsning gäller vid EES ikraftträdande.

Island

Post- och telegrafvæsenet befinner sig i samma situation som övriga nordiska länder. I ett läget då stora mängder post sändes från Island på grund av det låga inrikesportot fanns endast möjligheten att höja taxan om man inte skulle tvingas höja inrikesportot. Man påpekar att för den som har möjlighet är det fortfarande billigt att skicka försändelserna som B-post.

Sverige

Posten utrikes konstaterar att inriktningen mot postmonopolets avskaffande och bolagisering av postverksamheten har tillsammans med den ökande konkurrensen inom utrikesområdet ökat kravet på en mer affärsmässig

prissättning. Av ekonomiska skäl tvingades man kostnadsanpassa priset för Nordenförsändelser och Sverige införde Nordenportet från den 1 januari 1993. I samband därmed bestämdes att Nordenportot även gäller till de baltiska staterna.

3. Utskottet

Inledningsvis vill miljöutskottet framhålla att man i likhet med förslagsställaren beklagar postverkens justering av taxorna för brev mellan de nordiska länderna, innebärande att Island sedan 1 november 1992 tillämpar Europaporto till de nordiska länderna och att Sverige sedan 1 januari 1993 tillämpar Nordenporto för de nordiska länderna och Baltikum, att Finland och Norge har beslutat att införa Nordenportot från 1 mars 1993 samt att Danmark kommer att införa detta porto vid nästa allmänna portohöjning.

Miljöutskottet instämmer vidare i synpunkten att slopandet av enhetsportot för brev mellan de nordiska länderna motverkar den förstärkta nordiska kultursatsning som fastslogs av regeringarna och den palamentariska församlingen vid Nordiska rådets möte i Århus.

Portohöjningen får negativa effekter för kulturutbytet mellan länderna. Detta gäller såväl det kulturutbyte som sker genom olika kulturinstitutioners försorg som det arbete med informationsutväxling och kontakter mellan folken, som sker i frivilligorganisationers regi. Det går inte heller att bortse från den symboliska betydelsen av att det gemensamma inrikesportot försvinner. I en tid då det nordiska samarbetet påverkas av de genomgripande förändringar som skett och fortfarande pågår inom Europa är det en negativ signal till de nordiska medborgarna att en samordning som pågått sedan 1955 inte längre kan upprätthållas. Mot den bakgrunden står åtgärden i bjärt kontrast till de åtgärder för att stärka sammanhållningen och självförståelsen inom Norden, vilka nämns som angelägna i de dokument som ligger till grund för ställningstagandena vid Århus-sessionen. Den avviker också klart från de intentioner som redovisas i Nordiska ministerrådets redogörelse om planerna för det nordiska samarbetet, *C 2/1993*.

Postverken å sin sida redovisar den ekonomiska bakgrunden till taxeförändringen. Man framför att taxesättningen givit negativa konsekvenser för systemet med terminalhanteringsavgift baserad på att avsändarlandets postverk betalar en procentandel av inrikesportot i adressatlandet. Då denna avgift läggs på de distribuerings- och hanteringskostnader som uppstår vid inrikeshanteringen fram till gränsen ökar kostnaderna för utrikesförsändelsen, så att den blir avsevärt dyrare än för ett inrikes brev i motsvarande viktklass. Detta förhållande är anledningen till att inrikestaxan inte räcker till och att det därför varit nödvändigt att höja taxan för brev mellan de nordiska länderna.

Systemet med terminalhanteringsavgift bibehålls dock och det påpekas att den modell som innebär att mottagarlandets postväsen erhåller en viss procentandel av motsvarande inrikesporto nu förordas av EG som modell

för avräkning i Europa. EG kommer vidare efter ikraftträdandet av Vitboken om den postala verksamheten att entydigt förutsätta av postverken en på kostnaderna baserad prissättning.

Det danska Direktoratet for Post- og Telegrafvæsenet påpekar också att det överallt i de nordiska länderna ställs krav att postverken skall drivas ekonomiskt effektivt och genom intäkter från de olika tjänsterna själva täcka omkostnaderna vid befordrandet. Skall enhetsportot bibehållas/återinföras krävs antingen att respektive stat kompenserar förlusten eller att andra kunder subventionerar brevbefordringen mellan de nordiska länderna. Man anser ingen av möjligheterna vara rimlig eller realistisk. Motsvarande argument framförs från det isländska Post- och telegrafväsendet. Detta menar att en sådan subventionering är i strid med förbrukarnas och myndigheternas krav på att prisnivån avspeglar omkostnaden. Finlands Post- och televerk samt Posten på Åland anför att man har en lagstiftning som ålägger dem en prissättning enligt företagsekonomiska principer.

Miljöutskottet noterar de ekonomiska argument som framförs av postverken. Det finns ingen anledning att betvivla att det låga inrikesportot får till följd att merkostnaderna genom terminalhanteringsavgiften gör att avgifterna överstiger intäkterna vid brevbefordran mellan de nordiska länderna. Vad som är mindre klart efter genomgången av postverkens remissvar är i vad mån postverken sinsemellan seriöst diskuterat om det finns vägar där marknadskrav och krav på bibehållet enhetsporto kan förenas. Vissa synpunkter på denna avvägning lämnas av Danmark och Island. Finland hänvisar till lagstiftningen som hinder. Det danska postverket menar att genom att det planerade Nordenportot visserligen är högre än inrikesportot, men lägre än portot till det övriga Europa, ges en politisk signal. Det isländska postverket framhåller att man har infört taxa efter servicenivå, A- och B-post, och att B-posttaxan till utlandet motsvarar inrikesportot.

Miljöutskottet konstaterar att förändringen i taxesystemet är en konsekvens av övergången till en verksamhet som bedrivs enligt företagsekonomiska principer och ökad konkurrens för de tidigare statliga monopolen inom post, tele, järnväg m.m., som de nordiska länderna genomgår. Miljöutskottet konstaterar vidare att beslutsrätten vad gäller taxesättningen för brevbefordran ligger hos respektive postväsen, varför möjligheterna att rekommendera ländernas regeringar att agera på formella grunder inte föreligger. Situationen kompliceras vidare av att från 1 mars 1993 har alla länder utom Danmark genomfört taxeförändringen. I Island har den tillämpats sedan 1 november 1992 och i Sverige sedan 1 januari 1993.

Miljöutskottet inser portohöjningarnas negativa konsekvenser för det nordiska kulturutbytet. Det är också ytterst beklagligt att en för de nordiska medborgarna tydlig manifestation av resultaten av det nordiska samarbetet går förlorad. En mer logisk konsekvens av den harmonisering av verksamheterna som ligger inom ramen för den europeiska integreringen hade varit att arbeta för ett gemensamt nordiskt postverk.

Utskottet har emellertid, på grund av att ländernas regeringar saknar formella möjligheter att agera vad gäller taxesättningen, ingen tilltro till att en rekommendation till Nordiska ministerrådet får den effekt som avses i medlemsförslaget. Åtgärder för att motverka de negativa konsekvenserna av taxehöjningen och att verka för en integration av de nordiska ländernas postverk får därför, enligt utskottets mening, ske inom ramen för respektive nationell dialog mellan regering och postväsen samt genom de nationella parlamenten.

Med hänvisning till vad ovan anförts föreslår miljöutskottet

att Nordiska rådet *inte* företar sig något med anledning av medlemsförslaget.

Stockholm den 29 januari 1993

Haakon Blankenborg (A)
Anneli Jäätteenmäki (Kesk.) Förman
Anna-Kaarina Louvo (Kok.)
Jógvan I. Olsen (Sb)
Anders Svärd (c)
Ingvar Eriksson (m)
Tore A. Liltved (H)
Kjellbjørg Lunde (SV)
Olof Salmén (ÅC)

A 1019/m

Medlemsförslag

om bibehållet nordiskt enhetsporto

(Väckt av Elver Jonsson samt Kirsti Kolle Grøndahl, Johan J. Jakobsen, Mats Nyby och Anders Svärd)

Vid Nordiska rådets möte i Århus slogs fast att en ny och förstärkt kultursatsning är mycket angelägen. De nordiska regeringarna drev kraftfullt detta spörsmål, och bakom dessa mål står hela den nordiska parlamentariska församlingen.

I många år har Norden haft enhetsporto motsvarande kostnad för inrikes brevporto. De nordiska postverken har anfört att marknadsekonomiska skäl nu kräver att enhetsportot upphävs. Det vore ett bakslag för den nordiska gemenskapen, inåt och utåt, om postverkens intentioner i denna del genomfördes.

Många exempel har under senare tid kunnat anföras då tidningsprenumeration, betalning av medlemsavgifter och sändning av bokpaket näst intill omöjliggjorts för att porton, tull och avgifter nått helt orimliga nivåer.

Rader av både praktiska och politiska skäl talar för att det nordiska enhetsportot bibehålls. Enhetsportot har ett långtgående symbolvärde såväl inom som utanför Norden.

På de nordiska postverken ställs kravet att de skall arbeta efter marknadekonomiska principer, dvs. postbefordran skall bära sina egna kostnader.

Fakta synes nu vara att de egna kostnaderna bärs vid postbefordran nationellt och internationellt men, av någon anledning, inte vid nordisk postbefordran.

Till detta måste man sätta ett frågetecken. Det torde vara billigare att befordra brev mellan Stockholm och Oslo än mellan Malmö och Kiruna. Redovisade beräkningar torde i flera avseenden kunna ifrågasättas.

Enligt min mening är - oavsett räknestycken - skälen för att bibehålla ett gemensamt nordiskt enhets(inrikes)porto så starka att postverken av sina huvudmän, regeringarna, bör anmodas att ompröva sin inställning.

Postverken bör sålunda åläggas att finna vägar där marknadskrav och krav på bebehållet enhetsporto förenas.

Några funderingar: Om bibehållet enhetsporto kan bibehållas på snabbhetens bekostnad, är det då acceptablet? Om bibehållet nordiskt enehtsporto kan bibehållas genom höjt enhets(inrikes)porto, är det då acceptablet? Om bibehållet nordiskt enhetsporto kan bibehållas genom höjt utlandsporto, är det då acceptabelt? Under vissa förutsättningar kan frågorna besvaras med ja.

Det finns alltså möjligheter att finna andra lösningar på problemen än de lösningar som de nordiska postverken nu synes gå in för. Det skulle ge Norden och de involverade postverken en good will som skulle ge både kommersiella och kulturpolitiska inteckningar och vinster.

Det bör kunna ankomma på Nordiska ministerrådet att på lämpligt sätt säkerställa att de nordiska regeringarna tar initiativ med syfte att säkra fortsatt nordiskt enhetsport.

Med hänvisning till det anförda hemställes att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att på lämpligt sätt säkerställa att de nordiska regeringarna vidtar de åtgärder som krävs, och kan göras, för att det nordiska enhetsportot skall kunna bibehållas och motsvara nationellt inrikesporto.

Århus den 11 november 1992

Elver Jonsson (fp)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Anders Svärd (c)
Kirsti Kolle Grøndahl (A)
Mats Nyby (SDP)

Miljöutskottets betänkande

over medlemsforslag om umiddelbar afhjælpning af sikkerhedsproblemer ved kernekraftværkerne i Sosnovy Bor og Ignalina

(Medlemsförslaget väckt av Poul Nielson samt Per Olof Håkansson, Erkki Tuomioja m.fl., se s. 462)

Till miljöutskottet har hänvisats medlemsförslag A 1020/m om umiddelbar afhjælpning af sikkerhedsproblemer ved kernekraftværkerne i Sosnovy Bor og Ignalina. Utskottet har behandlat medlemsförslaget vid sitt möte i Stockholm den 28-29 januari 1993 samt vid möte den 1 mars 1993.

1. Medlemsförslaget

I medlemsförslaget föreslås att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

> *att* snarest igangsætte et fælles projekt for umiddelbar afhjælpning af mest pressende sikkerhedsproblemer ved kernekraftværkerne i Sosnovy Bor og Ignalina inden for en samlet ramme på 600 MDKK.

I förslaget sägs att det är nödvändigt att det snarast görs något effektivt för att förbättra säkerheten på kärnkraftverken av Tjernobyltyp i Östersjöområdet. Då stängning av olika skäl inte kan ske måste i stället en genomgripande säkerhetsmässig renovering och uppdatering till västlig standard genomföras. Detta tar dock så lång tid och kräver så betydliga investeringar att det kan gå flera år innan en tillräcklig, internationellt finansierad satsning kan genomföras. De nordiska ländernas regeringar bör därför gå samman i ett gemensamt projekt, som siktar mot ett snabbt åtgärdande av de omedelbart mest angelägna säkerhetsproblemen inom en samlad ram av 600 MDKK.

Detta belopp svarar mot 100 MDKK per reaktorenhet i Sosnovy Bor och Ignalina. På basis av redan genomförda säkerhetsanalyser av verken och det arbete som gjorts av säkerhetsmyndigheter m.fl. i de nordiska ländena kan i samarbete med myndigheterna i Litauen och Ryssland inom den angivna ramen göras en lista över de mest angelägna åtgärderna.

Förslagsställarna framhåller att genomförandet av dessa åtgärder för det första är det bästa reella bidraget till att förbättra säkerheten i regionen och för det andra att det kommer att skapa ett underlag för beslut om de

följande, mer omfattande åtgärderna. Av de 6 enheterna, alla av Tjernobyltyp (RBMK-reaktorer), togs de tidigaste i bruk 1973. Utöver de nämnda reaktorerna finns också på Kolahalvön ett kraftverk med fyra reaktorer av tryckvattentypen (VVER). Som utgångspunkt menar förslagsställarna att det bedöms mest angeläget att genomföra säkerhetsförbättrande åtgärder på Sosnovy Bor och Ignalina.

2. Remissbehandlingen

Medlemsförslaget har remitterats dels till nordiska instanser, dels nationellt. Följande remissvar har inkommit:

Norden
Foreningene Nordens Forbund
Nordiska investeringsbanken
Nordiska projektexportfonden

Danmark
Energiministeriet

Finland
Handels- och industriministeriet
Miljöministeriet
Strålsäkerhetscentralen

Island
Statens strålinstitut

Norge
Statens strålevern

Sverige
Statens kärnkraftinspektion (SKI)
Statens strålskyddsinstitut
Sveriges försäkringsförbund

Samtliga remissinstanser är positiva till att åtgärder vidtas för att höja säkerheten i de båda kärnkraftverken.

Foreningene Nordens Forbund stödjer medlemsförslaget och menar att det är riktigt att ge uttryck för den oro som befolkningen i de nordiska länderna känner inför den bristande säkerheten vid kärnkraftverken i Östeuropa generellt och särskilt vad gäller de två som är aktuella i medlemsförslaget. Medlemmarna i förbundets presidium har även tidigare offentligt gett uttryck för liknande synpunkter, bl.a. i form av artiklar i de största huvudstadstidningarna i Norden.

Nordiska investeringsbanken är enig om att uppbringandet av finansiering på konventionellt sätt för en genomgripande säkerhetsmässig renovering av Sosnovy Bor och Ignalina inte är realistisk inom den närmaste framtiden. NIB stödjer därför en samnordisk insats. Eftersom inga detaljer framgår om finansieringen eller dess villkor kan NIB inte ta ställning till denna

fråga. Detaljkunskap om de nödvändiga åtgärderna saknas varför NIB inte kan avgöra om 600 MDKK är en lämplig och tillräcklig summa för behovet.

Nordisk projektexportfonden meddelar att man inte har någon erfarenhet vad gäller kärnkraftssäkerhetsområdet. Man har inte finansierat några studier av generell natur eller fått projektförslag från nordiska företag angående förarbete för uppgradering av kärnkraftverk. NoPEF menar dock att ingen som känner till de säkerhetsrisker som är bundna till driften av dessa kraftverk kan vara oberörd av riskerna för Nordens närområden, och därför måste alla tilltag som riktas till att avhjälpa denna situation anses vara mycket viktiga. Å andra sidan bör man också påpeka att hela Nordiska ministerrådets budget är på ca 600 MDKK, dvs. samma belopp som detta medlemsförslag innebär.

Energiministeriet i Danmark uttalar att det från dansk sida läggs stor vikt på att öka den nukleära säkerheten i Central- och Östeuropa samt i SNG, och pekar på att det pågår ett antal internationella samarbetsinitiativ för att förbättra säkerheten på kärnkraftverken i dessa områden, även vad gäller Sosnovy Bor och Ignalina. Man framhåller samarbetet i EG och mellan EG och parterna i G-7 och G-24. Man påpekar vidare att arbetet är så omfattande, både tekniskt och finansiellt, att de nordiska länderna inte ensamma kan klara uppgiften. De nordiska ländernas finansministrar har riktat en formell hänvändning till det tyska förmanskapet för G-7 för att understryka att en multilateral fond tillskapas inom ramen för EBRD för att en lämplig finansieringsordning skall etableras för de nödvändiga insatserna.

Handels- och industriministeriet i Finland informerar om pågående insatser som görs från finsk sida dels i VVER-anläggningarna på Kolahalvön, dels i det internationella RBMK-anläggningsprojektet. Man framhåller att en övergång till en västerländsk säkerhetskultur inte sker i en handvändning och att den kräver att mottagarländerna verkligen förbinder sig vid och själva starkt satsar på arbetet. Man pekar också på att de västliga anläggningsleverantörerna efterlyst garantier för att de inte under några som helst förhållanden på basis av allmän skadeståndslagstiftning blir ersättningsskyldiga för skadorna av eventuella kärnolyckor, och att det därför inom gruppen G-24 utreds vilka tilläggsarrangemang i form av avtal som behövs för att ansvaret klart skall överföras på mottagarländerna. Ministeriet är inte negativt till att insatser skall göras, men anser att Finland i första hand bör arbeta genom en multilateral specialfond, lämpligen i EBRD:s regi. Man påpekar också att G 24-länderna tillsammans med EG-kommissionen inrättat ett kärnsäkerhetssekretariat, som centraliserat sörjer för koordineringen av alla biståndsprogram och upprätthåller ett projektregister och att avsikten är att det nya sekretariatet intimt skall samarbeta med specialfonden. Skulle Norden därutöver anslå belopp till åtgärder i närområden anser ministeriet att kärnkraftverken av VVER-typ på Kolahalvön bör utgöra ett jämlikt biståndsobjekt. Det i dessa anläggningar gjorda förarbetet medför att förbättringar kan göras snabbt och kostnadseffektivt.

Miljöministeriet i Finland anser att det i medlemsförslaget avsedda samarbetet för bättre kärnsäkerhet i princip är såväl nödvändigt som välmotiverat och framhåller att regeringarna i Finland, Norge och Sverige redan

har anvisat medel till förbättring av säkerheten vid kärnkraftverk i östra och mellersta Europa.

Strålsäkerhetscentralen i Finland delar uppfattningen att det är nödvändigt att förbättra säkerheten vid de aktuella kärnkraftverken. Man finner vidare att även om säkerhetsproblemen vid dessa kärnkraftverk knappast kan elimineras kan med den angivna beloppsramen och med effektivt arbete vid genomförandet betydande resultat säkert uppnås. Man hänvisar till den specialfond inom EBRD:s ansvarsområde som är under etablerande och finner det i den situationen oändamålsenligt att skapa en särskild nordisk finansieringsmekanism. De nordiska länderna bör i stället söka få tillräcklig bestämmanderätt vad gäller användandet av fondens resurser, så att åtgärder görs i Nordens närområden. Samtidigt bör VVER-anläggningarna på Kolahalvön ges finansiering för att förbättra reaktorerna.

Statens strålinstitut på Island anser att det är viktigt att säkerheten i de aktuella kärnkraftverken ökas eftersom de med all sannolikhet kommer att vara i bruk den nämaste framtiden. Man anser att Nordiska rådet mot bakgrund av den ökande informationen om farorna på grund av dålig säkerhetsutrustning och oförsiktig hantering av radioaktivt avfall kunde överväga att inrätta ett separat utskott som tar sig an atomkraftsfrågor.

Statens strålevern (f.d. Statens institutt for strålehygiene och Statens atomtilsyn) i Norge uttalar att en förutsättning för att en investering på föreslaget sätt skall få effekt är att det upprättas konkreta planer och att medlen styrs direkt upp mot en insats som kan ge en ökning av säkerheten vid kraftverken. Det är härvid av avgörande betydelse att åtgärderna följs upp och att det i första hand satsas på investeringar som kan avhjälpa de mest akuta bristerna i säkerheten. Statens strålevern anser att mot bakgrund av de potentiellt betydande konsekvenser en olycka vid dessa kraftverk kan få är ett belopp på 600 MDKK rimligt. Det bör dock avvägas mot ett ev. alternativt bruk av resurserna, något som Statens strålevern inte har möjlighet att göra.

Statens strålevern påpekar också att Norge under perioden 1992-1994 kommer att ställa 50 MNOK till förfogande för uppgradering av säkerheten vid kärnkraftverken på Kolahalvön. Man finner det naturligt att ett förslag om nordiska medel på 600 MDKK samordnas med den insatsen. Statens strålevern föreslår därför att åtgärdspaketet utvidgas till att inkludera Kola kärnkraftverk och åtgärder för att minska risken för olyckor på de över 100 atomdrivna fartygen i området. Det norska föreslagna bidraget på 30 MNOK för 1993 och 1994 bör ingå i totalpaketet.

Statens strålskyddsinstitut stöder tanken på ett gemensamt nordiskt projekt för Ignalina och Sosnovy Bor. Man påpekar dock att det redan pågår nordiskt samarbete på ett antal områden vad gäller strålskydd i Öst, bl.a. att institutet driver ett projekt kallat Strålskydd Öst i de baltiska staterna och Ryssland i form av diskussioner, vilka lett till att de relevanta myndigheterna i samarbetsländerna underskrivit protokoll med skisserade samarbetsprojekt. De svenska insatserna har hittills koncentrerats till Ignalina medan t.ex. Finland ägnar sig åt Sosnovy Bor. Strålskyddsinstitutet menar att en samordning av resurserna, tillsammans med det föreslagna tillskottet

av medel för Östsamarbetet, är utmärkt. Man framhåller att avsikten måste vara att effektivisera och koordinera insatserna så att resurserna används optimalt, samtidigt som den tillgängliga resursbasen breddas vad gäller pengar, kunnande, tid, konsulter och entreprenörer. Man påpekar också att en viktig förutsättning är givetvis att de berörda Östländerna stöder och aktivt medverkar i de nordiska projekten, så att inte samarbetet känns påtvingat för någon part.

Strålskyddsinstitutet framhåller också att en annan lika viktig förutsättning är att det nya samarbetet inte leder till att den påbörjade verksamheten tappar tempot. Man räknar därför med att det påbörjade arbetet fortsätter oförändrat, parallellt med underhandlingarna om ett gemensamt nordiskt program.

Statens kärnkraftinspektion (SKI) orienterar inledningsvis om sitt pågående engagemang vad gäller säkerhetsfrågorna för den aktuella reaktortypen, RBMK. Man menar att det ännu är för tidigt att uttala sig om vilka förbättringar som skulle krävas för att nå en motsvarighet till en modern säkerhetsstandard i Väst alternativt till en av Väst bedömd tolerabel säkerhetsstandard. Ytterligare studier erfordras enligt SKI och man bedömer att huvuddelen av 1993 kommer att gå åt för sådana analyser. Förseningar är inte osannolika.

Det är vidare långt ifrån säkert att en acceptabel standard kan ernås med rimliga medel för alla dessa reaktorer. Vissa insatser är dock klart angelägna vad gäller inneslutningsfunktionen, härdnedkylningssystem, övervakningssystem och brandskydd. SKI räknar med att Ignalina kommer att vara i drift ytterligare minst en 10-årsperiod. Enbart svenska insatser kommer aldrig att kunna lyfta säkerhetsnivån till fullt modern västerländsk nivå, därtill krävs mycket stora internationella insatser och investeringar.

SKI noterar att utgångspunkten för medlemsförslaget verkar vara samstämmig med SKI:s. Man tillstyrker därför förslaget vad gäller dess allmänna syfte. Vad gäller inriktning av insatserna samt kontakter och samarbete för genomförandet påpekar SKI bl.a. att det är väsentligt vid valet av strategi att beakta skillnaderna vad gäller de olika generationerna för RBMK-reaktorerna.

Vidare framhåller SKI att en nordisk insats måste samordnas med andra internationella och bilaterala projekt, varav bland andra nämns G-24, Internatonal RBMK Review Project, IAEA-engagemang samt bilaterala projekt. Det påpekas att EBRD söker att bygga upp en "Nuclear Safety Account" på ca 400 MECU för en tvåårsperiod med liknande målsättning som i medlemsförslaget.

Sveriges försäkringsförbund ställer sig bakom förslaget att på olika sätt stödja säkerhetsförbättringar i de aktuella kärnkraftverken.

3. Miljöutskottet

Miljöutskottet anser att den bristande kärnsäkerheten i Nordens närområden är en av de mest angelägna frågorna inom utskottets verksamhetsområde och för det nordiska samarbetet. Utskottet vill bland annat hänvisa till *rekommendation 47/1992/m* om kärnsäkerhet i Nordområdena som Nordiska rådet antog vid Århus-sessionen. Denna rekommenderar Nordiska ministerrådet att vidta en rad åtgärder vad gäller att koordinera aktivitet och nya initiativ vad gäller kärnsäkerhet inom ramen för internationellt samarbete, minskande av riskerna från atomdrivna fartyg, på fartyg lagrat material och dumpat material i Ishavet samt fullföjande av ansträngningarna att få till stånd bindande internationella avtal om kärnsäkerhet och hantering av avfall från all civil och militär verksamhet.

Med hänsyn till de akuta riskerna för att en kärnkraftsolycka skall inträffa i någon av reaktorerna i Nordens omedelbara närhet är det önskvärt att de rekommenderade åtgärderna av mer generell typ kompletteras med direkta insatser "på platsen". Utskottet finner i likhet med förslagsställarna att det är nödvändigt att det snarast görs något effektivt för att förbättra säkerheten på kärnkraftverken av Tjernobyltyp i Östersjöområdet. Utskottet delar den uppfattning som förs fram i medlemsförslaget och stöttas av remissinstanserna, nämligen att en samordning av resurserna är nödvändig av hänsyn till de gigantiska behoven.

Miljöutskottet konstaterar att den i medlemsförslaget angivna metoden till snabba åtgärder, att de nordiska ländernas regeringar gemensamt satsar 600 MDKK till avhjälpande av de mest akuta problemen, har fått anslutning hos många av remissinstanserna. Det danska energiministeriet, det finska handels- och industriministeriet samt den finska strålsäkerhetscentralen anser dock att investeringarna bör styras via en internationell penninginrättning och pekar i detta sammanhang ut EBRD:s specialfond. Åtgärderna för att inrätta denna fond torde vara långt framskridna och de finska remissinstanserna anser att det i detta läge inte är ändamålsenligt att skapa en särskild nordisk finansieringmekanism. Utskottet återkommer nedan till denna fråga.

Några remissinstanser påpekar att visst arbete redan pågår och framhåller att det planeringsarbete och de åtgärder som skall vidtas med stöd av de satsade medlen inte får leda till att att det pågående arbetet störs eller försenas. Utskottet noterar denna synpunkt och är enigt med remissinstanserna att ett redan etablerat arbete bör fortsätta enligt planerna. Enligt utskottets mening torde det dock för det första vara av stort värde att ett betydande kapitaltillskott ökar möjligheterna till insatser inom akuta bristområden. För det andra torde det vara fullt möjligt att samordna resurserna utan att arbetet störs. Detta gäller inte enbart de pågående insatserna i de nordiska ländernas regi, inklusive det pågående projektet vad gäller Kolaverket, utan det är också angeläget att samordna insatserna gentemot arbetet i andra pågående eller planerade projekt, exempelvis International RBMK Review Project samt EBRD:s planer att upprätta ett "Nuclear Safety Account". Utskottet noterar vidare det uttalande som gjordes av Nordiska

ministerrådet (finans- och ekonomiministrarna) den 9 november 1992 i Århus där man understyrker behovet av en insats för att öka säkerheten vid kärnkraftverken i Central- och Östeuropa och uppmanar G 7-länderna att framskynda etableringen av den multilaterala fond som det blev enighet om på G 7-mötet i München i juli. Det sägs vidare att bidrag till fonden bör ges hög prioritet från nordisk sida.

Vid miljöutskottets möte med Nordiska ministerrådet (miljöministrarna) i samband med Nordiska rådets 41:a session i Århus diskuterades bland annat möjligheterna till att de nordiska länderna hjälper till med åtgärder i kärnkraftverk i de nordiska ländernas närhet. Därvid nämndes att ett möjligt problem i detta sammanhang kan vara ansvarsfrågan, dvs. om det trots, eller på grund av, förbättringsåtgärderna inträffar en olycka, - blir den som vidtagit åtgärder medansvarig? Frågan berörs också av det finska handels- och industriministeriet, vilket i sitt yttrande meddelar att G 24-ländernas kärnansvarsexperter snarast skall utreda vilka avtal som behövs för att ansvaret klart skall överföras på mottagarländerna. Ansvarsfrågan bör naturligtvis beaktas vid utformningen av insatserna, men det är utskottets bestämda uppfattning att med hänsyn till det akuta behovet av insatser för att förebygga haverier får eventuella farhågor i dessa sammanhang inte leda till handlingsförlamning.

Beträffande finansieringsformen anser utskottet att en nordisk finansiering jämfört med en finansiering inom ramen för en internationell penninginrättning har den fördelen att den ger bästa möjligheten att styra insatserna till att avse åtgärder i de aktuella anläggningarna i Nordens närhet. Frågan om finansieringsform är dock inte lika viktig som att de akuta problemen avhjälps. Kan garantier för att insatserna styrs åt önskat håll ges på annat sätt, exempelvis inom ramen för en specialfond i EBRD:s regi, är detta enligt utskottets åsikt en väl så acceptabel lösning som ett nordiskt projekt. Det viktiga är dock att åtgärder snabbt kan vidtagas.

Sammanfattningsvis anser miljöutskottet att ett genomförande av intentionerna i medlemsförslaget skulle ge ett väsentligt bidrag till tryggandet av de nordiska medborgarnas säkerhet.

Med hänsyn till detta samt vad som ovan i övrigt framförts föreslår miljöutskottet att

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att snarast verka för att förhandlingar om att avhjälpa de mest akuta säkerhetsproblemen vid kärnkraftverken i Sosnovy Bor och Ignalina fortsätter och fullföljs samt att, om dessa ger resultat, arbeta för att nödvändiga internationella resurser tas fram.

Oslo den 3 mars 1993

Dorte Bennedsen (S)
Birgitta Dahl (s)
Anneli Jäätteenmäki (Kesk.) Förman
Anna-Kaarina Louvo (Kok.)
Anders Svärd (c)
Haakon Blankenborg (A)
Terje Davidsen (Sb)
Wiggo Komstedt (m)
Olof Salmén (ÅC)

A 1020/m

Medlemsforslag

om umiddelbar afhjælpning af sikkerheds-problemer ved kernekraftværkerne i Sosnovy Bor og Ignalina

(Stillet af Poul Nielson samt Per Olof Håkansson, Erkki Tuomioja, Kirsti Kolle Grøndahl, Sten Andersson og Haakon Blankenborg)

Det er nødvendigt, at der snarest muligt gøres noget effektivt for at forbedre sikkerheden på kernekraftværkerne af Tjernobyltypen i Østersøområdet. Den mest tilfredsstillende løsning ville naturligvis være en lukning, men dette ville indebære helt uoverskuelige konsekvenser for befolkningerne i Rusland og de baltiske land. En gennemgribende sikkerhedsmæssig renovering og opdatering til vestlig standard må derfor gennemføres. Men dette tager så lang tid og vil kræve så betydelige investeringer, at der kan gå flere år, inden en tilstrækkelig, internationalt finansieret satsning kan realiseres. De hidtidige erfaringer med denne sag viser, at intet land alene kan eller vil påtage sig opgaven.

De nordiske landes regeringer bør gå sammen i et fælles projekt, der sigter mod en hurtig afhjælpning af de umiddelbart mest presserende sikkerhedsproblemer inden for en samlet ramme på 600 MDKK.

Beløbet svarer til 100 MDKK til hver af kernekraftenhederne i Sosnovy Bor og Ignalina. På basis af Det Internationale Atomenergi Agenturs allerede gennemførte sikkerhedsanalyser af værkerne og af det arbejde, der er gjort af de relevante sikkerhedsmyndigheder m.v. i de nordiske lande, kan der i samarbejde med myndighederne i Litauen og Rusland inden for den anførte ramme opstilles en prioriteret liste over de mest presserende tiltag. Gennemførelsen af disse vil for det første være det bedste reelle bidrag til at forbedre sikkerheden i regionen, og for det andet vil der blive skabt et bedre grundlag for at få truffet beslutning om de næste, mere omfattende tiltag.

De 4 enheder på Leningradværket (Sosnovy Bor) på hver 1000 MW blev taget i brug i årene 1973 til 1981. De 2 enheder i Litauen (Ignalina) på hver 1500 MW blev taget i brug i 1983 og 1987. Alle er af Tjernobyl-typen (RBMK-reaktorer). Udover disse er der på Kola-halvøen et kraftværk med 4 reaktorer af trykvandstypen (VVER), hver på 440 MW, ibrugtaget i årene 1973 til 1984. Som udgangspunkt er det skønnet mest påkrævet at gennemføre sikkerhedsforbedrende tiltag på Sosnovy Bor og Ignalina.

På denne baggrund foreslås at

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at snarest igangsætte et fælles projekt for umiddelbar afhjælpning af mest presserende sikkerhedsproblemer ved kernekraftværkerne i Sosnovy Bor og Ignalina inden for en samlet ramme på 600 MDKK.

Århus, den 10. november 1992

Poul Nielson (S)
Erkki Tuomioja (SDP)
Sten Andersson (s)
Per Olof Håkansson (s)
Kirsti Kolle Grøndahl (A)
Haakon Blankenborg (A)

Ekonomiska utskottets betänkande

över medlemsförslag om Nordels framtid

(Medlemsförslaget väckt av Poul Nielson samt Per Olof Håkansson m.fl., se s. 468)

1. Innledning

Presidiet har henvist medlemsforslag A 1021/e om "Nordels fremtid" til behandling i Økonomisk utvalg. Utvalget har behandlet forslaget på møte i Stockholm 28.-29. januar 1993, og har besluttet å avgi følgende betenkning.

2. Medlemsforslaget

Forslaget er reist av Poul Nielson (s) med tilslutning av sosialdemokratiske rådsmedlemmer fra Finland, Norge og Sverige. Det tar utgangspunkt i det forhold at samarbeidet mellom el-forsyningene i de fire nordiske land har utviklet seg til alle parters store tilfredshet siden Nordel ble opprettet i 1963. Det pekes i forslaget på at dette samarbeidet har utviklet seg temmelig uformelt og ubyråkratisk under Nordel-paraplyen og at det synes å ha blitt et smidig samspill mellom produksjonsformer og behovssituasjoner i de enkelte land.

I forslaget understrekes videre den positive virkning i økonomisk og miljømessig henseende som Nordel-samarbeidet har hatt.

Forslagsstillerene konstaterer så at man nå i de enkelte land og internasjonalt forventer at også el-forsyningen vil utvikle seg mer i retning av en konkurransemodell både nasjonalt og internasjonalt. Både i Norge og Sverige har man gjennomført strukturendringer i landenes el-systemer som søker en tilpasning til slike nye vilkår, og forslagsstillerene mener at man dermed vanskelig vil kunne fortsette det planleggingsorienterte samarbeidet som Nordel har muliggjort.

Forslagsstillerene fastslår at el-samarbeidet i Norden hittil ikke har vært politisk omdiskutert, men at den nye situasjonen som nå er i ferd med å oppstå gjør det ønskelig og påkrevet med en drøfting av landenes prioriteringer og synspunkter om mål og form for det fremtidige samarbeidet mellom el-sektorene i de nordiske land.

I forslaget pekes det videre på at en slik diskusjon om det nordiske el-samarbeidet også må ta hensyn til relasjonene til det europeiske el-markedet, og særlig landene i Østersjø-regionen.

På denne bakgrunn foreslåes det at Nordisk Råd rekommanderer de nordiske lands regjeringer

at inden udgangen af 1993 fremlægge et fælles studie af udviklingen i Nordel-samarbejdet, herunder af udviklingstendenserne i de kommende år. Studiet skal også indeholde regeringernes syn på mål og samarbejdsformer.

3. Remiss

Medlemsforslaget har blitt sendt til Nordel for uttalelse, og det har også blitt gitt mulighet for at Nordisk Ministerråds sekretariat kan innkomme med saksopplysninger.

Nordel har avgitt uttalelse med brev av 8. januar 1993, og Nordisk Ministerråds sekretariat henviser i sitt brev av 7. januar 1993 til melding om en annen av Rådets rekommandasjoner, *rek. 21/1991/e* om nordisk el-høyspenningsnett som "common carrier".

Nordel instemmer i forslagsstillerenes synspunkt om at det hittidige samarbeidet har gitt betydelige økonomiske og miljømessige gevinster. Det redegjøres i remissvaret videre for den evaluering man har gjort over det siste året og som ble fremlagt på en konferanse i Stockholm i april 1992. Som et første oppfølgingsskritt har man nå tatt med de nye nettselskapene i Finland, Norge og Sverige som medlemmer i Nordel-samarbeidet. Sammenhørende med dette er man i gang med å endre Nordels organisasjon, arbeidsformer og statutter for å tilpasse seg de endrede nasjonale forutsetninger. Dette arbeidet skal være klart til 10. februar 1993.

Nordel er også engasjert i arbeidet for å tilpasse seg de direktiver som innen EF hittil er vedtatt på el-sektoren, men organisasjonen konstaterer i den sammenheng at utviklingen mot et friere europeisk el-marked er svært usikre og at forandringene iallfall går langsommere enn hva EF-kommisjonen selv har lagt opp til.

Av remissvaret fremgår ellers at Nordel mener å ha viktige oppgaver for seg også i fremtiden. Ikke minst den tekniske sammenkoblingen av de nordiske overføringsnettene, og den nordiske samarbeidserfaringen, og språklig fellesskap gjør det motivert med en fortsettelse av Nordel-samarbeidet, som i følge Nordel selv kan gå lengre enn hva som kan oppnås innen EF.

Nordel peker i sitt svar også på at man med bibehold av sin uavhengige og ubyråkratiske stilling gjerne vil samarbeide med politiske organer i Norden, og at man har et regelmessig kontaktmønster med Nordisk Ministerråd for verdifull informasjonsutveksling og diskusjon.

Som en konklusjon finner Nordel derfor at, med den omforming av organisasjonen som man er i ferd med å foreta, intensjonen i medlemsforslaget i det vesentlig er i ferd med å bli oppfylt.

Nordel åpner forøvrig i sitt remissvar for å redegjøre nærmere for sine synspunkter direkte i et møte i Økonomisk utvalg dersom utvalget finner det formålstjenlig.

I følge de opplysninger som Nordisk Ministerråds sekretariat har gitt til forslaget, er det i gang en løpende og mangesidig vurdering av det nordiske el-samarbeidet i ministerrådets regi. Det vises til at energiministrene har igangsatt utredninger for en effektivisering av det nordiske kraftmarkedet og at man vil se dette i sammenheng med det europeiske arbeidet for en effektivisering av kraftomsetningen innen EF/EØS.

4. Utvalgets synspunkter

Utvalget har som bakgrunn for sin drøfting av dette medlemsforslaget hatt både de synspunkter som er innhentet spesielt til selve medlemsforslaget, synspunkter som er kommet fram ved behandlingen av andre medlemsforslag innen samme sektor ved de seneste to til tre sesjoner i Rådet, og synspunkter som er kommet utvalget til kunnskap ved møter med Nordisk Ministerråd (energiministrene) i forbindelse med 41. sesjon, og på det møte utvalget hadde med Elsam sommeren 1992.

Utvalget konstaterer at det synes å råde full enighet om at Nordel har vært et svært hensiktsmessig samarbeidsorgan for el-nettverkene i de fire berørte landene under de forhold man har hatt siden opprettelsen i 1963. Det er også en allminnelig oppfatning at Nordel- samarbeidet har fungert på en smidig og i positiv forstand ubyråkratisk og rimelig måte. På grunn av sin tekniske natur har samarbeidet muliggjort en viss grad av økonomisk og miljømessig hensiktsmessig planlegging på nordisk basis når det gjelder produksjon og etterspørsel etter elektrisk energi.

Utvalget noterer at det også er en samstemt oppfatning at man i alle landene i Norden liksom i landene innen EF ser en tendens til deregulering og mer konkurransebetoning innen el-markedet. Dette vil påvirke rammebetingelsene for etterspørsel, produksjon og distribusjon av elektrisk energi. Det kan være ulike vurderinger av hvor raske og hvor gjennomgripende disse endringer kan bli både europeisk og nordisk. Med en slik situasjon hvor mye av rammebetingelsene er under omforming er det viktig med en løpende politisk vurdering av utviklingen.

Utvalget mener at de endringer som måtte komme kan være både positive og negative når det gjelder en bærekraftig utvikling av våre samlede energiressurser. Av den grunn er det av stor viktighet at man nøye forsøker å kartlegge hva man ønsker å forandre i de nåværende el-systemer, og hva man ønsker å bevare for å sikre en optimal utnyttelse av ressursene. I denne vurderingen må man både se til de økonomiske og tekniske hensyn ved etterspørsel og produksjon av elektrisk energi, og de miljømessige konsekvenser av de forskjellige energiformer og deres utnyttelse. Videre må disse spørsmål ikke bare sees i lokalt eller nasjonalt perspektiv, men også i en videre nordisk og regional sammenheng.

Utvalget er av den oppfatning at Nordel har vært et hensiktsmessig samarbeidsforum på nordisk plan innen el-sektoren, og det verdifulle i

dette samarbeidet bør videreføres også under de nye rammebetingelser for energimarkedet. Denne avveiningen mener utvalget Ministerrådet bør utføre så raskt som mulig og presentere sine synspunkter for Nordisk Råd før definitive beslutninger om Nordel treffes.

5. Utvalgets innstilling

Økonomisk utvalg vil med henvisning til ovenstående støtte den foreslåtte rekommandasjon i medlemsforslag A 1021/e:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske lands regjeringer

innen utgangen av 1993 *å* fremlegge en felles studie av utviklingen i Nordel-samarbeidet, herunder utviklingstendensene i de kommende år. Studien skal også inneholde regjeringenes syn på mål og samarbeidsformer for det nordiske el-samarbeidet.

Stockholm, 28. januar 1993

Filip Fridolfsson (m)
Hans Gustafsson (s)
Carl I. Hagen (FrP)
Filt Jensen (V)
Håkan Nordman (SFP)
Erkki Tuomioja (SDP)
Thor-Eirik Gulbrandsen (A) Nestformann
Pekka Haavisto (Vihr.)
Hjörleifur Guttormsson (Ab)
Poul Nielson (S)
Anders Talleraas (H)

A 1021/e

Medlemsforslag

om Nordels fremtid

(Stillet af Poul Nielson samt Per Olof Håkansson, Erkki Tuomioja, Kirsti Kolle Grøndahl, Sten Andersson, Mats Nyby og Haakon Blankenborg)

Siden Nordels oprettelse i 1963 har samarbejdet mellem elforsyningerne i de nordiske lande udviklet sig til alle parters store tilfredshed. Det uformelle og ubureaukratiske samarbejde har muliggjort udnyttelsen af fordelene i samspillet mellem de forskellige produktionsformer og behovssituationer i de enkelte lande med betydelige økonomiske og miljømæssige gevinster til følge. I en situation præget af en forventning om en udvikling i retning af et mere konkurrencepræget og mere internationaliseret marked for elforsyningen, og hvor der allerede i f.eks. Norge og Sverige er gennemført dybtgående strukturændringer med henblik på en tilpasning til sådanne vilkår, er der tale om, at de hidtidige, samarbejdsprægede og mere planlægningsorienterede arbejdsformer i Nordel vanskeligere og vanskeligere vil kunne fortsætte. Dette fremstod som en klar konstatering på Nordel-konferencen i Stockholm 7. april 1992.

Samarbejdet i Nordel har hidtil ikke været gjort til genstand for megen politisk diskussion. Der har været tale om en aktivitet, alle har set som et godt udtryk for nordisk samarbejde. I det vadested, hvor vi nu befinder os, er det derimod påkrævet, at landenes prioriteringer og synspunkter vedrørende målsætningen og formen for det fremtidige samarbejde mellem elsektorerne i de nordiske lande klargøres forud for den videre diskussion om Nordels fremtid. Det vill i denne forbindelse være naturligt, at også relationerne til det europæiske elmarked, herunder især landene i Østersøregionen, indgår i sammenhængen.

Med henblik på at sikre at regeringerne i de nordiske lande eksplicit og i fællesskab forholder sig til denne situation, foreslås at

Nordisk Råd rekommanderer de nordiska landes regeringer

at inden udgangen af 1993 fremlægge et fælles studie af udviklingen i Nordel-samarbejdet, herunder af udviklingstendenserne i de kommende år. Studiet skal også indeholde regeringernes syn på mål og samarbejdsformer.

Århus, den 10. november 1992

Poul Nielson (S)
Erkki Tuomioja (SDP)
Sten Andersson (s)
Haakon Blankenborg (A)
Per Olof Håkansson (s)
Kirsti Kolle Grøndahl (A)
Mats Nyby (SDP)

Medlemsförslag

om en aktion Nordliv åren 1995-1997 (1994 förberedelseår) för fördjupad kännedom om nordisk historia och nordiskt samhällsliv

(Väckt av Anneli Jäätteenmäki samt Maria Kaisa Aula, Dorte Bennedsen, Hugo Bergdahl, May Flodin, Pekka Haavisto, J.K. Hansen, Tora Aasland Houg, Sinikka Hurskainen, Thea Knutzen, Markku Laukkanen, Paavo Lipponen, Anna-Kaarina Louvo, Eeva-Liisa Moilanen, Outi Ojala, Otto Steenholdt och Eeva Turunen)

(Kulturutskottets betänkande över medlemsförslaget, se sak A 1018/k, s. 431)

Under de senaste åren har man kunnat skönja tydliga tecken på en uppluckring av den nordiska gemenskapen främst som en följd av den tilltagande europeiska integrationen. Förhållandet till Europa har blivit en sak för sig och den nordiska dimensionen hamnar lätt i kläm.

I läroplanerna har det nordiska stoffet svårt att göra sig gällande. Kulturutbytet belastas av bristande resurser och trycket från de stora kulturerna. Kännedomen om Norden både som helhet och till enskilda delar uppvisar stora luckor bland Nordens befolkning. I det långa loppet kan detta inte undgå att få förödande effekter på den nordiska samhörighetskänslan, vilket oroar alla dem som "i folkligheten" ser den orubbliga basen för ett fortsatt nordiskt samarbete.

Parallellt med den nordiska strukturens yttre försvagning försiggår satsningar för att förhindra en avtagande nordisk samhörighetskänsla. På det politiska planet förväntas statsministrarna i högre grad än tidigare ägna sig åt nordiska frågor och en av statsministrarna tillsatt arbetsgrupp har dragit upp riktlinjer för en effektivering av samarbetets organisation och frågornas behandling. Allt flera blickar riktas mot sektorer som i europeiska sammanhang inte kan betecknas som "tunga", men som för de enskilda nordborna företräder "mjuka" värden med en starkt trivselfrämjande effekt: kultur- och språkgemenskap, demokratiuppfattningen, individualismen, "friheterna", livsstilen". Oberoende av vilka lösningar de enskilda länderna väljer i förhållande till ett mera integrerat Europa, ligger avgörandet inom dessa sektorer i egna händer. Vad som krävs är målmedvetna åtgärder för att på ett intresseväckande sätt lyfta fram den folkliga basen för den nordiska samhörigheten.

Nordens historia och samhällslivets gradvisa utveckling från hedenhös till våra dagar utgör det sammanbindande elementet i nordbornas umgänge, om det så är fråga om vetenskap, konst, kultur, idrott, turism, vänortskontakter eller intresse- och systerorganisationsaktiviteter. Många tecken tyder på ett starkt ökat intresse för historiska fenomen, vilket framkommit i fråga om t.ex. bokutgivning och utställningar. Sökandet efter "rötter" fångar allt flera enskilda och samfund.

De goda förutsättningarna för en aktion för fördjupad kännedom om och ökat intresse för nordisk historia och nordiskt samhällsliv ligger i öppen dag. En ordentlig satsning på de genuina nordiska samarbetsområdena med plats för kampanj- och evenemangbetonade inslag skulle ha en välgörande effekt på den nordiska samhörighetskänslan både inåt och utåt och därvid även tjäna vidare syften. Särskild uppmärksamhet skulle fästas vid Kalmarunionens 600-årsjubileum som infaller 1997 och ger möjligheter till perspektiv på nordiska enhetssträvanden genom århundradena.

Inom Föreningarna Nordens Förbund har diskussioner förts om åtgärder för att motverka "historielösheten" mot bakgrunden av att föreningarna Nordens historiska facknämnder sedan sin tillkomst på 1920-talet genom publikationer, seminarier och läromedelsgranskning har bevakat det nordiska historie- och samhällskunskapsstoffets ställning i läroplanerna. Man har därvid kommit till att det erfordras populariserande insatser i form av en av de högsta nordiska beslutande organen sanktionerad aktion under en period på minst tre år.

Nordiska ministerrådets handlingsprogram NordMÅL (språkligt samarbete i Norden) har i viss mån utgjort en inspirationskälla. I ännu högre grad kan det samma sägas om det av Föreningarna Norden på uppdrag av Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet genomförda Nordiska miljö- och biologiåret 1990-91, inte minst på grund av denna utåtriktade kampanjs mediavänliga effekter. Det gäller att omsätta de erfarenheter som vunnits i dessa operationer i praktisk verksamhet på historiens och samhällskunskapens område. Det övergripande målet bör vara både en stärkning av det nordiska samarbetet inom disciplinerna historia och samhällskunskap och av intresset för historiska och samhälleliga skeenden i de nordiska länderna bland den stora allmänheten. Med ökade kunskaper om sin egen och grannländernas historia som grund har människorna i Norden även bättre möjligheter att ta ställning till framtidens ödesfrågor.

Enligt den skiss till uppläggning av aktionen som föreligger skulle den ha två huvudsakliga beståndsdelar:

a) stärkning av det nordiska samarbetet inom disciplinerna historia och samhällskunskap

b) stärkning av nordbornas intresse för historiska och samhälleliga skeenden i de nordiska länderna.

Det förstnämnda delområdet innefattar lärarnas grund- och fortbildning, läroplaner, forsknings- och utvecklingsarbete, utväxling och läromedel.

Med stärkning av nordbornas intresse för historiska och samhälleliga skeenden avses en rad områden som är väl ägnade att presentera den nordiska "livsstilen": kultur-, konst- och museiverksamhet, ungdoms- och idrottsarrangemang, turismen, vänortssamarbetet, systerorganisationsaktiviteter.

En hel del sker redan nu på det nordiska planet inom de uppräknade sektorerna, men effekten vore klart större och genomslagskraften mera kännbar om enskilda aktiviteter skulle ingå i en målmedveten helhet. En treårig aktion åren 1995-97 med år 1994 som ett förberedelseår skulle utgöra ett omedelbart svar på statsministrarnas deklaration om att stärka det nordiska samarbetet på områden av genuint nordiskt intresse. Aktionen skulle bidra till att få fram en bild av hur det förhåller sig med historiemedvetenheten i Norden och medverka till skapandet av en strategi med sikte på åtgärder som stärker den nordiska identiteten. Detta är önskvärt med tanke på Nordens förhållande till omvärlden.

Med hänvisning till det ovan sagda hemställer vi att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att vidta åtgärder för genomförandet av en aktion Nordliv åren 1995-97 med år 1994 som ett förberedelseår i syfte att fördjupa kännedomen om nordisk historia och nordiskt samhällsliv och att väcka intresse för nordisk livsstil under forna tider, i dag och i framtiden.

Helsingfors, Köpenhamn, Nuuk, Mariehamn och Oslo den 13 november 1992

Anneli Jäätteenmäki (Kesk.)
Dorte Bennedsen (S)
May Flodin (FS)
J.K. Hansen (S)
Sinikka Hurskainen (SDP)
Markku Laukkanen (Kesk.)
Anna-Kaarina Louvo (Kok.)
Outi Ojala (Vas.)
Eeva Turunen (Kok.)
Maria Kaisa Aula (Kesk.)
Hugo Bergdahl (fp)
Pekka Haavisto (Vihr.)
Tora Aasland Houg (SV)
Thea Knutzen (H)
Paavo Lipponen (SDP)
Eeva-Liisa Moilanen (SKL)
Otto Steenholdt (At)

BILAGA

Nordliv, Forntid - nutid - framtid

En aktion om nordiskt samhälle och nordisk livsstil åren 1995-97 (1994 förberedelseår) med sikte på fördjupad kännedom om nordisk historia och nordiskt samhällsliv

1. Bakgrund

De nordiska statsministrarnas deklaration från mötet på Bornholm i augusti 1992 efterlyser nordiska insatser speciellt på områden av genuint nordiskt intresse.

Nordens historia och samhällslivets gradvisa utveckling från hedenhös till våra dagar utgör det sammanbindande elementet i nordbornas umgänge, om det så är fråga om vetenskap, konst, kultur, idrott, turism, vänortskontakter eller intresse- och systerorganisationsaktiviteter. Många tecken tyder på ett starkt ökat intresse för historiska fenomen, vilket framkommit i fråga om t.ex. bokutgivning och utställningar. Sökandet efter "rötter" fångar allt flera enskilda och samfund.

De goda förutsättningarna för en aktion för fördjupad kännedom om och ökat intresse för nordisk historia och nordiskt samhällsliv ligger i öppen dag. En ordentlig satsning på de genuina nordiska samarbetsområdena med plats för kampanj- och evenemangbetonade inslag skulle ha en välgörande effekt på den nordiska samhörighetskänslan både inåt och utåt och därvid även tjäna vidare syften. Särskild uppmärksamhet skulle fästas vid Kalmarunionens 600-årsjubileum som infaller 1997 och som ger möjligheter till perspektiv på nordiska enhetssträvanden genom århundradena.

Mot bakgrunden av speciellt erfarenheterna från det av Föreningarna Nordens Förbund adminstrerade Nordiska miljö- och biologiåret 1990-91 samt i viss mån från NMR-programmet NordMÅL (språkligt samarbete i Norden) har inom FNF laserats idén om en av de högsta nordiska organen sanktionerad aktion Nordliv under åren 1995-97 med år 1994 som ett förberedelseår. Aktionen skulle ta sikte på både en stärkning av det nordiska samarbetet inom disciplinerna historia och samhällskunskap och av intresset för historiska och samhälleliga skeenden i de nordiska länderna bland den stora allmänheten. Den bärande tanken har varit att människorna i Norden med ökade kunskaper om den egna landets och grannländernas historia som grund har bättre möjligheter att ta ställning till framtidens ödesfrågor.

Det behövs målmedvetna åtgärder för att på ett intresseväckande sätt lyfta fram den folkliga basen för den nordiska samhörigheten.

2. Aktionens huvudsakliga beståndsdelar

I stort sett skulle aktionen sönderfalla i två beståndsdelar:

a) stärkning av det nordiska samarbetet inom disciplinerna historia och samhällskunskap

b) stärkning av nordbornas intresse för historiska och samhälleliga skeenden i de nordiska länderna

En fruktbar växelverkan mellan de två huvudkomponenterna eftersträvas.

3. Stärkning av det nordiska samarbetet inom disciplinerna historia och samhällskunskap

Beträffande denna punkt är syftet till vissa delar identiskt med de "grundpelare" som omtalas i Nordmålprogrammet, som med avseende på arbetet i skolan tar sikte på

- lärarnas grund- och fortbildning
- läroplanerna
- forsknings- och utvecklingsarbete
- utväxling
- läromedel

Genomförandet av aktionen kräver en stärkning av Nordiska ministerrådets handläggning av historia- och samhällskunskapssektorn och en allmän upprioritering av hithörande frågor.

För att väcka intresse bland forskare och lärare är det önskvärt att ifrågavarande lärarorganisationer från början involveras i projektet och får avgörande möjligheter att påverka utformningen. Speciellt när det gäller den obligatoriska skolan är föreningarna Norden samt Nordiska språksekretariatet och Nordiska språk- och informationscentret lämpliga samarbetspartners.

Inom vart och ett av de ovan uppräknade fem huvudområdena utarbetas konkreta projektplaner nationellt och internordiskt. I genomförandet utnyttjas så långt det är möjligt förefintliga organisationer och institutioner. Ansvariga organ för de olika projekten utpekas och verkställandet sker efter Nordiska ministerrådets godkännande.

Beträffande de fem huvudpunkterna kan följande allmänna principer anges:

Lärarnas grund- och fortbildning. Bevakning av behandlingen av det "nordiska stoffet" både i fråga om länderna för sig och tillsammans i de nationella utbildningsprogrammen. Minst en samnordisk fortbildningskurs årligen för lärarutbildare och didaktiker. Likaså nordiska historielärarmöten årligen kring intresseväckande ämnen. Här ligger basen klar: Föreningarna Norden har under en lång följd av år, ofta i samarbete med historielärarföreningarna, arrangerat dylika möten, senast 1989 i Finland, men de

har sedan upphört av ekonomiska orsaker. Ett återupprättande av denna uppskattade mötesserie är på sin plats.

Läroplaner. Den revidering av läroplanerna som pågår överallt i Norden med en decentralisering som övergripande mål ställer stora krav på bevakningen av det nordiska stoffet både kvalitativt och kvantitativt. En samnordisk arbetsgrupp bör ta sig an denna uppgift. Kommunernas allt mer framskjutna roll i fråga om läroplanerna och deras förverkligande förtjänar uppmärksammas. De kommunala skolledarnas nordiska engagemang bör uppmuntras genom regelbundet återkommande konferenser. Under de fem kampanjåren förutsätts att minst två skolledarkonferenser kring läroplansfrågor arrangeras, varvid den första blir en kartläggning av problem och den andra bör resultera i ett åtgärdsprogram.

Forsknings- och utvecklingsarbete. Högskolornas samarbete och stipendiatverksamhet inom disciplinerna historia och samhällskunskap uppmuntras främst med tanke på doktorander och forskare. Erfarenheterna av Nordplus-systemet genomgås. Gemensamma träffar för nordiska historiestuderande arrangeras. Studenternas egna fackorganisationer förutsätts intensifiera sitt samarbete. Minst en stor gemensam historiestuderandesamling förutsätts försiggå under perioden. En tänkbar samarbetspartner är Föreningarna Nordens ungdomsorgan. Den långt utbyggda vuxenundervisningen och de traditionsrika folkhögskolorna är typiska för Norden. Inom detta fält bör Nordenvänliga studieprogram byggas upp. På nordisk nivå förefaller Nordens folkliga akademi att vara en lämplig koordinator av denna verksamhet.

Utväxling. Det traditionella lärarutbytet i Föreningarna Nordens regi i form av "gästlärare" eller renodlad stipendiatverksamhet haltar av ekonomiska orsaker. En upprustning av stipendiatutbytet borde åstadkommas åtminstone på två plan:

a) stipendiater på riksnivå. Vistelse i ett annat nordiskt land under minst två veckor för studier på olika specialområden.

b) stipendiatutbyte mellan vänorter.

Läromedel. Läromedelscentralerna i Norden förfogar över undervisningsmaterial om de nordiska länderna, Nordiska ministerrådet, Nordiska rådet, Nordiska språksekretariatet, Nordiska språk- och informationscentret samt Föreningarna Norden har även framställt läromedel kring olika ämnen och för olika stadier. För kampanjen vore det dock skäl att överväga framställandet av ett skräddarsytt material med ett så samnordiskt perspektiv som möjligt, exempelvis om nordiska enhetssträvanden och samarbetsprojekt genom tiderna. En lämplig producent vore Nordiska rådets och Nordiska ministerrådets informationsavdelningar. En kontinuerlig granskningsoch rådgivningsverksamhet i fråga om läroböcker i den obligatoriska skolan förtjänar införas i enlighet med den detaljerade plan som Föreningarna Nordens Förbund hösten 1991 inlämnade till Nordiska ministerrådet. Ett aktuellt hjälpmedel i undervisningen i Nordens historia är den av Föreningarna Norden år 1992 utgivna skriften "Att studera Nordens historia" samt de småskrifter som planeras i anslutning därtill. En viktig ingrediens i

läromedlen är material som produceras i anslutning till "Sverigebilden", "Danmarksbilden" etc.

4. Stärkning av nordbornas intresse för historiska och samhälleliga skeenden i de nordiska länderna

Om NordMÅL-programmet kan sägas utgöra en viss inspirationskälla till det som hittills anförts om den "interna upprustningen" är det erfarenheterna av Nordiska miljö- och biologiåret och andra liknande temaaktioner som förtjänar att tas till vara i den utåtriktade verksamheten med sikte på den stora allmänheten. För denna del av aktionen har Föreningarna Norden särskilda förutsättningar att bära ansvaret.

Det är inom denna vida sektor svårare att lika koncist som inom de rent fackliga samarbetsområdena peka på konkreta uppgifter och evenemang, emedan dessa är beroende av olika tyngdpunkter i de olika länderna, varierande lokala behov och förekomsten av redan inkörda historiskt förankrade händelser som med fördel kan ges en mera nordisk dimension. Det är dock att rekommendera att årligen utforma samnordiska övergripande teman för att ge programmet den önskade målmedvetenheten. Erfarenheterna från miljö- och biologiåret ger vid handen att det inte kommer att råda någon brist på intresseväckande uppslag.

Självklara delområden med utomordentliga förutsättningar att väcka intresse för nordisk historia, nordiskt samhällsliv och "nordisk livsstil" är följande:

- kultur, konst och museiverksamhet
- ungdoms- och idrottsarrangemang
- turismen
- vänortssamarbetet
- systerorganisationsaktiviteter

Alla dessa delområden har den fördelen att de förfogar över en utbyggd organisation i alla nordiska länder och att även det nordiska samarbetet har tillfredsställande kanaler. Inom vart och ett av dessa delområden utformas nordiska program med särskild inriktning på det som historiskt och samhälleligt förenar oss i Norden.

Här kan endast anges några exempel på lämpliga aktiviteter:

Kultur-, konst- och museiverksamhet. Historiska romaner och annan historisk litteratur presenteras smakfullt i boklådor och bibliotek, författarturnéer, på teatrarna uppförs pjäser av nordiskt historiskt intresse, utbyte av utställningar, speciella satsningar i de ledande historiska museerna etc. Den omfattande festivalverksamheten under somrarna, speciellt arrangemang med historisk framtoning - vikingaspel etc. utnyttjas speciellt i kampanjen. Den historiska utvecklingen inom foto, film, danskonst och andra konstarter presenteras.

Ungdoms- och idrottsarrangemang. På det högsta politiska planet har de nordiska politiska ungdomsorganisationerna sedan länge Ungdomens

Nordiska Råd som gemensam plattform för nordiska ungdomspolitiska frågor, vartill kommer ett fungerande systerorganisationssamarbete åtminstone på central nivå. Det kan ha sitt intresse att analysera förekomsten av ungdomspolitiska frågor på Nordiska rådets agenda och lösningen av dessa genom tiderna på en stor nordisk ungdomspolitisk konferens. Ett annat bärande inslag skulle bli det brett upplagda seminarium för historiestuderande som tidigare omtalats. Den opolitiska och kulturella ungdomsrörselsen vore betjänt av en analys av sina verksamhetsformer och nordiska impulser från sekelskiftet till våra dagar. Viktigast är dock utåtriktade arrangemang med nordisk inriktning: spelmansstämmor, folkdans, idrottsevenemang (ett slag för glima, varpa, boboll etc!)

Turismen. Inom turismen utnyttjas gärna historiska händelser som dragplåster om det så gäller mera stillastående verksamhet som museiutställningar, gamla byggnader och minnesmärken eller rörliga aktiviteter av typen Armfeltmarschen i Jämtland/Trøndelag. Dylik verksamhet förtjänar uppmuntras under kampanjen. Kommunerna bör gå in för informativa utställningar med upplysningar om historiska fakta och samhällets gradvisa tillväxt. Språkaspekten är viktig; materialet bör föreligga även på svenska i Finland och på finska i det övriga Norden.

Vänortssamarbetet. Det nordiska vänortssamarbetet, som startade år 1939 med förbindelsen Thisted - Uddevalla, omfattar i dag över 900 kommuner i Norden. Här har vi ett ypperligt nätverk för genomförandet av flera av de föreslagna aktiviteterna på lokal nivå: utbyte av historielärare, utställningar etc. Särskilt viktigt vore att få med lokalhistoriker, hembygdsvårdare samt traditionsbärare i allmänhet, såsom folkkulturentusiaster, museifolk m.m. Inom vänortssamarbetet lämpar sig både allnordiska och bilaterala aktiviteter.

Systerorganisationssamarbetet. Det nyvaknade intresset för historiska skeenden bör komma till synes även i det rikhaltiga systerorganisationssamarbetet i Norden. De flesta organsisationer av betydelse har utgivit historiker om sina 50, 75 osv. år där de nordiska kontakterna i regel omtalas åtminstone i förbigående. Nu vore det skäl att mera ingående penetrera vad som nåtts genom nordiskt samarbete, hur detta har gått till och vilka lärdomar som kan inhämtas med tanke på framtiden. De nordiska förbindelsernas betydelse förtjänar att i ännu högre grad föras ut till medlemmarna, som bör få tillfälle att personligen på bred bas delta i systerorganisationsarrangemang även på vänortsbas. Organisations-Norden förutsätts se över sina samarbetsprogram och slå fast sitt handlingsmönster med vunna erfarenheter som bas.

5. Årliga temablock

Det förtjänar övervägas om det är skäl att varje år eller halvår får ett särskilt tema, exempelvis utrikes-, försvars- och säkerhetspolitik, demokrati och parlamentarism, social välfärd, förhållandet till det övriga Europa, nordiska enhetssträvanden genom tiderna, "från Kalmarunionen till Nordiska rådet", folkgrupper och flyttningsrörelser inom Norden samt, varför

inte, allemansrättens uppkomst och utveckling genom tiderna, eftersom nordbornas naturnärhet är ett utmärkande drag sett med utomnordiska ögon.

6. Organisation

Huvudansvaret för genomförandet av den här skisserade aktionen skulle handhas av Föreningarna Nordens Förbund, som genom sitt presidium och sekretariat i Oslo skulle ha det övergripande och finansiella ansvaret. Det är i övrigt skäl att hålla organisationen så liten och smidig som möjligt och i stället satsa på att involvera redan existerande institutioner och projektgrupper i aktionen. Tyngdpunkten ligger på det nationella arbetet, inte minst på basen av erfarenheter från Nordiska miljö- och biologiårets till en början omotiverade centraliserade organisation som övergavs till förmån för en välfungerande nationell ansvarsspridning.

En tänkbar nordisk organisationsmodell för Nordliv är följande:

a) Nordisk huvudkommitté

Tänkbar sammansättning: Nordiska ministerrådet i sammansättningen kultur- och undervisningsministrarna, medlemmarna av Föreningarna Nordens Förbunds presidium, en representant för Nordiska rådets presidium och/eller kulturutskott, en gemensam representant för historielärarföreningarna i Norden. Därtill kommer tjänstemannarepresentanter från ministerrådets sekretariat och Föreningarna Norden i den utsträckning som anses nödvändig samt vid behov särskilt tillkallade experter och/eller observatörer. Ett möte årligen på så sätt att frågor i anslutning till handlingsplanen behandlas i samband med ett ministerrådsmöte, som även eljest skulle hållas. Ordförande: den minister som även normalt fungerar som ordförande i ifrågavarande ministerråd, alternativt en "utifrån" kommande person med högt anseende.

b) Nordisk operativ kommitté

Tänkbar sammansättning: De nationella kommittéernas ordförande, Föreningarna Nordens direktörskollegium, de nationella projektsekreterarna samt en representant för Nordiska historielärarkommittén och en representant för ministerrådssekretariatet. I sin fullständiga sammansättning möts den operativa kommittén en gång om året, därtill kan projektsekreterarna hålla egna arbetsmöten. Den operativa kommittén utarbetar konkreta program och ekonomiska riktlinjer, som slås fast av FNF:s presidium och av detta läggs fram för den nordiska huvudkommittén för slutlig fastställelse. De ekonomiska ramarna bör vara så flexibla som möjligt och medföra möjlighet för operativa revideringar av programmet, om detta under arbetets förlopp visar sig nödvändigt. Ordförande: FNF:s generalsekreterare.

c) Nordiska historelärarkommittén

Ett erforderligt antal möten under perioden, högst ett årligen, gärna förlagda till de seminarier som förutsätts arrangeras. Rådgivande organ betr. stärkning av det nordiska samarbetet inom disciplinerna historia och samhällskunskap (punkt 3 ovan). Ordförande: ordföranden i den koordinerande historielärarföreningen.

En tänkbar nationell organisationsmodell är följande:

a) Generalförsamlingen

Ett allmänt möte hålls landsvis minst en gång om året. Till mötet kallas representanter för alla de organisationer, institutioner och projektgrupper som kan förväntas bidra med både egna och allmännyttiga inslag under kampanjen: historielärarföreningen, ifrågavarande ministerium, den högsta nationella skolmyndigheten (historieundervisningen), museimyndigheter, föreningar för hembygdsvård och lokalhistoria, kommunala centralorganisationer, turistmyndigheter, studentorganisationer (historia och samhällskunskap), ungdoms- och idrottsorganisationer etc. På dessa allmänna möten ges tips och idéer om lämpliga programinslag, inrapporteras vidtagna förberedelser och framläggs önskemål både "uppåt" och "nedåt". Ordförande: ordföranden i resp. riksförening Norden.

b) Nationell operativ kommitté

Ett arbetsutskott bestående av 6-10 personer med ungefär lika stor representation för den interna och externa sektorn. Utarbetar konkreta program och riktlinjer enligt direktiv av föreningarna Nordens styrelser. Uppskattningsvis 4-8 möten årligen. Den nationella operativa kommittén bör ha vidsträckta fullmakter i utarbetandet av konkreta program och de ekonomiska ramarna bör helst ha historisk/samhällsvetenskaplig förankring och skall vara redo att delta i de nordiska operativa kommittémötena.

c) Kontaktgrupp Föreningen Norden - historielärarna

Den för aktionen viktiga fortlöpande kontakten mellan riksföreningarna Norden och historielärarföreningarna i resp. land kan dels lösas inom ramen för den nationella operativa kommittén, men kan även få formen av ett särskilt kontaktorgan av nämndkaraktär. Varje land väljer den ändamålsenligaste lösningen. Ordföranden/kontaktpersonen deltar i de nordiska historielärarkommittémötena.

7. Sekretariat

Nationella projektsekreterare anställs i varje land med anknytning till Föreningarna Nordens kontor. Åtminstone i de fyra stora länderna är det fråga om heltidsanställningar. En av de nationella projektsekreterarna fungerar

som koordinerande sekreterare med nära kontakter till Föreningarna Nordens Förbunds generalsekreterare. Projektsekreterarna förbereder de nationella mötena och verkar som koordinerande verksamhetsledare i varje land med sikte på att i största möjliga mån delegera uppgifter till särskilda projektgrupper och för uppgifterna lämpliga institutioner. Därutöver vore det värdefullt om historielärarföreningarna kunde hålla sig med åtminstone projektsekreterare på deltid, av vilka en skulle ha en viss koordinerande funktion.

8. Ekonomi

Utkast till kostnadskalkyl för aktionen Nordliv

a) Budget för år 1995
Administration

Projektsekreterarnas löner (4 på heltid, 2-3 på deltid)	800.000,-	
Administrationsbidrag åt historielärarföreningarna	200.000,-	
Kontorshyra, telefon, porto, kopiering etc. (sprids ut på länderna)	200.000,-	
Nordiska möteskostnader (Nordiska operativa kommittén, Nordiska historikerkommittén, projektsekreterarna)	200.000,.	
Nationella möteskostnader	100.000,-	
Allmänt informationsmaterial	100.000,-	
		1.600.000,-

Stärkning av nordiskt samarbete inom disciplinerna historia och samhällskunskap

Nordiska fortbildningskurser för lärarutbildare, historieläraresminarier, studentmöten etc.	1100.000,-	
Läroboksgranskning och stipendiatverksamhet	300.000,-	
Utväxlings- och stipendiatverksamhet	300.000,-	
Utvecklandet av läroplaner, aktiviteter på det lokala planet (kommunala skolmyndigheter) etc.	300.000,-	
		2.000.000,-

Stärkning av nordbornas intresse för historiska och samhälleliga skeenden i form av stöd åt utåtriktade arrangemang såsom historiska jubileer, utställningar etc.

Kultur-, konst- och museiverksamhet	600.000,-	
Ungdoms- och idrottsarrangemang	600.000,-	
Turism	600.000,-	
Vänortssamarbete	600.000,-	
Systerorganisationsaktiviteter	600.000,-	
Informationsmaterial (evenemangskalendrar, broschyrer etc.)	600.000,-	
		3.600.000,-
	Totalt	**7.200.000,- DKK**

b) Planeringsbidrag för år 1994

Administration och mötesverksamhet	1.000.000,-	
Informationsmaterial (affischer, bakgrundspresentationer etc.)	1.000.000,-	
		2.000.000,-

c) Totalbudget 1994-1997

Planeringsbidrag år 1994	2.000.000,-
Budget år 1995	7.200.000,-
Budget år 1996	7.200.000,-
Budget år 1997	7.200.000,-
	23.600.000,- DKK

Tanken är att finansieringen skall äga rum genom Nordiska ministerrådets budget. På nationell nivå tillkommer möjligheten till anslag genom ministerier o.a. finansiärer för olika delprojekt. Speciellt redan existerande nationella anslag för stärkandet av "Danmarksbilden", "Sverigebilden" etc. har stark relevans i denna aktion.

9. Slutord

Denna aktionsplan är inte på något sätt absolut, utan närmast ett idéutkast. Erfarenheterna från Nordiska miljö- och biologiåret tyder på att en grundstomme av här skisserat slag räcker till som utgångspunkt. Under arbetets gång kommer det inte att råda någon brist på olika uppslag. Huvudsaken är att vi i Norden nu aktivt satsar på synliga och optimistiska aktiviteter på områden som ligger den vanliga människan nära.

Helsingfors den 19 oktober 1992

Enligt uppdrag

Gustav af Hällström
Föreningarna Nordens Förbund

Socialutskottets betänkande

över medlemsförslag om nordisk medverkan till stärkande av samarbete kring sociala frågor inom ECE

(Medlemsförslaget väckt av Lena Öhrsvik samt Lahja Exner, J.K. Hansen m.fl., se s. 485)

Till socialutskottet har överlämnats medlemsförslag A 1024/s om nordisk medverkan till stärkande av samarbete kring sociala frågor inom ECE. Utskottet har behandlat medlemsförslaget vid sina möten i Stockholm den 28 januari 1993 och i Oslo den 1 mars 1993.

1. Medlemsförslaget

I medlemsförslaget hemställes att Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

> att aktivt medverka till att stärka verksamheten inom FN:s ekonomiska kommission för Europa (ECE), särskilt på det sociala området.

Förslagsställarna hänvisar till det arbete som pågått inom ramen för FN-systemet för att omforma och vitalisera verksamheten på det sociala och ekonomiska området, inklusive att skapa ett närmare samspel mellan globala, regionala och nationella nivåer. FN-systemets mellanstatliga maskineri på de ekonomiska, sociala och närgränsande områdena anses speciellt väl lämpat att möta behoven av ökat internationellt samarbete och stöd till länder i omvandling.

I den pågående integrationsprocessen i Europa har de sociala frågorna hamnat lite åt sidan. EG:s sociala stadga är inte förpliktande för medlemsländerna och förverkligandet av EES-avtalet är inte alldeles givet. Situationen i Europa - i synnerhet utvecklingen i Öst- och Centraleuropa - kräver emellertid gemensamma lösningar på en rad sociala problem för att det skall vara möjligt att säkerställa stabiliteten i denna världsdel.

I det pågående reformarbetet inom FN uppmärksammas de regionala och ekonomiska kommissionerna, däribland ECE, att lägga särskild vikt vid den sociala situationen i sina respektive regioner.

ECE anses kunna göras till ett aktivt samarbetsforum för alla Europas länder på såväl det ekonomiska som det sociala området. Någon dubblering av redan pågående verksamhet inom t.ex. Europarådet avser förslagsställarna dock att man skall undvika.

En förstärkt nordisk samverkan inom ECE syftar också till att framhäva de nordiska ländernas sociala engagemang och den nordiska modellen för social- och arbetsmarknadspolitik. Genom en aktiv nordisk medverkan i ECE kan således de nordiska länderna både öka sitt inflytande i Europaregionen och bidra till en vitalisering av FN-systemet på såväl regional som global basis.

2. Ärendets behandling

Vid sitt möte den 9 december 1992 beslöt Nordiska rådets presidium att medlemsförslaget skulle hänvisas till socialutskottet. Socialutskottet ansåg med hänsyn till föreliggande handlingar i saken att ett remissförfarande inte var påkallat.

3. Utskottet

FN:s ekonomiska kommission för Europa etablerades redan år 1947. Huvudsyftet med kommissionens verksamhet har varit att stärka de ekonomiska förbindelserna mellan medlemsstaterna och andra stater samt att stärka samarbetet mellan regeringarna, främst i fråga om miljö, energi, industri, transport, handel, jordbruk, ekonomisk analys och statistik. Verksamheten har alltså koncentrerats på renodlade ekonomiska frågor.

Övriga regionala FN-kommissioner, speciellt de två asiatiska kommissionerna ESCAP (Economic and Social Commission for Asia and the Pacific) och ESCWA (Economic and Social Commission for Western Asia), har under en längre tid haft det vidare mandatet att syssla även med sociala frågor. Europas uppdelning i Öst och Väst, tills nyligen, är troligen anledningen till ECE:s mera begränsade mandat och möjligheter till socialt engagemang. Emellertid åläggs det nu ECE i växande utsträckning, liksom andra regionala kommissioner, att leva upp till och mer aktivt delta i förverkligandet av FN:s resolutioner på det sociala området.

FN:s generalsekreterare Boutros Ghali har under senare tid avgett en rad programtal om FN:s nya roll på 1990-talet. Han har i olika sammanhang betonat att FN:s insatser på freds- och säkerhetsområdet samt ekonomiska och sociala området bör ses som ömsesidigt förstärkande. Enligt generalsekreteraren måste ett starkare och mer effektivt FN i ett närmare samspel samtidigt kunna agera på den globala, regionala och nationella nivån. Vad gäller den regionala nivån har Boutros Ghali gjort klart att han önskar en ny och vidgad roll för de regionala kommissionerna.

En förutsättning för en förstärkt och vidgad roll för FN på den regionala nivån måste emellertid baseras på en grundlig analys och bedömning av de regionala kommissionernas hittillsvarande förtjänster och brister samt potentiella utvecklingsmöjligheter. Uppgiften bör behandlas med utgångspunkt i en helhetssyn på det multilaterala systemet med försök till identifiering av mandat, roller och komparativa fördelar för systemets olika organisationer och delar, i detta fall de regionala kommissionerna. Detta

sätt att angripa har som bekant genomförts inom nordiska FN-projektet, där en bättre organisering av FN:s biståndsarbete är huvudmålet.

Inför de stora globala manifestationerna på det sociala området under 1990-talet kommer med all sannolikhet ECE:s roll att växa, eftersom förberedelsearbetet avses ske på regional basis. Detta har redan kommit till uttryck i att ECE tillsammans med FN:s befolkningsfond (UNFPA) och Europarådet inbjudit ECE:s medlemsstater och observatörer till en europeisk befolkningskonferens i Genève den 23-26 mars 1993. FN:s Wienkontor (UNOV), i egenskap av sekretariat för förberedelsearbetet för det internationella familjeåret (IYF) 1994, inbjuder till förberedande möte i Valletta den 26-30 april 1993 i samarbete med ECE. Det finns också anledning till att anta att liknande förmöten inför Det sociala världstoppmötet ("World Summit for Social Development") i Danmark 1995 kommer att anordnas på regional nivå.

I förlängningen av ovan redovisade utveckling, anser socialutskottet att man kan se en omvandling av ECE till en regional kommission som också sysslar med sociala frågor. Det är i denna process som utskottet önskar aktiv medverkan från regeringarnas sida. Speciellt i de frågor som redan etablerats inom EF-systemet, såsom frågor som rör social utveckling och välfärd, ungdom, åldrandet, handikappade och familjen.

Det bör även understrykas att de regionala kommissionerna utgör en tung post i FN:s reguljära budget. Därför är det viktigt att de nordiska länderna medverkar i en bedömning av kommissionernas hittillsvarande verksamhet och utvecklingsmöjligheter. Arrangemang som den europeiska befolkningskonferensen, internationella familjeåret 1994 och sociala toppmötet 1995 borde kunna ge en indikation om systemets funktionsduglighet. Vidare är det mycket påkallat att enligt ovan utröna FN-systemets möjligheter att säkra en stabil ekonomisk och social utveckling i Öst- och Centraleuropa.

Mot bakgrund av det som ovan anförts hemställer utskottet att

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att aktivt medverka till att stärka verksamheten inom FN:s ekonomiska kommission för Europa (ECE), särskilt på det sociala området.

Oslo den 1 mars 1993

Svein Alsaker (KrF)
Knud Glønborg (KRF)
Birgitte Husmark (SF)
Eeva-Liisa Moilanen (SKL)
Markku Rossi (Kesk.)
Lodve Solholm (FrP)
Lena Öhrsvik (s) Förman

Claes Andersson (Vas.)
Åshild Hauan (A)
Hans Jørgen Jensen (S)
Ingrid Näslund (kds)
Sigríður A. Þórðardóttir (Sj)
Sten Svensson (m)

A 1024/s

Medlemsförslag

om nordisk medverkan till stärkande av samarbete kring sociala frågor inom ECE

(Väckt av Lena Öhrsvik samt Lahja Exner, J.K. Hansen, Birgitte Husmark och Pekka Tuominen)

Inom ramen för FN och dess fackorgan för samarbete på det sociala och ekonomiska området har sedan någon tid pågått arbete för att omforma och vitalisera verksamheten och åstadkomma ett närmare samspel mellan globala, regionala och nationella nivåer. Syftet är att effektivisera FN-systemets mellanstatliga maskineri på de ekonomiska, sociala och närgränsande områdena till att bättre svara mot behoven av ökat internationellt samarbete och stöd till länder i omvandling. I detta reformarbete har man önskat uppmärksamma de regionala och ekonomiska kommissionerna, däribland FN:s ekonomiska kommission för Europa (ECE).

Under det senaste årtiondets europeiska integrationsarbete, som helt dominerats av EG-samarbetet, har den sociala dimensionen kommit i skymundan. EG:s sociala stadga antogs 1989 som ett principdokument. I framtiden tänkes EG-direktiv emellertid kunna utfärdas också på det sociala området. Vidare ter sig utgången av det europeiska integrationsarbetet inom EG och EES för närvarande inte alldeles given.

Europa av i morgon kräver att stor vikt läggs vid de sociala aspekterna av den förda politiken och att gemensamma lösningar kan nås på de sociala problemen, t.ex. inom social- och hälsopolitik, arbetsmarknadspolitik, flykting- och invandrarpolitik, utvecklingen i Öst- och Centraleuropa m.m. Det framstår som alltmer väsentligt att dessa frågor kan få gemensamma, alleuropeiska lösningar, som kan verka i utjämnande och konfliktdämpande riktning.

Betoningen inom FN av de sociala aspekterna exemplifieras genom planerna på ett socialt toppmöte, "World Summit for Social Development" 1995 i Danmark. I detta sammanhang förutses de regionala kommissionerna fylla en viktig funktion. Inför toppmötet föreligger ett resolutionsförslag, enligt vilket FN:s generalförsamling uppmanar de regionala kommissionerna att lägga särskild vikt vid den sociala situationen i sina respektive regioner.

ECE:s medlemsantal har nyligen ökat från 34 till 43 medlemsstater, däribland många nyligen oberoende stater, vilket ställer ökade krav på organisationens resurser. En resolution om att stärka de regionala kommissionernas roll och funktioner, särskilt ECE, har den 5 oktober 1992 antagits vid

ECE:s extrasession i Genève och av dess medlemsstater överlämnats till FN:s 47:e generalförsamling.

De sociala problemen i Europa - i ett alleuropeiskt perspektiv - kräver sin snara lösning. Genom att aktivera och stärka ECE:s verksamhet, även på det sociala fältet, skulle ECE kunna göras till samarbetsforum för alla Europas länder i alla frågor som gäller ekonomisk och social diskussion, planering och politisk handling. Härmed avses inte dubblering av redan pågående verksamhet, t.ex. i Europarådet. Tvärtom skulle vinnas ett bredare internationellt sammanhang för de sociala frågornas lösning, med återkoppling till det vidare FN-systemet inom vars ram stora framsteg, exempelvis i tredje världen, kunnat uppnås.

I planerna för de nordiska ländernas ökande internationalisering föreskrivs bl.a. samverkan i olika internationella organ. Nordisk samverkan inom ramen för FN och dess underorgan har också länge varit en realitet. De nordiska ländernas sociala engagemang och den nordiska modellen för social- och arbetsmarknadspolitik är kända fakta. Aktivt stöd från de nordiska länderna för att stärka ECE:s verksamhet, framför allt på det sociala fältet, skulle därför falla sig naturligt.

Mot bakgrund av ovanstående föreslås att

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att aktivt medverka till att stärka verksamheten inom FN:s ekonomiska kommission för Europa (ECE), särskilt på det sociala området.

Stockholm, København och Mariehamn den 2 december 1992

Lena Öhrsvik (s)
J.K. Hansen (S)
Pekka Tuominen (ÅSD)
Lahja Exner (s)
Birgitte Husmark (SF)

Miljöutskottets betänkande

över medlemsförslag om finansieringssystem för räddning av Östersjön

(Medlemsförslaget väckt av Anneli Jäätteenmäki samt Hugo Bergdahl m.fl., se s. 497)

Till miljöutskottet har hänvisats medlemsförslag A 1025/m om finansieringssystem för räddning av Östersjön. Utskottet har behandlat medlemsförslaget vid sitt möte i Stockholm den 29 januari 1993 samt i Oslo den 1 mars 1993.

1. Medlemsförslaget

I medlemsförslaget föreslås att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att omedelbart inleda förhandlingar med regeringarna i alla Östersjöländer, inklusive länderna inom havets avrinningsområde, samt med EG med sikte på etablerandet av ett finansieringssystem för Östersjön i enlighet med detta förslag,

att se till att finansieringssystemet behandlar de enskilda länderna rättvist utan att skapa snedvridningar i konkurrenssituationen,

att använda de influtna medlen enligt den av Helcom föreslagna prioriteringen enligt principen för den största kostnadsnyttan.

I förslaget sägs att Östersjökommissionen Helcom utför ett värdefullt arbete för att Östersjöns ekologiska balans skall kunna återställas. Den arbetsgrupp som inrättades i Ronneby i Sverige 1990 ("Task Force") har uppgjort en förteckning över 132 föroreningskällor som omedelbart borde elimineras ("hot spots"). Dessa källor har valts på basis av utsläppens mängd, beskaffenhet och miljökonsekvenser. Inemot hundra av de värsta föroreningskällorna ligger i Polen och de övriga östeuropeiska länderna. En av de mest problematiska frågorna är diffusbelastning från kommunala avloppsvatten, jordbruket och trafiken.

Helcoms nya skyddsprogram har en mera målmedveten och konkret uppläggning än tidigare. Med största sannolikhet förbättras havets tillstånd när de värsta förorenarna fås under kontroll. Det har beräknats att det tar

två decennier, som en realistisk tidsbedömning, för investeringar av denna storlek, förutsatt att flera finansiärer kan engageras.

Förslagsställarna menar dock att två decennier kan vara en alltför lång tid för återställande av den ekologiska balansen i havet, eftersom framtiden medför nya belastningar. Trafikvolymen i de baltiska länderna torde komma att öka, vilket bl.a. innebär större kvävebelastning med negativa konsekvenser även för Östersjön. De nya broarna i de danska sunden och dammen i S:t Petersburg kan ha oanade konsekvenser för det lättsårbara bräckvattnet i Östersjön.

Hittills har Östersjön varit föremål för mycket omfattande och ingående vetenskaplig forskning. Dessutom utgör forskning kring Östersjön ett centralt område i ministerrådets miljöforskningsprogram, som sätts igång från och med januari 1993 och fortsätter fram till 1997 med en finansiering om 25 MDKK.

Forskning i allmänhet bildar en viktig grund för konkret verksamhet. Förslagsställarna vill dock framhålla att det i Östersjöns nuvarande tillstånd med nya hotbilder är av långt större vikt att säkerställa nödvändig finansiering och vidta praktiska åtgärder för eliminering av de redan kända föroreningskällorna.

I den nuvarande ekonomiska situationen är det knappast möjligt att i statsbudgetarna anslå de medel som behövs. Därför behövs helt nya finansieringskällor och så många finansiärer som möjligt, inklusive samtliga europeiska utvecklings- och återuppbyggnadsbanker. Möjligheterna att uppta lån för de länder som mest förorenar Östersjön har dock varit begränsade, då utvecklandet av samhället i övrigt uppslukar enorma belopp. Det är därför mycket sannolikt att finansiering genom staternas budgetmedel eller med internationella lånepengar inte räcker för att snabbt nog återställa Östersjöns ekologiska balans.

Förslagsställarna menar att en möjlighet att lösa finansieringen vore att etablera en skyddsfond för Östersjön. Fondens alla medel skulle användas så att föroreningskällorna kunde elimineras i prioriteringsordning i enlighet med Helcoms förslag. Man pekar på att man till exempel kunde insamla en grundavgift på basen av bruttonationalprodukten från alla länder kring Östersjön samt från de länder som ligger inom dess avrinningsområde, som också genom sina floder ökar havets belastning.

Utöver grundavgiften borde fonden ökas genom att alla parter som på något sätt förorenar havet, såsom rederierna och andra företag som idkar båttrafik samt passagerarna, betalar en avgift vid avgång från hamnen. Exempelvis är passagerartrafiken mellan alla Östersjöhamnar av stor volym, så stor att en avgift som påförs rederierna och passagerarna skulle vara minimal, men dess totalbelopp mycket stort. Avgiften borde påföras inte endast den yrkesmässiga båttrafiken. Det betonas att det är av primär vikt att det finansieringssystem som utvecklas behandlar de enskilda länderna rättvist och inte leder till förskjutningar i rederiernas konkurrenssituation.

2. Remissbehandlingen

Medlemsförslaget har remitterats dels till nordiska instanser, dels nationellt. Följande remissvar har inkommit:

Norden
Nordiska investeringsbanken
Kommissionen för skydd av Östersjöns marina miljö

Finland
Handels- och industriministeriet
Havsforskningsinstitutet
Miljöministeriet
Trafikministeriet

Åland
Ålands landskapsstyrelse
Ålands redarförening

Norge
Norges rederiforbund
Utenriksdepartementet

Sverige
Riksgäldskontoret
Sjöfartsverket
Statens naturvårdsverk

Grønlands Hjemmestyre, Kommunikationsministeriet, Island, samt Riksgäldskontoret, Sverige, har meddelat att de avstår från att yttra sig över medlemsförslaget

Norden

Kommissionen för skydd av Östersjöns marina miljö (Helcom) meddelar inledningsvis att en grupp för genomförandet av aktionsprogrammet, Helcom PITF, upprättats inom kommissionen. Vidare meddelas att en konferens angående anskaffandet av resurser för arbetet kommer att hållas på ministernivå i Gdansk den 24-25 mars 1993. Vid denna konferens förväntas de i Helcom deltagande länderna och möjligen ytterligare länder samt olika finansiella institutioner deklarera sin önskan att deltaga i aktionsprogrammets genomförande. Under förberedelserna för genomförandet av konferensen har frågan uppkommit om användandet av olika slags ekonomiska instrument, dvs. avgifter av olika slag, i miljöarbetet och en arbetsgrupp har upprättats inom Helcom PITF med uppdrag att se över möjligheterna. I detta sammanhang konstaterar Helcom att det uppenbarligen kommer att bli svårt att framskaffa den finansiering som erfordras för att genomföra aktionsprogrammet. Alla åtgärder för att mobilisera resurser är därför välkomna. Helcom ser för sin del positivt på medlemsförslagets idé att etablera en fond med en grundavgift baserad på bruttonationalprodukten från

berörda länder. Frågan om ytterligare tillskott till fonden genom passageraravgifter m.m. berörs inte i remissyttrandet.

Nordiska investeringsbanken anser att förslaget är svårbedömt. En viktig aspekt i bedömningen är i vilken utsträckning de enskilda ländernas skatteuttag redan nått en nivå som gör det svårt att öka det skattevägen. Otvetydigt är dock finansieringsbehovet stort. NIB anser dock att en mer realistisk lösning på finansieringsproblemet är att arbeta genom redan existerande institutioner, såsom NEFCO. Beträffande extra hamnavgifter på båttrafiken på Östersjön påpekas att trafiken med större fartyg redan nu belastas med betydande avgifter. Avgifter på båttrafiken bör endast göras efter en mycket noggrann analys av möjligheter och konsekvenser.

Finland

Handels- och industriministeriet meddelar att de inte anser att en särskild fond är ett effektivt medel för finansiering av investeringar i syfte att skydda Östersjön. I den finansiering som föreslagits i medlemsförslagt förverkligas dessutom inte den i miljöskyddet mest centrala tanken enligt principen "polluter pays". Fonden skulle i huvudsak finansieras av de länder där miljöskyddet redan svarar mot de nuvarande kraven. Dessutom anser ministeriet att Östersjön som far- och exportled är av större betydelse och mer oersättlig för Finland än för dess grannar. En avgift för användningen av havet såsom föreslagits skulle uppenbart belasta Finlands export mer än de övriga Östersjöländerna, och Finland skulle betala en relativt stor andel av den föreslagna fonden utan att dock få motsvarande nytta därav.

Havsforskningsinstitutet anser att en passageraravgift som skulle uppbäras av alla rederibolag och passagerare inom Östersjön inte är det bästa sättet att finansiera skyddsåtgärderna inom området. Med beaktande av alla trafikformer såsom biltrafiken och järnvägs- och flygtransporterna är det klart att transporterna med fartyg på Östersjön är den allra förmånligaste transportformen ur miljösynpunkt. Om man beslutar om införande av passageraravgifter, bör den inriktas på den "onödiga" transporten av lustresande.

Miljöministeriet delar åsikten att återställandet av den ekologiska balansen i Östersjön kräver stora ekonomiska insatser. Kommissionen för skydd för Östersjöområdets marina miljö har utfört ett viktigt arbete genom att utarbeta ett konkret skyddsprogram. De internationella finansieringsinrättningarna deltar i finansieringen av ekonomiskt ändamålsenliga projekt. De allvarligaste problemen kan bli hur man skall avhjälpa miljöolägenheter som beror på belastning från lantbruk och trafik. Det är svårt att finna finansiering för behövliga investeringar i sådana projekt. En fond i anslutning till Helcom eller ett motsvarande arrangemang som bygger på frivilliga insatser kunde vara ett sätt att främja finansieringen, speciellt som många av projekten måste finansieras ur flera källor.

Utredningar om på vilket sätt reningen av Östersjön kunde genomföras medelst ekonomisk styrning pågår nu både i Helcom och i Nordiska ministerrådet. Arbetet bygger på strävan att fördela kostnaderna enligt föro-

reningsprincipen på så sätt att ländernas inbördes konkurrenssituation inte snedvrids. En arbetsgrupp undersöker möjligheterna att etablera ett system för frivillig medelinsamling. De insamlingssystem som föreslås i initiativet, bland annat färjavgifterna, uppfyller inte kraven på kostnadsfördelning i relation till de olägenheter som uppstår. Om förslaget genomförs, leder detta till en allvarlig snedvridning av konkurrensen vad gäller båttrafiken i relation till andra, ur miljösynpunkt skadligare trafikslag.

Trafikministeriet påpekar att en speciell grupp, verksam i Nordiska ministerrådets regi, har i uppgift att utreda utnyttjandet av ekonomiska åtgärder för att förbättra miljötillståndet. Trafikministeriet anser det vara viktigt att finansieringen för räddning av Östersjön ordnas. Man anser dock att Östersjöländerna och länderna inom EG först noggrant bör diskutera frågan om principerna för hur finansieringen skall ordnas innan detaljerade förslag vidtas. Det bör bl.a. diskuteras hur en rättvis fördelning av finansieringsansvaret länderna emellan kan uppnås, om man kan utnyttja internationella lånepengar och huruvida principen om att förorenaren betalar skall följas. Trafikministeriet är av flera skäl negativt till en avgift som påförs rederier och passagerare: Avgiften strider mot principen att förorenaren betalar eftersom passagerartrafikens andel är relativt liten i jämförelse med övriga förorenande faktorer. Den finländska passagerartrafiken är dessutom i huvudsak nyttotrafik eftersom 1/3 av godstranporternas värde i utlandshandeln sköts av passagerarfärjorna och upp till 80% av varuutbytet med Sverige sker på passagerarfartygen. Vidare framhålls att den tekniska nivån på det finländska tonnaget är hög och att rederierna redan frivilligt övergått till att använda bränsle med låg svavelhalt (0,5%). Detta, plus övriga tekniskt avancerade reningslösningar har ökat kostnaderna för fartygen. Det framhålls också att ungefär 90% av varorna i utrikeshandeln transporteras med fartyg och att det geografiska läget gör resorna med färjor långa, vilket skulle medföra olägenheter om avgifterna baserar sig på resans längd. Slutligen sägs att avgiften vore svår att förverkliga juridiskt eftersom den har drag av skatteintäkt. I Finland har endast stat, kornmun och kyrkan rätt att uppbära skatt.

Åland

Ålands landskapsstyrelse är positiv till att man söker nya finansieringskällor för att snabbare kunna vidta praktiska åtgärder för att eliminiera kända föroreningskällor i enlighet med av Helsingforskommissionen föreslagen prioritering. Däremot är man tveksam till att man helt frångår Helcoms princip att "förorenaren betalar" och man kan inte tillstyrka att en avgift för båttrafiken på Östersjön införs i föreslagen form. Om nya avgifter införs snedvrids konkurrenssituationen ytterligare för rederierna som bedriver passagerartrafik mellan Finland och Sverige jämfört med övrig trafik eftersom dessa rederier redan vidtagit kostsamma miljöåtgärder. Avgifter på färjetrafiken drabbar det åländska näringslivet mer än i andra regioner eftersom Åland är starkt beroende av denna trafik.

Ålands redarförening anser att förslaget att belägga handelssjöfarten med en miljöavgift är missriktat. I synnerhet gäller detta passagerarfartygstrafiken. Finlands passagerarfartygsflotta utgör en av världens modernaste och till sin miljöteknik mest avancerade. Östersjöns miljöföroreningar härrör sig från landbaserad industri, jordbruk och städer. Föreningen redovisar utförligt alla åtgärder som vidtagits för att minska miljöproblemen från fartygen. Passagerarfartygen nyttjar lågsvaveloljor med en svavelhalt på 0,5 %. Passagerarfartygens skrovformer är planerade för att uppnå optimal framdrivning. Detta har lett till att dagens fartyg alstrar avsevärt mindre vågor än föregående fartygsgenerationer.

Det framhålls att rederierna befinner sig i en allvarlig situation på grund av en väntad avveckling av den skattefria ombordförsäljningen och införande av mervärdesbeskattning av sjötransporterna. Vidare ökar konkurrensen från Baltikum och Ryssland. Man framför ett antal synpunkter angående skattelagstiftning, farledsavgifter m.mm vilka sammanfattningsvis innebär att passagerarrederiernas ekonomiska läge inte tål nya offentliga pålagor. Det framhålls också att inom Östersjöområdet utgör Åland och Finland de ekonomier som är mest beroende av sjötransporter. Påförandet av en miljöavgift på sjötransporter i Östersjöfart ökar därmed deras handels transportkostnader mer än grannländernas. Särskilt Åland blir i detta hänseende mer utsatt än övriga regioner. Sjötransporterna och särskilt passagerar-bilfärjetrafiken utgör bevisligen det mest miljövänliga och energisnålaste transportsättet vid sidan av järnvägstrafiken. En miljöavgift på passagerarfartygstrafiken strider mot etablerade principer och skulle på ett oproportionerligt sätt missgynna åländskt tonnage och Ålands sjötransporter.

Norge

Norges rederiforbund är i utgångspunkten positiva till att det tas ett initiativ till att åtgärda föroreningsproblemen i Östersjön. Förbundet anser sig dock inte kunna stödja förslaget eftersom huvudorsakerna till problemen kommer från landbaserade föroreningskällor. Det kan därför inte vara riktigt att skyddsfonden skall finansieras med en avgift på sjöfarten. I praksis kommer man då att överge principen att förorenaren betalar och inför i stället en fiskal avgiftsordning utan koppling mellan avgift och motprestation.

Utenriksdepartementet hänvisar inledningsvis till Helcom PITF:s "finansieringskonferens" i Gdansk i mars och Finlands förslag att Nordiska ministerrådet bör bevilja medel till Östersjösamarbetet. Man anför vidare att Norge för sin del har Nordsjön som prioriterat område vad gäller havsföroreningar och till att stora insatser kommer att erfordras i Barentshavet. Beträffande förslaget konstateras att ett avgiftsuttag vid avgång från hamnar i Östersjön i hög grad berör norska näringsintressen. En sådan avgift kommer till större delen att belasta rederierna. Möjligheten av stora skillnader i effektiviteten vad gäller inkrävning av avgifterna samt substantiella skillnader i betalningsförmåga skulle kunna ge en mycket skev finansiering

av fonden. Hänsyn tas ej till gjorda miljöinvesteringar i fartygen och risken för snedvridning av konkurrensförhållandena är uppenbar. Man hänvisar också till att förslaget innebär ett avsteg mot principen att förorenaren betalar och anser sig därför inte kunna stödja förslaget.

Sverige

Sjöfartsverket konstaterar att en stor del av färjetrafiken i Östersjön brottas med mycket stora ekonomiska svårigheter. Utrymmet för ett ökat avgiftsuttag från denna trafik är, även om den skulle läggas på passagerarna, utomordentligt litet/obefintligt och skulle få konkurrera med andra avgifter som inte direkt tillgodogörs sjöfarten. Det påpekas att avgiftsbeläggning av samtliga fartyg i Östersjön inte torde vara möjlig av flera skäl. Sjöfartsverket meddelar vidare att arbete pågår inom IMO rörande en reglering av utsläppen till luft av avgaser från fartyg. Slutligen framhålls att de nya hot mot Östersjön som nämns i medlemsförslaget inte har något med sjöfart att göra. En avgiftsbeläggning utan motsvarande avgifter på andra trafikslag skulle än mer snedvrida konkurrensen mellan trafikslagen till sjöfartens nackdel.

Statens naturvårdsverk konstaterar att utrymme för en grundavgift inte finns i ländernas statsbudgetar och att det därför behövs en ny finansieringskälla. Beträffande förslaget att införa en grundavgift baserad på bruttonationalprodukten i respektive land anser naturvårdsverket att BNP inte är en lämplig grund för uttaxering. Verket anser att ett annat alternativ kunde vara att öka momsen i de berörda länderna. Ett annat alternativ är att lägga på en "Östersjöskatt", på inkomstskatten i varje land. Beträffande avgift på färjetrafiken påpekar man att alla trafikslag som förorenar Östersjön borde betala en avgift, dvs. vägtrafik, flygtrafik etc. Detta gäller i synnerhet om man inte vill påverka konkurrensen mellan olika transportmedel. Exempel på sådana finansieringskällor av samma typ är en extra bensinskatt, en avgift på flygsträckor mellan Östersjöstater osv. När det gäller avgift på fritidsbåtar torde detta vara både svårt och dyrbart att administrera och kan knappast ge särskilt stora inkomster.

En fundamental fråga är också hur inkomna medel skall administreras och fördelas. Någon form av kontroll av effektiviteten av åtgärder torde erfordras. En viss andel av de inkommande medlen bör avsättas för forskning/uppföljning av insatta åtgärder. Slutligen anser verket att man bör avvakta Helsingforskommissionens finansieringskonferens i Gdansk senare i vår innan ställning tas till förslaget.

3. Miljöutskottet

Miljöutskottet anser i likhet med förslagsställarna att Helcom utför ett värdefullt arbete vad gäller återställandet av Östersjöns ekologiska balans samt att åtgärder snabbt bör sättas in mot de av Helcoms "Task Force" påvisade 132 svåra föroreningskällor som omedelbart borde elimineras. Dessa föroreningskällor ligger till större delen i Polen och andra Östländer.

Utskottet kan vidare dela förslagsställarnas oro över att den beräknade tiden för att åtgärder mot föroreningskällorna skall kunna vidtas - ca 20 år - mot bakgrund av tillkommande nya föroreningskällor kan visa sig vara alltför lång för att den ekologiska balansen i havet skall kunna återställas.

Utskottet delar också uppfattningen att det i den nuvarande ekonomiska situationen knappast är möjligt att i statsbudgetarna anslå de medel som behövs för att i snabb takt vidta de behövliga åtgärderna. Det är i ett sådant läge önskvärt att möjligheterna till att få fram nya finansiärer och finansieringskällor för arbetet uppmärksammas och utreds, särskilt som möjligheterna att uppta lån är begränsade för de länder som förorenar Östersjön mest.

I medlemsförslaget anförs att en möjlighet att erhålla finansieringen är att en skyddsfond för Östersjön etableras. Som exempel på finansieringsmetod för fonden nämns att en grundavgift baserad på bruttonationalprodukten kunde insamlas från berörda länder. Vidare framförs att fonden därutöver borde ökas genom att alla parter som på något sätt förorenar havet, såsom rederier och andra företag som idkar båttrafik samt passagerarna, betalar en avgift vid avgång från hamnen.

Miljöutskottet konstaterar beträffande remissbehandlingen att ingen av de instanser som yttrat sig har direkt kommenterat behovet av att genomföra åtgärderna på en kortare tidsrymd än 20 år. Utskottet noterar dock att flertalet remissinstanser är eniga med förslagsställarna om att nya finansieringskällor kommer att behövas. Av de som kommenterat hela förslaget är dock endast cirka hälften av remissinstanserna, bl.a. Helcom, positiva till att en skyddsfond upprättas i enlighet med förslaget. Den andra hälften ser det som en mer realistisk lösning av finansieringsfrågan att arbeta genom redan existerande institutioner, såsom NEFCO.

Flera remissinstanser kommenterar endast den del av medlemsförslaget som rör ett eventuellt uttag av avgifter från sjöfarten i Östersjön. Remissinstanserna är i stort sett genomgående negativa till att en avgift läggs på sjöfarten, eftersom det kommer att medföra en ytterligare snedvridning av konkurrensen mellan trafikslagen. Vidare får de rederier som på grund av vidtagna miljöåtgärder har höga kostnader - och vars flotta remissinstanserna menar i mycket liten grad bidrar till miljöföroreningen av Östersjön - en snedvridning av konkurrensen gentemot övriga rederier. Man konstaterar också att den föreslagna avgiften bryter mot den hitttillsvarande principen att den som förorenar också får betala för den skadebringande verksamheten och att den som inför en miljöförbättrande åtgärd skall få ekonomisk fördel av denna åtgärd (polluter pays). Miljöutskottet noterar dessa synpunkter och kan instämma i att det eventuella finansieringssystemet i möjligaste mån bör vara konkurrensneutralt. Det bör dock framhållas att denna aspekt samt att systemet skall behandla de enskilda länderna rättvist även betonas i medlemsförslaget. Det bör också påpekas att den nordiska s.k. miljöekonomigruppen arbetar med ett liknande förslag till avgifter på passagerartrafik i Östersjön. Tanken bakom detta förslag har varit att genom att avgiften sätts relativt lågt kommer den inte att påverka resandet i nämnvärd omfattning.

Det kan konstateras att användandet av lågsvavlig olja för framdrift av fartygen är frivilligt, vilket innebär att oljan när rederierna så önskar kan bytas ut mot högsvavlig olja.

Beträffande synpunkten att en fond baserad på bruttonationalprodukt, moms eller liknande samt kompletterad med avgifter på trafikslagen delvis bryter mot hittillsvarande principer om förorenaransvar kan miljöutskottet konstatera att utgångspunkten för medlemsförslaget just har varit att åstadkomma en snabbare finansiering av åtgärder mot de 132 akuta föroreningskällorna än den som kan uppnås på traditionellt sätt, baserat på dessa principer. Utskottet vill i detta sammanhang påpeka att Helcom i sitt remissyttrande konstaterar att det kommer att bli svårt att framskaffa den finansiering som erfordras för att genomföra aktionsprogrammet och att alla åtgärder för att mobilisera resurser därför är välkomna.

Flera remissinstanser påpekar att en konferens angående anskaffandet av resurser för arbetet med att åtgärda de av Helcom PITF utpekade föroreningskällorna kommer att hållas på ministernivå i Gdansk den 24-25 mars 1993. Det framhålls också att under förberedelserna för genomförandet av denna konferens har frågan uppkommit om användande av olika slags ekonomiska instrument, dvs. avgifter av olika slag, i miljöarbetet. Flera instanser anser att det vid behandlingen av medlemsförslaget kan vara lämpligt att avvakta utfallet av konferensen. Miljöutskottet noterar denna synpunkt, men vill för sin del framhålla att den underhandsinformation utskottet fått angående konferensen tyder på att det i dagsläget saknas konkreta förslag från de deltagande länderna och finansinstituten. Miljöutskottet menar därför att det är angeläget att de nordiska ländernas regeringar vid denna konferens uppträder med en gemensam ståndpunkt vad gäller omfattning och principer för användandet av avgifter i miljöarbetet, som innebär att avgifter skall uttas. Miljöutskottet menar vidare att länderna skall agera vid konferensen för att ett sådant finansieringssystem inrättas att tillräckliga resurser erhålls för att genomföra åtgärderna i Helcoms aktionsprogram. Målsättningen skall som minimum vara att det skall bli möjligt att genomföra åtgärderna inom den av Helcom angivna tidsramen. Om möjligt bör de genomföras snabbare.

Med hänvisning till det ovan anförda föreslår miljöutskottet att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att agera vid den av Helcom anordnade konferensen i Gdansk den 25-26 mars för att ett finansieringssystem upprättas för genomförandet av Helcoms aktionsprogram för räddning av Östersjön,

att efter konferensen inleda förhandlingar med regeringarna i alla Östersjöländer, länderna inom havets avrinningsområde, samt med EG med sikte på etablerandet av ett finansieringssystem för Östersjön,

att se till att finansieringssystemet behandlar de enskilda länderna rättvist,

att använda influtna medel enligt den av Helcom föreslagna prioriteringen enligt principen för den största kostnadsnyttan.

Oslo den 1 mars 1993

Haakon Blankenborg (A)
Terje Davidsen (Sb)
Anneli Jäätteenmäki (Kesk.) Förman
Anna-Kaarina Louvo (Kok.)
Kjellbjørg Lunde (SV)
Anders Svärd (c)
Birgitta Dahl (s)
Hans Erenbjerg (S)
Wiggo Komstedt (m)
Tore A. Liltved (H)
Olof Salmén (ÅC)

A 1025/m

Medlemsförslag

om finansieringssystem för räddning av Östersjön

(Väckt av Anneli Jäätteenmäki samt Hugo Bergdahl, Anna-Kaarina Louvo och Eeva-Liisa Moilanen)

Östersjökommissionen Helcom utför ett värdefullt arbete för att Östersjöns ekologiska balans skall kunna återställas. Den arbetsgrupp som inrättades i Ronneby i Sverige 1990 ("Task Force") har uppgjort en förteckning över 132 föroreningskällor som omedelbart borde elimineras ("hot spots"). Dessa källor har valts på basen av utsläppens mängd, beskaffenhet och miljökonsekvenser. Inemot hundra av de värsta föroreningskällorna ligger i Polen och de övriga östeuropeiska länderna. En av de mest problematiska frågorna är diffusbelastning från kommunala avloppsvatten, jordbruket och trafiken.

Helcoms nya skyddsprogram har en mera målmedveten och konkret uppläggning än tidigare. Med största sannolikhet förbättras havets tillstånd när de värsta förorenarna fås under kontroll. Det har beräknats att det tar två decennier att återställa den ekologiska balansen i havet under förutsättning att ca 500 mrd FIM satsas på reningen. Ekonomiskt sett förefaller två decennier som en realistisk tid för investeringar av denna storlek - förutsatt att flera finansiärer kan engageras.

Men två decennier kan vara en alltför lång tid för återställning av den ekologiska balansen i havet, eftersom framtiden medför nya belastningar. Trafikvolymen i de baltiska länderna kommer att öka drastiskt t.ex., vilket innebär bl.a. större kvävebelastning med negativa konsekvenser även för Östersjön. De nya broarna i de danska sunden och dammen i S:t Petersburg kan ha oanade konsekvenser för det lättsårbara bräckvattnet i Östersjön.

Hittills har Östersjön varit föremål för mycket omfattande och ingående vetenskaplig forskning. Dessutom utgör forskning kring Östersjön ett centralt område i ministerrådets miljöforskningsprogram, som sätts i gång fr.o.m. januari 1993 och fortsätts fram till 1997 med en finansiering om 25 MDKK.

Forskning i allmänhet bildar en viktig grund för konkret verksamhet. Dock önskar vi framhålla att det i Östersjöns nuvarande tillstånd med nya hotbilder är av långt större vikt att säkerställa nödvändig finansiering och vidta praktiska åtgärder för eliminering av de redan kända föroreningskällorna.

I den nuvarande ekonomiska situationen är det knappast möjligt att i statsbudgetarna anslå de medel som behövs. Därför behövs helt nya finansieringskällor och så många finansiärer som möjligt, inklusive samtliga europeiska utvecklings- och återuppbyggnadsbanker. Möjligheterna att

uppta lån för de länder som mest förorenar Östersjön har dock varit begränsade, då utvecklandet av samhället i övrigt uppslukar enorma belopp.

Det är därför mycket sannolikt att finansiering genom staternas budgetmedel eller med internationella lånepengar inte räcker för att snabbt nog återställa Östersjöns ekologiska balans.

En möjlighet vore att etablera en skyddsfond för Östersjön. Fondens alla medel skulle användas för havet, så att föroreningskällorna kunde elimineras i prioriteringsordning i enlighet med vad Helcoms ovannämnda krisgrupp har föreslagit (132 "hot spots"). Man skulle t.ex. kunna insamla en *grundavgift* på basen av bruttonationalprodukten från *alla* länder kring Östersjön samt från de länder som ligger inom dess avrinningsområde, som också genom sina floder ökar havets belastning.

Utöver grundavgiften borde fonden ökas genom att alla parter som på något sätt förorenar havet, såsom rederierna och andra företag som idkar båttrafik samt passagerarna, betalar en *avgift* vid avgång från hamnen. Exempelvis passagerartrafiken mellan alla Östersjöhamnar är av stor volym - så stor att en avgift som påförs rederierna och passagerarna skulle vara minimal men dess totalbelopp mycket stort. Avgiften borde påföras inte endast den yrkesmässiga båttrafiken utan även fritidsbåtar och fiskeodlingar i form av årsavgift eller på annat sätt.

Vi betonar att det är av primär vikt att det finansieringssystem som utvecklas behandlar de enskilda länderna rättvist och inte leder till förskjutningar i rederiernas konkurrenssituation.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställer vi att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att omedelbart inleda förhandlingar med regeringarna i alla Östersjöländer, inklusive länderna inom havets avrinningsområde, samt med EG med sikte på etablerandet av ett finansieringssystem för Östersjön i enlighet med detta förslag,

att se till att finansieringssystemet behandlar de enskilda länderna rättvist utan att skapa snedvridningar i konkurrenssituationen

att använda de influtna medlen enligt den av Helcom föreslagna prioriteringen enligt principen för den största kostnadsnyttan.

Helsingfors och Stockholm den 11 december 1992

Anneli Jäätteenmäki (Kesk.)
Anna-Kaarina Louvo (Kok.)
Hugo Bergdahl (fp)
Eeva-Liisa Moilanen (SKL)

Utskottsförslag

om budgetutskottets kontrolluppgift 1992

(Framlagt av Nordiska rådets budgetutskott)

1. Inledning

Budgetutskottet har i enlighet med sin uppgift att "utöva rådets kontrollerande uppgifter över ministerrådet och nordiska institutioner som finansierar sin verksamhet över ministerrådets budget" under 1992 låtit genomföra en utvärdering av det nordiska forskningssamarbetet inom jord- och skogsbrukssektorn. Forskningen inom jordbrukssektorn koordineras av Nordisk kontaktorgan för jordbruksforskning (NKJ). Samarbetet inom skogsforskningen tillvaratas av Samarbetsnämnden för Nordisk skogsforskning (SNS). En genomgång av dessa organisationers verksamhet har därför ingått i utvärderingsuppdraget.

Utvärderingen har genomförts av Karl-Erik Brofoss vid Norges Allmennvitenskapelige forskningsråds (NAVF) utredningsinstitutt. Utvärderingen har bedrivits under tiden april-december 1992. Den har genomförts genom studier av dokumentation, upprättande av ett projektregister, en enkätundersökning, som vände sig till nordiska forskare inom jord- och skogsbruksområdet, samt ett antal intervjuer. Utvärderingen har utmynnat i en rapport, som kommer att föreligga som dokumentation till rådets 42:a session. Rapporten har underställts miljöutskottet för eventuella synpunkter.

2. Redogörelse för utvärderingen

Enligt budgetutskottet skulle utgångspunkten för utvärderingen vara de av Forskningspolitiska rådet utarbetade riktlinjerna för nordiskt forskningssamarbete:

"- att undanröja existerande hinder för samarbete mellan forskare och forskningsinstitutioner i Norden samt stödja och utnyttja på nordisk basis existerande bra nationella forskningsmiljöer genom arbetsdelning emellan länderna

- stärka samarbetet på områden där en gemensam insats kan ge större utbyte för alla nordiska länder

- göra de nordiska ländernas forskning synlig i internationella sammanhang

- arbeta för en ökad flexibilitet i användningen av samnordiska forskningsresurser för att möjliggöra en målinriktad koncentration om ett begränsat antal insatsområden."

Utskottet framhöll också att det inte rörde sig om att värdera forskningen ur vetenskaplig synvinkel utan snarare ur en nordisk synvinkel. Eftersom samarbetet bedrivs i ett stort antal grupper, kommittéer och råd ansågs det också finnas skäl för en undersökning om organisationsform och struktur är ändamålsenlig.

Följande problemställningar angavs av budgetutskottet:

"- Hur realiseras de mål som uppställts för det nordiska forskningssamarbetet?

- Vilka är förhållandet mellan projektmedel och administration och hur fungerar organisationen?

- Är samarbetet väl strukturerat eller skulle en annan struktur vara mer ändamålsenlig?

- Vad betyder nordiska kontakter i förhållande till andra internationella kontakter?

- Bidrar nordiskt forskningssamarbete till ett ökat och mer långvarigt samarbete mellan de nationella forskningsinstituten i Norden?

- Vilken roll spelar den nordiska finansieringen?

- Finns det även annan finansiering och i så fall skulle den upphöra, om den nordiska finansieringen upphör?

- Skulle den nordiska inriktningen av verksamheten minska om verksamheten finansieras från nationella källor i stället för från den nordiska budgeten?

- Vilka krav kommer EG-integrationen och EES-avtalet att ställa på forskningsverksamheten?

- Finns det beredskap att möta dessa krav?

- Kan man peka på några områden där det nordiska FoU-samarbetet ger större effekt och bättre lösningar en rent nationellt FoU-arbete?"

Utredaren har i stort följt budgetutskottets riktlinjer, ett par avgränsningar har emellertid gjorts. Det gäller konsekvenserna av EG och EES-avtalet samt Forskningspolitiska rådets målsättning att "göra de nordiska ländernas forskning synlig i internationella sammanhang". Utredaren menar att detta skulle kräva betydligt större resurs- och tidsramar än de som står till

buds för utvärderingen. Budgetutskottet har accepterat dessa avgränsningar.

Utredaren har samlat utvärderingskriterierna i följande fem huvudgrupper:

- Nordisk dimension
- Finansiering
- Organisering
- Internationell dimension
- Framtida satsning

Utredaren har fått ett mycket positivt intryck av verksamheten vid NKJ och SNS. Dessa organ har varit mycket aktiva inom de givna ekonomiska ramarna och delfinansierat ett antal projekt, vilket i hög grad bidragit till att utveckla och stärka forskarnätverken. De har också tagit ansvar för en systematisk kompetensuppbyggnad genom att stödja nordisk forskarutbildning. Ur forskarsamhällets synpunkt har NKJ och SNS varit en obetingad succé.

Forskningspolitiska rådet (FPR) har satt upp följande överordnade målsättningar för det nordiska forskningssamarbetet:

"- samordning av ländernas FoU-insatser
- gemensamt utnyttjande av specialvetande och redskap
- stärkande av de enskilda ländernas möjligheter för deltagande i internationellt FoU-samarbete"

En värdering av verksamheten i förhållande till dessa målsättningar ger fortfarande en positiv bild, men den pekar också på en del saker som bör förbättras.

Utredaren anser att NKJ och SNS har lyckats med att dels få till stånd en samordning av den nordiska forskningen dels lagt grundvalen för en möjlig informell samordning. Om FPR med samordning menar att de nordiska ländernas totala forskning inom sektorn skall samordnas är man emellertid långt ifrån detta mål. NKJ och SNS är alltför små för att kunna påverka de nationella prioriteringarna. Ett större problem är emellertid avsaknaden av ordentliga handlingsplaner med konkreta riktlinjer för verksamheten.

Utredaren föreslår därför att:

"Det utarbeides forpliktende strategiske planer i lys av de nasjonale prioriteringer hvor både NKJ og SNS identifiserer et begrenset antall områder hvor NKJ/SNS vil satse i neste programperiode. Det utarbeides budsjett- og finansieringsplaner for de utvalgte områdene. Det lages en tidsplan for gjennomføringen."

När det gäller arbetsfördelning mellan de nordiska länderna har man inte lyckats få till stånd ett samarbete på tvärs av länderna. Huvudorsaken till detta är att man inte sett något behov för en arbetsfördelning eftersom det funnits relativt rikligt med pengar i forskningssystemet. Detta håller emellertid på att ändras. Både nordiskt och nationellt kan man förvänta sig nedskärningar och den internationella forskningspolitiska utvecklingen kommer också att ställa krav på ökad arbetsfördelning.

Utredarens förslag:

> "Den nordiske arbeidsdelingen settes på NKJ og SNS dagsorden i lys av faktisk og forventet fremtidig finansiell utvikling og for å utnytte komparative fortrinn på en systematisk måte. Arbeidsdelingen bør ses i sammenheng med utviklingen av de strategiske planer. NKJ og SNS må være villige til, om nødvendig, å bryte med det rådende likhetsprinsipp i sin fordelingspolitikk og gå inn for en systematisk skjevfordeling av ressursene som et virkemiddel for å få til en bedre nordisk ressursforvaltning innen disse forskningsområdene."

Beträffande finansieringen av forskningen inom jord- och skogsbrukssektorn kan noteras att de nordiska medlen utgör en mycket liten del. Inom NKJ:s verksamhet utgör den nordiska finansieringsandelen 10 % och inom SNS, som har en egen nordisk budget, utgör den 20 % av de totala medlen till nordiska samarbetsprojekt. Den övervägande delen av verksamheten inom den nordiska jord- och skogsbruksforskningen finansieras alltså med nationella medel. De nordiska medlen anses emellertid viktiga dels för att de genererar betydande medel till den nordiska jord- och skogsbruksforskningen dels för att de täcker merkostnaderna i samarbetsprojekt. Utredaren menar att ett bortfall av de nordiska pengarna kan medföra att även andra finansieringskällor omvärderar sitt deltagande i nordiska projekt.

Finansieringsstrukturen är olika för NKJ och SNS, men eftersom båda har ett strategiskt och operativt ansvar för den nordiska jord- och skogsbruksforskningen bör de också ha kontroll över de nödvändiga verksamhetsmedlen.

Utredaren föreslår:

> "For å bringe finansieringsstrukturen bedre i samsvar med det strategiske og operasjonelle ansvar som tilligger NKJ og SNS, bør bevilgningene skje i form av rundsumbevilgninger til organene og ikke som nå knyttet opp til prosjekter etc. Dette vil gjøre dem bedre i stand til å forme og følge opp de strategiske planer som er drøftet i tidligere avsnitt.
>
> Det er videre all grunn til å følge opp den utvikling som nå er i gang for å få en mer ensartet finansieringsstruktur i NKJ og SNS."

NKJ och SNS har helt olika organisationsform och utredaren ger därför separata beskrivningar av de båda organisationerna.

NKJ:s kostnader för administration är små och belastar inte budgeten med mer än 3 % av totalbeviljningarna. Sekretariatet fungerar bra men det är en svaghet att sekretariatet finns i ett land och ordföranden i ett annat land. Utredaren anser även att det är alltför många deltagare i NKJ:s möten (ca 25 personer), framför allt mot bakgrund av att den reella beslutsmyndigheten ligger hos nationella forskningsråd och liknande organ. Utredaren anser emellertid att organisationen fungerar utmärkt och att det ur effektivitetssynpunkt inte i dagens läge behöver företas någon ändring. Utredarens förslag på denna punkt kan alltså ses mer som ett diskussionsinlägg än som ett reellt förslag.

Även SNS-sekretariatet fungerar utmärkt och har den fördelen att ordförande och sekreterare är samlokaliserade. Inom SNS-systemet finns emellertid två sekretariat. En av de samarbetsgrupper, som finns inom SNS, Nordiske skogsarbeidstudienes råd (NSR) har ett eget sekretariat. Detta sekretariat, som f.n. är förlagt till Forskningscentret for Skov og Landskab i Vejle i Danmark, tar drygt 40 % av de totala administrativa beviljningarna. Utredaren föreslår att NSR:s sekretariat nedlägges och att dess funktioner övertas av SNS-sekretariatet. Även när det gäller SNS styrelsesammansättning föreslår utredaren en viss förändring. Han framhåller emellertid även här att organisationen fungerar utmärkt och att en eventuell ändring inte bör prioriteras i dagens läge utan ses i ett längre perspektiv.

Om man ser det nordiska samarbetet ur ett internationellt perspektiv framstår det nordiska samarbetet som viktigt för forskarsamhället. De flesta forskarna anser att det nordiska nätverket är viktigare än andra internationella nätverk. Det nordiska samarbetet i gemensamma projekt kan också utgöra en viktig träning för kommande internationellt samarbete.

Det nordiska samarbetets viktigaste uppgift ligger, enligt utredaren, emellertid på det forskningspolitiska området. Skall de nordiska länderna kunna delta i EG:s ramprogram för forskning är det nödvändigt med en samordning i form av gemensamma projektansökningar. Vart och ett av de nordiska länderna har för små resurser för detta och utredaren framför följande förslag:

> "NKJ og SNS påtar seg et ansvar for å fremskaffe midler til å lage forarbeidene til nordiske felles prosjektsøknader innen de områder de har ansvar for."

När det gäller framtida satsningar utgör nedanstående lista en rangordning på forskningsområden som oftast nämnts av forskarna i enkätundersökningen:

"*NKJ*
1. Miljø og klimaforskning
2. Pelsdyrforskning

NSR
1. Skogtekniske spørsmål, for eksempel forsøksmetodikk
2. Skogsbrukets driftsteknikk
3. Forskningsmetodikk, metoder, studiemetodikk, databanker, forskerkurs

SNS
1. Skogsskjøtsel
2. Genetisk forskning
3. Biologisk feltforskning av regional karakter"

3. Budgetutskottets synpunkter

Budgetutskottet anser att utredaren tagit fasta på de väsentliga frågeställningarna vid utvärderingen av det nordiska samarbetet inom jord- och skogsbruksforskningen. Utskottet menar att många av de synpunkter som kommer fram i utvärderingen kan appliceras även på andra delar av det nordiska samarbetet. Det gäller t.ex. avsaknaden av ordentliga handlingsplaner med konkreta riktlinjer för verksamheten.

Utskottet finner rapporten intressant och väl strukturerad och utskottet kan instämma i flertalet av utredarens förslag.

När det gäller enkätundersökningen och forskarnas värdering av nordiskt samarbete kan utskottet konstatera att det är miljön och finansieringen som är den viktigaste orsaken till att projekten fått en nordisk vinkling. Tillgången till en aktiv facklig miljö med möjligheter till vidareutveckling och nya nätverk är något som ger det nordiska samarbetet en vidare dimension än rent nationella projekt. Att finansieringen spelar en stor roll är naturligt, men samtidigt måste man komma ihåg, att den nordiska finansieringen är försumbar inom jord- och skogsbruksforskningen. NKJ har i princip inga egna medel, de får dels ett mindre belopp från ministerrådets budget för att täcka sekretariatskostnader i förbindelse med projekt som delfinansieras med nordiska pengar. 90 % av projektmedlen finansieras emellertid med nationella medel. SNS hade 1992 en budget på 7,1 MDKK, detta utgör emellertid bara 20 % av de totala projektkostnaderna, 80 % finansieras alltså med nationella medel. Det är emellertid de nordiska pengarna som gör att det blir nordiska projekt. Utskottet anser att detta är en synpunkt, som bör beaktas i dagens läge, när alltfler förordar en ökad nationell finansiering, risken för att den nordiska dimensionen försvinner är stor. Flertalet av de forskare som svarat i enkätundersökningen anser att en gemensam nordisk satsning ger större avkastning och snabbare resultat än rent nationella projekt. Genom samarbetet blir forskningen bättre och resurserna utnyttjas mer rationellt. Forskningen blir också mer synlig i internationella sammanhang.

Utskottet kan konstatera att både NKJ och SNS anses fungera bra, men att handlingsplaner och direktiv bör bli mer precisa. Utskottet instämmer i att det bör finnas klara mål och riktlinjer för en verksamhet och att en koncentration till färre områden kan vara en fördel. Utskottet anser att detta är viktigare än att ändra styrelsesammansättningen som ju ändå tycks fungera tillfredsställande.

Utskottet uppskattar förslaget om att NKJ och SNS skall påta sig ett ansvar för förarbetena till gemensamma nordiska ansökningar till internationella forskningsprogram. Utskottet anser att det är ett bra sätt att utnyttja nordiska resurser och kontaktnät.

När det gäller forskarutbildningen får den gott betyg av flertalet deltagare både när det gäller det fackliga innehållet och organisationen, det anses emellertid att det borde vara fler kurser. Större delen av forskarutbildningen har överförts till den Nordiska Forskarutbildningsakademien (NorFa). NKJ:s och SNS´ roll har därmed ändrats till att ge en prioriteringslista över vilka kurser de anser bör bli finansierade under kommande år.

Beträffande spridning av resultaten kan utskottet konstatera att under perioden 1985-1992 har 65 % av forskarna publicerat forskningsresultat från projekten i nationella, nordiska och internationella tidskrifter en eller flera gånger. Det är emellertid skillnad mellan jordbruks- och skogsforskarna. 83 % av jordbruksforskarna har publicerat rapporter medan endast 53 % av skogsforskarna har publicerat projektrapporter en eller flera gånger. Publiceringsaktiviteterna skiljer sig också mellan länderna. Eftersom det rör sig om samarbetsprojekt, där minst tre av länderna medverkar har utredaren undersökt i vilken utsträckning publiceringen skett gemensamt. Det visar sig emellertid att andelen gemensamma publiceringar är betydligt färre än egenpubliceringen. Orsaken till att det är fler egenpubliceringar än gemensamma publiceringar kan bero på att meritering inom forskarvärlden sker genom publicering av egna forskningsresultat. Det kan emellertid också vara så att projekten inte uppfattas som gemensamma utan som separata delprojekt. Det finns anledning för ministerrådet att undersöka hur det förhåller sig med den saken.

Beträffande förslaget att överföra NSR:s uppgifter till SNS-sekretariatet anser utskottet att det vore motiverat av kostnadsskäl. Eftersom NSR-sekretariatet anses fungera mycket bra menar utskottet att det bör göras en grundlig värdering av konsekvenserna av en eventuell sammanslagning innan beslut fattas.

4. Budgetutskottets förslag

Under hänvisning till ovanstående föreslår utskottet att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att i det fortsatta arbetet inom jord- och skogsbrukssektorn beakta de synpunkter och förslag som framförts dels i föreliggande rapport dels i budgetutskottets redogörelse för kontrolluppgiften 1992 samt att rapportera till utskottet om vilka åtgärder som vidtagits med anledning av utvärderingen.

Stockholm den 28 januari 1992

Árni M. Mathiesen (Sj)
May Flodin (FS)
Helga Haugen (KrF) Formann
Timo Järvilahti (Kesk.)
Jens Marcussen (FrP)
Hugo Bergdahl (fp)
Roger Gudmundseth (A)
Per Olof Håkansson (s)
Inger Koch (m)
Lauri Metsämäki (SDP)

Kulturutskottets betänkande

över ministerrådsförslag om nya riktlinjer för Nordiska forskningspolitiska rådet för perioden 1993 - 1995

(Ministerrådsförslaget, se s. 516)

Till kulturutskottet har hänvisats ministerrådsförslag B 132/k om riktlinjer för Nordiska forskningspolitiska rådet 1993-1995. Ministerrådsförslaget har behandlats vid möte den 28 januari 1993.

1. Ministerrådsförslaget

I ministerrådsförslagets inledning framhålls att Nordiska forskningspolitiska rådet (FPR) enligt sina statuter skall avge förslag till riktlinjer vart tredje år för sin verksamhet och att tillsammans med förslaget till nya riktlinjer bör föreligga en samlad redogörelse för den forskningspolitiska utvecklingen nationellt och nordiskt. Med anledning av detta har rådet fått rapporten "Forskningspolitik i Norden" utarbetad.

I förslaget redogörs för FPR:s roll i det nordiska forskningssamarbetet där det framhålls att rådet skall ha en viktig rådgivande, initierande och kontaktskapande roll i det nordiska forskningssamarbetet. Sedan FPR:s upprättande 1983 har det formella nordiska forskningssamarbetet utvecklats kraftigt och gemensamma nordiska FoU-program inom datateknologi, bioteknologi och energiforskning har genomförts. FPR förutsätter att forskning som hittills skall ingå i kultursamarbetet och att rådet också under de tre kommande åren kommer att bidra till att nordiskt samarbete om forskning stimuleras och utvecklas. Med hänvisning till rapporten "Forskningspolitik i Norden" framhålls att i de nordiska länderna är den forskningspolitiska utvecklingen och satsningarna ganska likartade vilket blir till nytta för både nationella forskningspolitiska överväganden och med sikte på att kunna tillföra nationella satsningar en gemensam, nordisk dimension. Även om de nordiska länderna utgör ett litet forskningsområde råder de nordiska länderna var för sig över resurser, som med fördel kan koordineras så att man kan utnyttja varandras kompetens och undgå dubbelarbete. Internationella influenser på forskningssamarbetet kommer att märkas de närmaste åren liksom på andra områden inom det nordiska samarbetet, speciellt den europeiska integrationsprocessen. Genom avtal mellan EG och Efta kommer de nordiska ländernas deltagande i

EG:s forskningsprogram att öka, vilket ger nya möjligheter till att utveckla forskningen men även kräver resurser i konkurrens med nationella och nordiska aktiviteter. Forskning som tar utgångspunkt i det specifikt nordiska, både kulturellt och socialt, bör inta en bred plats i samarbetet.

FPR:s styrmedel är huvudsakligen analyser, som FPR genomför om forskningspolitiska frågor, kontaktskapande åtgärder och god informationsutväxling.

I kapitel 2 redogörs för forskningssamarbetet under Nordiska ministerrådet. Där framhålls att forskningen över ministerrådets budget finansieras för anslagsvis 242 MDKK (1993), varav inom kultursektorn finansieras forskning med ca 87 MDKK (1993). Av kultursektorns forskningsbudget går 70 % till fasta institutioner men FPR anser att nordisk finansiering av forskning och utvecklingssamarbete i större grad bör ske genom generella stödordningar och tidsbegränsade program. Som exempel på FPR:s arbete med sektorövergripande aktiviteter inom ministerrådet nämns det nordiska miljöforskningsprogrammet för 1993-97. Ett annat exempel är de evalueringar som FPR har genomfört.

Kapitel 3 handlar om utformandet av ökat nordiskt forskningssamarbete. Eftersom de nordiska länderna har många likheter i sin forskningspolitik kommer FPR att föra fram information och beslutsunderlag av gemensamt intresse för utformningen av forskningspolitik i länderna. De utredningar, analyser och andra aktiviteter som FPR tar upp under den kommande treårsperioden fördelas huvudsakligen på:

- rekrytering, forskarutbildning och mobilitet
- ökad forskningspolitisk information
- bättre styrning och ledning av forskning
- nordiskt samråd och koordinering i förhållandet till internationellt forskningssamarbete
- nya samarbetsinitiativ

Beträffande *forskarutbildning och mobilitet* fortsätter FPR att arbeta med temat "Norden som ett nätverk", där alla nordiska länder skall uppfattas som forskarnas hemmabas.

Angående *ökad forskningspolitisk information* anser FPR att det finns behov för försök med publicering av ett nordiskt forskningspolitiskt nyhetsbrev.

FPR:s huvudarbete de närmaste tre åren kommer att koncentreras på utredningar och bättre *styrning och ledning av forskningen* där analyser och undersökningar bl.a. kommer att handla om användning av tidsbegränsade forskningsprogram, koncentration av de nationella forskningsresurserna, förhållandet mellan universitet och näringsliv, stimuleringsåtgärder, lagstiftning om forskning, etik och vetenskaplig redlighet samt utbildning av ledare inom forskning.

Nordiskt samråd och koordinering i förhållande till internationellt forskningssamarbete fokuseras starkt på det europeiska forskningssamarbetet vilket inte får föra till negligering av forskningens globala karaktär. På internationellt plan är det nödvändigt att kunna prioritera och koordinera så att

kvaliteten i forskningen säkras samtidigt som kostnadsutvecklingen kontrolleras och dubbelarbete undgås. Inom EG och OECD har man tagit upp frågan om det totala systemet av organisationer som finns inom forskningssektorn utgör en tillfredsställande politisk och facklig struktur för prioritering av forskningsinsatser. FPR vill följa upp diskussionen om detta och andra ämnen med sikte på att kunna förbereda forskningspolitiska dikussioner i Nordiska ministerrådet.

Under rubrik om *nya samarbetsinitiativ* anges att FPR kommer att stimulera och stödja samarbete på forskningsområdet. Avsikten är att knyta ihop nationella satsningsområden i ett större, nordiskt perspektiv. Nordiskt samarbete bör också stimuleras på områden där de nationella miljöerna är små. FPR vill med utgångspunkt i nationella forskningsprioriteringar, värdera initiativ till samarbetsprogram eller större samarbetsprojekt. Det framhålls att FPR kommer att på basen av rapporten om forskningspolitik i Norden och efter kontakt med nationella forskningspolitiska instanser diskutera om det de närmaste åren finns forskningsområden som kan utgöra samarbetsinitiativ för resten av detta årtionde.

2. Utskottet

2.1 Allmänt

Nordiska ministerrådet har avgivit förslag till riktlinjer för Forskningspolitiska rådet (FPR) för verksamhetsperioden 1993-1995. Detta är fjärde gången förslag till riktlinjer avges inom ministerrådet, men Forskningspolitiska rådet har nu verkat i 10 år.

Utskottet har följt Forskningspolitiska rådets verksamhet noga under denna period och konstaterar med tillfredsställelse att FPR har arbetat aktivt och åstadkommit en klar förbättring och samorganisering inom det nordiska forskningspolitiska området. Särskilt vill utskottet nämna upprättandet av Nordisk forskarutbildningsakademi (NorFa) 1990 som en stor utveckling av det nordiska forskningssamarbetet. Genomförandet av det nordiska miljöforskningsprogrammet samt ökat nordiskt forskningssamarbete inom det arktiska området är också synnerligen påtagliga resultat av FPR:s verksamhet.

I förslaget nämns att det vidareför huvudtankarna i de tidigare riktlinjerna både för perioden 1987-89 och för 1990-92. I förslaget upprepas emellertid inte de strategiska huvudlinjer som FPR hade preciserat för sitt arbete i de båda föregående riktlinjerna. Utskottet utgår dock ifrån att FPR fortfarande arbetar efter dessa huvudlinjer. Dessa är huvudsakligen att undanröja existerande hinder för samarbetet mellan forskare och forskningsinstitutioner i Norden och öka arbetsdelningen mellan länderna, stärka samarbetet på områden där en gemensam insats kan ge större utbyte för alla nordiska länder, göra de nordiska ländernas forskning synlig i internationella sammanhang och arbeta för en ökad flexibilitet i användningen av samnordiska forskningsresurser för att möjliggöra en målinriktad koncentration om ett begränsat antal insatsområden.

Utskottet har genomgått FPR:s riktlinjer för de två föregående perioderna och konstaterar med tillfredsställelse att en stor del av de där nämnda målsättningarna har följts upp inom forskningsverksamheten inom Nordiska ministerrådet eller är föremål för utvärdering. Som exempel kan nämnas målsättningen att utveckla den nordiska forskarutbildningen och arbeta för ökad forskarrörlighet och verksamheter med forskningspolitiska studier angående aktuella frågor m.m. Vissa arbetsuppgifter som anges i de tidigare riktlinjerna saknar utskottet information om, t.ex. arbetsuppgifterna om att FPR skulle undersöka om det fanns intresse i de nordiska länderna för att på nordiskt plan samarbeta om etablering av "Centres of excellence", övervaka om det finns behov för att stärka det nordiska samarbetet i samband med förberedelse av EG:s forskningsprojekt och -program och arbeta för att stärka det nordiska samarbetet om vetenskaplig publicering. Utskottet förutsätter att information om dessa kommer att föras fram antingen i redogörelsen för *C 1* eller i en samlad redogörelse om FPR:s verksamhet. Utskottet anser det inte onaturligt att en sådan redogörelse utarbetas nu när FPR har verkat under en tioårsperiod.

FPR:s roll i det nordiska samarbetet har diskuterats i alla framlagda förslag till riktlinjer. FPR:s uppgift att främja det nordiska samarbetet om grundforskning, tillämpad forskning och forskarutbildning är synnerligen klar. FPR skall dessutom vara rådgivande för Nordiska ministerrådet i långsiktiga övergripande forskningspolitiska frågor och rådet skall arbeta för att gemensamma nordiska forskningsintressen kan göra sig gällande i internationellt forskningssamarbete. Kulturutskottet framhåller ännu en gång att FPR också skall vara rådgivande organ för Nordiska rådet. I förslag till riktlinjer för året 1989-1991 framhölls det att FPR:s uppgift inte ansågs vara att skapa en nordisk forskningspolitik utan att förbättra forskningens villkor i de nordiska länderna. Utskottet konstaterade då att en ökad samordning även kan leda till att det mest ändamålsenliga i vissa fall är att genomföra en kontinuerlig nordisk verksamhet på något område eller att koncentrera ett visst forskningsprojekt till ett permanent samarbetsorgan. Därför borde FPR inte utesluta möjligheterna att i högre grad integrera den nordiska forskningspolitiken. Utskottet anser nu efter en genomgång av förslag till riktlinjer för tre perioder, att FPR:s roll även har blivit att skapa en nordisk forskningspolitik och att FPR bör fortsätta med denna verksamhet. T.ex. kan nämnas upprättandet av NorFa och konstaterandet i de föreliggande riktlinjerna om betydelsen av stärkt nordisk kultur och identitet och att forskning som tar utgångspunkt i det specifikt nordiska både kulturellt och socialt därför skall inta en bred plats i samarbetet.

Utskottet anser att FPR har understrukit kraftigt sin koordinerande roll med utarbetandet av rapporten "Forskningspolitik i Norden", där en samlad redogörelse för den forskningspolitiska utvecklingen nationellt och nordiskt grundligt har utarbetats och sammanfattats. Utskottet framhåller sin tillfredsställelse med detta.

I det föreliggande förslaget till riktlinjer för FPR framhävs särskilt betydelsen av FPR som utredande och analyserande organ för forskningspoli-

tiska frågor av gemensamt intresse i Norden och det nämns många exempel därpå. Särskilt stor plats har utredningen beträffande styrning och ledning av forskning intagit i dessa riktlinjer. Utskottet anser detta arbete vara synnerligen viktigt och nödvändigt men understryker att uppföljningen av analyser är minst lika viktigt för det genomförda arbetets ändamålsenlighet. Utskottet understryker vidare vikten av att resultaten av dessa analyser publiceras för att ge de nordiska politikerna möjlighet att följa med och prioritera inom den nordiska forskningspolitiken.

2.2 Ökat nordiskt forskningssamarbete

Kulturutskottet konstaterar med tillfredsställelse att FPR har tagit hänsyn till utskottets betänkande över de föregående riktlinjerna både för perioden 1987-89 och 1990-92, att t.ex. verka för att Norden framhåller humaniora och samhällsvetenskap i det internationella forskningssamarbetet, förslaget om utgivandet av ett nordiskt forskningspolitiskt nyhetsbrev och att arbeta för ökat samarbete och utväxling mellan näringsliv och universitet.

Utskottet hade emellertid önskat att man kommit längre i arbetet om "Norden som ett nätverk" och arbetet med konsortiemodellen. Kulturutskottet ansåg för tre år sedan att de hinder som föreligger för forskare borde kartläggas, men konstaterar att denna kartläggning inte har företagits. Utskottet förutsätter att den planerade kartläggningen kommer att företas inom den nu planerade riktlinjeperioden.

Utskottet uppmärksammar att idén om den konsortiemodell som framfördes först i förslag till riktlinjer för FPR 1987-89 inte har blivit föremål för större verksamhet inom FPR. Utskottet noterar att konsortier och centra nämns som en möjlighet FPR avser att fundera på i framtiden. Utskottet anser det ytterst viktigt att det arbetas kraftfullt inom FPR med denna idé. Konsortierna kan ligga inom eller utanför Norden.

Utskottet har med intresse genomgått de i rapporten "Forskningspolitik i Norden" forskningspolitiska huvudmålsättningarna i de nordiska länderna och konstaterar att FPR har fångat upp en del av dessa målsättningar i sin planering för det framtida nordiska forskningssamarbetet. Utskottet anser emellertid att FPR kunde göra en ännu större insats t.ex. genom prioriteringar där resurserna koncentreras till de starkaste och mest kreativa forskningsmiljöerna och till de kvalitativt bästa forskarna, genom projektet "Norden som nätverk".

Utskottet noterar att inom det internationella forskningssamarbetet har ett arbete påbörjats för att genomgå det totala system av organisationer och forskningsutförande organ som genomför forskning relativt oavhängigt av varandra. Utskottet anser att FPR borde genomföra sådan genomgång av forskningsinstanser och organ inom de nordiska länderna och det nordiska samarbetet. Utskottet är av den uppfattningen att resurssparande och ökad kvalitet kunde förstärkas med detta arbete. Utskottet hänvisar i detta sammanhang till utskottets betänkande över ministerrådsförslag om nordiskt miljöforskningsprogram (*B 119/k*), som avgavs år 1991. I minis-

terrådsförslaget fanns en genomgång av samarbetet om miljö-FoU, som pågår inom ministerrådets olika sektorer. Där hade utskottet bl.a. fäst sig vid de talrika permanenta nordiska arbetsgrupperna, det stora antalet nordiska projektgrupper inom miljösektorn och det stora antalet relativt små samarbetsaktiviteter på miljöforskningsområdet, vilket utskottet fann svåröverskådligt och hade intryck av en viss organisatorisk splittring. Utskottet önskade mot bakgrund av detta en samlad forskningspolitisk utvärdering av det idag existerande nordiska samarbetet om miljö-FoU inom hela ministerrådsorganisationen. Utskottet ansåg att FPR borde ges i uppdrag att ansvara för en sådan utvärdering, som borde gälla inte bara det nordiska miljöforskningssamarbetets organisering och sambandet mellan aktiviteterna i de olika ministerrådssektorerna utan också FoU-verksamhetens kvalitet och relevans och betydelse för forskningen på området i de nordiska länderna.

2.3 Norden och internationellt forskningssamarbete

I ministerrådsförslaget framhålls att FPR vill dryfta utvecklingen i internationellt forskningssamarbete och värdera möjligheterna för nordisk koordinering och gemensamt ställningstagande inom europeiska forskningspolitiska organ. Det nämns att forskningspolitiken fokuseras starkt på det europeiska forskningssamarbetet men att även andra länder än de i Europa är viktiga för Norden som samarbetsområde. Nödvändigheten att på internationellt plan kunna prioritera och koordinera så att kvaliteten i forskningen säkras nämns också och att FPR anser det kunna vara aktuellt att på nordiskt plan ta initiativ till diskussion om problemställningar som är relaterade till Megascience-samarbetet under OECD samt att FPR kommer att följa upp frågan om förenkling av det internationella forskningssamarbetet med hänvisning till många olika organisationer och organ.

Samtidigt som utskottet framhåller sin tillfredsställelse med att FPR i fortsättningen avser koncentrera sig på internationellt forskningssamarbete anser utskottet det vara en brist i förslaget att en samlad redogörelse för EES-avtalets konsekvens för det nordiska forskningssamarbetet inte redovisas. Utskottet anser att FPR snarast bör utarbeta en sådan redogörelse för användande vid politiska prioriteringar inom det nordiska forskningssamarbetet. En sådan redogörelse bör innehålla sammanfattning av hur EES-avtalet kan påverka nordiskt forskningssamarbete utanför Nordiska ministerrådet, men inom EES-samarbetet på den ena sidan och det nordiska forskningssamarbetet inom Nordiska ministerrådet på den andra sidan, ekonomiskt och forskningspolitiskt.

I ministerrådsförslaget framhålls emellertid att ökat deltagande i EG:s forskningsprogram ger nya möjligheter för att utveckla forskningen men kräver också resurser i konkurrens med nationella och nordiska aktiviteter. FPR framhåller att samtidigt med att de nordiska länderna kommer att engagera sig starkt i EG:s många teknisk-industriella FoU-program kommer det även i fortsättningen att finnas grund för nordiskt samarbete inom detta forskningsområde. Som exempel nämns möjligheter för nordiskt

teknisk-industriellt samarbete på områden där de nordiska länderna har speciella natur- eller kompetensmässiga förutsättningar. Kulturutskottet omfattar denna uppfattning men önskar närmare kartläggning i det ovannämnda förslaget till redogörelse. Utskottet har uppfattat EES-avtalet så att Efta-länderna har uppnått en klar förstärkning på forskningssamarbetsområdet med EG, bl.a. genom att nu har alla institutioner, eller universitet, samma rättigheter och skyldigheter som liknande institutioner i EG-länderna både på projekt- och programnivå, medan tidigare måste forskare från Efta-länderna ha med sig andra forskare från minst två EG-länder i projekt. Samtidigt får Efta-forskarna samma rättigheter att ta del av resultat från forskningen och stora möjligheter att påverka utformningen av nya program. Utskottet anser att i och med detta måste det finnas ännu större grund för nordiskt samarbete beträffande planering, resursanvändning och uppföljning.

Inom de nordiska länderna kommer man förmodligen i fortsättningen också nationellt att diskutera resursanvändning och resursbeviljningar till forskningen när en stor del av den teknisk-industriella forskningen kommer att företas i samarbete med EG. FPR bör ta upp denna diskussion och utforma en gemensam nordisk linje och större samordning beträffande detta. Det krävs stor aktivitet inom Norden för att man till fullo skall kunna tillvarata de möjligheter till nya forskningsprojekt som ett närmare europeiskt forskningssamarbete ger möjlighet till.

Utskottet stöder starkt förslaget om att Norden bör verka för att det internationella forskningssamarbetet i större grad omfattar humaniora och samhällsvetenskap. Norden bör framhålla det specifikt nordiska inom forskningen även internationellt. Utskottet stödjer också förslaget om att FPR närmare undersöker hur resurser för nordiska forskares deltagande i internationellt samarbete utnyttjas bättre, t.ex. om det kan finnas grund för gemensam nordisk representation i enstaka internationella styrningsorgan. Utskottet anser att de nordiska ländernas forskningspolitik skulle synliggöras ytterligare med en sådan gemensam nordisk representation.

2.4 Nya samarbetsinitiativ

I ministerrådsförslaget nämns vissa områden som kan bli föremål för en framtida satsning. Det är områden med syfte att knyta ihop nationella satsningsområden i ett större nordiskt perspektiv och områden där de nationella miljöerna är små. Inga konkreta nya stora samarbetsinitiativ nämns i förslaget men det hänvisas till de utredningar, analyser och andra aktiviteter som förslaget nämner.

I ministerrådsförslaget framhålls att FPR vill bidra till den kritiska genomgången av de nordiska forskningsinstitutionernas verksamhet som har beslutats av ministerrådet. Målsättningen med arbetet är att frigöra medel från etablerade aktiviteter med sikte på att kunna finansiera nya prioriterade uppgifter. FPR förutsätter att de medel som blir frigjorda från nuvarande forskningsaktiviteter i fortsättningen också skall användas till forskningsändamål och rådet kommer att arbeta med att finna samarbets-

områden där de frigjorda medlen kan sättas in som stimuleringsåtgärder. Utskottet arbetar med genomgången av institutioner som nämns i förslaget och ämnar vid kommande budgetarbete yttra sig om användningen av de resurser som kommer att frigöras.

Utskottet noterar att i framtiden kommer FPR med utgångspunkt i nationella forskningsprioriteringar värdera initiativ till samarbetsprogram eller större samarbetsprojekt. Rådet kommer att på basen av rapporten om forskningspolitik i Norden och efter kontakt med nationella forskningspolitiska instanser diskutera om det de närmaste åren finns forskningsområden som man bör koncentrera sig på med sikte på samarbetsinitiativ för resten av detta årtionde. Utskottet finner beskrivningen av utformningen av de närmate årens samarbetsinitiativ något diffus och anser att FPR omgående bör slå fast viktiga samarbetsinitiativ för de närmaste åren. Utskottet vill här påminna om att Nordiska rådet är en ytterligare instans som Forskningspolitiska rådet bör ta hänsyn till och föra en dialog med om forskningspolitiska prioriteringar.

I stadgarna för Nordiska forskningspolitiska rådet framhålls att det forskningspolitiska rådet skall bl.a. ta initiativ till forskningssamarbete speciellt av tvärvetenskaplig, sektorsövergripande och i övrigt svåretablerad karaktär (Art. 2, b). Utskottet anser att FPR bör inom den period ministerrådsförslaget till riktlinjerna avser planera och arbeta med nya sådana initiativ som stadgarna nämner.

Utskottet vill i detta sammanhang hänvisa till ministerrådsförslaget där vikten framhålls av en stärkt nordisk kultur och identitet och att forskning som tar utgångspunkt i det specifikt nordiska, både kulturellt och socialt, därför bör inta en bred plats i samarbetet. Utskottet anser att en sådan jämförande kulturforskning och identitetsforskning kunde vara ett möjligt initiativområde. Det nordiska identitetsbegreppet är och kommer att bli mycket aktuellt i framtiden och all forskning inom detta begreppsområde kommer att leda till en ökad förståelse för nordiskt samarbete både inom och utom Norden.

Utskottet vill vidare nämna forskning om infrastruktur inom Norden som ett aktuellt och möjligt initiativområde. Vid denna forskning behövs dyr arbetsutrustning. En koordinering av de nationella satsningarna kunde utgöra en stor besparing för länderna och samtidigt gynna en gemensam nordisk infrastrukturpolitik.

Beträffande den arktiska forskningen som ett initiativområde vill utskottet slutligen framhålla att FPR borde se till att de nordiska resurserna utnyttjas så bra som möjligt för att Norden skall kunna hålla sig i frontlinjen inom arktisk forskning. Fortsatt nordiskt samarbete kring arktisk forskning är av mycket stor betydelse. Förutom det humanistiska arktiska forskningssamarbetet, borde resurser avsättas för att bilda en nordisk forskningsmiljö kring problemområdena klimatförändring och miljöpåverkan.

2.5 Utskottets förslag

Med hänvisning till vad som ovan anförts föreslår utskottet att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. *att* lägga riktlinjerna för Nordiska forskningspolitiska rådet till grund för arbetet under verksamhetsperioden 1993-1995, i enlighet med ministerrådsförslag B 132/k och med beaktande av de synpunkter som anförts av kulturutskottet, och

2. *att* under den verksamhetsperiod riktlinjerna avser

- analysera EES-avtalets konsekvens för forskningen i Norden, forskningspolitiskt och ekonomiskt, och lägga fram förslag som förstärker den nordiska forskningens ställning i Europa

- kartlägga alla forskningsinstanser och organ inom de nordiska länderna och det nordiska samarbetet i syfte att förbättra den nordiska forskningspolitiska styrningen

- utarbeta en samlad redogörelse om FPR:s verksamhet.

Stockholm den 28 januari 1993

Marianne Andersson (c)
J. K. Hansen (S)
Thea Knutzen (H)
Rannveig Guðmundsdóttir (A) Formand
Eeva Turunen (Kok.)
Ranveig Frøiland (A)
Jógvan A. Johannessen (Jvfl)
Berit Oscarsson (s)
Otto Steenholdt (At)
Richard Ulfvengren (nyd)

Ministerrådsförslag

om nya riktlinjer för Nordiska forskningspolitiska rådet (FPR) för 1993—1995

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna samt samarbetsministrarna) överlämnar härmed ett ministerrådsförslag om nya riktlinjer för nordiska forskningspolitiska rådet (FPR) för perioden 1993—1995.

Ministerrådet konstaterar att eventuella budgetmässiga konsekvenser av förslaget inte har övervägts i nuvarande skede. I den mån det fortsatta arbetet med riktlinjerna resulterar i förslag om konkreta aktiviteter kommer frågan om medel för dessa ändamål över MR-budgeten att prövas i vanlig ordning. Under ärendets fortsatta behandling kommer möjligheterna till precisering och samordning av projekt och resurser ytterligare att prövas.

Ministerrådet ber om rådets synpunkter på förslaget. Ministerrådet avser att fastställa riktlinjerna da rådets synpunkter föreligger.

Köpenhamn den 9 december 1992

På Nordiska ministerrådets vägnar

Gunnar Berge

Pär Stenbäck

Forslag til retningslinjer for Nordisk forskningspolitisk råd for perioden 1993—1995

Innhold:

Forord 518

1 FPRs rolle i nordisk forskningssamarbeid 518
1.1 FPRs oppgaver 518
1.2 FPRs virkemidler 519

2 Forskningssamarbeidet under Nordisk Ministerråd 520
2.1 Det nordiske forskningssamarbeidets karakter 520
2.2 Kultursektorens forskningsområde 520
2.3 Sektorovergripende aktiviteter 520

3 Tilrettelegging for økt nordisk forskningssamarbeid 521
3.1 Rekruttering, forskerutdanning og mobilitet 522
3.2 Økt forskningspolitisk informasjon 522
3.3 Bedre styring og ledelse av forskning 522
3.4 Nordisk samråd og koordinering i forhold til internasjonalt forskningssamarbeid 523
3.5 Nye samarbeidsinitiativer 524

Vedlegg:

1 FPRs medlemmer 1992—1994 525
2 FPRs vedtekter 526

Forord

Nordisk forskningspolitisk råd (FPR) skal i følge sine vedtekter hvert tredje år avgi forslag til retningslinjer for sin virksomhet. Rådet avgir med dette forslag til retningslinjer for perioden 1993—95.

FPRs vedtekter fastslår også at det sammen med forslaget til nye retningslinjer, bør foreligge en samlet redegjørelse for den forskningspolitiske utviklingen nasjonalt og nordisk. Rådet har for dette formål fått utarbeidet rapporten "Forskningspolitikk i Norden" (NORD 1992: 23).

Forslaget til nye retningslinjer viderefører hovedtankene i de tidligere retningslinjer, bade for perioden 1987—89 og for 1990—92. Rådet forutsetter at forskning fortsatt vil være et viktig samarbeidsområde for de nordiske land. Forslaget til retningslinjer uttrykker således ambisjonen om at FPR skal ha en viktig rådgivende, initierende og kontaktskapende rolle i det nordiske forskningssamarbeidet.

1 FPRs rolle i nordisk forskningssamarbeid

1.1 FPRs oppgaver

Nordisk forskningssamarbeid er omfattende og bygger på lange tradisjoner. Siden FPRs opprettelse i 1983 har det formelle nordiske forskningssamarbeidet utviklet seg kraftig. Det er for eksempel gjennomført felles nordiske FoU-programmer innen datateknologi, bioteknologi og energiforskning, Norden har samarbeidet om deltakelse i store internasjonale programmer som Ocean Drilling Programme (ODP), og ikke minst er det satset betydelig på styrket forskerutdanning gjennom opprettingen av Nordisk forskerutdanningsakademi (NorFA) i 1990.

FPRs oppgave er å fremme det nordiske samarbeidet om såvel grunnforskning som anvendt forskning og forskerutdanning. FPR skal være rådgivende for Nordisk Ministerråd i langsiktige og overgripende forskningspolitiske spørsmål, og rådet skal arbeide for at felles nordiske forskningsinteresser kan gjøre seg gjeldende i det internasjonale forskningssamarbeidet.

De nordiske lands statsministre har tatt initiativ til en nyorientering av nordisk samarbeid. Det fastslåes blant annet at det kulturelle samarbeidet vil ha prioritet. FPR forutsetter at forskning som hittil skal inngå i kultursamarbeidet, og at rådet også i de tre kommende år skal bidra til at nordisk samarbeid om forskning stimuleres og utvikles.

Det brede forskningssamarbeidet i Norden skal imidlertid verken sees som selvfølgelig eller problemfritt. For mange forskere vil det være mer naturlig å søke kontakt og samarbeid i andre deler av verden enn i Norden. Forskningens globale karakter vil følgelig også gjenspeiles i nordisk forskningspolitisk samarbeid.

I de nordiske landene er den forskningspolitiske utviklingen og satsningene temmelig likartet, som det fremgår av rapporten "Forskningspolitikk i Norden". Gjennom det nordiske samarbeidet gis det gode muligheter til å ta frem beslutningsunderlag og analyser av felles problemstillinger. Dette vil være til nytte både for nasjonale forskningspolitiske overveielser og med sikte på å kunne tilføre nasjonale satsninger en felles, nordisk dimensjon.

I verdenssammenheng er Norden et lite forskningsområde. Norden står eksempelvis for ca. 2 % av de samlede forskningsressurser innen OECD-området. Hver for seg råder de nordiske landene over ressurser som med fordel kan koordineres slik at man kan utnytte hverandres kompetanse og unngå utilsiktet dobbeltarbeid.

Forskningssamarbeidet vil, på samme måte som annet nordisk samarbeid, i de nærmeste årene bli preget av endringene internasjonalt, spesielt den europeiske integrasjonsprosessen. Gjennom en avtale mellom EF og EFTA vil de nordiske landenes deltakelse i EFs forskningsprogrammer øke. Dette gir nye muligheter for å bringe forskningen fremover, men vil ogsa kreve ressurser i konkurranse med nasjonale og nordiske aktiviteter.

FPR vil nøye følge utviklingen av det europeiske forskningssamarbeidet, og Rådet vil vurdere hvordan Norden kan profilere seg best mulig i en større internasjonal sammenheng.

De nordiske land har engasjert seg i de øst-europeiske, og spesielt de baltiske staters utvikling. En rekke bilaterale og nordiske initiativ er iverksatt innen forskning og høyere utdanning, med sikte på å fremme Øst-Europas muligheter til å delta aktivt i det internasjonale forskersamfunn. FPR vil løpende vurdere hvilke behov og muligheter som finnes for å støtte opp under de baltiske staters reorganisering og vitalisering av sin forskning.

I diskusjonene om det fremtidige nordiske samarbeidet er det pekt på betydningen av styrket nordisk kultur og identitet. Forskning som tar utgangspunkt i det spesifikt nordiske, både kulturelt og sosialt, bør følgelig innta en bred plass i samarbeidet. Norden bør også virke for at det internasjonale forskningssamarbeidet i større grad omfatter humaniora og samfunnsvitenskap.

1.2 FPRs virkemidler

FPRs mulighet til å stimulere og påvirke det nordiske samarbeidet springer ut av de vedtekter Nordisk Ministerråd har fastsatt og de virkemidler FPR der igjennom er gitt. FPRs råd og anbefalinger vil i stor grad utvikles på grunnlag av utredninger som FPR tar initiativ til å få utført.

FPR er sammensatt av medlemmer med forskningspolitisk forankring såvel som vitenskapelig og forskningsadministrativ sakkyndighet. FPR vil derfor kunne gjennomføre brede analyser av forskningspolitiske spørsmal, både ut fra egne initierte utredninger og med utgangspunkt i aktuelle spørsmål som bringes inn for rådet.

Å skape kontakter er et vesentlig element både i nordisk samarbeid generelt og i forskningssamarbeid spesielt. FPR vil derfor legge vekt på å kunne stimulere samråd og samarbeid gjennom å avholde konferanser, seminarer og møter. FPR vil også kunne delta i organisering og finansiering av kontaktskapende aktiviteter sammen med andre. Nordisk forskningspolitisk råd vil kunne ta initiativ til og støtte planlegging av større felles-nordiske satsninger, men det er ikke FPRs oppgave å fungere som et allminnelig forskningsfinansierende organ.

God informasjonsutveksling er en viktig forutsetning for et aktivt nordisk samarbeid. FPR vil dels gjennom sine egne møter og kontakter, dels ved spesielle informasjonstiltak, bidra til en mest mulig effektiv formidling av forskningspolitisk relevant informasjon.

2 Forskningssamarbeidet under Nordisk Ministerråd

2.1 Det nordiske forskningssamarbeidets karakter

FPR er opprettet som en del av det formaliserte, politiske samarbeidet organisert innen rammen av Nordisk Ministerråd. Nordisk forskningssamarbeid foregår imidlertid i langt flere former og i større utstrekning enn det ministerrådets organisasjon gjenspeiler.

Universiteter, høyskoler og forskningsråd samarbeider nordisk på mange plan. De 191 000 personer som i Norden er virksomme innen forskning og utviklingsarbeid, har ofte et godt nordisk kontaktnett, ikke minst gjennom de mange nordiske faglige foreninger og vitenskapelige selskaper.

Over Nordisk Ministerråds budsjett finansieres forskning for anslagsvis 242 MDKK (1993). Forskning og utviklingsarbeid organiseres og finansieres i varierende omfang innen de fleste av ministerrådets samarbeidsområder. Av budsjettets FoU-ressurser kanaliseres 53 % gjennom generelle støtteordninger og tidsbegrensede programmer, 32 % til faste institusjoner, og 15 % til enkeltstående prosjekter.

2.2 Kultursektorens forskningsområde

Innen det nordiske budsjett som kultur- og undervisningsministrene beslutter om — kultursektoren —, finansieres forskning med ca. 87 MDKK (1993). Forskning utgjør en tredjedel av ministerrådets kulturbudsjett.

Av kultursektorens forskningsbudsjett går 70 % til faste institusjoner og samarbeidsorganer. Nordisk Ministerråd har etter initiativ fra FPR, gitt sin tilslutning til at nordisk finansiering av forskning og utviklingsarbeid i større grad bør skje gjennom generelle støtteordninger og tidsbegrensede program, fram for gjennom institusjoner.

FPR vil bidra til den kritiske gjennomgangen av de nordiske forskningsinstitusjonenes virksomhet som er besluttet ved arbeidsprogrammet for endret finansiering og organisering av kultursektorens institusjoner og samarbeidsorganer mm. Målsettingen med dette arbeidet er å frigjøre midler fra etablerte aktiviteter, med sikte på å kunne finansiere nye, prioriterte oppgaver. FPR forutsetter at de midler som blir frigjort fra nåværende forskningsaktiviteter, fortsatt skal anvendes til forskningsformål, og rådet vil arbeide med å finne samarbeidsområder der de frigjorte midler kan settes inn som stimuleringstiltak.

Kulturbudsjettet finansierer ca. 20 forskningsinstitusjoner, samarbeidsorganer og frittstående samarbeidstiltak. Ved jevnlig å organisere evaluering av kultursektorens forskningsinstitusjoner og andre samarbeidstiltak, vil FPR bidra til kvalitetskontroll og fonyelse av virksomheten.

2.3 Sektorovergripende aktiviteter

For FPR er det en hovedoppgave å gi råd til Nordisk Ministerråd om hvordan ministerrådets innsats for forskning best kan gi nordisk nytte og vitenskapelig effekt. FPR vil følge opp utarbeidelsen av årlige budsjettanalyser av ministerrådets FoU-satsinger, med sikte på å gi anbefalinger om utvikling og effektivisering vedrørende anvendelsen av ressurser til forskning.

Det nordiske miljøforskningsprogrammet for 1993—97 er forberedt med sikte på full aktivitet i 1993. FPR vil følge programmet og påse at det gjennom-

føres etter intensjonene. Sammen med miljøforskningsprogrammets styringsorganer vil FPR vurdere behovet for evaluering underveis i programmet.

FPR har gjennom årene tatt initiativ til og gjennomført evalueringer av flere nordiske forskningsinstitusjoner og -programmer. FPR vil i samarbeid med de berørte ministerråd og andre besluttende organer, sørge for fortsatt overvåkning av kvaliteten i forskning og utviklingsarbeid som finansieres over det nordiske budsjett.

En nyorientering av den nordiske samarbeidet kan innebære at Nordisk Ministerråd vil konsentrere sin innsats om færre samarbeidssektorer. FPR vil understreke at en slik konsentrasjon ikke ukritisk må overføres til forskningssamarbeidet. FPR vil således fremheve, at samtidig med at de nordiske land vil engasjere seg sterkt i EFs mange teknisk-industrielle FoU-programmer, vil det fortsatt være grunnlag for nordisk samarbeid innen dette forskningsfeltet. FPR vil for eksempel fremheve muligheten for nordisk teknisk-industrielt samarbeid på områder der de nordiske land har spesielle naturgitte eller kompetansemessige forutsetninger.

3 Tilrettelegging for økt nordisk forskningssamarbeid

De nordiske land har mange påfallende likheter i sin forskningspolitikk. Landene prioriterer i stor grad de samme forskningsområder, og det er klare sammenfall med hensyn til målsettinger og virkemidler landene i mellom.

For FPR leder dette til at det er behov for å kunne frembringe informasjon og beslutningsunderlag av felles interesse for utformingen av forskningspolitikk i landene. FPRs diskusjoner og analyser vil derfor konsentreres om noen temaer som i alle landene fremheves som sentrale problemstillinger i forskningspolitikken.

Nordiske sammenliknende studier og statistikk gir et viktig grunnlag for forskningspolitiske initiativ og beslutninger. FPR ønsker jevnlig å gjennomføre forskningspolitiske studier. Utredningene vil formidles til relevante mottakere og kunne legges til grunn for diskusjon og beslutning både nordisk og nasjonalt.

Et eksempel på en slik forskningspolitisk studie er "Publisering i nordisk samfunnsvitenskap" som FPR allerede har satt i gang. Studien vil i løpet av 1993 bli lagt til grunn for en diskusjon om samfunnsvitenskapenes stilling i Norden, og om måling av vitenskapelig produksjon og kvalitet innen de ulike vitenskapsgrener.

De forskningspolitiske studier som FPR gjennomfører, bør i størst mulig grad baseres på nordisk samarbeid mellom utførende instanser. Ved valg av utredningsprosjekter vil FPR legge vekt på at det metodiske og organisasjonsmessige grunnlaget for forskningspolitiske studier styrkes.

Forskning om forskning er viktig med hensyn til å få kunnskap om de prosesser og faktorer som berører kunnskapsutviklingen i samfunnet. FPR vil vurdere å finansiere prosjekter av karakteren "forskning om forskning", blant annet med formål å bygge opp en bred kompetanse som grunnlag for forskningspolitisk diskusjon og beslutning.

I det følgende gis eksempler på utredninger, analyser og andre aktiviteter, som FPR vil ta opp i den kommende tre-års perioden.

3.1 Rekruttering, forskerutdanning og mobilitet

"Norden som nettverk" innebærer at alle de nordiske land oppfattes som forskernes hjemmebase. Universiteter og offentlige forskningsinstitusjoner bør være åpne for nordiske forskere og forskerstudenter på lik linje med landenes egne. FPR vil fremme slik åpenhet og samvirke mellom forsknings- og utdanningsinstitusjoner i Norden.

Landene legger stor vekt på å sikre rekruttering til forskning. Slike tiltak er kostnadskrevende, og resultatene kan avleses først noen år etter iverksettelse. FPR vil være interessert i å sammenlikne rekrutteringstiltakene, både gjennomførte og planlagte, for å ha en bredere basis for vurdering av virkemidlenes effektivitet og de kvalitative virkninger.

Forskeres fysiske mobilitet er et vesentlig element i internasjonalt samarbeid. Kostnadene ved mobilitet er høye, og det finnes en rekke formelle og praktiske vanskeligheter for forskere som for kortere eller lengre tid ønsker å oppholde seg utenfor sitt hjemland. Utredningen om nordisk forskerutdanningssamarbeid omtalte hindre som beskatning, ansiennitetsregler og pensjonsforhold. FPR vil kartlegge slike mobilitetshindre og bidra til å redusere dem.

Et økende antall nordiske forskere får sin forskerutdanning utenom Norden. Mange forskere arbeider også i deler av sin karriere utenom de nordiske land. FPR mener det skal festes oppmerksomhet på faren for at forskertalenter og høykvalifiserte forskere ikke finner sine nordiske hjemland attraktive nok for en yrkeskarriere. FPR vil undersøke nærmere hvilke faglige, arbeidsmessige og økonomiske betingelser som påvirker hvorvidt nordiske forskere velger å arbeide i Norden eller ikke.

Landene må sørge for at nordiske forskeres deltakelse i internasjonalt samarbeid fremmes på en kostnadseffektiv måte. FPR vil bidra til at det undersøkes hvordan ressursene for slik deltakelse kan utnyttes bedre, for eksempel om det kan være grunnlag for felles nordisk representasjon i enkelte internasjonale styringsorganer.

3.2 Økt forskningspolitisk informasjon

Mange forskningspolitiske problemstillinger og diskusjoner oppstår relativ samtidig i de nordiske land. Det er ønskelig å forbedre mulighetene for utveksling av informasjon om aktuelle forskningspolitiske begivenheter, beslutninger, pågående utredninger og planlagte satsninger.

FPR mener det kan være behov for forsøk med utgivelse av et nordisk forskningspolitisk nyhetsbrev. Nyhetsbrevet bør i enkel utforming rette seg til forskningspolitikere, universiteter, forskningsråd og forskningsadministrasjon. FPR vil utrede hvordan et slikt forsøk med nyhetsbrev kan realiseres.

3.3 Bedre styring og ledelse av forskning

De forskningspolitiske virkemidler som regjering og sentralforvaltning har til disposisjon er primært lovgivning og finansiering, men også evalueringer kan fungere som virkemiddel. FPR vil regelmessig drøfte og utveksle erfaringer med de virkemidler landenes forskningspolitiske myndigheter tar i bruk. FPR vil vurdere å iverksette flere forskningspolitiske studier som belyser bruk og effekter av visse virkemidler, slik det for eksempel gjøres i FPRs prosjekt "Bruk og effekter av forskningsevalueringer", som vil foreligge i løpet av 1993.

Bruk av tidsbegrensede forskningsprogrammer har vært og er en viktig del av både nasjonal forskningspolitikk og nordisk samarbeid. FPR mener det kan være behov for å samle og systematisere erfaringer med tilretteleggelse og oppstarting av forskningsprogrammer. Ikke minst med sikte på å kunne utvikle organisasjons- og administrasjonsformer som reduserer tid og ressurser ved implementering av programmer.

Konsentrasjon av de nasjonale forskningsressurser fremheves ofte som et virkemiddel for å bygge opp forskningsmiljøer som kan hevde seg internasjonalt. Konsentrasjon kan på den annen side føre til svekkelse av forskningens tilknytning til og betydning for regionalt eller lokalt nærings- og samfunnsliv. Alle de nordiske land står overfor prioriterings- og organiseringproblemer når det gjelder oppbygging av og støtte til forskningsmiljøer, for eksempel avveininger mellom lokale og nasjonale interesser. FPR vil drøfte slike problemstillinger, og vurdere hvilke erfaringer landene har med hensyn til sentralisering og regionalisering av forskningsvirksomhet.

Forholdet mellom universitetene og næringslivet står sentralt i forskningspolitikken. FPR mener at man bør analysere de virkemidler som både i Norden og i andre land, er tatt i bruk for å fremme samarbeid og utveksling mellom næringsliv og universitet.

Mange problemstillinger som gjøres til gjenstand for forskning krever teoretisk og metodisk tilnærming fra flere fagområder og disipliner. Samarbeid mellom ulike vitenskapelige disipliner forsøkes stimulert på forskjellige måter gjennom organisatoriske og finansielle tiltak. FPR ønsker å vurdere nærmere de erfaringer som finnes av slike stimuleringstiltak.

Forskningens (d. e. forskernes) frihet kontra myndighetenes styring av forskning diskuteres i alle land. FPR vil drøfte de nordiske landenes rammebetingelser for forskning, for eksempel landenes lovgiving vedrørende anledningen til forskningsmessig å kunne benytte og sammenkople data fra offentlige registre.

Spørsmål om etikk og vitenskapelig redelighet er satt på den internasjonale, forskningspolitiske dagsorden. FPR vil følge dette problemområdet nøye, blant annet med sikte på å kunne vurdere hvordan regelverk og praksis fungerer i landene.

Ledelse av forskningsprosjekter, -programmer og -institusjoner medfører ofte et stort faglig, administrativt og økonomisk ansvar. Slik ledelse skal også balanseres imot de spesielle krav til samarbeid og kreativ utfoldelse som forskning stiller. Kravet til effektivisering og omstilling er stort for forskningsledere, og FPR mener det er grunn til å vurdere hvorvidt det er tilstrekkelig utdanningsmuligheter vedrørende organisering og ledelse av forskning.

3.4 Nordisk samråd og koordinering i forhold til internasjonalt forskningssamarbeid

I forskningspolitikken fokuseres det sterkt på det europeiske forskningssamarbeidet. FPR vil understreke at de nordiske lands økende deltakelse i dette samarbeidet, ikke må føre til neglisjering av forskningens globale karakter. Forskning i Norden har for eksempel tradisjonelt sterke transatlantiske bånd som fortsatt må opprettholdes. Innen flere fagomrader vil land i Asia kunne være fremtidige samarbeidspartnere. Det må også nevnes at de nordiske lands fortid som små, ikke-imperialistiske stater, har gitt og gir fortsatt et godt grunnlag for forskning om og samarbeid med utviklingsland.

I internasjonalt forskningssamarbeid framstår et stadig klarere misforhold mellom på den ene side forskningsrelaterte muligheter og ønsker, og på den andre siden de tilgjengelige ressurser. Kostnadsproblemene er særlig fremtredende når det gjelder tungt utstyr, store laboratorier og internasjonale programmer.

Det er nødvendig også på internasjonalt plan å kunne prioritere og koordinere slik at kvaliteten i forskningen sikres, samtidig som kostnadsutviklingen kan kontrolleres og utilsiktet dobbeltarbeide unngås. På nordisk plan kan det være aktuelt at FPR tar initiativer til diskusjoner om problemstillinger som er relatert til Megasciencesamarbeidet under OECD.

Internasjonal forskningsinnsats initieres, prioriteres og finansieres av organisasjoner og forskningsutførende organer (eks. EF, CERN, ESA, EUREKA, ESF osv.), som i stor grad agerer relativt uavhengig av hverandre. Både i EF og OECD drøftes spørsmålet om det totale system av organisasjoner utgjør en tilfredsstillende politisk og faglig struktur for prioritering av forskningsinnsatsen.

Forskningsministrene i EFs medlemsland har ønsket å vurdere forenkling av forskningssamarbeidet, ikke minst av den overordnede styringsstrukturen. Spørsmålet har allerede vært diskutert mellom de nordiske undervisnings- og forskningsministre, og FPR vil følge opp dette og andre emner med sikte på å kunne forberede forskningspolitiske diskusjoner i Nordisk Ministerråd.

FPR vil drøfte utviklingen i internasjonalt forskningssamarbeid, og vurdere muligheter for nordisk koordinering og felles stillingstagen innen europeiske forskningspolitiske organer.

3.5 Nye samarbeidsinitiativer

Gjennom Nordisk Ministerråd er det de siste ti årene tatt initiativ til en rekke samarbeidsaktiviteter innen forskning. FPR vil stimulere og støtte samarbeid på forskningsområder der formålet er å knytte sammen nasjonale satsningsområder i et større, nordisk perspektiv.

Nordisk samarbeid bør også stimuleres på områder der nasjonale miljøer er små, og der samarbeidet vil være avgjørende for å kunne utvikle forskningsfeltet videre.

Rådet vil understreke at for perioden 1993 til 1997 er det på FPRs initiativ allerede vedtatt gjennomføringen av et nordisk miljøforskningsprogram. FPR arbeider også for å realisere et nordisk samarbeidsinitiativ om arktisk humanistisk forskning. Ovennevnte initiativer må sikres faglig og økonomisk før det er hensiktsmessig å ta opp nye forskningsområder til overveielse for nordisk samarbeid.

FPR vil med utgangspunkt i nasjonale forskningsprioriteringer, vurdere initiativ til samarbeidsprogrammer eller større samarbeidsprosjekter. FPR vil på grunnlag av rapporten om forskningspolitikk i Norden og ved kontakt til nasjonale forskningspolitiske instanser, drøfte om det de nærmeste årene er forskningsområder som bør vurderes med sikte på samarbeidsinitiativer for resten av dette ti-år. Dette inkluderer også sondering av muligheter for felles nordisk deltakelse i store og kostnadskrevende internasjonale programmer, konsortier og sentra.

BILAGA 1

Nordisk forskningspolitisk råd

Medlemmer oppnevnt for perioden 01.01.92—31.12.94

Danmark:

Kontorchef Martin Korst,
Undervisnings- og forskningsministeriet
Rektor Henning Lehmann,
Aarhus universitet (FPRs viseformann)
Akademisekretær Vibeke Q. Zeuthen,
Akademiet for de tekniske videnskaber

Finland:

T.f. byråchef Ulla Ekberg, Finlands Akademi
Prorektor Jorma Hattula, Jyväskylä Universitet
Professor Reijo Vihko, Uleåborgs Universitet

Island:

Doktor Guðrun Agnarsdóttir, Tilraunastöð Háskóla Íslands
Direktør Axel Björnsson, Vísindaráð
Professor Tómas Helgason, Landspítalinn

Norge:

Byråsjef Karen Nossum Bie,
Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet
Direktør Narve Bjørgo,
Norges allmennvitenskapelige forskningsråd
Direktør Dag Kavli,
Norges teknisk-naturvitenskapelige forskningsråd

Sverige:

Professor Stefan Björklund, Universitetet i Uppsala
Departementsrådet Sonja Dahl, Utbildningsdepartementet (FPRs formann)
Professor Göran Jarlskog, Lunds universitet

BILAGA 2

Stadgar för Nordiska forskningspolitiska rådet

Nordiska forskningspolitiska rådet har upprättats efter beslut av Nordiska ministerrådet (kultur-, utbildnings- och samarbetsministrarna) den 24.3.1982 på basen av ministerrådsförslaget om ökat nordiskt forskningssamarbete (*B 38/k*) och Nordiska rådets *rekommendation nr 4/1982*. Stadgarna har fastställts av Nordiska ministerrådet (kultur-, utbildnings- och samarbetsministrarna) 29—30.9.1982 och den 18.10.1982.[1]

§ 1

Nordiska forskningspolitiska rådet har till ändamål att främja nordiskt samarbete beträffande såväl grundforskning, tillämpad forskning som forskarutbildning. Forskningssamarbetet bör härvid förankras i nationella forskningsmiljöer och prioriteringar.

Rådet skall i enlighet med de nordiska ländernas samarbetsavtal, Helsingforsavtalet och nordiska kulturavtalet, verka för att de nordiska ländernas insatser för forskarutbildning och resurser för forsknings- och utvecklingsverksamhet samordnas och utnyttjas på bästa möjliga sätt. Vidare skall rådet verka för att gemensamrna nordiska forskningsintressen kan främjas i det internationella forskningssammarbetet.

I detta syfte skall nordiska forskningspolitiska rådet rådge Nordiska ministerrådet i långsiktiga och övergripande forskningspolitiska frågor samt genom egna initiativ främja nordiskt samarbete över hela forskningsfältet.

§ 2

Det forskningspolitiska rådet skall:

a) arbeta för samordning och arbetsfördelning såväl beträffande forskningsverksamheten i sig som angående forskarutbildning och vetenskaplig utrustning samt kompetensuppbyggnad på smala områden.
b) ta initiativ till forskningssamarbete speciellt av tvärvetenskaplig, sektorsövergripande och i övrigt svåretablerad karaktär.
c) analysera och påvisa behovet av ett bättre samband mellan beslut beträffande grundläggande forskning, sektoriell forskning och forskarutbildning samt arbeta för förbättrad kontakt och samverkan mellan grundforskning och tillämpad forskning.
d) analysera problemställningarna omkring spridning av forskningsinformation och användningen av forskningsresultat.
e) förmedla information om det nordiska forkningssamarbetet och forskningsorganisationen till forskare, forskningsorgan, intressegrupper och övriga målgrupper.

I detta syfte kan rådet bl. a. genomföra specialanalyser och utredningar, tillsätta planeringsgrupper, inkalla utländska forskare och gästföreläsare samt anordna symposier och konferenser.

[1] Den 1 maj 1986 genomfördes vissa organisatoriska förändringar i ministerrådsorganisationen. Härav föranledda konsekvensändringar i FPR:s stadgar har inte gjorts.

För att genomföra sina uppgifter skall forskningspolitiska rådet skapa forskningspolitisk överblick samt en grund för samordnat resursutnyttjande och ökat nordiskt forskningssamarbete.

§ 3

Det forskningspolitiska rådet skall vart tredje år till ministerrådet avge förslag till riktlinjer för verksamheten. Förslaget bör åtföljas av en samlad redogörelse för den forskningspolitiska utvecklingen nationellt och nordiskt. Riktlinjerna fastställs av Nordiska ministerrådet (kultur-, utbildnings- och samarbetsministrarna) efter att Nordiska rådet beretts tillfälle att uttala sig om förslaget.

§ 4

Det forskningspolitiska rådet skall beredas tillfälle att uttala sig innan forskningspolitiska frågor av central betydelse behandlas i Nordiska ministerrådet.

De nordiska ämbetsmannakommittéerna och ministerrådssekretariaten skall i vad avser långsiktiga och övergripande forskningspolitiska frågor löpande hålla det forskningspolitiska rådet informerat om utvecklingen inom de enskilda sektorerna.

Rådet kan när som helst uttala sig till ministerrådet om långsiktiga prioriteringar av ministerrådsbudgetarnas forskningsinsatser.

5 §

Det forskningspolitiska rådet består av högst tre ledamöter från vart och ett av de fem nordiska länderna. Rådet bör ha en bred och balanserad sammansättning med såväl forskningspolitisk förankring som vetenskaplig och forskningsadministrativ sakkunskap. Både den grundläggande forskningens och sektorforskningens intressen skall vara företrädda i rådet.

Ledamöterna förordnas för tre år i sänder av Nordiska ministerrådet (kultur- och utbildningsministrarna) efter samråd mellan kultur-/utbildnings- och samarbetsministrarna. Minst en ledamot från vart land skall utskiftas vart tredje år. Avgår ledamot under mandatperioden förordnas ny ledamot för återstoden av perioden. Rådets ordförande och vice ordförande utses av ministerrådet bland ledamöterna för tre år i sänder.

6 §

Det forskningspolitiska rådet sammanträder på kallelse av ordförande eller då minst fyra ledamöter begär det. Rådet skall sammanträda minst två gånger om året.

Rådet är beslutför när minst åtta ledamöter representerande minst fyra länder är närvarande. Besluten fattas med enkel majoritet. Vid lika röstetal gäller den mening, som ordförande biträder.

Båda ministerrådssekretariaten bör vara representerade vid rådets möten. Vid rådets möten förs protokoll.

§ 7

Det forskningspolitiska rådet kan inom sig utse ett arbetsutskott, bestående av en ledamot från varje nordiskt land, däribland rådets ordförande.

Arbetsutskottet är beslutfört när minst fyra ledamöter är närvarande. Arbetsutskottets beslut skall vara enhälliga. Vid arbetsutskottets möten förs protokoll.

§ 8
Rådet skall för den närmare regleringen av formerna för sin verksamhet fastställa en arbetsordning. Genom denna arbetsordning eller genom särskilda beslut får rådet delegera rätt att fatta beslut eller utföra uppdrag på rådets vägnar. Sådan delegering får dock inte avse fastställande av förslag till riktlinjer för rådet, förslag till budget eller förslag till ändring av stadgar.

§ 9
Det forskningspolitiska rådets sekretariatsfunktion handhas av sekretariatet för nordiskt kulturellt samarbete.

§ 10
Det forskningspolitiska rådet skall varje år till nordiska ministerrådet avge anslagsframställning samt inlämna berättelse över verksamhetsåret.

§ 11
Medel för det forskningspolitiska rådets verksamhet anvisas över budgeten för nordiskt kulturellt samarbete efter samråd mellan kultur-/utbildnings- och samarbetsministrarna. För rådets verksamhet kan även mottas anslag från annat håll.

För budget, räkenskaper och revision gäller vad som fastställts för motsvarande frågor för sekretariatet för nordiskt kulturellt samarbete.

§ 12
Dessa stadgar träder i kraft den 1 januari 1983. Beslut om ändringar eller upphävande av dessa stadgar fattas av nordiska ministerrådet.

Juridiska utskottets betänkande

över ministerrådsförslag om arbetsprogram för det nordiska lagstiftningssamarbetet

(Ministerrådsförslaget, se s. 536)

1. Indledning

På mødet mellem Juridisk Udvalg og justitsministrene i forbindelse med Nordisk Råds fjerde ekstrasession i Mariehamn i november 1991, fremgik det, at det nordiske lovgivningssamarbejde også i fremtiden vil være af stor betydning, idet udviklingen i det internationale samarbejde snarere har øget end mindsket behovet for et nordisk samarbejde på det retslige område. Ministerrådet har udarbejdet et nyt arbejdsprogram for det nordiske lovgivningssamarbejde - en komplettering af lovgivningsprogrammet fra 1988.

Udvalget finder, som det også fremgår af det tidligere lovgivningsprogram, at det vigtigste med det nordiske samarbejde ikke altid er, at det resulterer i nøjagtig ensartede love. Såfremt de nordiske lande bliver enige om de generelle retningslinier, er dette en værdi i sig selv. På enkelte retsområder gør forskelle mellem landene det ikke muligt at enes om fælles løsninger. Alligevel har samarbejdet også i disse tilfælde den værdi, at landene bliver bekendt med og diskuterer de forskellige landes synspunkter, hvorved de ofte kommer længere i retning af ensartede løsninger end ellers, på grund af retssystemernes fælles baggrund.

Udvalget konstaterer med tilfredshed, at ministerrådet i sin handlingsplan har lagt vægt på at udarbejde en konkret plan for det videre samarbejde. Planen skal være fuldført inden fem år.

2. Generelt

Udvalget skal gøre opmærksom på, at det faktum at Danmark allerede i 20 år har været medlem af EF, og at de øvrige nordiske lande har tilsluttet sig EØS-aftalen, samt at såvel Sverige, Finland og Norge har ansøgt om medlemskab af EF ikke bør betyde, at perspektivet i det nordiske lovgivningssamarbejde helt forskydes, således at fokus flyttes væk fra de samarbejdsformer, man traditionelt har haft i det nordiske lovgivningssamarbejde. At flere lande pludselig vender blikket ned mod Bruxelles bør ikke medføre,

at man på de områder, der er dækket af EØS-aftalen, pludselig helt forlader den nordiske synsvinkel, man hidtil har haft på samarbejdet på disse retsområder. Selv om udvalget naturligvis er klar over, at de regler, der følger af EØS-aftalen, skal overholdes og transformeres eller indlemmes i national ret.

Udvalget vil advare imod, at samarbejdet helt kommer til at foregå på de af EF givne præmisser, blandt andet fordi de retssystemer, der ligger til grund for EF-samarbejdet, i stor udstrækning bygger på romerretlige principper og i øvrigt er kommet i stand ved kompromisser mellem flere nationer, der indbyrdes ikke har haft et traditionelt og langt samarbejde, der har bygget på en fælles kultur og retsopfattelse, således som det har været tilfældet i det nordiske samarbejde.

Det nordiske retssamarbejde har mindst lige så dybe rødder som det europæiske. Det har været præget af en fælles grundholdning, og det har dækket et større område end EF's samarbejdsområde.

Om programmet i øvrigt skal det bemærkes, at det på flere områder er meget åbent og alment beskrevet. Udvalget skulle ønske sig flere konkretiseringer, det vil sige et mere specificeret program.

For så vidt angår de foreslåede frister er disse efter udvalgets mening i flere tilfælde for lange.

Det siges flere steder, at ministerrådet vil sætte arbejdet i gang inden udløbet af fem år . Fem år er en forholdsvis lang tidsramme, og udvalget måtte derfor kunne forvente, at arbejdet kunne være tilendebragt ved femårsperiodens udløb.

3. EF/EØS - Samarbejde på områder, som er omfattet af EØS-aftalen

3.1. Generelt

Udvalget finder det meget vigtigt, at ministerrådet fortsætter det samarbejde,som ligger udover det, der kræves som følge af EØS-aftalen på de områder, der er omfattet af EØS-aftalens regler.

3.2. Selskabsret

Det fremgår, at arbejdet med at ændre aktieselskabslovgivningen er i fuld gang i alle landene.

Danmark regner med at fremsætte et lovforslag om ændringer af selskabslovene eller har allerede gjort det. Formålet med lovforslaget er at forenkle og fremtidstilpasse selskabslovene med henblik på strukturændringer i forretningslivet, den stigende industrialisering og udviklingen inden for EF's indre marked.

En ændring af selskabsretslovene i nordisk samarbejde vil også lette den nordiske samhandel og etablering i Norden.

Da der er grund til at antage, at der inden for femårsperioden vil fremkomme forslag til nye EF-direktiver om selskabsret, som også kommer til at få betydning for EØS-aftalen, er det efter udvalgets mening vigtigt, at

ministerrådet hurtigt sætter et samarbejde i gang, der har til formål at søge at påvirke reglerne i EF-direktivet eller direktiverne. Det er derfor nødvendigt, at man arbejder hurtigt med henblik på at skaffe retningslinier for en nordisk holdning til EF-reglernes nærmere udformning.

3.3. Anerkendelse og fuldbyrdelse af domme

Udvalget har ikke bemærkninger, men ser frem til nye fælles regler på området snarest muligt inden for femårsperioden.

3.4. Varemærker

Udvalget finder det vigtigt, at varemærkelovgivningen opdateres både med henblik på at opfylde reglerne som følge af EF/EØS, men i høj grad også på områder, der ikke berøres af EF/EØS- aftalen.

3.5. International privatret

EF's lovvalgskonvention

Spørgsmålet om efter hvilket lands ret en tvist skal afgøres.

Udvalget er enig i, at nordisk samarbejde er nødvendigt på dette område, men finder samtidig, at det er vigtigt at have gjort sig tanker i nordisk regie først - og ikke bare vente på, at arbejdet drives frem af EF.

3.5.1 *Personbeskyttelse*

Der foreligger et forslag til EF-direktiv om personers ret til beskyttelse ved behandling af personoplysninger. Udvalget er enig med ministerrådet i, at det er vigtigt, at der skabes størst mulig retslighed mellem de nordiske lande på dette område.

I denne forbindelse skal udvalget særlig anmode om, at der skabes faste regler for, hvem der har adgang til hvilke dataregistre og om, at der føres en fyldestgørende kontrol med brugen af disse registre, samt at borgerne altid får udskrift af de oplysninger, der registreres.

Et samarbejde på dette område kan efter udvalgets mening ikke afvente eventuelle udkast til EF-regler på området.

Videre skal udvalget anmode om, at der tages stilling til brugen af personnumre, som anvendes i stadigt stigende omfang også på områder, hvor det er helt overflødigt og kan give anledning til misbrug.

4. Forbrugerret

Generelt

Generelt skal udvalget udtale, at set i lyset af, at næsten alle regler skabes for at regulere erhvervslivets økonomiske vilkår, er det af stor betydning,

at regler til gavn for den svagere part, forbrugeren, etableres både på nationalt og internationalt niveau. Særlig fordi produktionen og produktionsmetoderne bliver stadig mere komplicerede og svært gennemskuelige for forbrugerne. Spørgsmålet om bevisbyrdereglerne er her helt centralt.

EF har fremsat forslag til regler om urimelige vilkår i forbrugeraftaler. Selv om direktivet foreløbigt kun skal gennemføres i Danmark, når det er vedtaget, er udvalget enig med ministerrådet i, at et nordisk samarbejde er påkrævet på dette område. Et sådant nordisk samarbejde bør straks sættes i gang, med henblik på at etablere en fælles nordisk målsætning.

De øvrige direktiver på forbrugerområdet bør også være genstand for nordisk samarbejde.

I denne forbindelse gør Juridisk Udvalg specielt opmærksom på, at man betragter det som givet, at forbrugerorganisationerne får samme repræsentation i Nordisk Ministerråds forbrugerpolitiske samarbejdsstruktur som hidtil.

5. Områder, der ikke omfattes af EØS-aftalen

Udvalget støtter helt ministerrådets synspunkt, at samarbejdet på de områder, der falder uden for EØS-aftalen, som for eksempel familieretten og strafferetten, er blevet endnu vigtigere end før, fordi det er så vigtigt at opretholde en så ensartet lovgivning som muligt , uafhængigt af hvilken tilknytning til EF, som landene har.

5.1. Strafferet og proces

Udvalget støtter, at samarbejdet på dette område opdateres og får ny kraft. Tiden er også inde til at forlade de gamle synspunkter med kun lovbryderen i fokus og gå over til at få skabt regler til værn for ofrene for de kriminelle handlinger.

Udvalget afventer en plan for, hvordan der hurtigst muligt kan etableres regler til værn for ofrene, særlig da der er tegn på, at kriminaliteten på visse områder bliver grovere.

Udvalget og ministerrådet forventer regler inden 1995.

5.2. Børne- og ungdomskriminalitet

Der er efter udvalgets mening behov for regler på dette område hurtigst muligt, da der specielt har vist sig problemer i byerne og i områder, hvor der sker en massiv nytilflytning og hvor mange unge samles.

5.3. Strafforfølgning og fuldbyrdelse af domme

En gennemgang og opdatering af reglerne er påkrævet. Udvalget forventer, at en gennemgang og modernisering kan være afsluttet inden udgangen af femårsperioden.

5.4. Regler om en mere ensartet strafudmålingspraksis

Ministerkomitéen i Europarådet forventes at fremkomme med en rekommandation, og udvalget er enig i, at det er hensigtsmæssigt, at vurderingen af, hvordan rekommandationen skal følges op, sker i nordisk samarbejde.

5.4.1 *Regler om samfundstjeneste*

Alternativ til frihedsberøvelse.

Udvalget er enig i, at samordnede regler vil være nyttige og finder, at de må kunne tilvejebringes inden femårsperiodens udløb.

5.4.2 *Foranstaltninger for at begrænse voldskriminalitet*

Udvalget ser gerne, at der sker mere på dette område og vil gerne høre, hvad man konkret har tænkt sig og inden for hvilken tidsramme, resultater kan forventes.

5.4.3 *Offentlig ret*

Udvalget er enig med ministerrådet i, at dette område ikke i tilstrækkeligt omfang har været genstand for nordisk samarbejde og finder det vigtigt, at ministerrådet ser på, om offentligretlige spørgsmål som for eksempel statsretlige spørgsmål, valglovgivningen og offentlighedslovgivningen ikke i fremtiden kan samordnes bedre på nordisk plan.

5.4.4 *Familieret*

Udvalget er tilfreds med, at der er nedsat en nordisk arbejdsgruppe, som vurderer internationale privatretlige spørgsmål på familierettens område. Gruppen skal ligeledes vurdere spørgsmål i tilknytning til reglerne om forældreansvar og samværsret, den nordiske ægteskabskonvention og spørgsmål i forbindelse med ægteskabers indgåelse og opløsning.

Udvalget hører gerne hvilke resultater, man når frem til i arbejdsgruppen, samt om hvilke konkrete tidsplaner gruppen har for sit arbejde, idet udvalget forventer resultater inden udløbet af femårsperioden.

På familieretsområdet er tiden også inde til, at se på hvilke regler, der er nødvendige, for at regulere samboendes forhold, særlig hvilke regler der bør gælde ved samboendeforholdets ophør. Lovgivning om registreret partnerskab bør også fremskyndes, jfr. de drøftelser udvalget havde med ligestillingsministrene den 27. januar 1993 i Stockholm.

5.4.5 *Procesret*

Med udgangspunkt i et medlemsforslag har man etableret et nordisk samarbejdsprojekt, der skal se på mulighederne for en lovgivning om grup-

pesøgsmål. Finland og Sverige har konkrete arbejder i gang, men udvalget forventer, at også de øvrige lande gør deres stilling op inden 1995.

5.4.6 *Søret*

Udvalget konstaterer, at samarbejdet på dette område fungerer godt, og at ministerrådet lægger vægt på et fortsat godt og bredt samarbejde på dette område.

Udvalget er enig i, at der specielt bør sættes ind for at etablere tilstrækkeligt strenge regler vedrørende bortfragterens ansvar ved transport af passagerer til søs, ved transport af farligt gods og ved olieforureninger og andre former for forureninger.

I den forbindelse bør bevisbyrdereglerne efterses, med henblik på at varetage især passagerernes interesser.

5.4.7 *Konkurs*

Udvalget finder, at der er behov for et tættere nordisk samarbejde på dette område. Man bør søge at nå frem til ensartede regler i alle lande særlig hvad angår etablering af et regelsæt ved hyppige konkurser (såkaldte gengangere) og i spørgsmål om gældsforhandling og gældssanering.

Samarbejde om ensartet registrering kan vise sig at være en god idé.

Gensidige underretninger også om nye initiativer er nyttige.

5.4.8 *Erstatning*

Udvalget finder, at det er nyttigt, hvis der kan etableres fælles regler vedrørende erstatning for ikke-økonomisk skade, men finder også, at blandt andet reglerne om bevisbyrden m.m. bør ses efter i nordisk sammenhæng, således at man kan drage nytte af hinandens initiativer og erfaringer.

6. Budgetmæssige konsekvenser

Udgifterne, der er forbundet med de foreslåede foranstaltninger under lovgivningssektoren, dækkes over de nationale departementers budgetter. Udvalget tager denne oplysning til efterretning.

7. Konklusion

Ministerrådet bør fortsat arbejde på en nordisk prioriteringsliste og ikke blot afvente, at landene "tvinges" i gang af EF-initiativer. Dette så meget desto mere, som det i øjeblikket kan have lange udsigter med både EØS-aftalens ikrafttræden og enkelte af de nordiske landes medlemskab af EF/Den europæiske Union, hvor resultatet af folkeafstemninger bliver afgørende.

8. Slutbemærkning

Det bør nøje overvejes, om ikke det samarbejde, der pågår med henblik på at støtte de baltiske lande, bør integreres i det nordiske lovgivningssamarbejde, således at disse lande på de områder, hvor det findes mest presserende, kan få etableret eller opdateret sine egne regler.

Formålet med hele tiden at have de baltiske lande i tankerne under hvert enkelt punkt i det nye nordiske lovgivningsprogram skulle være, at man så hele tiden må tage op til overvejelse og vurdere, hvad der kan gøres i de baltiske lande, for at de kan følge med i udviklingen, og for at de selv kan etablere så ensartede regler som muligt.

På baggrund af det af udvalget anførte, henstiller Juridisk Udvalg, at

Nordisk Råd anbefaler Nordisk Ministerråd

at Nordisk Ministerråd antager et nyt femårigt lovgivningsprogram i overensstemmelse med ministerrådets forslag og de synspunkter, der er anført af Nordisk Råds juridiske udvalg

at Nordisk Ministerråd fortsat bør arbejde på en nordisk prioriteringsliste og ikke blot afvente EF-initiativer

at Nordisk Ministerråd i øvrigt nøje overvejer, om ikke det samarbejde, der pågår med henblik på at støtte de baltiske lande, bør integreres i det nordiske lovgivningssamarbejde, således at de baltiske lande på de områder, hvor det findes mest presserende, kan få etableret eller opdateret sine egne regler.

Stockholm, den 11. februar 1993

På vegne af Juridisk Udvalg

Sauli Niinistö (Kok.)
Nestformann

B 133/j

Ministerrådsförslag

om arbetsprogram för det nordiska lagstiftningssamarbetet

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Nordiska ministerrådet överlämnar härmed ett ministerrådsförslag om arbetsprogram för det nordiska lagstiftningssamarbetet för behandling under rådets 42:a session i Oslo. Ministerrådet ber om rådets synpunkter på förslaget. Ministerrådet kommer därefter att slutligt behandla programmet.

Århus den 9 november 1992

På Nordiska ministerrådets vägnar

Hans Engell

Pär Stenbäck

Arbeidsprogram for det nordiske lovgivningssamarbeidet – en komplettering av lovgivningsprogrammet av 1988

1 Innledning

I sin uttalelse til C2 for 1991 uttrykte Juridisk Utvalg et ønske om at Ministerrådet skulle utarbeide en konkret handlingsplan for det framtidige nordiske lovgivningssamarbeidet. Handlingsplanen skulle være en komplettering av det moderniserte lovgivningsprogrammet som ble utarbeidet av Juridisk Utvalg og vedtatt av Nordisk Råd i 1988. Lovgivningsprogrammet fra 1988 har spilt en viktig rolle i det nordiske lovgivningssamarbeidet i justissektoren.

Ministerrådet mener det er verdifullt at Juridisk Utvalg er opptatt av et nytt lovgivningsprogram. Det deler Utvalgets oppfatning av at det nå er på tide med en komplettering av lovgivningsprogrammet. Det har gått fem år siden programmet ble vedtatt. I tillegg kommer at det i den siste tiden har skjedd store endringer av betydning for lovgivningsspørsmål i Europa generelt, og også i de nordiske landene. Som det ble uttalt på møtet mellom Juridisk Utvalg og justisministrene i forbindelse med Nordisk Råds fjerde ekstrasesjon i Mariehamn i november 1991, vil det nordiske lovgivningssamarbeidet være av stor betydning også i framtiden. På mange måter har utviklingen i det internasjonale samarbeidet snarere økt behovet for et nordisk samarbeid på det rettslige området, enn forminsket det.

Som det også ble sagt i lovgivningsprogrammet av 1988, er det ikke alltid at et nordisk lovgivningssamarbeid resulterer i nøyaktig ensartede lover. Dette er heller ikke alltid det viktigste med samarbeidet; hvis man kommer overens om de generelle linjene, er meget vunnet. På enkelte rettsområder gjør forskjeller mellom landene det umulig å enes om felles løsninger. I slike tilfeller har samarbeidet likevel sin verdi. Man kan bli kjent med og diskutere de ulike landenes syn, og ofte komme lengre i retning av like løsninger enn ellers.

I tråd med ønsket fra Juridisk Utvalg, legger Ministerrådet i denne handlingsplanen vekt på å lage en konkret plan for det videre samarbeidet. Planen har en ramme på omkring fem år.

2 Den europeiske dimensjonen

2.1 Generelt

Utviklingen i det europeiske samarbeidet vil virke inn på det nordiske samarbeidet, slik dette tradisjonelt har vært. Hvis EØS-avtalen blir en realitet, vil det nordiske lovgivningssamarbeidet måtte endre karakter på de områder som omfattes av avtalen. På disse områdene vil avtalen og dens underliggende regelverk i stor utstrekning være bestemmende for hvilke endringer som kan og må gjøres. Likevel vil det også være en del valgfrihet. De nordiske justisdepartementene vil legge stor vekt på å samordne sine synspunkter og å velge de samme løsninger. Det vil også være en felles målsetning å opprettholde den høye lovtekniske standard som har særpreget nordisk lovgivning. Det er likevel mulig at den tradisjonelle lovgivningsteknikken i de nordiske landene må endres noe.

Både Sverige og Finland har søkt om medlemskap i EF. Medlemskap for disse landene vil selvsagt ha betydning i forhold til det nordiske samarbeidet,

men vil ikke gjøre det nordiske samarbeidet overflødig. Danmarks mangeårige medlemskap i EF har vist at det både er mulig, og også nyttig, samtidig å delta i det nordiske samarbeidet. Dette gjelder ikke minst på det rettslige området. Ministerrådet legger stor vekt på at det nordiske lovgivningssamarbeidet skal fortsette også etter at Finland og Sverige eventuelt blir medlemmer av EF.

Både ved en EØS-avtale og ved at flere land blir medlemmer i EF må de nordiske landene — utenom Danmark — internt legge opp til nye rutiner for å få rask og effektiv informasjon om debatter innenfor EF, om hvordan debattene kan påvirkes og om de beslutninger som blir fattet innen EF. Også på dette området kan det være aktuelt med et nærmere samarbeid mellom landene for å kunne påvirke beslutninger og for å samordne synspunkter. Det må lages nye rutiner, regler og informasjonsveier, og både parlamentarikere og tjenestemenn vil ha behov for orientering og opplæring om den nye situasjonen. Her vil man kunne vinne mye ved å utnytte hverandres erfaringer. Spesielt vil det være verdifullt å gjøre bruk av de erfaringene Danmark allerede har gjort.

2.2 Samarbeid på området som omfattes av EØS-avtalen

2.2.1 *Generelt*

I denne delen av handlingsplanen beskrives de lovgivningsprosjektene som man vil arbeide med som ledd i Europaintegrasjonen. På enkelte av områdene som er berørt av EØS-avtalen, foregår det også samarbeid om lovendringer som ikke er nødvendig av hensyn til EØS-avtalen. Også slikt samarbeid vil bli omtalt her.

2.2.2 *Selskapsrett*

Selskapsretten er et område hvor det på grunn av samnordisk forberedelse av lover på 1960-tallet har vært stor nordisk rettslikhet. Det foregår nå på nytt et samarbeid mellom finske, norske og svenske aksjelovkomitéer. Hensikten er for det første å revidere de nordiske aksjelovene for å få dem i overensstemmelse med EF-direktiver om selskapsrett. Dette er nødvendig på grunn av EØS-avtalen. Videre foretas det en generell gjennomgåelse av aksjelovene ut over det som er nødvendig av hensyn til EØS-avtalen. — Danmark har allerede implementert de aktuelle EF-direktivene. Representanter for Danmark har vært til stede på møtene mellom aksjelovkomitéene.

Ministerrådet legger vekt på at rettslikheten vi har hatt innenfor selskapsretten opprettholdes også i framtiden, og ser på selskapsretten som et viktig samarbeidsområde. Dette gjelder både med hensyn til den EF-implementeringen som må skje nå, den oppfølgingen av EF-retten som vil skje framover, og den generelle gjennomgåelsen uavhengig av EØS-avtalen. Ministerrådet mener det er viktig at departementene har kontinuerlig kontakt på dette området.

Tidsperspektiv: Aksjelovkomitéene regner med å være ferdige med sine innstillinger om EØS-implementeringen i løpet av høsten 1992. De nordiske landene har en overgangstid på to år fra EØS-avtalen trer i kraft til de aktuelle EF-direktivene må være implementert. Når det gjelder den generelle revisjonen, har landene valgt forskjellig framgangsmåte. Finland og Norge foretar revisjonen sammen med EØS-implementeringen, mens Sverige i første omgang bare tar EØS-implementering, og skal gå i gang med den generelle

revisjonen etterpå. I Norge er det ventet at en proposisjon vil bli fremmet i løpet av vårsesjonen 1993.

Også i Island vil det i løpet av høsten 1992 bli framsatt et lovforslag om endringer i selskapsloven for å tilpasse den til EØS-avtalen.

I Danmark regner man med å framsette et lovforslag om endringer i selskapslovene før årsskiftet 1992/93. Formålet med lovforslaget er å forenkle og framtidstilpasse selskapslovene med hensyn til strukturendringer i forretningslivet, den stigende industrialisering og EFs indre marked.

Det er grunn til å anta at det senere i femårsperioden vil komme nye EF-direktiver om selskapsrett som er av betydning for en EØS-avtale og hvor det er naturlig med nordisk samarbeid.

2.2.3 *Anerkjennelse og fullbyrding av dommer*

Som følge av konvensjonen om domsmyndighet og fullbyrding av dommer i sivile saker, som ble vedtatt av EF- og EFTA-landene i 1988 (Luganokonvensjonen), er det oppstått et behov for å revidere de nordiske avtaler om anerkjennelse og fullbyrding av dommer. Disse nordiske konvensjonene blir ikke overflødige når Luganokonvensjonen trer i kraft, fordi de går noe lenger enn Luganokonvensjonen i å anerkjenne hverandres tvangsgrunnlag. I et møte våren 1991 ble forberedelsen til en slik revidering satt i gang.

Tidsperspektiv: I løpet av 5-års perioden.

2.2.4 *Varemerker*

På varemerkerettens område har det tradisjonelt vært en meget sterk nordisk rettsenhet. I Danmark er det imidlertid nå vedtatt en ny varemerkelov som er tilpasset EFs varemerkedirektiv og Madridprotokollen fra 1989 om internasjonal registrering av varemerker. På grunn av EØS-avtalen er det nødvendig at også de andre nordiske landene slutter seg til Madridprotokollen. I tillegg til de endringene som på denne måten er nødvendige, ønsker man å foreta en fullstendig gjennomgåelse av varemerkelovgivningen. Formålet er å vurdere behovet for å modernisere varemerkelovene på punkter som ikke berøres av EØS-avtalen. Arbeidet med å endre varemerkelovgivningen foregår i nært nordisk samarbeid.

Tidsperspektiv: I Finland, Island, Norge og Sverige tar man sikte på en totrinns prosess: Først en mindre justering av varemerkelovene for å oppfylle EØS-avtalen innen 1 januar 1993, og deretter den fullstendige gjennomgåelsen innen 1 januar 1996 for Finland, Island og Norge, for Sverige innen 1 januar 1995.

2.2.5 *Internasional privatrett*

EF-landene har tatt initiativ til at EFTA-landene bør tilpasse seg EFs lovvalgskonvensjon. Etter Ministerrådets syn bør de nordiske landene samarbeide under disse forhandlingene og ved en eventuell senere oppfølgning.

Tidsperspektiv: Usikkert, avhenger av behandlingen i EF.

2.2.6 *Personvern*

Det foreligger et forslag til EF-direktiv om individenes rett til beskyttelse ved behandling av personopplysninger. Det er aktuelt for flere av de nordiske

landene å vurdere de aktuelle reglene på området i lys av direktivforslaget. Sverige har i forbindelse med en generell gjennomgåelse av personregisterlovgivningen også vurdert forholdet til EFs eventuelle fremtidige regler. Etter initiativ fra det danske justisdepartementet har forslaget til EF-direktiv vært diskutert på et nordisk møte (se punkt 3.2.2). De nordiske justisdepartementene vil ta nye kontakter når det foreligger et endelig utkast til direktiv. Ministerrådet anser det som verdifullt om det kan skapes størst mulig rettlikhet mellom de nordiske landene på dette området.

Tidsperspektiv: Usikkert. Avhenger av behandlingen av EF-direktivet.

2.2.7 *Forbrukerrett*

Innen EF foreligger det et forslag til direktiv om urimelige vilkår i forbrukeravtaler. Direktivet skal til sin tid gjennomføres i Danmark. Også for de andre nordiske landene kan det være aktuelt å tilpasse seg direktivet. Ministerrådet er av den oppfatning at det bør innledes et samarbeid mellom de nordiske landene vedrørende gjennomføringen av direktivet.

Tidsperspektiv: Usikkert. Avhenger av behandlingen av EF-direktivet.

3 Områder som ikke omfattes av EØS-avtalen

3.1 Generelt

Lovgivningsområdet som ikke omfattes av EØS-avtalen, kan deles inn i to hovedgrupper: Lovgivningsområder som i det vesentligste faller utenfor EFs regelverk (f eks familieretten og strafferetten) og det EF-regelverk som ikke er tatt inn i EØS-avtalen, men som EF-medlemmene skal tilpasse seg. Den siste type lovgivning vil de nordiske land som er eller ønsker å bli medlemmer av EF, måtte tilpasse seg. Ministerrådet mener det er viktig at alle de nordiske landene trekkes inn i dette arbeidet. På denne måten kan man opprettholde en så ensartet lovgivning som mulig, uavhengig av hvilken tilknytning de ulike landene har til EF.

Når det gjelder lovgivningsområder som faller utenfor EFs regelverk, mener Ministerrådet at samarbeid mellom de nordiske landene er enda viktigere enn før.

3.2 Det konkrete samarbeidet på disse områdene

3.2.1 *Strafferett og straffeprosess*

Strafferetten og straffeprosessen vil i liten grad bli berørt av en EØS-avtale. På disse områdene er det på den andre siden naturlig og ønskelig med et nært nordisk samarbeid. Likevel har det nordiske samarbeidet her vært relativt beskjedent de senere årene. Etter Ministerrådets syn bør det nordiske samarbeidet innen strafferett og straffeprosess styrkes i den kommende femårsperioden.

I moderne strafferett og straffeprosess har det vanligvis vært lovbryteren som har stått i fokus. Tiden er nå inne for å vie økt oppmerksomhet til ofrene for kriminelle handlinger. Noe er allerede gjort for å styrke ofrenes stilling, men mye gjenstår. Ofrenes stilling var derfor et hovedemne under det nordiske justisministermøtet i august 1992. Ministerrådet besluttet da at det bør innledes

et nordisk samarbeid på dette området. Som et første ledd i dette samarbeidet har Norge invitert til et møte på embetsmannsplanet.

Tidsperspektiv: 1992—1995.

I flere nordiske land er kriminalitet blant barn og unge et økende problem. Samtidig stiller FN-konvensjonen om barns rettigheter krav til hvordan mindreårige lovbrytere skal behandles av strafferettsapparatet. I Finland, Norge og Sverige utredes for tiden spørsmål i tilknytning til barne- og ungdomskriminalitet. Tilsvarende spørsmål har tidligere vært vurdert i Danmark. Etter Ministerrådets mening er det viktig at det videre arbeidet skjer i nordisk samarbeid, slik at man kan gjøre nytte av hverandres erfaringer og forslag til endringer.

Tidsperspektiv: Det er dels behov for strakstiltak (særlig i Norge). Men det er også tale om endringer som først kan bli gjennomført i løpet av ett til to år.

Det er stadig mer vanlig at personer fra ett nordisk land bosetter seg i et annet for kortere eller lengre tid. Det gjelder også personer som har begått straffbare handlinger. Det finnes derfor en rekke regler som blant annet skal gjøre det lettere å gjennomføre straff-forfølgning og fullbyrde straff i slike saker (bestemmelser om overføring av straffesaker og om overføring av straffedømte). Reglene har virket i mange år. Det er derfor etter Ministerrådets syn behov for i nordisk samarbeid å gå igjennom det aktuelle regelverket og vurdere om det er behov for endringer.

Tidsperspektiv: Arbeidet bør være satt i gang i løpet av femårsperioden.

Det er ventet at Ministerkomitéen i Europarådet vil vedta en rekommandasjon som inneholder en rekke anbefalinger om tiltak for å sikre en mer ensartet straffutmalingspraksis i det enkelte medlemsland. Vurderingen av hvordan rekommandasjonen skal følges opp, bør skje i nordisk samarbeid.

Tidsperspektiv: Arbeidet vil skje på noe lengre sikt og vil trolig strekke seg over store deler av femårsperioden.

Samfunnstjeneste er innført som permanent ordning i Danmark og Norge, og som midlertidig ordning i Finland og Sverige. Ordningen vurderes også innført i Island. De midlertidige ordningene i Finland og Sverige gjelder til henholdsvis utgangen av 1993 og utgangen av 1995. Det videre arbeidet med reglene om samfunnstjeneste bør etter Ministerrådets syn skje i nordisk samarbeid. Det bør også vurderes om det er ønskelig og hensiktsmessig å innlede nordisk samarbeid for å utveksle erfaringer og eventuelt samordne regler om andre straffereaksjoner i frihet.

Tidsperspektiv: Arbeidet bør være satt i gang i løpet av femårsperioden.

Det nordiske samarbeidet bør etter Ministerrådets mening intensiveres når det gjelder spørsmålet om hvilke tiltak som bør settes i verk for å begrense voldskriminalitet.

3.2.2 *Offentlig rett*

Offentlig rett er et annet område hvor det hittil har vært nokså lite nordisk samarbeid. Ministerrådet er av den oppfatning at det også her er et stort behov for nordisk samarbeid, ikke minst for å lette mulighetene for borgere i de nordiske landene til å reise mellom og bosette seg i andre nordiske land uten at

offentligrettslig lovgivning gjør det vanskelig. Det holdes regelmessig nordiske møter på embetsmannsplan hvor man diskuterer offentligrettslige spørsmål (bl. a. statsrettsspørsmål, valglovgivning og offentlighetslovgivning).

3.2.3 *Familierett*

På familierettens område er det, som følge av det nære lovgivningssamarbeidet man her har hatt, oppnådd en stor grad av nordisk rettslikhet. Det er nå nedsatt en nordisk arbeidsgruppe som vurderer internasjonale privatrettslige spørsmål på familierettens område. Gruppen skal bl. a. vurdere spørsmål i tilknytning til reglene om foreldreansvar og samværsrett, samt den nordiske ekteskapskonvensjonen. Videre skal gruppen vurdere spørsmål i tilknytning til ekteskaps inngåelse og oppløsning.

Tidsperspektiv: Pågår i hele perioden.

3.2.4 *Prosessrett*

Med utgangspunkt i et medlemsforslag er det satt i gang et nordisk samarbeidsprosjekt for å se på mulighetene for en eventuell lovgivning om gruppesøksmål.

Tidsperspektiv: En utredning som forberedes av Sverige, er ventet å bli lagt fram høsten 1994. I Finland forberedes et forslag til lovgivning om gruppesøksmål, som ventes å bli lagt fram på slutten av 1993. Etter det vil de andre landene bli trukket inn i videre overveielser.

3.2.5 *Sjørett*

Sjøretten er et område hvor det tradisjonelt har vært mye nordisk samarbeid. For tiden foregår det samarbeid om revidering av sjølovenes bestemmelser om befordring, og som følge av dette en omstrukturering av de nordiske sjølovene. Bergingskonvensjonen av 1989 er undertegnet av alle de nordiske landene, og arbeidet med å implementere reglene foregår i nordisk samarbeid. Videre samarbeider landene i vurderingen av om de skal slutte seg til den reviderte Athenkonvensjonen (1990) om bortfrakterens ansvar ved transport av passasjerer til sjøs. Av konvensjonsarbeid kan nevnes revidering av oljesølkonvensjonen (1969) og fondskonvensjonen (1971), og forberedelse av konvensjon om pant i skip og konvensjon om ansvar og erstatning ved transport av farlig gods til sjøs (HNS-konvensjonen). Videre har landene samarbeidet om implementeringen av arrestkonvensjonen. Som en annen side av sjørettssamarbeidet, har landene startet drøftelser av hvorvidt det bør innføres obligatorisk småbåtforsikring.

Ministerrådet er av den oppfatning at dette er et område hvor det er viktig at landene har et nært samarbeid, og at samarbeidet på sjørettens område per i dag fungerer godt. En vil i tiden framover legge vekt på et fortsatt bredt og nært samarbeid.

3.2.6 *Konkurs*

I den revisjon av konkurslovgivningen som foregår i Finland, Norge og Sverige, har det vært tatt uformell kontakt på departementsnivå hvor man utveksler meninger og informasjon. I første omgang har det dreiet seg om spørsmål om gjeldssanering og gjeldsforhandling. Ministerrådet mener at landene gjensidig bør orientere hverandre om initiativer på dette området.

3.2.7 *Erstatning*

Spørsmålet om erstatning for ikke-økonomisk skade er blitt stadig mer aktuelt i de siste årene. Både Norge og Sverige er i gang med utredninger om dette spørsmålet. Ministerrådet er av den oppfatning at landene gjensidig bør orientere hverandre om initiativer på dette området.

4 Budsjettkonsekvenser

Utgiftene til de tiltak på lovgivningssektoren som omfattes av denne planen, dekkes over de nasjonale departementenes budsjetter. Tiltakene vil derfor ikke ha spesielle budsjettkonsekvenser for Ministerrådet.

Juridiska utskottets betänkande

över ministerrådsförslag om nordiskt samarbetsprogram på livsmedelsområdet

(Ministerrådsförslaget, se s. 551)

Til Juridisk Udvalg har man henvist ministerrådsforslag B 134/j om nordisk samarbejdsprogram på levnedsmiddelområdet. Forslaget har været behandlet i Juridisk Udvalgs møde den 1. marts 1993.

1. Ministerrådsforslaget

Ministerrådsforslaget, se s. 551

2. Juridisk Udvalgs synspunkter

I erkendelse af hvor stor en del af EF's lovgivning, primærproduktionen og levneds-middelområdet allerede i dag udgør, har aftalen om det europæiske økonomiske sam-arbejdsområde, EØS, dannet grundlag for en styrkelse af det nordiske samarbejde på levnedsmiddelområdet. Dette indebærer, at en enig nordisk holdning får betydelig større gennemslagskraft, end hvis landene skulle tale hver for sig. Nordisk enighed øger også mulighederne for at påvirke udviklingen på levnedsmiddelområdet internationalt.

Produktionen og omsætningen af madvarer har stor nationaløkonomisk betydning i alle de nordiske lande og inden for det europæiske marked. De industrialiserede lande har vældige overskud af mad og mulighed for at producere endnu mere. Væsentlige økonomiske interesser er involverede og madproduktion og handel over landegrænserne vil fortsætte med at være et af de vigtigste økonomiske områder - regionalt, nordisk, europæisk og internationalt.

Levnedsmiddelindustrien er i stand til at imødekomme enhver slags lønsom efterspørgsel på grund af adgang til den nyeste teknologi.

På forbrugersiden er problemet ikke at kunne skaffe mad nok. Forbrugerne vender opmærk-somheden på madens sundhed, tilsætningsstoffer, herunder farvestoffer, forureninger, hygiejne, produktionsmetoder og ikke mindst sammenhængen mellem kost og sundhed.

Madvarernes pris spiller dog fortsat en vigtig rolle. Den enkelte købers viden er formindsket i forhold til valgmulighederne. Det er svært at vur-

dere nye produkters og sammensatte madvarers lødighed og relationen mellem kvalitet og pris.

Forbrugerne kræver mere information, bedre mærkning, sundere madvarer og miljøvenlige produktionsmetoder, høj kvalitet - til billige priser.

Netop konkurrencen er medvirkende til at trykke priserne ned og kan trække kvaliteten i samme retning.

Levnedsmiddelområdet er højt industrialiseret og store internationale virksomheder indtager ofte en relativt dominerende stilling på markedet, derfor gør især EF's konkurrencelovgivning sig i større udstrækning gældende også på dette område.

Skæringspunktet mellem erhvervsinteresser, forbruger- og sundhedsbeskyttelse og miljøhensyn er noget, de nordiske lande bør tage hensyn til og danne sig en holdning til. Dette stiller store krav til levnedsmiddelmyndighederne i de nordiske lande.

2.1. Generelle synspunkter

Udvalget konstaterer, at levnedsmiddelområdet er af stor økonomisk betydning i alle nordiske lande. Også på levnedsmiddelområdet har landene måttet tilpasse lovgivningen efter allerede gældende EF-lovgivning især på det veterinære og fytosanitære område.

I det indre marked vil handelen med levnedsmidler få en stigende betydning både for industrien og for forbrugerne.

Det forebyggende sundhedsarbejde til fordel for dyrs og menneskers sundhed bør fortsættes og udvides, således at Norden kan opfylde moderne krav til den hygiejniske kvalitet under levnedsmiddelfremstillingen - hele vejen fra jord til bord.

3. Internationalt samarbejde

Norden deltager i FAO/WHO's arbejde "International Conference on Nutrition", der har til formål at løse verdens ernæringsproblemer.

Derfor er det også med tilfredshed, at udvalget konstaterer, at et mere internationalt samarbejde er i gang. Her tænkes i første omgang på Codex Alimentarius-samarbejdet, hvor et fællesnordisk arbejde er sat i gang om bl.a. kontaminanter, anvendelse af tilsætningsstoffer i levnedsmidler, mærkning og om levnedsmidler til særlig ernæring, herunder særlig modermælkserstatninger og børnemad.

4. Målsætninger og samarbejdsområder

Udvalget er enig i, at levnedsmiddelområdets vigtigste formål er at beskytte forbrugerne mod sundhedsrisici ved mad og drikkevand og mod vildledende markedsføring af varerne, at sikre madens og drikkevandets kvalitet samt at opmuntre befolkningen til bedre kostvaner.

Videre er udvalget enig i delmålene for det nordiske samarbejde, således som de er beskrevet i samarbejdsprogrammet.

Udvalget noterer sig, at der lægges vægt på internationalt samarbejde i EF, EØS, EFTA samt i WHO/FAO, Codex Alimentarius, Europarådet, OECD, CEN m.v.

Videre finder udvalget, at der bør satses mere på fjernelsen af handelshindringer også mellem de nordiske lande.

5. Nordisk levnedsmiddel- og ernæringspolitik

På trods af den viden man har om, hvor konservative vi er, når det gælder ændringer i vore kostvaner, har vi i Norden en række virkemidler, der er med til at sikre, at forbrugerne i hvert fald har adgang til sunde madvarer i tilstrækkelige mængder.

Fødevareproduktionen griber ind i landbrugs-, fiskeri-, miljø- og handelspolitikken.

Udvalget er enig i, at de enkelte landes mad- og ernæringspolitik ikke bør stå isoleret midt i internationaliseringen af levnedsmiddelområdet.

Udvalget finder det også vigtigt at gøre noget ved de sundhedsproblemer, der er resultatet af fejlernæring, og finder det rigtigt, at der informeres om sammenhængen mellem kost og sundhed og især kostens rolle i forbindelse med hjerte- og karsygdomme og kræft samt allergi.

5.1. Harmoniseret nordisk levnedsmiddellovgivning

Levnedsmiddellovgivningen udgør sammen med den veterinære og fytosanitære lovgivning det største enkeltområde inden for EF's indre marked.

Regelværket vil være i stadig udvikling og de nordiske lande har en klar fælles interesse i at påvirke udviklingen. Derfor er der efter udvalgets mening et klart behov for en fremtidsorienteret arbejdsmodel og en langsigtet strategi, som kan opfange mad- og ernæringspolitiske trends og sætte ind med lovgivningsinitiativer inden for EF/ EØS, Codex Alimentarius og Europarådet, hvor grundlaget også lægges for den fremtidige lovgivning i Norden.

I Norden ser man på levnedsmidler generelt og ikke udelukkende på de enkelte madvarer.

Udvalget finder, at man bør fortsætte med at udforme nordisk enighed også på områder, hvor lovgivningen endnu ikke er fastlagt i EF, således at man kan være på forkant med situationen, når det gælder at vinde gehør og få indflydelse ved fremtidig EF-regulering og anden international regulering.

5.2. Overvågning, tilsyn og kontrol samt levnedsmiddelanalyser

På levnedsmiddelområdet foregår der et samarbejde både i embedsmandskomitéen og i arbejdsgrupperne for kost og ernæring, levnedsmiddeltoksikologi og risikovurdering, levnedsmiddelhygiejne og -kontrol og drikke-

vand. I Nordisk Metodikkomité for Levnedsmidler har man et samarbejdsorgan, der vurderer og udarbejder analysemetoder for levnedsmidler.

I relation til forbrugerne er der behov for en effektiv offentlig og privat kontrol for at skabe tillid.

Det siger sig selv at især kontrollen med, hvad der videre sker med underkendte partier eller varer må skærpes for at forhindre at problemerne eksporteres eller at der sker en opblanding for at overholde angivne grænseværdier.

5.3. Information og oplysning

Udvalget er enig i, at der i alle nordiske lande er behov for oplysning både til forbrugere, til industrien og til de lokale kontrolenheder. Ved samordnede indsatser kan der spares væsentligt på de offentlige midler. På grund af den nordiske tradition med offentlighed i forvaltningen har vore lande en særstilling i Europa. Vi bør overveje om vi kan bidrage til en åben, konstruktiv offentlig informationsvirksomhed i en europæisk sammenhæng.

Udvalget gør videre opmærksom på, hvor lille et beløb der anvendes pr. borger til offentlig information sammenholdt med de enorme summer, industrien anvender til markedsføring og reklame. Dette skaber et klart misforhold i relation til alle forbrugere af fødevarer.

5.4. Risikovurdering, videnopbygning og udredningsarbejde

Der bør opmuntres til, at det helhedssyn, som de nordiske lande har introduceret internationalt bl.a. i WHO/FAO fortsat fremmes. Der tænkes her på fødevarernes sundhedsmæssige sikkerhed vurderet på basis af ernæringsmæssige, toksikologiske og hygiejniske kriterier.

På grund af den rivende teknologiske udvikling må det forventes, at der frembringes nye specialiserede fødevarer. Disse og de nye produktionsmetoder bør til stadighed være genstand for risikovurdering fra myndighedernes side.

Mærkning, oplysning og reklame om mads sundhedsfremmende effekt bør nøje overvejes.

Produkter med fysisk effekt som slankekost og sportskost bør testes for at sikre forbrugerbeskyttelsen. Et alternativ kan være vejledning om rigtig kostsammensætning.

Myndighederne bør især vurdere de toksiske effekter af en høj indtagelse af visse næringsstoffer og en risikovurdering af smittestoffer, som tilføres kroppen via mad og drikkevand.

Nordiske eksperter bør fortsat samarbejde om fastsættelsen af grænseværdierne for maksimal daglig indtagelse af en lang række stoffer.

Toksikologisk vurdering af miljøgifte som PCB, dioxiner og tungmetaller skal prioriteres højt, også fordi der på disse områder er mulighed for at påvirke den internationale udvikling ved fastsættelse af grænseværdier. Det samme gælder for biotoksiner som mycotoksiner og algetoksiner samt lægemiddelrester.

Udvalget finder, at nordisk samarbejde fortsat er nødvendigt for i en tid med nedskæringer at kunne sikre den nødvendige faglige kompetence. Specielt da fagmiljøerne i de nordiske lande er så små og sårbare, er det oplagt at se på mulighederne for en nordisk arbejds-fordeling. Landene bør benytte sig af fordelene ved at betjene sig af fælles faciliteter på laboratorie- og analyseområdet. Et fagligt netværk og samarbejde mellem forskellige eksperter som f.eks. toksikologer, ernæringseksperter, kemikere, mikrobiologer m.v. er nødvendigt også i fremtiden.

5.5. Andre virkemidler

Udvalget skal understøtte, at EK-Livs satser stærkt på udvikling af strategier til påvirkning af hele den fødevareproducerende kæde fra jord til bord for mest muligt at minimere risikoen for forekomsten af sundhedsskadelige og andre uhensigtsmæssige "stoffer" i vor føde.

Videre finder udvalget, at der bør satses på at få flere midler til forskning og udredning på ernæringsområdet, samt til at der tilvejebringes egnet undervisningsmateriale til børn og unge, men også til informationsmateriale til ældre mennesker.

6. Økonomiske forudsætninger

Levnedsmiddelområdet bør prioriteres i det fremtidige nordiske samarbejde som et af de områder, hvor der findes en særlig nordisk politik, som det er vigtigt at skabe gennemslagskraft for i Europa og globalt.

Levnedsmiddelområdet repræsenterer et vigtigt skæringspunkt mellem forbruger- og sundhedsbeskyttelsen, miljøpolitikken og erhvervsinteresserne. På dette område kan Norden bidrage til den europæiske udvikling på grund af en veletableret fødevare- og ernæringspolitik og et højt niveau for forbrugerbeskyttelse.

Det vil fortsat være nødvendigt at styrke den faglige kompetence i de enkelte lande og bidrage til en modernisering/rationalisering af lovgivningen og administrationen.

Beslutningen om i fællesskab at påvirke den europæiske udvikling medfører et krav om effektiv prioritering ved anvendelse af arbejdskraft og økonomiske midler både på nationalt og på nordisk plan.

Med henblik på at støtte et af de områder hvor nordisk samarbejde kan tjene som et forbillede, og hvor man beviseligt opnår betydeligt gehør og gør fremskridt, bør der stadig findes muligheder for finansiering af fælles nordiske projekter. Der bør også fortsat være mulighed for den fornødne fællesnordiske koordinerings- og sekretariatsbistand.

7. Afsluttende bemærkninger

Juridisk Udvalg konstaterer med tilfredshed, at der har været arbejdet på at udpege nicher, hvor EF-lovgivningen endnu ikke er harmoniseret, og hvor man i Norden arbejder på at gennemføre nordiske udredninger og

forskning for på dette grundlag at kunne påvirke forberedelsen af EF-lovgivning og arbejdet i Codex Alimentarius, FAO's fødevarelovgivningsorgan.

Udvalget finder, at denne mere offensive holdning til EF-lovgivningen og anden inter-national lovgivning bør tjene som et eksempel til efterfølgelse på de øvrige områder i det fortsatte nordiske samarbejde.

8. Juridisk Udvalgs forslag

Med henvisning til det ovenfor anførte foreslår Juridisk Udvalg, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at vedtage forslaget til nordisk samarbejdsprogram på levnedsmiddelområdet og specielt tage hensyn til følgende:

1. *at* i spørgsmål om levnedsmiddelpolitikken arbejde for at sikre borgernes sundhed og sikkerhed

2. *at* prioritere uddannelse, information og oplysningsvirksomhed over for borgere i alle aldre

3. *at* fortsat arbejde på en nordisk prioriteringsliste

4. *at* arbejde for at sikre fødevarernes kvalitet både for så vidt angår produkternes næringsmæssige indhold, hygiejne og indholdet af ikke ønskede stoffer. Som eksempel kan nævnes frihed for salmonella, tungmetaller og rester af bekæmpelsesmidler.

5. *at* arbejde for, at kontrollen med fødevarerne er tilstrækkelig til at sikre nordiske borgeres krav og interesser i den internationale samhandel.

6. *at* øge samarbejdet med de baltiske lande og til at forsøge at integrere de baltiske lande i det ny samarbejdsprogram. Udvalget skal her især henlede opmærksomheden på drikkevandsområdet i Baltikum.

Oslo, den 1. marts 1993

Børge Bakholt (S)
Hans Engell (KF)
Lahja Exner (s)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Hans Nyhage (m) Formand
Ernst Wroldsen (A)
Rose-Marie Björkenheim (Kesk.)
Berith Eriksson (v)
Sinikka Hurskainen (SDP)
Leila Lehtinen (Kok.)
Marit Rotnes (A)

Særlig udtalelse:

Udvalgsmedlem *Johan J. Jakobsen* tager til efterretning at ministerrådsforslaget tager udgangspunkt i den færdigbehandlede EØS-aftale. Denne aftale skal imidlertid ratificeres af alle EØS-lande, før den kan iværksættes.

Udvalgsmedlem Johan J. Jakobsen kan imidlertid slutte sig til udvalgets forslag i 6 punkter, da dette samarbejdsprogram kan iværksættes uafhængigt af EØS-aftalen eller andre internationale aftaler.

Reservation:

Udvalgets medlem, *Pia Kjærsgaard (FP)*, fandt, at programmet ikke var egnet til nordisk samarbejde.

B 134/j

Ministerrådsförslag

om nordiskt samarbetsprogram på livsmedelsområdet

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Nordiska ministerrådet överlämnar härmed ett ministerrådsförslag om nordiskt samarbetsprogram på livsmedelsområdet för behandling under rådets 42:a session i Oslo. Ministerrådet ber om rådets synpunkter på förslaget. Ministerrådet kommer därefter att slutligt behandla programmet.

Oslo den 8 februari 1993

På Nordiska ministerrådets vägnar

Gunnar Berge

Pär Stenbäck

Ministerrådsforslag om nordisk samarbejdsprogram på levnedsmiddelområdet

Forelægges af Nordisk Ministerråd (Samarbejdsministrene)

Under henvisning til
- Nordisk Råds rekommandation nr 40/1988 vedrørende vedtagelse af et samarbejdsprogram på levnedsmiddelområdet,
- Samarbejdsprogrammet, som har været gældende siden foråret 1988,
- Ministerrådets program for nordisk samarbejde efter 1992,
- Levnedsmiddelsektorens seminar om det fremtidige nordiske samarbejde på Dragsholm Slot i Danmark den 27—28. april 1992,
- Juridisk Udvalgs møde i Oslo den 28. september 1992, hvor formanden for Embedsmandskomitéen for Levnedsmiddelspørgsmål præsenterede de nye samarbejdsplaner,
- Høring af Embedsmandskomitéer for Konsumentspørgsmål, Miljøspørgsmål, Jordbrugs- og skovbrugsspørgsmål og Fiskerispørgsmål samt Nordisk Socialpolitisk Komité,

forelægger Nordisk Ministerråd følgende forslag om samarbejdsprogram på levnedsmiddelområdet for Nordisk Råd.

Sammendrag

Nordisk samarbejde på levnedsmiddelområdet har eksisteret siden 1960-tallet. I 1980 blev samarbejdet institutionaliseret ved nedsættelse af det Permanente Nordiske Udvalg for Næringsmiddelspørgsmål (PNUN) under Nordisk Ministerråd. Udvalget blev i 1989 ved ministerrådets beslutning omdannet til Nordisk Embedsmandskomité for Levnedsmiddelspørgsmål (EK-Livs).

EK-Livs har arbejdet efter levnedsmiddelområdets første samarbejdsprogram, vedtaget i foråret 1988, og under samarbejdsministrenes ansvar.

Et nyt samarbejdsprogram, som skal gælde fra 1993, sigter på at besvare udfordringen fra det Europæiske Fællesskab og det indre marked samt at imødekomme den rivende teknologiske udvikling, som sker på levnedsmiddelområdet. Nordiske fagmiljøer er små og sårbare, men gennem samarbejdet kan de enkelte områder videreudvikles og den faglige kompetence udbygges i takt med udfordringerne.

Levnedsmiddelområdet har stor økonomisk betydning i alle europæiske lande og levnedsmiddelregler udgør sammen med de veterinære og fytosanitære regler det største lovgivningsområde inden for det indre marked. Aftalen om det Europæiske økonomiske Samarbejdsområde EØS vil i løbet af få år medføre en harmonisering af levnedsmiddellovgivningen i de deltagende lande og dermed også mellem de nordiske lande.

Mad- og ernæringspolitikken i Norden kendetegnes af et højt niveau for beskyttelse af forbrugernes sundhed. De nordiske lande kan udvikle deres politik og påvirke deres eget regelværk gennem aktiv indflydelse på udviklingen i EØS og i andre internationale organisationer, som EF trækker på. Samarbejdet mellem de nordiske lande indebærer dels, at Norden får en større vægt end hvis landene talte for sig, dels at regionale levnedsmiddelpolitiske interes-

ser kan koordineres og forsvares. Der er i de seneste år udviklet samarbejdsformer, som kan lede til fælles nordiske vurderinger og strategi f. eks. i spørgsmål om lovgivning, risikovurdering, mærkning, markedsføring og kontrol af levnedsmidler, og som allerede med held er anvendt til at påvirke det europæiske og internationale regelværk.

Levnedsmiddelområdet danner et skæringspunkt mellem erhvervsinteresser, forbruger- og sundhedsbeskyttelse og miljøhensyn. De erhversmæssige og økonomiske interesser samt hensynet til den store handel med madvarer over landegrænserne mødes her med kravet om at sikre forbrugerne sundhedsmæssigt trygge madvarer, hvis kvalitet er i orden og som tilbydes på en måde, som ikke vildleder den enkelte forbruger. Miljøspørgsmålene griber ind i levnedsmiddelområdet bl. a. i form af miljøgifte, som ender i madvarer. Levnedsmiddelområdet arbejder på at udvikle strategier, som kan påvirke hele den madproducerende kæde til at sigte på slutprodukter, som er velegnede som mad.

Det nye samarbejdsprogram fastsætter mål og samarbejdsområder samt virkemidler til gennemførelsen af nordisk mad- og ernæringspolitik. Programmet ændrer samarbejdets organisation, så det bliver lettere at løse ad hoc-opgaver og støtte de nordiske landes forpligtende samarbejde inden for EØS.

Der anvendes betydelige nationale ressourcer til det nordiske levnedsmiddelsamarbejde og der er en stærk vilje til at fortsætte samarbejdet.

Forord

Embedsmandskomitéen for Levnedsmiddelspørgsmål (EK-Livs) blev oprettet af Nordisk Ministerråd i 1989 og komitéens forretningsorden fastsat den 8. maj 1989. Embedsmandskomitéen lægger op retningslinjer, prioriterer samarbejdsopgaver, koordinerer virksomheden på levnedsmiddelområdet og forelægger de vigtigste sager for ministerrådet.

Embedsmandskomitéen viderefører arbejdet fra Det permanente nordiske udvalg for næringsmiddelspørgsmål (PNUN), som i perioden 1980—88 varetog det nordiske levnedsmiddelsamarbejde under Nordisk Ministerråd. Uformelle nordiske samarbejdsgrupper eksisterede allerede før PNUN, men uden tilknytning til hinanden eller til Nordisk Ministerråd.

Nordisk Metodikkomité for Levnedsmiddelspørgsmål (NMKL), som er et selvstændigt nordisk samarbejdsorgan, etableret i 1947, rådgiver embedsmandskomitéen vedrørende metoder til levnedsmiddelanalyse.

Embedsmandskomitéen har i 1989—92 arbejdet efter et samarbejdsprogram, som PNUN havde forberedt. Tyngdepunktet i samarbejdsprogrammet blev flyttet fra erfarings- og informationsudvekslingen og fra udredningsprojekter under PNUN til et mere principielt levnedsmiddelpolitisk samarbejde i embedsmandskomitéen. Et vigtigt mål for samarbejdet blev avvikling af handelshindringer i Norden.

Det nye samarbejdsprogram, som gælder fra 1993, bygger videre på de hidtidige erfaringer og mål samtidig med at arbejdsformen tilpasses, så den støtter de nordiske landes forpligtende samarbejde inden for EØS.

1. Indledning

Aftalen om det europæiske økonomiske samarbejdsområde EØS er den aktuelle udfordring for et styrket nordisk samarbejde på levnedsmiddelområdet. EØS vil i løbet af få år medføre en harmonisering af levnedsmiddellovgivningen. De nordiske landes mulighed for at påvirke regelverket går gennem aktiv indflydelse på udviklingen inden for EØS. Norden har også regionale levnedsmiddelpolitiske interesser at forsvare ved udformningen af det europæiske regelværk og andre beslutninger, der tages i en bredere europæisk sammenhæng. Samarbejdet indebærer, at Norden får en betydelig større vægt end hvis landene talte hver for sig.

Samarbejdet vil også anvendes til at påvirke udviklingen på levnedsmiddelområdet gennem andre internationale organer. Der vises i dag en stigende vilje til internationalisering af levnedsmiddelområdet og fastsættelse af ensartede, internationalt accepterede sundhedsnormer.

Udgangspunktet for det nordiske samarbejde er en forholdsvis ensartet struktur ved produktion og handel af levnedsmidler, et traditionelt højt niveau for beskyttelse af forbrugernes sundhed og en ensartet holdning til mad- og ernæringspolitikkens større linjer.

Produktion og omsætning af madvarer har stor nationaløkonomisk betydning i alle nordiske lande og inden for det europæiske indre marked. De industrialiserede lande har vældige overskud af mad og potential til at producere endnu mere. Væsentlige økonomiske interesser er involveret og madproduktion og handel over landegrænserne vil fortsat være et af de vigtigste økonomiske områder — nordisk, europæisk og internationalt.

Markedet er i hurtig udvikling, og levnedsmiddelsektoren udvikles i et rask tempo også hvad angår teknologi. Udbudet af mad forøges i mængde og mangefold, der kommer nye madvarer produceret efter nye teknologiske metoder. Den enkelte forbruger behøver ikke at bekymre sig om at få mad nok og vender sin opmærksomhed mod madens sundhed, tilsætningsstoffer, forureninger, hygiejne, de metoder, som er anvendt ved produktionen og sammenhængen mellem sundhed og det man spiser. Madens pris spiller fortsat en vigtig rolle. Den enkeltes viden er formindsket i forhold til valgmulighederne og det er svært at vurdere nye madvarer og sammensatte produkter og forholdet mellem kvalitet og pris. Fra forbrugerne kommer krav om mere information, bedre mærkning, sundere madvarer og miljøvenlige produktionsmetoder — og også om billige priser.

Handelen reagerer på forbrugernes signaler der, hvor omsætningen kan forøges. Den moderne sunde livsstil anvendes i reklamer og presset for at få lov til at reklamere med madens sundhedsfremmende eller helbredende effekt forøges. Konkurrencen trykker priserne ned og kan trække madvarernes kvalitet i samme retning.

Levnedsmiddelområdet danner et skæringspunkt mellem erhvervsinteresser, forbruger- og sundhedsbeskyttelse og miljøhensyn. Samspillet mellem forskellige interesser reguleres af levnedsmiddellovgivningen, som skal sikre en fri handel over grænserne og lige konkurrencevilkår for industrien og handelen. Samtidig skal lovgivningen sikre, at forbrugerne ikke tilbydes levnedsmidler, som indeholder sundhedsfarlige stoffer eller på anden måde er uegnede som mad, og at madvarerne ikke markedsføres med vildledende

metoder og argumenter. Dette stiller store krav til levnedsmiddelmyndighederne.

2. Mål og samarbejdsområder

Levnedsmiddelområdets vigtigste formål er at beskytte forbrugerne mod sundhedsrisici ved mad og drikkevand og mod vildledende markedsføring af varerne, at sikre madens og drikkevandets kvalitet samt at opmuntre befolkningen til bedre kostvaner.

Delmålene for det nordiske samarbejde er at:

— Støtte de enkelte nordiske landes forpligtende samarbejde inden for EF, EFTA og EØS.

— Forenkle og modernisere levnedsmiddellovgivningen og rationalisere myndighedernes arbejde gennem samordning af administrativ praksis.

— Styrke Nordens indflydelse over for det internationale samfund gennem fastsættelse af fælles nordiske holdninger til mad- og ernæringspolitik og gennem en fælles indsats og bistand udadtil.

— Videreudvikle de enkelte fagområder og bidrage til den faglige kompetence, som danner grundlaget for det mad- og ernæringspolitiske arbejde i Norden og i europæiske og internationale sammenhænge.

Det nordiske samarbejde skal være forankret i og give støtte til den nationale levnedsmiddel- og ernæringspolitik og samtidig bidrage til fælles nordisk og til international udvikling.

Samarbejdets hovedvægt ligger på faglige og administrative områder som levnedsmiddellovgivning, overvågning og kontrol af levnedsmidler og ernæringssituation, information og oplysning samt videnopbygning og vurdering af sundhedsrisiko ved ernæringsmæssige og levnedsmiddeltoksikologiske forhold.

Internationaliseringen af handelen med levnedsmidler skaber et behov for samarbejde mellem levnedsmiddelmyndigheder i de forskellige lande også uden for EF og EFTA med sigte på fjernelse af tekniske handelshindringer og beskyttelse af forbrugernes sundhed. Det nordiske samarbejds resultater bidrager til den internationale udvikling inden for WHO/FAO, Codex Alimentarius, Europarådet, OECD, CEN m. v.

Nordiske erfaringer vil blive anvendt til en aktiv indsats over for østeuropæiske lande og specielt Nordens nærområder, som er i gang med modernisering og effektivisering af madproduktionen, fastsættelse af levnedsmiddellovgivning og etablering af kontrolsystemer. Et nordisk samarbejde er allerede startet for at bidrage til opbygningen af de baltiske landes lovgivning, kontrol og uddannelse på levnedsmiddelområdet og for at lette landenes adgang til det internationale madmarked.

3. Nordisk levnedsmiddel- og ernæringspolitik

De nordiske landes levnedsmiddelmyndigheder har en række virkemidler til at sikre, at forbrugerne har adgang til sunde madvarer, hvis kvalitet er i orden og som tilbydes på en måde, som ikke vildleder den enkelte forbruger. Forbrugerne har dermed mulighed for at sammensætte en sund kost. De traditionelle

virkemidler er regulering ved hjælp af lovgivning og kontrol samt oplysning til befolkningen om madvarerne og kosten. Myndighedernes anvendelse af virkemidlerne resulterer i en samlet mad- og ernæringspolitik, som er en vigtig del af landenes sundheds- og forbrugerpolitik, samtidig med at virkemidlerne griber ind i landbrugs-, fiskeri-, miljø- og handelspolitikken.

De enkelte landes mad- og ernæringspolitik kan ikke stå isoleret midt i internationaliseringen af levnedsmiddelområdet. Væsentlige dele af politikken har en sådan karakter, at de bør være vigtige elementer i et nordisk samarbejdsprogram, som er rettet mod år 2000.

Sundhedsproblemer, som skyldes forkert kost findes fortsat i alle nordiske lande. Problemerne har karakteristiske fællesnordiske træk, som først og fremmest skyldes kostens sammensætning med en stor andel af fed animalsk mad og en for lille andel af grove fiberprodukter. Sammenhængen mellem kost og sundhed og især kostens rolle i forbindelse med hjerte- og karsygdomme og kræft samt allergi er anerkendt.

Forurening af jord, vand og luft føres videre til drikkevand, planter og dyr og dermed til mad. Mad og drikkevand bliver på den måde væsentlige kilder for befolkningens indtagelse af uønskede kemiske komponenter som f. eks. tungmetaller og dioxiner samt radioaktive stoffer. Landbrugets og havbrugets anvendelse af produktionsmidler som plantebeskyttelses- og lægemidler, gødning og foder kan også lede til sundhedsskadelige rester i madvarer. Madens indhold af smittestoffer på grund af dårlig hygiejne er fortsat årsag til svækket helbred hos en del mennesker også i de nordiske lande.

Nye krav til produktionen, lagringen og distributionen af mad gør det nødvendigt at anvende tilsætningsstoffer og forskellige typer af emballage. Der kan være risiko for, at også mindre ønskelige ingredienser kan blive anvendt ved fremstillingen af mad eller migrere ind i madvarerne.

Levnedsmiddel- og ernæringsmyndighederne har ansvaret for lovgivning og kontrol på disse områder. Myndighederne har også ansvaret for råd og anbefalinger for forbrugerne om kostens sammensætning og korrekt behandling af madvarerne.

De nordiske landes mad- og ernæringspolitik og forvaltning af området er i høj grad sammenfaldende og baseret på en helhedsvurdering af alle de forhold, som har betydning for sundheden. Helhedsvurderingen forudsætter, at der samarbejdes med mange discipliner som fysiologi, toksikologi, mikrobiologi, kemi og epidemiologi. Et samarbejde med samfundsvidenskabelige fag som sociologi og kommunikation er nødvendig for at information, råd og vejledning til befolkningen bliver udformet og formidlet så budskabet når målgrupperne.

Principielle levnedsmiddelpolitiske spørgsmål får stadig større betydning i det nordiske samarbejde. Der vil blive lagt vægt på at udvikle de virkemidler myndighederne har til rådighed for at sikre forbrugerne betryggende og ernæringsrigtige madvarer. Levnedsmiddelområdets forvaltningsorganer har kun i lille grad været involveret i afgørelser og prioriteringer, som foretages af andre myndigheder, og som har betydning for slutprodukternes egnethed som mad. For at nå mad- og ernæringspolitikkens mål vil levnedsmiddelområdet satse ikke alene på de traditionelle virkemidler, men også på styrket samarbejde med andre områder som sundhed, landbrug, miljø, handel og økonomi, uddannelse samt forskning og udredning.

3.1. Levnedsmiddellovgivning

Harmonisering af de nordiske landes levnedsmiddellovgivning vil blive gennemført ved EØS-aftalen i løbet af få år. EFs regelværk, som har stor forbruger- og industripolitisk betydning, er meget omfattende. Levnedsmiddellovgivningen danner sammen med de veterinære og fytosanitære regler det største enkeltområde inden for det indre marked.

Regelværket vil være i stadig udvikling og de nordiske lande har en fælles interesse i at påvirke udviklingen med sigte på modernisering og forenkling og med vægt på beskyttelse af forbrugernes sundhed. Der er behov for en fremtidsorienteret arbejdsmodel og en langsigtet strategi, som kan fange op mad- og ernæringspolitiske trends og sætte ind med lovgivningsinitiativer inden for EØS, Codex Alimentarius og Europarådet, hvor grundlaget lægges også for den fremtidige lovgivning i Norden.

Norden har en fælles positiv holdning til tværgående lovgivning, som omfatter levnedsmidler generelt frem for regler for enkelte madvarer. Det nordiske samarbejde sigter på at påvirke udviklingen i denne retning i de internationale fora.

Det har i nogle år været EK-Livs' strategi at gennemføre udredninger og udforme nordisk konsensus på områder, hvor EF-lovgivningen endnu ikke er fastsat og på dette grundlag at påvirke udarbejdelsen af internationale og EF-regler. Strategien er hidtil anvendt især på det toksikologiske område i forbindelse med miljøgifte, biotoksiner, naturlige gifte samt nye levnedsmidler, som produceres ved bioteknologi eller anden ny teknologi. Også kontrolområdet har anvendt fremgangsmåden bl. a. ved et nordisk indspil til modernisering af kodkontrollen på det indre marked. I de kommende år vil fælles nordiske holdninger blive udarbejdet og forelagt i EØS og andre internationale fora bl. a. om mærkning af madvarer, anvendelse af tilsætningsstoffer samt markedsføring af diætetiske madvarer og helsekost. Det kan også blive aktuelt mere aktivt at anvende lovgivningen som virkemiddel til at fremme ernæringsrigtig kost.

Der findes en rationaliseringsgevinst i et nordisk samarbejde ved implementering af EØS-lovgivningen. Der vil blive lagt vægt på at opnå en fælles nordisk forståelse og fortolkning af regelværket og på et samarbejde om hensigtsmæssige tilpasninger og praktiske løsninger.

3.2. Overvågning, tilsyn og kontrol samt levnedsmiddelanalyser

Det er mad- og ernæringsmyndighedernes ansvar at følge udviklingen, når det gælder madvarernes kvalitet og sammensætningen af befolkningens kost, og i samarbejde med sundhedsmyndighederne at vurdere sammenhængen med befolkningens sundhed. Overvågningen af disse forhold kræver store mængder data og i alle nordiske lande arbejdes der med opbygning af forskellige databaser. Samarbejdet vil sigte på best mulig udnyttelse af nationale data om bl. a. levnedsmidlers indhold og befolkningens indtagelse af næringsstoffer, tilsætningsstoffer og forureninger, data med analyseresultater samt data om kostvaner og sundhed.

Kontrolstrategiske spørgsmål vil blive stærkt aktualiserede ved tilpasningen til EFs indre marked. Der vil være behov for fælles nordiske holdninger og løsninger bl. a. vedrørende det offentlige tilsyn i forhold til industriens egenkontrol, kontrol af importerede madvarer og kvalitetssikring af laboratorievirksomheden og kontrolmetoderne.

På analyseområdet har det nordiske samarbejde allerede resulteret i fælles systemer for interkalibrering og dette arbejde vil blive udvidet til at omfatte flere analysetyper både for madvarer og drikkevand. Udvikling af bedre og mere hensigtsmæssige metoder for analyse af madvarer, for kostundersøgelser, for vurdering af helserisiko m. v. vil være en væsentlig opgave i det fremtidige samarbejde.

Den europæiske standardiseringsorganisation CEN har igangsat standardisering af prøvningsmetoder og flere nordiske lande vil deltage i virksomheden. EK-Livs har i 1991 besluttet at lade Nordisk Metodikkomité for Levnedsmidler koordinere den nordiske deltagelse. NMKL har en særlig kompetence på området og NMKLs afprøvede metoder vil af de nordiske lande blive prioriteret som forslag til CEN-metoder.

3.3. *Information og oplysning*

Der er i alle nordiske lande behov for information og oplysning til forbrugerne, industrien og de lokale kontrolenheder. Det er et vigtigt mål for samarbejdet at spare på de offentlige ressourcer gennem samordnede indsatser. Den offentlige information i de nordiske lande synes på grund af samfundets krav på åbenhed og offentlighed i forvaltningen at have en særstilling i forhold til resten af Europa. Det er en vigtig opgave at drøfte, hvordan de nordiske lande kan bidrage til en åben offentlig informationsvirksomhed i en europæisk sammenhæng.

Store mængder informations- og oplysningsmateriale produceres for at påvirke forbrugernes valg af madvarer og deres kostvaner i en sundhedsfremmende retning. Der findes omfattende viden om, hvad sund kost er og hvordan kostvanerne bør ændres for at forebygge sygdomme. For at undgå forvirring og usikkerhed blandt forbrugerne skal der arbejdes for, at de budskab og råd myndighederne udsender er ens. Forbrugernes erfaringer med den information og oplysning de modtager skal kortlægges for at informationen kan udformes på den mest hensigtsmæssige måde.

Tidens forbrugere skal orientere sig om og vælge madvarer fra et stadig mere omfattende tilbud på markedet. Forbrugerne har brug for information gennem mærkning om madvarernes sammensætning, særlige egenskaber, næringsværdi, holdbarhed, oprindelse, korrekt tilberedning m. v. Det nordiske samarbejde vil sigte på at gøre informationen lettere tilgængelig for forbrugerne.

Industriens behov for oplysning om bl. a. EF-lovgivning er stærkt stigende og et hensigtsmæssigt samarbejde i Norden vil kunne lette de enkelte nationale myndigheders oplysningsarbejde.

Alle nordiske lande er i færd med at opbygge systemer for kommunikation mellem de centrale og de lokale kontrolmyndigheder. Der sigtes på gennem vejledning og retningslinjer at opnå ensartede tilsynsforhold i hele landet. Der er allerede høstet gode erfaringer med det nordiske samarbejde gennem udveksling af erfaringer og drøftelse af planlagte kontrolaktioner.

Udvikling af ny teknologi vil stille informationsstrategien og -kanalerne over for nye udfordringer. Landene vil have stor nytte av at samarbejde både om erfaringerne med og udviklingen af ny informationsteknologi. Nye informationskanaler vil også åbne for enklere tilgang til og bedre udnyttelse af de enkelte landes oplysningsmateriale.

3.4. Risikovurdering, videnopbygning og udredningsarbejde

EK-Livs har i de seneste år lagt vægt på et helhedssyn på madvarerne, så vurderingen af madens sundhedsmæssige sikkerhed sker på grundlag af ernæringsmæssige, toksikologiske og hygiejniske aspekter. Dette helhedssyn har de nordiske lande introduceret i internationale fora bl. a. i WHO/FAO.

Den teknologiske udvikling forventes at frembringe nye madvarer og produktionsmetoder, som kræver en risikovurdering fra myndighedernes side. Der kan forudses en udvikling med klart markerede forbrugerholdninger til mærkning, oplysning og reklame om madvarernes sundhedsfremmende effekt, markedsføring af økologiske, "miljøvenlige" produkter og animalske madvarer, som er produceret under særlig hensyn til dyrenes velfærd. Der kan også forventes stærkere forbrugerønsker om særlige madvarer med fysiologisk effekt som slankekost og sportkost. Denne udvikling vil stille krav til myndighederne og deres fagmiljøer om sundheds- og ernæringsmæssige vurderinger, som sikrer forbrugerbeskyttelsen.

Det stigende behov for videnopbygning som grundlag for myndighedernes beslutninger vil bl. a. omfatte vurdering af potentielle sundhedsskadelige stoffer i madvarer, revision af anbefalinger om kostens indhold af næringsstoffer, vurdering af de toksiske effekter af en høj indtagelse af visse næringsstoffer og risikovurdering af smittestoffer, som føres til kroppen gennem madvarer eller drikkevand. Fastsættelse af grænseværdier for maksimal daglig indtagelse af en række stoffer vil fortsat kræve samarbejde mellem nordiske eksperter.

Toksikologisk vurdering af miljøgifte som PCB, dioxioner og tungmetaller skal prioriteres højt bl. a. fordi der på disse områder er mulighed for at påvirke den internationale udvikling ved fastsættelse af grænseværdier. Det samme gælder for biotoksiner som mycotoksiner og algetoksiner samt lægemiddelrester.

Fagmiljøerne i de nordiske lande er små og sårbare. Ikke mindst i en tid med nedskæring af de offentlige budgetter er det vigtigt at samarbejde for at bevare og udvikle den nødvendige faglige kompetence. Mulighederne for en arbejdsdeling mellem de nordiske lande vil blive taget op på forskellige områder. Det er aktuelt at udbygge landenes muligheder for at betjene sig af fælles faciliteter på laboratorie- og analyseområdet. Der vil blive lagt vægt på at bygge videre på det faglige netværk, som eksisterer mellem toksikologer, ernæringseksperter, kemikere, mikrobiologer m. v. og på at udvikle et nært samarbejde mellem fagfolk fra de forskellige discipliner.

3.5. Andre virkemidler

Både inden for landbrugspolitikken, miljøpolitikken og andre områder fattes beslutninger, som får betydning for madvarers kvalitet og indhold af potentielt sundhedsfarlige stoffer. Mad- og ernæringsmyndigheder har kun i en lille grad haft indflydelse på afgørelser og prioriteringer, som foretages af andre myndigheder og som har betydning for slutprodukters egnethed som mad. EK-Livs vil satse på udvikling af strategier til påvirkning af hele den madproducerende kæde fra jord til bord for at reducere risikoen for sundhedsskadelige stoffer i slutprodukterne mest muligt.

Der vil blive lagt vægt på samarbejde om undervisningsmateriale, ikke mindst til børn og unge, som kan få stor betydning for befolkningens viden om

levnedsmidler og sammenhængen mellem rigtig kost og sundhed. Der skal også satses på, at en større del af FoU-midler bliver tilgængelige for forskning og udredning på mad- og ernæringsområdet.

4. Økonomiske forudsætninger

Størstedelen af levnedsmiddelområdet er opprioriteret i Ministerrådets program for nordisk samarbejde efter 1992 som et af de områder, hvor der findes en særlig nordisk politik, som det er særlig vigtigt at skabe gennemslagskraft for i Europa.

I lyset af rapporten fra statsministrenes personlige repræsentanter for nyvurdering av det nordiske samarbejde er levnedsmiddelområdet vigtigt som skæringspunkt mellem forbruger- og sundhedsbeskyttelsen, miljøpolitikken og erhvervsintresserne. Levnedsmiddelområdet har en potential til at bidrage til den europæiske udvikling på grundlag af veletablerede virkemidler i mad- og ernæringspolitikken og et højt niveau for sundhedsbeskyttelse.

Der anvendes for tiden betydelige nationale ressourcer til det nordiske levnedsmiddelsamarbejde og der findes en fortsat stærk vilje til samarbejdet, som vil styrke den faglige kompetence i de enkelte lande og bidrage til rationaliseringen af lovgivningen og administrationen.

Beslutningen om i fællesskab at påvirke den europæiske udvikling medfører et krav om effektiv prioritering ved anvendelse af arbejdskraft og økonomiske midler både på national og nordisk plan.

Juridiska utskottets betänkande

över ministerrådsförslag om ändring av Helsingforsavtalet

(Juridiska utskottets tillägg till betänkandet, se s. 566; Ministerrådsförslaget, se s. 568)

Til Juridisk Udvalg har man henvist ministerrådsforslag B 135/j om ændringer til Helsingforsaftalen. Forslaget har været behandlet i Juridisk Udvalgs møder den 22. februar og den 1. marts 1993.

1. Ministerrådsforslaget

Ministerrådsforslaget, se s. 568. Under henvisning til

- Statsministerrapporten (Iloniemi-gruppen) fremlagt 17. august 1992
- Statsministrenes Bornholm-erklæring
- Opfølgningsrapporten (Støre-gruppen) fremlagt 11. november 1992
- Statsministrenes Århus-erklæring
- Debatten i Nordisk Råd og i landenes nationalforsamlinger
- Rekommandation 16/1991/j og 17/ 1991/ j fra Nordisk Råd

har statsministrene forelagt Nordisk Råd forslag til ændringer i Helsingforsaftalen.

2. Juridisk Udvalgs synspunkter

2.1. Generelle synspunkter

2.1.1 *Statsministrenes rolle*

Udvalget skal udtrykke sin tilfredshed med, at statsministrene ønsker at sikre en stærkere politisk styring af det nordiske regeringssamarbejde, og at samarbejdet nu også i større omfang kommer til at omfatte europæiske og øvrige internationale spørgsmål - herunder også sikkerhedspolitiske spørgsmål. Artiklerne 40, 61 og 64 omhandler statsministrenes nye rolle.

Den ændring, der fremgår af forslagets artikel 61, har som formål at markere det politiske ansvar for det nordiske samarbejdes styring og fremdrift gennem indførelse af et gennemgående ordfører- og formandskab i alle nordiske ministermøder, i embedsmandskomiteer og i andre

nordiske møder på regeringsniveau. Udvalget finder denne ændring formålstjenlig.

2.1.2 *De selvstyrende områders stilling*

For så vidt angår de selvstyrende områder, Færøerne, Grønland og Åland, har statsministrene udtrykt, at de selvstyrende områder skal beholde deres stilling i det nordiske samarbejde også under den ny ordning, der nu er lagt op til. Juridisk Udvalg tilslutter sig dette synspunkt.

I artikel 63 foreslås en ændring, der skal sikre de selvstyrende områders ret til at tilslutte sig alle beslutninger truffet i henhold til Helsingforsaftalen.

2.1.3 *Regeringsmedlemmernes medlemskab i Nordisk Råd*

Juridisk Udvalg kan helt tilslutte sig den enighed, der er kommet til udtryk mellem statsministrene og Nordisk Råds Præsidium samt på sessionen i Århus om, at såvel Nordisk Råds valgte medlemmer som regeringernes repræsentanter bør have sæde i Nordisk Råds plenarforsamling, således som det også hidtil har været tilfældet. Alligevel har statsministrene foreslået ændringer i artiklerne 47, 48, 49, og 51 for at beskrive "den faktiske struktur".

Juridisk Udvalg er ikke enig i de nævnte forslag til ændring i artiklerne 47, 48, 49, og 51 og foreslår, at man skal beholde teksten, som den er i artiklerne 47, 48, 49 og 51.

2.1.4 *Rådets budgetkompetence*

I artikel 64 foreslås budgetkompetencen fastlagt i Helsingforsaftalen. Hensigten med forslaget er at give udtryk for Nordisk Råds kompetence og ansvar inden for den af ministerrådet fastsatte finansielle ramme. Nordisk Råd står fast på sit tidligere standpunkt om, at rådet skal have beslutningsret inden for den af Nordisk Ministerråd fastsatte totalramme og foreslår, at artikel 64 udformes i overensstemmelse hermed.

2.1.5 *Navnespørgsmålet*

Hvad angår spørgsmålet om et fælles navn for Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd tager udvalget til efterretning, at dette vil indebære en ændring af ikke mindre end 25 artikler i Helsingforsaftalen. Ministerrådet har ikke har haft tid til at fremsætte forslag til ændringer. På denne baggrund anser udvalget dette spørgsmål for at være uaktuelt på nuværende tidspunkt, men forventer, at ministerrådet vender tilbage til spørgsmålet i forbindelse med rekommandation nr 16/1991/j.

2.1.6 *I øvrigt*

Juridisk Udvalg har i sine kommentarer alene taget stilling til de artikler i Helsingforsaftalen, som ministerrådet har foreslået ændringer til. Såfremt der måtte være behov for konsekvensændringer i andre artikler, må dette drøftes senere.

3. Juridisk Udvalgs kommentarer til de foreslåede ændringer i Helsingforsaftalen, artiklerne 1, 33, 40, 47, 48, 49, 51 61, 63 og 64

Artikel 1:

Udvalget har ikke kommentarer til den foreslåede ændring og kan bifalde denne.

Artikel 33:

Udvalget har ikke kommentarer til den foreslåede ændring og kan bifalde denne.

Artikel 40:

Udvalget accepterer forslaget til ny udformning af artikel 40 , dog således at "ved direkte kontakter" udgår.

Udvalget noterer sig, at artikel 40 i sin nye udformning sikrer statsministrenes og udenrigsministrenes aktive medvirken i det nordiske samarbejde, men konstaterer samtidig, at udenrigsministrene således ikke tænkes at indgå i ministerrådet. Udvalget konstaterer, at der vil være mulighed for at vende tilbage til dette spørgsmål i forbindelse med den totalgennemgang af Helsingforsaftalen, som udvalget forventer sig i anledning af rekommandation nr 16/ 1991/j.

Artikel 40 får følgende ordlyd:

"Samarbejdet finder sted i Nordisk Råd, i Nordisk Ministerråd, på statsministrenes, på udenrigsministrenes samt på andre ministres møder, i særlige samarbejdsorganer og mellem landenes fagmyndigheder."

Artiklerne 47, 48, 49, og 51 bør ses i sammenhæng:

Efter udvalgets opfattelse, er det af afgørende betydning for samarbejdet mellem rådet og ministerrådet og for det nordiske samarbejde som sådant, at ministrene som hidtil er medlemmer af Rådet. Udvalget noterer med tilfredshed, at denne opfattelse deles af statsministrene, som under sessionen i Århus har udtalt sig således om dette emne: - at statsministrene aldrig har haft til hensigt, at regeringsmedlemmerne bør ophøre med at være medlemmer af Nordisk Råd - til trods for det forslag, som fandtes i den oprindelige rapport til statsministrene (Iloniemi-rapporten). På statsmi-

nistrenes vegne gjorde Norges statsminister, Gro Harlem Brundtland det i mødet med præsidiet klart, at statsministrene heller ikke ville foreslå sådanne ændringer.

Ministerrådets forslag til ændringer i artiklerne 47, 48, 49 og 51 er alle egnede til at forandre eller svække ministrenes rolle som medlemmer af Nordisk Råd.

Udvalget ønsker ingen sådanne ændringer og vil beholde teksten, som den er, i artiklerne 47, 48, 49, og 51 (dog således, at Ålands Landsting ændres til Ålands Lagting).

Artikel 61:

Den ændring, der fremgår af forslagets artikel 61, har som formål at markere det politiske ansvar for det nordiske samarbejdes styring og fremdrift gennem indførelse af et gennemgående ordfører- og formandskab i alle nordiske ministermøder, i embedsmandskomiteer og i andre nordiske møder på regeringsniveau. Udvalget finder denne ændring formålstjenlig.

Udvalget kan tilslutte sig den foreslåede ændring.

Artikel 63:

I artikel 63 foreslås en ændring, der skal sikre de selvstyrende områders ret til at tilslutte sig alle beslutninger truffet i henhold til Helsingforsaftalen, ikke blot til ministerrådets beslutninger.

For så vidt angår de selvstyrende områder, Færøerne, Grønland og Åland, har statsministrene udtrykt, at de selvstyrende områder skal beholde sin stilling i det nordiske samarbejde også under den nyordning, der nu er lagt op til. Juridisk Udvalg tilslutter sig dette synspunkt.

Artikel 64
Ad art. 64, stk. 1:

Ændringen i *stk. 1* er en nødvendig følge af, at der nu er mulighed for mere end een ordinær session om året.

(En tilsvarende konsekvensændring burde være foretaget i artikel 65.)

Det forekommer fornuftigt, at man ikke i selve Helsingforsaftalen præciserer, til hvilken af sessionerne beretningerne skal fremlægges. Dermed er det enklere eventuelt senere at foretage ændringer i den nuværende praksis, hvis det skulle vise sig formålstjenligt. I dag er det Nordisk Råds forretningsorden, § 44, der fastsætter det nøjagtige tidspunkt for afgivelse af beretninger og meddelelser. Dermed er ordet "årligt" tilstrækkeligt præciseret.

Ad art. 64, stk. 2:

Stk. 2 præciserer statsministrenes forpligtelse til at redegøre for nordisk og internationalt samarbejde over for rådet.

Ad art. 64, stk. 3, 4 og 5:

Udvalget konstaterer, at ministerrådet i sit forslag til ændring af artikel 64 3., 4. og 5. stykke ikke er beredt til at efterkomme rådets tidligere udtalte ønske om at give rådet beslutningsret inden for en af ministerrådet given totalramme.

Ministerrådet giver som begrundelse for sit ræsonnement, at der skulle være konstitutionelle hindringer for fuldt ud at kunne gå rådet i møde i spørgsmålet om budgetkompetencen.

Udvalget har ved sin tidligere bedømmelse af sagen ikke fundet nogle konstitutionelle hindringer for den af rådet foreslåede budgetreform.

Den af ministerrådet givne begrundelse for ikke at imødekomme rådet synes således at være uholdbar.

4. Juridisk Udvalgs forslag til ændringer i Helsingforsaftalen

Under henvisning til det ovenfor anførte foreslår udvalget at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1. *at* artikel 1, artikel 33, artikel 61 og artikel 63 i Helsingforsaftalen ændres i overensstemmelse med ministerrådsforslaget

2. *at* artikel 47, artikel 48, artikel 49 og artikel 51 *ikke* ændres som foreslået i ministerrådsforslaget, men at man beholder den nuværende ordlyd i disse artikler i Helsingforsaftalen

3. *at* artikel 40 får følgende ordlyd:

" Samarbejdet finder sted i Nordisk Råd, i Nordisk Ministerråd, på statsministrenes, på udenrigsministrenes samt på andre ministres møder, i særlige samarbejdsorganer og mellem landenes fagmyndigheder."

4. *at* artikel 64 får følgende ordlyd:

" Ministerrådet skal til Nordisk Råd årligt aflægge en beretning vedrørende det nordiske samarbejde og en redegørelse for planerne for det fortsatte samarbejde.

Formandslandets statsminister redegør over for Nordisk Råd for hovedtrækkene i samarbejdet og for regeringernes samarbejde vedrørende europæiske og andre internationale spørgsmål.

Nordisk Ministerråd skal fremlægge sit forslag til budget for Nordisk Råd.

Nordisk Råd fastsætter prioriteringerne inden for den af ministerrådet angivne finansielle ramme.

Ministerrådet er forpligtet af Nordisk Råds prioriteringer."

København, den 22. februar 1993

Børge Bakholt (S)
Lahja Exner (s)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Eeva-Liisa Moilanen (SKL)
Hans Nyhage (m) Formand
Lars Werner (v)
Hans Engell (KF)
Halldór Ásgrímsson (F)
Pia Kjærsgaard (FP)
Johan M. Nyland (A)
Marit Rotnes (A)

Tillæg
til Juridisk Udvalgs betænkning angående ministerrådsforslag B 135/j om ændringer i Helsingforsaftalen

Udvalget henviser til sin betænkning af 25. februar 1993 for så vidt angår forslagene til ændringer i art. 1, 33, 40, 61 og 63.

Ad artikel 64 stk. 3, 4 og 5

Juridisk Udvalg har i sin hovedbetænkning angående ministerrådsforslaget formuleret ovennævnte stykker i artikel 64 på en måde, der giver Nordisk Råd de rettigheder og forpligtelser i forhold til det nordiske budget, som udvalget mener er den rigtige konsekvens af arbejdet for at effektivisere det nordiske samarbejde.

Udvalget konstaterede i sin hovedbetænkning, at der efter udvalgets vurdering ikke findes konstitutionelle hindringer for fuldt ud at kunne imødekomme rådet i spørgsmålet om budgetkompetence.

Udvalget tvinges således til at konstatere, at det er politiske hindringer, som afholder Ministerrådet fra at følge udvalgets indstilling.

Det har under behandlingen fremgået, at Ministerrådet ikke ville følge Juridisk Udvalgs indstilling vedrørende artikel 64 stk. 3, 4 og 5. Udvalget ønsker yderligere at udtale kritik af forslagets sene fremsættelse fra Ministerrådet.

Udvalget ønsker imidlertid ikke at forsinke vedtagelsen af ændringer i Helsingforsaftalen, som, selv om de ikke er tilstrækkelige, dog er bedre end de regler, man i dag har på dette område. Udvalget må derfor efter omstændighederne konstatere, at Ministerrådets formulering af artikelen gennemføres. Udvalget vil understrege, at man meget nøje vil følge Ministerrådets fremtidige administration af disse nye budgetprocedurer. Særligt vil udvalget betone, at man definerer udtrykket "synnerliga skäl" som *helt ekstraordinære omstændigheder*. Dersom Ministerrådet i de helt specielle

situationer ikke skulle følge rådets budgetprioriteringer, skal Ministerrådet i en særskilt meddelelse til rådet begrunde sin beslutning.

Ad artikel 47, 48, 49 og 51

Udvalget henviser til samarbejdsminister Gunnar Berges udtalelser under debatten om, at ministerrådet har til hensigt at frafalde forslagene til ændringer i artiklerne 47, 48, 49 og 51, dog således at man i artiklerne 47 og 48 ændrer Ålands Landsting til Ålands Lagting.

Med henvisning til ovenstående vil udvalget foreslå, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1. *at* artikel 1, artikel 33, artikel 61 og artikel 63 i Helsingforsaftalen ændres i overensstemmelse med ministerrådsforslaget
2. *at* artikel 40 får følgende ordlyd:

   "Samarbejdet finder sted i Nordisk Råd, i Nordisk Ministerråd, på statsministrenes, på udenrigsministrenes samt på andre ministres møder, i særlige samarbejdsorganer og mellem landenes fagmyndigheder."
3. *at* vedtage ændringer i artikel 64 i overensstemmelse med ministerrådsforslag B 135/j
4. *at* i artiklerne 47 och 48 ændre "Ålands Landsting" til "Ålands Lagting".

Oslo, den 3. marts 1993

Maria Kaisa Aula (Kesk.)
Hans Engell (KF)
Lahja Exner (s)
Sinikka Hurskainen (SDP)
Pia Kjærsgaard (FP)
Hans Nyhage (m) Formand
Ernst Wroldsen (A)
Børge Bakholt (S)
Berith Eriksson (v)
Halldór Ásgrímsson (F)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Eeva-Liisa Moilanen (SKL)
Marit Rotnes (A)

B 135/j

Ministerrådsförslag

om ändringar i Helsingforsavtalet

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

De nordiske statsministre overleverer herved et ministerrådsforslag om endringer i Helsingforsavtalen for behandling under rådets 42. sesjon i Oslo. Statsministrene ber om rådets synspunkter på forslaget.

Statsministrene har deretter til hensikt å fastsette endringsforslaget så snart som overhodet mulig.

Oslo, 8. februar 1993

På vegne av Nordisk Ministerråd

Gro Harlem Brundtland

Pär Stenbäck

Ministerrådsforslag om endringer i Helsingforsavtalen

Under henvisning til
– Statsministerrapporten (Iloniemi-gruppen) fremlagt 17. august 1992;
– Statsministrenes Bornholm-erklæring;
– Oppfølgingsrapporten (Støre-gruppen) fremlagt 11. november 1992;
– Statsministrenes Århus-erklæring
– Debatten i Nordisk Råd og i landenes nasjonalforsamlinger
– Rekommandasjon 16/1991/j og 17/1991/j fra Nordisk Råd
forelegger statsministrene følgende forslag om endringer i Helsingfors-avtalen for Nordisk Råd.

1. Alment

De nordiske statsministrene avga i november 1991 en erklæring om det nordiske samarbeidets fremtid i lys av den pågående utvikling i Europa.

Det ble besluttet å nedsette en utredningsgruppe. Statsministrene mottok gruppens rapport i august 1992. I denne rapporten ble det også skissert mulige endringer i Helsingfors-avtalen.

En ny gruppe fremla i november 1992 en oppfølgingsrapport til statsministrene. Statsministrene godkjente denne rapporten og avga en erklæring som bl. a. trakk opp retningslinjer for det videre arbeid med implementeringen av forslagene til nyordning, herunder forslag til endringer i Helsingforsavtalen.

Nordisk Råd drøftet forslagene ved den 41. sesjon i Århus.

Den nordiske samarbeidskomitéen har i januar 1993 forberedt saken.

2. Kommentarer til forslaget

Bakgrunnen for forslaget til endringer er behørig utviklet i statsministrenes erklæringer og i nevnte rapporter.

Nordisk samarbeid i europeisk og annen internasjonal sammenheng, er søkt ivaretatt gjennom et tillegg til artikkel 1 og en endring av artikkel 33.

Statsministrenes nye rolle i det nordiske samarbeid er nedfelt i artiklene 40, 61 og 64. Statsministrene ønsker å sikre en sterkere politisk styring av det nordiske regjeringssamarbeidet. Dette manifesterer seg ved at statsministrene avholder 3—4 møter pr. år der man bl. a. vil drøfte samarbeidet. Statsministrene vil overfor Nordisk Råd redegjøre for hovedtrekkene i samarbeidet og regjeringenes samarbeide om europeiske og andre internasjonale spørsmål.

Færøyenes lagmann, Grønlands landsstyreformann og Ålands lantråd inviteres til å delta på statsminister-møter som holdes i forbindelse med Nordisk Råds sesjoner og til møter som drøfter spørsmål som vedrører de selvstyrende områder. Dette er uttrykk for at de selvstyrende områder skal beholde sin posisjon i det nordiske samarbeidet som en viktig ressurs i det mellomfolkelige samarbeidet, også innenfor den nyorientering det er lagt opp til.

Artikkel 61 er formulert utfra en målsetting om at det innføres et gjennomgående formannsskap i alle møter på regjeringsnivå for å markere det politiske ansvaret i styringen av det nordiske samarbeidet.

Det foreslås en endring i artikkel 63 slik at de selvstyrende områdenes tilslutningsrett omfatter alle beslutninger fattet i medhold av Helsingforsavtalen.

Statsministrene er enig med Nordisk Råds presidium om det verdifulle i at Nordisk Rads valgte medlemmer og regjeringenes representanter kan møtes i plenarforsamlingen. Nåværende artikkel 44 foreslås derfor opprettholdt uforandret, mens det i artiklene 47, 48, 49 og 51 foreslås endringer som mere presist beskriver den faktiske struktur.

Nordisk Råd er i artikkel 64 foreslått gitt anledning til å fremme et alternativt forslag til budsjett innenfor den av ministerrådet angitte finansielle ramme. Det er en malsetting at ministerrådet i framtiden formulerer plan-og budsjettdokument savidt presist at Nordisk Råd lettere kan tilkjennegi sine prioriteringer innenfor de satsingsområder budsjettet vil bli delt inn i.

Ändringar i Helsingforsavtalet

Preambel

Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar,

som genom överenskommelser av den 13 februari 1971, den 11 mars 1974, den 15 juni 1983, den 8 maj 1985 och den 21 augusti 1991 har ändrat samarbetsöverenskommelsen av den 23 mars 1962 mellan de nordiska länderna, och

som önskar förnya och utveckla det nordiska samarbetet i ljuset av de nordiska ländernas utvidgade deltagande i europeiskt samarbete,

har kommit överens om följande:

Artiklarna 1, 33, 40, 47, 48, 49, 51, 61, 63 och 64 i samarbetsavtalet får följande nya ordalydelse:

(Förslag till ny ordalydelse)

Artikel 1

De fördragsslutande parterna skall eftersträva att bevara och ytterligare utveckla samarbetet mellan länderna på det rättsliga, kulturella, sociala och ekonomiska området samt i fråga om samfärdseln och miljövården.

De fördragsslutande parterna bör rådgöra med varandra i frågor av gemensamt intresse som behandlas i europeiska och andra internationella organisationer och konferenser.

(Tidigare ordalydelse)

Artikel 1

De fördragsslutande parterna skola eftersträva att bevara och ytterligare utveckla samarbetet mellan länderna på det rättsliga, kulturella, sociala och ekonomiska området samt i fråga om samfärdseln och miljövården.

Artikel 33

De fördragsslutande parternas deltagande i europeiskt och annat internationellt samarbete ger goda möjligheter för samarbete till förmån för nordiska medborgare

Artikel 33

De fördragsslutande parterna böra i de fall detta är möjligt och lämpligt rådgöra med varandra i frågor av gemensamt intresse, som behandlas i internationella or-

och företag. Det åligger i detta sammanhang regeringarna ett särskilt ansvar för att tillvarata gemensamma intressen och värderingar.

Artikel 40

Samarbetet äger rum inom Nordiska rådet, inom Nordiska ministerrådet, på statsministrarnas, på utrikesministrarnas samt på andra ministrars möten, i särskilda samarbetsorgan och vid direkta kontakter mellan ländernas fackmyndigheter.

Artikel 47

Rådet består av 87 valda medlemmar.

Av medlemmarna väljer Danmarks folketing sexton, Finlands riksdag aderton, Islands allting sju, Norges storting och Sveriges riksdag vardera tjugo samt ett vart av Färöarnas lagting och Grönlands landsting och Ålands lagting två. Dessutom väljer varje församling motsvarande antal suppleanter.

Val av medlemmar och suppleanter förrättas årligen och gäller för tiden till nästa val. Vid val skall olika politiska meningsriktningar ges representation i rådet.

Endast den som är medlem av den församling som förrättat valet kan vara vald medlem eller suppleant i rådet.

Artikel 48

Danmarks rikes delegation består av de av folketinget valda medlemmarna samt av Färöarnas och Grönlands i andra stycket nämnda delegationer. Finlands delegation består av de av riksdagen valda medlemmarna och Ålands i andra stycket nämnda delegation. För ett vart av de övriga länderna består delegationen av de av

ganisationer och vid internationella konferenser.

Artikel 40

Samarbetet mellan de nordiska länderna äger rum inom Nordiska rådet, inom Nordiska ministerrådet samt på andra ministermöten, i särskilda samarbetsorgan och mellan fackmyndigheter.

Artikel 47

Rådet består av 87 valda medlemmar, regeringsrepresentanter och representanter för Färöarnas och Grönlands landsstyren och Ålands landskapsstyrelse.

Av medlemmarna väljer Danmarks folketing sexton, Finlands riksdag aderton, Islands allting sju, Norges storting och Sveriges riksdag vardera tjugo samt ett vart av Färöarnas lagting och Grönlands och Ålands landsting två. Dessutom väljer varje församling motsvarande antal suppleanter.

Val av medlemmar och suppleanter förrättas årligen och gäller för tiden till nästa val. Vid val skola olika politiska meningsriktningar givas representation i rådet.

Endast den som är medlem av den församling som förrättat valet kan vara vald medlem eller suppleant i rådet.

Regeringarna, landsstyrena och landskapsstyrelsen utse bland sina medlemmar det antal representanter som de önska.

Artikel 48

Danmarks rikes delegation består av de av folketinget valda medlemmarna och de av regeringen utsedda representanterna samt av Färöarnas och Grönlands i andra stycket nämnda delegationer. Finlands delegation består av de av riksdagen valda medlemmarna och de av regeringen utsedda representanterna samt av Ålands i

folkrepresentationen valda medlemmarna.

Färöarnas delegation består av de av lagtinget valda medlemmarna. Grönlands delegation består av de av landstinget valda medlemmarna. Ålands delegation består av de av lagtinget valda medlemmarna.

Med "delegation" förstås i artiklarna 52, 53, 54 och 58 landets delegation.

Artikel 49

I frågor, som angår tillämpningen av överenskommelser mellan vissa länder, har endast medlemmar från dessa länder rösträtt.

Artikel 51

Plenarförsamlingen utgörs av rådets medlemmar. De nordiska ländernas regeringar samt Färöarnas och Grönlands landsstyren och Ålands landskapsstyrelse deltar i plenarförsamlingens möten utan rösträtt.

Plenarförsamlingen håller ordinarie session minst en gång om året. Extra session hålls, när plenarförsamlingen eller presidiet så beslutar eller när minst två regeringar eller minst tjugofem valda medlemmar framställer begäran därom.

Rådets befogenheter utövas av plenarförsamlingen, om inte annat är särskilt föreskrivet.

Plenarförsamlingens förhandlingar är offentliga, om plenarförsamlingen inte beslutar annat.

andra stycket nämnda delegation. För ettvart av de övriga länderna består delegationen av de av folkrepresentationen valda medlemmarna och de av regeringen utsedda representanterna.

Färöarnas delegation består av de av lagtinget valda medlemmarna och de av landsstyret utsedda representanterna. Grönlands delegation består av de av landstinget valda medlemmarna och de av landsstyret utsedda representanterna. Ålands delegation består av de av landstinget valda medlemmarna och de av landskapsstyrelserna utsedda representanterna.

Med "delegation" förstås i artiklarna 52, 53, 54 första stycket, och 58 andra stycket, landets delegation.

Artikel 49

Regeringsrepresentanterna samt landsstyrenas och landskapsstyrelsens representanter ha icke rösträtt i rådet.

I frågor, som angår tillämpningen av överenskommelser mellan vissa länder, har endast medlemmar från dessa länder rösträtt.

Artikel 51

Plenarförsamlingen utgöres av alla rådets medlemmar.

Plenarförsamlingen håller ordinarie session minst en gång om året. Ekstraordinär session hålls, när presidiet beslutar härom, eller när minst två regeringar eller minst 25 valda medlemmar framställer anmodan härom.

Plenarförsamlingens förhandlingar äro offentliga, om plenarförsamlingen inte beslutar annat.

Artikel 61

Medlem av regering, landsstyre eller landskapsstyrelse kan i undantagsfall vid sammanträde företrädas av härtill befullmäktigad; dock måste minst tre av länderna vara representerade av regeringsmedlemmar.

Statsministrarna har ansvaret för den överordnade samordningen av nordiska samarbetsfrågor. De biträds av en utsedd regeringsmedlem i varje land (samarbetsminister) och en statssekreterare eller ämbetsman (ledamot i den nordiska samarbetskommittén).

Ordförandeskapet roterar mellan de nordiska ländernas regeringar enligt närmare avtal. Ordförandeskapet har ansvaret för att samordna nordiskt regeringssamarbete och att ta nödvändiga initiativ. Ordförandeskapet leder arbetet i ministerrådet, på andra ministermöten och vid regeringarnas samråd om europeiska och andra internationella frågor på alla nivåer.

Ministerrådet bistås i sin verksamhet av ämbetsmannakommittéer och av ministerrådets sekretariat.

Artikel 63

Beslut av ministerrådet är bindande för de särskilda länderna. Beslut i fråga som enligt något lands författning kräver folkrepresentationens godkännande binder dock icke detta land förrän folkrepresentationen godkänt beslutet. Erfordras sådant godkännande, skall ministerrådet underrättas härom innan ministerrådet fattar beslutet. Innan folkrepresentationens godkännande givits, är ej heller annat land bundet av beslutet.

Beslut fattat i överensstämmelse med detta avtal är bindande för Färöarna, Grönland och Åland i den mån de ansluter sig till beslutet i enlighet med självstyrelseordningarna.

Artikel 64

Ministerrådet skall till Nordiska rådet årligen framlägga en berättelse rörande

Artikel 61

Medlem av regering, landsstyre eller landskapsstyrelse kan i undantagsfall vid sammanträde företrädas av härtill befullmäktigad; dock måste minst tre av länderna vara representerade av regeringsmedlemmar.

Varje land utser en regeringsmedlem med uppgift att med biträde av en ämbetsman svara för samordningen av nordiska samarbetsfrågor.

Ministerrådet bistås i sin verksamhet av ämbetsmannakommittéer och av ministerrådets sekretariat.

Artikel 63

Beslut av ministerrådet är bindande för de särskilda länderna. Beslut i fråga som enligt något lands författning kräver folkrepresentationens godkännande binder dock icke detta land förrän folkrepresentationens godkännande givits, är ej heller annat land bundet av beslutet.

Av ministerrådet fattat beslut är bindande för Färöarna, Grönland och Åland i den mån de ansluta sig till beslutet i enlighet med självstyrelseordningarna.

Artikel 64

Ministerrådet skall för varje ordinarie session med Nordiska rådets plenarför-

det nordiska samarbetet och en redogörelse för planerna för det fortsatta samarbetet.

Ordförandelandets statsminister redogör för Nordiska rådet om huvuddragen i samarbetet och om regeringarnas samarbete rörande europeiska och andra internationella frågor.

Nordiska ministerrådet skall lägga fram sitt förslag till budget för Nordiska rådet för yttrande.

Nordiska rådet kan föreslå förändrade prioriteringar inom den av ministerrådet angivna finansiella ramen.

Om inte synnerliga skäl kan anföras skall ministerrådet följa rådets rekommendation när det gäller budgetdispositioner inom den angivna finansiella ramen.

samling avge en berättelse till rådet rörande det nordiska samarbetet. Däri skall ministerrådet särskilt redogöra för det gångna årets samarbete.

Ministerrådet skall till varje ordinarie session med Nordiska rådets plenarförsamling framlägga en särskild redogörelse om planerna för det fortsatta samarbetet. Med redogörelsen skall följa förslaget till budget för det nordiska samarbetet.

Innan ministerrådet låter utarbeta budgetförslaget skall berört organ inom Nordiska rådet beredas tillfälle att yttra sig.

(Slutbestämmelser till överenskommelsen den ..... 1993)

Överenskommelsen träder i kraft trettio dagar efter den dag då samtliga fördragsslutande parter har meddelat Finlands utrikesministerium, att de åtgärder som krävs för överenskommelsens ikraftträdande har vidtagits.

Finlands utrikesministerium meddelar de övriga fördragsslutande parterna om tidpunkten för mottagandet av dessa meddelanden.

Originalexemplaret till denna överenskommelse deponeras hos Finlands utrikesministerium, som tillställer de övriga fördragsslutande parterna bestyrkta kopior därav.

Till bekräftelse härav har de vederbörligen befullmäktigade ombuden undertecknat denna överenskommelse.

Som skedde i ..... den ..... 1993 i ett exemplar på danska, finska, isländska, norska och svenska spraken, vilka samtliga texter äger lika vitsord.

.....

.....

.....

Kulturutskottets betänkande

över ministerrådsförslag om genomförandet av Arbetsprogram för ändrad finansiering och organisation av kultursektorns institutioner, samarbetsorgan och andra permanenta aktiviteter

(Ministerrådsförslaget, se s. 583)

Till Kulturutskottet har hänvisats ministerrådsförslag B 136/k om genomförandet av arbetsprogram för ändrad finansiering och organisation av kultursektorns institutioner, samarbetsorgan och andra permanenta aktiviteter. Ministerrådsförslaget har behandlats vid möte den 23 februari 1993.

1. Ministerrådsförslaget

Det föreliggande ministerrådsförslaget är Nordiska ministerrådets (kultur- och utbildningsministrarna) rapport om genomförandet av arbetsprogram för ändrad finansiering och organisation av kultursektorns institutioner, samarbetsorgan och andra permanenta aktiviteter.

Arbetsprogrammet antogs i form av ett ministerrådsförslag på Nordiska rådets 39:e session 1991 i Köpenhamn. Arbetsprogrammets innehåll gick ut på att i tillägg till de aktiviteter som fanns i kulturhandlingsplaner fanns det andra planer på nysatsningar inom kultur, media, utbildning och forskning. Resursbehovet för nya aktiviteter beräknades växa kraftigt under 1990-talet samtidigt som det konstaterades att budgetperspektivet för samarbetet inom ministerrådet inte var ljust Vid genomförandet av programmet sattes som mål att ministerrådet under perioden 1991-1994 successivt skulle frigöra medel inom kulturbudgeten så att ett belopp på ca 30 MDKK kunde uppnås vid periodens slut. Frigörandet av medlen skulle primärt kunna ske genom ökning av den externa finansieringen, men det skulle också ske genom nedskärningar och nedläggningar.

Inom ministerrådet blev tre arbetsgrupper nedsatta, en för varje område: allmänkultur, utbildning samt forskning och högre utbildning (FIN-ALL, FINUT och FINFORSK). Dessa tre s.k. FIN-grupper fick mandat att undersöka förutsättningarna och möjligheterna för finansiering genom nya källor för varje enskilt organ eller aktivitetet på varje huvudområde. Grupperna skulle därefter lägga fram förslag för ministerrådet om de olika

organen på kulturbudgeten i fortsättningen skulle få ministerrådsfinansiering eller ej.

FIN-grupperna avgav sina rapporter den 1 november 1992. Ministerrådsförslaget är i huvudsak baserat på dessa rapporter.

I ministerrådsförslaget framhålls att institutionerna inom kulturområdet allmänt sett är viktiga och vitala element i det nordiska samarbetet. I de flesta av institutionerna kommer ministerrådet därför först och främst att göra en del organisatoriska förändringar av styrelser och administrationer. Ministerrådet kommer att företa en samlad genomgång av det nordiska regelverket för kultursektorn för att modernisera, effektivisera och skapa enhetliga, överordnade principer för styrelser och ledningar och för hantering av drifts- och personalfrågor.

Ministerrådet ser en möjlighet för en del institutioner att öka de externa intäkterna och därmed kan ministerrådets finansiering till en viss del reduceras.

Arbetet med införande av mål- och ramstyrning för samtliga institutioner kommer att starta med sikte på genomförande från 1.1.1994.

Alla statuter för samtliga organ skall ses över. Styrelsernas storlek skall begränsas till det antal styrelsemedlemmar som vid enskilda tillfällen är nödvändigt för att försäkra en rimlig, facklig bredd samt ta hänsyn till representation från länder och självstyrande områden.

För områdena kultur och utbildning har inte några förslag förts fram om nedläggning eller större förändringar av institutioner eller organ.

Inom området forskning och högre utbildning finns ett förslag om nedläggning av enstaka samarbetsorgan och institutioner samt ändrad finansiering av enstaka andra institutioner. Här kan institutionerna indelas i tre huvudgrupper.

Beträffande 7 institutioner anser ministerrådet att dessa bör ha en finansieringsstruktur som mera liknar motsvarande nationella institutioner, dvs. att man i högre grad baserar verksamheten på extern finansiering och därmed deltar i den fackliga konkurrensen om resurser från forskningsråd och andra stödordningar. Därför vill ministerrådet i relativt försiktig grad reducera institutionernas basanslag, huvudsakligen relaterat till projektmedlen och enstaka tjänster. Detta kommer att bli genomfört fr.o.m. 1994 som en del av den ordinarie budgetprocessen.

Beträffande två institutioner vill ministerrådet rekommendera styrelserna för dessa att intensifiera arbetet med att söka ekonomiskt stöd för verksamheten hos organ utanför ministerrådet, men ministerrådet kommer gradvis att avveckla sitt stöd inom den nordiska budgeten.

Beträffande 5 samarbetsorgan avser ministerrådet avsluta finansieringen av dessa organ fr.o.m. den 1.1.1994. Ministerrådet anser att dessa organ i stort sett är ämnes- eller områdesspecifika verksamheter vars aktivitetsformer i huvudsak motsvarar de som NorFa och Nordplus finansierar. Ministerrådet anser att akademiska samarbetsorgan och nätverk i princip bör söka sin finansiering genom de generella stödordningar som finns.

Samtidigt med denna reduktion bör allmänna generella stödordningar, som NorFa och Nordplus, få ökade resurser och då kunna prioritera mellan ansökningar från andra nätverksorgan.

En del av de föreliggande förslagen kommer att inarbetas i den löpande budgetprocessen och därigenom får Nordiska rådet möjlighet att kommentera föreslagna aktivitetsändringar. Även om man inte nått arbetsprogrammets mål att frigöra ca 30 MDKK på budgeten för 1994 anser ministerrådet att ett beslutsunderlag har framkommit, vilket får betydelse för den vidare utvecklingen av sektorer och institutioner. I ministerrådsförslaget framhålls att de frigjorda 14 MDKK skall gå till särskilda åtgärder på respektive områden allmänkultur, utbildning och forskning. Inom området högre utbildning kommer de frigjorda medlen primärt att användas till ytterligare satsning på Nordplus.

2. Utskottet

2.1 Allmänt

I kulturutskottets betänkande över Arbetsprogram för ändrad finansiering och organisation av kultursektorns institutioner, samarbetsorgan och andra permanenta aktiviteter var utskottet delvis kritiskt till förslagen och ansåg att den enda motivationen för ändringen var ett svårt budgetläge för vissa aktiviteter. Ministerrådsförslaget om arbetsprogrammet tillkom efter utskottets önskan och yttrande i betänkande över C 2-dokumentet för 1990. Utskottet framhöll där att man kunde acceptera både nedläggningar och sammanslagningar av institutioner under förutsättning att det fanns klara motiv för detta för varje institution. Utskottets uttalanden framfördes efter att kulturutskottet hade behandlat den av ministerrådet tillsatta programgruppens rapport om omprioritringar och omdisponeringar inom kulturbudgeten. I rapporten föreslogs nedläggning av fyra nordiska institutioner och åtta mindre samarbetsorgan på forskningsområdet utan någon föregående evaluering. Utskottet krävde särskilt ett ministerrådsförslag om nedläggningar eller sammanslagningar av institutioner, vilket sedan skulle behandlas av Nordiska rådet.

Utskottet framhöll i betänkandet över ministerrådsförslaget att det är nödvändigt att genomgå verksamheten inom det nordiska kultursamarbetet med jämna mellanrum och att det är av vikt att utvärdera och prioritera arbetsmetoder och resultat. Institutionerna måste granskas med jämna mellanrum och deras arbete inrättas efter aktuella prioriteringar och behov på respektive område. Utskottet framhöll att det viktiga är att få veta om institutionerna gynnar det nordiska samarbetet och utgör en fördel för de nordiska länderna.

2.2 Allmänkultur och skolområdet

Utskottet omfattar ministerrådsförslagets konstaterande att institutionerna på det *allmänkulturella området* har en viktig uppgift, både som förmedlare

av information i nordiskt sammanhang och som igångsättare och bidragsgivare i det lokala kulturlivet. Utskottet anser att i den pågående internationaliseringen kommer dessa institutioner att spela en ännu större roll för den nordiska identiteten. Samtidigt som den nordiska identiteten blir ett prioriterat begrepp i det nordiska kultursamarbetet den närmaste tiden anser utskottet att förslaget att reducera institutionernas bidrag från ministerrådet med i genomsnitt 2 % och kompensera med extern finansiering måste vara noggrant genomtänkt innan det verkställs. Det är ytterst viktigt att den goda kvaliteten som de nordiska allmänkulturella institutionerna har erbjudit säkras även i fortsättningen.

Beträffande förslag inom *skol- och vuxenutbildningsområdet* anser utskottet i likhet med förslagsställarna att stor vikt skall läggas på att den nordiska dimensionen markeras klart i nationella styrningsdokument för skol- och vuxenutbildning. Utskottet har prioriterat nordiskt stoff i läroplaner och läroböcker under en lång följd av år och anser att en kraftansträngning här bör företas för att få till stånd en markant förbättring av den nordiska dimensionen på detta område.

Utskottet noterar att ministerrådet förordar ett nära samarbete mellan kulturområdets kommittéer och styrningsgrupper på den ena sidan och styrningsgrupper för nordiskt skolsamarbete på den andra sidan för att nå ut till barn och ungdom i det långsiktiga arbetet för stärkande av nordisk gemenskap. Utskottet anser denna koppling ytterst viktig men hyser en del farhågor inför tudelningen av Nordiska ministerrådet (kultur- och utbildningsministrarna). Barn- och ungdomsområdet, vilket är ett prioriterat framtida satsningsområde inom kultursamarbetet, kan "hamna mellan två stolar" om inte det föreslagna samarbetet lyckas.

2.3 Forskning och högre utbildning

Ministerrådet föreslår på detta område ganska stora omläggningar och nedläggningar av nordiska institutioner och samarbetsorgan. Förslagen kan indelas i tre grupper, för det första: förslaget om att en grupp institutioner skall få sin budget reducerad, huvudsakligen relaterad till projektmedlen och enstaka tjänster, för det andra: att gradvis avveckla ett nordiskt stöd, och för det tredje: att avveckla allt nordiskt stöd fr.o.m. 1.1.1994.

Inom *grupp 1* finns följande institutioner som får sin budget reducerad:

Nordiska institutet för samhällsplanering - NORDPLAN
Nordiska institutet för folkdiktning - NIF
Nordisk vulkanologisk institut - NORDVOLC
Nordisk institutt for sjørett - NIFS
Nordisk institut for Asienstudier - NIAS
Nordisk institut for teoretisk fysik - NORDITA
Nordisk Journalistcenter - NJC

Utskottet anser att kravet på institutionerna att söka ökad extern finansiering kan verka kvalitetsstimulerande och resultatinriktande på institutionernas verksamhet. Emellertid kan det inte bortses från faran att den

nordiska profilen försvagas om finansieringen huvudsakligen kommer från exempelvis ett av de nordiska länderna eller från utomstående företag som samtidigt förpliktar till forskning på ett avgränsat område. Utskottet anser vidare att man bör kunna ställa större krav på stora och resurskrävande nordiska institutioner att söka extern finansiering än på mindre institutioner med få anställda.

Beträffande institutioner inom *grupp 2* avser ministerrådet uppmana institutionerna att intensifiera arbetet med att söka ekonomiskt stöd för verksamheten hos organ utanför ministerrådet, eftersom ministerrådet gradvis kommer vatt avveckla stödet till dessa inom den nordiska budgeten. Institutionerna är:

Nordiska högskolan för hushållsvetenskap - NHH
Nordiska samarbetskommittén för arktisk medicinsk forskning - NoSAMF

Utskottet har vissa betänkligheter mot förslaget att två väl fungerande nordiska institutioner undandras allt nordiskt stöd och förpliktas att söka externt nordiskt stöd för sin verksamhet.

Beträffande Nordiska högskolan för hushållsvetenskap (NHH) framhåller utskottet vikten av att den nordiska verksamheten säkras även efter att ministerrådet avvecklar sitt stöd. Institutionen finansieras endast när det gäller *en* linje över nordisk budget och bedriver en verksamhet som är viktig och kan gynna länderna att samarbeta om. Utskottet vill vidare framhålla vikten av att *rekommendation nr 38/1992/k*, om hushållsundervisning i de baltiska länderna, verkställs och att den Nordiska högskolan för hushållsvetenskap får nödvändiga nordiska medel för att följa upp denna rekommendation.

Nordiska samarbetskommittén för arktisk medicinsk forskning (NoSAMF) har ett politiskt prioriterat verksamhetsområde och låg budget. Utskottet anser att sekretariatsfunktionerna för NoSAMF i Uleåborg bör säkras och avveckling av de nordiska medlen inte bör företas förrän detta har gjorts. Samtidigt är det viktigt att få en abonnemangsordning för tidskriften för arktisk medicinsk forskning till stånd för att minska tidskriftens publiceringskostnader så mycket som möjligt.

Utskottet understryker, beträffande bägge institutionerna, att avvecklingen av medlen sker under lång tid, för att dessa skall kunna anpassas till förändringarna och tillförsäkras externa medel.

Inom *grupp 3* finns organ som i stort sett är ämnes- eller områdesspecifika verksamheter vars aktivitetetsformer i huvudsak motsvarar de som NorFa eller Nordplus finansierar. Ministerrådet menar därför att denna grupp av organ bör söka sin finansiering genom de generella stödordningar som finns. Dessa samarbetsorgan är:

Nordiska geoexkursioner till Island
Nordiskt kollegium för marinbiologi
Nordiskt kollegium för ekologi

Nordiskt kollegium för fysisk oeceanografi
Nordisk federation för medicinsk undervisning

Utskottet framhåller att även om dessa organ är verksamma inom områden liknande dem som NorFa och Nordplus finansierar, är det inte säkert att de i konkurrens med andra bidragssökande får stöd därifrån. Sannolikheten för att de läggs ned är därför relativt stor. Utskottet framhåller ännu en gång vikten av att få veta om nordiska organ gynnar det nordiska samarbetet och utgör en fördel för länderna. Utskottet framhåller vidare att man inom det nordiska samarbetet inte skall bortse ifrån att gemensamma permanenta institutioner ger samarbetet stadga och skapar förutsättningar för ett långsiktigt arbete. Vikten av att forskningsmiljöer i de nordiska länderna på dessa områden får kontakt med varandra och samarbetar i fortsättningen får inte heller förbises i sammanhanget. Utskottet anser att när ministerrådet avslutar finansieringen av dessa organ fr.o.m. den 1.1.1994 bör ministerrådet samtidigt följa deras framtida existens och se hur väl det har lyckats för dem att få finansiering från ett annat håll.

2.4 Utskottets ställningstagande

Förutom att utskottet förutsätter att extern finansiering säkras för NHH och NoSAMF och att den finansiella avvecklingen kommer att ske under en lång tid så att institutionerna kan anpassas till ändrad finansieringsform hemställer utskottet till ministerrådet att få en redogörelse om de i grupp tre nämnda samarbetsorganens möjligheter att få extern finansiering och därigenom fortsätta sin verksamhet. Denna redogörelse bör komma senast 1 november 1993. Utskottet betonar vikten av att de anställda vid de nämnda institutionerna noga informeras och får en förmånlig behandling vid eventuella uppsägningar.

Vid genomförande av arbetsprogrammet för ändrad finansiering och organisation av kultursektorns institutioner, samarbetsorgan och andra permanenta aktiviteter rekommenderade Nordiska rådet ministerrådet att fastställa arbetsprogrammet, men att vid genomförandet beakta följande principer:

- fasta institutioner skall ha en viktig roll i det nordiska kultursamarbetet
- institutionernas drift får säkras genom extern finansiering eller genom att nya pengar tillförs kulturbudgeten
- Nordiska rådet ges möjligheter att ta ställning till åtgärder som innebär större förändringar av institutionernas verksamhet eller deras karaktär som nordiska institutioner
- väl fungerande nordiska institutioner får inte ersättas med åtgärder med en svagare nordisk profil och
- att Nordiska ministerrådet kontinuerligt rapporterar till Nordiska rådet hur genomförandet av arbetsprogrammet framskrider.

Vid genomgång av dessa principer anser utskottet att de förutsättningar som framfördes i själva rekommendationen verkar ministerrådet till stor

del ha tagit hänsyn till. Man erkänner att fasta institutioner har en viktig roll i det nordiska kultursamarbetet och föreslår ändring och nedläggning av mycket färre institutioner än vad som var väntat från början. De organ som föreslås nedläggas har ändå en viss chans att få nordiska medel genom större stödinstitutioner som NorFa eller Nordplus, beroende på innehållet. För en del av institutionerna försöker man få extern finansiering, vilket är i enlighet med utskottets önskan. Rådet får här möjlighet att ta ställning till de åtgärder som innebär ändring av institutionernas verksamhet och ministerrådet har rapporterat till rådet hur genomförandet av arbetsprogrammet har framskridit. Kravet på att välfungerande nordiska institutioner inte får ersättas med åtgärder med svagare nordisk profil kan dock ministerrådet knappast uppfylla med det framlagda ministerrådsförslaget. Vissa institutioner som t.ex. NoSAMF och NHH har utfört ett bra arbete på nordisk nivå, men kommer att fråntas allt nordiskt stöd.

Utskottet anser att de framförda principerna är synnerligen viktiga även i fortsättningen och förutsätter att ministerrådet i framtiden har dessa i åtanke.

Utskottet förutsätter vidare att få närmare redogörelse om alla förändringar genom budgetarbetet och att ministerrådet även tar hänsyn till utskottets yttrande därom.

Utskottet noterar att enligt ministerrådsförslaget skall de frigjorda medlen gå till särskilda åtgärder på respektive områdena allmänkultur, utbildning och forskning. Utskottet avser yttra sig om användningen av de frigjorda medlen vid kommande budgetarbete.

3. Utskottets förslag

Med hänvisning till vad som ovan anförts föreslår utskottet att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. *att* genomföra arbetsprogrammet för ändrad finansiering och organisation av kultursektorns institutioner, samarbetsprogram och andra permanenta aktiviteter i enlighet med ministerrådsförslag B 136/k och med beaktande av de synpunkter som anförts av kulturutskottet, och

2. *att* därvid beakta följande:

- institutionerna Nordiska högskolan för hushållsvetenskap och Nordiska samarbetskommittén för arktisk medicinsk forskning skall säkras extern finansiering innan nordisk finansiering upphör
- samma institutioner skall få en rimlig tid för de organisatoriska förändringar som detta föranleder
- ministerrådet skall avge en redogörelse senast 1 november 1993 till kulturutskottet om samarbetsorganens möjligheter till externt stöd vid avvecklingen av nordiskt stöd 1.1.1994

- ministerrådet skall rapportera till kulturutskottet om alla ekonomiska förändringar som företas enligt detta ministerrådsförslag och därefter ta hänsyn till utskottets synpunkter på dessa förändringar.

Helsingfors den 23 februari 1993

Marianne Andersson (c)
J.K. Hansen (S)
Thea Knutzen (H) Nestformann
Virpa Puisto (SDP)
Eeva Turunen (Kok.)
Ranveig Frøiland (A)
Tora Aasland Houg (SV)
Bruno Poromaa (s)
Otto Steenholdt (At)

B 136/k

Ministerrådsförslag

om genomförandet av Arbetsprogram för ändrad finansiering och organisering av kultursektorns institutioner, samarbetsorgan och andra permanenta aktiviteter

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Nordisk Ministerråd (kultur- og utdanningsministrene) oversender hermed et ministerrådsforslag om gjennomføringen av arbeidsprogrammet for endret finansiering og organisasjon av kultursektorens institusjoner, samarbeidsorganer og andre permanente aktiviteter. Arbeidsprogrammet ble vedtatt av kultur- og undervisningsministrene etter forutgående behandling i Nordisk Råds sesjon i København i mars 1991.

Innenfor området forskning og høyere utdanning er det fremmet forslag om avvikling av støtten til enkelte samarbeidsorganer og institusjoner, samt endret finansiering av enkelte andre institusjoner. For en nærmere begrunnelse for forslagene, vises det til rapporten fra den såkalte FIN-FORSK gruppen. Rapporten er tidligere oversendt Nordisk Råd.

Ministerrådet ber om rådets synspunkter på forslaget. Ministerrådet har til hensikt å fatte endelig vedtak i saken når rådets synspunkter foreligger.

Oslo, 20. januar 1993

På vegne av Nordisk Ministerråd

Åse Kleveland

Pär Stenbäck

Ministerrådsforslag om gjennomføringen av Arbeidsprogram for endret finansiering og organisasjon av kultursektorens institusjoner, samarbeidsorganer og andre permanente aktiviteter.

1. Innledning

Nordisk Ministerråd (kultur- og utdanningsministrene) vedtok i april 1991 å gjennomføre et arbeidsprogram for endret finansiering og organisasjon av kultursektorens institusjoner, samarbeidsorganer og andre permanente aktiviteter.

Arbeidsprogrammet ble vedtatt av Ministerrådet etter behandling i Nordisk Råd. Gjennom beslutningen om arbeidsprogrammet forpliktet Ministerrådet seg til å rapportere til Nordisk Råd gjennom Ministerrådets årlige virksomhetsberetning, og ved å avgi en statusrapport om de tiltak som er gjennomført, samt om planene for de kommende år når det gjelder endret finansiering og organisering. Ministerrådet besluttet også at om det i gjennomføringen av programmet ble aktuelt å ta stilling til forslag om nedlegging av en nordisk institusjon, skulle forslaget legges fram som ministerrådsforslag til Nordisk Råd.

Det foreliggende ministerrådsforslag er Ministerrådets rapport om gjennomføringen av arbeidsprogrammet. Utredningene i forbindelse med arbeidsprogrammet har resultert i forslag som Ministerrådet vil følge opp både organisatorisk og finansielt. De fleste forslag av økonomisk karakter vil bli tatt inn i de årlige budsjettdokumenter, og på den måten legge til rette for at Nordisk Råd kan avgi uttalelser om foreslåtte aktivitetsendringer. I ministerrådsforslaget redegjøres også for hva Ministerrådet akter å foreta seg med hensyn til avvikling av støtten til visse mindre institusjoner innenfor området forskning og høyere utdanning.

2. Arbeidsprogrammets innhold

Arbeidsprogrammet tok utgangspunkt i den nordiske kulturhandlingsplanen som ble vedtatt i 1988. Handlingsplanen understreket behovet for å styrke det nordiske kulturfellesskapet, og planen lå til grunn for en rekke nye initiativ på de områder som omfattes av den nordiske kulturavtalen.

I tillegg til aktiviteter med utgangspunkt i kulturhandlingplanen, forelå også planer om andre nysatsninger innenfor samarbeidsområdene kultur, media, utdanning og forskning. Ressursbehovet for nye aktiviteter ble beregnet til å vokse kraftig utover på 90-tallet, samtidig som det ble konstatert at budsjettperspektivene for samarbeidet innenfor Nordisk Ministerråd ikke var lyse. Til tross for at kultursektoren ble ansett for et prioritert område innenfor den totale budsjettrammen, måtte man regne med at nye ressurser ble utilstrekkelige i forhold til sektorens behov.

Arbeidsprogrammet framhevet som Ministerrådets mål, at den helt overveiende delen av kulturbudsjettets midler skal gå til generelle støtteordninger, nettverksaktiviteter og tidsbegrensede program. I gjennomføringen av programmet ble det satt som mål at Ministerrådet under perioden 1991—1994 suksessivt ville frigjøre midler innenfor kulturbudsjettet slik at et beløp på ca.

30 MDKK kunne oppnås ved periodens slutt. Frigjøring av midler skulle primært skje gjennom økning av den eksterne finansieringen, men det kunne også skje gjennom nedskjæringer og nedleggelser.

3. Nordisk Råds rekommandasjon

Nordisk Råd avga ved 39. sesjonen i København en rekommandasjon til Nordisk Ministerråd om å fastsette arbeidsprogrammet med hensyntagen til de synspunkter som ble anført av kulturutvalget i dets uttalelse.

Nordisk Råd framførte at ved gjennomføring av programmet burde det tas hensyn til følgende prinsipper:

- Faste institusjoner skal ha en viktig rolle i det nordiske samarbeidet.
- Institusjonenes drift kan sikres gjennom ekstern finansiering eller ved at nye penger tilføres kulturbudsjettet.
- Nordisk Råd gis mulighet til å ta stilling til tiltak som innebærer større forandringer av institusjonenes virksomhet eller deres karakter som nordiske institusjoner.
- Velfungerende nordiske institusjoner kan ikke erstattes med tiltak med svakere nordisk profil.

Ministerrådet besluttet etterfølgende at ved gjennomføringen av programmet skulle det tas hensyn til de prinsipper som Nordisk Råd anga i sin rekommandasjon.

4. Gjennomføringen av arbeidsprogrammet

Ministerrådet ga embetsmannskomitéen for nordisk kulturelt samarbeid, med bistand fra Ministerrådssekretariatet, i oppdrag å være samordnende og forberedende instans for gjennomføringen av arbeidsprogrammet. Embetsmannskomitéen utnevnte tre sakkyndiggrupper, én for hvert av områdene kultur, utdanning, samt forskning og høyere utdanning. Sakkyndiggruppene har hatt arbeidsnavnene FINALL (finansieringsgruppen for allmennkultur), FINUT (finansieringsgruppen for utdanning) og FIN-FORSK (finansieringsgruppen for forskning og høyere utdanning).

De tre såkalte FIN-gruppene fikk i mandat å undersøke forutsetningene og mulighetene for finansiering gjennom nye kilder for hvert enkelt organ/aktivitet på hvert hovedområde. Gruppene skulle på bakgrunn av sine sonderinger legge fram forslag for Ministerrådet om de ulike organene på kulturbudsjettet fortsatt burde ha Ministerrådsfinansiering eller ikke.

Gruppene har gjennomgått et omfattende materiale om institusjonene. Gruppene avsluttet sitt arbeid med rapportering til embetsmannskomiteen 1. november 1992.

5. Arbeidsprogrammets overordnede resultater

I utredningene fra FIN-gruppene vises det at institusjonene generelt sett er viktige og vitale elementer i det nordiske samarbeidet. For de fleste institusjonene vil derfor Ministerrådet først og fremst gjøre visse organisatoriske endringer slik at styringen av institusjonene kan bli enklere, og at styrenes og

administrasjonenes ansvar gjøres klarere. Ministerrådet vil foreta en samlet gjennomgang av hele det nordiske regelverket for kultursektoren for å modernisere, effektivisere og skape enhetlige overordnede prinsipper for styrer og ledelse, og for håndtering av drifts- og personalspørsmål.

For en del institusjoners vedkommende ser Ministerrådet muligheter for at eksterne inntekter bør kunne økes, og dermed føre til en viss reduksjon av Ministerrådets finansiering. Innenfor området forskning og høyere utdanning foreslår Ministerrådet avvikling av støtten for noen mindre institusjoner og samarbeidsorganer, og for enkelte organer foreslås støtten avviklet gradvis.

Arbeidet med innføring av mål- og rammestyring for samtlige institusjoner vil bli startet med sikte på gjennomføring fra 1.1.94. Målbeskrivelser for alle organer innenfor kultursektoren skal utformes således at det vil bli enklere å gjennomføre både kvantitative og kvalitative evalueringer. Ministerrådet har gitt Nordisk forskningspolitisk råd (FPR) og Styringsgruppen for høyere utdanning (HØGUT) i oppdrag å gjennomføre evalueringer av institusjoner innenfor forskning og høyere utdanning.

Vedtekter for samtlige organer skal sees over, dels for å tilpasse dem til Nordisk Ministerråds normalvedtekter, dels for at nye vedtekter tydelig skal løfte fram prinsipper for styrenes sammensetning, ansvar og arbeidsmåte. Ministerrådet vil legge stor vekt på at styrenes størrelse og sammensetning tilpasses den enkelte institusjons oppgave. Styrenes størrelse skal begrenses til det antall styremedlemmer som i hvert enkelt tilfelle er nødvendig for å ivareta hensynet til en rimelig faglig bredde, samt hensynet til representasjon fra alle land og selvstyrende områder der dette er naturlig.

Institusjonenes daglige ledelse spiller en nøkkelrolle med hensyn til initiativer og aktiviteter på institusjonens arbeidsområde. Ministerrådet vil vurdere nærmere prinsippene for rotasjon på nordiske tjenester, blant annet med tanke på institusjoneledernes stilling og myndighet.

Gjennom arbeidsprogrammet er det konstatert ulike ordninger for dekning av lokalkostnadene ved institusjonene. Ministerrådet vil vurdere nærmere om det er grunnlag for fastlegging av klarere retningslinjer for vertslandenes bidrag til institusjonene i form av lokaler, utstyr m. m.

Kultursektorens tredeling (kultur, utdanning, høyere utdanning og forskning), og gjennomføringen av arbeidsprogrammet i tre delutredninger, har resultert i relativt forskjellige forslag innenfor delområdene. For områdene kultur og utdanning, er det ikke framkommet forslag om nedlegging eller vesentlige endringer av institusjoner eller organer. De forslag Ministerrådet vil gjennomføre på disse områdene, er derfor i det følgende beskrevet uten detaljert gjennomgang av de enkelte institusjoner m. m.

Innenfor området forskning og høyere utdanning er det fremmet forslag om avvikling av støtten til enkelte samarbeidsorganer og institusjoner, samt endret finansiering av enkelte andre institusjoner. Forslagene er beskrevet nedenfor, og det vises for øvrig til rapporten fra den såkalte FIN-FORSK gruppen for en nærmere begrunnelse av forslagene.

Mange av de foreliggende forslagene fra FIN-gruppene vil bli innarbeidet i den løpende budsjettprosess, og dermed gi Nordisk Råd anledning til i hvert enkelt tilfelle å kommentere de av Ministerrådet foreslåtte aktivitetsendringer.

Sideløpende med gjennomføringen av arbeidsprogrammet, har det pågått en

omfattende nyvurdering av det nordiske samarbeidet. Allerede statsministrenes erklæring fra Bornholm i august 1992 ga signaler om en vesentlig nysatsing på det kulturelle samarbeidet. Dette ble ytterligere understreket gjennom statsministrenes beslutning fra Århus i november 1992.

Kultursektorens egen gjennomgang av institusjonene har passet godt inn i forhold til den allmenne nyvurderingen av nordisk samarbeid. Ved å gå igjennom institusjonene og samarbeidsorganene slik FIN-gruppene har gjort, er det lagt fram et veldokumentert grunnlag for vitalisering og videreutvikling av de fleste etablerte aktiviteter. Ministerrådet konstaterer således, slik Nordisk Råd har anbefalt, at institusjonene og samarbeidsorganene fortsatt vil ha en viktig plass i det nordiske samarbeidet.

Arbeidsprogrammet satte som mål å frigjøre ca. 30 MDKK på budsjettet innen 1994. Dette målet er riktig nok ikke nådd, men Ministerrådet konstaterer at det er utført en omfattende gjennomgang av institusjonene som har frambragt et beslutningsgrunnlag som vil få betydning for den videre utvikling av sektorene og institusjonene.

Gjennomgangen av institusjonene har gitt som resultat forslag som vil kunne frigjøre ca. 11 MDKK til nye aktiviteter. Ministerrådet slår fast at de midler som med utgangspunkt i arbeidsprogrammet frigjøres innenfor områdene kultur, utdanning og forskning, overføres til andre formål på respektive områder.

En viktig virkning av arbeidsprogrammet har vært det incitament institusjonen selv har fått til å se kritisk på sin egen aktivitet. Ministerrådet konstaterer at institusjonene i prosessen har kommet med egne forslag til faglige, organisatoriske og finansielle endringer. Dette er dels fanget opp i FIN-gruppenes arbeider, dels har institusjonene selv lagt planer basert på ideer og forslag som er kommet fram under arbeidet. Erfaringene fra prosessen med arbeidsprogrammet vil således være meget nyttige i det videre arbeidet med implementering av mål- og rammestyring.

6. Vurderinger og forslag på kulturområdet

I vurderingene av kulturområdet (allmennkultur), har det vært et generelt utgangspunkt at det kulturelle fellesskapet er et vesentlig fundament for det nordiske samarbeidet. Dette er kommet til uttrykk allerede i de grunnleggende nordiske samarbeidsavtalene (Helsingfors 1962 og Kulturavtalen 1972), og i den senere tid i statsministrenes Mariehamndeklarasjon, statsministrenes "Erklæring om det framtidige nordiske samarbeidet" (Bornholm, august 1992) og i statsministrenes beslutning i Århus i november 1992.

På kulturområdet finnes det 6 institusjoner, 8 komitéer og styringsgrupper og 7 bidragsorganisasjoner. Samlet budsjett for området er i 1992 nær 81 MDKK. I tillegg kommer bevilgningen til Nordisk Kulturfond med 13 MDKK.

Gjennom arbeidet er det konstatert at institusjonene har en viktig oppgave, både som formidlere av opplevelser og informasjon i nordisk sammenheng, men ofte også som igangsettere og bidragsytere i det lokale kulturliv. Institusjonene er alle aktive og levende nordiske kulturmanifestasjoner.

Gjennom arbeidet er det konstatert visse muligheter for å øke egenfinansieringen i institusjonene. Ministerrådet vil derfor pålegge kulturinstitusjonene

økt egenfinansiering, og dermed kunne redusere institusjonenes bidrag fra Ministerrådet med i gjennomsnitt 2 %. Dette vil gjenomføres som en del av den ordinære budsjettbehandling.

7. Vurderinger og forslag innenfor området skole og voksenutdanning

Innenfor området skole og voksenutdanning, er det vurdert 2 styringsgrupper, 3 institusjoner og 4 samarbeidsorganer med en samlet finansiering fra nordisk Ministerråd på 29 MDKK.

Ministerrådet legger vekt på at den nordiske dimensjonen markeres klart i nasjonale styringsdokumenter for skole og voksenutdannelse. Dette er spesielt viktig i det de nordiske utdanningssystemene er meget desentraliserte.

Med hensyn til å nå barn og ungdom i det langsiktige arbeidet for styrking av nordisk fellesskap, vil Ministerrådet understreke betydningen av samarbeidet mellom kulturområdets komitéer og styringsgrupper på den ene siden, og styringsgruppen for nordisk skolesamarbeid på den andre siden. Området *skoleutvikling og lærerutdanning* vil bli gitt høy prioritet i Ministerrådets planer for utdanningssamarbeidet.

8. Vurderinger og forslag vedrørende høyere utdanning og forskning

Innenfor området forskning og høyere utdanning er det vurdert 21 institusjoner og faste samarbeidsorganer med en samlet finansiering over Nordisk Ministerråds budsjett med 106 MDKK (1991).

Institusjonene kan deles i tre grupper etter deres karakter. Ministerrådets vurdering av tiltak vedrørende de tre hovedgruppene av institusjoner er gjengitt nedenfor.

8.1 Institusjoner for forskning og for utdanning

I denne gruppen finnes de institusjoner som i form og innhold mest tilsvarer nasjonale institusjoner for forskning og høyere utdanning. Det omfatter:

Nordisk institutt for samfunnsplanlegging — NORDPLAN
Nordisk institutt for folkediktning — NIF
Nordisk vulkanologisk institutt — NORDVOLC
Nordisk institutt for sjørett — NIFS
Nordisk institutt for asiastudier — NIAS
Nordisk institutt for teoretisk fysikk — NORDITA
Nordisk høyskole for husholdningsvitenskap — NHH
Nordisk Journalistcenter — NJC

Institusjonene i denne gruppen driver i varierende former egen forskning og/eller undervisning, publisering, koordinering og informasjon, stipendie- og prosjekttildeling. Det er ansatt vitenskapelig, pedagogisk og administrativt personale, varierende fra 3 til omlag 20 i den enkelte institusjon. Noen av institusjonene har i tillegg plasser for stipendiater.

Ministerrådet legger vekt på at de nevnte institusjonene bør ha en finansieringsstruktur mer lik tilsvarende, nasjonale institusjoner. Det bør følgelig gis incitament til å basere virksomheten mer på ekstern finansiering, og dermed

delta i den faglige konkurranse om ressurser fra forskningsråd og andre støtteordninger.

Ministerrådet vil derfor i overensstemmelse med forslag fra FIN-FORSK, i relativt forsiktig omfang redusere institusjonenes basisbevilgninger, hovedsaklig relatert til prosjektmidler og enkelte stillinger. Slike reduksjoner vil bli gjennomført fra og med 1994, og som en del av den ordinære budsjett-prosess.

Noen av institusjonene har egne stipendieordninger for kortvarige opphold ved egen institusjon, eller for reiser. Med henvisning til at det gjennom Nordisk Forskerutdanningsakademi er etablert en generell nordisk stipendieordning, vil Ministerrådet ta skritt for å avvikle egne korttidsstipendieordninger ved de nordiske forskningsinstitusjonene.

Enkelte av institusjonene har relativt sterk karakter av å fungere som nasjonalt foretakende, enten i form av noe ensidig personalsammensetning, eller ved at institusjonens utdanningstilbud retter seg sterkt mot ett land. På denne bakgrunn anser Ministerrådet at det nasjonale ansvar for finansiering bør gjøres sterkere gjeldende, og at den nordiske finansieringen dermed kan reduseres.

8.2 Akademiske samarbeidsorganer og nettverk

Nedennevnte samarbeidsorganer har nettverkskarakter, og de fleste har som hovedoppgave a drive kursvirksomhet for studenter og forskerstudenter.

Nordiske geoekskursjoner til Island
Nordisk kollegium for marinbiologi — NKMB
Nordisk kollegium for økologi — NKE
Nordisk kollegium for fysisk oseanografi — NKFO
Nordisk samarbeidskomité for arktisk medisinsk forskning — NoSAMF
Nordisk dokumentasjonssentral for massekommunikasjonsforskning — NORDICOM
Nordiske kurs i språk og litteratur
Bidrag til Nordisk sommeruniversitet — NSU
Bidrag til Nordisk føderasjon for medisinsk undervisning — NFMU

Ministerrådet legger vekt på at ovennevnte organer i stor grad er emne- eller områdespesifikke virksomheter hvis aktivitetsformer i hovedtrekk tilsvarer de som NorFA og Nordplus finansierer. Ut fra det overordnede standpunkt at nordisk samarbeid i større grad bør finansieres gjennom generelle støtteordninger og tidsbegrensede programmer, mener Ministerrådet at akademiske samarbeidsorganer og nettverk i prinsippet bør søke sin finansiering gjennom de generelle støtteordningene. Når det gjelder NORDICOM, nordiske kurs i språk og litteratur samt bidraget til Nordisk sommeruniversitet, finner Ministerrådet dog ikke grunnlag for endret finansieringsform.

8.3 Andre samarbeidsorganer

Nordisk samarbeidsorgan for vitenskapelig informasjon — NORDINFO
Styringsgruppen for høyere utdanning — HØGUT
Nordisk forskningspolitisk råd — FPR
Nordisk forskerutdanningsakademi — NorFA

Organene i denne gruppen er dels generelle støtteordninger (NorFA og HØGUT/Nordplus), dels samarbeidsorganer uten emne- eller disiplinkarakter. De generelle støtteordningene er prioriterte aktiviteter, og vil bli tilført økte ressurser i årene framover. Bortsett fra en mindre nedjustering av budsjettet for FPR, finner Ministerrådet innenfor arbeidsprogrammets ramme ingen grunn til endringer vedrørende FPR og NORDINFO.

8.4 Konklusjon vedrørende institusjoner for forskning og høyere utdanning

Ministerrådet har til hensikt pr. 1.1.1994 å avslutte finansieringen av Nordisk kollegium for marinbiologi (NMKB), Nordisk kollegium for økologi (NKE), Nordisk kollegium for fysisk oseanografi (NKFO), Nordisk føderasjon for medisinsk undervisning (NFMU) og Nordiske geoekskursjoner til Island. For NKMB, NKE og Nordiske geoekskursjoner til Island oppheves fra samme dato de av Ministerrådet fastsatte vedtekter, og oppnevnte styremedlemmer fritas for sine verv.

Ministerrådet vil oppfordre styrene for NHH og NoSAMF til å intensivere arbeidet med å søke økonomisk støtte for virksomheten hos organer utenfor Nordisk Ministerråd. Ministerrådet vil gradvis avvikle støtten til NHH og NoSAMF over det nordiske budsjettet.

Ministerrådet vil gi Embetsmannskomitéen for nordisk kulturelt samarbeid fullmakt til å treffe de nødvendige beslutninger i forbindelse med avviklingen av støtten til de enkelte organer som er foreslått av FIN-FORSK. Generalsekretæren for Nordisk Ministerråd bes om å føre forhandlinger med berørte institusjoner og organer om gjennomføringen av Ministerrådets beslutninger. Beslutningene om den gradvise avvikling av støtten vil bli tatt inn i de årlige budsjettforslag for Nordisk Ministerråd. Nordisk Råd gis således anledning til i forbindelse med behandlingen av budsjettet, å avgi uttalelse om forslagene vedrørende den enkelte institusjon.

8.5 Anvending av innsparte midler

Gjennomføringen av forslagene fra FIN-FORSK vil frigjøre midler i størrelsesorden 11—12 MDKK. Det er Ministerrådets hensikt at de innsparte midler omdisponeres til andre aktiviteter innenfor de samme sektorer som de er frigjort fra.

Innenfor området høyere utdanning vil frigjorte midler primært benyttes til en ytterligere satsning på Nordplus. På forskningsområdet vil det bli satset på en videre utbygging av Nordisk forskerutdanningsakademi — NorFA. Ministerrådet har dessuten truffet beslutning om igangsetting av et femårig samarbeidsinitiativ om arktisk humanistisk forskning med en økonomisk ramme på 3 MDKK pr. år fra og med 1993. På forskningsområdet vil de frigjorte midler også gi mulighet for å fange opp nye initiativer, f.eks. i forbindelse med fellesnordisk deltakelse i kostnadskrevende internasjonale prosjekter eller programmer.

Kulturutskottets betänkande

över ministerrådsförslag om nysatsning och ny struktur på kultur-, utbildnings- och forskningsområdet

(Ministerrådsförslaget, se s. 613)

Till kulturutskottet har hänvisats ministerrådsförslag B 137/k om nysatsing og ny struktur på kultur-, utdannings- og forskningsområdet. Ministerrådsförslaget har behandlats vid möte den 23 februari 1993.

1. Ministerrådsförslaget

Enligt ministerrådsförslaget är bakgrunden till förslaget att de nordiska statsministrarna har understrukit betydelsen av att styrka det nordiska kultursamarbetet. De har angett att budgetramarna för det samlade nordiska kultursamarbetet bör utgöra 50 % av den nordiska gemensamma budgeten före 1996.

Vid genomgång av status för det nordiska kultursamarbetet framhålls att det nu under 1993 är viktigt att skapa en struktur och beslutsprocedur som leder till mindre administration och mer aktivitet. Eftersom de nordiska länderna idag är starkt påverkade av internationaliseringen är det viktigt att styrka den nordiska identiteten för den kommer att utgöra grunden för en nordisk dimension i det europeiska samarbetet.

Huvudprinciper för en kulturpolitisk nyorientering anses vara koncentration, nationell förankring, starkare politisk styrning, effektivisering, den nordiska dimensionen i europeiskt och annat internationellt samarbete samt åtgärder för barn och unga.

Beträffande innehållet i det framtida kultursamarbetet vill kulturministrarna särskilt önska ökad ekonomisk insats på följande områden:

Nordisk kulturfond. Fonden föreslås få ökade medel där medlen i större grad används för stöd till åtgärder inom högt prioriterade områden. Fonden blir då mer integrerad i det samlade nordiska kultursamarbetet.

Medie- och filmsamarbete. Nordiska film- och TV-fonden skall enligt förslaget vara en av huvudpelarna i den framtida nordiska kultursatsningen och fonden skall få ökade medel. Ministerrrådet skall arbeta för bättre distribution av nordiska film- och TV-program och öka insatsen för efterutbildning och kursverksamhet för professionella grupper inom film- och TV-produktionen i de nordiska länderna.

Barn och unga. Ministerrådet kommer att öka insatsen på barn- och ungdomsområdet för att ge den uppväxande generationen ett dagsaktuellt, nyanserat och konkret innehåll när det gäller den nordiska kulturgemenskapen. Denna insats kommer att bli koordinerad och planlagd i samarbete med kultur- och undervisningsministrarna. Ministerrådet kommer att inrätta nätverkssamarbete om en bred, nordisk kulturförmedlande insats för barn och unga.

Samarbete på konstområdena. De nordiska institutionerna på kulturområdet skall få en viktigare roll som rådgivande och verkställande organ för kulturpolitiska beslut i nära samarbete med nationella institutioner. Ministrarna tar initiativ till att få undersökt möjligheterna för att skapa en stipendieordning som kan öka mobiliteten för nordiska konstnärer på alla konstområden. Man skall undersöka möjligheten att etablera samarbetskommittéer på museumsområdet för insatser som arbetar för värn av kulturmiljöer.

Det folkliga kultursamarbetet. En viktig uppgift för det officiella nordiska kultursamarbetet är att uppmuntra de kulturella gräsrotsorganisationerna och stimulera till fortsatt växt.

Kulturförmedling i utlandet. Det skall satsas på samlade kulturmanifestationer i utlandet som kan få Norden och nordisk kultur i fokus internationellt, dels skall det satsas på bredare kulturförmedling av samtidens kulturella förhållanden i Norden.

Nordisk kultursatsning i nordiska länder. Förmansskapets ansvar. Ministerrådet vill överväga om det kan vara ändamålsenligt att förmansskapet får ansvar för att genomföra nordiskt kulturprogram i förmansskapslandet. Kulturprogrammet bör innehålla minst en större manifestation.

Utbildnings- och forskningsministrarna har som målsättning att det nordiska utbildnings- och forskningssamarbetet skall förbättra och utveckla utbildningen i Norden på alla nivåer. Det skall också bidra till ett effektiv utnyttjande av Nordens samlade resurser när det gäller utbildning och kompetens. Målet är att skapa en nordisk utbildnings- och forskningsgemenskap vilken vilar på två viktiga grunder, ett gemensamt kulturarv och att små nationer kan skapa en större enhet. Följande områden är särskilt viktiga:

Utväxling av studenter och lärare. Nordplus, Nordplus-Junior och nordisk folkhögskolestipendieordning är viktiga och vällyckade program och skall utvecklas. Åtgärder skall åstadkommas för att skapa modell för elev- och lärarutväxling också på grundskolenivå. Dessa aktiviteter skall kunna stödja och komplettera nationella målsättningar om nordiska inslag, nordisk kultur och nordiska språk i läroplaner.

Nordisk forsknings- och forskarutbildningsgemenskap. Det skall fortsatt arbetas för att skapa nordisk forskningsgemenskap där Norden ses som en enhet, vilket betyder vissa gemensamma nordiska institutioner, specialiseringar över gränserna, aktiv utväxlingsverksamhet och arbete för en nordisk forskarkarriär samt att knyta expertis från andra nordiska länder till nationella forskningsråd och forskningsinstitutioner.

Särskild prioritet åt Västnorden. En aktiv insats och uppmärksamhet i förhållande till Västnorden skall företas.

Nordiskt språksamarbete. Den ökade internationaliseringen och integrationen i Europa bidrar till att den nordiska språkgemenskapen måste få ökad betydelse. Det skall arbetas för att säkra de nordiska språkens ställning i de nordiska ländernas skolor och utbildningssystem och särskild hänsyn skall tas till de icke skandinaviska språkens ställning.

Vuxenundervisning och folkupplysning. Behoven av efter- och vidareutbildning kan tillgodoses genom insatser på olika nivåer i utbildningssystemet. Utbildning för vuxna på arbetsplatsen och behovet av mera flexibla undervisningsformer aktualiserar förstärkt samarbete om utveckling av nya distributionsformer, dvs. distansutbildning.

Enligt ministerrådsförslaget skall de nordiska medlen till nordiskt kultursamarbete år 1996 utgöra ca 325 MDKK i 1993 års prisnivå. Statsministrarna fördelade beloppen med två nya satsningsområden med 2/3 till allmänkultur och 1/3 till utbildningen.

Ministerrådet kommer att indelas i ett kulturministerråd och ett utbildnings- och forskningsministerråd. Detta skall evalueras 1996.

2. Utskottet

2.1 Allmänt

Kulturutskottet önskade på samrådsmöte med Nordiska ministerrådet (kultur- och utbildningsministrarna) i mars 1992 en översyn av den nordiska samarbetsstrukturen på det kulturpolitiska området i syfte att skapa fastare bas för en samlad nordisk hållning om ett utvidgat nordiskt kultursamarbete vid ökad internationalisering.

Statsministrarna bad Nordiska ministerrådet (kultur- och utbildningsministrarna) i en deklaration den 10 november 1992 att utarbeta det framlagda ministerrådsförslaget. Ministerrådet ålades att hålla en löpande dialog med bl.a. Nordiska rådet beträffande utformningen av ministerrådsförslaget. Kulturutskottet framförde sina prioriteringar och preliminära synpunkter på ett utkast till ministerrådsförslag vid ett samrådsmöte mellan utskottet och ministerrådet (kultur- och utbildningsministrarna) den 20 januari 1993.

Utskottet framhåller vikten av att man även i fortsättningen har nära samråd om utformningen av detaljplaner för nysatsningen på kulturområdet och hemställer till kultur- och utbildningsministrarna att ta hänsyn till utskottets synpunkter om detta.

Utskottet understryker att det nu föreliggande ministerrådsförslaget utgör ett övergripande politiskt dokument med inriktning på prioriterade områden och politiska betoningar, men utan detaljplanering och budgetfördelning. Utskottets synpunkter kommer därför endast i samma grad att beröra prioriteringar och målsättningar.

I arbetet med förberedelse för nysatsningen på kulturområdet har utskottet utarbetat en promemoria om kulturutskottets förslag om det fram-

tida nordiska kultursamarbetet där utskottet understryker och framhåller sina prioriteringar. Promemorian följer betänkandet som en bilaga och det hänvisas till denna för utskottets övergripande prioriteringar.

Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att det nu föreliggande ministerrådsförslaget i stora drag motsvarar utskottets prioriteringar och önskemål om utformning och innehåll av ministerrådsförslaget. Utskottet hade emellertid önskat ännu högre ambition och mer förpliktande förslag på vissa områden. Detta gäller särskilt mediasamarbetet men även barn- och ungdomssamarbetet samt språksamarbetet. Utskottet har framhållit att dessa områden, samt utbytesverksamhet, är nära besläktade med varandra och en förstärkning av ett av dessa områden har effekt på de andra. Här finns två stöttepelare, nämligen mediasamarbetet, vilket har direkt effekt på ökad språkförståelse och på barn- och ungdomskultur, samt nordisk utbytesverksamhet vilken också direkt har inflytande på språkgemenskapen och förståelsen och barn- och ungdomskultur. Utskottet framhåller vikten av att dessa områden kommer att samplaneras vid detaljutformningen av nysatsningen på kulturområdet.

Utskottet förutsätter att ministerrådets mål att få till ett homogent kultur- och utbildnings- och forskningsområde inom Norden, innebär att alla nu existerande hinder undanröjs för dessa områden. På det allmänkulturella området utgör t.ex. tull- och momsbestämmelser hinder för fritt kulturutbyte över gränserna. Målet om en kulturell hemmamarknad sattes redan vid kulturhandlingsplanen 1988 men har inte uppnåtts och samma gäller ett fritt utbildnings- och forskningsområde. I och med pågående politiska förändringar i Europa och internationaliseringen anser utskottet att ett samarbete på kulturområdet mellan de nordiska länderna är viktigare än någonsin och efterlyser större nationella politiska deklarationer därom.

Utskottet understryker att vid nysatsning på kulturområdet bör särskild hänsyn tas till de självstyrande områdena: Färöarna, Grönland och Åland.

2.2 Prioriterade områden

2.2.1 *Den nordiska kulturfonden*

Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att förslagen om Nordiska kulturfonden sammanfaller synnerligen väl med utskottets egna förslag om fonden. Utskottet noterar att en betydande del av fondmedlen skall användas inom satsningsområden som ministerrådet och kulturutskottet prioriterar. Samtidigt understryker utskottet vikten av att den delen som går till det folkkulturella samarbetet måste också ökas kraftigt för att tillgodose förfrågningar om medel. Utskottet förutsätter att Nordiska kulturfondens styrelse, vilken är sammansatt av medlemmar från Nordiska ministerrådet och Nordiska rådet, tillser att utskottets prioriteringar beaktas.

Kulturutskottet anser det har varit en brist i fondens arbete att ett samband mellan utskottets medlemmar och fondens styrelse har saknats. Utskottet anser därför att vid utarbetande av nya ramar för fondens verk-

samhet bör utskottet säkras direkt representation i fondens styrelse. Hur denna representation kommer att gestalta sig önskar utskottet överlägga om med Nordiska ministerrådet samt internt inom Nordiska rådet.

2.2.2 *Utbytesverksamhet*

Utskottet noterar att konkreta förslag om utväxlingsordning finns både i kulturministrarnas målsättningsprogram och undervisningsministrarnas prioriteringar. Kulturministrarna avser ta initiativ till att undersöka möjligheterna för att skapa en stipendieordning som kan öka mobiliteten för nordiska konstnärer på alla konstområden. Utskottet stöttar starkt detta förslag men anser att det bör utbyggas ytterligare och även omfatta andra yrkesgrupper som arbetar med kultur, t.ex. bibliotekarier, mediapersonal, teaterpersonal och museipersonal. Särskild prioritet bör projekt få som gynnar barn- och ungdomskultur.

Utbildnings- och forskningsministrarna framhåller att utväxling av studenter och lärare är ett av de prioriterade områdena. Nordplus, Nordplus-Junior och nordisk folkhögskolestipendieordning skall utvecklas och få ett fördjupat innehåll. Utskottet ger sitt kraftfulla stöd till idén om en modell för elev- och lärarutväxling även på grundskolenivå. Utskottet har framhållit att en målsättning för elevutbytet borde vara att varje elev skall ha möjlighet att en gång under sin skoltid besöka en skola i ett annat nordiskt land. En kraftig ökning av utväxlings- och utbytesverksamheten är en förutsättning för ökad språk- och kulturförståelse mellan de nordiska länderna samt för att få barn och ungdom medvetna om sin nordiska gemensamma identitet.

Under hänvisning till att ministerrådet önskar prioritera lärarutbildningen, som ett betydelsefullt område för den nordiska gemenskapen och nordisk språkförståelse, framhöll utskottet i sitt betänkande över handlingsprogrammet för språkligt samarbete i Norden, NordMÅL (*B 103/k*) att Nordiska ministerrådet borde överväga att inleda ett samarbete mellan redan existerande kurser i nordiska språk för modersmålslärare och lärarstuderande och de nordiska språksekretariaten. Dessa kurser bör nu stödjas av Nordiska ministerrådet, antingen genom direkt stöd eller genom en koppling till Nordplus-ordningen.

2.2.3 *Media- och filmsamarbetet*

Utskottet anser i likhet med ministerrådet att Film- och TV-fonden har utgjort ett vitaliserande inslag i nordiskt filmsamarbete och framhåller sin tillfredsställelse över att satsningar på fonden skall utökas. Ett ännu närmare samarbete mellan de nordiska filminstituten borde diskuteras i detta sammanhang.

Utskottet framhåller emellertid sin besvikelse över bristen på visioner beträffande närmare TV-samarbete inom Norden. När en nysatsning på kultur år 1993 företas är det ett bakslag att ambitionen på mediasamarbetets område är mycket lägre än i kulturhandlingsplanen 1988 då man arbe-

tade för gemensam nordisk TV-kanal via satellit. Sedan dess har de tekniska förutsättningarna som medför lägre kostnader ändrats avsevärt, samtidigt som mediautbudet har blivit oerhört stort och influenser från andra länder än de nordiska dominerar i de nordiska hushållen. Utskottet framhåller att ministerrådet skyndsamt borde besluta om överföring av grannländernas TV-program och därvid särskilt prioritera TV-samarbetet inom barn- och ungdomsområdet. Samtidigt kunde frågan om överföring av nordiska TV-kanaler till de baltiska länderna diskuteras.

Utskottet understryker att ett väl fungerande nordiskt TV-samarbete direkt gynnar språk- och kulturförståelsen i vid bemärkelse mellan de nordiska länderna och når samtidigt till barn och ungdom som målgrupp bättre än något annat medel.

I ministerrådsförslaget nämns endast TV-samarbetet med anledning av att ministerrådet kommer att arbeta för att TV-sällskapen textar program på danska, norska och svenska på originalspråket när det visas i ett annat nordiskt land. Utskottet anser att detta förslag, som presenterades i kulturhandlingsplanen 1988, borde för länge sedan ha genomförts och förutsätter att ministerrådet arbetar aktivt för att få till stånd denna ordning.

Vidare anser utskottet det vara en brist i förslaget att det upphovsrättsliga området inte kommer att bli föremål för politiska diksussioner eftersom problem på det upphovsrättsliga området utgör ett stort hinder för utbyte inom Nordvisionen.

2.2.4 *Språksamarbete*

Språksamarbetet utgör ett av de prioriterade områdena som hör både under allmänkultur och utbildningsområdet. Det anges i ministerrådsförslaget att kulturministrarna kommer att öka den ekonomiska insatsen för att ge det nordiska språksamarbetet ökad uppmärksamhet. Samtidigt finns det inget närmare förslag i kulturministrarnas redogörelse om hur språksamarbetet skall prioriteras. Utbildnings- och forskningsministrarna framhåller emellertid att den ökande internationaliseringen och integrationen i Europa gör att den nordiska språkgemenskapen måste få ökad betydelse. Särskild hänsyn skall tas till de icke skandinaviska språkens ställning i Norden så att alla länder lättare kan delta i det nordiska samarbetet.

Utskottet anser det vara en brist i ministerrådsförslaget att inga närmare förslag finns om hur insatserna på ökad språkgemenskap skall företas. Som tidigare nämnts anser utskottet det vara en förutsättning för ökad språkförståelse att få till stånd ett aktivt TV-utbyte mellan de nordiska länderna. Utskottet framhåller att ett aktivt målsättningsprogram måste utarbetas av kultur- och undervisningsministrarna för att få till stånd väl fungerande språksamarbete. Samtidigt bör ministerrådet lägga fram förslag till konkreta åtgärder på detta området och ta initiativ i syfte att effektivera grannlandsinformationen och öka det nordiska inslaget i skolundervisningen. Ökat nordiskt stoff i läroplaner och läroböcker är också en förutsättning för att skolungdom skall få bättre och mer nyanserade bilder av

grannländerna. Utskottet uttalar sig separat över *medlemsförslag A 1018/k* om klarare profilering av den nordiska dimensionen i läroplanerna.

2.2.5 *Barn och ungdom*

Barn och ungdom anges vara en viktig målgrupp både nationellt i Norden och i det nordiska kultursamarbetet. Ministerrådet avser öka insatsen på detta område och lägga vikt vid att det utformas utbud och utbyggs ett samarbetsmönster på bredast möjliga basis. Detta kommer att bli koordinerat i samarbete mellan kultur- och utbildningsministrarna. Enligt förslaget kommer ministerrådet att etablera ett omfattande nätverkssamarbete om en bred nordisk kulturförmedlande insats även för barn och unga.

Utskottet har under en lång följd av år önskat en större insats på barn- och ungdomsområdet. En närmare beskrivning av hur denna insats kommer att organiseras och hur ministerråden kommer att samordna detta arbete borde finnas i förslaget.

Utskottet vill i detta sammanhang betona vikten av att aktiv kulturinformation till barn och ungdom sker på deras villkor och att de kanaler som är mest lättillgängliga och intressanta för barn och ungdomar måste användas, t.ex. TV, video, film, musik och liknande.

2.2.6 *Kulturinformation i utlandet*

Kulturutskottet konstaterar med tillfredsställelse att ministerrådet avser ge kulturinformation i utlandet hög prioritet framöver. Utskottet finner det angeläget att det utarbetas ett samlat målsättningsprogram för hur kulturinformation i utlandet skall genomföras, innehållande förslag om samlade kulturmanifestationer och även undervisning i Nordens språk och kultur i utlandet. Information om det nordiska samarbetet till dem som läser nordiska språk och nordiska ämnen utanför Norden bör kraftigt utökas och Samarbetsnämnden för Nordenundervisning i utlandet bör styrkas. Ytterligare anser utskottet det vara viktigt att det nordiska kultursamarbetet organiseras så att det får direkt influens på EG:s kultursamarbete både beträffande institutionella och operativa frågor. När nu tre nordiska länder har sökt medlemsskap i EG borde det nordiska kultursamarbetet med sin vällyckade organisationsform och den folkliga förankringen kunna spela en aktiv roll som förebild vid utformningen av det europeiska kultursamarbetet.

2.3 Kulturprojekt

Utskottet hälsar med tillfredsställelse förslagen om samarbete på konstområdena. Förslaget om stipendieordning för konstnärer sammanfaller med utskottets förslag om samma ämne och borde utbyggas. Utskottet noterar vidare att ministerrådet avser etablera samarbetskommittéer på museumsområdet och för instanser som arbetar för värn av kulturmiljöer. Nordiska rådet avgav *rekommendation nr 35/1988/k* angående bevarandet av kulturhistoriskt värdefulla miljöer samt kulturföremål och kulturminnesmärken i Norden där denna idé framhålls. Det är även viktigt att de nordiska länderna riktar stöd till de baltiska staterna på detta område.

Utskottet noterar att ministerrådet kommer att överväga att eventuellt ge förmansskapet ansvar för att genomföra ett nordisk kulturprogram i förmansskapslandet vilket bör innehålla minst en större manifestation. Utskottet anser detta förslag vara positivt och i samsvar med utskottets prioriteringar men vill samtidigt ta upp frågan om inte ett sådant kulturprogram helt och hållet kunde gå på förmansskapets nationella medel. Samtidigt kunde nordiska medel användas för att få stora kulturmanifestationer som går till utlandet att rotera mellan de nordiska länderna. Nordbor har ofta synnerligen dålig kunskap om varandras konst och kultur. Utskottet vill här understryka vikten av att även den nordiska folkliga kulturen borde representeras i bred skala, t.ex. konsthantverk och slöjd.

I detta sammanhang vill utskottet påpeka att Norden nu bör markera sig i förbindelse med att Köpenhamn är utsedd till europeisk kulturstad 1996.

2.4 Det folkliga samarbetet

Utskottet anser att det folkliga samarbetet i Norden utgör det nordiska samarbetets särart. Inom det nordiska kultursamarbetet är det folkliga samarbetet utpräglat Detta samarbete bör stöttas i ännu högre grad än hittills.

Den nordiska folkbildningen anser utskottet vidare vara ett synnerligen viktigt område. Folkbildningsområdet är samtidigt ett exempel på de områden inom det nordiska kultursamarbetet som hör både under allmänkultur och utbildning. Utskottet hemställer till ministerrådet att få klara besked om åtgärder och ansvar beträffande det folkliga samarbetet och folkbildningen vid detaljplanering av förslaget.

2.5 Utbildning och forskning

2.5.1 *Utbildningssamarbete*

Utskottet omfattar ministerrådets mål att skapa en nordisk utbildningsgemenskap och att förbättra och utveckla utbildningen i Norden på alla nivåer. Utskottet anser också att utväxling av studenter och lärare är en av de viktigaste åtgärderna för att åstadkomma denna utbildningsgemenskap.

Den pågående internationaliseringen ställer den nordiska utbildningen inför ytterligare utmaningar. Utskottet anser det ytterst viktigt att behålla de nordiska programmen Nordplus, Nordplus-Junior och folkhögskolestödet och framhåller att dessa bör stärkas och utbyggas. Att vara en Nordplus-stipendiat måste bli ännu mer attraktivt för en elev eller lärare jämfört med att delta i internationell utbytesverksamhet. Därför är det synnerligen viktigt att de ekonomiska förutsättningarna för deltagande i de nordiska utbytesprogrammen är förmånliga.

För att åstadkomma den nordiska utbildningsgemenskapen måste alla hinder som fortfarande finns kvar beträffande t.ex. examens- och tentamensgiltighet undanröjas så fort som möjligt och ett ministerrådsförslag om nordisk överenskommelse om tillträde till högre utbildning bör läggas fram för Nordiska rådet i november 1993.

På vuxenutbildningens och folkupplysningens område ger utskottet sitt fulla stöd till förslaget om distansundervisning och anser att inlärning på arbetsplatsen är viktig. Handlingsprogrammet Voks Frem borde genomföras enligt planerna för att åstadkomma ett handlingskraftigt nordiskt samarbete på området.

2.5.2 *Forskningssamarbete*

Utskottet anser i likhet med ministerrådet att de nordiska länderna var för sig på vissa områden inte är så stora att de kan skapa kreativa och kvalificerade forskningsmiljöer, men tillsammans utgör de en enhet som kan delta i det internationella forskningssamarbetet. Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att ambitionsnivån i ministerrådsförslaget är hög beträffande nordisk forskningsgemenskap men framhåller emellertid att förslag om nya gemensamma nordiska forskningsprojekt bör läggas fram i skyndsam ordning. Utskottet har yttrat sig över den nordiska forskningspolitiken och nordiska forskningsprojekt i sitt betänkande över *ministerrådsförslag B 132/k* om nya riktlinjer för Nordiska forskningspolitiska rådet (FPR) för 1993-1995. Utskottet hänvisar till detta betänkande beträffande ytterligare synpunkter på forskningssamarbetet.

2.5.3 *Regionalt samarbete*

Utskottet noterar med tillfredsställelse att Västnorden kommer att prioriteras beträffande utbildning och forskning. Utskottet anser emellertid att inte endast Västnorden utan även andra regioner borde uppmärksammas närmare i ministerrådsförslaget och också beträffande den allmänna kulturen. Även Nordkalotten och Östersjösamarbete blir aktuellt i fortsättningen samt de arktiska områdena. En utformning av det regionala kultursamarbetet bör utarbetas i form av ett program där man bl.a. borde sträva efter ökad mobilitet och utbyte, ökat folkrörelsesamarbete, utveckla kulturutbud inom områdena och sänka resekostnaderna. Det är viktigt att ett sådant program även inkluderar mer avlägsna nordiska områden, t.ex. Grönland.

2.6 Mål och tidsramar

Utskottet har i detta betänkande framhållit under en del områden , t.ex. barn- och ungdomsområdet samt språkområdet, att klara förslag saknats om vilka åtgärder ministerrådet avser vidta för att åstadkomma nysatsning på det nordiska kultursamarbetet inom dessa områden.

Utskottet vill med hänvisning till detta hemställa till ministerrådet att sätta upp mål och tidsramar inom varje område för vart och ett av förslagen.

2.7 Information

Utskottet förutsätter att alla nya förslag och program som sätts igång får en avsevärt bättre informationsuppmärksamhet än som varit fallet med nuvarande nordiska kultursamarbete. Nordiska medborgare har i allmänhet dålig kännedom om nordiska kulturprojekt. Utskottet hade förutsett att en nysatsning på kulturområdet måste åtföljas av ett nytänkande på informationssidan. Utskottet saknar därför i förslaget åtgärder som syftar till att ge det nordiska kulturella samarbetet en profil utåt till länderna och internationellt och förutsätter att sådana kommer att utarbetas.

Samtidigt borde man nationellt i ökad grad arbeta för att inplantera den nordiska kulturidentiteten och samarbetet i existerande kulturmiljöer och hos allmänheten när nordiska samarbetsåtgärder enligt ministerrådsförslaget kommer att förankras med nationella åtgärder.

2.8 Organisation och budget

Kulturutskottet har i arbetet med att förbereda ministerrådsförslaget starkt framhållit vikten av att behålla ett nordiskt ministerråd för kultur- och utbildningsministrarna. Utskottet anser det finns fara för att vissa områden "hamnar mellan två stolar" och att en konflikt om budgetmedlen kan utgöra stora problem och föranleda att vissa prioriterade områden inte blir genomförda med samma handlingskraft som annars. Utskottets farhågor har genom ministerrådsförslaget stärkts, speciellt beträffande språkområdet samt barn- och ungdomsområdet. Andra problemområden är t.ex. mediaområdet, folkbildningsområdet samt information i utlandet. I detta sammanhang anser utskottet det vara naturligt att ministerrådet klargör för utskottet var ansvaret på de olika satsningsområdena ligger.

De budgetmedel som skall tillföras kulturområdet anser utskottet vara en förutsättning för nysatsning på kultursamarbetet. Utskottet konstaterar att enligt ministerrådsförslaget skall detaljerade planer för användning av nya budgetmedel 1994, sammanlagt 60 MDKK där 40 MDKK går till allmänkultur och 20 MDKK till utbildning, läggas fram i det nordiska budgetförslaget för 1994. Det kommer att ske bl.a. efter debatten vid Nordiska rådets 42:a session och efter samråd med Nordiska rådets kulturutskott. Utskottet förutsätter att Nordiska rådet får ökad befogenhet att besluta om budgeten inom fastslagna ramar. Med hänvisning till detta hemställer ut-

skottet till Nordiska ministerrådet om överläggningar beträffande användningen av de nya medlen vid ett samråd innan budgetförslaget framläggs. Utskottet anser denna fördelning vara av den vikt att utskottet skall få framföra synpunkter innan budgetförslaget framläggs.

2.9 Utskottets förslag

Med hänvisning till vad som ovan anförts föreslår utskottet att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. *att* fastställa minsterrådsförslaget om nysatsning och ny struktur på kultur-, utbildnings- och forskningsområdet i enlighet med ministerrådsförslag B 137/k och med beaktande av de synpunkter som anförts av kulturutskottet och att genomföra nysatsningen under perioden 1994 - 1996

2. *att* undanröja alla hinder för ett homogent nordiskt kultur-, utbildnings- och forskningsområde

3. *att* tillföra den nordiska kulturfonden kraftigt ökade medel avsedda för det folkkulturella samarbetet samt säkra kulturutskottets direkta representation i kulturfondens styrelse

4. *att* vidta åtgärder för att kraftigt öka det nordiska TV-samarbetet i syfte att möjliggöra en överföring av grannländernas TV-program mellan de nordiska länderna

5. *att* utvidga och komplettera nordiska utväxlingsprogram i syfte att öka nordisk språkförståelse och nordiskt barn- och ungdomssamarbete

6. *att* i skyndsam ordning lägga fram detaljerade förslag och plan om budgetfördelningen inom kultursektorn för 1994.

Helsingfors den 23 februari 1993

Marianne Andersson (c)
J.K. Hansen (S)
Thea Knutzen (H) Nestformann
Virpa Puisto (SDP)
Eeva Turunen (Kok.)
Ranveig Frøiland (A)
Tora Aasland Houg (SV)
Bruno Poromaa (s)
Otto Steenholdt (At)

BIHANG

Kulturutskottets PM angående det framtida nordiska kultursamarbetet

1. Inledning

Det nordiska kultursamarbetet regleras i Helsingforsavtalet och i det nordiska kulturavtalet, som trädde i kraft 1972. Avtalet utgör, med de ändringar som senare har företagits, fortfarande en god grund för de nordiska ländernas samarbete på det kulturella området.

I de omvälvningstider som nu pågår framhålls att områden med genuint nordiskt intresse, huvudsakligen kultursamarbetet, särskilt bör prioriteras. Därför har statsministrarna nu föreslagit att Nordiska rådets kulturutskott och Nordiska ministerrådet (kultur- och utbildningsministrarna) skall samråda om en ny satsning på det nordiska kulturområdet och att ministerrådet därefter skall utarbeta ett ministerrådsförslag som skall föreläggas på Nordiska rådets 42:a session i Oslo 1993.

2. Budgeten för det nordiska kultursamarbetet

Under 1970- och in på 1980-talet växte den nordiska budgeten, däribland den nordiska kulturbudgeten, de senaste åren med ca 3 % varje år. Fr.o.m. år 1991 har principen om 0-budgetering tillämpats inom den nordiska budgeten. Samtidigt har medlen från den ekonomiska handlingsplanen successivt minskat för att helt upphöra 1993. Detta har i princip inneburit en minusbudgetering.
Den nordiska kulturhandlingsplanen, som varade från åren 1989-1991, skulle finansieras med 35 MDKK extra över 1987 års budgetnivå. Fortfarande saknas 4 MDKK av dessa 35 för att finansiera kulturhandlingsplanen fullt ut. Genom den ekonomiska handlingsplanen finansierades delar av kultursamarbetet, bl.a. Nordplus-projektet. För år 1993 leder 0-budgetering och bortfallandet av den ekonomiska handlingsplanen till att Norplus minskar med ca 160 helårsstipendier.

På Nordiska rådets session i Århus i november 1992 beslöt statsministrarna att budgetmedlen till dagens kultursamarbete skulle ökas med 25% i förhållande till 1993-budgetens 240 MDKK. Innan 1996 bör de nya områdena kultur, forskning och utbildning lägga beslag på 50% av budgetmedlen med 1993-budgeten som ram. 2/3 av nysatsningen bör gå till allmänkultur och 1/3 till utbildning.

Dessa förslag utgör grunden för konkreta förslag om nysatsning på det nordiska kultursamarbetet.

3. Nordiska ministerrådets uttalanden

I *Bornholmsdeklarationen* framhöll statsministrarna att under kommande år krävs genomgång av samarbetsformer och institutioner som är utvecklade under andra historiska omständigheter och som kräver förstärkning av samarbetet på områden av särskild betydelse för nordisk indentitet och gemenskap. Med sikte på att vitalisera det politiska samarbetet mellan de nordiska länderna ville statsministrarna särskilt gå in för att bl.a. företa en väsentlig nysatsning på det kulturella samarbetet i Norden, t.ex. genom upprättande av en ny nordisk kulturfond.

I *statsministergruppens rapport* föreslogs en markant ökad satsning på kulturområdet i största allmänhet där huvudförslaget handlade om en ny nordisk självbärande kulturfond. Enligt statsministergruppens rapport borde åtgärder vidtas för att stärka den nordiska identiteten. Gemensamma insatser inom kulturen framstår som en av de viktigaste åtgärderna både för att stärka sammanhållning och självförståelse inom Norden och för att markera den nordiska identiteten inför Europa. De prioriterade områdena som omtalas i rapporten är:

- Nordplus med sikte på att öka studentutväxlingen mellan de nordiska länderna
- en stärkning av samarbetet på det massmediala området
- starkare satsning på åtgärder för barn och ungdom
- fortsatt satsning på målmedvetna åtgärder för att främja språkgemenskap och språksamarbete i Norden.

I rapporten betonas att samarbetet på kulturområdet skall ha en långsiktig inriktning och präglas av uthållighet och stabilitet samt innehålla möjligheter att planera och genomföra projekt av betydande omfattning och genomslagskraft både i de nordiska länderna och internationellt.

Uppföljningsgruppen för nyvärdering av det nordiska samarbetet lade fram en rapport i Århus den 11 november 1992 där nysatsning på kultur förordas. Där tolkas förslaget om en ny kulturfond i statsministerrapporten som en beskrivning av hur man möjligtvis kunde organisera nysatsningen men att gruppen inte vill binda sig vid något sådant upplägg utan poängterar att nysatsningen skall få en utformning som samsvarar med prioriteringarna från de som är politiskt ansvariga, i första hand kulturministrarna i samråd med Nordiska rådet. Gruppen förordar uppdelning av Nordiska ministerrådet (kultur- och utbildningsministrarna) och de nordiska kulturella ämbetsmannakommittéerna i två där den ene skall behandla allmänkulturella frågor och den andra utbildning och forskning.

Beträffande *allmänkultur* föreslår gruppen att ministrarna företar en samlad politisk värdering av det kulturella samarbetet i Norden, inklusive erfarenheterna av dagens kulturfond och med hänsyn till en markant ökning av kulturbudgeten lägger fram förslag om en organisationsmodell och profil för nysatsningen på kulturområdet. En sådan samlad värdering bör inkludera en kritisk genomgång av riktlinjerna för disponeringen av dagens kulturmedel både till institutioner och projekt. Särskilt skall minist-

rarna värdera åtgärder som kan stimulera engagemang från många av de folkliga organisationerna och hålla en löpande dialog med Nordiska rådet och representanter för de självstyrande områdena. Gruppen understryker de prioriterade områdena som nämns i statsministergruppens rapport och framhåller att på bakgrund av sin genomgång bör kulturministrarna framlägga ett ministerrådsförslag om nysatsningen på kultursamarbetet till Nordiska rådets session i Oslo i mars 1993.

Inom *forskning och utbildning* föreslår gruppen att de utökade budgetramarna kommer utbildningssamarbetet till godo och visar till statsministerrapporten som understryker en vidare utbyggning av Nordplus och bättre koppling mellan det nordiska och europeiska utbildningssamarbetet.

De nordiska ländernas statsministrar avgav en deklaration efter sitt möte i Århus den 10 november 1992 där de hade diskuterat vidareutvecklingen av det nordiska samarbetet och de nordiska ländernas deltagande i europeiskt samarbete. Där framhålls att statsministrarna särskilt understryker nysatsningen på områdena kultur och utbildning och att de stöder förslaget om en budgetökning för dessa områden på 25% i förhållande till dagens budget och med målsättningen att kultur och utbildning före 1996 skall utgöra 50% av Nordiska ministerrådets budget.

4. Kulturutskottets uttalande

I kulturutskottets betänkande över ministerrådsförslaget om en handlingsplan för det nordiska kultursamarbetet (*B 83/k*) har utskottet beskrivit sina prioriteringar i förhållande till ministerrådsförslaget.

Utskottet uttrycker att det viktigaste målet är att *utveckla och stärka den nordiska kulturgemenskapen*. Utskottet anser det viktigt att fästa uppmärksamhet vid den *ökande internationaliseringen* globalt och på europeiskt plan, samt på de konsekvenser denna process har för det nordiska kultursamarbetet och de möjligheter den ger Norden.

Förslagen om ökat arbete beträffande *språkförståelse* i Norden understryker utskottet som synnerligen viktiga. Det samma gäller förslag om utvidgad nordisk *utbildningsgemenskap*, bl.a. Nordplus. Emellertid hade utskottet önskat en högre prioritet för *lärar- och elevutbytet* i handlingsplanen och anser det vara en brist att den inte innehåller åtgärder som väsentligt kan öka lärar- och elevutbytet i Norden. Man anser att en målsättning för elevutbytet borde vara att varje elev skall ha möjlighet att en gång under sin skoltid besöka en skola i ett annat nordiskt land. Utskottet framhåller att för att underlätta möjligheter till kontakter inom Norden särskilt för ungdomar bör ett permanent nordiskt *ungdomsresekort* införas. Man bör enligt utskottet vidta åtgärder för att utbygga och fördjupa det *nordiska stoffet i läromedel och läroplaner*, vilket inte direkt förordas i handlingsplanen. Det framhålls att det nordiska stoffet i läroplanerna bör vara en fråga som kontinuerligt bevakas inom skolarbetet och det bör finnas ett nära samband mellan det praktiska arbetet på skolområdet och de grundläggande målsättningar som anges i Helsingforsavtalet och kulturavtalet på utbild-

ningens område. Utskottet är nöjt med handlingsplanens förslag rörande *folkbildnings- och vuxenutbildningssamarbetet.*

Utskottet anser det vara av avgörande betydelse för kultursamarbetet att det *nordiska radio- och TV-samarbetet* utbyggs kraftigt för att bevara och stärka de nordiska folkens nära kulturgemenskap. Man anser att frågan om samarbetets organisation inom ramen för ett permanent radio- och TV-samarbete mellan länderna bör klarläggas och utformas på det sättet att det tillgodoser de kulturpolitiska målsättningarna för radio- och TV-samarbetet.

Utskottet framhåller att *barnkulturen* bör beaktas som en särskilt viktig aspekt på alla områden inom kultursamarbetet. Utskottet är av den uppfattningen att länderna borde avveckla alla hinder som förhindrar ett *fritt kulturutbyte* över gränserna och göra Norden till en kulturell hemmamarknad.

Utskottet anser *Nordiska kulturfonden* vara ett stöd för folkrörelsesamarbetet och stödjer sådana samarbetsprojekt på kulturområdet som enskilda personer, grupper och organisationer tar initiativ till. Enligt utskottet skall fonden stärkas väsentligt och anser att ministerrådet bör fatta beslut om att tillföra handlingsplanen ytterligare anslag för detta ändamål.

Efter genomgång av protokoll från samrådsmöte mellan Nordiska rådets kulturutskott och Nordiska ministerrådet (kultur- och utbildningsministrarna) konstateras att de frågor som räknas upp här ovan i utskottets betänkande över kulturhandlingsplanen betonas och upprepas. Särskilt bör nämnas mediasamarbetet, stärkande av kulturfonden och elevutbytet samt ökat internationellt samarbete.

Nordiska ministerrådet (kultur- och utbildningsministrarna) och Nordiska rådets kulturutskott beslöt på ett samrådsmöte den 30.5.1991 att ta fram en prioriteringslista över samarbetsaktiviteter på kulturområdet när en stor del av kulturhandlingsplanens förslag hade genomförts och när det treåriga finansieringsprogrammet för handlingsplanen utgick vid årsskiftet 1991/92. Huvudprincipen för utarbetandet av en framtida prioriteringslista var att kulturhandlingsplanens centrala principer fortsatt skulle vara i kraft och prioritetsordning skulle finnas för det framtida kultursamarbetet. Nordiska ministerrådet fastställde prioriteringslistan efter gemensamt samrådsmöte mellan utskottet och ministrarna under sessionen i Helsingfors 1992. I prioriteringslistan räknas vissa stora områden upp som man särskilt bör fortsätta att vidareutveckla och ha en särskild målsättning för. Där anges fyra stora rubriker:

1. Nordisk kulturidentitet
2. Nordisk utbildningsgemenskap
3. Nordiskt intensifierat samarbete rörande grundläggande forskning
4. Nordiskt kultursamarbete i internationellt sammanhang

Under *rubrik 1.* "Nordisk kulturidentitet" anges prioriterade aktiviteter vara det allmänkulturella offentliga samarbetet däribland Nordiska kulturfonden, media- och filmområdet, barn- och ungdomsverksamhet och främ-

jande av nordisk språkförståelse och samhörighet, däribland NordMÅL med lärar- och elevmobilitet.

Under *rubrik 2.* "Nordisk utbildningsgemenskap" anges prioriterade aktiviteter vara program för högre utbildning däribland Nordplus, överenskommelse för tillträde till högre utbildning, tentamens- och examensgiltighet och arbetsfördelning mellan universiteten och högskolor. Skolans område: främjande av språkförståelse och samhörighetskänsla, utbyggd nordisk elev- och lärarutväxling och en generell förnyelse. Under vuxenundervisning och folkbildning framhålles: handlingsplan för vuxnas kvalifikationer i framtiden, innehåll och metoder beträffande inlärning för vuxna, nya samarbetsformer och samarbete mellan nordisk folkupplysning.

Under *rubrik 3.* "Nordiskt intensifierat samarbete rörande grundläggande forskning" framhåller man som prioriterade aktiviteter NorFa (nordisk forskaruddannelsesakademi), nordiska forskningsprogram och Forskningspolitiska rådets politiska verksamhet.

Under *rubrik 4.* "Nordiskt kultursamarbete i internationellt sammanhang" framhåller man som prioriterade aktiviteter kulturinformation i utlandet, nordisk koordinering med hänsyn till internationell regulering och samarbete inom media, film och upphovsrättsområdet, nordisk koordinering internationellt inom forskningssamarbetet, nordisk koordinering av internationella frågor inom skola- och folkbildning, Nordplus/Erasmus, undervisning i Nordens språk och kultur i utlandet samt kultursamarbete rörande Nordens närområden, t.ex. Baltikum.

5. Förslag

Vid utformningen av nedanstående förslag har kulturutskottet haft i åtanke statsministergruppens konstaterande att samarbetet på kulturområdet bör innehålla möjligheter att planera och genomföra *projekt av betydande omfattning och genomslagskraft* både i de nordiska länderna och internationellt.

I statsministergruppens rapport anges fyra områden inom kultursamarbetet som bör prioriteras, nämligen: media, Nordplus, språk och barn och ungdom. Denna prioritering stöder statsministrarna och uppföljningsgruppen. Dessa prioriterade områden har utskottet tagit fasta på och de återfinns också i prioriteringslistan på kulturområdet. Tanken är inte att i övrigt gå ifrån den befintliga prioriteringslistan som ministerrådet och kulturutskottet har enats om. Den skall fortsättningsvis utgöra grunden för samarbetets prioriteringar inom en nära framtid. Följande förslag är ej detaljerade i detta skede, utan i stort sett endast en beskrivning av utskottets prioriteringar.

Utskottet anser att den höjda ambitionsnivån för det nordiska kultursamarbetet bör återspeglas nationellt i de nordiska länderna. Målsättningen bör vara att en nordisk kulturpolitik integreras i en nationell kulturpolitik.

Det är ytterst viktigt att resultaten vid nysatsningen blir synliga och att de nordiska länderna är beredda att satsa på en omfattande informationsverksamhet.

Enligt utskottet skall man hålla fast vid det nuvarande nordiska kulturavtalet, men anpassa prioriteringar och satsningar efter politiska önskemål.

5.1 Nordisk indentitet

Stora kultursatsningar inom Norden och utom Norden

Nordiska kultursatsningar har företagits de senaste åren i Japan och USA och sker för närvarande i Europa. Ändamålet med dessa satsningar har varit att visa det nordiska kulturlivets bredd och kraft och de gemensamma drag som återfinns i nordisk kultur. Liknande satsningar har inte företagits i de nordiska länderna. Utställningen "Viking og Hvidekrist" - ett samarbetsprojekt mellan Nordiska ministerrådet och Europarådet - visas emellertid i Köpenhamn efter att ha turnerat i Paris och Berlin. För att stärka den nordiska identiteten borde även stora kultursatsningar kunna företas inom Norden. I de olika nordiska länderna har man obetydlig kunskap om varandras kulturverk och kulturpersonligheter på det allmänkulturella området.

Nordiska rådet rekommenderade en nordisk kulturfestival år 1990 med avsikten att stärka den nordiska identiteten med hänsyn till den ökande internationaliseringen. Av budgetmässiga skäl kunde inte detta företas utan Nordiska ministerrådet förordade då att en redan planerad kulturfestival inom Norden skulle få beteckningen "Årets nordiska kulturfestival". Detta pågår som försöksprojekt i fyra år.

Festivaler eller satsningar kunde företas inom olika områden gemensamt eller som separat sektor t.ex. nordisk filmfestival. Dessa satsningar borde sedan vandra mellan de nordiska länderna och utomlands. Kultursatsningarna skall inte endast ha som mål att visa den professionella finkulturen, även den nordiska folkliga kulturen borde representeras i bred skala, t.ex. konsthantverk och slöjd.

5.2 Den folkliga förankringen

En kulturfond med kraftigt ökad finansiering

Kulturutskottet har under en lång följd av år framhållit att kulturfonden borde få ökad finansiering och prioriteras inom det nordiska kultursamarbetet. En kulturfond med t.ex. 25 MDKK årligen i anslag kunde reservera 1/3 för politiskt föreslagna prioriteringar medan resten skulle gå till temaorienterade satsningar och det folkkulturella samarbetet. En sådan fond bör vara ett kulturpolitiskt instrument för både Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet. Den bör omfatta kultursamarbetet i hela dess bredd och vara en integrerad del av det nordiska kultursamarbetet. Den skall ha en styrelse med stark parlamentarikerrepresentation där representanter för Nordiska rådets kulturutskott skall ingå. I övrigt hänvisas till

kulturutskottets yttrande över statsministergruppens rapport från Nordiska rådets session i Århus i november 1992.

Andra alternativ rörande en ny eller förändrad kulturfond bör diskuteras.

5.3 De fyra sakorienterade prioriteringarna

1) mediaområdet 2) nordiskt student- och lärarutbyte 3) barn och ungdom 4) språksamarbete

Dessa områden är nära besläktade med varandra och en förstärkning av ett av dessa områden har effekt på de andra. Här finns två stöttepelare, nämligen *mediasamarbetet*, vilket har direkt effekt på ökad språkförståelse och på barn- och ungdomskultur, samt nordisk *utbytesverksamhet* vilket också direkt har inflytande på språkgemenskapen och -förståelsen och barn- och ungdomskultur. På mediaområdet och nordiskt utbytesområde bör det satsas kraftigt med inriktning på barn- och ungdomskultur samt språkförståelsen. Medvetna satsningar bör ochså göras direkt inom de två sistnämnda områdena.

1) Mediaområdet

Mediaområdet utgör det nordiska kultursamarbetets största misslyckande med hänvisning till Nordsat och Tele-X. De tekniska förutsättningarna har emellertid ändrats totalt de senaste åren, vilket öppnar för nytänkande beträffande det nordiska TV-samarbetet. De nordiska samarbetsministrarna beslöt på sitt möte den 9 december 1992 att idén om en eventuell nordisk TV-kanal borde granskas av kulturministrarna. Kulturutskottet har prioriterat mediasamarbetet starkt under alla år. Förutom Nordsat har utskottet arbetat med de upphovsrättsliga frågorna och radiosamarbete. En nordisk satellitlösning påkallar en press på de upphovsrättsliga förhandlingarna som har varit inne i ett svårt läge under en längre tid. Samtidigt skulle en satellit också öppna för nordiskt radioutbyte mellan de nordiska länderna och även till andra länder.

Kulturutskottet anser att följande alternativ borde utredas under förutsättning att kostnaderna blir rimliga.

NORDISKT MEDIAUTBYTE

a) En nordisk TV-satellit som förmedlar samtliga nordiska kanaler (7-8)
b) En nordisk kultur- och nyhetskanal (redigerad eller oredigerad). Distribution via satellit, eventuellt även utanför Norden.

Under alternativ a) och b) borde utredas om ett privat mediabolag kunde vara huvudman och genomföra projekten.

c) Ökat gräns-TV-tittande enligt den finsk-svenska modellen med utbyggda markbundna sändare (utom Västnorden).

Särskilda Västnorden- och skandinaviska lösningar kunde övervägas.

Samproduktion av TV-program och filmer bör ökas kraftigt. Den *nordiska film- och TV-fonden* har varit ett synnerligen lyckat satsningsområde. Den bör utvecklas ytterligare och frågan om att förena de nationella filminstituten till ett nordiskt institut kunde diskuteras. Det kunde leda till en helt ny situation för de nordiska filmerna nationellt och internationellt i och med att filmer i de nordiska länderna har haft svårigheter med produktion och distribution.

2) Nordiskt utbyte och mobilitet

Nordiskt utbyte av alla slag utökas kraftigt. Student- och lärarutbyte med Nordplus och Nordplus-Junior bör utökas och även annat utbyte som har företagits t.ex. Nordjobb och Västnordenutbytet. Nordisk ungdomsmobilitet bör vara ett självklart begrepp för ungdomar i Norden de närmaste åren. Målsättningen är att varje nordisk skolelev skall ha möjlighet att en gång under sin skoltid besöka en skola i ett annat nordiskt land. Detta har grundläggande betydelse för framtidens nordiska identitetskänsla och språkförståelse.

Följande nytt projekt bör genomföras:

NORDISKT KULTURUTBYTE

Ett utbytesprogram för de inom Norden som arbetar med kultur i vid bemärkelse. Som exempel kan nämnas:

- Utbyte av artister och kulturutövare
- Utbyte av kulturjournalister
- Utbyte av bibliotekarier
- Utbyte av TV-producenter
- Utbyte av scenografer
- Utbyte av museipersonal

Detta projekt bör vara av den storleken att alla berörda känner till det.

3) Barn och ungdom

Vid ökad nordisk samproduktion inom film- och TV-området bör barn- och ungdomsprogram särskilt beaktas och barn och ungdom bör också få ökad uppmärksamhet genom lägerskolor och skolutbyte mellan de nordiska länderna.

Ökat nordiskt stoff bör ingå i läroplaner och läroböcker i betydande omfattning och grannlandsinformationen bör kraftigt utökas. Beträffande stoffet i läroböcker bör ansvarsförhållanden utredas och läromedelsförfattare grundligt informeras.

4) Språksamarbete

Ett utökat nordiskt TV-samarbete med grannlands-TV eller en nordisk TV-kanal samt ökat nordiskt utbyte och mobilitet är det mest effektiva medlet för att öka den nordiska språkförståelsen. För närvarande pågår språkhandlingsprogrammet NordMÅL men det bör ytterligare förstärkas genom ovannämnda åtgärder. Ett *nordiskt språkår* bör genomföras samt utökande av de *nordiska inslagen i skolundervisningen och grannlandsinformationen.*

5.4 Nordiskt kultursamarbete i Europa och internationellt

Tredimensionella satsningar

1) Nordiska allmänkulturella satsningar

Med hänvisning till nr 5.1 borde den nordiska kulturinformationen i utlandet prioriteras högt. Stora projekt utomlands med nordisk kultur de senaste åren har haft revolutionerande effekt på kunskapen om Norden och dess kultur internationellt sett.

2) Den nordiska samarbetsmodellen

Det nordiska kultursamarbetet är unikt internationellt, både vad gäller omfång och samarbetsmodell. Den nordiska modellen kunde bli en förebild för t.ex. kultursamarbete i Europa. Här spelar internationella kontakter en stor roll både inom Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet. Ett målsättningsprogram bör utarbetas.

Det är viktigt att det kulturella nordiska samarbetet organiseras så att det får en direkt influens på EG:s kultursamarbete. Detta gäller både institutionella och operativa frågor.

Inom det nordiska kultursamarbetet bör det vara en medveten avsikt att marknadsföra nordisk kultur i Europa och direkt påverka den europeiska kulturpolitiken. Här kunde ambassaderna användas i större utsträckning samt befintliga nordiska informationskontor.

3) Undervisning i Nordens språk och kultur i utlandet

Inom det nordiska samarbetet är Samarbetsnämnden för Nordenundervisning i utlandet tämligen osynlig. Den gör emellertid mycket värdefullt arbete utomlands och är ett viktigt led i informationen om den nordiska kulturpolitiken. Nordiska lektorer och studier i nordiska ämnen finns vid över 200 universitet utomlands. Nämnden arbetar för att förbättra universitetslärarnas kvalifikationer och intresse för att markera Norden som en gemenskap.

Detta område bör prioriteras högt och få en synlig profil.

5.5 Regionalt kultursamarbete

Närområdena samarbetar

Tendensen i framtiden kommer att bli ökat regionalt samarbete. Redan nu bör en utformning av det regionala kultursamarbetet utarbetas i form av ett program. Dessa områden inom Norden är huvudsakligen:

1) Västnorden
2) Nordkalotten och arktiska områden
3) Östersjösamarbete

Inom alla dessa områden borde det strävas efter:
- ökad mobilitet och utbyte
- ökat folkrörelsesamarbete
- ett utvecklat kulturutbud inom områdena
- minskade resekostnader

5.6 Tvärsektoriellt samarbete

Utvidgat kulturbegrepp

Fortsatt och ökad satsning på områden som har samband med andra nordiska samarbetsområden, vilka får minskade anslag i den nordiska budgeten, t.ex:

1) Miljöundervisning och forskning
2) Jämställdhetsarbete i skolor och inom kultursamarbetet
3) Den sociala modellen
   - fortsatt gemensam utveckling av resurscentra för små handikappområden
   - ökat kulturutbud för handikappgrupper.

5.7 Nordisk eller nationell kulturpolitik

Enhetlig kulturpolitik

Den nordiska kulturpolitiken bör bli en naturlig del av den nationella. I uppföljningsgruppens rapport över nyvärderingen av det nordiska samarbetet framhålls att i samband med de övriga rekommendationerna i statsministergruppens rapport lägger uppföljningsgruppen vikt vid ordningar som kan säkra starkare politisk styrning av den gemensamma nordiska kultursatsningen som i starkare grad än idag bör bli en integrerad del av de nordiska ländernas kulturpolitik. Enligt rapporten förutsätter det att ministrarna i större grad får möjlighet att initiera, styra och samordna nordiska projekt.Det innebär en vilja till att även nationellt finansiera nordiskt kultursamarbete, t.ex. TV-samarbetet. Detta skall följas upp av nordiska parlamentariker och ministrar. Det är ännu viktigare än tidigare att de håller varandra orienterade om utvecklingen på kulturområdet nor-

diskt och nationellt. Det är Nordiska ministerrådets ansvar att leda den nordiska kulturpolitiken och integrera den i den nationella politiken.

5.8 Information

Allmän kännedom om nordiska kulturprojekt

En stor svaghet i det nordiska kultursamarbetet är den dåliga kännedomen de nordiska medborgarna har om nordiska kulturprojekt. Detta gäller även stora grupprelaterade projekt som t.ex. Nordplus.

En nysatsning på kulturområdet måste åtföljas av ettnytänkande på informationssidan.

5.9 Organisatoriska frågor

Ett nordiskt ministerråd (kultur- och utbildningsministrar) och en ämbetsmannakommitté

I det här skedet går utskottet inte in i detaljerade organisatoriska frågor men framhåller starkt att vid kommande nysatsning på kultursamarbetet blir det viktigt att ha ett enhetligt ministerråd och en ämbetsmannakommitté för att försäkra samordning mellan aktiviteterna, inte minst när det gäller samordning av allmänkultur och utbildning, t.ex. vid ökad satsning på barn och ungdom och språkgemenskapen.

B 137/k

Ministerrådsförslag

om nysatsning och ny struktur inom kultur, utbildning och forskning

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) överlämnar härmed ett ministerrådsförslag om nysatsning och ny struktur inom kultur, utbildning och forskning för behandling under Nordiska rådets 42:a session i Oslo.

Ministerrådet ber om rådets synpunkter på förslaget. Ministerrådet avser att, när rådets synpunkter föreligger, lägga fram detaljerade planer för nysatsningen i det nordiska budgetförslaget för år 1994.

Oslo den 12 februari 1993

För Nordiska ministerrådet

Åse Kleveland

Pär Stenbäck

Ministerrådsforslag om nysatsing og ny struktur på kultur-, utdannings- og forskningsområdet

1 Oppdraget

De nordiske lands statsministre har, som et ledd i sin vurdering av det nordiske samarbeidets framtid, understreket betydningen av å styrke det nordiske kulturelle samarbeidet. Kultur og utdanning/forsking ble av statsministrene valgt ut som to av sju prioriterte samarbeidsområder.

Viktige dokumenter fra statsministrenes arbeid er den såkalte statsministergruppens rapport av 14. august 1992 og Bornholmerklæringen fra de nordiske statsministre 17. august 1992.

På bakgrunn av forslag fra den såkalte Oppfølgingsgruppen anmodet Statsministrene i november 1992 kulturministrene og forsknings- og undervisningsministrene om å foreta en samlet politisk vurdering av det kulturelle samarbeidet i Norden, inklusive erfaringer med dagens Nordisk Kulturfond, og at man i lys av utsiktene til en markert økning av budsjettressursene fremmer forslag om en organisasjonsmodell og profil for den nye satsingen på kulturområdet. Statsministrene mener at en slik samlet vurdering bør inkludere en kritisk gjennomgang av retningslinjene for disponeringen av dagens kulturmidler, både til institusjoner og prosjekter.

I statsministrenes retningslinjer til kulturministrene understrekes det at man ønsker en satsing på tiltak som særlig kan styrke nordisk identitet og felles kulturell markering. Det nevnes at særlig barnekultur, ungdomssamarbeidet, språksamarbeidet og film og mediesamarbeidet kan være naturlige satsingsområder. Kulturministrene oppfordres også til å ha særlig for øye tiltak som kan stimulere til engasjement fra de mange frivillige organisasjoner som utgjør et viktig nettverk i "det nordiske kultursamarbeidet.

Statsministrene har også bedt de ministre som er ansvarlige for undervisning og forskning, om å legge fram forslag til retningslinjer for en ny satsing innenfor utdanningsområdet og da særlig angående en videre utbygging av NORDPLUS og en bedre kopling mellom det nordiske og europeiske utdanningssamarbeidet.

Kultur- og undervisnings-/forskningsministrene ble bedt om å fremme ministerrådsforslag om ovenstående til Nordisk Råds 42. sesjon i Oslo. Ministrene ble videre anmodet om i sitt arbeid med ministerrådsforslagene å holde løpende dialog med Nordisk Råd og med representanter for de selvstyrende områdene.

Statsministrene angir at budsjettrammene for det samlede nordiske kultursamarbeidet bør utgjøre 50 % av det nordiske fellesbudsjettet innen 1996. Statsministrene antar at to tredjedeler av den nye satsingen bør gå til kultur og en tredjedel til utdanning.

2 Status for nordisk kultursamarbeid

Opplevelsen av et nordisk verdifellesskap har fra midten av forrige århundre vært et bærende element i samarbeidet mellom de nordiske landene. Det kulturelle fellesskapet og det kulturelle samarbeidet er en av grunnpilarene som dagens nordiske samarbeid bygger på.

Viktige uttrykk for kulturens posisjon er den kulturavtale som ble opprettet mellom de nordiske land i 1971 og Kulturhandlingsplanen fra 1988.

Dagens nordiske kulturpolitikk er i stor utstrekning basert på de tanker og prinsipper som lå til grunn for Kulturavtalen, men flere av de samarbeidstiltak som fremdeles eksisterer, ble iverksatt før Kulturavtalen var en realitet. Viktigst av dem er Nordisk Kulturfond fra 1967.

En kritisk gjennomgåelse av kultursamarbeidet er de seneste årene gjennomført på flere plan.

Ved utgangen av Kulturhandlingsplanens finansieringsperiode, årskiftet 1991/92, besluttet Ministerrådet at de sentrale prinsippene i Kulturhandlingsplanen fortsatt skulle være gjeldende. Videre tok man stilling til en prioriteringsordning for fremtidens sentrale oppgaver i det nordiske kultursamarbeidet. Nordisk Råds kulturutvalg har sluttet seg til Ministerrådets vedtak om å prioritere

- Nordisk kulturidentitet
- Nordisk utdanningsfellesskap
- Nordisk intensivisert samarbeide om grunnleggende forskning
- Nordisk kultursamarbeide i internasjonal sammenheng

Det vises her til rapporten om Kulturhandlingsplanens iverksettelse og til prioriteringslisten for det fremtidige kultursamarbeidet som er samlet i et felles dokument "Rapportering om kulturhandlingsplanens implementering — NYA PRIORITERINGAR I DET NORDISKA KULTURSAMARBETET" som kom i 1992.

Det vises også til de såkalte FIN-gruppenes vurdering av de nordiske institusjonene innenfor kultur, utdanning og forskning. Disse gruppenes rapporter ligger til grunn for et eget ministerrådsforslag om endret finansiering og organisasjon av kultursektorens institusjoner, samarbeidsorgan og andre permanente aktiviteter (B 136/k).

En hovedkonklusjon i FIN-gruppenes utredninger er at de nordiske institusjonene på kultur-, utdannings- og forskningsområdene generelt sett er viktige og vitale elementer i det nordiske samarbeidet. Vurderingsarbeidet fører først og fremst til visse organisatoriske endringer, visse regelendringer og visse endringer når det gjelder forholdet mellom tilskudd fra det nordiske budsjett og eksterne inntekter.

Ministerrådet konstaterer at institusjonene og samarbeidsorganene fortsatt vil ha en viktig plass i det nordiske samarbeidet. Dette er også godt i samsvar med de anbefalinger Nordisk Råd allerede har gitt.

Nordisk kultursamarbeid er preget av kontinuitet hva gjelder målsetning og hovedinnsatsområder de siste 20 årene. Det er virkemidlene mer enn innholdet og målsetningen som har endret seg som følge av omleggingen av kulturpolitikken i henholdsvis 1971, 1988 og 1993. En viss forskyvning av vektleggingen på de ulike hovedkomponentene i den kan også registreres.

Ved inngåelsen av den nordiske kulturavtalen i 1971 ønsket man å få til en betydelig forsterkning av de organisatoriske forutsetningene for samarbeidet på kulturområdet. Man tok bl. a. sikte på å skape miljøer som kunne tenke fellesnordisk. En naturlig følge av dette ble at man satset på å opprette nordiske kulturinstitusjoner. Bredde og mangfold var viktige stikkord.

Da Kulturhandlingsplanen ble lansert i 1988 var siktemålet å intensivere innsatsen på alle kulturpolitikkens områder.

Ved alle nyvurderinger av kultursamarbeidet i Norden, har man viet organisatoriske og administrative spørsmål stor oppmerksomhet. Mens Kulturavtalen hadde som særlig målsetning å etablere et organisatorisk system for kulturpolitikken, var det i 1988 og er nå i 1993 et viktig mål å få til struktur- og beslutningsprosedyrer som fører til mindre administrasjon og mer aktivitet. I 1988 skulle dette skje ved hjelp av desentralisering og etablering av nordiske nettverk som skulle lette samarbeidet mellom de direkte engasjerte partene.

Finansieringsdiskusjonen har også endret karakter. Mens budsjettene fram til 1989 hvert år viste en realvekst som muliggjorde økt aktivitet, ble det et markert skille i 1990 da det ble klart at de nordiske budsjettene ville få nullvekst og at prioritering av nye oppgaver måtte foregå innenfor eksisterende budsjettrammer. Oppgaven ble å avvikle noe for å kunne styrke noe annet. Konsentrasjon og effektivisering har blitt nye nøkkelord også i den nordiske kulturdebatten.

3 Nye nordiske utfordringer

Kultursamarbeidet i Norden var en realitet lenge før man etablerte et formalisert politisk samarbeid i Norden i 1952.

Vi finner neppe noen annen gruppe av europeiske stater som i samme grad som de nordiske utgjør et kulturelt fellesskap. Fellestrekkene er flere: etniske, politiske, historiske, religiøse, kunstneriske og temperamentsmessige. Samtidig er det lett å se ulikhetene. Det er denne kombinasjon av likhet og mangfold som skaper grunnlaget for et levende kulturelt samarbeid i Norden. I Statsministerrapporten, avgitt 14. august 1992, er det typiske ved de nordiske samfunnene sammenfattet slik (Det nordiska samarbetets framtid, s. 21):

"De nordiska samhällena är bärare av grundläggande värderingar såsom demokrati, människors jämlikhet, solidariska samhällsordningar och höga ambitioner för att värna miljö."

Når de nordiske land i dag er sterkt preget av internasjonalisering og integrasjon i et Europa i stor forandring, er behovet for kulturelt samarbeid større enn noensinne. Et levende verdifellesskap og følelse av kulturell samhørighet er en viktig forutsetning for all nordisk samhandling.

De nordiske samfunnene er i et økende tempo blitt flerkulturelle. Som allerede nevnt ses de nordiske landene på som etnisk meget homogene. Dette har i høy grad endret seg de siste par tiår ved at det er kommet relativt store innvandrergrupper både fra land i og utenfor Europa. Et flerkulturelt innslag i de nordiske samfunnene representerer en utfordring i den nye nordiske, kulturpolitiske situasjonen.

Forholdet til et nordisk fellesskap er svært forskjellig for de ulike generasjoner. Ministerrådet mener at barn og ungdom er den viktigste målgruppen i den kulturpolitiske nyorienteringen.

Nordisk samarbeide og nordisk integrasjon er verken en motsetning eller et alternativ til den europeiske integrasjonen. På samme måte må Europa aldri bli et alternativ til Norden.

I Norden har vi tradisjonelt skilt mellom internasjonalt og nordisk samarbeid. Det er et uttrykk for at mennesker i Norden opplever det nordiske som en forlengelse av det nasjonale. Denne følelsen av slektskap og nærhet er ikke minst forutsetningen for det omfattende uformelle samarbeide som skjer innen Norden. Det er den nordiske identitet som de nordiske statsministre ønsker å styrke, fordi det vil danne grunnlaget for en nordisk dimensjon i det europeiske samarbeidet.

4 Hovedprinsipper for en kulturpolitisk nyorientering

Ministerrådet vil legge til grunn følgende prinsipper for det nordiske kulturelle samarbeidet i årene som kommer.

- *Konsentrasjon.* I større grad en hittil bør det nordiske kulturelle samarbeidet konsentrere seg om noen satsingsområder. Det betyr at Ministerrådet vil arbeide for økt konsentrasjon i det nordiske kultursamarbeidet ved å satse på prosjekter som går inn i en større sammenheng heller enn å satse på engangsprosjekter uten en klar videreføringsverdi. I den praktiske gjennomføringen av kulturpolitikken bør man benytte eksisterende nordiske og nasjonale institusjoner framfor å etablere nye institusjoner. Det bør satses på prosjekter/tiltak som når en bred allmennhet, og som engasjerer og aktiviserer større befolkningsgrupper.
- *Nasjonal forankring.* Selv om det nordiske kultursamarbeidet blir tildelt en forholdsvis stor økning i det totale budsjettet de nærmeste årene, vil den nordiske budsjettposten til dette formålet likevel totalt bare være på ca. 300 MDKK. Sammenlignet med de nasjonale bevilgningene til allmennkultur, utdanning og forskning er dette et meget lite beløp.

  Samarbeidstiltak som totalt sett skal gi best mulig resultater på nordisk plan, bør ha en forankring i og forbindelse med nasjonale tiltak. Ministerrådet vil arbeide for at nasjonale støtteordninger og fond åpnes for nordiske prosjekt og også arbeide for å stimulere til økt bilateralt samarbeid. Ministerrådet vil også sikre at det skjer en bedre koordinering mellom nasjonale og nordiske tilskudd slik at man på nordisk hold unngår å støtte prosjekter som ikke er prioritert nasjonalt.
- *Sterkere politisk styring.* Som et ledd i arbeidet med å gi ministrene et større politisk ansvar i det nordiske samarbeidet, har statsministrene slått fast at man vil styrke og aktivisere formannskapets rolle. Dette må stå sentralt også i det nordiske kultursamarbeidet.
- *Effektivisering.* Ministerrådet vil fortsatt arbeide for en effektivisering av bruken av de nordiske kulturmidlene. Institusjoner, prosjekter, støtteordninger m. m. vil fortløpende bli vurdert med tanke på å finne fram til de tiltak som gir mest effekt nordisk. Videre vil man se til at tiltakene er effektivt organisert. Bilaterale prosjekter så vel som europeiske skal også kunne få støtte om de forventes å ha ønskede nordiske effekter.
- *Den nordiske dimensjonen i europeisk og annet internasjonalt samarbeid.* Alle de nordiske land deltar om enn i ulikt omfang og på ulik måte i den europeiske integrasjonsprosess som pågår nå. Det er viktig å slå fast at nordisk samarbeid og nordisk integrasjon verken står i motsetning til eller er et alternativ til denne prosess. En europeisk integrasjon og et stadig åpnere Europa vil stille større krav til og skape nye utfordringer i det nordiske samarbeidet.

Målsetningen blir å skape en nordisk identitet og en nordisk dimensjon i det europeiske samarbeidet. En viktig oppgave blir å fjerne hindringer i Norden og å skape de samarbeidsstrukturer innenfor kulturområdet og utdannings- og forskningsområdet, som kan bidra til at Norden — i en europeisk sammenheng — kan betraktes som en enhet.

Oppgaven vil også bestå i å skape en nordisk plussverdi på ulike områder. På mange områder vil nordiske samarbeidsprosjekt og nordiske utvekslingsprogrammer bli sammenlignet med tilsvarende europeiske prosjekt, f. eks. vil på utdanningsområdet den enkelte student komme til å vurdere NORD-PLUS i forhold til Erasmus.

Det er viktig å analysere hvilke forandringer i de nordiske lands utdannings- og forskningspolitikk som kreves for at Norden skal kunne bli en aktiv partner i en større europeisk sammenheng.

— *Tiltak for barn og unge.* Satsingen på barn og unge er sektorovergripende. Denne målgruppen er viktig både nasjonalt i Norden og i det nordiske kultursamarbeidet. Det å gi barn og unge en styrket nordisk fellesskapsfølelse og en nordisk kulturell identitet er en stor utfordring. Ministerrådet vil øke innsatsen på dette området og legge vekt på at det utformes tilbud og bygges ut et samarbeidsmønster på bredest mulig basis. Denne innsatsen vil i stor utstrekning bli koordinert og planlagt i et samarbeid mellom kulturministrene og undervisningsministrene.

5 Innholdet i det fremtidige kultursamarbeidet

5.1 Kulturministrenes ansvarsområde

Kulturministrene ønsker gjennom et styrket samarbeid på det allmennkulturelle området å

— synliggjøre og styrke det kulturelle og språklige fellesskap mellom folkene i Norden
— gjøre den unge generasjon bevisst den nordiske, kulturelle egenart
— sikre og fremme kvaliteten og mangfoldet på det kunstneriske området og innenfor det brede, folkelige kulturarbeidet i Norden
— høyne Nordens kulturelle profil overfor omverdenen og gjennom kultursatsinger forsterke og berike det kulturelle samvirke i Norden, overfor resten av Europa og det internasjonale samfunn ellers.

Med den styrking som ligger i statsministrenes opplegg, ønsker kulturministrene å øke den økonomiske innsatsen spesielt på følgende områder:

— styrke Nordisk Kulturfond
— styrke produksjon og distribusjon av nordiske TV-programmer og filmer
— gi det nordiske språksamarbeidet økt oppmerksomhet
— øke innsatsen til beste for barn og unge
— øke samarbeidet på kunstområdene
— legge forholdene til rette for å øke det folkelige kultursamarbeidet
— styrke den nordiske profileringen i Europa og innenfor Norden
— gi formannskapet ansvar for et årlig kulturprogram.

5.1.1 *Nordisk Kulturfond*

Forslaget om å opprette et nytt nordisk kulturfond slik det kom til uttrykk i statsministrenes Bornholm-erklæring, er etter statsministrenes redegjørelse i forbindelse med Nordisk Råds sesjon i Århus ikke lenger aktuelt.

Ministerrådet vil at Nordisk Kulturfond som kom i arbeid 1. juli 1967, skal fortsette sin virksomhet, men tilpasset den nye situasjonen. Fondet har i alle år spilt en viktig rolle i det nordiske kultursamarbeidet, bl. a. ved at det av fondets midler har vært gitt støtte til ulike forsøksprosjekter, støtte til nye og uprøvde initiativ og til nettverkssamarbeid. Fondet har også vært et viktig kontaktorgan mellom det offisielle nordiske kultursamarbeidet og den omfattende virksomheten på det folkelige og frivillige plan.

Ministerrådet ser det som naturlig at Nordisk Kulturfonds midler økes vesentlig i forbindelse med nysatsingen på kultursamarbeidet. Fondet bør få anledning til å arbeide mer langsiktig og til å profilere seg sterkere. Av fondets midler går ca. 75 pst. til allmennkulturelle formål, mens ca. 25 pst. brukes til tiltak på undervisnings- og forskningsområdet.

De hovedprinsippene for det nordiske kultursamarbeidet som det er redegjort for i kap. 4 (konsentrasjon, nasjonal forankring, effektivitet m.v.), bør også legges til grunn for Kulturfondets virksomhet. Fondets midler bør i økende grad nyttes som støtte til tiltak innenfor hovedsatsingsområdene og andre høyt prioriterte områder. På denne måten vil fondet i fremtiden bli mer integrert i det samlede nordiske kultursamarbeidet. Med økte midler til disposisjon bør en betydelig del av fondsmidlene kunne brukes innenfor de satsingsområdene som Ministerrådet prioriterer. Kulturministrene vil ta initiativ til å drøfte rammebetingelsene for fondets virksomhet med Nordisk Råds kulturutvalg, undervisningsministrene og fondets styre.

Nordisk Ministerråds representanter i Kulturfondets styre bør heretter oppnevnes av kulturministrene etter kontakt på nasjonalt plan med undervisningsministrene. De selvstyrende områdenes representasjon i fondsstyret bør inntil videre være som i dag. En vurdering av områdenes representasjon bør først tas opp når en full periode av den rotasjonsordning som ble innført fra 1991 er avsluttet.

5.1.2 *Medie- og filmsamarbeidet*

Målsettingen for samarbeidet på medieområdet er å styrke medienes kvalitative og kvantitative posisjon i det samlede kulturbildet i Norden.

Ministerrådet ser positivt på Nordisk film- og TV-fond. Fondets prøveperiode utløper 31.12.1994. For tiden foretas en foreløpig evaluering av fondets virksomhet. Formålet med denne evalueringen er å sikre en god profil og effektiv utnyttelse av de midler som står til rådighet. Ministrene vil ved forsøksperiodens utløp ta stilling til fondet som permanent virksomhet. Erfaringene så langt viser at fondet har bidratt til en betydelig utvidelse og kvalifisering av samproduksjonene mellom nordiske filmprodusenter. Den høye kvaliteten kan bl. a. avleses i et betydelig antall internasjonale priser til flere av disse filmene. Dette tilsier at Nordisk film- og TV-fond bør være en av hovedpilarene i den fremtidige nordiske kultursatsingen, og at fondet bør tilføres økte midler. Produksjon av filmer for barn og unge skal ha høy prioritet.

Mens produksjonen av fellesnordiske filmer har vært vellykket, er det frem-

deles store problemer med distribusjonen og presentasjonen i de nordiske landene. Ministerrådet tar sikte på å få til bedre distribusjon av film og TV-programmer. Det vil skje i nært samarbeid med filmbransjen og TV-selskapene. Spesielt bør innsatsen med hensyn til distribusjon av film og TV-produksjoner rettet mot barn og unge styrkes.

Ministerrådet vil øke innsatsen for etterutdanning og kursvirksomhet for ulike profesjonsgrupper innenfor film- og TV-produksjon i de nordiske land. Dette kan bidra til å heve den profesjonelle standard og den kunstneriske kvalitet i nordiske filmer og TV-produksjoner.

Ministerrådet vil fortsatt arbeide for at det etableres en prøveordning mellom de nordiske TV-selskapene om at teksting av program på dansk, svensk og norsk skal skje når de vises i et annet nordisk land.

Ministerrådet ønsker å legge forholdene til rette for at det i en nordisk mediesammenheng i tillegg til film, TV og radio også skal være plass for pressen. I nordiske aviser m.v. er det i dag trolig mindre stoff om politiske og kulturelle nyheter fra andre nordiske land enn for et par tiår siden. Ministrene ønsker i denne sammenheng bl. a. å engasjere Nordisk Journalistsenter i Århus til å utvikle et kurstilbud som kan øke antallet "nordister" i nordisk presse.

Styringsgruppen for kultur- og massemedia bør fortsatt ha ansvaret for å ta initiativ på det mediepolitiske området, følge opp tiltak på det nordiske plan og fungere som kulturministrenes rådgivende organ på dette og på opphavsrettens område.

5.1.3 *Barn og unge*

Ministerrådet vil i årene som kommer, øke innsatsen på barne- og ungdomsområdet for å gi den oppvoksende generasjon et dagsaktuelt, nyansert og konkret innhold når det gjelder det nordiske kulturfellesskapet. Denne innsatsen vil i stor utstrekning bli koordinert og planlagt i et samarbeid mellom kultur- og undervisningsministrene.

Prosjekter som har til formål å bringe skoleelever i et land i direkte kontakt med kunstnere fra et annet nordisk land vil bli videreført og styrket. Slike prosjekter forutsetter et godt samarbeid med lokale myndigheter, riksinstitusjoner i det enkelte land, det nordiske skolesamarbeidet og de nordiske kunstkomiteer og styringsgrupper på kulturområdet.

Ministerrådet vil etablere et omfattende nettverkssamarbeid om en bred nordisk kulturformidlende innsats overfor barn og unge. Med nordiske midler kan det tas initiativ, men et slikt nettverkssamarbeid må følges opp og bygges videre ut med nasjonale midler.

5.1.4 *Samarbeidet på kunstområdene*

Ministerrådet har en særlig forpliktelse til å sørge for at samtidens nordiske kunst og kultur gjøres kjent i landene. Dette forutsetter et nært samarbeid med kulturinstitusjoner og med kunstnernes organisasjoner.

Ministerrådet vil beholde den organisasjonsform som ble etablert på kulturområdet som ledd i oppfølgingen av kulturhandlingsplanen. Kunstkomiteene med representasjon av kunstnere bør beholdes. Komiteenes statutter og ansvarsområder bør imidlertid vurderes på grunnlag av de erfaringar man nå har. Komiteenes rolle som rådgivere overfor Ministerrådet og som instrument for dialogen mellom de politiske beslutningstakerne og kunstnerne bør forsterkes.

De nordiske institusjonene på kulturområdet skal også få en viktigere rolle som rådgivende og iverksettende organ for kulturpolitiske beslutninger i nært samarbeid med nasjonale institusjoner.

På billedkunstområdet er det etablert en stipendordning i forbindelse med den nordiske gjeste-ateliervirksomheten. Denne ordningen fungerer godt og bygges stadig ut. Ministrene vil ta initiativ til å få undersøkt mulighetene for å skape en stipendordning som kan øke mobiliteten av nordiske kunstnere på alle kunstområder.

Det er viktig for det nordiske kultursamarbeidet å få til et nettverkssamarbeid og en godt fungerende nettverksstruktur mellom nasjonale institusjoner på ulike kunstområder og mellom andre kulturinstitusjoner f. eks. museene i de nordiske land. Det bør tas sikte på å etablere samarbeidskomiteer på museumsområdet og for instanser som arbeider for beskyttelse av kulturmiljøer. Et nettverkssamarbeid bør særlig brukes til å utvikle felles prosjekter, for å utnytte nasjonale ressurser på tvers av landegrensene og for å bedre informasjonen landene imellom med sikte på å få til en bred og mangesidig kulturutveksling. Et godt fungerende nordisk nettverkssamarbeid gir et godt utgangspunkt for å delta i internasjonalt nettverks- og utvekslingssamarbeid. De nordiske kunstkomiteene og institusjonene bør ha en naturlig plass i dette arbeidet.

5.1.5 *Det folkelige kultursamarbeidet*

Det folkelige engasjementet i forskjellige kulturaktiviteter, -utvekslinger, faglige aktiviteter, konferanser, seminarer, utstillinger, festivaler m. m. er et spesielt trekk ved kulturarbeidet og et uttrykk for at det finnes et sterkt fundament av kulturell fellesskapsfølelese og identitet i de nordiske land.

Det offisielle kultursamarbeidet som finner sted innenfor rammen av Nordisk Ministerråd, må i forhold til det folklige kultursamarbeidet skje i respekt for de grunnleggende strukturene i deres mangfold. Det er en viktig oppgave for det offisielle nordiske kultursamarbeidet å oppmuntre de kulturelle grasrotbevegelsene og stimulere dem til fortsatt vekst.

Også denne delen av det nordiske kultursamarbeidet bør ses i en europeisk sammenheng. En sterk, folkelig og regionalt forankret kultur kan være et viktig bidrag for en positiv utvikling i andre regioner i Europa.

Ministerrådet tar som nevnt sikte på å øke bevilgningene til Nordisk Kulturfond betydelig slik at fondet i større grad enn i dag kan engasjere seg i større og mer synlig prosjekter. En økt bevilgning vil gi Kulturfondet bedre muligheter til å realisere tanken om en mer målrettet innsats også innenfor det folkelige kultursamarbeidet.

5.1.6 *Kulturformidling i utlandet*

Det nordiske kultursamarbeidets internasjonale dimensjon har blitt stadig sterkere. I dag fremstår de fellesnordiske kulturprosjektene i utlandet som noe av det mest vitale i hele det nordiske samarbeidet.

I en tid preget av raske politiske og økonomiske endringer, særlig i Europa, er dette kultursamarbeidet godt egnet til å fremheve de spesielle og felles trekk i de nordiske lands samfunnsliv, tradisjoner og kultur.

Interessen utenfor Norden for nordisk kultur fra tidligere epoker er stor. Ikke minst har dette vist seg i den enorme interessen for Viking-utstillingen i Paris og Berlin.

Ministerrådet vil gi denne oppgaven høy prioritet i tiden som kommer. De nordiske kulturaktivitetene utenfor Norden skal styrkes og videreutvikles som et sentralt ledd i den nye satsingen på kulturområdet. Utviklingen innbyr i dag til en kultursatsing i Sentral- og Øst-Europa. Det er på den annen side også viktig å fortsette det presentasjonsarbeidet som man nå har gode erfaringer med fra Vest-Europa, Amerika og Japan.

I dagens Europa er spørsmålet om nasjonal eller regional identitet i brennpunktet. Det er derfor viktig at Ministerrådet for sin virksomhet i utlandet velger prosjekter som har en klar profil og som har internasjonal gjennomslagskraft.

Dels vil man som tidligere satse på samlete kulturmanifestasjoner, som kan bringe Norden og nordisk kultur i fokus internasjonalt, dels vil man i høyere grad satse på en bredere kulturformidling av samtidens kulturelle forhold i Norden. I et europeisk perspektiv kan fellesnordiske enkeltprosjekter være et effektivt instrument. Spesiell vekt vil bli lagt på formidling av nordisk kunst og kultur fra vår egen tid.

Det er naturlig å la nordiske kulturskapere og kulturinstitusjoner ta initiativet til slike manifestasjoner. Det må legges til rette for en langsiktig planlegging, ikke minst fordi de utenlandske institusjoner man skal samarbeide med, ofte har programplaner som strekker seg flere år fremover.

De fellesnordiske kulturprosjektene utenfor Norden har også bidratt til å utvikle en nordisk samfølelse, bl. a. er kontakten mellom nordiske kulturinstitusjoner og mellom fagmiljøer blitt styrket som en følge av samarbeidet i prosjektene.

Erfaringene fra den innsats som hittil er gjort innenfor det felles nordiske kultursamarbeidet med utlandet, er at de midler som investeres, utløser store beløp fra næringslivet, men fremfor alt fra mottakerlandet. Ministerrådets økonomiske innsats blir derfor svært verdifullt "såkorn".

5.1.7 *Nordisk kultursatsing i de nordiske land — formannskapets ansvar*

Ministerrådet vil overveie om det kan være hensiktsmessig å pålegge formannskapet det enkelte år en særlig oppgave. Formannskapet vil eventuelt få ansvar for å gjennomføre et nordisk kulturprogram i formannskapslandet. Programmet bør inneholde minst en større manifestasjon. Denne hovedmanifestasjonen kan f. eks. arrangeres i tilknytning til den sesjonen av Nordisk Råd som avslutter formannskapsperioden. Kunst og kulturmiljøer i det aktuelle land forutsettes å bli trukket inn i en nordisk prosess, og de nasjonale institusjonene bør oppfordres og oppmuntres til tiltak sammen med nordiske søsterinstitusjoner i løpet av det aktuelle året.

I det nordiske kulturbudsjettet må det dersom kulturministrene blir enige om å prøve ut ideen, øremerkes et beløp som stilles til disposisjon for formannskapet i Ministerrådet for kultur. Ministerrådet vil anmode det aktuelle formannskap om å støtte kulturprogrammet med nasjonale midler, og likeledes sørge for at administrasjonsutgiftene dekkes nasjonalt.

5.2 Undervisnings- og forskningsministrenes ansvarsområde

Målsettingen for det nordiske utdannings- og forskningssamarbeidet er å forbedre og utvikle utdanningen i Norden på alle nivåer. Det skal også bidra til en

effektiv utnyttelse av Nordens samlede ressurser når det gjelder utdanning og kompetanse.

Målet er å skape et nordisk utdannings- og forskningsfellesskap. Det skal være like lett å utveksle kontakter, ideer og mennesker innenfor Norden og å utøve utdannings- og forskningsvirksomhet i andre nordiske land som det er i eget land. Både i de nordiske landene og i land utenfor Norden skal Norden kunne ses på som en enhet på utdannings- og forskningsområdet.

Det finnes to viktige grunner for det nordiske utdannings- og forskningssamarbeid. Den ene er at en felles kulturarv og et felles syn i viktige samfunnsspørsmål gjør samarbeidet naturlig og hensiktsmessig. Den andre grunnen er at de nordiske land, som hver for seg er små nasjoner med små språk, sammen kan skape en enhet som er stor nok til å kunne være vellykket, ikke minst på forskningsområdet. Dette krever en ambisiøs innsats for utvekslingstiltak og for å fremme mobilitet for studenter og lærere på alle nivåer. Den krever også aktiv informasjonsvirksomhet og et bevisst arbeid for å utvikle språkforståelsen i Norden.

For løpende å kunne definere, revurdere, utvikle og prioritere de innsatsområder som skal bidra til en styrking av et nordisk utdannings- og forskningsfellesskap, tar utdannings- og forskningsministrene sikte på å gjennomføre en serie seminarer, som knyttes opp til diskusjoner i Ministerrådet. Utformingen av det nye samarbeidet om utdanning og forskning kan dermed komme til å involvere flere.

Følgende områder er spesielt viktige:

5.2.1 *Utveksling av studenter og lærere*

I arbeidet med å utvikle det nordiske utdanningsfellesskapet er den fysiske utveksling av studenter og lærere meget viktig. Å studere eller å arbeide i et annet nordisk land gir en grundigere utdanning og større utviklingsmuligheter for den enkelte. Kontakter på det personlige plan, økte språkkunnskaper og forståelse for et annet nordisk lands kultur og levemåte, er en verdi for livet.

NORDPLUS, NORDPLUS jr. og Nordisk folkehøyskolestipendordning er betydningsfulle og vellykkede program for student- og lærerutveksling. Det er imidlertid viktig at disse programmene ikke stagnerer i omfang eller stivner i sine former. Det dreier seg derfor først og fremst om å utvikle den ide som programmene bygger på, ideen om fysisk utveksling av enkeltpersoner, på nye områder og gi denne ideen et utdypet innhold.

Tiltak bør settes i verk bl. a. for å skape modeller for elev- og lærerutveksling også på grunnskolenivå. Disse aktivitetene skal kunne støtte og komplettere nasjonale målsettinger om nordiske innslag, nordisk kultur og nordiske språk i læreplaner.

Lærere og lærerstudenter er viktige målgrupper i det nordiske utvekslingssamarbeidet. Gjennom nordiske videreutdanningstiltak og deltakelse i ulike utvekslingsprogram blir nordisk identitet styrket, samtidig som den enkelte deltaker får økte kunnskaper om nordisk kultur, samfunnsforhold og språk.

5.2.2 *Et nordisk forsknings- og forskerutdanningsfellesskap*

På viktige forskningsområder er ikke noe nordisk land tilstrekkelig stort til å skape kreative og kvalifiserte forskningsmiljøer. Bare ved å stå sammen kan

Norden i forskningssammenheng sammenlignes med de store europeiske land, og bare sammen kan de tilby konkurransedyktige forskningsmiljøer.

Innenfor rammen av det nordiske samarbeidet skjer det i dag satsinger på bl. a. miljøforskning og arktisk-humanistisk forskning. Gjennom en fortsatt støtte til NorFa, Nordisk forskerutdanningsakademi, nordiske konsortier for deltakelse i internasjonale prosjekt o.l., kan det nordiske samarbeidet på forskningens område også kunne komme til å omfatte koordinering av internasjonale forskningsinnsatser.

Det fortsatte arbeid for å skape et nordisk forskningsfellesskap, der Norden betraktes som en enhet, må derfor gis høy prioritet. Det innebærer visse felles nordiske institusjoner, spesialiseringer over grensene, aktiv utvekslingsvirksomhet og tilrettelegging for en nordisk forskerkarriere. Det bør også være en ambisjon å knytte til seg ekspertise fra andre nordiske land i nasjonale forskningsråd og forskningsinstitusjoner.

Målsettingen om å skape et nordisk forskningsfellesskap krever en sjenerøs og prestisjefri innstilling i de nordiske land og i de nasjonale forskningsinstitusjoner, og vilje til aktiv felles satsing med nasjonale midler.

5.2.3 *Særskilt prioritet til Vest-Norden*

Det er av avgjørende betydning for det nordiske samarbeidets framtid at båndene mellom de nordiske land oppleves som naturlige og viktige også når avstanden landene imellom er stor. Aktiv innsats og oppmerksomhet er derfor særskilt påkrevet i forhold til Vest-Norden.

Den særskilte prioriteringen av Vest-Norden innebærer også at de øvrige nordiske land må vise stor åpenhet og sjenerøsitet når det gjelder å tilby studieplasser og karrieremuligheter til utdanningssøkende og forskere fra Vest-Norden.

5.2.4 *Nordisk språksamarbeid*

Språksamarbeidet i Norden er spesielt viktig. Språkforståelse er en grunnleggende forutsetning for alt nordisk samarbeid, for det nordiske kulturfellesskapet og nordisk samhørighetsfølelse. Den økende internasjonaliseringen og integrasjonen i Europa bidrar også til at det nordiske språkfellesskapet må tillegges økt vekt.

Gjennom NORDMÅL, handlingsprogrammet for språksamarbeidet i Norden, har dette samarbeidsområdet fått et konkret innhold. I programmet inngår grunn- og videreutdanning av lærere, samarbeid om undervisningsplaner, forsknings- og utviklingsarbeid, utvekslingsvirksomhet og læremiddelproduksjon. Nordisk språksekretariat, Nordisk språk- og informasjonssenter, nordiske kurs i språk og litteratur samt nettverksaktivitetene innenfor rammen av NORDPLUS er også effektive bidrag i arbeidet for å styrke det nordiske språkfellesskapet.

Språket spiller en nøkkelrolle i det nordiske samarbeidet dels som grunnlag for det kulturelle samarbeidet, dels som en forutsetning for alt annet samarbeid. Det er derfor nødvendig å arbeide for å sikre de nordiske språks stilling i de nordiske lands skole- og utdanningssystemer.

Det bør tas særskilt hensyn til de ikke-skandinaviske språks stilling, slik at alle i Norden lettere kan delta i det nordiske samarbeid.

5.2.5 *Voksenopplæring og folkeopplysning*

Den teknologiske og internasjonale utviklingen stiller de nordiske land overfor nye utfordringer. Endringene i arbeidslivet stiller økte krav til kompetanseutvikling blant de yrkesaktive og hos de mange voksne som er arbeidsløse eller trues av arbeidsløshet. Behovene for etter- og videreutdanning kan tilgodeses ved innsatser på ulike nivåer i utdanningssystemet. Opplæring av voksne på arbeidsplassen og behovet for mer fleksible læringsformer aktualiserer et forsterket samarbeid om utvikling av nye distribusjonsformer, dvs. fjernundervisning.

Den nordiske samfunnsmodellen har som sitt kanskje fremste kjennetegn en bred deltakelse i den demokratiske prosessen og former for samarbeid og medbestemmelse i arbeidslivet.

Det nordiske samarbeidet skal stimulere til videreutvikling av samvirket mellom de folkelige og frivillige organisasjoner, som utgjør en vesentlig del av det samlede nordiske samarbeidet. Utvekslingsvirksomhet og nettverksbygging på voksenopplærings- og folkeopplysningsområdet er derfor viktig for utviklingen av nordisk identitet og fellesskapsfølelse.

Det nordiske samarbeidet innenfor voksenopplæring og folkeopplysning er betydningsfullt. På dette området utgjør VOKS FREM-programmet, handlingsprogrammet for styrket voksenopplæring i framtida, et godt grunnlag for det videre samarbeidet.

6 De økonomiske forutsetningene for kultursamarbeidet i Norden

Det nordiske kulturbudsjettet er i 1993 på 242,3 MDKK. Nysatsingen på kultur og utdannelse skal etter statsministrenes forutsetninger medføre en økning på 60 MDKK fra og med 1994. I 1996 skal midlene til allmennkultur, utdannelse og forskning utgjøre 50 pst. av Nordisk Ministerråds budsjett, dvs. ca. 325 MDKK i 1993-prisnivå.

Statsministrene fordelte beløpene til de to nye satsingsområdene med 2/3 til allmennkultur, dvs. 40 MDKK, og 1/3 eller 20 MDKK til utdannelsesformål. Som det er redegjort for nedenfor under administrative konsekvenser, har statsministrene tatt sikte på to ministerråd, et for allmennkultur og et for utdannelse og forskning. Ministerrådet vil at Nordisk Kulturfond administrativt plasseres under kulturministerrådet, men at fondets virksomhetsområde blir uendret. Ministerrådet ønsker etter tre år å se om en slik organisering har vært formålstjenlig.

Det nåværende kulturbudsjett og den økonomiske nysatsing som er tilrådd av statsministrene, er tenkt fordelt slik mellom de to ministerrådene (Tallene er angitt i 1993-prisnivå og er justert med hensyn til fordeling av institusjoner mellom områdene):

Kultur:

– 2/3 av nysatsingen	40 000 TDKK
– Kulturfondet	14 160 "
– 50 % av disposisjonsmidler	2 691 "
– kultur	76 485 "
I alt	133 336 TDKK

Utdannelse og forskning:

— 1/3 av nysatsingen	20 000 TDKK
— 50 % av disp.midler	2 691 "
— utdannelse	55 916 "
— forskning	90 339 "
I alt	168 946 TDKK

7 Organisatoriske og andre praktiske konsekvenser av økt satsing på kultur- og undervisningsområdet

I Oppfølgingsgruppens rapport av 11. november 1992 til de nordiske lands statsministre skisseres fremtidige prioriteringer av samarbeidsområdene i Norden. Som to av i alt sju satsingsområder er kultur og undervisning/forskning ført opp. Gruppen foreslår at hvert av de prioriterte samarbeidsområdene skal styres av et eget ministerråd, og at det knyttes en embetsmannskomité til ministerrådet. Statsministrene hadde ikke noe å bemerke til Oppfølgingsgruppens forslag og forutsatte at de konklusjoner som ble trukket i rapporten, ble lagt til grunn for gjennomføringen av reformforslagene.

Kulturministrene og utdannings- og forskningsministrene har drøftet det opplegg statsministrene har presentert, og er enige om at det bør opprettes egne ministerråd med egne embetsmannskomiteer for hvert av de to områdene. Ministrene ser klare fordeler i en slik oppdeling:

— ministrene vil i egne minsterråd for kultur og for undervisning/forskning kunne følge opp statsministrenes anmodning om klarere politisk styring av de ulike satsingsområdene.
— ministrene gis anledning til å konsentrere seg om eget saksområde, og får bedre anledning til å følge opp samarbeidet på et område. I et ministerråd med færre deltakere vil det være mulig å ha mer målrettede drøftinger av aktuelle emner.
— mindre ministerråd vil kunne være mer effektive.

De to ministerråd vil som det tidligere er redegjort for i dette dokumentet, komme til å arbeide nært sammen i saker der de har et felles ansvar, spesielt i saker som gjelder barn og unge og i språksaker. Samarbeidet kan ordnes gjennom felles ministerråds- og embetsmannskomitémøter. Sekretariatet vil også være viktig for å få til gode samarbeidsrutiner og god gjensidig informasjon mellom råd og komiteer.

To ministerråd med tilhørende embetsmannskomiteer kan representere praktiske problemer især for de selvstyrende områder. Det vil bli lagt vekt på å koordinere møter i råd og komiteer for på den måte mest mulig å eliminere problemene.

Kulturministrene og utdannings- og forskningsministrene er enige om at den nordiske kulturavtalen fra 1971 bør beholdes. Avtalen må trolig bearbeides for at de juridiske hensyn med en oppdeling i to ministerråd skal være ivaretatt. Statsministrenes oppfølgingsgruppe foreslo i sin rapport at det formelle samarbeidets virkeområde skulle vurderes i forbindelse med budsjettarbeidet for 1995, dvs. at evalueringen må foretas i 1994. Siden det her er tale om en forsøksordning, kan det være grunn til å vente med å ta stilling til en juridisk

tilpasning av avtalen til etter prøveperiodens utløp. Med de omfattende omleggingen som nå foreslås, finner Ministerrådet det naturlig at forsøksperioden blir noe lenger enn antydet av Oppfølgingsgruppen, og vil for sin del forutsette at evalueringen først finner sted i 1996.

Ministerrådet ser det som betydningsfullt — slik det allerede er slått fast i kulturavtalen (artikel 14) — at det bør være en bred erfarings- og meningsutveksling i ministerrådene og i andre berørte nordiske organ før man trekker opp nye retningslinjer på sentrale områder. Dette kan bidra til å forsterke Norden som en enhet — også i europeisk sammenheng — på forsknings-, utdannings- og kulturområdet.

Spesielt i forhold til Nordisk Kulturfond vil det være behov for et nært samarbeid mellom kulturministrene på den ene siden og utdannings- og forskningsministrene på den annen. Som omtalt ovenfor under 5.1.1 tenkes Kulturfondet i ministerrådssammenheng å være knyttet til Ministerrådet for kultur, men det forutsettes god kontakt mellom ministrene både nasjonalt, og på nordisk plan mellom de to ministerråd. Det tas sikte på å evaluere denne organiseringen etter tre år.

De to ministerrådene forutsettes etter det opplegg som ligger i Oppfølgingsgruppens rapport, å ha et nært samarbeid med Nordisk Råds kulturutvalg. De to ministerrådene bør ha fellesmøter med Kulturutvalget, dersom Kulturutvalget ønsker det. De praktiske tilpasninger ellers i forhold til Kulturutvalget av å ha to ministerråd bør ikke by på problemer.

8 Avslutning

I dette dokument har Ministerrådet (kultur- og undervisningsministerne) skissert rammene for det fremtidige samarbeidet for områdene kultur, utdannelse og forskning. Disse rammene er trukket opp med utgangspunkt i den beslutning som statsministrene fattet i forbindelse med Nordisk Råds 41. sesjon i Århus, november 1992. Statsministrene ønsket at kultursamarbeidet (kultur, undervisning og forskning) i 1996 skal legge beslag på 50 pst. av de samlede midler til nordisk samarbeid. I 1993-prisnivå betyr det ca. 325 MDKK.

De områder som vil bli styrket økonomisk i tiden fremover, er omtalt i kapitlene foran. Detaljerte planer for anvendelse av nye midler i 1994, i alt 60 MDKK, hvorav 40 MDKK til allmennkultur og 20 MDKK til utdanning, vil bli lagt frem i det nordiske budsjettforslaget for 1994, og vil skje bl. a. etter debatten ved Nordisk Råds 42. sesjon og etter samråd med Nordisk Råds kulturutvalg.

Ministerrådet vil understreke at med de nye midler som nå tilføres kultur- og utdanningsområdet, er betingelsene for det nordiske kultursamarbeidet blitt bedre. Dette vil merkes ved at Norden nå bedre kan presentere seg som en region i Europa. Satsingen vil innenfor Norden medvirke til å styrke den kulturelle identitet og selvbevissthet som er en viktig plattform for alt nordisk samarbeid.

C 1
1993

Nordiskt samarbete 1992

Nordiska ministerrådets verksamhetsberättelse

Till Nordiska rådet

Nordiska ministerrådet avger härmed, i överensstämmelse med artikel 64 i samarbetsavtalet av den 23 mars 1962 (Helsingforsavtalet), sin berättelse om det nordiska samarbetet till Nordiska rådets 42:a session.

Köpenhamn den 9 december 1992

På Nordiska ministerrådets vägnar

Gunnar Berge

Pär Stenbäck

I	**Innledning og overordnede spørsmål**	644
1	**Innledning – året 1992 i hovedtrekk**	644
2	**Overordnede spørsmål**	645
2.1	*Allmänt*	645
2.2	*Verksamheten 1992*	646
2.2.1	Implementering av arbetsprogrammet för det nordiska samarbetet efter 1992	646
2.2.2	Samarbete med Baltikum och Östeuropa	647
2.2.3	Informationen till Europa	648
2.2.4	Ett starkare Norden	649
2.2.5	Bioteknologi	649
2.2.6	Flyktning- og migrasjonsspørsmål	650
2.2.7	Nordisk utbytestjänstgöring	651
2.2.8	Datapolitikk	651
2.2.9	Budget och ekonomi	652
2.2.10	Informasjonsvirksomheten	653
2.2.11	Publikationsvirksomheden	653
3	**Nordiska rådets yttranden och rekommendationer**	654
3.1	*Nordiska rådets yttranden*	654
3.2	*Nordiska rådets rekommendationer*	655
II	**Lovgivningssamarbeidet**	670
1	**Innledning**	670
2	**Familierett**	670
2.1	*Ekteskapsrett m.v.*	670
2.2	*Registrert partnerskap*	670
2.3	*Barnerett*	671
2.4	*Vergeordning og formynderskap*	671
3	**Avtalerett, kjøpsrett og forbrukerlovgivning m.v.**	671
3.1	*Avtalerett*	671
3.2	*Alminnelig kjøpsrett*	671
3.3	*Forbrukerlovgivning*	671
3.3.1	Forbrukerkjøp	671
3.3.2	Forbrukertjenester	672
3.3.3	Kredittavtaler	672
3.3.4	Forbrukervernet ved kjøp av fast eiendom	672
3.3.5	Selskapsreiser	672
3.4	*Handelsrepresentanter*	672

4	**Erstatningsrett og forsikringsrett**	672
4.1	*Erstatning for miljøskader*	672
4.2	*Forsikringsrett*	673
5	**Transportrett**	673
6	**Immaterialrett**	674
6.1	*Ophavsrett*	674
6.2	*Varemerker*	674
7	**Selskapsrett**	674
8	**EDB-rett**	674
9	**Strafferett**	675
9.1	*Strafferettslig jurisdiksjon*	675
9.2	*Samfunnstjeneste*	675
9.3	*Narkotikakriminalitet og hvitvasking av penger*	675
9.4	*Økonomisk kriminalitet*	675
10	**Prosessrett**	675
10.1	*Kriminalitetsofre*	675
10.2	*Domstolsreformene*	676
10.3	*Tvangsfullbyrdelse*	676
10.4	*Internasjonal prosessrett*	677
11	**Offentlig rett**	677
12	**Nordisk Råds uttalelser og rekommandasjoner**	677
12.1	*Nordisk Råds uttalelser*	677
12.2	*Nordisk Råds rekommandasjoner*	678
III	**Forbrugerpolitik**	682
1	**Den forbrugerpolitiske udvikling i de nordiske lande**	682
2	**Virksomheden 1992**	682
3	**Projektvirksomheden**	683
3.1	*Forbrugernes økonomiske og retlige interesser*	683
3.2	*Forbrugernes sikkerhed*	684
3.3	*Forbrugeruddannelse og -information*	684
3.4	*Forbrugerindflydelse*	685
IV	**Levnedsmidler**	686

1	**Udviklingen i de nordiske lande**	686
2	**Virksomheden 1992**	686
3	**Projektvirksomheden**	688
3.1	*Kost og ernæring*	688
3.2	*Toksikologi og risikovurdering*	688
3.3	*Levnedsmiddelhygiejne og -kontrol*	688
3.4	*Drikkevand*	689
V	**Jämställdhetssamarbetet**	690
1	**Utveckling i de nordiska länderna**	690
2	**Verksamheten 1992**	690
3	**Sektorns projektverksamhet**	690
3.1	*Kvinnoorganisationernas medverkan i det nordiska jämställdhetssamarbetet*	690
3.2	*Kvinnor och män i Norden — jämställdhetsstatistik*	691
3.3	*Stöd till nordisk kvinnoforskning*	691
3.4	*Nordiskt Forum 1994*	691
3.5	*Lika lön för kvinnor och män i Norden*	691
3.6	*Utbildning och karriärmöjligheter för kvinnor i databranchen*	691
3.7	*Kvinnors kompetensutveckling, avancemang och ledaregenskaper*	692
3.8	*Anpassningsmöjligheter mellan familjeliv och arbetsliv i några utvalda kvinno- och mansyrken*	692
3.9	*Rekrytering av män till den offentliga barnomsorgen*	692
3.10	*Mäns utnyttjande av föräldraledighet m.m.*	692
3.11	*Småskolans roll i ett jämställt samhälle*	692
3.12	*Baltiskt-nordiskt seminarium om kvinnor — Ekonomi — Politik*	692
3.13	*Baltiskt studiebesök i Helsingfors och Stockholm*	692
3.14	*Ekonomisk sammanställning av projektverksamheten*	693
3.15	*Integrering av jämställdhet i andra sektorer*	693
4	**Nordiska rådets rekommendationer**	694
VI-VIII	**Kultur-, uddannelses- og forskningssamarbejdet**	695
	Kultursamarbeidet	697
1	**Innledning**	697
2	**Mediesamarbejdet**	698

2.1 *Styringsgruppen for nordisk kultur- og massemediesamarbejde* ... 698
2.2 *Nordisk film- og TV-fond* ... 699
2.3 *De nordiska kulturinstitutionerna* ... 699
2.4 *Kunstkomitéer* ... 701
2.5 *Samnordisk kulturinformation i utlandet* ... 702

3 Nordiska rådets rekommendationer ... 703

Uddannelsessamarbejdet ... 707

1 Indledning ... 707

2 Skolsamarbetet ... 707
2.1 *Pågående nätverksprojekt under NSS* ... 708

3 Språksamarbetet ... 709

4 Nordiska ministerrådets dataprogramgrupp (DPG) ... 709

5 Vuxenutbildning och högre utbildning ... 710

6 Nordiska rådets rekommendationer ... 711

Forskning og højere uddannelse ... 713

1 Udviklingen inden for forskning og højere uddannelse ... 713

2 Virksomheden i 1992 ... 713
2.1 *Nordisk uddannelsesfællesskab* ... 713
2.2 *NORDPLUS (Nordiskt program för utbyte av lärare och studerande vid universitet och högskolor)* ... 713
2.3 *Forskningspolitisk samarbeid* ... 714
2.4 *Forskningsprogrammer* ... 714
2.4.1 Miljöforskning ... 714
2.4.2 Arktisk humanistisk forskning ... 715
2.5 *Forskeruddannelse* ... 715

3 Forskningsinstitusjoner og faste samarbeidsorganer ... 715

5 Nordisk Råds rekommandationer ... 716

IX Arbetsmarknad ... 719

1 Inledning ... 719
1.1 *Den allmänna utvecklingen på arbetsmarknaden* ... 719

1.2 *Nordisk samordning i internationella fora på arbetsmarkednadspolitikens område* ... 721

2 Samarbetet på arbetsmarknadsområdet i 1992 ... 721
2.1 *Den gemensamma nordiska arbetsmarknaden* ... 721
2.2 *Projekt inom den nya ekonomiska handlingsplanen* ... 722
2.3 *Efter- och vidareutbildning av arbetskraften* ... 722
2.4 *Svagare grupper på arbetsmarknaden* ... 722
2.5 *Arbetsmarknadens funktionssätt* ... 722
2.6 *Metodutveckling* ... 723
2.7 *Arbetsmarknadssamarbetets medverkan i den nya jämställdhetshandlingsplanen, 1989—93* ... 723

3 Nordiska rådets rekommendationer ... 723

X Arbejdsmiljø ... 726

1 Udviklingen i landene ... 726

2 Samarbetets struktur på arbetsmiljöområdet ... 727

3 Virksomhed 1992 ... 727
3.1 *Forskningsvirksomhed* ... 727
3.2 *Tillsynsverksamhet* ... 729
3.3 *Arbejdsliv og arbejdsret* ... 730
3.4 *Arbejdsmiljøet i Europaperspektiv* ... 731
3.5 *NIVA's virksomhed* ... 731

4 Nordisk Råds rekommandationer ... 731

XI Socialpolitik ... 735

1 Utvecklingen inom social- och hälsovårdssektorn ... 735

2 Verksamheten 1992 ... 735
2.1 *Socialpolitiskt ministermöte* ... 735
2.1.1 Nordiska socialpolitiska kommittén (ÄK-S) ... 736
2.2 *Institutionernas verksamhet* ... 736
2.2.1 Nordiska läkemedelsnämnden (NLN) ... 736
2.2.2 Nordiska institutet för odontologisk materialprovning (NIOM) ... 736
2.2.3 Nordiska hälsovårdshögskolan (NHV) ... 736
2.2.4 Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD) ... 737
2.2.5 Nordiska nämnden för handikappfrågor (NNH) ... 737
2.2.6 Nordiskt utbildningscenter för dövblindpersonal (NUD) ... 738

2.2.7 Nordiskt utbildningsprogram för utveckling av social service (NOPUS) ... 738
2.2.8 Nordiska kontaktmannaorganet för narkotikafrågor ... 738
2.3 *Permanenta kommittéer, arbetsgrupper och fora* ... 738
2.3.1 Nordiska medicinalstatistikkommittén (NOMESKO) ... 738
2.3.2 Nordiska socialstatistikkommittén (NOSOSKO) ... 739
2.3.3 Medicinaldirektörerna ... 739
2.3.4 Generaldirektörerna inom socialtjänsten ... 739
2.3.5 Arbetsgruppen som följer tillämpningen av överenskommelsen om gemensam arbetsmarknad för hälso- och sjukvårdspersonal ... 739

3 Sektorns projektverksamhet m m ... 739

4 Nordiska rådets rekommendationer och framställning ... 740

XII Bygg- och bostadssektorn ... 750

1 Utvecklingen i de nordiska länderna ... 750

2 Verksamheten år 1992 ... 751

3 Institutionerna och samarbetsorganen ... 751
3.1 *Nordiska kommittén för byggbestämmelser (NKB)* ... 751
3.2 *Nordiske Byggforskningsorganers Samarbeidsgruppe (NBS)* ... 752
3.3 *Nordiska styrgruppen för bostadspolitisk projektverksamhet (BOPOL)* ... 753
3.4 *INSTA B* ... 753

4 Nordiska rådets rekommendationer ... 754

XIII Miljövård ... 756

1 Det nordiska samarbetet inom miljösektorn ... 756

2 Verksamhet 1992 ... 756
2.1 *Luftföroreningar* ... 756
2.2 *Vatten- och havsföroreningar* ... 757
2.2.1 Vattenföroreningar ... 757
2.2.2 Havsföroreningar ... 758
2.3 *Kemikalier* ... 758
2.4 *Kemikalieolyckor* ... 760
2.5 *Renare teknologi, avfall och återanvändning* ... 760
2.6 *Naturvård och friluftsliv* ... 761

2.7 *Miljöforskning* ... 761
2.8 *Miljöekonomi* ... 762
2.9 *Miljödata och miljökvalitetsövervakning* ... 762
2.9.1 Miljödata ... 762
2.9.2 Miljökvalitetsövervakning ... 763
2.10 *Samarbete inom trafik-miljögruppen* ... 764
2.11 *Miljö-information* ... 764

3 Nordiska rådets yttranden och rekommendationer ... 765
3.1 *Nordiska rådets yttranden* ... 765
3.2 *Nordiska rådets rekommendationer* ... 765

XIV Transport och kommunkation ... 772

1 Inledning ... 772

2 Det nordiska transportsamarbetet ... 772

3 Verksamheten 1992 ... 773
3.1 *Fast förbindelse över Öresund* ... 773
3.2 *Postsamarbete* ... 773
3.3 *Meteorologi* ... 774
3.4 *Nordisk kommitté för transportforskning (NKTF)* ... 774
3.5 *Projektverksamheten* ... 774

4 Nordiska rådets rekommendationer ... 775

XV Trafiksikkerhed ... 777

1 Indledning ... 777

2 Budget ... 777

3 Virksomhed ... 778
3.1 *Nordisk Trafiksikkerhedsråd (NTR)* ... 778
3.2 *Nordisk Komité for Trafiksikkerhedsforskning (NKT)* ... 778

4 Nordisk Råds rekommandationer ... 779

XVI Jord- och skogbruk ... 780

1 Jord- og skogbruket i Norden ... 780
1.1 *Utviklingen i de nordiske land* ... 780
1.2 *Samarbeidets struktur* ... 780

2	**Virksomheten 1992**	781
2.1	*Forskning og forskerutdannelse*	781
2.2	*Genressurssamarbeidet*	781
2.3	*Landbruksmiljø*	782
2.4	*Kontrollinstitusjonenes samarbeide*	782
2.5	*Nordens nordområder*	783
2.6	*Internasjonalt samarbeide om landbruksspørsmål*	783
3	**Sektorens institusjoner**	783
4	**Sektorens prosjektvirksomhet**	784
XVII	**Fiskeri**	785
1	**Sammenfatning**	785
2	**Nordisk samarbeidsprogram for fiskeriområdet**	785
3	**Virksomheten i 1992**	786
3.1	*Næringspolitikk*	786
3.2	*Marked og foredling*	787
3.3	*Fiskeriforvaltning og reguleringer*	787
3.4	*Flerbestandsforskning*	787
3.5	*Havbeite og Akvakultur*	787
3.6	*Selektivitet*	788
3.7	*Rapporter*	788
4	**Nordisk Råds rekommandasjon**	789
XVIII	**Regionalpolitik**	790
1	**Sammenfatning**	790
2	**Det nordiske samarbejde indenfor det regionalpolitiske område**	790
3	**Virksomheden 1992**	791
3.1	*Generelt*	791
3.2	*Forskning och utredningsverksamhet, erfarenhetsutbyte m m*	791
3.3	*Samverkan inom och mellan regioner*	793
3.3.1	Gränsregionalt samarbete	793
3.3.2	Temaorienterad samverkan mellan regioner	796
3.4	*Sektorovergribende samarbejde*	796
3.5	*Samarbejde i internationale spørgsmål*	796
3.6	*Fælles regionalpolitiske støtteordninger*	797

4	**Nordisk Råds rekommandationer**	797
XIX	**Økonomiske- og finanspolitiske emner**	799
1	**Den økonomiske utvikling i Norden 1991–92**	799
2	**Virksomheten i 1992**	800
2.1	*Under Nordisk Ministerråd*	801
2.1.1	Baltikum samt Sentral- og Østeuropa	801
2.1.2	Aktuelle økonomiske spørsmål	802
2.1.3	Den økonomiske handlingsplanen	802
2.2	*Nordisk finansielt og økonomisk samarbeide i andre fora*	803
2.2.1	Valutafondet (IMF)	803
2.2.2	EBRD – Den europeiske bank for gjenoppbygning og utvikling	804
2.2.3	OECD	804
2.2.4	Nordisk Tolladministrativt Råd (NTR)	805
3	**Nordisk økonomisk forskningsråd (NØF)**	805
4	**Nordisk Råds framstilling og rekommandasjoner**	806
5	**Fordeling av MR-finans midler i 1992**	806
XX	**Industri**	807
1	**Den industriella utvecklingen i de nordiska länderna**	807
2	**Det nordiska samarbetet inom industrisektorn**	807
2.1	*Ministerrådet*	807
2.2	*Institutionerna*	808
2.2.1	Nordiska industrifonden	808
2.2.2	Nordtest	809
2.2.3	Nordex	809
2.2.4	Norda	809
2.2.5	Normet	810
2.3	*Projekt*	810
3	**Nordiska rådets yttranden och rekommendationer**	811
3.1	*Nordiska rådets yttranden*	811
3.2	*Nordiska rådets rekommendationer*	811
XXI	**Energipolitikk**	813

1	**Sammendrag**	813
2	**Utvikling innenfor sektoren i de nordiske land**	813
3	**Gjeldende samarbeidsprogram, sektorens struktur m v**	815
4	**Virksomheten 1992**	815
4.1	*Energimarknader och energiplanering*	815
4.2	*Energi och miljö*	816
4.3	*Energiøkonomisering*	816
4.4	*Energiforskning*	816
4.5	*Naturgass*	817
5	**Nordisk Råds rekommandasjoner**	817
XXII	**Handelspolitik**	818
1	**Utvecklingen i de nordiska länderna**	818
2	**Verksamheten 1992**	818
2.1	*Ämbetsmannakommittén för handelspolitik (ÄK-Handel)*	818
2.2	*Avveckling av handelshinder*	819
2.3	*Gränskontroll*	819
2.4	*Styrgruppen för avveckling av tekniska handelshinder (STH) och samarbete om standardisering*	819
2.5	*Nordiska projektexportfondens (NOPEF) verksamhet*	820
2.6	*Stöd till Baltikum*	820
2.7	*Övriga projekt*	820
XXIII	**Bistånd**	821
1	**Utvecklingen på biståndsområdet**	821
2	**Verksamheten 1992**	821
2.1	*Nordisk utvecklingsfond (NDF)*	821
2.2	*Regionalt samarbete*	821
2.2.1	SADCC	821
2.3	*Andra arbetsgrupper*	822
2.3.1	Människorättigheter och demokrati	822
2.3.2	Volymgruppen	822
2.3.3	Miljö och bistånd	822
2.3.4	Kvinnor och utveckling	822
2.4	*Multilateralt samarbete*	823
2.4.1	FN i utvecklingssamarbete	823
2.5	*Samfinansierade nordiska projekt och aktiviteter*	823

2.5.1 Stöd till SATCC (Southern Africa Transport Coordination Commission) ... 823
2.5.2 Regional genbank för SADCC-länderna ... 823
2.5.3 NORSAD-fonden ... 823

3 Nordiska rådets rekommendationer ... 823

XXIV Turism ... 825

1 Sammanfattning ... 825

2 Turistsamarbetet 1992 ... 825

3 Regionalt turistsamarbete ... 825

4 Information och erfarenhetsutbyte ... 826

5 Nordiska rådets rekommendationer ... 826

Bilaga
Budgetutskottets betänkande över Nordiska ministerrådets berättelse 1992 (C 1) jämte *Bihang 1—5* (fackutskottens uttalanden över berättelsen) ... 827
Bihang 1: Ekonomiska utskottets uttalande ... 834
Bihang 2: Juridiska utskottets uttalande ... 841
Bihang 3: Kulturutskottets uttalande ... 850
Bihang 4: Miljöutskottets uttalande ... 855
Bihang 5: Socialutskottets uttalande ... 860

Meddelanden om Nordiska rådets rekommendationer och framställningar

Rek. nr	*Ang.*	*Sida*
13/1989/k	Utbildnings- och praktikantutbytessamarbetet med EG (A 840/k)	723
27/1989/m	Samordnad trafik- och trafiklärarutbildning (p. 3) (A 863/t)	779
30/1989/s	Utbildning och legitimation för kiropraktorer (A 825/s)	741
31/1989/s	Hjälpmedelsförsörjning för handikappade (A 826/s)	741
33/1989/s	Ökade insatser inom barn- och familjepolitiken (A 832/s)	742
35/1989/s	Insatser för minskad alkoholkonsumtion i Norden (A 846/s)	742
36/1989/s	Plan för förstärkta insatser mot reumatiska sjukdomar, punkt 2 (A 850/s och A 850Ä/s)	743
37/1989/m	Skydd av den nordiska havsfågelfaunan (A 853/s)	765
45/1989/e	Uppföljning av arbetsprogram Norden i Europa 1989–1992 (A 898/e)	655
20/1990/m	Internationellt samarbete om export av avfall (A 859/s)	765
21/1990/m	Nätverk för renare teknologier (A 859/s)	766
24/1990/m	Luftföroreningsproblem på Nordkalotten (A 906/s)	766
26/1990/s	Telekommunikationer för handikappade (A 864/s)	744
29/1990/s	Åtgärdsplan för uppföljning av FNs barnkonvention (A 891/s)	744
30/1990/s	Homosexuellas sociala situation (A 892/s)	744
31/1990/m	Toxikologiskt institut (A 894/s)	767
32/1990/s	Program mot ungdomsarbetslösheten (A 896/s)	723
2/1991/s	Förbättrade kommunikationsmöjligheter för hörselskadade (A 902/t)	744
9/1991/j	Lagstiftningssamarbete om bio- och genteknologi (A 939/j)	678
10/1991/j	Lagstiftning rörande skuldsanering (A 922/j)	678
11/1991/j	Lagstiftning rörande grupptalan (A 923/j)	679
12/1991/j	Jämnare könsfördelning i nordiska styrelser, kommittéer, utskott, nämnder m. m. (A 938/j)	694
14/1991/j	Rösträtt vid parlamentsval i annat nordiskt land (A 946/j)	679
16/1991/j	Genomgång av Helsingforsavtalet (A 945/j)	656
17/1991/j	Ändringar i Helsingforsavtalets artiklar 1 och 45 (A 945/j)	656
18/1991/m	Ändringar i den nordiska transportöverenskommelsen (A 945/j)	775
21/1991/e	Nordiska el-högspänningsnätet som "common carrier" (A 918/e)	817
24/1991/e	Koncernfacklig samverkan i Norden (A 949/e)	731
25/1991/e	Beräkningsmodell för Grön BNP (A 932/s och A 936/s)	768

26/1991/s	Internationella standardregler för handikappade (A 937/s)	745
27/1991/s	Samnordiska brandskyddsbestämmelser (A 943/s)	754
30/1991/k	Nordplans framtida verksamhet (A 909/k)	716
31/1991/k	Arbetsprogram för ändrad finansiering av kultursektorns organ (B 112/k)	695
33/1991/k	Samarbete om nordiskt hantverk och hemslöjd (A 920/k)	703
34/1991/k	Försöksprojekt Radio Scandinavia (A 925/k)	703
35/1991/k	Nordens År i Kalmar 1997 (A 950/k)	656
37/1991/k	Samarbetsprogram för högre utbildning i Norden (B 116/k)	717
40/1991/e	Ekonomiskt och kulturellt samarbete med Östersjöländerna (A 915/e)	657
42/1991/j	Kunskapsöverföring till bl.a. Baltikum rörande parlamentarism och demokrati (A 921/j)	658
43/1991/j	Stöd till demokratiseringssträvandena och internationella samarbetet i bl.a. Baltikum (A 928/j)	658
45/1991/k	Stipendier för folkhögskolestuderande från Baltikum och Östeuropa (A 917/k)	659
47/1991/k	Kultursamarbete med Baltikum och Östeuropa (A 927/k)	659
50/1991/m	Miljöbistånd till Baltikum (A 929/s)	660
51/1991/m	Förstärkning av Östersjökonventionen (A 952/s)	768
52/1991/m	Revision av Östersjökonventionen (A 952/s)	769
53/1991/m	Förbättrad finansiering av Östersjösamarbetet (A 952/s)	769
55/1991/s	Förstärkning av den nordiska modellen (A 978/s)	660
1/1992/s	Insatser mot epilepsi (A 912/s)	745
2/1992/e	Förhöjning av Nordiska investeringsbankens grundkapital (B 122/e)	806
3/1992/s	Utvidgning av den nordiska arbetsmiljökonventionen (A 959/s)	732
4/1992/s	Utökad nordisk arbetsmiljöstatistik (A 959/s)	733
5/1992/s	Nordiska sjömanspensioner (A 961/s)	746
6/1992/s	Samarbetsprogram inom bygg- och bostadssektorn (B 123/s, A 969/s och A 984/s)	755
7/1992/s	Nordisk färdtjänst (A 971/s)	746
8/1992/s	Gränsöverskridande färdtjänst (A 971/s)	746
9/1992/m	Handikappanpassning av internationella persontransporter (A 971/s)	747
10/1992/s	Nordiskt hälso- och sjukvårdssamarbete med Baltikum och Östeuropa (A 980/s)	747
11/1992/s	Nordbors rättigheter i Norden (A 986/s)	661
12/1992/s	Utbildnigsprogram för utveckling av social service (NOPUS) (B 125/s)	747
13/1992/s	Ny nordisk konvention om social trygghet (B 128/s)	747

14/1992/e	Förstärkning av Nordisk industrifond (A 981/e)	811
15/1992/e	Upprättande av ett baltiskt investeringsprogram (A 982/e)	806
16/1992/e	Åtgärder för att stimulera till innovationer i näringslivet (A 990/e)	812
17/1992/e	Förhöjning av Nordiska utvecklingsfondens kapital (B 127/e)	667
18/1992/j	Gemensam nordisk lagstiftning rörande barnskydd (A 948/j)	748
19/1992/j	Samnordisk specialistutbildning inom barnomsorgen (A 948/j)	748
20/1992/j	Stöd till rättsutvecklingen i Estland, Lettland och Litauen (A 1001/j)	680
21/1992/m	Satsningar på det nordiska gränsregionala samarbetet (A 924/m)	797
22/1992/m	Gemensam tid i Danmark, Finland, Norge och Sverige (A 979/m)	662
23/1992/m	Nordiskt samarbetsprogram för fiskeri 1993–1996 (B 126/m)	789
24/1992/k	Samarbete på trafikutbildningens område (A 955/k)	779
25/1992/k	Nordisk textil sommarakademi (A 957/k)	704
26/1992/k	Nordiskt revyfackligt nätverkssamarbete (A 973/k)	704
27/1992/k	Ökat TV- och radioprogramutbyte i Norden (A 976/k)	705
28/1992/k	Handlingsprogram för vuxenutbildningen - Voks Frem 1992–1996 (B 124/k)	711
29/1992/b	Budgetutskottets kontrolluppgifter 1991 (A 998/b)	662
30/1992/p	Gemensam nordisk utlandsrepresentation i vissa nya stater (A 992/p)	664
31/1992/p	Samarbete i det arktiska området (A 994/p)	664
32/1992/e	Norden i det nya Europa (B 129/e, A 996/e, A 1002/e och A 1003/e)	664
33/1992/b	Nordiska ministerrådets budget för 1993 (B 130/b)	669
34/1992/e	Samiska intressen i nordiska turistkampanjer (A 985/e)	826
35/1992/e	Energi- och miljöpolitiskt samarbete (A 991/e och A 999/e)	817
36/1992/e	Samarbete på biståndsområdet (A 1006/e)	824
37/1992/j	Beräkningsmodell för värdering av obetalt arbete (A 983/j)	694
38/1992/k	Hushållsundervisning i de baltiska länderna (A 989/k)	717
39/1992/k	Stöd till folkrörelsernas nordiska samarbete (A 1008/k)	711
40/1992/k	Nordjobb som permanent ordning (A 1009/k)	725
41/1992/k	Höjning av prissumman för Nordiska rådets musik- och litteraturpris (A 1015/k)	706
42/1992/s	Insatser för socialt utsatta grupper (A 987/s)	848

43/1992/s	Jämlikhet i hälsa och levnadsvillkor (A 987/s)	749
44/1992/s	Nordiska arbetsrätten och EG (A 995/s)	734
45/1992/m	Arbetsprogram för miljökvalitetsövervakning 1993–1995 (B 131/m)	770
46/1992/m	Internationella uppförandekoder inom miljösektorn (A 997/m)	770
47/1992/m	Kärnsäkerhet i Nordområdena (A 1007/m)	771
48/1992/m	Begränsning av export av miljöfarligt avfall (A 1012/m)	771
49/1992/m	Skydd av fredade fågelarter (A 1013/m)	771

Kapitel I

Innledning og overordnede spørsmål

1 Innledning – året 1992 i hovedtrekk

Statsministrene nedsatte i forbindelse med Mariehamnsesjonen i november 1991 en gruppe av personlige representanter for å få utredet bl. a. de nye forutsetningene for nordisk samarbeid som følge av den europeiske integrasjonsprosess. Administrerende direktør Jaakko Iloniemi ble utnevnt til formann for gruppen. Det lå i mandatet også å få en vurdering av de nordiske landenes samarbeid med Nordens nærområder, samt nødvendige organisatoriske og avtalemessige forandringer.

Parallelt med dette ble et ministerrådsforslag om program for det nordiske samarbeid etter 1992 behandlet under Nordisk Råds 40. sesjon i Helsingfors. Programmet som ble fastslått i april 1992 hadde sin basis i forutsetningen om ikrafttredelse av EØS-avtalen og etablering av det indre marked fra 1. januar 1993. Implementeringen av programmet ble utredet videre gjennom året bl. a. gjennom en omfattende intervjurunde med alle embetsmannskomiteer. Dette materialet er oversendt statsministergruppen og oppfølgingsgruppen.

Iloniemigruppen avla sin rapport 17. august 1992. Statsministrene ga sin tilslutning til hovedlinjene i rapporten.

En oppfølgingsgruppe under ledelse av specialrådgiver Jonas Støre fikk etter dette i oppdrag å konkretisere og utdype statsministerrapporten. Støregruppen avga sin sluttrapport den 11 november 1992 i samband med Nordisk Råds 41. sesjon i Århus.

Denne slutrapport utgår fra såvel de sentrale forslag i Iloniemi-gruppens rapport, inklusive statsministrenes Bornholm-erklæring, som utfallet av debatten i de nordiske landenes nasjonalforsamlinger og debatten under Nordisk Råds 41. sesjon i Århus. Statsministrenes erklæring fra Århus-sesjonen danner utgangspunkt for det videre arbeid. I denne erklæringen går det frem at statsministrene har godkjent samtlige forslag fra Støregruppen. Statsministrene har framhevet:

- at reformforslagene tar sikte på en bedre innretning av det formelle nordiske samarbeidet på regjeringssiden. Likevel er en avgjørende del av det nordiske samarbeidet forankret i et uformelt kontaktnett på kryss og tvers av landegrensene. Disse kontaktene
- mellom regjeringer, parlamentarikere, bedrifter og organisasjoner vil bli enda viktigere i årene som kommer.
- at de selvstyrende områdene Grønland, Færøyene og Åland vil beholde sin posisjon i det nordiske samarbeidet der de er med på å understreke det nordiske mangfoldet og utgjør en viktig ressurs i det mellomfolkelige samarbeidet.
- at parlamentarikerne gis en mer fremskutt plass i budsjettbehandlingen, og at ministre og parlamentarikere kan møtes til stimulerende debatter om viktige samfunnsspørsmål i Nordisk Råd.

Videre vil Statsministrene gå inn for bl. a. å:

- Sikre sterkere politisk styring av de nordiske lands samarbeid innen og utenfor Norden ved at Statsministrene tar direkte ansvar for å trekke opp hovedlinjene for samarbeidet.
- Bedre koordineringen av de ulike former for samarbeid mellom de nordiske lands regjeringer ved at det innføres et gjennomgående formannskap i alle møter av nordiske ministre, i de faste embedsmannskomiteer og andre nordiske møter på regjeringsnivå.
- Sørge for et nært nordisk samarbeid om spørsmål som er på den europeiske dagsorden i EØS, EF og andre regionale samarbeidsfora.
- Utvikle det nordiske regjeringssamarbeid om utenriks- og sikkerhetspolitiske spørsmål.
- Legge stor vekt på samarbeidet med Nordisk Råd, bl. a. ved at Regjeringene gir brede orienteringer som også omfatter samarbeidet om europeiske og andre utenrikspolitiske spørsmål.
- Stimulere til videreutvikling av samarbeidet mellom folkelige og frivillige organisasjoner som utgjør en viktig del av det samlede nordiske samarbeidet.

Statsministrarna stödde bl. a. förslaget om att inrätta det formella samarbetet kring prioriterade satsningsområden, och framhöll följande områden: Kultur, forskning och utbildning, miljö, medborgarnas rättigheter, ekonomi, fiske och juridiska frågor. I det löpande arbetet mellan länderna ville statsministrarna lägga särskild vikt på utveckling av infrastrukturen i Norden, samarbete om resursfrågor, energi och regionala samarbetsfrågor. Till följd av nysatsningen på områdena kultur och utbildning stödde statsministrarna förslaget om en budgetökning till dessa ändamål på 25 % i förhållande till befintlig budget, och med sikte på att kultur och utbildning före 1996 skall utgöra 50 % av Nordiska ministerrådets budget.

Genom ändring i Nordiska ministerrådets arbetsordning avskaffades samtidigt ställföreträdarkommittén och ersattes av en nyinrättad nordisk samarbetskommitté, som skall spela en central roll i koordineringen av det löpande samarbetet. Samarbetskommittén kan ta emot direkta uppdrag från statsministrarna, men är i övrigt underställd samarbetsministrarna. Samarbetskommittén skall i första hand ansvara för organisatoriska och administrativa frågor, så att samarbetministrarnas politiska roll blir tydligare.

Samarbetskommittén har vidare ansvaret för att säkra genomförandet av Støre-gruppens förslag. Kommittén skall rapportera till statsministrarna om status i uppföljningen vid statsministermötet i samband med Nordiska rådets 42:a session i Oslo i mars 1993.

2 Overordnede spørsmål

2.1 Allmänt

Ministerrådet lade fram sju ministerrådsförslag till Nordiska rådets 40:e session i Helsingfors. Som framgått av inledningen har förslaget till arbetsprogram för det nordiska samarbetet efter 1992 antagits av samarbetsministrarna efter Nordiska rådets behandling. Resultatet av det följande arbetet med implementering av programmet genom ett omfattande intervjuarbete med

samtliga ämbetsmannkommittéer har överlämnats till Støre-gruppen för beaktande i arbetet med uppföljning av Iloniemi-gruppens rapport. I övrigt är det Støre-gruppens rapport som är vägledande för det framtida arbetet i ministerrådet. Enligt denna rapport skall det närmast utarbetas dels en ny organisationsstruktur med åtföljande bemanningsplan för ministerådssekretariatet, dels riktlinjer för tilldelning av projektmedel, dels en ny procedur för budgetberedningen. Därtill kommer vissa justeringar av regelverket, bl. a. erforderliga ändringar i Helsingforsavtalet. En statusrapport över det fortsatta förändringsarbetet skall avlämnas till statsministrarna i samband med Nordiska rådets 42:a session i Oslo i mars 1993. Därjämte har samarbetsministrarna beslutat att utfallet av intervjurundan skall utgöra ett underlag för arbetet med budgeten för 1994.

Det er igangsatt en gjennomgang av ministerråds sekretariatet. Denne gjennomgangen forutsettes å bli knyttet opp mot den modell og de prioriteter som velges for samarbeidet i fremtiden.

Samarbeidsministrene har i løpet av året avsatt 2,5 MDKK til ulike tiltak i Vestnorden. I denne forbindelse kan nevnes at et nordisk informasjonskontor er planlagt etablert i Færøyene i 1993.

Forsøksvirksomheten med flerårig mål- og rammestyring er videreført og utvidet til å omfatte ytterligere institusjoner. De foreløpige resultater synes positive.

Baltikum og Øst-Europasatsingene ble styrket i 1992. De totale bevilgninger for samarbeidsprosjekter kom dermed opp i 32 MDKK. Dette har gjort det mulig med nye satsinger innenfor eksempelvis sektorene miljø og industri.

Bioteknologisk handlingsprogram ble avsluttet ved utløpet av 1992. Oppfølgingen av programmet vil skje som en integrert del av ministerrådets ordinære virksomhet.

2.2 *Verksamheten 1992*

2.2.1 *Implementering av arbetsprogrammet för det nordiska samarbetet efter 1992*

Som ett led i implementeringen av ministerrådets program för det nordiska samarbetet efter 1992 tillsattes en arbetsgrupp med uppdrag att genomföra en enkät om sektorernas framtida resursbehov i ljuset av ett kommande EES-avtal (jfr. pkt. 2.1).

Arbetsgruppen koncentrerade sig om ett antal frågeställningar, av vilka framför allt frågan om vilka områden inom respektive sektor eller institution som direkt eller indirekt berörs av EES-avtalet och det europeiska samarbetet i stort, är av intresse i detta sammanhang.

Ett flertal av ämbetsmannakommitéerna har önskat ett fortsatt nordiskt samarbete på *formell* grund, dvs innanför ministerrrådets ramar. Många av ämbetsmannakommittéerna menar att ett formaliserat samarbete förpliktar och därmed verkar pådrivande på samarbetet mellan länderna. Det framhölls också att löpande diskussioner i EG- respektive EES-sammanhang måste föras direkt mellan länderna, medan det formaliserade samarbetet inom ministerrådets ram snarare måste knytas till mer långsiktiga policydiskussio-

ner och till diskussioner om den nationella implementeringen av EES-reglerna.

Arbetsgruppen drog slutsatsen att det framtida nordiska samarbetet kommer att omfatta både ett formellt och ett oformellt samarbete och att det europeiska samarbetet kommer att sätta sin prägel på den nordiska dagordningen framöver. Ett formaliserat samarbete i botten av EG-processen kommer att ge Norden ökad tyngd och inflytande.

Ifråga om det förnyelsearbete som initierats av statsministrarna hänvisas till avsnitten 1 och 2.1.

2.2.2 *Samarbete med Baltikum och Östeuropa*

a) Det baltiska investeringsprogrammet (BIP)

Finans- och ekonomiministrarna beslutade i mars 1992 att etablera Det baltiska investeringsprogrammet för att främja investeringar i små och mellanstora företag i de baltiska länderna. Programmet förväntas att inom en treårs period, med start 1992, kunna kanalisera ca 100 millioner ECU som tekniskt bistånd samt till finansiering av investeringar i olika projekt (se kapitel XIX, avsnitt 2.1.1).

Det baltiske investeringsprogram består av 3 tekniske fond som administreres henholdsvis av Nordisk investeringsbank (NIB), Nordisk prosjekteksportfond (Nopef) og Europeiske banken for gjenoppbygging og utvikling (EBRD).

Programmene åpner en spesiell baltisk utlånsramme i NIB på 30 millioner ECU. Innen for rammen av programmet har de nordiske land inngått en avtale med EBRD om opprettelse av et 30 millioner stort investeringsfond. Utlåning fra dette fondet forutsetter "matching" med EBRDs ordinære midler.

b) Övrigt

Ministerrådets arbetsprogram för Baltikum och Östeuropa reviderades med verkan fr. o. m. mars 1992. Ett första program som antogs den 9 oktober 1990, omfattade tre konkreta initiativ

- en stipendieordning för utbildningssamarbete mellan Norden och Baltikum, upprättande av nordiska informationskontor i Tallinn, Riga och Vilnius samt en anslagspost för nordiska samarbetsprojekt med Baltikum och Östeuropa.

Detta arbetsprogram blev implementerat under loppet av 1991. Ministerrådet beslöt överföra 16,9 MDKK från ministerrådsreserven för 1992 för ytterligare insatser till Baltikum och andra närområden. Därmed uppnåddes en samlad budget på drygt 32 MDKK för samarbetsprojekt med Baltikum och Östeuropa under 1992. Till detta kommer satsningar inom sektorernas egna budgetar.

De nya aktiviteter som ministerrådet därmed kunde prioritera var miljösamarbete, industripolitiskt samarbete — särskilt i form av kunskapsöverföring och praktikantverksamhet — samt utvidgade stipendiemöjligheter genom tjänstemanna- och parlamentarikerutväxling.

Till det utvidgade *miljösamarbetet* med Baltikum och Östeuropa avsattes 5 MDKK för flera stora projekt under 1992. Dels gavs stöd till uppbyggning av miljödata och miljöinformation samt miljökonsekvensbedömningar i de

baltiska länderna. Dels avsattes särskilda medel till NEFCO för olika konkreta projekt för att begränsa miljöföroreningarna i de baltiska länderna. Ministerrådet har vidare givit de baltiska länderna ekonomisk möjlighet att delta i FNs miljökonferens i Rio i juni 1992. Och slutligen har ministerrådet ställt medel till de "gröna organisationernas" förfogande i Norden för att överföra nordiska erfarenheter i hur man deltar i demokratiska beslutsprocesser.

På det *industripolitiska* området avsatte ministerrådet 4,5 MDKK till ett aktionsprogram för Baltikum omfattande bl. a. generell kunskapsöverföring, teknisk forskning och utveckling, teknisk harmonisering och juridisk rådgivning. En särskild del av det industripolitiska samarbetsprogrammet har gått till att starta "Baltpraktik" som ska möjliggöra för baltiska invånare, anställda i små eller medelstora företag, att få en tidsbegränsad praktik på ett motsvarande företag i ett nordiskt land.

Ett ökat anslag 1992 till *stipendieordningen* har gjort det möjligt att utvidga ordningen till att omfatta ett tjänstemannautbyte, vari ingår minst två, helst flera, nordiska länder. Totalt avsattes för den utvidgade stipendieordningen 10 MDKK för 1992.

Nordiska ministerrådets *informationskontor* i Baltikum har under året befäst sina ställningar som viktiga knutpunkter i samarbetet mellan de nordiska och baltiska folken.

Styrelsen för informationskontoren genomförde under hösten en inspektionsresa till de tre kontoren för att värdera dem i ljuset av att de nordiska länderna nu har ambassader i samtliga baltiska huvudstäder. Härvid konstaterades att kontoren fyller funktioner som inte nu kan övertas av andra och att kontoren och ambassaderna väl kompletterar varandra. Ministerrådet har därför beslutat förlänga försöksperioden för de nordiska informationskontoren med två år, till den 31 mars 1995.

Enligt ministerrådets uppfattning spelar informationskontoren en särskilt betydelsefull roll för det mellanfolkliga utbytet mellan Baltikum och Norden. De har bidragit till att efterfrågan på utbildning i nordiska språk, som är mycket stor i alla de baltiska staterna, har kunnat tillfredsställas i bättre utsträckning. Informationskontoren medverkar också aktivt i ministerrådets övriga Baltikum-aktiviteter, som t ex stipendieprogram och tjänstemannautväxling.

Av de särskilda medel (Baltikum/Österuropa-puljen) som använts för samarbete inom prioriterade områden har drygt 7 MDKK delats ut till 40 projekt. Dessutom avsattes 500.000 DKK till parlamentariskt samarbete (parlamentarikerutbyte) under Nordiska rådets administration.

2.2.3 *Informationen till Europa*

Nordiska ministerrådet har sedan 1990 gjort en särskild insats för att göra Norden och det nordiska samarbetet mer känt i Europa. Syftet har varit att presentera det nordiska samarbetet som en välfungerande och kontinuerlig aktivitet, som står på egna ben i förhållande till den västeuropeiska integrationsprocessen och som kan såväl inspirera som ta lärdom av ett bredare samarbete.

I den övergripande plan för Europa-information, som omfattat treårsperio-

den fram till och med 1992 har besöksresor och seminarier i Norden såväl som i Europa utgjort ett huvudelement. Prioriterade målgrupper har varit journalister och beslutsfattare.

Geografiskt/kulturellt har informationsinsatserna under 1992 utmärkts av en viss förskjutning bort från Nordens omedelbara närområden. Således har sydeuropeiska media och beslutsfattare deltagit i flera seminarier och besöksresor till Norden. Samtidigt har ministerrådet ytterligare fördjupat kontakten med tidigare upparbetade målgrupper och områden.

Ämnesmässigt har tyngdpunkten legat på arbetsmarknads- och socialpolitik, arbetsmiljö och regionalpolitik, dvs områden där de nordiska länderna önskar bidra med idéer till den europeiska utvecklingen. Några exempel på aktiviteter redovisas nedan.

I enlighet med informationsplanen har ytterligare ett antal stipendier utlysts för att öka unga journalisters intresse och möjlighet att orientera om Norden och det nordiska samarbetet. Under 1992 gick stipendierna till journalister i England och Holland.

Verksamheten har under året utvärderats av den särskilda referensgrupp för Europa-information, som utgörs av presscheferna i utrikesdepartementen i Norden.

Evalueringen fastslår at Europa-informasjonen har fullført sitt oppdrag med positivt resultat og ser et klart behov for denne informasjonsinnsatsen også fremover.

I en tid hvor flere av de nordiske land vil inngå i EØS og sannsynligvis går videre inn i EF, er det ingen integrasjonspolitisk grunn til å unnlate å trekke frem den samarbeids profil som preger de nordiske land.

2.2.4 *Ett starkare Norden*

Ett starkare Norden – ekonomisk handlingsplan 1989–1992 ble vedtatt av ministerrådet i 1989 etter behandling på Nordisk Råds sesjon samme år. Handlingsplanen inneholder 48 forskjellige tiltak som gjennomføres innenfor 16 samarbeidssektorer.

Ministerrådet utarbeidet i mai 1991 en statusrapport om gjennomføringen av handlingsplanen. Det fremgår av rapporten at de fleste av handlingsplanens 48 prosjekter går ifølge planene. Under våren 1993 vil resultatene og effektene av handlingsplanen evalueres.

Evalueringsrapporten vil inneholde en gjennomgang av resultatene av alle aktivitetene som inngår i handlingsplanen. Det gis av den grunn ikke noen omfattende redegjørelse her, i stedet henvises til rapporten og til de forskjellige sektorskapitlene i årsberetningen.

2.2.5 *Bioteknologi*

Det fem-årige nordiske bioteknologiprogram, som indledtes i 1988, udløber med udgangen af 1992. Totalt ca 36 MDKK har i virksomhedsåret været til rådighed til forskning og udvikling inden for bioteknologi.

Ca 22 MDKK har været anvendt inden for det industrielle område, ca 7 mill. inden for jordbrugs- og skovbrugsområdet, og resten til anden FoU-virksomhed. Aktiviteter vedr. genkortlægning har haft høj prioritet.

Det nordiske udvalg for etik inden for bioteknologi, der er etableret i til-

knytning til samarbejdsprogrammet, har i virksomhedsåret bl. a. arrangeret en konference om patentering af liv. Konferencematerialet er udgivet i en publikation.

Ministerrådet har besluttet, at opfølgningen af bioteknologiprogrammet som hovedregel sker som en integreret del af ministerrådets ordinære virksomhed og ikke som et særligt samarbejdsprogram.

Det er besluttet at etikudvalgets virksomhed fortsættes foreløbigt for en tre-årig periode. Ministerrådet har ligeledes besluttet for samme mandatperiode at udpege en nordisk ekspertgruppe, der bl. a. får til opgave at koordinere nordiske aktiviteter vedr. bioteknologi.

For 1993 stilles ca 2,5 MDKK til rådighed for ekspertgruppen til finansiering af visse tværsektorielle aktiviteter.

2.2.6 *Flyktning- og migrasjonsspørsmål*

Nordisk samrådsgruppe på høyt nivå for flyktningespørsmål har gjennom 1992 videreført sitt arbeid på samme vis og med samme målsetting som tidligere. Formannskapet og sekretariatsfunksjonene har ligget til Finland i 1992. Ved møtene har det vært avsatt tid for diskusjon med FN's Høykommisariats nordiske representant for flyktningespørsmål, samt en representant fra IOM (International Organization for Migration).

Innen rammen for samrådsgruppens virksomhet har arbeidet fortsatt med samordning i forhold til EF. Utviklingen er fulgt og diskutert regelmessig.

Samrådsgruppen har angående asylpraksis diskutert bl. a. erfaringene fra de årlige tilbakevendende nordiske asylpraksisseminarene, i tillegg til at det har forekommet regelmessig informasjonsutveksling.

Man har diskutert spørsmålet om samvirke og samråd i forbindelse med mottak av flyktninger, rettslig vurdering etc. i mulige massefluktsituasjoner, både i samrådsgruppens møter og i særskilte møter.

Samordning/samvirke av de nordiske landenes interesser innenfor rammen av samrådsgruppens virksomhetsområde og mandat med siktemål å støtte økonomisk og demokratisk utvikling i Baltikum og Sovjetunionen, har skjedd i samråd med UNHCR.

Samordning av nordisk deltakelse i internasjonale møter har fortsatt, og spørsmålet diskuteres kontinuerlig for så effektivt som mulig å utnytte tilgjengelige ressurser.

Spørsmålet om repatriering har blitt diskutert såvel i samrådsgruppens møter som i særskilte møter. Samrådsgruppen har funnet at repatrieringssamarbeid om konkrete prosjekter burde være mer bistandsinnrettet og lettere å gjennomføre enn en harmonisering av prinsipper. Samrådsgruppen har også blitt enige om å utvide oppdraget om harmonisering av prinsipper for repatriering til å gjelde ufrivillig tilbakeføring. Disse diskusjonene skal fortsette i 1993.

Nordisk kvotesamarbeid er diskutert såvel ved samrådsgruppens møter som i særskilte møter. Alle de nordiske landene bygger på et nært samarbeid med UNHCR både hva gjelder prinsipper og prioriteringer i kvotesammenheng.

Det nordiska migrationsutskottet under ämbetsmannakomittén för arbetsmarknads- och arbetsmiljöpolitik ansvarar för projektverksamheten angå-

ende flyktingarnas och invandrarnas integration i de nordiska länderna. Utskottet skall genom sina projekt i första hand producera information till beslutsfattare och andra som arbetar inom området om aktuella frågor inom invandrarsektorn.

2.2.7 *Nordisk utbytestjänstgöring*

Intresset för utbytestjänstgöringen är stort bland både de statsanställda och deras arbetsgivare. Till 1992 års utbytestjänstgöring lämnades in 204 ansökningar. 84 ansökningar kunde tillgodoses inom ramen för verksamhetens anslag.

Ordningen med nordisk utbytestjänstgöring har under de gångna åren visat sig ge så värdefulla bidrag till statsverksamheten att ordningen nu efterliknas inte bara i Norden utan också i EG-länderna.

EG har sålunda en intern utbytestjänstgöring enligt i stora drag samma modell som den nordiska utbytestjänstgöringen, men med något andra kostnadsersättningsnormer. Också i de nordiska länderna har den nordiska ordningen använts som modell vid uppbyggnad av internationellt tjänstamannautbyte.

Den statliga kontaktmannagruppen för tjänstemannautbytet har under året medverkat till att en försöksordning med utbytestjänstgöring för kommunalt anställda genomförs under 1992. Ordningen läggs upp som det statliga utbytet med egen kontaktmannagrupp, som står för administrationen.

Som ledd i Samarbeidsministrenes initiativ for å styrke samarbeidet innen Vestnorden, er det bevilget 100 000 DKK til utvidelse av den nordiske tjenestemannsutvekslingen, slik at den også omfatter reiser mellom Danmark og de selvstyrende områdene Færøyene og Grønland. Det er videre etablert egne kontaktorganer for ordningen på Færøyene og i Grønland.

2.2.8 *Datapolitikk*

Ministerrådet har for perioden 1991—94 besluttet å samarbeide om datapolitikk gjennom en nordisk arbeidsgruppe bestående av en representant fra hvert lands datapolitiske myndighet. Det datapolitiske samarbeidet konsentreres om:

- Nordiske samarbeid i lys av europeisk integrasjon.
- Informasjonsteknologi og effektivisering av offentlig sektor.
- Sikkerhet og sårbarhet i forbindelse med datateknologi.

Arbeidsgruppen bidrar til samordning av nordiske synspunkter og aktiviteter i relasjon til europeiske aktiviteter. Gruppen tar for seg spørsmål vedrørende EF-regulering av offentlige myndigheteres innkjøp og anvendelse av EDB-utstyr, standardisering, løsning av sikkerhets- og sårbarhetsproblemer, registerlovgiving, oppbygging av infrastruktur samt etablering av adgang til informasjonstjenester.

Med basis i Finansministeriet i Danmark, er det ansatt en "EF-koordinator" for ivaretakelse av kontakt og informasjonsutveksling mellom landenes datapolitiske myndigheter, og mellom instanser med ansvar for effektivisering innen offentlig forvaltning.

Arbeidsgruppen initierer enkelte utrednings- og utviklingsprosjekter, konferanser m. m. vedrørende sentrale datapolitiske spørsmål. I 1992 er det gjen-

nomført en konferanse kallt "Effektivare ADB" med sikte på mobilisering av en mer effektiv EDB-bruk i offentlig forvaltning. Det er planlagt kartlegging og erfaringsutveksling vedrørende elektronisk datautveksling (EDI), elektronisk post i offentlig forvaltning, og om informasjonssikkerhet på sivile, offentlige premisser.

Arbeidsgruppen følger også datapolitiske aktiviteter innen OECD.

2.2.9 *Budget och ekonomi*

Budgeten för nordiska ministerrådets verksamhet 1992 uppgick till 649 MDKK, därtill kom den ekonomiska handlingsplanen "Ett starkare Norden" på 52 MDKK.

Grovt sett kan budgeten uppdelas på följande fyra områden: Institutionsanslag 39 %, projektmedel och stödordningar 51 %, ministerrådssekretariatet 10 %.

Arbetet med att mer långsiktigt modernisera budgetsystemet drivs vidare.

Ministerrådet beslutade 1991 om en ny rutin för lönebudgetering av de nordiska institutionerna. Kompensation för avtalsenliga löneökningar utbetalas numera enligt en schablonregel, samtidigt som institutionerna ges rätt att omdisponera överblivna lönemedel till andra ändamål. Institutionerna får numera utan särskilt beslut behålla icke budgeterade intäkter, främst ränteinkomster.

1991 introducerades ett försök med flerårig mål- och ramstyrd budgetering för tre institutioner, Nordiska hälsovårdshögskolan NHV, Nordiska institutionen för odontologisk materialprovning, NIOM och Nordiska institutionen för vidareutbildning inom arbetsmiljöområdet, NIVA.

Institutionerna diskuterade fram en överenskommelse med ministerrådet. Överenskommelsen kom att utformas lite olika beroende på vilken typ av institution det var fråga om, innehållet i verksamheten och eventuella politiskt intressanta frågeställningar. Resultat har i form av kontrollinformation systematiskt redovisats till Nordiska rådets utskott vid de s.k. januarimötena (4 veckor efter avslutat budgetår) och till berörd ämbetsmannakommitté samt ställföreträdarkommittén/samarbetskommittén.

Under 1992 har fleråriga budgetöverenskommelser (kontrakt) börjat tillämpas i full skala vid elva institutioner, nämligen Nordiska hälsovårdshögskolan (1991—1993), Nordiska institutet för odontologisk materialprovning (1991—1993), Nordiska institutionen för vidareutbildning inom arbetsmiljöområdet (1991—1993), Nordiska organet inom provnings- och kontrollområdet (1992—1994), Nordiska konstcentret (1992—1994), Nordiska läkemedelsnämnden (1992—1994) och Nordiska ekonomiska forskningsrådet (1992—1994), Nordiska handikappnämnden (1992—1994), Nordiska alkohol- och drogforskningsnämnden (1992—1994), Nordiskt utbildningsprogram för social service (1992—1994) och Nordiskt utbildningscenter för dövblindpersonal (1992—1994).

Ettåriga kontraktstyrningsprinciper tillämpas i 1992 års budget även för arbetsgruppen för datapolitik och kontaktmannaorganet för narkotikafrågor.

Inom kultursektorn pågår vidare ett generellt översynsarbete av institutionernas roll och finansieringsformer. Resultatet av detta arbete väntas föreligga hösten 1992.

2.2.10 *Informasjonsvirksomheten*

Som direkte følge av informasjonskampanjen i 1991, er det i 1992 mottatt over 10 000 svar på annonseserien i nordiske aviser med spørsmål etter nordisk informasjonsmateriale – særlig etter Nordplus-brosjyren. I tillegg er det sendt ut ca 25 000 eks av vår tabloid-avis "Grenseløst" som også var et ledd i kampanjen.

Årets informasjonsplan har hatt massemediakontakt som førsteprioritet. Pressereisene til Grønland og Færøyene er gjennomført med henholdsvis 10 og 7 deltakere. I deres kjølvann fulgte en rekke avisartikler, radio- og TV program.

Det har videre vært satset på presseluncher og pressekonferanser for nordiske journalister, såvel i sekretariatet som i de andre nordiske land.

For å informere om det nordiske samarbeid og resultatene av dette, er det i løpet av året sendt ut ca 70 pressemeldinger. Nordisk Nyhetsbrev styrker stadig sin posisjon og distribueres nå til ca 1450 mottakere i Norden.

Det største satsingsområdet rettet mot media, er NORDPRIS 92, tre mediapriser, hver på 150 000 DKK til beste innsendte bidrag fra radio, TV og presse i løpet av 1992. Fristen for innlevering av bidrag er ved årsskiftet. Prisutdelingen er planlagt i forbindelse med Nordisk Råds sesjon i Oslo i 1993.

Infoenheten har i løpet av året hatt ansvaret for produksjon av diverse faktablad, infomateriell og utstillingene i resepsjonen.

2.2.11 *Publikationsvirksomheden*

For at opnå en bedre spredning af den viden der produceres, en stærkere profilering af det nordiske samarbejde, og en samlet forbedring af tids- og pengeforbruget blev publikationsvirksomheden omlagt pr 1. januar 1991.

Omlægningen indebærer bl. a., at NU-serien er nedlagt, at den hidtidige gratisdistribution er blevet afløst af betaling for bøger i Nord-serien. Et fælles design anvendes for alle udgivelser.

Der ventes udgivet omkring 50 titler i *Nord-serien*. I serien indgår bl. a. "Nordisk statistisk årsbok".

I den nye serie *Nordiske Seminar- og Arbejdsrapporter* ventes udgivet ca 100 titler i 1992. I den ligeledes nye serie af *Adresse- og Projektkataloger* ventes udgivet ca 10 titler – incl. "Nordiska Samarbetsorgan 1992".

Markedsføringen af Nord-publikationerne er blevet stærkt intensiveret. Et månedligt indstik i *Nordisk Kontakt* med en oversigt over nye udgivelser er et af de mange tiltag. I januar udsendtes katalogen *Trykt og Udgivet 1991* med en oversigt over alle nordiske udgivelser i 1991 – inclusive nordiske institutioners publikationer. Der udsendes også informations-brochurer og lign. om de enkelte publikationer. Det meste fremstilles i publikationsenheden – hvor al produktion er samlet.

Publikationerne blev også præsenteret på Bok & Biblioteksmässan i september i Göteborg.

Salget af Nord-publikationer varetages af en kommissionær i hvert land. Kommissionærerne står for den nationale markedsføring af udgivelserne. Kommissionærnettet er nu blevet kompletteret med nordiske kommissionærer på Åland, Færøerne og Grønland.

Et stigende antal publikationer er engelsk-sprogede. De mest aktuelle er

omtalt i katalogen "Nordic Publications" som bl. a. er sendt til Europa Informations internationale kontakter.

Omlægningen er iværksat som et 3 årig forsøg, og lønudgiften til to projekt-ansatte finansieres gennem besparelser på publikationsbudgettet.

3 Nordiska rådets yttranden och rekommendationer

3.1 Nordiska rådets yttranden

3.1.1 *Yttrande nr 1/1992,* plandokument C2

Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet

att vara uppmärksam på att även högt prioriterade aktiviteter, t ex miljösamarbetet med Östeuropa, det näringspolitiska samarbetet samt vissa delar av standardiseringsarbetet, kan få problem med finansieringen när den ekonomiska handlingsplanen upphör,

att noga överväga konsekvenserna av att flytta ut administrationen av stöd- och stipendieordningar från ministerrådssekretariatet samt att därvid beakta både ekonomiska och verksamhetsmässiga konsekvenser,

att ge rådet möjlighet att yttra sig innan beslut fattas om att flytta administrationen av kulturfonden,

att i det fortsatta arbetet lägga vikt vid de synpunkter som budgetutskottet samt fackutskottet framfört.

Nordiska ministerrådet svarar följande:

Nordiska ministerrådet har noga följt upp utvecklingen med finansieringen av aktiviteterna inom sektorerna när den ekonomiska handlingsplanen skall upphöra. Sektorerna bedöms inför denna omställning ha visat upp en tillfredsställande omprioriteringsförmåga och flexibilitet.

Beträffande utflyttning av administrationen av stöd- och stipendieordningar samt nordiska kulturfonden sker fortsatta överväganden i samband med implementeringen av statsministrarnas nyorinetering och därmed sammanhängande förändringar av det nordiska samarbetet.

3.1.2 *Yttrande nr 2/1992,* plandokument C2

Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet

att arbeta för att kultursamarbetet även i fortsättningen blir en viktig del av det nordiska samarbetet

att prioritera miljö i vid bemärkelse och att därvid särskilt beakta miljöproblemen i Östersjön och Nordsjön

att arbeta för en bärkraftig resurshushållning som kan öka möjligheterna för ett bättre totalutbyte av de förnybara resurserna

att arbeta för en utveckling av de nordiska ländernas konkurrenskraft i syfte att göra Norden till en tillväxtzon och att därvid beakta forskningens betydelse, det gäller inte minst den teknisk industriella forskningen

att arbeta för en bärkraftig ekonomisk utveckling som kan trygga och utveckla välfärden och välståndet i Norden

att arbeta för ett fortsatt och förstärkt nordiskt samarbete inom olika internationella fora

att beakta sambandet mellan budgetens storlek och de uppgifter som skall genomföras

att ta hänsyn till de speciella problem som finns i Västnorden, vid användningen av de medel ur överskottet från 1990, som avsatts för att styrka samarbetet i och med Västnorden

att redan nu planera för det fortsatta samarbetet med Baltikum, som region och som enskilda medlemsländer

att vid prioriteringsarbetet inom de olika sektorerna ta hänsyn till de synpunkter som framförts av rådets fackutskott.

Statsministrenes nyvurdering av det nordiske samarbeidet gjennom erklæringen i Århus, angir hvilke satsninger det legges opp til i tiden fremover.

Nordiska ministerrådet hänvisar i övrigt till de prioriteringar som gjorts i programmet "Norden efter 1992". Detta har konkretiserats i ministerrådsförslaget till budget för 1993.

Nordisk Ministerråd har bevilget 2,5 MDKK av overskuddet fra 1990 til diverse tiltak innenfor Vestnorden samarbeidet. Disse tiltakene vil bli videreført i 1993.

Därtill kan framhållas att i det arbete som nu pågår med att reformera det nordiska samarbetet har de nordiska ländernas statsministrar i ett gemensamt uttalande anfört att följande områden särskilt bör prioriteras: kultur, forskning och utbildning, miljö, medborgarnas rättigheter, ekonomi, fiske och juridiska frågor.

3.2 Nordiska rådets rekommendationer

3.2.1 *Meddelande om rekommendation nr 45/1989/e angående uppföljning av arbetsprogram Norden i Europa 1989—92 (A 898/e)*

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

a) at til Nordisk Råds session i Reykjavik i 1990 fremlægge en første revideret version af "Arbejdsprogrammet Norden i Europa 1989—92" med udgangspunkt i de forslag som indgår i den internationale samarbejdskomités rapport "Europæiske samarbejdsspørgsmål i Nordisk Råd" samt under hensyn til de synspunkter, som fremkommer ved behandlingen af ovennævnte arbejdsprogram under Nordisk Råds 3. ekstrasession 1989, og

b) at rapportere om arbejdet med gennemførelsen af programmet dels til Nordisk Råds ordinære session, dels gennem en sommerrapport, som kan koncentreres om særligt aktuelle temaer i integrationsarbejdet. Denne rapport afgives til Rådet hvert år senest 1. juni med henblik på behandling på udvalgenes sommermøder."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Ministerrådet har under den period som arbetsprogrammet omfattat löpande rapporterat till Nordiska rådet. Statusrapporter har utarbetats årligen över de uppnådda resultaten och översänts till rådet.

Den europeiska utvecklingen har gått snabbt sedan arbetsprogrammet slut-

ligen fastställdes i juni 1990. EES-avtalet, som väntas träda i kraft i början av 1993, tar nu i väsentliga delar över de punkter som arbetsprogrammet omfattat. Ministerrådet vill också hänvisa till statsministrarnas deklarationer från Bornholm och Århus vad gäller Norden och Europasamarbetet.

Ministerrådet anser därmed att rekommendationen kan avskrivas.

3.2.2 *Meddelande om rekommendation nr 16/1991/j angående genomgång av Helsingforsavtalet (A 945/j)*

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att företa en fullständig genomgång av Helsingforsavtalet."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Statsministrarnas personliga representanter för nyvärdering av det nordiska samarbetet överlämnade i augusti sin slutrapport, som låg til grund för statsministrarnas förklaring om det framtida nordiska samarbetet. I förklaringen framhölls bl. a. att regeringarna — efter behandling av rapporten vid Nordiska rådets session i Århus — kommer att lägga fram förslag till ändringar av Helsingforsavtalet. Statsministrarna kommer att lägga fram förslag till ändringar i Helsingforsavtalet till Nordiska rådets session i Oslo. Ändringsförslagen kommer då att bygga på de politiska konklusionerna som statsministrarna gjorde i Århus.

Ministerrådet anser därmed att rekommendationen kan avskrivas.

3.2.3 *Meddelande om rekommendation nr 17/1991/j angående ändringar av Helsingforsavtalets artiklar 1 och 45 (A 945/j)*

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige att företa ändringar i Helsingforsavtaletets artiklar 1 och 45 i överensstämmelse med juridiska utskottets förslag i bilaga 1."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Som framgår av meddelandet under rekommendation nr 16/1991/j kommer statsministrarna att lägga fram förslag till ändringar i Helsingforsavtalet till Nordiska rådets session i Oslo.

3.2.4 *Meddelande om rekommendation nr 35/1991/k angående Nordens år i Kalmar 1997 (A 950/j)*

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att med anledning av Kalmarunionens 600-årsjubileum utreda förutsättningarna för stöd och aktiv medverkan till unionsjubiléet och ett Nordens år 1997 i Kalmar."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Under 1992 har inga nya initiativ tagits med anledning av rekommendationen. Det finns dock skäl att upprepa vad som anfördes i förra årets meddelande:

Ministerrådet har från kommunen inhämtat upplysningar om status i jubileumsplaneringen och i vilka former och på vilket sätt ministerrådet förväntas medverka. För närvarande är planerna inriktade på fem huvudlinjer.

1. Nordiska framtidsprojekt, som utmynnar i en nordisk framtidskonferens.
2. Nordiskt miljöprojekt, som utmynnar i en speciell miljökonferens.
3. Telekommunikationer ur nordiskt perspektiv med inriktning på Europa och världen, som utmynnar i både konferens och utställningar.
4. Barn och ungdom samt nordisk historia. Ett projekt, som skall ge dagens barn och ungdom en djupare förståelse för Nordens särdrag i ett mångfacetterat Europa och världen.
5. Kulturturism. Ett projekt som lyfter fram kulturfrågorna i Norden och Östersjön för den vanliga turisten.

Inom kommunen har tillsatts en politiskt sammansatt styrgrupp, som skall leda arbetet med jubileumsförberedelserna. Under denna styrgrupp finns en arbetsgrupp bestående av tjänstemän. Under 1993 förväntas organisationen få fastare former med bl. a. en heltidsanställd projektledare. Vidare skall det lokala näringslivet engageras i förberedelsearbetet. Kommunen har förklarat sig villig att involvera representanter från utomstående organ, exempelvis ministerrådet. Med hänsyn till jubileumsförberedelsernas nuvarande breda, tvärsektoriella och allmänna inriktning har ministerrådet inte varit villigt att hittills göra några ekonomiska åtaganden eller utfästelser om deltagande i jubileumsorganisationen. I stället har en kontaktperson utsetts för att följa det fortsatta arbetet.

3.2.5 *Meddelande om rekommendation nr 40/1991/e angående ekonomiskt och kulturellt samarbete med Östersjöländerna (A 915/e)*

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd *at* arbejde for udvikling af det økonomiske og kulturelle samarbejde mellem Norden og Østersølandene med henblik på at skabe et samarbejdsområde kring Østersøen."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Inom Nordiska ministerrådets arbetsprogram för Baltikum och Östeuropa ges möjligheter att arbeta för en utveckling av det kulturella och ekonomiska samarbetet i hela Östersjöområdet även om Baltikum har prioriterats i detta hänseende. Så har t ex Östersjökonferenser arrangerats inom flera sektorsområden såsom inom energi, miljö, fiske och trafik. Vidare har informationsseminarier för att knyta kontakter mellan journalister från Norden och länderna kring Östersjön arrangerats på teman som kultur och välfärdspolitik.

Utrikesministrarna i länderna kring Östersjön och EG-kommissionen bildade i mars ett Östersjöråd, för att utveckla samarbetet vad gäller ekonomiskt bistånd, bistånd till nya demokratiska institutioner, transport och kommunikation, humanitära frågor och hälsovård, miljövård och energisamarbete och samarbete inom kultur, undervisning, turism och information.

Östersjörådet har etablerats som en naturlig ram för att inbegripa de nya demokratierna i öst i ett bredare västligt samarbete.

Ministerrådet finner på denna bakgrund att rekommendationen kan avskrivas.

3.2.6 *Meddelande om rekommendation nr 42/1991/j angående kunskapsöverföring till bl. a. Baltikum rörande parlamenterism och demokrati (A 921/j)*

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd *å* kartlegge behovet for og å utrede mulighetene for kunnskapsoverføring til Baltikum og utvalgte østeuropeiske land vedrørende parlamentarisme og demokrati."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Stöd till samarbetsprojekt som syftar till att bygga upp demokratiska strukturer ingår som ett prioriterat område i ministerrådets arbetsprogram för Baltikum och Östeuropa och ges därmed löpande.

Vidare har ministerrådet avsatt särskilda medel till parlamentariskt samarbete och parlamentarikerutbyte mellan Norden och Baltikum. Detta samarbete administreras av Nordiska rådets presidium.

Nordiska ministerrådet anser mot denna bakgrund att rekommendationen kan avskrivas.

3.2.7 *Meddelande om rekommendation nr 43/1991/j angående stöd till demokratiseringssträvandena och internationella samarbetet i bl. a. Baltikum (A 928/j)*

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd *å* kartlegge hvilke relevante organisasjoner av ikke statlig karakter som finnes i Baltikum og utvalgte østeuropeiske land *å* kartlegge hvilke behov og muligheter som finnes for kontakt mellom relevante frivillige organisasjoner i Baltikum og utvalgte østeuropeiske land og tilsvarende organisasjoner i de nordiske land *å* ta initiativ til å opprette støtteordninger som kan stimulere til kontakter/samarbeid mellom relevante organisasjoner av ikke statlig karakter i Baltikum og utvalgte østeuropeiske land og tilsvarende organisasjoner i de nordiske land, med henblikk på å støtte demokratiseringsutviklingen og det internasjonale samarbeidet i Øst, slik at disse støtteordninger ses i sammenheng med de øvrige initiativer Nordisk Råd har tatt overfor Baltikum."

Nordiska ministerrådet meddelar:

I ministerrådets reviderade arbetsprogram för Baltikum och Östeuropa har särskilda medel ställts till förfogande för de nordiska gröna organisationerna för att kartlägga behov och förmedla erfarenheter när det gäller deltagande i den demokratiska beslutsprocessen kring miljö och natur. Sålunda har friluftsråd, alternativodlare, naturförbund m fl beviljats medel för dessa ändamål.

Vidare har Nordisk Ungdomskommitté fått stöd till ungdomsprojekt i Baltikum och Finlands Riksidrottsförbund för utbildning av idrottsledare i Baltikum. På kulturområdet har stöd getts till samarbete på ett stort antal områden, bl. a. till gemensamma körfestivaler och filmfestivaler (se vidare svar på rekommendation 47/1991.)

Samtidigt har man tagit nordiska initiativ genom bl. a. CSCE, FN och NACC.

3.2.8 *Meddelande om rekommendation nr 45/1991/k angående stipendier för folkhögskolestuderande från Baltikum och Östeuropa (A 917/k)*

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet *att* utvidga Nordiska ministerrådets arbetsprogram för Baltikum och Östeuropa till att omfatta stipendier för folkhögskolestuderande."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Styrgruppen för folkupplysnings- och vuxenutbildningssamarbete (FOVU) höll med bidrag från ministerrådets pulje för Baltikum/Östeuropa en konferens i maj 1991 om "Norden och Östersjöländerna". På konferensen diskuterades möjligheterna för fortsatt samarbete med bl. a. folkhögskolorna i Norden. Som uppföljning av denna konferens har FOVU utgett ett skriftligt informationsmaterial om nordisk folkupplysning och vuxenundervisning som skall användas i Baltikum.

Vidare har Nordens Folkliga Akademi med stöd från ministerrådets Baltikumpulje, nationella ministerier och folkupplysningsorganisationerna hållit en Sommarakademi med sex veckors utbildning under sommaren 1992 och med 30 deltagare från Baltikum och Centraleuropa. Utbildningen omfattade bl. a. en introduktion till nordisk kultur och samhälle samt studiebesök på nordiska folkhögskolor, studieförbund, AMU mm. Det förväntas att denna utbildning följs upp av nya kurser under 1993.

Vidare kan meddelas att det redan inom nuvarande stipendieprogram för utbildningssamarbete mellan Norden och Baltikum getts bidrag till studieuppehåll på folkhögskolor.

Ministerrådet anser därmed att rekommendationen kan avskrivas.

3.2.9 *Meddelande om rekommendation nr 47/1991/k angående kultursamarbete med Baltikum och Östeuropa (A 927/k)*

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att arbeta för att åstadkomma gemensamt arbete och utbyte på kulturområdet mellan Norden och Baltikum och de östeuropeiska länderna och där detta är lämpligt inarbeta nya åtgärder i arbetsprogrammet för Baltikum och Östeuropa."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Den nordiska ledningsgruppen för kulturinformation i utlandet har för perioden 1993—96 prioriterat Baltikum, S:t Petersburg och Öst-/Centraleuropa för sin verksamhet. Sammanlagt 7,5 MDKK har avsatts för ändamålet.

Bland aktiviteterna i Baltikum och Ryssland märks symposier med nordiska, baltiska och ryska konservatorer om bildkonst respektive byggnadsvård samt en föreläsningsserie om nutida nordisk arkitektur. Vidare planeras en rad utställningar om bildkonst, design och aktuell foto- och videokonst. I Öst/Centraleuropa planeras en utställning om design och ekologi.

Kultursamarbete ingår redan som prioriterat område i riktlinjerna för Balti-

kum/Östeuropapuljen, vilket årligen resulterat i samarbetsprojekt och kulturutbyte på alla kulturområden, som inom musik, konst, teater och dans.

Nordiska ministerrådet anser mot denna bakgrund att rekommendationen kan avskrivas.

3.2.10 *Meddelande om rekommendation nr 50/1991/m angående miljöbistånd till Baltikum (A 929/s)*

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att besluta om ytterligare en kreditordning inom ramen för Nordiska investeringsbanken avseende mjukare villkor för miljöinsatser i Baltikum, samt

att söka samarbete mellan olika biståndsarrangemang för de baltiska länderna för att göra insatserna rationella och underlätta mottagandet av hjälpen."

De nordiska ländernas regeringar meddelar:

De nordiska ländernas regeringar har genom Nordiska ministerrådet (miljöministrarna) etablerat ett Nordiskt Miljöfinansieringsbolag, NEFCO. NEFCO kan genom aktietecknande, lån eller garantier medverka till finansiering av miljöinvesteringar i Central- och Östeuropa, häri inbegripet också de baltiska länderna. NEFCOs grundkapital utgör ca 300 MSEK.

I ministerrådets reviderade arbetsprogram för Baltikum/Östeuropa 1992 har därtill avsatts 2 MDKK för att finansiera förberedelser av konkreta projekt, t. ex. förstudier och lönsamhetsanalyser av planerade investeringar, marknadsundersökningar för miljöutrustning, miljökonsekvensvärderingar etc.

För att undvika överlappningar och för bättre koordinering av nationella biståndsarrangemang möts de som administrerar de nationella stödordningarna för Baltikum/Östeuropa i en oformell nordisk kontaktgrupp där ministerrådet ingår som observatör.

Vidare meddelas att de nordiska länderna garanterar en speciell utlåningsram för Baltikum på 30 MECU inom ramen för det Baltiska Investeringsprogrammet (BIP). Medlen skall användas till att på vanliga kommersiella villkor finansiera investeringar i små och medelstora företag. Enligt reglerna för utlåning skall speciell hänsyn tas till att projekten är miljömässigt sunda och att de främjar användandet av miljöteknologi.

Ministerrådet anser därmed att rekommendationen kan avskrivas.

3.2.11 *Meddelande om rekommendation nr 55/1991/s angående förstärkning av den nordiska modellen (A 978/s)*

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att låta initiativen i medlemsförslag A 978/s om förstärkning av den nordiska modellen, samt de synpunkter härpå som framförs i Nordiska rådets debatt vid extrasessionen den 13 november 1991, ingå i arbetet med det program för det nordiska samarbetet efter 1992 som ministerrådet framlägger till rådets 40:e session."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Ministerrådet henviser innledningsvis til de prioriteringer statsministrene har nedfelt i felleserklæringen under 41. sesjon.

Ministerrådet hänvisar också till det program för nordiskt samarbete efter 1992 som fastställdes den 27 mars 1992. I detta utpekas sektorer och områden där vi har en nordisk politik som det är särskilt viktigt att skapa genomslagskraft för i Europa och som därför skall upprioriteras i det kommande arbetet.

Här nämns särskilt arbetsmiljö och konsumentpolitik samt nordiska modeller för jämställdhet, arbetsmarknads- och regionalpolitik, social- och hälsopolitik, inklusive handikappfrågor samt trafiksäkerhet.

Ministerrådet anser därmed att rekommendationen kan avskrivas.

3.2.12 *Meddelande om rekommendation nr 11/1992/s angående nordbors rättigheter i Norden (A 986/s)*

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att i samband med förverkligandet av den nya sociala trygghetskonventionen och EES-avtalet i Norden även ta upp de förslag till åtgärder och informationsinsatser som tas upp i Nordiska rådets rekommendation nr 33/1990 om handlingsprogram för nordbors rättigheter i Norden samt

att i samband härmed undersöka möjligheterna att ytterligare underlätta det gränsregionala samarbetet i Norden och undanröja kvarvarande hinder för samarbete och kontakter över gränserna."

Nordisk Ministerråd meddeler:

Ved EØS-avtalens ikrafttreden erstattes den nordiske konvensjonen om sosial trygghet delvis av EF's forordning nr 1408/71 og delvis av to nye nordiske avtaler:

Nordisk konvensjon om sosial trygghet ble undertegnet den 15. juni 1992. Den dekker de samme sosialforsikringsordninger som EF-forordningen og tillempes på ikke-nordiske statsborgere og personer som står utenfor arbeidsmarkedet. Nordisk sosialpolitisk komite har godkjent et forslag til gjennomføringsavtale til den nye sosialkonvensjonen. Arbeidet med veiledende kommentarer for administrasjonen av denne nærmer seg slutten.

Nordisk konvensjon om sosial bistand og sosial trygghet forventes ferdig i løpet av 1993.

Med utgangspunkt i det vedtatte strategiprogram for samarbeid innen og mellom regioner i Norden 1992–94, har ministerrådet lagt vekt på å videreutvikle det grenseregionale samarbeidet.

Den svenske regjeringen har nedsatt et utvalg som vurderer erfaringene med kommunenes og landstingenes samarbeid over grensene i Norden. Så langt er det mye som tyder på at det i det vesentlige ikke lenger eksisterer vesentlige hindringer for det formelle samarbeid.

Det er naturlig også å nevne at ministerrådet har støttet et prosjekt om spesielle problem for beboere i grensetraktene mellom Norge og Sverige, som mellom annet inbefatter toll- og avgiftsområdet, veterinærområdet m. v. Det tas sikte på å finne bilaterale løsninger på disse problemene.

På det handelspolitiska området genomfördes år 1990/91 en kartläggning

av gränskontroller- och formaliteter för nordisk handel, som syftade till att identifiera möjligheter att avveckla, flytta eller förenkla kontrollerna i de nordiska länderna. Genom EES-avtalet försvinner en rad gränskontroller mellan de nordiska länderna. De nordiska länderna har olika uppfattningar om det fortsatta arbetet med sådana gränskontroller som återstår. Det råder enighet om att frågan om gränskontroller är viktig och att det i många tillfällen skulle kunna vara möjligt att finna en lösning som förenklar eller ersätter kontroller vid gränserna. Gränskontrollfrågan kommer fortsatt att stå på dagordningen.

Ministerrådet föreslår herved at rekommandasjonen avskrives.

3.2.13 *Meddelande om rekommendation nr 17/1992/e angående förhöjning av Nordiska utvecklingsfondens kapital (B 127/e)*

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd og de nordiske landes regeringer *at* vedtage ministerrådsforslag B/127/e om fortsættelse af Nordisk Udviklingsfonds virksomhed uden tidsbegrænsning og forhøjelse af fondens kapital med 150 mill. SDR, idet man iagttager Økonomisk Udvalgs synspunkter og således, at muligheden af en ny kapitalforhøjelse, som følge af den resultatorienterede evaluering i 1995, holdes åben."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Den utvärdering av Nordiska utvecklingsfondens verksamhet, som genomfördes 1991, resulterade i en positiv bedömning av fondens inledande verksamhet och framtidsutsikter. Mot denna bakgrund beslutade Ministerrådet att fondens verksamhet skulle fortsätta efter utgången av försöksperioden, dvs efter 31 januari 1994, samt att fondens kapital skulle förhöjas med SDR 150 mio. Ministerrådet har för avsikt att genomföra en resultatorienterad utvärdering av fondens verksamhet år 1995.

Ministerrådet anser härmed att rekommendationen kan avskrivas.

3.2.14 *Meddelande om rekommendation nr 22/1992/k angående gemensam tid i Danmark, Finland, Norge och Sverige (A 979/m)*

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utreda för och nackdelarna med införandet av en gemensam tid i Danmark, Finland, Norge och Sverige."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Samarbetsministrarna har beslutat att anmoda Finlands regering att utreda frågan om en anpassning av finsk tid till tiden i Danmark, Norge och Sverige.

3.2.15 *Meddelande om rekommendation nr 29/1992/b angående budgetutskottets kontrolluppgifter 1991 (A 998/b)*

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att i det fortsatta arbetet beakta de synpunkter och förslag som budgetutskottet framfört i redogörelsen för kontrolluppgifterna 1991 samt att rapportera till utskottet om vilka åtgärder som vidtagits

att därvid i samband med utvärderingen av BRYT-projektet särskilt uppmärksamma:
- lägga större vikt vid förberedelsefasen i ett nordiskt samarbetsprojekt och att utarbeta konkreta mål och klara prioriteringar samt definiera och placera det överordnade ekonomiska och politiska ansvaret. Större nordiska projekt bör inledas med ett förprojekt
- beakta vikten av en kvalificerad och intresserad projektledare och att försöka få till stånd någon form av "nordisk projektledarträning"

att därvid i samband med undersökningen av arbetsgivaransvaret vidta följande åtgärder:
- klargöra om begreppet arbetsgivaransvar har samma innebörd i samtliga nordiska länder, om det finns reglerat i lagar och avtal samt om de nordiska institutionerna i så fall omfattas av dessa lagar och avtal
- låta göra en inventering av anställningskontrakten och undersöka det faktiska rättsläget för olika grupper av anställda vid nordiska institutioner."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Ministerrådet tilstreber i forprosjekter til nordiske samarbeidsprosjekter å definere mål, prioriteringer m. v, samtidig som det legges stor vekt på å fremskaffe kvalifisert prosjketledelse. Ministerrådet kan ikke se noe behov for en særskilt nordisk prosjektlederopplæring.

Arbeidsgiveransvaret har i prinsippet samme innhold i de nordiske land, selv om det kan være individuelle forskjeller fra et land til et annet når det gjelder arbeidervern- og arbeidsmiljølovgivning, kollektive avtaler som eksempeltvis medbestemmelsesavtaler og andre overenskomster. På samme måte vil det enkelte lands arbeidsrettslige praksis ha betydning for definisjonen og spørsmål omkring arbeidstaker/arbeidsgiverbegrepene. Arbeidsavtalene er imidlertid kontraktene mellom partene som har implikasjoner både for arbeidstaker som for arbeidsgiver. Disse gir anvisning på at det foreligger et ansettelsesforhold.

De enkelte lands lover innen arbeidsmiljø, arbeidervern m. v. må ifølge arbeidsrettslig praksis også gjelde for de ansatte ved institusjoner i de respektive land. Med hensyn til ansatte ved hhv ministerrådssekretariatet og presidiesekretariatet vedrørende deres rettslige stilling gjelder for øvrig det som ansettelsesavtalen bestemmer eller Nordisk Ministerråd respektive Nordisk Råds presidium fastsetter.

Som hovedregel følger samtlige samnordiske institusjoner domicillandets lover og arbeidsrettslige praksis.

Det foreligger egen avtale mellom de nordiske lands regjeringer om rettsstillingen for samnordiske institusjoner og deres ansatte. Det fremgår bl. a. her at hver samnordisk institusjon som er opprettet og finansiert av Nordisk Ministerråd er et selvstendig rettssubjekt med samme rettslige handleevne som andre juridiske personer i det land hvor institusjonen har sitt sete.

For institusjonen vil styret formelt inneha arbeidsgiveransvaret, mens reellt vil det være den som i arbeidsgivers sted leder institusjonen (daglig leder). Det er viktig å presisere at det er institusjonen som selv skal ivareta det daglige ansvar som loven pålegger arbeidsgiveren. I enkelte tilfelle vil imidlertid ministerrådet som overordnet organ kunne ivareta overordnede og prinsi-

pielle forhold knyttet til arbeidsgiveransvaret. Dette vil f eks kunne gjelde ved nedleggelse av virksomheter, hvor blant annet spørsmålet om arbeidsgivers plikt til å skaffe berørt personale nytt arbeide påligger som et stort politisk-moralsk ansvar. Dette følger delvis av rettstillingsavtalens tilleggsprotokoll av 1987, hvor det fremgår at "avtalepartene vil være ansatte som har avsluttet tjeneste ved et nordisk sekretariat, behjelpelig med, innenfor rammen av gjeldende lover og administrative bestemmelser, å få statlig eller annen ansettelse i hjemlandet".

Nordisk Ministerråd intensiverer arbeidet overfor våre institusjoner gjennom ytterligere presisering av hva som ligger i arbejdsgiveransvaret. Dette gjøres blant annet ved årlige, nasjonale møter med institusjonene samt i andre sammenhenger hvor dette finnes hensiktsmessig.

Det bør også arbeides videre med udvikling av et lederseminar for våre nordiske ledere med sikte på oppstart allerede neste år.

Utarbeidelse av en felles personal-/institusjonshåndbok vil også kunne bidra til å få bevisstgjort arbeidsgiverrollen i våre institusjoner.

Ministerrådet foreslår herved at rekommandasjonen avskrives.

3.2.16 *Meddelande om rekommendation nr 30/1992/p angående gemensam nordisk utlandsrepresentation i vissa nya stater (A 992/p)*

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd *å* arbeide for en større samordning av de nordiske lands utenlandsrepresentasjon særlig i nye stater."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Samordning av de nordiska ländernas utlandsrepresentation är en fråga i vilken de nordiska ländernas regeringar har fortlöpande kontakt. På det konsulära och administrativa området sker redan i flera fall en samordning. En större samordning, speciellt i de nya staterna, men också vid beslut om nedläggning av befintliga representationer, diskuteras kontinuerligt vid de nordiska utrikesministrarnas möten.

3.2.17 *Meddelande om rekommendation nr 31/1992/p angående samarbete i det arktiska området (A 994/p)*

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å ta initiativ til et heldekkende arktisk samarbeide på regeringsnivå."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Under de senaste åren har man kunnat skönja ett starkt ökat intresse för samarbete i det arktiska området. Det vetenskapliga samarbetet i International Arctic Sciences Committee (IASC) etablerades år 1989, det finska arktiska miljöinitiativet (Rovaniemi-processen) år 1991 och i maj 1992 tog de 8 arktiska länderna, dock med ett generellt amerikanskt förbehåll, på kanadensiskt initiativ ett första steg mot etablering av ett "Arctic Council" som ett paraplyorgan för arktiskt samarbete. På det inofficiella planet etablerades år 1989 ett regionaliserat samarbete i Arctic Forum och det första Arctic Leaders Summit hölls i juni 1991 på initiativ av International Circumpolar Conference (ICC).

Också intresset för samarbete mellan grannländer i det arktiska området har ökat under de senaste åren. Den norske utrikesministern har i början av innevarande år lanserat planer om ett samarbete i den "Euro-Arktiska-regionen" – i första hand gällande fylken i Nordnorge och fylkene Murmansk och Arkhangelsk – med särskild betoning av perspektiven i ett utvidgat EG. Man har tagit invitiativ till ett utrikesministermöte i januari 1993 i Kirkenes för att diskutera ramarna för det framtida regionala samarbetet i nord. Från finsk sida har man nyligen framlagt ett förslag om ett samarbete angående öppnande av en fartygsrutt till Fjärran Östern norr om Ryssland.

Landsdelsutvalget for Nord-Norge og Namdalen er gått inn som medlem av Nothern Forum, en cirkumpolar organisasjon basert på regioner og med administrativt hovedsete i Anchorage i Alaska.

De arktiska karaktäristika är inte nödvändigtvis sammanfallande för de nordiska länderna. Finland och Sverige har ingen kustlinje till de nordliga havsområdena. I Finland, Norge och Sverige har den samiska befolkningen önskemål om att utveckla självstyret. I Grönland är inuit dominerande och har omfattande självstyre. Norge har nordliga intressen gemensamma med Ryssland och har vissa oavklarade frågor om gränsdragningen i Barentshavet. Island har nordliga och arktiska intressen gemensamma med bl. a. Kanada, Grönland, Norge och Ryssland.

Ministerrådet återkommer till frågan om att etablera ett samarbete i det arktiska området.

3.2.18 *Meddelande om rekommendation nr 32/1992/e angående Norden i det nya Europa (B 129/e, A 996/e, A 1002/e och A 1003/e)*

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd og de nordiske landes regeringer:

Norden i Europa

at udrede mulighederne i og konsekvenserne for det nordiske samarbejde af at samtlige eller de fleste nordiska lande bliver medlemmer af EF,

at gennem en revision af Helsingforsaftalen, i de kommende medlemskabsforhandlinger og i de nordiske landes bilaterale aftaler med EF klargøre, hvordan samarbejdet i Norden som region bedst tilpasses den pågående integrationsproces i Europa og der igennem sikre mulighederne for en stærkere og mere ambitiøs udvikling af det regionale nordiske samarbejde,

at arbejde for harmonisering af europæiske regler på et højt niveau inden for arbejdsmarkedspolitikken med sigte på opnåelse af fuld beskæftigelse, miljøkrav, arbejdsmiljøkrav, ligestilling og socialpolitikken,

at arbejde for at udvikle og skabe forståelse og tilslutning omkring den nordiske samfundsmodel i en videre europæisk sammenhæng, blandt andet på vigtige områder som arbejdsmarkedspolitik for fuld beskæftigelse, ligestilling mellem kønnene, miljøkrav, arbejdsmiljøbestemmelser og sociale velfærdsordninger, med sigte på harmonisering af fælles europæiske regler på et højt niveau,

at det vurdres på hvilke måder informations- og kontaktvirksomheden i

Bruxelles mest hensigtsmæssigt kan drives, f eks via et nordisk informations- og kontaktkontor,

at det udenrigspolitiske samarbejde styrkes på områder af fælles interesse inden for rammerne af det officielle nordiske samarbejde,

at i udenrigspolitikken samarbejde om en fælles linie i FN og andre verdensomspændende organisationer særligt i globale udviklings- og miljøspørgsmål.

Samarbejde internt i Norden

at de nordiske lande tilrettelægger en politik, som prioriterer målsætningen om opnåelse af fuld beskæftigelse,

at fortsat prioritere det nordiske samarbejde inden for kultur, uddannelse og forskning, miljø, arbejdsmiljø, ligestilling, forbrugerpolitik og socialpolitik,

at der satses på en nordisk næringspolitisk handlingsplan, med sigte på at styrke økonomi og beskæftigelse i Norden og bl. a. omfatter samordning og styrkelse af næringspolitik, infrastruktur, information og kommunikation i Norden,

at udbygge det nordiske samarbejde om "de fire friheder" med henblik på etableringen af et grænseløst Norden inden for rammerne af EØS-aftalen og senere EF medlemskab for samtlige eller de fleste nordiske lande,

at forvaltningen af naturressourcerne bygges på princippet om bæredygtig udvikling,

Østersøen – Baltikum

at udvikle samarbejdet omkring Østersøen og på Nordkalotten med hovedvægt på samarbejde om miljøspørgsmål, bæredygtig udvikling og næringspolitik og således, at dette samarbejde indgår i en bredere nordeuropæisk samarbejdsregion,

Institutionelle ændringer i nordisk samarbejde

at den parlamentariske indflydelse på det nordiske samarbejde styrkes gennem fastlæggelse af klare politiske målsætninger og deraf følgende omlægninger af rådets og ministerrådets arbejde, og ved at ministerrådet systematisk tilrettelægger samarbejdet således, at rådet får indflydelse på beslutningsprocessen,

at tage initiativet til en fornyelse af Helsingforsaftalen i lyset af europaintegrationen og behovet for et styrket og vitaliseret nordisk samarbejde, hvorved bl. a. de overordnede målsætninger klargøres, institutionerne styrkes og effektiviseres og der skabes rammer for et mere ambitiøst nordisk samarbejde,

at der, som en konsekvens af fastlagte målsætninger og arbejdsopgaver, ved fornyelsen af Helsingforsaftalen tilrettelægges en revideret institutionel struktur for det nordiske samarbejde,

at der i denne forbindelse i samarbejde med rådet gennemføres en vurdering af mulige organisationsforslag, herunder bl. a. følgende: *at* afholde flere, men kortere sessioner, *at* øge fuldmagterne til formandskabet i ministerrådet, *at* skifte formandskab hvert halve år, *at* styrke det parti-

politiske samarbejde over grænserne, *at* overveje i hvilken grad nordiske europapolitikere bør deltage i Nordisk Råd, *at* give Nordisk Råd budgetmæssig indflydelse samt

at tilrettelægge den mest hensigtsmæssige samordning af sekretariatsstrukturen for råd og ministerråd, *at* Vest-Nordens interesser i det nordiske samarbejde varetages ved gennemgangen af den nordiske samarbejdsstruktur,

Det videre arbejde

at ministerrådet omarbejder og videreudvikler programforslaget, således som angivet af rådet og i lyset af statsministrenes overvejelser."

Nordisk Ministerråd og de nordiske landes regeringer meddeler:

Efter sessionen i Helsingfors har arbetet inletts på att implementera ministerrådets program för Norden efter 1992. Parallellt med detta har statsministrarnas personliga representanter avlämnat en rapport med nyvärdering av det nordiska samarbetet, i vilken huvudelen av de rekommendationer som gäller Norden i Europa behandlats. Denna rapport samt statsministrarnas redogörelse vid Nordiska rådets 41:a session i Århus med efterföljande debatt, utgör det nya underlaget för ministerrådets fortsatta arbete och avspeglas i ministerrådets planer för 1993.

Statsministrene har valgt å konsentrere det formelle samarbeidet om syv satsningsområder. Innenfor den nye struktur vil en stor del av elementene i rekommandasjonen bli ytterligere konkretisert. Ett särskilt ministerrådsförslag med ändringar i Helsingforsavtalet läggs fram vid Nordiska rådets 42:a session i Oslo. I detta föreslås förändringar i enlighet med Nordiska rådets rekommendation.

Ministerrådet kan vidare meddela, att det på arbetsmarknadsområdet, till vilket arbetsmiljö- och arbetslivsfrågor räknas, finns ett fortsatt behov för ett tätt nordiskt samarbete också efter EES-avtalets ikraftträdande. Det är således ministerrådets avsikt att hålla fast vid den nordiska modellen för avtalslösningar på arbetsmarknaden och att också söka påverka övriga Europa i denna riktning.

Även på andra områden pågår ett konkret samarbete mellan ministerrådet och EG för att främja nordiska synpunkter och hållningar. Som exempel kan nämnas standardiseringsarbetet på arbetsmiljöområdet, det nordiska arbetsförmedlingssystemet samt hur information och samarbete sker inom multinationella företag m. m.

På det sociala trygghetsområdet har Nordiska ministerrådet (social- och hälsovårdsministrarna) undertecknat en ny konvention om social trygghet som är avsedd att ersätta den nu gällande konventionen från 1981. Vidare pågår ett arbete med att utforma en kompletterande konvention om socialt bistånd och social trygghet som skall upprätthålla principen om likhet för alla medborgare i Norden.

Ministerrådet vill således understryka att socialpolitiken fortsatt är ett prioriterat område i det nordiska samarbetet och att Norden här på de flesta områden står starkt med goda möjligheter att utöva inflytande på den fortsatta europeiska integrationsprocessen. Ministerrådet förbereder för närvarande ett nytt samarbetsprogram inom hälso- och socialsektorn.

Vad gäller rekommendationen om en nordisk näringspolitisk handlingsplan vill ministerrådet hänvisa till pågående arbete inom enskilda sektorer. Således är regionalpolitiskt samarbete i Norden både på central och lokal nivå ett prioriterat område. Ministerrådet (regionalministrarna) har låtit utarbeta ett förslag till gemensamma kriterier och argument för olika åtgärder i regionalpolitiken som kan användas i det vidare arbetet i förhållande till EES, EG och nationell lagstiftning. Det er viktig å vinne forståelse for at de nordiske særdragene, spredt bosetting, lang avstand til markedene, nordlig og østlig beliggenhet og kaldt klima, stiller særlige krav til forvaltningen av naturressursene og en aktiv og tilpasset distriktspolitikk.

Ministerrådene har også blitt enige om en felles argumentasjon for en nordisk regional statistikkinndeling (NUTS-inndeling) som skal brukes i forbindelse med EØSavtalen. EF's nomenklatur for regional inndeling har både en statistisk og politisk funksjon.

Dessa åtgärder utgör viktiga ramförutsättningar för att upprätthålla och stärka de ekonomiska och sysselsättningsbefrämjande möjligheterna i regionalpolitiskt prioriterade områden i Norden.

Vad gäller transporter och kommunikationer anser ministerrådet att hittillsvarande erfarenheter inom infrastrukturområdet visar, att utbyggnad bäst löses genom bilateralt samarbete, i samråd med övriga länder. Frågan har också en sysselsättningspolitisk dimension. I samband med Århus-sessionen konstaterade ekonomi- och finansministrarna at råderummet for finanspolitiske tiltag er overordentligt beskedent. Den grundlæggende strategi med holdbar økonomisk vækst og lav inflation må ikke sættes over styr. Under hensyn til en fortsat konsolidering af de offentlige finanser bør udgifterne sammensættes så de giver grundlag for bedre vækst og beskæftigelse. Investeringer i infrastruktur og andre vækstfremmende tiltag må øges, og der bør vises yderst tilbageholdenhed i transfereringer og i det offentlige forbrug.

Risikoen for at investeringer i infrastruktur mindskes er betydelige, når lavkonjunkturen presser de offentlige budgetter. Det vil være uhensigtsmæssig, da alt for lave investeringer er en medvirkende årsag til en lav økonomisk vækst.

Ministrene havde en drøftelse af igangsættelse af *infrastrukturprojekter af nordisk interesse*. Det bør overvejes, om Den Nordiske Investeringsbank i øget omfang kan medvirke til finansieringen.

Ministerrådet vill också framhålla att frågan om utbyggnad av infrastrukturen uppmärksammats av EG, bl. a. genom satsningarna på ett "Transeuropean Network" för väg och järnväg.

Ministerrådet (fiskeriministrarna) har också i sitt nya samarbetsprogram för 1993–1996 lagt stor vikt ved att förstärka de näringspolitiska elementen i det framtida nordiska fiskerisamarbetet. Utvecklingen i fiskeripolitiken inom EG kommer att påverka de nordiska ländernas fiskerinäringar i mycket hög grad varför det är av stort nordiskt intresse att söka påverka innehållet i EGs gemensamma fiskepolitik efter 1992 samt att bidra till att stärka näringens biologiska och ekonomiska bas. Med Nordens samlade styrka som fiskeregion, inte minst som betydande exportör av fiskeprodukter till den europeiska marknaden, finns det stora möjligheter att stärka det näringspolitiska och näringsekonomiska samarbetet inom sektorn.

Också inom jord- och skogsbrukssektorn pågår aktiviteter av näringspolitiskt intresse, såsom forskning och forskarutbildning, samarbete om plantförädling, tillgång på frö och planter inom skogsbruket m. m. Samarbete för att undanröja tekniska handelshinder inom vissa kontrollområden inom jordbruket är också näringspolitiskt motiverat.

För att stärka Västnorden-samarbetet har Nordiska ministerrådet (samarbetsministrarna) vidare beviljat 2,5 MDKK till olika samarbetsprojekt i Västnorden, bl. a. för att etablera ett informationskontor på Färöarna och för att utveckla kultursamarbetet. Samtliga sektorer har vidare pålagts att genomgå sin organisation och sina rutiner i syfte att säkra rätten för de självstyrande områdena att deltaga i det nordiska samarbetet.

Statsministrene har i forbindelse med Århus-sesjonen understreket de selvstyrende områdenes rolle gjennom den presisering som finnes i statsministerrapporten. I denne forbindelse er det konkretisert hvilke tiltak som er nødvendige.

Ministerrådet föreslår därmed att rekommendationen avskrives.

3.2.19 *Meddelande om rekommendation nr 33/1992/b angående Nordiska ministerrådets budget för 1993 (B 130/b)*

Budgetutskottets uttalande:

Den logiska slutsatsen för den fortsatta behandlingen av det framlagda budgetförslaget vore att föreslå en omarbetning. Utskottet har allvarligt övervägt ett sådant förslag.

Utskottet har därvid tvingats konstatera att några praktiskt godtagbara möjligheter för en omarbetning inte föreligger.

De samlade omständigheterna har således lett utskottet fram till att utskottet måste finna sig i att tvingas tolerera budgetförslaget, men enbart under den bestämda förutsättningen att kommande budgetförslag utformas i enlighet med vad som tidigare diskuterats med samarbetsministrarna.

Under hänvisning till ovanstående föreslår utskottet att "Nordiska rådet med anledning av Nordiska ministerrådets budgetförslag för 1993 (B 130/b) beslutar om följande uttalande:

att Nordiska rådet med instämmande i vad utskottet ovan anfört överlämnar utskottets betänkande till Nordiska ministerrådet."

Nordiska ministerrådet meddelar:

De nordiska ländernas statsministrar beslutade den 11 november 1992 i Århus att det formella nordiska samarbetet skall koncentreras kring följande prioriterade satsningsområdena: kultur, forskning och utbildning, miljö, medborgarnas rättigheter, ekonomi, fiske och lagstiftning (Erklæring fra de nordiske lands statsministre). Ministerrådet organiserar nu sitt arbete kring dessa satsningsområden. Det s. k. C2-dokumentet om riktlinjerna för det framtida nordiska samarbetet kommer att byggas upp kring dessa prioriterade områden. Detsamma kommer också att gälla förslaget till budget för 1994.

På detta sätt blir det lättare för Nordiska rådet att ta ställning till de prioriteringar som ministerrådet gör. Därutöver avser samarbetsministrarna och ministerrådssekretariatet att löpande ha en dialog med budgetutskottet i syfte att för båda parter få en adekvat beredning av budgeten.

Kapitel II

Lovgivningssamarbeidet

1 Innledning

Det nordiske lovgivningssamarbeidet har vært gjennomført og videreutviklet i de former og strukturer som har vært lagt til grunn de siste ti til femten årene. Også i 1992 har det moderniserte lovgivningsprogrammet av 1988 vært et viktig instrument i planleggingen. Som tidligere har embetsmannskomitéen holdt regelmessige møter. Representanter fra de nordiske justisdepartementene har også ellers møtt hverandre for å utveksle informasjon og diskutere konkrete lovgivningsprosjekter. I tillegg har nordiske representanter vært i kontakt med hverandre på forskjellige internasjonale møter.

En viktig del av lovgivningssamarbeidet har gjeldt spørsmål av betydning for EØS-avtalen. Forberedelser av endringer i de nasjonale lover har i stor utstrekning vært gjort i samarbeid mellom landene. Man har lagt vekt på å komme fram til ensartede løsninger der EØS-avtalen gir valgmuligheter. Ministerrådet arbeider også mer generelt med spørsmålet om hvordan det nordiske lovgivningssamarbeidet best bør innrettes etter en EØS-avtale.
– Arbeidet med et program for utviklingshjelp til Baltikum har også vært høyt prioritert av Ministerrådet, se avsnitt 12.2.5.

Budsjettet for embetsmannskomitéen var i 1992 492.000 DKK. Det nordiske rådet for forskning i europeisk integrasjonsrett hadde i 1992 et budsjett på 1.309.000 DKK.

2 Familirett

2.1 Ekteskapsrett m.v.

Det ble i 1990 nedsatt en arbeidsgruppe som skal gå gjennom de nordiske reglene av internasjonal privatrettslig karakter på familierettens område. Gruppen skal bl.a. vurdere den fellesnordiske ekteskapskonvensjonen av 1931. På grunn av endringene i ekteskapslovgivningen anser Ministerrådet det som viktig å få revidert konvensjonen. Arbeidsgruppen bestemte på et møte i 1992 at den skal prioritere reglene om ekteskapets inngåelse og oppløsning. Om gruppens arbeid i 1992 for øvrig, se avsnitt 2.3.

2.2 Registrert partnerskap

Danmark har fra 1989 hatt en lov som åpner for at homoseksuelle samboere registrerer sitt partnerskap. Ved slik registrering får de fleste regler som gjelder ektepar, virkning for de homoseksuelle samboerne. I Norge ble et forslag til lov om partnerskap for homofile sendt på høring sommeren 1992. Forslaget er på linje med den danske loven om registrert partnerskap for homofile. Også i Sverige vurderes det å innføre en lov etter mønster av den danske loven. I Finland har en kommisjon våren 1992 foreslått at det skal settes i gang lovforberedelser for å gi homoseksuelle adgang til å registrere sitt forhold.

2.3 Barnerett

Arbeidsgruppen som gjennomgår de internasjonale privatrettslige regler innen familieretten (se punkt 2.1), behandlet sommeren 1992 de nordiske regler om foreldreansvar og samværsrett. Det ble besluttet at Sverige skal utarbeide et utkast til en ny nordisk konvensjon om slike spørsmål.

I Finland har en arbeidsgruppe lagt fram et forslag til nye regler om myndighetenes internasjonale kompetanse m. v. Reglene vil gjøre det mulig for Finland å ratifisere Europarådskonvensjonen fra 1980 om anerkjennelse og fullbyrding av avgjørelser om foreldreansvar og om gjenopprettelse av foreldreansvar, og Haagkonvensjonen fra 1980 om de sivile sider ved internasjonal barnebortføring. Det ventes at en proposisjon blir avgitt i begynnelsen av 1993. Disse konvensjonene er allerede ratifisert av Danmark, Norge og Sverige. Lovgivningen om de aktuelle spørsmålene er i disse landene svært like. Også i Island arbeides det med lovendringer for å gjøre det mulig å ratifisere de nevnte konvensjonene.

2.4 Vergeordning og formynderskap

I Norge og Sverige har visse deler av formynderskapslovgivningen blitt endret og modernisert forholdsvis nylig. I Danmark, Finland og Island forberedes en reform av formynderskapslovgivningen. I juni 1992 ble det holdt et fellesnordisk møte om de aktuelle spørsmålene.

3 Avtalerett, kjøpsrett og forbrukerlovgivning m. v.

3.1 Avtalerett

Ministerrådet besluttet i 1987 at det skulle innledes et nordisk samarbeid for å utrede behovet for å endrede nasjonale avtalelovene. Et finsk utvalg avga sin betenkning i 1990, og denne har nå vært på høring. I Danmark, Island og Sverige har man kommet til at det ikke er noe umiddelbart behov for å reformere avtalelovene. I Norge er et utvalg som ble oppnevnt i 1989 for å komme med forslag til endringer i avtaleloven, lagt ned i 1992 blant annet på grunn av utviklingen i de andre nordiske landene.

3.2 Alminnelig kjøpsrett

Innenfor den alminnelige kjøpsretten har det omfattende nordiske samarbeidet som ble innledet i 1980, gitt et godt resultat. I Finland trådte den nye kjøpsloven i kraft 1 januar 1988, i Norge 1 januar 1989 og i Sverige 1 januar 1991. I Danmark foreligger et ferdig utkast til ny kjøpslov, men foreløpig er det ikke fremmet noe lovforslag. Den finske og den svenske loven er nesten identiske, mens den norske loven og det danske utkastet har mer detaljerte regler.

3.3 Forbrukerlovgivning

3.3.1 *Forbrukerkjøp*

I Sverige ble det i 1990 vedtatt en ny lov om forbrukerkjøp, som inneholder

en fullstendig regulering av slike kjøp. Loven trådte i kraft 1 januar 1991. I Danmark, Finland og Norge vurderes det for tiden om man bør gi nye regler om forbrukerkjøp eller samle eksisterende regler i en egen lov.

3.3.2 *Forbrukertjenester*

På 1970-tallet innledet de nordiske landene, unntatt Island, et samarbeid om lovgivning om forbrukertjenester. Det har vært holdt en rekke nordiske møter om disse spørsmålene. Sverige og Norge har fått lover om henholdsvis forbrukertjenester og håndverkertjenester m. m. for forbrukere. I Danmark og Finland er arbeidet med nye regler om forbrukertjenester foreløpig ikke avsluttet. Lovene og lovutkastene er noe ulike når det gjelder systematikk, men innholdsmessig er de nokså like.

3.3.3 *Kredittavtaler*

I Danmark ble det i 1990 vedtatt en lov om kredittavtaler. I Sverige ble en lignende lov vedtatt våren 1992. Lovene implementerer to EF-direktiver om forbrukerkreditter. På grunn av disse direktivene er det både i Finland, Island og Norge satt i gang forberedelser til å endre kredittkjøpslovgivningen.

3.3.4 *Forbrukervernet ved kjøp av fast eiendom*

Både i Danmark, Finland, Norge og Sverige pågår det et arbeid med regler som beskytter forbrukerne ved kjøp av fast eiendom. I dette arbeidet har det vært kontakter mellom landene, og man tar hensyn til synspunkter og erfaringer landene kommer fram til.

3.3.5 *Selskapsreiser*

Både i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige ble det i 1991 påbegynt et arbeid med å forberede eller revidere lovgivning om selskapsreiser. Arbeidet har sin bakgrunn i et EF-direktiv og i avtalepraksis på området. I dette arbeidet har de nordiske landene hatt jevnlig kontakt med hverandre for utveksling og samordning av standpunkter.

3.4 Handelsrepresentanter

I Danmark, Finland, Norge og Sverige er det vedtatt nye lover om handelsrepresentanter. I lovene er EF-direktivet om selvstendige handelsagenter implementert. I Island blir et lovforslag framsatt høsten 1992. I lovforberedelsene har man sett hen til hverandres utredningsarbeid og lagt vekt på å komme fram til felles løsninger.

4 Erstatningsrett og forsikringsrett

4.1 Erstatning for miljøskader

I Norge fikk forurensningsloven i 1989 regler om erstatningsansvar for forurensningsskader. I Sverige ble en miljøskadelov vedtatt i 1986. I Danmark er det i 1992 kommet en betenkning om erstatning for miljøskader. Betenkningen vil bli fulgt opp med et lovforslag. I Finland er det i 1992

fremmet en proposisjon med forslag om en ny lov på området. Under utarbeidelsen av lovene har det vært kontakter mellom de nordiske landene. Utvalgene som har arbeidet med spørsmålene har hatt møter og holdt hverandre orientert, og det har vært oppnevnt særlige kontaktpersoner.

Den norske og den svenske loven, det finske lovforslaget og det forventede lovforslaget i Danmark har på visse punkter forskjellig utforming, men bygger alle på samme ansvarsgrunnlag objektivt ansvar. Kretsen av ansvarlige skadevoldere er imidlertid avgrenset på forskjellig måte.

Spørsmålet om forsikringsplikt er heller ikke vurdert på samme måte i de enkelte landene. I den danske betenkning foreslås det å innføre regler om tvungen forsikring. Slike regler finnes ikke i de andre nordiske landene.

4.2 Forsikringsrett

I Finland vil det i løpet av 1992 bli fremmet proposisjon med forslag om en ny forsikringsavtalelov som skal gjelde både personforsikring og skadeforsikring. I Norge trådte en ny forsikringsavtalelov i kraft 1 juli 1990. I Sverige ble det i 1981 innført en særskilt forbrukerforsikringslov. Forsikringsrettskomitéen har etter dette lagt fram to betenkninger med forslag til nye lovregler om personforsikring og om skadeforsikring. Forslagene har vært på høring og forberedes nå i justisdepartementet. De finske og svenske betenkninger og den norske loven har store likheter både innholdsmessig og systematisk.

I Finland, Norge og Sverige er det i forbindelse med implementeringen av EØS-avtalen blitt nødvendig med regler om lovvalg i forsikring. I Norge ble en proposisjon med forslag til en egen lov for disse spørsmålene, lagt fram i mai 1992, og i Finland ble en proposisjon lagt fram i oktober 1992. Landene har hatt kontakter med hverandre under forberedelsen, bl. a. ble det holdt et møte i Norge i november 1991.

5 Transportrett

På sjørettens område pågår det fortsatt samarbeid mellom de nordiske landene på en rekke områder. Det arbeides med revidering av reglene om godstransport og frakt, og i denne sammenhengen vurderes også spørsmålet om de nordiske landene skal slutte seg til FN-konvensjonen av 1978 om sjøtrans-
port av gods. Videre forberedes de nødvendige endringene i nasjonal lovgivning på grunn av den internasjonale konvensjonen om berging av 1989, i nordisk samarbeid.

Den såkalte Athen-konvensjonen fra 1974 om ansvar ved befordring av passasjerer og reisegods til sjøs ble endret ved en protokoll i mars 1990. De lovendringene som en eventuell tilslutning til den reviderte konvensjonen medfører, forberedes i nordisk samarbeid. Også andre spørsmål i forbindelse med ansvar ved passasjerbefordring til sjøs er blitt aktualisert etter brannulykken på Scandinavian Star. Videre pågår det et samarbeid mellom de nordiske landene i forbindelse med spørsmål om å ratifisere den internasjonale konvensjonen om arrest i fartøy av 1952, ved forberedelsen av den internasjonale konvensjonen om ansvar ved sjøtransport av farlig gods (HNS-kon-

vensjonen), og om nye protokoller i forbindelse med konvensjonen om ansvar for oljeskader. Det ble holdt et nordisk møte i København i august 1992 hvor disse spørsmål ble drøftet.

6 Immaterialrett

6.1 Opphavsrett

Det er satt i gang et nordisk samarbeid på departementsnivå med utgangspunkt i et felles arbeidsprogram for reform av opphavsrettslovgivningen. I Danmark pågår en helhetsrevidering av opphavsrettslovgivningen. I de andre nordiske landene pågår delreformer. Man legger vekt på å oppnå en større nordisk likhet på dette området. Reformen kommer bl. a. til å omfatte den opphavsrettslige beskyttelsen for EDB, fotografier, radio-, fjernsyns- og kabelsendinger.

6.2 Varemerker

EØS-avtalen innebærer at partslandene må implementere EFs varemerkedirektiv før avtalen kan tre i kraft, og innen en nærmere bestemt frist tilslutte seg Madridprotokollen av 1989 om internasjonal registrering av varemerker. Både i Finland, Island, Norge og Sverige må den eksisterende lovgivningen endres. I denne sammenhengen vil det også bli vurdert om det er behov for å modernisere varemerkelovene på områder som ikke berøres av EØS-avtalen. Ministerrådet legger vekt på at man opprettholder den nordiske rettslikheten som tradisjonelt har vært på dette området.

7 Selskapsrett

På grunn av den samnordiske forberedelsen av aksjelovene på 1960-tallet, er det i stor utstrekning nordisk rettslikhet på dette området. I tilknytning til den europeiske integrasjonen er det nå oppstått behov for å revidere aksjelovene, bl. a. slik at disse blir tilpasset EF-direktiver om selskapsrett. Både i Finland, Norge og Sverige er det nedsatt komitéer som arbeider med disse spørsmålene. Også i Island pågår det et revisjonsarbeid. Aksjelovkomitéene har jevnlig kontakter med hverandre. De har stor nytte av at Danmark bidrar med erfaringene fra sitt implementeringsarbeid. Ministerrådet ønsker å fortsette dette samarbeidet på departementsnivå når aksjelovkomitéene er ferdige med sitt arbeid.

8 Edb-rett

EF har i juli 1990 lagt fram et utkast til direktiv om individenes rett til beskyttelse ved behandling av personopplysninger. Det er aktuelt for flere av de nordiske landene å vurdere de nasjonale reglene på området i lys av direktivforslaget. I september 1992 ble det holdt et møte i København hvor forslaget til EF-direktiv og et eventuelt nordisk samarbeid ble tatt opp. De nordiske justisdepartementer vil ta nye kontakter når det foreligger et endelig utkast til direktiv.

9 Strafferett

9.1 Strafferettslig jurisdiksjon

I 1992 har den Nordiske strafferettskomitéen avgitt utredningen "Straffrättslig jurisdiktion i Norden" (Nord 1992:17).

9.2 Samfunnstjeneste

I Norge ble det i 1991 vedtatt endringer i straffeloven som medførte at samfunnstjeneste ble en egen reaksjonsform. I Danmark ble det i 1992 vedtatt en lov om samfunnstjeneste, som erstatter den forsøksordning som har vært drevet siden 1982. I Finland og Sverige drives det for tiden forsøksordninger med samfunnstjeneste. I Island arbeides det med et lovforslag om samfunnstjeneste. De nordiske ordningene med samfunnstjeneste er forholdsvis like, men det rettslige grunnlaget for ordningen varierer noe.

De norske reglene om samfunnstjeneste erstatter en tidligere prøveordning, hvor samfunnstjeneste ble ilagt som vilkår for betinget dom. På grunn av endringene i det rettslige grunnlaget for reaksjonen har man i Norge ikke lenger hjemmel til å overføre dommer på samfunnstjeneste til fullbyrding i de andre nordiske landene. En proposisjon som vil foreslå endringer i loven om fullbyrding av nordiske dommer på straff, er under forberedelse. Under arbeidet har det vært kontakter med justisdepartementene i de andre nordiske landene.

9.3 Narkotikakriminalitet og hvitvasking av penger

Sverige ratifiserte i juli 1991 FNs narkotikakonvensjon fra 1988, og i denne sammenheng ble reglene om heleri og heleriforseelser endret for å gi hjemmel for å straffe hvitvasking av inntekter fra forbrytelser. Endringene er generelle, og omfatter ikke bare inntekter fra narkotikaforbrytelser. Også Danmark, Finland og Norge har undertegnet narkotikakonvensjonen. Høsten 1992 ble det i Finland lagt fram en proposisjon for riksdagen som bl. a. inneholder et forslag om kriminalisering av såkalt hvitvasking av penger. I Danmark ble det høsten 1992 lagt fram et lovforslag om forebyggende tiltak mot hvitvasking av penger. Forslaget innebærer en gjennomføring av EF-direktivet om dette. Også i Norge forberedes de lovendringer som er nødvendige for at konvensjonen kan ratifiseres. Norge har siden 1988 hatt regler om hvitvasking av utbytte fra narkotikaforbrytelser. Høsten 1992 er det sendt ut et høringsbrev hvor det er reist spørsmål om det bør innføres en mer generell straffebestemmelse om hvitvasking.

9.4 Økonomisk kriminalitet

I 1992 er forskningsprosjektet "Revisorn och ekonomisk brottslighet" avsluttet (Nord 1992:18).

10 Prosessrett

10.1 Kriminalitetsofre

I alle de nordiske land har det de senere årene vært rettet økt oppmerksomhet mot stillingen for ofre for kriminelle handlinger. Ofrenes stilling ble dis-

kutert på det nordiske justisministermøtet som ble arrangert i Norge i august 1992. Det ble der bestemt at det skal holdes et møte på embetsmannsplan i Oslo i løpet av høsten, slik at landene kan utveksle idéer og erfaringer og vurdere om det er hensiktsmessig å innlede et nærmere samarbeid på mer avgrensede områder.

10.2 Domstolsreformene

Spørsmål om hvordan domstolsvesenet skal organiseres og hvordan ressursene på best mulig vis kan utnyttes i domstolenes arbeid, har vært viet stor oppmerksomhet i de nordiske landene de siste årene.

I Danmark er det på bakgrunn av en betenkning fra Retsplejerådet gjennomført en gjennomgripende revisjon av retsplejelovens regler om påtalekompetanse. Meningen er å overføre påtalekompetansen vedrørende en lang rekke straffebestemmelser fra statsadvokaten til politimestrene som lovens utgangspunkt, men slik at interne kompetanse- og foreleggelsesregler fastsettes administrativt.

Det er videre framsatt lovforslag om at kompetansen til å meddele tredjeinstansbevillinger og andre prosessbevillinger skal overføres fra Justitsministeriet til domstolene.

I Norge har det såkalte To-instansutvalget lagt fram sin utredning. Utvalget har bl. a. vurdert hvorvidt alle straffesaker bør gå for herreds- eller byretten i første instans, spørsmålet om anker i straffesaker bør gå til lagmannsretten istedet for til Høyesterett som nå, og hvorvidt man bør beholde jurysystemet. I et høringsnotatet som ble sendt ut høsten 1992, ble det blant annet reist spørsmål om påtalekompetansen i en del forbrytelsessaker bør overføres fra statsadvokaten til politiet og om lensmannen bør kunne beslutte å overføre en sak til mekling i konfliktråd.

I Finland trer en totalrevidering av reglene om behandling av tvistemål ved underrettene i kraft 1 desember 1993.

I Sverige er det lagt fram en utredning hvor det bl. a. er vurdert om det kan overføres arbeidsoppgaver fra domstolene til forvaltningsmyndighetene. Utredningen behandler også mulighetene for å minske klageinstansenes arbeidsbyrde gjennom en utvidelse av systemet med tillatelse før ankebehandling.

10.3 Tvangsfullbyrdelse

I Danmark er det gjennomført et lovforslag som bl. a. innebærer at det skal bli mulig å utforme annonser om tvangsauksjoner på en slik måte at de kan sammenlignes med annonser for frivillig salg. Det er også lagt vekt på å hindre at tvangsauksjoner trekker i langdrag. Høsten 1992 ble det videre framsatt lovforslag om en reform av reglene om tvangsfullbyrdelse av andre krav enn pengekrav.

I Norge ble det sommeren 1992 vedtatt en ny tvangsfullbyrdelseslov. Loven skal tre i kraft fra 1 januar 1993. Reglene om salgsmåten er blant de viktigste endringene i forhold til den gamle tvangsfullbyrdelsesloven. Etter den nye loven kan namsmyndigheten velge den salgsmåte som antas å ville gi størst utbytte, enten dette måtte være auksjon eller underhåndssalg.

I Sverige pågår en reformering av utsøkningsbalkens regler, hvor formålet

er å få en effektivisering av innkrevningsvirksomheten. I Finland forberedes en totalrevidering av utsøkningsloven.

10.4 Internasjonal prosessrett

Den såkalte Luganokonvensjonen – konvensjonen om domsmyndighet og fullbyrding av dommer i sivile og kommersielle saker – som ble vedtatt av representanter fra EF- og EFTA-landene i 1988, er undertegnet av alle de nordiske landene. For tiden pågår det arbeid for å tiltre konvensjonen i Finland, Island og Norge. I Norge ble det i juli 1992 fremmet en proposisjon med forslag om ratifikasjon av konvensjonen. I Finland ble det fremmet proposisjon i september 1992. For Sverige trer konvensjonen i kraft 1 januar 1993.

Luganokonvensjonen innebærer også at det må foretas visse endringer i den samnordiske fullbyrdelseslovgivningen, og arbeid med dette pågår.

11 Offentlig rett

Offentligrettslige spørsmål er de siste årene blitt viet større oppmerksomhet innen det nordiske lovgivningssamarbeidet enn det som tradisjonelt har vært vanlig. Ministerrådet legger vekt på at borgere fra et nordisk land som bosetter seg i et annet, i størst mulig utstrekning skal få de samme rettighetene som bostedslandets egne borgere.

Under EK-lov er det opprettet et samarbeid på embetsmannsplan om offentligrettslige spørsmål. Hittil har det bl. a. vært diskutert spørsmål om stemmerett for nordiske statsborgere, forvaltningsrettslige spørsmål i forbindelse med elektronisk dataoverføringer, og personvernspørsmål. Drøftelsene har også berørt EF-rettslige regler om taushetsplikt og dokumentinnsyn.

Danmark og Finland har inkorporert Den europeiske menneskerettskonvensjonen i nasjonal rett. I Norge og Sverige vurderes spørsmålet av henholdsvis et utvalg og en parlamentarisk komité. I Island er det nylig nedsatt en komité som skal vurdere inkorporering. I arbeidet med spørsmål om inkorporering har det vært holdt nordiske møter.

12 Nordisk Råds uttalelser og rekommendationer

12.1 Nordisk Råds uttalelser

I en generell uttalelse til C2 (Ministerrådets redegjørelse for planene for det nordiske samarbeidet) ber Nordisk Råd Ministerrådet følge opp synspunktene fra de forskjellige fagutvalg. På lovgivningssektoren har Juridisk Utvalg foreslått at Ministerrådet bør utarbeide en femårs handlingsplan for det framtidige lovgivningssamarbeidet som en komplettering av det moderniserte lovgivningsprogrammet fra 1988.

EK-lov er gitt i oppdrag å utarbeide et utkast til en slik handlingsplan. Man tar sikte på at denne kan bli vedtatt av ministrene i løpet av høsten, slik at den kan legges fram for Nordisk Råd til sesjonen i mars 1993.

12.2 Nordisk Råds rekommandasjoner

12.2.1 *Meddelelse om rekommandasjon nr 9/1991/j angående lovgivningssamarbeid om bio- og genteknologi (A 939/j)*

Rekommandasjonen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer de nordiske lands regjeringer *å* innlede samarbeid eller styrke eksisterende samarbeid med hensikt på å oppnå mest mulig ensartet lovgivning både nordisk og internasjonalt når det gjelder anvendelse av bio- og genteknologi innen industri, landbruk, miljø, på det medisinsk-etiske området og når det gjelder beskyttelse av den personlig genetiske integritet."

Nordisk Ministerråd meddeler:

I de nordiske landene skjer det et utbredt samarbeid om bio- og genteknologi. Det er en målsetning for landenes regjeringer å fortsette dette samarbeidet.

I de enkelte landene pågår det fortsatt en revisjon av reglene om bio- og genteknologi. Dette arbeidet utføres i kontakt med myndigheter i andre land, særlig innenfor Norden, og i lys av lovgivningen i disse landene.

Innenfor ministerrådsorganisasjonen er det opprettet flere grupper som arbeider med forskjellige sider av temaet moderne bioteknologi. For det første er det opprettet et utvalg som ser på etikkspørsmål; Nordisk udvalg for etik inden for Bioteknologi. Etikkspørsmålene er knyttet både til genteknikk brukt på mennesker, genteknologiske patenter og etikk i forbindelse med miljørisiko. Det er videre nedsatt to grupper som drøfter spørsmål vedrørende bevaring og bruk av genetiske ressurser. Den ene av disse gruppene har i 1992 gjort ferdig en rapport om immaterialrettslig beskyttelse av bioteknologiske oppfinnelser (Nord 1992:8) som er en oppfølgning av rapporten Nord 1988:99. Den andre gruppen arbeider blant annet med miljørisiko i forbindelse med utsetting av genmodifiserte organismer, og i gruppens rapport, som er ventet å foreligge våren 1993, vil en hoveddel være anbefalinger og strategier for bevaring av "ville" genetiske ressurser i Norden.

Det har også i nordisk regi vært holdt en rekke møter for å koordinere innspill til Biodiversitetskonvensjonen i Rio, som også omhandler genteknologi, sikker bruk av teknologien og patentspørsmål.

Lovgivningen om sikkerhet for helse og miljø ved bruk av genmodifiserte organismer er i all hovedsak harmonisert i Norden i forbindelse med EØS-avtalen. For å koordinere håndhevingen av lovverket, generell risikovurdering og vurdering av konkrete saker som fremmes innen EØS-området, vil det i 1993 bli opprettet en nordisk faggruppe.

Samarbeidsministrene har besluttet å opprette en Nordisk koordineringskomité for Bioteknologi med virkning fra 1 januar 1993.

Ministerrådet foreslår rekommandasjonen avskrevet.

12.2.2 *Meddelelse om rekommandasjon nr 10/1991/j angående lovgivning om gjeldssanering (A 922/j)*

Rekommandasjonen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer de nordiske lands regjeringer *å* forberede lovgivning vedrørende gjeldssanering for privatpersoner *å* etablere kontakt

under lovforberedelsene, slik at man kan oppnå en mest mulig ensartet lovgivning."

Nordisk Ministerråd meddeler:

Forberedelsen av regler om gjeldssanering er på ulike stadier i de nordiske landene. I Danmark har man helt siden i 1984 hatt regler om gjeldssanering for privatpersoner. I Norge ble en ny lov om frivillig og tvungen gjeldsordning for privatpersoner vedtatt i juli 1992. I Finland ble en proposisjon med forslag til lovgivning om gjeldssanering for privatpersoner avgitt i september 1992 og i Sverige har et forslag til gjeldssaneringslov vært på høring. Det har vært holdt enkelte fellesnordiske møter hvor gjeldssanering har vært behandlet, og landene har under forberedelsen av lovene utvekslet erfaringer og synspunkter.

Ministerrådet foreslår at rekommandasjonen avskrives.

12.2.3 *Meddelelse om rekommandasjon nr 11/1991/j angående lovgivning vedrørende gruppesøksmål (A 923/j)*

Rekommandasjonen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd *å* utrede mulighetene for å innføre felles nordisk lovgivning vedrørende gruppesøksmål i forbrukersaker."

Nordisk Ministerråd meddeler:

På et møte i Stockholm i november 1990 diskuterte man mulighetene for å få en felles nordisk lovgivning om gruppesøksmål. I Finland forbereder man for tiden lovgivning om gruppesøksmål. I Sverige ble det våren 1991 satt ned et utvalg som skal vurdere mulighetene for å innføre slike regler. Det er enighet mellom de nordiske landene om å ta spørsmålene opp til videre fellesnordisk diskusjon når den svenske utredningen foreligger.

12.2.4 *Meddelelse om rekommandasjon nr 14/1991/j angående stemmerett ved parlamentsvalg i andre nordiske land (A 946/j)*

Rekommandasjonen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd *å* opprette en nordisk utredningsgruppe til å utrede forutsetningene for å innføre stemmerett ved parlamentsvalg for nordiske statsborgere som er bosatt i et annet nordisk land enn hjemlandet."

Nordisk Ministerråd meddeler:

En nordisk arbeidsgruppe har drøftet spørsmålet om stemmerett i to møter. Etter det siste møtet, som ble holdt i september 1992, har gruppen avlevert en rapport til embetsmannskomitéen for lovgivningsspørsmål om forutsetningene for å innføre en slik stemmerett.

Av rapporten går det fram at stemmerett ved parlamentsvalg i samtlige nordiske land er knyttet til statsborgerskap eller innfødsrett. I alle landene vil en innføring av stemmerett for andre nordiske statsborgere være betinget av grunnlovsendring. Slike grunnlovsendringer vil generelt være svært tidkrevende å gjennomføre, og synes dessuten å være uaktuelle i flere av landene. På denne bakgrunn mener gruppen at den grunnleggende forutsetning for å gjennomføre forslaget om stemmerett for nordiske statsborgere, for tiden ikke synes å foreligge.

Ministerrådet tar rapporten fra arbeidsgruppen til etterretning, og konstaterer at det synes å være vanskelig å innføre stemmerett ved parlamentsvalg for nordiske statsborgere som er bosatt i et annet nordisk land enn hjemlandet.

Ministerrådet foreslår rekommandasjonen avskrevet.

12.2.5 *Meddelelse om rekommandasjon nr 20/1992/j angående støtte til rettsutviklingen i Estland, Latvia og Litauen (A 1001/j)*

Rekommandasjonen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

- å bistå de baltiske stater med utarbeidelse av et program for et framtidig baltisk lovgivningssamarbeide, i samband med Nordisk Råd
- å bistå de baltiske stater med eksperthjelp i forbindelse med konkrete lovgivningsoppgaver
- å bistå de baltiske stater med juridisk litteratur på aktuelle rettsområder
- å undersøke mulighetene for å etablere et felles baltisk senter for forskning m. v. i menneskerettighetsspørsmål
- å iaktta tilsvarende nasjonale innsatser fra de nordiske land samt fra sentrale internasjonale organisasjoner som f eks Europarådet o l ved iverksettelsen av ovennevnte tiltak."

Nordisk Ministerråd meddeler:

Rettsutviklingshjelp til Baltikum har vært diskutert på de to siste møtene mellom de nordiske justisministre. Det har vært opprettet kontakter med samtlige av de baltiske statene for å få kunnskaper om på hvilke områder balterne selv ønsker bistand til rettsutviklingen. På oppdrag fra justisministrene har EK-lov utarbeidet en promemoria om rettsutviklingshjelp til Baltikum. Det er bestemt at EK-lov skal fortsette utredningen av tiltak på dette området, sørge for koordinering og igangsetting av tiltakene, og holde ministrene orientert om utviklingen.

Det er bevilget penger til innkjøp av juridisk litteratur. Over EK-lovs budsjett i 1991 ble det bevilget 250.000 DKK, og i 1992 200.000 DKK. Det er bestemt at det fortsatt skal bevilges penger til litteraturinnkjøp. Justisdepartementet i Sverige velger på vegne av Ministerrådet ut hva slags litteratur som skal kjøpes. Det blir lagt vekt på å finne frem til litteratur som er aktuell uavhengig av landegrensene.

Også i enkelte andre tilfeller samarbeider de nordiske justisdepartementene om konkrete tiltak som et ledd i rettsutviklingshjelpen til Baltikum. For eksempel har departementene bistått under forberedelsen av et næringsrettslig seminar som skal arrangeres i Riga høsten 1992. En del av utgiftene til seminaret skal dekkes over EK-lovs budsjett. Ved vurderingen av hvilken hjelp som skal ytes til Baltikum, tas det blant annet hensyn til hvilke tiltak som er satt i verk av sentrale internasjonale organisasjoner som for eksempel Europarådet.

De nordiske justisdepartementer bistår også hver for seg de baltiske land i forbindelse med lovgivningsoppgaver og organisering og oppbygging innenfor justissektoren. Departementene holder hverandre løpende orientert om hvilke bilaterale kontakter de har med de baltiske landene og hvilke rettsutviklingstiltak som er satt i gang. Det vurderes om det bør skje en mer formell

fordeling av ansvar for ulike sider av rettsutviklingshjelpen til Baltikum. Det skal oppnevnes kontaktpersoner for baltiske spørsmål i hvert av de nordiske justisdepartementer for å bedre koordineringen av ulike tiltak.

Det er bestemt at de forskjellige nordiske landene skal sette opp lister over såkalte ressurspersoner for baltiske spørsmål (f eks professorer, dommere, advokater og andre med særlig kjennskap til baltiske forhold). Formålet er at man skal kunne vite hvem man bør kontakte når det er behov for hjelp i forbindelse med konkrete tiltak overfor Baltikum.

Også andre organisasjoner, som Europarådet, har satt i gang en rekke tiltak med tanke på rettsutviklingbistand til Baltikum. Denne bistanden gjelder i stor utstrekning menneskerettigheter. Også grupper av advokater og andre jurister i de nordiske landene er engasjert i menneskerettighetsspørsmål i forhold til Baltikum. På denne bakgrunn finner Ministerrådet det unaturlig at de nordiske landene tar separate initiativ for å opprette forskningssentre.

Ministerrådet anser rettsutviklingshjelp til de baltiske statene som et viktig område i tiden framover, og vil legge vesentlige ressurser inn her. Rekommandasjonen fra Nordisk Råd vil bli brukt som en retningslinje i det videre arbeidet.

Ministerrådet foreslår rekommandasjonen avskrevet.

Kapitel III

Forbrugerpolitik

1 Den forbrugerpolitiske udvikling i de nordiske lande

Året har været præget af forberedelserne for åbningen af det indre marked og af et hektisk arbejde for gennemførelse af EF-lovene til finsk, islandsk, norsk og svensk ret inden 1. januar 1993, hvor EØS-aftalen regnes med at træde i kraft. Det åbne marked forventes at lede til forøget konkurrence, som bør medføre større udbud af varer og tjenester og lavere priser. Hvordan virkeligheden kommer til se ud vil afhænge af erhvervslivets og forbrugernes adfærd og af den forbrugerpolitik, som drives af regeringerne og EF.

I Sverige gennemføres en udredning for at fastsætte den fremtidige retning, udstrækning og organisation af konsumentpolitikken. Markedsføringslovgivningen, som er et hovedhjørnesten i den nordiske forbrugerpolitiske model, er taget op til revision både i Danmark og i Sverige. Lovene skal moderniseres og den svenske markedsføringslov skal bringes i overensstemmelse med EF-retten.

En lov for gældssanering er vedtaget i Norge med ikrafttrædelse fra indgangen af 1993 og i Finland forventes lovforslaget snart vedtaget. Danmark har allerede haft en gældssaneringslov i nogle år. I Norge fungerer en landsdækkende økonomisk rådgivningstjeneste gennem 19 rådgivere i de lokale forbrugerkontorer og også i Finland lægges der op til økonomisk og gældsrådgivning gennem den kommunale konsumentrådgivning, som er lovpligtig fra 1992.

Alle nordiske lande vil bringe deres produktsikkerhedslovgivning i overensstemmelse med det generelle produktsikkerhedsdirektiv, som blev vedtaget af EF i juni 1992. Direktivet indgår endnu ikke i EØS-aftalen, men det er kun et spørgsmål af tid, fordi en af de vigtigste forudsætninger for forbrugernes tillid til det åbne marked er, at der findes effektive regler og kontrolsystemer for produkternes sikkerhed.

Landenes forbrugerpolitiske samarbejde er fortsat i overensstemmelse med samarbejdsprogrammet fra 1989. I maj 1992 afholdt Embedsmandskomitéen for Konsumentspørgsmål (NEK) i Bergen et seminar for at drøfte målene og strategierne for det fremtidige samarbejde inden for en europæisk ramme. Alle lande skal fra 1993 deltage i et forpligtende europæisk samarbejde om forbrugerlovgivning m. v. og det nordiske samarbejdes form og indhold skal tilpasses de nye forhold. En arbejdsgruppe har på grundlag af seminaret udarbejdet et udkast til et nyt samarbejdsprogram, som kan træde i kraft i løbet af 1993.

2 Virksomheden 1992

Arbejdet drives af forbrugerministrene, embedsmandskomitéen og af fire faste udvalg for forbrugerret, almene forbrugerpolitiske spørgsmål, varer og tjenester samt forbrugerinformation og -uddannelse. En væsentlig del af arbejdet sker i form af projekter — udredninger, forskning, undersøgelser, in-

formation – som initieres af udvalgene. Resultaterne anvendes nationalt i forbrugermyndigheders og -organisationers daglige arbejde og til at påvirke den europæiske og internationale forbrugerpolitiske udvikling. Forbrugerretsudvalget og udvalget for varer og tjenester, som bl. a. beskæftiger sig med produkters sikkerhed og med standardisering, har fastsat nye arbejdsmål og -metoder i forbindelse med implementering af EF-ret og påvirkning af igangværende lovinitiativer.

Nordisk Råds Juridiske Udvalg opfordrede sidst på året 1991 ministerrådet til at finde frem til løsninger, som kunne fremskynde det nordiske miljømærkningsarbejde. Ministerrådet og de nationale miljømærkningsorganer har siden gennemført nye arbejdsmetoder, som har resulteret i fastsættelse af kriterier for i alt 11 produktgrupper og udstedelse af 22 licenser inden for 4 forskellige produktgrupper.

Ministerrådet har i 1992 initieret et samarbejde mellem Nordisk Samordningsorgan for Miljømærkning og EF-Kommissionens Generaldirektorat XI. Samarbejdet sigter i første fase på gensidig informationsudbytte og på praktisk samarbejde i expertgrupper, som udvikler miljømærkningskriterier. På længere sigt vil EFs miljømærkningsordning fra marts 1992 sandsynligvis blive indført i EØS. Nationale miljømærker kan fortsat eksistere i EF-landene i hvert fald de kommende fem år.

3 Projektvirksomheden

Projektvirksomheden har omfattet 39 projekter med et budget på i alt 5 227 000 DKK samt 200 000 DKK fra ministerrådets Baltikum-pulje. Midlerne er fordelt mellem de prioriterede områder på følgende måde (i 1000 DKK):

Forbrugernes økonomiske og retlige interesser	1 772
Forbrugernes sikkerhed	560
Forbrugeruddannelse og -information	590
Forbrugerindflydelse	1 170
Miljømærkning	585
Planlægning, opfølgning og tidsskrift	750
Totalt	5 427

En kort beskrivelse af projekterne findes i det årlige projektkatalog *"Konsumentsamarbete i Norden 1992"* og i tidskriftet *"Konsument i Norden"*. Her redegøres for enkelte projekter, som har væsentlig forbrugerpolitisk interesse.

3.1 Forbrugernes økonomiske og retlige interesser

Husholdningsøkonomiske spørgsmål og forhold omkring finansielle tjenesteydelser er fortsat højt prioriterede i forbrugerorganernes arbejde på den baggrund, at mange husholdninger lever under stramme økonomiske vilkår og er forgældede, hvilket også i tre lande har ført til lovgivning om gældssanering for privatpersoner. Udvikling af standardbudgetter, dvs. fastsættelse af et rimeligt forbrug for forskellige husholdningstyper, har været et vellyk-

ket nordisk samarbejdsområde. Resultaterne anvendes i alle lande som grundlag for budgetrådgivningen. Undersøgelsen *"Barnefamiliers økonomiske levekår"* er det seneste bidrag til standardbudgetterne.

En ny nordisk analyse om de konsekvenser, som landbrugspolitikken og handelsrestriktioner på landbrugsprodukter har for forbrugerne, viser tydeligt, at afvikling af restriktionerne og af den offentlige støtte til landbruget vil — alt andet lige — i bemærkelsesværdig grad forbedre husholdningernes økonomiske situation.

Rapporten *"Kjøpesenterutviklingen — til fordel eller ulempe for forbrukerne"* analyserer ændringer i butikstrukturen. Butikscentrene har ifølge undersøgelsen medført lavere priser og udvidede åbningstider og gjort det bekvemt at handle, når man først er nået til centret. Blandt de negative sider er den trussel butikscentrene udgør for gamle bymiljøers eksistens og nedlæggelse af nærbutikker. Rapporten *"Handla hemma"* analyserer fra forbrugersynspunktet forskellige muligheder for bestilling og distribution af dagligvarer.

Den generelle og ligelige adgang til telekommunikation, som har været et grundprincip i Norden, er under revision som følge af liberalisering på området og udviklingen mod kostægte priser. Den nye regulering bliver i vidt omfang formuleret af EF. Konsekvenserne for forbrugerne analyseres i rapporten *"Forbrugerne og telepolitikken"*.

På det forbrugerretlige område har vægten af arbejdet ligget på spørgsmål og forbrugernes retsstilling ved markedsføring og køb over grænserne. Rapporten *"Nordisk internationell konsumenträtt"* analyserer de nordiske domstoles og ankenævns muligheder for at behandle grænseoverskridende tvister.

Der er afholdt et seminar om mulighederne for implementering af EF-ret på en ensartet måde for at bevare det nordiske retsfællesskab og det høje niveau for forbrugerbeskyttelse.

3.2 Forbrugernes sikkerhed

Under året er der udarbejdet en omfattende oversigt over nordiske forbrugerorganers produktsikkerhedsarbejde samt et diskussionsoplæg *"Produktsikkerhet — plankoordinering og tiltaksharmonisering"* om forøget harmonisering af indsatsen. Et forslag til nordisk forskningsprogram er udarbejdet på produktsikkerhedsområdet.

I et igangværende projekt forsøger man at finde frem til nordisk arbejdsdeling og andre rationaliseringsgevinster i forbindelse med markedskontrollen af produkters sikkerhed, som skal harmoniseres som følge af EFs direktiv om produktsikkerhed. Det nordiske notificeringssystem for farlige produkter er i årets løb tilpasset til EF-systemet *Consom Alert*.

3.3 Forbrugeruddannelse og -information

Som forberedelse for et europæisk seminar om forbrugerspørgsmål i undervisningen har NEK beskrevet den nordiske model for forbrugerorganernes arbejde på området. Modellen omfatter bl. a. kontakt med undervisningsmyndigheder, uddannelse af lærere og produktion af undervisningsmateriale. Under året er et fællesnordisk materiale om forbrug og miljø udkommet i en første svensk version under titlen *"Från hetslopp till kretslopp"*.

To projekter, som ser på nye mediers og reklamens udvikling i et socio-

logisk perspektiv, er afsluttet. Det ene beskriver ud fra forbrugersynspunktet den trussel, som kabel- og satellitkanaler udgør for "public service"-TV, det andet behandler i tre nationale forskningsrapporter børn og unges forhold til TV-reklame.

3.4 Forbrugerindflydelse

Forbrugerdeltagelse i standardisering prioriteres højt af ministerrådet i overensstemmelse med Nordisk Råds udtalelse af 1990. Nordiske forbrugerorganer har dannet et netværk, som følger udviklingen, udveksler information med forbrugerkomitéer i nationale standardiseringsorganer og med EF-organer og udarbejder nordiske holdninger til påvirkning af den europæiske og internationale standardisering. Der er holdt samrådsmøder bl. a. om småbørnssenge, automatkort, støj i forbindelse med legetøj, cykler og børnesikker emballage.

Et vellykket forbrugerpolitisk seminar blev afholdt i Pärnu i Estland i maj 1992 for deltagere fra alle baltiske lande. De centrale emner var ud fra nordiske erfaringer at belyse forbrugerpolitik generelt, forbrugerlovgivning, prøvning og forskning, information og uddannelse samt offentlige kontrolorganers arbejde. Der lægges op til fortsat nordisk koordinering af indsatserne i de baltiske lande, bilateralt samarbejde og tjenestemandsudveksling i 1993.

Kapitel IV

Levnedsmidler

1 Udviklingen i de nordiske lande

Levnedsmiddelområdet er af stor økonomisk betydning i alle nordiske og europæiske lande og derfor et vigtigt samarbejdsområde inden for EØS. Levnedsmiddelbestemmelserne udgør sammen med de veterinære og fytosanitære regler det største lovgivningsområde på det indre marked. Alle nordiske EFTA-lande har i løbet af 1992 anvendt mange kræfter til at gennemføre den omfattende EF-ret i deres lovgivning og den frie cirkulation af varer, som skal følge efter harmoniseringen, forventes at få væsentlig betydning for industrien og forbrugerne.

Levnedsmiddelkontrollen og -forvaltningen må i alle lande leve op til effektiviseringskrav. I flere lande planlægges en mere decentraliseret laboratoriestruktur og kvalitetssikring af laboratorier er en prioriteret opgave. I Danmark er der indført brugerbetaling ved levnedsmiddelkontrol, hvad der allerede har eksisteret i nogle år i Sverige. Alle lande er i gang med at indføre egenkontrol i levnedsmiddelindustrien som et led i den offentlige kontrol. I Island er et forslag til ny levnedsmiddellov til behandling i Altinget og drikkevandslovgivningen er under revision.

Det forebyggende sundhedsarbejde er i Finland lagt under Social- och hälsoministeriet og i Sverige har man etableret Folkhälsoinstitutet, som skal tage sig af folkesundheden bl. a. på kostområdet. I Danmark og Norge planlægges landsomfattende kostundersøgelser og indsamling af data om skoleungdommens kostvaner er i gang i flere lande.

Alle nordiske lande deltager i og har bidraget til forberedelsen af FAO/WHOs "International Conference on Nutrition" (ICN) i Rom i december 1992, som har til formål på sigt at løse verdens ernæringsproblemer.

Det nordiske samarbejdsprogram er taget op til revision på et seminar på Dragsholm Slot i Danmark i april 1992 mellem Embedsmandskomitéen for Levnedsmiddelspørgsmål (EK-Livs) og repræsentanter for alle arbejdsgrupperne samt Nordisk Metodikkomité for Levnedsmidler. Et forslag til nyt samarbejdsprogram er udarbejdet og bliver forelagt for Nordisk Råd til debat på den 42. session i Oslo. Det nye program sigter på at besvare udfordringen fra det Europæiske Fællesskab og det indre marked samt at imødekomme den rivende teknologiske udvikling, som sker på levnedsmiddelområdet.

En aftale af 1988 om gensidig høring og notificering af nye levnedsmiddelbestemmelser bidrager til samordning af de nordiske landes lovgivning og holdninger på levnedsmiddelområdet.

2 Virksomheden 1992

Det nordiske samarbejde i embedsmandskomitéen og i arbejdsgrupperne har fundet sin form og der er opnået praktiske resultater, som anvendes nationalt og til at påvirke den europæiske udvikling. Arbejdsgrupperne har varetaget hovedområderne kost og ernæring, levnedsmiddeltoksikologi og risiko-

vurdering, levnedsmiddelhygiejne og -kontrol samt drikkevand. Nordisk Metodikkomité for Levnedsmidler (NMKL), som er et permanent nordisk samarbejdsorgan, bistår EK-Livs ved vurdering og udarbejdelse af analysemetoder for levnedsmidler.

EK-Livs' strategi har i nogle år været at udpege nicher, hvor EF-lovgivningen endnu ikke er harmoniseret, at gennemføre nordiske udredninger og forskning og på dette grundlag at påvirke forberedelsen af EF-lovgivning. Strategien har især været anvendt på det toksikologiske område i forbindelse med miljøgifte, biotoksiner, naturlige giftstoffer og nye levnedsmidler, som produceres f.eks. ved bioteknologi eller anden ny teknologi. I lyset af EFs kontroldirektiv er der udarbejdet nordisk konsensus om kvalitetskrav til levnedsmiddellaboratorier. En analyse, som er gennemført om modernisering af kødkontrol, *"Kjøttkontroll i de nordiske land"*, vil være et vigtigt indspil til udviklingen på det indre marked.

Det indre marked vil kun løse madvarehandelens problemer på regionalt plan. Embedsmandskomitéen vurderer, at der nu findes en betydelig større vilje til international harmonisering end tidligere set og at Codex Alimentarius er det forum, som er velegnet til at behandle internationaliseringen af levnedsmiddelpolitikken. Der er derfor igangsat fællesnordiske fremstød til aktiv indflydelse på Codex-standarder om bl. a. kontaminanter og anvendelse af tilsætningsstoffer i levnedsmidler, mærkning samt levnedsmidler til særlig ernæring.

I forbindelse med europæisk standardiseringsarbejde skal NMKL koordinere den nordiske indsats i CEN vedrørende standardisering af prøvningsmetoder. NMKL har udarbejdet program for prioritering og arbejdsfordeling. For at undgå dobbeltarbejde vil man fra nordisk side arbejde for, at afprøvede NMKL-metoder optages som CEN-metoder.

I forbindelse med EØS-aftalen og den nationale gennemførelse af EF-retten har EK-Livs drøftet fortolkningen og udsigterne for en ensartet forvaltning af reglerne. Komitéen har bl. a. lagt en fælles linje for fortolkningen af Cassis de Dijon-dommens konsekvenser for fri cirkulation af levnedsmidler, når EØS-aftalen træder i kraft.

EK-Livs har gennemført en udredning *"Næringsmiddeltilsynet i de baltiske land"* om landenes problemer og behov for bistand på levnedsmiddelområdet. Komitéen vil på grundlag af udredningen i 1993 arrangere et seminar for de baltiske lande om levnedsmiddellovgivning og -kontrol.

3 Projektvirksomheden

Der er i 1992 bevilget projektmidler til 26 projekter. Sektorens budget på 3.4 mio DKK er fordelt mellem de prioriterede områder på følgende måde (i 1.000 DKK):

Tværgående projekter	590
Kost og ernæring	460
Toksikologi og risikovurdering	555
Levnedsmiddelhygiejne og -kontrol	530
Drikkevand	530
Planlægning, opfølgning, administration	751
Totalt	3.416

En kort beskrivelse af levnedsmiddelområdets projekter og en fortegnelse over publikationer findes i kataloget *"Levnedsmiddelsamarbejde i Norden 1992"*.

3.1 Kost og ernæring

I overensstemmelse med Nordisk Råds udtalelse af 1990 er der igangsat et samarbejde om allergi og intolerance over for levnedsmidler, som bl. a. omfatter opbygning af en database over allergener i levnedsmidler og overvejelser om mærkning af allergener.

Et samarbejde mellem samfundsforskere har resulteret i et netværk, som har arrangeret flere symposier om mad, ernæring og sundhed ud fra et samfundsvidenskabeligt synspunkt. Formen af oplysningen til befolkningen om sammenhængen mellem mad og sundhed påvirkes af disse drøftelser.

3.2 Toksikologi og risikovurdering

Reduktion af miljøgifte i levnedsmidler er en vigtig opgave og samarbejdet koncentreres om vurdering af helserisiko og fastsættelse af maksimumgrænser for daglig indtagelse af forskellige stoffer. For at opnå bedre viden om befolkningens indtagelse af forureninger og tilsætningsstoffer gennem levnedsmidler har man startet et samarbejde mellem toksikologer og kosteksperter om børns indtagelse af stoffer som bly og sødestoffer.

Der er gennemført nordiske vurderinger af flere naturlige giftstoffer i levnedsmidler – et område, som er mangelfuldt belyst også i international sammenhæng. Rapporterne *"Health Evaluation of Ochratoxin A in Food Products"* og *"Ethyl Carbamate (Urethane) in Alcoholic Beverages and Foodstuffs"* har opnået betydelig opmærksomhed i internationale fagmiljøer.

3.3 Levnedsmiddelhygiejne og -kontrol

En væsentlig del af samarbejdet sigter på fælles nordiske kontrolprincipper og gensidig anerkendelse af kontrollen i Norden. Indførelse af egenkontrol i levnedsmiddelindustrien og specielt myndighedernes tilsyn med egenkontrollen er blevet diskuteret på et seminar.

En forudsætning for forenkling af arbejdet er fælles analysemetoder og en ensartet vurdering af analyseresultater. I tillæg til et allerede etableret nor-

disk laboratorium på det mikrobiologiske område pågår nu opbygning af nordiske interkalibreringslaboratorier for kemiske analyser både for levnedsmidler og drikkevand.

3.4 Drikkevand

Drikkevandsspørgsmål varetages nu af en permament arbejdsgruppe under EK-Livs. Deltagelse i europæisk standardisering er en prioriteret opgave og der lægges vægt på den koordinering, som opnås gennem den nordiske gruppe.

For at forøge kvaliteten af drikkevand er der udarbejdet hygiejniske og toksikologiske krav til materialer, som anvendes i vandinstallationer samt krav til godkendelse af vandrenseudstyr til enkelthusholdninger.

Forskningsmetoder og -resultater er beskrevet i rapporten *"Klororganiska föreningar i dricksvatten"*.

Kapitel V

Jämstælldhetssamarbetet

1 Utveckling i de nordiska länderna

Handlingsplanen för det nordiska jämställdhetssamarbetet 1989—1993 avspeglar till stor del de frågor, som också är högt prioriterade i de nordiska ländernas nationella arbete för jämställdhet mellan kvinnor och män. Frågor som nu är aktuella i alla länderna är

- att jämställdhetsaspekter skall integreras inom alla samhällssektorer
- att öka kvinnornas inflytande i den samhällsekonomiska beslutsprocessen
- att kvinnor skall bli ekonomiskt jämställda med män, med lika lön för arbete av lika värde som en av de viktigaste frågorna
- att få en bättre förståelse för och att underlätta sambandet mellan arbetsliv och familjeliv
- våld mot kvinnor
- kvinnorna och EG.

Ett nordiskt samarbetsprogram på jämställdhetsområdet fastställdes av Nordiska ministerrådet 1978 efter rekommendation av Nordiska rådet. Programmet reviderades 1982.

Som komplement till det nordiska samarbetsprogrammet på jämställdhetsområdet finns en handlingsplan för det nordiska jämställdhetssamarbetet under åren 1989—1993. Handlingsplanen antogs av Nordiska ministerrådet 1989 efter rekommendation av Nordiska rådet.

2 Verksamheten 1992

Det nordiska jämställdhetssamarbetet under 1992 har i princip följt den för 1989—1993 fastställda handlingsplanen.

Utöver handlingsplanens projekt har sektorn ansvar för planering och genomförande av *Nordiskt Forum 1994*, som är sektorns utan jämförelse största projekt.

Sektorn har med stöd från B/Ö-puljen kunnat genomföra ett baltisk-nordiskt seminarium om *Kvinnor — Ekonomi — Politik* i Riga i september 1992 samt ett baltiskt studiebesök i nordiska jämställdhetsmiljöer i november 1992.

Handlingsplanens största projekt 1992 är *Lika lön för kvinnor och män i Norden* och *Utveckling av jämställdhetsstatistik*.

Nordiska ämbetsmannakommittén för jämställdhetsfrågor (ÄK-JÄM) har haft tre möten under 1992.

3 Sektorns projektverksamhet

3.1 Kvinnoorganisationernas medverkan i det nordiska jämställdhetssamarbetet

I oktober 1992 genomfördes konferensen *I olikheten ligger vår styrka*, där representanter för olika nordiska kvinnoorganisationer (bl. a. same- och in-

vandrarkvinnor) och ungdomsorganisationer, mansgrupper m fl tillsammans med styrgruppen och planeringsgruppen för Nordiskt Forum 1994 diskuterade och lade fram förslag om bl. a. teman och aktiviteter vid Nordiskt Forum 1994.

3.2 Kvinnor och män i Norden — jämställdhetsstatistik

I projektet för utveckling av jämställdhetsstatistik fortskrider arbetet planenligt. Insamling och sammanställning av material till den statistiska redovisning och analys av jämställdheten i Norden, som skall publiceras under första halvåret 1994, har inletts under 1992.

3.3 Stöd till nordisk kvinnoforskning

Sektorn stöder nordisk kvinnoforskning genom att finansiera en tjänst som *koordinator för nordisk kvinnoforskning* under 1991—1993.

I koordinatorns arbetsuppgifter ingår att samordna kontakterna och underlätta informationsutbytet mellan nordiska kvinnoforskare. Koordinatorn ansvarar också för planeringen av den nordiska kvinnoforskningstidskriften *NORA — Journal of Nordic Women's Studies*, vars första nummer utkommer i mars 1993.

Koordinatorn stöds i sitt arbete av en referensgrupp med bl. a. representanter för kvinnoforskningsmiljöer i Norden.

3.4 Nordiskt Forum 1994

Projektledaren tillsattes i slutet av 1991 och inledde i februari 1992 sitt arbete med planering inför Nordiskt Forum 1994. Arbetet i styrgruppen inleddes i april 1992. Styrgruppen har haft tre möten under 1992. Planeringsgruppen, som tillsattes under sommaren 1992, har haft ett möte under hösten 1992.

3.5 Lika lön för kvinnor och män i Norden

Det nordiska likalöneprojektet har under 1992 ämnesmässigt koncentrerats kring arbetsvärdering och lönebildning.

Under våren 1992 har likalöneprojektet publicerat en debattbok om arbetsvärdering som likalönestrategi *Løn efter fortjeneste — et spørgsmål om vurdering* (Nord 1992:10). Under hösten 1992 har informationshäftet *Likalön 1992* (ISSN 0906-4931) utkommit i finsk, isländsk och skandinavisk version. Ett temahäfte om lönebildning utkommer i maj 1993.

Referensgruppen för likalöneprojektet har haft sitt andra möte under hösten 1992.

3.6 Utbildning och karriärmöjligheter för kvinnor i databranschen

Projektet presenterade under våren 1992 slutrapporten *I människans tjänst — en rapport som diskuterar kvinnors utvecklings- och karriärmöjligheter i databranschen* (NSA 1992:531). Uppföljning av projektet sker nationellt.

3.7 Kvinnors kompetensutveckling, avancemang och ledaregenskaper

Projektbeskrivning godkändes under sommaren 1992 och projektet har kommit igång under hösten 1992.

Syftet med projektet är att beskriva vad som krävs för att kvinnor skall avancera och komma i ledande ställning samt att ge anvisningar om framtida karriärstrategier.

3.8 Anpassningsmöjligheter mellan familjeliv och arbetsliv i några utvalda kvinno- och mansyrken

Undersökningen om anpassningsmöjligheter mellan familjeliv och arbetsliv skall ge kunskap om vilket utrymme personalpolitik och företagskultur ger arbetstagarna i anpassningen mellan familj och arbete.

En samnordisk rapport beräknas utkomma i slutet av 1993.

3.9 Rekrytering av män till den offentliga barnomsorgen

Projektet skall ge ökade kunskaper och utveckla medvetenheten i frågor som rör rekrytering av manlig personal till den offentliga barnomsorgen och därmed förbättra förutsättningarna för ökad rekrytering av manlig personal.

3.10 Mäns utnyttjande av föräldraledighet m. m.

Projektet koncentreras kring två frågor, dels varför så få män använder sig av rätten till föräldraledighet, dels hur omgivningen reagerar då män vill prioritera samvaron med sina barn, bl. a. genom att ta föräldraledigt.

Projektet beräknas bli avslutat under första halvåret 1993. Slutrapportering sker dels genom en publikation, dels vid en nordisk konferens.

3.11 Småskolans roll i ett jämställt samhälle

Ett förprojekt genomförs under slutet av 1992. Det skall resultera i en projektbeskrivning för huvudprojektet, vilket beräknas komma igång i december 1992. Huvudprojektet skall bland annat ge svar på hur skolans öppettider och arbetslivets organisering bättre kan anpassas till varandra.

3.12 Baltisk-nordiskt seminarium om Kvinnor — Ekonomi — Politik

I samarbete med Nordiska informationskontoret i Riga och styrgruppen för Nordiskt Forum 1994 genomfördes i september 1992 ett seminarium om kvinnor i ledande ekonomisk och politisk ställning.

Seminariet ägde rum i det lettiska parlamentet och samlade ca 250 deltagare. Hela seminariet direktsändes i lettisk radio. I anslutning till seminariet visade lettisk TV en direktsänd debatt med deltagande av lettiska och nordiska ministrar och chefer på hög nivå.

3.13 Baltiskt studiebesök i Helsingfors och Stockholm

Under en vecka i november 1992 mötte kvinnnor från Estland, Lettland och Litauen representanter för olika nordiska jämställdhetsmiljöer.

Deltagarna i studiebesöket var mycket nöjda med programmet och har stora förväntningar på fortsatt baltiskt-nordiskt jämställdhetssamarbete.

3.14 Ekonomisk sammanställning av projektverksamheten

Projektnamn	*Fördelning av 1992 års medel på projekt*
Planering och uppföljning	43
Kvinnoorganisationernas medverkan i det nordiska jämställdhetssamarbetet	230
Kvinnor och män i Norden – jämställdhetsstatistik	440
Stöd till nordisk kvinnoforskning	430
Nordiskt Forum 1994	1 139
Lika lön för kvinnor och män i Norden	1 250
Utbildning och karriärmöjligheter för kvinnor i databranschen	52
Kvinnors kompetensutveckling, avancemang och ledaregenskaper	400
Anpassningsmöjligheter mellan familjeliv och arbetsliv i några utvalda kvinno- och mansyrken	0
Kvinnors representation på ledande poster i privata näringslivet	80
Rekrytering av män till den offentliga barnomsorgen	26
Mäns utnyttjande av föräldraledighet m. m.	140
Småskolans roll i ett jämställt samhälle	440
Baltisk-nordiskt seminarium	210
Totalt	4 880[1]

[1] Den allmänna dispositionsbeviljningen för jämställdhetssektorn under 1992 uppgår till 2 961 000 DKK. De för Nordiskt Forum särskilt avsatta medlen uppgår till 1 139 000 DKK. Genom Ekonomisk handlingsplan 1989–1992 tillförs sektorn ytterligare 570 000 DKK att användas för projekt inom ämnesområdet Kvinnor på arbetsmarknaden. För att genomföra seminariet Kvinnor – Ekonomi – Politik har medel erhållits från B/Ö-puljen samt från Generalsekreterarens reserv.

3.15 Integrering av jämställdhet i andra sektorer

I handlingsplanen för det nordiska jämställdhetssamarbetet betonas att jämställdhetsfrågorna berör praktiskt taget alla samhällsområden och att jämställdhetsministrarna kommer att bevaka att dessa frågor beaktas också inom andra samarbetsområden.

Inom flera av ministerrådets sektorer har projekt, som tar upp jämställdhetsfrågor, planerats/genomförts under 1992. Följande projekt, som redovisas i respektive sektors verksamhetsberättelse, har speciell inriktning på jämställdhetsfrågor:

- Jämställdhet i lärarutbildningen (Kap VII: Utbildning)
- Nordiskt skolsamarbete på jämställdhetsområdet (Kap VII: Utbildning)
- Jämställdhetsmetodik på arbetsförmedlingarna (Kap IX: Arbetsmarknad)
- Kvinnor i monotont arbete (Kap X: Arbetsmiljö)
- Riskbarn (Kap XI: Socialpolitik)
- Äldre och övergrepp i hemmet (Kap XI: Socialpolitik)
- Nordiskt kontaktutskott för kust- och fiskarkvinnor (Kap XXVII: Fiske)

4 Nordiska rådets rekommendationer

4.1 Meddelande om rekommendation nr 12/1991/j angående jämnare könsfördelning i nordiska styrelser, kommittéer, utskott, nämnder m. m. (A 938/j)

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å kartlegge kvinnerepresentasjonen i de nordiske styrer, komiteer, utvalg, nemnder m. v. under Nordisk Ministerråd, samt

å utarbeide retningslinjer som kan sikre en så jevn representasjon av menn og kvinner som mulig i desse styrer, komiteer, utvalg, nemnder m. v. slik

at målsettingen om en jevnere kjønnsfordeling skal være gjennomført i 2000, herunder som delmål å gjennomføre minst 25 % representasjon av hvert kjønn i 1992, 35 % i 1994 og 40 % i 1996."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Arbetet med rekommendationen bör fortsätta. Det nordiska samarbetet förväntas genomgå genomgripande förändringar under de närmaste åren. I samband med att det nordiska samarbetet ges en ny struktur skall ministerrådet arbeta för att åstadkomma en jämn könsfördelning i kommittéer etc under Nordiska ministerrådet.

4.2 Meddelande om rekommendation nr 37/1992/j angående beräkningsmodell för värdering av obetalt arbete (A 983/j)

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Minsterråd

at påse at arbejdet med at fremskaffe så ensartede tidsanvendelsesstudier som muligt fortsetter

at der nedsættes en arbejdsgruppe, som ser på mulighederne for, at der utarbejdes en beregningsmodel

at koordinere ovannævnte aktiviteter med tilsvarende aktiviteter i EF

at følge udviklingen i OECD og FN for så vidt angår værdiansættelsen af det ubetalte arbejde og sammenhængen med nationalregnskabet

at påse at man udnytter den viden, som allerede eksisterer i form af forskningsresultater m. v, samt at man vurderer konsekvenserne af en beregningsmodel

at presentere en første delrapport om projektet i forbindelse med Nordisk Forum 1994."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Av tidsskäl har ministerrådet inte hunnit vidta några åtgärder med anledning av rekommendationen.

Kapitel VI – VIII

Kultur-, uddannelses- og forskningssamarbejdet

Grundlaget for det nordiske samarbejde inden for ovennævnte områder har været Handlingsplanen for nordisk kulturelt samarbejde fra 1988. Centrale principper i denne plan er fortsat gældende.

En stor del af kulturhandlingsplanens forslag er imidlertid gennemført, hvilket aktualiserede behovet for at udvikle samarbejdet inden for kultursektoren bredt forstået og at gøre nye prioriteringer.

I virksomhedsåret er i samråd mellem Ministerrådet og Nordisk Råds kulturudvalg udarbejdet en liste over sådanne fremtidige prioriteringer under følgende hovedoverskrifter: Nordisk kulturidentitet, Nordisk uddannelsesfællesskab, Nordisk forstærket samarbejde om grundlæggende forskning og Nordisk kultursamarbejde i international sammenhæng. Finansieringen af nye aktiviteter sikres bl. a. gennem frigjorte midler som resultat af nedennævnte arbejdsprogram for ændret finansiering af kultursektorens organer.

Ministerrådet (kultur- og undervisningsministrene) har i en udtalelse hilst med stor tilfredshed, at statsministrene i deres deklaration om det fremtidige nordiske samarbejde fremhæver, at man vil gå ind for at foretage en væsentlig nysatsning, når det gælder kultursamarbejdet.

Kultur- og undervisningsministrene noterer endvidere med tilfredshed, at de satsningsområder, der peges på i statsministergruppens rapport tilgodeser bredden i kultursektoren og desuden nøje sammenfalder med kultursektorens egne prioriteringer. Ministrene påpeger betydningen af, at nysatsningen sker inden for kultursektorens organisatoriske rammer.

Meddelande om rekommendation nr 31/1991/k angående arbetsprogram för ändrad finansiering av kultursektorns organ (B 112/k)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att fastställa arbetsprogrammet för ändrad finansiering och organisation av kultursektorns institutioner, samarbetsprogram och andra permanenta aktiviteter i enlighet med ministerrådsförslag B 112/k och med beaktande av de synpunkter som anförts av kulturutskottet

att vid genomförandet av programmet beakta följande principer:

- fasta institutioner skall ha en viktig roll i det nordiska kultursamarbetet
- institutionernas drift säkras genom extern finansiering eller genom att nya pengar tillförs kulturbudgeten
- Nordiska rådet ges möjligheter att ta ställning till åtgärder som innebär större förändringar av institutionernas verksamhet eller deras karaktär som nordiska institutioner
- välfungerande nordiska institutioner får inte ersättas med åtgärder med en svagare nordisk profil

att Nordiska ministerrådet kontinuerligt rapporterar till Nordiska rådet hur genomförandet av arbetsprogrammet framskrider."

Nordisk Ministerråd meddeler:

Som led i gennemførelsen af arbejdsprogram for ændret finansiering og

organisering af institutioner og faste samarbejdsorganer nedsatte ministerrådet tre arbejdsgrupper for henholdsvis forskning, uddannelse og almenkultur. Arbejdsgrupperne har haft til opgave at gennemgå samarbejdsorganerne på respektive områder og fremkomme med forslag til Ministerrådet. Arbejdet har bl. a. haft til formål at frigøre midler til nye aktiviteter.

Arbejdsgrupperne har afgivet sine rapporter. Ministerrådet har på det grundlag truffet beslutning om en række mindre ændringer og har erklæret som sin hensigt at nedlægge enkelte mindre samarbejdsorganer.

Arbejdsprogrammet er gennemført. Resultatet af arbejdet er fremlagt som ministerrådsforslag til Nordisk Råd. Der henvises hertil.

Det er Ministerrådets anbefaling, at rekommendationen afskrives.

Kultursamarbeidet

1 Innledning

Arbeidet på allmennkultur- og medieområdet har i rapporteringsperioden vært preget av to hovedstrømninger. På den ene siden arbeidet for å styrke den nordiske identiteten. På den andre siden arbeidet for en positiv tilnærming til Europa. Europatilnærmingen er dels rettet mot Baltikum og andre land i øst- og sentral-Europa, men er også preget av det økende samarbeidet innenfor EØS- området.

Arbeidet med styrkingen av den nordiske identiteten fikk sitt hovedanslag gjennom kultur- og medieministrenes konferanse "Ny gullalder for nordisk kultur" i Oslo, desember 1991. Konferansen samlet omlag 140 deltakere fra hele Norden, med Islands president Vigdís Finnbogadóttir og Norges statsminister Gro Harlem Brundtland som innledere. Konferansen foregikk i en positiv atmosfære, idet de nordiske statsministres første utspill om prioritering av kultursamarbeidet ble fremført av den norske statsminister. Gjennom 1992 er behovet for å satse på et økt nordisk kultursamarbeid blitt gjentatt gang på gang – senest i statsministrenes erklæring om det fremtidige nordiske samarbeidet.

Et hovedelement i både kulturkonferansens konklusjoner og i statsministrenes erklæring er behovet for å satse på barne- og ungdomsgruppene i det fremtidige kultursamarbeidet. Ett gledelig resultat av bestrebelsene på dette området er prosjektet "Et levende Norden". Prosjektet tar sikte på å la barn og unge mellom 10 og 16 år møte nordiske kunstnere på en rekke områder. Prosjektet finansieres av de nordiske kunstkomitéer, styringsgrupper, NordMÅL, kulturfondet samt nasjonale kulturfondsmidler. Prosjektet starter 1. november 1992 – og skal være avsluttet sommeren 1994.

Eksemplene på den økede kontaktflate mot Baltikum og det øvrige øst- og sentral-Europa er mange. Det er gitt støtte til oversettelse av nordisk litteratur, til samarbeidsprojekter på barne- og ungdomsområdet, til utstillings- og opplæringsvirksomhet, til utbygging av samarbeidet på teater- og danseområdet m v. Store deler av denne aktiviteten er basert på bevilgninger fra den såkalte Baltikum- puljen. En kulturkonferanse i Vilnius i september 1992, arrangert av det nordiske informasjonskontoret, samlet ca 100 litauiske kulturbyråkrater og kunstnere til møte med ministerrådets kunstkomitéer, nasjonale kulturdepartementer og andre. Rapporter forteller at konferansen ga grunnlag for en rekke nye prosjektplaner. Styringsgruppen for nordisk kulturinformasjon i utlandet har fått ministerrådets godkjennelse av sitt program 1993–1996, der man legger betydelig vekt på prosjekter i Baltikum og Russland.

Europa-engasjementet forøvrig er preget av en rekke aktiviteter. Det er naturlig at Styringsgruppen for nordisk kulturinformasjon i utlandet spiller en betydelig rolle på dette området. Vikingeutstillingen er årets største satsning på området, og samlet 325 000 besøkende i Paris. Den vises nå i Berlin – og avslutter i København. Ledningsgruppen er også involvert i Barbican Centres nordiske kulturfestival i London i november. Litteratur- og bibliotek-

komitéen har arbeidet med en avløser for brosjyren "Les noe nordisk" -som skal utgis på nordiske språk og engelsk. På ungdomssiden er det jevnlig kontakt med representanter for det europeiske ungdomssamarbeidet. Nordisk kulturfond gir også støtte til nordiske prosjekter med siktemål å presentere nordisk kultur og kultursyn utenfor Norden.

Nordisk Ministerråd vedtar i november en felles resolusjon om opphavsrett innenfor kultur- og mediepolitikken i Norden. Resolusjonen bekrefter ønsket om å videreføre den harmoniserende rettsenhet på opphavsrettsområdet innenfor Norden og i forholdet til Europa forøvrig.

Ansvaret för arbetet med följande rekommendationer från Nordiska rådet har ingått i områdets verksamhet:

33/1991/k Samarbete om nordiskt hantverk och hemslöjd (A 920/k)
34/1991/k Försöksprojekt Radio Scandinavia (A 925/k)
25/1992/k Nordisk textil sommarakademi (A 957/k)
26/1992/k Nordiskt revyfackligt nätverkssamarbete (A 973/k)
27/1992/k Ökat TV- och radioprogramutbyte i Norden (A 976/k)
41/1992/k Höjning av prissumman för Nordiska rådets musik- och litteraturpris (A 1015/k)

2 Mediesamarbejdet

2.1 Styringsgruppen for nordisk kultur- og massemediesamarbejde

Styringsgruppens arbejde er stærkt præget af, at de nordiske lande alle er på vej ind i et tættere europæisk mediesamarbejde. Alle de nordiske lande vil således senest fra årsskiftet 1992/93 være medlemmer af MEDIA-programmet under EF, som omfatter en lang række projekter og initiativer for at stimulere europæisk samarbejde på film- og medieområdet. Desuden foregår der fortsat meget vigtige forhandlinger i Europarådet og EF om ophavsret ved spredning af TV-programmer via satellit. Den nordiske koordinering af synspunkter og udveksling af informationer i forhold til disse forhandlinger udgør en betragtelig del af styringsgruppens arbejde. Man har januar 1992 udarbejdet en statusrapport: *Satellit-TV – rettslige spørsmål*, om en del af dette arbejde. Ministerrådet forbereder en resolution om ophavsret som bl. a. accentuerer betydningen af fælles nordisk optræden i internationale sammenhænge.

Med baggrund i konflikten mellem rettighedshavere og TV-selskaberne om honorering ved TV-programudveksling via Nordvisionssamarbejdet blev der afholdt et møde i januar 1992 mellem Nordisk Råds kulturudvalg, styringsgruppen, og repræsentanter for konfliktens parter for at stimulere til en løsning. Til mødet var fra styringsgruppens side udarbejdet en rapport: *Nordisk i TV og radio* med en gennemgang af den aktuelle situation, når det gælder programudveksling i Norden. I Danmark er man senere nået til enighed mellem DR og en del af rettighedshaverne om en ny aftale for Nordvisionsspredningen. I forbindelse med Nordisk råds rekommendation (27/1992) om *ökat TV- och radioprogramutbyte i Norden* arbejder styringsgruppen med at lave en oversigt over dekodersystemer og rettighedsproblemer ved øget spredning af nationale kanaler via satellit.

Styringsgruppen har fortsat arbejdet for en videreførelse af støtten til *Film-*

kontakt Nord, både på nordisk og nationalt niveau. Filmkontakt Nord, som driver informations og promotionvirksomhed for nordiske kort- og dokumentarfilm, blev oprettet på forsøgsbasis i 1990 med støtte fra bl. a. Nordisk kulturfond. En videreførelse vil kræve støtte fra Ministerrådets side.

Man prioriterer fortsat udgivelsen af nyhedsbrevet *Nordisk Medie Nyt* og det engelsksprogede *Nordic Media News*. Via styringsgruppens budget gives et bidrag svarende til 50 % af omkostningerne ved en fællesnordisk repræsentant i sekretariatet for det europæiske mediesamarbejdsprojekt *Audiovisuelt EUREKA*, i Bruxelles. Styringsgruppen har i øvrigt støttet bl. a. flg. projekter: *Nordisk børnefilmmønstring, Festival du Cinema Nordique* i Rouen, og symposier for professionelle inden for film og TV i Norden.

2.2 Nordisk film- og TV-fond

Den nordiske film- og TV-fond har i løbet af godt to års virksomhed formået at blive en central faktor især i produktionen af film i Norden og delvist også når det gælder større TV-produktioner. Der er ingen tvivl om at fonden har skabt et gunstigt klima for udviklingen af samarbejde mellem produktionsmiljøerne i de nordiske lande. Fondens aktiviteter har givet kvalitetsmæssigt fine resultater, som bl. a. en lang række internationale priser til de enkelte film vidner om. Pr 1. maj 1992 har fonden i alt bidraget til til produktionen af 33 biograffilm, 11 TV-serier, 27 dokumentarfilm og 27 kortfilm. Desuden har fonden givet distributionsstøtte til ca 60 film fordelt over hele perioden. Set med internationale øjne har den nordiske samproduktionsfond været med til at sætte focus på nordisk filmproduktion. Der gennemførtes således en visning af 4 nordiske samproduktioner inden for det officielle program ved årets Cannes-festival, og støtten fra Nordisk film- og TV-fond har i flere tilfælde kunnet kombineres med støtte fra den europæiske Eurimage-fond.

Styringsgruppen tog initiativ til gennemførelse af en midtvejsevaluering af Nordisk film- og TV-fonds virksomhed. Rapporten afleveredes i begyndelsen af oktober og vil senere blive fulgt op af et evalueringsmøde med en bred kreds af fondens finansierere og brugere.

2.3 De nordiska kulturinstitutionerna

De nordiska kulturinstitutionerna, Nordens Hus i Reykjavík, Nordens Hus på Färöarna, Nordens Institut på Åland, Nordens Institut på Grönland och Nordisk Samisk Institut har en viktig funktion att förstärka och synliggöra den nordiska gemenskapen. Den gemensamma basen i de nordiska kulturhusens och institutens verksamhet är de allmännkulturella projekten och aktiviteterna, såsom konstutställningar, litteraturprogram, konserter, föredrag, seminarier, film- och teaterföreställningar. Deras övergripande målsättning är att aktivera det nordiska intresset i respektive länder, samtidigt som de skall förmedla respektive lands kulturströmningar till det övriga Norden. I kulturinstitutionernas verksamhet kan noteras en ökad betoning på informationsinsatser inom och utanför Norden om respektive lands kultur, såsom Islandsveckorna i Bergen och Vasa med Nordens Hus i Reykjavík som huvudarrangör och den kulturmanifestiation i Estland som Nordens Hus på Färöarna arrangerade. Förutom denna färöiska insats i Estland så har Nordens Institut på Åland haft omfattande kulturutväxling med Estland, speciellt

Ösel, Dagö och Dorpat. Dessutom har Nordiskt Koncentrum visat tre nordiska utställningar i Baltikum. En annan markant tendens i institutionernas verksamhet är ökat samarbete kring olika projekt, som även inkluderar andra institutioner i Norden. Bl a kan nämnas en brett upplagd Ålandspresentation på Island och Färöarna och ett gemensamt arrangemang på Bok & Bibliotekmässan i Göteborg. En vandringsutställning förbereds om det officiella nordiska kultursamarbetet – Nordens Hus i Reykjavík huvudansvarig – som skall visas runtom i Norden på ca 200 platser. Nordens Hus på Färöarna planerar i samarbete med Nordiskt Konstcentrum en utställning av färöisk bildkonst. Detta samarbete mellan de nordiska institutionerna och då speciellt de västnordiska kommer även att förstärkas genom att 200.000 DKK beviljats till kontaktskapande kulturell verksamhet i Västnorden.

Nordens Hus i Reykjavík har haft ca 150.000 besökare eller deltagare i husets olika projekt. Litteraturprogrammen har särskilt betonats, bl. a. var huset huvudarrangör av den tredje litteraturfestivalen i Reykjavík. Språkkursverksamheten utbyggdes med två sommarkurser för nordiska besökare och tre kurser för nordiska medborgare bosatta på Island.

Nordens Hus på Färöarna gjorde omfattande satsningar på program för barn och ungdom under året. Bl. a. arrangerades två nordiska barnfilmfestivaler. Huset presenterade den samiske multi-konstnären Nils-Aslak Valkeapää med flera arrangemang: en utställning med hans målningar, en fotoutställning, poesikonsert, jojkkonsert och utgivning av boken "Fadir mín, sólin" på färöiska.

Verksamheter vid *Nordens Institut på Åland* har först och främst omfattat aktiviteter med särskild inriktning på de folkliga kulturyttringarna och programverksamhet för barn och ungdom. Som exempel på arrangemang som huset var ansvarigt för kan nämnas kurserna "Polskan i Norden", "Det folkliga möbelmåleriet i Norden II" och en rad elevutväxlingar mellan Åland och Danmark, Norge och Estland.

Nordiskt Konstcentrum har under perioden arrangerat 11 vandringsutställningar i Norden, varav tre visats i Baltikum. Den största vandringsutställningen var den Sjätte nordiska Textiltriennalen. På Sveaborg visades ett tiotal utställningar såväl i Strandkasernen som i Galleri Augusta. Nordiskt Konstcentrum disponerar över 12 nordiska gästateljéer och diskussioner pågår om nya gästateljéer i Stockholm, Kautokeino och på Färöarna.

Nordens Institut på Grönland fyllde 5 år 1992 och markerade detta med en rad kulturarrangemang för barn, bl. a. besök av dansk och isländsk barnteater samt föreställningar av den grönländska teater Silamiut. Med anledning av byggandet av Nordiskt konst- och kulturcentrum i Nuuk, har det genomförts en arkitekturtävling til vilket det inkom 222 förslag. Det vinnande projektet har utnämnts i mitten av november 1992.

Nordiskt Samiskt Institut har utarbetat en verksamhetsplan för perioden 1992–1995 som omfattar områdena samhällsvetenskap, näringsliv, miljö, rättigheter och kultur. Under 1992 har institutet fått omfattande forsknings- och utredningsuppdrag till ett värde av 2 miljoner NOK, som utgör cirka 25 % av institutets totala budget.

2.4 Kunstkomitéer

Nordisk Ministerråd har følgende kunstkomitéer:
Nordisk teater- og dansekomité
Nordisk litteratur og bibliotekkomité
Nordisk musikkomité
Nordisk kunst- og kunstindustrikomité

I tillegg til kunstkomitéene kanaliseres deler av ministerrådets støtteordninger gjennom Nordisk Kulturfond og Nordisk ungdomskomité.

Litteratur- og bibliotekkomitéen har i 1992 særlig arbeidet med spørsmål knyttet til bedre informasjon om og distribusjon av nordisk litteratur i Norden. Aktuelle saksområder har vært utvikling av bokhandlernett, bedret kontakt med folkebiblioteker og høyning av interessen for å skrive om nordisk litteratur blant kulturjournalister. Det har vært overveiet om det er aktuelt med en egen journalistpris på dette området – men saken er stilt i bero i påvente av erfaringene med ministerrådets mediepriser – som skal utdeles i 1993.

Teater- og dansekomitéen har skiftet generalsekretær. I forbindelse med generalsekretærskiftet har komitéen utarbeidet en samlet rapport over sin virksomhet i perioden 1. januar 1989 – 31. december 1992. Foruten å gi et overblikk over komitéens mange aktiviteter inneholder rapporten også en vurdering av komitéens mandat og sammensetning, samt synspunkter på det nordiske kultursamarbeidet og samarbeidet mellom komitéen og ministerrådsorganene. Rapporten peker særlig på at de små bevilgningene gjør at støtte til gjestespillvirksomhet nærmest blir av symbolsk karakter. Men rapporten fremhever også at støtteordningen gir komitéen og Nordisk ministerråd mye positiv oppmerksomhet.

Kunst- og kunstindustrikomitéen (NKKK) har som oppgave å styrke det nordiske samarbeidet på områdene billedkunst, arkitektur, industridesign og kunsthåndverk. NKKK har i perioden bevilget støtte til bl. a. Göteborgs kunstmuseums utstilling "Norrsken – Ung Nordisk konst 1992", Århus kunstforenings presentasjon av et utvalg nordisk nåtidsskulpturer og "Form Island II", en vandreutstilling med islandske kunsthåndverkere. Komitéen har også bevilget støtte til seminarvirksomhet – bl a til Konstindustriella Högskolan i Helsingfors for å starte en diskusjon om fornyelse av kunsthåndverkets kvalitet og estetikk.

NKKK arrangerte selv et seminar høsten 1992 for å belyse kunstmuseenes samarbeid i Norden, med særligt vekt på å profilere Nordiskt Konstcentrum i denne sammenhengen.

I forbindelse med opprettelsen av Nordisk Kunstnersentrum Dalsåsen i Fjaler kommune – ble det våren 1992 arrangert en nordisk arkitektkonkurranse. Syv forslag kom inn og konkurransen ble vunnet av prosjektet "Avtrykk", utført av arkitektene Hilde Haga og Rune Grov (Stavanger).

Nordisk musikkomité (NOMUS) hadde som sitt største prosjekt i 1992 den vellykkede klaverfestivalen "Nordic Light" i Japan. En pianist fra hvert land presenterte nordisk klavermusikk ved 14 konserter i Tokio og 6 andre japanske byer.

Størstedelen av komitéens budsjett er anvendt til støtte for det exsister-

ende nordiske musikksamarbeidet. Korfestivalen "Nordklang 1992" i Jakobstad, festivalen "Ung Nordisk Musikk" i Reykjavík og Nordiske Musikkdager i Oslo og Skan Beat i Roskilde er eksempler på prosjektstøtte.

NOMUS har bestilt et ti-talls komposisjoner hos nordiske komponister, og forøvrig gitt støtte til turnéer, konferanser, kurser og utgivelse av CD-plater. Komitéen har også medvirket aktivt i forberedelsene for "Orkester Norden" – et nordisk ungdomssymfoniorkester. Komitéen har også samarbeidet med Teater og Dans i Norden om et kulturseminar på Grønland.

Nordisk Kulturfond arrangerte i juni et felles møte med åtte av ministerrådets samarbeidsorganer og en representant for Nordisk Råds kulturutvalg. Blant de saker som ble drøftet var:

- grensedragning mellom samarbeidsorganenes og fondets arbeids- og ansvarsområder.
- samfinansiering mellom fondet og ett eller flere samarbeidsorgan.
- fondsstøtte til prosjekter som planlegges av ministerrådets komitéer, dersom prosjektene faller utenfor komitéenes forpliktelser etter statuttene.
- økt informasjon mellom fondet og samarbeidsorganene.

Ungdomskomitéen har i perioden ansatt koordinator for nordisk ungdomsforsking for en 3-årig forsøksperiode. Man regner med at ordningen deretter kan finansieres uten bistand fra nordiske midler.

2.5 Samnordisk kulturinformation i utlandet

Den stora utställningen "Les Vikings..." öppnades i Grand Palais i Paris den 31 mars. Vid stängningen den 20 juli hade 325.000 besökare räknats in, vilket av de franska arrangörerna betecknas som en utomordentlig framgång. Också intresset från media har varit påfallande stort. Utställningen kan sägas ha förändrat fransmännens bild av vikingarna och deras efterföljare.

"Les Vikings..." handlar om relationerna mellan Norden och Europa perioden 800–1200, ett perspektiv som visat sig högst aktuellt mot bakgrund av den pågående omvandlingsprocessen i Europa. Utställningen berättar om vikingatiden i Norden, om vikingarnas expansion ut i världen och vilka följder denna fick. Den del som behandlar århundradena efter vikingatiden visar hur Norden undan för undan integrerades i Europa genom påverkan utifrån, inte minst genom kristendomen. "Les Vikings..." omfattar mer än 600 föremål inlånade från 85 museer i 15 länder, från Kanada till Ukraina. Samma utställning – nu kallad "Wikinger, Waräger, Normannen" – visas 1 september – 15 november i Altes Museum i f. d. Östberlin. Även här har den väckt mycket stor uppmärksamhet och besökssiffrorna är höga. Turnén avslutas i Nationalmuseet i Köpenhamn där "Viking og Hvidekrist" visas 26 december 1992 – 14 mars 1993. Utställningen har utsetts till Europarådsutställning. I den omfattande katalogen medverkar flera av de främsta specialisterna i Norden och övriga Europa. Utställningspublikationen föreligger i fyra språkversioner: fransk, tysk, engelsk och skandinavisk. Denna viktiga epok i Nordens och Europas historia har därigenom blivit internationellt tillgänglig.

"Transparencia Azul", en utställning med tolv nutida nordiska konstnärer, har under 1991 och 1992 visats i följande städer: Stockholm, Sao Paulo, Rio

de Janeiro, Montevideo, Buenos Aires, Bogotá, Caracas, Lissabon, Köpenhamn. Utställningen kan ses som ett led i förverkligandet av den målsättning att förstärka kultursamarbetet med den tredje världen som anges under rubriken Kulturmanifestationer i udlandet i kulturhandlingsplanen.

"A Scandinavian University Year in North America", vilket omfattar ett stort antal föredrag och symposier, pågår i USA och Kanada. En rad nordiska föredragshållare deltar tillsammans med sina amerikanska och kanadensiska kolleger i de olika projekten, som enligt inkomna rapporter kraftigt stimulerat intresset för studiet av nordisk kultur vid nordamerikanska universitet.

På inbjudan av ledningsgruppen för samnordisk kulturinformation i utlandet gjorde fem franska museirepresentanter i oktober en studieresa till samtliga nordiska huvudstäder för att studera museer och andra institutioner för nutidskonst. Resan finansierades nationellt.

3 Nordiska rådets rekommendationer

3.1 Meddelande om rekommendation nr 33/1991/k angående samarbete om nordiskt hantverk och hemslöjd (A 920/k)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att Nordiska konst- och konstindustrikommittén ges i uppdrag att undersöka möjligheten att koordinera och samordna de nordiska insatserna inom hantverk och hemslöjdsområdet, speciellt beträffande dokumentation, upplysningsmaterial om läromedel och yrkesval, kartläggande av utbildningsmöjligheterna inom Norden och utredande av möjligheterna att ge ett hantverksinstitut i Norden en nordisk övergripande funktion, samt

att därmed särskilt uppmärksamma den verksamhet som Nordiska hemslöjdsförbundet bedriver."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Ministerrådet fastholder sit standpunkt at rekommendationen bør afskrives henvisende til at sagen blev udredet i 1987 i forbindelse med det såkaldte NIVU-projekt. Ministerrådet har på den baggrund ikke prioriteret at følge udredningens forslag op med de betragtelige økonomiske ressurcer, som ville være nødvendige for realisering af projektet.

3.2 Meddelande om rekommendation nr 34/1991/k angående försöksprojekt Radio Scandinavia (A 925/k)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att som ett försöksprojekt sätta igång ett nordiskt tekniskt och programmässigt samarbete rörande radiosändningar till utlandet först och främst på kortvågsområdet."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Ministerrådet må konstatere at forudsætningerne for det foreslåede forsøgsprojekt — Radio Scandinavia — er faldet bort, da de nordiske radioprogramdirektører har meddelt Nordisk Ministerråd at man har besluttet ikke at gå videre med planerne om Radio Scandinavia. Som begrundelse for beslut-

ningen angives dels det usikre finansieringsgrundlag og dels, at de enkelte nordiske radiofoniers forudsætninger og mål med projektet viste sig at være meget forskellige. På denne baggrund må ministerrådet meddele, at der ikke findes mulighed for at realisere planerne om et nordisk samarbejde om radioudsendelser på kortbølgeområdet.

Ministerrådet foreslår rekommendationen afskrevet.

3.3 Meddelande om rekommendation nr 25/1992/k angående nordisk textil sommarakademi (A 957/k)

Rekommandationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att undersöka möjligheterna att få till stånd ett nordiskt arbetsseminarium för textilkonstnärer i form av en textil sommarakademi."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Det framgår av rekommendationen att målet med nordisk textil sommarakademi skulle innebära en konstnärlig förnyelse och förhindra stagnation inom textilkonsten. Effekten av sådan arbetssession som skisseras i förslaget är helt beroende av det konkreta innehållet – enligt medlemsförslaget har det en mycket svag profilering – och det mest naturliga sättet vore om en redan etablerad institution utarbetade en kursplan, preciserade målgruppen, och ev. ansökte om stöd från nordiska konst- och konstindustrikommittéen eller Nordiska kulturfonden.

Ministerrådet anser mot denna bakgrunden att rekommendationen kan avskrivas.

3.4 Meddelande om rekommendation nr 26/1992/k angående nordiskt revyfackligt nätverkssamarbete (A 973/k)

Rekommendasjonen lyder:

"Nordisk Råd anbefaler Nordisk Ministerråd *å* støtte de fremlagte planer i det det tas hensyn til utvalgets følgende synspunkter:

1. Kulturutvalget støtter medlemsforslaget, som tar sikte på å øke bredden samt styrke lokale miljøer og uorganiserte gruppers deltakelse i nordisk kultursamarbeid.
2. Utvalget går inn for at prosjektet gis støtte i en treårsperiode, og noterer at prosjektet etter denne periode regner med å bli selvfinansierende.
3. Utvalget understreker viktigheten av et nært samarbeid med de frivillige organisasjonene som er organiserte gjennom Nordisk Amatørteaterråd."

Nordisk Ministerråd meddeler:

Nordisk Råds kulturutvalg, som presenterte medlemsforslaget på rådets sesjon i Helsingfors 5. mars 1992, peker bl. a. på den relativt store uenighet som hersker i amatørteaterkretser i Norden når det gjelder hensiktsmessigheten av å opprette en egen organisasjon for amatørrevy-samarbeidet i Norden. Utvalget peker også på at det foreliggende forslag til opprettelse af NORDISK REVY må betraktes som en ikke gjennomarbeidet skisse. Det understrekes også av utvalget at en eventuell bevilgning til NORDISK REVY ikke må skje på bekostning av bevilgninger til Nordisk Amatørteaterråd. Til tross for

disse betenkligheter og forbehold anbefalte utvalget medlemsforslaget vedtatt, hvilket også skjedde.

En arbeidsgruppe rundt prosjektet har senere oversendt et revidert idéforslag til Nordisk Ministerråd.

Substansen i det reviderte idéforslaget skiller seg ikke vesentlig fra det opprinnelige forslag. Det er imidlertid foretatt justeringer av de prognoserte budsjetter for en antatt prøveperiode 1993–1995. I disse prognosene legges det opp til driftsbudsjetter i overkant av 500 000 NOK årlig. Det forutsettes en økonomisk støtte fra Nordisk Ministerråd/Nordisk Kulturfond på 965 000 NOK over en 3 årig innkjøringsperiode.

Til sammenligning vil bevilgningen til Nordisk Amatørteaterråd i samme periode ligge i størrelsesorden 2,5 millioner DKK.

Prosjektbeskrivelsen i den reviderte idéskisse forutsetter at NORDISK REVY skal være selvfinansierende etter prøveperioden. Hvorledes dette skal kunne skje fremgår overhodet ikke av idé-skissen. Tvert imot viser det fremlagte budsjettforslag en egeninntjening i År 1 på 0 kroner, i År 2 på 23 000 kroner (4 % av budsjettet) og i År 3 på 40 000 kroner (7 % av budsjettet). Ministerrådet anser at disse prognosene er realistiske og at de understreker at prosjektet *ikke* vil kunne være selvfinansierende etter 3 års drift, om overhodet noen gang.

Nordisk ministerråds økonomiske situasjon er for tiden dominert av nullbudsjett-prinsippet. Selv om det innenfor dette budsjettet skjer en viss oppprioritering av kultursektorens budsjett, dekker budsjettøkningen kun de økende utgifter til å ivareta ministerrådets forpliktelser i Nordisk Film- og TV-fond. I praksis betyr dette at en eventuell bevilgning til NORDISK REVY må hentes ved å nedprioritere eksisterende virksomhet. Nordisk Ministerråd er ikke innstilt på å foreta en slik omprioritering til fordel for NORDISK REVY-projektet.

Nordisk Ministerråd vil videre peke på at det er lang praksis for at denne type forsøksvirksomhet henvender seg med prosjektsøknader til Nordisk Kulturfond. Ministerrådet vil anbefale at NORDISK REVY går frem på samme måte.

På bakgrunn av ovenstående anbefaler Nordisk Ministerråd at rekommandasjonen kan avskrives.

3.5 Meddelande om rekommendation nr 27/1992/k angående ökat TV- och radioprogramutbyte i Norden (A 976/k)

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd snarest *å* vedta tiltak for å få i stand økt nordisk TV- og radioprogramutveksling. Det bør i den sammenheng vurderes hvilken betydning den stadig utvidede kapasitet på de europeiske satellitter vil få for nordisk programutveksling."

Nordisk Ministerråd meddeler:

Styringsgruppen for nordisk kultur- og massemediesamarbejde er for tiden i gang med en kortlægning af den eksisterende og planlagte satellitkapacitet, som kan udnyttes for radio- og tv-spredning inden for det nordiske territorium. Til dette knytter sig endvidere en undersøgelse af udgiftsniveauet ved forskellige former for udnyttelse af denne kapacitet til spredning af nationale

tv- og radiokanaler til det nordiske område. Modtagelse af satellitformidlede nabolandsprogrammer vil dels kunne ske via kabelanlæg og dels gennem individuelle parabolantenner. Forudsætningen for at sådanne systemer til spredning af nationale programmer kan fungere er, at de rettighedsmæssige problemer er løst, og at der kan etableres et system for kodning/dekodning af programmer, der sikrer mod uretmæssig udnyttelse, og som på en enkel måde kan sikre opkrævning af afgifter for programmerne.

Disse problemstillinger vil blive belyst gennem det pågående udredningsarbejde. Derefter er det styringsgruppens hensigt med dette som grundlag at indkalde til en konference omkring spredning af nabolandskanaler via satellit. Det er tanken at denne konference skal omfatte deltagelse af de nationale televærker, de nationale radio- og tv-kanaler, rettighedsorganisationerne og politikere for at tage stilling til mulighederne og vilkårene for en øget radio- og tv-spredning i Norden i lyset af bl. a. den nye teknologi på disse områder, og også i lyset af den komkurrencesituation, som eksisterer på det europæiske radio- og tv-marked.

3.6 Meddelande om rekommendation nr 41/1992/k angående höjning av prissumman för Nordiska rådets musik- och litteraturpris (A 1015/k)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att Nordiska rådets musik- och litteraturpris fr. o. m. år 1993 höjs till 200 000 DKK vardera, samt

att priserna inom en nära framtid höjs så att de motsvarar det värde de hade vid inrättandet."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Ministerrådet har av tidsskäl inte hunnit vidta några åtgärder med anledning av rekommendationen.

Uddannelsessamarbejtet

1 Indledning

Samarbejdet på uddannelsesområdet er i overensstemmelse med kulturaftalen koncentreret om uddannelsernes mål og indhold samt pædagogisk forsknings- og udviklingsarbejde. Centrale samarbejdsorganer er Styringsgruppen for nordisk skolesamarbejde (NSS) og Styringsgruppen for nordisk voksenundervisnings- og folkeoplysningssamarbejde (FOVU). Begge styringsgrupper lægger vægt på et direkte samarbejde med de implicerede parter gennem opbygning af lokale eller regionale netværk samt informations- og erfaringsudveksling. Styringsgrupperne prioriterer samarbejde på tværs af sektorer og øget mobilitet, bl. a. elev- og lærerudvekslinger. Endvidere har skolesamarbejdet prioriteret aktiviteter inden for sprogforståelse og samfølelse, elevudveksling og netværksprojekter f.eks. miljøprojekter i skolen. Inden for voksenundervisningen har fremtidens kvalifikationskrav samt arbejsløshedsinitiativer været centrale temaer. Endelig spiller den europæiske dimension en stadig større rolle. Internationalisering i skolen samt nordisk uddannelsessamarbejde i forhold til et integreret Euruopa har haft høj prioritet. Ikke mindst de baltiske lande søges inddraget i forbindelse med den konkrete projektvirksomhed.

Ansvaret för arbetet med följande rekommendationer från Nordiska rådet har ingått i områdets verksamhet:

28/1992/k Handlingsprogram för vuxenutbildningen – Voks Frem (1992 – 1996) (B 124/k)

39/1992/k Stöd till folkrörelsernas nordiska samarbete (A 1008/k)

2 Skolsamarbetet

Ledningsgruppen för nordiskt skolsamarbete (NSS) arbetar efter statuter, som fastställts av Nordiska ministerrådet och som trädde i kraft 1 januari 1989. NSS har ansvar för koordinering av överordnade politiska beslut om nordiskt samarbete inom skolområdet. NSS skall vara rådgivande i utbildningsfrågor åt MR-kultur, ÄK-kultur och Nordisk kulturfond, men också vara initierande för nordiskt skolsamarbete och har därför en egen budget för projekt-, samordnings- och informationsverksamhet. Ledningsgruppen har 5 ledamöter, som är utsedda av och har ansvar inför sitt lands politiska beslutsfattare. NSS fattar övergripande beslut om medelsanvändning rörande vissa delar av språkhandlingsprogrammet NordMÅL och stipendieordningen Nordplus-Junior.

I 1992 er Nordplus-Junior blevet evalueret. Heraf fremgår, at Nordplus-Junior er blevet en succes med et stigende antal ansøgere. Således var det kun muligt i marts 1992 at imødekomme langt under halvdelen af alle ansøgninger.

Västnordenprojektet under ÄK-Kultur förvaltas efter fördelningsbeslut i ÄK-kultur av Föreningarna Norden. Projektet syftar till att stärka kontakten mellan avlägset belägna och centralt belägna delar av Norden. Resebidragen för klassresor m. m. koordineras i varje land av Föreningarna Norden.

I 1992 underskrev de 5 nordiske landes undervisningsministre overenskomst om nordisk uddannelsesfællesskab på gymnasialt nivau. Overenskomsten indebærer at uddannelsessøgende i et nordisk land er berettiget til adgang til en gymnasial uddannelse i et andet nordisk land på lige vilkår med dette lands egne borgere.

2.1 Pågående nätverksprojekt under NSS

Det finns sammanlagt ca 6,5 miljoner elever och lärare i de nordiska skolorna. Eftersom intressenterna är så många blir projekten nödvändigtvis en form av punktinsatser. NSS har valt att satsa på få skolprojekt med hög kvalitet och velat åstadkomma goda exempel med maximal spridningseffekt. Projekten har valts inom områden som är intressanta för den aktuella skolutvecklingen i de nordiska länderna.

Projektet om *Nordisk musik i skolan* är ett nätverksprojekt med 5 grupper av nordiska skolor involverade. Projektet arbetar för att främja det nordiska kulturarvet och arbetar tätt samman med musikensembler, musikskolor och nordiska tonsättare. Projektet stöds av NOMUS.

Projektet om *Miljöundervisning* involverar alla skolformer från förskola till gymnasium. Övergripande tema för arbetet är "INTRESSEKONFLIKTER I BRUK AV NATURRESURSER". NSS önskar verka för en ökad ämnesbredd i miljöundervisningen och lyfta fram även demokratiska, samhälleliga och etiska frågeställningar. I projektet medverkar fem nordiska högskolor med rådgivning, kursverksamhet och didaktisk forskning. 50 nordiska skolor deltar aktivt i nätverket.

Projektet om *Yrkespedagogiskt FoU-samarbete* har bland annat producerat en rad fackkonferenser kring yrkespedagogik och genomfört en nordisk påbyggnadsutbildning om 40 poäng för yrkespedagoger i form av en distanskurs. Kursen gavs av Göteborgs universitet och avslutades i augusti 1992. Projektet har också genomfört en insats för stöd till uppbyggnad av baltiska yrkesutbildningar. Projektet evalueras under hösten 1992 och avslutas vid årsskiftet 1992/93.

Projektet om *Regionalt skolsamarbete* gör en rad utvecklingsinsatser för att ta fram underlag för anpassning av det nordiska skolsamarbetet till den decentralisering som sker i de olika ländernas skolssystem. Man har bland annat producerat en 5-poängskurs, "Norden i det framtida Europa", som ges i samarbete med en rad nordiska lärarhögskolor. Arbetsgruppen ger sina sammanfattande konklusioner under 1993.

Projektet om *Datakommunikation i nätverk* syftar till att ge de olika skolprojekten tekniskt och pedagogiskt stöd för användning av ny teknologi i sina nätverk. Ett samarbete har inletts med NORDUNET's styrelse om användning av det nordiska akademiska nätverket som kommunikationsnätverk till skolprojekten. Projektet följer parallellt utvecklingen i motsvarande EG-projekt.

Projektet om *Jämställdhet*. ÄK-kultur och NSS har i en gemensam ekonomisk insats startat ett nätverk som involverar en rad nordiska lärarutbildningar. NSS har också låtit ta fram ett förslag till handlingsplan för skolaktiviteter. Förslaget kommer att behandlas vid NSS-möte i december 1992.

Projekter om *Små handicapområder*. Dels nordiske lærerkurser for lærere,

der underviser autistiske elever, dels er der etableret et nordisk samarbejde mellem ressource/viden/kompetancecentre vedrørende små handicapgrupper.

Under våren 1992 har det avhållits en nordisk konferens om "Skolans internationalisering". Konferensens konklusioner bildar ett av flera underlag för NSS's planering inom detta område för framtiden. Ett förslag till en initierande konferens om Nordisk konst- och kulturpedagogik utarbetas för närvarande i samarbete mellan NSS och allmänkulturområdet.

NSS producerar i anslutning till sina projekt broschyrmaterial och ger ut publikationer och handböcker inom relevanta områden för skolsamarbetet. Vidare produceras den tematiska tidsskriften, SKOLAN I NORDEN, som trycks i 18 000 exemplar och delas ut gratis. Teman för året är "Historieundervisning i Norden", "Skolans internationalisering" och "Mediepedagogik".

3 Språksamarbetet

Nordisk Ministerråd godkendte i 1990 et handlingsprogram for nordisk sprogsamarbejde, NordMÅL. Programmet omfatter ca 20 delprojekter. Der har således været gennemført 2 vinterkurser for gymnasielærere samt 2 bilaterale kurser for gymnasielærere. Indenfor læremidler er nu udkommet en nordisk antologi "Myter i Norden" til brug for nabosprogsundervisningen i de ældste klasser i grundskolen og det første redaktionsmøde i forbindelse med den fællesnordiske antologi "det modernes gennembrud" er afholdt. Dette materiale har gymnasiet som målområde. Styringsgruppen samarbejdspartere indenfor områderne læremidler og lærerkurser er Nordisk språksekretariat, Nordiska språk- och informationscentret og NordSPRÅK. 2 arbejdsgrupper nedsat i 1991 om dels læremiddelcentraler i Norden og dels mediepædagogik har afleveret rapporter med anbefalinger om det fremtidige nordiske samarbejde på disse områder. I 1991 etableredes en sprogkonsulentstilling ved Nordens Hus i Reykjavík. Det er konsulentens primære opgave at støtte udbygningen af undervisningen i de nordiske sprog, kultur og samfundsforhold med speciel vægt på undervisningen i nabosprog som fremmedsprog i Island. Nordens hus i Reykjavík har afholdt to kurser i islandsk og Islands kultur.

Nordiska språk- och informationscentret har bl. a. afholdt kurser i finsk sprog og Finlands kultur for nordboere. Tolkekonsulenten ved Nordiska språk- och informationscentret har bl. a. arrangeret kurser for nordiske tolke samt foretaget en generel informationsvirksomhed indenfor tolkeområdet. Tolkekonsulenten har desuden medvirket i tolkekurser indenfor Baltikum-projektet.

Nordisk språksekretariat i Oslo er ansvarligt organ for forskning, ordbøger og terminologi og efteruddannelse af læreruddannere.

4 Nordiska ministerrådets dataprogramgrupp (DPG)

DPG är en nordiskt sammansatt grupp där utvecklad programvara, lärarfortbildning och internationellt samarbete har varit tyngdpunktsområden under året. Inom programutvecklingen har 24 nya program lagts på kontrakt för

Norden. Sammanlagt finns nu 85 program färdigt producerade. I ett europeiskt samarbete (EPES) håller ytterligare 16 europeiska program på att färdigställas.

Multimediaproduktionen för engelska, "Room for Study" har färdigställts, "Norden 90" och "Databas Norden" föreligger i beta-versioner. Nordiska pilotkurser har hållits bl. a. för lärarutbildare generellt, modersmålslärare och engelsklärare. Dessutom har pilotkurser arrangerats kring databaser och telekommunikation, i programdesign och för vuxenutbildare (i samarbete med FOVU). Workshops i programutprovning och programöversättning har avhållits. En samarbetskonferens med 42 nordiska förlag är genomförd. På FoU-sidan pågår projekt kring dynamisk simulering och musik och ADB. Av publikationer kan nämnas rapporterna "Kravspesifikasjoner for ikoner" och "Voksenundervisning, fjernundervisning og ny teknologi". Nytt om data i skolan har utkommit med teman Norden i Europa, Matematik samt Modersmål. Inom internationellt samarbete har DPG anordnat konferensen "Computers in Education — the Nordic Way" med 212 deltagare från 28 länder. En nordisk State-of-the-art rapport på 116 sidor har publicerats på engelska.

5 Vuxenutbildning och högre utbildning

Styringsgruppen for folkeoplysnings- og voksenundervisningssamarbejde (FOVU) er ifølge statutter fra 1. januar 1989 rådgivende komité for Nordisk Ministerråd i spørgsmål om folkeoplysning og voksenundervisning. I 1992 har FOVU et budget på 4,9 MDKK, heraf 2,8 MDKK til nordisk folkeoplysningssamarbejde samt 0,8 MDKK til nordisk folkehøjskolestøtte.

FOVU har udarbejdet et handlingsprogram for 1992—96, *Voks Frem*. Formålet med aktiviteter som indgår i Voks Frem er at styrke nordisk samarbejde inden for folkeoplysning og voksenundervisning. Hensigten er at stimulere til et tværfagligt samarbejde om udvikling af voksnes kvalifikationer og livslang læring, men også igangsætte en nordisk erfaringsudveksling om målsætningen for fremtidens undervisning af voksne, herunder indhold, metoder og organisering. De metoder, som prioriteres, er etablering af *netværk*, på mange forskellige niveauer inden for nogle hovedtemaer. Handlingsprogrammet er udarbejdet i et samarbejde med arbejdsministrenes forberedelse af Samarbejdsprogram for udvikling og tilpasning af fremtidens arbejdsmarkedspolitiske efter- og videreuddannelse. Der har været afholdt en arbejdskonference om fremtidens kvalifikationskrav, som følges op af en større konference i december 1992. Endelig er udnævnt en nordisk tænketank på 20-25 ressourcepersoner inden for forskning, folkeoplysning, erhvervsliv m v, som skal formulere visioner om fremtidens kvalifikationskrav set i et europæisk perspektiv. Der har været 2 seminarer om flerformsundervisning og anvendelsen af ny teknologi i voksenundervisningen. Sidstnævnte seminar i samarbejde med Dataprogramgruppen. Konferencen følges op i et mindre netværksprojekt om anvendelsen af de nye medier i voksenundervisningen. Samarbejde på tværs af sektorer er hovedtema i Voks Ut projektet, som er et 3-årigt netværksprojekt mellem lokale projekter fra de 5 nordiske lande. I netværket indgår: seminarer/studiebesøg, lærerudveksling og informationsbreve. Der har været studietur til Estland samt en række bilaterale

kontakter mellem projekterne i netværket. Som opfølgning fra konferencen "Norden og Østersølandene" har FOVU i samarbejde med NFA udarbejdet engelsk brochure om nordisk folkeoplysning og forbereder udgivelse af studiemateriale, der beskriver nordisk folkeoplysning og voksenundervisning til brug i Baltikum. Endvidere har medlemmer fra FOVU foretaget studierejse til de baltiske lande. FOVU har støttet NFA's Sommerakademi. FOVU's medlemmer deltager i Europarådets netværksprojekt Adult education and social change og medvirkede i et nordisk/europæisk evalueringsseminar.

Der udgives 3 numre af informationsbladet FOVU-dialog på finsk/skandinavisk i et oplag på 4.000 eks samt engelsk resume. Endvidere er udgivet engelsk brochure om nordisk folkeoplysning og voksenundervisning. Der afholdes informationskonference én gang årligt for redaktører af fagtidsskrifter inden for folkeoplysning og voksenundervisning i de nordiske lande.

Nordens folkliga akademi fik efter flytningen til Nya Varvet økonomiske vanskeligheder dels begrundet i ekstra omkostninger i forbindelse med flytningen dels p. g. a. svigtende kursusindtægter. NFA har derfor været genstand for flere evalueringer i 1992, bl. a. FAFO-rapporten samt rapport fra en arbejdsgruppe nedsat af EK-kultur. Ministerrådet har på baggrund af disse kortlægninger besluttet at bevare NFA som institution men med en række organisatoriske ændringer, herunder ny styrelse og nye statutter samt igangsat forhandlinger om mere effektiv udnyttelse af lokalerne på Nya Varvet. Parallelt hermed har NFA afholdt ca 20 kurser og konferencer inden for nordisk folkeoplysning og voksenundervisning samt udlejevirksomhed. NFA er sekretær for Nordisk folkehøjskoleråd, FOVU's informationsgruppe og administrerer elevstipendier under nordisk folkehøjskolestøtte. Endelig har NFA afholdt Sommerakademi – en 6 ugers uddannelse for 30 lærere og administratorer fra Baltikum/Centraleuropa, sponseret af FOVU, de nationale ministerier samt folkeoplysningsorganisationer. Uddannelsen har omfattet 4 ugers introduktion til nordisk voksenundervisning samt studiebesøg.

6 Nordiska rådets rekommendationer

6.1 Meddelande om rekommendation nr 28/1992/k angående handlingsprogram för vuxenutbildningen – Voks Frem 1992–1996 (B 124/k)

Rekommandationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd *å* vedta et nordisk handlingsprogram for styrking av voksenutdanningen i fremtiden – Voks Frem (1992–96) i samsvar med ministerrådsforslag B 124/k og i det det tas hensyn til de synspunkter som er anført av Kulturutvalget."

Nordisk Ministerråd meddeler:

at ministerrådet ved skriftlig behandling april 1992 har vedtaget Voks Frem programmet.

Ministerrådet anbefaler derfor at rekommandationen afskrives.

6.2 Meddelande om rekommendation nr 39/1992/k angående stöd till folkrörelsernas nordiska samarbete (A 1008/k)

Rekommandationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd med tilstrekkelig øko-

nomisk støtte å aktivere medborgerorganisasjonenes nordiske samarbeid og utnytte dette i det offisielle nordiske samarbeidet etter 1992."

Nordisk Ministerråd meddeler:

De forskellige bevægelsers samarbejde vil indgå i forbindelse med udarbejdelse af MR-forslag om kultur- og uddannelse.

Forskning og højere uddannelse

1 Udvikligen inden for forskning og højere uddannelse

Omstillingsevne og innovation er vigtige faktorer med sigte på at bevare og videreudvikle de nordiske velfærdssamfund. Dette kræver forskning og højere uddannelse af høj kvalitet. Nationalt prioriteres disse områder derfor naturligt nok højt.

Et generelt stigende krav om omstilling og effektivisering inden for offentlige udgiftsområder er en tilskyndelse til at tilrettelægge forsknings- og uddannelsesvirksomheden i et internationalt perspektiv. Arbejdsdeling og fælles ressourceudnyttelse er vigtige målsætninger i det nordiske samarbejde om forskning og højere uddannelse. En styrkelse af dette samarbejde er vigtigt med sigte på den europæiske integrationsproces.

Mobilitetsfremmende foranstaltninger og samarbejdsaktiviteter udvikles og udbygges med sigte på at kunne udnytte de enkelte landes specielle forudsætninger i nordisk og bredere international sammenhæng. Eksempler på sådanne foranstaltninger og aktiviteter er: Nordisk forskeruddannelsesakademi, nordisk miljøforskningsprogram samt Nordplus.

2 Virksomheden i 1992

2.1 Nordisk uddannelsesfællesskab

Der henvises generelt til pkt 5.2 nedenfor, hvor der kort er redegjort for arbejdet med udbygningen af det nordiske uddannelsesfælleskab — d.v.s. udbygningen af Nordplus og arbejdet omkring adgang til højere uddannelse og nordisk tentamensgyldighed. Arbejdet gennemføres efter ministerrådets direktiver af Styringsgruppen for nordisk samarbejde inden for højere uddannelse (HÖGUT). En ny udgave af håndbogen "Att studera i Norden" er udkommet i efteråret 1992 — og sammen med supplerende informationsmateriale markedsført med henblik på yderligere at styrke interessen for at udnytte de mange muligheder for uddannelse og specialisering som de nordiske lande byder på.

2.2 Nordplus (Nordiskt program för utbyte av lärare och studerande vid universitet och högskolor)

Nordplus er et af de senere års mest markante tiltag på kultursektorens område. Mere end 1 700 institutter (eller tilsvarende) på universiteter og højskoler indgår nu i samarbejde under Nordplus. Omtrent 1 300 studerende og 500 lærere fik et Nordplus-stipendium i 1991. Desuden blev der givet støtte til 24 intensive nordiske kurser inden for forskellige fagområder. Styringsgruppen for nordisk samarbejde inden for højere uddannelse (HÖGUT) har ansvaret for administrationen og udbygningen af Nordplus.

I forhold til 1991 er efterspørgslen på Nordplus-støtte steget med 36 % til 45 MDKK. Da 1992 budgettet på 22 MDKK også dækker udgifter til administration, markedsføring, evaluering, udredninger, publikationer m.m. indebærer det at betydeligt under halvdelen af de ansøgte Nordplus aktiviteter kan opnå støtte.

Nordplus er i virksomhedsåret blevet evalueret af et internationalt panel. Den samlede vurdering af programmet er meget positiv. Panelet anbefaler blandt andet en præcisering af programmets nordiske identitet og påpeger, at Nordplus ikke mindst kan få afgørende betydning som nordisk platform i bredere europæiske og globale netværk. Ministerrådet vil udbygge Nordplus på grundlag af evalueringspanelets anbefalinger. Der henvises i øvrigt til pkt. 5.2 nedenfor.

2.3 Forskningspolitisk samarbeid

Undervisnings- og forskningsministrene har lagt vekt på at nordisk samarbeid og samråd bør styrkes ytterligere som et ledd i utviklingen av det europeiske forskningssamarbeidet. De store kostnadene ved internasjonalt forskningssamarbeid gjør det nødvendig nøye å vurdere koordineringsmuligheter, samt å skape mest mulig effektive beslutningsstrukturer og informasjonskanaler.

Nordisk forskningspolitisk råd (FPR) rådgir Ministerrådet i langsiktige og overgripende forskningsspørsmål. FPR har i 1992 anbefalt ministerrådet å iverksette et arktisk humanistisk samarbeidsinitiativ for perioden 1993–97, og FPR har reservert midler til oppstarting av arbeidet. FPR har også anbefalt Nordisk Ministerråd å delta i finansieringen av det europeiske konsortiet vedrørende en forskningsradar på Svalbard. FPRs anbefaling er fortsatt under behandling i Nordisk Ministerråd.

Overvåking av den samnordiske forskningens kvalitet, relevans og effektivitet er et vesentlig arbeidsområde for FPR. I samarbeid med Embetsmannskomitéen for energipolitikk er det således tatt initiativ til en evaluering av det nordiske energiforskningsprogrammet, med sikte på å kunne gi råd vedrørende programmets videreføring. FPR har også gjennomført en evaluering av det nordiske programmet om forskningsdatanettet NORDUNET, som nå drives videre for nasjonale midler.

FPR avgir hvert tredje år forslag til nye retningslinjer for sitt arbeid. Forslaget til retningslinjer for 1993–95 vil bli fremsendt som ministerrådsforslag til Nordisk Råds sesjon i Oslo i 1993. Forslaget fremhever betydningen av gjennom FPR å kunne utrede og analysere forskningspolitiske spørsmål av felles interesse i Norden, for eksempel virkemidler innen forskerutdanning og -rekruttering, mobilitetshindre og koordinering i internasjonalt forskningssamarbeid.

2.4 Forskningsprogrammer

2.4.1 *Miljøforskning*

Arbejdet med implementering af nordisk miljøforskningsprogram 1993–97 har stået på i hele virksomhedsåret.

Fra forskerne har der været udvist en meget stor interesse for programmet. Der er modtaget ca 200 projektforslag fordelt ligeligt på de tre delprogrammer: 1) klimaforskning, 2) miljøforskningssamarbejde i Østersøområdet og 3) miljøpolitikkens samfundsmæssige forudsætninger. Ca 12 % af forslagene tildeles støtte, hvilket betyder, at der er en meget stor konkurrence mellem de bedste forslag.

Aktiviteterne under delprogram 2 gennemføres i tæt samarbejde med baltiske forskere.

Til programmet forudsættes over det nordiske budget at være 25 MDKK til rådighed, heraf anvendes ca en fjerdedel for forskeruddannelses- og mobilitetsformål. Denne del af virksomheden administreres af Nordisk Forskeruddannelsesakademi.

2.4.2 *Arktisk humanistisk forskning*

Ministerrådet har i overensstemmelse med anbefaling fra FPR besluttet at gennemføre et fem-årigt samarbejdsinitiativ om arktisk humanistisk forskning. Initiativet indledes i 1993. Det planlægges gennemført og finansieret i samarbejde med de humanistiske forskningsråds nordiske samarbejdsorgan (NOSH). Samarbejdsinitiativet er planlagt inden for en årlig finansiel ramme på 3 mill. DKK.

Sigtemålet er at opnå bedre kundskab først og fremmest om tilpasning, levevilkår og kultur i de nordligste områder af Norden.

2.5 Forskeruddannelse

NorFA (Nordisk Forskerutdanningsakademi) er finansieret over ministerrådets budget (1992: 24 MNOK). Midlerne skal bruges til at styrke kvaliteten af forskeruddannelsen samt fremme mobilitet og samarbejde mellem forskere i Norden. Ved at behandle Norden som én forskeruddannelsesregion bidrager NorFA's støtteordninger til en mere effektiv udnyttelse af de tilgængelige økonomiske og menneskelige ressourcer. NorFA's aktivitetsudbud udvikles i kontinuerlig dialog med de aktive brugere.

I 1992 – NorFA's andet fulde virkeår – har interessen for NorFA's programmer vist en kraftig øgning. Over 1000 enkeltansøgninger til et samlet beløb på 90 MNOK er indkommet. Det nyetablerede netværksprogram har imødekommet et stort behov, og NorFA tager sigte på at nå et niveau på 40 sådanne forskernetværk i løbet af en 3-årsperiode. I forhold til 1991 er antallet af arrangerede forskerkurser gået op fra 25 til 40 og inden for flere fagområder samarbejdes der nu med NorFA om flerårige oplæg til fællesnordisk forskeruddannelse. NorFA arbejder for at være en mekanisme til styrkelse af den fælles platform for deltagelse i det internationale forskningsfællesskab. Der er således i 1992 taget initiativ til nærmere kontakt til EF's programmer på områderne rekruttering, forskeruddannelse og forskermobilitet.

3 Forskningsinstitusjoner og faste samarbeidsorganer

I det nordiske samarbeidet om forskning og høyere utdanning er det organisert 21 faste institusjoner og samarbeidsorganer som finansieres av Nordisk Ministerråd:

Nordisk institutt for samfunnsplanlegging – NORDPLAN
Nordisk institutt for folkediktning – NIF
Nordisk vulkanologisk institutt – NORDVOLC
Nordisk institutt for sjørett – NIFS
Nordisk institutt for asiastudier – NIAS
Nordisk institutt for teoretisk fysikk – NORDITA

Nordisk høyskole for husholdningsvitenskap – NHH
Nordisk Journalistcenter
Nordiske geoekskursjoner til Island
Nordisk kollegium for marinbiologi – NKMB
Nordisk kollegium for økologi – NKE
Nordisk kollegium for fysisk oseanografi – NKFO
Nordisk samarbeidskomité for arktisk medisinsk forskning – NoSAMF
Nordisk kurs i språk og litteratur
Nordisk dokumentasjonssentral for massekommunikasjonsforskning – NORDICOM
Bidrag til Nordisk føderasjon for medisinsk undervisning – NFMU
Bidrag til Nordisk sommeruniversitet – NSU
Nordisk samarbeidsorgan for vitenskapelig informasjon – NORDINFO
Styringsgruppen for høyere utdanning – HÖGUT
Nordisk forskningspolitisk råd – FPR
Nordisk forskerutdanningsakademi – NorFA

For en oversikt over den omfattende virksomheten som utføres i institusjonene m. m., vises det til deres årsmeldinger.

Som en del av arbeidsprogrammet for endret finansiering og organisering av kultursektorens faste organer m. m., er det gjennomført en utredning om mulige endringer av institusjonensfinansiering og organisering. Utredningen konkluderer med forslag om å nedlegge 8 mindre institusjoner og samarbeidsorganer, samt å foreta visse endringer i finansieringen av enkelte andre institusjoner. Frigjorte midler forutsettes overført til prioriterte områder innen forskning og høyere utdanning.

5 Nordisk Råds rekommandationer

5.1 Meddelande om rekommendation nr 30/1991/k angående Nordplans framtida verksamhet (A 909/k)

Rekommandationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet
att bibehålla Nordplan som institution utgående från att verksamheten bedrivs och utvecklas inom nuvarande ramar."

Nordisk Ministerråd meddeler:

NORDPLAN er en af de institutioner som er blevet vurderet i forbindelse med gennemførelsen af arbejdsprogrammet for ændret finansiering og organisering af institutioner og faste samarbejdsorganer m. m. på kulturbudgettet. Ministerrådet anser, at NORDPLAN bør fortsætte sin virksomhed inden for de hovedrammer, som i dag gælder for institutionen. Der bør imidlertid lægges mere vægt på at udvikle videreuddannelsesvirksomheden, samtidig med at institutionens egen forskningsvirksomhed bør kunne reduceres. Der henvises i øvrigt til den fælles indledning til kapitel VI-VIII, hvor ministerrådet afgiver svar på rekommandation nr 31/1991/k angående arbejdsprogram for ændret finansiering af kultursektorens organer (B 112/k).

Det er Ministerrådets anbefaling at rekommandationen afskrives.

5.2 Meddelande om rekommendation nr 37/1991/k angående samarbetsprogram för högre utbildning i Norden (B 116/k)

Rekommandationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att fastställa ett samarbetsprogram för högre utbildning i Norden i enlighet med ministerrådsförslag B 116/k och med beaktande av de synpunkter som anförts av kulturutskottet

att genomföra samarbetsprogrammet under perioden 1991 – 1996 och att härvid särskilt

– förlänga och utbygga Nordplus-programmet enligt förslaget

– framlägga ministerrådsförslag på Nordiska rådets 40:e session om en nordisk överenskommelse om tillträde till högre utbildning i Norden

– framlägga konkreta planer om nordisk arbetsledning beträffande hela utbildningar samt om problemlösningar vid den akademiska meritevaluerings- och examensgiltigheten

att fastställa finansieringen i enlighet med alternativ 3 i ministerrådsförslaget."

Nordisk Ministerråd meddeler:

I overensstemmelse med samarbejdsprogrammet er der gennemført en evaluering af Nordplus-programmet og dermed skabt et mere sikkert grundlag for programmets fortsatte udbygning. Fra og med 1993 introduceres en række nye former for Nordplus-støtte til det internordiske uddannelsessamarbejde.

En udredning om de praktiske konsekvenser ved en nordisk overenskomst om adgang til højere uddannelse er gennemført og udkast til overenskomst har været til høring nationalt. En arbejdsgruppe er på den baggrund blevet nedsat med henblik på yderligere forberedelse af et forslag til overenskomst.

Et udredningsarbejde omkring nordisk tentamensgyldighed (retten til at overføre studieprioder/kurser som en del af grundlaget for en eksamen) er gennemført. Det forventes at dette arbejde i løbet af 1993 følges op af mere systematiske informationsindsatser – blandt andet i tilknytning til Nordplus – med henblik på fremme af den akademiske anerkendelse af studieperioder.

Fremme af akademisk arbejdsdeling indgår som et væsentligt element i Nordplus-programmet. Et særskilt udredningsarbejde, sigtende mod en plan for nordisk arbejdsdeling vedrørende hele uddannelser eller dele deraf, er endnu ikke igangsat.

Som tidligere meddelt vil Nordisk Ministerråd ved den årlige budgetfastsættelse tage stilling til finansiering af Nordplus-programmets udbygning, herunder om og i hvilket omfang Nordplus skal finansieres nationalt.

Ministerrådet agter gennem den årlige virksomhedsberetning fortsat at rapportere om gennemførelsen af Samarbejdsprogram for højere uddannelse.

5.3 Meddelande om rekommendation nr 38/1992/k angående hushållsundervisning i de baltiska länderna (A 989/k)

Rekommandationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att ge Nordiska högskolan för hushållsvetenskap i uppdrag att organisera projekt för utvecklandet av hushållsundervisning i de baltiska länderna med stöd från Baltikum/Österuropaprogrammet."

Nordisk Ministerråd meddeler:

Nordisk Ministerråd har p. g. a. den korte tid ikke haft mulighed til at træffe foranstaltninger med hensyn til rekommandationen.

Kapitel IX

Arbetsmarknad

1 Inledning

1.1 Den allmänna utvecklingen på arbetsmarknaden

Situationen på arbetsmarknaden har under 1992 varit påverkad av en förstärkt lågkonjunktur i den internationella ekonomin och konsekvenser började göra sig kännbara i alla nordiska länder.

Den positiva utvecklingen i dansk ekonomi fortsatte under 1992 på väsentliga områden. Betalningsbalansens överskott väntas bli ca 26 mia. DKK. Timlöneomkostnaderna påräknas fortfarande visa en låg stigningstakt, nämligen 3,6 %, vilket har bidragit till en fortlöpande god konkurrensförmåga. Förbättringen av den externa balansen har emellertid betytt en stigning av arbetslösheten, vilken för 1992 förväntas bli 315.000 eller 11 % av arbetsstyrkan. Ett aktiveringspaket som innehåller nya möjligheter i förbindelse med beredskapsarbeten och olika tjänstledighetsformer har vidtagits under året om än det icke har skett notifikation av EG-kommissionen vid redaktionens avslutning. Lediga under 25 år kan motta ett frivilligt beredskapsjobb efter 6 månaders arbetslöshet (tidigare ett års ledighet) både på den privata och den offentliga sektorn. Lediga under 60 år som är berättigade till arbetslöshetsersättning kan få ett privat arbetserbjudande redan efter 6 månaders arbetslöshet, om de själva kan hitta ett arbete. Nya tjänstledighetsordningar innebär bl. a. möjlighet till föräldraledighet för föräldrar med barn under 9 år, i både den privata och den offentliga sektorn. Villkoren är, att man ska vara löntagare med rätt till arbetslöshetsersättning. Även deltidsanställda kan få tjänsteledighet, om det anställs en vikarie med minst samma antal arbetstimmar. Om barnet är under tre år får kommunal barnpassning inte anlitas och om barnet är mellan tre och åtta år får man använda halvdagsplats.

Der gis mulighed for at få fri till uddannelse i 4—36 sammenhængende uger på betingelse af, at arbejdsgiveren ansætter en dagpengeberettiget ledig som afløser. For at få orlov skal man være lønmodtager och inden for de sidste 10 år have haft 7 års beskæftigelse og 7 års medlemskab af en anerkendt A-kasse samt have arbejdet for sin nuværende arbejdsgiver mindst et år.

I Finland har 1980-talets positiva ekonomiska utveckling i början av 1991 vänt till en allt starkare recession under 1992 med det största antalet arbetslösa i Norden. När sysselsättningslagen trädde i kraft i hela Finland 1991 garanterade den ett tillfälligt jobb åt alla långtidsarbetslösa, arbetslösa ungdomar och periodiskt arbetslösa (utan arbete i minst 12 månader under de senaste två åren). Till följd av den svåra recessionen blev man tvungen att förändra lagen år 1992. Plikten att sysselsätta periodiskt arbetslösa människor avskaffades och de långtidsarbetslösa fick rätten att vägra ta emot samhällsgaranterat arbete utan att samtidigt förlora rätten till arbetslöshetsersättning. De unga måste vara arbetslösa i minst sex månader (förr tre månader) innan de får rätten till arbete av detta slag. Målet med dessa förändringar har varit att anpassa lagen efter den svåra recessionen och att öka vuxenutbild-

ningens andel av sysselsättningsåtgärder. Man har även kraftigt ökat antalet utbildningsplatser för de unga vid olika utbildningsanstalter. Satsningen på arbetsmarknadsutbildning, som främst är inriktad på arbetslösa eller arbetslöshetshotade medelålders personer och tjänstemän har ökats kraftigt. Den personliga kundservicen har kompletterats med olika former av gruppfunktioner, där målet är att genom arbete i grupper finna nya arbets- och utbildningsmöjligheter åt kunderna samt att förstärka arbetssökandens egna initiativ och egen aktivitet.

De sidste to år er arbejdsløsheden på Færøerne steget kraftigt. I september 1991 var arbejdsløshedsprocenten anslået til ca 6 % av en samlet arbejdsstyrke på ca 22.000 personer. Den første august i år påbegyndte den nyetablerede arbejdsløshedsforsikring sine udbetalinger. Pr. 29. oktober i år modtog 1.724 personer – 828 kvinder og 896 mænd – arbejdsløshedsudbetaling fra arbejdsløshedsforsikringen, hvilket svarer til en ledighedsprocent på 7,8. Personer der p. g. a. manglende arbejde får hjælp efter den sociale lovgivning, er ikke medregnet i disse tal. Arbejdsanvisningen på Færøerne, der administreres af arbejdsløshedsforsikringen, har siden sin start 1 august 1992 anvist ca 150 jobs på Færøerne, 4 i Norge og 10 i Island. Ca 60 personer, hovedsaglig unge arbejdsløse er med i beskæftigelsesprojekter inden for naturpleje m. m, der financieres af de offentlige.

I Island har arbetslösheten stigit kraftigt med landets egna mått mätt jämfört med tidigare år, men på den positiva sidan har samtidigt varit en inflationsnivå som ligger under genomsnittet för OECD-länderna. Regeringen har bl. a. satt igång åtgärder för att öka den yrkesinriktade utbildningen. Ett omfattande program har startats för at finna nya sätt att förbättra produktiviteten och produktionsvillkoren. Avtal på arbetsmarknaden tillsammans med ekonomisk-politiska åtgärder har bidragit till en stabilisering av inflationstakten.

I Norge har arbetslösheten under 1992 legat ungefär på samma nivå som 1991. Sysselsättningen har fortfarande mest gått ner i mansdominerade näringsgrenar som industri, bygg- och anläggningsverksamhet samt jordbruk. Samtidigt som yrkesaktiviteten bland ungdomar har gått ner, har utbildningsfrekvensen gått upp, speciellt i åldersgruppen 20–24 år. Flera utskott har under året varit i gång med utredningar om den norska arbetsmarknadspolitikens olika sidor och möjligheter för att öka sysselsättningen på kort och lång sikt. Inom arbetsmarknadspolitiken prioriteras arbetslinjen och rehabiliteringsåtgärder.

Från ett starkt överhettat läge i Sverige våren 1990, med en arbetslöshet på bara drygt 1 % för hela landet, har sysselsättningsituationen i snabb takt försämrats under 1991 och 1992. Den s. k. arbetslinjen med aktiva åtgärder ligger fast, och den nuvarande konjunkturavmattningen utnyttjas för kompetenshöjning av arbetskraften och andra åtgärder som underlättar anpassningen på arbetsmarknaden. Tyngdpunkten i insatserna ligger på jobb-sökaraktiviteter och utbildning/praktik. Inriktningen är sådan att långtidsarbetslöshet skall motverkas, särskilt bland ungdomar. För att aktivera ungdomar och förhindra att de blir långtidsarbetslösa har man startat ett system kallat Ungdomspraktik, som ersätter inskolningsplatser och beredskaparbeten för

denna grupp. Därutöver satsar man på kompetensutveckling och rehabilitering samt på förbättring av arbetsmiljön.

Om arbetsmarknaden och arbetsmarknadspolitiken i övrigt hänvisas till arbetsmarknadssektorns årsrapport: *Arbejdsmarked og arbejdsmarkedspolitik i Norden 1991*, Nord 1992:34.

1.2 Nordisk samordning i internationella fora på arbetsmarknadspolitikens område

Det nordiska samarbetet på arbetsmarknadsområdet följer utvecklingen i de internationella organisationer, som har betydelse för den nationella arbetsmarknadspolitiken. Den nordiska samordningen diskuteras vid ämbetsmannakommitténs och ministerrådets möten med hänsyn till koordinering och samordning av synspunkter samt evtuellt behov för samnordisk uppföljning av beslut i andra internationella fora.

Anpassning till EG's indre marknad följs av ämbetsmannakommittén och ministerrådet. Danmark informerar kontinuerligt om aktuella frågor inom sysselsättnings- och arbetsmarknadspolitiken i EG.

I förbindelse med arbetsprogrammet för Baltikum och Österuropa vidareförs en samordning av de nordiska ländernas kontakter med olika länder i Österuropa med huvudvikten på utvecklingen i de baltiska länderna. Förberedelsen av tjänstemannautbyte mellan de nordiska och baltiska länderna på arbetsmarknadsområdet har startat under året.

2 Samarbetet på arbetsmarknadsområdet under 1992

Redogörelsen baserar sig på arbetsmarknadssektorns löpande samarbetsprogram med dess uppdelning i prioriterade områden samt de igångvarande handlingsplanerna. Migrationssamarbetet, som migrationsutskottet under den nordiska ämbetsmannakommittén för arbetsmarknads- och arbetsmiljöpolitik (ÄK-A) ansvarar för, beskrivs i kapitel I, avsnitt 2.2.6.

Arbetsmarknadsområdet ansvarar för arbetet med följande rekommendationer:

13/1989/k utbildnings- och praktikantutbytessamarbete med EG
32/1990/s program mot ungdomsarbetslösheten
49/1992/k Nordjobb som permanent ordning

2.1 Den gemensamma nordiska arbetsmarknaden

Färöarna anslöt sig till den nordiska överenskommelsen om gemensam nordisk arbetsmarknad den 1 april 1992.

En genomgång av den nordiska överenskommelsen om gemensam nordisk arbetsmarknad från 1983 samt överenskommelsen om yrkesinriktad rehabilitering och arbetsmarknadsutbildning från 1982 har företagits i 1992. Mot bakgrunden av den gemensamma deklarationen om förhållandet mellan EES-avtalet och existerande avtal har man beslutat bevara dessa nordiska överenskommelserna tills vidare.

En ny nordisk konvention om social trygghet har blivit undertecknad den 15 juni 1992. Den täcker samma socialförsäkringsordningar som EG-förordningen 1408/71 och ersätter den nordiska överenskommelsen om förmåner vid arbetslöshet från 1985.

2.2 Projekt inom den nya ekonomiska handlingsplanen

Inom den nya ekonomiska handlingsplanen "Ett starkare Norden", 1989–92, har tre stora projekt kommit till slutfasen. I projektet "Effektivering av den internordiska arbetsförmedlingen" ingår delprojekt bl. a. om den gränsregionala arbetsförmedlingen, informationsmaterial till arbetsökande och arbetsgivare, utbildning av arbetsförmedlingsmedarbetare och vidareutveckling av ADB-samarbetet över landgränserna samt studier av utvecklingen inom den europeiska gemenskapen. Projektet avslutas i 1992 och en evaluering av verksamheten färdigställs till sommaren 1993.

Paraplyprojektet avslutades med en konferens hösten 1992. Projektets mål har varit att belysa utvecklingen av arbetsmarknaden under 1990-talet. Delprojekten i det omfattande forskningsprogrammet har bl. a. tagit upp följande teman: ungdomarnas inträde på arbetsmarknaden, de äldre personernas situation på arbetsmarknaden, löneskillnader, arbetslöshet och migration i de nordiska länderna. Projektrapporterna publiceras under förloppet av 1993.

Flaskhals-projektet som är ett omfattande projekt kring utbildningsfrågor avslutas i 1992. Resultaten utvärderas i ett slutseminarium, som hålls i början av 1993.

2.3 Efter- och vidareutbildning av arbetskraften

Planeringen av ett nytt samarbetsprogram om efter- och vidareutbildning har blivit slutfört under året. Programmets inledningsseminarium kommer preliminärt att hållas i början av 1993. Avsikten med programmet är att dokumentera och dra eventuella nordiska slutsatser om hur de olika yrkesbranscherna och enstaka yrkena förändras och hur detta påverkar arbetsmarknaden och den yrkesinriktade efter- och vidareutbildningen. Avsikten är även att undersöka hur man kan påverka de allt längre arbetslöshetsperioderna med utbildningspolitiska åtgärder.

Under året har ett projekt om "Stimulering av efterutbildning i företag" pågått. Projektet belyser de faktorer som motiverar företag att satsa på personalutbildning.

2.4 Svagare grupper på arbetsmarknaden

Det har hållits två seminarier under 1992. I det ena seminariet bytte forskare och myndigheter erfarenheter om evaluering av åtgärder gentemot svagare grupper – unga, äldre, kvinnor och invandrare – med speciella behov. Temat för det andra seminariet var långtidsarbetslösheten.

Projektet "Ungdom och virkemiddelbruk" analyserar ungdomsarbetslösheten och insatser i de nordiska länderna under 1980–90. I projektet ingår bl. a. följande element: Jämförelse av ungdomsarbetslösheten i Norden, jämförelse av åtgärder gentemot unga samt utvecklingen i arbetsmarknadspolitiken riktad mot ungdomar i de nordiska länderna.

2.5 Arbetsmarknadens funktionssätt

Undersökningen av flexibiliteten på arbetsmarknaden i de nordiska länderna har blivit färdig under 1992.

Projektet "Misanpassning på arbetsmarknaden" har fortsatt i år. Syftet är

att belysa hur bra eller dåligt utbud och efterfrågan på arbetskraft passar samman på de nordiska arbetsmarknaderna.

2.6 Metodutveckling

Utbyte av arbetsförmedlingens medarbetare och temaseminarier har vidareförts under 1992. Temat för årets seminarium har varit långtidsarbetslösheten.

2.7 Arbejdsmarknadssamarbetets medverkan i den nya jämställdhetshandlingsplanen, 1989—93

Arbetsmarknadssektorn medverkar direkt med ett projekt i den nya jämställdhetshandlingsplanen.

Som uppföljning av BRYT-projektet genomförs ett projekt om jämställdhetsmetodiken på arbetsförmedlingskontoren. Projektet baserar sig på evalueringen af BRYT-projektet, således att man endast vidareför element som kommer att vara nyttiga för arbetsförmedlingarnas arbete med placering och omskolning av kvinnor på arbetsmarknaden. Projektet väntas bli färdigt under 1993.

3 Nordiska rådets rekommendationer

3.1 Meddelande om rekommendation nr 13/1989/k angående utbildnings- och praktikantutbytessamarbetet med EG (A 840/k)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att vidta åtgärder för att de nordiska länderna i samarbete med intresseorganisationer skall verka för att samordnat forcera utbildnings- och praktikantsutbytessamarbetet med EG."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Med hänsynstagande till EES-förhandlingarna har man inte satt i gång nordiska åtgärder på området under 1992. I och med att EES-avtalet träder i kraft den 1. januari 1993 har de nordiska länderna möjlighet att delta i Erasmus-programmet och sådana ungdomsutbytesprogram för unga arbetssökande och praktikanter som länderna nationellt finner relevanta.

En intern evaluering av det nordiska ungdomsutbytesprogrammet Nordjobb har kommit i gång under hösten 1992. Denna interna evaluering kommer att kompletteras med en extern evaluering under 1993. I den externa evalueringen skall ingå en redogörelse om Nordjobb-programmets eventuella anknytning till EG:s ungdomsprogram samt en eventuell sammankoppling med Baltpraktik-programmet som genomförs som ett pilotprojekt under första hälften av 1993.

Ministerrådet anser, att rekommendationen kan avskrivas.

3.2 Meddelande om rekommendation nr 32/1990/s angående program mot ungdomsarbetslösheten (A 896/s)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utforma ett

program för att i de nordiska länderna minska ungdomsarbetslösheten genom arbets- och utbildningserbjudanden och att därvid prioritera utsatta grupper."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Ministerrådet är väl medveten om, att den svåra sysselsättningssituationen som är en följd av den internationella lågkonjunkturen, drabbar hårdast de svagare grupperna på arbetsmarknaden, däribland ungdomarna. I framtiden kommer den demografiska utvecklingen och efterfrågan på kvalificerad arbetskraft dock att underlätta ungdomarnas situation på arbetsmarknaden.

De nordiska länderna har på många områden varit föregångsländer, och ungdomsarbetslösheten har både absolut och relativt sett varit mindre i Norden än i de flesta västeuropeiska länderna. I alla de nordiska länderna har man både satt i gång och startat planeringen av omfattande åtgärdspaket, i vilka även åtgärder mot ungdomsarbetslöshet ingår. Syftet med dessa åtgärder är att genom aktiva arbetsmarknadspolitiska insatser — beredskapsarbeten, arbetsmarknadsutbildningen — hindra uppkomsten av långtidsarbetslöshet och därmed utslagning från arbetsmarknaden. Även satsningen på utbildning har ökat i länderna.

Ministerrådet och dess underorgan har under det gångna året haft en kontinuerlig diskussion och erfarenhetsutbyte angående arbetsmarknadspolitiska aktiveringsåtgärder och detta område kommer att ha hög prioritet även i framtiden.

Även om det är arbetsministrarna som kontinuerligt diskuterar aktiveringstemat innanför Ministerrådets ramar, skulle det kunna vara ändamålsenligt att dra in social- och hälsovårdsektorn i detta arbete. Även jämställdhetssektorn borde involveras, därför att en del av de reduktioner i sysselsättningen som pågår inom den offentliga och finansiella sektorn i stor utsträckning drabbar kvinnorna.

Ministerrådet genomförde inom ramen för den första ekonomiska handlingsplanen 1986—88 ett omfattande projektprogram, vars syfte var att utveckla nya åtgärder mot ungdomsarbetslösheten. Resultaten följs upp i ländernas åtgärder mot ungdomsarbetslösheten.

Mot bakgrunden av en nödvändig prioritering av den ordinära budgeten är det Ministerrådets värdering, att det inte är relevant att sätta i gång ett nytt omfattande projektprogram med speciell inriktning mot ungdomsarbetslösheten.

I Ministerrådets regi genomförs projekt med syfte att ge stöd för de svagare grupperna på arbetsmarknaden, inklusive ungdomarna. Följande kan nämnas:

Projektet "Ungdom og virkemiddelbrug" har vidareförts i år och väntas bli färdigt nästa år. I projektet ingår en jämförelse av arbetsmarknaden och arbetsmarknadspolitiken för de unga i de nordiska länderna samt en analys av orsaker till och sociala konsekvenser av ungdomsarbetslösheten. Ministerrådet ska ta ställning till eventuella samnordiska insatser mot ungdomsarbetslösheten efter det att projektet har blivit färdigt.

Innanför Paraplyprojektet om 1990-talets arbetsmarknad har det vidareförts ett omfattande forskningsprogram om ungdomars möjligheter och pro-

blem vid ingången på arbetsmarknaden. Projektet har avslutats 1992, men följs upp av en policy-rapport 1993.

Utöver detta planerar Ministerrådet att under 1993 sätta i gång två projekt, som har relevans för området. Projektet "På väg mot yrkespassivitet" skall samla kunskap om strömmarna från arbetsmarknaden ut i yrkespassivitet. Projektet "En ny aktiveringsdimension" skall belysa de nya försök att aktivera de arbetslösa. Detta projekt skall vara ett huvudtema i de kommande åren, och aktiveringsdimensionen är i alla länderna inriktad mot ungdomsarbetslösheten.

Det är ministerrådets värdering, att en projektaktivitet i denna omfång är realistisk i förhållande till de övriga aktuella och relevanta uppgifter som också bör behandlas innanför det nordiska samarbetet på arbetsmarknadsområdet.

Ministerrådet anser, att rekommendationen kan avskrivas.

3.3 Meddelande om rekommendation nr 40/1992/k angående Nordjobb som permanent ordning (A 1009/k)

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd snarest å ta beslutning om å gjøre prosjekt Nordjobb permanent og gi prosjektet en økonomisk grunntrygghet også etter forsøksperiodens avslutning."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Evalueringen av Nordjobb-programmet väntas bli färdig under första hälften av 1993, efter vilket ministerrådet skall ta ställning till dess fortsättning under de framtida ekonomiska förutsättningar.

Kapitel X

Arbejdsmiljø

1 Udvikligen i landene

I samtlige nordiske lande foregår der udvikling i arbejdsmiljølovgivningen, ligesom der sker udvikling i arbejdsmiljømyndighedernes organisering og varetagelse af de opgaver, som skal løses — alt sammen med henblik på at forbedre arbejdsmiljøet.

Parallelt med regeringernes overordnede undersøgelser af arbejdsmiljøvirksomheden i de nordiske lande foregår der en udvikling og modernisering af tilsynsvirksomheden i de enkelte arbejdstilsynsforvaltninger.

I Danmark har Arbejdstilsynet således gennemført en strategi- og organisationsplan, som har til formål at styrke den regionale tilsynsvirksomhed og dermed behovet på den enkelte arbejdsplads. Endvidere er der sket en samordning af miljømyndighedernes indsats over for de enkelte virksomheder, idet der er indgået en samarbejdsaftale mellem arbejdsmiljø- og miljømyndighederne, både på lokalt og på centralt plan.

Arbejdstilsynet i Norge har udarbejdet en strategiplan, hvor målet er at forebygge sundhedsskader i arbejdslivet gennem en styrkelse af det systematiske forebyggende arbejde i virksomhederne, bl. a. ved indførsel af krav om internkontrol. De konkrete mål frem til år 2000 er at reducere livsforkortende og invaliderende sygdomme med 20 % og dødsulykker og alvorlige arbejdsulykker med 50.

Herudover er en reduktion af sygefraværet en central opgave. Ved løsningen af problemerne sættes arbejdsgivernes ansvar i fokus gennem de nævnte krav til systematiseret internkontrol. Et partssammensatt utvalg har gått gjennom arbeidsmiljøloven og lagt fram førslag til endringer på flere sentrale punkter. Instillingen vil bli fulgt opp i løpet av 1993.

Arbetsministeriet i Finland har i samband med budgetpropositionen för år 1993 framlagt ett förslag att arbetarskyddsstyrelsen skall läggas ned från och med den 1 mars 1993 och dess funktioner föras över i en ny avdelning vid arbetsministeriet. Arbetarskyddsdistrikten kommer att sortera under ministeriet (förr under Arbetarskyddsstyrelsen).

I Sverige er der igangsat et arbejde med at effektivisere og modernisere tilsynsvirksomheden, bl. a. ved gennemførelse af såkaldt systemtilsyn og bedre risikoanalyser.

Endelig må det fremhæves, at arbejdsmiljøarbejdet i de enkelte lande i meget høj grad præges af den udvikling, som foregår i EF. For Danmark, som er medlem, og som dermed direkte er omfattet af EF-reglerne, indebærer dette forpligtelser til at gennemføre vedtagne direktiver og standarder. I de øvrige lande, hvoraf to i hvert fald har søgt medlemskab i EF, følger man nøje det igangværende og afsluttede direktivarbejde, ligesom landene direkte deltager i det internationale standardiserings- og certificeringsarbejde — i høj grad på baggrund af en fælles nordisk aktivitet.

2 Samarbetets struktur på arbetsmiljöområdet

Det nordiska samarbetet på arbetsmiljöområdet har en lång tradition. En självständig ämbetsmannakommitté blev således etablerad i 1973, men lades 1991 samman med Ämbetsmannakommittén för arbetsmarknadsfrågor således att aktiviteterna nu tillvaratas av Ämbetsmannakommittén för arbetsmarknads- och arbetsmiljöpolitik. Den nya strukturen på utskottsnivån under ämbetsmannakommittén trädde i kraft i början av 1992.

Arbetsmiljöverksamheten regleras på det formella planet av den nordiska arbetsmiljökonventionen och av samarbetsprogrammet.

På arbetsmiljöområdet spelar arbetsmarknadens parter en betydande roll, när det gäller att formulera och rätta sig efter politiska mål. Under de senaste åren har man därför upprätthållit kontakter efter en mera systematisk modell för samrådsmöten mellan ministerrådet och parterna samt ämbetsmannakommittén och parterna. Planeringen av en ny modell för möten mellan ämbetsmannakommittén och parterna har startat 1992.

Aktiviteterna 1992 har pågått i tre permanenta utskott. Arbetsmiljöforskningsutskottet har haft ansvar för att koordinera och följa forskningsprojekt inom området. Den samnordiska tillsynsverksamheten på arbetsmiljöområdet tillvaratas av arbetsmiljöadministrationsutskottet. Detta utskott fick i samband med sammanslagningen av ämbetsmannakommittérna en bredare sammansättning genom en större grad av deltagande från ministeriumnivån. Samtidigt udvidgades utskottets område genom en inkorporering av den tidigare ad hoc-gruppen för Norden och EG, vilken speciellt behandlade frågor med anknytning till EG. Utskottet har också övertagit styrningen av gruppen för arbetsmiljö, hälsa och ekonomi. Utskottet för arbetsliv och arbetsrätt har diskuterat frågor angående medbestämmande, social dumpning och andra för området relevanta frågor.

Till arbetsmiljösektorn hör också en nordisk institution för vidareutbildning inom arbetsmiljöområdet (NIVA). NIVA har sedan 1991 varit en av de nordiska institutioner som ingår i ministerrådets försöksordning med 3-årig mål- og ramstyrning.

Arbetsmiljösektorn ansvarar för följande rekommendationer från Nordiska rådet:

24/1991/s Koncernfackligt samarbete
3/1992/s Utvidgning av den nordiska arbetsmiljökonventionen
4/1992/s Utökad nordisk arbetsmiljöstatistik
44/1992/s Nordiska arbetsrätten och EG.

3 Virksomhed 1992

3.1 Forskningsvirksomhed

Initiering og opfølgning af forskningsvirksomheden har ligesom i de tidligere år haft en høj prioritet i det nordiske samarbejde på arbejdsmiljøområdet. For at få lejlighed til at udveksle erfaringer og danne nye kontakter afholdes der årligt et nordisk arbejdsmiljømøde for forskere og specialister på området.

Blandt de projekter, som er pågået i løbet af året, skal følgende særligt fremhæves:

a) Nordisk grænseværdidokumentation

Dette samarbejde har foregået gennem en årrække med henblik på at sammenstille og vurdere videnskabelig dokumentation som underlag for tilsynsmyndighedernes beslutninger om arbejdshygiejniske grænseværdier. Formålet er at kunne sammenstille den nordiske sagkundskab og det dokumentationsunderlag, som findes i de enkelte lande, og derved undgå dobbeltarbejde. Der er gennem årene udarbejdet dokumentation for knap 100 stoffer. Dokumentationen har skabt stor international opmærksomhed, og har bl. a. resulteret i en samarbejdsaftale med NIOSH (National Institute of Occupational Safety and Health) i USA samt med hollandske arbejdsmiljøforskere. For at gøre dokumenterne tilgængelige for international anvendelse udgives der årligt en resumesamling på engelsk. Dette projekt er under evaluering med henblik på en fremtidig yderligere tilnærmelse til tilsværende arbejde inden for EF, men arbejdet er blevet noget forsinket. Dele af projektet må udsættes indtil forholdene inden for EF er nærmere afklaret.

b) Kemiske emners fosterskadende effekter

Viden om, hvilke faktorer i arbejdsmiljøet, som kan medføre genetiske skader og fosterskader, er i almindelighed meget mangelfulde. Det er derfor vigtigt at kunne udnytte en samlet nordisk ekspertice for at kunne nå frem til det bedst mulige kundskabsunderlag. Der er derfor igangsat et nordisk projekt, hvor man analyserer omkring 10 emner ud fra hvilken eventuel fosterskadende effekt, de kan have på mennesker.

c) Ætiologiske fraktioner og arbejdsrelateret sygelighed

Ætiologiske fraktioner er et vigtigt begreb i forbindelse med fremtidige beslutninger om fordeling af ressourcer til gennemførelse af forebyggende foranstaltninger og forskning. Den ætiologiske fraktion defineres som: Den andel af en aktuel sygdomsforekomst, som ikke ville være forekommet, hvis en risikofaktor ikke fandtes. Der er igangsat et nordisk projekt om beregning af ætiologiske fraktioner ved den arbejdsrelaterede sygelighed. Projektet kræver betydelige ressourcer, da man i princippet må estimere eksspositionerenes udbredelse for hvert land for sig. Da erhvervsforholdene i de nordiske lande imidlertid er forholdsvis ensartede, er det relevant, at de nordiske lande koordinerer indsatsen. I første omgang gennemføres studier for bevægeapparatlidelser og for cancer.

d) De ældres arbejdsmiljø

Med baggrund i, at aldersprofilen i arbejdsstyrken forskydes i retning af at arbejdsstyrken bliver ældre, er der igangsat et projekt, hvor man søger analyseret de ældre arbejdstageres arbejdsmiljø. Man håber ved en sådan analyse

at kunne finde frem til, under hvilke betingelser, den ældre arbejdsgruppe kan forblive på arbejdsmarkedet, uden at der opstår nogen særskilt belastning for denne gruppes sikkerhed og sundhed.

e) Arbejdshygiejnisk og toksikologisk udredning om nye materialer og produkter

I de nordiske lande foregår en kraftig udvikling omkring nye materialer og industriel anvendelse. Da den arbejdshygiejniske og sundhedsmæssige erfaring vedrørende disse materialer er meget spredte, er der igangsat et projekt, hvis formål er at belyse, hvilke nye materialer, der er under introduktion i nordiske industrier. Der udarbejdes arbejdshygiejniske og toksikologiske vurderinger af udvalgte materialer og produkter, med henblik på, at man tidligt i arbejdet med udviklingen af nye materialer vil kunne pege på og tage stilling til de sundhedsmæssige aspekter ved deres anvendelse.

Härutöver har bl. a. följande projekt pågått under året:

- 10 års dödsolyckor i de nordiska länderna
- utveckling av screeningsmetoder för definition av individuell exponering för mutagener och cancerframkallande ämnen
- nordiska gränsvärden/rekommendationer/riktlinjer för fysiska belastningar
- utarbetande av kriteriedokument för nervskadande ämnen
- arbete och hälsa på vårdsektorn

Projektet angående utarbetandet av kriterier för arbetsfysiologiska normer (gränsvärden) väntas bli färdigt 1993.

Projekten om riskvärdering av nya material och arbetsrelaterad sjuklighet ligger färdiga för publicering och det planeras flera rapporter för båda.

3.2 Tillsynsverksamhet

Bland tillsynsprojekten skall speciellt påpekas följande:

a) Norden/EG osv.

Aktiviteterna speglar i ständigt stigande grad ländernas relationer till EG, EES-avtalet och övriga internationella sammanhang. Den högst prioriterade aktiviteten 1992 har varit intensifierat informationsutbyte om EG-aktiviteter, speciellt angående EG-direktiv.

Ställningen präglas av den grundsyn, att ett tätt nordiskt samarbete är ändamålsenligt för att befrämja koordinationen av de samnordiska intressena. Betydliga sektormedel påräknas att bli använda för att försäkra vidareföringen av informationen och erfarenhetsutbytet.

b) Internationellt standardiseringssamarbete

Den samnordiska insatsen i de europeiska stndardiseringsorgan i vilka alla nordiska länder är medlemmar är fortfarande högt prioriterad. Härmed fortsätter den utveckling som en en följd av den nya metod enligt vilken de tekniska specifikationer med anknytning till EG's handelshinderdirektiv utarbetas av standardiseringsorganisationerna CEN och CENELEC.

De nordiska arbetsmiljömyndigheternas deltagande i standardiseringarbetet har 1992 finansierats ur den nya ekonomiska handlingsplanen. För att

fortfarande behålla möjligeterna att påverka det europeiska standardiseringsarbetet har sektorn anvisat medel för ändamålet ur sin ordinarie budget för 1993. Dessa medel skall skapa ekonomiskt grundlag för möten, vilkas syfte är att samordna de nordiska ländernas synpunkter och garantera finansieringen av deltagandet i CEN-arbetsgrupper, utöver det vad länderna nationellt har resusrser till. 1992 har de nordiska medlen gjort möjligt att delta i ca 90 arbetsgrupper.

c) Andra projekt

Särskilt följande projekt som skall fortsätta i 1993 skall understrykas:

- utveckling av bullerdatabank för att motsvara EG's bullerdeklarationsanvisningar,
- arbetsmiljö, hälsa och ekonomi,
- arbetsmiljø, bedriftsstrategier og økonomi i tjenesteydelser,
- variationer i den livslånga arbetstiden i Norden
- ett komparativt studium om sammanhangen mellan sjukfrånvaro och den aktiva arbetstidens längd i Norden.

3.3 Arbejdsliv og arbejdsret

Udvalget for arbejdslivs og arbejdsretsspørgsmål har gennem en årrække varetaget spørgsmål om bl. a. retsforholdet mellem arbejdsgivere og arbejdstagere, om arbejdsorganisation og medbestemmelse, om arbejdstidsspørgsmål og om konsekvenserne af ny teknologi.

Udover den løbende drøftelse og erfaringsudveksling skal følgende projektaktiviteter fremhæves:

a) Arbejdsretten i Norden og den nordiske model

En videreudvikling af det nordiske samarbejde på det arbejdsretlige område betyder, at der må foretages en redegørelse for og vurdering af forskelle og ligheder mellem de nordiske lande.

Dette er bagrunden for, at der er iværksat et komparativt studie af arbejdsretten i Norden. Projektet har resulteret i en foreløbig rapport. I 1992 har man foretaget en justering af oplægget, således at det rettes mod en beskrivelse af komparativ nordisk arbejdsret på en EF-retslig baggrund. Slutrapporten forventes at være færdig efteråret 1993.

b) Den nordiske models fremtid

Demokrati og medvirken er centrale aspekter ved udviklingen i de nordiske landes arbejdsliv. Der er således etableret et godt udbygget aftale- og regelværk for medvirken og partssamarbejde i arbejdslivet. Dette system kaldes ofte "Den nordiske model".

Internationaliseringen af økonomi og næringsliv samt EF's indre marked vil imidlertid påvirke de samarbejdsrelationer, som er etableret lokalt og nationalt. Der er derfor givet støtte til et tværfagligt nordisk projekt med det sigtemål at studere nogen af de problemer, som internationaliseringen vil kunne rejse for den nordiske model og nordisk arbejdsliv fremover.

Planlægningen af et fælles afslutningsseminarium for de ovennævnte projekter er startet under året.

3.4 Arbejdsmiljøet i Europaperspektiv

Den aktuelle udvikling inden for EF og EFTA har ført til nye udfordringer og muligheder i det nordiske samarbejde på arbejdsmiljø- og arbejdslivsområdet. Adskillige EF-direktiver, som vedrører sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen, er blevet vedtaget i de senere år. I tilknytning til de såkaldte handelshindringsdirektiver pågår der sædvanligvis også udarbejdelse af tekniske specifikationer i regi af de europæiske standardiseringsorganer CEN og CENELEC.

I standardiseringsorganerne er alle de nordiske lande medlemmer og kan således hver for sig påvirke indhold og arbejde. Som et supplement til det nationale arbejde – og i lyset af de personelle og økonomiske ressourcer i de enkelte lande – har Ministerrådet indtil udgangen af 1992 afsat særskilte midler til brug for nordisk samordning i det internationale standardiseringsarbejde. På arbejdsmiljøområdet har dette resulteret i en ordning, som indebærer, at man på nordisk plan koordinerer synspunkter og fordeler deltagelse i en række prioriterede standardiseringsaktiviteter. I løbet af året 1992 har de nordiske lande således deltaget i arbejdet i henved 90 forskellige internationale arbejdsgrupper på standardiseringsområdet.

3.5 NIVA's virksomhed

Den nordiske institution for videreuddannelse i arbejdsmiljøspørgsmål (NIVA) afholder kurser, seminarer og symposier for videreuddannelse af forskere og andre specialister inden for arbejdsmiljøområdet. Virksomheden finansieres for største delen af Ministerrådet og til en vis del af kursusafgifter.

Siden begyndelsen af 1991 har NIVA deltaget i forsøgsvirksomheden med 3-årig mål- og rammestyring, hvilket indebærer, at NIVA får tildelt en bestemt økonomisk ramme, som er kendt 3 år frem i tiden. Omvendt forpligter NIVA sig til at levere et bestemt produkt (dvs afholde et nærmere fastsat antal kurser for et bestemt antal kursister). Fordelen for NIVA er, at det bliver nemmere at planlægge de langsigtede aktiviteter for uddannelsesvirksomheden.

For 1992 har det økonomiske bidrag fra Ministerrådet udgjort 3.283.000 DKK, og der har været afholdt 14 kurser/seminarer.

NIVA er inde i en god udviklingsperiode med stor national spredning af kurserne, ligesom NIVA har påbegyndt forberedelsen af afholdelsen af enkelte kurser også uden for Norden.

4 Nordisk råds rekommendationer

4.1 Meddelelse om rekommendation nr 24/1991/e om koncernfagligt samarbejde i Norden (A 949/e)

Rekommandationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att skyndsamt utarbeta förslag till en samordnad nordisk lagstiftning, som tillförsäkrar löntagarorganisationerna rätt till koncernfacklig samverkan i enlighet med de principer som angivits ovan".

Nordisk Ministerråd meddeler:
Spørgsmålet om koncernfagligt samarbejde er løbende blevet drøftet inden for arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøsektoren senest i embedsmandskomitéens møde 17. september 1992. Det er Ministerrådets fortsatte holdning, at spørgsmålet om koncernfagligt samarbejde bør afvente udviklingen i EF for at blive løst i en bredere europæisk sammenhæng. Norge støtter principielt gennemførelsen af rekommandationen, men kan tilslutte sig de øvrige lande i afventning på en europæisk løsning.

Der foregår dog inden for Ministerrådets rammer forskellige aktiviteter med relation til spørgsmålet om koncernfagligt samarbejde. Blandt andet beskæftiger projektet om den nordiske models fremtid — NordFram — sig med temaet.

I april 1991 afholdtes i København en europæisk konference om information og medindflydelse i multinationale koncerner arrangeret af Ministerrådet i samarbejde med Stiftelsen for industriel udvikling i Norden og EF's institut til forbedring af arbejds- og levevilkår (Dublin-instituttet).

Denne konference blev fulgt op af et forskerseminar i april 1992 på Warvick universitetet i England, hvor også Dublininstituttet og Ministerrådet var medarrangører. Forskere fra det ovennævnte NordFram-projektet deltog i Warvick.

Dublin-instituttet og Ministerrådet planlægger en opfølgningskonference til Københavns-konferencen til afholdelse i foråret 1993.

Ministerrådet anser på denne baggrund at rekommandationen kan afskrives.

4.2 Meddelande om rekommendation nr 3/1992/s angående utvidgning av den nordiska arbetsmiljökonventionen (A 959/s)

Rekommandationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att låta utvidga den nordiska arbetsmiljökonventionen med tillägg om rätt till fortbildning, kompetensutveckling och medbestämmande för anställda av alla kategorier".

Nordisk Ministerråd meddeler:
Efter- og videreuddannelse, kompetenceudvikling og medbestemmelse er væsentlige elementer i den nordiske arbejdsmarkedsmodel. Dette understreges også af, at det er tilbagevendende temaer på Ministerrådets møder og på de årlige møder mellem Ministerrådet og arbejdsmarkedets parter. Ligeledes er og har disse emner været genstand for nordiske samarbejdsprojekter.

Samarbejdsprogrammet på arbejdsmarkedsområdet fra 1986 og samarbejdsprogrammet for et bedre arbejdsmiljø fra 1989 skal drøftes i løbet af 1993.

Nordisk samarbejde om medarbejdernes efter- og videreuddannelse, kompetenceudvikling og medbestemmelse vil naturligt indgå i disse drøftelser. Heri vil også indgå overvejelser om eventuelle ændringer i arbejdsmiljøkonventionen og andre nordiske samarbejdsoverenskomster på arbejdsmarkedsområdet.

Ministerrådet anser på denne baggrund, at rekommandationen kan afskrives.

4.3 Meddelande om rekommendation nr 4/1992/s angående utökad nordisk arbetsmiljöstatistik (A 959/s)

Rekommandationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att inom ramen för samarbetsprogrammet för en bättre arbetsmiljö i Norden låta utarbeta nordisk statistik över arbetsskador, sjukskrivningar, förtidspensioneringar m. m. att tjäna som underlag för samlade nordiska åtgärder".

Nordisk Ministerråd meddeler:

Både Ministerrådets arbejdsmiljøforskningsgruppe og udvalget for arbejdsmiljøadministration har løbende haft en række samarbejdsprojekter på det arbejdsmiljøstatistiske område. Dette er i de senere år på nogle områder blevet udvidet med en europæisk dimension med samarbejde med EF-landene og EF's institut til forbedring af leve- og arbejdsvilkår (Dublininstituttet).

Som eksempler på samarbejdsprojekter kan nævnes følgende: Der har igennem 80'erne været et løbende samarbejde mellem registersystemerne om arbejdsskader i de nordiske lande, og især imellem Danmark og Sverige. Dette samarbejde har især udmøntet sig i udveksling af erfaringer og metoder.

I midten af 80'erne blev der udarbejdet en fællesnordisk statistik over anmeldte arbejdsbetingede lidelser, der dels beskriver de nordiske systemer for arbejdsbetingede lidelser, dels viser en samlet statistisk opgørelse for de nordiske lande for året 1985. Projektet er publiceret.

Her i begyndelsen af 1990'erne er der arbejdet på et lignende projekt for arbejdsulykker, hvor den fælles statistik vedrører de ulykker, der har haft dødelig udgang igennem 10-årsperioden 1980 – 89. Projektet rummer tilsvarende ovennævnte en beskrivelse af de nordiske landes systemer, her for arbejdsulykker samt en statistisk og analytisk gennemgang af oplysninger om dødsulykkerne. Projektet afsluttes i indeværende år og forventes publiceret i 1993.

I EF-sammenhænge er der udarbejdet et forslag til et harmoniseret registreringssystem for arbejdsulykker. Forslaget er publiceret i 1992. Forslaget angiver hvilke variable, der skal indgå i en fælles EF-statistik og de klassifikationer der skal anvendes. Forslaget har lagt sig tæt op af det nuværende danske system. Der er tale om ulykker med mindst 3-dages fravær, for alle i arbejde dvs. også de selvstændige, offentlige ansatte, søfolk og fiskere osv.

Implementeringen af forslaget er opdelt i 2 faser, hvor 1. fase skal iværksættes i 1993, og hvor det er tanken, at fase 2 skal følge kort efter. Mens der er opnået en enighed om fase 1, er ikke alle lande parate til fase 2. Et pilotprojekt vil blive gennemført i 1993, for at få afklaret en række spørgsmål forbundet med fase 2.

I 1992 er der igangsat et tilsvarende projektarbejde for de arbejdsbetingede lidelser, med det formål at få frem et forslag til et harmoniseret system herfor, der modsvarer forslaget for arbejdsulykkerne.

Projektet er afsluttet med 1. del, der rummer en beskrivelse af EF-landenes nuværende systemer. Forslag til et harmoniseret system kan forventes fremlagt i starten af 1994. Projektarbejdet udføres af det Danske Arbejdstilsyn i samarbejde med arbejdsmedicinsk klinik på Rigshospitalet i København.

I et flerårigt projekt på fællesnordisk basis udvikledes først et fælles spørgeskema til at udspørge arbejdstagere om arbejdsmiljø og om arbejdsmiljøbetingede sygdomme. Efter udarbejdelsen af spørgeskemaet på alle nordiske sprog er det afprøvet, og siden har alle lande anvendt det til at udspørge ca 8.000 arbejdstagere i hvert land. Det sidste trin – samkørslen af data om de ialt 30.000 nordiske arbejdstagere – er afsluttet og fælleskørslen skal derefter foretages.

Et projekt, der vil køre, er en samkørsel af nordiske databaser vedr. luftforureningen på arbejdspladsen. Sigtet er at lave en videre udvikling og samkørsler med databaser i visse EF-lande.

Som det fremgår af ovenstående, har der gennem årene været en række arbejdsmiljøstatistiske samarbejdsprojekter. Ministerrådet vil fortsat lægge vægt på dette samarbejdsområde og løbende drøfte dette med henblik på nye aktiviteter.

Ministerrådet anser på denne baggrund, at rekommandationen kan afskrives.

4.4 Meddelande om rekommendation nr 44/1992/s angående nordiska arbetsrätten och EG (A 995/s)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet och de nordiska ländernas regeringar

att verka för att säkra den nordiska arbetsmarknads- och arbetsrättsmodellen såväl inom EES-avtalets ram som i förekommande fall vid EG-medlemskap för enskilda nordiska länder."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Ministerrådet och de nordiska ländernas regeringar har ännu inte hunnit ta ställning till rekommendationen.

Kapitel XI

Socialpolitik

1 Utvecklingen inom social- och hälsovårdssektorn

Den europeiska integrationsprocessen och samhällsförändringarna i Nordens närområden – Baltikum och Östeuropa – har satt sin prägel på samarbetet inom socialoch hälsovårdssektorn. Parallellt med dessa ändringar har vidtagits omfattande åtgärder för att öka effektiviteten i samarbetet. Såväl institutionerna som projekten inom sektorn ingår nu i ett försök med mål- och ramstyrd budgetering.

På två områden inom sektorn räknar man med att EES-avtalet och den framtida utvecklingen i Europa kommer att leda till att europeiska ordningar till viss del kommer att ersätta nordiska avtal och konventioner. Detta gäller den Nordiska konventionen om social trygghet och Överenskommelsen om gemensam arbetsmarknad för hälso- och sjukvårdspersonal i Norden.

Den Nordiska konventionen om social trygghet, som gällt sedan 1955, ersätts delvis av EGs förordning 1408/71 och delvis av två nya nordiska överenskommelser. Den ena konventionen täcker samma socialförsäkringsordningar som EG-förordningen och tillämpas på icke-nordiska medborgare och personer som inte är eller har varit i förvärvslivet. Den andra konventionen kommer närmast att täcka sociala bidrag och sociala tjänster.

EES-avtalet och EGs specialdirektiv gällande enskilda yrkesgrupper inom hälso- och sjukvården kommer att få konsekvenser för den nordiska överenskommelsen om gemensam arbetsmarknad för hälso- och sjukvårdspersonal. Så länge inte alla nordiska länder är medlemmar i EG torde det emellertid finnas behov av en nordisk överenskommelse om fri rörlighet av hälso- och sjukvårdspersonal.

Ministerrådet har under året understrukit att den nordiska välfärdsmodellen och den nordiska expertkunskap som de nordiska institutionerna besitter kan bidra till en positiv utveckling i Östersjöområdet. Som konsekvens har man beslutat att öka och bättre samordna sektorns social- och hälsopolitiska insatser i de baltiska länderna.

Arbete i samband med revidering av samarbetsprogrammet inom social- och hälsovårdssektorn har igångsatts under året. Programmet tar utgångspunkt i WHOs strategiprogram "Hälsa för alla år 2000" och de principer för den socialpolitiska utvecklingen, som antogs 1987 vid FNs interregionala konsultation om den socialpolitiska utvecklingen. Jämfört med det program, som gällt från 1988, har man försökt göra detta program mer operativt och klarare knutet till ministerrådets planeringsdokument C2 och andra planer och överenskommelser inom sektorn.

2 Verksamheten 1992

2.1 Socialpolitiskt ministermöte

Det framtida nordiska samarbetet var huvudtemat vid årets socialpolitiska ministermöte. Den europeiska dimensionen får allt större betydelse i samar-

betet. Ministrarna var överens om att på de flesta områdena inom social- och hälsovårdssektorn står Norden stark i förhållandet till Europa. På viktiga områden anser man sig ha möjligheter till inflytande på den fortsatta integrationsprocessen.

Under årets lopp hölls två överläggningar mellan social- och hälsovårdsministrarna och Nordiska rådets socialutskott om aktuella samarbetsfrågor. Det är ministrarnas ambition att regelbundet hålla sådana möten för att underlätta samarbetet på det socialpolitiska området. Vidare har ministerrådet under året fastställt en ny konvention om social trygghet, som skall gälla från den 1 januari 1993.

2.1.1 *Nordiska socialpolitiska kommittén (ÄK-S)*

Nordiska socialpolitiska kommittén har hållit två möten under året samt ett kort förberedande möte inför årets ministerrådsmöte. För att förbereda saker mellan mötena i nära samarbete med sekretariatet har ÄK-S utnämnt en mindre administrationsgrupp som har haft tre möten under året.

2.2 *Institutionernas verksamhet*

2.2.1 *Nordiska läkemedelsnämnden (NLN)*

NLN har deltagit aktivt som officiell observatör i EGs arbetsgrupper på läkemedelsområdet sedan 1988 för att därigenom kunna påverka den europeiska utvecklingen på området. Nämnden har också startat samarbete med baltiska läkemedelsmyndigheter. I första hand rör det sig om stöd till etablering av en estnisk läkemedelskontroll.

Vad gäller registreringssamarbetet i Norden arbetar man för att få till stånd gemensamma nordiska förpackningar av läkemedel. Syftet är att man i framtiden skall kunna ha ett ömsesidigt godkännande av förpackningar i Norden.

Området extern information får allt större utrymme i NLNs verksamhet, bl. a. genom att nämnden arrangerar symposier. I år hölls ett sådant i "Kvalitetssäkring i klinisk läkemedelsforskning" för att främja Nordens starka ställning när det gäller utprovning av nya läkemedel.

2.2.2 *Nordiska institutet för odontologisk materialprovning (NIOM)*

Efter 20 år i branschen är NIOM ackrediterat som provlaboratorium på det odontologiska området inom det europeiska systemet för kvalitetssäkring som nu är under etablering. Man vill arbeta för att institutet också skall bli ackrediterat som certifikationsorgan.

Inom standardiseringsområdet har NIOM koncentrerat sina insatser inom EGs direktiv angående aktiv, implantabel, medicinsk utrustning. På forskningens område har den kliniska delen fått större utrymme än tidigare.

Upplysningsverksamheten spelar allt större roll i institutets verksamhet. Det rör sig om publicering av listor över certificerade produkter, årsrapport i nytt format, ökat antal vetenskapliga artiklar och nyhetsbrev inriktade på att nå fram till massmedia och allmänheten.

2.2.3 *Nordiska hälsovårdshögskolan (NHV)*

NHV har tagit initiativ till ett projekt för att stödja utvecklingen i Östersjö-

länderna. Med bidrag från ministerrådet har skolan satt igång en utbildning för ledare inom den baltiska hälso- och sjukvården. Dessutom har man utarbetat förslag till särskilt utbildningsprogram för de baltiska länderna med tyngdpunkt på folkhälsovetenskap och med inslag av socialvetenskap och kultur. I detta projekt tänker man samarbeta med NOPUS, Nordens folkliga akademi, WHO (EUROHEALTH-programmet) och det s. k. PHARE-programmet som EG har startat i Litauen.

Kursutbudet för forskar-/fördjupningskurser har utökats under året, vilket medfört att man inom den befintliga budgetramen har lyckats minska den genomsnittliga kostnaden per kursplats. Beslut har tagits om att genomföra en pedagogisk, fackmässig och vetenskaplig evaluering av utbildningen vid NHV. Vidare har skolans styrelse beslutat att anlita EHMA (European Health Management Association) för att upprepa den internationellt inriktade utvärdering av skolans professionella verksamhet som organisationen genomförde 1984.

2.2.4 *Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD)*

Utgående från WHOs mål att minska alkoholkonsumtionen med 25 % t. o. m. år 2000 och EG/EES-förhandlingarnas effekt på alkoholpolitiken i Norden har NAD analyserat 1980-talets alkoholpolitik. Sammanfattningsvis anser man att 1980-talets liberalisering vad gäller alkoholpolitiska åtgärder inte har visat en så stor konsumtionsökning som man kunde ha förväntat. De nyaste försäljningssiffrorna pekar även neråt i de flesta länderna.

Första resultaten av NADs Baltica-projekt presenterades under året. I maj ordnade nämnden ett seminarium om internationella perspektiv på narkotikafrågan. NAD ansvarar också för genomförandet av projektet Narkotika och kontrollpolitik, som analyserar kontrollpolitikens utveckling under perioden 1960 – 1980 i de nordiska länderna.

2.2.5 *Nordiska nämnden för handikappfrågor (NNH)*

NNH har fått en allt viktigare uppgift som samordnare av nordiska synpunkter och som forum för diskussion om hur nordiska intressen inom handikappområdet skall hävdas i EG.

Nämnden har under året inriktat en stor del av sitt arbete på frågor som rör samhällets tillgänglighet i olika avseenden för människor med funktionshinder. Projekt i syfte att utforma gemensamma nordiska funktionskrav avseende handikapptillgänglighet har genomförts inom områdena bygg/ miljö respektive datorer och kring utrustning. Projekt med samma mål har förberetts inom områdena kollektiva färdmedel och telefonutrustning. Vidare har NNHs kansli tagit fram en rapport om existerande baltisk-nordiskt samarbete på handikappområdet och betydelsen av detta samarbete.

Försöksperioden för Nordiska utvecklingscentret för handikapphjälpmedel (NUH), som drivs av NNH, förlängdes t. o. m. 1994. Centret, som är placerat

i Tammerfors, stöder nordiska projekt om utveckling av högteknologibaserade hjälpmedel och främjar därigenom användningen av ny teknik för handikappändamål.

2.2.6 *Nordiskt utbildningscenter för dövblindpersonal (NUD)*

För att kunna garantera en positiv utveckling inom vissa avgränsade områden måste man i vissa fall centralisera verksamheten. NUD som nordiskt samarbetsorgan på dövblindområdet är ett dylikt center där man centraliserar kunskapen för att försäkra stödet till såväl den nationella nivån som den lokala.

Huvudvikten i centrets verksamhet under året har legat på utbildningen av dövblindpersonal i länderna. Enbart i kursverksamheten deltog under 1992 ca 120 personer, som motsvarade ungefär 2.200 persondygn. Utöver utbildningen har man koncentrerat sina insatser på information, utvecklande av bibliotekets tillgänglighet och materialproduktion.

Planer har dryftats om att NUD skall åta sig att bli en europeisk koordineringsenhet på dövblindområdet. Vidare har centret i samarbete med Perkins School for the Blind inlett ett projekt i Öst- och Centraleuropa.

2.2.7 *Nordiskt utbildningsprogram för utveckling av social service (NOPUS)*

Ministerrådet fastställde den 28 augusti det Nordiska utbildningsprogrammet för utveckling av social service (NOPUS), som blir permanent fr. o. m. årsskiftet. NOPUS blir en självständig enhet i anslutning till Nordiska hälsovårdshögskolan i Göteborg.

Institutionen skall ledas av en professor som samtidigt är rektor för enheten. Till enheten knyts även en högskoleadjunkt samt en sekreterare. I Danmark, Finland, Norge och Sverige arbetar lokalt en utbildningsledare i vart land.

Under året har NOPUS startat utbildning av socialpersonal i ledande ställning i Baltikum. Samarbete med NHV har inletts på området.

2.2.8 *Nordiska kontaktmannaorganet för narkotikafrågor*

Formerna för det nordiska narkotikasamarbetet i framtiden har stått i fokus under året. Det interna samarbetet gällande frågor av gemensamt intresse har följt det åttapunktsprogram som antogs av ministerrådet 1990.

Kontaktmannaorganet har lagt stor vikt på att utveckla och effektivisera samarbetet i förhållande till internationella organisationer där narkotikafrågor behandlas. Avsikten är också att ge "den nordiska modellen" i kampen mot narkotikan större genomslagskraft.

Inledande kontakter har tagits med de baltiska länderna i syfte att bygga upp ett kontaktnät mellan myndigheter som på central nivå har ansvar för narkotikafrågor.

2.3 Permanenta kommittéer, arbetsgrupper och fora

2.3.1 *Nordiska medicinalstatistikkommittén (NOMESKO)*

Verksamheten har som tidigare koncentrerats på klassifikationssamarbetete och publisering av hälsostatistik som är kommitténs två huvuduppgifter.

På klassifikationsområdet rör det sig om samordning av de nordiska ländernas versioner av den tionde versionen av den internationella sjukdomsklassifikationen (ICD 10) samt utarbetande av en gemensam nordisk operationsklassifikation. Den årliga publikationen "Helsestatistik for de nordiske lande" har lagts om i många delar och utökats väsentligt.

2.3.2 *Nordiska socialstatistikkommittén (NOSOSKO)*

NOSOSKO har under året utgivit publikationen "Social trygghet i de nordiske land, omfang, utgifter og finansiering 1990". Denna publikation utkommer vart tredje år. Vidare arbetar NOSOSKO med att utveckla statistik om barn och äldre i syfte att ge utförligare beskrivningar av dessa målgrupper i den nästa utgåvan av "Social trygghet i de nordiske lande".

2.3.3 *Medicinaldirektörerna*

Vid sin årliga överläggning i Helsingfors den 23-24 april var huvudtemat *hälsovårdens gränser*. Det underströks att det är viktigt att utöka diskussionen om hälsovårdens gränser över ett bredare lager än läkarkåren. Bland övriga punkter på dagordningen var Annus Medicus, samråd inför WHOs möte i maj månad och nordiskt samarbete inom etikens område.

2.3.4 *Generaldirektörerna inom socialtjänsten*

Cheferna för socialtjänsten höll sitt årliga möte i Stockholm den 7-8 september. Myndigheternas arbete med uppföljning och utvärdering av socialtjänsten var mötets huvudtema. Vidare rapporterade kontaktgrupperna för barn och ungdom, handikapp, socialtjänst och socialbidrag, och äldre om sin verksamhet och planer.

2.3.5 *Arbetsgruppen som följer tillämpningen av överenskommelsen om gemensam arbetsmarknad för hälso- och sjukvårdspersonal*

Årets huvuduppgift har varit att speciellt med hänsyn till konsekvenserna av EES-avtalet se över överenskommelsen. Av andra frågor som behandlats kan nämnas kiropraktorernas anslutning till överenskommelsen. Man har också fr. o. m. i år dragit ner på upplagan av gratisexemplar av arbetsgruppens årsrapport och samtidigt beslutat att göra distributionen mer målinriktad.

3 Sektorns projektverksamhet m. m.

Projekten inom social- och hälsovårdssektorn indelas på områden som efter- och vidareutbildning, socialvård, barn-, ungdoms- och familjepolitik, äldrefrågor, handikappfrågor, missbrukarfrågor, hälsa och sjukvård, standardiseringsarbete och informationsverksamhet m. m.

Under året har man beslutat att införa likartade kontraktstyrningsprinciper för projekten som de som ligger till grund för mål- och ramstyrd budgetering av institutionerna inom sektorn.

Med etablerandet av projektet standarisering på hälso- och socialområdet har man fått till stånd mer aktivt deltagande i de kommittéer och arbetsgrupper som utarbetar standarder på området i Europa.

Den ekonomiska fördelningen i projekten har varit följande:

Projekt	*Beviljat 1992* TDKK	Initiativ
Social- och hälsovårdsnytt i Norden	413	NMR
Utbildning av socialpersonal (NOPUS)	1.492	NR
Kurser i gerontologi	550	NMR
NOMESKO (ordinarie budget)	602	NMR
NOMESKO-WHO-Centret	371	NMR
Gemensam arbetsmarknad för hälso- och sjukvårdspersonal	31	NR
Standardisering på hälso- och socialområdet	518	NMR
Plötslig spädbarnsdöd	621	NMR
Nordisk handlingsplan mot cancer	654	NR
Nordisk operationsklassifikation	52	NMR
Nordiskt reumatikerår	518	NR
NOSOSKO	812	NMR
Børn i krise	311	NR/NMR
Äldre och övergrepp i hemmet	235	NR/NMR
Handicap – områdeinsats	104	NMR
Livskvalitet og nye boformer for psyskiskt utviklingshemmede	259	NMR
Narkotika och kontrollpolitik	217	NR
Totalt	7.760	

4 Nordiska rådets rekommendationer och framställning

Sektorn ansvarar för uppföljningen av 21 rekommendationer och en framställning:

30/1989/s Utbildning och legitimation för kiropraktorer (A 825/s)
31/1989/s Hjälpmedelsförsörjning för handikappade (A 826/s)
33/1989/s Ökade insatser inom barn- och familjepolitiken (A 832/s)
35/1989/s Insatser för minskad alkoholkomsumtion i Norden (A 846/s)
36/1989/s Plan för förstärkta insatser mot reumatiska sjukdomar, p. 2 (A 850/s och A 850 Ä/s)
26/1990/s Telekommunikationer för handikappade (A 864/s)
29/1990/s Åtgärdsplan för uppföljning av FNs barnkonvention (A 891/s)
30/1990/s Homosexuellas sociala situation (A 892/s)
2/1991/s Förbättrade kommunikationsmöjligheter för hörselskadade (A 902/t)
26/1991/s Internationella standardregler för handikappade (A 937/s)
1/1992/s Insatser mot epilepsi (A 912/s)
5/1992/s Nordiska sjömanspensioner (A 961/s)
7/1992/s Nordisk färdtjänst (A 971/s)
8/1992/s Gränsöverskridande färdtjänst (A 971/s)

9/1992/m Handikappanpassning av internationella persontransporter (A 971/s)
10/1992/s Nordiskt hälso- och sjukvårdssamarbete med Baltikum och Östeuropa (A 980/s)
12/1992/s Utbildningsprogram för utveckling av social service (NOPUS) (B 125/s)
13/1992/s Ny nordisk konvention om social trygghet (B 128/s)
18/1992/j Gemensam lagstiftning rörande barnskydd (A 948/j)
19/1992/j Samnordisk specialistutbildning inom barnomsorgen (A 948/j)
42/1992/s Insatser för socialt utsatta grupper (A 987/s)
43/1992/s Jämlikhet i hälsa och levnadsvillkor (A 987/s)

4.1 Meddelande om rekommendation nr 30/1989/s angående utbildning och legitimation av kiropraktorer (A 825/s)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att snarast genomföra en utredning om möjligheterna till en för de nordiska länderna gemensam utbildning för kiropraktorer, liksom till likalydande rättsregler rörande kiropraktorers legitimation och yrkesutövning."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Som framgick av förra årets meddelande är länderna inte beredda att bidra med medel till kiropraktorutbildningar i Norden, vare sig på nordisk eller nationell basis. Ministerrådet anser därför att frågan om en gemensam nordisk kiropraktorutbildning inte är aktuell.

Kiropraktorernas anslutning till den nordiska överenskommelsen om gemensam arbetsmarknad för hälso- och sjukvårdspersonal har förordats av Nordiska socialpolitiska kommittén under året.

I de länder som reglerar kiropraktoryrket råder det stor enighet om villkoren för legitimationen. Erfarenheterna av auktorisationsordningarna anses vara sådana att inga hinder finns för att ansluta kiropraktorerna till överenskommelsen. Man anser att anslutningen skall sammanfalla med godkännelsen av den reviderade överenskommelsen. Den planeras godkänd medio 1993.

Mot denna bakgrund anser ministerrådet att rekommendationen kan avskrivas.

4.2 Meddelande om rekommendation nr 31/1989/s angående hjälpmedelsförsörjning för handikappade (A 826/s)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att vidareutveckla samarbetet på handikappområdet genom att undersöka möjligheterna att skapa en samnordisk modell för hjälpmedelsförsörjning för handikappade."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Systemet för tilldelning av hjälpmedel är starkt decentraliserat i samtliga nordiska länder. Huvudmannaskapet varierar liksom de organisatoriska formerna, men gemensamt är att själva tillhandahållandet av hjälpmedel sker

på lokal nivå. Ett annat gemensamt drag är att det på nationell nivå finns centrala resurser för information, provning och utveckling inom hjälpmedelsområdet. Dessa resurser (nationella hjälpmedelsinstitut eller motsvarande) fyller en viktig funktion i strävandena att garantera människor med funktionshinder hjälpmedel av god kvalitet.

Utgifterna till hjälpmedelsservicen och då speciellt hjälpmedlen har vuxit avsevärt i alla länderna de senaste åren. Detta har inneburit att man på många håll har gett uttryck för ett behov att se över vissa principiella, organisatoriska och praktiska frågor kring sitt system. Av denna anledning har Nordiska nämnden för handikappfrågor fått i uppdrag av ministerrådet att verka för ett systematiskt informations- och erfarenhetsutbyte mellan de nationella huvudmännen för hjälpmedelsverksamheten. De nationella försörjningssystemens komponenter är som framgår ovan i grunden de samma och ett nordiskt samarbete borde kunna bidra till förbättringar inom enskilda delar av systemen och även på sikt leda till vissa nationella besparingar. Någon samnordisk modell för hjälpmedelsförsörjningen förutses dock inte kunna uppnås.

4.3 *Meddelande om rekommendation nr 33/1989/s angående ökade insatser inom barn- og familjepolitiken (A 832/s)*

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) *att* göra en kartläggning av småbarnsfamiljernas förhållanden i de nordiska länderna mot bakggrund av nationella och nordiska undersökningar,
2) *att* ta initiativ till ett erfarenhetsutbyte och samarbete mellan de nordiska forskningscentra för barn och barns uppväxtvillkor syftande till gemensam planering av forskningsinsatser,
3) *att* utvärdera hur de nordiska länderna hjälper de barn och deras familjer som av psykiska och sociala skäl är i behov av särskilt stöd."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Ministerrådet har tagit initiativ till bl.a. projektet "Børn i krise" för att tillmötesgå Nordiska rådets önskemål. Barn och deras uppväxtvillkor utgör ett specialområde i NOPUS kurser. Man arbetar dessutom med planer om hur det familjestatistiska arbetet kan utvecklas. Bl a vill man som del av en evaluering av socialstatistikkommittén värdera det lämpliga i att sådana projekt blir en del av kommitténs uppgifter. Resultatet av projekten "Barndommen som socialt fænomen" og "Børn som statistisk enhed" vill också ingå i övervägandet om ytterligare insatser på området.

4.4 *Meddelande om rekommendation nr 35/1989/s angående insatser för minskad alkoholkonsumtion i Norden (A 846/s)*

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utarbeta ett tidsbestämt aktionsprogram för att uppfylla Världshälsoorganisationens (WHO) mål om en 25-procentig minskning av alkoholkonsumtionen till år 2000."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Ministerrådet hänvisar till de utförliga meddelanden som lämnats till rådet de två senaste åren samt till överläggningar med rådets socialutskott. I tillägg kan nämnas att Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD) på uppdrag av ministerådet har kartlagt hur alkoholpolitiken utfallit i Norden under de tio senaste åren. Huvudintresset har ägnats åt de alkoholpolitiska åtgärder som vidtagits i länderna under 1980-talet. Bland parametrarna är inräknat pris, tillgänglighet (butiker, restauranger, öppethållandetider m m), upplysning och reklam.

Av resultatet framgår att 1980-talets alkoholpolitiska åtgärder klart visar en liberal trend inom olika samhällspolitiska sektorer. Trenden koncentrerar sig till senare hälften av decenniet. Detta har skett trots att alla nordiska länder – om än i varierande grad – gett sitt stöd till WHOs mål att sänka alkoholkonsumtionen med 25 procent fram till år 2000, och trots hälsovårdsmyndigheternas krav om att en restriktiv alkoholpolitik vidmakthålls.

Utgående från NADs studie kan man sammanfattningsvis säga att 1980-talets liberalisering vad gäller alkoholpolitiska åtgärder i och för sig inte har lett till konsumtionsökning. De nyaste försäljningssiffrorna pekar även neråt i de flesta länderna. Man kan med säkerhet säga att den ekonomiska regressionen här har spelat en stor roll. WHOs regionalkommitté för Europa har vid sin session den 14-19 september 1992 fastställt "European alcohol action plan". Samtliga nordiska länder har ställt sig bakom denna plan. I resolutionen uppmanas medlemsstaterna att följa de uppdragna riktlinjerna. Ministerrådet kommer att följa utvecklingen och ta initiativ till erforderliga åtgärder för att länderna skall kunna fullfölja sitt mål att minska alkoholkonsumtionen de kommande åren.

4.5 Meddelande om rekommendation nr 36/1989/s angående plan för förstärkta insatser mot reumatiska sjukdomar i Norden, (A 850/s och A 850Ä/s)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utarbeta plan för förstärkta insatser i Norden mot reumatiska sjukdomar, beträffande förebyggande åtgärder, vård, forskning och utbildning."

Nordiska ministerrådet meddelar:

I ett samarbete mellan Nordiska ministerrådet, Nordiska hälsovårdshögskolan och Nordiska Reumarådet (nordiska reumatikerorganisationerna) och nordiska reumatologföreningarna arrangerades i Göteborg den 9-10 november en samnordisk konferens om *Reumatikernas situation i Norden.*

Det underlag som presenterades på konferensen samt de samlade erfarenheterna från *det nordiska reumatikeråret 1992* kommer att användas i underlaget för det slutliga ställningstagandet till vidare insatser på nordiskt plan mot reumatiska sjukdomar. Detta kommer att ske efter samråd med bl. a. de nordiska reumatikerorganisationerna som deltagit i genomförandet av reumatikerårets aktiviteter.

4.6 Meddelande om rekommendation nr 26/1990/s angående telekommunikation för handikappade (A 864/s)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att vidta åtgärder som garanterar handikappade med behov av tjänster och utrustning via telekommunikation generösa villkor, samt att verka för att dessa behov beaktas i det internationella samarbetet."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Rekommendationen översändes till Nordiska nämnden för handikappfrågor (NNH). NNH anser att det fortsatta samarbetet inom området kan bygga på Nordiskt Forum för Telekommunikation och Handikapp (NFTH), som har såväl inarbetade arbetsformer som möjligheter att utvecklas till en resultatorienterad organisation. Finansieringen av uppgiften är däremot fortfarande inte löst.

4.7 Meddelande om rekommendation nr 29/1990/s angående åtgärdsplan för uppföljning av FN:s barnkonvention (A 891/s)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att framlägga en åtgärdsplan för uppföljning och efterlevnad av FN:s barnkonvention."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Som framgår av tidigare års meddelanden har social- och hälsovårdsministrarna beslutat att det inte skall utarbetas en särskild nordisk åtgärdsplan för uppföljning av FNs barnkonvention.

4.8 Meddelande om rekommendation nr 30/1990/s angående homosexuellas sociala situation (A 892/s)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att tillsätta en utredning med uppgift att utgående från bl. a. danskt och svenskt utredningsarbete undersöka den sociala situationen för homosexuella i de nordiska länderna och komma med förslag till åtgärder."

Nordiska ministerrådet meddelar:

En förstudie som har haft till uppgift att beskriva och jämföra homosexuellas sociala villkor i de nordiska länderna har slutförts. Förstudierapporten har remissbehandlats och nu överväger ministerrådet hur de idéer som presenteras i rapporten kan föras vidare.

4.9 Meddelande om rekommendation nr 2/1991/s angående förbättrade kommunikationsmöjligheter för hörselskadade (A 902/t)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att med beaktande av Världshälsoorganisationens program "Hälsa för alla år 2000" (delmål 3) förbättra de hörselskadades situation genom att vidta sådana åtgärder som hörselteknisk utrustning i offentliga samlingslokaler, rätt till tolk — även på teckenspråk — för döva och hör-

selskadade motsvarande principerna för språkbeviset i den nordiska språkkonventionen, samt

att verka för att alla relevanta TV-program blir textade, samt ytterligare utbygga tolkning på teckenspråk av främst nyhets- och valda kulturprogram."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Nordiska ministerrådet har under perioden 1989–1992 gett stöd till utvecklingprojektet "Nordisk udvikling av tolkeuddannelser inden for hørehandicapområdet". Projektet har omfattat följande 7 delprojekt: teckenspråkutbildning, teckenspråktolkning, teckenspråktolkexamens-metodik, innehåll och färdighetsnivå, studieplan för utbildning av vuxendövtolkar, mun/handsystemtolkning, skrivtolkning och döv/blind-tolkning.

Ministerrådet har arbetat för att döva och hörselskadade skall kunna omfattas av den nordiska språkkonventionen. En förutsättning för detta är att kunna ställa upp med tolkar i alla de nordiska länderna. Innan man tar ställning till när en sådan målsättning kan förverkligas skall ministerrådet utvärdera kostnader för nödvändiga nordiska kurser för teckenspråktolkar. Vidare förutsätts att en av tolkcentralerna i länderna utpekas som nordisk kontaktcentral.

Länderna har rekommenderats att se till att det alltid skall finnas hörselteknisk utrustning i offentliga samlingslokaler. Vidare har man anbefallt TV-stationerna att ytterligare utbygga tolkning på teckenspråk i sina program.

4.10 Meddelande om rekommendation nr 26/1991/s angående internationella standardregler för handikappade (A 937/s)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att vidta erforderliga åtgärder för att internationella standardregler för handikappade införs och ställa finansiella resurser till förfogande."

Nordiska ministerrådet meddelar:

De nordiska länderna samverkar aktivt vid genomförandet av den av FNs generalförsamling antagna resolutionen med syfte att inom FN-systemets ram förverkliga världsaktionsprogrammets mål om full delaktighet och jämlikhet för handikappade.

FN's kommission för socialpolitisk utveckling har nedsatt en arbetsgrupp för utarbetande av standardregler för att säkerställa handikappades fulla integrering i samhället.

Socialdepartementen i samtliga nordiska länder förutom Island har aktivt deltagit i arbetsgruppens möten. Avsikten är att instrumentet ifråga skall kunna föreläggas FNs generalförsamling hösten 1993 som en uppföljning av FNs handikappårtionde.

Ministerrådet anser att syftet med rekommendationen är tillgodosett och att den kan avskrivas.

4.11 Meddelande om rekommendation nr 1/1992/s angående samnordiska insatser för personer med epilepsi (A 912/s)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådets presidium rekommenderar Nordiska ministerrådet

att stimulera till ökad nordisk forskning och informationsutbyte rörande läkemedel och behandlingsmetoder samt för information och upplysning till allmänheten om epilepsi,

att utreda förutsättningarna för information och upplysning till allmänheten om epilepsivård och ett samlat vårdprogram."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Forskning inom området epilepsi har hittills varit mycket begränsad i de nordiska länderna. Ökad forskning med biologisk/neurobiologisk relevans under senare år, t. ex. i Norge, kan bidra till att öka kunskapen om epilepsi. Resultat från denna forskning bör på sikt kunna ligga till grund för ökad information och upplysning till allmänheten om epilepsi.

Ministerrådet anser såsom anförts i 1991 års meddelande att det inte finns något underlag för samnordiska initiativ i form av en gemensam nordisk epilepsivård och ett samlat vårdprogram.

4.12 Meddelande om rekommendation nr 5/1992/s angående nordiska sjömanspensioner (A 961/s)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att i anslutning till arbetet med en ny trygghetskonvention mot bakgrund av EES-avtalet företa en utredning över vilka olika regler som gäller för uppnående av full ålderspension och andra pensioner för sjömän i hemlandet och i annat nordiskt land, och

att därefter vidta sådana åtgärder som syftar till att i pensionshänseende jämställa sjömän bosatta i annat nordiskt land med sjömän bosatta i det land enligt vars lagregler pensionen utbetalas."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Rekommendationen har sänts på remiss till länderna. Ländernas synpunkter beräknas föreligga i början av 1993.

4.13 Meddelande om rekommendation nr 7/1992/s angående nordisk färdtjänst (A 971/s)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att i den konvention om sociala tjänster som är under utarbetande inarbeta regler om nordisk giltighet för färdtjänstlegitimation."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Rekommendationen har översänts till transportsektorn för synpunkter.

4.14 Meddelande om rekommendation nr 8/1992/s angående gränsöverskridande färdtjänst (A 971/s)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att medverka till att kommuner på var sin sida om nordiska riksgränser avtalar om gränsöverskridande färdtjänst."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Rekommendationen har översänts till transportsektorn för synpunkter.

4.15 Meddelande om rekommendation nr 9/1992/m angående handikappanpassning av internationella persontransporter (A 971/s)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att arbeta för att internationella persontransportförbindelser samt stationer handikappanpassas."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Rekommendationen har översänts till transportsektorn för synpunkter.

4.16 Meddelande om rekommendation nr 10/1992/s angående nordiskt hälso- och sjukvårdssamarbete med Baltikum och Östeuropa (A 980/s)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utreda förutsättningarna och finansieringsformerna för ett nordiskt hälso- och sjukvårdssamarbete med Baltikum och Östeuropa."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Som framgår av årsberättelsen har de flesta permanenta samarbetsorgan inom sektorn redan etablerat omfattande kontakter med de baltiska länderna. De medel som stått till förfogande för samarbetsprojekt med Baltikum/Östeuropa har dock hittills varit mycket begränsade. Ministerrådet överväger att på en mer långsiktig basis bättre samordna sektorns insater i Östersjö-området.

4.17 Meddelande om rekommendation nr 12/1992/s angående utbildningsprogram för utveckling av social service (NOPUS) (B 125/s)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att fastställa ett nordiskt utbildningsprogram för utveckling av social service i enlighet med ministerrådsförslag B 125/s och med beaktande av de synpunkter som framförts av socialutskottet."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Den 28 augusti 1992 fastställdes stadgarna för Nordiska utbildningsprogrammet för utveckling av social service (NOPUS) med beaktande av socialutskottets synpunkter. NOPUS blev härmed en permanent institution.

Ministerrådet anser därför att rekommendationen kan avskrivas.

4.18 Meddelande om rekommendation nr 13/1992/s angående ny nordisk konvention om social trygghet (B 128/s)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att fastställa det framlagda förslaget till ny nordisk konvention om social trygghet med beaktande av de synpunkter som anförts av socialutskottet samt

att resultatet av arbetet med en nordisk konvention om socialt bistånd och sociala tjänster föreläggs Nordiska rådet som ett ministerrådsförslag och även innehåller delar som tillgodoser utskottets yrkanden vad gäller nordisk färdtjänst och, i tillämpliga delar, Nordbors rättigheter i Norden."

Nordiska ministerrådet meddelar:
En ny nordisk konvention om social trygghet undertecknades i Köpenhamn den 15 juni av representanter för de nordiska ländernas regeringar. Enligt konventionens artikel 28 träder konventionen i kraft samma dag som EES-avtalet träder i kraft för de nordiska länderna under förutsättning att samtliga parter har meddelat det danska utrikesministeriet att de godkänner konventionen.

Vad gäller senare delen av rekommendationen har den översänts till arbetsgruppen som arbetar med en ny konvention om socialt bistånd och sociala tjänster. Arbetsgruppens förslag beräknas föreligga på våren 1993.

4.19 Meddelande om rekommendation nr 18/1992/j angående gemensam nordisk lagstiftning rörande barnskydd (A 948/j)

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd *å* utrede mulighetene for felles nordisk lovgivning for å beskytte barn mot mishandling og overgrep."

Nordiska ministerrådet meddelar:
Arbetet med rekommendationen har nyligen börjat. Inledningsvis kommer upplysningar att inhämtas från ämbetsmannakommittén för lagstiftningsfrågor och ländernas respektive myndigheter. Projektet "Børn i risikozonen" anses också kunna bidraga med värdefullt bakgrundsmaterial i den fortsatta utredningen. Frågan om barns rättigheter behandlas även i projektet "Barndommen som socialt fenomen", som avslutas med en konferens i början av 1993. Därefter beslutas om det fortsatta arbetet med rekommendationen.

4.20 Meddelande om rekommendation nr 19/1992/s angående samnordisk specialistutbildning inom barnomsorgen (A 948/j)

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd *å* etablere samnordisk spesialistutdanning innen barneomsorgen som videreutdanning eller påbyggningsutdanning."

Nordiska ministerrådet meddelar:
NOPUS har tidigare uttalat sitt intresse att arrangera en dylik specialistutbildning på barnområdet. Senare kom det till NOPUS kännedom att det vartannat år anordnas nordiska, tvärfackliga konferenser om barnmisshandel. Då dessa konferenser antagligen i stor utsträckning motsvarar det utbildningsbehov som förslaget påtalade, ansåg NOPUS styrelse det inte längre vara aktuellt att planera ett motsvarande skolningstillfälle i NOPUS regi. Däremot kommer barnområdet i framtiden att beaktas i andra specialkurser och seminarier som NOPUS ansvarar för. Ministerrådet anser därför att syftet med rekommendationen har tillvaratagits.

4.21 Meddelande om rekommendation nr 42/1992/s angående insatser för socialt utsatta grupper (A 987/s)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet
att företa en kartläggning av de socialt utsatta gruppernas omfång och

villkår i de nordiska länderna samt göra denna tillgänglig genom ett ömsesidigt kunskaps- och erfarenhetsutbyte för att främja insatser för socialt utsatta grupper."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Rekommendationen har sänts på remiss. På grund av den korta tidsfristen är den inte behandlad i ministerrådet.

4.22 Meddelande om rekommendation nr 43/1992/s angående jämlikhet i hälsa och levnadsvillkor (A 987/s)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar *att* vidta åtgärder för att uppnå WHO:s målsättning om jämlikhet i hälsa och levnadsvillkår."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Rekommendationen har sänts på remiss. På grund av den korta tidsfristen är den inte behandlad i ministerrådet.

Kapitel XII

Bygg- och bostadssektorn

1 Utvecklingen i de nordiska länderna

Ett gemensamt drag för alla de nordiska länderna, Island undantaget, är att svårigheter inom fastighets- och bostadsmarknaderna fortsätter som en del av den allmänna recessionen. Avmattningen av byggande fortsätter med konkurser och arbetslöshet som följd. Privatekonomin drabbas av gäldsproblem.

I Danmark är ekonomin inne i en stabil utveckling. Pris- och löneutvecklingen är en av de lägsta i Europa och betalningsbalansen utvecklar sig i gynnsam riktning. Däremot är arbetslösheten fortsättningsvis relativt hög men den förbättrade konkurrensförmågan förväntas under de närmast kommande åren bidra till en lösning. Bygg- och bostadsektorn är präglad av en begränsad nyproduktion medan däremot insatsen och aktiviteten är hög beträffande stadsförnyelse, i reparations- och underhållsbranschen samt i byggexporten.

I Finland försämras konjunkturerna inom husbyggandet fortfarande. De höga realräntorna, det stora antalet osålda bostäder och affärslokaler och den allmänna ekonomiska osäkerheten håller nere efterfrågan på byggande trots att priserna har sjunkit betydligt. Affärs- och industribyggandet minskar. Statens byggande blir rätt livligt i år på grund av det stora antalet halvfärdiga byggprojekt.

I Island har den samhällsekonomiska utvecklingen vänt från en återhämtning till en stark motsatt trend. Inflationen är dock fortsättningsvis låg, 1—2 %. BNP beräknas falla med 3 % år 1992. Som en följd av det nya systemet med bostadsobligationer kommer långivningen från Statens byggnadsfond nästan helt att upphöra. Antalet färdigställda lägenheter minskade år 1991 med 15 % och minskningen väntas fortsätta detta år. Samtidigt förekommer också ett visst antal osålda lägenheter.

I Norge har det ekonomiska uppsvinget låtit vänta på sig. Tillväxten för BNP väntas ligga på ca 2 för år 1992. Nyproduktionen av bostäder är låg och nästan 100 % av den finansieras med lån från Den Norske Stats Husbank. På grund av prisfallet i bostads- och fastighetsmarknaden har även bank- och finansieringsinstitutionerna haft stora problem. För hushåll med stora lån till hög realränta har detta lett till minskad konsumtion och även till betalningsproblem. En lag om gäldsanering träder i kraft 1993.

Sverige befinner sig i en lågkonjunktur. Till följd av en alltför vidlyftig utlåning till fastighetssektorn under 80-talet befinner sig den finansiella sektorn i kris. Omläggningen av den ekonomiska politiken innebär bl. a. att bostadssubventionerna minskar med ökade boendekostnader som följd. Industrisysselsättningen sjunker och BNP förväntas minska. Den totala byggvolymen förväntas därför minska med 4—5 under år 1992 och en fortsatt nedgång förutses även för bostadsbyggandet.

2 Verksamheten år 1992

I enlighet med Nordiska rådets rekommendation nr 6/1992/s har bostadsministrarna den 28 juni 1992 fastställt Nordiskt samarbetsprogram inom bygg- och bostadssektorn för åren 1992 – 1996.

Implementeringen av samarbetsprogrammet har skett i enlighet med de godkända handlingsprogrammen för bättre inomhusklimat och Baltikum. Under året har utarbetats nya handlingsplaner för den byggda miljön, bostadspolitik samt standardisering och harmonisering. På basen av erfarenheterna av de genomförda aktiviteterna har en reviderad handlingsplan för Baltikum utarbetats.

För bygg- och bostadssektorn har 1992 inneburit ett övergångsår från de tidigare verksamhetsformerna till en implementering av det nya samarbetsprogrammet. De största satsningarna har fortsättningsvis skett på det europeiska standardiseringsarbetet. INSTA B har mottagit 1.346.000 DKK över ämbetsmannakommitténs dispositionsbudget och dessutom 971.000 DKK för EUROCODE-arbetet över den ekonomiska handlingsplanen. ETA-Nord, som verkar för nordisk koordinering inom EOTA har också erhållit bidrag. Nordiska kommittén för byggbestämmelser (NKB) samverkar med både INSTA B och ETA-Nord och bidrar med egna medel till den nordiska koordineringen.

För forskningssamarbetet inom NBS har ämbetsmannakommittén beviljat 1.242.000 DKK och för bostadspolitiska projektverksamhet 828.000 DKK .

Nordisk kommitté för byggbestämmelser (NKB) har erhållit sammanlagt 1.081.000 DKK av bygg- och bostadssektorns dispositionsmedel för år 1991 och 1992 för implementering av handlingsprogrammet för bättre inomhusklimat.

Samarbetet med de baltiska länderna har fortsatt. Ett byggseminarium har ordnats i Vilnius i Litauen den 1-3 september 1992. Rönne kommun beviljades bidrag för en arkitekturkonferens för arkitekter och politiker från Östersjöns öar. Dessutom erhöll Nordiska byggforskningsorganens samarbetsgrupp (NBS) bidrag för uppföljning av sitt seminarium i Riga den 21-22 oktober 1991.

Ämbetsmannakommittén har stött följande projekt och arrangemang:

- Biofysisk planlegging,
- Produktansvar och säkerhet,
- Nordisk boligrett,
- Trä & Data 92-konferens,
- Nordiskt murverkssymposium 1993,
- Seminarier kring kulturhistoriska/etnologiska och ekologiska grunder för samhällsplaneringen.

3 Institutionerna och samarbetsorganen

3.1 Nordiska kommittén för byggbestämmelser (NKB)

Genom NKB har de nordiska länderna under året 1992 strävat efter att öka det nordiska inflytandet på det europeiska arbetet och ett utbyte av erfarenheter i fråga om anpassning av nationella regelverk till den europeiska ut-

vecklingen i enlighet med NKBs arbetsprogram 1989 – 1993. Under året 1992 har NKB arbetat med godkännande- och certifieringssystem och med frågor på områdena inomhusklimat, energi och brand.

Det internationella arbetet har koncentrerats kring inflytande på de kommande marknadsmässiga villkoren i Europa. Arbetsgruppen för ackreditering, certifiering och provning har utarbetat en rapport om anpassningen av nordiska procedurer för godkännande och certifiering på byggområdet till de nya europeiska systemen. Samarbetet med andra nordiska institutioner har skötts via ett årligt NKB/INSTA B samrådsmöte i vilket även andra organisationer deltar. NKB och INSTA B har en gemensam programgrupp för att priortera samarbetsområdena och ett tiotal koordineringsgrupper för enskilda tekniska kommittéer för uppföljningen av arbetet i den europeiska standardiseringsorganisationen CEN. Samordningsgruppen för konstruktionsfrågor (SAKO) är ansvarig för koordineringen av EUROCODE-arbetet och de därtill anknutna NAD (national application documents) i Norden.

NKBs Inomhusklimatutskott implementerar det Nordiska handlingsprogrammet för bättre inomhusklimat 1992 – 1996. Programmets mål är att initiera och medverka till att sundare byggmaterial tillverkas, att bättre ventilation installeras och att forskning och utveckling på detta område främjas. Några projekt har påbörjats. Programmets kontinuerliga finansiering skall tryggas nordiskt.

Under året publiceras huvudrapporterna av NKB-projektet Kriteriedokument för ämnen som kan framkalla allergi eller annan överkänslighet. Resultat har tillkännagivits i olika internationella sammanhang.

3.2 Nordiske Byggforskningsorganers Samarbeidsgruppe (NBS)

Det nordiske byggforskningssamarbeidet koordineres av et styre sammensatt av representanter for de deltakende nordiske byggforskningsråd og -institusjoner. Nordiske Byggforskningsorganers Samarbeidsgruppe (NBS) oppretter bl. a. arbeidsgrupper for bestemte temaområder. Gruppene tar initiativ til felles nordiske prosjekter og utredninger, gjennomfører seminarer for forskere og praktikere og forestår gjensidig informasjonsutveksling igjennem netverksvirksomheter. NMR har gjennom EK-Bygg i de senere år bevilget midler til gruppenes aktiviteter mens styrets kostnader og sekretariat dekkes av medlemsinstitusjoner. Sekretariatet for NBS er i Island til høsten 1993.

NBS styre har utarbeidet rammeprogrammer for sin virksomhet innenfor de tre prioriterte programområder i samarbeisprogrammet. NBS arbeidsgrupper skal fra og med neste år legge sin virksomhet innenfor disse rammer. 11 arbeidsgrupper fikk støtte i 1992. Arbeidsområder var: Boligøkonomi, Byggeprosess, DATA, Energi, Forvaltning, Inneklima, Infrastruktur, Kommunal planlegging, Materialer og konstruksjoner, Trekonstruksjoner og Nordiske Ventilasjonsgruppen.

Her gis noen eksempler om oppgaver hos arbeidsgruppene i 1992:

Forskningsprosjekter

- "Funktionskrav på ventilationssystem och deras användning för värmetransport och luftkvalitetsförbättring"
- "Enkla metoder för ventilationsmätning i fält"

- "Control system for durability and service life of building products"
- "Life cycle analysis and environmental impact and energy flow of building materials"
- "Etablering av norsk og europeisk kunnskapsbasert informasjonssystem for FDV av bygninger, infrastruktur og kulturminner"
- "Field investigations of wet and dry deposition of acidifying pollutants and their effect on building materials"

Seminarer

- "De äldres framtida boende"
- "Materialeadministration og logistik i bygge- og anlægssektoren"
- "Økologi og boligforvaltning"
- "Integration af fremmedkulturelle indvandrere og af flygtninge på boligområdet"
- "Byggebransjens krav til skogsnæringen og skogsnæringens muligheter til å oppfylle kravene"
- "Inneklima mot år 2000"

NBS's styre oprettede en ny gruppe i 1992, NBS-Infrastruktur. Samtidig ble to grupper nedlagt, NBS-Vann og Avløp og NBS-Vann og Sanitær. NBS-Byggforbedring ble sammenslått med NBS-Forvaltning.

NMR's bevilgning til NBS-grupper har katalysatoreffekt: Den utgør 25 % av samarbeidskostnadene, 75 % kommer fra forskningsinstituttene (ca 3,7 miljoner DKK i 1992). De nordiske land vil betale milliardbeløp i europeiske forskningsprogrammer. Disse penger må fåes tilbake igjennom samarbeidsprosjekter. NBS-gruppenes kontaktnett er viktig i det henseende og samarbeid innen "European Network for Building Research Institutes" og andre organisasjoner forsterker mulighetene.

3.3 Nordiska styrgruppen för bostadspolitisk projektverksamhet (BOPOL)

Projektverksamheten har varit livlig. Projektet boendekvalitet har avslutats och rapporten "God bostad och boendemiljö i Norden", Nord 1992:21 har utkommit. Projektet kring regionalpolitik och bostadspolitik avslutades med ett seminarium i Island. Under slutet av året beräknas två rapporter utkomma: "Kapitalmarked og boligmarked" och "Bostäder och boendeförhållanden i Norden".

Två nya huvudprojekt har påbörjats. "Bostadssubventioner och byggkostnader" och "Husholdningenes betalningsproblemer". Dessutom har ett projekt om tjänstemannautbyte med de baltiska länderna inletts.

Orförandeskapet för styrgruppen har efter det bostadsadministrativa mötet den 14—17 juni 1992 i Kuopio i Finland, övergått från Finland till Island.

3.4 INSTA B

Hovedoppgaven til INSTA B er nå å samordne og effektivisere den nordiske innsatsen i CEN-arbeidet med det mål å få størst mulig påvirkning på Europeisk Standard. CEN-arbeidet med standarder for bygg og anlegg har et omfang som gjør det vanskelig for hvert enkelt av de nordiske land å delta i den utstrekning som er nødvendig for å påvirke arbeidet. Samtidig er det nå, og de nærmeste årene, muligheten til påvirkning er størst. Senere kan det

være for sent. Med den betydning Europeisk Standard vil ha, ikke bare for den mulighet byggebransjene i Norden vil ha på det europeiske markedet, men også for bevaring og utvikling av kvalitet og økonomi i den nasjonale byggevirksomheten, er samarbeidet i INSTA B av største betydning.

Mange av oppgavene i CEN har nær tilknytning til det offentlige regelverket som myndighetene har ansvaret for. INSTA B har derfor et omfattende samarbeide med NKB bl. a. med hjelp av felles NKB/INSTA B-komitéer.

Arbeidet med prøvningsmetoder er grunnlaget for å fastsette krav i andre standarder. Kvalifisert nordisk deltakelse i standardisering av prøvningsmetoder er derfor nødvendig. En stor del av kompetansen på dette området finnes hos medlemmene i NORDTEST. INSTA B har derfor et organisert samarbeid med NORDTEST om deltakelse i CEN-komitéer.

INSTA B har i 1992 prioritert arbeidet med sikkerhetsspørsmål, fremfor alt ved å satse på deltakelse i utviklingen av Europeisk Standard for bærende konstruksjoner, s. k. Eurocodes. En egen NKB/INSTA B-gruppe (SAKO) har hatt ansvaret for denne oppgaven. Den har vært finansiert av bidrag fra NMR's økonomiske handlingsplan. Oppgaven omfatter også forberedelse til samordnet innføring i de nordiske land av Eurocodes.

Et annet prioritert arbeidsområde har vært varmeisolering og energiøkonomi i bygninger. Også dette et område der samarbeidet med NKB har vært nært.

I siste del av året har INSTA B startet en omstrukturering av arbeidet for å tilpasse det til ministerrådets nye programområder.

Sekretariatet for INSTA B ble 1. januar 1992 overført til Norges Byggstandardiseringsråd og formannskapet ble overtatt av NBR's direktør.

4 Nordiska rådets rekommendationer

4.1 Meddelande om rekommendation nr 27/1991/s angående samnordiska brandskyddsbestämmelser (A 943/s)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att undersöka förutsättningarna för en harmonisering av skärpta regler om brandsäkerhet i de nordiska länderna."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Nordiska kommittén för byggbestämmelser har redan 1990 tillsatt ett brandutskott med i första hand tre uppgifter:

1. Utarbetande av riktlinjer för brandscenarier,
2. Användningen av plast utgående från brandhänsyn,
3. Information om stora bränder. Utskottet, som består av representanter för alla nordiska länder, har koncentrerat sig kring utvecklingen av scenarier, speciellt på följande tre områden:
   - skisser för offentliga krav på hotell,
   - nödvändiga tekniska standarder,
   - scenarier för efterprövning av offentliga krav.

Enligt föreliggande tidsplan räknar man med att en slutrapport skall kunna framläggas sommaren 1993. Det arbete som är igångsatt under NKB täcker

väl rekommendationen och ytterligare initiativ är inte nödvändiga. Nordiska ministerrådet anser därför att rekommendationen kan avskrivas.

4.2 Meddelande om rekommendation nr 6/1992/s angående samarbetsprogram inom bygg- och bostadssektorn (B 123/s, A 969/s och A 984/s)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet *att* fastställa ett nytt nordiskt samarbetsprogram inom bygg- och bostadssektorn för tiden 1992 – 1996 med beaktande av de synpunkter som anförs av socialutskottet."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Nordiska ministerrådet fastställde den 28 juni 1992 det nordiska samarbetsprogrammet inom bygg- och bostadssektorn. Vid implementeringen av samarbetsprogrammet har ministerrådet beaktat de synpunkter som anförts av socialutskottet, speciellt i handlingsplanen för bostadspolitik. Ministerrådet anser därför att rekommendationen kan avskrivas.

Kapitel XIII

Miljövård

1 Det nordiska samarbetet inom miljösektorn

Det nordiska miljösamarbetet baserar sig på det nordiska miljöprogrammet som antogs 1989. Programmet anger långsiktiga målsättningar för miljöpolitiken och är uppbyggt kring Världskommissionens principer om tvärfackighet, långsiktighet, miljöfrågornas integrering i de olika samhällssektorerna och en internationell syn på miljöfrågorna.

Kompletteringar till och konkretiseringar av miljöprogrammet fastslogs 1990 i och med att ministerrådet fastställde en nordisk handlingsplan mot förorening av havet, en nordisk handlingsplan mot luftföroreningar samt ett nordiskt handlingsprogram för renare teknologi, avfall och återvinning.

Under verksamhetsåret har ett *ministerrådsförslag om långsiktig övervakning av Nordens yttre miljö, arbetsprogram 1993—1995* färdigställts. Programmet är övergripande och täcker luft, sötvatten och hav. Det innehåller riktlinjer för de nordiska länderna vad gäller att utveckla en gemensam långsiktig miljöövervakning. Programmet behandlar möjligheter till gemensamt nordiskt agerande i det internationella övervakningsarbetet, främst vad gäller EG och dess miljöagentur.

En översyn av miljösamarbetets innehåll, inriktning och organisation har utförts under verksamhetsåret. På basis av denna fattade ministerrådet i september 1992 beslut om *Det fremtidige miljøsamarbejde indenfor Nordisk Ministerråd* och i *"Kirkenes-erklæringen"* gavs uttryck för de prioriterade insatsområden. Implementeringen som verkställs från den 1 januari 1993 innebär en koncentration av insatserna.

2 Verksamhet 1992

2.1 Luftföroreningar

"Nordisk handlingsplan mot luftforurensninger" setter søkelyset på uttynning av ozonlaget, utslipp av klimagasser, tilførsel av svovel- og nitrogenforbindelser og fotokjemiske oksidanter, og dessuten på Nordens egne problemer i byer og tettsteder. NMR har i rapporten "Handlingsplan mot luftföroreningar" redegjort for status i oppfølgingen av handlingsplanen. Rapporten er oversendt til Nordisk Råd i januar 1992.

Nordisk arbeidsgruppe for luftforurensninger arbeider med et nytt "Nordisk prosjektprogram om luftforurensning 1993—1995". Prosjektprogrammet omfatter globale luftforurensninger, langtransporterte luftforurensninger (i europeisk skala) og kontaktskapende arbeid og informasjonsutveksling mellom de nordiske myndighetene. Prosjektene om langtransporterte luftforurensninger er særlig til støtte for det nordiske arbeidet i internasjonale organisasjoner, som faglige bidrag til internasjonale forhandlinger for å redusere forsuringsskader og virkninger av fotokjemiske oksidanter.

En vesentlig del av prosjektene er knyttet til arbeidet med å utnytte prin-

sippet om naturens tålegrenser, som har til hensikt å gjøre etterfølgende protokoller til konvensjonen om langtransporterte luftforurensninger mer kostnadseffektive. Prosjektene omfatter undersøkelser og sammenstilling av kunnskap for å forbedre kvantifiseringen av tålegrenser, forbedre informasjonen om hvilke mengder av luftforurensninger som transporteres til og fra europeiske land, samt andre data som trengs for å utvikle tiltaksstrategier i Europa. Det legges stor vekt på at den nye svovelprotokollen, som er under utarbeiding, skal baseres på tålegrense-prinsippet. I neste omgang tas det sikte på å utnytte prinsippet enten i en forsuringsprotokoll eller i en protokoll som omfatter både forsuring, eutrofiering og fotokjemiske oksidanter. I så fall må protokollen omfatte utslipp av svoveldioksid (SO_2), nitrogenoksid (NOx), ammoniakk (NH_3) og lettflyktige organiske forbindelser (VOC).

Luftgruppens prosjekter er rapportert gjennom NMRs publikasjoner, særlig i NORD-serien. I alt ca 40 rapporter og publikasjoner er utarbeidet fra prosjektene. Viktige aktivitetsområder der det er utarbeidet rapporter og publikasjoner har bl. a. vært langtransportmodeller for oksidanter og andre luftforurensninger, kartlegging og vurdering av tålegrenser og scenarier for forsuringsutvikling.

Den nordiske handlingsplan mot luftforurensninger styrker samarbeidet om globale luftforurensningsproblemer. Nordiske fagmiljøer deltar aktivt internasjonalt, samtidig som de nasjonale kravene nå skjerpes for å erstatte bruken av halokarboner (klorfluorkarboner og haloner) med andre stoffer som ikke har negative miljøeffekter. Alle de nordiske landene avvikler bruken av halokarboner snarest mulig. Utslippene av karbondioksid og andre klimagasser krever omfattende internasjonale avtaler, som vil bli koordinert gjennom FNs konvensjon om klimaendringer.

I januar 1992 ble det holdt et nordisk ekspertmøte om kostnadseffektive internasjonale miljøavtaler med formål å klarlegge det vitenskapelige og økonomiske grunnlag for effektiv reduksjon av regionale luftforurensninger i Europa.

2.2 Vatten och havsföroreningar

2.2.1 *Vattenföroreningar*

Nordisk vandgruppes arbejde har været koncentreret om afslutningen af arbejdsprogrammet for 1989—1991. Arbejdet har resulteret i rapporterne om *Fosforudvaskning og transport fra landbrugsarealer, Administrative tiltag vedrørende landbrugets vandforurening, Forurening fra akvakultur, Miljøfremmende stoffer i kommunalt afløb og slam* og *Marin monitering*. Vandgruppen har arrangeret og deltaget i konferencerne om kvælstoffjernelse i kommunale renseanlæg samt om forekomst og effekt af pesticider i vandmiljøer. Rapporterne om "Udslip af organiske halogener" og "Organiske halogener i det marine miljø", der vil bidrage med ny viden af betydning for vurdering af det marine miljø, vil kunne blive publiceret i løbet af vinteren.

Gruppen har arbejdet med igangsættelse af det nye arbejdsprogram for perioden 1992 – 1994. Af igangsatte projekter kan bl. a. nævnes *Moniteringsaktiviteter i Østersøområdet* og *Overvågning af det Nordlige Atlanthav.*

2.2.2 *Havsföroreningar*

Det sidste år af gruppens arbejde som et selvstændigt underordnet organ under embedsmandskomitéen har været præget af opfølgning af anbefalingerne i den "Nordiske handlingsplan mod forurening af havet", 1990. En rapport om status for opfølgning af planen mod forurening af havet vil blive fremsendt til Nordisk Råd i januar 1993. Endvidere har gruppen stået for koordineringen af de nordiske synspunkter op til de større møder i de internationale havforureningskonventioner og på Kontaktgruppemøderne. Arbejdet i gruppen har især været koncentreret om følgende hovedemner: Revisionen af Oslo- og Pariskonventionerne og Kommissionsmøder på ministerniveau, møderne inden for London-konventionen samt arbejdet inden for Helsingforskommissionen, herunder afholdelse af ministermøde.

Arbejdet inden for Oslo- og Pariskommissionerne har især koncentreret sig om revisionen af de to konventioner. På miljøministermødet i Paris i september 1992 vedtoges den reviderede konventionstekst. De nordiske lande har arbejdet for og medvirket til, at den reviderede konvention fremstår som et stærkt og moderne instrument i bestræbelserne på at forhindre og begrænse alle former for forurening af det Nordøstatlantiske havområde. Dette gælder ligeledes den på ministermødet vedtagne ministerdeklaration, samt et tilhørende arbejdsprogram for de kommende års arbejde.

Inden for Londonkonventionen har de nordiske lande medvirket til, at en ændring af konventionen i en mere restriktiv retning er sat på dagsordenen for dette års konsultative møde. De nordiske lande har generelt i perioden fastholdt de øvrige lande på tidligere beslutninger. Der er således lagt op til, at det – med nordisk støtte fremsendte danske forslag til dette års møde – får en fremtrædende placering.

De nordiske lande har – ligesom inden for Oslo- og Pariskonventionerne – arbejdet for, at den reviderede konvention, der blev vedtaget på miljøministermøde i Helsingfors den 9. april 1992, kom til at indeholde tidssvarende holdninger og synspunkter, f eks forebyggelsesprincippet og renere teknologi.

De senere års ændringer i Østeuropa og de østlige dele af Centraleuropa samt oprettelsen af Helsingforskommissionens High Level Task Force resulterede ligeledes den 9. april 1992 i vedtagelsen af Miljøhandlingsprogram for Østersøen, som bliver gennemført ved nedsættelsen af en implementeringsgruppe: Helsinki Commission Programme Implementation Task Force. De nye handlingsprogram er faktisk allerede startet. Finansieringen er dog indtil videre et uoverkommligt problem. Den viktigste aktivitet er for nuværende forberedelserne til et møde på højt niveau om finansiering som skal afholdes i Warszawa i marts 1993.

2.3 *Kemikalier*

Ämnen och produkter med miljöfarliga egenskaper. Syftet med arbetet är att välja ut ämnen angelägna att få värderade ur miljöfarlighetssynpunkt, samla

och värdera data för dessa ämnen, bedöma/klassificera ämnena utifrån de tidigare framtagna miljöfarlighetskriterierna samt uppställa en lista över miljöfarliga ämnen. Arbetet koordineras med motsvarande arbete inom EG. Projektet har resulterat i rapporter om Klassificering och märkning av miljöfarliga ämnen – guide för datatolkning, Klassificering och märkning på basis av miljöeffekter – datablad samt Klassificeringsövning.

Under 1992 påbörjades arbete med att ta fram underlag för förslag till kriterier för klassificering av sammansatta produkter. Detta arbete skall tjäna som underlag vid samarbete med EG beträffande utveckling av gemensamma kriterier. Slutresultat väntas under 1993.

Allergiframkallande ämnen. Projektet har resulterat i rapporterna NORD 1991:50 (Ett nordiskt allergiprojekt) och NORD 1991:51 (Kriteriedokumenter fra et nordisk allergiprojekt). Arbete med att vetenskapligt undersöka och beskriva möjligheten att utarbeta ett system för gradering av kontaktallergener efter deras inneboende styrka påbörjades 1991. Såframt resultaten, som förväntas under hösten 1992, visar att det är experimentellt, medicinskt och statistiskt möjligt skall ett förslag till administrativ bedömningsmodell utarbetas. Kriterier för allergiframkallande ämnen och styrkevärdering av kontaktallergener är angelägna sakområden med tanke på att de har hög prioritet inom EG.

Reproduktionstoxiska ämnen. Arbetet har slutförts i rapporten om Nordiska kriterier för reproduktionstoxicitet (NORD 1992:16), som innehåller förslag till vetenskapliga kriterier för klassificering av reproduktionstoxiska ämnen. Monografier har utarbetats på ett antal kemiska ämnen på vilka kriterieförslaget har prövats. Monografierna har publicerats i Kemikalieinspektionens rapportserie (2/90, 3/90, 10/91 och 7/92). Arbetet med monografierna har bedömts värdefullt med tanke på att få dessa behandlade av EG's "Specialized Expert Group".

Andra hälsofarliga kemikalier. Elva kemiska ämnen har utvärderats och monografierna finns i rapporten om kemikaliers hälsoeffekter, volym 1 (NORD 1992:6). I det pågående arbetet har urvalet av ämnen beaktat pågående EG/EFTA aktiviteter med tanke på möjligheter till koordinering.

Bekämpningsmedel. Bedömningar av bekämpningsmedelsrisker och icke godtagbara egenskaper för åtta ämnen har utförts, med syfte att uppnå samsyn i de nordiska länderna. Kraven på dokumentation är samordnade. En nordisk samsyn på kriterier för klassificering och märkning av bifarlighet har uppnåtts. EG's pesticiddirektiv och dess inverkan på det nordiska bekämpningsmedelsarbetet har diskuterats.

Skyddskemikalier. Arbetet som startade under 1991 har resulterat i "Gemensamma nordiska dokumentationskrav på skyddskemikalier – behov och möjligheter till harmonisering" (PM 04.06.1992). Som ett pilotprojekt utvärderas ett slembekämpningsmedel. EG's utkast till "Non-Agricultural Pesticide"-direktiv och EFTA-ländernas utlåtande om detta har diskuterats.

Ozonreducerande ämnen. Arbetet, som varit av stor betydelse för förhandlingarna om Montreal-protokollet i UNEPs regi har omfattat utsläppskrav för kemtvättar, CFC i metallavfettning och katalog om CFC-fria tekniker. Arbetet med mobila kylanläggningar innehållande CFC har slutförts. Seminarier om återanvändning av CFC som kylmedel och om haloner har arrangerats.

Klororganiska föreningar. Tre ämnesgrupper (flamskyddsmedel, pigmenter i tryckfärger, desinfektions- och rengöringsmedel), som omfattar tio klorerade föreningar har identifierats för närmare utredning om behov och möjligheter till avveckling. Utredningar om hälso- och miljödata för dessa samt kartläggningar om användning och exponering samt bedömningar av risker och alternativ i Norden framtas. Arbetet avslutas 1993.

Avveckling av farliga kemikalier. Utkast till rapporter om farliga ämnen i tvätt- och rengöringsmedel, tungmetallerna bly, kadmium och kvicksilver samt etyl- och metylglykoletrar och deras acetater föreligger. Rapporterna kommer delvis att sändas till OECD:s sekretariat för kännedom med tanke på att bidra till OECD:s arbete för utvecklandet av kemikaliekontrollen som är av avgörande betydelse såväl för industriländerna som globalt.

2.4 Kemikalieolyckor

Arbetsgruppen för kemikalieolyckor har under 1992 arbetat med följande projekt.

Med utgångspunkt från kartläggningar av risk och beredskap i Sarpsborg, Hangö och Kalundborg utvecklas en modell för sådana kartläggningar regionalt. Arbete för spridningsmodeller för luft, vatten och mark kartläggs och utvecklingsarbete med sådana modeller i de nordiska länderna koordineras. I detta sammanhang behandlas också frågor om miljökonsekvensbedömningar. Metod för bekämpning och sanering samt restaurering utarbetas med inriktning på både vatten och på miljön i allmänhet. Arbetet bedrivs i övrigt bl. a. med mätinstrument för kemikalier, tekniska hjälpmedel och skyddsutrustning för insatspersonal. Vidare samordnas de nordiska ländernas insatser i OECD, KSSE, ECE m fl internationella organ.

Nordiska ministerrådet bidrar med sekretariatsstöd åt *Köpenhamnsavtalet* som gäller samarbete för att begränsa konsekvenserna för den marina miljön av utsläpp till sjöss. Samarbete har kunnat utvecklas avsevärt genom detta stöd. Även Island och Färöarna, och i framtiden eventuellt också Grönland, deltar nu i arbetet. För närvarande utvecklas direkt samarbete inom regioner, t ex Yttre Oslofjorden/Norra Bohuslän, Öresund, Bornholmsgattet, Ålands hav, Kvarken och Norra Bottenviken.

2.5 Renare teknologi, avfall och återanvändning

Arbejdsgruppens mest omfattende aktivitet har været arbejdet med et treårigt projekt (1991 – 1994) om *Livscyklusvurderinger (LCA).* Formålet med projektet er at lave en fælles nordisk manual for, hvordan produkter miljømæssigt kan sammenlignes. En gennemgang af eksisterende anvendte LCA'er och forslag til en metode presenteres i rapporten "Product Life Cycle Assessment" (Produkt livscyklusvurderinger) (NORD 1992:9). Det fortsatte arbejde omfatter en "test" af metoden på et udvalgt produkt på nordiske virksomheder og efterfølgende færdiggørelse af manualen og præsentation af resultatet på et internationalt seminar. Projektet indgår som et vigtigt bidrag i den globale metodeudvikling og erfaringerne fra rapporten NORD 1992:9 blev præsenteret på den første globale LCA-konference i Berlin juni 1992.

En workshop om de *nordiske øers affaldsproblemer* blev afholdt. Som opfølgning på dette er der igangsat projekter, der skal anvise praktiske løs-

ninger med hensyn til genanvendelse af materialer og lokal udnyttelse af lokalt produceret organiskt materiale. Endvidere vil der være behov for at lave særlige transportaftaler for genanvendelige materialer og miljøfarligt affald.

Et *miljørevisions- og affaldsminimeringsprojekt* vil på basis af udviklingen i Norden, EF (ECO-audit, miljørevision), ISO-SAGE (Strategic Advisory Committee on Environment) fremkomme med rekommendationer for, hvorledes miljørevision bør anvendes som styringsmiddel.

Inden slutningen af 1992 udgives rapporterne om *Behandling af miljøfarligt affald/affaldsbørser* og *Elektronik affald — et forstudie*. Elektronikrapporten vil blive fulgt op af et arbejde med anbefalinger om, hvordan visse elektroniske produkter behandles og genanvendes på baggrund af praktiske forsøg.

Arbejdet om grønne systemer for husholdningsaffald i Norden (NORD 1992:5) er afsluttet.

2.6 Naturvård och friluftsliv

Inom arbetsgruppen för naturvård och friluftsliv har rapporterna om *Naturövervakning i Norden, Hotade djur och växter i Norden, Bird Monitoring Programmes in the Nordic Countries 1991* (Fågelövervakningsprogram i de nordiska länderna 1991) och *Forskarseminarium om friluftsliv* utgivits.

Ett utredningsarbete om en gemensam nordisk syn på *bevaring av naturskog* pågår. Inom projektet *bevaring av genetisk diversitet* förväntas en rapport klar under våren 1993, som beskriver betydelsen av genetiska aspekter vid bevaring av naturliga populationer som är hotade. Rapporten vänder sig primärt till naturskyddare vid statsförvaltningarna i de nordiska länderna. Av pågående projektet bör ytterligare nämnas *Naturskolor i Norden*, som dels beskriver igångvarande initiativ dels ger förslag till en gemensam nordisk politik på området.

Som uppföljning på Nordiska rådets yttrande 6/1991 punkt 5 angående ett ministerrådsförslag om nordisk handlingsplan på naturvårdsområdet har arbete pågått med förberedelserna av rapporten *Strategi för naturvård*. Representanter för ämbetsmannakommittén för jord- och skogsbruksfrågor samt ämbetsmannakommittén för fiskerifrågor deltar i arbetet. Ett förslag till strategi förvänts klar för behandling av ämbetsmanskommittén för miljövårdsfrågor sommaren 1993.

2.7 Miljöforskning

I samarbejde med Embedsmandskomitéen for jord- og skovbrug gennemføres et fireårigt forskeruddannelsesprojekt om strategier for en bæredygtig udvikling af landbruget i Norden. Projektet *Jordbrug og miljø* har bl. a. til formål at sammenkoble økonomiske og miljømæssige driftsaspekter på regionalt niveau i modelform. Arbejdet forventes afsluttet i 1994.

En Ad hoc -arbejdsgruppe til *koordinering af nordisk havmiljøforskning* gennemfører en kortlægning af nordiske FoU-aktiviteter på havmiljøområdet. På grundlag heraf opstilles forslag til samarbejdsaktiviteter med henblik på at styrke koordineringen og at samordne ressourceanvendelsen i de nordiske lande. Arbejdet er koblet til implementeringen af Nordisk Miljøforskningsprograms tema, Riga Bugt, og afsluttes ved udgangen af 1992. Resultaterne

publiceres i begyndelsen af 1993 i form af et forslag til en handlingsplan og et projektkatalog.

Projektet *miljøkvalitetens betydning for folkesundheden* afsluttedes sommeren 1992. På basis af denne kortlægning af helseorienteret miljøforskning i Norden er der opstillet et forslag til koordinering og øget internationalisering af den nordiske forskningsindsats.

I øvrigt henvises til Nordisk Miljøforskningsprogram 1993-1997 (NORD 1991:5).

2.8 Miljöekonomi

Embedsmandskomitéerne for dels økonomi og finanspolitik dels miljøspørgsmål nedsatte i 1990 i fællesskab Arbejdsgruppen om økonomiske styringsmidler for at følge op på Nordisk Ministerråds økonomiske handlingsplan for 1989–1992. Arbejdsgruppen udarbejdede to rapporter, *Ekonomiska styrmedel i miljöpolitiken i Norden* (NORD 1991:27), och *Nordiskt samarbete om ekonomiska styrmedel i miljöpolitiken* (NORD 1991:43), og herefter ophørte arbejdsgruppen i oktober 1991.

De to embedsmanskomitéer oprettede pr 1. januar 1992 en ny fælles nordisk kontaktgruppe for miljø-økonomiske spørsmål. Gruppen har til opgave at arbejde for koordinering af anvendelsen af økonomiske metoder i miljøpolitikken i de nordiske lande, hvor dette er fordelagtigt, samt at medvirke til at udvikle de nordiske landes aktiviteter og synspunkter vedrørende miljøøkonomi i internationale organer, særlig EF og EFTA. Gruppen skal medvirke til udgivelsen af bladet *The Nordic Journal of Environmental Economics.*

Den nye kontaktgruppen påbegyndte sin virksomhed i marts 1992 og har bl. a. undersøgt interessen i landene for opfølgning af forslagene i rapporten om økonomiske styringsmidler. Der arbejdes videre med opfølgning af forslagene på transportområdet. Et nyt nummer af Nordic Journal of Environmental Economics udkommer i løbet af efteråret 1992. Gruppen forbereder et seminar om bl. a. de praktiske konsekvenser af en tættere tilknytning til EF (EØS/EF-medlemsskab) for de nordiske landes miljøpolitik. Seminaret vil finde sted i januar 1993. Gruppen vurderer forslag om et udredningsprojekt om EFs industridirektiv for foruredningskontrol. Gruppen har endvidere drøftet forslag til financiering af Østersø-handlingsplanen.

2.9 Miljödata och miljökvalitetsövervakning

2.9.1 *Miljödata*

Den nordiska miljödatagruppens engagemang i de internationella projekten *Integrerad monitoring* och *Baltic monitoring* avslutas 1992. Utvärderingen visar att nordisk standard för miljödatahantering i bägge projekten har implementerats på ett effektivt sätt.

Projektet *Nordisk referenstjänst* slutförs under 1992. Resultaten avses användas i arbetet med datautbyte både på det nationella planet och internationellt, i form av ett nystartat EG-projekt.

Arbetet med att konsolidera den *Nordiska kodcentralens* verksamhet på det nationella planet fortgår. Initiativ har också tagits för att förankra verksamheten internationellt med målet att erbjuda tjänster åt EG:s miljöorgan.

Arbetet med *miljöindikatorer* har vitaliserats där bl. a. en nordisk workshop har genomförts. Ett större seminarium avhålls 1993 där också representanter från OECD kommer att delta. Detta arbete genomförs i samarbete med arbetsgruppen för miljökvalitetsövervakning.

Miljödatagruppen driver i samarbete med miljökvalitetsövervakningsgruppen projektet *Miljödata och miljöövervakning i Baltikum*. Planeringen av aktiviteter pågår och samarbete med miljödataexperter i Baltikum har inletts. Ett arbetsmöte med företrädare för nämnda arbetsgrupper samt Estland, Lettland och Litauen har avhållits. Mötet resulterade i en överenskommelse och ett gemensamt projektförslag. Den detaljerade projektplanen utarbetas under hösten varefter aktiviteterna igångsätts.

Det samnordiska *regelverket för miljödatahantering* bearbetas för närvarande i avsikt att framställa en tryckt produkt. Publikationen skall användas i nationell implementering men även internationellt för att marknadsföra nordisk standard.

2.9.2 *Miljökvalitetsövervakning*

Stimulans av Integrerad monitoring i små avrinningsområden. Under 1992 har det europeiska pilot-övervakningsprogrammet i regi av FN:s ekonomiska kommission för Europa (ECE), som initierats av miljödatagruppen (NMD) och miljökvalitetsövervakningsgruppen (MKN), utmynnat i den av EDC utgivna rapporten Evaluering av integrerad övervakning i terrestra referensområden i Europa och Nordamerika – Pilotprogram 1989–1991. I Danmark, Finland, Norge och Sverige pågår sedan länge integrerad monitoring- verksamhet initierad av MKN. Även Island och Åland har under senare tid utvalt områden för sådan verksamhet, och under 1992 har slutligen Färöarna arbetat fram förslag på övervakningsområden, med stöd av MKN-gruppen.

Beträffande projektet att samla mossor för analys av *tungmetaller som mått på depositionen*, har rapporten "Atmosperic Heavy Metal Deposition in Northern Europe" (NORD 1992:12) utgivits. Arbetet har pågått med en motsvarande rapport för Europa, med 19 deltagande europeiska länder. Rapporten beräknas vara klar våren 1993.

Under 1992 har projektet avseende *kvävebelastning* kommit igång i alla de nordiska länderna i anslutning till de ovan nämnda IM-områdena. Projektets grundtanke är att utprova standardiserad metodik för belastning och analys av mark.

Biologisk monitoring. Under 1992 genomförs utredningar och försök avseende lavar samt markrespiration för utnyttjande vid långsiktig miljöövervakning. Arbetet har resulterat i utredningen om Biologiska variabler som används i långsiktig övervakning (NORD 1992:22).

Integrerad kusthavsmonitoring. Ett projekt för att få till stånd gemensamma övervakningsmetoder i kustnära hav beträffande vatten, botten och organismer har slutförts och resulterat i ett principiellt programförslag NORD 1992: 39). Rapporten har samordnats med den nordiska vattengruppens samtidiga utredning om övervakning av havsmiljön. Under 1992 har en ny projektgrupp för kusthavsövervakning tillsatts med målet att arbeta fram ett operativt program för direkt tillämpning.

Miljöprovbanker i Norden. En remissversion av ett programförslag för sam-

ordning av nordisk miljöprovbanksverksamhet är under cirkulation och beräknas bli publicerad under hösten 1992. Därefter skall ett gemensamt operativt nationellt program med utgångspunkt i programförslaget och befintlig verksamhet i framförallt Finland och Sverige utarbetas.

Ett ministerrådsförslag om *Långsiktig övervakning av Nordens yttre miljö,* arbetsprogram 1993 – 1995 har utarbetats.

Sammanställning och utvärdering av miljödata från pågående övervakningsverksamhet i den yttre miljön i de olika nordiska länderna pågår. En första *Miljö-tillståndsrapport* skall vara färdig våren 1993.

2.10 Samarbete inom trafik-miljögruppen

Inom området "miljövänliga transportsystem" har den nordiska trafikgruppen under perioden slutfört projekten om *Miljöproblem från olika trafikslag, Åtgärdsmöjligheter* och *Analys av styrmedel – prognosmodeller.*

I samarbete med energi- och transportsektorn har nordiska trafikgruppen arrangerat ett *seminarium om trafikens miljöeffekter.* Ett seminarium har även arrangerats om *flygets luftföroreningar.*

Ett arbete där målsättningen är att utforma strategier för implementering av trafikala miljömål har igångsatts.

Inom projektområdet *mät- och beräkningsmetoder* har arbete främst bedrivits rörande beräkninsgmodeller för vägtrafikbuller, flygbuller och buller från motorsportbanor. En rapport "Nordisk beregningsmetode for vejtrafikstøj. Nye basisværdier efter skabelse af støjgrænser for biler", som skall ligga till grund för revideringen av beräkningsmodellen har redovisats. Två rapporter gällande revidering av beräkningsmodellen för motorsportbanor har också tagits fram. Ett förslag till gemensamma grunder för en gemensam beräkningsmodell för flygbuller kommer inom kort att färdigställas.

Trafikgruppen har varit pådrivande i ett projekt som berör korrelation mellan *avgasmätning* i laboratorier och bilar i trafik.

Under perioden har en reviderad PC-version av *beräkningsmodell för bilavgaser* färdigställts och den försäljs nu i de nordiska länderna.

En rapport *Bestämning av aromater i petroleumprodukter;* del 1 Mono- och dicykliska aromatiska föreningar samt PAH i dieselolja" har publicerats.

Inom projektet *bullers effekter* har gruppen arbetat med effekter av lågfrekvent buller, studier vid flyttning av Münchens flygplats, uppdatering av skriften "Hälsoeffekter av samhällsbuller", WHO-projektet gällande revidering av kriteriedokument 12 samt forskningsunderlag till trafikgruppen.

2.11 Miljö-information

I nordiska ministerrådets regi arrangerades i augusti 1992 ett nordiskt miljöseminarium i Sevilla inom området för världsutställningen EXPO'92. Syftet med seminariet var att utifrån UNCED-konferensens globala måldiskussioner presentera nordisk miljöpolitik samt nordiska aktiviteter och erfarenheter inom områdena klima, biologisk mångfald, havsföroreningar, försurning och public participation. Ministerrådet representerat av ministrarna och deras ställföreträdare samt ledande nordiska experter redogjorde för situationen inom de olika områdena. Öppningsanförandet hölls av Islands miljöminister Eiður Guðnason.

3 Nordiska rådets yttranden och rekommendationer

3.1 Nordiska rådets yttranden

Nordiska rådet har i yttrande *2/1992*, plandokument C2, punkt 3 anfört:

Arbeta för en bärkraftig resurshushållning som kan öka möjligheterna för ett bättre totalutbyte av de förnybara resurserna.

Nordiska ministerrådet önskar framföra följande:

Arbeid for en bærekraftig ressurshusholdning som kan øke mulighetene for et bedre totalutbytte av de fornybare ressursene krever samarbeid med flere sektorer. I det nordiske miljøsamarbeidet legges det stor vekt på samarbeid med sektorene for å få en større grad av integrering av miljøhensyn. Miljømyndighetene vil styrke sin pådrivende rolle i forhold til de sektorer som er de viktigste forvaltere av våre ressurser, spesielt industri, energi, transport, jord- og skogbruk, turisme og fiskeri. Dette er fremhevet i rapporten fra de nordiske miljøministre om det fremtidige miljøsamarbeidet innen Nordisk Ministerråd fra september 1992 og i Kirkenes-erklæringen som ble lagt fram under de nordiske miljøministrenes møte i Kirkenes 2—3 september.

3.2 Nordiska rådets rekommendationer

3.2.1 *Meddelande om rekommendation nr 37/1989/m angående skydd av den nordiska havsfågelfaunan (A 853/s)*

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att ta initiativ till att det utarbetas en gemensam nordisk handlingsplan för sillgrisslan och liknande havsfågelarter med syfte att klarlägga orsakerna till arternas tillbakagång och föreslå konkreta åtgärder."

Nordisk Ministerråd meddeler:

Arbejdsgruppen for Naturværn og Friluftsliv under Embedsmandskomitéen for Miljøspørgsmål har fået til opgave at opfølge ovennævnte rekommendation. En workshop skal afholdes i Trondheim den 20-23 oktober 1992 med deltagelse af ornitologer fra Danmark, Færøerne, Island, Norge og Sverige. På workshoppen vil blive gjort status for overvågningsvirksomheden i de forskellige lande, og for de udviklingstendser der ses i både yngle- og vinterbestandene. Årsager til ændringer vil blive diskuteret med bl. a. indbudte fiskeribiologer. Workshoppen skal munde ud i rekommandationer for det videre arbejde med at sikre de nordiske havfugle en bedre beskyttelse. De igangsatte aktiviteter er i overenstæmmelse med rekommandationens indhold.

Ministerrådet mener dermed, at rekommandationen kan afskrives.

3.2.2 *Meddelande om rekommendation nr 20/1990/m angående internationellt samarbete om export av avfall (A 859/s)*

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar *att* tillse att de nordiska länderna snarast ratificerar Baselkonventionen om kontroll av gränsöverskridande transporter av miljöfarligt avfall, samt arbetar för ett protokoll om striktare regler för avfallsexport inom ramen för konventionen."

De nordiska ländernas regeringar meddelar:
Finland, Norge og Sverige har allerede ratificeret og implementeret konventionen. Danmark har endnu ikke ratificeret konventionen, idet man afventer en fælles EF ratifikationsbeslutning som muligvis allerede kan træffes på et af de snarest kommende EF-Miljøministerrådsmøder.

P g a komplicerede nationale ratifikations- og implementeringsprocedurer i visse EF-lande vil selve implementeringen af konventionen, i EF og dermed i Danmark, dog først kunne finde sted på et senere tidspunkt.

Når dette er sket vil alle Nordiske lande have nye og forbedrede regler for grænseoverskridende transport af affald og det skønnes derfor, at der ikke er behov for at udarbejde en regional nordisk aftale, jvf. Baselkonventionens art. 11, om skærpede nordiske regler.

Ministerrådet mener dermed, at rekommandationen kan afskrives.

3.2.3 *Meddelande om rekommendation nr 21/1990/m angående nätverk för renare teknologier (A 859/s)*

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att samordna de nordiska ländernas deltagande i UNEP's kommande nätverk för renare teknologier."

Nordisk Ministerråd meddeler:
Arbejdsgruppen for Renere teknologi, affald og genanvendelse har fået til opgave at følge op på rekommandationen. Der har været afholdt en workshop med repræsentanter fra UNEP, nordiske myndigheder og industrier. Workshoppen rekommanderede, at der etableres nordiske nationale NORC-PIC-centre (Nordic Cleaner Production Information Clearinghouse) uafhængig af kommercielle interesser hos eksisterende nordiske institutioner. Centrene skal især fokusere på løsninger for små og mellemstore virksomheder, typiske for nordisk industri. Før en eventuel etablering af centrene vil der blive gennemført en behovsanalyse med henblik på at undersøge, hvorvidt der er en tilstrækkelig bred interesse hos nordiske industrier og hos myndighederne. Såfremt behovsanalysen er positiv, vil centrene blive søgt etableret i samarbejde med Nordisk Industrifond.

Ministerrådet mener dermed, at rekommandationen kan afskrives.

3.2.4 *Meddelande om rekommendation nr 24/1990/m angående luftföroreningsproblem på Nordkalotten (A 906/s)*

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att verka för att åtgärder för minskande av förorenande utsläpp i Kolaområdet vidtas inom ramen för föreslagna miljöfinansieringsordningar."

Nordiska ministerrådet meddelar:
De allvarligaste luftföroreningarna i de nordligaste delarna av Fennoskandien förorsakas av utsläppen av svavel och tungmetaller från de stora industrianläggningarna på Kolahalvön. Effekterna gör sig gällande inte bara i den närmaste omgivningen av utsläppskällorna i Murmanskområdet utan också åtminstone i östra delen av Finnmarken och på området mellan Enare träsk och finsk-ryska gränsen i det finska Lappland. Nickelsmältverken i området

släpper ut över 500 000 ton svaveldioxid per år. Norska, finska och ryska experter har under flera år samlat in och analyserat miljödata från området. Det framgår tydligt att utsläppen förorsakar stora miljö- och hälsoskador och överskrider de kritiska belastningsgränserna kontinuerligt.

Finska och norska myndigheter har aktivt utrett de tekniska och finansiella möjligheterna till en modernisering av nickelverken på Kola. Utgående från diskussioner mellan de ryska, norska och finska regeringarna har det finländska Outokumpu-bolaget och det norska Elkem-bolaget lämnat in en gemensam offert till en modernisering av Petchenganikel-verket. De norska och finska regeringarna är villiga att stöda projektet, som går ut på 640 miljoner USD, med upp till 100 miljoner USD. Det ryska nickelkombinatet har godtagit den föreslagna tekniska lösningen men den ryska regeringen har nyligen meddelat att man förväntar en proportionellt sett mycket större stödandel för att kunna starta projektet.

Samarbetsfrågor rörande Kolahalvön diskuterades vid ett möte mellan de nordiska miljöministrarna och den ryska miljöministern i Kirkenes den 3 september och under ett påföljande besök på Kolahalvön. Ministrarna utformade en gemensam deklaration som uttrycker viljan att öka miljösamarbetet i området och som samtidigt poängterar ländernas ansvar för gränsöverskridande föroreningar från det egna området.

De norska och finska miljöministrarna har meddelat den ryska miljöministern att stöd utöver det som redan har lovats inte är realistiskt. För att utreda möjligheterna till finansiella och tekniska alternativ till en reduktion av svaveldioxid och tungmetallutsläppen i området beslöt man diskutera ärendet ånyo vid ett ministermöte i Köpenhamn november 1992. En expertgrupp med medlemmar från Norge, Finland, Sverige och Ryssland förbereder ärendet och olika alternativ till ett avgörande. Nordiska ministerrådet (miljöministrarna) behandlade saken vid sitt möte den 9 november 1992.

Under de pågående förhandlingarna har man med deltagande från ett stort antal forskningsinstitut och myndigheter etablerat ett fungerande regionalt samarbete för övervakning av miljöns tillstånd på Kolahalvön och dess närområden.

3.2.5 *Meddelande om rekommendation nr 31/1990/m angående toxikologiskt institut (A 894/s)*

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att i sitt utredningsarbete om toxikologiskt samarbete undersöka inrättandet och lokaliseringen av ett nordiskt toxikologiskt institut."

Nordiska ministerrådet meddelar:

På basis av ett utredningsarbete om utökat toxikologiskt samarbete i Norden bedömde ÄK-M år 1991 att det inte fanns anledning att inrätta ett nordiskt toxikologiskt institut. ÄK-M beslöt initiera koordinerande verksamhet inom miljösektorn for human- och ekotoxikologi. Verksamheten, som skall ta utgångspunkt i koordinering och samordning av arbetet inom miljötoxikologiområdet i Norden skall administrativt planeras i minsta möjliga skala. En arbetsgrupp har tillsatts för att utreda organisationsformen. Förutsättningar och intresse i de nordiska länderna att etablera koordinerande sekretariat för

ekotoxikologi och humantoxikologi skall avklaras. Arbetsgruppens förslag till organisationsmodell, lokalisering av de koordinerande sekretariaten samt omkostnader för verksamheten skall föreläggas ÄK-M för godkännande våren 1993.

Ministerrådet anser att rekommendationen kan avskrivas.

3.2.6 *Meddelande om rekommendation nr 25/1991/e angående beräkningsmodell för Grön BNP (A 932/s och A 936/s)*

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utvidga det nordiska samarbetet om miljöstatistik med sikte på ett system för beräkning av de totala naturtillgångarna och förändringar därav, samt

att kombinera denna beräkningsmodell med beräkningen av de totala intäkterna och kostnaderna (BNP) i samhället för att arbeta fram en total natur- och nationalräkenskapsmodell (Grön BNP)."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Nordiska statistiska sekretariatet ansvarar genom Nordiska utskottet för naturresurs- och miljöstatistik (NUM) för uppföljningen av rekommendationen. Arbetet tar utgångspunkt i möjligheter till gemensamma nordiska insatser i den internationella uppbyggnaden av system för miljö- och naturresursräkenskaper. I förstudien, som igångsattes under 1992, görs en genomgång av olika delar i ett framtida miljö- och naturresursräkenskapssystem med förslag till vilka områden som skall prioriteras i det fortsatta arbetet samt en plan för hur det fortsatta arbetet bör bedrivas.

De nordiska länderna skiljer sig åt i sina nuvarande arbeten. Norge började tidigt med naturresursräkenskaper över utsläpp till luft, Finland utvecklar räkenskaper för skog och Sverige lägger i miljöräkenskapsutredningen tonvikten på energiräkenskaper, på produktflödesanalyser av utsläpp, avfall och kemikalier samt på index som beskriver miljökvalitet. Förstudien skall bl. a. beskriva hur dessa olika pågående arbeten passar in i ett samlat miljö- och naturresursräkenskapssystem, samt vilka delar som bör prioriteras i ett samnordiskt perspektiv. Förstudien skall även belysa hur de nordiska arbetena kan fasas ihop med pågående internationella arbeten.

3.2.7 *Meddelande om rekommendation nr 51/1991/m angående förstärkning av Östersjökonventionen (A 952/s)*

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att ta initiativet till en förnyelse och förstärkning av samarbetet inom Östersjökonventionen mot bakgrund av de principer som ligger till grund för slutdokumentet från Nordiska rådets internationella konferens om havsförorening 1989."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Det hänvisas till svar på rekommendation 53/1991/m.

3.2.8 *Meddelande om rekommendation nr 52/1991/m angående revision av Östersjökonventionen (A 952/s)*

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att utarbeta konkreta förslag till ändring och snabb förstärkning av Östersjökonventionen. Förslagen bör framläggas för övriga medlemsländer före nästa ministerrådskonferens inom Östersjökonventionen 1992 med sikte på att antas samma år

att inom ramen för Helsingforskommissionen och dess arbetsgrupp för revidering av Östersjökonventionen arbeta för att principerna i slutdokumentet från Nordiska rådets internationella konferens om havsföroreningar 1989 inarbetas i Östersjökonventionen och att därvid särskilt beakta att den reviderade konventionstexten

- preciserar och understryker att konventionen förpliktar de deltagande länderna att i allt större omfattning begränsa föroreningarna av Östersjön för att skapa en ekologiskt hållbar utveckling
- garanterar att åtagandena görs bindande
- gör ren teknologi och försiktighetsprincipen till grundläggande principer
- stadgar att det hålls regelbundna ministerrådsmöten
- garanterar en parlamentarisk förankring
- garanterar folkliga organisationer och miljörörelser höringsrätt vid beslut inom ramen för konventionen

att ta initiativ till att Östersjökonventionens sekretariat förstärks och förpliktas att framlägga förslag i överensstämmelse med den förstärkta konventionen

De nordiska ländernas regeringar meddelar:

Det hänvisas till svar på rekommendation 53/1991/m.

3.2.9 *Meddelande om rekommendation nr 53/1991/m angående förbättrad finansiering av Östersjösamarbetet (A 952/s)*

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att i anslutning till en ny Östersjökonvention ta initiativ till att finansieringsmöjligheterna ytterligare förbättras med sikte på ren teknologi, eventuellt i samarbete med Nordiska investeringsbanken."

De nordiska ländernas regeringar meddelar (på rekommendation nr 51/1991, 52/1991 och 53/1991):

Konventionen om skydd av Östersjöns marina miljö, (Helsingfors-konventionen) undertecknades 1974. Styrgrupp för konventionen är Helsingforskommissionen (HELCOM). Konventionen har ratificerats av regeringarna i Danmark, Finland och Sverige. På en konferens i Ronneby år 1990 togs beslut om att påskynda arbetet i Östersjökommissionen och skapa bättre förutsättningar för förverkligande av konventionens målsättningar. De mål som uppställdes för revideringsarbetet svarar väl mot de principer och rekommendationer som Nordiska rådets internationella konferens om havsföroreningar antog 1989. En ad hoc Task-Force grupp tillsattes med uppdrag att till miljöministermötet i april 1992 presentera ett förslag till åtgärdsprogram.

Task Force-gruppen har i sitt arbete bl. a. utvärderat HELCOM parternas nationella åtgärdsplaner, utrett åtgärder för begränsning av förorening och gjort specialutredningar om effekter av luftburna utsläpp och utsläpp från jordbruket. Inom ramen för utredningar om möjligheter att förverkliga föreslagna åtgärder ingick bl. a. offentliga kungöranden om åtgärdsförslagen.

På miljöministerkonferensen i april 1992 godkändes Task Force-gruppens förslag till åtgärdsprogram för 1993 – 2012. För närvarande finns således ett omfattande åtgärdsprogram, som strävar till att på sikt återupprätta den ekologiska balansen i Östersjön.

Ministrarna enades om att programmet skall omfatta och förverkligas inom hela Östersjöns tillrinningsområde. En arbetsgrupp skall tillsättas för att koordinera implementeringen av åtgärdsprogrammet. I det att ministerkonferensen noterade programmets omkostnader på 18 miljarder ECU enades konferensen om tillvägagångssätt för utredning av möjligheter att erhålla erforderlig finansiering. De fyra internationella bankerna, som medverkade i Task Force-gruppens arbete anmodades att arbeta vidare med frågan om kartläggning av resurskällor och andra möjliga instrument erforderliga för finansiering. En konferens för utredning av finansieringskällor anordnas i Warszawa under 1993.

Ministerrådet anser att rekommendationerna nr 51/1991/m och 52/1991/m kan avskrivas.

3.2.10 *Meddelande om rekommendation nr 45/1992/m angående arbetsprogram för miljökvalitetsövervakning 1993 – 1995 (B 131/m)*

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att fastställa ett arbetsprogram för uppbyggandet av gemensamma nordiska metoder och system för långsiktig miljökvalitetsövervakning i enlighet med ministerrådsförslag B 131/m och med beaktande av de synpunkter som framförts av miljöutskottet."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Ministerrådet har fastställt arbetsprogram 1993 – 1995 för långsiktig övervakning av Nordens yttre miljö i enlighet med Nordiska rådets rekommendation. Vid arbetet med programmet beaktas Nordiska rådets synpunkter om bl. a. möjligheter till samarbete med och hjälpinsatser till de baltiska republikerna, Polen och Ryssland.

3.2.11 *Meddelande om rekommendation nr 46/1992/m angående internationella uppförandekoder inom miljösektorn (A 997/m)*

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utarbeta ett gemensamt nordiskt förslag och en strategi för att påskynda etablerandet av internationella uppförandekoder inom miljösektorn samt i relevanta internationella fora verka för genomförandet av Agenda 21 och de konventioner som antogs i samband med Riokonferensen."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Ministerrådet har av naturliga skäl inte hunnit vidta några åtgärder med anledning av rekommendationen.

3.2.12 *Meddelande om rekommendation nr 47/1992/m angående kärnsäkerhet i Nordområdena (A 1007/m)*

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att följa upp och koordinera nordisk aktivitet och nya initiativ vad gäller kärnsäkerhet inom ramen för internationellt pågående samarbete

att med kraft fullfölja arbetet med att minska riskerna från atomdrivna fartyg, på fartyg lagrat material samt dumpat material i Ishavet, samt

att fullfölja ansträngningarna att få till stånd bindande internationella avtal om kärnsäkerhet och hantering av avfall från civil och militär verksamhet."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Ministerrådet har av naturliga skäl inte hunnit vidta några åtgärder med anledning av rekommendationen.

3.2.13 *Meddelande om rekommendation nr 48/1992/m angående begränsning av export av miljöfarligt avfall (A 1012/m)*

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar *att* omedelbart förbjuda export av miljöfarligt avfall, oavsett syfte och innefattande även återanvändning, till icke OECD-länder, samt

att arbeta för ett juridiskt bindande förbud, inom Baselkonventionens ramar, mot export av miljöfarligt avfall från OECD-länderna till länder som inte är medlemmar i OECD.

De nordiska ländernas regeringar svarar:

De nordiska ländernas regeringar har av naturliga skäl inte hunnit vidta några åtgärder med anledning av rekommendationen.

3.2.14 *Meddelande om rekommendation nr 49/1992/m angående skydd av fredade fågelarter (A 1013/m)*

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att verka för att de nordiska ländernas regeringar spelar en ledande roll i att tillförsäkra att internationella överenskommelser om vilda djur uppfylls av ratifikationsländerna.

att inom fora för internationella konventioner (speciellt Bern- och Bonnkonventionerna) aktivt verka för att alla länder uppfyller konventionernas bestämmelser om jakt på fredade fågelarter.

att kräva större aktivitet i genomförandet av EG:s fågeldirektiv, samt

att i internationella fora verka för en intensifiering av FoU-verksamheten om omfattning och konsekvenser av jakten på flyttfåglar vid Medelhavet."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Ministerrådet har av naturliga skäl inte hunnit vidta några åtgärder med anledning av rekommendationen.

Kapitel XIV

Transport och kommunikation

1 Inledning

Frågorna kring genomförandet av EES-avtalet och analysen av övrig europeisk utveckling är ett av de viktigaste inslagen i det nordiska transportsamarbetet. De ändrade förutsättningarna ger följdverkningar vad gäller transporterna till och från Norden och genomförandet av en målinriktad transportpolitik under denna process har getts hög prioritet.

Under januari 1992 uppdrog de nordiska transportministrarna till Nordiska ämbetsmannakommittén för transportfrågor (NÄT) att genomföra en utredning om det framtida nordiska transportsamarbetet. Mot bakgrund av förslag från ämbetsmannakommittén har ministerrådet anslutit sig till att det på sikt, avhängigt utvecklingen av det internationella trafiksäkerhetssamarbetet, bör ske en samordning av transport- och trafiksäkerhetssamarbetet i Norden. Ministerrådet har vidare principiellt anslutit sig till att NKTF (Nordisk kommitté för transportforskning) från den 1 januari 1994 blir nerlagt och ersatt av ett mer oformellt kontaktnät.

Uppföljningen av de nordiska transportministrarnas principbeslut 1987 om skapande av en gemensam nordisk transportmarknad parallellt med utvecklingen inom EG har allt sedan beslutet fattades varit en av de viktigaste frågorna inom det nordiska transportsamarbetet. De tidigare hindren på avgifts- och tullområdet ifråga om cabotage (inrikestrafik med utländskt fordon) för lastbilstransporter är nu löst och en försöksordning kommer att starta i början av 1993. Avregleringen inom tredjelandstrafik mellan länderna fortgår planenligt och beställningstrafiken med buss är sedan 1991 fri mellan Finland, Norge och Sverige.

Den politiska utvecklingen i Östeuropa har också under 1992 getts stor uppmärksamhet inom sektorn. Mot bakgrund av utredningsarbete beträffande möjligheterna att etablera alternativa transportvägar för Norden genom Östeuropa samt uppläggning och koordinering av de nordiska ländernas hjälpinsatser till de östeuropeiska länderna vid deras uppbyggnad av ett västeuropeiskt transportsystem har ett utbildningsprojekt igångsatts inom logistik och transportekonomi.

Sektorsansvaret för trafikens miljöfrågor betonas allt mer. Ministerrådets beslut om en nordisk samverkan i internationella fora angående miljöförbättrande åtgärder inom sjö- och luftfart har följts upp med ett utredningsarbete angående miljöproblemen inom respektive område samt lämpliga former för samverkan. Rapporter från utredningsgrupperna blev slutförda i oktober 1992 och sända på remiss nordiskt och nationellt.

2 Det nordiska transportsamarbetet

Huvudorganet för samarbetet när det gäller transport och kommunikation är Nordiska ämbetsmannakommittén för transportfrågor (NÄT). NÄT har en permanent underkommitté, Nordiska kommittén för transportforskning

(NKTF), vilken fungerar som planeringsorgan för NÄT rörande transportforskningsfrågor. Genom rambudget förfogar NKTF över en väsentlig del av projektbudgeten.

Nordiska ämbetsmannakommittén för transportfrågor har haft ansvaret för uppföljningen av följande rådsrekommendation:

18/1991/m Ändring i den nordiska transportöverenskommelsen (A 945/j)

3 Verksamheten 1992

3.1 Fast förbindelse över Öresund

Aftalen mellem Danmarks regering og Sveriges regering om en fast forbindelse over Øresund, som blev underskrevet den 23. marts 1991, indebærer bl a, at der skal etableres et dansk-svensk konsortium samt at dette dannes af to helejede statslige selskaber.

Disse to selskaber, det svenske selskab AB SEDAB og det danske selskab A/S Øresundsforbindelsen, er nu dannet.

Konsortialaftalen mellem de to selskaber blev indgået i slutningen af januar 1992 og efterfølgende godkendt af de to landes regeringer. I efteråret 1992 er konsortiet også dannet. Hermed er der skabt den nødvendige organisationsform, der skal sikre en optimal udformning af anlægget ud fra et teknisk, økonomisk og miljømæssigt synspunkt.

3.2 Postsamarbete

I Nordiska rådets rekommendation 6/1954 angående internordiska post- och telegramtaxor föreslogs bl. a. att befordringsavgifter för brev upp till 500 gram inom de nordiska länderna skulle ske till i varje land gällande inrikesporto. Nordiska rådets rekommendationer 15/1955 och 12/1968 behandlade vidare olika former av postförsändelser.

Ett helt konsekvent inrikesporto har inte tillämpats för brev mellan de nordiska länderna, utan portot har i vissa fall överskridit inrikesportot.

Vid införandet av Nordenporto baserat på inrikesporto fanns överhuvudtaget inte begreppet terminalavgifter för brevpost. Idén var att ett brev resulterar i ett svarsbrev. 1981 infördes terminalavgifter i den internordiska postutväxlingen uppgående till 50 % av världspostföreningens (UPU) terminalavgifter. Kostnadstäckning uppnåddes emellertid inte med detta system. 1989 höjdes terminalavgifterna till 60 % av utdelningslandets inrikesporto. Trots denna förändring har inte kostnadstäckning uppnåtts. Norden-portot kostar t. ex. det svenska Postverket drygt 100 miljoner kr per år.

De nordiska postförvaltningarna och regeringarna är eniga om att tiden nu är mogen att frångå principen om inrikesporto för brev mellan de nordiska länderna. Principerna om inrikesporto för internordiska försändelser upphävdes av Island den 1 november 1992 och kommer vad gäller resterande länder att frångås vid årsskiftet eller vid närmast följande ändring av utlandstaxorna.

Ministerrådet (samarbetsministrarna) kommer emellertid att hemställa hos ansvariga myndigheter i de nordiska länderna om att upprätthålla ett särskilt porto för Norden med hänsynstagande till kostnadstäckning och internationell konkurrens.

3.3 Meteorologi

I målsättningen för HIRLAM 2-projektet (regionalt databaserat väderprognossystem) ingick en vidareutveckling av prognossystemet som framtagits under HIRLAM 1. Projektarbetet har bl. a. resulterat i en ny prognosmodell, som togs i operativ drift i september på SMHI. Operativ verksamhet med HIRLAM-systemet har bedrivits i Finland och Danmark sedan 1990. Den nya prognosmodellen utgör också grunden för den planerade vidareutvecklingen under HIRLAM 3-projektet.

Parallellt med HIRLAM 2 har arbetet i HIRLAM 3-projektet kommit igång. Varje medlemsinstitut har ett eget ansvarsområde inom HIRLAM 3. Huvudmålet med projektet är att ta fram en prognosmodell med mycket hög upplösning.

3.4 Nordisk kommitté för transportforskning (NKTF)

NKTFs projektverksamhet har inriktats mot forskning och utredningsarbete avseende trafikens miljöeffekter, modeller och metoder för att mäta efterfrågan på transporter och infrastruktur, informationsteknik och transporter, planeringsinriktade projekt samt projekt om statistik och informationssystem för forskning och planering inom transportområdet.

Under året har två konferenser genomförts i NKTFs regi. En konferens om vägbeläggningar och en konferens om vägtullar och andra vägavgifter. Vidare har planeringsarbete pågått inför konferenser om järnvägsförvaltningarnas framtida organisation och ekonomiska redovisning samt om transportforskning inom EG i ett nordiskt perspektiv. Planering har också skett för den nordiska fortbildningskursen "Nordtrans". NKTF har också bidragit med stöd till tre unga forskares deltagande i en forskarkurs hos Transportforskningsberedningen i Stockholm. Visst förberedelsearbete har också satts igång för ett planerat projektstöd inom två prioriterade områden; "Konkurrens inom järnväg/flyg" samt "Styrmedel inom transportsektorn för en bättre miljö".

3.5 Projektverksamheten

Transportsektorn disponerade 1992 över 3.726.000 DKK, varav NKTF 2.450.000 DKK. Under året har i huvudsak bedrivits verksamhet enligt följande:

	Beviljat tom 1991 TDKK	Beviljat 1992 TDKK
NKTF*)	450	150
Nordtranskurs*)	–	50
Nordtranskurs	93*)	100
Överf.av modeller i Norden*)	400	450
Tidsvärdesseminarium*)	60	75
NÄTs miljögrupp	435	300
Miljöskadevärdering – metod*)	100	50
Bilanvändn.restriktioner Odense o.Lund*)	500	600
Förbättr kollektivtrafik som miljöåtg*)	250	200
Bullersvaga beläggn*)	–	50
Förteckn. järnvägsforskning*)	–	100
NORDIT (info om högteknologi*)	1350	350
Trpt.planering gm vägdatabanker*)	780	100
NÄTs Europagrupp	1165	100
Organisatoriska ändr. i trpt-sektorn	150	100
Mittnordenflyg – marknadsföringsstöd	50	50
HIRLAM II	3756	250
Tidsvärdesstudier*)	–	100
Samordn av info-resurser*)	–	80
Vägbeläggningsseminarium*)	–	75
Konferens om brugerbetalning*)	–	100
NÄTs Österuropagrupp	–	300

*) Projekt bedrivna i NKTFs regi

4 Nordiska rådets rekommendationer

4.1 Meddelande om rekommendation nr 18/1991/m angående ändring i den nordiska transportöverenskommelsen (A 945/j)

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer regjerningene i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige å foreta endring i Overenskomsten om Samarbeid på Samferdselens område, Art. 1, således at følgende passus utgår: "Den omfatter heller ikke spørsmål vedrørende de nordiske lands internasjonale skipsfartspolitiske og luftfartspolitiske forhold"."

Nordiska ministerrådet uttalar:

Vad gäller den av Nordiska rådet rekommenderade ändringen hänvisas till ministerrådets uttalande angående rekommendationen i verksamhetsberättelsen för år 1991. Det blev där redogjort för det nordiska samarbetet inom sjö- och luftfartsområdet. Under 1992 har ministerrådet (transportministrarna) låtit utarbeta rapporter angående luftutsläpp från flyg och fartyg med sikte på att utarbeta förslag till nödvändiga åtgärder så att arbetet med miljöförbättrande åtgärder inom sjöfarten respektive luftfarten kan intensifieras. Rapportens förslag är främst tänkta att genomföras i internationella fora.

Det nuvarande transportavtalet utgör ej hinder för att ministerrådet engagerar sig i frågor som gäller sjö- och luftfart. Efter regeringarnas mening är det inte nödvändigt att ändra transportavtalet för att uppnå ytterligare behandling av ländernas sjö- och luftfartspolitiska förhållanden.

Ministerrådet anser mot bakgrund av vad ovan anförts att verksamhet bedrivs i enlighet med rekommendationens intentioner och föreslår att den avskrivs.

Kapitel XV

Trafiksikkerhed

1 Indledning

Det nordiske trafiksikkerhedssamarbejde har i 1992 navnlig bestået i implementering af handlingsprogrammet "Sikrere trafik i Norden, 1992 – 1994". Endvidere er der foretaget en udredning af strukturen for det fremtidige, nordiske trafiksikkerhedssamarbejde i lyset af ikrafttrædelsen af Aftalen om det Europæiske, Økonomiske Samarbejdsområde (EØS) og et eventuelt udvidet, nordisk medlemskab af EF. Desuden er gennemført en række aktiviteter, herunder i samarbejde med andre nordiske trafiksikkerhedsorganisationer, som led i det nordiske trafiksikkerhedssamarbejde i øvrigt.

2 Budget

Trafiksikkerhedssektoren er i 1992 bevilget 4.200.000 DKK (excl. prisjustering). Heraf er 3.150.000 DKK tildelt Nordisk komité for trafiksikkerhedsforskning (NKT) med henblik på forskningsaktiviteter i tilknytning til den nordiske handlingsplan. Det resterende beløb (1.050.000 DKK) er tildelt Nordisk trafiksikkerhedsråd (NTR) med henblik på aktiviteter inden for det nordiske trafiksikkerhedssamarbejde, der ikke direkte kan henføres til NKT's kompetenceområde.

Bevillingen er fordelt således:

	Bev t. o. m. 1991, TDKK	Bev 1992 TDKK
NTR's projektvirksomhed		
Trykning af handlingsplanen		60
Lokal trafiksikkerhedsinfo	350	100
NTR-information (NTR-Nytt)	75	55
Europa-arbejde	300	50
Östersjöprojektet		313
NTD 93		600
NKT's projektvirksomhed		
Övervakningsstrategi	1060	500
Attityder och hastigheter	1000	500
Metoder för förarutbildning	720	400
Åtgärder mot residivism hos promilledömda	–	400
Cyklisters olyckor i kors	950	150
Förståelse av vägmärken	1750	800
Äldre bilförares olyckstyper	1030	350
Internordisk nyckel f. översättning av olycksdata	110	40
Effektmätning av trafik- säkerhetsåtgärder	–	10
Transguide		50

3 Virksomhed

3.1 Nordisk Trafiksikkerhedsråd (NTR)

NTR har ført det overordnede tilsyn med implementeringen af handlingsprogrammet med henblik på den politisk/administrative opfølgning af de forskningsmæssige aktiviteter.

Desuden har NTR gennemført en udredning af den trafiksikkerhedsmæssige situation i Polen, Tjekkoslovakiet, Ungarn og Baltikum. To rapporter herom er under offentliggørelse. Som led i aktiviteterne på dette område er desuden nedsat en arbejdsgruppe, der skal tilrettelægge De Nordiske Trafiksikkerhedsdage i 1993 (NTD). NTD 93 udgør trafiksikkerhedsmodulet i Euro Traffic '93 og skal behandle problemstillingen om integration af trafikken fra Central- og Østeuropa.

NTR har i samarbejde med NKT udgivet "NTR-Nytt", der erstatter de hidtidige publikationer "NKT-Nytt" og "NKV-Aktuellt". Publikationen indeholder oversigter og NTR's og NKT's virksomhed. Endvidere orienteres om undervisningsmateriale, informationskampagner, internationale nyheder, herunder relevante EF-forskrifter, samt årlige uheldsstatistikker. Målgruppen omfatter teknikere og politi, administratorer og forskere, presse og politikere i stat, amter og kommuner.

NTR har i samråd med NKT gennemført en udredning af den eksisterende organisation af det nordiske trafiksikkerhedssamarbejde.

Konklusionen på dette arbejde er, at der under EØS-aftalen er klart behov for størstedelen af det trafiksikkerhedsarbejde, der udføres under Nordisk Ministerråd. Det kan ikke på nuværende tidspunkt realistisk vurderes, hvorvidt og i bekræftende fald i hvilken form der i et længere EF-perspektiv måtte være behov for et formaliseret, nordisk trafiksikkerhedssamarbejde. NTR understreger i denne sammenhæng vigtigheden af at bevare og om fornødent udbygge det eksisterende samarbejde mellem NTR og NÆT.

3.2 Nordisk Komité for Trafiksikkerhedsforskning (NKT)

I løbet af 1992 har der været forskningsaktiviteter i ca 30 projekter. Projekterne har i overensstemmelse med den nordiske handlingsplan haft tilknytning til følgende områder:

- hastighedsovertrædelser og politikontrol;
- nyuddannede førere;
- spirituskørsel;
- ubeskyttede trafikanter;
- lokalt trafiksikkerhedsarbejde;
- tung trafik;
- trafiksikkerhed i europæisk perspektiv samt
- informationsformidling.

Skønsmæssig har ialt 50 forskere deltaget i nordiske projekter. Der har ikke været ekonomisk grundlag for at iværksætte aktiviteter inden for nye projektområder.

I 1992 er udgivet følgende rapporter:

Rapport nr 56: Faktorer, som påvirker beslutningerne om spirituskørsel.

Rapport nr 519: Mobiltelefoners og andet informationsudstyrs indflydelse på trafiksikkerheden.

NKT har truffet beslutning om at indstille udgivelsen af den årlige publikation "Bibliografi" og i stedet støtte udviklingen af databasen "Transguide", der på en mere fuldstændig måde omfatter det område, som Bibliografien dækkede.

4 Nordisk Råds rekommandationer

4.1 Meddelelse om rekommandation nr 27/1989/m angående samordnet trafik- og trafiklæreruddannelse (A 863/t)

Rekommandationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att verka för att likartade krav ställs på trafikundervisningen inom Norden,

att ta initiativet till att etablera en nordisk trafiklärarhögskola, samt

att trafiklärarexamen som avlagts i ett nordiskt land också får giltighet i de övriga nordiska länderna."

Nordisk Ministerråd meddeler:

Nordisk Råd traf på den 40. session beslutning om at afskrive rekommandationen, for så vidt angår 1. og 2. led. Implementering af en gensidig anerkendelse af kørelærerexamen i den nationale lovgivning indgår nu i hvert af de nordiske landes overvejelser om det fremtidige trafiksikkerhedsarbejde. Nordisk Ministerråd foreslår på denne baggrund, at 3. led i rekommandationen afskrives.

4.2 Meddelelse om rekommandation nr 24/1992/k angående samarbejde på trafikuddannelsesområdet (A 955/k)

Rekommandationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet *att* i syfte att utbyta erfarenheter mellan de nordiska länderna på trafikutbildningens område utarbeta informationsmaterial bestående av nationell information om de regler och system som gäller i respektive nordiska länder beträffande trafikundervisning för distribution och användning av de nationella och lokala myndigheterna samt skolor i de nordiska länderna."

Nordisk Ministerråd meddeler:

Rekommandationen er under behandling i Nordisk Trafiksikkerhedsråd i samråd med Nordisk Komité for Trafiksikkerhedsforskning, Nordisk Trafiksikkerhedskomité, Nordisk Trafiklærer Union og Nordisk Trafikskole Union. Rapportering om arbejdet med gennemførelse af rekommandationen vil ske i årsberetningen for 1993.

Kapitel XVI

Jord- og skogbruk

1 Jord- og skogbruket i Norden

1.1 Utviklingen i de nordiske land

Den nasjonale landbrukspolitikk i Norden har i 1992 særlig vært preget av tilpasninger til internasjonale betingelser, kostnadsreduksjoner og videre integrasjon av miljøhensyn i landbrukspolitikken.

EØS-avtalen forventes å tre i kraft fra 1. januar 1993, og vil innebære at EFTA-landene vil overta en stor del av EFs direktiver om fytosanitære forhold, veterinærmedisinske forhold, frø- og formeringsmateriale samt formidler. Videre gis tollfrihet for en del hagebruksprodukter som særlig produseres i de sydeuropeiske land, og det er dessuten forhandlet om bilaterale avtaler om markedsadgang m. v. blant annet for landbruksvarer med høy foredlingsgrad.

Mens en EØS-avtale ikke innebærer tilslutning til EFs felles landbrukspolitikk, vil eventuelle medlemsskap i EF gjøre det. Sverige og Finland har søkt om medlemsskap i EF, Norge vil muligens sende søknad i løpet av 1992, mens medlemsskap ennå ikke har vært på dagsorden i Island.

Det råder for tiden usikkerhet om utfallet av landbruksforhandlingene i GATTs Uruguayrunde. En eventuell avtale vil lede til en liberalisering av handelen med landbruksvarer og en reduksjon av landbruksstøtten.

I lys av den internasjonale utviklingen er flere nordiske land særlig opptatt av å tilpasse sin landbruksproduksjon til internasjonale forhold. Det tas spesielt sikte på å utvikle et kostnadseffektivt jordbruk som er beredt til å møte økt konkurranse. Den økonomisk vanskelige situasjon i flere land gjør det også nødvendig å skjære ned på overføringene til landbruket.

Miljømålsettinger får stadig større plass i nasjonal jord- og skogbrukspolitikk i stedet for produksjons- og effektivitetsmål. Økonomiske virkemidler i landbrukspolitikken blir tilsvarende i stigende grad gjort produksjonsuavhengige.

1.2 Samarbeidets struktur

Ministerrådet ved landbruksministrene er ansvarlig for det nordiske samarbeidet innen jord- og skogbrukssektoren. Iverksettelse og oppfølging av ministerrådets beslutninger tilligger Nordisk Embetsmannskomité for Jord- og Skogbruksspørsmål (NEJS).

Sektorsamarbeidet er basert på Nordisk handlingsprogram på jord- og skogbruksområdet fra 1985, samt et tilleggsprogram til dette fra 1990. Under det opprinnelige handlingsprogram er iverksatt samarbeide innenfor forskning, planteforedling, bevaring av genetiske ressurser og kontrollvirksomhet, samt prosjektsamarbeide på enkelte mindre områder. De nye satsingsområdene i tilleggsprogrammet omfatter spesielt landbruksmiljø og tilpasninger til internasjonale forhold. Handlingsprogram med tilleggsprogram er fastsatt for

perioden frem til 1995, da det forutsettes gjennomført en evaluering av alle samarbeidsaktiviteter.

Programmene iverksettes dels av NEJS gjennom prosjektvirksomhet, dels av sektorens tre institusjoner. Disse er Nordisk Genbank for Jord- og Hagebruksvekster (NGB), Samarbeidsnevnden for Nordisk Skogforskning (SNS) og Samnordisk Planteforedling (SNP). NGB og SNP planlegges slått sammen til en institusjon fra 1. januar 1993.

2 Virksomheten 1992

2.1 Forskning og forskerutdannelse

Forskning og forskningsrelaterte aktiviteter utgjør det mest omfattende samarbeidsområdet på jord- og skogbrukssektoren, mer enn halvparten av sektorbudsjettet går til FoU-samarbeide.

Samarbeidet om skogforskningen ivaretas av Samarbeidsnevnden for Nordisk Skogforskning (SNS). Virksomheten er basert på et handlingsprogram for perioden 1989–93, et nytt handlingsprogram for perioden 1993–96 er under utarbeidelse.

I 1992 finansieres 14 forskningsprosjekter gjennom SNS, i tillegg gis støtte til faste arbeidsgrupper innenfor skogforskning.

På jordbruksforskningens område er Nordisk Kontaktorgan for Jordbruksforskning (NKJ) etablert som rådgivende organ for ministerrådet. Etter forslag fra NKJ har ministerrådet i 1992 støttet to forskningsprosjekter samt gitt bidrag til nordiske vitenskapelige tidsskrifter innenfor området. Foruten disse prosjekter koordinerer NKJ 20 nordiske forskningsprosjekter som er nasjonalt finansiert.

SNS og NKJ har sammen utarbeidet et særskilt program for området produksjon-miljø-natur. Programmet ble delvis startet opp i 1992, og vil bli fullt iverksatt fra 1993. NEJS har avsatt særlige midler til programmet.

NEJS har ansvar for oppfølgingen av en del av det nordiske samarbeidsprogram for bioteknologi 1988–92. NEJS har delegert koordineringen til NKJ. Det er bevilget midler til forskningsprosjekter innenfor plante- og husdyrsbioteknologi, dessuten til stipendiater, gjesteforskere, symposier og arbeidsgruppemøter. Sammen med Nordisk Industrifond finansieres to større prosjekter under et paraplyprogram om plantecellebioteknologi, ett stivelsesprosjekt og ett skogsprosjekt.

Forskerutdannelse er høyt prioritert av ministerrådet, og det gis årlig støtte til nordiske systematiserte forskerutdannelseskurser innenfor jord- og skogbruk. I 1992 ble arrangert 11 kurser innenfor ulike fagområder.

Nordisk reinforskning har tidligere vært organisert utenom ministerrådsorganisasjonen. Ministerrådet har i 1992 knyttet reinforskningssamarbeidet til seg ved å fastsette vedtekter for Nordisk Organ for Reinforskning (NOR).

2.2 Genressurssamarbeidet

Det praktiske samarbeidet om genetiske ressurser omfatter planteforedling, genbank for planter og genbank for husdyr.

Samordning av planteforedling innenfor jord- og hagebruk skjer gjennom Samnordisk Planteforedling (SNP). Virksomheten omfatter forskning, prak-

tisk planteforedling, sortsprøving og sortsidentifikasjon. Virksomheten drives etter en handlingsplan for perioden 1991 – 95. I planen legges særlig vekt på å møte nye krav som stilles til planteforedlingen, for dermed å bidra til å fremme et bærekraftig landbruk. Ialt 19 prosjekter og utredninger ble finansiert av SNP 1992.

Nordisk Genbank for Jord- og Hagebruksvekster (NGB) er ansvarlig for det nordiske genbevarende samarbeidet for jord- og hagebruksplanter. Målsettingen er å bevare og dokumentere den genetiske variasjon av plantemateriale som kan være av verdi ved fremtidig planteforedling. Genbanken inngår i det internasjonale planteforedlingssamarbeidet som en regional genbank for Norden. Foruten den nordiske virksomhet er NGB faglig ansvarlig for etableringen av en regional genbank for SADCC-landene i det sydlige Afrika.

Det nordiske samarbeidet om bevaring av genetiske ressurser på husdyrområdet er organisert i prosjekts form gjennom Nordisk Genbank for Husdyr. Virksomheten konsentreres om drift av en informasjonssentral på nordisk nivå, og initiering av opprettelse av genbanker på nasjonalt nivå.

Ministerrådet ønsker å styrke samarbeidet om genetiske ressurser, og har igangsatt arbeid med et handlingsprogram på området. Handlingsprogrammet vil blant annet omfatte en strategi for nordisk samarbeide om genetiske ressurser, og den planlegges fremlagt på Nordisk Råds 43. sesjon. Forøvrig har NEJS hatt til behandling en utredning om behovet for kompetansehevende innenfor genressursområdet, samt en utredning om bevaring av skogstrærnes genressurser.

2.3 Landbruksmiljø

Landbruksmiljø er det viktigste nye satsingsområdet i ministerrådets tilleggsprogram for jord- og skogbruksområdet. For å sikre tilfredsstillende koordinering og prioritering av prosjektvirksomhet på landbruksmiljøområdet har NEJS og EK-Miljø avholdt to fellesmøter i 1992.

NEJS har utarbeidet en særskilt arbeidsplan for landbruk og miljø for perioden 1992 – 95, der prosjektområder er nærmere spesifisert. Hovedsatsingsområder omfatter koordinering av landbruks- og miljøpolitikk, miljøovervåking i jord- og skogbruk, avrenning av næringssalter m v, samt skogbruk og miljø.

NEJS har i 1992 blant annet behandlet forslag til nordisk organisering av integrert miljøovervåking i landbruket, og en rapport om avrenning av nitrogen.

Forskningsaktiviteter vedrørende landbruksmiljø organiseres av NKJ og SNS gjennom programmet produksjon-miljø-natur, jfr. avsnitt 2.1.

2.4 Kontrollinstitusjonenes samarbeide

Kontrollinstitusjonene innenfor jordbruket har tradisjonelt samarbeidet om nordisk harmonisering og avvikling av tekniske handelshindringer. Dette samarbeidet er nå trappet vesentlig ned, ettersom slike spørsmål nå i første rekke behandles i europeisk sammenheng. I stedet legges større vekt på nordisk samråd i forkant av møter i europeiske fora.

Det har i 1992 vært samarbeide innenfor veterinærområdet, plantesunn-

hetsbeskyttelse og frøkontroll, samt landbruksteknikk. Dessuten fortsetter samarbeidet innenfor biologisk prøving av plantevernmidler, hvor landene gjennom arbeidsdeling av forsøksvirksomhet oppnår en betydelig ressursbesparelse.

2.5 Nordens Nordområder

Regionalt samarbeide på Nordkalotten er et prioritert samarbeidsområde i landbruksministrenes tilleggsprogram. NEJS har, sammen med embetsmannskomiteen for regionalpolitikk (NERP), gjennomført en utredning om internasjonaliseringsprosessenes innvirkning og betydning for landbruket i Nordens nordområder.

Under NEJS og SNP er igangsatt flere forsknings- og foredlingsprosjekter med særlig relevans for marginale jordbruksområder på Nordkalotten og i Vest-Norden.

2.6 Internasjonalt samarbeide om landbruksspørsmål

Ministerrådet har også i 1992 engasjert seg i jordbrukssamarbeide med de baltiske land. Nordiske midler, delvis fra NEJS og delvis fra Østeuropapuljen, nyttes i første rekke til kompetansehevende tiltak, såsom forskerutveksling. Aktivitetene tar utgangspunkt i NEJS' arbeidsplan for samarbeidet med Baltikum.

Nordisk samråd og felles opptreden i forbindelse med deltakelse i internasjonalt samarbeide er i ferd med å få en bredere plass innenfor flere av sektorens aktivitetsområder. Utviklingen av samarbeidet innenfor kontrollområdene er nevnt ovenfor, dette er særlig orientert mot EØS. På genressursområdet ønsker ministerrådet å utarbeide retningslinjer for felles opptreden i internasjonale organisasjoner. Spørsmål i tilknytning til FN-systemet, herunder oppfølging av UNCED-konferansen, diskuteres tildels i NEJS, mens det foregår også uformelt samråd utenfor ministerrådssytemet.

På skogsiden har NEJS i 1992 latt utrede effektene av EFs kontrollsystem på den nordiske handel med skogsfrø og skogsplanter.

3 Sektorens institusjoner

De tre institusjonene under jord- og skogbrukssektoren er Samarbeidsnevnden for Nordisk Skogforskning (SNS), Nordisk Genbank (NGB) og Samnordisk Planteforedling (SNP). Institusjonene er tildelt følgende bevilgninger 1992 (1000 DKK):

Samarbeidsnevnden for Nordisk Skogforskning 7133

Nordisk Genbank 5545

Samnordisk Planteforedling 1859.

Ministerrådet forbereder sammenslåing av SNP og NGB fra 1. januar 1993.

For omtale av virksomheten ved institusjonene henvises til redegjørelsen under avsnitt 2.

4 Sektorens prosjektvirksomhet

Av sektorens disposisjonsvbevilgning er det over 1992-budsjettet bevilget midler til 29 prosjekter, hvorav enkelte bevilgninger omfatter flere delprosjekter. Budsjettet på 7.763.000 DKK har vært fordelt på følgende hovedinnsatsområder (1000 DKK):

Landbruksmiljø	1425
Jordbruksforskning	1594
Genressurssamarbeidet	1093
Forskerutdannelse	1870
Kontrollgrupper	789
Utredninger, andre aktiviteter	992
Sum	7763

Prosjektene er nærmere beskrevet i den årlige prosjektkatalog "Jord- og skogbrukssamarbeidet i Norden".

Kapitel XVII

Fiskeri

1 Sammenfatning

Fiskeriene i Norden i 1992 har vært preget av generell nedgang i kvotene i alle land bortsett fra Norge. Spesielt i Vest-Norden, som er sterkt avhengig av fiskeressursene, har dette ført til store problemer, men også i andre deler av Norden har svikt i ressursgrunnlaget for fiskeriene gitt store problemer i den lokale økonmien. Dette gjelder særlig på Bornholm.

På grunn av stor konkurranse fra fisk fra andre deler av verden, har denne kvantumnedgangen bare i liten grad blitt kompensert med prisoppgangen for de viktigste fiskeslagene.

Innenfor akvakulturnæringen kom det i tredje kvartal en kraftig prisoppgang for laksefisk, og prisene synes å ha stabilisert seg på et nivå som gir grunnlag for ny vekst, og de største problemene etter overproduksjonen de tidligere årene synes nå å være overkommet.

Det europeiske markedet får en stadig større betydning for alle nordiske fiskeeksporterende land, og den fiskeripolitiske debatt i alle de nordiske landene har således i 1992 vært meget sterkt preget av EØS-avtalen og dens konsekvenser for fiskeriet og for handelen med fiskeprodukter, samt EF's interne debatt om revisjonen av den felles fiskeripolitikk.

Det nordiske fiskerisamarbeidet har på samme måte i økende grad blitt konsentrert om næringspolitiske problemstillinger knyttet til EØS- og EF-problematikk. I tillegg har fiskeriministrene gjennom fastsettelsen av et nytt samarbeidsprogram i 1992, gitt klare prioriteringer m h t anvendelsen av ministerrådets disposisjonsmidler på sektoren.

2 Nordisk samarbeidsprogram for fiskeriområdet

Det første Nordiske Samarbeidsprogram for Fiskeriområdet ble fastsatt av Nordisk Ministerråd (fiskeriministrene) i 1989 etter behandling på Nordisk Råds 37. sesjon.

Et nytt program, kraftig revidert spesielt under hensyntagen til behovet for et styrket næringspolitisk samarbeide i lys av endringene i Europa, ble fremlagt i 1992 for Nordisk Råds 40. sesjon, og deretter stadfestet av Nordisk Ministerråd (fiskeriministrene) i mars 1992.

Sentrale mål i samarbeidsprogrammet er å bidra til landenes mulighet til å forvalte og utnytte alle sine levende marine ressurser på et bæredyktig grunnlag, samt å utvikle det nordiske fiskerisamarbeidet slik at det kan bidra til å styrke de nordiske landenes plass og innflytelse på fremtidens europeiske fiskeripolitikk.

3 Virksomheten i 1992

Arbeidet i Ministerråd og Embedsmannskomite har i første del av 1992 være konsentrert om sluttutformingen og stadfestelsen av det nye samarbeidsprogrammet, og deretter om å utvikle den næringspolitiske dialogen på en slik måte at programmets målsettinger kan realiseres.

Sektorrammen for 1991 er 7.303 000 DKK. I tillegg til sektorbevilgningen er det fra Økonomisk Handlingplan bevilget 1.142.000 DKK til samarbeidsprogram om flerbestandsforskning og 200.000 DKK fra baltikumbevilgningen til etablering av et kontaktforum for fiskeriforvaltning i Østersjøen.

Fordelingen av prosjektmidler er i 1992 blitt rettet mot gjennomføring av prosjekter under de innsatsområdene fiskeriministrene har prioritert i det nye Samarbeidsprogrammet.

Oversikten viser Nordisk Ministerråds bevilgninger til samarbeidstiltak innenfor fiskeriområdet i 1992 (i 1000 DKK):

Næringspolitikk	1.734
Marked og Foredling	1.220
Fiskeriforvaltning og reguleringer	895
Flerbestandsforskning	957
Havbeite og Akvakultur	2.231
Selektivitet i redskaper	2.003

3.1 Næringspolitikk

Fiskerisamarbeidet i 1992 har i stor grad vært preget av de endrede relasjoner i Europa, spesielt knyttet til ferdigforhandlingen av EØS-avtalen, nordiske lands søknad om medlemsskap i EF. Innenfor fiskerisamarbeidet har man søkt å belyse konsekvensene for de ulike sider av næringssektoren av denne utvikling.

På initiativ fra Nordisk Ministerråd (fiskeriministrene) ble det i januar 1992 avholdt det første nordiske hvalministermøtet, der det ble etablert enighet om de grunnleggende prinsipper for internasjonal forvaltning av hvalfangst. Dette ga grunnlag for et godt og aktivt nordisk samarbeide om havpattedyrspørsmål under forberedelsene til Verdensmiljøkonferansen UNCED 92. Under årets møte i den internasjonale hvalfangstkommisjonen IWC var det imidlertid fortsatt betydelig nordisk uenighet knyttet til de mere konkrete spørsmål om gjenopptagelse av hvalfangst. Nordisk Ministerråd har på dette grunnlag videreført arbeidet med en bedret nordisk dialog på dette området, og har blant annet fått temaet til diskusjon i miljøministermøtene.

Fiskeriministrene har hatt 2 møter i 1992, i januar i Stockholm som fellesmøter med Nordisk Råds Miljøutskott, og i tilknytning til hvalministermøtet, samt i mars i Helsingfors i tilknytning til Nordisk Råds sesjon.

Nordisk Kontaktorgan for Fiskerispørsmål avholdt sitt årlige møte mellom organisasjonene og forvaltningen i Trondheim i august.

I regi av Nordisk Embedsmannkomite for Fiskerispørsmål har Nordisk Ministerråd i 1992 arrangert en serie fagkonferanser på det næringspolitiske området:

"Nordisk seminar om producentorganisationer og førstehåndsomsetning av fisk" i Gøteborg i mars, "Nordisk konference om EF's marked for fisk og

fiskeprodukter" i Roskilde i juni, "Nordisk konferanse om EF's fiskeriforskningsprogram" i Gilleleje i juni og "Nordisk Konferanse om EF's Fiskeripolitikk – Strukturordninger og Sektorstøtte" i Vedbæk i september.

Alle disse konferansene har satt sentrale problemstillinger for forholdet mellom Norden og EF på fiskeriområdet til belysning og debatt, og inngår i en strategi for å utvikle og definere områder spesielt aktuelle for nordisk næringspolitisk samarbeide.

3.2 Marked og foredling

I 1992 er to prosjekter innenfor markedsområdet avsluttet, ett med analyser av de nordiske lands fiskeeksport til de sentrale markedene som inkluderer oppbygging av en felles nordisk informasjonsbase, og ett prosjekt for analyse av utviklingen innenfor fiskemarkedet i Europa på 90-tallet. Prosjektene har vært samkjørt, og presenterte sine resultater i en felles konferanse i Roskilde i juni 1992.

På foredlingsområdet er det i 1992 igangsatt arbeid med å etablere et nettverk mellom FoU-institusjonene innenfor fiskekvalitetsområdet, som bl. a. tar sikte på å knytte seg tettere opp til det felles-europeiske arbeidet på dette feltet.

3.3 Fiskeriforvaltning og reguleringer

Et omfattende prosjekt omkring sildestammene i Skagerrak er avsluttet i 1992 med en felles nordisk publikasjon.

Prosjektet med utarbeidelse av en kunnskapsbase over fiskeri- og miljørelevant dokumentasjon i Skagerrak og Kattegat er avsluttet i 1992.

Et nytt prosjekt for å styrke kunnskapene om rekrutteringen av torsk til Skagerrak er igangsatt i 1992.

Problemstillingen vedrørende styrket regional innflytelse på ressursforvaltningen skal belyses i et nytt prosjekt igangsatt ultimo 1992, der fiskeriorganisasjonene og fiskeriforskningen samarbeider om problemene ved ressursforvaltningen i Skagerrak og Kattegat.

I Østersjøen samarbeider Sverige, Finland, Åland og Estland om et prosjekt for å forbedre moniteringen av kystfiskebestandene.

3.4 Flerbestandsforskning

Med finansiering fra finansministrene under Økonomisk Handlingsplan er det etablert et tre-årig nordisk samarbeidsprogram for marin flerbestandsforskning. 1992 er siste år. Hovedsiktemålet med dette programmet er å etablere et nettverk for utveksling av forskere samt ved andre samarbeidstiltak å støtte de enkelte landenes nasjonale forskningsmiljøer i arbeidet med å utvikle flerbestandsforskningen til et hjelpemiddel i landenes fiskeriregulering. Dette er oppnådd, og samarbeidet, som bl. a. har utviklet en "Nordic Fisheries Management Model" og utgitt boken "Multispecies Fisheries Management", vil bli videreført under fiskerisamarbeidet.

3.5 Havbeite og Akvakultur

Den i 1990 av Nordisk Ministerråd avholdte konferanse vedrørende Torsk i Havbeite som gjennomgikk landenes erfaringer med oppdrett og utsetting av

torsk, og som med utgangspunkt i en gjennomgang av de sentrale uløste forskningsproblemer utformet et program for nordisk samarbeid på dette området, er i 1991 blitt videreført med planlegging av de konkrete prosjektaktiviteter under dette innsatsområdet. De to første prosjektene, Metodeutvikling for massemerking og utsettingsforsøk på Færøybanken er godkjent i 1991.

Nordisk Ministerråd har fortsatt å gi støtte til samarbeidsprogram om Avlsarbeide på Laks i Havbeite samt prosjektet om Ernæring hos oppdrettsfisk.

3.6 Selektivitet

Et større samarbeidsprogram vedrørende reduksjon av bifangst og bedret størrelse-seleksjon i reketrålfisket er videreført i 1992 med bred deltagelse fra alle nordiske land.

Et nytt prosjekt for kvantifisering av bidødelighet i fiskeriet er igangsatt, også dette med deltagelse fra alle nordiske land.

3.7 Rapporter

Det nordiske fiskerisamarbeidets dokumentasjonsprogram, som ble igangsatt i 1992, har blitt betydelig utvidet i løpet av 1992. Rapporter og annen informasjon om aktivitetene blir nå distribuert til alle næringsorganisasjoner, fiskeriforskning og utdanningsinstitusjoner, fiskeriforvaltning sentralt og regionalt, samt en rekke private firmaer m v. Følgende publikasjoner er utgitt i 1992 (pr. nov.):

"Fiskerinæringens Hovedtrekk – Landanalyser"	NORD 1992:30
"Nordisk Fiskerisamarbeid 1993–1996"	NORD 1992:38
"Multispecies Fisheries Management"	NORD 1992:
"Nordic Fisheries Management Model"	NSA 1992:501
"Belastningsmodeller för närsaltutsläpp i kustvatten"	NSA 1992:502
"Nordic Workshop on Bioenergetics of Fish"	NSA 1992:517
"Fiskekvalitet og Kontroll"	NSA 1992:518
"Producentorganisationer og Salgslag"	NSA 1992:523
"Nordisk Fiskerisamarbeid 1993–1996"	NSA 1992:535
"Hvalfangst og Etikk"	NSA 1992:537
"Nordic Manual for the Surveillance and Diagnosis of Diseases in farmed Salmon"	NSA 1992:545
"Nordisk Håndbok for Overvåking og Diagnostisering av Sykdommer hos Laksefisk i Oppdrett"	NSA 1992:546
"Fiskeriforskning i Europa"	NSA 1992:556
"Fiskemarkedet i Europa"	NSA 1992:559
"Sild i Skagerrak"	NSA 1992:574
"Perspektiverne for udviklingen av EF's fiskeripolitik mod år 2002"	NSA 1992:575
"Hvalfangstpolitikk 1992"	NSA 1992:584
"EF's fiskeripolitikk – Strukturordninger og Sektorstøtte"	NSA 1992:593

4 Nordisk Råds rekommandasjon

4.1 Meddelande om rekommendation nr 23/1992/m angående nordiskt samarbetsprogram för fiskeri 1993—1996 (B 126/m)

Rekommandasjonen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att anta ett nordiskt program för samarbete inom fiskerisektorn i enlighet med ministerrådsförslag B 126/m och Nordiska rådets synpunkter

att ministerrådet lämnar en årlig rapportering av samarbetsprogrammet i sin verksamhetsberättelse, C1."

Nordisk Ministerråd meddeler:

Nordisk Ministerråd (fiskeriministrene) vedtok den 6. mars 1992 nytt nordisk samarbeidsprogram for 1993—1996 i samsvar med ministerrådsforslag B 126/m med de endriger som Nordisk Råds merknader foranlediget.

Ministerrådet vil på vanlig måte gi melding om gjennomføringen av programmet i sin virksomhetsberetning, C1.

Ut fra ovenstående foreslår Nordisk Ministerråd at rekommandasjonen avskrives.

Kapitel XVIII

Regionalpolitik

1 Sammenfatning

Samarbejdet på det regionalpolitiske område har været præget af dels detnye strategiprogram for samarbejde indenfor og mellem regioner 1992 – 1994, som ministerrådet vedtog i november 1991, dels af spørgsmål omkring Norden og den europæiske udvikling, specielt i forhold til EF og EØS-aftalen. Nordkalotkomiteens virksomhed 1986 – 92 er blevet evalueret og der er igangsat evalueringer af dele af Midtnordenkomiteens projektvirksomhed. Regionalministrene har besluttet, at evalueringen af Vestnordenfondens virksomhed skal fremrykkes fra 1996 til 1993 med sigte på at få forslag til, hvordan fonden bør indrettes, så den bedre kan bidrage til regional udvikling fremover.

NordREFOs forskningsvirksomhed og Basprojektets arbejde har også i høj grad været præget af internationaliseringen.

2 Det nordiske samarbejde inden for det regionalpolitiske område

Det nordiske samarbejdsprogram for 1990 – 94 er et overordnet rammeprogram som beskriver strategien indenfor de forskellige samarbejdsområder. Samarbejdsprogrammet blev ved ministerrådets vedtagelse den 19. november 1991 suppleret med et strategiprogram for samarbejde indenfor og mellem regioner 1992 – 94. Strategiprogrammet fastlægger kriterier, hvorefter nordiske regionalpolitiske midler kan anvendes i de grænseregionale samarbejdsområders projektvirksomhed samt i temaorienteret og sektorgribende samarbejde. Kriterierne understreger indsats i nationalt regionalpolitisk prioriterede områder og tilsigter en effektivisering af projektvirksomheden.

Ministerrådet har ladt udarbejde en rapport om nordiske regionalpolitiske problemstillinger og argumenter, som af de enkelte lande kan bruges i det videre arbejde i forhold til den europæiske udvikling og integrationsproces.

Det er viktig at vinne forståelse for de nordiske særdrag; spredt befolkning, lang afstand til markeden, perifer beliggenhed og koldt klima, stiller særlige krav til forvaltningen af naturressurser og en aktiv og tilpasset regionalpolitik. Ministerrådet har også diskutert en fælles nordisk regioninndelingsmodell, som fanger opp strukturproblemene og gir landene frihet til at drive en nasjonal regionalpolitik.

Regionalministrene har haft ansvaret for arbejdet med følgende rådsrekommandation:

21/1992/m Satsninger på det nordiske grænsregionale samarbejde (A 924/m).

3 Virksomheden 1992

3.1 Generelt

Virksomheden har foregået efter de retningslinier, der er fastsat i Det nordiske samarbejdsprogram for regionalpolitik 1990–94 og det kompletterende Strategiprogram for samarbejde indenfor og mellem regioner 1992–94.

Det nordiske budget for regionalpolitisk samarbejde har i 1992 udgjort 27.547.000 DKK incl. 3.328.000 DKK til NordREFOs virksomhed. 75 % af projektmidlerne disponeredes af de grænseregionale samarbejdsområder. Gennem den økonomiske handlingsplan finansieres et projekt om kompetenceudvikling i møbelbranchen i fire nordiske regioner med ca 1 million DKK pr. år i tre år. Projektmidlerne, 24.219.000 DKK, disponeredes som følger (i 1.000 DKK):

Forsknings- og udredningsvirksomhed	*5.229*
– Nye initiativer incl. information og trykning af rapporter	2.081
– Basprojektet	1.393
– Øsammenarbejde	450
– Blå Vejen Vest	200
– Foodparks	100
– NordRevy	450
– Småvirksomheders internationalisering i Norden	400
– Besøg af EF-repræsentanter	80
– LEDA-seminar	75
Samarbejde ml. regioner – grænsereg. samarbejde	*18.915*
– Nordkalotsamarbejdet	5.000
– Nordkalotsamarbejdet – Koldt klima teknologi	200
– Nordkalotsamarbejdet – Region med muligheder	100
– Nordkalot turismeprojekt	500
– Vestnordensamarbejdet	3.300
– Kvarkensamarbejdet	3.500
– Midtnordensamarbejdet	1.600
– Skærgårdsprojektet	1.500
– Samarbejdet Bornholm-Sydøstre Skåne	1.100
– Samarbejdet Østfold-Bohuslen	600
– ARKO-samarbejdet	500
– Øresundssamarbejdet	650
– Evaluering af Nordkalotsamarbejdet	250
– Evaluering af Sydøstre forsøgsområdet – Midtnorden	50
– Evaluering af turismeprojekt – Midtnorden	65
Sektorsamarbejde	
– Bygdeudvikling gennem ejendomsregulering	75

3.2 Forskning och utredningsverksamhet, erfarenhetsutbyte m m

NordREFO initierar och samordnar nordisk forskning som är av intresse för regionalpolitisk planläggning. Förutom att initiera och genomföra forskningsprojekt, försöker NordREFO främja samspelet mellan forskning och praktisk

politik, samt att utveckla och stärka nordiska forskarnätverk. Dessutom genomför NordREFO projekt på uppdrag av NÄRP om aktuella regionalpolitiska frågor. Sedan 1991 är också EG-kommissionen uppdragsgivare.

Forskningsförmedling och bidrag till utväxling av erfarenheter på det regionalpolitiska området, är en annan uppgift för NordREFO. NordREFO utger därför sin egen rapportserie, och sin egen tidskrift Nord Revy. Nord Revy har sedan starten under 1990 lagt vikt på att förmedla förutsättningarna för nordisk regionalpolitik.

Följande projekt avslutas under 1992/93:

- Statens ansvar i regionalpolitikken
- Regionalpolitikkens økologiske grunnlag
- Økoligisk perspektiv på den spatiale nærings- og bosettningsstruktur
- Kultursatsning og regional utvikling
- Problemer for velferd, service og sysselsetting som følge av demografisk uttynning i Nordens periferi
- Småforetakenes internasjonalisering i Norden
- Fiskeriene og regional utvikling – fiskeriregulering, markedsforhold og bearbeiding
- Infrastruktur – trafikk og kommunikasjon i et regionalt perspektiv
- Europaintegrasjon og den nordiske regionalpolitikken, forstudie og forskningsprogram for NERP
- Impact of the Development of the Nordic Countries on Regional Development and Spatial Organization in the Community

Det sista projektet, som finansieras av EG skall utveckla några perspektiv för hur EGs regionala och spatiala utveckling mot år 2000 kan påverkas av en nordisk integration, samt vara med och öka kunskapsnivån om Nordens regioner.

Ett ökat intresse för hur de nordiska regionerna klarar sig i ett Europa- eller Östersjöperspektiv har präglat Basprojektets utredningsverksamhet under år 1992. Basprojektet har under året studerat de nordiska regionernas särdrag och potential i förhållande till Europa. Basprojektet har vidare i nära samarbete med tjänstemän i de nordiska länderna på uppdrag av ministerrådet tagit fram underlag för hur länderna kan argumentera i förhållande till den europeiska integrationen.

Det temainriktade nordiska samarbete mellan möbelindustrin i fyra regioner som startade år 1990 började ge konkreta resultat under året. Nya samarbetsmönster uppstod och de nordiska fabrikantföreningarna enades om att återuppta samarbetet kring möbelmässan i Köpenhamn. Den skall presentera nordisk möbeltradition för en internationell publik. I juli grundade fem av medlemmarna i den nordiska industriledarklubben (Furniture Excellence Club) tillsammans med nio andra företag ett nordiskt marknadsföringsbolag. Bolaget, Nordic Line Ab, skall saluföra nordiska möbelkoncept i Norden och Europa. I november startade ett produktutvecklingssamarbete mellan ett 20-tal formgivare, några arkitektskolor och Nordic Lines medlemmar med namnet Nordisk Designforum – 90-talets möbler. Inom ramen för möbelsamarbetet utvecklades också en ny nordisk kvalitetsstandard för limfog och en referensnorm för bättre virke för limfog. Basprojektet ansvarade för projektledningen.

3.3 Samverkan inom och mellan regioner

3.3.1 *Gränsregionalt samarbete*

Den gränsregionala verksamheten har under året fortsatt liksom under de föregående åren.

För *Nordkalottkommitténs* (NNKs) är 1992 års verksamhet betecknande av att större vikt har lagts vid den ökande internationaliseringen där Europaperspektivet och kontakerna mot nordvästra Ryssland har fått stor betydelse. Samarbetet baserar sig på kunskapsuppbyggnad, kontaktskapande verksamhet – nätverksbyggande, strategiarbete och konkreta samarbetsprojekt över landgränserna. Verksamhetens huvudteman består av de gamla prioriterade sektorerna utbildning/FoU, handel/industri och turism – och två nya sektorer – miljö och kultur.

Nordkalottkommittén har arbetat vidare med den hösten 1991 etablerade tvärgående flygförbindelsen mellan Tromsö-Luleå-Uleåborg för att garantera dess fortsättning. Flygverksamheten har under året utvecklats till att omfatta en mellanlandning i Kiruna.

Nordkalottens Utbildnings- och Forskningsråd (NUF) bygger sin verksamhet på nätverksbyggande, erfarenhetsutbyte och informationsverksamhet. Inom utbildningen har verksamheten inriktats mot vidareutbildning genom bl. a. projektet Nordiska ledarutvecklingsprogrammet och mot utbildningsprojeket Nordkalott-tekniker. Det har startats programutveckling av teknologi i kallt klimat och inom FoU pågår bl. a. ett konkret samarbetsprojekt om fasta iskrafter.

Verksamheten Nordkalottens Samarbetskontor (NORDSAM) har koncentrerat sig till regionalt utvecklingsarbete av infrastrukturkaraktär, kompetensuppbyggnad inom olika branscher för att stärka de enskilda företagens konkurrenskraft och nätverksbyggande samhälle företag för att öka Nordkalotthandeln. Projektet Transportplan för Nordkalotten skall resultera i en samlad plan för hur transporterna fås att fungera mera effektivt i öst-västriktningen och nedsättning av kostnaderna för dem.

Nordkalottens Turistråd (NT) planerar i nära samarbete med de nationella turistråden ett stort samnordiskt marknadsföringsprojekt på Kontinentaleuropa. För att effektivisera marknadsföringen har det också startats ett produktutvecklingsprojekt för att utveckla säljbara produkter till utvalda målgrupper. Projektet Top of Europe – Lapland, som har som mål att öka antalet europeiska företagsresenärer på Nordkalotten, fortsätter.

Miljö är ett nytt prioriterat samarbetsområde. Samarbetsfrågorna gäller luftföroreningar, rovviltförvaltning och avfallsfrågor. Nordvästra Ryssland ingår i samarbetet.

Inom kultursektorn har det utarbetats ett förslag till organisering och finansiering av kultursamarbete på Nordkalotten inkluderande nordvästra Ryssland.

Gemensamt för *västnordiska länderna* är att man baserar huvudnäringen på förnybara resuser i havsområdena omkring Färöarna, Island och Grönland.

Knappheten på dessa resurser med därpå följande eknomiska kris gör att en stor del av beviljningarna används inom fisket.

Projektet *Fælles fiskestammer* är ett samarbetsprojekt om undersökning av gemensamma fiskebestånd i det nordatlantiska området.

I Grönland genomförs ett projekt där det används ryssjor till att fånga räkor med. Projektet har stort intresse för fjordfiskeriet både i Grönland och Island.

I försök att göra hornsnäcka till en exportvara från Västnorden försöker man att finna effektiva fångstmetoder.

Beviljningsmönstret för turism lades om under 1992 på så sätt att Västnordenkommittén beviljar medel till Västnordens Turistkommitté, således styrs den slutliga beviljningsproceduren av fackfolk. Västnordens Turistkommitté upprättades på initiativ av Västnordenkommittén och efter att ha varit underkommitté till denna några år har man nu etablerat ett självständigt turistråd för det västnordiska området. Västnordens Turistråd finansieras av nationella medel, nordiska medel och medel från Västnordenkommittén.

Under 1992 har Västnordenkommittén använt medel till ett förprojekt för upprättande av en plastemballagefabrik i Grönland. Kommitténs engagemang är avslutat och det har upprättats ett aktiebolag mellan färöingar och grönländare och en fabriksbyggnad är under uppförande.

På grund av nedgången i försäljning av sälskinn försöker man nu att producera läder av sälskinn. Detta är ett samarbetsprojekt mellan Grönland och Island.

Som en utlöpare av Kvindeforum i Oslo avhölls det under augusti 1992 en västnordisk kvinnokonferens i Island. Då skänktes det resestöd till färöiska och grönländska kvinnor för deltagande.

Dessutom stöddes ett samarbete mellan kulturinstitutioner i Grönland och på Färöarna, där man inhämtar upplysningar om färingens roll som näringslivsaktiva under åren 1925 – 75.

Det skänktes resestöd för insamling av frö och plantor från Ildlandet till Västnorden. Ett samarbete mellan Danmark, Island och Färöarna.

Frihandel med livsmedel över *Kvarken*, beslut om byggandet av fiberkabel över Kvarken för teletrafik och utarbetandet av strategiprogram för Kvarkens miljösamarbete är tre resultat av Kvarkensamarbetet 1992.

I slutet av år 1992 kom Finland och Sverige överens om liberalisering av handeln med vissa livsmedel. Detta är till stor del resultatet av Kvarkenrådets arbete att åstadkomma frihandel med livsmedel över Kvarken, i syfte att ge regionens livsmedelsindustri ett försprång i anpassningen till EG. Denna regionala fördel förverkligas i form av at i frihandeln medtas varor och produkter av särskilt intresse för Kvarken.

Inom ramen för Kommunikationsvision Kvarken, beslöt Vasa Läns Telefon under 1992 att bygga en fiberkabel över Kvarken, för att utveckla teleförbindelserna mellan länderna och inom Kvarkenregionen.

Strategierna för det framtida Kvarkensamarbetet har under året konkretiserats bl. a. genom ett program för miljösamarbetet, innefattande organisation och konkret projektsamverkan de närmaste åren.

Kvarkensamarbetet omfattar dussinet olika projekt, med tyngdpunkt i kommunikationer, näringsliv, miljö och kultur/utbildning. Under året har Örnsköldsviks kommun i Västernorrland gått med i Kvarkenrådet.

De sex samarbetande länen/fylkena i *Mittnorden* godkände 1992 förslaget

till strategi och handlingsplan för 1992—94. Syftet med Mittnordensamarbetet är att sammanföra regionens resurser för att i samverkan uppnå en för Mittnorden och dess invånare optimal och balanserad utveckling. Tyngdpunkter i samarbetet är SME-företagens verksamhetsförutsättningar, förbättrad tvärkommunikation, utbildnings- och kompetenssamarbete samt kulturaktiviteter.

Antalet pågående projekt 1992 är 12 och ett ökat intresse för nordiskt samarbete, mot bakgrunden av den snabba utvecklingen i övriga Europa, kan skönjas.

Skärgårdssamarbetet har under verksamhetsåret kommit igång med ett viktigt informationsprojekt om skärgårdens marina miljö.

Vidare har det startats en diskussion om skärgårdspolitiken under 90-talet och behovet att förändra den genom projektet "Skärgårdssamhället på 90-talet".

Bornholm-SÖSkåne har ändrat och förenklat sin organisation för att kunna stärka insatsen på näringslivsområdet och lösa nya kommunikationsuppgifter vid samarbete med det tidigare Östeuropa. Projektstödet kommer att koncentreras på näringsliv och kommunikation, medan skola- och kulturområdet hänvisas till att söka andra finansieringsmöjligheter.

Samarbetet med Szczecinregionen i Polen har utvidgats med hamnstaden Swinoujscie och vidareutvecklats genom myndighetskontakter, ömsesidiga verksamhets- och journalistbesök och uppföljning av en under 1991 utarbetad kommunikationsanalys.

I marknadsföringen av Bornholm-SÖSK som ett samlat turistmål riktas insatserna nu också mot Berlin, liksom det har utarbetats informationsmaterial på polska.

Samarbetsregionen fortsätter det påbörjade arbetet för att avvärja följderna av nedgången i fiskebeståndet i Östersjön genom att medverka till utsättning av torskyngel och utveckling av nya produkter, baserat på alternativa fiskeråvaror.

Under år 1992 har *Gränskommittén Östfold-Bohuslän* koncentrerat sina insatser mot miljö- och näringsprojekt samt informationsfrågor. Projektet "Idéutveckling Svinesund" (den norsk-svenska gränsövergången) innebär t. ex. framtagande av ett helhetskoncept för näringsutveckling där de för området så betydelsefulla delarna natur, kultur, miljö, näring och kommunikationer skall fås att samspela. Den första "Gränsföretagskatalogen" någonsin mellan Norge och Sverige har producerats i samverkan med arbetsmarknadsmyndigheterna och det privata näringslivet. För regionens konsthantverkare har Gränskommittén genomfört utställningsprojekt och en serie konferenser för nya former av samverkan mellan konsthantverkarna. Tillsammans med Nordiska ministerrådets turistutskott har ett koncept för "reiselivsprojekt kring Skagerrak" utarbetats.

ARKO-samarbetet har under året arbetat med projekt rörande upplevelseturism, "kulturindustri" (film/TV) och näringslivssamarbete. ARKO-samarbetets långvariga engagemang i kulturområdet Finnskogen har under året resulterat i att ett flertal kommuner, föreningar, företag och enskilda bildat Stiftelsen Finnskogen.

Det gränsöverskridande samarbetet i *Öresundsregionen* dominerades 1992

av förberedelserna för byggandet av en fast förbindelse mellan regionens två huvuddelar.

Öresunds Kontakts styrelse, som i regionen företräder den nordiska aspekten på samarbetet, koncentrerade sig under året på ett enda projekt. Detta syftade till att skapa en ram för framtida, löpande samarbete mellan de stora politiska enheterna i regionen.

Projektet avslutas när en Öresundskommitté är bildad, vilket beräknas ske i början av 1993. I kommittén kommer från regionens västra del att ingå de tongivande förtroendemännen från Köpenhamns och Fredriksbergs kommuner, samt Köpenhamns, Roskilde och Fredriksborgs amt. Från östra delen av regionen har Helsingborgs, Landskrona och Lunds kommuner samt Malmö stad, Malmöhus läns landsting och Kristianstads läns landsting deklarerat sitt deltagande på motsvarande nivå. Kommittéarbetet finansieras med en avgift som fastställs i relation till de regionala enheternas folkmängd men förutsätter också externa bidrag.

Ett tjänstemannautskott och ett sekretariat, som förläggs till Köpenhamn, skall förverkliga kommitténs beslut.

Öresunds Kontakts informationsarbete och kontaktverksamhet fortsatte under 1992, men på en lägre aktivitetsnivå än föregående år.

3.3.2 *Temaorienterad samverkan mellan regioner*

NÄRPs ösamarbetsprojekt mellan Bornholm-Gotland-Åland har kommit igång. Samarbetet är inriktat på turism, småindustri och internationella frågor särskilt i relation till EG och Baltikum. Inom turismen koncentreras arbetet på marknadsföringsfrågor om ö-turism samt på etablering av kanaler för erfarenhetsutbyte kring natur- och kulturturism. Samarbetet kring internationella frågor omfattar beslut om att skapa ett kontaktforum samt utnyttjande av existerande kontaktnät för kunskaps- och erfarenhetsutbyte. Inom delprojektet småskalig industri pågår samarbete kring kurser, uppfinnarutbildning samt projekt för vidareförädling av oljeväxter till bränsle.

3.4 Sektorovergribende samarbejde

I samarbejdsprogrammet nævnes følgende indsatsområder for sektorovergribende samarbejde: transport og kommunikation, uddannelse, FoU, industrielt smarbejde, miljø og kultur. Nordisk støtte til sektorovergribende (og temaorienteret) samarbejde gives efter de samme kriterier som støtte til grænseregionalt samarbejde, således som det er fastlagt i strategiprogrammet.

NERP deltager i et samarbejdsprojekt med land- og skovbrugssektoren om bygdeudvikling gennem ejendomsregulering. NordREFO og de grænseregionale samarbejdsområder har flere miljørelaterede o a sektorsovergribende projekter igang, jvf. afsnit 3.2 og 3.3.

3.5 Samarbejde i internationale spørgsmål

I det regionalpolitiske samarbejde er der i de seneste år givet høj prioritet til spørgsmål om Norden og Europa. En stor del af NordREFOs virksomhed er rettet mod spørgsmål indenfor dette område, jvf. afsnit 3.2.

Regionalministrene har fået lavet en rapport om regionalpolitiske problemstillinger og argumenter, som de enkelte lande kan bruge i det videre arbejde

i forhold til den europæiske udvikling og integratrionsproces, herunder EØS-aftalen og forhandlinger omkring evt. medlemsskab af EF. Rapporten fremhæver de nordiske særpræg med store afstande i perifere områder, spredt befolkning, koldt klima og stor offentlig sektor i forhold til de europæiske støtteområder.

Det er viktig å gjøre disse særdragene kjent blandt politiker og tjenestemenn innen EF, slik at en kan vinne forståelse for at det stilles store krav til en aktiv og tilpasset regionalpolitikk i Norden. Ministerrådet anser også at det er viktig å få akseptert en NUTS-inndeling for de nordiske land som fanger opp strukturproblem og gir landene frihet til å føre en nasjonal regionalpolitikk.

Ministerrådet er medlem af AGEG/AEBR (Europæiske grænseregioners fællesskab), som flere af de grænseregionale samarbejdsområder også er i direkte kontakt med. NERP var i september 1992 initiativtager til et seminar i Maribo om EF-kommissionens LEDA-program (Local Employment Development Action Programme), der kan have interesse for udviklingsområder i de nordiske lande.

I september gennemførtes endvidere en "fact finding mission" i udvalgte områder i Finland, Sverige og Norge for topembedsmænd fra udvalgte generaldirektorater under EF-kommissionen med det overordnede formål at præsentere regionalpolitiske problemstillinger i Norden og diskutere rammerne for fremtidig nordisk regionalpolitik i en europeisk sammenhæng.

3.6 Fælles regionalpolitiske støtteordninger

Opbygningsfasen for Vestnordenfonden strækker sig frem til 1. marts 1995, hvor hele grundkapitalen skal være indbetalt. I fondens fire første år, 1987–91, har fonden i alt kun realitetsbehandlet 59 projektansøgninger, hvoraf 26 er blevet bevilget, men kun 15 lån foreløbig er udbetalt. De bevilgede lån udgør i alt 37,7 MDKK eller 44 % af den samlede lånekapital. Der er kun bevilget et tilskud (330 TDKK). Regionalministrene har besluttet at fremrykke evalueringen af fondens virksomhed fra 1996 til 1993 med det formål at få forslag til, hvordan fonden bedre kan bidrage til den regionale udvikling i Vestnorden. Den nordiske investeringsbanken (NIB), som administrerer regionallånevirksomheden, har i den seneste rapporteringsperiode ikke bevilget eller udbetalt regionallån.

Det totale udestående lånevolumen udgør 102,9 MSDR, der kan jævnføres med den øvre grænse, der hidtil har været på 200 MSDR. Fra 1. april 1993 hæves grænsen til 300 mill. MSDR.

4 Nordisk Råds rekommandationer

4.1 Meddelande om rekommendation nr 21/1992/m angående satsningar på det nordiska gränsregionala samarbetet (A 924/m)

Rekommandationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att den samnordiska satsningen på de etablerade gränsregionala samarbetsområdena över den nordiska budgeten skall fortsätta på minst nuvarande nivå, samt

att ökningar i de samnordiska budgetresurserna även skall avändas till att utveckla det gränsregionala samarbetet i Norden."

Nordisk Ministerråd meddeler:

I Strategiprogrammet for nordisk samarbejde indenfor og mellem regioner 1992–94 har ministerrådet fastlagt, at forsknings- og udredningsvirksomhed gennem NordREFO og Basprojektet er prioriteret i programperioden, også hvis de totale bevilllinger til det regionalpolitiske samarbejde bliver reduceret. Den interne fordeling mellem grænseregionalt samarbejde og temaorienteret virksomhed må afgøres ud fra en konkret vurdering af de årlige budgetansøgninger. Ved fordeling af budgetmidler for 1992 har det grænseregionale samarbejde fået tildelt omlag samme budgetramme som tidligere. Dette vil også være tilfælle for 1993.

Det nuværende niveau er således opretholdt, omend der er sket mindre ændringer i fordelingen mellem de grænseregionale samarbejdsområder i henhold til kriterierne fastlagt i Strategiprogrammet.

I Ministerrådsforslaget om program for nordisk samarbeide efter 1992 er grenseregionalt samarbeide framhevet som et viktig framtidig samarbeidsområde i Norden.

Også rapporten fra statsministrenes personlige representanter framhever betydningen av å samarbeide innen det regionalpolitiske området. Det grenseregionale samarbeidet bør skape forutsetninger for å forbedre et regionalt arbeidsmarked og en regional infrastruktur.

I statsministrenes erklæring fra Århus i november 1992 legges det vekt på utviklingen i de regionale samarbeidsspørsmålene. Regionalpolitisk samarbeide er tatt med som prioritert område under satsingsområde økonomi.

Statsministrenes støtte til forslaget om ny satsning på kultursektoren fra 1994, vil medføre en viss reduksjon av bevilgninger til det regionalpolitiske området, herunder også til det grenseregionale samarbeidet.

Ministerrådet legger imidlertid vekt på å videreutvikle det grenseregionale samarbeidet ved en mere effektiv bruk av midlene. Det vises i den forbindelse til kriteriene for tildeling av støtte som ble fastlagt i Strategiprogrammet, jfr. omtale i C1 for 1992.

Videre vises til at ministerrådet har gjennomført evaluering av to av de grenseregionale samarbeidsområdene i 1991 og 1992 og at disse evalueringer vil danne grunnlag for administrativ og praktisk videreutvikling av samarbeidet.

Ministerrådet regner også med at drage nytte av den svenske regjeringens kartlegging av kommuners, landstings og lænsstyrelsers samarbejde over riksgrænserne.

Endelig kan nævnes at en vil vurdere at innføre mål- og rammestyring som overordnet styringsprinsip for det grænseregionale samarbejdet.

Ut fra ovenstående foreslår ministerrådet at rekommandasjonen avskrives.

Kapitel XIX

Økonomiske og finanspolitiske emner

1 Den økonomiske utvikling i Norden 1991 – 92

De nordiske land har de siste årene opplevd en svakere økonomisk utvikling enn gjennomsnittet for Vest-Europa. Arbeidsledigheten har økt markant, og rentenivået har holdt seg høyt. Uroen på valutamarkedene i høst bidro til å øke rentenivået ytterligere. Prisstigningen har samtidig avtatt betydelig, og i samtlige nordiske land er prisstigningen nå under gjennomsnittet for OECD-Europa.

Også i 1992 og 1993 vil den økonomiske veksten i de nordiske land være svak. Etter et fall i den samlede produksjonen på 1,2 % i fjor, ventes omlag nullvekst i år. Neste år kan BNP i Norden, sett under ett, vokse med i overkant av 1/2 %. Foreløpige nasjonale anslag tyder på at den gjennomsnittlige arbeidsledigheten i Norden under ett kan komme opp i over 8 % i 1992 og nær 8 3/4 % i 1993. Prisstigningen, målt ved deflatoren for privat konsum, er anslått i gjennomsnitt å avta fra 5,7 % i 1991 til 2 1/4 % i 1992. Planlagte avgiftsøkninger i Sverige vil ventelig bidra til at prisstigningen i Norden øker til om lag 3 % i 1993.

I Sverige og Finland har produksjonen falt siden 1990. Svikt i eksporten og redusert innenlandsk etterspørsel som følge av gjeldskonsolidering, har bidratt til dette. I Sverige ventes høy rente og reduksjon i offentlige utgifter å bidra til fortsatt fall både i konsum og investering, og BNP ventes å falle med i overkant av 1 % i år og 1 1/2 % neste år. I Finland er trolig produksjonsnedgangen nå i ferd med å flate ut som følge av en betydelig eksportøkning. BNP vil trolig falle med 2 % i år mot 6,5 % i fjor. Neste år kan BNP vokse med 2 %. I både Sverige og Finland ventes arbeidsledigheten å fortsette å stige.

I Danmark og Norge har den moderate oppgangen som startet i 1990 fortsatt, men veksten har vært svakere enn tidligere antatt, bl. a. på grunn av sviktende internasjonale konjunkturer og høyt rentenivå. I Danmark vil BNP-veksten trolig bli 1 1/4 % i år – om lag som i fjor – og 2 % neste år. I Norge ventes økt oljeproduksjon sammen med vekst i innenlandsk konsum og offentlige investeringer å bidra til en BNP-vekst på 2 1/2 % i 1992. I 1993 antas veksten å dempes til 1 1/2 % som følge av lavere vekst i oljeproduksjonen og strammere finanspolitikk.

Etter en viss vekst i 1991, er produksjonen på Island igjen fallende, hovedsaklig som følge av dårligere fiske og forverret bytteforhold. BNP kan avta med 2 3/4 % i 1992 og 1/2 % i 1993.

Uroen på valuta- og finansmarkedene og høye renter har den siste tiden preget den økonomiske utviklingen i Europa og påvirket utformingen av den økonomiske politikken i flere av de nordiske land. Uroen har særlig vært stor i Finland og Sverige.

I Finland var tremånedersrenten i begynnelsen av september kommet opp i over 17 %. Tross det høye rentenivået og flere tiltakspakker for å redusere

underskuddet på statsbudsjettet, var kapitalutgangen og presset på valutakursen betydelig. Finland suspenderte 8. september den faste kursen overfor ECU og lot deretter valutakursen flyte fritt. I perioden fram til midten av oktober har kursen på mark falt med om lag 10 % mot ECU. Den finske mark kommer til å flyte til det finnes sikre og varige forutsetninger for en fast kobling.

I Sverige har det vært nødvendig med en svært sterk økning i rentene for å stanse kapitalutgangen og holde en fast valutakurs. Den 16. september satte Sveriges Riksbank den marginale dagslånsrenten opp til 500 %. Regjeringen og sosialdemokratene ble enige om en rekke nye tiltak for å styrke svensk næringslivs konkurranseevne. Etter det ble presset på valutakursen mindre og Riksbankens marginale rente var i november redusert til 11 %. Etter ytterligere spekulasjon besluttet Riksbanken den 19. november å la den svenske kronen flyte.

Den islandske kronen, som har holdt en stabil kurs fra 1989, ble devaluert med 6 % den 23. november.

Sentralkursen på den danske kronen har vært påvirket av valutauroen i september 1992. Innenfor rammene af EMS-samarbeidet, besluttet de britiske myndigheter å suspendere pundets deltakelse i samarbeidet, og Italia besluttet midlertidig ikke å oppfylle intervensjonsforpliktelsene innenfor valutakurssamarbeidet etter at de tidligere hadde nedskrevet liren. Samtidig nedskrev Spania sin valuta med 5 %.

Sammenlagt har disse to kursjusteringer innenfor rammene av EMS-systemet medført en oppskriving av sentralkursen for danske kroner mot ECU fra 7,84 til 7,76 kroner pr ECU. Disse forholdene har, sammen med den øvrige internasjonale valutakursutviklingen, resultert i at den danske krones effektive kurs er steget med 6 % i perioden oktober 1991 til november 1992.

Utformingen av den økonomiske politikken i de nordiske land har det siste året vært preget av at handelfriheten i finanspolitikken er betydelig redusert. I flere land har det vært nødvendig å begrense de offentlige budsjettunderskuddene. Den svake utviklingen i de offentlige finansene har sammenheng både med konjunktursituasjonen og med mere strukturelle forhold bl. a. knyttet til utviklingen i finansnæringene og utformingen av overføringsordningene.

Det er imidlertid store variasjoner mellom landene. Veksten i budsjettunderskuddene har særlig vært sterk i Sverige og Finland. I begge disse landene har regjeringen lagt fram forslag om betydelige innstramninger bl. a. i velferds- og overføringsordningene samt visse skatteskjerpelser.

2 Virksomheten i 1992

Det nordiske samarbeidet på det finansielle og økonomiske området er omfattende og foregår i mange ulike fora. Samarbeidet er i stort omfang knyttet til aktiviteter innen forskjellige internasjonale organisasjoner.

2.1 Under Nordisk Ministerråd

Samarbeidet ledes av finans- og økonomiministrene (MR-Finans). MR-Finans hadde 3 møter i 1992. Embetsmannskomitéen for økonomiske og finanspolitiske spørsmål er et forberedende organ for MR-Finans.

Nordisk Finansielt Utvalg (NFU) er et rådgivende organ for finans- og økonomiministrene i valuta- og kapitalmarkedsspørsmål. Utskottet forbereder også den nordiske arbeidet i internasjonale valutaspørsmål, først og fremst i tilknytning til Det internasjonale valutafondets virksomhet.

2.1.1 *Baltikum samt Sentral- og Østeuropa*

Finans- og økonomiministrene har i de seneste årene med stor interesse fulgt utviklingen i Sentral- og Østeuropa. Spesielt har ministrene vært interessert i forholdene i de baltiske land, og drøftet de muligheter Norden har til å bidra til å fremskynde utviklingen av markedsøkonomier i dette området. Ministrene kom til den konklusjon at støtte til Baltikum på det finansielle området skulle prioriteres, da dette er en nødvendig forutsetning for utviklingen av en markedsøkonomi. Videre har man kunnet konstatere at de oppgaver som skal løses i Baltikum krever overføringer av større ressurser, både tekniske og finansielle, enn Norden kan klare alene. Følgelig har ministrene lagt vekt på at Norden skal virke for at de baltiske land får tilgang til ressuser i de internasjonale institusjoner som er opprettet med det formål å støtte den økonomiske utviklingen.

Finans- og økonomiministrene ble i mars 1992 enige om et program for de baltiske land, som i løpet av en 3 års periode, med start i 1992, ventes å kunne kanalisere over 100 millioner ECU som teknisk bistand og riskkapital til små og mellomstore bedrifter i Estland, Latvia og Litauen.

Det baltiske investeringsprogrammet består av tre fond til ytelse av teknisk bistand, samt et spesielt baltisk investeringsfond i EBRD og en spesiell utlånsramme i Den nordiske investeringsbanken (NIB).

- NIB har fått i oppdrag å yte teknisk administrativ bistand til de tre nasjonale investeringsbanker som er opprette i Estland, Latvia og Litauen. Til dette formål er det bevilget 5 millioner ECU.
- Nordisk prosjekteksportfond (Nopef) har fått bevilget 5 millioner ECU for å fremme forretningsmessig samarbeide mellom bedrifter i de nordiske og de baltiske land.
- Det er opprettet et teknisk fond på 5 millioner ECU i Den europeiske bank for gjenoppbygging og utvikling (EBRD) som skal anvendes til å forberede investeringer i små og mellomstore bedrifter, samt å yte teknisk bistand til privatisering.
- Til et spesielt fond som administreres av EBRD innbetaler de nordiske land 30 millioner ECU. Midlene skal anvendes, på forretningsmessige vilkår, til å finansiere investeringer i små og mellomstore bedrifter i de baltiske land, og utlåning forutsetter "matching" med EBRDs ordinære milder.
- De nordiske land stiller garantier til en spesiell baltisk utlånsramme i NIB på 30 millioner ECU. Lån fra denne utlånsramme ytes på forretningsmessige vilkår.

De nordiske finans- og økonomiministrene hadde et felles møte med sine

baltiske kolleger, og det ble underskrevet en felles erklæring om Det baltiske investeringsprogram.

For ytterligere informasjon se "Baltic Investment Programme", Nord 1992:2, samt en statusrapport om implementeringen av programmet fra oktober 1992.

Ministrene har nedsatt et utvalg for å følge det nordiske arbeidet på det finansielle området i Baltikum. Som ledd i den tekniske bistand til de baltiske land, har utvalget bl. a. organisert et seminar om finansielle mekanismer, med over 50 deltakere fra Baltikum, Norden og internasjonale finansielle institusjoner (se Nordiske seminar- og arbeidsrapporter, 1992:600).

MR-Finans har besluttet å bevilge 2,5 millioner SEK til å finansiere Nordisk økonomisk forskningsråds forsknings- og utviklingsprogram for Baltikum/Østeuropa for perioden 1992–93 og 1994–95.

Ministrene har på flere møter drøftet opprettelsen av et internasjonalt fond for å finansiere tiltak for økt kjernekraftsikkerhet i Sentral- og Østeuropa. Ministerrådet har oppfordret G-7 landene til å fremskynde arbeidet med å opprette fondet, innenfor rammene av av EBRD.

2.1.2 *Aktuelle økonomiske spørsmål*

Den aktuelle økonomiske situasjonen i Norden og internasjonalt har regelmessig vært diskutert på finans- og økonomiministrenes møter. Spesielt har ministrene fokusert på arbeidsledigheten og den finansielle sektor. Videre har ministrene regelmessig drøftet utviklingen innen EF, spesielt hva angår EF's avtale om en økonomisk og monetær union.

2.1.3 *Den økonomiske handlingsplanen*

Den økonomiske handlingsplanen 1989–92, "Ett starkare Norden", har preget samarbeidet på sektoren i 1992. Den økonomiske handlingsplanen berører de fleste sektorer i det nordiske samarbeidet (se en kortfattet beskrivelse av handlingsplanen i kapittel I, 2.2.4).

En nordisk arbeidsgruppe om samråd og informasjonsutveksling i kapitalmarkedsspørsmål har under året rapportert til ministerrådet at Norden stort sett har oppnådd målsetningen om liberalisering av valutareguleringen og finansielle tjenesteytelser over landegrensene. Videre har gruppen avlevert en statusrapport om oppfølgingen av Ministerrådets beslutning om å bedre forutsetningene for sammenkobling av børsene i Norden.

Ministerrådet organiserte i 1992 et seminar for å formidle informasjon mellom økonomi- og finansdepartementene om arbeidet og erfaringer med tiltak for å øke produktivitet i den offentlige sektor i de nordiske land (NSA-rapporter 1992:591).

På sektoren foregår arbeid med å få oversikt over utviklingen av offentlig næringsstøtte i Norden, og en rapport om dette ventes å foreligge i første halvdel av 1993. Videre er det opprettet en fellesgruppe med miljøsektoren for å arbeide videre med forslag om bruken av miljøavgifter i Norden (se en nærmere beskrivelse i kapittel XIII).

2.2 Nordisk finansielt og økonomisk samarbeid i andre fora

2.2.1 *Valutafondet (IMF)*

Det nordiska samarbetet i IMF-frågor fortsatte under oförändrade former dock med den ändring att från och med den 1 juli 1992 avlöste Norge Finland som samordningsansvarig. I mars 1992 hölls ett möte för IMF-koordinatorerna i Helsingfors. Utöver några aktuella ärenden behandlades på mötet också de praktiska och principiella aspekterna av IMF-koordineringen.

De baltiska ländernas ansökan om medlemskap i Internationella valutafonden och de senare medlemskapen förorsakade en kännbar arbetsbelastning för de nordiska centralbankerna och ministerierna, NFU, och det nordiska kontoret vid IMF. En av NFU upprättad nordisk arbetsgrupp granskade vidare formerna för samordning av teknisk assistans till Baltikum i centralbanksfrågor. Enligt gruppens rekommendationer har centralbankerna deltagit och kommer också framöver att delta i teknisk assistans arrangerad av IMF. NFU höll också två ad hoc-möten med baltiska deltagare för att diskutera bl. a. teknisk assistans och IMF-relaterade frågor.

Estland, Lettland og Litauen anslöt sig formellt till den nordiska valkretsen vid fonden den 1 november 1992, efter det att de hade angivit sin röst åt den nordiska exekutivdirektören vid fondens årsmöte. Koordineringsprocessen omfattar i princip också Baltikum, men NFU kommer dock att fortsätta som ett nordiskt samarbetsorgan. Ändamålsenliga samarbetsformer med de baltiska länderna kommer att utvecklas i framtiden.

Den nordiska inställningen i ett antal viktiga frågor som blev behandlade i valutafondens styrelse bl. a. i samband med genomgången av stabens ekonomiska prognoser i september redovisas nedan.

De världsekonomiska utsikterna ansågs vara mycket osäkra. Tecken på en konjunkturuppgång kunde noteras bara i Förenta staterna. Därför varnades det att stabens prognoser fortsättningsvis förefaller att vara något optimistiska angående tillväxtsutsikterna.

Beträffande den ekonomiska politiken anslöt de nordiska länderna sig till stabens rekommendation att finanspolitiken inte borde stramas åt till den del som försvagningen i budgetbalansen beror på det svaga ekonomiska läget. Detta skulle hjälpa till att upprätthålla den ekonomiska aktiviteten och sysselsättningen. Det japanska stimulanspaketet i september välkomnades. Finanspolitiken kännetecknas på många håll av strukturellt betingade underskott som måste nedbringas för att de höga realräntorna skall kunna sjunka. Detta gäller särskilt Förenta staterna, Tyskland och Italien, men även flertalet nordiska länder. Penningpolitiken i Förenta staterna borde inte mjukas upp ytterligare, eftersom detta kunde tänkas bidra till förnyade inflationsförväntningar.

De stora skillnaderna i den realekonomiska situationen och budgetbalanserna tillsammans med det stora räntegapet mellan de korta räntorna i de stora industriländerna under sensommaren och hösten bidrog till spänning på den internationella valutamarknaden. De stora industriländerna påmindes därför på årsmötet om sitt ansvar att bedriva en sådan ekonomisk politik som ligger i bättre samklang.

I detta sammanhang underströks att fondens huvuduppgift är att övervaka

det globala växelkurssystemet så, att medlemsländerna inte driver en politik som har negativa effekter för andra länder.

Det ansågs viktigt att den ekonomiska politiken fortsättningsvis inriktas på att öka det offentliga sparandet och minska inflationstendenserna. Detta ansågs vara den enda vägen för att få ned de höga realräntorna.

Erfarenheterna av anpassningspolitiken och de strukturella förändringarna i Öst- och Centraleuropa har varit generellt sett positiva. Nedgången i produktionen har i många fall varit större än väntat. Väsentligt i detta sammanhang har dock varit den kraftiga nedgången av handeln inom det tidigare Comecon-området. Anpassningen tar tid och en nedgång i produktionsnivå var i och för sig oundviklig. Det ansågs vara nödvändigt att påskynda de strukturella åtgärderna och öka anpassningsviljan för att säkerställa de utländska kreditorernas tillit och finansiella stöd. Användningen av omfattande och starka anpassningsprogram möjliggör också bidrag från valutafondens sida.

Den ekonomiska situationen har förbättrats i ett antal u-länder. Skuldbördan har småningom blivit lättare bl. a. som ett resultat av implementeringen av den internationella skuldstrategin. De latinamerikanska länder, som har fasthållit stabiliseringspolitiken, har på nytt fått tillträde till de internationella finansiella marknaderna. Den ekonomiska tillväxten är generellt hög frånsett i de länder i Afrika som har drabbats av torka. De nordiska länderna betonade att det fortfarande finns behov av en förbättring av återbetalningsvillkorer för de fattigaste länderna i Parisklubben. Annars konstaterades det, att det är viktigt att de strukturella program som har planerats i samband med valutafonden genomförs.

2.2.2 *EBRD — Den europeiske bank for gjenoppbygging og utvikling*

I EBRD's styre er de nordiske land representert av tre direktører. Sverige og Island inngår i en valgkrets som representeres av en svensk direktør i styret. Finland og Norge utgjør en valgkrets som representeres av en finsk direktør. Danmark inngår i en valgkrets med Irland, som representeres av en dansk direktør i styret. I april 1992 ble de tre baltiske land medlemmer av banken. Estland tilhører den svensk-islandske valgkrets, Latvia den finsk-norske og Litauen den dansk-irske.

De nordiske land har ingått avtaler med EBRD om opprettelsen av et spesielt teknisk fond og et spesielt investeringsfond innen for rammen av Det baltiske investeringsprogram (se 2.1.1.). Det baltiske investeringsprogram innebærer også et nært samarbeide mellom NIB, Nopef og EBRD. Dette er de første spesielle fond som er opprettet med hjemmel i EBRD's overenskomst.

Det foregår et tett, men uformelt samarbeide mellom de tre "nordiske" valgkretsene innen EBRD. Spesielt har man samarbeidet i spørsmål som har med EBRD's rolle i det baltiske investeringsprogrammet (BIP) å gjøre.

2.2.3 *OECD*

Innen OECD er det nordiske samarbeidet godt utviklet på det økonomisk-politiske området, og de ulike OECD-møtene forberedes til en viss grad ved nordisk samråd. Samordningen er uformell, og en felles opptreden forekommer i streng forstand normalt ikke. De samordnede nordiske synspunkter på

verdensøkonomiske spørsmål er stort sett i overenstemmelse med de synspunkter som uttrykkes innen IMF.

I overensstemmelse med retningslinjer fra de nordiske finans- og økonomiministrenes møter forberedes og samordnes de nordiske lands synspunkter i nødvendig omfang innen EPC (Economic Policy Committee) samt EPCs arbeidsgrupper og på de årlige OECD's ministerrådsmøter. De nordiske land har lagt stor vekt på at det innen OECD utføres en grundig utredning om årsakene for arbeidsledigheten, og mulige tiltak for å få i gang en utvikling som vil kunne redusere ledigheten.

2.2.4 *Nordisk Tolladministrativt Råd (NTR)*

NTR består av sjefene i tollstyrelsene i de nordiske land, og har som formål å forsøke å oppnå så ensartete og enkle bestemmelser av tolladministrativ art som mulig. NTR avholder møte hvert annet år for å diskutere og løse faglige og administrative prinsippsaker av felles nordisk interesse. Et arbeidsutvalg ivaretar samarbeidet mellom de offisielle rådsmøter, og det er opprettet spesielle arbeidsgrupper om kontroll, edb og utdannelse.

I 1992 har samarbeidet fokusert på spørsmål og erfaringsutveksling innenfor EDB, f eks UNIX og EDI-systemer. Videre er det organisert et felles nordisk ulandskurs i Lesotho for tollmedarbeidere fra afrikanske land. En adhoc arbeidsgruppe har i årets løp vurdert den nordiske Provianteringsoverenskomsten, bl. a. i lyset av utviklingen av det indre markedet i Europa. Videre har rådet organisert en temadag om den europeiske integrasjonen og dens praktiske konsekvenser for de nordiske tolladministrasjoner.

3 Nordisk økonomisk forskningsråd

Nordisk økonomisk forskningsråd hører inn under Nordisk Ministerråd, og rådets ærender håndteres av finans- og økonomisektoren. Rådets virksomhet 1991/92 har vært fordelt på følgende aktiviteter:

- fordeling av midler til nye og pågående nordiske forskningsprosjekter
- utarbeiding av et samarbeidsprogram med Baltikum
- fortsettelse av arbeidet med rådets skatteforskningsprogram
- gjennomføring av workshops
- organisering av økonomisk-politiske seminarer om "insitamentsproblemer i velferdsstaten" (i 1991) og "økonomisk politikk under en monetær integrasjon" (i 1992)
- publisering av en årbok.

Blant forskningsprosjektene kan nevnes "firm dynamics in a Nordic perspective" samt et prosjekt om effektene av EF-medlemskap for nordisk industri. Skatteforskningsprogrammet, som er en del av den økonomiske handlingsplanen, består av 20 ulike elementer, og planlegges avsluttet med et internasjonalt seminar våren 1993. Rådet har utviklet et samarbeidsprogram med Baltikum, og har opprettet et kontaktnett med unge og lovende forskere i de tre baltiske land. Rådet har gjennomført workshops om industriell økonomi, produktivitet og effektivitet innen kommunal virksomhet, miljøøkonomi og om nordisk industri og EF. For ytterligere informasjon om NØF's aktiviteter henvises til rådets årbok.

I 1992 har forskningsrådet fått bevilget ialt 4.211.000 kroner, fordelt med 1.142.000 til skatteforskningsprogrammet fra den økonomiske handlingsplanen og 3.069.000 til allmenne formål.

4 Nordisk Råds framstilling og rekommandasjoner

4.1 Meddelande om framställning nr 2/1992/e angående förhöjning av Nordiska investeringsbankens grundkapital (B 122/e)

Framstillingen har følgende ordlyd:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd at snarest vedtage ministerrådsforslag B 122/e om forhøjelse af Nordisk Investeringsbanks grundkapital, som bl. a. indebærer en forhøjelse af grundkapitalen med 800 MSDR til samlet 2 400 MSDR pr. 1. april 1993."

Nordisk Ministerråd meddeler:

Nordisk Ministerråd har besluttet å forhøye Den nordiske investeringsbanks grunnkapital med 800 MSDR til 2 400 mill. SDR fra 1. april 1993.

Ministerrådet anser hermed at framstillingen kan avskrives.

4.2 Meddelelse om rekommandasjon nr 15/1992/e om opprettelsen av et baltisk investeringsprogram BIP (A 982/e)

Rekommandasjonen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd at i samarbejde med de baltiske lande og internationale interessenter oprette programmet for teknisk/-finansiel assistance og finansiering af investeringer i Baltikum (Baltisk Investeringsprogram), under hensyn til ligebehandling af de deltagende institutioner og således, at aktiviteterne kan starte senest 1. juni 1992."

Nordisk Ministerråd meddeler:

Nordisk Ministerråd har i samarbeid med de baltiske land besluttet å iverksette et 3 års program (The Baltic Investment Programme) for å fremme investeringer i små og mellomstore bedrifter i de baltiske land.

Nordisk Ministerråd har notert at Nordisk Råd i sin betenkning har sagt at de vil følge opp programmet.

5 Fordeling av MR-finans midler i 1992

Sektorens midler er disponert jfr. følgende oversikt (i 1000 DKK):

Sektorens aktiviter i Baltikum	900
Seminar om produktivitet og privatisering av den offentlige sektor	100
Miljøøkonomiske spørsmål	65
Konjunkturrapporten	60
Øvrig	100
Totalt	1.225

Finanseringen av det baltiske investeringsprogrammet foregår ikke over NMR's budsjett, men over de nasjonale budsjetter. I 1992 innbetalte de nordiske land til sammen 15 millioner ECU til programmet og stilte garantier til en utlånsramme på 30 millioner ECU. EBRD vil matche de nordiske midlene til investeringer 100 pct.

Kapitel XX

Industri

1 Den industriella utvecklingen i de nordiska länderna

De flesta nordiska länderna är inne i en djup lågkonkjunktur. Svag efterfrågan både internationellt och nationellt, dålig lönsamhet och försämrad soliditet har medfört en kraftig neddragning av industrins investeringar. Denna utveckling har medfört en snabb utslagning av företag och i kombination med en kraftig omstrukturering har detta medfört en väsentlig minskning av industriproduktionen. Denna utveckling har drabbat de nordiska länderna olikt i tiden. En återhämtning av konkurrenskraften till följd av lägre pris- och löneutveckling har emellertid haft en gynnsam inverkan på exportutvecklingen i de nordiska länderna. Vissa nordiska länder har kunnat öka sina marknadsandelar, medan andra nordiska länder kunnat bromsa upp förlusten av marknadsandelar. Prognoser pekar på en fortsatt god utveckling av exporten. De inomnordiska investeringsströmmarna har mattats av betydligt och utlandets investeringar i Norden har legat på en mycket blygsam nivå.

Näringspolitiken har har varit inriktad på en fortsatt anpassning till den gemensamma europeiska marknaden och till frågor om företagens kapitalförsörjning. Även den generella ekonomiska politiken har fokuserats på företagens lönsamhet och konkurrensförmåga; inte minst mot bakgrund av krisen i det finansiella systemet. För Finland och Sverige har försvaret av ländernas valutakursregimer i kombination med desinflationsprocessen medverkat till mycket höga realräntor, vilket framtvingat neddragningar i den offentliga verksamheten och därmed haft en förstärkt efterfrågehämmande effekt. För dessa länder har krisen i det finansiella system dessutom bromsat upp privatiseringsprocessen. Oron på valutamarknaden har dock i någon grad spridit sig vidare till Danmark och Norge, om än delvis av andra orsaker.

2 Det nordiska samarbetet inom industrisektorn

2.1 Ministerrådet

Det nordiska samarbetet inom industrisektorn har letts av ministerrådet i sammansättning av industriministrarna, vars arbete har beretts av Nordiska ämbetsmannakommittén för industripolitik. Under året har ett tätare samarbete utvecklats med enerigisektorn till följd av att det är samma ministrar. Två permanenta institutioner på ministerrådsbudgeten har sorterat under industriministrarna; Nordiska industrifonden och Nordtest. Därtill har sektorn samarbetat med några offentliga och privata nordiska samarbetsorgan.

En omprövning av det nordiska näringspolitiska arbetet har skett under året. För det första har samarbetet kring den tekniska forskningen och utvecklingen radikalt förändrats till följd av att de nordiska företagen i framtiden ska kunna delta i de gemensamma europeiska industriella forskningsprogrammmen. För Nordiska industrifondens del har ministrarna som en konsekvens härav beslutat att dess verksamhet i framtiden skall supplera och

inte konkurrera med de europeiska programmen. Ministerrådet gav därför under året sin tillslutning till en ny strategi för Nordiska industrifonden.

För det andra har ministerrådet beslutat att det framtida samarbetet skall koncentreras till att främja Norden som en genuin hemmamarknad för småföretagen. Ett utredningsarbete har igångsatts under 1992 för att följa upp denna nya betoning i samarbetet. Det gäller frågor som småföretagens riskkapitalförsörjning, exportsamverkan och behov av infrastruktur.

Slutligen har ministerrådet under det gångna året genomfört ett nordiskt industriellt aktionsprogram för de baltiska länderna. Totalt har ett femtontal projekt initierats inom bl. a. teknisk forskning, teknisk harmonisering, patentsamarbete, näringsrätten och företagspraktikantutbyte (Baltpraktik). Arbetet har administrerats av en särskilt tillsatt koordineringsgrupp.

2.2 Institutionerna

2.2.1 Nordiska industrifonden

Nordiska industrifonden har under 1992 haft omkring 100 miljoner NOK till disposition för projektstöd, en reducering i förhållande till det föregående året med cirka 18 miljoner kronor.

Fondens projektverksamhet har under 1992 koncentrerats till avslutningen av de tre teknologiprogrammen inom bioteknologi, materialteknologi och miljöteknologi. Programmen kommer att upphöra den 1 januari 1993, även om en hel del projekt kommer att fortsätta under 1993.

En hel del aktiviteter har knutits till programmens avslutning i form av utvärderingar och seminarier. Speciellt stort intresse knöts till de ”Nordiska Materialdagarna 1992”.

Fonden har under 1992 beslutat om en ny strategi som från och med 1993 skall komplettera det kommande teknologisamarbetet inom EES. 75 % av fondens disponibla medel skall användas inom tre nordiska nischer;

- ny teknik i skogs- och pappersindustrin,
- ny teknik inom livsmedelsindustrin,
- ny teknik för energisnåla transporter.

Ett omfattande kontakt- och utredningsarbete har genomförts under 1992 för att konkretisera denna nya verksamhetsinriktning. I denna process har det även ingått att överväga vilka nätverks- och stipendieprogram som eventuellt skulle kunna passa in i den nya strategin eller måste nedläggas. Två hitillvarande aktiviteter har fonden tvingats lägga ned och det rör det nordiska F&U-statistiksamarbetet och studentutbytesprogrammet NORDTEK. I framtiden kan fonden endast bedriva sådana aktiviteter som naturligt kan kopplas till de framtida satsningsområdena (”nordiska nischer”). Det gäller exempelvis fondens stöd till standardisering och industriforskarstipendier.

Intresset från omvärlden för den teknologiska utvecklingen i Norden har motiverat en fortsatt satsning från fonden på tidskriften ”New Scandinavian Technology”, som finansieras av fonden i samarbete med de nationella teknikfrämjande myndigheterna.

För närmare information om fondens verksamhet under 1993 hänvisas till den kommande årsberättelsen.

2.2.2 *Nordtest*

Nordtest's budget för 1992 uppgick till 14 miljoner DKK. 42 nya projekt startades under året och 52 nya Nordtestmetoder godkändes. Det totala antalet Nordtest-metoder uppgick därmed till omkring 1.200 stycken.

Nordtest har under året fortsatt med en löpande förnyelse av organisationen och bland annat publicerat nya aktionsplaner för fackområdena akustik (främst miljöbuller), yttre miljö och VVS (omfattande ventilation, luftkvalitet och energiförbrukning).

Utveckling av provningsmetoder har fortsatt varit Nordtests största aktivitetsområde. Påverkan på det europeiska arbetet har intensifierats genom projekt för framtagning av nordiskt underlag samt genom ökat stöd till nordiskt deltagande i det västeuropeiska samarbetet. Arbetet har bland annat resulterat i ökat nordiskt inflytande i det europeiska standardiseringsarbetet. Ansträngningar har också gjorts för att driva på arbetet med kvalitetssäkring av laboratorieverksamhet — ett väsentligt område när det gäller det framtida samarbetet i Europa med att utforma ett tillitskapande kontrollsystem för provning enligt de nya europastandarderna. Nordtests arbete på detta område är nu internationellt välkänt och de nordiska laboratorierna är ledande i denna utveckling.

Nordtest har vidare aktivt deltagit i samarbetet inom Eurolab, Rilem, ILAC med flera internationella organisationer. Insatserna har vidare utvidgats till att även omfatta Öst- och Centraleuropa; främst Baltikum.

För närmare information om verksamheten hävisas till den kommande årsberättelsen samt till Strategiplan 1991, Måldokument och nyhetsbrevet Nordtest Info.

2.2.3 *Nordex*

Nordex är ett nordiskt samarbetsorgan för de offentliga tillsynsmyndigheterna som förvaltar lagstiftning om brandfarliga och explosiva varor. Vid det årliga mötet 1992 behandlades utbyte av information om lagstiftningsmässiga och organisatoriska förändringar hos de deltagande myndigheterna. Viktigare olyckor under året presenterades och diskuerades i syfte att ge underlag för preventiva insatser. Gränsformaliteter och standardiseringfrågor stod också på dagordningen för ett ge underlag för gemensamt nordiskt uppträdande. Vid behov tas informella kontakter mellan berörda myndigheter och tillsätts arbetsgrupper.

2.2.4 *Norda*

Samarbetet mellan de nordiska ackrediteringsorganen formaliserades under 1991 inom ramen för Norda.

Norda har under 1992 genomfört ett seminarium med stöd från ministerrådet för nordiska ämbetsmän med flera rörande "Nya kontrollformer för Europa och Norden — nya roller och arbetsuppgifter för myndigheterna". 110 deltagare från alla nordiska länder samt EG-kommissionens ledande tjänsteman på området deltog.

Norda har vidare bedrivit ett nordiskt projekt för att ta fram en gemensam nordisk utbildning för ackrediteringsorganens bedömare av certifieringsorgan. Syftet har bland annat varit att tillskapa en "pool" av kompetenta bedömare. En första utbildning avses äga rum under första halvåret 1993.

För närmare information om Nordas verksamhet hänvisas till ackrediteringsorganen i respektive nordiskt land.

2.2.5 *Normet*

Normet är en frivillig samarbetsorganisation inom NORdisk METrologi (mätteknik) som initierades 1974 av ministerrådet. Under 1992 har Danmark, Finland, Norge och Sverige deltagit i Normets arbete. Samarbetet föregår i form av projektarbete mellan de nationella mättekniska institutionerna och industrin.

Under 1992 har ett större projekt vidareutvecklats för att förbättra den generella mättekniska kvaliteten hos industriföretagen ("Spårbarhet i nordisk industri"). Projektet har tillkommit efter att det konstaterats allvarliga brister i dessa hänseenden. Normet har vidare under året varit medarrangör av den 14:e nordiska konferensen om mätteknik och kalibrering. Normet har också haft ett pågående arbete med Norda om att utbilda tekniska bedömare för de nordiska ackrediteringsorganen och inom mätteknisk revision.

I syfte att identifiera Normets roll gentemot andra nordiska och europeiska (Euromet) institutioner har Normet utvecklat en strategi för att implementera Euromet-aktiviteter i Norden. Härigenom har också Normets möjligheter att främja mätteknikens roll inom kvalitetssäkring i industrin förbättrats.

2.3 *Projekt*

Ministerrådet har under 1992 beviljat stöd till följande projekt ur industrisektorns dispositionsbeviljning:

- Standardisering på tryckkärlsområdet med 100.000 DKK,
- Fortsättning av det geologiska kartläggningsprojektet av Mittnorden med 200.000 DKK,
- Utredningsarbete om Bioteknik och patent med 45.000 DKK,
- Utvecklingsarbete om Industriell tillväxt och regional utveckling i Norden med 105.000 DKK,
- Nordiskt samarbete kring ett europeiskt tekniskt sekretariat rörande emballage med 219.000 DKK,
- Kvalitetsteknikerutbildning för tekoindustrin i Norden med 250.000 DKK,
- Förstudie om nordiskt samarbete för de tekniska akademierna med 15.000 DKK,
- Stöd till konferensen Nordic Venture Contact Forum 1992 med 50.000 DKK, samt
- Seminarium om Nordiskt näringsliv i omvandling med 50.000 DKK.

3 Nordiska rådets yttranden och rekommendationer

3.1 Nordiska rådets yttranden

Nordiska rådet har i yttrande *2/1992/b* till plandokument C2, i punkt 4 resp. punkt 5 anfört:

4. Arbeta för en utveckling av de nordiska ländernas konkurrenskraft i syfte att göra Norden till en tillväxtzon och att därvid beakta forskningens betydelse, det gäller inte minst den tekniskt-industriella forskningen.

5. Arbeta för en bärkraftig ekonomisk utveckling som kan trygga och utveckla välståndet i Norden.

Nordiska ministerrådet svarar:

Ministerrådet önskar besvara de båda yttrandena i ett sammanhang. Från den 1 januari 1993 deltar samtliga nordiska länder i den gemensamma europeiska marknaden. Den utgör enligt ministerrådet en av efterkrigstidens viktigaste ekonomiska utmaningar för det nordiska näringslivet. Samtidigt öppnas genom EES-avtalet EGs industriprogram för fullt deltagande av det samlade nordiska näringslivet. Härigenom ges det nordiska näringslivet lika konkurrensvillkor och lika möjlighet att delta i de stora europeiska industriprojekten. Inom det nordiska näringslivet finns dock vissa gemensamma komperativa fördelar inom specifika branscher som inte kan förväntas få stöd genom de gemensamma europeiska projekten. Ministerrådet har därför uppdragit åt Nordiska industrifonden att koncentrera sin verksamhet till att stödja dessa områden/nischer (se vidare i ovannända avsnitt 2.2.1).

Ministerrådet vill också stödja de små och medelstora företagen genom att bland annat se på möjligheterna att effektivisera deras riskkapitalförsörjning genom ett nordiskt samarbete. I övrigt vill ministerrådet framhålla betydelsen av att, bland annat på nordisk basis, se på vilka möjligheter som kan främja de generella ramvillkoren för näringslivets utveckling. Genom att ekonomiska, näringsmässiga och infrastrukturella frågor sammanförts till ett nordiskt satsningsområde är det ministerrådets ambition att härigenom kunna förstärka och effektivisera insatser för expansion i näringslivet. Sammanfattningsvis vill ministerrådet understryka att endast genom en fast och uthållig ekonomisk politik som kombineras med förbättrade ramvillkor och effektivare infrastruktur kan nordiskt näringsliv utvecklas i den nya europeiska konkurrensen. Och häri ligger förutsättningarna för att trygga och utveckla välfärden i Norden.

3.2 Nordiska rådets rekommendationer

3.2.1 *Meddelande om rekommendation nr 14/1992/e angående förstärkning av Nordisk industrifond (A 981/e)*

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd *at* vedtage de nødvendige foranstaltninger for at styrke Nordisk Industrifonds stilling og virksomhed til fremme af det næringspolitiske samarbejde i Norden."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Frågan om Nordiska industrifondens medelsbeviljningar över ministerrådsbudgeten har varit föremål för intensiva diskussioner inom ministerrådet,

bland annat mot bakgrund av det stora medelsbortfall som fonden får från och med 1993 års budget då den ekonomiska handlingsplanen utlöper.

Ministerrådet kommer att noga överväga vilka ekonomiska bidrag som kommer att krävas för att nå en tillfredsställande genomföring av fondens nya strategiplan.

Ministerrådet föreslår härmed att rekommendationen kan avskrivas.

3.2.2 *Meddelande om rekommendation nr 16/1992/e angående åtgärder för att stimulera innovationer i näringslivet (A 990/e)*

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd *at* udrede og vurdere foranstaltninger til fremme af opfinder- og nyskabende virksomhed i Norden."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Rekommendationen pekar speciellt på den stimulans för innovatörer och uppfinnare som ett nordiskt uppfinnarpris skulle medföra. Ministerrådet kan inte heller bortse från en sådan effekt, men är inte berett att i en brytningstid för det nordiska samarbetet binda medel för ett nytt pris under de kommande åren. Ministerrådet är dock positivt till att stimulera innovationer inom näringslivet på andra sätt. Exempelvis avser ministerrådet att arbeta med småföretagens speciella problem och hur man kan stimulera till nyföretagande och innovationsbenägenhet.

Ministerrådet föreslår härmed att rekommendationen kan avskrivas.

Kapitel XXI

Energipolitikk

1 Sammendrag

Energiministrene har de senere år intensivert og utvidet det nordiske energipolitiske samarbeidet, slik at både hensynet til en reduksjon av energisektorens miljøbelastning og til en rasjonell og kostnadseffektiv produksjon og anvendelse av energi i Norden, er blitt tilgodesett. For oppfølging inneværende år har arbeidet på energiområdet konsentrert seg om spørsmål i relasjon til elforsyning, naturgass, øket effektivitet, bruk av mindre forurensende energikilder, energiforskning og internasjonalt samarbeide, herunder drøftelser av problemstillinger i relasjon til internasjonale organisasjoner. Det Europeiske Energicharter er i denne forbindelse tillagt betydelig oppmerksomhet.

Energiministrene arbeider for tiden med en reorganisering av det nordiske samarbeidet på energiområdet, både når det gjelder innholdet i samarbeidet og organiseringen. Det legges opp til at man innen det nordiske samarbeidet i større grad skal drøfte energispørsmål som reises i andre internasjonale fora.

2 Utvikling innenfor sektoren i de nordiske land

Danmark

Udviklingen i EF på energiområdet har i de senere år fået en stadig større betydning for den energipolitiske udvikling i Danmark. Med hensyn til tankerne om et mere konkurrencepræget energimarked, støtter Danmark gennemførelse af et indre marked for energi baseret på et højt fælles miljøbeskyttelsesniveau. For så vidt angår udviklingen i politikken vedrørende energi og miljø lægger Danmark vægt på, at den af Kommissionen fremlagte pakke af virkemidler, som blandt andet omfatter en fælles CO_2/energiafgift, SAVE- og ALTERNER-programmene gennemføres så hurtigt som muligt.

Danmark har fortsat arbejdet med gennemførelse af målsætningerne i "Energi 2000", herunder i 1991 – 92 gennem vedtagelsen af en CO_2-afgift og en række tilskudsordninger.

Finland

Regeringen gav en energipolitisk redogörelse till riksdagen i april. Enligt redogörelsen är energipolitikens mål att trygga tillgången på energi, göra energisystemet effektivare och mera ekonomiskt samt minska energiförsörjningens miljöbelastning. Energibesparingen skall ges en central roll inom energipolitiken. Det energibehov som samhällets välfärd kräver skall dock tillgodoses.

Regeringen antog i september ett omfattande program för energisparande. Programmet bestämmer målsättningarna och åtgärder för att öka energieffektiviteten på alla sektorer.

Island

Revision av lagstiftningen i energifrågor är på gång. Lagförslag om att göra Statens elverk till ett aktiebolag og om äganderätten till energikällorna diskuteras i regeringen.

Förhandlingarna om ett nytt 210 tusen tons aluminiumsmältverk är avslutade. I november 1991 beslöts aluminiumföretagen att uppskjuta beslutet om utbyggnaden tills läget på såväl aluminium- som finansmarknaden ljusnat.

Elexport via transmarin kabel över Färöarna till Storbrittannien eller kontinenten utvärderas. Informella diskussioner om elexport har ägt rum med utländska intressenter.

Miljödepartementet har nyligen avslutat en studie av de utsläpp som bidrar till drivhuseffekten samt vilka åtgärder som kan tillgripas för att reducera dem.

Norge

Den nye energiloven trådte i kraft ved årsskiftet 1990/91. Som en videreføring av arbeidet med å etablere et mer fleksibelt kraftmarked, ble forvaltningsbedriften Statkraft delt inn i to statsforetak fra og med 1. januar 1992. Statnett SF har ansvaret for drift av høyspentnettet og utenlandsforbindelsene, mens Statkraft SF er et produksjonsselskap.

Regjeringen la fram en proposisjon (St.prp.nr.81, 1991–92) om omorganisering av utenlandshandelen med kraft. Stortinget sluttet seg til Regjeringens forslag. Det tekniske og administrative ansvaret for utenlandshandelen er lagt til Statnett SF.

Regjeringen fremmet i vårsesjonen et forslag til Verneplan IV og oppdatering av Samlet Plan for vassdrag.

I 14. konsesjonsrunde på norsk sokkel er det kunngjort 50 blokker eller deler av blokker. I februar 1992 godkjente Stortinget planene for ilandføring av gass til Midt-Norge og bygging av metanolfabrikk.

Sverige

Riksdagen beslutade våren 1992 om en omläggning av energiskatterna. Syftet med reformen är att stärka industrins konkurrenskraft och sänka uttaget av sådana skatter som hämmar tillväxten. För industrin och växthusnäringen slopas den allmänna energiskatten och sänks koldioxidskatten från 25 öre till 8 öre per kg koldioxidutsläpp. För övriga samhällssektorn höjs dels koldioxidskatten från 25 öre till 32 öre per kg koldioxidutsläpp, dels den allmänna energiskatten på elektrisk kraft med 1,3 öre per kWh.

Den 1 januari 1992 överfördes huvuddelen av verksamheten i statens vattenfallsverk till ett aktiebolag, Vattenfall AB. Verksamheten i storkraftsnätet och de statligt ägda utlandsförbindelserna avskildes från Vattenfall och överfördes till Affärsverket svenska kraftnät.

Riksdagen beslöt i juni 1992 om mål och strategier samt en handlingsplan för den fortsatta reformeringen av elmarknaden. Målet för reformen är att genom ökad konkurrens nå ett än mer rationellt utnyttjande av produktions- och distributionsresurserna och att tillförsäkra kunderna flexibla leveransvillkor till lägsta möjliga priser.

3 Gjeldende samarbeidsprogram, sektorens struktur m.v

I den nordiske samarbeidsplanen på energiområdet for perioden 1989 – 1992 tas det hensyn til finansministrenes handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting. Verdenskommisjonen for miljø og utvikling har i rapporten "Vår felles framtid" bl. a. pekt på hvor viktig det er med internasjonal stillingtagen i miljø- og energispørsmål. Målsettingene, som det redegjøres for i rapporten, er tillagt stor vekt i samarbeidsplanen.

Energiministrene besluttet 18. juni 1990 å utvide det nordiske energipolitiske samarbeidet, herunder at hovedinnsatsen legges innenfor følgende områder:

- et felles nordisk elforsyningsmarked,
- et felles nordisk gassmarked,
- øket effektivitet på energiområdet, herunder merking og normer for elektriske husholdningsapparater,
- bruk av mindre forurensende energikilder,
- nordisk energiforskningssamarbeid, internasjonalt samarbeid.

Under embetsmannskomitéen er det etablert faggrupper innenfor følgende områder: Energimarked, Energi og miljø, Energiøkonomisering samt Energiforskning.

Innen sektoren er det forøvrig etablert en informasjonsgruppe for gasspørsmål og ministerrådet har videre en avtale med Nordel om informasjon om el-samarbeidet i Norden.

4 Virksomheten 1992

4.1 Energimarknader och energiplanering

Gruppen för energimarknadsfrågor samarbetar och utbyter information beträffande nordiska energimarknader och energiplanering.

Centrala aktiviteter i perioden:

- seminarium om optimal bruk av energi i Norden (Norge, juni 1992),
- seminarium om energiföretagens organisation (Sverige, september 1992),
- arbete med en bok om energiplanering på lokal, regional och nationell nivå innanför lagstiftning, planmetoder och miljöaspekter,
- i projektet "Nordens interesser i principper for internationale drivhusgasaftaler" behandlas CO_2 avgifter's inverkan på nordiska länders energisystem och ekonomi och hur östeuropeiska länder kan påverkas at reducera CO_2 emissioner,
- ett projekt vars målsättning är att samla nordiska värderingar av priset på olevererad elenergi och utveckla en teoretisk modell hur kostnaderna uppstår,
- i projektet "Nordisk elforsyningsmarked" värderades det nordiska kraftsamarbetets effektivitet och strategiska utveckling. Man siktade också på etableringsmöjligheter till EG-marknaden,
- i ett samprojekt med Energi- och miljögruppen utvecklas på makronivå en energimarknadsmodell för att analysera nordiska energimarknader och kostnadseffektiviteten av olika miljöåtgärder.

4.2 Energi och miljö

Energi- och miljögruppen har på initiativ av Nordiska ministerrådet under året fortsatt att utarbeta underlag som belyser möjliga handlingsvägar för att uppnå en bärkraftig utveckling i Norden. I detta syfte anordnade gruppen en workshop rörande förutsättningarna för utökad användning av förnybara energikällor i Norden (Danmark, maj 1992). Gruppen har vidare anordnat en konferens om möjligheterna att uppnå en bärkraftig utveckling i Norden. Gemensamt med grupper under miljö- och transportministrarna. I oktober 1992 (Norge) anordnade gruppen en forskarkonferens för att diskutera vägar för uppnående av en bärkraftig utveckling på energiområdet som uppföljning av Rio-konferensen.

Gruppen stödjer ett projekt som redovisar konsekvenserna för vattenkraftsektorn av eventuella klimatförändringar. Projektet är ett samarbete mellan nordiska hydrologiska organisationer.

När det gäller insatser inom transportsektorn har ett nära samarbete skett med ämbetsmannakommittéerna för miljö- och transportfrågor inom ramen för NÄTs miljögrupp.

4.3 Energiøkonomisering

Energiøkonomiseringsgruppen har i 1991 – 92 især arbejdet inden for områderne: husholdningssektoren, energieffektivitet i bygninger og området adfærd og virkemidler.

Her skal følgende aktiviteter særligt fremhæves:

- NORDNORM-kommissionen under Nordisk Ministerråd afsluttede i januar 1992 sit arbejde. Kommissionen fremlagde forslag til indførelse af mærkning og normer for elektriske husholdningsapparater. Resultaterne af Kommissionens arbejde er blevet positivt modtaget og har haft væsentlig indflydelse på tilsvarende arbejder i EF regie.
- Gruppen har siden december 1991 haft ansvaret for opfølgning og videreudvikling af NORDNORM-kommissionens arbejde gennem, i størst mulig grad, at trække de nordiske landes ekspertise på området med i det pågående direktivarbejde i EF, samt at koordinere nationale indsatser på området.
- Fællesnordisk koordination i et projekt til belysning af effekten af hyppigere og informative elregninger gennem konkrete forsøg i Oslo og Helsinki. Projektet viser en opnåelig besparelse på ca 2 %.
- Gruppen forbereder et seminar om energibesparelser i de 3 baltiske lande. Seminaret afholdes 3.-4. december 1992 i Lithauen.

4.4 Energiforskning

Energiforskningsprogrammets hovedmålsetting for perioden 1991 – 1994 er å bygge opp kompetanse innenfor energiområdet ved de nasjonale høgskole- og universitetsmiljøer. Energiforskningsprogrammets 6 fagområder finansieres med nasjonale midler (23 MNOK i 1992).

Energiforskningsprogrammets spesielle nordiske profil markeres i første rekke ved at samtlige ca 60 forskere årlig har kortere eller lengre opphold i et annet nordisk land enn sitt eget. Videre har programmet blitt sterkt profilert i 1992 gjennom en rekke kurs, seminar, symposier og konferanser.

Energiforskningsutvalget har i 1992, som tidligere år, vært opptatt av Energiforskningsprogrammets fleksibilitet og av å gi det en dynamisk profil. Dette har man ønsket å oppnå ved å etablere samarbeidsgrupper som supplement til fagprogrammenes virksomhet.

Energiforskningsutvalget har i 1992 ellers vært særlig opptatt av å se på mulighetene for finansiering av fellesnordiske energiforskningsprosjekter. Dette er også et tema som vil bli tatt opp i forbindelse med Den III. Nordiske Energiforskningskonferanse 5. og 6. november 1992.

4.5 Naturgass

Etter initiativ fra energiministrene har de fire nordiske statsselskaper i Nordisk informasjonsgruppe om gasspørsmål utarbeidet rapporten "Statusrapport for det nordiske gasmarked".

5 Nordisk Råds rekommandasjoner

5.1 Meddelande om rekommendation nr 21/1991/e angående nordiska el-högspänningsnätet som "common carrier" (A 918/e)

Rekommandasjonen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd *at* utrede muligheder for at gøre det nordiske højtspændningsnet til en "common carrier".

Nordisk Ministerråd meddeler:

De nordiske energiministre har utarbeidet svar på rekommandasjonen som er oversendt Nordisk Råd.

Ministerrådet foreslår at rekommandasjonen avskrives.

5.2 Meddelande om rekommendation nr 35/1992/e angående energi- og miljöpolitiskt samarbete (A 991/e och A 999/e)

Rekommandasjonen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd *at* til Nordisk Råd i anledning af medlemsforslaget udarbejde en *energimiljøpolitisk* rapport, som belyser status for gennemførelse af målsetninger, analyserer vanskelighederne derved samt stiller forslag til et øget nordisk samarbejde på området, særligt vedrørende fremtiden for det nordiske elmarked og øget samarbejde med øvrige Østersølande."

Nordisk Ministerråd meddeler:

Nordisk Ministerråd har p. g. a. den begrensede tid ikke hatt mulighet til å fatte vedtak vedrørende rekommandasjonen.

Kapitel XXII

Handelspolitik

1 Utvecklingen i de nordiska länderna

På det handelspolitiska området har utvecklingen också under det gångna året i hög grad präglats av händelserna i Europa. De mest centrala frågorna har varit de nordiska ländernas intressebevakning inom ramen för EES-avtalet och EG/EU. Sveriges medlemsansökan till EG har således följts av en finsk medlemsansökan i mars 1991 och en norsk ansökan i november 1992. Island däremot avser inte ansöka om EG-medlemsskap. Det danska nejet till Maastrichtavtalet medförde en ny kritisk blick på tankarna om en ekonomisk och politisk union av övriga EG-medlemmar, med en allmän osäkerhet som följd om möjligheten att föra ut unionen i livet.

GATT-avtalet har ännu inte kunnat ros i land. Skillnaderna i ståndpunkt mellan EG och USA har inte kunnat överbryggas, trots att ett avtal skulle ge ett välkommet bidrag till världsekonomin.

Samtliga nordiska länder kommer att delta i det europeiska ekonomiska rummet (EES) från första januari 1993. EES-avtalet innebär att gemensamma regler för fri rörlighet av varor, kapital, personer och tjänster kommer att gälla i 19 europeiska länder. För de nordiska länderna kommer därmed för första gången samma regler att gälla i alla länder på dessa områden.

Även efter EES-avtalets ikraftträdande kommer den nordiska hemmamarknaden att vara betydelsefull. Därför måste arbetet med handelspolitiska frågor av genuint nordiskt intresse föras vidare. Exempel på sådana uppgifter är lösning av handelshinder och förenkling av gränskontroll av varor och tjänster mellan de nordiska länderna.

2 Verksamheten 1992

2.1 Ämbetsmannakommittén för handelspolitik (ÄK- Handel)

ÄK-Handel har haft 5 möten under det gångna året. Den viktigaste frågan har varit det framtida handelspolitiska samarbetet. I statsministerrapporten lades riktlinjer upp för det framtida nordiska samarbetet. Tanken är att samarbetet i högre grad skall försiggå direkt mellan de nordiska regeringarna och att ett land åt gången på årligt roterande basis skall stå för ordförandeskapet och ansvara för att samarbetet förs vidare. I linje med detta förutses att samordningen av de nordiska ländernas ståndpunkter i europeiska frågor på det handelspolitiska området fortsättningsvis kommer att försiggå genom ett informellt samarbete. Avsikten är att återuppliva de nordiska handelschefsmötena. När det gäller de genuint nordiska uppgifterna som inte kommer att täckas av EES-samarbetet, kommer vidareföringen av dessa uppgifter att diskuteras i ÄK-Handel med sikte på en avklaring i början av 1993.

Andra viktiga frågor har varit:

- avveckling av handelshinder
- gränskontroll

- STH och samarbete om standardisering
- Nopefs verksamhet
- stöd till Baltikum
- annan projektverksamhet
- offentliga inköp

2.2 Avveckling av handelshinder

Arbetet med att avveckla handelshinder påbörjades 1983 efter ett initiativ från utrikeshandelsministrarna. Åren 1984/85 genomfördes en kartläggning och 1987 antogs ett handlingsprogram för avskaffande av handelshinder i Norden. Av de 80-tal reella problem som identifierades i 1985 års undersökning kvarstod ca 20 handelshinder som olösta i november 1991. F. n. återstår ett fåtal, medan övriga har lösts eller kommer att lösas bilateralt.

EES-avtalet kommer att etablera ett maskineri som kan hantera framtida handelshinder. Erfarenheterna från EG har visat att det formella maskineriet för tvistelösningar ofta kan vara tungrott, kostbart och tidskrävande. Därför bedöms även fortsättningsvis ett forum för konkreta nordiska handelshinder kunna vara ett nyttigt komplement till det europeiska samarbetet.

2.3 Gränskontroll

Under år 1990 och 1991 genomfördes, mot bakgrund av EG:s planer på att helt avveckla gränskontrollerna mellan medlemsländerna, en kartläggning av alla gränskontroller och -formaliteter i handeln mellan de nordiska länderna. Den skulle vara ett underlag för överväganden om vilka möjligheter som fanns att avveckla, flytta eller förenkla kontrollerna i de nordiska länderna.

Vid 1991 års utrikeshandelsministermöte fick ÄK-Handel i uppdrag att framlägga en sammanfattande rapport om arbetet med gränskontroller till nästa ministermöte. ÄK-Handel tillsatte en arbetsgrupp som på basis av kartläggningen skulle dra slutsatser för det fortsatta arbetet. Arbetsgruppen har lagt fram förslag om genomförande av ett minimumprogram på områden där de nuvarande gränsformaliteterna mellan de nordiska länderna inte kan motiveras med att gemensam handelspolitik, jordbrukspolitik, frihandel med jordbruksvaror eller samordning av skattepolitik saknas och som inte kan förutses bli viktiga frågor i medlemskapsförhandlingar med EG.

Även om enighet finns om att gränskontrollfrågan är viktig, har ÄK-Handel inte kunnat enas om en gemensam handlingslinje. Några länder är beredda att gå snabbare fram på nordiskt plan och identifiera ändringar som kan genomföras. Andra länder vill inte binda sig till ett särskilt nordiskt program då man är upptagen av förberedelserna för integrationen i det europeiska samarbetet. Frågan vill fortsatt stå på dagordningen.

2.4 Styrgruppen för avveckling av tekniska handelshinder (STH) och samarbete om standardisering

Styrgruppen för avveckling av tekniska handelshinder (STH) fick 1991 i uppdrag att utreda hur den nordiska standardiserings- och prövningsverksamheten styrs, finansieras och genomförs. På basis av den rapport om "Nordisk samarbeid om standardisering og prøving" som Ivar Foss utarbetat, framlade STH rekommendationer, vilka sändes ut på remiss i somras till berörda nor-

diska organ. Dessa gav ett generellt stöd till STH's rekommendationer. De nordiska utrikeshandelsministrarna har rekommenderat samarbetsministrarna att besluta om genomförande av STH's rekommendationer.

2.5 Nordiska projektexportfondens (NOPEF) verksamhet

Nordiska projektexportfondens (NOPEF) verksamhet har blivit säkrad fram till 1996 genom den uppgift NOPEF tilldelats inom det baltiska investeringsprogrammet (BIP). Således upprättades 1992 inom ramen för BIP en fond hos NOPEF på 5 MECU (27.8 MFIM), som löper över 3 år. Baltikumprogrammet syftar till att främja tekniskt och industriellt samarbete mellan nordiska och baltiska företag. Användningen av de öronmärkta miljömedlen från den ekonomiska handlingsplanen och baltikumfonden har inneburit att NOPEFs fokus har skiftat till Nordens grannländer i Östeuropa.

Även med tillförsel av nya medel är relationen mellan NOPEFs administrativa kostnader och projektmedel i obalans. ÄK-Handel har därför givit NOPEF riktlinjer om att besparingar bör eftersträvas. I samband med att en ny styrelse utses för 1993 kommer en teknisk ändring av NOPEFs stadgar att genomföras.

2.6 Stöd till Baltikum

ÄK-Handel har under de senaste åren beviljat medel till bl. a. en studie om investeringsplaner och investeringsbehov i Baltikum avsedd för nordiska exportörer, till utarbetandet av utbildningsmaterial om hur marknadsekonomin fungerar, en pilotkurs i samma ämne, samt till utarbetandet av en exporthandbok för de baltiska länderna. Stöd har vidare beviljats till ett seminarium om utrikeshandel som Estniska Exportrådet avser hålla. Styrgruppen för avveckling av tekniska handelshinder har ordnat ett seminarium om standardisering i Riga. Det finns förslag om fortsatta projekt för tjänstemannautbyte, utrikeshandelsseminarier, exportfrämjande, handelsprocedurer m. m. även Nordiska Projektexportfondens verksamhet har i allt högre grad inriktats på Baltikum.

Samtidigt som de baltiska länderna fortsatt har ett stort behov av bistånd på det handelspolitiska området, så har ÄK-Handels projektmedel skurits ned kraftigt under de senaste åren. Det är därför knappast möjligt att göra större nya satsningar om inte nya medel ställs till förfogande. I nuvarande läge kan nya baltiska projekt endast få begränsad betydelse.

2.7 Övriga projekt

ÄK-Handel har givit stöd till ett projekt som syftar till att sprida information om nordisk kunskap och teknologi på miljöområdet i Storbritannien. De nordiska ländernas exportråd i London samarbetar i detta projekt, vilket beviljades 1 027 000 DKK.

Kapitel XXIII

Bistånd

1 Utvecklingen på biståndsområdet

Samarbetet mellan de nordiska länderna inom biståndsområdet är omfattande, givande och angeläget. Det har sin givna utgångspunkt i den likartade biståndsprofil som de nordiska länderna har – betoning på de fattiga grupperna, demokratisering med satsning på social utveckling, kvinnor, miljö m m. De nordiska länderna har också över åren aktivt drivit FN:s mål om att minst 0,7 % av BNP skall avsättas för bistånd.

Främjandet av ökad demokratisering och respekt för mänskliga rättigheter har under senare år intagit en mer framträdande plats inom biståndet. Globala miljöhot, enorma fattigdomsproblem, ökande antal katastrofer, *politiska ekonomiska* reformprocesser i såväl Central- och Östeuropa som i många utvecklingsländer ställer växande och ofta konkurrerande krav på knappa resurser. Detta ställer nya krav på givarna på större koordinering mellan å ena sidan biståndspolitiken och å andra sidan handels-, skuldavskrivnings- och miljöpolitiken.

Ett effektivare utnyttjande av biståndet såväl som av u-ländernas egna resurser har blivit alltmer centralt. Avgörande vikt läggs vid att militärutgifter upptar en stor del av u-ländernas knappa resurser och att det är nödvändigt att verka för en minskning av dessa utgifter, både i u-länderna och i den industrialiserade världen. En ytterligare effektivisering av det multilaterala biståndet inom FN-systemet är en angelägen uppgift för de nordiska länderna.

2 Verksamheten 1992

Nordiskt samarbete på det biståndspolitiska området involverar en rad organ av mer eller mindre formell karaktär. Det formella ansvaret har legat hos samarbetsministrarna, medan biståndsministrarna har mötts två gånger till oformella möten. ÄK-Bistånd har haft två möten under året.

2.1 Nordisk utvecklingsfond (NDF)

Nordisk utvecklingsfond (NDF), med ett kapital på 100 MSDR, deltar i samfinansiering av utvecklingsprojekt av nordiskt intresse och erbjuder krediter på fördelaktiga villkor.

Ministerrådet lät 1991 genomföra en utvärdering av fondens verksamhet, som ledde till en positiv bedömning. Mot denna bakgrund beslutade Ministerrådet 1992 att fondens verksamhet skulle fortsätta utan tidsbegränsning samt att den skulle tillföras ytterligare kapital på 150 MSDR.

2.2 Regionalt samarbete

Region till region-samarbetet koncentrerades särskilt till sammarbetet med 10 länder i södra Afrika (SADCC).

2.2.1 *SADCC*

Samarbetet med SADCC sker dels på basen av det nordiska SADCC-initia-

tivet (NSI) om ekonomiskt och kulturellt samarbete mellan de nordiska länderna och de tio SADCC-länderna i södra Afrika, dels såsom projektsamarbete inom ramen för SADCCs handlingsprogram.

Tyngdpunkten inom NSI har legat på NORSAD-fonden, den gemensamma expertgruppen för handelsfrågor, diskussion om riktlinjer för olika samnordiska biståndsinsatser inom ramen för SADCCs handlingsprogram, samt stöd till SADCCs sekretariat.

En nordisk översyn har inletts av initiativet i ljuset av de pågående politiska förändringarna i södra Afrika. SADCC-länderna undertecknade 1992 ett avtal om upprättandet av en ny s. k. utvecklingsgemenskap SADC, i vilken även det nya demokratiska Sydafrika förväntas ingå så småningom.

2.3 Andra arbetsgrupper

Bland flera andra arbetsgrupper kan nämnas:

2.3.1 *Människorättigheter och demokrati*

Mandatet för den nordiska arbetsgruppen för människorättigheter och bistånd har förlängts t. o. m. mars 1993 och utvidgats, bl. a. så att frågan om militärutgifter omfattas. Ett pågående utredningsprojekt om hur bistånd kan inrättas så att människorättigheter främjas administreras av Danmark.

Frågor om människorättigheter, demokrati och gott styresätt har diskuterats i ÄK-B och av de nordiska biståndsministrarna. Det finns en hög grad av enighet både med hänsyn till vikten av dessa frågor och betydelsen av ett fortsatt nära nordiskt samarbete inom detta fält.

2.3.2 *Volymgruppen*

Volymgruppen, som upprättades 1989, har arbetat med frågor rörande den internationella biståndsvolymen. Arbetsgruppen lades ned i mars i år. Dessa frågor kommer istället att diskuteras vid ad-hoc möten med likasinnade länder.

2.3.3 *Miljö och bistånd*

Nordiskt samarbete i miljö- och biståndsfrågor har gällt speciellt förberedelserna för och uppföljningen av UNCED-konferensen; bl. a. kan nämnas klimat- och biodiversitetskonventionernas ikraftträdande.

Nordiska synpunkter har koordinerats i samband med Världsbanksfrågor (bl a problemet med Narmada-dammen i Indien), OECD/DACs miljöarbetsgrupps verksamhet samt miljöprojekt i Mellanamerika.

2.3.4 *Kvinnor och utveckling*

Samarbetet har koncentrerats till planläggning av förberedelser inför Världskvinnokonferensen 1995 speciellt vad gäller stöd till utvecklingsländernas förberedelser och deltagande i konferensen.

En intensiv utväxling av erfarenheter och idéer har ägt rum rörande revision av strategier för kvinnoorienterat bistånd. Gemensam utbildning av personal för könsstudier söks utbyggt, inte minst i gemensamma samarbetsländer.

2.4 Multilateralt samarbete

Koordinerat nordiskt uppträdande i multilaterala biståndsfora har resulterat i större genomslagskraft för nordiska synpunkter än om länderna hade uppträtt var för sig. Under året har konstaterats behovet av att utreda frågan om hur flera nordiska länders medlemskap i EG påverkar den nordiska profilen i multilaterala fora.

2.4.1 *FN i utvecklingssamarbetet*

Mot bakgrund av att de nordiska länderna är bland de största bidragsgivarna till FNs utvecklingsaktiviteter tog de nordiska länderna 1988 initiativet till en utredning om effektiviteten av FNs bistånd. Det resulterade i framläggandet av det s. k. nordiska FN-projektet i april 1991, i vilket föreslogs bl. a. förbättrad styrning och finansiering av FNs biståndsaktiviteter.

2.5 Samfinansierade nordiska projekt och aktivitetet

2.5.1 *Stöd till SATCC (Southern Africa Transport Coordination Commission)*

De nordiska länderna stöder SATCC-sekretariatet med personal, utrustning och driftstöd. SATCCs uppgift är att ta fram investeringsplaner för program inom transport- och kommunikationssektorerna i SADCC-området.

2.5.2 *Regional genbank för SADCC-länderna*

SADCC Regional Gene Bank, belägen i Zambia, har som uppgift att bevara och utveckla växtgenetiskt material i regionen. Uppbyggnaden av verksamheten har skett i nära samarbete med Nordiska genbanken.

2.5.3 *NORSAD-fonden*

NORSAD-fonden upprättades 1990 med ett grundkapital på 200 MDKK. Fonden har säte i Zambia och är avsedd att stödja SADCC-ländernas ekonomiska utveckling genom krediter i utländsk valuta till nordiska-afrikanska projekt. Fonden är avsedd att minska ländernas beroende av Sydafrika och dess medel kan ej användas till att stödja projekt med anknytning till Sydafrika.

Under 1992 har en ändring av fondavtalet och statuterna utarbetats, enligt vilken fonden skall ges flexiblare och mer omfattande finansieringsmöjligheter. Begränsningen rörande Sydafrika avses slopas.

3 Nordiska rådets rekommendationer

3.1 Meddelande om rekommendation nr 17/1992/e angående förhöjning av Nordiska utvecklingsfondens kapital (B 127/e)

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd og de nordiske landes regeringer *at* vedtage ministerrådsforslag B 127/e om fortsættelse af Nordisk Udviklingsfonds virksomhed uden tidsbegrænsning og forhøjelse af fondens kapital med 150 MSDR, idet man iagttager Økonomisk Udvalgs synspunkter og således, at muligheden af en ny kapitalforhøjelse, som følge af den resultatorienterede evaluering i 1995, holdes åben."

Nordiska ministerrådet och de nordiska ländernas regeringar meddelar: Den utvärdering av Nordiska Utvecklingsfondens verksamhet, som genomfördes 1991, resulterade i en positiv bedömning av fondens inledande verksamhet och framtidsutsikter. Mot denna bakgrund beslutade Ministerrådet att fondens verksamhet skulle fortsätta efter utgången av försöksperioden, dvs efter 31 januari 1994, samt att fondens kapital skulle förhöjas med 150 mio SDR. Ministerrådet har för avsikt att genomföra en resultatorienterad utvärdering av fondens verksamhet år 1995.

Ministerrådet föreslår att rekommendationen avskrivs.

3.2 Meddelande om rekommendation nr 36/1992/e angående samarbete på biståndsområdet (A 1006/e)

Rekommandationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer og Nordisk Ministerråd: *at* arbejde for større samordning af de nordiske landes bistand og bistandsmissioner og *at* arbejde for at de nordiske repræsentationer yder fornøden assistance til repræsentanter for nordiske hjælpeorganisationer, når disse anmoder derom."

Nordiska ministerrådet meddelar och de nordiska ländernas regeringar meddelar:

På det biståndspolitiska området bedrivs ett intensivt samarbete mellan de nordiska länderna både hemma och ute i världen med systematiserade kontakter. De nordiska ländernas ambassader och biståndskontor har i utvecklingsländer integrerats i olika grad. Olika organisatoriska lösningar samt olikheter i utrustning och rutiner utgör dock hinder för en integration mellan de nordiska ländernas utlandsrepresentationer. I den mån det framledes sker en ökad samordning av de nordiska ländernas utrikespolitik torde även en administrativ integration komma att få ökad aktualitet.

Enskilda organisationer spelar en viktig roll i den nordiska biståndsverksamheten. I motsats till det stat-till-stat bistånd som kanaliseras via statliga biståndsmyndigheter har de enskilda organisationerna möjlighet att arbeta direkt med privata enskilda organisationer eller grupper i mottagarländerna. En systematiserad integration av administrationen mellan de enskilda organisationerna och biståndskontoren i utvecklingsländerna är därför i princip inte önskvärd om organisationerna skall kunna behålla sin självständighet. Representanter för hjälporganisationer har dock naturligtvis möjlighet till ett stöd från de nordiska utlandsmyndigheterna.

Mot denna bakgrund föreslår Ministerrådet att rekommendationen avskrivs.

Kapitel XXIV

Turism

1 Sammanfattning

Tyngdpunkten i årets turistsamarbete har legat på förundersökning av marknaden i Japan och avslutandet av marknadsföringskampanjen i USA. Insatser i Östeuropa har gjorts genom att BTC (Baltic Tourism Center) för nordiska projektmedel bedrivit seminarieutbildning av researrangörer i Litauen och Lettland samt genomfört en utredning över pågående turistprojekt i de tre baltiska länderna.

2 Turistsamarbetet 1992

Det nordiska turistsamarbetets projektbudget för 1992 uppgick till 2.070.000 DKK. Medlen har i stort använts till fortsatt verksamhet inom tidigare projekt, t ex har broschyr med produktförslag angående Skagerrakregionen utarbetats för distribution till turistföretag inom området, samt till marknadsundersökning för ett nytt samnordiskt Nordkalottprojekt, som beräknas starta 1993 och avslutas 1997. Kampanjen riktas främst mot den tyska marknaden men också mot Frankrike, Italien och Be-Ne-Lux-länderna.

Den ekonomiska fördelningen i projekten har varit följande:

Projekt	Beviljat t. o. m. 1991	Beviljat 1992
Samordnad turiststatistik	907	110
Västnorden-turism	360	200
Skagerrak-turism	350	100
Östeuropa-arbete (Via Baltica)	260	150
Historiska Vikinga-vägar	100	200
Hansa-vägar	300	50
Marknadsföring Japan	325	1000
Samnordiskt Nordkalott-projekt	–	200
Korrespondenskurs i turism	–	50

3 Regionalt turistsamarbete

Turismen har också stor betydelse inom ministerrådets regionalpolitiska samarbete. Under en följd av år har satsningar gjorts på olika turistprojekt inom det gränsregionala samarbetet, såväl för produktutveckling som marknadsföring och information.

Under 1992 tilldelades diverse turistprojekt i de nio gränsregionala samarbetsområdena totalt ca 4 MDKK ur ministerrådets budget. För satsningarna redogörs mer utförligt i kapitlet om regionalpolitik.

4 Information och erfarenhetsutbyte

Inom de nordiska länderna har det skett stora förändringar i marknadsförhållanden och rambetingelser för turistnäringen. Det har också skett stora förändringar vad gäller statlig medverkan och organisering av turismen.

Kommittén har haft nytta av information och erfarenhetsutbyte härom, och samman med projektarbetet har detta utgjort grundlag för ingående diskussioner om det framtida nordiska turistsamarbetet.

5 Nordiska rådets rekommendationer

5.1 Meddelande om rekommendation nr 34/1992/e angående samiska intressen i nordiska turistkampanjer (A 985/e)

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd *at* der i forbindelse med fælles nordiske turistkampagner tages hensyn til de samiske interesser i en udbygget turistnæring."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Under 1993 kommer en stor turistkampanj att igångsättas "Samnordiskt Nordkalott-projekt". Projektet har en total kostnadsram på 19 MDKK (stöd från både turist- och regional-området). Ministerrådet kommer att ställa krav att projektledningen tar speciell hänsyn till samiska intressen i enlighet med rekommendationens innehåll och intentioner.

Mot denna bakgrund föreslår ministerrådet att rekommendationen avskrivs.

BILAGA

Budgetutskottets betänkande

över Nordiska ministerrådets berättelse 1992

(Nordiska ministerrådets berättelse C 1, se s. 628)

1. Inledning

Till budgetutskottet har hänvisats ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet 1992 (*C 1/1993*). Berättelsen har även förelagts rådets fackutskott för yttrande. Beträffande fackutskottens yttranden hänvisas till *Bihang 1-5* .

Budgetutskottet har behandlat berättelsen vid möten 28-29 januari 1993.

Beträffande i C 1-dokumentet ingående meddelanden om rådets rekommendationer och yttranden behandlas dessa antingen i separata betänkanden eller i respektive utskotts yttrande över C 1/1993.

2. Verksamheten 1992

2.1 Övergripande planer och program

Arbetet under 1992 har präglats av statsministrarnas beslut att låta utvärdera de ändrade förutsättningarna för det nordiska samarbetet i samband med att den europeiska integrationsprocessen vidareförs. Denna utvärdering har resulterat i två rapporter (Iloniemigruppens rapport av den 17 augusti och Støregruppens rapport av den 11 november).

Dessa rapporter utgjorde huvudtemat vid Nordiska rådets 41:a session i Århus. Statsministrarnas uttalanden med anledning av rapporterna kommer att utgöra grunden för det fortsatta nordiska samarbetet.

Budgetutskottet kan konstatera att statsministrarna vill säkra en starkare politisk styrning av samarbetet genom att ta ett direkt ansvar för att dra upp riktlinjerna för samarbetet.

Statsministrarna betonar vikten av det omfattande informella samarbetet som beräknas få ännu större betydelse under de närmaste åren. När det gäller det formella samarbetet anser statsministrarna att det bör koncentreras till följande områden: kultur, forskning och utbildning, miljö, medborgarnas rättigheter, ekonomi, fiske och juridiska frågor.

Budgetutskottet är införstått med att det informella samarbetet kommer att öka i betydelse i samband med att EES-avtalet träder i kraft och fler av de nordiska länderna eventuellt blir medlemmar i EG. Utskottet ställer sig emellertid tveksamt till att av praktiska skäl redan nu begränsa det formella samarbetet till ett fåtal samarbetsområden. Utskottet anser t.ex. att det kan vålla stora problem att redan 1994 öka kulturbudgeten med 25 % utan att totalbudgeten blir större. Utskottet menar att det finns bindningar både i projekt och institutioner inom andra sektorer som inte utan vidare kan avslutas eller nonchaleras. Budgetutskottet är inte berett att ta ställning till den stora satsningen på kultursektorn innan utskottet fått relevant underlagsmaterial.

Däremot ställer utskottet sig positivt till att de självstyrande områdena förutsätts behålla sin position i det nordiska samarbetet samt att parlamentarikerna skall ges en mer framskjuten plats i budgetbehandlingen.

För övrigt har utskottet noterat att det baltiska investeringsprogrammet (BIP) startat under 1992 och att arbetsprogrammet för Baltikum och Östeuropa reviderats under året. Genom att 16,9 MDKK av överskottet från 1990 har kunnat utnyttjats till insatser i Baltikum har miljösamarbete och industrisamarbete kunnat få utökat stöd. Utskottet har tidigare i brev till samarbetsministrarna uttalat sig positivt till denna användning av överskottet.

Den särskilda insatsen för information om Norden i Europa har fortsatt under året och en utvärdering av verksamheten har visat på ett positivt resultat och att det finns ett fortsatt behov av denna typ av information.

Den ekonomiska handlingsplanen "Ett starkare Norden" avslutas i och med utgången av 1992. Effekten och resultaten av handlingsplanen kommer att evalueras under våren 1993.

Även bioteknologiprogrammet avslutas 1992. Ministerrådet har beslutat att etikutskottets verksamhet skall fortsätta ytterligare tre år medan uppföljningen av programmet i övrigt kommer att ske som en integrerad del av den ordinarie verksamheten.

När det gäller den nordiska utbytestjänstgöringen har den visat sig ge så värdefulla bidrag till statsverksamheten att ordningen fått stå som modell vid uppbyggnaden av ett internationellt system för tjänstemannautbyte. Under året har även en försöksordning med utbytestjänstgöring för kommunalt anställda genomförts. Vidare har den nordiska modellen efterliknats inom EG. Utskottet finner det intressant att denna verksamhet, vars andel av den nordiska budgeten är marginell, rönt sådant intresse. Utskottet förutsätter att denna verksamhet även i fortsättningen kommer att kunna bekostas med nordiska medel, i synnerhet som verksamheten under 1992 utvidgats till att omfatta även Grönland och Färöarna.

2.2 Organisation

Genom en ändring av ministerrådets arbetsordning har ställföreträdarkommittén avskaffats och ersatts med en nordisk samarbetskommitté. Denna kommitté skall koordinera det löpande samarbetet samt ansvara för

organisatoriska och administrativa frågor. Kommittén är underställd samarbetsministrarna men kan också ta emot uppdrag direkt ifrån statsministrarna.

För ministerrådssekretariatet skall utarbetas en ny organisationsstruktur, vidare skall nya riktlinjer för tilldelning av projektmedel utarbetas, liksom en ny procedur för budgetberedningen.

Inom kultursektorn har en generell översyn gjorts av institutionernas roll och finansieringsformer. De tre grupper som arbetat med denna översyn (Finall-, Finforsk- och Finutgruppen) har avlämnat sina slutrapporter, dessa kommer att diskuteras vid möte mellan kulturministrarna och Nordiska rådets kulturutskott i januari 1993.

2.3 Budget och ekonomi

Den 1991 påbörjade försöksverksamheten med flerårig mål- och ramstyrd budgetering har fortsatt. Under 1992 har försöksverksamheten bedrivits vid elva institutioner, nämligen Nordiska hälsovårdshögskolan (1991-1993), Nordiska institutet för odontologisk materialprovning (1991-1993), Nordiska institutionen för vidareutbildning inom arbetsmiljöområdet (1991-1993), Nordiska organet inom provnings- och kontrollområdet (1992-1994), Nordiska konstcentret (1992-1994), Nordiska läkemedelsnämnden (1992-1994), Nordiska ekonomiska forskningsrådet (1992-1994), Nordiska handikappnämnden (1992-1994), Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (1992-1994), Nordiskt utbildningsprogram för social service (1992-1994) och Nordiskt utbildningscenter för dövblindpersonal (1992-1994).

Ettåriga kontraktstyrningsprinciper tillämpas i 1992 års budget även för arbetsgruppen för datapolitik och kontaktmannaorganet för narkotikafrågor.

Budgetutskottet, som följt denna försöksverksamhet från början, anser att denna budgeteringsform är till fördel både för institutionerna och för dem som skall bedöma verksamheten, bland dem Nordiska rådets parlamentariker.

Institutionerna får ett ökat resultatansvar och parlamentarikerna får bättre information och ökad insyn i verksamheten.

3. Ministerrådets meddelanden till budgetutskottets yttranden (1/1992 och 2/1992)

I sitt betänkande över *C 1/1992* gjorde utskottet följande hemställan till ministerrådet:

> *att* vara uppmärksamt på att även högt prioriterade aktiviteter, t. ex. miljösamarbetet med Östeuropa, det näringspolitiska samarbetet samt vissa delar av standardiseringsarbetet, kan få problem med finansieringen när den ekonomiska handlingsplanen upphör,

att noga överväga konsekvenserna av att flytta ut administrationen av stöd- och stipendieordningar från ministerrådssekretariatet samt att därvid beakta både ekonomiska och verksamhetsmässiga konsekvenser,

att ge rådet möjlighet att yttra sig innan beslut fattas om att flytta administrationen av kulturfonden,

att i det fortsatta arbetet lägga vikt vid de synpunkter som budgetutskottet samt fackutskottet framfört.

Nordiska ministerrådet svarar följande:

Nordiska ministerrådet har noga följt upp utvecklingen med finansieringen av aktiviteterna inom sektorerna när den ekonomiska handlingsplanen skall upphöra. Sektorerna bedöms inför denna omställning ha visat upp en tillfredsställande omprioriteringsförmåga och flexibilitet.

Beträffande utflyttning av administrationen av stöd- och stipendieordningar samt nordiska kulturfonden sker fortsatta överväganden i samband med implementeringen av statsministrarnas nyorientering och därmed sammanhängande förändringar av det nordiska samarbetet.

I betänkandet över *C 2/1992* framställde utskottet följande hemställan till ministerrådet:

att arbeta för att kultursamarbetet även i fortsättningen blir en viktig del av det nordiska samarbetet

att prioritera miljö i vid bemärkelse och att därvid särskilt beakta miljöproblemen i Östersjön och Nordsjön

att arbeta för en bärkraftig resurshushållning som kan öka möjligheterna för ett bättre totalutbyte av de förnybara resurserna

att arbeta för en utveckling av de nordiska ländernas konkurrenskraft i syfte att göra Norden till en tillväxtzon och att därvid beakta forskningens betydelse, det gäller inte minst den teknisk-industriella forskningen

att arbeta för en bärkraftig ekonomisk utveckling som kan trygga och utveckla välfärden och välståndet i Norden

att arbeta för ett fortsatt och förstärkt nordiskt samarbete inom olika internationella fora

att beakta sambandet mellan budgetens storlek och de uppgifter som skall genomföras

att ta hänsyn till de speciella problem som finns i Västnorden, vid användningen av de medel ur överskottet från 1990, som avsatts för att styrka samarbetet i och med Västnorden

att redan nu planera för det fortsatta samarbetet med Baltikum, som region och som enskilda medlemsländer

att vid prioriteringsarbetet inom de olika sektorerna ta hänsyn till de synpunkter som framförts av rådets fackutskott.

På denna hemställan avger ministerrådet följande svar:

Statsministrenes nyvurdering av det nordiske samarbeidet gjennom erklæringen i Århus, angir hvilke satsninger det legges opp til i tiden fremover.

Nordiska ministerrådet hänvisar i övrigt till de prioriteringar som gjorts i programmet "Norden efter 1992". Detta har konkretiserats i ministerrådsförslaget till budget för 1993.

Nordisk Ministerråd har bevilget 2,5 MDKK av overskuddet fra 1990 til diverse tiltak innenfor Vestnorden samarbeidet. Disse tiltakene vil bli videreført i 1993.

Därtill kan framhållas att i det arbete som nu pågår med att reformera det nordiska samarbetet har de nordiska ländernas statsministrar i ett gemensamt uttalande anfört att följande områden särskilt bör prioriteras: kultur, forskning och utbildning, miljö, medborgarnas rättigheter, ekonomi, fiske och juridiska frågor.

Beträffande meddelande om *rekommendation nr 29/1992/b* angående budgetutskottets kontrolluppgifter 1991 (A 998/b) och meddelande om *rekommendation nr 33/1992/b* angående Nordiska ministerrådets budget för 1993 (B 130/b) hänvisas till separata betänkanden.

4. Yttranden från Nordiska rådets fackutskott

Ekonomiska utskottet konstaterar inledningsvis att C 1/1993 präglas av att det nordiska samarbetet i allt högre grad ses i sammanhang med den internationella utvecklingen generellt och med den europeiska (marknads-)utvecklingen speciellt. Årets C 1 har också till en viss grad en prägel av slutstatus för det hittillsvarande formella nordiska samarbetet eftersom statsministrarna uttalat, att de i fortsättningen skall ha det övergripande ledningsansvaret. Ekonomiska utskottet ansluter sig fullt ut till tanken att statsministrarna skall ha ett konkret ansvar för samarbetet, detta får emellertid inte leda till att det nordiska samarbetet begränsas till politiska programförklaringar, som inte raskt och effektivt omsättes i operationella lösningar. Utskottet önskar också en närmare klargöring av vad som kan anses som "genuina nordiska intressen" i ett europeiskt perspektiv.

I redogörelsen över ministerrådets åtgärder inom utskottets ansvarsområde framhåller utskottet bl.a. att det uppskattar de konkreta insatserna inom Baltikumprogrammet och särskilt vill understryka att bistånd och riskkapital till små och medelstora företag i Estland, Lettland och Litauen är den bästa hjälpen till självhjälp för dessa ekonomier. Inom det industripolitiska området finner utskottet det naturligt att ministerrådet, i ljuset av de ändrade europeiska marknadskonstellationerna, företar en viss om-

prövning av det nordiska näringspolitiska samarbetet. Utskottet framhåller emellertid, att det inte finns anledning att omedelbart försvaga den näringspolitiska samordningen i Norden på områden där det fortsatt finns behov för en sådan samordning. Utskottet påpekar vidare, om Nordisk industrifond skall kunna göra en insats inom speciellt nordiska nischer förutsätter detta att tillräckliga medel ställes till fondens disposition. Utskottet understryker vidare betydelsen, framför allt för små företag, av att de tekniska handelshinder, som fortsatt finns i Norden, avskaffas.

Av **juridiska utskottets** yttrande framgår att stora delar av arbetet inom utskottets ansvarsområden under 1992 har präglats av EES-avtalet och förberedelser för ökat EG-samarbete. Det gäller t.ex. inom lagstiftningsområdet där arbete av betydelse för EES-avtalet har utgjort en bas för ökat samarbete mellan länderna även på områden där avtalet ger valmöjligheter. I dessa fall har de nordiska länderna sökt gemensamma lösningar. Utskottet anser att familjerätten skall ges hög prioritet bl.a. på grund av stigande internationalisering och flyttning inte minst mellan de nordiska länderna.

Utskottet anser också att insatserna för att styrka den nordiska konsumenträtten bör ökas. Konsumentområdet är ett område där det behövs nordiska initiativ och en stark nordisk påverkan på EG-samarbetet. Utskottet konstaterar att miljömärkningssamarbetet kommit igång och uppfordrar ministerrådet att förstärka insatserna för att få in nya produktgrupper i miljömärkningsarbetet. Utskottet konstaterar vidare att livsmedelsområdet är av stor ekonomisk betydelse i alla nordiska länder. Utskottet är tillfreds med att ministerrådet sökt finna nischer där EG-lagstiftningen ännu inte har harmoniserats och där Norden kan genomföra forskning och utredningar för att på detta sätt få möjlighet att påverka EG-lagstiftningen.

Inom jämställdhetssamarbetet har förberedelserna för Nordiskt forum präglat arbetet 1992.

Kulturutskottet framhåller att 1992 utmärkt sig som ett nysatsningsår och att det för kultursamarbetet varit särskilt glädjande, att ministerrådet på sikt vill öka budgetsatsningarna på kultursektorn. Utskottet noterar med tillfredsställelse den stora arbetsinsatsen inom Baltikumområdet och påpekar att de nordiska informationskontoren delvis fått en funktion som kulturcentrum och förmedlare av kunskap om Norden.

Utskottet konstaterar att handlingsprogrammet för NordMÅL fortskrider planenligt, utskottet efterlyser emellertid de föreslagna insatserna på mediaområdet, t.ex. arbetet med textning på originalspråk.

När det gäller Forskningspolitiska rådet saknar utskottet en närmare redogörelse för uppföljningen av riktlinjerna. Utskottet uttrycker vidare stor besvikelse över ministerrådets rapportering om de nordiska forskningsinstitutionerna. Rådet måste få en viss översikt över institutionernas verksamhet, men när både årsberättelser från institutionerna och redogörelser i C 1 för verksamheten saknas har rådet ingen möjlighet att följa och kontrollera verksamheten. Utskottet kommer att begära en komplettering

av C 1/1993 på denna punkt och förutsätter att nästa års C 1-dokument noggrant redogör för alla forskningsinstitutioners verksamhet under 1993.

Även **miljöutskottet** påpekar att de beslut, som under 1992 tagits av statsministrarna, kommer att få stora återverkningar på det framtida formella nordiska samarbetet. Förändringarna rör nästan alla sektorer och de beräknas ge följdverkningar även på det parlamentariska samarbetet. Inom miljöområdet anser utskottet, att det arbetsprogram om långsiktig övervakning av Nordens yttre miljö, som framlades under året, utgör en viktig plattform för inriktning och val av insatser för det framtida nordiska miljösamarbetet. Utskottet anser vidare, att det är viktigt med samverkan mellan sektorerna, för att få genomslag för ett miljötänkande inom flertalet sektorer. Detta är särskilt viktigt inom de sektorer, som har störst miljöproblem, bl.a. transport samt jord- och skogsbruk. Det är därför av betydelse att den pågående omläggningen av arbetsformerna inom ministerrådet inte resulterar i att sektorsamarbetet försvåras.

Utskottet noterar vidare att en försöksordning för cabotage med lastbil kommer att starta 1993 samt att luftfartens och sjöfartens miljöproblem uppmärksammats. När det gäller fiskerisektorn menar utskottet att det är angeläget att det nya samarbetsprogrammet verkligen används till att utveckla den näringspolitiska dialogen. Inom regionalpolitiken framhåller utskottet vikten av att få vår omgivning att acceptera att de nordiska särdragen vad gäller demografi, geografi, ekonomi, klimat m.m. ställer särskilda krav på förvaltningen av naturresurserna och på en aktiv och tillpassad distriktspolitik.

Socialutskottet uttalar tillfredsställelse över att statsministrarna planerar att överta rollen som motor för det nordiska samarbetet. Bland de av statsministrarna prioriterade områdena vill utskottet betona att medborgarpolitiken omfattar social trygghet, hälso- och sjukvård, arbetsmarknad, arbetsmiljö samt jämställdhet. Utskottet anser emellertid, att ministerrådets förslag om det framtida samarbetet har vissa svagheter. Det gäller främst bristen på analys av innehållet i det konkreta samarbetet och en brist på analys av konsekvenserna av de olika förslagen. Utskottet ställer sig främst kritisk till att man är beredd att utan vidare väsentligt öka kultursektorns andel av den totala budgeten. Även kultursektorns projekt och institutioner måste underkastas samma kvalitetskrav som övrig nordisk verksamhet.

Utskottet konstaterar att arbetslösheten i de nordiska länderna ökat avsevärt under det gångna året samt att arbetsmarknadspolitiska åtgärder för att främja sysselsättningen vidtagits i alla länder, bl.a. i form av ökade utbildningsinsatser för att förbättra arbetskraftens kvalifikationer.

Inom arbetsmiljöområdet har arbetet under 1992 i stor utsträckning präglats av omorganisation av tillsynsverksamheten och utarbetandet av strategi- och effektiveringsplaner. Även utvecklingen inom EG har i hög grad präglat arbetsmiljöarbetet i de nordiska länderna. Inom det europeiska standardiseringsområdet har de nordiska medlen möjliggjort ett nor-

diskt deltagande i ca 90 arbetsgrupper inom CEN. Trots att den ekonomiska handlingsplanen upphör kan denna verksamhet fortsätta även 1993 med medel ur sektorns ordinarie budgetmedel. Utskottet anser emellertid att ministerrådet saknar en övergripande strategi för att säkerställa finansieringen av nordiskt deltagande i det europeiska standardiseringssamarbetet.

Utskottet konstaterar att 1981 års nordiska konvention om social trygghet delvis upphävs när EES-avtalet träder i kraft. För att situationen för dem som bor i Norden inte skall försämras understryker utskottet vikten av att det etableras nya ordningar som omfattar samma personkrets som 1981 års konvention.

5. Budgetutskottets förslag

Under hänvisning till ovanstående föreslår utskottet att Nordiska rådet med anledning av berättelsen C 1/1993 beslutar om följande:

A. att Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet

att ministerrådet, innan definitivt beslut fattas om en ökning av kulturbudgeten med 25 % 1994, ger rådet det underlagsmaterial som erfordras för att rådet skall kunna göra en bedömning av rimligheten i denna satsning,

att ministerrådet upplyser om vilka konsekvenser den kraftiga ökningen på kultursektorn får på andra sektorer,

att budgetutskottet, som inom rådet ansvarar för behandlingen av ministerrådets budget, fortlöpande får ta del av rapporter och handlingsplaner av betydelse för budgetbehandlingen.

B. att Nordiska rådet lägger C 1/1993 till handlingarna.

Stockholm den 29 januari 1993

Árni M. Mathiesen (Sj)
May Flodin (FS)
Helga Haugen (KrF) Formann
Timo Järvilahti (Kesk.)
Jens Marcussen (FrP)
Hugo Bergdahl (fp)
Roger Gudmundseth (A)
Per Olof Håkansson (s)
Inger Koch (m)
Lauri Metsämäki (SDP)

BIHANG 1

Ekonomiska utskottets uttalande över Nordiska ministerrådets berättelse om det nordiska samarbetet (C 1)

Økonomisk utvalg har til vurdering fått Ministerrådets beretning om virksomheten i 1992 (C 1/1993). Utvalget har behandlet saken på sitt møte i Stockholm 28. - 29. januar 1993 og vil uttale følgende:

1. Generelle synspunkter

Beretningen er i likhet med forrige års beretning og ikke minst statsministerrapporten som ble behandlet på Rådets 41. sesjon preget av at det nordiske samarbeidet stadig mer blir sett i sammenheng med den internasjonale utvikling generelt og den europeiske (markeds-)utviklingen spesielt. Beretningen er en fyldig, men ikke alltid like oversiktlig fremstilling av det mangfold som nordisk offisielt samarbeid representerer.

Særlig i beretningens avsnitt om økonomiske, industrielle og handelspolitiske spørsmål pekes det på at mange av de spørsmål som hittil har vært aktuelle for nordiske løsninger vil bli omfattet av EØS-avtalen og ventelig vil finne sin løsning i en eller annen form på et europeisk plan. I en slik sammenheng betoner Ministerrådet at de nettverk som er bygget opp mellom administrasjonene i de nordiske land vil være et godt arbeidsforum for de nordiske beslutningsfattere som skal agere i en europeisk kontekst. Det gis imidlertid i årets C 1 få eksempler på hvordan dette skal fungere i praksis. På flere punkter antydes det at bilaterale nordiske kontakter vil være en farbar vei.

Økonomisk utvalg antar at mer konkrete opplegg for slike kontakter vil bli beskrevet fra Ministerrådets side i *C 2/93* om planene for det nordiske samarbeidet. Utvalget vil imidlertid understreke at mange av utvalgets saksområder er av overgripende natur eller av en slik karakter at flere sektorer må sees samlet. Det kan gjøre det ønskelig å se ut over de spesifiserte løsningsmekanismer som EØS-avtalen gir for saker som særlig henføres til prinsippene for det frie indre marked (de fire friheter). Mange av de vesentlige spørsmålene innen utvalgets saksområde vil også være det som i EØS-avtalens språkbruk kalles "tilgrensende områder": økonomisk og finansielt samarbeid, forskningssamarbeid, datapolitikk, deler av miljøpolitikken etc.

Årets beretning har også til en viss grad preg av en sluttstatus for det nordiske, institusjonaliserte samarbeidet i sin hittidige form, i det man henviser til at statsministerrapporten fra høsten 1992 har fastslått at statsministrene selv heretter skal ha den overgripende ledelse av samarbeidet, og at man har valgt å prioritere sju hovedsektorer.

På flere punkter i beretningen nøyer Ministerrådet seg med å konstatere at spørsmålet er tatt opp/ikke tatt opp i statsministerrapporten, og at

eventuelle løsninger skal søkes gjennom et uformelt og ofte bilateralt samarbeid.

Utvalget tilslutter seg fullt ut tanken om at statsministrene skal ha et konkret ansvar for samarbeidet, men det må ikke medføre at det nordiske samarbeidet begrenses til politiske programerklæringer som ikke raskt og effektivt omsettes i operasjonelle løsninger. Også her er det viktig med politisk tilsyn med utformingen og gjennomføringen av programmene, og det er på dette punkt at man må beholde en aktiv dialog mellom fagministre og parlamentarikere.

2. Økonomisk og finanspolitisk samarbeid

Det redegjøres i C 1/1993 for den økonomiske utvikling i de nordiske land i 1991-92 og konstateres at den økonomiske vekst har vært meget svak eller negativ i alle landene. Finland og Sverige har hatt den største nedgangen. I Danmark og Norge har det vært en svak vekst både i produksjon og etterspørsel, mens Island i 1992 inntok en mellomstilling. Alle de nordiske land har en høy og stigende arbeidsledighet. Den gjennomsnittlige arbeidsledighetsraten i Norden kan være rundt 8% i 1992, og forventes å stige til 8 3/4% i 1993. Prisstigningen har falt fra 5,7% i 1991 til 2 1/4% i 1992 i gjennomsnitt.

I andre halvår av 1992 fikk man en alvorlig og vedvarende uro på det europeiske valutamarkedet og sammenhengende med dette til dels meget høye rentenivåer. Dette forsterket problemene i nordisk økonomi og reduserte landenes finanspolitiske handlefrihet. Presset på valutamarkedet førte i løpet av høsten til en devaluering av den finske mark, den svenske, islandske og norske krone i nevnte tidsrekkefølge, mens man realiter har fått en oppskriving av den danske krone. Bindingen av den finske, norske og svenske valutaen til ECU ble midlertidig suspendert i løpet av høsten; i Finland og Sverige på ubestemt tid, og i Norge for en tidsmessig begrenset periode. Ved inngangen til 1993 er det uklart når og hvordan disse valutaer igjen eventuelt knyttes fast til en internasjonal valutakurv (ECU) eller en bestemt myntenhet.

Det skal her tillegges at situasjonen i flere av landenes økonomier på en ytterst allvorlig måte for næringslivet ble forverret ved de kriselignende situasjoner som utviklet seg innen det private bank- og finansmarkedet, noe som førte til at betydelige innsatser av statlige midler måtte gjøres for å opprettholde sentrale aktører.

Beretningen peker ellers på at det finanspolitisk er store variasjoner mellom landene. Veksten i budsjettunderskuddene har vært særlig sterk i Finland og Sverige, og her er det også de mest vidtgående planer om innstramminger har blitt lagt fram av regjeringene, blant annet når det gjelder velferds- og næringsoverføringsordninger og ved skatteskjerpelser.

Ministerrådet klargjør ikke i beretningen noe om i hvilken grad de nordiske finans- og økonomiministre har hatt et aktivt samarbeid for å koordinere landenes innsats på det finanspolitiske området i 1992. Det ligger i sakens natur at beslutninger om valutajusteringer må treffes i absolutt na-

sjonal konfidensialitet, og utvalget antar at Ministerrådet så langt som mulig har søkt å samordne nordisk opptreden i økonomisk politikk slik Helsingforsavtalens artikler om økonomisk samarbeid (art. 18-22) legger opp til. Utvalget skulle imidlertid gjerne ha sett at dette forhold var blitt klarere belyst i årets C 1.

Utvalget konstaterer med tilfredshet at Ministerrådet på årets møter har fokusert på arbeidsledigheten og den finansielle sektor, og at man regelmessig har drøftet utviklingen av EF's økonomiske og monetære union. Slike nordiske samrådinger om EF-spørsmål vil være ytterligere beføyet når EØS-avtalen er i funksjon og tre av landene innleder medlemsskapsforhandlinger med EF i løpet av 1993.

Årets C 1 forteller ellers at gjennomføringen av 48 prosjekter i den økonomiske handlingsplanen for årene 1989-92 har gått som forutsatt og at en evalueringsrapport vil bli fremlagt i løpet av våren. Utvalget imøteser denne rapporten og vil kommentere den på et senere tidspunkt.

Utvalget tar til etterretning Ministerrådets redegjørelse for den nordiske samordningen i Valutafondet (IMF), den Europeiske Bank for Gjenoppbygging og Utvikling (EBRD) og OECD. Det noteres med positiv interesse at det foregår en samordning med de baltiske interessene i disse fora.

Beretningens redegjørelse for Nordisk Økonomisk Forskningsråd lister opp flere sentrale aktiviteter som her utføres. Utvalget har på et møte sommeren 1992 hatt mulighet for å bli mer grundig orientert om denne virksomheten, og vil uttrykke sin positive oppfatning om det arbeid som her gjøres. Et prosjekt om effekten av EF-medlemskap for nordisk industri, og avslutningen av et skatteforskningsprogram imøtesees med særlig interesse av utvalget.

Beretningen om virksomheten i Nordisk Tolladministrativt Råd (NTR) er kortfattet og utvalget kunne ha ønsket en mer detaljert redegjørelse for arbeidet med å tilpasse regler og praksis for den kommende gjennomføring av et indre marked i EØS-området.

Utvalget finner det verdifullt at NTR har fokusert på erfaringsutveksling om edb-løsninger og om UNIX- og EDI-systemene, men ser med en viss undring på at et kurs for tollvesenet i Lesotho omtales som om den har samme dignitet i rådets virksomhet.

3. Innsatser i Baltikum

Beretningens avsnitt om innsatser for Baltikum viser en konkret tiltaksliste som økonomisk utvalg finner løfterik. Det baltiske investeringsprogrammet (BIP) er etter utvalgets mening et funksjonelt opplegg for å bistå i omstillingen og oppbyggingen av disse lands økonomier. Utvalget finner grunn til å understreke at bistand og risikokapital til små og mellomstore bedrifter i Estland, Latvia og Litauen er den beste hjelp til selvhjelp for disse økonomiene.

Den nordiske bistanden til Baltikum må forutsette at også interesse og vilje til effektiv utnyttelse dokumenteres fra mottakersiden, noe utvalget

mener vil kunne befordres ved hyppige og åpne kontakter på alle nivåer, - politisk, mellom administrasjonene, og på bedriftsplan. Økonomisk utvalg hadde i det forløpne år flere kontakter med representanter for Baltisk Forsamling og drøftet disse synspunkter på en konstruktiv måte.

Utvalget vil i denne sammenheng også peke på at BIP og andre offisielle nordiske støttetiltak for Baltikum kan og må kompletteres av bilaterale og private innsatser i disse landene. Utvalget er kjent med noen av disse tiltakene og vil anbefale at Ministerrådet ser med velvilje på praktisk og eventuell økonomisk støtte til slike prosjekter.

4. Industripolitikk

For det industripolitiske samarbeidet i Norden i 1992 gjelder de samme generelle kommentarer som for det økonomiske avsnittet: en dyp lavkonjunktur har vært og er fortsatt herskende. Videre har man nasjonalt og nordisk måttet fokusere på tilpasningen til et indre marked i Europa og på næringslivets lønnsomhet og konkurranseevne.

Økonomisk utvalg finner det naturlig at Ministerrådet foretar en viss omprøving av det nordiske næringspolitiske arbeidet i lys av de endrede europeiske markedskonstellasjoner, men man vil peke på at det ikke er grunnlag for umiddelbart å svekke innsatsen for en næringspolitisk samordning i Norden på de områder hvor dette kan være tjenlig. Utvalgets flertall (alle unntatt Carl I. Hagen, FrP) finner det derfor godt i samsvar med de endrede krav når for eksempel Nordisk Industrifonds virksomhet nå innrettes mot visse spesialiserte nisjer hvor nordisk industri har særlige forutsetninger. Dette flertall vil imidlertid påpeke at en innsats fra Industrifondet på disse områder forutsetter at tillstrekkelige midler stilles til disposisjon. Budsjettet for 1993 tyder etter flertallets mening på dette punkt på at man er i ferd med å legge seg på et kritisk minimumsnivå her.

Utvalget noterer med tilfredshet at Ministerrådet vil konsentrere seg om å utvikle Norden som et hjemmemarked spesielt for småbedrifter. Resultatet av et igangsatt utredningsarbeid på dette felt imøtesees med interesse, og utvalget vil gjerne ta del i en snarlig oppfølging av dette arbeidet.

Utvalget vil også understreke betydningen av at man ser det industripolitiske arbeidet i Norden i helhet. Utviklingen av Norden som et hjemmemarked krever innsatser og samordning på tilgrensende områder: energiforsyning, kommunikasjoner, telekommunikasjoner, kapitalmarkedet, forskningsinnsatser, eksporttiltak etc. Utvalget noterer derfor med tilfredshet at Ministerrådet i sammensetning av industriministrene nå også har utviklet et nærmere samråd om energisektoren. At dette i følge årets C 1 har skjedd bare som en tilfeldig følge av at ministrene har fått samme portefølje i alle land bør ikke være avgjørende.

Til slutt i dette industripolitiske avsnittet vil økonomisk utvalg bare ta til etterretning Ministerrådets beretning om virksomheten på prøveområdet (Nordtest) og standardiserings- og normeringsområdet. Dette er vesentlige områder for nordisk næringslivs konkurransesituasjon på det fremtidige marked i Europa, og en aktiv innsats både fra myndigheter og

private bedrifter er her en forutsetning og en god grunnlagsinvestering for næringslivet i Norden.

5. Energipolitikk

Ministerrådet redegjør i årets C 1 dels for utviklingen i de enkelte land og dels for det nordiske samarbeidet. Økonomisk utvalg har på Rådets 41. sesjon hatt et særlig møte med energi- og industriministrene og drøftet de samme spørsmål.

Utvalget slutter seg til Ministerrådets syn om at man skal intensivere og utvide det nordiske energipolitiske samarbeidet slik at både hensynet til en reduksjon av energisektorens miljøbelastning og til en rasjonell og kostnadseffektiv produksjon og anvendelse av energi i Norden blir tilgodesett. Utvalget konstaterer med tilfredshet at Ministerrådet fester betydelig oppmerksomhet ved energispørsmål som reises i andre internasjonale fora, og ikke minst til arbeidet med utformingen av det europeiske energicharteret.

Utvalget vil ellers komme tilbake til energispørsmålene i andre sammenhenger, blant annet ved behandling av et medlemsforslag om Nordels framtid, til Rådets 42. sesjon.

6. Handelspolitikk

Beretningens avsnitt om det handelspolitiske samarbeidet konsentreres naturlig nok også om utviklingen omkring EØS-avtalen og arbeidet med etablering av det indre marked i Europa. Ministerrådet fastslår at selv om alle nordiske land blir medlemmer av EØS så kommer arbeidet med det nordiske hjemmemarkedet fortsatt til å være av betydning. Arbeidet med å avskaffe gjenstående handelshindre i Norden og forenkling av grensekontrollen med varer og tjenester kommer til å fortsette.

Utvalget er enig i dette synspunkt og vil sterkt understreke at det er av praktisk viktighet særlig for små bedrifter og innen tjenesteytende næringer at de tekniske handelshindre som fremdeles finnes i Norden blir avskaffet. Utvalget finner det derfor urovekkende når det i C 1/1993 fra Ministerrådet konstateres om arbeidet med å lette grensekontrollene at noen land er beredt til å løse disse spørsmål i rask takt, mens andre ikke vil binde seg til et særlig nordisk program av hensyn til forberedelsene for integrasjonen i det europeiske samarbeidet.

Utvalget sier seg ellers tilfreds med at Ministerrådet i årets beretning meddeler at man vil søke en rask avklaring av de genuint nordiske oppgaver som ikke dekkes av EØS-avtalen.

Utvalget har ingen bemerkninger til at Nordisk Prosjekteksportfonds virksomhet skal omfatte også innsatser i Baltikum. Utvalget vil til dette avsnittet i Ministerrådets beretning umiddelbart slutte seg til uttalelsen om at en efektiv utnyttelse av Fondets administrative midler må etterstrebes.

7. Bistandspolitikk

Ministerrådet redegjør for et omfattende nordisk samarbeid innen bistandsområdet, og konstaterer at dette grunnes i en ganske likeartet bistandsprofil i alle de nordiske landene.

Utvalget vil i store trekk slutte seg til de synspunkter Ministerrådet anfører om bistandssamarbeidet, men utvalget oppfordrer til en grundigere og mer konkret oppfølging av den rekommandasjon (*rek. 36/1992/e*) som Rådet på utvalgets forslag vedtok på 41. sesjon, hvor det anmodes om større samordning av de nordiske lands bistandsaktiviteter og gjensidig assistanse mellom landenes representasjonskontorer i bistandslandene.

8. Turisme

Utvalget tar til etterretning Ministerrådets beretning om samarbeid på turistsektoren i 1992.

Man forutsetter at det også i det framtidige arbeidet, særlig på fjerne markeder, vil bli lagt vekt på å markedsføre Norden som et felles reiseområde.

Utvalget vil også feste oppmerksomhet ved den rekommandasjon som på Rådets 41. sesjon på utvalgets innstilling ble vedtatt om å ta særlige hensyn til de samiske interesser ved nordiske turistkampanjer. Dette spørsmålet vil utvalget vurdere på grunnlag av Ministerrådets melding når den planlagte kampanjen for turisme på Nordkalotten er gjennomført.

9. Datapolitikk

Utvalget kan slutte seg til Ministerrådets prioritering av tre særlige tema innen datapolitikk: nordisk samarbeid i lys av europeisk integrasjon, informasjonsteknologi i offentlig sektor, og sikkerhet/sårbarhet i forbindelse med datateknologi. Dette synes alle å være sentrale tema på området, og utvalget vil følge arbeidet her med interesse.

Utvalget noterer også med interesse at man med basis i det danske Finansministerium har ansatt en nordisk EF-koordinator på dette saksfeltet, og at også arbeidet innen OECD følges opp av den nordiske arbeidsgruppen for datapolitikk.

10. Særlige meldinger om rekommandasjoner

I C 1/1993 inngår også Ministerrådets meldinger om en del tidligere vedtatte rekommandasjoner innen økonomisk utvalgs saksfelt. Utvalget har behandlet disse meldinger og vil med henvisning til foregående bemerkninger anmode Ministerrådet om fortsatt oppfølging av følgende rekommandasjoner:

rek. 24/1991/e Koncernfacklig samverkan i Norden
rek. 14/1992/e Förstärkning av Nordisk industrifond

rek. 15/1992/e Upprättande av ett baltiskt investeringsprogram
rek. 32/1992/e Norden i det nya Europa
rek. 34/1992/e Samiska interessen i nordiska turistkampanjer
rek. 35/1992/e Energi- och miljöpolitiskt samarbete
rek. 36/1992/e Samarbete på biståndsområdet

Utvalget mener at hensikten med disse rekommandasjonene ikke i alle tilfeller ennå er oppfylt, eller at det ikke er tilstrekkelig godtgjort at de ikke kan oppfylles, og ønsker derfor å beholde spørsmålene på dagsorden i påvente av nye meldinger til neste ordinære sesjon.

Forøvrig viser utvalget til særlig betenkning om rekommandasjoner som bør kunne ansees sluttbehandlet.

11. Innstilling

Med disse bemerkninger vil Økonomisk utvalg foreslå at Ministerrådets beretning om det nordiske samarbeidet i 1992, C 1/ 1993, tas til etterretning for de deler av beretningen som gjelder Økonomisk utvalgs saksfelt.

Stockholm, 29. januar 1993

For Økonomisk utvalg

Thor-Eirik Gulbrandsen
Nestformann

BIHANG 2

Juridiska utskottets uttalande över Nordiska ministerrådets berättelse om det nordiska samarbetet (C 1)

1. Indledning

Nordisk Råds Præsidium har henvist Nordisk Ministerråds beretning om det nordiske samarbejde til Nordisk Råds 42. session 1993 til Juridisk Udvalg til udtalelse.

Udvalget har behandlet beretningen på sit møde den 22. februar 1993 i København.

Udvalget har taget stilling til de kapitler, som vedrører udvalgets arbejdsområder og enkelte andre områder, som er af særlig interesse.

Meddelelserne om Nordisk Råds rekommandationer er indkluderet i ministerrådets beretning under de respektive kapitler. Juridisk Udvalg har valgt at behandle disse meddelelser i tilknytning til hvert kapitel i beretningen.

Kapitel 1 - Overordnede spørgsmål

1.1. Den internationale dimension

Arbejdet i 1992 har været præget af, at statsministrene i november 1991 nedsatte en gruppe af personlige repræsentanter, den såkaldte Iloniemi-gruppe, der skulle vurdere de nordiske landes fremtidige samarbejde. Gruppen aflagde rapport den 17. august 1992. Statsministrene tiltrådte hovedlinierne i rapporten.

En opfølgningsgruppe, Støre-gruppen, afgav rapport den 11. november 1992.

Disse to rapporter udgjorde hovedtemaet ved Nordisk Råds 41. session i Århus.

Statsministrenes udtalelser om rapporterne kommer til at udgøre grundlaget for det fremtidige nordiske samarbejde.

Juridisk Udvalg kan konstatere, at statsministrene vil sikre en stærkere politisk styring af samarbejdet ved at tage et direkte ansvar for at udstikke retningslinierne for samarbejdet.

Statsministrene lægger vægt på det omfattende uformelle samarbejde, som forudses at ville få endnu større betydning i fremtiden. Hvad angår det formelle samarbejde, finder statsministrene, at det bør koncentreres om følgende områder: Kultur, forskning og uddannelse, miljø, medborgernes rettigheder, økonomi, fiskeri og juridiske spørgsmål.

Juridisk Udvalg er indforstået med, at de selvstyrende områder forudsættes at beholde deres position i det nordiske samarbejde, samt at parlamentarikerne får budgetkompetence inden for den af ministerrådet fastsatte ramme.

Sideordnet med statsministrenes bestræbelser for at forny det nordiske samarbejde har EØS-forhandlingerne sat sit præg på det nordiske samarbejde. Hensigten var, at aftalen skulle have været ratificeret og trådt ikraft den 1. januar 1993. Arbejdet fortsætter, også nu hvor Norge, Finland og Sverige har ansøgt om medlemsskab af den Europæiske Union.

Arbejdet med ministerrådets arbejdsprogram for Baltikum og Østeuropa fortsætter. Juridisk Udvalg vil kommentere i forbindelse med de respektive afsnit i beretningen.

1. 2. Organisation

Ved en ændring af ministerrådets arbejdsorden er stedfortræderkomitéen blevet afskaffet og erstattet af en nordisk samarbejdskomité. Denne komité skal have ansvaret for de organisatoriske og administrative spørgsmål. Komitéen hører under samarbejdsministrene, men kan også få opgaver direkte fra statsministrene. Udvalget har noteret sig dette.

Kapitel 2 - Lovgivningssamarbejdet

1. Indledning

Ministerrådet beretter, at lovgivningsprogrammet fra 1988 også i 1992 har dannet baggrund for arbejdet i embedsmandskomitéen, og at arbejdet af betydning for EØS-aftalen har dannet basis for et øget samarbejde mellem landene også på områder, hvor aftalen giver valgmuligheder. I sådanne tilfælde har landene søgt fælles løsninger.

Udvalget konstaterer med tilfredshed, at arbejdet med udviklingshjælp til Baltikum har været højt prioriteret.

2. Familieret

Udvalget er enig med ministerrådet i, at det er væsentligt at få ændret den fællesnordiske ægteskabskonvention, at få vedtaget fællesnordiske regler om forældremyndighed og samværsret, og at alle de nordiske lande får fælles regler om myndighedernes internationale kompetence.

For så vidt angår reglerne om forskellige former for samboforhold, herunder regler om registreret partnerskab, ønsker udvalget, at der arbejdes mere intensivt for at få skabt regelsæt, der svarer til de faktiske behov, således som disse viser sig ved de ændrede samfundsforhold.

Vedrørende regler om værge- og formynderskabsordninger håber udvalget, at de bestræbelser, der er i gang i Danmark, Finland og Island snarest må bære frugt.

På grund af den stigende internationalisering og flytning ikke mindst mellem de nordiske lande, finder udvalget, at familieretsområdet må have en meget høj prioritet.

3. Aftaleret, køberet og forbrugerlovgivning m.v.

Udvalget konstaterer, at udredninger har vist, at der ikke er noget umiddelbart behov for at reformere aftalelovene.

De gode resultater, der har vist sig på køberettens område, resulterer forhåbentlig snart i en revideret dansk købelov, således at der må siges at være etableret tilstrækkelige nordiske regler på dette område. Den finske og den svenske lovgivning er næsten identiske, mens den norske lov og det danske udkast har mere detaljerede regler.

Forbrugerlovgivning

- Forbrugerkøb og forbrugertjenester:
Vedrørende regler om forbrugerkøb og om forbrugertjenester finder udvalget, at der bør arbejdes videre med at få samlet reglerne om forbrugerkøb og om forbrugertjenester, således at man får et fuldstændigt regelsæt på disse områder.

- *Kreditaftaler og forbrugerbeskyttelse ved køb af fast ejendom:*
Det er udvalgets opfattelse, at der bør arbejdes raskt videre for at få etableret ensartede regler vedrørende kreditkøb og forbrugerbeskyttelse ved køb af fast ejendom.

- *Selskabsrejser og handelsrepræsentanter:*
På begge områder foreligger der EF-direktiver. Udvalget konstaterer, at arbejdet skrider raskt frem med vægten lagt på fælles løsninger.

Erstatningsret

Norge og Sverige har lovgivning om miljøskader. I Danmark og Finland arbejdes der med lovforslag. Spørgsmålet om forsikringspligt bør overvejes nærmere. Udvalget finder, at der er grundlag for at komme videre med et praktisk nordisk samarbejde på dette vigtige område.

Forsikringsret

På person- og skadeforsikringsområdet finder udvalget, at der stadig kan arbejdes videre med henblik på at opnå ensartede nordiske regler.

Transportret

Udvalget finder, at der er et godt samarbejde på søretsområdet og opfordrer til at det fortsat udvides.

Immaterialret

- *Ophavsret:*
Udvalget noterer sig, at der er planer om et fælles arbejdsprogram om ændring af ophavsretslovgivningen og opfordrer til, at arbejdet fremskyndes.

- *Varemærker:*
Udvalget opfordrer til, at samarbejdet styrkes også på de områder, der ligger udenfor EF-lovgivningen og lægger også vægt på, at man opretholder den traditionelle nordiske retslighed på dette område.

Selskabsret

Udvalget noterer sig, at der er behov for at tilpasse aktielovene således, at de bliver tilpasset EF's direktiver om selskabsret og at samarbejdet fortsætter på departementsniveau.

Edb-ret

Udvalget opfordrer til, at der allerede nu samarbejdes med henblik på at søge at påvirke udkastet til EF-direktiv om individernes ret til beskyttelse ved behandling af personoplysninger. Udvalget lægger vægt på ensartede

nordiske regler på dette område også udover, hvad EF måtte kræve, bl. a. for at sikre nordiske borgeres bedre muligheder for mobilitet inden for Norden.

Strafferet

- Samfundstjeneste:
Udvalget ønsker, at der fortsat arbejdes for ensartede regler om samfundstjeneste i Norden.

- Narkotikakriminalitet og hvidvaskning af penge:
Udvalget tillægger dette område stor betydning og opfordrer til, at samarbejdet på dette område styrkes.

Procesret

Udvalget har ved flere lejligheder givet udtryk for, at det lægger stor vægt på at få en nordisk lovgivning, der sikrer retsstillingen for ofrene for kriminelle handlinger og forventer sig, at der rapporteres om fremskridt i næste års beretning.

- Domstolsreformerne, reglerne om tvangsfuldbyrdelse og international procesret:
Udvalget noterer sig, at samarbejdet på disse områder fortsætter.

Offentlig ret

Udvalget konstaterer, at der pågår et samarbejde på embedsmandsplan, hvor man bl.a. har drøftet spørgsmål om stemmeret for nordiske statsborgere, forvaltningsretlige spørgsmål i forbindelse med elektroniske dataoverføringer og personværnsspørgsmål. Der har også været drøftet regler om tavshedspligt og om aktindsigt/dokumentindsyn.

Udvalget lægger vægt på, at Den Europæiske Menneskeretskonvention indarbejdes i national ret i alle nordiske lande.

Nordisk Råd for forskning i europæisk integrationsret

Udvalget skal gøre opmærksom på, at beretningen intet indeholder om Nordisk Råd for forskning i europæisk integrationsret. Udvalget forventer en redegørelse i næste års beretning, da udvalget lægger vægt på spørgsmål om europæisk integration.

Budgetmidler på lovgivningsområdet

Udvalget savner en redegørelse om budgettet på lovgivningsområdet og forventer en sådan i næste års beretning.

Nordisk Råds rekommandationer

Rek. nr 9/1991/j angående lovgivningssamarbejde om bio- og genteknologi (A 939/j):

Ministerrådet har foreslået, at rekommandationen afskrives med henvisning til, at der i dag sker et udbredt samarbejde på dette område. Det er regeringernes målsætning at fortsætte dette samarbejde.

Der er oprettet flere arbejdsgrupper, der bl.a. skal se på etiske spørgsmål, på miljørisikoen, på sikker brug af teknologien og på patentspørgsmål.

Lovgivning til sikring af sundhed og miljø er i Norden blevet harmoniseret i forbindelse med EF-lovgivningen og EØS-aftalen.

Udvalget finder, at området er relativt nyt og af så stor betydning, at udvalget vil afvente ny meddelelse i næste års beretning.

Rek. nr 10/1991/j angående lovgivning om gældssanering (A 922/j):

Under hensyntagen til at flere lande endnu ikke har vedtaget love om gældssanering, imødeser udvalget ny meddelelse ved næste års beretning.

Rek. nr 11/1991/j angående stemmeret ved parlamentsvalg i andre nordiske lande (A 946/j):

Af en rapport til embedsmandskomitéen fremgår det, at stemmeret ved parlamentsvalg i samtlige nordiske lande er knyttet til statsborgerret og indfødsret. I alle landene vil det kræve grundlovsændring at indføre stemmeretten. På grund af at grundlovsændringer er meget tidskrævende, og da det for flere landes vedkommende ikke er aktuelt at gennemføre sådanne, mener ministerrådet, at den grundlæggende forudsætning for at gennemføre stemmeret for nordiske borgere for tiden ikke synes at foreligge. Udvalget tager denne meddelelse til efterretning og foreslår, at rekommandationen afskrives.

Rek. nr 20/1992/j om støtte til retsudviklingen i Estland, Letland og Litauen (A 1001/j):

Udvalget tager til efterretning de foranstaltninger, der allerede er sat i gang, og det løbende samarbejde, der er mellem de baltiske lande og de nordiske lande samt forsikringen om, at ministerrådet anser retsudviklingshjælpen til Baltikum som væsentlig i tiden fremover og vil sætte væsentlige ressourcer af til dette arbejde. Udvalget noterer også, at rekommandationen fra Nordisk Råd vil blive brugt som en retningslinie, men med tanke på at få de baltiske lande hæftet på det nye lovgivningsprogram, ønsker udvalget at afvente næste års ny meddelelse fra ministerrådet.

Kapitel 3 - Forbrugerpolitik

1. Den forbrugerpolitiske udvikling i de nordiske lande

Arbejdet har hele året været præget af EØS-aftalen og forberedelserne til det indre marked. I focus har stået markedsføringslovgivningen, gældssaneringslovgivningen og produktsikkerheds-lovgivningen. Sidstnævnte hører ikke under EØS-aftalen, men er vigtig for at sikre forbrugernes tillid til de varer, der udbydes på det frie, indre marked.

På baggrund af embedsmandskomitéens seminar i Bergen har en arbejdsgruppe udarbejdet et nyt samarbejdsprogram på forbrugerområdet, som udvalget forventer kan træde i kraft i 1993.

Den virksomhed, der finder sted på forbrugerområdet, drives af forbrugerministrene, embedsmandskomitéen og af fire udvalg for forbrugerret, almene forbrugerpolitiske spørgsmål, varer og tjenesteydelser samt forbrugerinformation og forbrugeruddannelse. En væsentlig del af arbejdet sker i form af projekter: udredninger, forskning, undersøgelser og information, som initieres af udvalgene. Da resultaterne anvendes nationalt i forbrugermyndigheders og forbrugerorganisationers daglige arbejde og til at påvirke den europæiske og internationale forbrugerpolitiske udvikling, finder udvalget, at netop denne form for nordisk samarbejde er af stor værdi.

Forbrugerretsudvalget og udvalget for varer og tjenester, som bl.a. arbejder med produkters sikkerhed og standardisering, har fastsat nye arbejdsmål og arbejdsmetoder i forbindelse med implementering af EF-ret og påvirkning af igangværende lovinitiativer.

Juridisk Udvalg konstaterer, at miljømærkningssamarbejdet er kommet igang og opfordrer stærkt til at forstærke indsatserne for at ny produkttyper og -grupper kan komme ind under miljømærkningen og opfordrer til, at Norden forsøger at påvirke den fremtidige miljømærkning i EF.

Udvalget mener, at indsatser for at styrke den nordiske forbrugerlovgivning bør styrkes. EF-regler bør implementeres på ensartet måde, men man må ikke glemme at fremme egne nordiske initiativer på grund af koplingen til EF-retten. Netop forbrugerområdet i EF trænger til nordiske initiativer og en stærk nordisk påvirkning, da forbrugerområdet i EF må betegnes som et i hvert fald finansielt set lavsatsningsområde, idet EF's budget på forbrugerområdet er endog meget beskedent set i sammenligning med f.eks. EF's budget på andre områder. Det gælder også i EF, at uden penge er der ringe mulighed for nysatsninger.

Juridisk Udvalg peger på forbrugerområdet som et af de vigtigste nordiske satsningsområder i det nye indre marked. Det høje nordiske niveau for forbrugerbeskyttelse må på ingen måde lide skade til fordel for et EF-samarbejde på et lavere niveau. En udbygning er, hvad der bør satses på.

Udvalget opfordrer ministerrådet til, at forbrugerindflydelsen øges, ved at forbrugerrepræsentanter kan deltage i det lovforberedende samarbejde.

For så vidt angår samarbejdet med de baltiske lande vil udvalget opfordre til, at de baltiske lande i størst mulig udstrækning kommer med i

det nordiske forbrugerbeskyttelsessamarbejde, ved at landene kan tage del af den lovgivning, de nordiske lande vedtager. Alle initiativer til information og holdningsopbygning bør styrkes bl a. ved samarbejde og tjenestemandsudveksling i de nærmeste år. Udvalget peger på, at evt. bilateralt samarbejde bør koordineres nordisk for at målrette den nordiske hjælpe- og samarbejdsindsats mest muligt.

Udvalget opfordrer til at et nyt femårigt arbejdsprogram lægges frem til vedtagelse snarest muligt i 1993.

Kapitel 4 - Levnedsmidler

Udvalget konstaterer, at levnedsmiddelområdet er af stor økonomisk betydning i alle nordiske lande. Også på levnedsmiddelområdet har landene måttet tilpasse lovgivningen efter allerede gældende EF-lovgivning især på det veterinære og fytosanitære område. I det indre marked vil handelen med levnedsmidler få en stigende betydning både for industrien og for forbrugerne.

Det forebyggende sundhedsarbejde til fordel for dyrs og menneskers sundhed bør fortsættes og udvides, således at Norden kan opfylde moderne krav til den hygiejniske kvalitet under levnedsmiddelfremstillingen - hele vejen fra jord til bord.

Norden deltager i FAO/WHO's arbejde "International Conference on Nutrition", der har til formål at løse verdens ernæringsproblemer.

Udvalget prioriterer nordisk samarbejde på levnedsmiddelområdet og forventer, at et nyt nordisk samarbejdsprogram vedtages i forbindelse med den 42. session i Oslo i marts 1993.

På levnedsmiddelområdet foregår der et samarbejde både i embedsmandskomitéen og i arbejdsgrupperne for kost og ernæring, levnedsmiddeltoksilogi og risikovurdering , levnedsmiddelhygiejne og -kontrol og drikkevand. I Nordisk Metodikkomité for Levnedsmidler har man et samarbejdsorgan, der vurderer og udarbejder analysemetoder for levnedsmidler.

Juridisk Udvalg konstaterer med tilfredshed, at der har været arbejdet på at udpege nicher, hvor EF-lovgivningen endnu ikke er harmoniseret, og hvor man i Norden arbejder på at gennemføre nordiske udredninger og forskning for på dette grundlag at kunne påvirke forberedelsen af EF-lovgivning .

Udvalget finder, at denne mere offensive holdning til EF-lovgivningen i fremtiden bør tjene som et eksempel til efterfølgelse på alle øvrige områder i det fortsatte nordiske samarbejde.

Det er også med tilfredshed, at udvalget konstaterer, at et mere internationalt samarbejde er i gang. Her tænkes i første omgang på Codex Alimentariussamarbejdet under FAO, hvor et fællesnordisk arbejde er sat i gang om bl. a. kontaminanter, anvendelse af tilsætningsstoffer i levnedsmidler, mærkning og om levnedsmidler til særlig ernæring, herunder særlig modermælkserstatninger og børnemad.

Ministerrådet opfordres til at øge samarbejdet med de baltiske lande og til at forsøge at integrere de baltiske lande i det ny handlingsprogram, som nu forventes vedtaget. Udvalget skal her især henlede opmærksomheden på drikkevandsområdet i Baltikum.

Kapitel 5 - Ligestillingssamarbejdet

Juridisk Udvalg konstaterer, at det nordiske ligestillingssamarbejde i 1992, som det har været tilfældet de tidligere år, stort set har fulgt handlingsplanen for ligestilling.

Udvalget konstaterer, at der stadig arbejdes med følgende aktuelle spørgsmål i alle nordiske lande:

- at ligestillingsaspekter skal integreres i alle samfundssektorer
- at øge kvindernes indflydelse i den samfundsøkonomiske beslutningsproces
- at kvinder skal opnå økomomisk ligestilling med mænd, med lige løn for arbejde af samme betydning
- at øge forståelsen for en bedre sammenhæng mellem arbejdsliv og familieliv
- vold mod kvinder
- kvinderne og EF

Foruden handlingsplanen for ligestilling har der især været arbejdet med forberedelsen af "Kvindeligt Forum 1994", som skal munde ud i et nyt femårigt handlingsprogram på ligestillingsområdet.

Handlingsplanens største projekt i 1992 har været lige løn for kvinder og mænd i Norden og udvikling af ligestillingsstatistik.

Det baltiske samarbejde har bl. a. resulteret i et seminar om "Kvinder - økonomi og politik".

Nordisk Råds rekommandationer

Rekommandation nr 12/1991/j om jævnere kønsfordeling mellem kvinder og mænd i styrelser, komiteer, udvalg, nævn m.m.:

Udvalget er enig med ministerrådet i, at arbejdet bør fortsætte og afventer næste års beretning om, hvordan dette arbejde skrider frem.

Rekommandation nr 37/1992/j om en beregningsmodel for vurdering af ubetalt arbejde (A 983/j):

Da ministerrådet af tidsmæssige årsager ikke har nået at foretage sig noget i anledning af rekommandationen, afventer udvalget næste års beretning om, hvorledes dette arbejde kommer til at udvikle sig.

København, den 22. februar 1993

På Juridisk Udvalgs vegne

Hans Nyhage
Formand

Særlig udtalelse:

Udvalgets medlemmer, Halldór Ásgrímsson (F), Johan J. Jakobsen (Sp) og Lars Werner (v) henviser til deres respektive partiers syn på de nordiske landes tilknytning til EF, og kan ikke give deres tilslutning til et *generelt* ønske om at indarbejde EF-regler i de nordiske landes lovgivning.

BIHANG 3

Kulturutskottets uttalande över Nordiska ministerrådets berättelse om det nordiska samarbetet (C 1)

1. Inledning

Till kulturutskottet har av Nordiska rådets presidium för yttrande hänvisats Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet 1992 (C 1/1993).

Utskottet har behandlat berättelsen vid sitt möte den 28 januari 1993. Utskottet har tagit ställning till de kapitel som berör utskottets verksamhetsområden, samt vissa delar av andra kapitel, vilka har varit av intresse för utskottet.

Alla fackutskott inom Nordiska rådet avger ett yttrande till budgetutskottet om berättelsen. Ett betänkande över dokumentet som helhet avges av budgetutskottet.

Ministerrådets meddelanden om Nordiska rådets rekommendationer finns inkluderade i berättelsen under respektive kapitel. Kulturutskottet har valt att behandla dessa meddelanden i anknytning till varje ämnesområdes berättelse, medan rekommendationer som föreslås avskrivas behandlas i särskilda betänkanden som vanligt.

För det nordiska samarbetet har år 1992 utmärkt sig som ett nysatsningsår. För kultursamarbetet har det glädjande beslutet tagits att öka budgetsatsningarna till det nordiska kulturområdet så att före år 1996 skall

kulturbudgeten utgöra 50 % av Nordiska ministerrådets budget. Utskottet önskar närmare återkomma till huruvida större krav ställs på utformningen av C 1-dokumentet med anledning av denna förändring, men vill i det här skedet påpeka att de politiska prioriteringar som gällde under året torde kräva en särskild och noggrann redogörelse i C 1-dokumentet, åtföljt av rapportering om genomförandet av detta.

2. Allmänkultur

2.1 Verksamhet

Kulturutskottet noterar att ministerrådet har ökat betoningen på områden som har varit och kommer att bli prioriterade framöver. Satsningar på aktiviteter runt begreppet "nordisk identitet" samt ökade satsningar på barn- och ungdomskultur hör till dessa prioriteringar. Utskottet förväntar sig att nästa år kunna utläsa rapportering i C 1-dokumentet om kultur- och konstkommittéernas mera målinriktade satsning runt identitetsbegreppet.

Utskottet noterar med tillfredsställelse en stor arbetsinsats beträffande samarbetet med Baltikumområdet. Kulturutskottets arbetsgrupp rörande kontakter med Baltikum har besökt området och konstaterar att en ännu kraftigare hjälpinsats behövs från Norden till Baltikum. Utskottet är av den uppfattningen att de nordiska informationskontor, som har upprättats i Baltikum, åtnjuter mycket stor respekt. De har redan delvis fått en funktion som kulturcentrum och förmedlare av kunskap om Norden. Informationskontoren fungerar som bra, folkliga "ambassader" för de nordiska länderna och skapar viktiga kontaktnät mellan Norden och Baltikum.

Beträffande kontakter till övriga Europa anser utskottet att det är helt naturligt att Styrningsgruppen för nordisk kulturinformation i utlandet gör den största arbetsinsatsen med utställningar och liknande. Utskottet anser emellertid att kontakter och samarbete med ömsesidiga instanser i Europa borde finnas på flera områden inom det allmänkulturella området, då det nordiska kultursamarbetet är unikt och idéer och impulser skulle kunna tillföras och emottas på områdena.

Beträffande mediasamarbetet är utskottet av den uppfattningen att Styrningsgruppen för nordiskt kultur- och massmediasamarbete har gjort ett bra arbete under året. Utskottet anser emellertid att Nordiska ministerrådet borde ha tagit ett starkare politiskt initiativ beträffande konflikterna på upphovsrättsområdet, i och med att denna konflikt har fått en så synnerligen viktig sak som TV-programutbytet inom Nordvisionens ram att avstanna. Utskottet framhåller sin tillfredsställelse med Nordiska film- och TV-fondens arbete och resultat under året.

2.2 Meddelanden

För rekommendationernas texter och ministerrådets meddelanden hänvisas till dokument C 1: Berättelse rörande det nordiska samarbetet.

Rek. nr 33/1991/k Samarbete om nordiskt hantverk och hemslöjd:

I ministerrådets meddelande framhålls att ministerrådet fasthåller sin ståndpunkt att rekommendationen bör avskrivas, då saken utreddes 1987 i förbindelse med det s.k. NIVU-projektet och att ministerrådet inte vill följa utredningens förslag med de ekonomiska resurser som skulle vara nödvändiga för realisering av projektet.

Utskottet vill i detta sammanhang påpeka att rekommendationen omfattar flera och också andra förslag än utredningen i samband med NIVU-projektet innehöll, t.ex. kartläggande av utbildningsmöjligheterna inom Norden och utredande av möjligheterna att ge ett hantverksinstitut i Norden en nordisk övergripande funktion. Utskottet kan inte se att ministerrådet har utrett dessa saker eller överhuvudtaget arbetat med rekommendationen och avvaktar därför närmare åtgärder från ministerrådet.

Rek. nr 35/1991/k Nordens år i Kalmar 1997:

Ministerrådet meddelar att en kontaktperson har utsetts från NMR för att följa det fortsatta arbetet med förberedelser för jubileumsåret.

Utskottet avvaktar fortsatt utveckling och ber om en ny rapportering nästa år.

Rek. nr 25/1992/k Nordisk textil sommarakademi::

Ministerrådet meddelar att innehållet i medlemsförslaget har en mycket svag profilering och att det mest naturliga vore om en redan etablerad institution utarbetade en kursplan, presicerade målgruppen, och eventuellt ansökte om stöd från Nordiska konst- och konstindustrikommittén eller Kulturfonden.

Utskottet anser att Nordiska ministerrådet inte har verkat för att rekommendationen verkställs . Ingenting i meddelandet antyder att ministerrådet har arbetat med rekommendationen, dvs. undersökt möjligheterna att få till stånd ett nordiskt arbetsseminarium för textilkonstnärer i form av en textil sommarakademi. Utskottet väntar sig en redogörelse från ministerrådet till nästa år om de åtgärder som har företagits beträffande rekommendationen.

Rek. nr 27/1992/k Ökat TV- och radioprogramutbyte i Norden:

Av meddelandet framgår att Styrningsgruppen för nordiskt kultur- och massmediasamarbete håller på att kartlägga en existerande och planlagd satellitkapasitet som kan utnyttjas för radio- och TV-spridning inom det nordiska territoriet. Därefter kommer gruppen att kalla in till en konferens beträffande spridningen av grannlandskanaler via satellit.

Utskottet framhåller sin tillfredsställelse över påbörjat arbete och hyser förhoppningar om att rekommendationen kan genomföras i en nära framtid.

Rek. nr 39/1992/k Stöd till folkrörelsernas nordiska samarbete:

I ministerrådets meddelande framhålls att de olika folkrörelsernas samarbete kommer att ingå i förbindelse med utarbetandet av ministerrådsförslag om kultur och utbildning. Utskottet önskar behålla rekommendationen på rådets dagordning och avvaktar meddelande nästa år beträffande rekommendationen.

Rek. nr 40/1992/k Nordjobb som permanent ordning:

Enligt meddelandet skall Nordjobb-programmet evalueras under 1993 varefter ministerrådet tar ställning till dess fortsättning.

Utskottet önskar information i nästa års meddelande.

Rek. nr 41/1992/k Höjning av prissumman för Nordiska rådets musik- och litteraturpris:

Ministerrådet meddelar att det av tidsskäl inte har hunnit vidta några åtgärder med anledning av rekommendationen. Utskottet avvaktar ett nytt meddelande om åtgärder till nästa år.

3. Utbildningssamarbete

Utskottet konstaterar att skolsamarbetet under Ledningsgruppen för nordiskt skolsamarbete (NSS) har haft ett vitalt och bra samarbete under året. Det nätverksprojekt som pågår under NSS bidrar till att utvidga kulturbegreppet och ansluts till andra områden som har ett bra nordiskt samarbete.

Beträffande språksamarbetet fortskrider handlingsprogrammet för NordMÅL som väntat. Kulturutskottet efterlyser emellertid de föreslagna insatserna på medieområdet, arbete med textning på originalspråk t.ex.

Under året har folk- och vuxenutbildningen fått en handlingsplan ägnad att stimulera till tvärfackligt samarbete om utveckling av vuxnas kvalifikationer och livslång inlärning, men också att igångsätta en nordisk erfarenhetsutväxling om målsättningen för framtidens undervisning för vuxna. Utskottet anser att detta inom Norden synnerligen viktiga område genom handlingsplanen har fått en vitalisering och emotser kommande rapportering på området.

3.2 Meddelanden

För rekommendationens text och ministerrådets meddelanden hänvisas till dokument C 1: berättelse rörande det nordiska samarbetet.

Rek. nr 24/1992/k Samarbete på trafikutbildningens område:

Ministerrådet meddelar att rapportering om det arbete som pågår med rekommendationen kommer att finnas i ministerrådets årsberättelse för 1993, vilken utskottet då avvaktar.

4. Forskning och högre utbildning

4.1 Verksamheten

Utskottet noterar med tillfredsställelse att ministerrådet inom forskningsområdet särskilt har betonat mobilitetsfrämjande åtgärder, vilket utskottet har prioriterat under en lång följd av år. NorFa-institutionen verkar ha fått en bra start, vilket intresset för NorFa:s program tydligt visar.

Forskningspolitiska rådet (FPR) har arbetat enligt sina riktlinjer, men utskottet saknar i samband med dessa en närmare redogörelse för uppföljningen av riktlinjerna och önskar att denna punkt förbättras i ministerrådets redogörelse.

Utskottet uttrycker en stor besvikelse över ministerrådets rapportering beträffande de nordiska forskningsinstitutionerna. Ministerrådet visar till institutionernas årsberättelser beträffande översikt över den omfattande verksamhet som där utförs. Nordiska rådet avtalade med Nordiska ministerrådet år 1990 att rådet inte längre behövde avge betänkande över institutionernas årsberättelser i och med att berättelserna var för gamla när utskottet fick dem samlade, och att ministerrådet därför noggrant skulle redogöra för institutionernas och samarbetsorganens verksamhet för det gångna året i C 1-dokumentet. Nordiska rådet måste som ett kontrollorgan få en viss översikt över institutionernas verksamhet för det gångna året och information om praktiska och/eller sakliga problem beträffande dessa. När institutionerna inte ens har avgett sina årsberättelser och ministerrådet inte har redogjort för deras verksamhet i C 1 har Nordiska rådet ingen möjlighet att kontrollera verksamheten. Kulturutskottet är i detta sammanhang tvunget att begära ett tilläggsdokument till C 1 med verksamhetsberättelserna. Med hänvisning till att kulturutskottet inte har fått någon anvisning från ministerrådet om att man tänker frångå avtalen om redogörelse för institutionerna i C 1 förutsätter kulturutskottet att ministerrådet i nästa års C 1-dokument noggrant redogör för alla forskningsinstitutioners verksamhet för det gångna året.

4.2 Meddelanden

För rekommendationernas texter och ministerrådets meddelanden hänvisas till dokument C 1: berättelse rörandet det nordiska samarbetet.

Rek. nr 37/1991/k Samarbetsprogram för högre utbildning i Norden:

I rekommendationen uppmanas ministerrådet framlägga ett nytt ministerrådsförslag på Nordiska rådets 40:e session 1992 om en nordisk överenskommelse om tillträde till högre utbildning i Norden. Ministerrådet meddelar att en arbetsgrupp har upprättats för att utarbeta ett sådant ministerrådsförslag och skall blir färdig i en nära framtid. Ministerrådet avser fortsättningsvis rapportera genom C 1 om genomförandet av samarbetsprogram för högre utbildning.

Utskottet följer noggrant detta synnerligen viktiga arbete och avvaktar ministerrådets nästa meddelande.

Rek. nr 38/1992/k Hushållsundervisning i de baltiska länderna:

Enligt ministerrådet har man på grund av den korta tid sedan rekommendationen antogs inte haft möjlighet att vidta åtgärder beträffande rekommendationen. Utskottet väntar därför ny redogörelse till nästa år beträffande rekommendationen.

5. Översikt över rekommendationer som föreslås avskrivas

Kulturutskottet föreslår att följande rekommendationer avskrivs (jämför separata betänkanden):

Rek. 13/1989/k	Utbildnings- och praktikantutbytessamarbete med EG
Rek. 31/1991/k	Arbetsprogram för ändrad finansiering av kultursektorns organ
Rek. 30/1991/k	Nordplans framtida verksamhet
Rek. 34/1991/k	Radio Scandinavia
Rek. 47/1991/k	Kultursamarbete med Baltikum och Östeuropa
Rek. 45/1991/k	Stipendier för folkhögskolestuderande från Baltikum och Östeuropa
Rek. 26/1992/k	Nordiskt revyfackligt nätverkssamarbete
Rek. 28/1992/k	Handlingsprogram för vuxenutbildningen - Voks Frem (1992-1996)

Stockholm den 28 januari 1993

För Nordiska rådets kulturutskott

Rannveig Guðmundsdóttir
Formand

BIHANG 4

Miljöutskottets uttalande över Nordiska ministerrådets berättelse om det nordiska samarbetet (C 1)

1. Inledning

Till miljöutskottet har av Nordiska rådets presidium för yttrande överlämnats Nordiska ministerrådets berättelse om det nordiska samarbetet, C 1/1993.

Utskottet har behandlat berättelsen vid sitt möte i Stockholm den 28-29 januari 1993. Därvid har utskottet dels tagit ställning till kapitlen XIII

miljövård, XIV transport och kommunikation, XV trafiksäkerhet, XVI jord- och skogsbruk, XVII fiskeri, XVIII regionalpolitik, till inledningskapitlet i berättelsen samt till för utskottet relevanta delar i övriga kapitel.

2. Miljöutskottets yttrande över årsberättelsen

2.1 Generella synpunkter

Under 1992 togs beslut av de nordiska statsministrarna, vilka får en stor återverkning på det framtida formella nordiska samarbetet. Förändringarna rör i stort sett alla sektorer inom ministerrådet och de ger följdverkningar även på det framtida parlamentariska samarbetet. En mängd åtgärder vidtogs av ministerrådet med anledning av och parallellt med det av statsministrarna beordrade utredningsarbetet. Yttrande över dessa frågor kommer att lämnas av miljöutskottet i samband med behandlingen av C 2. Miljöutskottets yttrande över årsberättelsen kommer därför enbart att utgöra en sektorsvis granskning av det övriga arbete som utförts under 1992.

2.2 Ministerrådets kommentarer till fjolårets yttranden

I samband med fjolårets behandling av dokument *C 2/1991* antog Nordiska rådet följande yttranden inom miljöutskottets sakområden:

1. *att* uppmärksamma att även högt prioriterade aktiviteter, t.ex. miljösamarbetet med Östeuropa, det näringspolitiska samarbetet samt vissa delar av standardiseringsarbetet, kan få problem med finansieringen när den ekonomiska handlingsplanen upphör,

2. *att* prioritera miljö i vid bemärkelse och att därvid särskilt beakta miljöproblemen i Östersjön och Nordsjön,

3. *att* arbeta för en bärkraftig resurshushållning som kan öka möjligheterna för ett bättre totalutbyte av de förnybara resurserna,

4. *att* ta hänsyn till de speciella problem som finns i Västnorden, vid användningen av de medel ur överskottet från 1990, som avsatts för att styrka samarbetet i och med Västnorden.

Beträffande den första yttrandepunkten noterar utskottet att ministerrådet anser att man noga följt upp utvecklingen med finansieringen av aktiviteterna inom sektorerna när den ekonomiska handlingsplanen skall upphöra. Sektorerna bedöms inför denna omställning ha visat upp en tillfredsställande omprioriteringsförmåga och flexibilitet.

Beträffande andra, tredje och fjärde yttrandepunkterna svarar ministerrådet dels med en hänvisning till statsministrarnas deklaration i Århus om det framtida nordiska samarbetet, där det anges vilka satsningar som det läggs upp till i framtiden, dels med en hänvisning till de prioriteringar som gjorts i programmet "Norden efter 1992" och vilka konkretiseras i ministerrådsförslaget till budget 1993. Vidare framhåller ministerrådet statsministrarnas uttalande angående framtida särskilt prioriterade områdena i

det nordiska samarbetet, där utskottet noterar att bl.a. miljöfrågor och fiskerifrågor ingår. En ytterligare kommentar till den tredje yttrandepunkten görs i kapitel XIII, miljövård, där ministerrådets konstaterar att arbetet för en bärkraftig resurshushållning kräver samarbete med flera sektorer. Utskottet noterar med tillfredsställelse att ministerrådet kommer att beakta behovet av sektorssamarbet i det framtida miljösamarbetet.

Beträffande Västnorden noterar utskottet likaledes med tillfredsställelse att 2,5 MDKK av överskottet från 1990 beviljats till diverse åtgärder inom Västnordensamarbetet och att verksamheten kommer att fortsättas 1993.

3. Miljövård

Miljöutskottet anser att ministerrådets (miljöministrarna) beslut om det framtida miljösamarbetet inom ministerrådet samt det arbetsprogram om långsiktig övervakning av Nordens yttre miljö som framlades under året utgör en viktig plattform för inriktning och val av insatser för det framtida nordiska miljösamarbetet. Utskottet delar ministerrådets grundtanke bakom beslutet om samarbetsuppläggning, nämligen att det är viktigt med sektorssamverkan för att få ytterligare genomslag för miljötänkandet och anpassningen av sektorernas verksamhet till en bärkraftig utveckling. Särskilt gäller detta de sektorer som har störst miljöpåverkan, bl a transport och jord- och skogsbruk.

Utskottet noterar att arbetet med handlingsplanerna mot luftföroreningar samt vatten- och havsföroreningar fortskrider, bl.a. att det inom ramarna för planerna förbereds nya arbets-/projektprogram. Vidare noterar utskottet det arbete som sker angående ämnen med miljöfarliga egenskaper, kemikalieolyckor, renare teknologi, m.m. En mängd rapporter har framtagits inom verksamhetsområdena.Vad gäller arbetet med miljöekonomi stödjer utskottet ministerrådets önskan att koordinera användandet av ekonomiska metoder och styrmedel i miljöpolitiken i de nordiska länderna samt att aktiviteterna utvecklas och synpunkterna om miljöekonomi framförs av de nordiska länderna i internationella organ.

Sammanfattningsvis kan sägas att utskottet inte har några invändningar mot de vidtagna åtgärderna. Snarare bör framhållas att resultaten från det hittillsvarande arbetet lett till att det skapats en grund för beslut om åtgärder och fortsatta insatser såväl nationellt och nordiskt som i internationella fora. De rapporter som framtagits utgör också ett stöd i arbetet med att etablera samverkan mellan miljösektorn och övriga sektorer.

Denna positiva utveckling måste fortsätta. Av största vikt är därför att den pågående omläggningen av arbetsformerna inom ministerrådet inte resulterar i att sektorssamarbete försvåras. I stället bör pågående samarbete kunna förstärkas där så är önskvärt.

4. Transport och kommunikation

Miljöutskottet noterar att arbetet med skapande av en gemensam nordisk transportmarknad parallellt med utvecklingen inom EG fortgår och att i

samband därmed den sedan länge aviserade försöksordningen för cabotage med lastbil kommer att starta i början av 1993. Utskottet noterar vidare med tillfredsställelse att den politiska utvecklingen inom Östeuropa fortsatt ägnas uppmärksamhet inom sektorn och att ett utbildningsprojekt inom logistik och transportekonomi startats.

Vad gäller miljöproblemen från olika trafikslag noterar utskottet att luftfartens och sjöfartens miljöproblem uppmärksammats. Utskottet ser det som angeläget att miljöfarorna inom trafikslagen utreds och att möjligheterna till ett gemensamt internationellt agerande i internationella organisationer angående exempelvis miljöklassificering av fartyg uppmärksammas. Vidare är det positivt att sektorsansvaret för miljöfrågorna betonas.

5. Trafiksäkerhet

Utskottet noterar att genomförandet av handlingsprogrammet "Sikrere trafik i Norden, 1992 - 1994" utgjort huvuddelen av trafiksäkerhetssamarbetet under 1992 och att forskning och annan verksamhet har bedrivits inom samtliga prioriteringsområden i planen. Beträffande övrig verksamhet visar, enligt vad utskottet under hand erfarit, de utredningar som gjorts angående trafiksäkerhetsläget i Baltikum, Polen, Tjeckoslovakien och Ungern, att situationen är alarmerande. Det är därför positivt att ministerrådet beslutat att problemställningen om integration av trafiken från Central- och Östeuropa kommer att vara temat för de kommande nordiska trafiksäkerhetsdagarna 1993.

6. Jord- och skogsbruk

Miljöutskottet noterar redogörelsen för utvecklingen i länderna samt angående det arbete som bedrivits 1992 inom ramen för de nordiska handlings- och tilläggsprogrammen inom jord- och skogsbruksområdet. Utskottet är bl.a. positivt till att ett forskningsprogram utarbetats och att verksamhet har inletts inom området produktion-miljö-natur samt i övrigt till det arbete som bedrivits inom området lantbruksmiljö. Utskottet noterar vidare att vad gäller samarbetet om genetiska resurser har utarbetandet av ett handlingsprogram inletts samt att ministerrådet planerar att framlägga en strategi för detta samarbete på Nordiska rådets 43:e session.

Vad gäller sektorns institutioner noterar miljöutskottet att en sammanslagning av Nordiska genbanken och Samnordisk plantförädling planeras under 1993.

Fiskeri

Miljöutskottet noterar redogörelsen för arbetet inom fiskerisektorn. Vad gäller fiskets utveckling i de nordiska länderna framgår av redogörelsen att alla länder utom Norge haft en nedgång i kvoterna och att detta medfört stora problem för näringen och den lokala ekonomin, inte bara i Väst-

norden utan också i andra delar av Norden, bl.a. Bornholm. Utskottet noterar också att i takt med den ökande betydelsen av den europeiska marknaden för de nordiska fiskeexporterande länderna har det nordiska fiskerisamarbetet i ökande grad koncentrerat sig om näringspolitiska problemställningar knutna till EG- och EES-frågor.

Det är mot denna bakgrund angeläget att det nya samarbetsprogram som lades fram under året verkligen används till att utveckla den näringspolitiska dialogen så att programmets målsättningar kan realiseras. Utskottet noterar i detta sammanhang de konferenser som avhållits under 1992 angående olika näringspolitiska teman samt arbetet med analys av den nuvarande fiskeexporten till centralmarknaderna och utvecklingen av fiskemarknaden i Europa under 90-talet.

Regionalpolitik

Miljöutskottet noterar att arbetet med det nordiska regionalpolitiska samarbetet på central nivå under 1992 präglats av genomförandet av det nya strategiprogrammet för samarbete inom och mellan regioner 1992-94 samt av frågor rörande den europeiska utvecklingen. Det är i det sammanhanget positivt att ett faktamaterial lagts fram angående den långsiktiga regionala utvecklingspolitiken i EG. Utskottet anser att det är angeläget att material tas fram som kan tjäna som stöd för det vidare arbetet med en offensiv utveckling av den nordiska regionalpolitiska modellen. Det gäller vidare att få vår omgivning att acceptera att de nordiska särdragen vad gäller demografi, geografi, ekonomi, klimat m.m. ställer särskilda krav på förvaltningen av naturresurserna och en aktiv och tillpassad distriktspolitik.

Utskottet noterar vidare det mångskiftande arbete som ägt rum inom de gränsregionala samarbetsområdena, bl.a. vad gäller miljöfrågor, telekommunikationer, nya former för samarbete, m.m. Som framförts i tidigare yttranden anser utskottet att det arbete som utförs inom det gränsregionala samarbetet är av stort värde. De projekt som bedrivs har ofta ett intresse långt utanför den egna regionen. De är dessutom ett viktigt komplement till arbetet på central nivå.

9. Övriga områden i årsberättelsen

Miljöutskottet har också med intresse tagit del av redogörelser angående ersättning för miljöskador resp. angående transporträtt i kapitel II, livsmedels- och dricksvattenfrågor i kapitel IV, miljöundervisning och miljöforskning i kapitel VII-XI, energi och miljö i kapitel XXI samt miljö och bistånd i kapitel XXIII.

10. Utskottet

Med hänvisning till vad ovan anförts hemställer miljöutskottet att Nordiska rådets budgetutskott i sitt betänkande över ministerrådets verksamhetsberättelse, C 1/1993, beaktar miljöutskottets synpunkter.

Stockholm den 29 januari 1993

För miljöutskottet

Anneli Jäätteenmäki
Förman

BIHANG 5

Socialutskottets uttalande över Nordiska ministerrådets berättelse om det nordiska samarbetet (C 1)

1. Inledning

Till socialutskottet har för yttrande överlämnats Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet 1992 (C 1/1993). För utskottets del gäller det såväl de inledande avsnitten som de kapitel som berör utskottets verksamhetsområde, dvs. kapitel I: Inledning och Överordnade spörsmål, kapitel IX: Arbetsmarknad, kapitel X: Arbetsmiljö, kapitel XI: Socialpolitik samt kapitel XII: Bygg- och bostadssektorn.

I ministerrådets berättelse avslutas övergripande delen och varje fackavsnitt med meddelanden över icke slutbehandlade rekommendationer och yttranden inom respektive område. Socialutskottet har valt att behandla dessa meddelanden dels i anknytning till varje underavsnitt, dels utgör rekommendationerna även i fortsättningen separata saker (D-saker).

Alla fackutskott inom Nordiska rådet avger ett yttrande till budget- och kontrollutskottet om berättelsen. Ett betänkande över dokumentet som helhet avges av budget- och kontrollutskottet.

Socialutskottet har behandlat berättelsen vid sitt möte den 28 januari 1993.

2. Övergripande frågor

Frågor kring nordiska samarbetets framtid har satt sin prägel på ministerrådets arbete under året. Som följd av i huvudsak den europeiska integrationsprocessen och ändringarna i Nordens närområde har en rad grupper tillsatts, dels för att utreda förutsättningarna för det framtida nordiska samarbetet, dels för att implementera olika förslag och program.

Socialutskottet noterar med tillfredsställelse att statsministrarna själva planerar att överta rollen som motor för det nordiska samarbetet. Det är

viktigt att man som statsministrarna nu gjort prioriterar de områden som skall få en framskjuten plats i det nordiska samarbetet under de närmaste åren. Det rör sig om kulturpolitik, forskning och utbildning, medborgarpolitik, miljöpolitik, ekonomiskt samarbete, fiske och juridiska frågor. Utskottet betonar särskilt att den nordiska medborgarpolitiken spänner över social trygghet, hälso- och sjukvård, arbetsmarknad, arbetsmiljö samt jämställdhet. Vidare understryker utskottet att det finns ett uttalat stöd för vidareutveckling av bl.a. socialvården.

De rapporter och förslag om nordiska samarbetets framtid som presenterats av ministerrådssidan kännetecknas emellertid av vissa svagheter. Det gäller främst bristen på analys av innehållet i det konkreta nordiska samarbetet och brist på analys av konsekvenser av de olika förslagen. Som underlag för beslut har dessa dokument därför sina begränsningar. Det framkommer kanske mest tydligt i planerna om att minska antalet projekt från 800 projekt till 400 per år och att tillskjuta medel till kultursektorn från andra sektorer således att kulturens budget skall utgöra 50% av den nordiska budgeten 1996.

Socialutskottet anser att man först noggrant bör genomgå projekten och institutionernas verksamhet innan beslut tas om att begränsa deras antal eller lägga ner verksamheter. Vidare ställer utskottet sig kritiskt till att man utan förbehåll tillskjuter medel till kultursektorn på sätt som framgår ovan. Även om kulturen är ett prioriterat område, måste projekten och institutionerna inom sektorn underkastas samma kvalitetskrav som övrig nordisk verksamhet. I denna situation kan man annars lätt riskera att behöva lägga ner verksamheter på andra prioriterade områden som byggts upp genom årtionden och visat sig vara effektiva och ändamålsenliga.

Utskottet framhåller sin tillfredsställelse med att ministerrådet fortsatt införandet av mål- och ramstyrd budgetering av nordisk verksamhet under året. Ministerrådet har t.ex. ingått budgetöverenskommelser med alla institutioner inom social- och hälsovårdssektorn och motsvarande kontraktsstyrningsprinciper skall också tillämpas på projektverksamheten inom sektorn. För att säkerställa politisk styrning, effektivitet och produktivitet i det nordiska samarbetet är utskottet enigt med statsministrarna i att dessa budgetprinciper skall införas på all nordisk verksamhet.

Av ministerrådets redogörelse framgår att 32 MDKK avsatts till samarbetsprojekt med de baltiska och östeuropeiska länderna. Utskottet efterlyser mer långsiktig planering vad gäller bistånd till dessa länder. Den expertkunskap som nordiska institutioner besitter bör på sikt kunna bidra till en positiv utveckling i området. Därför är det angeläget att säkra finansieringen och på en mer långsiktig basis samordna de nordiska insatserna i Östersjöområdet bättre.

Utskottet noterar med tillfredsställelse de insatser som gjorts för att göra Norden och det nordiska samarbetet mer känt i Europa. Tyngdpunkten bör även i fortsättningen ligga på arbetsmarknads- och socialpolitik, arbetsmiljö och regionalpolitik.

Vad gäller flykting- och invandrarfrågor framgår att en samrådsgrupp på justitiesidan ansvarar för flyktingfrågor på nordiskt plan. Likaledes

ansvarar det nordiska migrationsutskottet under ämbetsmannakommittén för arbetsmarknads- och arbetsmiljöpolitik för projektverksamhet beträffande flyktingars och invandrares integration i de nordiska länderna. Socialutskottet anser att i denna tid som präglas av ökad främlingsfientlighet i Norden bör man också lyfta fram flyktingarnas och invandrarnas sociala situation och på ett mer tvärfackligt sätt diskutera åtgärder för att förbättra förhållandena för dessa grupper.

Utskottet föreslår att de två följande rekommendationer som samarbetsministrarna ansvarar för avskrivs (jfr. separata betänkanden under D-saker):

Rek. nr 55/1991/s Förstärkning av den nordiska modellen
Rek. nr 11/1992/s Nordbors rättigheter i Norden

3. Arbetsmarknad

Situationen på arbetsmarknaden i Norden har under 1992 präglats av den förstärkta internationella lågkonjunkturen. Trots vissa olikheter i den ekonomiska utvecklingen har länderna det gemensamt att arbetslösheten ökat avsevärt under det gångna året. Utskottet konstaterar att i alla länderna har arbetsmarknadspolitiska åtgärder vidtagits för att främja sysselsättningen. Huvudvikten har varit att förbättra arbetskraftens kvalifikationer bl.a. genom ökade insatser på utbildningsområdet. Effektivare arbetsförmedling samt åtgärder för att minska långtids- och ungdomsarbetslösheten har också prioriterats högt i hela Norden.

Utskottet noterar att ministerrådssidan följer utvecklingen på det internationella området, som kan ha betydelse för både samordningen av gemensamma insatser och de enskilda ländernas arbetsmarknadspolitik. Förhållandena till EG är speciellt viktiga i detta sammanhang. Vidare anser utskottet det viktigt att man utöver arbetet i anslutning till förverkligandet av EG:s inre marknad även fortsätter med samordningen inför ILO-möten och samarbetar inom OECD:s kommitté för arbetsmarknads- och sociala frågor. Samordningen av de nordiska ländernas kontakter med Baltikum/Östeuropa bör också fortsätta och utskottet ser fram emot en närmare redogörelse för de aktiviteter som bedrivs på arbetsmarknadsområdet i Östersjöområdet i ministerrådets regi.

För utskottet har det framstått som naturligt och nödvändigt att se över de nordiska överenskommelser, konventioner och avtal på arbetsmarknadsområdet som berörs av EES-avtalets ikraftträdande, liksom man gjort beträffande avtal på det sociala trygghetsområdet. Detta gäller överenskommelsen om gemensam nordisk arbetsmarknad från 1983, överenskommelsen om yrkesinriktad rehabilitering och arbetsmarknadsutbildning från 1982 och den nordiska överenskommelsen om förmåner vid arbetslöshet från 1985. Den senast nämnda överenskommelsen upphör emellertid att gälla i samband med ikraftträdandet av den nya konventionen om social trygghet den 1 januari 1993. Trots EG:s och Eftas gemensamma deklaration om förhållandet mellan EES-avtalet och redan existerande nordiska avtal, ifrågasätter utskottet påståendet om att de två andra

överenskommelserna inte behöver ses över och begär därför en rapport om saken under 1993. Som ett ytterligare skäl för en revision av dessa avtal, kan det nämnas att ministerrådet funnit det nödvändigt att med anledning av EES-avtalet se över överenskommelsen om nordisk arbetsmarknad för hälso-, sjukvårds- och veterinärpersonal från 1981.

Utskottet saknar i ministerrådets berättelse en närmare beskrivning av de aktiviteter som det nordiska migrationsutskottet ansvarar för. Dels på grund av att en relativt stor del av projektmedlen disponeras av migrationsutskottet, dels på grund av att främlingsfientligheten den senaste tiden blivit mer påtaglig i Norden.

Utskottet har med intresse följt projektverksamheten på arbetsmarknadssektorn. Det är nu viktigt att de resultat som presenterades på *Paraplyprojektets* avslutningskonferens hösten 1992 förs vidare i länderna. Utskottet hyser också stora förhoppningar vad gäller genomförandet av det nya samarbetsprogrammet om *Efter- och vidareutbildning av arbetskraften.* Speciellt gäller det den planerade undersökningen av hur man kan påverka de allt längre arbetslöshetsperioderna med utbildningspolitiska åtgärder.

Från ministerrådets sida har man inte funnit det möjligt att utforma ett program för att minska ungdomsarbetslösheten i de nordiska länderna. De åtgärder som vidtagits under året är dock ett steg i rätt riktning. I avvaktan på en utlovad policy-rapport från *Paraplyprojektet* och en redogörelse för vilka resultat de nordiska projekt gett vars syfte var att utveckla nya åtgärder mot ungdomsarbetslösheten, önskar utskottet ett nytt meddelande nästa år beträffande *rek. nr 32/1990/s Program mot ungdomsarbetslösheten.*

4. Arbetsmiljö

Av ministerrådets genomgång av utvecklingen i de nordiska länderna, framgår det att arbetsmiljöarbetet under året i stor utsträckning har präglats av omorganisering av tillsynsverksamheten och utarbetande av strategi- och effektiviseringsplaner. Utskottet noterar att i Danmark har man lagt huvudvikten på att stärka den regionala tillsynsverksamheten, i Finland planerar man att lägga ner Arbetarskyddsstyrelsen och därmed låta arbetarskyddsdistrikten sortera direkt under ministeriet, i Norge har tonvikten varit att förebygga hälsorisker i arbetslivet och i Sverige har arbete med att effektivisera och modernisera tillsynsverksamheten igångsatts.

För övrigt har arbetsmiljöarbetet i de nordiska länderna i hög grad kännetecknats av utvecklingen inom EG. Danmark är som medlem bundet av EG:s direktiv och standarder och i de övriga länderna följer man noga arbetet med utarbetande och uppföljning av direktiven. På standardiseringsområdet deltar även de nordiska länderna, genom t.ex. CEN, sedan flera år direkt i utformningen av detaljreglerna och kvalitetskraven beträffande arbetsmiljön. Detta arbete koordineras i huvudsak från nordiskt håll.

Under 1991 lades Nordiska ämbetsmannakommittén för arbetsmiljöfrågor samman med Nordiska arbetsmarknadsutskottet (NAUT) således

att aktiviteterna nu tillvaratas av Nordiska ämbetsmannakommittén för arbetsmarknads- och arbetsmiljöfrågor (ÄK-A). Eftersom 1992 är första året som arbetsmarknads- och arbetsmiljöfrågor sorterar gemensamt under ÄK-A vore det nyttigt för utskottet att få en preliminär bedömning av erfarenheterna av den nya ordningen. En sådan redovisning vore speciellt intressant med hänsyn till ministerrådets planer om en koncentration av det nordiska samarbetet inom andra samhällssektorer.

Forskningen kring arbetsmiljön som arbetsmiljöforskningsutskottet ansvarar för, omfattar dels projekt som prioriteras i det gällande samarbetsprogrammet för en bättre arbetsmiljö i Norden under perioden 1990-1993, dels projekt som aktualiserats efter att programmet fastställdes år 1990. Utskottet saknar emellertid en tydligare koppling mellan samarbetsprogrammet och redovisningen av forskningsaktiviteterna under 1992. Detta borde man t.ex. kunna göra i form av en lägesrapport om hur stor del av de planerade aktiviteterna som redan genomförts och status för övriga pågående projekt. Eftersom programmet avses gälla till utgången av 1993, förväntar sig utskottet en mer systematisk redovisning nästa år.

Utskottet har med intresse följt arbetsmiljösidans deltagande i det europeiska standardiseringsarbetet. Under 1992 har de nordiska medlen gjort det möjligt att delta i ca 90 arbetsgrupper inom CEN. Det är i och för sig glädjande - när den ekonomiska handlingsplanen löpte ut 1992 - att sektorn funnit det möjligt att anvisa medel för ändamålet ur sin ordinarie budget för 1993. Detta ändrar dock inte det faktum att ministerrådet fortfarande saknar en övergripande strategi för att påverka utvecklingen på standardiseringsområdet i Europa och säkerställa finansieringen av de nordiska insatserna.

Av internationella engagemang på arbetsmiljöområdet har enligt årsberättelsen den högst prioriterade aktiviteten på nordiskt plan varit intensifierat informationsutbyte om EG-aktiviteter, speciellt angående EG-direktiv på området. Utskottet framhåller sin tillfredsställelse med att ministerrådet avser att i fortsättningen avsätta ett betydligt belopp årligen för att försäkra vidareföringen av informationen och erfarenhetsutbytet samt att koordinera de samnordiska intressena. Denna typ av insatser är särskilt viktiga för att skapa förutsättningar för ökat nordiskt inflytande på EG:s ordningar vid eventuellt medlemskap av flera nordiska länder i EG.

Utskottet noterar att kontaktgruppen för arbetslivs- och arbetsrättsfrågor har tagit upp frågor angående medbestämmande, social dumpning och andra för området relevanta frågor. Det av kontaktgruppen planerade avslutningsseminariet för projekten kring den nordiska modellens framtid och komparativa studien av arbetsrätten i Norden, har också väckt stora förhoppningar från socialutskottets sida. Resultatet av dessa studier bör dels kunna betraktas som ett led i uppföljningen av rekommendationen om den nordiska arbetsrätten och EG (*rek. nr 44/1992*), dels ingå i underlaget för utarbetande av nytt samarbetsprogram på arbetsmarknads- och arbetsmiljöområdet.

Socialutskottet har tidigare uttalat sin tillfredsställelse med att NIVA från 1991 ingår i försöksverksamheten med mål- och ramstyrd budgetering

av nordiska institutioner. Utskottet finner emellertid redovisningen bristfällig, eftersom det t.ex. inte framgår om institutionen levt upp till det avtal som den ingått med ministerrådet. Vidare saknas ministerrådets bedömning av verksamhetens status och framtida utvecklingsmöjligheter.

I avvaktan på eventuellt utarbetande av nytt samarbetsprogram på arbetsmarknads- och arbetsmiljöområdet under 1993 väntar utskottet sig till nästa år en ny redogörelse från ministerrådet angående *rek. nr 3/1992/s Utvidgning av den nordiska arbetsmiljökonventionen*. Utskottet accepterar ministerrådets förklaring att man inte hunnit ta ställning till *rek. nr 44/1992/s Nordiska arbetsrätten och EF* och förväntar sig ett nytt meddelande nästa år.

Utskottet föreslår att följande rekommendation, som arbetsmarknads- och arbetsmiljöministrarna ansvarar för, avskrivs (jfr. separat betänkande under D-saker):

Rek. nr 4/1992/s Utökad nordisk arbetsmiljöstatistik.

5. Social- och hälsovård

Under året har en revidering igångsatts av det program som ligger till grund för ministerrådets samarbete inom social- och hälsovårdssektorn. Av föreliggande utkast som utskottet tagit del av, framgår att det grundas dels på tidigare program, dels på ändrade förutsättningar på grund av EES-avtalet, dels tillkomsten av nya samarbetsområden. Det var utskottets avsikt att framföra synpunkter på utkastet i samband med Nordiska rådets session i Århus. Från ministerrådssidan var man däremot inte beredd att ta upp diskussionen förrän statsministrarna dragit upp riktlinjerna för det framtida nordiska samarbetet. Trots vissa signaler från statsministrarna, har enligt uppgift programmet lagts på is tills vidare. Socialutskottet beklagar den uppkomna situationen, eftersom samarbetsprogrammet och andra planer inom sektorn under en längre tid varit grunden för en konstruktiv och meningsfull dialog mellan parterna. Konsekvensen blir i stort sett enbart en årlig rapportering från ministerrådssidan som är till intet förpliktande i förhållande till nuvarande ordning.

Vad gäller det föreliggande utkastet till samarbetsprogram, ställer utskottet sig positivt till att man försöker göra programmet mer operativt och klarare knutet till ministerrådets planeringsdokument C 2 och andra planer och överenskommelser inom sektorn. Utgångspunkterna i WHO:s strategiprogram "Hälsa för alla år 2000" och FN:s principer för den socialpolitiska utvecklingen bör också stå fast.

I och med att EES-avtalet (och EG:s förordning 1408/71) träder i kraft, upphävs delvis 1981 års nordiska konvention om social trygghet. Denna konvention är mer omfattande än EG-ordningen. För att inte situationen skall försämras för de som bor i Norden, har socialutskottet understrukit nödvändigheten av att det etableras nya ordningar som omfattar samma personkrets som 1981 års konvention. Därför behövs två nya nordiska konventioner vid sidan av förordning 1408/71. Den ena som träder i kraft samtidigt med EES-avtalet täcker samma socialförsäkringsordningar som EG-ordningen och tillämpas på icke-nordiska medborgare och personer

som inte är eller har varit i förvärvslivet. Den andra konventionen som är under utarbetande skall närmast omfatta de sociala bidrag och sociala tjänster, som faller utanför EG-förordningens tillämpningsområden och kan tillämpas på alla människor som bor i något nordiskt land. Utskottet lägger vikt vid att arbetet med denna konvention bedrivs i den takt att den kan träda i kraft senast den 1 januari 1994.

Utskottet noterar med tillfredsställelse att mål- och ramstyrd budgetering har införts på alla institutioner inom sektorn. Beslut har också tagits om att införa likartade principer på projektverksamheten. En åtgärd i samband med den planerade utvärderingen av NOMESKO och NOSOSKO, bör vara att tillämpa samma principer på dessa kommittéers verksamhet.

Verksamheten på Nordiska utbildningscentret för dövblindpersonal (NUD) har väckt internationell uppmärksamhet. Utskottet ställer sig positivt till de planer som dryftats om att NUD skall åta sig att bli en europeisk koordineringsenhet på dövblindområdet.

Under året har förutsättningarna för nordiskt utbildningsprogram för utveckling av social service (NOPUS) realiserats. Fr.o.m. den 1 januari 1993 är NOPUS en permanent och självständig enhet i anslutning till Nordiska hälsovårdshögskolan i Göteborg. Utskottet insisterar på att trots varsel om nedskärningar måste ministerrådet leva upp till sina utfästelser om finansiering och vidareutveckling av NOPUS verksamhet.

Utskottet noterar att den kontraktsbundna utvärderingen av Nordiska hälsovårdshögskolans verksamhet skall inkludera en pedagogisk, fackmässig och vetenskaplig evaluering av utbildningen vid skolan. Vidare har skolans styrelse beslutat att anlita experter för en speciell utvärdering av skolans professionella verksamhet. De senaste åren har skolans verksamhet varit föremål för utvärdering i flera omgångar. Även om det är viktigt att säkerställa att nordisk verksamhet underkastas höga kvalitetskrav, kan ett ständigt ifrågasättande och skepsis skapa osäkerhet om skolans framtid. Därför understryker utskottet att mer omfattande utvärderingar än den som ingår i nuvarande budgetöverenskommelse bör vara grundade på giltiga argument.

Försöksperioden för Nordiska utvecklingscentret för handikapphjälpmedel (NUH) har förlängts till utgången av 1994. Utskottet anser det viktigt att främja samnordisk utveckling av högteknologibaserade handikapphjälpmedel och sprida erfarenheter och resultat av forskningsaktiviteter inom området.

Inom projektverksamheten välkomnar utskottet etablerandet av projektet Standardisering på hälso- och socialområdet. Utskottet anser det viktigt att få till stånd mer aktivt deltagande i de kommittéer och arbetsgrupper som utarbetar standarder på området i Europa.

För övrigt saknar utskottet lite mer utförlig redovisning för enskilda projekt inom social- och hälsovårdssektorn. Översikten över fördelningen av projektmedlen är dock ett framsteg jämfört med tidigare årsberättelser. Utskottet lägger vikt vid att ministerrådet snarast inför kontraktsstyrningsprinciperna på projekten. Den framtida projektverksamheten måste

också på sikt kopplas till det samarbetsprogram som eventuellt kommer att färdigställas under 1993.

Vad gäller följande rekommendationer inom social- och hälsovårdssektorn önskar utskottet nya meddelanden nästa år:

Rek. nr 30/1989/s Utbildning och legitimation av kiropraktorer (första delen)
Rek. nr 36/1989/s Plan för förstärkta insatser mot reumatiska sjukdomar
Rek. nr 26/1990/s Telekommunikationer för handikappade
Rek. nr 30/1990/s Homosexuellas sociala situation
Rek. nr 1/1992/s Insatser mot epilepsi
Rek. nr 5/1991/s Nordiska sjömanspensioner
Rek. nr 7/1992/s Nordisk färdtjänst
Rek. nr 8/1992/s Gränsöverskridande färdtjänst
Rek. nr 10/1992/s Nordiskt hälso- och sjukvårdssamarbete med Baltikum och Österuropa
Rek. nr 13/1992/s Ny nordisk konvention om social trygghet (p 2)
Rek. nr 42/1992/s Insatser för socialt utsatta grupper
Rek. nr 43/1992/s Jämlikhet i hälsa och levnadsvillkor

Utskottet föreslår att följande rekommendationer avskrivs (jfr. separata betänkanden under D-saker):

Rek. nr 30/1989/s Utbildning och legitimation av kiropraktorer (senare delen)
Rek. nr 31/1989/s Hjälpmedelsförsörjning för handikappade
Rek. nr 33/1989/s Ökade insatser inom barn- och familjepolitiken
Rek. nr 35/1989/s Insatser för minskad alkoholkonsumtion i Norden
Rek. nr 29/1990/s Åtgärdsplan för uppföljning av FNs barnkonvention
Rek.nr 2/1991/s Förbättrade kommunikationsmöjligheter för hörselskadade
Rek. nr 26/1991/s Internationella standardregler för handikappade
Rek. nr 12/1992/s Utvecklingsprogram för utveckling av social service (NOPUS)
Rek. nr 13/1992/s Ny nordisk konvention om social trygghet (p 1)
Rek. nr 19/1992/s Samnordisk specialistutbildning inom barnomsorgen

6. Bygg- och bostadssektorn

Av ministerrådets redovisning framgår att som del av den allmänna recessionen fortsätter svårigheterna inom fastighets- och bostadsmarknaden. Utskottet noterar att i Danmark präglas bygg- och bostadssektorn av en begränsad nyproduktion, i Finland håller den allmänna ekonomiska osäkerheten nere efterfrågan på byggande, i Island minskar antalet färdigställda lägenheter, i Norge är nyproduktion av bostäder låg och i Sverige har byggvolymen minskat med 4-5% under 1992.

De nordiska bostadsministrarna fastställde den 28 juni 1992 det nya samarbetsprogrammet inom bygg- och bostadssektorn för åren 1992-1996. Av meddelandet framgår emellertid inte om de synpunkter utskottet

framförde vid 40:e sessionen i Helsingfors inarbetats i programmet. Dessa gällde främst införande av principiella målsättningar, såsom rätten till en rymlig och bekväm bostad och ett inflytande på sin boendesituation.

Utskottet noterar med tillfredsställelse att ministerrådet i enlighet med det nya samarbetsprogrammet redan utarbetat nya handlingsplaner för den byggda miljön, bostadspolitik samt standardisering och harmonisering. På detta sätt har man i snabb takt infört nya verksamhetsformer inom sektorn.

Samarbetet med de baltiska länderna har fortsatt genom seminarier och konferenser. Under året har även sektorns handlingsplan för kunskapsöverföring på bygg- och bostadsområdet till Baltikum reviderats. Utskottet anser det viktigt att man anpassar programmet till de förutsättningar och möjligheter som finns för att bidra till en positiv utveckling i Östersjöområdet.

Utskottet konstaterar att Nordiska kommittén för byggbestämmelser (NKB) har arbetat med godkännande- och certificeringssystem samt med frågor på områdena inomhusklimat, energi och brand. En rapport utarbetad av NKB:s arbetsgrupper om anpassning av nordiska procedurer på byggområdet till de nya europeiska systemen bedöms ha stor betydelse i integreringen av byggnadssektorn i europeiska ordningar.

Nordiska byggforskningsorganens samarbetsgrupp (NBS) har lagt om sina rutiner och utarbetat ramprogram för sin verksamhet i enlighet med de prioriterade programområdena i det nya samarbetsprogrammet. Utskottet noterar vidare att Nordiska styrgruppen för bostadspolitisk projektverksamhet (BOPOL) har igångsatt två nya huvudprojekt "Bostadssubventioner och byggkostnader" och "Husholdningenes betalingsproblem".

Utskottet noterar att bygg- och bostadssektorn årligen avsätter ett väsentligt belopp till INSTA B för att samordna de nordiska insatserna i CEN-arbetet i syfte att få största möjliga inflytande på europeiska standarder på området. Det är också viktigt för att förstärka Nordens inflytande så att samrådsmöten mellan NKB, INSTA B och andra nordiska organisationer på området fortsätter.

För att ytterligare skapa förutsättningar för bättre politisk styrning av institutionerna och de permanenta kommittéerna inom sektorn anser utskottet att ministerrådet bör införa mål- och ramstyrning av verksamheten. Likartade kontraktsstyrningsprinciper bör även tillämpas på projektverksamheten.

I avvaktan på slutrapporten från NKB:s brandutskott angående brandsäkerhet i de nordiska länderna, önskar utskottet ett nytt meddelande nästa år beträffande *rek. nr 27/1991/s Samnordiska brandskyddsbestämmelser.*

Utskottet föreslår att följande rekommendation avskrivs (jfr. separat betänkande under D-saker):

Rek. nr 6/1992/s Samarbetsprogram inom bygg- och bostadssektorn.

7. Utskottets förslag

Med hänvisning till det ovan anförda föreslår socialutskottet att Nordiska rådets budgetutskott i sitt betänkande över ministerrådets verksamhetsberättelse för 1992 (C 1/1993) lägger vikt vid socialutskottets anförda synpunkter.

Stockholm den 28 januari 1993

För socialutskottet

Lena Öhrsvik
Förman

Reservation från Lodve Solholm (FrP):

Skal man unngå fremmedfrykt, fremmedhat og rasisme, så mener Solholm at det ikke er rett å fokusere for mye på innvandreres, flyktningers og asylsøkeres sosiale situasjon. Etter dette medlems syn så er veien å gå om en helhetlig integrasjon med hovedvekt på språkopplæring. Det må dessuten i langt større grad legges opp til en aktiv repatriering etter hvert som forholdene i hjemlandene endrer seg til det bedre. Solholm mener også at en langt større satsing på å hjelpe flyktninger og asylsøkere i sine nærområder vil i de aller fleste tilfeller være bedre enn å tilby dem opphold i Norden, og man vil også på denne måten kunne hjelpe langt flere.

Når det gjelder arbeidsmarkedsområdet, så vil Solholm vise til DLG-gruppens medlemsforslag om endringer i de nordiske lønnsoppgjørsystemer som blir fremmet senest ved sesjonen i Oslo, og som han mener vil være et viktig og riktig bidrag i kampen mot arbeidsløsheten generelt.

C 2
1993

Redogörelse

för planerna för det nordiska samarbetet

(Överlämnad av Nordiska ministerrådet)

Nordiska ministerrådet avger härmed, i överensstämmelse med artikel 64 i samarbetsavtalet av den 23 mars 1962 (Helsingforsavtalet), sin redogörelse för planerna för det fortsatta nordiska samarbetet till Nordiska rådets 42:a session.

Arbetet med att anpassa ministerrådets samarbetsstruktur och organisation till statsministrarnas beslut pågår för fullt. Slutresultatet av den pågående nyorienteringen av det nordiska samarbetet har inte kunnat redovisas i plandokumentet, som därför ger en ofullständig bild av det framtida nordiska samarbetets innehåll, form och finansiering. Det bör framhållas att handlingsplaner och samarbetsprogram kommer att genomföras endast i den mån de överensstämmer med ministerrådets slutliga ställningstaganden till de aktuella framtidsfrågorna.

Ministerrådet påminner om den redogörelse som den svenske statsministern kommer att lämna vid Nordiska rådets 42:a session om huvudprioriteringar och riktlinjer för det nordiska samarbetet under det svenska ordförandeskapet. Statsministerns redogörelse utgör ett viktigt komplement till plandokumentet.

Köpenhamn den 15 januari 1993

På Nordiska ministerrådets vägnar

Gunnar Berge

Pär Stenbäck

Nordiska ministerrådets redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet, C 2 1993

Innehållsförteckning

Sida

1 Inledning ... 872

2 Politiska satsningsområden ... 874
2.1 Kultur ... 874
2.2 Forskning och utbildning ... 874
2.3 Miljö ... 874
2.4 Medborgarnas rättigheter ... 877
2.4.1 Social/hälsa ... 877
2.4.2 Livsmedel ... 881
2.4.3 Konsument ... 881
2.4.4 Arbetsmarknad/Arbetsmiljö ... 885
2.5 Ekonomi ... 886
2.5.1 Finans ... 886
2.5.2 Energi ... 889
2.5.3 Industri (näringsliv) ... 890
— Handel ... 891
— Turism ... 891
2.5.4 Transport- och kommunikation (infrastruktur) ... 892
2.5.5 Trafiksäkerhet ... 893
2.5.6 Bygg- och bostad ... 894
2.5.7 Regional ... 896
2.5.8 Jord- och skogsbruk ... 897
2.5.9 Data ... 899
2.6 Fiske ... 899
2.7 Juridiska frågor ... 901
2.7.1 Lagstiftning ... 901
2.7.2 Flyktingfrågor ... 903
2.7.3 Jämställdhet ... 904

Bilaga 1

Budgetutskottets betänkande över Nordiska ministerrådets redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet (C 2) jämte *Bihang 1—4* (fackutskottens uttalanden över redogörelsen). ... 907
Bihang 1: Ekonomiska utskottets uttalande ... 917
Bihang 2: Juridiska utskottets uttalande ... 922
Bihang 3: Miljöutskottets uttalande ... 929
Bihang 4: Socialutskottets uttalande ... 933

Bilaga 2

Budgetutskottets tilläggsbetänkande över C 2 och Dokument 3: statsministrarnas kompletterande redogörelse ... 939

1 Inledning

Europa har under senare år genomgått dramatiska förändringar. Detta påverkar förutsättningarna också för det nordiska samarbetet. De närmaste åren kommer därför att präglas av ett omfattande reformarbete i de nordiska samarbetsorganen.

Ramarna för förnyelsen av det nordiska samarbetet har lagts fast genom det förnyelsearbete som initierats av de fem nordiska statsministrarna och de ställningstaganden som de nordiska regeringscheferna kungjort med anledning av detta.

De nordiska regeringarnas strävan är att EES-avtalet skall träda ikraft under första hälften av 1993. Sverige, Finland och Norge avser att föra förhandlingar syftande till medlemskap i EG. Dessa förhållanden bidrar till ett omfattande ökat samarbete mellan de nordiska länderna i fora utanför Nordiska ministerrådet. Detta samarbete, som till stor del har en informell karaktär, påverkar också förutsättningarna för det formaliserade samarbetet i Nordiska ministerrådets regi.

Riktlinjer har utfärdats för 1994 års budgetarbete syftande till att öka resurserna för samarbete när det gäller kultur, utbildning och forskning. Miljösamarbetet och satsningarna i Baltikum skall upprätthållas på minst nuvarande nivå.

Förnyelsesarbetet inriktas på att åstadkomma en rationell organisation. Det formaliserade samarbete inom Nordiska ministerrådet koncentreras i ökad utsträckning till samarbete mellan länderna på områden av genuint nordiskt intresse. Strävan är att bland annat effektivisera arbetet i ett minskat antal ämbetsmannakommittéer och formaliserade ministerråd. Under det kommande året skall också sekretariatsorganisationen effektiviseras.

I statministrarnas Bornholmsdeklaration understryks att en av de stora utmaningarna för det nordiska samarbetet är att bygga ut det politiska samarbetet om europeiska och regionala samarbetsfrågor för att *underlätta* ländernas deltagande i EES- och EG-samarbetet. Statsministrarna går särskilt in för att bättra den politiska ledningen både av det interna nordiska samarbetet och av samarbete om frågor som är på den europeiska dagordningen i EES, EG och annat internationellt arbete. För att förverkliga detta har statsministrarna påtagit sig det allmänpolitiska ansvaret för samarbetets principer och riktlinjer. Ordförandeskapets roll har dessutom stärkts som ett medel att mer än tidigare markera det politiska ansvaret. Ordförandeskapet har fått ett generelt ansvar för helheten och för framdriften av samarbetet. Samarbetet har också utvidgats till utrikes- och säkerhetspolitiska frågor som skapar möjligheter för en nära kontakt mellan regeringarna och ett aktivt initierande samarbete i syfte att påverka aktuella substansfrågor.

Arbetsformerna i den formella samarbetsapparaten bör vidareutvecklas för att *stödja* ländernas deltagande i EES-organen och medföra att principiella frågor som skall tas upp till behandling i EES-fora kan bli föremål för *tidig* diskussion mellan länderna.

Länderna behöver i fortsättningen, i allt högre grad, diskutera grunderna för synpunkter, nya initiativ och nya premisser för samarbetet inom EES, snarare än att arbeta sig fram till beslut. Det leder till krav på en större *framförhållning* i det nordiska samarbetet. I statsministrarnas Århus-deklaration hänvisas också

till att EES-avtalet öppnar för närmare konsultationer om viktiga ekonomiska saker.

Iloniemi-rapporten och dess uppföljningsdokument slår fast sju satsningsområden, vilka utgör ramen för i första hand fackministerrådens fortsatta arbete och uppföljning av statsministrarnas intentioner. I den förändrade inriktning och koncentration av samarbetet ingår en markerad ökad satsning på det vidare kultur- och utbildningssamarbetet. Gemensamma insatser inom dessa områden framstår som en av de viktigaste åtgärderna både för att stärka sammanhållning och självförståelse inom Norden och för att markera den nordiska identiteten inför Europa. Vid sidan av detta kontinuerliga vidareförande av det nordiska samarbetet förväntas statsministrarna och ministrarna för nordiska samarbetsfrågor att vid behov lyfta upp frågor av särskild politisk betydelse för de nordiska länderna och som fått speciell uppmärksamhet i Iloniemi-rapporten.

Statsministrarnas *Bornholms- och Århus*-förklaringar innehåller därjämte förstärkta referenser till det folkliga samarbete som utförs av frivilliga organisationer och utgör en viktig del av det samlade nordiska samarbetet.

Av de olika dokumenten kan man utläsa ett behov av att profilera Norden och nordiskt samarbete europeiskt och internationellt (ex Europalia 1997). Ministerrådet avser därför fortsätta och ytterligare förstärka den redan inledda informationsinsats om nordiska samarbetsresultat som riktar sig till beslutsfattare och media utanför Norden. Vidare kommer den expanderande kultursektorn också att satsa på andra större projekt och kampanjer i Baltikum och Europa under de närmaste åren.

Ministerrådet har sedan 1990 haft årliga arbetsprogram för samnordiska insatser i Baltikum och Östeuropa. Insatserna har omfattat olika utbytesprogram och projekt. I rapporten til! de nordiska statsministrarna från Støregruppen understryks att ministerrådets insatser på detta område minst bör hållas på oförändrad nivå. I detta sammanhang skall nämnas att de nordiska informationskontoren, som är en mycket viktig länk i det mellanfolkliga samarbetet mellan Norden och Baltikum, har fått förlängd mandatperiod i första hand fram till april 1995. Det bör vidare uppmärksammas att de olika samarbetssektorerna inom ministerrådet planerar omfattande aktiviteter i Baltikum och Nordens närområden vid sidan av arbetsprogrammet, vilka närmare redovisas under de enskilda kapitlen.

Nya samarbetsstrukturer

I enlighet med uttalandena i Iloniemi-rapporten och efterföljande dokument pågår inom ministerrådet ett omfattande arbete för att ompröva och anpassa samarbetsapparaten till de nya politiska målsättningarna. Statministrarnas önskan om att inrätta det formella politiska samarbetet kring sju prioriterade satsningsområden, nämligen kultur, forskning och utbildning, miljö, medborgarnas rättigheter, ekonomi, fiske och juridiska frågor har fått genomslag i den följande redovisningen av de olika samarbetsområdena. Konsekvenserna av nyvärderingsarbetet inom respektive samarbetsområde framhålls särskilt.

2 Politiska satsningsområden

2.1 Kultur

I fråga om framtidsplanerna för detta satsningsområde hänvisas till de ministerrådsförslag som kulturministrarna kommer att lägga fram om dels nysatsningar på kulturområdet dels resultatet av FIN-gruppernas arbete.

2.2 Forskning och utbildning

I fråga om framtidsplanerna för detta satsningsområde hänvisas till de ministerrådsförslag som forsknings- och undervisningsministrarna kommer att lägga fram om dels nysatsningar på undervisningsområdet dels resultatet av FIN-gruppernas arbete.

2.3 Miljø

PLANLÆGNINGSGRUNDLAG

I "Erklæring om det fremtidige nordiske samarbejde" udtaler statsministrene, at de særlig vil gå ind for at videreudvikle samarbejdet på områder af genuin nordisk interesse som miljøpolitik.

I Iloniemi-gruppens rapport peges på en videreudvikling af miljøsamarbejdet med tanke på løsning af nordiske miljøproblemer og koordinering af indsatserne i internationale fora. Endvidere nævnes, at miljøhensyns sektorovergribende rolle bør komme til udtryk i det nordiske samarbejde. Samarbejdet bør koncentreres om højt prioriterede spørgsmål, og kontakt med beslutningsprocessen i landene bør opretholdes fra et tidligt tidspunkt. I rapporten peges på fordelen ved, at de enkelte lande udvikler specialkompetence på forskellige områder.

Ifølge Iloniemi-rapporten er miljøområdet måske det felt, hvor de nordiske lande kan have de største ambitioner om at påvirke samarbejdet indenfor rammerne for EØS, EF og andre internationale fora. Iloniemi-gruppen mener, at arbejdet med miljøspørgsmål i ministerrådsstrukturen — i nært samspil med fagmyndigheder og den politiske ledelse i landene — bør indrettes med sigte på at forberede fælles nordiske initiativer.

I rapporten fra Støre-gruppen for nyvurdering af det nordiske samarbejde slås fast, at miljø er et satsningsområde, samt at miljøområdet, inkluderet miljøforskning og den særskilte budgetpost for indsatser overfor Baltikum og Østeuropa, bør holdes på mindst uforandret niveau.

Ovennævnte beslutninger er helt i overensstemmelse med de beslutninger Nordisk Ministerråd, Miljøministrene, har truffet i september 1992, hvor miljøministrene vedtog Kirkenes-erklæringen og godkendte rapporten "Det fremtidige miljøsamarbejde indenfor Nordisk Ministerråd". Ifølge denne rapport skal der fremover udarbejdes et strategiprogram som et dynamisk grundlag for det nordiske miljøsamarbejde. Programmet skal udtrykke den overordnede politiske prioritering, efter hvilken økonomiske midler og arbejdsindsats skal anvendes. Programmet skal endvidere være et middel til at opnå den ønskede koncentration af projekt- og udredningsindsats, og det bør omfatte oplæg til andre sektorers miljøindsats. Miljøministrene har aftalt med Nordisk Råds miljøudvalg, at strategiprogrammet indgår i den fremtidige dialog mellem ministre og udvalg. Det første strategiprogram forventes godkendt af ministre-

ne til efteråret 1993 og vil omfatte indsatsen i årene 1994—1995. Relevante dele af det nugældende "Nordiskt Miljöprogram" (NU 1989:3) vil indgå, og miljøprogrammet vil herefter blive erstattet af strategiprogrammet. Der vil i den forbindelse også ske en gennemgang af de tre vedtagne handlingsplaner:
— Nordisk handlingsplan mot förorening av havet (NU 1990:2)
— Nordisk handlingsplan mot luftförorening (NU 1990:3)
— Nordiskt handlingsprogram för renare teknologi, avfall och återanvändning.

Formålet med det kommende strategiprogram, som vil blive løbende revideret, er at styrke den politiske styring og sikre, at de nordiske prioriteringer er i overensstemmelse med, hvad der nationalt er højt prioriteret.

Udover de ovennævnte nordiske handlingsprogrammer har miljøministrene netop fået Nordisk Råds tilslutning til "Arbetsprogram 1993—1995 för långsiktig övervakning av Nordens yttre miljö". Endvidere er arbejdsprogrammer vedrørende naturbeskyttelse og emballager under udarbejdelse.

PRIORITERINGER

I den ovenfor nævnte Kirkenes-erklæring fra miljøministrenes møde den 3. september 1992 har ministrene understreget, at en vigtig opgave for de nordiske lande i fremtiden bliver at bidrage til at opstramme miljøpolitiken i hele Europa, at man nordisk må prioritere en indsats i Nordens nærområder, at nordisk miljøsamarbejde fortsat skal omfatte løsning af nordiske miljøproblemer, og at sektoransvar er vigtigt i det nordiske miljøsamarbejde.

På denne baggrund har miljøministrene prioriteret følgende områder for det fremtidige nordiske miljøsamarbejde:
— Luft
— Hav
— Natur
— Kemikalier
— Miljøkvalitetsovervågning, miljødata og miljøinformation
— Styringsmidler
— Kernekraftsikkerhed og radioaktivt affald

OPFØLGNING AF PRIORITERINGERNE

I løbet af 1993 vil miljøministrene tage stilling til, i hvilket omfang det vil være hensigtsmæssigt med en fælles nordisk opfølgning af Rio-konferencen, jfr. henvisningerne til klima-konventionen og konventionen om biologisk mangfold.

I slutningen af marts 1993 afholdes en konference om financieringen af Østersøplanens gennemførelse. I den anledning har miljøministrene bedt kontaktgruppen, fælles for embedsmandskomitéerne for miljø og finans, om at forelægge forslag til miljøafgifter, som vil kunne bidrage til financieringen. Arbejdet med miljøafgifter forventes at fortsætte efter konferencens afholdelse. Ministrene har endvidere anmodet NEFCO om at forelægge konkrete forslag vedrørende NEFCO's rolle i opfølgningen af Østersøprogrammet samt i forhold til Barentsregionen.

I 1992 påbegyndte embedsmandskomitéerne for miljø og for jord- og skovbrug et udvidet samarbejde, som i 1993 forventes at resultere i et samarbejds-

program samt i iværksættelse af projekter af fælles interesse. Miljøministrene har således anmodet embedsmandskomitéerne om at undersøge mulighederne for at iværksætte fælles aktiviteter til afhjælpning af landbrugsforureningen af Østersøen. Det er EK-Ms hensigt at mødes med embedsmandskomitéerne for trafik, energi og industri samt fiskeri i løbet af 1993 og definere de problemstillinger, som det er af interesse at arbejde videre med i fællesskab.

Spørgsmål i forbindelse med miljøfarligt affald vil blive drøftet af miljøministrene i løbet af 1993. Ministrene har i november 1992 anmodet sine eksperter på området om at undersøge mulige nordiske samarbejdsområder indenfor farlig affaldshåndtering. Afrapportering herom skal ske til ministrene på møde i marts 1993.

Den 14.—16. september 1993 afholdes den næste arktiske miljøkonference i Nuuk, Grønland. Miljøministrene vil på mødet i marts drøfte et oplæg fra sekretariatet for AMAP (Arctic Monitoring and Assessment Programme).

I løbet af 1993 vil ministrene drøfte atomkraftsikkerhed. Ministerrådet har anmodet den svenske miljøminister om at tage et særligt ansvar for at komme med forslag til, hvorledes Norden samlet kan agere i spørgsmål om atomkraftsikkerhed.

Endelig vil arbejdsprogrammet vedrørende "Långsiktig övervakning av Nordens yttre miljö" blive iværksat i 1993.

ORGANISATION

Som følge af miljøministrenes beslutning iværksættes pr. 1. januar 1993 en ny struktur, som indebærer, at antallet af faste arbejdsgrupper ændres fra 12 til 5:

— overvågnings- og datagruppen
— gruppen for natur- og friluftsliv
— gruppen for luft- og havmiljø
— kemikaliegruppen
— renere teknologi gruppen

En ad hoc gruppe nedlægges umiddelbart og de øvrige ophører, når mandatet udløber.

De faste arbejdsgrupper suppleres af samarbejdsordninger med embedsmandskomitéer for prioriterede sektorer og fælles ad hoc grupper til udredning af centrale spørgsmål. Den hidtidige fælles arbejdsgruppe med jord- og skovbrugssektoren og den løsere tilknytning til trafiksektoren er ophørt. Fremtidigt samarbejde vil blive defineret af embedsmandskomitéerne efter behov.

BUDGETSITUATIONEN

Ifølge budgetbeslutning tildeles det nordiske samarbejde indenfor miljøsektoren 32 358 000 DKK for 1993.

Som ovenfor nævnt fremgår det af rapporten fra Støre-gruppen for nyvurdering af det nordiske samarbejde, at miljøområdet, inkluderet miljøforskning og den særskilte budgetpost for indsatser overfor Baltikum og Østeuropa, bør holdes på mindst uforandret niveau.

2.4 Medborgarnas rättigheter

2.4.1 *Sosial- og sunnhetspolitikk*

PLANLEGGINGSGRUNNLAG

Sosial- og helsesektoren

Samarbeidet innenfor sosial- og helsesektoren bygger på og viderefører det samarbeid som utføres i de nordiske institusjoner og prosjekter og det som til en hver tid er av interesse for landene og Nordisk Råd. Et nytt samarbeidsprogram for sektoren er under utarbeidelse. Man tar utgangspunkt bl. a. i nye utfordringer man ser ligger i den internasjonale utvikling i Europa og i Nordens nærområder. Det er lagt opp til langsiktige mål i samsvar med WHO's strategiprogram "Helse for alle år 2000" og de prinsipper for den sosialpolitiske utvikling som ble vedtatt av FN's interregionale konsultasjon i 1987.

På de fleste områder innen sosial- og helsesektoren står Norden sterkt i forhold til Europa. På viktige områder anser man seg ha muligheter til innflytelse på den fortsatte integrasjonen. I denne sammenheng har spørsmålet om den "sosiale dimensjon" blitt mer aktuellt, spesielt med henblikk på ulike definisjoner av begrepet.

EF's sosiale dimensjon er først og fremst en del av arbeidsmarkedet. Norden derimot definerer den sosiale dimensjon som sosialpolitikk som omfatter den totale befolkningen i ulike aldersperioder, situasjoner og roller i samfunnslivet. Velferdssystemene er i hovedsak offentlig anlagt og basert på en solidarisk holdning til utsatte grupper.

I de fleste nordiske land beveger man seg dog i en viss utstrekning mot en større markedsorientering både innen helse- og sosialsektoren. Desentralisering av ansvar for både økonomi og virksomhet er dessuten et fellestrekk i landene. Nordisk Ministerråd vil imidlertid legge vekt på at grunnlaget for den nordiske modellen — en velferdsstat hvor alle gis omsorg og behandling på like vilkår — står fast.

En betydelig del av virksomheten på området er forskning og utdanning, og bør prioriteres som slik. Forskning og utdanning på området er en del av en helhetlig virksomhet og de institusjoner som driver slike oppgaver bør fortsatt tilhøre sektoren.

Gjennom budsjettoverenskomster som Ministerrådet har gjort med institusjonene, sikter man på bedre politisk styring av virksomheten innen sektoren, samt en mer effektiv bruk av ressurser og målrettete prioriteringer. Alle institusjoner og prosjekter på sektoren skal nå inngå i forsøk med mål- og rammestyrt budsjettering.

Iloniemi-rapportens og Støre-gruppens behandling av sosial- og helsesektoren

På mange områder er det nordiske samarbeidet mer utviklet enn det europeiske. Man vil slå vakt om dette samarbeide som anses å være av stor betydning i fremtiden. Det finnes også en uttalt vilje til videreutvikling på området, f. eks. innen utdanning og forskning. Den nordiske medborgerpolitikken kan ved en europeisk og internasjonal jamførelse vise betydningsfulle resultater som kan tjene som utgangspunkt for nordiske bidrag i den europeiske integrasjonsprosessen.

I Støre-gruppens rapport er helse- og sosialsektoren plassert under satsningsområdet "innbyggernes rettigheter".

PRIORITERINGER

Konvensjoner og avtaler

Arbeidet med og oppfølgingen av avtaler på områdene sosial trygd, sosial bistand og hva gjelder felles arbeidsmarked for helsepersonale vil avta i planleggingsperioden og vil bli ivaretatt av landene i uformelt samarbeid. Oppfølgingen av de nye avtalene vil i hvert fall i en overgangsperiode kreve arbeidsgrupper landene imellom, men kanskje utenfor Ministerrådets regi. Disse vil dog fortsette arbeidet i samråd med Ministerrådets sekratariat. I disse grupper forventer man i stigende grad uformel koordinering innenfor rammen av EØS/EF.

Nordiska läkemedelsnämnden (NLN)

Det er enighet i Norden om kravene og de overgripende prinsippene for registrering av legemidler. En oppgave for NLN er å øke samarbeidet mellom myndighetene for derigjennom å lette overvåkingen av registreringsbeslutninger som er gjort i de andre landene.

I stedet for å sende fem søknader til de forskjellige nordiske myndighetene, har NLN gjort det mulig for legemiddelindustrien å søke om godkjenning av en nordisk forpakning hos nemnden. En annen oppgave er å etablere en styringsfunksjon for NLN med henblikk på å fordele og samordne utredningsarbeid landene imellom. Videre fortsetter NLN å gjøre årlige sammenstillinger av legemiddelforbruket i de nordiske landene.

Man vil overveie i hvilket omfang disse oppgavene kan ivaretas i framtiden gjennom uformelt samarbeid landene imellom innenfor rammene av EØS/EF. Man overveier også muligheten for avgiftsfinansiering av deler av virksomheten.

Nordisk institutt for odontologisk materialeprøvning (NIOM)

Som en konsekvens av EØS-avtalens ikrafttredelse, trer EF's direktiv om aktiv, implantabel, medisinsk utstyr i kraft innenfor hele EØS-området. Dette direktivet registrerer bl a alle odontologiske materialer. Ministerrådet vil arbeide for at NIOM påtar seg denne oppgaven for alle de nordiske landene, samtidig som instituttet også kan tilby sin ekspertise til ikke-nordiske interessenter.

Nordiska hälsovårdshögskolan (NHV)

Et mer forenet Europa gir NHV flere muligheter til å gå utenfor de nordiske grensene. I samarbeid med WHO og ASPHER (Association of Schools of Public Health) er det planlagt å etablere en europeisk master-utdannelse i folkehelsevitenskap ved skolen. Videre er NHV engasjert i f eks kurser i folkhelseadministration, og oppbygging av høyskoler for helsepleie i de baltiske landene.

I 1993 vil det bli gjennomført en overgripende evaluering av NHVs virksomhet. Denne vil inkludere en pedagogisk, fagmessig og vitenskapelig evaluering av utdannelsen ved skolen.

Nordiska nämnden för handikappfrågor (NNH)

Handikapområdet er en sektor hvor en felles og spesifikk nordisk politikk har en god anseelse internasjonalt. NNH har som oppgave å stimulere og medvirke til felles nordiske problemformuleringer og funksjonskrav, bl. a. når det gjelder tilgjengelighet for mennesker med funksjonshemninger og innenfor området hjelpemidler og ny teknikk. De skal også samordne nordiske tiltak og bidra til at disse kravene føres ut i praktisk tillempning innen Norden og i det europeiske arbeidet med styrende direktiver og standarder.

I 1990 ble det under NNH etablert Nordisk utvecklingscenter för handikappmedel (NUH) for en forsøksperiode på tre år, 1990—1992. Sentrets hovedoppgave er å fremme samnordisk utvikling av høyteknologibaserte handikaphjelpemidler og spre erfaring og resultater av forskningsaktiviteter innen området. Ministerrådet har besluttet å forlenge forsøksperioden ut 1994. Virksomheten skal evalueres i 1993, hvoretter endelig beslutning om sentrets framtid vil bli fattet.

Nordiskt utbildningscenter for døvblindepersonal (NUD)

I kraft av sin stilling som unik institusjon i Europa deltar NUD aktivt i europeisk og internasjonalt samarbeid. Blant oppgavene i framtiden er assistanse til Estland, Latvia, Litauen og Polen med å identifisere og måle døvblindhet, og i tillegg bistå disse landene i planleggingen av service for døvblinde. Det arbeides med planer om å knytte et europeisk ressurssenter til NUD utenfor det nordiske budsjettet, etter forslag fra International Association for Education of the Deaf-Blind.

Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD)

NAD vil konsentrere sine tiltak på å initiere forskning og samarbeid på områder som preventive tiltak mot alkoholmisbruk, prevensjon av narkotikamisbruk, rusmiddelbruk i Norden, rusmidler og risker samt behandlingsspørsmål.

I tillegg til sin ordinære virksomhet innretter NAD sin forskning på temaer som "EG, alkohol og Norden". Det gjelder først og fremst studier og seminarer om den europeiske integrasjonens konsekvenser for nordisk alkoholpolitikk og alkoholkontroll.

Man vil evaluere om det er hensiktsmessig å samordne de nordiske tiltak på rusmiddelområdet som ligger under NAD og Kontaktmannaorganet för narkotikafrågor.

Nordiskt utbildningsprogram för utveckling av social service (NOPUS)

Virksomheten omfatter kurser, seminarer og utdanningskonferanser. Disse holdes både i NOPUS lokaler på Nordiska hälsovårdshögskolan i Göteborg og på andre steder i landene. NOPUS framtidsplaner er dessuten å etablere høyskoleutdanning og forskning på sitt område.

NOPUS har påtatt seg å arrangere kurser for personale som arbeider innen den sosiale sektoren i Baltikum. Ministerrådet legger vekt på at NOPUS, foruten sin ordinære virksomhet, også kan tilby kompetanseutvikling for personale innenfor den sosiale sektoren fra eksempelvis Baltikum og Østeuropa.

PERMANENTE KOMITÉER OG SAMARBEIDSORGAN

To permanente komitéer på det statistiske området finansieres over sektorens budsjett, Nordiska medicinalstatistiska komitén og Nordiska socialstatistiska komitén. Komitéene har et felles sekretariat. Den europeiske integrasjonen krever økte insatser på såvel det medisinal- og det sosialstatistiske området for bl. a. å kunne sammenligne forholdene i Norden med forholdene innenfor EF. Evaluering av komitéenes virksomhet pågår under 1993.

Nordiska medicinalstatistikkomittén (NOMESKO)

Enhetlig, nordisk tilpasning av WHO's klassifikasjonssystem for sykdommer (ICD 10 — International Classification of Diseases) er en annen oppgave. WHO-centret för klassifikation av sjukdomar i Uppsala svarer for dette arbeidet. Sentret drives på forsøksbasis og skal evalueres i 1994 før man tar beslutning om det fortsatte arbeidet.

Nordiska socialstatistikkommittén (NOSOSKO)

Stadige endringer i de nordiske land vil kreve fortsatt koordineringssamarbeid slik at forholdene kan sammenlignes også i fremtiden. For å øke kvaliteten på komitéens arbeide vil man utover den tradisjonelle virksomhet satse mer på undersøkelser omkring statistikkens kvalitet. Man vil også i større utstrekning sammenligne resultatene av landenes sosialpolitikk, ved bl. a. å relatere omfanget av sosiale tjenester til ulike målgrupper i befolkningen og jamføre konsekvensene av de sosialpolitiske tiltakene for familier, f. eks. ved sykdom, arbeidsløshet etc.

ORGANISASJON

Helse- og sosialsektoren er en del av satsningsområde 4, innbyggernes rettigheter. Man legger vekt på at godt fungerende samarbeidsformer innenfor sektoren vil fortsette.

Sektoren har 7 institusjoner og 3 permanente samarbeidsorganer som dekker opptil 90 % av sektorens budsjettramme.

BUDSJETTSITUASJONEN

Den samlede budsjettrammen i 1993 er 42 303 MDKK. Dessuten er budsjettet for Nordiska hälsovårdshögskolan 38 576 MDKK. Disposisjonsbevilgning, sosialpolitikk, ligger i 1993 på 7 314 MDKK, herav NOPUS med 1 500 MDKK. Annen permanent virksomhet som betales via disposisjonsbevilgningen ligger på 1 736 MDKK.

Ved nyorganiseringen av det nordiske samarbeidet er det lagt opp til en viss overføring av budsjettmidler til satsningsområdene kultur, forskning og utdanning. På sektoren vil det i denne prosessen bli lagt vekt på å møte de nødvendige nedskjæringer ved samordning av visse funksjoner, økt avgiftsfinansiering der dette er mulig og rasjonalisering innen institusjonene. Visse oppgaver vil i større omfang bli ivaretatt av landene i uformelt samarbeid utenfor Ministerrådets budsjett, dog i begrenset omfang. Man legger vekt på at det fremover er viktig å bevare noe midler for å kunne sette igang politisk høyt prioriterte oppgaver, herunder også oppfølging av rekommandasjoner fra Nordisk Råd.

2.4.2 *Levnedsmidler*

PLANLÆGNINGSGRUNDLAG

Et nyt nordisk samarbejdsprogram på levnedsmiddelområdet, som skal vedtages i foråret 1993, afløser det første samarbejdsprogram af 1988. Samarbejdets overordnede mål er som før at beskytte forbrugerne mod sundhedsrisici ved mad og drikkevand og mod vildledende markedsføring af varerne, at sikre madens og drikkevandets kvalitet samt at opmuntre befolkningen til bedre kostvaner. Samarbejdet skal bidrage til videreudvikling af fagområderne og til opbygning af den faglige kompetence i de nordiske lande samtidig med, at myndighedernes arbejde rationaliseres gennem samordning af lovgivningen og den administrative praksis.

Det nye program tilpasser arbejdsformen til at støtte landenes forpligtende samarbejde og indflydelse inden for EØS. Levnedsmiddelområdet har stor økonomisk betydning i alle europæiske lande og levnedsmiddelregler udgør sammen med de veterinære og fytosanitære regler det største lovgivningsområde inden for det indre marked. Grundlaget for de nordiske landes lovgivning lægges inden for EØS og levnedsmiddelområdet er derfor et vigtigt samarbejdsområde for de nordiske lande, som bedre i fællesskab kan forsvare deres regionale levnedsmiddelpolitiske interesser end hvis hvert land talte for sig selv.

Samarbejdsprogrammet lægger også vægt på at styrke de nordiske landes indflydelse på international udvikling uden for EØS. Handelen med levnedsmidler internationaliseres og dette skaber et behov for samarbejde mellem levnedsmiddelmyndigheder med sigte på fjernelse af handelshindringer og beskyttelse af forbrugernes sundhed.

Iloniemi-rapporten af august 1992 behandler ikke levnedsmiddelområdet specifikt. Støre-gruppens rapport af november 1992 placerer levnedsmiddelområdet inden for indsatsområdet om medborgernes rettigheder.

BUDGET

Levnedsmiddelsektorens budgetramme for 1993 er 3 331 000 DKK.

Sektorens fremtidige budgetudvikling skal ses i lyset af statsministrenes nyvurdering af det nordiske samarbejde.

2.4.3 *Forbrugerpolitik*

PLANLÆGNINGSGRUNDLAG

Et nyt nordisk samarbejdsprogram på forbrugerområdet — den tredje i rækken — skal vedtages i 1993. Programmet skal fastsætte nordiske forbrugerpolitiske mål og virkemidler for 1994—1998. Samarbejdets overordnede mål er at styrke den forbrugerpolitiske udvikling i hvert nordisk land og at skabe grundlag for en offensiv påvirkning af den europæiske forbrugerpolitik, som i alt større grad kommer til at afgøre også de nordiske forbrugeres rettigheder og levevilkår. Udgangspunktet er, at den europæiske integration bør være et fremskridt for forbrugerne. Nordens høje niveau af forbrugerbeskyttende lovgivning, velinformerede forbrugere og forbrugerindflydelse på samfundets og erhvervslivets beslutningsprocesser bør bevares og videreudvikles.

PRIORITEREDE INDSATSER

Forbrugernes retlige interesser

Forbrugerområdet sigter på at beholde og udvikle det nordiske retsfællesskab gennem et samspil ved gennemførelsen af EØS-ret. Formålet er at opnå ensartede løsninger på højt forbrugerbeskyttelsesniveau. EF-retten på forbrugerområdet er ofte udformet som minimumsdirektiver og de enkelte lande har derfor mulighed for at stille større krav for forbrugerbeskyttelsen. De nordiske lande vil samarbejde for gennemførelse af vidtrækkende forbrugerbeskyttende lovgivning.

Samarbejdet foregår også gennem et netværk, som på nordisk initiativ er etableret mellem vesteuropæiske myndigheder, som overvåger markedsføringen af produkter og tjenester. Dette netværk er i 1992 udvidet til at omfatte OECD-lande. Der sigtes på at opbygge tilsvarende netværk på andre områder af forbrugerinteresse, f. eks. samarbejde om TV-reklame over grænserne. Netværkene kan bidrage til løsning af problemer på et praktisk niveau og til videreudvikling og effektivisering af forbrugerbeskyttelsen. Samarbejdet vil også fortsættes gennem de mere uformelle kanaler som European Consumer Law Group og personlige kontakter mellem europæiske myndigheder og forbrugerorganisationer.

Ministerrådet vil prioritere:

— Forberedelse af nordisk holdning til og påvirkning af aktuelle direktivforslag f. eks. om forbrugerbeskyttelse ved aftaler vedrørende fjernsalg og om brugsret til fast ejendom på time-share basis samt ansvar for tjenesteydelser.
— Samarbejde ved implementering af aktuelle EØS-regler f. eks. om urimelige kontraktsvilkår og sammenlignende reklame.
— Overvejelse af konkrete initiativer på europæisk plan om markedsføringslovgivning, mulighed for at gennemføre gruppesøgsmål og for at give forbrugerinstitutioner eller -organisationer ret til at føre sager på forbrugernes vegne samt om forbrugernes adgang til klagesags- og retsbehandling.
— Samarbejde om og særlig opmærksomhed på de problemer, som kan opstå med markedsføring og salg over grænserne f. eks. i form af vildledende reklame, vanskeligheder med at reklamere over fejl og mangler ved varer og tjenester og problemer med garantier.
— Fortsat nordisk samarbejde på europæisk plan for at beskytte børn og unge mod uønsket reklamepåvirkning, specielt i form af TV-reklame.
— Forberedelse af nordisk holdning til retlig forbrugerbeskyttelse i forbindelse med ny teknologi som elektroniske betalingssystemer, nye metoder for markedsføring, produktion og distribution.
— Vurdering af forbrugernes retlige stilling ved afregulering og privatisering af offentlige tjenester.

Tidsplan: 1993—1996

Arbejdet udføres først og fremmest ved anvendelse af nationale ressourcer og ekspertise, men med tilskud af nordiske midler til gennemførelse af udredninger og seminarer, som kan danne grundlag for nationale tiltag og for nordiske holdninger. Arbejdet er i høj grad EØS-orienteret og vil fortsat efter statsministrenes nyvurdering af det nordiske samarbejde have høj prioritering.

Forbrugernes økonomiske interesser

Ministerrådet vil prioritere:

— Videreudvikling af systemer for budgetrådgivning og rådgivning om gældssanering.
— Foranstaltninger, som kan løse forbrugerproblemer med tjenester på kredit-, opsparings-, forsikrings- og pensionsområder og efterhånden hjælpe forbrugerne til bedre at udnytte de nye europæiske markedsmuligheder.
— Videreudvikling af metoder for forbrugerinformation og udnyttelse af ny medieteknologi.
— Videreudvikling af metoder for forbrugeruddannelse i skolen, specielt om økonomiske spørgsmål.
— Arbejdsdeling mellem prøvningsinstitutioner på forbrugerområdet og gensidig godkendelse af prøvningsresultater for at skaffe flere og hurtigere oplysninger om forbrugsvarer.
— Udvikling af strategier, som kan forøge forbrugernes adgang til service, og behandling af de forbrugerpolitiske aspekter ved liberalisering af offentlige og halvoffentlige tjenester.
— Nordisk holdning til og metoder for at påvirke anvendelsen af ny teknologi i en forbrugervenlig og handicapvenlig retning.
Tidsplan: 1993—96.

Indsatsområdet, der vedrører forbrugernes økonomiske interesser kan beskrives som et basis for forbrugerpolitikken. Området er grundlæggende og bredt og omfatter emner fra husholdningernes traditionelle produktionsopgaver til finansielle spørgsmål og anvendelse af ny teknologi. Indsatsområdet prioriteres højt på nationalt niveau. Udviklingen i EF og EØS vil i stadig højere grad præge området og det bliver dermed vigtigt at relatere de nordiske samarbejdsopgaver til det europæiske arbejde.

Forbrugernes sundhed og sikkerhed

Ministerrådet vil prioritere:

— Samarbejde ved implementering af EF's generelle produktsikkerhedsdirektiv.
— Samarbejde og arbejdsdeling ved overvågning af markedet og kontrol af produkters sikkerhed.
— Forbrugerdeltagelse i europæisk og international standardiseringsarbejde på grundlag af nordiske samrådsmøder, tekniske undersøgelser og ekspertbistand.
— Videreudvikling af nordiske systemer for indsamling, klassificering og anvendelse af data om farlige produkter og skader samt samordning med tilsvarende datasystemer i EØS.
Tidsplan: 1993—1996

Produktsikkerhedsarbejdet er opprioriteret som et afgørende område ved åbningen af det indre marked. Det EØS-relaterede lovgivningsarbejde og den administrative gennemførelse kan fortsættes fortrinsvis med nationale ressourcer. Det teknisk-faglige standardiseringsarbejde er højt prioriteret af ministerrådet og anbefalet af Nordisk Råd.

Forbrug og miljø

Ministerrådet vil prioritere:
- Varetagelse af forbrugerinteresser ved miljøpolitiske beslutninger.
- Effektivisering af arbejdsformer og beslutningsprocesser i Nordisk Samordningsorgan for Miljømærkning.
- Vedtagelse af miljømærkningskriterier for flere væsentlige produktgrupper med vægt på produkter, som belaster miljøet i væsentlig grad og som efterspørges i relativt store mængder af private eller offentlige forbrugere.
- Samarbejde med EF-Kommissionen i forbindelse med kriterieudvikling.
- Forberedelse af nordiske holdninger i forbindelse med forventet samarbejde inden for EØS om miljømærkning.
- Mere oplysning om miljømærket.
- Styrket forbrugeruddannelse om miljøspørgsmål og mere information om forbrugets miljøkonsekvenser.
- Inddragelse af miljøaspekter ved forbrugerorganers produkttester.

Tidsplan: 1993–1996

Miljøområdet er opprioriteret af ministerrådet.

Forbrugerforskning

Ministerrådet vil prioritere:
- Udarbejdelse af et nordisk forbrugerpolitisk forskningsprogram.
- Samarbejde for styrkelse af forbrugerforskning på europæisk plan.

Tidsplan: 1993–95.

Tyngdepunktet i det forbrugerpolitiske arbejde er flyttet til EØS-relateret samarbejde. Forbrugerforskning og udredninger i ministerrådets regi vil fortsat være et vigtigt grundlag for nordiske holdninger og initiativer både på nationalt og på europæisk plan. Statsministrene har ved deres erklæringer i 1992 prioriteret forskningen højt. Det kan imidlertid blive vanskeligt at finansiere forskning og udredninger inden for forbrugerområdets nordiske budgetramme, hvis denne nedskæres.

Samarbejdet med Nordens nærområder

Ministerrådet vil prioritere:
- Fortsatte kontakter mellem de nordiske lande og Østeuropæiske lande koordineret.

Tidsplan: 1993–1996

BUDGET

Forbrugersektorens budgetramme for 1993 er 5 396 000 DKK.

Sektorens fremtidige budgetudvikling skal ses i lyset af statsministrenes nyvurdering af det nordiske samarbejde.

2.4.4 *Arbetsmarknad och arbetsmiljö*

PLANERINGSUNDERLAG

Arbetsmarknad

Den nordiska överenskommelsen om förmåner vid arbetslöshet från 1985 kommer att ersättas den 1 januari 1993 av den nya konventionen om social trygghet.

Arbetsmarknadssektorn har ett inte tidsbegränsat samarbetsprogram från 1985 till uppföljning på de gällande överenskommelserna och avtalen om direkt samarbete. Alla väsentliga uppgifter i programmet är emellertid förverkligade. För att effektivisera samarbetet och för att kunna flexiblare svara på nya utmaningar har man i praktiken övergått till en löpande programplanering. Ett sammankedjande av projektprogrammet och en kontinuerlig uppdatering av planläggningsdokumentet skall i högre grad fungera som ett operativt och framtidsinriktat planläggningsinstrument.

Arbetsmiljö

Programmet syftar till att koncentrera de nordiska insatserna under denna period kring mål- och metodutveckling inom myndigheternas tillsynsverksamhet, harmonisering av föreskrifter i ett europeiskt perspektiv samt ett fördjupat samarbete på forskningsområdet, som bl. a. har sin bakgrund i en värdering av forskningens självständiga betydelse för en bättre arbetsmiljö. Ett utökat samarbete på utbildningsområdet ingår vidare i planerna.

Iloniemi-rapportens och Støre-gruppens behandling av arbetsmarknads- och arbetsmiljösektorn

I Iloniemi-rapporten framhålls medborgarpolitik som ett samarbetsområde av genuint nordiskt intresse, vilket bör få en framskjuten plats i samarbetet även i framtiden. Den nordiska medborgarpolitiken omfattar bl. a. arbetsmarknads- och arbetsmiljöfrågorna.

Det nordiska samarbetet är på många områden mer utvecklat än det europeiska. De nordiska länderna slår vakt om detta samarbete, vilket kommer att ha en särskilt stor betydelse om länderna får olika anknytningsformer till EG.

PRIORITERINGAR

Arbetsmarknad

Informationsverksamhet

Från början av 1993 vidareförs en omfattande informationsverksamhet på basis av mål- och ramstyrning med budgetnivå på 1 milj. DKK. Informationen är dels riktad mot de nationella förvaltningarna dels mot arbetssökande och företag, som söker arbete eller arbetskraft i ett annat nordiskt land. I projektet ingår också utställningsverksamhet och utvecklandet av kontakter med EG:s arbetsmarknadsinformationssystem som t. ex. EURES. Projektet kommer i fortsättningen att innehålla även en del arbetsmiljöinformation.

I övrigt prioriteras följande områden:

— Efter- och vidareutbildning
— Internationalisering av den nordiska arbetsmarknaden

— Effektivering av den nordiska arbetsförmedlingen/ Internationalisering av arbetsförmedlingen
— Arbetsmarknadsforskningsprogram, inklusive insatser för utsatta grupper på arbetsmarknaden
— Migrationsfrågor
— Nordjobb. Nordjobb-projektets finansiering är garanterad till slutet av 1993 med en budget på 2 446 000 DKK. Evalueringen av utbytesprogrammet är på gång och beräknas bli färdig under första hälften av 1993. Efter detta är det avsikt att starta förhandlingar om tillämpning av mål- och ramstyrning på programmet.

Arbetsmiljö

Följande områden prioriteras:
— Deltagande i det internationella standardiseringsarbetet
— Samordning av föreskrifter
— Metodutveckling i tillsynsverksamheten
— Ekonomiska drivkrafter för arbetsmiljöförbättringar
— Nordisk gränsvärdesdokumentation
— Fortsatta analyser av hälsoeffekten av kemiska ämnen och produkter
— Arbetsrelaterad sjuklighet i Norden
— Utredningar kring speciella branscher/yrkesgrupper
— Arbetsmiljön och internationaliseringen
— Klassifikation av arbetsprocesser
— Forstærket indsats på arbejdsmiljøuddannelsesområdet
— Arbetsliv- och arbetsrätt

BUDGETSITUATIONEN

Den samlade budgetramen för arbetsmarknad och arbetsmiljö i 1993 är 17 984 000 DKK inklusive Nordjobb och NIVA.

Sektorns framtida budgetutveckling måste ses i ljuset av statsministrarnas nyvärdering av det nordiska samarbetet.

2.5 Ekonomi

2.5.1 *Økonomi og finanspolitikk*

PLANLEGGINGSGRUNNLAG

Den økonomiske handlingsplanen "Ett starkare Norden" har vært det grunnleggende planleggingsgrunnlag for samarbeidet på det finansielle og økonomiske området i perioden 1989 til 1992. Under 1993 vil det bli utarbeidet en rapport om handlingsplanens gjennomføring.

Finans- og økonomiministrene har formulert målsettingen for det nordiske finansielle og økonomiske samarbeidet slik:
— bidra til en balansert og bæredyktig vekst uten inflasjon i de nordiske økonomiene,
— fortsatt å forsterke den økonomiske integrasjon i Norden,
— fremme nordiske intresser i et europeiskt og bredere internasjonalt pespektiv.

Med utgangspunkt i denne målsettingen har finans- og økonomiministrene listet opp følgende emner som kjernen i det nordiske økonomiske samarbeidet i Nordisk Ministerråd de nærmeste årene:

- Spørsmål som vedrører Nordens tilpasning til den økonomiske integrasjonen i Europa.
- Oppgaver i relasjon til den økonomiske transformasjonsprosessen i Baltikum, samt Sentral- og Østeuropa.
- Arbeid med å effektivisere den offentlige sektor.
- Strukturpolitiske spørsmål.
- Stabiliseringspolitiske spørsmål.

PRIORITERINGER

Sektorens planlagte virksomhet i 1993 må ses i lyset av målsettingene for samarbeidet som er presentert innledningsvis.

Baltikum, Sentral- og Øst-Europa

Det baltiske investeringsprogram (BIP) ble effektivt i løpet av 1992 og videreføres i 1993. Programmet går over en tre års periode og ventes å kanalisere ca. 100 millioner ECU i teknisk bistand og til finansiering av investeringer i små og mellomstore bedrifter. Programmet implementeres av 3 institusjoner; Nordisk investeringsbank (NIB), Nordisk prosjekteksportfond (NoPEF) og Den europeiske banken for gjenoppbygging og utvikling (EBRD). Det nordiskt utvalg for investeringer i Baltikum har mandat til å overvåke implementeringen av programmet og se til at virksomheten er i overensstemmelse med de baltiske lands behov.

Ministerrådet anser at det i transformasjonsprosessen er et stort behov for å utvikle en grundig forståelse for markedsøkonomienes virkemåte. Etter en beslutning i Nordisk Ministerråd har Nordisk økonomisk forskningsråd etablert kontakter med unge og lovende forskere i de baltiske land, og i samarbeid med disse er det utarbeidet en plan for økonomisk forskning. Prosjekter i denne planen er i ferd med å komme i gang, og virksomheten vil øke i 1993.

Finans- og økonomiministrene er aktive i det internasjonale arbeidet med å støtte utviklingen i Sentral- og Øst-Europa. Bl. a. har ministrene arbeidet for å få etablert et internasjonalt fond til å finansiere prosjekter som er rettet mot å øke kjernekraftsikkerheten. Arbeidet med disse spørsmålene kommer forsatt til å ha høy prioritet i 1993.

Den europeiske integrasjonsprosessen

I EF er det under utarbeidelse et industridirektiv om forurensningskontroll som vil kunne ha konsekvenser for samtlige nordiske land. I lyset av dette har Den nordiske kontaktgruppe for miljøøkonomi igangsatt et prosjekt som tar sikte på å utrede hvilke konsekvenser direktivet vil kunne ha for de ulike industrigrener i Norden. Resultatet av dette arbeidet ventes å foreligge i løpet av 1993.

Aktuelle økonomisk-politiske spørsmål

Ministerrådet har en jevnlig orientering om konjunktursituasjonen, og de aktuelle økonomisk-politiske spørsmål drøftes.

Med intensiveringen av den europeiske integrasjonen er det voksende behov for å drøfte internasjonale økonomiske spørsmål på finans- og økonomiministrenes møter.

Arbeidsledigheten er blitt et høyt prioritert økonomisk-politisk spørsmål i alle fem nordiske land, og den kommer til å være et viktig tema på finans- og økonomiministrenes møter. Bl. a. på bakgrunn av nordiske initiativer er OECD i gang med en omfattende analyse av arbeidsledigheten som kan bli ett viktig underlag for diskusjonen.

Norge har foreslått et fellesmøte mellom finans- og økonomiministrene i EF og EFTA i første halvdel av 1993 for bl a å drøfte den økonomiske politikken i lyset av den økende arbeidsledigheten i Europa.

I 1992 rettet Ministerrådet spesielt oppmerksomheten på behovet for å øke investeringer i infrastruktur og andre langsiktige programmer for å fremme en bæredyktig økonomisk vekst. Ministerrådet har iverksatt et arbeide for å fremskynde igangsettelsen av prosjekter av felles nordisk interesse.

Den økonomiske politikken i Norden har i senere tid i økende grad fokusert på strukturreformer med langsiktig positiv innvirkning.

Under 1992 ble et flerårig arbeide om kapitalliberalisering og fiansielle tjenester avsluttet. Dette arbeidet har vært framgangsrikt og verdifullt i en periode med store endringer av regelverket på dette området, og det er utviklet et nordisk kontaktnett som også kan bli nyttig i framtiden.

Med utgangspunkt i den økonomiske handlingsplanen har det vært arbeid i gang med spørsmål som vedrører næringsstøtte i Norden. Dette arbeidet videreføres og avsluttes i 1993.

Økt satsing på miljøavgifter reiser spørsmål om internasjonal koordinering av avgiftene, slik at konkurranseforholdene ikke forvrenges. Under den økonomiske handlingsplanen ble det utarbeidet en rekke forslag om bruk av miljøavgifter i Norden. Disse forslagene har vært til høring nasjonalt, og man har besluttet å arbeide videre med forslag om innføring av miljøavgifter i sjøfart og luftfart. Dette er en teknisk komplisert oppgave som bl. a. krever koordinering av det nordiske arbeidet innen de internasjonale organisasjoner på dette området. Ministerrådet har gitt Den nordiske kontaktgruppe om miljøøkonomi i oppdrag å følge opp arbeidet med disse spørsmålene.

BUDSJETTSITUASJONEN

I 1993 er det bevilget 489 000 DKK som sektoren har som disposisjonsmidler. Disposisjonsmidlene anvendes til å finansiere spesielle utredninger og publikasjoner, for å gjennomføre samarbeidet med Baltikum, og for informasjonsvirksomhet i form av seminarer.

Nordisk Økonomisk Forskningsråd (NØF) har inngått en kontrakt med Ministerrådet om en mål- og rammestyring for perioden 1992 til 1994. Bevilgningen for 1993 er 2 895 000 SEK. NØF har planlagt sin virksomhet for 1994 med utgangpunkt i de budsjettrammer som er fastlagt i kontrakten med Ministerrådet. I tillegg har NØF en ekstra bevilgning på 2,5 millioner SEK for å finansiere et samarbeidsprogram med Baltikum i perioden 1992/93 til 1995. I øvrigt må den fremtidige budsjettutvikling ses i lyset av statsministrenes nyvurdering av det nordiske samarbeid.

2.5.2 *Energipolitik*

PLANLEGGINGSUNDERLAG

Ministerrådet besluttet den 9. november 1992 å foreta en nyorientering av det nordiske energipolitiske samarbeidet. Nyorienteringen tar hensyn til synspunkter fremmet i erklæringen fra de nordiske statsministre om det fremtidige nordiske samarbeidet fra møtet på Bornholm den 17. august 1992 og den utredning som ble utarbeidet til nevnte møte.

PRIORITERTE INNSATSER

Ministerrådet har fastslått at hovedinnsatsen kommende år skal legges på de nedenfor nevnte områder innenfor det nordiske energipolitiske samarbeidet.

Kraft- og naturgassmarkedene i Norden

Ministerrådet legger vekt på utveksling av synspunkter vedrørende utviklingen i kraft- og naturgassmarkedene i de nordiske land. Kraftmarkedet i landene er i endring og det vil være behov for løpende utveksling av informasjon om endringer i nasjonal politikk. I forbindelse med en eventuell videre utbygging av et naturgassnett i Norden på kommersielle vilkår, kan det være behov for kontakt på myndighetssiden.

Ministerrådet påpeker imidlertid, at det er viktig å skille mellom hva som naturlig er myndighetsoppgaver og hva som er selskapenes oppgaver og roller. Drøftelser om kraft- og naturgassmarkedene må forøvrig sees i sammenheng med utviklingen av energimarkedene i Europa.

Det energipolitiske samarbeidet i EF/EØS

Ministerrådet fastslår at det også i tiden fremover kan være behov for å utveksle synspunkter om ulike direktiver, både de som er vedtatt av Rådet, lagt frem av Kommisjonen og under utarbeidelse i Kommisjonen. Aktuelle direktiver for diskusjon kan være direktiver for konsesjonsbehandling, felles regler for el- og naturgassmarkedene, THERMIE, ALTENER og SAVE-programmet med tilhørende direktiver innenfor enøkområdet, samt energiforskningssamarbeidet innen EF. Ministerrådet påpeker at nye direktivforslag og samarbeidsprogrammmer kan bli en del av EØS-avtalen i henhold til de prosedyrer som er nedfelt i EØS-avtalen. Ettersom Danmark er medlem av EF og de øvrige nordiske land er medlem av EFTA (som også har en ekspertgruppe på energiområdet), konkluderer Ministerrådet at samarbeidet gjennom NMR kan være et godt utgangspunkt for verdifulle meningsutvekslinger.

Det Europeiske Energicharter

Ministerrådet konstaterer at det for tiden pågår tildels kompliserte forhandlinger om basis- og sektorprotokoller under det Europeiske Energicharter. Den organisatoriske rammen for charteret vil også bli et spørsmål som skal behandles i 1993, samtidig som nye sektorprotokoller kan bli utarbeidet.

Det er Ministerrådets oppfatning at de nordiske land også i tiden fremover vil kunne ha behov for å drøfte eventuelle spørsmål og problemer i prosessen under det Europeiske Energicharter.

Samarbeidet innen Det Internasjonale Energiagentur (IEA)

Ministerrådet påpeker at det vil kunne være behov for å utveksle synspunkter i forbindelse med forberedelser til møter i Governing Board og ministermøter i IEA, samt arbeidet med å definere IEA's rolle og oppgaver i 90-årene.

Arbeidet med energirelaterte miljøspørsmål

Ministerrådet ønsker å legge spesiell vekt på å fremme kostnadseffektivitet i klimapolitikken i tråd med tidligere ministervedtak. Man bør fortsatt følge utviklingen innen EF vedrørende arbeidet med innføring av energi/CO_2-avgifter. Innen samarbeidet bør man også vurdere behovet for å analysere virkningene for Norden av eventuelle beslutninger om innføring av avgifter innen Norden. Det kan bli aktuelt å diskutere spørsmål knyttet til oppfølging av klimakonvensjonen som de nordiske land ga sin tilslutning til på Rio-konferansen.

Ministerrådet påpeker at det også kan være aktuelt å drøfte andre energirelaterte miljøspørsmål med spesiell vekt på grenseoverskridende forurensninger som f eks SO_2, NOx og VOC.

Nordisk energiforskningssamarbeid

Ministerrådet ønsker å fremme det nordiske samarbeidet på området bl. a. ved gjennomføringen av det nordiske energiforskningsprogram for perioden 1991—1994.

BUDSJETTKONSEKVENSER

Det nordiske energiforskningsprogrammet finansieres gjennom nasjonale midler.

Sektorens fremtidige budsjettutvikling må ses i lyset av statsministrenes nyvurdering av det nordiske samarbeid.

2.5.3 *Industri (näringsliv)*

PRIORITERINGAR

Det nordiska näringspolitiska samarbetet får en delvis ny verksamhetsinriktning och en ny organisatorisk form från och med 1993. Verksamheten inriktas mot att främja specifika nordiska branscher genom industriella utvecklingsprojekt i regi av Nordiska industrifonden samt att fördjupa Norden som hemmamarknad för småföretag. Det sistnämnda ska ske genom att förbättra småföretagens riskkapitalförsörjning och exportmöjligheter. Handlingsplaner kommer att presenteras under 1993. De internt nordiska näringspolitiska diskussionerna kommer att fokuseras på åtgärder för att främja näringslivsutvecklingen i Norden och de behov av en effektiv infrastruktur och förmånliga ramvillkor som detta kommer att kräva. Fortsatt bistånd för småföretagsutvecklingen i de baltiska länderna kan bli aktuellt. De näringspolitiska diskussionerna får vidare en ökad aktualitet i takt med erfarenheterna med EES-avtalet och utvecklingen av förbindelserna med tredje länder. Det gäller i första hand konkurrensfrågor och industristöd i ett europeiskt och internationellt perspektiv.

BUDGETSITUATIONEN

Industriområdet har i 1993 års budget 76,5 miljoner DKK, vilket är en reduktion i förhållande till 1992. Det är främst en följd av att den ekonomiska handlingsplanen har utlöpt.

Handel

PLANLÄGGNINGSUNDERLAG

Ämbetsmannakommittén för handelspolitiska frågor, vilken förutses nedläggas när EES-avtalet träder i kraft.

Nordiska projektexportfonden (NoPEF) kommer i än högre grad inrikta sin verksamhet på Östeuropa, Asien och Latinamerika, då de begränsade medel som ställs till NoPEF:s förfogande för projektfrämjande kräver en geografisk koncentration för effektivt utnyttjande. NoPEF kommer att övergå till mål-och ramstyrning 1994. Inom ramen för det Baltiska investeringsprogrammet har NoPEF tilldelats medel för perioden 1992 till 1995 för nordisk projektutveckling i de tre baltiska staterna. Samtidigt bortfaller medel från den ekonomiska handlingsplanen avsedda för projektexport på miljöområdet från 1993.

Som ett resultat av den utvärdering av Nordiska utvecklingsfondens (Nordic Development Fund — NDF) verksamhet som gjordes 1991, beslutade ministerrådet att fondens verksamhet skulle fortsätta efter utgången av försöksperioden, dvs. efter 31 januari 1994, och att fondens kapital skulle förhöjas med 150 mio SDR.

NDF ger långsiktiga lån till utvecklingsländer på koncessionära villkor. Fondens projekt kommer att främst inriktas på låginkomstländer i Afrika (nästan hälften av helheten), Asien (ca 30 %) samt Latinamerika (ca 20—25 %). Miljö-, vatten- och skogsprojekt tillsammans med energiprojekt förväntas bli en relativt stor del av NDF:s portfolie. De viktigaste samfinansiärerna förväntas även fortsättningsvis att bli Världsbanksgruppen, NIB och de regionala utvecklingsbankerna.

Turism

PLANERINGSUNDERLAG

Det nordiska turistsamarbetet under början av 90-talet kommer att domineras av åtgärder föranledda av den pågående internationaliseringsprocessen i Europa samt att, som ett bemötande av ökad framtida konkurrens inom turismen, finna lämpliga former för fortsatta samnordiska marknadsföringskampanjer av den typ som genomförts i Västtyskland och USA.

Etablerandet av EG:s fria marknad kombinerat med den snabba utvecklingen av informationsteknologin kommer att innebära genomgripande förändringar av villkoren för turistnäringen i Norden.

PRIORITERADE INSATSER

Det nordiska turistsamarbetet kommer under 1993 att koncentreras om den nordiska marknadsföringskampanjen i Japan, som startade 1992 och beräknas pågå till 1994. Av de nordiska projektmedlen har för 1993 1 milj DKK avsatts för detta projektarbete. Liksom under tidigare kampanjer är förutsättningen för den nordiska finansieringen att den matchas med en motsvarande summa från

turistnäringen. Detta gäller också för turistområdets andra stora satsning under 1993, som avser 500 000 DKK till en samnordisk Nordkalott-kampanj, främst riktad mot den tyska marknaden. Kampanjperioden är 1993—97. Utöver marknadsföringskampanjerna har också satsats på utbyggnad av turismen i Västnorden.

Resultatet av utvärderingen av den nyss avslutade USA-kampanjen "Focus on Scandinavia" kommer att framläggas i början av 1993 och blir ett viktigt material inför uppläggningen av framtida turistkampanjer.

Utvecklingen i de Östeuropeiska länderna har också stor betydelse vad gäller den framtida situationen för turismen till och från Norden. Bevakandet av denna utveckling är en angelägen uppgift för turistsamarbetet.

2.5.4 *Transport och kommunikation*

PLANERINGSUNDERLAG

Det nordiska transportsamarbetet står under 90-talet inför ett antal viktiga uppgifter: Genomförandet av en nordisk transportmarknad mot bakgrund av det ingångna EEA-avtalet, andra åtgärder föranledda av den pågående internationaliseringsprocessen i Europa samt åtgärder för att motverka och minska trafikens negativa miljöpåverkan. Därvid är det bl. a. angeläget att utvecklingen och informationsteknologin beaktas vad gäller möjligheter att effektivisera transporterna, minska transportbehoven etc.

PRIORITERADE INSATSER

Transporter till och från Norden

Nordens långa transportvägar till de centraleuropeiska marknaderna är i sig ett handikapp för industrins konkurrensförmåga. Klargörandet av transportinfrastrukturens strategiska betydelse och behovet av kompletterande investeringar för att åstadkomma ett effektivt transportsystem är en högt prioriterad uppgift för sektorn under 90-talet. Det blir allt mer nödvändigt för transporterna till och från Norden att alternativ etableras till de efterhand överbelastade västeuropeiska transportstråken. Av stor betydelse för transportsektorn är därför att bevaka och stödja utvecklingen i Östeuropa samt att främja möjligheterna att använda transportvägar genom länderna i området. Ett utbildningsprojekt inom logistik och transportekonomi har igångsatts för de Baltiska länderna.

Trafikens miljöfrågor

Arbetet med att reducera trafikens skadliga effekter är en av de viktigaste frågorna som åvilar transportsektorn, bl. a. kommer uppföljningen av den resolution om trafik och miljö som togs av de västeuropeiska trafikministrarna (CEMT) 1989 att ges hög prioritet.

Uppföljningen av CEMT:s trafikmiljöresolution kommer bl. a. att ske genom ett gemensamt nordiskt uppträdande i internationella sammanhang, bl. a. i arbetet med uppföljning av FN-konferensen om miljö 1992. Vidare har forskning angående olika aspekter av trafikens miljöproblem samt val av åtgärder för att minska problemen fortsatt hög prioritet. Bl. a. har järnvägens möjligheter och begränsningar som transportmedel stort intresse. Mer än tidigare kommer också sjö- och luftfartens miljöpåverkan att uppmärksammas och Ministerrådet

vill, genom en egen utredning, speciellt fästa uppmärksamheten på miljöproblemen inom dessa områden.

Transportinfrastruktur

Finansieringsproblematiken vad gäller infrastruktur kommer fortsatt att uppmärksammas. Strategin kommer att vara att resurserna kraftsamlas till några större för Nordens länder viktiga investeringsprojekt. Bilaterala avtal mellan berörda länder synes vara den mest framkomliga metoden. Vidare bör projekt som helt eller till stor del kan finansieras utan nordiska eller nationella budgetmedel prioriteras.

Telekommunikationer

Utvecklingen av telekommunikationerna kommer på längre sikt att medföra betydande förändringar i förutsättningarna för produktion mm, vilket påverkar person- respektive godstransportbehovet. Frågorna hanteras nu främst av det nordiska televerkssamarbetet, men det informella samarbetet som äger rum på departementsnivå för beaktande av transportpolitiska synpunkter, kommer att bibehållas och utvecklas.

Meteorologi

Utvecklandet av det datorbaserade programmet för korttidsprognoser (HIRLAM) är fortsatt en viktig uppgift. I arbetet deltar förutom de nordiska länderna även Holland, Irland och Storbritannien.

BUDGETKONSEKVENSER

Ministerrådet menar, avhängigt av utvecklingen av det internationella trafiksäkerhetssamarbetet, att det på sikt bör ske en samordning av transport- och trafiksäkerhetssamarbetet i Norden. Vidare har ministerrådet beslutat att det särskilda forskningsorganet NKTF (Nordiska kommittén för transportforskning) skall nerläggas från den 1 januari 1994 och ersättas av ett informellt kontaktnät. Detta kommer att betyda att det formella transportsamarbetet i framtiden kommer att arbeta med en betydligt lägre budgetram än under de senaste åren. Budgeten kommer att anpassas efter de omprioriteringar och ramar för det nordiska samarbetet som statsministrarna har beslutat.

2.5.5 *Trafiksikkerhed*

PLANLÆGNINGSGRUNDLAG

Det nordiske trafiksikkerhedssamarbejde er baseret på et handlingsprogram, der er godkendt af Nordisk Råd efter indstilling fra Nordisk Ministerråd. Handlingsprogrammet gælder årene 1992, 1993 og 1994. Revisionen af dette program skal indledes i 1993 med henblik på ikrafttrædelse i 1995.

Målsætningen for det nordiske trafiksikkerhedssamarbejde er fortsat kvalitativ, dvs. uden nogen talmæssig specifikation af målene. Herefter skal samarbejdet aktivt komplettere og forstærke det nationale trafiksikkerhedssamarbejde. Antallet af døde og tilskadekomne i vejtrafikken skal løbende nedbringes i Norden som helhed ved at blive nedbragt i hvert af landene. Desuden skal risikoen for at blive dræbt eller komme til skade i trafikken løbende nedbringes

for hver enkelt trafikantkategori, og der skal ydes særlig opmærksomhed til de ubeskyttede trafikanters situation.

På denne baggrund angives en række prioriterede områder, inden for hvilke der er nævnt forslag om aktiviteter, der anses for egnede til gennemførelse af målsætningen.

PRIORITEREDE INDSATSER

Der videreføres igangværende projektvirksomhed inden for følgende prioriterede områder:
— hastighedsovertrædelser og politikontrol;
— nyuddannede førere;
— spirituskørsel;
— ubeskyttede trafikanter;
— lokalt trafiksikkerhedsarbejde;
— tung trafik og
— informationsformidling (NTR-Nytt)

Iværksættelse af nye aktiviteter inden for handlingsprogrammets prioriteringsområder afventer etableringen af den nye struktur for det nordiske samarbejde, der er iværksat som led i implementeringen af Iloniemi-gruppens rapport af 18. august 1992 om nyvurdering af samarbejdet.

BUDGETKONSEKVENSER

Trafiksikkerhedssektoren har til brug for aktiviteterne i 1993 fået bevilget 4 314 000 DKK.

De økonomiske rammer for trafiksikkerhedssamarbejdet i årene fremover må tilpasses de overordnede prioriteringer for det nordiske samarbejde.

2.5.6 *Bygg- och bostadssektorn*

Planeringsunderlag

Nordiska Rådets 40:e session rekommenderade Nordiska ministerrådet att fastställa ett nytt nordiskt samarbetsprogram inom bygg- och bostadssektorn för tiden 1992—1996 med beaktande av de synpunkter som anförs av socialutskottet. Nordiska ministerrådet (bostadsministrarna) fastställde den 28 juni 1992 det nya samarbetsprogrammet. Samarbetsprogrammet omfattar fyra programområden:
— den byggda miljön,
— bostadspolitik,
— säkerhet, hälsa och kvalitet och
— internationellt arbete.

Nordiska ministerrådet (bostadsministrarna) godkände redan den 29 oktober 1991 ett nordiskt handlingsprogram för bättre inomhusklimat och byggsektorns handlingsprogram för Baltikum. Under år 1992 har man uppgjort förslag till handlingsplaner för den byggda miljön, för bostadspolitik och för nordiska insatser beträffande byggnormer och standardisering. Handlingsprogrammet för Baltikum har reviderats och presenteras som bygg- och bostadssektorns handlingsplan för Baltikum. De nya handlingsplanerna fastställs av bostadsministrarna den 26 januari 1993.

PRIORITERINGAR

Den byggda miljön

En särskild *handlingsplan för den byggda miljön* har utarbetats. Programområdet omfattar stadsförnyelse, ombyggnad och underhåll utgående från principen om en bärkraftig utveckling samt ekologiskt och klimatanpassat byggande.

Bostadspolitik

En särskild *handlingsplan för bostadspolitik* har utarbetats. Vid utarbetandet av handlingsplanen har särskilt beaktats de synpunkter som framförts av Nordiska rådets socialutskott. Handlingsplanen omfattar följande huvudpunkter: ekonomisk politik och bostadspolitik, bostadsfinansiering och subsidier, effektiva kredit-, bygg- och bostadsmarknader, bostads-, bygg- och tomtlagstiftning samt nordisk bostadspolitik och Europa.

Säkerhet, hälsa och miljö

En ny *handlingsplan för nordiska insatser beträffande byggnormer och standardisering* har utarbetats. Handlingsplanen prioriterar arbetet med byggproduktdirektivets väsentliga krav som har specifikt nordiskt intresse.

Handlingsprogrammet för bättre inomhusklimat implementeras av Nordiska kommittén för byggbestämmelser (NKB).

Internationellt arbete

Varje egentligt programområde innefattar också internationell verksamhet. Det kan således betraktas som centralt att alla områden samspelar med det arbete som bedrivs inom ECE (Committé on Human Settlements) och HABITAT.

Byggsektorns antagna handlingsprogram för Baltikum revideras på basen av erhållna erfarenheter och benämns *bygg- och bostadssektorns handlingsplan för Baltikum*. Handlingsplanen prioriterar insatser inom de egentliga programområdena såsom renovering, byggnaders energiförsörjning, bostäders upplåtelseformer och finansiering samt standardisering och inomhusklimat.

ORGANISATION

Nordiska kommittén för byggbestämmelser fortsätter som självständig institution, fr. o. m. 1 januari 1993 dock i anslutning till miljöministeriet i Finland, varvid inbesparingar uppnås. NKB övergår till mål- och ramstyrning år 1994.

För sektorns övriga samarbetsorgan, internordiskt standardiseringssamarbete inom byggområdet (INSTA B), nordiske byggforskningsorganers samarbeidsgruppe (NBS) och den nordiska styrgruppen för bostadspolitiska projekt (BOPOL) innebär implementeringen av de nya handlingsplanerna förändrade premisser för verksamheten.

BUDGETSITUATIONEN

De nordiska medlen för det bygg- och bostadspolitiska samarbetet utgör år 1993 6 495 milj. DKK.

Sektorns framtida budgetutveckling måste ses i ljuset av statsministrarnas nyvärdering av det nordiska samarbetet.

2.5.7 *Regionalpolitik*

PLANLÆGNINGSGRUNDLAG

Det nordiske samarbejdsprogram for regionalpolitik 1990—1994 er et fleksibelt og overordnet rammeprogram, der af ministerrådet den 19. november 1992 blev kompletteret med et strategiprogram for samarbejde indenfor og mellem regioner 1992—1994. Der skal desuden udarbejdes et program for det sektorovergribende samarbejde.

Formålet er at koncentrere de nordiske regionalpolitiske indsatser i perioden på følgende områder:

— Udvikling af nye former for samarbejde indenfor og mellem regioner i Norden.
— Kundskabsudvikling samt informations- og erfaringsudveksling.
— Forøget samarbejde mellem samfundssektorer med stor betydning for den regionale udvikling.
— Forstærket fælles nordisk handling i internationale spørgsmål.
— Fælles regionalpolitiske støtteordninger.

Regionalpolitikken er i sin karakter tværsektoriel, hvorfor udvikling af forstærket samarbejde mellem sektorer betones. Analyser af den regionale udvikling i Norden prioriteres højt. Netværk for kompetenceudvikling i nordiske regioner bør udbygges.

I strategiprogrammet er der nærmere fastlagt kriterier for støtte med nordiske regionalpolitiske midler til grænseregional, temaorienteret og sektorovergribende virksomhed.

PRIORITEREDE INDSATSER

Forskning, udredningsvirksomhed, erfaringsudveksling m. m.

Ministrerrådet har givet høj prioritet til kundskabsudvikling og erfaringsudveksling bl. a. gennem *NordREFO* (Nordisk institut for regionalpolitisk forskning) og *Bas-projektet*, der har en central funktion i form af systematisk databaseret informationsindsamling, kartografisk fremstilling og sammenlignende analyser af den regionale udvikling både i nordisk og europæisk perspektiv. *NordREFO* initierer og samordner regionalpolitisk forskning og medvirker i finansieringen af sådan forskning. Medio 1993 flytter instituttet som led i sin normale praksis fra København til Stockholm for en fireårig periode, som skal dækkes af et revideret forskningsprogram 1994—97.

Tidskriftet *Nord Revy* beholder dog sin redaktion i København.

Regionalministrene har endvidere prioriteret fortsat arbejde med karakterisering af og argumenter om nordiske regionalpolitiske særpræg, geografisk, klimatisk og demografisk. Endvidere har ministerrådet drøftet samarbejde med de nordiske nærområder i Barentsregionen og Baltikum. For sidstnævnte vil Finland fremkomme med et forslag om regionalpolitisk samarbejde.

Ministerrådet har vedtaget af fremrykke evalueringen af *Vestnordenfonden* fra 1996 til 1994 med henblik på at få forslag frem om, hvordan fonden bedre kan stimulere den regionale udvikling.

BUDGETSITUATIONEN

Sektorens budgetramme for 1993 er 28 MDKK. Budgetrammen for 1994 og fremefter vil blive tilpasset de overordnede budgetforudsætninger, som vedtaget af statsministrene.

2.5.8 *Jord- og skogbruk*

PLANLEGGINGSUNDERLAG

Nordisk handlingsprogram på jordbruks- og skogbruksområdet ble vedtatt av Nordisk Ministerråd (landbruksministrene) i 1985 for perioden frem til utgangen av 1995. Dette programmet ble evaluert i 1989, og på bakgrunn av evalueringen ble det utarbeidet et Tillegg til handlingsprogram på jord- og skogbruksområdet for perioden 1990—95. Tilleggsprogrammet ble vedtatt av Nordisk Ministerråd (landbruksministrene) i 1990. I tilleggsprogrammet er spesielt nye innsatsområder innenfor landbruksmiljø og internasjonale forhold høyt prioritert.

Innsatsområder i tillegg til handlingsprogram er:
- samarbeide på landbruksmiljøområdet
- samarbeide på Nordens nordområder
- samarbeide om genetiske ressurser
- harmonisering og tilpasninger til EF's regelverk
- forskning og forskerutdannelse

Handlingsprogrammets og tilleggsprogrammets målsettinger er konkretisert i en rekke handlings- og arbeidsplaner, blant annet for sektorens institusjonsvirksomhet.

For landbruksmiljøområdet, som er det mest omfattende nye satsingsområdet i tilleggsprogrammet, har Nordisk Embetsmannskomité for Jord- og Skogbruksspørsmål (NEJS) utarbeidet en særskilt arbeidsplan for jordbruk og miljø. Fire delinnsatsområder er utpekt innenfor landbruksmiljø, disse er særskilt omtalt nedenfor.

Det er innledet et nært samarbeide med Embetsmannskomitéen for miljøspørsmål (EK-M) med hensyn til prosjektaktiviteter innenfor landbruksmiljø. I 1993 vil flere prosjekter bli iverksatt som oppfølging av et felles rammeprogram for landbruk og miljø.

Ministerrådet (landbruksministrene) ønsker å styrke samarbeidet om bevaring av genetiske ressurser, blant annet for å videreføre anbefalinger fra FNs konferanse om miljø og utvikling (UNCED) i nordisk sammenheng. Ministerrådet har derfor besluttet å utarbeide et handlingsprogram for samarbeid om genetiske ressurser, som planlegges fremmet som ministerrådsforslag til Nordisk Råds 43. sesjon 1993. Programmet vil allerede i 1993 kunne få betydning for sektorens organisering og prioriteringer.

PRIORITERTE INNSATSER

Koordinering av miljø- og landbrukspolitikk

I samsvar med tilleggsprogrammets målsettinger om å innrette sektorsamarbeidet i en mer miljø- og ressursvennlig retning, vil ministerrådet blant annet vurdere økonomiske og administrative styringsmidler, og ulike driftsformer i jord-og skogbruk. Samordning av resultatkontroll og miljøregnskap er et annet

delområde. I 1993 er det dessuten aktuelt å start opp samarbeide om oppfølging av UNCED.

Avrenning av næringssalter m. v.

På dette området er det etablert felles nordiske målsettinger, jfr. Nordsjøavtalen. Ministerrådet ønsker å gå videre med dette, og blant annet vurdere ulike tiltak mot avrenning av næringssalter og organisk materiale. Sentrale innsatsområder er erosjon, husdyrgjødsel, nitrogen, tungmetaller, plantevernmidler og forurensning til luft. Samarbeid og erfaringsutveksling med sikte på å redusere nitrogen-forurensningen har særlig høy prioritet.

Skogbruk og miljø

Innenfor dette området er det to felter som prioriteres av ministerrådet, for det første miljøvennlige skogdriftsformer, for det andre beskyttelse av skogene mot forurensning og andre miljøtrusler. På begge områder er det igangsatt prosjekter, delvis i regi av Samarbeidsnevnden for Nordisk Skogforskning (SNS), delvis direkte av ministerrådet.

Miljøovervåking

Ministerrådet ønsker at erfaringer og ekspertise på miljøovervåkingsområdet kan bli utnyttet i fellesskap av de nordisk land. Det er utviklet forslag til integrert miljøovervåking av landbruksområder i Norden. I første omgang vil en samarbeide om felles metodeutvikling og rapportering. Målet med slik overvåking er å få oversikt over landbruksområdenes tilstand, endringer over tid, og effekt av tiltak.

Annet samarbeide om landbruksmiljø

Ministerrådet prioriterer ytterligere seks landbruksmiljørelaterte programområder i tilleggsprogrammet. Disse omfatter: (1) mottakelse og utnyttelse av avfallsprodukter i jord- og skogbruket, (2) miljømessige aspekter i kontrollen med innsatsvarer i jord- og skogbruket, (3) bioenergi, (4) kulturlandskap, (5) risikovurdering ved utsettelse av genteknologisak modifiserte organismer, og (6) dyrevernlovgivning og husdyrmiljø. Av disse vil NEJS i 1993 prioritere spesielt samarbeide om kulturlandskap. Et annet aktuelt innsatsområde er reindrift og miljø.

Samarbeide om genetiske ressurser

Ministerrådet ønsker å videreføre innsatsene innenfor genbevarende virksomhet, og å styrke det nordiske engasjement i det globale samarbeidet om genetiske ressurser. Et handlingsprogram for samarbeid om genetiske ressurser er under utarbeidelse. Sentrale samarbeidsområder vil være kompetansehevende tiltak, bistandsrelaterte tiltak, og internasjonalt politisk samarbeide under hensyntagen til UNCED.

Forskning

Ministerrådet ser forsatt behov for nordisk forskningssamarbeide. En viktig oppgave er å sikre en best mulig organisering av nordisk forskning, spesielt sett i forhold til nasjonale forskningsorganer.

Forskning innenfor landbruk og miljø har særlig høy prioritet. I samsvar med denne prioritering har NKJ og SNS i fellesskap utarbeidet et forskningsprogram for området produksjon-miljø-natur, som oppstartes fra 1993.

Forskerutdannelse

Forskerutdannelseskurser gjennomføres i regi av Styringsgruppen for de systematiserte nordiske forskerutdannelseskurser. Ministerrådet vil søke å utbygge den nordiske forskerutdannelse som et integrert element i landbruksuniversitetenes undervisningsplaner.

ORGANISASJON

Med sikte på å rasjonalisere samarbeidet under jord- og skogbrukssektoren er Nordisk Genbank og Samnordisk Planteforedling slått sammen til én institusjon fra 1. januar 1993. I løpet av året vurderes organisasjonsmessige tilpasninger av sektorsamarbeidet i lys av Iloniemi- og Støre-gruppens rapporter. Blant annet kan en nærmere tilknytning mellom de systematiserte forskerutdannelseskurser og NorFA være aktuelt. Dessuten vil budsjettutskottets evaluering av sektorens forskningssamarbeide, som rapporteres i januar 1993, være et grunnlag for sektorens organisasjonsmessige tilpasninger.

2.5.9 *Datapolitikk*

Ministerrådet har for perioden 1991—94 besluttet å samarbeide om datapolitikk gjennom en nordisk arbeidsgruppe bestående av én representant fra hvert lands datapolitiske myndighet. Det datapolitiske samarbeidet konsentreres om:
— Nordiske samarbeid i lys av europeisk integrasjon.
— Informasjonsteknologi og effektivisering av offentlig sektor.
— Sikkerhet og sårbarhet i forbindelse med datateknologi.

Arbeidsgruppen bidrar til informasjonsutveksling, samråd og utredninger som styrker de nordiske lands deltakelse i datapolitisk samarbeid innen EF og OECD.

Det nordiske samarbeidet fokuserer på effektivisering av offentlig forvaltning f.eks. ved økt bruk av elektroniske dokumenter og kommunikasjon, på løsning av sikkerhets- og sårbarhetsproblemer, samt på etablering av adgang til offentlige informasjonstjenester.

2.6 Fiske

PLANERINGSUNDERLAG

Nordisk Ministerråd (Fiskeriministrene) stadfestet 5. mars 1992, etter behandling av forslag i Nordisk Råds 40. sesjon, nytt Nordisk Fiskeri Samarbeidsprogram 1993—1996.

Det nordiske fiskerisamarbeidets hovedmålsetting er å bidra til gjennomføringen av landenes overordnede fiskeripolitiske mål. De sentrale mål for alle nordiske land er å verne ressursgrunnlaget gjennom en rasjonell og biologisk riktig beskatning, og å styrke det økonmiske grunnlaget for fiskerinæringen ved å fremme en struktur som er i samsvar med de biologiske ressursen.

Det er også et sentralt mål, for det nordiske fiskerisamarbeidet, å bidra til å styrke de nordiske landenes plass og inflytelse på fremtidens europeiske fiskeripolitikk.

PRIORITERINGAR

Fiskeriministrene prioriterer utvikling av samarbeidsstrukturer mellom forvaltning, fiskeriets organisasjoner og forskning, slik at det utvikles nettverk som omfatter alle ledd av næringen.

Den dominerende betydningen fiskerisektoren har i økonomien i Grønland, Island og Færøyene skal tas hensyn til i gjennomføringen av samarbeidsprogrammet.

Innholdet i det nordiske fiskerisamarbeidet er gitt en inndeling i tre hovedkategorier:

— EF- og EØS-relatert nordisk samarbeid.
— Nordisk regionalt samarbeid (som omfatter alle land)
— Nordisk regionalisert samarbeid (mellom noen land)

Fiskeriministrene vurderer det vesentlig for et varig samarbeid, at alle parter har gjensidig nytte av samarbeidet. Derfor skal det nordiske fiskerisamarbeidet konsentreres om aktivitetsområder som har høy nasjonal fiskeripolitisk prioritet.

I forhold til første fase i det nordiske fiskerisamarbeidet under Nordisk Ministerråd (1986—1992), som i stor grad har vært konsentrert om FoU-prosjektsamarbeid samt oppbygging av de administrative/byråkratiske samarbeidsstrukturer, legger fiskeriministrene i det nye samarbeidsprogrammet avgjørende vekt på å styrke det fiskeri-/næringspolitiske samarbeidet. Fiskeriministrene har identifisert følgende konsentrasjonsområder:

— utvikling av nordiske samarbeidsmekanismer for økt nordisk innflytelse på utformingen av internasjonal fiskeripolitikk
— ivaretagelse av fiskerinæringens interesser i relasjon til internasjonalt miljøsamarbeid, med spesiell vekt på behovet for begrensing av havforurensingene
— fremme av forståelsen for fiske og fangsts sentrale betydning for økonomisk aktivitet og som kulturbærer i mange deler av Norden
— fremme et styrket samarbeid mellom de nordiske fiskeriorganisationer
— etablering av et nettverk med de øst-europeiske stater for samarbeid om fiskerispørsmål
— fremme målsettingen om nordisk regional forvaltning av alle relevante fiskebestander

Fiskeriministrene har i tillegg fastsatt en klar prioritering for til hvilke fagområder den fremtidige prosjektstøtte skal kunne gis:

— Fiskeriregulering og forvaltning, med vekt på økt samarbeid om forskning og forvaltning av fellesbestander
— Havbeite, med siktemål å opphjelpe de naturlige bestandene, og derigjennom øke det økonomiske utbyttet i fiskeriene
— Selektivitet, bifangst og -dødelighet samt redskapsutvikling, for å redusere uønsket bifangst og utkast
— Produksjonsteknologi, kvalitetsspørsmål og marked

Statsministrenes beslutninger vedrørende nyordningen av det nordiske samarbeidet har angitt det nordiske fiskerisamarbeidet som ett av syv innsatsområder.

Statsministrenes vektlegging av økt politisk samarbeide er i samsvar med det nye samarbeidsprogrammets prioriteringer, hvor samarbeidet om fiskeri- og næringspolitiske problemstillinger gis prioritet, mens prosjektsamarbeidet konsentreres om et fåtall prioriterte fagområder.

BUDGETSITUATIONEN

Fiskerisamarbeidets ordinære budsjett for 1993 er 7,5 millioner danske kroner pluss 1,0 million som tillegsbevilgningen fra fordelingen av 1991-overskuddet.

Ved fastsettelsen av samarbeidsprogrammet vedtok fiskeriministrene å søke programmet gjennomført på samme realbudsjettnivå som i 1992, og at det økte ambisjonsnivået søkes dekket ved økte nasjonale andeler i samarbeidsprosjektene.

2.7 Juridiska frågor

2.7.1 *Lovgivningssamarbeidet*

PLANLEGGINGSGRUNNLAG

Etter initiativ fra Juridisk Utvalg er det nå satt i gang et arbeid for å utarbeide en konkret femårs handlingsplan for lovgivningssamarbeidet. Denne handlingsplanen skal komplettere lovgivningsprogrammet fra 1988, og tjene som et grunnlag for planleggingen av det videre nordiske lovgivningssamarbeidet. Handlingsplanen skal etter planen legges fram for Nordisk Råd til sesjonen i mars 1993.

Den europeiske integrasjonsutviklingen vil innebære at det nordiske lovgivningssamarbeidet må endre karakter i forhold til hvordan det tradisjonelt har vært. På området som omfattes av EØS-avtalen, vil denne langt på vei danne grunnlaget også for det nordiske samarbeidet. Når det gjelder spørsmålet om hvordan dette samarbeidet vil bli lagt opp, vises det til redegjørelsen nedenfor. Ministerrådet ønsker også å legge større vekt på samarbeid på områder som ikke i særlig grad berøres av EØS-avtalen. Samlet sett vil lovgivningssamarbeidet mellom de nordiske landene i tiden framover bli styrket, selv om det utvidede Europasamarbeidet vil påvirke også det nordiske samarbeidet.

PRIORITERTE OMRÅDER

De nordiske landene og EF/EØS

I de nærmeste årene vil de nordiske justisdepartementer måtte legge betydelige ressurser i arbeidet med implementering av EØS-avtalen i den nasjonale retten.

Ministerrådet legger vekt på å ha et utstrakt samarbeid mellom de nordiske landene for å opprettholde nordisk rettslikhet også på områder hvor EØS-avtalen gir rom for flere løsninger. Et slikt samarbeid innebærer også ressursbesparelser ved at man kan utnytte hverandres erfaringer. Det er flere områder hvor det er aktuelt å ha et nært samarbeid. For det første gjelder det den direkte implementeringen av de EF-direktivene man har godkjent gjennom EØS-avtalen. Videre vil det være viktig at de nordiske landene samarbeider om en felles holdning til nye EØS-regler, slik at man kan ha en reell mulighet til å påvirke forberedelsen av og beslutningene om slike regler. Også når det gjelder endringer i arbeidsmåter o.l., vil det være nyttig å lære av hverandres erfaringer, spesielt de erfaringene Danmark allerede har gjort.

Spørsmål om hvordan samarbeidet av betydning for EØS-avtalen nærmere skal legges opp, var oppe til diskusjon på det nordiske justisministermøtet som ble arrangert i Norge i august 1992. Det ble der besluttet å følge temaet videre opp på embetsmannsplan.

Tidsplan: 1993—95

Det er nedsatt et nordisk råd for forskning i europeisk integrasjonsrett. Formålet med rådet er å få i stand en nordisk samordning av den pågående og framtidige forskning om regelverket vedrørende den europeiske integrasjonsprosessen. Samarbeidet ventes både å virke stimulerende på forskning og kunnskapsutbytte på området, og å gi grunnlag for å vurdere fastere samarbeidsformer.

Tidsplan: Åpen

De nordiske landene og de baltiske statene

Det vil bli lagt ned et vesentlig arbeid i å bistå de baltiske landene med å utvikle sine rettssystemer. Det vises her til Ministerrådets meddelelse i C1 til Nordisk Råds rekommandasjon nr 20/1992/j vedrørende støtte til rettsutviklingen i Estland, Latvia og Litauen (A 1001/j).

Tidsplan: Åpen

Familierett

Arbeidsgruppen som er satt ned for å revidere den nordiske ekteskapskonvensjonen fra 1931, vil fortsette sitt arbeid. Gruppen vil i sitt videre arbeid utarbeide utkast til en ny nordisk konvensjon om foreldremyndighet og samværsrett, og skal videre se på betingelsene for ekteskaps inngåelse og skilsmisse.

Tidsplan: 1993—95

Prosessrett

Etter en rekommandasjon fra Nordisk Råd er det satt i gang et utredningsarbeid for å vurdere om det bør innføres regler om gruppesøksmål i forbrukersaker og hvilke lovendringer som i tilfelle må foretas.

Tidsplan: Åpen

Strafferett/straffeprosess

Strafferetten og straffeprosessen er områder som bare i liten grad er omfattet av EØS-avtalen, men hvor Ministerrådet i tiden framover ønsker å legge større vekt på samarbeid enn det som tradisjonelt har vært gjort. Særlig kan nevnes at Ministerrådet vil prioritere arbeid med å forbedre rettsstillingen for ofre for kriminelle handlinger, se også C1, punkt 10.3.

Tidsplan: 1993—95

Forvaltningsrett og forfatningsrett

Også når det gjelder samarbeid på forvaltnings- og forfatningsrettens område, ønsker Ministerrådet å styrke innsatsen. På samme måten som for strafferetten, er dette områder som bare i liten grad omfattes av EØS-avtalen. Samarbeidet vil her først og fremst skje gjennom regelmessige møter mellom embetsmenn som diskuterer aktuelle offentligrettslige spørsmål. Særlig kan det nevnes at

spørsmål i forbindelse med offentlighetslover og registreringslovgivning er aktuelle.

Tidsplan: 1993—95

Selskapsrett

Aksjeselskapsretten vil fortsatt bli prioritert i tiden framover. De nasjonale aksjelovkomitéene har lagt fram eller vil i nær framtid legge fram sine innstillinger, men det vil likevel være behov for å fortsette samarbeidet på departementsnivå.

Tidsplan: 1993—95

Immaterialrett

Arbeidet med spørsmål i tilknytning til industrielt rettsvern og andre spørsmål innen immaterialretten vil også være prioritert. Særlig kan spørsmål innenfor området varemerkerett nevnes.

Tidsplan: 1993—94

Sjørett

Også samarbeid på sjørettens område vil være prioritert i tiden framover. Særlig er ansvar ved passasjerbefordring blitt aktualisert som følge av brannulykken på Scandinavian Star.

Tidsplan: 1993—1995

BUDSJETTKONSEKVENSER

Ministerrådet anser de nåværende budsjettrammer for å være tilstrekkelige til å opprettholde aktivitetene på de ovenfor nevnte områder.

2.7.2 *Det flyktingpolitiska samarbetet*

PRIORITERINGAR

Fortsatt informationsutväxling m. m.

En fortsatt målsättning för samrådsgruppens löpande arbete är att skapa möjligheter för informationsutbyte och därmed utvidgande av grunden för nationella policybeslut, att diskutera policyfrågor med representanter från UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugees) och IOM (International Organization for Migration) med tanke på att uppnå bättre koordinering och resursanvändning, att fungera som förhandlingsorgan för internationella möten och att diskutera flyktingpolitiska ärenden, regional integration m m.

Samordning visavi EG

En av grundprinciperna i EES-avtalet är fri rörlighet för personer. Avtalet gäller inte gränskontroller men i en gemensam deklaration i samband med avtalet har EFTA-staterna och EG-medlemsstaterna förklarat sin avsikt att underlätta gränskontrollerna för att underlätta fri rörlighet för personer.

Samrådsgruppen strävar därför efter ett fortsatt arbete med samordning beträffande frågor rörande bl. a. nordiska passkontrollöverenskommelsen (PÖK), den s. k. Dublinkonventionen om asyl och EG:s gränskontrollkonvention.

Etablering av kvotsamarbete

Alla de nordiska länderna har hittills byggt på och strävar efter ett fortsatt nära samarbete med UNHCR både vad gäller principer och prioriteringar i kvotärenden. Samrådsgruppen har ansett en möjlig utgångspunkt för samordning av flyktingkvoten i fortsättningen vara att de enskilda länderna skulle ha full bestämmanderätt över utnyttjande av kvoten men att vissa gemensamma principer skulle råda såsom fleråriga ramar för överföringar, öppnare ramar för nationalitetsfördelning, etableringen av en beredskapskvot och "burden-sharing" mellan de nordiska länderna samt harmonisering av uttagskriterierna i de nordiska länderna.

Med detta som utgångspunkt har samrådsgruppen för avsikt att föra fortsatta diskussioner.

Samordning av frivilliga repatrieringsprogram

Samrådsgruppen strävar efter att så långt som möjligt försöka samordna de nordiska repatrieringsmodellerna. Framför allt ämnas i fortsättningen fästas uppmärksamhet vid repatrieringssamarbete om konkreta projekt eftersom man funnit att detta kunde vara mer biståndsinriktat och lättare att genomföra än en harmonisering av principer. Samrådsgruppen har enats om att utvidga uppdraget om harmonisering av principer för repatriering att gälla även återvändande av asylsökande. Utgående från detta skall diskussionerna fortsätta år 1993.

Samverkan vid eventuella massflyktsituationer

Avsikten är att sammanjämka de planer som förts på nationellt plan i de nordiska länderna samt ytterligare utveckla handlingsmodeller avseende mottagande av flyktingar, rättslig bedömning etc. i eventuella massflyktsituationer.

Operativ samverkan mellan de nordiska ländernas utlänningsorganisationer

Samrådsgruppen strävar fortsatt i resurssparande syfte efter att skapa bättre förutsättningar för att de nordiska ländernas utlänningsorganisationer i möjligaste mån skall kunna samverka operativt.

BUDGETSITUATIONEN

Utgifterna för samrådsgruppens verksamhet bekostas huvudsakligen med nationella medel. Sedan år 1989 har det dessutom beviljats bidrag för sekretariatskostnader från den gemensamma nordiska budgeten.

2.7.3 *Jämställdhet*

PLANERINGSUNDERLAG

Iloniemi-rapportens och Støre-gruppens behandling av jämställdhetssektorn

I Iloniemi-rapporten framhålls *medborgarpolitik* som ett samarbetsområde av genuint nordiskt intresse, vilket bör få en framskjuten plats i samarbetet under de närmaste åren. Den nordiska medborgarpolitiken spänner över social trygghet, hälso- och sjukvård, arbetsmarknad och arbetsmiljö samt *jämställdhet*.

På många områden är det nordiska samarbetet mer utvecklat än det europeiska. De nordiska länderna slår vakt om detta samarbete, vilket blir en uppgift

av särskilt stor betydelse om länderna får olika anknytningsformer till EG. Det finns också en uttalad vilja till vidareutveckling, t. ex. inom arbetsmarknad och arbetsmiljö, social-, hälso- och sjukvård, undervisning och *jämställdhet* inte minst när det gäller utbildning och forskning på sådana områden.

Sett ur ett europiskt perspektiv kan den nordiska medborgarpolitiken, med dess vid en internationell jämförelse betydelsefulla resultat, tjäna som en utgångspunkt för de nordiska ländernas medverkan i den nordiska integrationen.

I Støre-gruppens rapport har jämställdhetsfrågorna placerats under satsningsområdet *juridiska frågor*.

PRIORITERINGAR

Fram till och med 1993 kommer ministerrådets insatser att koncentreras till kvinnors roll i den ekonomiska utvecklingen och till kvinnors och mäns möjligheter att kombinera familjeliv och arbetsliv. Inom ramen för dessa två teman bedrivs projekt om kvinnors sysselsättningsmöjligheter, arbetsmiljö, lön samt inflytande i arbetslivet respektive om föräldrars rättigheter som arbetstagare, barnomsorg, männen och jämställdheten samt ekonomiska konsekvenser av fördelningen av betalt och obetalt arbete.

Det nordiska jämställdhetssamarbetet skall ges anknytning till frågor/områden, som är viktiga för jämställdhetsarbetet både inom EG och Europa i övrigt. Speciellt skall utvecklingen och kvinnornas ställning i Östeuropa uppmärksammas.

Ministerrådet önskar att jämställdhetsfrågorna integreras inom alla politikområden, som ingår i Nordiska ministerrådets verksamhet. Alla politikområden/sektorer har ansvar för att man i sin egen verksamhet tar hänsyn till jämställdhetsaspekter och att de diskuteras på ett tidigt stadium i projektarbete m. m. Redan igångsatta projekt m. m., där jämställdhetsaspekter inte tillgodosetts, skall också ta hänsyn till dessa frågor. Vilken vikt som läggs vid integrationsmålet framgår redan av det nordiska samarbetsprogrammet på jämställdhetsområdet och handlingsplanen för det nordiska jämställdhetssamarbetet 1989—1993.

Ökat inflytande för kvinnor på alla nivåer i det offentliga livet är en fråga, som kommer att kräva fortsatt uppmärksamhet. Kvinnorna är fortfarande underrepresenterade i flertalet beslutande organ både i politiken och i arbetslivet. Den kvinnliga representationen tenderar att vara som lägst, där de ekonomiska konsekvenserna av besluten är som störst. Frågor, som rör kvinnornas deltagande i beslutsprocessen, är också mycket viktiga i förhållande till det utvidgade samarbetet med EG.

Det nordiska jämställdhetssamarbetet efter 1993 kommer fortsatt att lägga stor vikt vid likalönefrågorna.

Värdering av det obetalda arbetet är en svår men viktig fråga, som måste uppmärksammas.

Kvinnoorganisationerna har stor betydelse för jämställdhetsarbetet i de nordiska länderna och bidrar till att förändringsarbetet går framåt. Ministerrådet anser att det är viktigt att ge kvinnoorganisationerna möjlighet till nordiska kontakter och samarbete kring viktiga jämställdhetsfrågor.

En viktig förutsättning för ett framgångsrikt jämställdhetssamarbete är att

också männen deltar i detta arbete. Det kommer att vara en viktig fråga i det nordiska jämställdhetssamarbetet också efter 1993.

Nordiska ministerrådet och Nordiska rådet har beslutat att genomföra ett nytt Nordiskt Forum sommaren 1994 med temat "Kvinnors liv och arbete". I anslutning till Nordiskt Forum anordnas en officiell nordisk konferens, där riktlinjerna för det nordiska jämställdhetssamarbetet fram till sekelskiftet kommer att läggas fast.

BUDGETSITUATIONEN

Sektorns dispositionsmedel för 1993 uppgår till 3 090 000 DKK. För Nordiskt Forum 1994 tilldelas sektorn för 1993 totalt 3 370 000 DKK.

Jämställdhetssektorns framtida budgetutveckling måste ses i ljuset av statsministrarnas nyvärdering av det nordiska samarbetet.

Enligt beslut 1991 skall Nordiskt Forum 1994 tilldelas totalt 13,5 milj. DKK (i 91 års priser), fördelade över åren 1992—1995.

BILAGA 1

Budgetutskottets betänkande

över Nordiska ministerrådets redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet (C 2)

(Butgetutskottets tilläggsbetänkande, se Bilaga 2, s. 939
Nordiska ministerrådets redogörelse C 2, se s. 870)

1. Inledning

Till budgetutskottet har hänvisats ministerrådets redogörelse om planerna för det nordiska samarbetet, *C 2/1993*. Redogörelsen har även förelagts rådets fackutskott för yttrande. Kulturutskottet har avstått ifrån att yttra sig över C 2/1993 eftersom planerna för det framtida kultursamarbetet saknas. Övriga fackutskotts yttranden bifogas budgetutskottets betänkande, se *Bihang 1-4*.

Ministerrådets redogörelse om planerna för det nordiska samarbetet har förelagts budgetutskottet i enlighet med Helsingforsavtalets artikel 64.

Utskottet har behandlat redogörelsen (C 2/1993) vid möten 28 och 29 januari 1993.

2. Generella synpunkter

C 2/1993 präglas av det förnyelsearbete som pågår för att göra det nordiska samarbetet mer rationellt både organisatoriskt och innehållsmässigt. Ramarna för förnyelsen har fastställts av de nordiska statsministrarna. Statsministrarna går in för att bygga ut det politiska samarbetet om europeiska och regionala samarbetsfrågor för att underlätta ländernas deltagande i EES- och EG-samarbetet. Detta samarbete kommer till stor del att vara av informell karaktär, men det kommer ändå att påverka förutsättningarna för det formella nordiska samarbetet. Statsministrarna anser att det formella samarbetet inom Nordiska ministerrådet i ökad utsträckning skall koncentreras till samarbete inom områden av genuint nordiskt intresse. Enligt statsministrarna är dessa områden kultur, forskning och utbildning, miljö, medborgarnas rättigheter, ekonomi, fiske och juridiska frågor. Denna koncentration skulle bl.a. kunna leda till en effektivisering av det formella samarbetet genom ett minskat antal ämbetsmannakommittéer och

formaliserade ministerråd. Även utrikes- och säkerhetspolitik kommer att ingå i det nordiska samarbetet på regeringsnivå.

Eftersom nyordningen av ministerrådets samarbetsstruktur och organisation pågår för fullt kan något slutresultat inte redovisas i C 2/1993, som därför ger en ofullständig bild av det framtida arbetets form och innehåll. Den svenska statsministerns redogörelse vid rådets 42:a session beträffande huvudprioriteringar och riktlinjer för det kommande nordiska samarbetet skall utgöra ett viktigt komplement till plandokumentet.

Budgetutskottet kan konstatera att C 2/1993 präglas av samma politiska oklarhet som de två föregående C 2-dokumenten. Det framhålles också i ett följebrev till C 2/1993 att handlingsplaner och samarbetsprogram endast kommer att genomföras i den mån de överensstämmer med ministerrådets slutliga ställningstaganden till de aktuella framtidsfrågorna.

Utskottet ser i detta både ett bristande intresse från ministerrådets sida för det formella nordiska samarbetets framtid och ett försök att minska rådets möjligheter till inflytande på det framtida samarbetet.

3. Politiska satsningsområden

För att effektivisera det formella samarbetet vill statsministrarna som nämnts koncentrera samarbetet till sju satsningsområden. Detta tycks emellertid inte innebära att övriga sektorer försvinner från den nordiska budgeten, i C 2/1993 blir de i stället underområden till en huvudtitel. Nedanstående sammanställning visar att de sektorer som finns i budgeten för 1993 också återfinnes i C 2/1993.

Kultur
Forskning och utbildning
Miljö
Medborgarnas rättigheter
- Social/hälsa
- Livsmedel
- Konsument
- Arbetsmarknad/Arbetsmiljö

Ekonomi
- Finans
- Energi
- Industri (Näringsliv)
  - Handel
  - Turism
- Transport och kommunikation (infrastruktur)
- Trafiksäkerhet
- Bygg och bostad
- Regional
- Jord- och skogsbruk
- Data

Fiske

Juridiska frågor
- Lagstiftning
- Flyktingfrågor
- Jämställdhet

Framför allt mot bakgrund av att rådet vid sessionen i Århus, inte var helt överens med statsministrarna om begränsningen av satsningsområden finner budgetutskottet det positivt att arbetet får fortsätta inom flertalet sektorer även 1994. Utskottet har tidigare sagt, att en koncentration av det nordiska samarbetet till färre områden inte behöver vara negativt, framför allt som någon ökning av den nordiska budgeten inte kan förväntas under de närmaste åren. Utskottet anser emellertid att både nedskärningar och upprioriteringar måste bygga på seriösa värderingar av en verksamhet ur ett nordiskt perspektiv.

I C 2/1993 finns inga framtidsplaner för de av statsministrarna högst prioriterade områdena, *kultur* samt *forskning och utbildning*. Detta förklaras med att kultur- respektive forsknings- och undervisningsministrarna kommer att framlägga egna ministerrådsförslag om framtidsplanerna. Med tanke på att dessa områden förutsätts öka med 25 % (ca 60 MDKK) 1994 för att 1996 ta 50 % av den nordiska budgeten borde rådet kunna förvänta sig att i C 2/1993 i varje fall få en antydan om hur dessa medel skall användas.

Nordiskt samarbete inom miljöområdet är högt prioriterat och miljöministrarna har beslutat att utarbeta ett strategiprogram som ett dynamiskt underlag för det nordiska miljösamarbetet. Detta program skall enligt uppgift ingå i den framtida dialogen mellan miljöministrarna och rådets miljöutskott. Budgetutskottet anser att det är positivt att miljöfrågorna är högt prioriterade inom ministerrådet, utskottet förutsätter även att det sektorövergripande miljösamarbetet kan fortsätta. Utskottet saknar emellertid en redogörelse för aktiviteterna inom det miljöforskningsprogram som enligt planerna skulle påbörjas 1993.

Budgetutskottet kan vidare konstatera att insatserna inom Baltikum/Östeuropasamarbetet beräknas fortsätta på oförändrad nivå, vilket utskottet anser vara positivt.

Fiske utgör ett av de politiska satsningsområdena. Det framhålles att det nordiska fiskerisamarbetet skall koncentreras till aktiviteter som har hög nationell prioritet samt att hänsyn skall tas till fiskenäringens stora betydelse för Island, Grönland och Färöarna vid genomförandet av samarbetsprogrammet, som skall genomföras under 1993-1995.

Inom de övriga politiska satsningsområdena: medborgarnas rättigheter, ekonomi och juridiska frågor, ingår som tidigare nämnts samtliga övriga sektorer i ministerrådets budget. Det är emellertid oklart om alla dessa aktiviteter kommer att finnas kvar när ministerrådets slutliga ställningstagande till de aktuella framtidsfrågorna föreligger. Innan detta ställningstagande föreligger har C 2-dokumentet begränsad betydelse som ministerrådets framtidsprogram. Budgetutskottt anser att det redan nu borde funnits klara riktlinjer, åtminstone för 1994. Det går inte att utan vidare

avbryta fleråriga program och budgetöverenskommelser bara för att de inte stämmer överens med statsministrarnas ställningstaganden. Det innebär för det första ett oerhört slöseri med resurser och för det andra ett svikande av ingångna avtal. De verksamheter som inte ryms i ministerrådets framtidsplaner måste få rimlig tid för avveckling.

4. Budget- och finansieringsfrågor

Budgeten för 1993, som utgör underlag för de kommande åren, har fastställts till 650,7 MDKK. Detta utgör en ökning med 1,7 MDKK i jämförelse med budgetförslaget. Ökningen hänför sig emellertid helt till pris- och valutajusteringar. Budgetförutsättningarna för kommande år är en fortsatt 0-budgetering.

Budgetutskottet kan med tillfredsställelse konstatera att överskottet från 1991 på 27,4 MDKK jämte kvarstående oförbrukade medel i MR-reserven för 1992, enligt beslut av samarbetsministrarna, kommer att ingå i den nordiska budgeten 1993.

Samarbetsministrarna har beslutat om följande fördelning av medlen:

1. Baltikum - 15 MDKK
2. Kultursektorn - 5 MDKK till Nordplus och 0,5 MDKK till Filmkontakt Nord
3. Fiskerisektorn - 1 MDKK
4. Nordiska industrifonden - 8 MDKK
5. Föreningarna Nordens Förbund (FNF) - 0,7 MDKK (reservation)
6. Samarbetsnämnden för nordisk skogsforskning (SNS) - 0,5 MDKK

Utskottet kan också med tillfredsställelse konstatera att fördelningen i stort följer de prioriteringar som rådet gjort.

För övrigt gäller att budgeten för satsningsområdena kultur samt utbildning och forskning förutsätts öka med 25 % 1994, samt att de 1996 skall ha 50 % av budgetmedlen.

Budgetutskottet vill i detta sammanhang påpeka att utbildning och forskning ingår även i andra sektorer. Utskottet förutsätter att detta prioriteras i samma grad som motsvarande aktiviteter inom kultursektorn.

Förutsättningarna för miljösektorn och Baltikum/Österuropaprogrammet är att de skall hållas på minst nuvarande nivå.

Hur övriga satsningsområden skall prioriteras budgetmässigt är fortfarande oklart. Det är emellertid helt klart att ca 60 MDKK, enligt de givna förutsättningarna, skall överföras från dessa sektorer till kultursektorn inkl. utbildning och forskning. Konsekvenserna av denna nedskärning framgår inte av C 2-dokumentet. Flertalet sektorer avslutar sitt avsnitt med följande passus:

"Sektorns framtida budgetutveckling måste ses i ljuset av statsministrarnas nyvärdering av det nordiska samarbetet."

Endast inom ett fåtal områden ges en beskrivning av hur en eventuell nedskärning kan bemötas med olika åtgärder t.ex. avgiftsfinansiering, rationalisering eller ökad nationell finansiering. Det saknas i de flesta fall även planer för hur eventuella nedskärningar och avvecklingar skall genomföras.

Budgetutskottet är inte helt tillfreds med statsministrarnas förslag till en strikt fördelning av budgetmedlen. Även om både kultur och miljö är högt prioriterade områden måste det vara behovet och kvaliteten på olika aktiviteter som avgör budgettilldelningen. Utskottet anser att samma höga kvalitetskrav skall ställas på all nordisk verksamhet, även på de högst prioriterade satsningsområdena. Utskottet anser för övrigt att det utan bättre underlag än C 2/1993 är det omöjligt att bedöma konsekvenserna av den föreslagna fördelningen av budgetmedlen.

Utskottet ser ytterligare ett problem i den föreslagna fördelningen. Så vitt utskottet har sig bekant kommer försöksverksamheten med mål- och ramstyrd budgetering att utökas till allt fler områden för att på sikt omfatta hela budgeten. Mål- och ramstyrning innebär i princip, att ett kontrakt om ett treårigt budgetåtagande upprättas mellan ministerrådet och en institution eller sektor. Ju fler sådana kontrakt som upprättas desto större delar av budgetmedlen är bundna under en längre tid. Utskottet är medvetet om att det i alla kontrakt finns en passus om "att medel för kommande år beviljas under förutsättning av att de nordiska regeringarna ställer medel till förfogande." I princip innebär detta en begränsning av den ekonomiska bindningen, men det finns också en moralisk och arbetsmässig bindning i dessa kontrakt. Att bryta ett kontrakt i förväg innebär en effektivitetsförlust och ett slöseri med resurser.

Budgetutskottet anser vidare att det finns andra områden där en nordisk insats kan vara av värde, det gäller t.ex. inom arbetsmarknadsområdet, där arbetslösheten har blivit ett stort problem i hela Norden. Utskottet anser att man inom det nordiska samarbetet skulle kunna arbeta på att försöka finna gemensamma lösningar på detta problem. Utskottet är medvetet om att denna fråga fått högsta prioritet inom EG och menar att Norden, som har en mer homogen samhällsstruktur än EG, borde ha goda förutsättningar för att lyckas med gemensamma satsningar.

5. Fackutskottens yttranden

Budgetutskottet konstaterar att fackutskotten har gjort följande konklusioner över ministerrådets förslag om planerna för det nordiska samarbetet:

Ekonomiska utskottets flertal föreslår följande:

at Ministerrådet må basere sine aktiviteter på de retningslinjer som er trukket opp i statsministerrapporten, men med behørig hensyn tatt til de synspunkter som fremkom på Nordisk Råds 41. sesjon, og med iakttagelse av de sentrale rekommandasjoner som er vedtatt på tidligere sesjoner, innen økonomisk utvalgs område særlig rek. 32/1992/e,

at det må legges vekt på en helhetlig satsing i nordisk samarbeid slik at også økonomisk, industriell og handelspolitisk samordning sees som et grunnlag for øvrige samarbeidssektorer,

at Ministerrådet må samordne og fremme nordiske synspunkter i europeisk sammenheng, og samtidig vurdere hvilke spørsmål som i samsvar med nærhetsprinsippet best kan løses på nordisk plan,

at Ministerrådet må konkretisere og prioritere utformingen av prosjekter for økte investeringer i langsiktige programmer for å fremme en bæredyktig økonomisk utvikling og se dette som et ledd i kampen mot arbeidsløsheten,

at Ministerrådet bør vurdere forutsetningsløst hvordan forholdene kan legges til rette for utvikling av et nordisk gassmarked,

at det må føres en aktiv og internasjonalt bred samordning av energispørsmål,

at bevilgningene til Nordisk Industrifond ikke må bli så redusert at fondet blir ute av stand til å gjennomføre de oppgaver det forutsettes å utføre,

at Ministerrådet må påse at gjenstående tekniske handelshindre i Norden blir avskaffet snarest mulig.

Juridiska utskottet framför följande synpunkter:

- *at* Nordisk Ministerråd i spørgsmål om familiepolitikken arbejder for at sikre børns retsstilling, særlig i forbindelse med forældrenes skilsmisse og arbejder for en retlig regulering af forskellige samlivsformer.

- *at* Nordisk Ministerråd udvider sit løbende samarbejde med henblik på at tilvejebringe et effektivt beredskab i tilfælde af øgede flygtningestrømme.

- *at* Nordisk Ministerråd prioriterer ligestillingsspørgsmål og udarbejder et nyt handlingsprogram, der skal række frem til år 2000, på hele ligestillingsområdet.

- *at* Nordisk Ministerråd aktivt går i spidsen for en effektiv forbrugerbeskyttelse, der rækker videre end det af EF/EØS flydende samarbejde.

Videre skal udvalget pege på vigtigheden af forskningen i europæisk integrationsret, voldsofrenes retsstilling, levnedsmiddelområdets interesser i forhold til EF og internationalt samt dataregisterområdet med henblik på at forbedre retskontrollen og personbeskyttelsen.

Miljöutskottet framför följande synpunkter:

- Utskottet ställer sig av principiella skäl tveksamt till att det på förhand görs en procentuell fördelning av den framtida budgeten. För varje sektor som har verksamhet, som bedöms ha genuint nordiskt intresse, bör en bedömning göras av budgetbehovet.

- Utskottet är tillfreds med att det kommer att upprättas ett strategiprogram som underlag för det nordiska miljösamarbetet. Detta program bör ges en sådan form att det inte endast utgör underlag för en dialog mellan miljöutskottet och miljöministrarna, det bör även kunna utgöra underlag för en bred debatt i Nordiska rådets plenum.

- Utskottet vill ha en konstruktiv dialog mellan transport- och miljösektorn och anser att ministerrådet bör arbeta för utvecklandet av miljövänliga transportsystem i hela Östersjöområdet.

- Beträffande miljöutskottets övriga ansvarsområden framhålles bl.a. att insatser för att utveckla det gränsregionala samarbetet bör ges hög prioritet, att FoU-samarbetet inom SNS ges hög prioritet, framför allt vad gäller forskning om luftförorningarnas inverkan på skogar samt att forskning fortsatt kommer att bedrivas vad gäller förhållandet mellan fiskbestånd och miljöutveckling i Västnorden.

Socialutskottets flertal ansluter sig till följande konklusioner:

Socialutskottet finner det mycket anmärkningsvärt att statsministrarna i sina uttalanden under 1992 gett uttryck för en upprioritering av det nordiska samarbetet på de delområden som ingår i utskottets verksamhetsområde, men i själva verket kan inte ministerrådets planeringsdokument tolkas på annat sätt än att man planerar montera ner allt som inte ligger under *kultur, miljö eller Baltikum.*

Utskottet ställer sig mycket kritiskt till en sådan mekanisk budgetering som framgår av planerna att tillskjuta kultursektorn 60 MDKK 1994 och ytterligare 23 MDKK senast 1996. Utskottet utgår från att noggranna analyser av effekterna genomförs innan beslut tas om att överföra medel från andra prioriterade sektorer till kultursektorn. Vidare kräver utskottet att parlamentarikersidan bereds tillfälle att framföra sina synpunkter på genomförandet av den planerade omläggningen.

Utöver detta föreslår socialutskottet att speciell hänsyn tas till följande:

att ministerrådet klargör vilken status C 2-dokumentet skall ha i framtiden

att nysatsningar på det kulturpolitiska området underkastas lika höga kvalitetskrav som övrig nordisk verksamhet

att ministerrådet tar ställning till vilken typ av planeringsinstrument som skall ligga till grund för det arbetsmarknads- och arbetsmiljöpolitiska samarbetet i framtiden

att arbetet med ett nytt samarbetsprogram för social- och hälsovårdssektorn slutförs under innevarande år

att ministerrådet i sitt arbete håller fast vid grunden för den nordiska modellen, innebärande bl a att bibehålla välfärdsstatens generella karaktär

att ministerrådet säkerställer förutsättningarna för genomförandet av bygg- och bostadssektorns nya samarbetsprogram.

6. Budgetutskottets värderingar

Budgetutskottet anser att C 2/1993 i liten grad uppfyller de krav som kan ställas på ett planeringsdokument. Det framhålles att arbete pågår för att anpassa samarbetsapparaten till de nya politiska målsättningarna, varför dokumentet ger en ofullständig bild av samarbetets form och innehåll. Vidare skall den svenske statsministerns redogörelse vid rådets 42:a session ses som ett viktigt komplement till C 2/1993. Utskottet finner detta synnerligen otillfredsställande. Det är tredje året i rad som C 2-dokumentet inte ger klara besked om ministerrådets planer för kommande år. Om kommande års planer fortsatt skall ges i en muntlig redogörelse vid en session är det stor risk för att Nordiska rådet förvandlas till en diskussionsklubb och att det parlamentariska inflytandet blir lika med noll.

Beträffande prioriteringar gäller statsministrarnas tidigare nämnda sju satsningsområden. Budgetutskottet kan instämma i statsministrarnas prioritering av kultur samt forskning och utbildning, det är områden som tidigare prioriterats av utskottet. Eftersom det inte finns någon redogörelse för kommande års verksamhet inom dessa områden har utskottet dock svårt att bedöma om det finns behov av en 25-procentig budgetökning 1994. Utskottet är inte heller berett att utan vidare acceptera att kultursektorn skall ha 50 % av budgetmedlen 1996. För det första finns det inga uppgifter i C 2/1993 hur eller till vad dessa medel skall användas, för det andra finns det inga uppgifter om vilka konsekvenser detta kommer att få för andra sektorer. Utskottet anser vidare att det på sikt kan bli problematiskt med flexibiliteten i budgeten om 50 % av medlen är bundna i en sektor oberoende av sektorns behov.

Eftersom det finns forsknings- och utbildningsaktiviteter även i andra sektorer än kultursektorn förutsätter utskottet att dessa aktiviteter ges samma höga prioritet som forsknings- och utbildningsaktiviteterna inom kultursektorn.

Även miljö är ett av budgetutskottet prioriterat område och utskottet instämmer i åsikten att det är ett område som lämpar sig väl för nordiskt samarbete och där de nordiska länderna har stora påverkansmöjligheter i internationella fora.

Budgetutskottet instämmer även i att fiskenäringen är av stor betydelse för flertalet nordiska länder. Utskottet kan inte bedöma om det är motiverat att fiske utgör ett eget satsningsområde.

Beträffande övriga satsningsområden kan utskottet i stort instämma i huvudrubrikerna. Utskottet har emellertid svårt att bedöma vad som kommer att finnas kvar av underområden när det s.k. förnyelsearbetet har avslutats. Utskottet vill emellertid peka på det näringspolitiska samarbetets betydelse för de nordiska ländernas konkurrenskraft. Utskottet har i avsnitt 4 påpekat att arbetslösheten är ett problem i hela Norden. Utskottet anser därför att en gemensam nordisk satsning borde prioriteras.

Beträffande budgeten är utskottet berett att acceptera en 0-budget. Utskottet anser emellertid att fördelningen av budgetmedlen bör vara mer flexibel än den av statsministrarna föreslagna fördelningen. Utskottet anser vidare att det är behoven och kvaliteten som skall vara avgörande kriterier vid medelsfördelningen.

7. Budgetproceduren och det parlamentariska inflytandet

Frågan om ökat parlamentariskt inflytande på den nordiska budgeten har varit uppe i den nordiska debatten vid ett flertal tillfällen bl.a. i samband med behandlingen av organisationskommitténs rapport vid sessionen 1991.

Denna fråga togs upp vid budgetutskottets möte med MR-SAM den 27 februari 1991. Samarbetsministrarna framhöll att de var beredda att ta hänsyn till rådets omprioriteringar inom en given ram.

Beträffande 1993 års budgetförslag var flertalet utskott missnöjda, framför allt med nivån, men även med utformningen och med ministerrådets bristande vilja att ta hänsyn till rådets synpunkter inom olika sektorer. Vid budgetutskottets möte med representanter för fackutskotten den 29 september 1992 togs också frågan om rådets möjligheter att påverka budgeten upp. Mötet resulterade i att budgetutskottet i brev till statsministrarna framförde rådets önskan om ett ökat parlamentariskt inflytande på den nordiska budgeten. Något skriftligt svar på brevet har inte kommit men vid sessionen i Århus framhöll flera ministrar bl.a. statsminister Gro Harlem Brundtland och samarbetsminister Gunnar Berge att de var villiga att ge rådet ökat inflytande på den nordiska budgeten.

Statsminister Gro Harlem Brundtland sade bl.a.:

> "Blant annet bør Rådet kunne trekkes med i budsjettbehandlingen. Det vil bl.a. være naturlig at Nordisk Råd får mulighet til å foreslå omprioritering innenfor budsjettets ramme. Såfremt Rådet innenfor rammen gir presise prioriteringer, bør Ministerrådet følge disse, og eventuelle avvik må i tilfelle begrunnes overfor Rådet."

För att rådet skall få ett reellt inflytande på den nordiska budgeten och innehållet i det nordiska samarbetet krävs att rådet får möjligheter att göra omfördelningar inom en given *totalram* samt att ministerrådet beaktar rådets omfördelningar vid fastställandet av budgeten.

Ett reellt rådsinflytande på budgeten kräver dels en ändring av Helsingforsavtalets artiklar 45 och 64 dels en precisering av rådets behandling av budgetfrågor.

Ett ökat budgetinflytande kräver emellertid också att rådet får den information som behövs för att kunna göra omprioriteringar.

Utskottet är medvetet om att ett ökat budgetansvar också kräver ökade insatser från rådets parlamentariker. Fackutskotten måste göra noggranna prioriteringar inom sina områden och det måste finnas en beredskap att acceptera att det finns ett budgetutskott som har mandat att föreslå omprioriteringar mellan sektorerna. För att detta skall fungera krävs det en öppen och regelbunden dialog mellan budgetutskottet och fackutskotten likaväl som mellan budgetutskottet och samarbetsministrarna. I detta sammanhang bör även budgetproceduren bli föremål för diskussioner.

8. Budgetutskottets förslag

Under hänvisning till ovanstående föreslår utskottet:

A. Att Nordiska rådet med anledning av Nordiska ministerrådets redogörelse om planerna för det nordiska samarbetet, C 2/1993, antar följande yttrande:

Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet

att ministerrådet, innan definitivt beslut fattas om den kraftiga ökningen på kultursektorn, presenterar ett underlagsmaterial som gör det möjligt att bedöma rimligheten i denna satsning,

att ministerrådet i god tid underrättar rådet om nedskärningar och avvecklingar och att de verksamheter som inte ryms inom ministerrådets framtidsplaner får rimlig tid för avveckling,

att ministerrådet tar initiativ till en gemensam nordisk satsning för att minska arbetslösheten i Norden,

att rådet ges möjligheter att göra omfördelningar inom en given budgetram,

att Helsingforsavtalet ändras på de punkter som rör rådets budgetinflytande,

att arbeta för att C 2-dokumentet i fortsättningen blir ett reellt planläggningsdokument, som kan ligga till grund för rådets prioriteringar,

att ministerrådet i övrigt beaktar de synpunkter som framförs i betänkandet.

B. Att Nordiska rådet lägger C 2/1993 till handlingarna.

Stockholm den 29 januari 1993

Árni M. Mathiesen (Sj) *Hugo Bergdahl (fp)*

May Flodin (FS)
Helga Haugen (KrF) Formann
Timo Järvilahti (Kesk.)
Jens Marcussen (FrP)
Roger Gudmundseth (A)
Per Olof Håkansson (s)
Inger Koch (m)
Lauri Metsämäki (SDP)

Reservation
avseende punkt 7. Budgetproceduren och det parlamentariska inflytandet:

Utskottets medlem *Jens Marcussen (FrP)* ser ingen hensikt med å endre budsjettrutinene. Dette medlem viser i den anledning til tidligere fremmet forslag om å forenkle formene for det nordiske samarbeidet således at samarbeidet foregår direkte mellem de enkelte lands regjeringer.

BIHANG 1

Ekonomiska utskottets uttalande över Nordiska ministerrådets redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet (C 2)

Økonomisk utvalg har til vurdering fått Ministerrådets framstilling av planene for det nordiske samarbeidet i 1993 (C 2/93). Utvalget har behandlet saken på sitt møte i Stockholm 28. - 29.januar 1993. Utvalgets flertall (alle unntatt Hjörleifur Guttormsson (Ab)) vil fremkomme med følgende kommentarer.

1. Generelle synspunkter

Økonomisk utvalg finner at Ministerrådets fremstilling av planene for samarbeidet i 1993 og i de nærmest følgende år er en oversiktlig gjennomgang. Fremstillingen tar innen økonomisk utvalgs saksområde sitt utgangspunkt dels i den nå avsluttede økonomiske handlingsplanen " Et sterkere Norden", dels i statsministerrapporten som forelå til Rådets 41. sesjon.

Utvalget finner det naturlig at årets plandokument i stor grad baserer seg på de retningslinjer som ble trukket opp i statsministerrapporten, men utvalget mener også at man på en del punkter i noe større utstrekning burde ha tatt hensyn til den diskusjon om rapporten som ble ført på Rådets 41. sesjon i Århus. Utvalget mener også at en del av de synspunkter som tidligere er fremført med styrke av utvalgene i form av rekommandasjoner og uttalelser burde ha gjenspeilet seg noe tydeligere i Ministerrådets planer. For økonomisk utvalgs vedkommende gjelder det blant annet den omfattende betenkning som resulterte i *rek. 32/1992/e* "Norden i det nya Europa".

Utvalget tar til etterretning den hovedprioritering som er gjort av sju satsingsområder for nordisk samarbeid i tiden fremover, men vil i den

sammenheng påpeke at økonomisk, industrielt, handelspolitisk samarbeid fortsatt vil være en grunnpillar for at samarbeid på andre sektorer kan bygges opp. I en situasjon med knappe, og til dels minskede, nasjonale budsjettmidler vil økonomiske og industrielle tilvekstfaktorer være en forutsetning for at landene kan opprettholde eller øke innsatsen på øvrige felter, det være seg kultur-, sosial-, miljøpolitikk eller utbygging av kommunikasjonssystemer.

Alle samarbeidsområder må etter utvalgets mening sees i sammenheng, og man må ikke gjøre en så avgrensende prioritering at vesentlige sektorer faller ut av det omfattende nordiske samarbeidet slik det har utviklet seg gjennom årene.

Økonomisk utvalg slutter seg til Ministerrådets syn om at mange av de industrielle og handelspolitiske spørsmål som man har løst eller har forsøkt å løse innen Norden vil bli ivaretatt i en større europeisk sammenheng gjennom EØS-avtalen. Utvalget finner imidlertid at det særlig i innledningsfasen til EØS-samarbeidet, og i den tid da tre av de nordiske land ventes å innlede forhandlinger om fullt medlemskap i EF, er hensiktsmessig og viktig at Ministerrådet gjør alt som kan og bør gjøres for at det positive ved det hittidige samarbeidet fortsetter, og at man vurderer i hvilken grad de nordiske interesser kan og bør samkjøres i en bredere europeisk sammenheng. Utvalget vil også anta at det er felter som i tråd med nærhetsprinsippet vil være mest tjent med å finne sin nordiske løsning. Utvalget har nærmere begrunnet og detaljformulert denne betraktningen blant annet i den betenkning som lå til grunn for vedtagelsen av *rek. 32/1992/e* på Rådets 40. sesjon.

Med disse generelle kommentarer vil utvalget gi noen merknader til de enkelte spørsmål som er tatt opp i årets C 2-dokument.

2. Sektorenes planer

Innen *økonomi og finanspolitikk* konstateres det at man vil prioritere spørsmål om Nordens tilpasning til den økonomiske integrasjonen i Europa, oppgaver i forhold til Baltikum og Sentral- og Øst-Europa, effektivisering av den offentlige sektor, strukturpolitiske og stabiliseringspolitiske spørsmål. Utvalget har ingen innvendinger til disse prioriteringer, men konstaterer at det dekker de fleste felter innen området og at utvalgets generelle synspunkter nevnt foran vil gjelde i høy grad.

Utvalget sier seg tilfreds med de innsatser som gjøres gjennom baltisk investeringsprogram og ønsker at denne satsingen skal fortsette. Forutsetningen er at det blir et mest mulig konkret program som hjelper disse landenes økonomi til innen rimelig tid å fungere selvstendig.

Utvalget hilser velkommen de initiativ som er tatt for å sette kampen mot arbeidsledigheten opp på dagsorden i nordisk og europeisk sammenheng.

Utvalget har notert at Ministerrådet har iverksatt et arbeid for å fremskynde investeringer i infrastruktur og andre langsiktige programmer for å fremme en bæredyktig økonomisk vekst.

Utvalget forventer til sesjonen å få en konkretisering av hvilke prosjekter dette gjelder. Dette bør sees som del av den næringspolitiske handlingsplan som i *rek. 32/1992/e* ble anbefalt utarbeidet.

Utvalget imøteser med interesse Ministerrådets arbeid med spørsmål som vedrører næringsstøtte i Norden, og regner med å kunne drøfte dette når rapporten foreligger i løpet av 1993. Utvalget ser også med interesse at Ministerrådet arbeider med spørsmål om de industrielle og økonomiske konsekvenser av miljøavgifter og at disse ikke må virke konkurransevridende.

Om det *energipolitiske* samarbeidet vil økonomisk utvalg i store trekk slutte seg til den prioriteringsliste som Ministerrådet legger frem, og utvalget vil sterkt understreke betydningen av at man utveksler informasjon om nasjonal og internasjonal utvikling av kraft- og naturgassmarkedene. Utvalget vil når det gjelder el-samarbeidet vise til sin behandling av et medlemsforslag om Nordel's fremtid, og i den sammenheng understreke at omleggingen av nasjonale regler ikke må få som uønsket konsekvens at fordelene ved det nordiske el-samarbeidet går tapt.

Økonomisk utvalg konstaterer at et nordisk naturgassnett ikke er etablert ettersom det hittil ikke har kunnet finne kommersiell begrunnelse. Utvalget oppfordrer Ministerrådet til å følge dette spørsmål nøye og påse at landenes regjeringer legger forholdene til rette for en gunstigst mulig utvikling i spørsmålet. Dette spørsmålet bør videre sees i et langsiktig perspektiv og med hensyn tatt til eventuelle energibehov også i Nordens nærområder.

Utvalget konstaterer med tilfredshet Ministerrådets aktivitetsplaner for energipolitisk samråd i EF/EØS, IEA og Det Europeiske Energicharteret. Det er viktig at man i disse saker har en bredest mulig samarbeidsflate, og utvalget vil selv i sin virksomhet fremover følge opp dette arbeidet i de samme institusjoners parlamentariske organer.

Om det *industripolitiske* samarbeidet konstaterer utvalgets flertall (alle unntatt Carl I. Hagen (FrP)) at det råder prinsippiell enighet mellom utvalget og Ministerrådet om at Nordisk Industrifond innen sine utvalgte nisjer skal være et virkemiddel for en styrket utvikling, og at man skal støtte tiltak for å gjøre Norden til et hjemmemarked for småbedrifter. Utvalget må imidlertid konstatere at bevilgningene til Nordisk Industrifond synes å bli redusert til et kritisk minimum for at hensikten kan oppnås. Utvalget finner det betenkelig at man i flere omganger har redusert bevilgningene til Fondet. Senest har det skjedd ved den endelige, tekniske justeringen av Ministerrådets budsjett for 1993. Utvalget vil i denne sammenheng også feste vekt ved det forhold at de offentlige bevilgninger til Industrifondet utløser (større) midler fra industribrukerene selv, og en reduksjon av Ministerrådets kapitaltilførsel slår derfor ut også i neste omgang. Utvalget vil derfor følge dette spørsmål med særlig årvåkenhet når budsjettforslaget for 1994 fremlegges.

Om det *handelspolitiske* samarbeidet vil utvalget vise til sine generelle kommentarer om betydningen av at videreføre det positive i det hittidige samarbeidet, og til de kommentarer som i annen sammenheng er frem-

kommet om betydningen av å avvikle de gjenstående tekniske handelshindre som ofte i praksis er de som hindrer ikke minst de små bedrifter fra å betrakte Norden som et hjemmemarked. Utvalget forutsetter at Ministerrådet fortsetter dette arbeidet og at utvalget blir orientert fortløpende om utviklingen.

Utvalget slutter seg til Ministerrådets betraktninger om virksomheten i Nordisk Prosjekteksportfond og Nordisk Utviklingsfond.

Innen området *turisme* vil Ministerrådet prioritere den fortsatte gjennomføringen av en markedsføringskampanje i Japan, og en satsing i Tyskland for å markedsføre et samnordisk Nordkalott-alternativ.Utvalget kan slutte seg til disse planer.

3. Utvalgets konklusjon

Økonomisk utvalg mener som en sammenfatning

at Ministerrådet må basere sine aktiviteter på de retningslinjer som er trukket opp i statsministerrapporten, men med behørig hensyn tatt til de synspunkter som fremkom på Nordisk Råds 41. sesjon, og med iakttagelse av de sentrale rekommandasjoner som er vedtatt på tidligere sesjoner, innen økonomisk utvalgs område særlig rek. 32/1992/e,

at det må legges vekt på en helhetlig satsing i nordisk samarbeid slik at også økonomisk, industriell og handelspolitisk samordning sees som et grunnlag for øvrige samarbeidssektorer,

at Ministerrådet må samordne og fremme nordiske synspunkter i europeisk sammenheng, og samtidig vurdere hvilke spørsmål som i samsvar med nærhetsprinsippet best kan løses på nordisk plan,

at Ministerrådet må konkretisere og prioritere utformingen av prosjekter for økte investeringer i langsiktige programmer for å fremme en bæredyktig økonomisk utvikling og se dette som et ledd i kampen mot arbeidsløsheten,

at Ministerrådet bør vurdere forutsetningsløst hvordan forholdene kan legges til rette for utvikling av et nordisk gassmarked,

at det må føres en aktiv og internasjonalt bred samordning av energispørsmål,

at bevilgningene til Nordisk Industrifond ikke må bli så redusert at fondet blir ute av stand til å gjennomføre de oppgaver det forutsettes å utføre,

at Ministerrådet må påse at gjenstående tekniske handelshindre i Norden blir avskaffet snarest mulig,

at utvalget forøvrig finner at Nordisk Råd bør ta de deler av C 2-dokumentet som berører økonomisk utvalgs arbeidsområde til etterretning.

Utvalgets medlem Hjörleifur Guttormsson (Ab) kan ikke slutte seg til utvalgets flertallssynspunkter, og viser derfor til en særlig reservasjon til innstillingen.

Stockholm, 29. januar 1993

For Økonomisk Utvalg

Thor-Eirik Gulbrandsen (A)
Nestformann

Reservation:

Et mindretal bestående af den venstresocialistiske gruppes repræsentant i udvalget, *Hjörleifur Guttormsson (Ab)*, støtter ikke flertallets udtalelse.

Flertallet henviser til *rekommandation 32/1992/e* om "Norden i det nye Europa", som blev vedtaget på Rådets 40. session i Helsingfors. Denne resolution støttedes ikke af den venstresocialistiske gruppe, som fremlagde sin egen rekommandation om det nordiske samarbejde (reservation 3 til 32/1992/e).

Ministerrådets redegørelse C 2/1993, som flertallet i Økonomisk Udvalg reagerer positivt på, bygger i de grundlæggende betragtninger på en uforbeholden integration af de nordiske samfund og økonomier til EF-unionen. En følge af denne kurs er den underordning og nedtrapning af det nordiske samarbejde, som C 2/1993 dokumentet genspejler. Med henvisning til de nordiske statsministres Bornholm-deklaration ser man hovedudfordringen for det nordiske samarbejde være at lette landenes deltagelse i EES- og EF-samarbejdet. Det klargøres samtidig, at dette samarbejde kun kan have en informel og uforpligtende karakter.

Nedprioriteringen af det nordiske samarbejde fremgår tydeligt af den bebudede nedskæring på mange sektorer og uklar og endnu udefineret overføring af budgetmidler til kultur, forskning og uddannelse. En af de institutioner, som allerede er blevet ramt af denne nedskæring, er Nordisk Industrifond.

Et af de centrale problemer i Norden er den hurtigt stigende arbejdsløshed med alle de problemer, som knyttes dertil. I C 2/1993 redegørelsen går man en omvej uden om denne bekymringsvækkende udvikling uden nogle som helst konkrete forslag. Integrationen af de nordiske landes økonomier i EF´s indre marked og fuldt medlemskab af EF-unionen vil markant øge arbejdsløsheden, som igennem mange år har sat sit præg på EF-landene. Samtidig vil man kaste alle nationale virkemidler bort for at føre en anden økonomisk politik end den, som dikteres af EF-unionens institutioner. Den venstresocialistiske gruppe i Nordisk Råd peger på de fatale følger, som denne underordning af vore samfund vil føre til, og henviser til gruppens rekommandationer på 40. session.

Også på miljøområdet vil fastholdelsen af den traditionelle økonomiske vækstmodel og EF´s indre marked føre til forstærket negativ udvikling.

C 2/1993 dokumentet understreger prioriteringen af fri-vare-flod fremfor miljøhensyn, som også er indbygget i EØS-aftalen. Denne farlige kurs går på tværs af målsætningen om bæredygtige samfund, som de nordiske lande burde stræbe efter og lægge den største vægt på i sit samarbejde.

BIHANG 2

Juridiska utskottets uttalande över Nordiska ministerrådets redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet (C 2)

1. Indledning

Nordisk Råds Præsidium har henvist Nordisk Ministerråds redegørelse om planerne for det fremtidige nordiske samarbejde til rådets 42. session 1993 til Juridisk Udvalg til udtalelse (C 2/1993).

Udvalget har behandlet redegørelsen på sine møder den 27. og 28. januar 1993 i Stockholm. Udvalget har taget stilling til de kapitler, som vedrører udvalgets ansvarsområder.

2. Udvalgets generelle synspunkter

Juridisk Udvalg konstaterer, at det foreliggende C 2-dokument præges af det arbejde, der er i gang med henblik på at forny det nordiske samarbejde både indholdsmæssigt og organisatorisk. Det er statsministrene, der afstikker rammerne. Statsministrene går ind for at udbygge det politiske samarbejde om europæiske og regionale samarbejdsspørgsmål for at gøre det lettere for de nordiske lande at deltage i EF og EØS-samarbejdet. Dette samarbejde bliver ifølge statsministrene i stor udstrækning af uformel karakter, men det vil alligevel komme til at påvirke forudsætningerne for det formelle samarbejde.

Statsministrene finder, at det formelle samarbejde i Nordisk Ministerråd i øget udstrækning skal koncentreres om samarbejde på områder af genuin nordisk interesse.

Ifølge statsministrene er disse områder kultur, forskning, miljø, medborgernes rettigheder, økonomi, fiskeri og juridiske spørgsmål.

Denne koncentration skulle bl.a. kunne lede til en effektivisering af det formelle samarbejde ved et mindre antal embedsmandskomitéer og formaliserede ministerråd.

Også udenrigs- og sikkerhedspolitik skal indgå i det nordiske samarbejde på regeringsniveau.

Eftersom omorganiseringen af ministerrådets samarbejdsstruktur er i fuld gang, kan der ikke gøres rede for noget endeligt resultat i C 2/1993, som derfor giver et ufuldstændigt billede af det fremtidige arbejdes form og indhold. Den svenske statsministers redegørelse ved rådets 42. session kommer til at udgøre et vigtigt supplement til C 2-dokumentet både hvad

angår hovedprioriteringer og retningslinier for det fremtidige nordiske samarbejde.

Juridisk Udvalg må konstatere, at C 2/1993 præges af samme politiske uklarhed som de to foregående års C 2-dokumenter. Det fremgår også i et følgebrev til C 2/1993, at handlingsplaner og samarbejdsprogrammer kun vil blive gennemført i den udstrækning de kommer til at stemme overens med ministerrådets endelige stilling til de aktuelle fremtidsspørgsmål.

Juridisk Udvalg skal pege på vigtigheden af, at dersom det bliver nødvendigt at afbryde et igangværende flerårigt program, bør der tages størst muligt hensyn til virksomheden og de sociale konsekvenser.

Udvalget tilslutter sig fuldt ud, at statsministrene skal have et konkret ansvar for det fremtidige nordiske samarbejde, men dette må ikke medføre, at det nordiske samarbejde begrænses til politiske programerklæringer, som ikke meget hurtigt og effektivt omsættes i operationelle løsninger og konkrete tidsbestemte planer. Her er det vigtigt med politisk tilsyn med udformningen og gennemførelsen af planerne og programmerne. Det er derfor på dette punkt, at man må bibeholde en aktiv dialog mellem fagministrene og parlamentarikerne.

Udvalget ønsker videre en nærmere redegørelse for, hvad der nærmere skal forstås ved de genuint nordiske anliggender. Set i et europæisk perspektiv er alle anliggender efter udvalgets opfattelse af genuin nordisk interesse. Specielt da EF-samarbejdet først og fremmest har et økonomisk formål.

3. Lovgivningssamarbejdet

De fleste af de aktiviteter, der er omtalt i C 2-dokumentet, tænkes gennemført i 1993-1995, mens de øvrige har en åben tidsplan.

Udvalget konstaterer med tilfredshed, at Nordisk Ministerråd er gået i gang med at udarbejde en konkret ny handlingsplan i form af en femårsplan til afløsning og opdatering af det lovgivningsprogram, som blev vedtaget i 1988. Sidstnævnte program udgør fortsat et vigtigt grundlag for sektorens planlægning. Den ny handlingsplan skal lægges frem for Nordisk Råd til sessionen i marts 1993 i Oslo.

Videre konstaterer udvalget, at virkningen af den europæiske integrationsproces kommer til at indebære, at det nordiske samarbejde forandres i forhold til tidligere.

På de områder, der omfattes af EØS-aftalen, som igen relaterer til EF's retsakter, vil disse regler langt hen ad vejen danne grundlag også for det nordiske samarbejde.

Det er op til medlemslandene i EF at forsøge at påvirke EF-Kommissionen til at fremsætte forslag til ændringer eller til ny lovgivning på de områder, vi allerede har i dag og på områder, hvor vi finder, at der er et behov, - f.eks. fordi vi ved selv at have strengere regler på et område stiller andre lande bedre i en konkurrencesituation.

At der i fremtiden vil blive lagt større vægt på samarbejdet på de områder, som ikke i særlig grad berører EF og EØS-aftalen, har udvalgets fulde støtte.

Ministerrådet erklærer også til udvalgets tilfredshed, at samlet set vil lovgivningssamarbejdet mellem de nordiske lande blive styrket i fremtiden.

4. De nordiske lande og EF/EØS

Udvalget er enig i, at der må lægges vægt på at et fortsat udstrakt samarbejde mellem de nordiske lande for at opretholde en nordisk retlighed/-retsenhed specielt på områder , hvor EØS-aftalen giver mulighed for flere løsninger.

Det er dog udvalgets forventning, at landene vil forholde sig konstruktivt kritisk til den EF-relaterede lovgivning, således at de samtidig med den overvældende arbejdsbyrde, det er at integrere den af EØS-aftalen flydende lovgivning i den nationale lovgivning, vil se på hvilke ændringer og hvilke former for supplement , man set ud fra nordiske retssystemers tankesæt og tradition, finder det nødvendigt eller ønskeligt at føje til EF's eksisterende regelsæt.

5. Nordisk Råd for forskning i europæisk integrationsret

Rådets formål er at tilvejebringe nordisk samordning på den igangværende og den fremtidige forskning vedr. regelsættet omkring den europæiske integrationsproces.

For øjeblikket pågår der i rådet en registreringsproces, men det var ønskeligt, om der kunne lægges fastere planer for fremtidige samarbejdsformer.

6. Samarbejdet mellem de nordiske lande og de baltiske lande

Udvalget noterer med tilfredshed, at der vil blive gjort et væsentligt arbejde for at bistå de baltiske lande med at udvikle egne retssystemer. Der henvises til ministerrådets meddelelse i C 1 og til rekommandation nr 20/1992/j vedrørende støtte til retsudviklingen i Estland, Letland og Litauen (A 1001/j).

7. Familieret

Udvalget støtter en hurtig revision af ægteskabskonventionen fra 1931, idet udvalget længe har fundet det påkrævet at få en tidssvarende lovgivning i stand på dette for alle personer så vigtige område.

Der henvises i denne forbindelse til A 1026/j om opgørelser uden for domstolene af børns fremtid ved forældrenes skilsmisse.

Under familieretsområdet finder udvalget også, at tiden længe har været inde til at se på, om der kan etableres et regelsæt, der regulerer sam-

boendes retsforhold, specielt de regler, der skal gælde ved samboforholdets ophør, eller om disse regler skal integreres i den øvrige lovgivning, der regulerer retsforholdene for ægtefællers vedkommende.

8. Procesret

Udvalget efterlyser en tidsplan for hvornår udredningsarbejdet med henblik på at vurdere, om der bør indføres regler om gruppesøgsmål i forbrugersager kan være færdigt samt hvilke lovændringer, som så må foretages.

9. Strafferet/ straffeproces

Udvalget støtter, at der fremover lægges mere vægt på dette samarbejdsområde end der traditionelt har været gjort og finder det vigtigt, at arbejdet med at forbedre retsstillingen for ofre for kriminelle handlinger intensiveres.

10. Forvaltningsret og forfatningsret

Med tilfredshed konstateres det, at ministerrådet vil styrke samarbejdet på disse områder, der, som det er tilfældet med strafferetten, kun i ringe omfang berøres af EØS-aftalen.

Som ministerrådet er også udvalget stærkt interesseret i, at specielt lovgivningen om offentlighed, ytringsfrihed og registreringslovgivningen samordnes med henblik på at sikre borgerlige frihedsrettigheder og beskytte borgernes integritet.

11. Selskabsret

At arbejdet med aktieselskabsretten fortsætter, finder udvalget tilfredsstillende. Med reglerne om personers, kapitals og varers frie bevægelighed over EF/EØS's indre grænser vil der være behov for at også andre regelsæt samordnes. Specielt skal udvalget pege på reglerne om andre selskabsformer og reglerne om konkurs. Det bør overvejes, hvad der kan gøres for at bremse " professionelle fallenter", uden at man af den grund indfører erhvervsforbud.

12. Immaterialret

Det understøttes af udvalget, at der arbejdes hurtigt med reglerne for industrielt retsværn, reglerne om intellektuel ophavsret og om varemærket både nordisk og internationalt.

13. Søret

Udvalget støtter arbejdet med at forbedre reglerne om bl. a. ansvar ved passagererbefordring til søs. Specielt rederansvaret må ses efter, men også

reglerne om offentlig godkendelse og kontrol af passagerfartøjer. Bevisbyrdereglerne bør også tages op til overvejelse.

BUDGETMÆSSIGE KONSEKVENSER

Ministerrådet anser de nuværende budgetrammer for tilstrækkelige til at opretholde aktiviteterne på de ovenfor nævnte områder. Udvalget tager denne oplysning til efterretning.

14. Det flygtningepolitiske samarbejde

For så vidt angår:
- fortsat informationsudveksling
- samordning overfor EF
- etablering af et kvotesamarbejde
- samordning af frivillige repatrieringsprogrammer
- samarbejde i tilfælde af evt. masseflugt
- operativt samarbejde, mellem de nordiske landes udlændingemyndigheder pågår der et stadigt mere udbygget samarbejde, der hovedsagelig finansieres af nationale midler.

Udvalget anser, at Nordisk Ministerråd bør udvide sit løbende samarbejde med henblik på at tilvejebringe et effektivt beredskab i tilfælde af øgede flygtningestrømme.

Siden 1989 har der været bevilget bidrag til sekretariatsomkostninger fra det fælles nordiske budget.

15. Ligestilling

Ifølge Iloniemi-rapportens og Støre-gruppens behandling af ligestillingssektoren fremholdes det, at medborgerpolitik er af genuin nordisk interesse, og følgelig bør få en fremskudt plads i det nordiske samarbejde i de følgende år.

Den nordiske medborgerpolitik spænder over social tryghed. sundheds- og sygepleje, arbejdsmarkedsspørgsmål, arbejdsmiljø og ligestilling.

På mange områder er det nordiske samarbejde mere udviklet end det europæiske.

De nordiske lande slår vagt om dette samarbejde, som bliver en opgave af særlig stor betydning, såfremt landene får en forskellig tilknytning til EF.

Der findes også en udtalt vilje til videreudvikling, specielt hvad angår områderne arbejdsmarked, arbejdsmiljø, sundheds- og sygepleje, undervisning og ligestilling, ikke mindst når det gælder uddannelse og forskning på disse områder.

Set fra et europæisk perspektiv kan den nordiske medborgerpolitik, med dennes i international sammenligning betydningsfulde resultater,

tjene som et udgangspunkt for de nordiske landes medvirken til den europæiske integration.

I Støre-gruppens rapport er ligestillingsspørgsmålene pladserede under satsningsområdet *juridiske spørgsmål.*

Prioriteringer på ligestillingsområdet

Til og med 1993 vil ministerrådets indsatser komme til at koncentrere sig om den økonomiske udvikling og til kvinders og mænds muligheder for at kombinere familieliv og arbejdsliv.

Inden for disse to temaers rammer kører projekter om kvinders arbejdsmuligheder, arbejdsmiljø, løn og indflydelse i arbejdslivet, respektive om forældres rettigheder som arbejdstagere, børnepasning og -omsorg, mænd og ligestilling samt økonomiske konsekvenser af fordelingen af betalt og ubetalt arbejde.

16. Levnedsmidler

Udvalget skal udtrykke sin tilfredshed med det nye nordiske arbejdsprogram på levnedsmiddelområdet.

Iloniemi-rapporten af august 1992 behandler ikke levnedsmiddelspørgsmålet specifikt. I Støre-gruppens rapport af november 1992 indgår levnedsmidler under satsningsområdet *medborgernes rettigheder.*

Udvalget finder, at levnedsmiddelområdet - uanset EØS - er et meget vigtigt samarbejdsområde for de nordiske lande, som i fællesskab bedre kan forsvare sine regionale levnedsmiddelpolitiske interesser både i EF og internationalt, end hvis hvert land henvises til at tale for sig selv. Handelen med levnedsmidler internationaliseres, og dette skaber et behov for samarbejde mellem de nordiske levnedsmiddelmyndigheder med sigte på at fjerne handelshindringer og beskytte forbrugernes sundhed.

17. Forbrugerpolitik

Udvalget skal udtrykke sin tilfredshed med det nye, tredie nordiske samarbejdsprogram på forbrugerområdet, hvis overordnede formål er, at styrke den forbrugerpolitiske udvikling i hvert nordisk land og at skabe grundlag for en offensiv påvirkning af den europæiske forbrugerpolitik, som i alt større grad kommer til at afgøre også de nordiske forbrugeres rettigheder og levevilkår. Udgangspunktet er, at den europæiske integration bør være et fremskridt for forbrugerne. Nordens høje niveau af forbrugerbeskyttende lovgivning, velinformerede forbrugere og forbrugerindflydelse på samfundets og erhvervslivets beslutningsprocesser bør bevares og videreudvikles.

Der henvises til de i forbrugerprogrammet prioriterede indsatser.

I denne forbindelse gør Juridisk Udvalg specielt opmærksom på, at man betragter det som givet, at forbrugerorganisationerne får samme re-

præsentation i Nordisk Ministerråds forbrugerpolitiske samarbejdsstruktur som hidtil.

18. Bemærkninger vedrørende budgetmæssige konsekvenser

Udvalget skal henvise til de bemærkninger, udvalget har afgivet vedrørende ministerrådets budget 1993.

19. Forslag

Med henvisning til det ovenfor anførte, foreslår Juridisk Udvalg, at Nordisk Råds Budgetudvalg i sin udtalelse vedrørende dokument C 2/1993 lægger vægt på de af Juridisk Udvalg fremførte synspunkter, og specielt tager hensyn til følgende:

- *at* Nordisk Ministerråd i spørgsmål om familiepolitikken arbejder for at sikre børns retsstilling, særlig i forbindelse med forældrenes skilsmisse og arbejder for en retlig regulering af forskellige samlivsformer.

- *at* Nordisk Ministerråd udvider sit løbende samarbejde med henblik på at tilvejebringe et effektivt beredskab i tilfælde af øgede flygtningestrømme.

- *at* Nordisk Ministerråd prioriterer ligestillingsspørgsmål og udarbejder et nyt handlingsprogram, der skal række frem til år 2000, på hele ligestillingsområdet.

- *at* Nordisk Ministerråd aktivt går i spidsen for en effektiv forbrugerbeskyttelse, der rækker videre end det af EF/EØS flydende samarbejde.

Videre skal udvalget pege på vigtigheden af forskningen i europæisk integrationsret, voldsofrenes retsstilling, levnedsmiddelområdets interesser i forhold til EF og internationalt samt dataregisterområdet med henblik på at forbedre retskontrollen og personbeskyttelsen.

Stockholm, den 28. januar 1993

På Juridisk Udvalgs vegne

Sauli Niinistö
Næstformand

BIHANG 3

Miljöutskottets uttalande över Nordiska ministerrådets redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet (C 2)

1. Inledning

Till miljöutskottet har av Nordiska rådets presidium för yttrande överlämnats Nordiska ministerrådets berättelse om planerna för det nordiska samarbetet, C 2/1993.

Utskottet har behandlat berättelsen vid sitt möte i Stockholm den 28 - 29 januari 1993. Därvid har utskottet beaktat inledningen och i avsnittet om politiska satsningsområden, avsnitt 3. miljö, avsnitt 2.5.4 om transport och kommunikation, avsnitt 2.5.5 om trafiksäkerhet, avsnitt 2.5.7 om regionalpolitik, avsnitt 2.5.8 om jord- och skogbruk samt avsnitt 2.6 om fiske. Utskottet har också beaktat avsnitt 2.5.2 om energipolitik

2. Miljöutskottets synpunkter

Inledningsvis konstaterar miljöutskottet angående det framtida arbetet generellt att ministerrådet vad gäller miljösektorn uttrycker en allmän intention att upprätthålla miljösamarbetet på en nivå som minst motsvarar den hittillsvarande. Utskottet konstaterar vidare att det beträffande kultursektorns framtida arbete såväl vad gäller kultur som forskning och utbildning inte lämnas någon som helst redovisning av tänkbara prioriteringar. Det hänvisas enbart till kommande ministerrådsförslag rörande satsningsområdena.

Även i övrigt kan konstateras att konkretiseringen av ställningstagandena till det framtida samarbetet är ofullständig. En indelning i prioriterade satsningsområden har gjorts, men det återstår att etablera samarbetsformer. Sektorernas resursbehov har i de flesta fall inte formulerats och det diskuteras inte hur nedprioriterad verksamhet skall avslutas eller överföras till nationellt finansierad verksamhet. För övriga sektorer inom utskottets ansvarsområde består därför redovisningen av en uppräkning av aktiviteter. Redovisningen hänger här liksom när det gäller kulturområdet i luften genom att en tänkbar budgetutveckling inte kan anges. Det framgår inte hur den sektorssamverkan som miljösektorn vill etablera med övriga sektorer för att intensifiera miljötänkandet och arbetet inom respektive sektor skall kunna genomföras samtidigt som dessa sektorer kommer att få minskade resurser. Det framgår inte heller i vad mån det är avsikten att den FoU som hittills bedrivits inom sektorerna, exempelvis jord- och skogbrukssektorn samt fiskerisektorn, i fortsättningen skall kunna bedrivas med stöd av medel från satsningsområdet forskning och utbildning.

Vad gäller miljöområdet bör också konstateras att många av de aktuella insatserna som krävs för att åtgärda miljöproblemen endast är möjliga att

göra inom ramen för de internationella fonder som tillskapats för finansiering av olika miljöåtgärder.

Det är också allvarligt att det endast inom få områden görs ett försök att föra ett resonemang om vad prioriteringen av frågor av genuint nordiskt intresse innebär i form av omläggning av verksamhet, kompletterande nationellt arbete, etc. Det är därför lätt att få intrycket att allt som redovisas prioriteras lika högt.

Även om det inte framgår av C 2-texten vilken planeringsprincip som skall användas för det framtida budgetarbetet vill miljöutskottet fastslå att man av principiella skäl är tveksam till att det på förhand görs en procentuell fördelning av den framtida budgeten på det sätt som gjorts i Iloniemirapporten. Det kan inte vara riktigt att en gång för alla fastslå att budgeten till det nordiska kultursamarbetet skall vara 50% av totalbudgeten liksom det inte kan vara självklart att budgeten för arbete inom miljöområdet även i fortsättningen skall vara oförändrad jämfört med tidigare år. För varje sektor med en verksamhet som bedöms ha ett genuint nordiskt intresse bör en bedömning göras av budgetbehovet. Vad gäller verksamheten på kort sikt bör det, om det visar sig att kultursektorn inte har behov av en budgetökning av den storleksordning som angivits, vara möjligt för övriga sektorer att efter behov få utökade medel inom totalramen. Miljöutskottet förordar därvid att verksamhet som stödjer miljösektorns sektorsövergripande samarbete prioriteras.

Miljöutskottet finner med hänvisning till vad ovan anförts att redovisningen inte ger tillräckligt underlag för en seriös diskussion av ministerrådets framtida arbete. Miljöutskottet kan därför endast lämna preliminära synpunkter på framtidsplanerna inom respektive sektorer inom utskottets ansvarsområde.

Miljö

Miljöutskottet noterar med tillfredsställelse vad gäller planeringsunderlaget för det framtida miljöarbetet att det som ett dynamiskt underlag för det nordiska miljösamarbetet kommer att upprättas ett strategiprogram, i vilket de övergripande politiska prioriteringarna uttrycks. Programmet ger underlag för arbetsinriktning och en diskussion om fördelningen av resurser, exempelvis i vad mån insatser fortsatt bör ske i de nordiska länderna eller om det arbete som skall ske på nordiskt plan i fortsättningen av kostnadseffektivitetsskäl bör koncentreras till Östersjö- och Barentsregionerna. I detta sammanhang bör också behoven av insatser i Västnorden samt miljöutvecklingen i detta område beaktas. Vidare är det i det framtida arbetet viktigt att miljöpolitikens sociala dimension ges en större uppmärksamhet än hittills. Det ekologiskt önskvärda bör också värderas mot den sociala verkningen vid genomförandet.

Utskottet vill framhålla som väsentligt att det aviserade strategiprogrammet ges en sådan form att det inte endast utgör ett underlag för en dialog mellan miljöutskottet och miljöministrarna utan att det även tas upp till en bred debatt i Nordiska rådets plenum.

Utskottet tillstyrker de angivna prioriteringsområdena, men vill generellt framhålla att det förutom det europeiska perspektiv som anläggs för det nordiska samarbetet också fortsatt inom samarbetets ram bör ske ett erfarenhetsutbyte inför och en koordinering av arbetet i internationella organisationer. Som exempel på ett område som utskottet menar bör uppmärksammas i det internationella arbetet kan nämnas användandet av ekonomiska styrmedel, såsom miljöavgifter, för att premiera användandet av miljövänlig teknik och utrustning. Mot bakgrund av de nyligen inträffade tankerolyckorna står det klart att åtgärder måste vidtas för att få bort från världshaven den äldre generationen tankfartyg, vilka saknar dubbelskrov och även i övrigt ofta är bristfälliga. Miljöutskottet förordar därför att miljöklassning av fartyg drivs av de nordiska länderna i IMO. Motsvarande arbete kan ske beträffande landfordon och flygplan.

Transport och kommunikation samt trafiksäkerhet

Utskottet noterar de prioriterade områdena inom sektorerna samt att det på sikt kan bli aktuellt att samordna det nordiska transport- och trafiksäkerhetssamarbetet. Utskottet noterar vidare att Nordiska kommittén för transportforskning nedläggs från 1 januari 1994 och att den skall ersättas av ett informellt kontaktnät.

Vad gäller trafikens miljöfrågor har utskottet sedan länge framhållit att detta har blivit en av de viktigare uppgifterna för sektorn. Det är därför angeläget att transportsektorns ansvar för arbetet med reducerandet av de miljöskadande effekterna ytterligare betonas och att en konstruktiv dialog mellan transport- och miljösektorn äger rum. Utskottet har upprepade gånger framhållit att miljövänliga transportsystem bör utvecklas i Norden. Med hänsyn till att transporternas miljöfrågor bör ses i ett större perspektiv vill utskottet att Nordiska ministerrådet arbetar för utvecklandet av miljövänliga transportsystem i hela Östersjöområdet.Utskottet noterar vidare med tillfredsställelse att sjö- och luftfartens miljöpåverkan kommer att uppmärksammas i högre grad än tidigare.

Det är vidare angeläget att infrastrukturens strategiska betydelse beaktas såväl ur ett miljöpolitiskt som ett samhällsekonomiskt perspektiv.

Beträffande budgetfrågor konstaterar bägge sektorerna att budgeten kommer att anpassas efter de omprioriteringar och ramar för det nordiska samarbetet som statsministrarna har beslutat. För transportsamarbetet anges dessutom att man kommer att arbeta med en betydligt lägre budgetram än under de senaste åren. Utskottet hade i detta sammanhang, liksom vad gäller övriga sektorer, gärna sett en bedömning av vilken verksamhet man prioriterar vid lägre budgetram.

Regionalpolitik

Utskottet noterar beträffande planeringsunderlaget med tillfredsställelse att ett program för det sektorövergripande samarbetet skall utarbetas. Utskottet noterar vidare vad gäller kommande insatser att FoU fortsatt har

hög prioritet samt att arbetet med att analysera och beskriva nordiska regionalpolitiska särdrag vad gäller geografi, demografi etc. vidareförs.

Utskottet noterar också med intresse att samarbete dryftas med de nordiska närområdena i Barentsregionen och Baltikum.

Utskottet är enigt med ministerrådet i att de nordiska särdragen vad gäller demografi, geografi och andra förhållanden som skiljer våra länder från de tätt befolkade länderna i övriga EG även fortsatt bör analyseras och att resultaten bör användas i EES-processen och i medlemskapsförhandlingar. Utskottet vill vidare återkomma till vad man tidigare uttalat beträffande strategiprogrammet. Utskottet vidhåller att insatser för att utveckla det gränsregionala samarbetet bör ges hög prioritet.

Det regionalpolitiska samarbetet är av stor betydelse för Västnorden och det är angeläget att regionens möjligheter till utveckling analyseras och tillvaratas. Mot den bakgrunden är det positivt att evalueringen av Västnordenfonden, syftande till att få fram förslag till hur fonden bättre kan stimulera den regionala utvecklingen, tidigarelagts till 1993 i stället för 1996.

Jord- och skogsbruk

Utskottet noterar vad gäller planeringsunderlaget de insatsområden som sedan 1990 gäller i anslutning till det tidigare handlingsprogrammet och med särskilt intresse det nära samarbetet som upprättats med miljösektorn, resulterande i ett gemensamt ramprogram för lantbruk och miljö. Utskottet noterar vidare att ett ministerrådsförslag om samarbete angående bevarandet av de genetiska resurserna planeras att framläggas vid Nordiska rådets 43:e session 1993.

Vad gäller samarbetat generellt inom sektorn vill utskottet för sin del, med tanke på skogsnäringens stora betydelse i flera av de nordiska länderna, förorda att FoU-arbetet inom SNS ges hög prioritet och tillräckliga resurser, speciellt vad gäller forskning om luftföroreningarnas inverkan på skogar. Ett intressant område är också näringssalters inverkan på grundvattnet. Utskottet noterar i detta sammanhang med intresse att ett forskningsprogram för området produktion-miljö-natur startar under 1993.

Utskottet anser vidare att det är väsentligt att de konsekvenser som den av EG förda jordbrukspolitiken får för samtliga nordiska länder, vare sig de är medlemmar eller ej, uppmärksammas i arbetet. De nordiska länderna bör sträva efter att EG:s regler ändras så att Nordens för jordbruk missgynnade områden bättre beaktas.

Fiske

Utskottet noterar vad gäller planeringsförutsättningarna inom sektorn det nya samarbetsprogram som fastställts för sektorn, gällande för perioden 1993 - 1996. Utskottet noterar därvid med tillfredsställelse att insatserna, som en följd av den grund som lagts genom tidigare FoU-insatser, nu kan koncentreras på utveckling av det fiskeri- och näringspolitiska samarbetet.

Utskottet vill dock förorda att forskning fortsatt bedrivs vad gäller förhållandet mellan fiskbestånd och miljöutveckling i Västnorden.

Vad gäller budgetsituationen noterar utskottet sektorns målsättning att med nationella andelar i samarbetsprojekten genomföra samarbetsprogrammet på samma realbudgetnivå som 1992.

Energifrågor

Vad gäller dessa frågor vill utskottet generellt peka på deras stora miljöpolitiska betydelse. Som exempel på frågor som utskottet anser angelägna att arbeta med på nordiskt plan kan nämnas att det finns behov av att upparbeta en marknad för naturgasdrivna kollektivtrafikfordon, färjor o.d. Denna marknad är för närvarande för liten i respektive land, men kunde på nordisk basis göras lönsam. Det bör vidare undersökas i vad mån alternativa energikällor kan fungera som ersättning för olika slags mer miljöfarliga energianläggningar i Östersjö- och Barentsregionerna. Det är också angeläget att energiutnyttjandet i dessa regioner förbättras. De nordiska länderna kan här göra en insats för att informera om möjligheterna till energisparande i såväl stor som liten skala. Även med relativt små medel och med användande av egna resurser kan länderna vidta åtgärder som har positiv effekt.

3. Utskottet

Med hänvisning till vad ovan anförts hemställs att budgetutskottet i sitt betänkande över Nordiska ministerrådets redogörelse om planerna för det nordiska samarbetet, C 2 1993, beaktar de av miljöutskottet framförda synpunkterna.

Stockholm den 29 januari 1993

För miljöutskottet

Anneli Jäätteenmäki
Förman

BIHANG 4

Socialutskottets uttalande över Nordiska ministerrådets redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet (C 2)

Till socialutskottet har för uttalande överlämnats Nordiska ministerrådets planeringsdokument C 2 för 1993 vad gäller dels det inledande avsnittet, dels utskottets ämnesområden, dvs. arbetsmarknad, arbetsmiljö, social-

och hälsovård samt bygg- och bostadsområdet. Utskottet får mot bakgrund härav anföra följande.

1. Allmänna synpunkter

Planeringsdokumentet C 2 är Nordiska ministerrådets framtidsprogram och omfattar som regel innevarande år och konsekvenserna 2-3 år framåt. I år har detta dokument emellertid osäker status, dels på grund av att statsministrarnas prioriteringar inom det nordiska samarbetets ram inte är utförda i detalj i dokumentet, dels på grund av att huvudprioriteringarna och riktlinjerna för det nordiska samarbetet under det svenska ordförandeskapet inte föreligger förrän vid Nordiska rådets 42:a session.

Av C 2-dokumentet framgår att enligt de riktlinjer som utfärdats för 1994 års budgetarbete skall resurserna öka för samarbetet när det gäller kultur, utbildning och forskning. Antagligen i enlighet med statsministrarnas prioriteringar, så som de har kommit till uttryck i deklarationer i samband med deras möten på Bornholm den 17-18 augusti och i Århus den 10 november 1992. Vidare konstateras att miljösamarbetet och satsningarna i Baltikum upprätthålls på minst nuvarande nivå.

Detta innebär att socialutskottet i sin bedömning av ministerrådets framtidsplaner inte enbart kan ta fasta på det föreliggande C 2-dokumentet, utan måste kanske främst ta utgångspunkt i Iloniemi-rapporten och Støre-gruppens rapport samt statsministrarnas deklarationer på Bornholm och i Århus. Åtminstone tills slutresultatet av den pågående nyorienteringen av det nordiska samarbetet föreligger.

Statsministrarna har i sin deklaration i Århus den 10 november 1992 ställt sig bakom Støre-gruppens förslag att öka budgeten för kultursamarbetet med 25% redan 1994, dvs. jämfört med 1993 års budget. Kultur, utbildning och forskning föreslås även före 1996 utgöra 50% av den nordiska budgeten. Konsekvensen av denna prioritering om den genomförs, är att redan 1994 måste inom nuvarande budgetram 60 MDKK tillskjutas kultursektorn och senast 1996 bör sektorn ytterligare tillföras 23 MDDK. Enligt förslaget kommer kulturbudgeten således att höjas under perioden 1993-1996 från 242 483 000 DKK till 325 335 000 DKK i 1993 års priser.

Om miljösektorn och insatserna i Baltikum minst skall behålla sin nuvarande del av budgeten, skall kultursamarbetet tillföras medel från övriga sektorer. Hur detta skall försiggå är fortfarande oklart. Det är dock klart enligt Støre-gruppens rapport att även om ett område anses tillhöra de framtida insatsområdena är det inte självklart att det skall tillföras ökade resurser. Snarare kan man förvänta sig budgetnedskärningar på de flesta av de övriga sektorerna och delområdena, såväl prioriterade som nedprioriterade.

Utgående ifrån att de medel på knappt 83 MDKK som skall överföras till kultursamarbetet senast 1996 fördelas jämnt på de övriga sektorerna, kommer dessa att få minska sin andel av den nordiska budgeten med i genomsnitt 24,5%. För arbetsmarknads- och arbetsmiljösektorn skulle det kunna innebära en minskning från 18 079 000 DKK 1993 till 13 649 645

DKK 1996 för social- och hälsovårdssektorn från 42 038 000 DKK till 31 738 869 DKK och för bygg- och bostadssektorn från 6 495 000 DKK till 4 903 725 DKK.

Om ministerrådet ämnar att följa den av statsministrarna föreslagna omprioriteringen, medför det att sektorerna snarast måste välja vilka aktiviteter man vill satsa på i framtiden. Alternativt måste sektorerna söka en annan typ av finansiering för de verksamheter som inte ryms inom den nordiska budgeten, t.ex. ökad nationell finansiering eller finansiering genom avgifter. Innan denna prioritering föreligger har C 2-dokumentet som sådant mycket begränsad betydelse som ministerrådets framtidsprogram.

Socialutskottet understryker att ministerrådet inte kan avbryta olika program och överenskommelser endast med den argumentationen att dessa inte stämmer överens med de av ministerrådet slutliga ställningstagandena i de aktuella framtidsfrågorna. Detta gäller speciellt de fleråriga budgetöverenskommelser som ministerrådet ingått med olika nordiska institutioner. Om berörda verksamheter inte ryms i ministerrådets framtidsplaner, måste man ge dem en rimlig tid för avveckling eller övergång till en ny ordning.

Utskottet vill uppmärksamma ministerrådet på att en stor del av den verksamhet som bedrivs inom sektorerna på utskottets verksamhetsområde rör utbildning och forskning. Denna verksamhet bör således få lika hög prioritet som de aktiviteter som sorterar under kultursamarbetet.

Utskottet betonar också att även om kulturen är ett prioriterat område, måste projekten och institutionerna inom sektorn underkastas lika höga kvalitetskrav som övrig nordisk verksamhet. Man kan annars lätt riskera att förhastade satsningar kan orsaka att effektiva och ändamålsenliga verksamheter på andra prioriterade områden läggs ner.

2. Arbetsmarknad och arbetsmiljö

Socialutskottet noterar informationen om att ministerrådet på arbetsmarknadsområdet i praktiken övergått från ett flerårigt samarbetsprogram till en löpande programplanering. På så sätt tänker man att ett sammanlänkande av projektprogrammet och en kontinuerlig uppdatering av C 2 i högre grad skall fungera som ett operativt och framtidsinriktat planläggningsinstrument. På arbetsmiljöområdet följer man emellertid i stor utsträckning det samarbetsprogram om en bättre arbetsmiljö som löper ut 1993.

Av planeringsdokumentet framgår inte hur man har tänkt sig koordinera insatserna på arbetsmarknads- och arbetsmiljöområdet i framtiden. Eftersom dessa områden nu ligger under samma ministerråd anser utskottet det viktigt att ministerrådet tar ställning till vilken typ av gemensamt planeringsinstrument som skall tillämpas inom sektorn.

Det nordiska samarbetet på arbetsmarknads- och arbetsmiljöområdet är i många avseenden mer utvecklat än det europeiska. Därför är det viktigt, som ministerrådet betonar i sin redogörelse, att länderna slår vakt om

detta samarbete. Utskottet understryker det nordiska samarbetet på dessa områden, som fortsatt kommer att ha en stor betydelse för länderna oberoende av vilka anknytningsformer de väljer till EG.

I C 2-dokumentet räknar ministerrådet upp de delområden som kommer att prioriteras inom den närmaste framtiden i det arbetsmarknads- och arbetsmiljöpolitiska samarbetet i Norden. Några tidsplaner eller budgetmässiga konsekvenser anges inte. Det enda i den riktningen som framgår av dokumentet är att sektorns framtida budgetutveckling måste ses i ljuset av statsministrarnas nyvärdering av det nordiska samarbetet, dvs. att verksamheten kommer att anpassas till statsministrarnas överordnade prioriteringar.

Mot bakgrund av det ovan anförda är det utskottets samlade bedömning att sektorns C 2-avsnitt ger mycket begränsad information om de egentliga prioriteringarna och den framtida verksamheten. Detta bör ministerrådet ta i beaktande inför den, enligt C 1-dokumentet, eventuella diskussionen om utarbetande av ett gemensamt samarbetsprogram för det arbetsmarknads- och arbetsmiljöpolitiska samarbetet i Norden.

3. Social- och hälsovård

Ministerrådet erinrar inledningsvis om att ett nytt samarbetsprogram för social- och hälsovårdssektorn är under utarbetande. Programmet tar utångsunkt i WHO:s strategiprogram "Hälsa för alla år 2000" och FN:s principer för den socialpolitiska utvecklingen. Av C -dokumentet framgår emellertid inte när detta arbete kan tänkas bli avsluat och programmet kan träda i kraft.

Utskottet framhåller sin tillfredsställelse över att ministerrådet i sitt arbete framhäver den "sociala dimensionen" i bemärkelsen en socialpolitik omfattande den totala befolkningen i dess olika livsskeden och roller i samhällslivet. Utskottet anser det också av vikt att man håller fast vid att grunden för den nordiska modellen - en välfärdsstat där alla ges omsorg och vård på lika villkor - står fast.

Utskottet ställer sig tvekande till ministerrådets påstående att arbetet med och uppföljning av avtal på det sociala trygghetsområdet, socialt bistånd och vad gäller arbetsmarknaden för hälso- och sjukvårdspersonal, kommer att bli slutfört under planeringsperioden och att länderna i fortsättningen kommer att tillvarata sina intressen genom informellt samarbete. 1981 års socialkonvention om social trygghet ersätts visserligen delvis av EG:s förordning 1408/71 och delvis av två nya nordiska överenskommelser på det sociala trygghetsområdet. Vidare ser man nu över överenskommelsen om nordisk arbetsmarknad för hälso-, sjukvårds- och veterinärpersonal. Det är dock ingenting i dagens läge som talar för att de arbetsgrupper som följer tillämpningen av dessa avtal får mindre betydelse eller färre uppgifter de närmaste åren. I tillägg kommer dessa grupper att vara intressanta som forum för nordiska överläggningar i dessa frågor, i förhållande till EES/EG.

I sina kommentarer till 1993 års budgetförslag framhöll utskottet att den expertkunskap som de nordiska institutionerna på hälso- och socialpolitiska området besitter, borde kunna bidra till en positiv utveckling i Östersjöområdet. Trots att utskottet rekommenderar ministerrådet att säkra finansieringen av samarbetsprojektet med Baltikum och samordna insatserna bättre, ser man inte att det tagits med i C 2-dokumentet.

Liksom vad gäller arbetsmarknads- och arbetsmiljöpolitiska samarbetet kan det konstateras att avsnittet rörande social- och hälsovårdssektorn inte innehåller några egentliga prioriteringar eller konkreta ställningstaganden till det framtida nordiska samarbetet. Det framgår inte heller vilka bindningar som finns i budgeten eller hur man tänker bemöta krav om en eventuell reducering av anslagsramen.

4. Bygg- och bostad

Ministerrådet orienterar inledningsvis om sektorns nya samarbetsprogram som fastställdes den 28 juni 1992. Programmet, som gäller för perioden 1992-1996, omfattar fyra huvudområden, nämligen (1) den byggda miljön, (2) bostadspolitik, (3) säkerhet, hälsa och kvalitet samt (4) internationellt samarbete.

I sitt arbete tar ministerrådet i huvudsak sikte på att förverkliga samarbetsprogrammets intentioner. Utskottet lägger speciell vikt vid genomförandet av handlingsplanen för den byggda miljön, konkretiseringen av bostadspolitiken, nordiska insatser beträffande byggnormer och standardisering samt det internationella samarbetet i övrigt inklusive samarbetet med Baltikum.

Utskottet uttrycker sin tillfredsställelse med att Nordiska kommittén för byggbestämmelser (NKB) fr.o.m. 1994 skall ingå i ministerrådets system för mål- och ramstyrd budget. Utskottet anser att nämnda kontraktsstyrningsprinciper även bör tillämpas på all annan verksamhet inom sektorn.

Det som utskottet saknar i C 2-dokumentet är främst ytterligare prioritering och klarare ställningstagande till fördelning av budgetmedlen i ljuset av en eventuell reducering av det årliga anslaget efter 1993, dvs. som konsekvens av statsministrarnas nyvärdering av det nordiska samarbetet. För övrigt finner utskottet att sektorns prioriteringar ger en god grundval för det framtida nordiska samarbetet på bygg- och bostadspolitiska området.

5. Förslag

Socialutskottet finner det mycket anmärkningsvärt att statsministrarna i sina uttalanden under 1992 gett uttryck för en upprioritering av det nordiska samarbetet på de delområden som ingår i utskottets verksamhetsområde, men i själva verket kan inte ministerrådets planeringsdokument tolkas på annat sätt än att man planerar montera ner allt som inte ligger under *kultur, miljö* eller *Baltikum.*

Utskottet ställer sig mycket kritiskt till en sådan mekanisk budgetering som framgår av planerna att tillskjuta kultursektorn 60 MDKK 1994 och ytterligare 23 MDKK senast 1996. Utskottet utgår från att noggranna analyser av effekterna genomförs innan beslut tas om att överföra medel från andra prioriterade sektorer till kultursektorn. Vidare kräver utskottet att parlamentarikersidan bereds tillfälle att framföra sina synpunkter på genomförandet av den planerade omläggningen.

Utöver detta föreslår socialutskottet att Nordiska rådets budgetutskott i sitt betänkande över dokument C 2/1993 lägger vikt vid de av socialutskottet övriga anförda synpunkter, samt tar speciell hänsyn till följande:

att ministerrådet klargör vilken status C 2-dokumentet skall ha i framtiden

att nysatsningar på det kulturpolitiska området underkastas lika höga kvalitetskrav som övrig nordisk verksamhet

att ministerrådet tar ställning till vilken typ av planeringsinstrument som skall ligga till grund för det arbetsmarknads- och arbetsmiljöpolitiska samarbetet i framtiden

att arbetet med ett nytt samarbetsprogram för social- och hälsovårdssektorn slutförs under innevarande år

att ministerrådet i sitt arbete håller fast vid grunden för den nordiska modellen, innebärande bl.a. att bibehålla välfärdsstatens generella karaktär

att ministerrådet säkerställer förutsättningarna för genomförandet av bygg- och bostadssektorns nya samarbetsprogram.

Stockholm den 28 januari 1993

För socialutskottet

Lena Öhrsvik
Förman

Reservation:

Lodve Solholm (FrP) vil når det gjelder arbeidsmarkedsområdet vise til medlemsforslaget fra DLG om endringer i de nordiske lønnsoppgjørssystemer som blir fremmet senest ved sesjonen i Oslo, og som etter hans mening er et viktig og riktig bidrag i kampen mot arbeidsløsheten generelt.

Solholm vil forøvrig vise till DLG:s tidligere uttalelser om den nordiske velferdsmodeller som etter DLG:s mening er hovedårsaken til de store problemer som de nordiske landene sliter med innen den økonomiske sektor, arbeidsmarkedssektoren og helse- og sosialsektoren.

BILAGA 2

Budgetutskottets tilläggsbetänkande

över Nordiska ministerrådets redogörelse om planerna för det nordiska samarbetet (C 2) och statsministrarnas redogörelse (Dokument 3)

(Budgetutskottets betänkande 1, se Bilaga 1, s. 907; Nordiska ministerrådets redogörelse C 2, se s. 870; Dokument 3, se s. 1287)

1. Inledning

Till budgetutskottet har hänvisats statsministrarnas, av Carl Bildt muntligen framförda, redogörelse vid inledningen av rådets 42:a session beträffande huvudprioriteringar och riktlinjer för det kommande nordiska samarbetet. Denna redogörelse skall utgöra ett viktigt komplement till C 2/1993.

Utskottet har behandlat redogörelsen vid möte den 1 mars 1993. Vid samma möte har utskottet haft möjlighet att ta del av ministerrådsförslag om nysatsning av ny struktur på kultur-, utbildnings- och forskningsområdet (*B 137/k*). Utskottet har även diskuterat ministerrådets förslag till ändring av artikel 64 i Helsingforsavtalet (*B 135/j*).

2. Generella synpunkter

2.1 Statsminister Carl Bildts redogörelse för huvudprioriteringar och riktlinjer för det nordiska samarbetet

Statsminister Bildt framhåller att det bara är genom förmågan till förändring och nytänkande som det nordiska samarbetet kan värnas och utvecklas i ett nytt föränderligt Europa.

Redogörelsen präglas också av omvärldens betydelse för och inverkan på det nordiska samarbetet. Det uttalas även en förhoppning om att Finland, Sverige och Norge i mitten av 1990-talet kommer att tillhöra det europeiska samarbetets kärna och då bl.a. vara med och utveckla en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik.

En viktig fråga för det nordiska statsministersamarbetet under 1993 kommer att vara att utifrån de enskilda ländernas förutsättningar vid behov samordna Finlands, Sveriges och Norges förhandlingar om medlemskap i EG. Statsminister Bildt utgår ifrån att även rådet här kommer att få en av sina viktigaste uppgifter. Statsministern kommer därför att ta ett initiativ till ett speciellt möte mellan statsministrarna och de statsråd i de nordiska regeringarna, som är ansvariga för dessa förhandlingar. För att

möjliggöra en avstämning bör detta möte hållas när förhandlingarna pågått en tid. Utskottet ställer sig positivt till en sådan samordning. Rådet har i olika sammanhang påpekat vikten av att genom en nordisk samordning kunna påverka arbetet i internationella fora. För att koordinera statsministrarnas och rådets agerande krävs emellertid att rådet senast vid den 43:e sessionen i Mariehamn får en avrapportering från det planerade mötet.

Budgetutskottet anser att det är positivt att statsministrarna gått in för en aktivare roll i det nordiska samarbetet. Utskottet kan också konstatera att det finns ett antal konkreta förslag till samarbetsaktiviteter i redogörelsen. En del av förslagen är av den karaktären att de lämpar sig bäst för ett informellt samarbete, övervägande delen bör emellertid komma inom ramen för det formella nordiska samarbetet.

Utskottet har noterat att statsministrarna anser att de nordiska länderna aktivt måste stödja den ryska utvecklingen mot demokrati och marknadsanpassning samtidigt som det finns ett intresse att stödja de baltiska staternas självständighet och möjlighet till utveckling. I redogörelsen pekas på de åtgärder som redan vidtagits såsom det baltiska investeringsprogrammet (BIP), Barentsrådet och Östersjösamarbetet.

Det påpekas vidare att engagemanget i Baltikum kommer att vidareföras och att en utvärdering av ministerrådets Baltikumprogram kommer att genomföras. Vidare skall initiativ till överläggningar tas för att se på möjligheterna att samordna de olika nationella insatserna. Budgetutskottet välkomnar detta initiativ, utskottet har prioriterat Baltikumsamarbetet och också pläderat för att Baltikumprogrammet bör fortsätta ytterligare några år. Utskottet har emellertid erfarit att det förekommer en del dubbelarbete, en samordning av de nationella insatserna bör kunna ge ett ökat utbud med samma insatser.

Utskottet instämmer i statsminister Bildts uppfattning om vikten av, att inom ramen för EES-samarbetet, säkra nationella och nordiska intressen. Bl.a. inom arbetsförmedlingssamarbete, arbetsmarknadens parters olika roller, standardisering på arbetsmiljöområdet, erkännande av examensgiltighet, jämställdhetsfrågor samt olika miljöfrågor t.ex. avfallshantering. Utskottet vill samtidigt påpeka att standardiseringssamarbetet prioriterats av rådet under ett antal år. Genom medel från ministerrådets budget har de nordiska länderna på ett smidigt sätt fått ökade möjligheter att delta i och påverka arbetet i de europeiska standardiseringsorganen, där samtliga nordiska länder redan nu är medlemmar. Det har varit ett smidigt sätt att på många områden föra ut nordiska synpunkter.

Utskottet instämmer även i att man bör säkerställa möjligheten att bibehålla nordiska säregenheter i EG:s regionalpolitik, som exempel kan nämnas arktiskt jordbruk. Liksom i att det finns ett antal områden där Norden har gemensamma intressen att bevaka, där de nordiska synpunkterna bör samordnas för att ge möjligheter till ökat inflytande.

Utskottet välkomnar förslaget att verka för fri handel mellan Norden och Baltikum.

Det framhålles i redogörelsen att man inte skall belasta det nordiska samarbetet med sådant som kan skötas bättre nationellt, man skulle kunna

säga att det behövs en nordisk subsidiaritetsprincip. Samtidigt framhålles på ett annat ställe att det kan finnas uppgifter som i dag sköts nationellt men som till lägre kostnad och/eller bättre kvalitet skulle kunna skötas på nordisk nivå. Utskottet finner detta yttrande intressant i en tid då man på alla områden försöker överföra nordiska verksamheter till nationell finansiering eller brukarfinansiering. Utskottet vet att det finns verksamheter som kostar mindre och ger ett bättre utbyte just för att de är nordiska. Utskottet hoppas att man i framtiden kommer att värdera fördelarna med att bedriva en verksamhet i nordiskt samarbete lika energiskt som man nu pläderar för nationell finansiering.

Utskottet välkomnar förslaget att redan nu sätta igång arbetet med att ta bort hindrande regler för gränskontroll och samverkan mellan kommuner och länsmyndigheter i gränsregionerna skall underlättas. Utskottet vill i detta sammanhang påminna om att det redan i samband med den första ekonomiska handlingsplanen utarbetades en handlingsplan för avveckling av handelshinder. Arbetet har emellertid gått långsamt och de utvärderingar som gjorts visar att det till stor del berott på enskilda regeringars och myndigheters bristande intresse.

Som framgår av utskottets huvudbetänkande anser utskottet att Norden bör samarbeta för att om möjligt komma tillrätta med arbetslösheten.

Utskottet instämmer i att utbildning och forskning är av stor betydelse. Utskottet menar att det framför allt inom forskningssamarbetet finns mycket att hämta när det gäller resursutnyttjande och möjligheter att genom samverkan delta i större projekt än vad de enskilda länderna klarar resursmässigt. Utskottet vill emellertid framhålla att detta gäller allt forskningssamarbete och inte enbart det som bedrivs inom kultursektorn.

Inom utbildningen är Nordplus-programmen viktiga instrument för att skapa en nordisk utbildningsgemenskap.

Både när det gäller forsknings- och utbildningssamarbetet samt för övrigt inom allt nordiskt samarbete är språkförståelsen viktig. Utskottet är därför positivt till förslaget om att de nordiska språkens ställning i länderna bör säkras och stärkas.

Utskottet välkomnar också förslaget att pröva förutsättningarna för ett nordiskt TV-samarbete. Utskottet vill här citera vad kulturutskottet säger i betänkande över ministerrådsförslaget om det framtida kultursamarbetet: "Utskottet framhåller att ministerrådet skyndsamt borde besluta om överföring av grannländernas TV-program och därvid särskilt prioritera TV-samarbetet inom barn- och ungdomsområdet." Utskottet instämmer i kulturutskottets synpunkt att det nordiska radio- och TV-samarbetet skall utvecklas. Det är emellertid inte tekniken som nu är problemet. I alla nordiska länder kan man se ett stort antal TV-program genom överföring via satellit. Tekniken finns alltså, men det är fortfarande svårt i många delar av Norden att se TV-program från de övriga nordiska länderna. Utskottet menar att de problem som finns på detta område borde kunna lösas.

2.2 Det framtida kultursamarbetet och rådets budgetinflytande

Beträffande förslaget till nysatsning inom kultursektorn har budgetutskottet ingen anledning att gå in på det fackmässiga innehållet i ministerrådsförslaget, det är kulturutskottets uppgift. Budgetutskottet har bedömt ministerrådsförslaget utifrån budgetmässiga aspekter. Utskottet kan därvid konstatera att förslaget helt saknar ekonomiska kalkyler. Planer för hur de nya medlen skall användas skall, enligt uppgift, läggas fram i budgetförslaget för 1994. Det är alltså inte nu möjligt att bedöma om det finns ett behov av de kraftiga budgetökningar som föreslagits, i stort går förslaget ut på att större delen av befintliga aktiviteter skall få mer pengar. Kulturutskottet har också i sitt betänkande över ministerrådsförslaget "önskat en högre ambitionsnivå och mer förpliktande förslag på vissa områden. Detta gäller särskilt mediasamarbetet men även barn- och ungdomsverksamhet samt språksamarbetet."

Budgetutskottet anser att det nordiska kultursamarbetet har stor betydelse, men efter att ha tagit del av ministerrådsförslaget står utskottet fast vid de synpunkter som framförts i huvudbetänkandet till C 2/1993. Utskottet har inte företetts något underlag som visar på behovet av att kanalisera en så stor del av den nordiska budgeten till kultursektorn. Eftersom man inte under de närmaste åren kan förvänta sig en ökning av den nordiska budgeten, innebär en storsatsning på kultursidan, att andra områden, även prioriterade, får nedskärningar. Utskottet anser, att man bör göra noggranna analyser av vilka konsekvenser detta får för samarbetet inom dessa områden, innan man beslutar om överföringar till kultursektorn.

Enligt budgetutskottet är detta även en fråga som i hög grad hänger samman med rådets inflytande på den nordiska budgeten. Enligt ministerrådets förslag till ändring av artikel 64 i Helsingforsavtalet kan rådet föreslå förändrade prioriteringar inom en av ministerrådet angiven finansiell ram. Ministerrådet skall också "om inte synnerliga skäl kan anföras" följa rådets budgetprioriteringar. Om en större del av budgeten redan nu binds till kultur-, miljö- och Baltikumsamarbete, blir det inte mycket kvar för omprioriteringar. Det vill säga att rådets budgetinflytande blir mindre än det är i dag.

3. Budgetutskottets förslag

Under hänvisning till ovanstående föreslår utskottet,

att Nordiska rådet med anledning av kompletterande uppgifter till C 2/1993 om huvudkriterier och riktlinjer för det fortsatta samarbetet, enligt Dokument 3: Statsministrarnas redogörelse, antar följande tilläggsyttrande:

Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet

att ministerrådet senast vid den 43:e sessionen i Mariehamn ger rådet en redogörelse för resultaten från det planerade mötet om samordning av förhandlingarna om EG-medlemskap

att de nordiska länderna i kommande EG-medlemsförhandlingar arbetar för att få in en klausul om det nordiska samarbetet, som motsvarar den klausul som finns i EES-avtalet och som bygger på Romfördragets klausul om bl.a. Beneluxsamarbetet

att initiativ tas för att samordna de nationella insatserna i Baltikum

att ministerrådet arbetar för fri handel mellan Norden och Baltikum

att ministerrådet påskyndar avvecklingen av handelshinder och gränskontroller

att ministerrådet för att minska arbetslösheten verkar för en aktiv nordisk arbetsmarknadspolitik samt att nya initiativ tas för tillväxt och sysselsättning. Det kan gälla avveckling av handelshinder, stöd till investeringar av olika slag och en öppen arbetsmarknad inom Norden

att ministerrådet beaktar att utbildning och forskning bedrivs inom många sektorer och att denna forskning är väl så viktig som den som bedrivs inom kultursektorn

att ministerrådet avstår från en strikt procentuell uppdelning av budgetmedlen samt att budgetbehovet inom de sektorer som bedöms vara av nordiskt intresse får vara vägledande för medelstilldelningen.

Oslo den 2 mars 1993

Árni M. Mathiesen (Sj)
May Flodin (FS)
Søren Hansen (S)
Per Olof Håkansson (s)
Inger Koch (m)
Dorit Myltoft (RV)
Hugo Bergdahl (fp)
Roger Gudmundseth (A)
Helga Haugen (KrF) Formann
Timo Järvilahti (Kesk.)
Lauri Metsämäki (SDP)
Pål Atle Skjervengen (FrP)

C 3/e
1993

Ekonomiska utskottets betänkande

över berättelse från Nordiska investeringsbanken (NIB)[1]

Til uttalelse har Økonomisk utvalg fått oversendt beretning fra Nordisk Investeringsbank om virksomheten i 1992 (C 3/e). Utvalget har behandlet beretningen på møtet i Oslo 1. mars 1993 og vil avgi følgende uttalelse.

1. Beretningen

Nordisk Investeringsbank (NIB) har til formål å yte lån på bankmessige vilkår til investeringer og eksport av nordisk interesse.

Det konstateres at NIB:s virksomhet har utviklet seg gunstig også i 1992. Banken har et overskudd før fondsavsetninger på 45 millioner SDR i 1992, mot 40 millioner SDR året før.

Rentenetto økte også med SDR 5 millioner til 65 millioner SDR i fjoråret.

Banken har hatt to mindre kredittap på til sammen mindre enn 1 million SDR på nordiske utlån i 1992. Utestående lån var ved årets slutt totalt 3 736 milioner SDR, eller 113 millioner SDR mer enn året før.

Den samlede balanse ved årsskiftet var 5 799 millioner SDR, en sum som er noe under nivået ved foregående årsskifte (6 027 millioner SDR). Denne nedgangen skyldes vesentlig svekkelsen av de nordiske valutaer i forhold til bokføringsvalutaen SDR. Bankens soliditet er beregnet til 19,4% og må derfor ansees som svært god. Netto likviditet er omtrent det samme som året før, 1 119 millioner SDR.

Utbetaling av lån har som følge av svake konjunkturer avtatt noe i 1992 jevnført med året før, og beløp seg til 543 millioner SDR; av dette utgjorde prosjektinvesteringslånene 76 millioner SDR. Totalt utestående er 3 736 millioner SDR.

Amortiseringstakten for den eldre lånemassen i NIB har økt, noe som påvirker den lave nettøkning i utestående fordringer.

NIB har foretatt en ytterligere skjerping sist år av tapsrisiki for sine kredittengasjementer, men samtlige engasjement som man har gjort fonds

[1] *Berättelsen tryckt och utgiven separat av Nordiska investeringsbanken*

avsetninger for har hittil fullt ut blitt betjent, og det fantes ved årsskiftet 1992/93 ingen ubetjente lån i bankens portefølje.

Hovedmassen av den nordiske utlåningen ligger nå på infrastrukturprosjekt innen energisektoren, mens lån til tradisjonell produksjonsindustri i 1992 utgjorde mindre enn 40% (mot 60% året før).

NIB:s internasjonale utlåning domineres av prosjektinvesteringslånene (PIL), som gjelder prosjekt av nordisk interesse i kredittverdige utviklingsland og land i Sentral- og Øst-Europa.

Bankens utestående lån til tidligere Sovjeunionen beløper seg til 75 millioner SDR, og disse lån har til nå blitt betjent uten forsinkelser fra russisk side.

NIB har av Nordisk Ministerråd fått seg tildelt en sentral rolle i gjennomføringen av Baltisk Investeringsprogram (BIP). Dette programmet sikter mot å fremme investeringer innen SMB-sektoren og dermed utvikle den private sektoren i Estland, Latvia og Litauen. Banken administrerer et fond på 5 millioner ECU for teknisk bistand ved etablering av nasjonale investeringsbanker i de tre baltiske stater, dels en låneordning på 30 millioner ECU, garantert av NIB:s eiere.

NIB har ved utgangen av 1992 totalt 95 ansatte mot 91 året før. Tre av bankens ansatte arbeider ved representasjonskontoret i København; de øvrige ved hovedkontoret i Helsingfors.

Bankens styre foreslår for Nordisk Ministerråd at 2,6 millioner SDR avsettes for prosjektinvesteringslåneordningen, 32,02 millioner SDR avsettes til reservefond og kredittrisiko i egenkapital, og at 10 millioner SDR utbetales til NIB:s eiere.

2. Utvalgets synspunkter

Økonomisk utvalg finner at utviklingen i Nordisk Investeringsbank har vært positiv i den tidsperiode beretningen gjelder (1992), og at banken fortsatt har en profil som ønsket i nordisk og internasjonal sammenheng.

Utvalget konstaterer med tilfredshet at NIB ikke har blitt påført tap av nevneverdig betydning i et år som har vært preget av lavkonjunktur og til dels stor uro i landenes kapitalmarkeder. Utvalget tar til etterretning at NIB har funnet det riktig å ytterligere skjerpe sin vurdering av tapsrisikoen noe.

Utvalget er kjent med at det vurderes å trekke NIB inn i en utvidet rolle i sammenheng med investeringer i nordisk infrastruktur med tanke på økonomisk vekst og større virksomhet for nordisk industri. Utvalget vil komme tilbake til dette når slike planer eventuelt blir presentert nærmere fra Ministerrådet.

3. Utvalgets innstilling

Med disse bemerkninger anbefaler Økonomisk Utvalg at Nordisk Råd tar beretningen om Nordisk Investeringsbank for 1993 (C 3/e) *til etterretning*.

Oslo, 1. mars 1993

Arne Andersson (m)
Hans Gustafsson (s)
Satu Hassi (Vihr.)
Hjörleifur Guttormsson (Ab)
Helge Adam Møller (KF) Formann
Håkan Nordman (SFP)
Marjatta Vehkaoja (SDP)
Thor-Eirik Gulbrandsen (A)
Carl I. Hagen (FrP)
Mats Hellström (s)
Anders Mølgaard (V)
Poul Nielson (S)
Anders Talleraas (H)

C 4/e
1993

Ekonomiska utskottets betänkande

över berättelse från Nordiska projektexportfonden (NoPEF)[1]

Økonomisk utvalg har til uttalelse fått beretning C 4/e om virksomheten i 1992 i Nordisk Prosjekteksportfond (NoPEF). Utvalget har drøftet beretningen på sitt møte i Oslo 1. mars 1993 og vil uttale følgende.

1. Beretningen

NOPEF:s formål er å styrke nordisk næringslivs internasjonale konkurranseposisjon ved prosjekteksport ved å gi støtte til prosjekter hvor nordiske interesser foreligger. Støtten går hovedsaklig til bedriftenes kostnader ved gjennomføring av forutsetnings- og lønnsomhetsanalyser for konkrete prosjekter som skal være av nordisk interesse.

Under den økonomiske handlingsplanen for 1989-92 fikk fondet midler for å fremme nordisk prosjekteksport generelt, og særlige midler for å fremme prosjekter innen miljøområdet.

I siste virksomhetsår fikk NoPEF en ny oppgave ved at Nordisk Ministerråd (finans- og økonomiministrene) gav Fondet i oppdrag å delta i Baltisk Investeringsprogram.

NoPEF registrerte i 1992 125 nye prosjekter, hvorav 5o under Baltisk Investeringsprogram (BIP). Det ble bevilget lån til 58 prosjekter. Totalt støttebløp i 1992 var 18,5 millioner FIM. Av dette beløpet var 7,6 millioner FIM fra miljøbevilgningen, 0,4 millioner FIM fra handlingsplanen for eksportstøtte og 2,6 millioner FIM fra BIP.

I dette virksomhetsåret har NoPEF fått melding om 4 realiserte prosjekt. 1o4 kommersielle prosjektstudier er under fortsatt bearbeidelse. Fondet støtter normalt prosjektene med 50% av utgiftene og ofte i form av lån som tilbakebetales hvis prosjektet realiseres.

Under miljøprogrammet har NoPEF i tillegg til støtte til enkeltprosjekter, finansiert miljøstudier i Estland, Latvia, Litauen, Polen, og S:t Petersburg-området. Det gjenstår ved utgangen av 1992 6 millioner FIM av NoPEF:s "miljømidler".

Den støtten som administreres for det baltiske investeringsprogrammet skal gå til bedriftenes forstudier for aktiviteter i Baltikum, og da særlig for

[1] *Berättelsen tryckt och utgiven separat av Nordiska projektexportfonden.*

små og mellomstore bedrifter. Støtten er rentefritt lån opp til max. 60% av kostnadene. Lånet ettergis, og kan på visse vilkår økes til 100% dersom studien leder til en kommersiell kontrakt. Støttebeløpet kan maksimalt være 700 000 FIM.

Det er bevilget støtte til 12 prosjekter av denne typen i 1992. For disse prosjektene er det ikke et krav at det skal være to nordiske lands interesser involvert.

Det ble dessuten bevilget støtte til 11 prosjekter i Baltikum utover de prosjekter som ble støttet av BIP-bevilgningen (eksempel på dette siste er forstudien for det såkalte "Via Baltica"-prosjektet).

Det redegjøres i beretningen også for de kostnadsreduksjoner som Fondets ledelse har lagt opp til når det gjelder NoPEF:s administrasjonskostnader; besparelsen for 1993 er anslått til 95 000 FIM.

2. Utvalgets synspunkter

Beretningen fra NoPEF for 1992 redegjør for et fortsatt høyt aktivitetsnivå hvor oppgaver i forbindelse med Baltisk Investeringsprogram til dels har fylt opp det bortfall av arbeidsoppgaver som følger av at den økonomiske handlingsplanen 1989-92 nå er avsluttet.

Utvalget er tilfreds med den virksomhet NoPEF har utført på de tildelte sektorer, og særlig med det forhold at Fondet har en aktiv rolle i innsatser overfor Baltikum og for prosjekter med særlig miljømessig profil.

Utvalget vil som tidligere betone den funksjon NoPEF har når det gjelder å styrke nordiske bedrifters konkurranseposisjon på det internasjonale prosjektsalgmarkedet, et marked hvor konkurransen er stadig skarpere. Dette har betydning både for de enkelte bedrifter som samarbeider om prosjektene, og som en generell profilering av nordisk næringsliv.

Utvalget tar til etterretning at NoPEF:s styre og ledelse aktivt arbeider med å få en gunstigst mulig relasjon mellom administrasjonskostnader og prosjektkostnader.

3. Utvalgets innstilling

Med disse bemerkninger vil Økonomisk Utvalg anbefale Nordisk Råd å ta beretningen om virksomheten i Nordisk Prosjekteksportfond i 1992 (C 4/e) *til etterretning.*

Oslo, 1. mars 1993

Arne Andersson (m)
Hans Gustafsson (s)
Satu Hassi (Vihr.)
Hjörleifur Guttormsson (Ab)
Helge Adam Møller (KF) Formann
Håkan Nordman (SFP)
Marjatta Vehkaoja (SDP)
Thor-Eirik Gulbrandsen (A)
Carl I. Hagen (FrP)
Mats Hellström (s)
Anders Mølgaard (V)
Poul Nielson (S)
Anders Talleraas (H)

C 5/b
1993

Budgetutskottets betänkande

över berättelse om Nordiska kulturfonden inkl. revisionsberättelse

(Berättelsen, se s. 950)

Till utskottet har hänvisats av Nordiska kulturfonden till Nordiska rådets 42:a session avgiven berättelse över verksamheten 1991 jämte bilagor.

Utskottet har vid möte den 9 november 1992 genomgått berättelsen över Nordiska kulturfondens verksamhet 1991 inkl. bilagor. Utskottet har därvid uppmärksammat att de självstyrande områdena från och med 1991 är representerade i kulturfondens styrelse samt att detta nödvändiggjort en ändring av artiklarna 7 och 8 i Överenskommelsen om Nordisk Kulturfond. Utskottet anser att det är positivt att representanter från de självstyrande områdena får möjlighet att delta i styrelsearbetet.

Utskottet har även genomgått revisionsberättelse över verksamheten 1991.

Utskottet har inte funnit något att anmärka på och föreslår med anledning härav

att Nordiska rådet godkänner Nordiska kulturfondens räkenskaper för år 1991 och beviljar fondens styrelse ansvarsfrihet för 1991 samt

att Nordiska rådet lägger berättelsen om Nordiska kulturfondens verksamhet 1991 till handlingarna.

Stockholm den 28 januari 1993

Árni M. Mathiesen (Sj)
May Flodin (FS)
Helga Haugen (KrF) Formann
Timo Järvilahti (Kesk.)
Jens Marcussen (FrP)
Hugo Bergdahl (fp)
Roger Gudmundseth (A)
Per Olof Håkansson (s)
Inger Koch (m)
Lauri Metsämäki (SDP)

C 5/b
1993

Berättelse

om Nordiska kulturfonden inkl. revisionsberättelse

Verksamhetsberättelse 1991

A. Navn og adresse

Nordisk Kulturfond
Nordisk Ministerråd
Sekretariatet
St. Strandstræde 18
DK-1255 København K
tlf 33/11 47 11

B. Opprettelse og deltakende land

Nordisk kulturfond ble opprettet i 1966 ved en overenskomst mellom de 5 nordiske land, Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige.

C. Målsetting

Nordisk kulturfond har til oppgave å utvikle det kulturelle samarbeid mellom de nordiske land. De prosjekter fondet kan støtte, er nordiske samarbeidsprosjekter innenfor områdene forskning, undervisning og allmennkulturell virksomhet i vid forstand. Det sistnevnte området omfatter bl. a. litteratur, musikk, teater, billedkunst, film og andre kunstarter, kulturformidling samt ulike former for sosialt og ideelt samarbeid. Det kan også gis støtte til informasjonsvirksomhet innenfor og utenfor Norden om de nordiske lands kulturelle liv og om nordisk kulturelt samarbeid.

Fondet krever som regel at det dreier seg om forholdsvis kortvarige prosjekter av éngangskarakter, og legger vekt på at den virksomhet det støtter, er av nyskapende og initierende art.

D. Organisasjon

1. Administrasjon

Nordisk kulturfond får tildelt årlige midler over Nordisk ministerråds budsjett (kulturdelen). Disse midler forvaltes av et styre som består av 11 ordinære medlemmer og 12 personlige suppleanter. Av disse er halvdelen valgt av Nordisk Råd og halvdelen utpekt av ministerrådet (kultur- og undervisningsministrene).

Hvert land har to nasjonale representanter og de tre selvstyrende områdene én til sammen i styret. Styremedlemmene blir utnevnt for et tidsrom av to

kalenderår ad gangen. Blant sine medlemmer velger styret en formann og en nestformann. Samme land innehar formannsposten to år i trekk.

Representanten for de tre selvstyrende områdene, Åland, Grønland og Færøyene deltok for første gang på fondsstyremøtet den 11. mars 1991. I den forbindelse hadde det selvsagt vært nødvendig å foreta visse endringer i Overenskomsten om Nordisk Kulturfond. Disse endringer gjelder artikkel 7 og artikkel 8 i overenskomsten.

Den nye overenskomsten vedlegges beretningen (*bilag 1*).

Etter vedtak i fondsstyret skjøtter ministerrådssekretariatet fondets sekretariatsfunksjoner og økonomiforvaltning.

2. Styret

I 1991 har Nordisk Kulturfonds styre hatt følgende sammensetning:

Danmark

folketingsmedlem Marianne Jelved
(suppleant: folketingsmedlem Helge Adam Møller)
departementschef Jørgen Harder Rasmussen
(suppleant: kontorchef Lise Roepstorff)

Finland

riksdagsman Erkki Pystynen
(suppleant: riksdagsman Claes Andersson)
kanslichef Jaakko Numminen
(suppleant: bitr. avdelningschef Matti Gustafson)

Island

altingsmann Valgerður Sverrisdóttir
(suppleant: altingsmann Birgir Ísleifur Gunnarsson (inntil 18. juni)
altingsmann Sigriður Anna Þórðardóttir (fra 19. juni)
sjefredaktør Árni Bergmann
(suppleant: byråsjef Stefán Stefánsson)

Norge

fhv stortingsrepresentant Kjell Magne Fredheim
(suppleant: stortingsrepresentant Georg Apenes)
direktør Halvdan Skard
(suppleant: direktør Anniken Thue)

Sverige

f. d. riksdagsledamot Barbro Nilsson
(suppleant: riksdagsledmot Hans Nyhage)
departementsråd Hans Sand
(suppleant: direktör Göran Löfdahl)

Åland

landstingsman Karl-Gunnar Fagerholm
(1. suppleant: visedirektør Hugin S Christiansen, Grønland
2. suppleant: lærer Ólavur Sjúrdarberg, Færøyane)

Fhv stortingsrepresentant Kjell Magne Fredheim har vært formann for styret i 1991, mens direktør Halvdan Skard har vært dets nestformann.

Det ble holdt fire ordinære styremøter i løpet av året:

1. 11. mars i København
2. 13. juni i Geiranger
3. 23. september i Reykjavik
4. 9. desember i København

3. Revisjon

Bidrag fra Nordisk kulturfond gis under forutsetning av at bevilgningsmottakeren avlegger skriftlig rapport og regnskap for bruken av den enkelte bevilgning. Denne rapportering skal ha funnet sted senest tre måneder etter at prosjektene er avsluttet.

Fondets regnskaper reviderers av to revisorer utpekt av Nordisk råd. I 1991 har fondet hatt riksrevisor Jørgen Mohr og folketingsmedlem Jimmy Stahr som revisorer. Suppleanter for disse har vært henholdsvis Sven Gravesen for Jørgen Mohr, og folketingsmedlem Jette Pors for Jimmy Stahr.

Nordisk Råd godkjenner fondets regnskaper og bevilger styret ansvarsfrihet.

E. Virksomheten 1991

1. Økonomi (*se bilag 1*)

Fondet har i 1991 hatt følgende midler til rådighet:

Bevilget over ministerrådets budsjett	DKK	13 283 000,00
Tilbakebetalinger av ikke anvendte midler	DKK	1 350 591,49
Renter (I—III kvartal)	DKK	894 066,00
Ikke disponerte midler fra foregående år	DKK	99 252,01
Årets underskudd	DKK	73 604,94
Ialt	DKK	15 700 514,44

2. Informasjonen om fondet

I noe av ministerrådets opplysningsmateriale kan en finne en del informasjon om Nordisk kulturfond. Dette gjelder særlig faktabladet "Nordiske støtteordninger". Dessuten gir fondssekretariatet telefonisk eller brevlig informasjon om støttemulighetene til alle som anmoder om det. Annonseringen i dagspressen er dog avgjort den viktigste utadvendte informasjon som gis om fondet.

Da annonseringen av fondet i dagspressen ble drøftet på styremøtet i desember 1990, ble det lagt vekt på at informasjonen om fondet bør ta sikte på å få inn bedre og om mulig flere søknader av god kvalitet, og at dette ventelig kunne oppnås ved en mer målrettet informasjon, andre typer informasjonsmateriale, som brosjyre(r), og en annen utforming av annonsen: På den bakgrunn

fikk sekretariatet i oppdrag å utarbeide forslag om en mer effektiv informasjon om fondet og støttemuligheten der.

Det er siden blitt nedlagt et betydelig arbeid for å etterkomme dette vedtaket. Og fra og med utannonseringsomgangen i oktober 1991 har man gått over til en ny type annonser i dagspressen. Det er videre blitt utarbeidet en kort brosjyre om fondet, som ble tilsendt en lang rekke relevante instanser over hele Norden. Samtidig har styret revidert det utvalg av aviser som fondet bruker til annonseringen, og redusert noe antallet.

Hovedformålet med denne insatsen har selvsagt vært å effektivisere informasjonen om fondet, men også om mulig å redusere noe utgiftene til annonseringen i dagspressen, som i de siste årene har utgjort en meget stor del av fondets administrasjonsutgifter.

Det praktiske arbeid ved de to utannonseringsomgangene, i april og i oktober, blir ellers som før skjøttet av Skandinavisk Media Information A/S (SMI) i Danmark.

3. Søknader

I 1991 mottok fondet 666 søknader, eller noe flere søknader enn året før. Forandringen er dog ikke stor, og søknadstallet styrker inntrykket av at tilstrømningen av søknader i de siste årene, fra 1982, har vært temmelig jevn fra år til år, eller ca. 650 søknader årlig. I den samme periode har det samlede årlige søknadsbeløp imildertid vist en markant stigning, fra 86,4 millioner danske kroner i 1990 til 105,0 millioner danske kroner i 1991. Fondet mottar flere og flere tunge søknader med høyt søknadsbeløp.

Utviklingen når det gjelder antall søknader og søknadsbeløpets størrelse fra år til år i perioden 1972 til 1991 blir gjengitt i en tabell vedlagt beretningen (*tabell 1, bilag 4*). En grafisk fremstilling som viser bevegelsen i søknadstilgangen i samme periode, blir vist i et sluttbilag (*bilag 5*).

Som det fremgår av disse oversikter har søknadstilstrømningen vært størst i 1975 (888 søknader) og i 1981 (935 søknader). De usedvanlig mange søknader i disse to årene later imidlertid til å skyldes særlige omstendigheter (kvinneår, handikappår).

Det har ellers vært gjort en del forsøk på å forklare forandringene i søknadstilgangen fra år til år. Således vakte det en viss bekymring i fondsstyret at antall mottatte søknader falt drastisk fra året 1981 (935 søknader) til 1983 (563 søknader). En medvirkende årsak til at Nordisk kulturfond satte i gang et evalueringsprosjekt og bevilget midler til det, var således denne nedgangen, og evalueringsmannen fikk i oppdrag bl. a. å forsøke å klarlegge mulige årsaker til nedgangen (Rogaland distrikthøgskole: Nordisk kulturfond 1975—84, 385 sider).

Det viste seg imidlertid ikke mulig å gi noen enhetlig og sikker forklaring på denne og andre fluktuasjoner i søknadstilstrømningen i den periode evalueringen omfatter. Og det er forresten kanskje større grunn til å hefte seg ved at søknadstilgangen fra og med 1982 har vært påfallende jevn og dog svakt stigende helt fram til og med 1991 (638 søknader i 1982 og 666 søknader i 1991).

Mottatte søknader og søknadsbeløpets størrelse i 1991 fordeler seg på de fire virksomhetsområder fondet omfatter, som vist i følgende tabell:

	Søknader	Søknadsbeløp
Undervisning	77 (13 %)	13 mill (10 %)
Allmennkultur	386 (66 %)	71 mill (73 %)
Forskning	107 (11 %)	11 mill (12 %)
Annen virksomhet	96 (10 %)	10 mill (5 %)

Denne fordeling i 1991 avviker ikke nevneverdig fra tilsvarende fordeling i de siste årene. Søknader av allmennkulturell art har dominert (knapt 70 %). Tilsvarende prosenttall for undervisningssøknader og forskningssøknader har ligget på vel 10 %. Søknader av typen "Annen virksomhet" viser imidlertid fremdeles en fallende tendens (10 %).

Av en tabell vedlagt beretningen (*bilag 4, tabell 2*), kan en se i detalj hvordan søknadene har fordelt seg på virksomhetsområdene år for år siden 1972. Hele perioden under ett viser en jevn stigning i allmennkultursøknadene og et markant fall i både forsknings- og undervisningssøknader. Dette må selvsagt ses først og fremst som en virkning av at det etter hvert direkte under Nordisk Ministerråd er blitt etablert nye støttemuligheter og nye støtteordninger for de to nevnte hovedområdene. Det fremgår også av tabellen at "Annen virksomhet", som i 1987 ble skilt ut fra hovedgruppen "Allmennkultur", relativt får færre søknader år for år: 18 % i 1987 mot 10 % i 1991.

En del av de søknader fondet mottar, blir avvist av formelle grunner: nasjonale, bilaterale, eller for seint mottatte. Følgende tabell viser at den relative andel av disse søknader i kategori 1 har vært temmelig jevn siden 1985, mellom 20 og 25 %.

1985	146	(23 %)
1986	117	(26 %)
1987	121	(21 %)
1988	154	(23 %)
1989	130	(19 %)
1990	136	(21 %)
1991	134	(20 %)

4. Søknadsbehandling før styremøtene

I kulturfondets første periode, 1966 til 1972, ble søknadene faglig vurdert av Nordisk kulturkommisjon (NKK).

Fra og med 1972 gikk denne funksjon over til ministerrådets tre rådgivende komiteer, for henholdsvis forskning (RKF), undervisning (RKU) og allmennkulturell virksomhet (RKK).

I årene etter 1980 ble disse komiteene etter hvert nedlagt, og den faglige vurderingsinstans for kulturfondets styre av undervisningssøknader har siden vært vurdert av Styringsgruppen for Nordisk Skolesamarbeid (NSS), og av forskningssøknadene av Nordisk Forskningspolitisk Råd (FPR).

Den siste av de tre rådgivende komiteer, ble først nedlagt i 1989. Det var RKK. Den faglige vurdering av fondets allmennkulturelle søknader ble da overtatt av en rekke særlige fagkomiteer, kulturkomiteene: Nordisk musikkomité (NOMUS), Teater og Dans i Norden, Nordisk kunst- og kunstindustrikomité (NKKK), Nordisk ungdomskomité, Nordisk litteratur- og bibliotekskomité, Styringsgruppen for kultur- og massemediesamarbeid.

Også andre faglige instanser er blitt anvendt, f. eks. Nordisk Film- og TV-fond (film), Nordisk språksekretariat (ordbøker) og Styringsgruppen for kulturinformasjon i utlandet (utenlandssatsinger).

En rekke søknader er dog av det slaget at de ikke faller inn under noen av disse faglige komiteer. Disse blir da søkt faglig vurdert av ministerrådssekretariatets forskjellige fagavdelinger (idrett, handikappomsorg, miljø, turisme, grenseregionalt samarbeid, likestilling, bolig og byggeri o. fl.).

Andre faller helt utenom, f. eks. museumssamarbeid, annet enn mellom kulturmuseene, og amatørteater. Søknader med lavt søknadsbeløp og søknader som formelt ikke er støtteverdige blir selvsagt ikke søkt vurdert av andre enn sekretariatet som slik.

Søknadsbehandlingen har i praksis gått slik for seg at sekretariatet i første omgang vurderer søknaden utfra formelle kriterier, og sender disse vurderinger, gjerne med foreløpige forslag, til de rådgivende instanser, som igjen innsender til fondskontoret sin faglige vurdering, hvoretter sekretariatet utarbeider endelig forslag til fondsstyret.

Det har voldt visse problemer at den faglige vurdering av fondssøknadene i mange tilfelle ikke kan gis av de enkelte kulturkomiteer samlet, men har måttet gis av f. eks. formannskap, særlige underutvalg, eller ved telefonisk/brevlig kontakt mellom de enkelte medlemmer og komiteenes egne sekretariater.

Stort sett har dog dette systemet fungert tilfredsstillende, og de forskjellige kulturkomiteer og andre rådgivende instanser behandler søknadene seriøst og gir verdifulle og begrunnede faglige råd.

5. Bevilgninger

Av de mottatte søknader som ble endelig behandlet pa de fire fordelingsmøter i 1991, kunne fondsstyret imøtekomme 167 søknader, eller litt flere enn året før, med et samlet bevilget beløp på DKK 13 643 000. Fordelingen av disse bevilgninger og det samlede beløp på de fire hovedområder fremgår av nedenstående tabell:

	Antall	Beløp
Undervisning	21	1 308 000
Allmennkultur	105	9 967 000
Forskning	27	1 658 000
Annen virksomhet	14	710 000
	167	**13 643 000**

En statistisk oversikt over på den ene siden antall søknader og ansøkt beløp og på den andre siden antall bevilgninger og bevilget beløp i virksomhetsåret

1991 — fordelt på de enkelte hovedområder er vedlagt beretningen (*bilag 6*[1]). Av denne statistiske oversikten kan en klart se at prosjekter under gruppen "Annen virksomhet" forholdsvis sjelden blir støttet. Gruppen står således for 9,9 % av årets totale søknadsbeløp, men får bare 5,2 % av det samlede bevilgede beløp.

Tilsvarende tall for de andre tre virksomhetsområdene er

	Antall	Beløp
for undervisning	12,8 % og	9,6 %
for allmennkultur	66,4 % og	73,1 %
for forskning	10,9 % og	12,1 %

Gruppen "Annen virksomhet" omfatter en rekke aktiviteter som ikke faller inn under det tradisjonelle kulturbegrep. I og med at fondets disponible midler nå i en årrekke ikke har steget, samtidig som det over ministerrådets budsjett gis særlige bevilgninger til en rekke av disse aktiviteter (idrett, barne- og ungdomssamarbeid, folkeopplysning, likestilling, helsevern, sosialpolitikk, handikappomsorg, miljø, turisme o.fl.), er det grunn til å tro at fondsstyrets bevilgninger til dette virksomhetsområdet vil vise fallende tendens enda en stund i tida framover.

Den praksis later til å ha festnet seg at prosjekter av denne karakter bare oppnår støtte dersom prosjektene har et klart "kulturelt" innhold.

En fortegnelse over alle prosjekter som har fått støtte i virksomhetsåret 1991 fordelt på hovedområder og undergrupper er vedlagt beretningen (*bilag 7*[1]).

Noen eksempler på prosjekter støttet av fondsstyret i løpet av 1991

1. Etter søknad fra Norges musikkhøgskole ble det bevilget DKK 280 000 til utarbeiding og utgivelse av en serie analyser av sentrale nordiske musikkverk *"Masterpieces of Music from Scandinavia"*, ialt 10 bøker på ca. 50 sider hver. De 10 monografiene vil bli utgitt på engelsk ved et tysk musikkforlag.

De 10 komposisjonene (to fra hvert land) er fastlagt, og avtale inngått med de musikkforskere som skal foreta analysearbeidet.

Det var enighet om at serien kunne bli en verdig presentasjon av nordisk musikk og nordiske komponister, særlig med tanke på den internasjonale musikkverden.

Ifølge planen vil samtlige 10 verkmonografier være publisert i løpet av tre år, regnet fra januar 1992.

2. DKK 40 000 ble gitt til illustrering av en *bok om nordisk arkitektur etter 1945*, skrevet av den danske arkitekten Nils-Ole Lund. Boken, som forresten allerede er publisert (1992), er i første rekke beregnet for fagfolk. Den er på ca. 250 sider og har over 900 illustrasjoner. Stoffet er likelig fordelt på de fire land, Danmark, Finland, Norge og Sverige.

Verket fikk svært positiv omtale i dansk presse.

[1] *Har ej tryckt.*

3. En annen bevilgning til støtte for nordisk arkitektur gikk til Finlands arkitekturmuseum, ialt DKK 350 000. Det gjelder en *vandreutstilling* som viser fem yngre nordiske/(dansk, finsk, islandsk, norsk og svensk) arkitekters arbeider. Etter Helsingfors settes utstillingen opp i Stockholm, Oslo, København, Reykjavík og Tórshavn. Utstillingsperioden ventes avsluttet i 1993.

Utstillingens katalog blir et forholdsvis omfattende verk, som viser de fem arkitektenes samlede virke, ett bind, ca. 50 sider, for hver av arkitektene, skrevet på engelsk og arkitektens eget språk.

4. DKK 200 000 ble gitt til Göteborgs Konstmuseum (Folke Edwards) til oppsetting av en kunstutstilling, kalt "Ung nordisk konst 92". Etter planen skal det vises verk av høyst tre unge billedkunstnere under 35 år fra hvert land i Norden. En kommisær fra hvert land står for utvalget av kunstverkene. I umiddelbar tilknytning til utstillingens åpning i september 1992 er det lagt opp til en konferanse med deltakelse av bl. a. de tre kunstnerne fra hvert land og de ansvarlige kommisærer.

Utstillingsprosjektet har et interessant perspektiv, idet dette er tenkt som den første av en biennale i Göteborg, "Ung nordisk konst", som tenkes gjennomført med omtrent samme opplegg.

5. DKK 250 000 gikk til Festspillene i Reykjavík (Helga Hjörvar), som sommeren 1992 arrangerer en særskilt *nordisk teaterfestival* med bl. a. invitasjon av minst tre profesjionelle teatre fra de andre nordiske land. Også Teater og dans i Norden har gitt et betydelig beløp til dette nordiske teaterarrangement.

6. Nordens Institutt på Åland fikk bevilget DKK 100 000 til en nordisk presentasjonsrunde av *ålandsk kulturliv*. Presentasjonen omfatter en utstilling om ålandsk kunst og kunsthåndverk, som blir ledsaget av musikk, litteraturopplesning og foredrag.

Utstillingen vil bli satt opp i alle de nordiske land unntatt Finland, også i Island og Grønland.

De største bidragsyterne foruten kulturfondet er Ålands landskapsstyrelse og Nordens institutt.

Presentasjonsrunden ventes først avsluttet i 1993.

7. DKK 100 000 gikk også til *Nordkalottens høstsalong* i oktober 91. Det var tredje og siste gang kulturfondet støtter disse "salongene" i Luleå. Både i '87 og '89 hadde det vært tilsvarende arrangementer, omfattende salgsutstilling av billedkunst fra hele det nordkalottske område, samt fra Island og Sovjet (Kola).

Rapporter fra disse høstsalongene i de to foregående årene viser en meget stor og rimelig jevn nordisk fordeling av utstillende kunstnere, et stort besøkertall og stort salg.

8. Video Dance, en særlig genre innenfor kunstvideoen, en ny eksperimenterende kunstart som viser og tolker moderne dans på video, ofte som i dette tilfelle, i tilslutning til levende danseforestillinger, fikk tildelt DKK 120 000 til *presentasjonen av denne kunstart "Dancing Visuals 1991"* i alle de nordiske land høsten og vinteren 1991. Søker og arrangør var Huset i København.

9. NOMUS fikk bevilget DKK 250 000 til en *nordisk pianofestival* i Japan vinteren 1991. Det dreide seg om et stort anlagt prosjekt med minst 11 helaftenskonserter ved fem pianister, en fra hvert av de nordiske land, i tre japanske byer. Det var overveiende nordisk samtidsmusikk som på denne måten ble presentert.

Prosjektet ble bedømt som kulturstrategisk viktig, en oppfølgning av de foregående års nordiske kulturfremstøt i Japan (Scandinavia Today) .

10. Videre kan nevnes at Akademiska Föreningen i Lund fikk DKK 130 000 til et *nordisk poesiarrangement* med deltakelse og opplesning av poeter fra alle de nordiske land, også fra Åland, Færøyane og Grønland og det samiske område.

Arrangementet fant sted høsten 1991, og ble etter rapporten å dømme særdeles vellykket. Det ventes gjentatt i 1992.

11. Svenskt visarkiv i Stockholm fikk tildelt DKK 130 000 til utarbeiding av en *databasert katalogisering av folkemusikk- og folkedansmateriale*. Katalogiseringsstandarden skal bli felles og gjensidig brukbar for Norge, Finland og Sverige. Arbeidet, som ventes avsluttet 1993, blir ledet av fire personer fra landenes visearkiv og folkemusikkinstitutter, og vil munne ut i en generell registreringsveiledning for de tre land.

12. Endelig kan nevnes at Form Island fikk bevilget DKK 200 000 til en *vandreutstilling om "islandsk form"* i alle de nordiske land. Islandsk form ble også vist i Norden i 1983, og da også med støtte fra kulturfondet. Utstillingsrunden tok til Bergen i mai 1992, men ventes først avsluttet i Tórshavn og Reykjavík i slutten av 1993.

Som det fremgår av ovenstående er en del av de prosjekter fondet støttet i 1991, også gjennomført og avsluttet i 1991.

Det gjelder forresten også for de forholdsvis mange bevilgninger som ble gitt til *Aarhus Festuge 1991*. Hovedtemaet for festuken i september 1991 var Norden, og man ønsker derfor å introdusere diverse former for nordisk kultur, musikk, teater, film, dans/ballett, litteratur og arkitektur på festivalen.

13. DKK 200 000 till arrangementet *"Du skal passe din have"*, som på Aarhus havn den 6. september markerte åpningen av festuken, en slags "ouverture", som i løpet av en time introduserte og markerte festukens hovedtema: Norden.

14. DKK 30 000 ble gitt til et prosjekt kalt "Billedbogen"/"Flimmeren", som var tenkt som en visning av *nordiske barnefilm og barnebøker*. Prosjektet ble siden avlyst på grunn av manglende støtte fra andre instanser, og bevilgningen ble således ikke brukt.

15. DKK 40 000 ble gitt til avholdelse av et 2-dagers symposium over temaet *"Nordisk identitet i kunsten"* på Institut for kunsthistorie ved Aarhus Universitet.

Forelesere og innledere fra alle de nordiske land, alt i alt ca. 75 deltakere. Rapport viser et vellykket arrangement med fruktbare diskusjoner og livlig deltakelse i salen. En rapport i form av oppsummering av symposiets synspunkter og innlegg tenkes publisert i 1992.

16. Galleri Franciska fikk bevilget DKK 100 000 til en *utstilling med nordiske kvinnelige kunstnere* som bl. a. ble vist under festuken, men står videre i galleriet til ut i januar 1992. Finske, svenske og norske kvinnelige kunstnere var representert.

17. DKK 75 000 ble gitt til et annet meget stort utstillingsprosjekt på Aarhus Kunstmuseum kalt *"Melankoli - Nordisk romantisk maleri"*. Utstillingen ble vist i september og oktober 1991, og ble besøkt av 30 000 mennesker. Det foreligger en praktfull utstillingskatalog, og utstillingen blir i alle deler betegnet som suksess.

18. DKK 40 000 ble gitt til en *nordisk jazz-konsert* i Musikhuset i Aarhus med deltakelse av jazzgrupper fra Bergen, Göteborg og Åbo, foruten danske grupper.

19. En *nordisk folkemusikkfestival* 5.—16.september ble støttet med DKK 100 000. det var deltakende kunstnere fra Grønland og Færøyane, Finland, Sverige og Norge, foruten fra vertslandet.

20. DKK 90 000 ble gitt til en *nordisk videofestival* i Aarhus Filmværksted.

21. Endelig ble det gitt DKK 100 000 til enda en *kunstutstilling* i form av ca. 4 000 fargedias av sentrale kunstverk fra alle deler av Norden. Også denne utstillingen ble flittig besøkt. Det foreligger en praktfull liten katalog.

Det ble således gitt DKK 835 000 til ni forskjellige nordiske prosjekter på Århus festuge 1991.

Dertil kommer at en del søknader om støtte til nordiske prosjekter fra andre deler av Norden hadde innfelt festuken i Aarhus i sitt videre program. Det gjelder således det ovenfor nevnte "Dancing Visuals 1991" og utstillingen av "Ålandsk kultur", som ble støttet med henholdsvis DKK 120 000 og DKK 100 000.

BILAGA 1

Overenskomst om Nordisk Kulturfond

Den første overenskomst om Nordisk Kulturfond undertegnedes den 3. oktober 1966 og trådte i kraft den 1. juli 1967. Den blev erstattet med en ny overenskomst, som undertegnedes den 12. juni 1975 og trådte i kraft den 1. december 1976. Ændringer af overenskomsten undertegnedes den 3. december 1990, og de trådte i kraft den 3. maj 1991 (overenskomstens navn og artikel 2 afsn. 1, 4, 7 afsn. 2 og 3, 8 afsn. 2, 9, 10, 18 afsn. 3, slutbestemmelser).

Danmarks, Finlands, Islands, Norges og Sveriges regeringer,

som finder det ønskeligt, at det kulturelle samarbejde mellem de nordiske lande yderligere udvikles og styrkes, er blevet enige om, at den i 1966 indgåede overenskomst om oprettelse af Nordisk Kulturfond fremover skal have følgende udformning:

som ønsker at sikre Færøerne, Grønland og Åland en repræsentation i Kulturfondens styrelse, er blevet enige om følgende:

Overenskomst mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om Nordisk Kulturfond

Formål m. m.

Artikel 1

Nordisk Kulturfond har til formål at fremme det kulturelle samarbejde mellem de nordiske lande.

Artikel 2

Fondens virksomhedsområde omfatter det nordiske kultursamarbejde i hele dets udstrækning. Bidrag fra fonden kan således ydes til formål inden for forskning, undervisning og almenkulturel virksomhed i vid forstand.

Der kan også ydes støtte til informationsvirksomhed inden for eller uden for Norden vedrørende nordisk kulturelt samarbejde og de nordiske landes kulturliv.

Artikel 3

Af fondens midler kan der bevilges tilskud til nordiske projekter af éngangskarakter. Tilskud kan også ydes dels til nordiske projekter af mere varig karakter, dog fortrinsvis for en af styrelsen fastsat periode, dels i særlige tilfælde til regelmæssigt tilbagevendende formål.

Fondens midler

Artikel 4

Fondens virkomheds- og budgetår er kalenderåret. Midlerne, der årligt stilles til fondens rådighed, optages på Nordisk Ministerråds budget.

Artikel 5

Midler, som er tilført fonden, står til rådighed for fonden også efter udgangen af det år, da indbetalingen til fonden er sket.

Artikel 6

Fonden kan erhverve ejendom gennem gave eller testamente under forudsætning af, at der ikke dermed er forbundet noget vilkår, som er uforeneligt med fondens formål.

Fondens forvaltning

Artikel 7

Fonden forvaltes, dens midler fordeles og dens virksomhed i øvrigt ledes af en styrelse. Styrelsen træffer også beslutning om modtagelse af gave eller testamente samt om anbringelse af fondens indestående midler.

Styrelsen består af elleve medlemmer. Nordisk Råd udnævner fem af medlemmerne, ét fra hvert land. Ministerrådet udnævner ligeledes fem medlemmer, ét fra hvert land. På tilsvarende måde udnævnes for hvert medlem en personlig suppleant. Videre udnævnes ét medlem som fælles repræsentant for Færøerne, Grønland og Åland. Dette medlem vælges for hver anden mandatperiode af Nordisk Råd og for den mellemliggende mandatperiode af Ministerrådet. For dette medlem udnævnes to personlige suppleanter af Ministerrådet i de tilfælde, Nordisk Råd udnævner det ordinære medlem, og af Nordisk Råd i de tilfælde, Ministerrådet udnævner det ordinære medlem. De to suppleanter repræsenterer dem, som ikke har det ordinære medlemskab i styrelsen.

Medlemmerne og suppleanterne udnævnes for et tidsrum af to kalenderår ad gangen. Afgår et medlem eller en suppleant inden mandattidens udløb, skal

der udnævnes en efterfølger for resten af mandattiden. Styrelsen vælger blandt sine medlemmer en formand og en næstformand for ét kalenderår ad gangen. Samme land beklæder formandsposten to år i træk. Tilsvarende gælder for repræsentanten for Færøerne, Grønland og Åland.

Artikel 8

Styrelsen er beslutningsdygtig, når formanden eller næstformanden og mindst seks andre medlemmer er til stede.

Styrelsens beslutninger træffes ved simpel stemmeflerhed. I tilfælde af stemmelighed er formandens stemme udslagsgivende. Beslutning om bevilling af tilskud fra fonden må dog ikke træffes, når mindst et af landene gennem begge sine repræsentanter eller repræsentanten for Færøerne, Grønland og Åland sammen med et lands ene repræsentant modsætter sig dette.

Artikel 9

Styrelsen kan indhente udtalelser fra komitéer og arbejdsgrupper, som Ministerrådet har udpeget, eller fra andre sagkyndige, som fonden udpeger.

Artikel 10

Sekretariatsarbejdet og økonomiforvaltningen varetages af Nordisk Ministerråds Sekretariat.

Artikel 11

Af fondens midler afholdes rejsegodtgørelse, dagpenge og øvrige omkostninger i forbindelse med fondens virksomhed. Der kan endvidere afholdes udgifter til særlig sagkyndig bistand.

Artikel 12

Fonden har sit sæde i det land, hvori Nordisk Ministerråds Sekretariat er beliggende.

Artikel 13

Styrelsen vedtager en forretningsorden med nærmere forskrifter for sin virksomhed.

Regnskab og revision

Artikel 14

Fondens regnskabsår er kalenderåret.

Artikel 15

Nordisk Råd træffer bestemmelsen om revision af fondens forvaltning og regnskaber.

Artikel 16

Styrelsens og revisorernes beretninger skal senest den 1. oktober året efter virksomhedsåret/budget- og regnskabsåret afgives til Ministerrådet og til Nor-

disk Råd. Beslutning om godkendelse af regnskabet og om bevilling af ansvarsfrihed for styrelsen træffes af Nordisk Råd.

Slutbestemmelser

Artikel 17

Denne overenskomst skal ratificeres, og ratifikationsinstrumenterne skal snarest muligt deponeres i udenrigsministeriet i Danmark.

Overenskomsten træder i kraft den første i den måned, som begynder efter den dag, da samtlige parters ratifikationsinstrumenter er deponeret.

Artikel 18

Ønsker nogen af de kontraherende parter at opsige overenskomsten, skal skriftlig meddelelse herom tilstilles den danske regering, som umiddelbart herefter skal underrette de øvrige kontraherende parter herom samt om datoen for meddelelsens modtagelse.

Overenskomsten ophører at gælde fra og med den første dag i det kalenderår, som følger efter opsigelsen, såfremt meddelelse om opsigelsen er indgået til den danske regering senest den 30. juni og ellers fra den første dag i det næstfølgende kalenderår.

Når overenskomsten er ophørt at gælde, skal fondens aktiver og passiver fordeles mellem partene i overensstemmelse med den fordelingsnøgle, som gælder for finansieringen af Nordisk Ministerråds budget.

Overenskomsten skal være deponeret i udenrigsministeriet i Danmark, og bekræftede afskrifter skal af det danske udenrigsministerium tilstilles hver af de kontraherende parter.

Til bekræftelse heraf har undertegnede befuldmægtigede repræsentanter undertegnet denne overenskomst.

Udfærdiget i Stockholm i ét exemplar på dansk, den tolvte juni nittenhundrede og femoghalvfjerds.

Ritt Bjerregaard *Bertil Zachrisson*

Marjatta Väänänen *Bjartmar Gjerde*

Birgir Thorlacius

.....

Slutbestemmelser for ændringerne af den 3. december 1990:

Denne aftale træder i kraft 30 dage efter den dag, da samtlige parter har givet det danske udenrigsministerium meddelelse om deres godkendelse af aftalen.

Det danske udenrigsministerium underretter de øvrige parter om modtagelsen af disse meddelelser og om tidspunktet for aftalens ikrafttrædelse.

En part kan opsige aftalen ved skriftlig meddelelse til det danske udenrigsministerium, som underretter de øvrige parter om modtagelsen af meddelelsen og om dens indhold.

En opsigelse gælder kun den part, som har afgivit den, og den får virkning seks måneder efter den dag, da det danske udenrigsministerium modtog meddelelsen om opsigelsen.

Originalteksten til denne aftale deponeres i det danske udenrigsministerium, der tilstiller de øvrige parter bekræftede genparter heraf.

Til bekræftelse heraf har undertegnede, som er behørigt befuldmægtigede, undertegnet denne aftale.

Udfærdiget i København den 3. december 1990 i ét eksemplar på dansk, finsk, islandsk, norsk og svensk, hvilke tekster alle har samme gyldighed.

For Danmarks regering:
Ole Vig Jensen

Suomen hallituksen puolesta:
Ole Norrback

Fyrir ríkisstjór Íslands:
Svavar Gestsson

For Norges regering:
Åse Kleveland

För Sverige regering:
Bengt Göransson

BILAGA 2

Resultaträkning för Nordiska kulturfonden för tiden 1.1—31.12.1991

INTÄKTER	
Anslag enligt budgeten	13 283 000,00
Räntor	894 066,00
Återföringar, tillbakabetalningar	1 350 591,49
Ej disponerade från föregående år	99 252,01
Årets underskott	73 604,94
Summa DKK	15 700 515,44
KOSTNADER	
Möteskostnader	391 189,43
Arvoden	136 155,00
Annonser	516 528,82
Kontorsomkostnader	43 008,06
Övrigt	20 633,13
Anslag	14 593 000,00
Summa DKK	15 700 515,44

Köpenhamn, den 1 mars 1992

Fridtjov Clemet
Generalsekreterare

Berit Bachmann
Adm. sekreterare

Balansräkning för Nordiska kulturfonden per 31.12.1991

AKTIVA	
Likvida medel	
Av ministerrådssekretariatet förvaltade medel	5 903 395,06
Årets underskott	73 604,94
Summa DKK	5 977 000,00
PASSIVA	
Kortfristiga skulder	
Ej utbetalda anslag 1990–91	5 977 000,00
Summa DKK	5 977 000,00

Köpenhamn, den 1 mars 1992

Fridjov Clemet
Generalsekreterare

Berit Bachmann
Adm. sekreterare

BILAGA 3

Revisionsprotokollat 1/1991

1. Fondens regnskab for 1991 har været forelagt styrelsen som et bilag til årsberetningen. Det på styrelsesmødet den 16. juni 1992 fremlagte udkast til årsberetning er godkendt.

Til resultatopgørelse og balance bemærkes følgende:

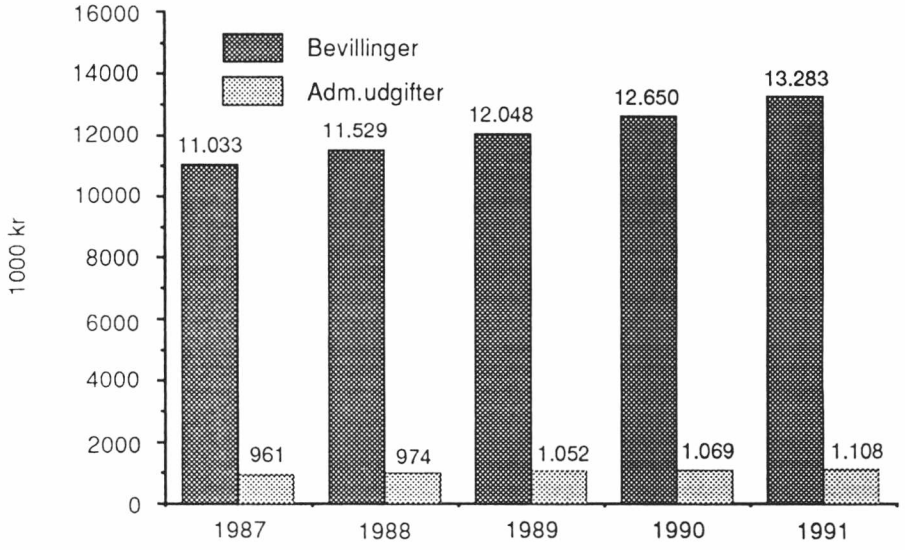
Resultatopgørelse

2. Fondens virksomhed har i årene 1987 til 1991 udviklet sig således (1 000 kr.):

	1987	1988	1989	1990	1991
Budgetmæssige tilskud	11 033	11 529	12 048	12 650	13 283
Tilbagebetaling af ikke anvendte midler	884	1 171	852	512	1 351
Renter	642	602	647	907	894
Ikke disponerede midler fra foregående år	734	539	318	818	99
I alt til rådighed	**13 293**	**13 841**	**13 865**	**14 887**	**15 627**
Udgifter:					
Administrationsudgifter	961	974	1 052	1 069	1 108
Meddelte bevillinger	11 793	12 549	11 995	13 719	14 593
Udgifter i alt	**12 754**	**13 523**	**13 047**	**14 788**	**15 701**
Årets resultat:					
I alt til rådighed	13 293	13 841	13 865	14 887	15 627
Udgifter i alt	12 754	13 523	13 047	14 788	15 701
Ikke disponerede midler	539	318	818	99	÷ 74

3. Udviklingen i fondens udgifter og bevillinger i årene 1987 til 1991 er illustreret i figur 1.

Figur 1 **Bevillinger og adm. udgifter**

4. Fondens indtægter har andraget 15 626 909 kr. Heraf udgør fondens bidrag fra det nordiske kulturbudget 13 283 000 kr., medens det resterende beløb består af tilbagebetaling af ikke anvendte midler 1 350 591 kr., renter 894 066 kr. og ikke disponerede midler fra forrige år 99 252 kr.

5. Regnskabets udgiftsside kan opdeles i to hovedgrupper: Administrationsudgifter og meddelte bevillinger.

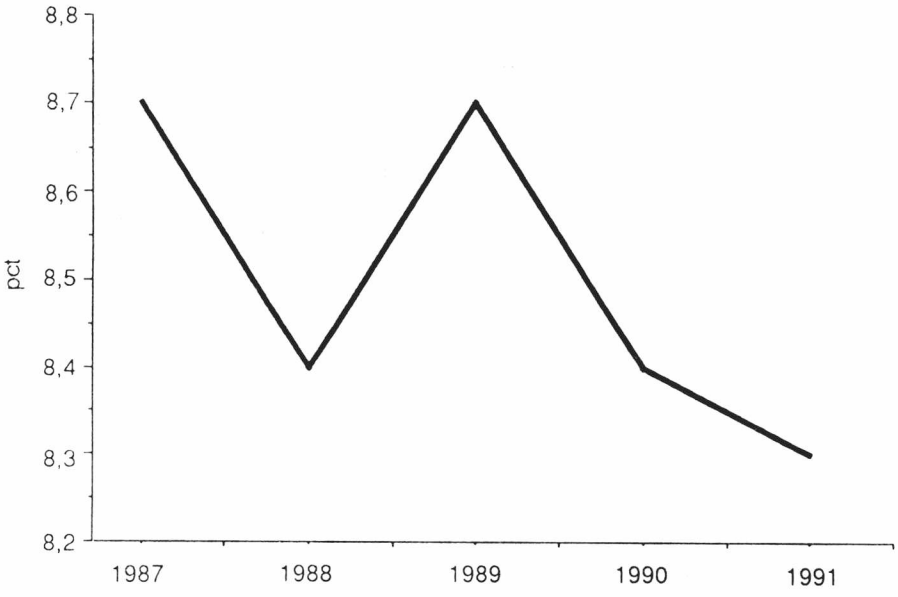
Administrationsudgifterne omfatter de udgifter, der umiddelbart kan henføres til fonden. Sekretariatsarbejde og økonomiforvaltning har siden sammenlægningen af kultursekretariatet og sekretariatet for det almene budget den 1. juli 1986 været varetaget af en særskilt forvaltningssektion i ministerrådssekretariatet. De hermed forbundne udgifter er posteret i ministerrådssekretariatets regnskab.

Administrationsudgifterne har i 1991 udgjort 1 107 514 kr. Udviklingen i fondens administrationsudgifter i perioden 1984—91 fremgår af følgende oversigt:

År	Administrationsudgifter	Fondens bevilling	Administrations udgifter i pct. af bevillingen
	Kr	1 000 kr	Pct
1984	651 227	10 000	6,5
1985	581 969	10 300	5,7
1986	622 694	10 609	5,9
1987	961 176	11 033	8,7
1988	973 615	11 529	8,4
1989	1 052 330	12 048	8,7
1990	1 068 948	12 650	8,4
1991	1 107 514	13 283	8,3

6. Udviklingen i fondens samlede administrationsudgifter i pct. af bevillingen i årene 1987 til 1991 er illustreret i figur 2.

Figur 2 **Administrationsudgifter i pct. af bevillingen**

7. Mødeomkostningerne, der i 1990 udgjorde 25 pct. af fondens administrationsudgifter, udgør i 1991 35 pct. af de samlede administrationsudgifter.

De egentlige mødeudgifter er steget med 120 833 kr. til 391 189 kr. Som følge af ændring af overenskomsten om Nordisk Kulturfond blev antallet af styrelsens medlemmer i 1991 udvidet fra 10 til 11. Det elvte medlem udnævnes som fælles repræsentant for Færøerne, Grønland og Åland. Svingningerne fra år til år hænger i øvrigt sammen med den geografiske fordeling af møderne.

8. Udgifterne til annoncer er faldet med 100 970 kr. til 516 529 kr.

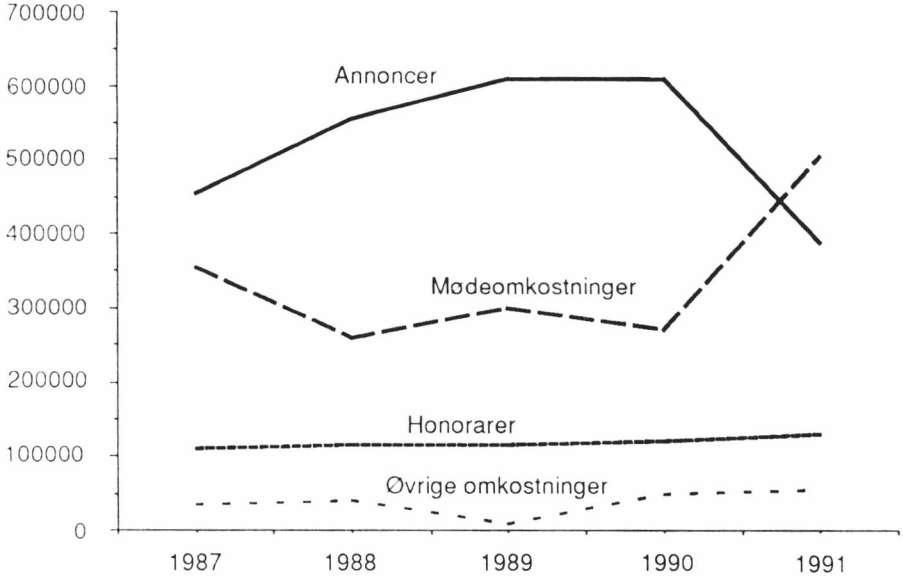
9. Udgifterne til honorarer er steget med 12 597 kr., hvilket svarer til den regulering, styrelsen tidligere har besluttet, samt den under pkt. 7 omtalte udvidelse af styrelsen.

10. Udviklingen af fondens administrationsudgifter i årene 1987—1991 er illustreret i figur 3.

11. Bevillingerne er i regnskabet anført med 14 593 000 kr. og fordeler sig på 179 projekter.

12. Driftsregnskabet slutter med et underskud på 73 605 kr, der overføres til 1992.

Figur 3 **Udvikling i administrationsudgifter**

Balance

13. Fondens aktiver udgøres af et mellemregningsbeløb med ministerrådssekretariatet på 5 903 395 kr. og årets underskud på 73 605 kr.

Passiver — 5 977 000 kr. — består af bevilgede, men ikke udbetalte beløb vedrørende fondsbevillingerne for 1990 og 1991. Pr. 31. december 1991 udgjorde disse poster henholdsvis 1 171 000 kr. og 4 806 000 kr.

Særregnskaber

14. Som led i revisionen af fondens regnskaber er der i lighed med tidligere år foretaget en gennemgang af regnskaber mv. for projekter, der har modtaget støtte fra fonden. Gennemgangen for 1991 har omfattet ca. 10 pct. af antal bevillinger ydet i 1991, svarende til ca. 16 pct. af årets bevillinger i danske kr., samt delvis gennemgang af ældre uafsluttede bevillingssager.

15. Fondens regnskab har i øvrigt ikke givet anledning til bemærkninger, og vi har efter den foretagne revision givet regnskabet følgende påtegning:

"Foranstående resultatopgørelse og balance er revideret i overensstemmelse med reglerne i de internordiske revisionsordninger, vedtaget på Nordisk Rigsrevisormøde i august 1986. Revisionen har ikke givet anledning til særlige bemærkninger. Der henvises til vort revisionsprotokollat af 21. sep. 1992."

København, den 21. september 1992

Jimmy Stahr

J. Mohr

BILAGA 4

Statistikk over søknader, søknadsbeløp og bevilgninger i perioden 1972–1991

Tabell 1

	Søknader		Søknadsbeløp	
År	Antall	Økning i %	Størrelse*	Økning i %
1972	306	+13	19,2	+38
1973	321	+ 5	23,1	+14
1974	468	+46	36,4	+58
1975	888	+90	63,1	+73
1976	636	−28	37,9	−40
1977	652	+ 3	33,6	−15
1978	704	+ 8	47,5	+41
1979	748	+ 6	60,0	+26
1980	762	+ 2	84,3	+29
1981	935	+23	82,8	− 2
1982	638	−32	51,3	−38
1983	563	−12	48,7	− 5
1984	660	+17	79,0	+62
1985	636	− 3	74,3	− 6
1986	563	−11	58,6	−21
1987	579	+ 2	71,7	+22
1988	666	+15	88,5	+23
1989	670	−	107,5	+19
1990	644	− 4	86,4	−24
1991	666	+ 3	105,0	+22

* i millioner danske kroner (avrundet)

Tabell 2 Søknader

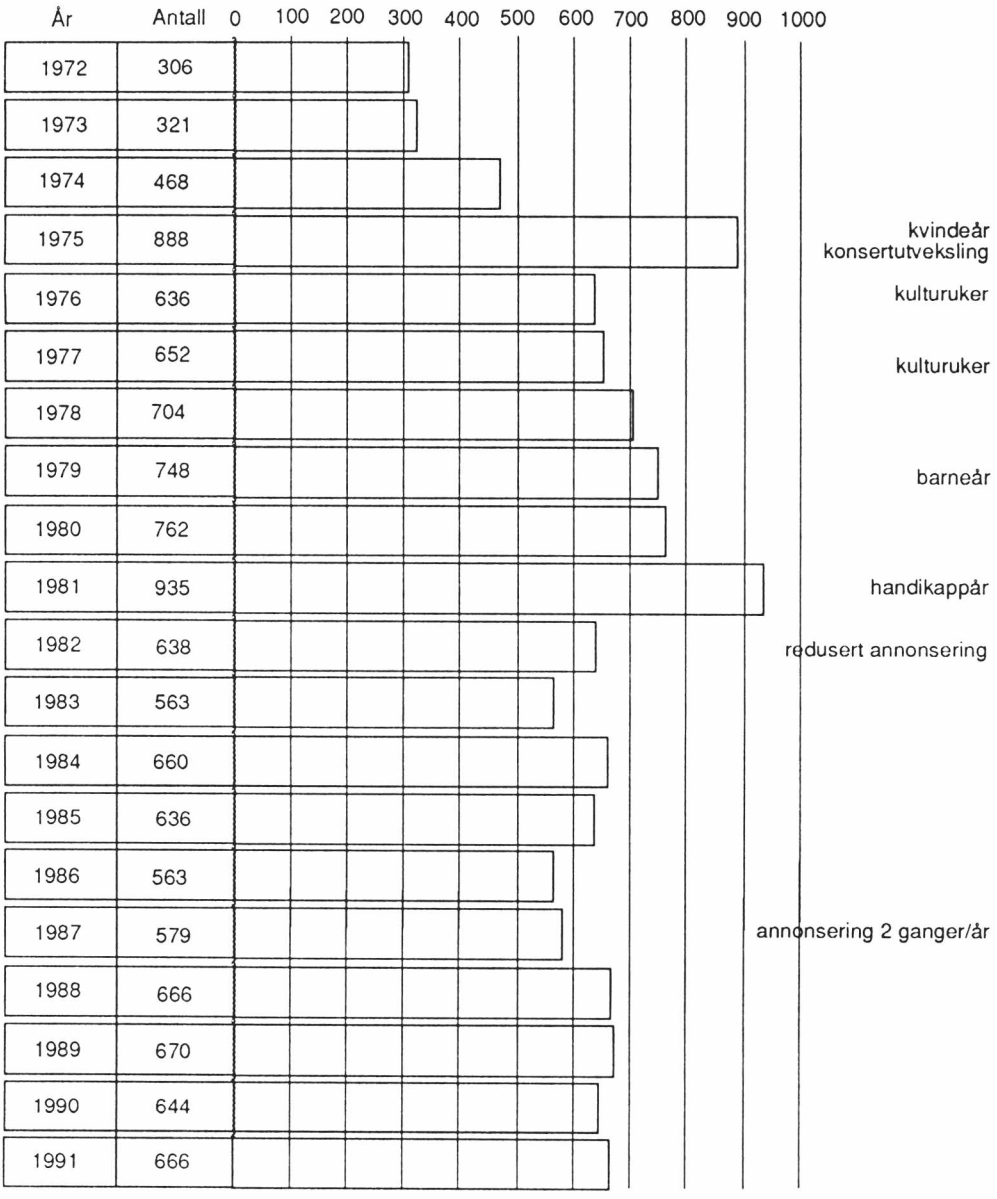
	Undervisning		Allmennkultur		Forskning		Annet		Totalt
	antall	%	antall	%	antall	%	antall	%	antall
1972	22	7	184	60	100	33			306
1973	38	12	190	59	93	29			321
1974	54	12	277	59	137	29			468
1975	86	12	644	70	158	18			888
1976	85	13	418	66	133	21			636
1977	83	13	471	72	98	15			652
1978	89	13	464	66	151	21			704
1979	111	15	462	62	175	23			748
1980	123	16	502	66	137	18			762
1981	118	13	673	72	144	15			935
1982	86	13	432	68	120	18			638
1983	85	14	389	71	89	15			563
1984	102	15	459	70	99	15			660
1985	80	12	424	67	132	21			636
1986	76	13	387	69	100	18			563
1987	53	9	297	51	129	22	100	18	579
1988	65	10	361	54	133	20	107	16	666
1989	47	7	385	57	134	20	104	16	670
1990	55	8	358	56	137	21	94	15	644
1991	77	13	386	66	107	11	96	10	666

Tabell 3 Bevilgninger

	Undervisning		Allmennkultur		Forskning		Annet		Totalt
	antall	%	antall	%	antall	%	antall	%	antall
1972	4	5	56	71	19	24			79
1973	15	15	62	60	25	25			102
1974	5	5	66	70	24	25			95
1975	23	18	69	55	33	26			126
1976	26	13	139	71	30	16			194
1977	19	10	146	75	30	15			195
1978	26	12	158	70	42	18			226
1979	31	16	119	61	44	23			194
1980	33	18	121	67	28	15			182
1981	20	10	121	72	33	18			174
1982	27	16	116	68	28	16			171
1983	20	11	132	76	24	13			176
1984	18	11	121	70	33	19			172
1985	15	10	105	71	29	19			149
1986	27	19	86	60	31	21			144
1987	24	11	96	62	43	15	19	11	182
1988	27	12	101	64	47	17	21	7	196
1989	16	8	88	70	30	13	17	9	151
1990	14	8	100	62	37	23	11	7	162
1991	21	10	105	73	27	12	14	5	167

BILAGA 5

NORDISK KULTURFOND
Antall søknader fra 1972–1991
Absolutt og grafisk

C 6/e
1993

Ekonomiska utskottets betänkande

över berättelse från Nordiska utvecklingsfonden (NDF)[1]

Økonomisk utvalg har til uttalelse fått beretning C 6/e fra Nordisk Utviklingsfond (NDF) om virksomheten i 1992. Utvalget har drøftet beretningen på sitt møte i Oslo 1. mars 1993, og vil avgi følgende uttalelse.

1. Beretningen

Nordisk Utviklingsfond ble opprettet i 1989 som ledd i det nordiske samarbeidet på bistandsområdet. Fondets oppgave er å gi kreditter på IDA-liknende vilkår (lang løpetid, rentefritt), til fattige utviklingsland. Prosjektene skal samfinansieres med Verdensbanken, de regionale utviklingsbanker eller NIB.

Fondets egenkapital er i 1992 tilført SDR 150 millioner, og utgjør nå SDR 250 millioner.Dette var i overensstemmelse med det forslag som Ministerrådet fremla og fikk godkjent på Nordisk Råds 40. sesjon.

NDF har fått godkjent en virksomhetsplan for årene fram til 1995. Da skal en evaluering av virksomheten gjøres og retningslinjer for den videre virksomhet fastsettes.

Fondet har i 1992 forhandlet om ti kreditter til et totalt beløp på SDR 34,4 millioner. Dette er omtrent det samme beløp som året før. Akkumulerte kreditttilsagn ved årsskiftet utgjorde SDR 100,5 millioner. Fondet prioriterer fattige u-land, med en absolutt øvre grense for utlåning til land med per capita inntekt på USD 2.000/år.

Prosjektene skal være av nordisk interesse og normalt kreves det nordisk opphandling. I samråd med låntakerene og samfinansieringspartnerene tilstrebes også prosjekter i sektorer hvor nordisk næringsliv kan antas å ha særlig god konkurransekraft, teknisk og prismessig.

NDF:s personalstørrelse er uforandret, seks personer, og Fondet har et avtalemessig samarbeid med NIB for de administrative tjenester.

---

[1] *Berättelsen tryckt och utgiven separat av Nordiska utvecklingsfonden.*

2. Utvalgets synspunkter

Økonomisk utvalg har vurdert NDF:s virksomhet ut fra den virksomhetsberetning som foreligger og finner at Fondets aktivitet har fulgt de retningslinjer som er ønsket fra Rådets side.

Utvalget har til Rådets 40. sesjon i forbindelse med utvidelse av Nordisk Utviklingsfonds grunnkapital uttalt sin positive oppfatning av den virksomhet som har funnet sted. I samme uttalelse (rek. nr 17/1992) anbefalte utvalget at en bebudet funksjonsorientert evaluering av Fondet skulle foreligge til 1995. Utvalget mener fortsatt at en slik mer dyptgående vurdering av Fondets bidrag til økonomisk, sosial og miljømessig utvikling i lånetakerlandene vil være verdifull, og utvalget antar at denne vil bli forberedt av Ministerrådet som forutsatt.

3. Utvalgets innstilling

Med disse bemerkninger anbefaler økonomisk utvalg at Nordisk Råd tar beretning C 6/e om Nordisk Utviklingsfonds virksomhet for 1992 *til etterretning*.

Oslo, 1. mars 1993

Arne Andersson (m)
Hans Gustafsson (s)
Satu Hassi (Vihr.)
Hjörleifur Guttormsson (Ab)
Helge Adam Møller (KF) Formann
Håkan Nordman (SFP)
Marjatta Vehkaoja (SDP)
Thor-Eirik Gulbrandsen (A)
Carl I. Hagen (FrP)
Mats Hellström (s)
Anders Mølgaard (V)
Poul Nielson (S)
Anders Talleraas (H)

C 7/e
1993

Ekonomiska utskottets betänkande

över berättelse från Nordiska industrifonden (NI)[1]

Økonomisk utvalg har til uttalelse fått beretning fra Nordisk Industrifond om virksomheten i 1993 (C 7/e). Utvalget har drøftet beretningen på møtet i Oslo 1. mars 1993 og vil avgi følgende uttalelse.

1. Beretningen

Beretningen gjennomgår til dels detaljert hele den virksomhet som Nordisk Industrifond har medvirket til å finansiere i budsjettåret 1992, og det redegjøres for en rekke av de større enkeltprosjekter. Industrifondet er i ferd med å avslutte Material- og Bioteknologiprogrammet som ble påbegynt i 1988 som totalt har hatt en ramme på ca. 715 MNOK.

Et femårig bioteknologiprogram i Industrifondets regi er fortsatt et av de tyngre programmene; det skal avsluttes i 1994. Videre er det satt i gang et antall prosjekter (60) innen materialteknologi, med en kostnadsramme på 400 MNOK. Et tredje program gjelder industriell miljøteknologi. Dette programmet ble startet i 1990 og skal være avsluttet inneværende år. Totalt antall prosjekt var her 11 i 1992, og totalrammen for det treårige programmet har vært i størrelsesorden 180 MNOK.

De programmer Nordisk Industrifond medvirker i forutsetter en betydelig samfinansiering med nasjonale forskningsmidler og med industrien selv slik at Industrifondets finansieringsandel normalt ligger rundt 30%.

Fondets bevilgning i 1992 var 98,9 MNOK og de ordinære bevilgninger var 64,9 MNOK. Øremerkede og tidsbegrensede bevilgninger til material-, miljø-, og bioteknologiprogrammene var på totalt 34,1 MNOK.

Fondets likvide midler ble redusert med 38% i 1992, og man reduserte administrasjons- kostnadene med 0,6 MNOK.

En betydelig del av Nordisk Industrifonds budsjetter i de nærmest foregående år har vært tilskudd fra ministerrådets budsjett for den økonomiske handlingsplanen 1989-92. Disse midler er nå oppbrukt, og Fondets virksomhetsplaner har blitt justert ut fra dette. Man har fastlagt en strategiplan for perioden 1993-96 med temaet "Norden - en strategisk re gion i Europa". Denne strategien legger opp til at Nordisk Industrifond skal satse på følgende tre forskningsprogrammer:

[1] *Berättelsen tryckt och utgiven separat av Nordiska industrifonden.*

- Ressursbesparende lette konstruksjoner
- Ny teknikk i skogs- og treindustrien
- Ny teknikk i næringsmiddelindustrien

75% av Fondets midler skal avsettes til disse tre satsingsområdene.

2. Utvalgets synspunkter

Utvalget konstaterer at Nordisk Industrifond har hatt en høy aktivitet også i det arbeidsår som det her er redegjort for. Utvalget vil understreke det positive i at virksomheten har blitt drevet slik at det bare er en delfinansiering fra Fondets side av de enkelte prosjekter, og at største delen av kostnadene bæres av industrien selv. Det gir etter utvalgets mening en god sikring om at forskningsprosjektene har en vinkling som gjør dem kommersielt realiserbare og dermed positive for å styrke industriutviklingen i Norden.

Utvalget har ved flere møter drøftet den situasjon som oppstår for Nordisk Industrifond når de ekstraordinære bevilgninger over Ministerrådets økonomiske handlingsprogram for 1989-92 faller bort. Utvalget har også drøftet disse forhold med Nordisk Ministerråd (industriministrene) i forbindelse med Rådets 41. sesjon i Århus.

Utvalget vil igjen understreke betydningen av et nært samvirke mellom Nordisk Industrifond og næringslivet/enkeltbedrifter ved utvelgelse av satsingsområder. Samfinansieringen er etter utvalgets mening en forutsetning for en god virksomhet ut fra Fondets formål. Utvalget forutsetter videre at Nordisk Ministerrråd vurderer Nordisk Industrifonds kapitalbehov ut fra de samme kriterier, og at man avsetter midler i en størrelsesorden som gjør Fondet operativt ut fra disse retningslinjer.

Utvlget vil også vise til de kommentarer om Nordisk Industrifond som er tatt inn i utvalgets betenkninger om Ministerrådets virksomhetsberetninger for 1992 (C 1/93) og i utvalgets kommentar til Ministerrådets planer for nordisk samarbeid (C 2/93).

3. Utvalgets innstilling

Med disse bemerkninger vil utvalget anbefale Nordisk Råd å ta beretningen om Nordisk Industrifonds virksomhet i 1992 (C 7/e) *til etterretning.*

Oslo, 1. mars 1993

Arne Andersson (m)
Hans Gustafsson (s)
Satu Hassi (Vihr.)
Hjörleifur Guttormsson (Ab)
Helge Adam Møller (KF) Formann
Håkan Nordman (SFP)
Marjatta Vehkaoja (SDP)
Thor-Eirik Gulbrandsen (A)
Carl I. Hagen (FrP)
Mats Hellström (s)
Anders Mølgaard (V)
Poul Nielson (S)
Anders Talleraas (H)

C 8/e
1993

Ekonomiska utskottets betänkande

över berättelse från Nordiska miljöfinansieringsbolaget (NEFCO)[1]

Økonomisk utvalg har til uttalelse fått beretning om virksomheten i 1992 for Nordisk Miljøfinansieringsbolag - NEFCO (C 8/e). Utvalget har drøftet beretningen på sitt møte i Oslo 1. mars 1993 og vil uttale følgende.

1. Beretningen

Årets beretning gjelder NEFCO:s andre virksomhetsår, og selskapet synes nå i hovedsak å ha definert sine arbeidsoppgaver, selv om man fortsatt på mange måter er i en etableringsfase. NEFCO skal med risikokapital - aksjekapital og lån - medvirke til miljøinvesteringer. Investeringene skal skje på grunnlag både av miljømessige og bedriftsøkonomiske vurderinger, og virksomheten defineres til å gjelde prosjekter av nordisk interesse i sentral- og østeuropeiske stater.

NEFCO har en grunnkapital på 39,6 MECU. Selskapet har i 1992 godkjent 13 prosjekter med et samlet engasjement på 5,8 MECU, og et totalt investeringsbeløp på ca. 42,5 MECU. Det er for mange av prosjektene en forholdsvis lang utviklingsfase på grunn av hensynet til å oppnå en tilstrekkelig god kvalitet i investeringsporteføljen. NEFCO har ved utgangen av 1992 registrert ca. 80 prosjekter som kan være aktuelle for videre bearbeidelse.

Prosjektene fordeler seg som følger på den enkelte land: Polen (35), Tsjekkiske republikk (7), Slovakia (4), Estland (14), Latvia (5), Litauen (4) Russland (12) og Ukraina (2). Seks av de prosjekter som er godkjent er allerede i drift.

NEFCO har i 1992 fått midler til å gjennomføre konkrete prosjektrelaterte utredninger, og dette har også muliggjort at NEFCO på en mer effektiv måte kan fungere som rådgivende organ for de nordiske miljømyndigheter. Det gjelder f.eks. i de pågående utredninger om utslippene fra smelteverksindustrien i Pechenga.

NEFCO er administrativt forbundet med NIB.

NEFCO:s regnskapsmessige resultat i 1992 viser et overskudd på 1,011 MECU.

---

[1] *Berättelsen tryckt och utgiven separat av Nordiska miljöfinansieringsbolaget.*

Dette foreslåes dels å dekke underskudd fra første virksomhetsår, og dels å inngå som reserve for fremtidige investerings- og kredittap.

2. Utvalgets synspunkter

Utvalget konstaterer at NEFCO synes å ha gjennomført en klarlegging av retningslinjer for sin virksomhet og fastlagt hvilke prinsipper som skal legges til grunn i tiden fremover. Betoningen av de bedriftsøkonomiske aspekter, og det forhold at prosjektene over tid skal kunne være selvfinansierende, synes etter utvalgets mening riktige. Utvalget sier seg tilfreds med at NEFCO dermed legger opp til at selskapet i et lengre tidsperspektiv får en tilbakeføring av midler som kan settes inn i nye miljøinnsatser andre steder.

Utvalget konstaterer videre at NEFCO også vil åpne for investeringer i prosjekter som sikter mot en bedre energieffektivisering. Dette er etter utvalgets mening en riktig beslutning.

Utvalget har notert at det pågår diskusjoner med de nordiske miljøministrene om en justering av NEFCO:s organisasjon slik at selskapet mer tydelig kan fremstå som et instrument for de nordiske miljøvernmyndighetene. Utvalget forutsetter at Nordisk Ministerråd gir utvalget mulighet for å drøfte en slik omlegging når konkrete planer er utformet våren 1993. Uten å ville foregripe den diskusjonen vil imidlertid utvalget allerede nå understreke at NEFCO:s investeringsprofil også i fremtiden bør baseres på både miljømessige og kommersielle forutsetninger.

3. Utvalgets innstilling

Med disse bemerkninger vil økonomisk utvalg anbefale Nordisk Råd å ta beretningen fra Nordisk Miljøfinansieringsbolag for virksomheten i 1992 (C 8/e) *til etterretning.*

Oslo, 1. mars 1993

Arne Andersson (m)
Hans Gustafsson (s)
Satu Hassi (Vihr.)
Hjörleifur Guttormsson (Ab)
Helge Adam Møller (KF) Formann
Håkan Nordman (SFP)
Marjatta Vehkaoja (SDP)
Thor-Eirik Gulbrandsen (A)
Carl I. Hagen (FrP)
Mats Hellström (s)
Anders Mølgaard (V)
Poul Nielson (S)
Anders Talleraas (H)

Rek. 13/1989/k
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 13/1989 angående utbildnings- och praktikantutbytessamarbetet med EG

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att vidta åtgärder för att de nordiska länderna i samarbete med intresseorganisationer skall verka för att samordnat forcera utbildnings- och praktikantutbytessamarbetet med EG.

(Meddelandet, se C 1, s. 723
Kulturutskottets betänkande över meddelandet, se s. 978)

Kulturutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående utbildnings- och praktikantutbytessamarbetet med EG

Till Nordiska rådets kulturutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 13/1989 angående utbildnings- och praktikantutbytessamarbete med EG.

I meddelandet konstateras att nordiska åtgärder inte har satts igång under 1992 med hänsyn till EES-förhandlingarna. Efter EES-avtalets ikraftträdande har länderna möjlighet att delta i EG:s alla utbildnings- och praktikantprogram av utbyteskaraktär.

Med hänvisning till detta och att Nordiska ministerrådet avser arbeta vidare med en eventuell koppling av Nordjobb och EG:s ungdomsprogram anser utskottet att rekommendationens syfte är uppfylld. Utskottet föreslår därför

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation nr 13/1989 för rådets del *slutbehandlad*.

Stockholm den 28 januari 1993

Marianne Andersson (c)
J. K. Hansen (S)
Thea Knutzen (H)
Rannveig Guðmundsdóttir (A) Formand
Eeva Turunen (Kok.)
Ranveig Frøiland (A)
Jógvan A. Johannessen (Jvfl)
Berit Oscarsson (s)
Otto Steenholdt (At)

*Rek. 27/1989/m
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 27/1989 angående samordnad trafikläraruthildning

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att trafikläraruthildningen som avlagts i ett nordiskt land också får giltighet i de övriga nordiska länderna

(Meddelandet, se C 1, s. 779)

Rek. 30/1989/s
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 30/1989 angående utbildning och legitimation för kiropraktorer

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att snarast genomföra en utredning om möjligheterna till en för de nordiska länderna gemensam utbildning för kiropraktorer, liksom till likalydande rättsregler rörande kiropraktorers legitimation och yrkesutövning.

(Meddelandet, se C 1, s. 741
Socialutskottets betänkande över meddelandet, se s. 981)

Socialutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående utbildning och legitimation av kiropraktorer

Till Nordiska rådets socialutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 30/1989 angående utbildning och legitimation av kiropraktorer.

Av meddelandet framgår att man under året igångsatt arbete i samband med att ansluta kiropraktorerna till den nordiska överenskommelsen om gemensam arbetsmarknad för hälso-, sjukvårds- och veterinärpersonal. Ministerrådet räknar med att detta kan ske i samband med översynen av överenskommelsen som planeras bli klar under 1993.

Varken en gemensam nordisk eller nationell utbildning av kiropraktorer är på dagordningen hos ministerrådet eller enskilda regeringar. Därför har man inte sett någon anledning till att tillmötesgå Nordiska rådets önskemål om att utreda möjligheterna för en gemensam utbildning. Ett sådant ställningstagande kan dock knappast betraktas som legitimt argument för att inte beakta rådets hemställan.

Därmed finner utskottet att genomförandet av en utredning om möjligheterna till en för nordiska länderna gemensam utbildning för kiropraktorer, *bör stå kvar på rådets saklista.*

Rekommendationen i denna form följs genom kommande meddelanden.

Utskottet finner mot bakgrund härav att ytterligare åtgärder med anledning av rekommendationens senare del från rådets sida ej är påkallade och föreslår

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation nr 30/1989, den senare delen, för rådets del *slutbehandlad.*

Stockholm den 28 januari 1993

Svein Alsaker (KrF)
Knud Glønborg (KrF)
Birgitte Husmark (SF)
Bjarne Kallis (SKL)
Liisa Rulander (kds)
Lodve Solholm (FrP)
Lena Öhrsvik (s) Förman
Claes Andersson (Vas.)
Åshild Hauan (A)
Hans Jørgen Jensen (S)
Markku Rossi (Kesk.)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)
Sten Svensson (m)

Rek. 31/1989/s
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 31/1989 angående hjälpmedelsförsörjning för handikappade

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att vidareutveckla samarbetet på handikappområdet genom att undersöka möjligheterna att skapa en samnordisk modell för hjälpmedelsförsörjning för handikappade.

(Meddelandet, se C 1, s. 741
Socialutskottets betänkande över meddelandet, se s. 983)

Socialutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående hjälpmedelsförsörjning för handikappade

Till Nordiska rådets socialutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 31/1989 angående hjälpmedelsförsörjning för handikappade.

Av meddelandet framgår att en genomgång av hjälpmedelsförsörjningens organisering visar, enligt ministerrådets bedömning, att det inte finns förutsättningar för någon samnordisk modell på området.

Utskottet finner mot bakgrund härav att några ytterligare resultat av rekommendationen knappast är att förvänta.

Mot bakgrund härav föreslår utskottet

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation nr 31/1989 för rådets del *slutbehandlad.*

Stockholm den 28 januari 1993

Svein Alsaker (KrF)
Knud Glønborg (KrF)
Birgitte Husmark (SF)
Bjarne Kallis (SKL)
Liisa Rulander (kds)
Lodve Solholm (FrP)
Lena Öhrsvik (s) Förman
Claes Andersson (Vas.)
Åshild Hauan (A)
Hans Jørgen Jensen (S)
Markku Rossi (Kesk.)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)
Sten Svensson (m)

Rek. 33/1989/s
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 33/1989 angående ökade insatser inom barn- och familjepolitiken

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. *att* göra en kartläggning av småbarnsfamiljernas förhållanden i de nordiska länderna mot bakgrund av nationella och nordiska undersökningar

2. *att* ta intiativ till ett erfarenhetsutbyte och samarbete mellan de nordiska forskningscentra för barn och barns uppväxtvillkor syftande till gemensam planering av forskningsinsatser

3. *att* utvärdera hur de nordiska länderna hjälper de barn och deras familjer som av psykiska och sociala skäl är i behov av särskilt stöd.

(Meddelandet, se C 1, s. 742
Socialutskottets betänkande över meddelandet, se s. 985)

Socialutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående ökade insatser inom barn- och familjepolitiken

Till Nordiska rådets socialutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 33/1989 angående ökade insatser inom barn- och familjepolitiken.

Av meddelandet framgår att största delen av de framförda önskemålen har beaktats i institutions- och projektverksamheten. Barn- och familjepolitiska insatser kommer fortsatt att ha hög prioritet i ministerrådets arbete.

Utskottet finner mot bakgrund härav att ytterligare åtgärder med anledning av rekommendationen från rådets sida ej är påkallade och föreslår

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation nr 33/1989 för rådets del *slutbehandlad.*

Stockholm den 28 januari 1993

Svein Alsaker (KrF)
Knud Glønborg (KrF)
Birgitte Husmark (SF)
Bjarne Kallis (SKL)
Liisa Rulander (kds)
Lodve Solholm (FrP)
Lena Öhrsvik (s) Förman
Claes Andersson (Vas.)
Åshild Hauan (A)
Hans Jørgen Jensen (S)
Markku Rossi (Kesk.)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)
Sten Svensson (m)

Rek. 35/1989/s
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 35/1989 angående insatser för minskad alkoholkonsumtion i Norden

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utarbeta ett tidsbestämt aktionsprogram för att uppfylla Världshälsoorganisationens (WHO:s) mål om en 25-procentig minskning av alkoholkonsumtionen till år 2000.

(Meddelandet, se C 1, s. 742
Socialutskottets betänkande över meddelandet, se s. 987)

Socialutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående insatser för minskad alkoholkonsumtion i Norden

Till Nordiska rådets socialutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 35/1989 angående insatser för minskad alkoholkonsumtion i Norden.

Av meddelandet framgår att socialutskottet vid flera tillfällen kritiserat ministerrådets passiva hållning i denna fråga. Alla länderna har under året ställt sig bakom WHO:s nya europeiska aktionsplan mot alkoholskador. Det har dock hittills inte resulterat i några gemensamma åtgärder för att uppfylla WHO:s mål för att minska alkoholkonsumtionen. Denna rekommendation planeras bli ersatt med en ny rekommendation för att understryka sakens betydelse och att säkra att länderna i de pågående och planerade förhandlingar om EG-medlemskap uppträder med en samstämd argumentation i alkoholfrågan.

Utskottet finner mot bakgrund härav att ytterligare åtgärder med anledning av rekommendationen från rådets sida ej är påkallade och föreslår

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation nr 35/1989 för rådets del *slutbehandlad.*

Stockholm den 28 januari 1993

Svein Alsaker (KrF)
Knud Glønborg (KrF)
Birgitte Husmark (SF)
Bjarne Kallis (SKL)
Liisa Rulander (kds)
Lodve Solholm (FrP)
Lena Öhrsvik (s) Förman
Claes Andersson (Vas)
Åshild Hauan (A)
Hans Jørgen Jensen (S)
Markku Rossi (Kesk.)
Sigriður Anna Þórðardóttir (Sj)
Sten Svensson (m)

*Rek. 36/1989/s
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 36/1989 angående plan för förstärkta insatser mot reumatiska sjukdomar i Norden

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utarbeta en plan för förstärkta insatser i Norden mot reumatiska sjukdomar, beträffande förebyggande åtgärder, vård, forskning och utbildning.

(Meddelandet, se C 1, s. 743)

*Rek. 37/1989/m
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 37/1989 angående skydd av den nordiska havsfågelfaunan

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att ta initativ till att det utarbetas en gemensam nordisk handlingsplan för sillgrisslan och liknande havsfågelarter med syfte att klarlägga orsakerna till arternas tillbakagång och föreslå konkreta åtgärder.

(Meddelandet, se C 1, s. 765)

Rek. 45/1989/e
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 45/1989 angående uppföljning av arbetsprogram Norden i Europa 1989 - 1992

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

a) *at* til Nordisk Råds session i Reykjavík i 1990 fremlægge en første revideret version af "Arbejdsprogram Norden i Europa 1989 - 92" med udgangspunkt i de forslag, som indgår i den internationale samarbejdskomités rapport "Europæiske samarbejdsspørgsmål i Nordisk Råd" samt under hensyn til de synspunkter, som fremkommer ved behandlingen af ovennævnte arbejdsprogram under Nordisk Råds 3. ekstrasession 1989, og

b) *at* rapportere om arbejdet med gennemførelse af programmet dels til Nordisk Råds ordinære session, dels gennem en sommerrapport, som kan koncentreres om særligt aktuella temaer i integrationsarbejdet. Denne rapport afgives til Rådet hvert år senest 1. juni med henblik på behandling på udvalgenes sommermøder.

(Meddelandet, se C 1, s. 655
Ekonomiska utskottets betänkande över meddelandet, se s. 991)

Ekonomiska utskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående uppföljning av arbetsprogram Norden i Europa 1989 - 1992

Til økonomisk utvalg er henvist den av Ministerrådet avgitte melding til Nordisk Råds 42. sesjon om rekommandasjon 45/1989/e om oppfølging av arbeidsprogrammet "Norden i Europa".

Denne rekommandasjonen knyttet seg til et bestemt arbeidsprogram med tidsavgrensning

1989-92. Under denne tiden skulle Ministerrådet jevnlig rapportere til Nordisk Råd om gjennomføringen av programmet.

Det konstateres i årets melding at vesentlige deler av arbeidsprogrammet nå de facto tas over av EØS-avtalen, og at statsministrene i erklæringer fra Bornholm og Århus-møtene 1992 har forpliktet seg til å samvirke i det videre samarbeidet i Europa-spørsmålene.

Utvalget mener det er vesentlig også i fremtiden å kunne følge dette arbeidet på en aktiv måte fra Rådets og utvalgets side, og at man forventer at dette skal skje på grunnlag av rapporter fra Ministerrådet.
Økonomisk utvalg foreslår derfor

at Nordisk Råd tar meldingen til etterretning og anser rekommandasjon 45/1989/e som *ferdigbehandlet* for Rådets del.

Stockholm, 28. januar 1993

Filip Fridolfson (m)
Hans Gustafsson (s)
Carl I. Hagen (FrP)
Filt Jensen (V)
Håkan Nordman (SFP)
Erkki Tuomioja (SDP)
Thor-Eirik Gulbrandsen (A) Nestformann
Pekka Haavisto (Vihr.)
Hjörleifur Guttormsson (Ab)
Poul Nielson (S)
Anders Talleraas (H)

Rek. 20/1990/m
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 20/1990 angående internationellt samarbete om export av avfall

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att tillse att de nordiska länderna snarast ratificerar Basel-konventionen om kontroll av gränsöverskridande transporter av miljöfarligt avfall, samt arbetar för ett protokoll om striktare regler för avfallsexport inom ramen för konventionen.

(Meddelandet, se C 1, s. 765
Miljöutskottets betänkande över meddelandet, se s. 993)

Miljöutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående internationellt samarbete om export av avfall

Till Nordiska rådets miljöutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 20/1990/m om internationellt samarbete om export av avfall.

I meddelandet om rekommendation nr 20/1990/m om internationellt samarbete om export av avfall hävdar de nordiska ländernas regeringar att det endast är en tidsfråga innan Baselkonventionen ratificerats. Genomförandet beräknas dock ta längre tid. Regeringarna hävdar också att efter det att konventionens bestämmelser genomförts kommer de nordiska länderna att ha nya och förbättrade regler för gränsöverskridande transport av avfall och hänvisar till konventionens artikel 11 om skärpta nordiska regler.

Mot denna bakgrund samt med hänvisning till att rekommendation nr 48/1992/m angående begränsning av export av miljöfarligt avfall tar upp liknande frågor föreslår därför miljöutskottet

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation nr 20/1990/m för rådets del *slutbehandlad*.

Stockholm den 29 januari 1993

Haakon Blankenborg (A)
Ingvar Eriksson (m)
Anneli Jäätteenmäki (Kesk.) Förman
Anna-Kaarina Louvo (Kok.)
Jógvan I. Olsen (Sb)
Anders Svärd (c)
Hans Erenbjerg (S)
Martin Glerup (S)
Tore A. Liltved (H)
Kjellbjørg Lunde (SV)
Olof Salmén (ÅC)

Rek. 21/1990/m
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 21/1990 angående nätverk för renare teknologier

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att samordna de nordiska ländernas deltagande i UNEP:s kommande nätverk för renare teknologier.

(Meddelandet, se C 1, s. 766
Miljöutskottets betänkande över meddelandet, se s. 995)

Miljöutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående nätverk för renare teknologier

Till Nordiska rådets miljöutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 21/1990/m om nätverk för renare teknologier.

Ministerrådet meddelar att en workshop avhållits med UNEP, myndigheter och industrier och att denna utmynnat i en rekommendation att nationella icke-kommersiella Nordic Cleaner Production Information Clearinghouses upprättas om en kommande behovsanalys visar att det finns tillräckligt brett intresse hos industri och myndigheter. Om så är fallet kommer man att försöka etablera dessa centra i samarbete med Nordiska industrifonden.

Utskottet anser att de vidtagna åtgärderna är i linje med de intentioner som ligger bakom rekommendationen. Utskottet föreslår därför

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation nr 21/1990 för rådets del *slutbehandlad.*

Stockholm den 29 januari 1993

Haakon Blankenborg (A)
Ingvar Eriksson (m)
Anneli Jäätteenmäki (Kesk.) Förman
Anna-Kaarina Louvo (Kok.)
Jógvan I. Olsen (Sb)
Anders Svärd (c)
Hans Erenbjerg (S)
Martin Glerup (S)
Tore A. Liltved (H)
Kjellbjørg Lunde (SV)
Olof Salmén (ÅC)

*Rek. 24/1990/m
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 24/1990 angående luftföroreningsproblem på Nordkalotten

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att verka för att åtgärder för minskande av förorenande utsläpp i Kola-området vidtas inom ramen för föreslagna miljöfinansieringsordningar.

(Meddelandet, se C 1, s. 766)

*Rek. 26/1990/s
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 26/1990 angående telekommunkationer för handikappade

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att vidta åtgärder som garanterar handikappade med behov av tjänster och utrustning via telekommunikation generösa villkor samt att verka för att dessa behov beaktas i det internationella samarbetet.

(Meddelandet, se C 1, s. 744)

Rek. 29/1990/s
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 29/1990 angående åtgärdsplan för uppföljning av FN:s barnkonvention

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att framlägga en åtgärdsplan för uppföljning och efterlevnad av FN:s barnkonvention.

(Meddelandet, se C 1, s. 744
Socialutskottets betänkande över meddelandet, se s. 999)

Socialutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående åtgärdsplan för uppföljning av FN:s barnkonvention

Till Nordiska rådets socialutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 29/1990 angående åtgärdsplan för uppföljning av FN:s barnkonvention.

Av meddelandet framgår att ministerrådet beslutat att det inte skall utarbetas en särskild nordisk åtgärdsplan för uppföljning av FN:s barnkonvention. Även om ministerrådet inte är berett att tillmötesgå rådets önskan, får man utgå ifrån att konventionen följs upp och efterlevs i de enskilda länderna. Därför finns det knappast anledning att driva frågan vidare på nordiskt plan.

Utskottet finner mot bakgrund härav att ytterligare åtgärder med anledning av rekommendationen från rådets sida ej är påkallade och föreslår

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation nr 29/1990 för rådets del *slutbehandlad*.

Stockholm den 28 januari 1993

Svein Alsaker (KrF)
Knud Glønborg (KrF)
Birgitte Husmark (SF)
Bjarne Kallis (SKL)
Liisa Rulander (kds)
Lodve Solholm (FrP)
Lena Öhrsvik (s) Förman
Claes Andersson (Vas.)
Åshild Hauan (A)
Hans Jørgen Jensen (S)
Markku Rossi (Kesk.)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)
Sten Svensson (m)

*Rek. 30/1990/s
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 30/1990 angående homosexuellas sociala situation

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Noriska ministerrådet

att tillsätta en utredning med upgift att utgående från bl.a. danskt och svenskt utredningsarbete undersöka den sociala situationen för homosexuella i de nordiska länderna och komma med förslag till åtgärder.

(Meddelandet, se C 1, s. 744)

Rek. 31/1990/m
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 31/1990 angående toxikologiskt institut

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att i sitt utredningsarbete om toxikologiskt samarbete undersöka inrättandet och lokaliseringen av ett nordiskt toxikologiskt institut.

(Meddelandet, se C 1, s. 767
Miljöutskottets betänkande över meddelandet, se s. 1002)

Miljöutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående toxikologiskt institut

Till Nordiska rådets miljöutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 31/1990/m om toxikologiskt institut.

Rörande rekommendation nr 31/1990/m om toxikologiskt institut meddelar ministerrådet att det på basis av ett utredningsarbete har gjorts bedömningen att det ej finns anledning att inrätta ett sådant institut, men att koordinerande verksamhet skall ske för human- och ekotoxikologi i så administrativt enkla former som möjligt. Förslag till organisationsmodell, lokalisering och omkostnader för verksamheten skall behandlas av ÄK-M våren -93.

Miljöutskottet anser mot bakgrund av vad ministerrådet anför att det kan accepteras att den koordinerande verksamheten inom sakområdet sker i annan organisationsform än ett nordiskt institut. Miljöutskottet föreslår därför

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation nr 31/1990/m för rådets del *slutbehandlad.*

Stockholm den 29 januari 1993

Haakon Blankenborg (A)
Ingvar Eriksson (m)
Anneli Jäätteenmäki (Kesk.) Förman
Anna-Kaarina Louvo (Kok.)
Jógvan I. Olsen (Sb)
Anders Svärd (c)
Hans Erenbjerg (S)
Martin Glerup (S)
Tore A. Liltved (H)
Kjellbjørg Lunde (SV)
Olof Salmén (ÅC)

*Rek. 32/1990/s
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 32/1990 angående program mot ungdomsarbetslösheten

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utforma ett program för att i de nordiska länderna minska ungdomsarbetslösheten genom arbets- och utbildningserbjudanden och att därvid prioritera utsatta grupper.

(Meddelandet, se C 1, s. 723)

Rek. 2/1991/s
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 2/1991 angående förbättrade kommunikationsmöjligheter för handikappade

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att med beaktande av Världshälsoorganisationens program "Hälsa för alla år 2000" (delmål 3) förbättra de hörselskadades situation genom att vidta sådana åtgärder som hörselteknisk utrustning i offentliga samlingslokaler, rätt till tolk - även på teckenspråk - för döva och hörselskadade motsvarande principerna för språkservice i den nordiska språkkonventionen, samt

att verka för att alla relevanta TV-program blir textade, samt ytterligare utbygga tolkning på teckenspråk av främst nyhets- och valda kulturprogram.

(Meddelandet, se C 1, s. 744
Socialutskottets betänkande över meddelandet, se s. 1005)

Socialutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående förbättrade kommunikationsmöjligheter för hörselskadade

Till Nordiska rådets socialutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 2/1991 angående förbättrade kommunikationsmöjligheter för hörselskadade

Av meddelande framgår att ministerrådet hänvisar till projektverksamheten på området de senaste åren och att man arbetar för att döva och hörselskadade skall kunna omfattas av den nordiska språkkonventionen. Länderna har rekommenderats att se till att det alltid finns hörselteknisk utrustning i offentliga samlingslokaler. Vidare har ministerrådet uppmanat TV-stationerna i Norden att ytterligare utbygga tolkning på teckenspråk i sina program.

Utskottet finner mot bakgrund härav att ytterligare åtgärder med anledning av rekommendationen från rådets sida ej är påkallade och föreslår

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation nr 2/1991 för rådets del *slutbehandlad.*

Stockholm den 28 januari 1993

Svein Alsaker (KrF)
Knud Glønborg (KrF)
Birgitte Husmark (SF)
Bjarne Kallis (SKL)
Liisa Rulander (kds)
Lodve Solholm (FrP)
Lena Öhrsvik (s) Förman
Claes Andersson (Vas.)
Åshild Hauan (A)
Hans Jørgen Jensen (S)
Markku Rossi (Kesk.)
Sigriður Anna Þórðardóttir (Sj)
Sten Svensson (m)

*Rek. 9/1991/j
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 9/1991 angående lagstiftningssamarbete om bio- och genteknologi

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske lands regjeringer

å innlede samarbeid eller styrke eksisterende samarbeid med hensikt på å oppnå mest mulig ensartet lovgivning både nordisk og internasjonalt når det gjelder anvendelse av bio- og genteknologi innen industri, landbruk, miljø, på det medisinsk-etiske området og når det gjelder beskyttelse av den personlig genetiske integritet.

(Meddelandet, se C 1, s. 678)

*Rek. 10/1991/j
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 10/1991 angående lagstiftning rörande skuldsanering

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske lands regjeringer

å forberede lovgivning vedrørende gjeldssanering for privatpersoner

å etablere kontakt under lovforberedelsene, slik at man kan oppnå en mest mulig ensartet lovgivning.

(Meddelandet, se C 1, s. 678)

*Rek. 11/1991/j
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 11/1991 angående lagstiftning rörande grupptalan

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å utrede mulighetene for å innføre felles nordisk lovgivning vedrørende gruppesøksmål i forbrukersaker.

(Meddelandet, se C 1, s. 679)

*Rek. 12/1991/j
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 12/1991 angående jämnare könsfördelning i nordiska styrelser, kommittéer, utskott, nämnder m.m.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å kartlegge kvinnerepresentasjonen i de nordiske styrer, komiteer, utvalg, nemnder m.v. under Nordisk Ministerråd, samt

å utarbeide retningslinjer som kan sikre en så jevn representasjon av menn og kvinner som mulig i desse styrer, komiteer, utvalg, nemnder m.v. slik

at målsettingen om en jevnere kjønnsfordeling skal være gjennomført i 2000, herunder som delmål å gjennomføre minst 25% representasjon av hvert kjønn i 1992, 35% i 1994 og 40% i 1996.

(Meddelandet, se C 1, s. 694)

Rek. 14/1991/j
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 14/1991 angående rösträtt vid parlamentsval i annat nordiskt land

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å opprette en nordisk utredningsgruppe til å utrede forutsetningene for å innføre stemmerett ved parlamentsvalg for nordiske statsborgere som er bosatt i et annet nordisk land enn hjemlandet.

(Meddelandet, se C 1, s. 679
Juridiska utskottets betänkande över meddelandet, se s. 1011)

Juridiska utskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående rösträtt vid parlamentsval i annat nordiskt land

Til Nordisk Råds Juridiske Udvalg har man henvist meddelelse om rekommandation nr 14/1991 angående stemmeret ved parlamentsvalg for nordiske statsborgere som er bosatt i et annet nordisk land enn hjemlandet.

Af en rapport til embedsmandskomitéen fremgår det, i enlighed med meddelelsen, at stemmeret ved parlamentsvalg i samtlige nordiske lande er knyttet til statsborgerret og indfødsret. I alle landene vil det kræve grundlovsændring at indføre stemmeretten. På grund af at grundlovsændringer er meget tidskrævende, og da det for flere landes vedkommende ikke er aktuelt at gennemføre, mener ministerrådet, at den grundlæggende forudsætning for at gennemføre stemmeret for nordiske borgere for tiden ikke synes at foreligge.

Udvalget indstiller således, at rekommandation nr 14/1991 *afskrives*.

København, den 22. februar 1993

Børge Bakholt (S)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Eeva-Liisa Moilanen (SKL)
Johan M. Nyland (A)
Lars Werner (v)
Lahja Exner (s)
Pia Kjærsgaard (FP)
Hans Nyhage (m) Formand
Marit Rotnes (A)

*Rek. 16/1991/j
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 16/1991 angående genomgång av Helsingforsavtalet

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd
å foreta en fullstendig gjennomgang av Helsingforsavtalen.

(Meddelandet, se C 1, s. 656)

*Rek. 17/1991/j
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 17/1991 angående ändringar i Helsingforsavtalets artiklar 1 och 45

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer regjeringene i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige

å foreta endringer i Helsingforsavtalens Art. 1 og 45 i samsvar med Juridisk utvalgs forslag i bilag 1 til Juridisk utvalgs betenkning.

(Meddelandet, se C 1, s. 656)

Rek. 18/1991/m
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 18/1991 angående ändring i den nordiska transportöverenskommelsen

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer regjeringene i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige

å foreta endring i Overenskomsten om Samarbeid på Samferdselens område, Art. 1, således at følgende passus utgår: "Den omfatter heller ikke spørsmål vedrørende de nordiske lands internasjonale skipsfartspolitiske og luftfartspolitiske forhold".

(Meddelandet, se C 1, s. 775
Miljöutskottets betänkande över meddelandet, se s. 1015)

Miljöutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående ändring i den nordiska transportöverenskommelsen

Till Nordiska rådets miljöutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 18/1991/m om ändring i den nordiska transportöverenskommelsen.

Med hänvisning till verksamhetsberättelsen 1991 hävdar de nordiska regeringarna på nytt beträffande rekommendation nr 18/1991/m om ändring i den nordiska transportöverenskommelsen att det nuvarande transportavtalet ej utgör hinder för att ministerrådet engagerar sig i frågor som rör sjö- och luftfart. Som exempel anförs ett utredningsarbete som gjorts 1992 ang avgasutsläpp från flyg och fartyg. Motsvarande synpunkter om att behov inte föreligger har framförts vid tidigare möten mellan dåvarande kommunikationsutskottet och ministerrådet (trafikministrarna).

Enligt miljöutskottets uppfattning går det inte att komma längre med rekommendationen. Frågan kan vid behov tas upp på nytt då ministerrådets nya organisation genomförts. Mot denna bakgrund föreslås

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation nr 18/1991 för rådets del *slutbehandlad.*

Stockholm den 29 januari 1993

Haakon Blankenborg (A)
Ingvar Eriksson (m)
Anneli Jäätteenmäki (Kesk.) Förman
Anna-Kaarina Louvo (Kok.)
Jógvan I.Olsen (Sb)
Anders Svärd (c)
Hans Erenbjerg (S)
Martin Glerup (S)
Tore A. Liltved (H)
Kjellbjørg Lunde (SV)
Olof Salmén (ÅC)

Rek. 21/1991/e
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 21/1991 angående nordiska el-högspänningsnätet som "common carrier"

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at udrede muligheder for at gøre det nordiske højspændingsnet til en "common carrier".

(Meddelandet, se C 1, s. 817
Ekonomiska utskottets betänkande över meddelandet, se s. 1017)

Ekonomiska utskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående nordiska el-högspänningsnätet som "common carrier"

Til økonomisk utvalg er henvist den av Ministerrådet avgitte melding til Nordisk Råds 42. sesjon om rekommandasjon 21/1991/e om det nordiske el-høyspenningsnettet som "common carrier".

I årets melding om rekommandasjonen redegjøres det for omleggingen av kraftmarkedene i de nordiske land og for det arbeid energiministrene har påbegynt for å vurdere et mer effektivt kraftmarked i Norden. Det sistnevnte prosjektet skal være avsluttet i første halvår 1993.

Nordisk Råd vil til 42. sesjon bli forelagt et forslag til rekommandasjon om Nordels fremtid.

Oppfølgingen av denne rekommandasjonen vil etter utvalgets mening være en hensiktsmessig måte for å vurdere det fremtidige nordiske el-samarbeidet.

Økonomisk utvalg foreslår derfor

at Nordisk Råd tar meldingen til etterretning og anser rekommandasjon 21/1991/e som *ferdigbehandlet* for Rådets del.

Stockholm, 28. januar 1993

Filip Fridolfson (m)
Hans Gustafsson (s)
Carl I. Hagen (FrP)
Filt Jensen (V)
Håkan Nordman (SFP)
Erkki Tuomioja (SDP)
Thor-Eirik Gulbrandsen (A) Nestformann
Pekka Haavisto (Vihr.)
Hjörleifur Guttormsson (Ab)
Poul Nielson (S)
Anders Talleraas (H)

*Rek. 24/1991/e
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 24/1991 angående koncernfacklig samverkan i Norden

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at hurtigt udarbejde forslag til samordnet nordisk lovgivning, som sikrer lønmodtagernes organisationer ret til koncernfagligt samvirke efter de principper, som angives i medlemsforslaget.

(Meddelandet, se C 1, s. 731)

*Rek. 25/1991/m
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 25/1991 angående beräkningsmodell för grön BNP

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utvidga det nordiska samarbetet om miljöstatistik med sikte på ett system för beräkning av de totala naturtillgångarna och förändringar därav, samt

att kombinera denna beräkningsmodell med beräkningen av de totala intäkterna och kostnaderna (BNP) i samhälllet för att arbeta fram en total natur- och nationalräkenskapsmodell (grön BNP).

(Meddelandet, se C 1, s. 768)

Rek. 26/1991/s
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 26/1991 angående internationella standardregler för handikappade

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att vidta erforderliga åtgärder för att internationella standardregler för handikappade införs och ställa finansiella resurser till förfogande.

(Meddelandet, se C 1, s. 745
Socialutskottets betänkande över meddelandet, se s. 1021)

Socialutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående internationella standardregler för handikappade

Till Nordiska rådets socialutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 26/1991 angående internationella standardregler för handikappade.

Av meddelandet framgår att ministerrådet hänvisar till att länderna deltar i en arbetsgrupp nedsatt av FN:s kommission för utarbetande av standardregler för att säkerställa handikappades fulla integrering i samhället. Avsikten är att instrumentet i fråga skall kunna föreläggas FN:s generalförsamling hösten 1993 som uppföljning av FN:s handikappårtionde.

Utskottet finner mot bakgrund härav att ytterligare åtgärder med anledning av rekommendationen från rådets sida ej är påkallade och föreslår

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation nr 26/1991 för rådets del *slutbehandlad.*

Stockholm den 28 januari 1993

Svein Alsaker (KrF)
Knud Glønborg (Kr)
Birgitte Husmark (SF)
Bjarne Kallis (SKL)
Liisa Rulander (kds)
Lodve Solholm (FrP)
Lena Öhrsvik (s) Förman
Claes Andersson (Vas.
Åshild Hauan (A)
Hans Jørgen Jensen (S)
Markku Rossi (Kesk.)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)
Sten Svensson (m)

*Rek. 27/1991/s
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 27/1991 angående samnordiska brandskyddsbestämmelser

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att undersöka förutsättningarna för en harmonisering av skärpta regler om brandsäkerhet i de nordiska länderna.

(Meddelandet, se C 1, s. 754)

Rek. 30/1991/k
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 30/1991 angående Nordplans framtida verksamhet

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att bibehålla Nordplan som institution utgående från att verksamheten bedrivs och utvecklas inom nuvarande ramar.

(Meddelandet, se C 1, s. 716
Kulturutskottets betänkande över meddelandet, se s. 1024)

Kulturutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående Nordplans framtida verksamhet

Till Nordiska rådets kulturutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 30/1991 angående Nordplans framtida verksamhet.

Till Nordiska rådets kulturutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 30/1991 angående Nordplans framtida verksamhet.

I meddelandet konstateras att ministerrådet anser att Nordplan bör fortsätta sin verksamhet inom nuvarande huvudramar som gäller idag för institutionen. Emellertid bör det läggas mera betoning på att utveckla vidareutbildningsverksamheten samtidigt med att institutionens egen forskningsverksamhet skall reduceras.

Rekommendationen om Nordplans verksamhet kom till i sinom tid då ministerrådet hade konkreta planer på att lägga ned Nordplan som institution utan att förslaget skulle behandlas i Nordiska rådet. Utskottet anser att Nordplan är en viktig institution, som bedriver samhällsplanering i vid bemärkelse och upprätthåller den nordiska dimensionen i samhällsplaneringen. Utskottet anser det också viktigt att institutionerna evalueras och att deras inriktning förändras enligt evalueringens resultat. Med hänvisning till detta finner utskottet inte några skäl att behålla rekommendationen längre på rådets dagordning. Utskottet föreslår därför

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation nr 30/1991 för rådets del *slutbehandlad*.

Stockholm den 28 januari 1993

Marianne Andersson (c)
J.K. Hansen (s)
Thea Knutzen (H)
Rannveig Guðmundsdóttir (A) Formand
Eeva Turunen (Kok.)
Ranveig Frøiland (A)
Jógvan A. Johannessen (Jvfl)
Berit Oscarsson (s)
Otto Steenholdt (At)

Rek. 31/1991/k
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 31/1991 angående arbetsprogram för ändrad finansiering av kultursektorns organ

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att fastställa arbetsprogrammet för ändrad finansiering och organisation av kultursektorns institutioner, samarbetsprogram och andra permanenta aktiviteter i enlighet med ministerrådsförslag B 112/k och med beaktande av de synpunkter som anförts av kulturutskottet

att vid genomförandet av programmet beakta följande principer:

- fasta institutioner skall ha en viktig roll i det nordiska kultursamarbetet
- institutionernas drift får säkras genom extern finansiering eller genom att nya pengar tillförs kulturbudgeten
- Nordiska rådet ges möjligheter att ta ställning till åtgärder som innebär större förändringar av institutionernas verksamhet eller deras karaktär som nordiska institutioner
- välfungerande nordiska institutioner får inte ersättas med åtgärder med en svagare nordisk profil

att Nordiska ministerrådet kontinuerligt rapporterar till Nordiska rådet hur genomförandet av arbetsprogrammet framskrider.

(Meddelandet, se C 1, s. 695
Kulturutskottets betänkande över meddelandet, se s. 1026)

Kulturutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående arbetsprogram för ändrad finansiering av kultursektorns organ

Till Nordiska rådets kulturutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 31/1991 angående arbetsprogram för ändrad finansiering av kultursektorns organ.

Utskottet konstaterar att de tre arbetsgrupper ministerrådet nedsatte för respektive forskning, utbildning och allmänkultur har genomgått var sitt område och framlagt ett förslag till Nordiska ministerrådet om ändringar av institutionernas drift för att frigöra medel till nya aktiviteter.

Utskottet konstaterar vidare att ministerrådet med anledning av rapporterna har utarbetat ett ministerrådsförslag som utskottet kommer att behandla separat och föreslår därför

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation nr 31/1991 för rådets del *slutbehandlad*.

Stockholm den 28 januari 1993

Marianne Andersson (c)
J. K. Hansen (S)
Thea Knutzen (H)
Rannveig Guðmundsdóttir (A) Formand
Eeva Turunen (Kok.)
Ranveig Frøiland (A)
Jógvan A. Johannessen (Jvfl)
Berit Oscarsson (s)
Otto Steenholdt (At)

*Rek. 33/1991/k
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 33/1991 angående samarbete om nordiskt hantverk och hemslöjd

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att Nordiska konst- och konstindustrikommittén ges i uppdrag att undersöka möjligheten att koordinera och samordna de nordiska insatserna inom hantverk och hemslöjdsområdet, speciellt beträffande dokumentation, upplysningsmaterial om läromedel och yrkesval, kartläggande av utbildningsmöjligheterna inom Norden och utredande av möjligheterna att ge ett hantverksinstitut i Norden en nordisk övergripande funktion, samt

att därmed särskilt uppmärksamma den verksamhet som Nordiska hemslöjdsförbundet bedriver.

(Meddelandet, se C 1, s. 703)

Rek. 34/1991/k
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 34/1991 angående försöksprojekt Radio Scandinavia

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att som ett försöksprojekt sätta igång ett nordiskt tekniskt och programmässigt samarbete rörande radiosändningar till utlandet först och främst på kortvågsområdet.

(Meddelandet, se C 1, s. 703
Kulturutskottets betänkande över meddelandet, se s. 1029)

Kulturutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående försöksprojekt Radio Scandinavia

Till Nordiska rådets kulturutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 34/1991 angående försöksprojekt Radio Scandinavia.

Nordiska ministerrådet konstaterar i meddelandet att förutsättningarna för det föreslagna projektet, Radio Scandinavia har bortfallit eftersom de nordiska radioprogramdirektörerna har meddelat ministerrådet att de beslutat att inte gå vidare med planerna på detta. Som anledning uppges dels osäkra finansieringsunderlag och dels att de enskilda nordiska radiofonierna förutsättningar och mål med projektet visade sig vara ganska olika.

Utskottet beklagar att ministerrådet inte har kunnat genomföra rekommendationen om försöksprojekt Radio Scandinavia. Utskottet anser saken synnerligen viktig och förutsätter att ministerrådet inarbetar rekommendationens intentioner i det framtida nordiska mediasamarbetet. Mot bakgrund av detta anser utskottet det inte längre finnas skäl att behålla rekommendationen på rådets dagordning. Utskottet föreslår,

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation nr 34/1991 för rådets del *slutbehandlad*.

Stockholm den 28 januari 1993

Marianne Andersson (c)
J. K. Hansen (S)
Thea Knutzen (H)
Rannveig Guðmundsdóttir (A) Formand
Eeva Turunen (Kok.)
Ranveig Frøiland (A)
Jógvan A. Johannessen (Jvfl)
Berit Oscarsson (s)
Otto Steenholdt (At)

*Rek. 35/1991/k
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 35/1991 angående Nordens År i Kalmar 1997

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att med anledning av Kalmarunionens 600-årsjubileum utreda förutsättningarna för stöd och aktiv medverkan till unionsjubileet och ett Nordens År 1997 i Kalmar.

(Meddelandet, se C 1, s. 656)

*Rek. 37/1991/k
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 37/1991 angående samarbetsprogram för högre utbildning i Norden

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att fastställa ett samarbetsprogram för högre utbildning i Norden i enlighet med ministerrådsförslag B 116/k och med beaktande av de synpunkter som anförts av kulturutskottet

att genomföra samarbetsprogrammet under perioden 1991 - 1996 och att härvid särskilt

- förlänga och utbygga Nordplus-programmet enligt förslaget
- framlägga ministerrådsförslag på Nordiska rådets 40:e session om en nordisk överenskommelse om tillträde till högre utbildning i Norden
- framlägga konkreta planer om nordisk arbetsdelning beträffande hela utbildningar samt om problemlösningar vid den akademiska meritevaluerings- och examensgiltigheten

att fastställa finansieringen i enlighet med alternativ 3 i ministerrådsförslaget.

(Meddelandet, se C 1, s. 717)

Rek. 40/1991/e
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 40/1991 angående ekonomiskt och kulturellt samarbete med Östersjöländerna

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at arbejde for udvikling af det økonomiske og kulturelle samarbejde mellem Norden og Østersølandene med henblik på at skabe et samarbejdsområde omkring Østersøen.

(Meddelandet, se C 1, s. 657
Ekonomiska utskottet betänkande över meddelandet, se s. 1033)

Ekonomiska utskottet betänkande

över meddelandet om rekommendation angående ekonomiskt och kulturellt samarbete med Östersjöländerna

Til økonomisk utvalg er henvist den av Ministerrådet avgitte melding til Nordisk Råds 42. sesjon om rekommandasjon 40/1991/e om økonomisk og kulturelt samarbeid med Østersjølandene.

Rekommandasjonen anbefaler at Ministerrådet skal arbeide for å utvikle det økonomiske og kulturelle samarbeidet mellom Norden og Østersjølandene med henblikk på å skape et samarbeidsområde rundt Østersjøen.

Det vises i meldingen til Ministerrådets arbeidsprogram for Baltikum og til de forskjellige sektorseminarer for Østersjøområdet som har vært holdt. Videre vises til at utenriksministrene sammen med EF-kommisjonen i 1992 har dannet et Østersjøråd for å utvikle samarbeidet.

Utvalget finner disse tiltakene positive og foreslår derfor

at Nordisk Råd tar meldingen til etterretning og anser rekommandasjon 40/1991/e som *ferdigbehandlet* for Rådets del.

Stockholm, 28. januar 1993

Filip Fridolfson (m)
Hans Gustafsson (s)
Carl I. Hagen (FrP)
Filt Jensen (V)
Håkan Nordman (SFP)
Erkki Tuomioja (SDP)
Thor-Eirik Gulbrandsen (A) Nestformann
Pekka Haavisto (Vihr.)
Hjörleifur Guttormsson (Ab)
Poul Nielson (S)
Anders Talleraas (H)

*Rek. 42/1991/j
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 42/1991 angående kunskapsöverföring till bl.a. Baltikum rörande parlamentarism och demokrati

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å kartlegge behovet for og å utrede mulighetene for kunnskapsoverføring til Baltikum og utvalgte østeuropeiske land vedrørende parlamentarisme og demokrati.

(Meddelandet, se C 1, s. 658)

*Rek. 43/1991/j
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 43/1991 angående stöd till demokratiseringssträvandena och internationella samarbetet i bl.a. Baltikum

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å kartlegge hvilke relevante organisasjoner av ikke statlig karakter som finnes i Baltikum og utvalgte østeuropeiske land

å kartlegge hvilke behov og muligheter som finnes for kontakt mellom relevante frivillige organisasjoner i Baltikum og utvalgte østeuropeiske land og tilsvarende organisasjoner i de nordiske land

å ta initiativ til å opprette støtteordninger som kan stimulere til kontakter/samarbeid mellom relevante organisasjoner av ikke statlig karakter i Baltikum og utvalgte østeuropeiske land og tilsvarende organisasjoner i de nordiske land, med henblikk på å støtte demokratiseringsutviklingen og det internasjonale samarbeidet i Øst, slik at disse støtteordninger ses i sammenheng med de øvrige initiativer Nordisk Råd har tatt overfor Baltikum.

(Meddelandet, se C 1, s. 658)

Rek. 45/1991/k
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 45/1991 angående stipendier för folkhögskolestuderande från Baltikum och Östeuropa

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utvidga Nordiska ministerrådets arbetsprogram för Baltikum och Östeuropa till att omfatta stipendier för folkhögskolestuderande.

(Meddelandet, se C 1, s. 659
Kulturutskottets betänkande över meddelandet, se s. 1037)

Kulturutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående stipendier för folkhögskolestuderande från Baltikum och Östeuropa

Till Nordiska rådets kulturutskott har hänvisats meddelandet om rekommendation nr 45/1991 angående stipendier för folkhögskolestuderande från Baltikum och Östeuropa.

Utskottet noterar att Styrningsgruppen för folkupplysning och vuxenutbildningssamarbete höll en konferens i maj 1991 om Norden och Östersjöländerna där möjligheterna för fortsatt samarbete bl.a. med folkhögskolor i Norden diskuterades och att Styrningsgruppen har följt upp konferensen. Utskottet noterar vidare att Nordens folkliga akademi med olika stöd har hållit en sommarakademi med sex veckors utbildning under sommaren 1992 med 30 deltagare från Baltikum och Centraleuropa, vilket också skall följas upp med nya kurser under 1993. Inom stipendieprogrammet för utbildningssamarbete mellan Norden och Baltikum har ministerrådet givit bidrag till studieuppehåll på folkhögskolor.

Utskottet konstaterar att rekommendationens förslag har börjat genomföras i de relevanta instanserna inom ministerrådet och att arbetet planeras fortsätta. Med hänvisning till detta finner utskottet inte några skäl att behålla rekommendationen på rådets dagordning. Utskottet föreslår därför,

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation nr 45/1991 för rådets del *slutbehandlad*.

Stockholm den 28 januari 1993

Marianne Andersson (c)
J. K. Hansen (S)
Thea Knutzen (H)
Rannveig Guðmundsdóttir (A) Formand
Eeva Turunen (Kok.)
Ranveig Frøiland (A)
Jógvan A. Johannessen (Jvfl)
Berit Oscarsson (s)
Otto Steenholdt (At)

Rek. 47/1991/k
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 47/1991 angående kultursamarbete med Baltikum och Östeuropa

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att arbeta för att åstadkomma gemensamt arbete och utbyte på kulturområdet mellan Norden och Baltikum och de östeuropeiska länderna och där detta är lämpligt inarbeta nya åtgärder i arbetsprogrammet för Baltikum och Östeuropa.

(Meddelandet, se C 1, s. 659
Kulturutskottets betänkande över meddelandet, se s. 1039)

Kulturutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående kultursamarbete med Baltikum och Östeuropa

Till Nordiska rådets kulturutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 47/1991 angående kultursamarbete med Baltikum och Östeuropa.

Nordiska ministerrådet meddelar att Ledningsgruppen för kulturinformation i utlandet har för perioden 1993-1996 prioriterat Baltikum samt S:t Petersburg och Öst-/Centraleuropa för sin verksamhet. Samtidigt är kultursamarbete redan ett prioriterat område i riktlinjerna för Baltikum- och Östeuropapuljen, vilket årligen har resulterat i samarbetsprojekt och kulturutbyte på alla kulturområden.

Utskottet anser det positivt att ministerrådet så aktivt har gått in för kultursamarbete med Baltikum och Östeuropa och anser att denna verksamhet bör fortsätta intensivt. Utskottet anser att rekommendationens syfte har uppfyllts och föreslår,

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation nr 47/1991 för rådets del *slutbehandlad*.

Stockholm den 28 januari 1993

Marianne Andersson (c)
J. K. Hansen (S)
Thea Knutzen (H)
Rannveig Guðmundsdóttir (A) Formand
Eeva Turunen (Kok.)
Ranveig Frøiland (A)
Jógvan A. Johannessen (Jvfl)
Berit Oscarsson (s)
Otto Steenholdt (At)

*Rek. 50/1991/m
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 50/1991 angående miljöbistånd till Baltikum

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att besluta om ytterligare en kreditordning inom ramen för Nordiska investeringsbanken avseende mjukare villkor för miljöinsatser i Baltikum, samt

att söka samarbete mellan olika biståndsarrangemang för de baltiska länderna för att göra insatserna rationella och underlätta mottagandet av hjälpen.

(Meddelandet, se C 1, s. 660
Miljlöutskottets betänkande över meddelandet, se s. 1041)

Miljöutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående miljöbistånd till Baltikum

Till Nordiska rådets miljöutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 50/1991/m angående miljöbistånd till Baltikum.

Beträffande vad som vidtagits angående rekommendationen hänvisar de nordiska ländernas regeringar till a) upprättandet av det nordiska miljöfinansieringsbolaget NEFCO, b) att 2 MDKK avsatts för projektförberedelser och lönsamhetsanalyser, c) att de som administrerar de nationella stödordningarna för Baltikum/Östeuropa möts i en "informell" nordisk kontaktgrupp samt d) att en speciell utlåningsram för Baltikum på 30 MECU garanteras inom ramen för det baltiska investeringsprogrammet. Det framhålls att speciell hänsyn skall tas till att projekten är miljömässigt sunda och främjar användandet av miljöteknologi.

Miljöutskottet anser med hänvisning till de vidtagna åtgärderna att en grund lagts för att åtgärder i enlighet med rekommendationens intentioner skall kunna vidtas och föreslår därför

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation nr 50/1991 för rådets del *slutbehandlad*.

Stockholm den 29 januari 1993

Haakon Blankenborg (A)
Ingvar Eriksson (m)
Anneli Jäätteenmäki (Kesk.) Förman
Anna-Kaarina Louvo (Kok.)
Jógvan I. Olsen (Sb)
Anders Svärd (c)
Hans Erenbjerg (S)
Martin Glerup (S)
Tore A. Liltved (H)
Kjellbjørg Lunde (SV)
Olof Salmén (ÅC)

Rek. 51/1991/m
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 51/1991 angående förstärkning av Östersjökonventionen

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att ta initiativ till en förnyelse och förstärkning av samarbetet inom Östersjökonventionen mot bakgrund av de principer som ligger till grund för slutdokumentet från Nordiska rådets internationella konferens om havsförorening 1989.

(Meddelandet, se C 1, s. 768
Miljöutskottets betänkande över meddelandet, se s. 1043)

Miljöutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående förstärkning av Östersjökonventionen

Till Nordiska rådets miljöutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 51/1991/m angående förstärkning av Östersjökonventionen samt angående rekommendation nr 52/1991/m angående revision av Östersjökonventionen.

Beträffande ovannämnda rekommendationer framför de nordiska ländernas regeringar i samband med meddelandet rörande rekommendation nr 53/1991/m, att de mål som i samband med beslut att påskynda arbetet i Östersjökommissionen uppställts för revideringsarbetet av konventionen, svarar väl mot de principer och rekommendationer som Nordiska rådets internationella konferens om havsföroreningar antog 1989. Vidare meddelas att miljöministrarna godkänt förslagen från Helcoms Task Force till åtgärdsprogram för 1993 - 2012, varför ministerrådet menar att det finns ett omfattande åtgärdsprogram, som strävar till att på sikt återupprätta den ekologiska balansen i Östersjön. Slutligen meddelas att en arbetsgrupp skall tillsättas för att koordinera genomförandet av programmet. Finansieringsformerna skall utredas.

Miljöutskottet föreslår mot bakgrund av vad som ovan anförs

att Nordiska rådet lägger meddelandet om rekommendation nr 51/1991/m till handlingarna och anser rekommendationen för rådets del *slutbehandlad*.

Stockholm den 29 januari 1993

Haakon Blankenborg (A)
Ingvar Eriksson (m)
Anneli Jäätteenmäki (Kesk.) Förman
Anna-Kaarina Louvo (Kok.)
Jógvan I. Olsen (Sb)
Anders Svärd (c)
Hans Erenbjerg (S)
Martin Glerup (S)
Tore A. Liltved (H)
Kjellbjørg Lunde (SV)
Olof Salmén (ÅC)

Rek. 52/1991/m
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 52/1991 angående revision av Östersjökonventionen

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att utarbeta konkreta förslag till ändring och snabb förstärkning av Östersjökonventionen. Förslagen bör framläggas för övriga medlemsländer före nästa ministerrådskonferens inom Östersjökonventionen 1992 med sikte på att antas samma år

att inom ramen för Helsingforskommissionen och dess arbetsgrupp för revidering av Östersjökonventionen arbeta för att principerna i slutdokumentet från Nordiska rådets internationella konferens om havsförorening 1989 inarbetas i Östersjökonventionen och att därvid särskilt beakta att den reviderade konventionstexten

- preciserar och understryker att konventionen förpliktar de deltagande länderna att i allt större omfattning begränsa föroreningarna av Östersjön för att skapa en ekologiskt hållbar utveckling
- garanterar att åtagandena görs bindande
- gör ren teknologi och försiktighetsprincipen till grundläggande principer
- stadgar att det hålls regelbundna ministerrådsmöten
- garanterar en parlamentarisk förankring
- garanterar folkliga organisationer och miljörörelser höringsrätt vid beslut inom ramen för konventionen

att ta initiativ till att Östersjökonventionens sekretariat förstärks och förpliktas att framlägga förslag i överensstämmelse med den förstärkta konventionen.

(Meddelandet, se C 1, s. 769
Miljöutskottets betänkande över meddelandet, se s. 1045)

Miljöutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående revision av Östersjökonventionen

Till Nordiska rådets miljöutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 51/1991/m angående förstärkning av Östersjökonventionen samt meddelande om rekommendation nr 52/1991/m angående revision av Östersjökonventionen.

Beträffande ovannämnda rekommendationer framför de nordiska ländernas regeringar i samband med meddelandet rörande rekommendation nr 53/1991/m, att de mål som i samband med beslut att påskynda arbetet i Östersjökommissionen uppställts för revideringsarbetet av konventionen, svarar väl mot de principer och rekommendationer som Nordiska rådets internationella konferens om havsföroreningar antog 1989. Vidare meddelas att miljöministrarna godkänt förslagen från Helcoms Task Force till åtgärdsprogram för 1993 - 2012, varför ministerrådet menar att det finns ett omfattande åtgärdsprogram, som strävar till att på sikt återupprätta den ekologiska balansen i Östersjön. Slutligen meddelas att en arbetsgrupp skall tillsättas för att koordinera genomförandet av programmet. Finansieringsformerna skall utredas.

Miljöutskottet föreslår mot bakgrund av vad som ovan anförs

att Nordiska rådet lägger meddelandet om rekommendation nr 52/1991/m till handlingarna och anser rekommendationen för rådets del *slutbehandlad*.

Stockholm den 29 januari 1993

Haakon Blankenborg (A)
Ingvar Eriksson (m)
Anneli Jäätteenmäki (Kesk.) Förman
Anna-Kaarina Louvo (Kok.)
Jógvan I.Olsen (Sb)
Anders Svärd (c)
Hans Erenbjerg (S)
Martin Glerup (S)
Tore A. Liltved (H)
Kjellbjørg Lunde (SV)
Olof Salmén (ÅC)

*Rek. 53/1991/m
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 53/1991 angående förbättrad finansiering av Östersjösamarbetet

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att i anslutning till en ny Östersjökonvention ta initiativ till att finansieringsmöjligheterna ytterligare förbättras med sikte på ren teknologi, eventuellt i samarbete med Nordiska investeringsbanken.

(Meddelandet, se C 1, s. 769)

Rek. 55/1991/s
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 55/1991 angående förstärkning av den nordiska modellen

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att låta initiativen i medlemsförslag A 978/s om förstärkning av den nordiska modellen, samt de synpunkter härpå som framförs i Nordiska rådets debatt vid extrasessionen den 13 november 1991, ingå i arbetet med det program för det nordiska samarbetet efter 1992 som ministerrådet framlägger till rådets 40:e session.

(Meddelandet, se C 1, s. 660
Socialutskottets betänkande över meddelandet, se s. 1048)

Socialutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående förstärkning av den nordiska modellen

Till Nordiska rådets socialutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 55/1991 angående förstärkning av den nordiska modellen.

Av meddelandet framgår att ministerrådet i första hand hänvisar till statsministrarnas gemensamma deklaration vid Nordiska rådets 41:a session. Vidare understryks att i det program för nordiska samarbetets framtid efter 1992, som ministerrådet fastställde den 27 mars 1992, framhålls särskilt arbetsmiljö och konsumentpolitik samt nordiska modeller för jämställdhet, arbetsmarknads- och regionalpolitik, social- och hälsopolitik, inklusive handikappfrågor samt trafiksäkerhet.

Utskottet finner mot bakgrund härav att ytterligare åtgärder med anledning av rekommendationen från rådets sida ej är påkallade och föreslår

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendationen nr 55/1991 för rådets del *slutbehandlad*.

Stockholm den 28 januari 1993

Svein Alsaker (KrF)
Knud Glønborg (KrF)
Birgitte Husmark (SF)
Bjarne Kallis (SKL)
Liisa Rulander (kds)
Lodve Solholm (FrP)
Lena Öhrsvik (s) Förman
Claes Andersson (Vas.)
Åshild Hauan (A)
Hans Jørgen Jensen (S)
Markku Rossi (Kesk.)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)
Sten Svensson (m)

*Framst. 1/1992/s
D 1993

Meddelande

om framställning nr 1/1992 angående insatser mot epilepsi

Framställningen har följande lydelse:

Nordiska rådets presidium rekommenderar Nordiska ministerrådet

att stimulera till ökad nordisk forskning och informationsutbyte rörande läkemedel och behandlingsmetoder samt för information och upplysning till allmänheten om epilepsi

att utreda förutsättningarna för information och upplysning till allmänheten om epilepsivård och ett samlat vårdprogram.

(Meddelandet, se C 1, s. 745)

*Rek. 3/1992/s
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 3/1992 angående utvidgning av den nordiska arbetsmiljökonventionen

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att låta utvidga den nordiska arbetsmiljökonventionen med tillägg om rätt till fortbildning, kompetensutveckling och medbestämmande för anställda av alla kategorier.

(Meddelandet, se C 1, s. 732)

Rek. 4/1992/s
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 4/1992 angående utökad nordisk arbetsmiljöstatistik

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att inom ramen för samarbetsprogrammet för en bättre arbetsmiljö i Norden låta utarbeta nordisk statistik över arbetsskador, sjukskrivningar, förtidspensioneringar m.m. att tjäna som underlag för samlade nordiska åtgärder.

(Meddelandet, se C 1, s. 733
Socialutskottets betänkande över meddelandet, se s. 1052)

Socialutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående utökad nordisk arbetsmiljöstatistik

Till Nordiska rådets socialutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 4/1992 angående utökad nordisk arbetsmiljöstatistik

Av meddelandet framgår att det genomförts eller pågår en rad nordiska samarbetsprojekt på arbetsmiljöstatistikområdet som i stor utsträckning tillmötesgår de önskemål som framförts i rekommendationen. Den europeiska dimensionen integreras allt mer i det statistiska samarbetet, t.ex. avseende registreringssystem för arbetsolyckor.

Utskottet finner mot bakgrund härav att ytterligare åtgärder med anledning av rekommendationen från rådets sida ej är påkallade och föreslår

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendationen nr 4/1992 för rådets del *slutbehandlad.*

Stockholm den 28 januari 1993

Svein Alsaker (KrF)
Knud Grønborg (KrF)
Birgitte Husmark (SF)
Bjarne Kallis (SKL)
Liisa Rulander (kds)
Lodve Solholm (FrP)
Lena Öhrsvik (s) Förman
Claes Andersson (Vas.)
Åshild Hauan (A)
Hans Jørgen Jensen (S)
Markku Rossi (Kesk.)
Sigriður Anna Þórðardóttir (Sj)
Sten Svensson (m)

*Rek. 5/1992/s
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 5/1992 angående nordiska sjömanspensioner

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att i anslutning till arbetet med en ny trygghetskonvention mot bakgrund av EES-avtalet företa en utredning över vilka olika regler som gäller för uppnående av full ålderspension och andra pensioner för sjömän i hemlandet och i annat nordiskt land, och

att därefter vidta sådana åtgärder som syftar till att i pensionshänseende jämställa sjömän bosatta i annat nordiskt land med sjömän bosatta i det land enligt vars lagregler pensionen utbetalas.

(Meddelandet, se C 1, s. 746)

Rek. 6/1992/s
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 6/1992 angående samarbetsprogram inom bygg- och bostadssektorn

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att fastställa ett nytt nordiskt samarbetsprogram inom bygg- och bostadssektorn för tiden 1992-1996 med beaktande av de synpunkter som anförs av socialutskottet.

(Meddelandet, se C 1, s. 755
Socialutskottets betänkande över meddelandet, se s. 1055)

Socialutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående samarbetsprogram inom bygg- och bostadssektorn

Till Nordiska rådets socialutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 6/1992 angående samarbetsprogram inom bygg- och bostadssektorn.

Av meddelandet framgår att samarbetsprogrammet inom bygg- och bostadssektorn fastställdes den 28 juni 1992. Vid implementeringen av samarbetsprogrammet har ministerrådet beaktat de synpunkter som anförts av socialutskottet, speciellt i handlingsplanen för bostadspolitik.

Utskottet finner mot bakgrund härav att ytterligare åtgärder med anledning av rekommendationen från rådets sida ej är påkallade och föreslår

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation nr 6/1992 för rådets del *slutbehandlad*.

Stockholm den 28 januari 1993

Svein Alsaker (KrF)
Knud Glønborg (KrF)
Birgitte Husmark (SF)
Bjarne Kallis (SKL)
Liisa Rulander (kds)
Lodve Solholm (FrP)
Lena Öhrsvik (s) Förman
Claes Andersson (Vas.)
Åshild Hauan (A)
Hans Jørgen Jensen (S)
Markku Rossi (Kesk.)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)
Sten Svensson (m)

*Rek. 7/1992/s
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 7/1992 angående nordisk färdtjänst

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att i den konvention om sociala tjänster som är under utarbetande inarbeta regler om nordisk giltighet för färdtjänstlegitimation.

(Meddelandet, se C 1, s. 746)

*Rek. 8/1992/s
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 8/1992 angående gränsöverskridande färdtjänst

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att medverka till att kommuner på var sin sida om nordiska riksgränser avtalar om gränsöverskridande färdtjänst.

(Meddelandet, se C 1, s. 746)

*Rek. 9/1992/m
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 9/1992 angående handikappanpassning av internationella persontransporter

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att arbeta för att internationella persontransportförbindelser samt stationer handikappanpassas.

(Meddelandet, se C 1, s. 747)

*Rek. 10/1992/s
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 10/1992 angående nordiskt hälso- och sjukvårdssamarbete med Baltikum och Östeuropa

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utreda förutsättningarna och finansieringsformerna för ett nordiskt hälso- och sjukvårdssamarbete med Baltikum och Östeuropa.

(Meddelandet, se C 1, s. 747)

Rek. 11/1992/s
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 11/1992 angående nordbors rättigheter i Norden

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att i samband med förverkligandet av den nya sociala trygghetskonventionen och EES-avtalet i Norden även ta upp de förslag till åtgärder och informationsinsatser som tas upp i Nordiska rådets rekommendation nr 33/1990 om handlingsprogram för Nordbors rättigheter i Norden samt

att i samband härmed undersöka möjligheterna att ytterligare underlätta det gränsregionala samarbetet i Norden och undanröja kvarvarande hinder för samarbete och kontakter över gränserna.

(Meddelandet, se C 1, s, 661
Socialutskottets betänkande över meddelandet, se s. 1061)

Socialutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående nordbors rättigheter i Norden

Till Nordiska rådets socialutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 11/1992 angående nordbors rättigheter i Norden.

Av meddelandet framgår att den nya konventionen om social trygghet i Norden träder i kraft samtidigt som enligt EES-avtalet EG:s förordning 1408/71. Arbetet med avtal beträffande konventionens genomförande samt vägledande kommentarer och information om dess administration är enligt ministerrådets meddelande inne i slutfasen. Vidare är en ny konvention om socialt bistånd och sociala tjänster under utarbetande och beräknas kunna träda i kraft den 1 januari 1994. De åtgärder och informationsinsatser, som vidtas i samband med ikraftträdandet av EG:s förordning 1408/71 samt de två nämnda konventionerna, motsvarar i stort sett de av Nordiska rådet framförda önskemålen i *rekommendation nr 33/1990.*

På såväl nordiskt plan som nationellt plan har man den senaste tiden inte bara undersökt möjligheterna utan också vidtagit åtgärder för att underlätta det gränsregionala samarbetet i Norden. Genom EES-avtalet försvinner dessutom en rad gränskontroller mellan de nordiska länderna. Vidare understryks att frågan om kvarstående hinder för samarbete och kontakter över gränserna fortsatt kommer att stå på ministerrådets dagordning.

Utskottet finner mot bakgrund härav att ytterligare åtgärder med anledning av rekommendationen från rådets sida ej är påkallade och föreslår

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendationen nr 11/1992 för rådets del *slutbehandlad.*

Stockholm den 28 januari 1993

Svein Alsaker (KrF)
Knud Glønborg (KrF)
Birgitte Husmark (SF)
Bjarne Kallis (SKL)
Liisa Rulander (kds)
Lodve Solholm (FrP)
Lena Öhrsvik (s) Förman
Claes Andersson (Vas.)
Åshild Hauan (A)
Hans Jørgen Jensen (S)
Markku Rossi (Kesk.)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)
Sten Svensson (m)

Rek. 12/1992/s
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 12/1992 angående utbildningsprogram för utveckling av social service (NOPUS)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att fastställa ett nordiskt utbildningsprogram för utveckling av social service i enlighet med ministerrådsförslag B 125/s och med beaktande av de synpunkter som framförts av socialutskottet.

(Meddelandet, se C 1, s. 747
Socialutskottets betänkande över meddelandet, se s. 1063)

Socialutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående utbildningsprogram för utveckling av social service (NOPUS)

Till Nordiska rådets socialutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 12/1992 angående utbildningsprogram för utveckling av social service (NOPUS).

Av meddelandet framgår att ministerrådet den 28 augusti 1992 fastställde stadgarna för Nordiska utbildningsprogrammet för utveckling av social service (NOPUS) med beaktande av socialutskottets synpunkter. NOPUS blev härmed en permanent institution.

Utskottet finner mot bakgrund härav att ytterligare åtgärder med anledning av rekommendationen från rådets sida ej är påkallade och föreslår

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation nr 12/1992 för rådets del *slutbehandlad.*

Stockholm den 28 januari 1993

Svein Alsaker (KrF)
Knud Glønborg (KrF)
Birgitte Husmark (SF)
Bjarne Kallis (SKL)
Liisa Rulander (kds)
Lodve Solholm (FrP)
Lena Öhrsvik (s) Förman
Claes Andersson (Vas.)
Åshild Hauan (A)
Hans Jørgen Jensen (S)
Markku Rossi (Kesk.)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)
Sten Svensson (m)

Rek. 13/1992/s
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 13/1992 angående ny nordisk konvention om social trygghet

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att fastställa det framlagda förslaget till ny nordisk konvention om social trygghet med beaktande av de synpunkter som anförts av socialutskottet samt

att resultatet av arbetet med en nordisk konvention om socialt bistånd och sociala tjänster föreläggs Nordiska rådet som ett ministerrådsförslag och även innehåller delar som tillgodoser utskottets yrkanden vad gäller nordisk färdtjänst och, i tillämpliga delar, nordbors rättigheter i Norden.

(Meddelandet, se C 1, s. 747
Socialutskottets betänkande över meddelandet, se s. 1065)

Socialutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående ny nordisk konvention om social trygghet

Till Nordiska rådets socialutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 13/1992 angående ny nordisk konvention om social trygghet.

Av meddelandet framgår att den nya nordiska konventionen om social trygghet undertecknades i Köpenhamn den 15 juni 1992. Konventionen träder i kraft samma dag som EES-avtalet träder i kraft för de nordiska länderna. Den nya konventionen om socialt bistånd och sociala tjänster beräknas föreligga under 1993 och kunna träda i kraft den 1 januari 1994.

Utskottet anser därmed att andra delen av rekommendationen *bör stå kvar på rådets saklista.*

Utskottet finner mot bakgrund härav att ytterligare åtgärder med anledning av rekommendationen från rådets sida ej är påkallade och föreslår

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation nr 13/1992, första delen, för rådets del *slutbehandlad.*

Stockholm den 28 januari 1993

Svein Alsaker (KrF)
Knud Glønborg (KrF)
Birgitte Husmark (SF)
Bjarne Kallis (SKL)
Liisa Rulander (kds)
Lodve Solholm (FrP)
Lena Öhrsvik (s) Förman
Claes Andersson (Vas.)
Åshild Hauan (A)
Hans Jørgen Jensen (S)
Markku Rossi (Kesk.)
Sigriður Anna Þórðardóttir (Sj)
Sten Svensson (m)

*Rek. 14/1992/e
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 14/1992 angående förstärkning av Nordisk industrifond

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at vedtage de nødvendige foranstaltninger for at styrke Nordisk Industrifonds stilling og virksomhed til fremme af det næringspolitiske samarbejde i Norden.

(Meddelandet, se C 1, s. 811)

*Rek. 15/1992/e
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 15/1992 angående upprättande av ett baltiskt investeringsprogram

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at i samarbejde med de baltiske lande og internationale interessenter oprette programmet for teknisk/finansiel assistance og finansiering af investeringer i Baltikum (Baltisk Investeringsprogram), under hensyn til ligebehandling af de deltagende institutioner og således, at aktiviteterne kan starte senest 1. juni 1992.

(Meddelandet, se C 1, s. 806)

Rek. 16/1992/e
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 16/1992 angående åtgärder för att stimulera till innovationer i näringslivet

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at udrede og vurdere foranstaltninger til fremme af opfinder- og nyskabende virksomhed i Norden.

(Meddelandet, se C 1, s. 812
Ekonomiska utskottets betänkande över meddelandet, se s. 1069)

Ekonomiska utskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående åtgärder för att stimulera till innovationer i näringslivet

Til økonomisk utvalg er henvist den av Ministerrådet avgitte melding til Nordisk Råds 42. sesjon om rekommandasjon 16/1992/e om tiltak for å stimulere til innovasjoner i næringslivet.

Ministerrådet konstaterer at man i nåværende situasjon for nordisk samarbeid ikke er beredt til å binde midler for å instituere en særlig "innovasjonspris" slik det opprinnelige medlemsforslaget tok til orde for, men at man er positiv til å stimulere innovasjoner innen næringslivet på andre måter.

Utvalget regner med at Ministerrådets arbeid på dette felt vil bli rapportert til Rådet blant annet i de årlige beretninger om nordisk sasmarbeid (*C 1*).

Økonomisk utvalg foreslår derfor

at Nordisk Råd tar meldingen til etterretning og anser rekommandasjon 16/1992/e som *ferdigbehandlet* for Rådets del.

Stockholm, 28. januar 1993

Filip Fridolfson (m)
Hans Gustafsson (s)
Carl I. Hagen (FrP)
Filt Jensen (V)
Håkan Nordman (SFP)
Erkki Tuomioja (SDP)
Thor-Eirik Gulbrandsen (A) Nestformann
Pekka Haavisto (Vihr.)
Hjörleifur Guttormsson (Ab)
Poul Nielson (S)
Anders Talleraas (H)

Rek. 17/1992/e
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 17/1992 angående förhöjning av Nordiska utvecklingsfondens kapital

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd og de nordiske landes regeringer

at vedtage ministerrådsforslag B 127/e om fortsættelse af Nordisk Udviklingsfonds virksomhed uden tidsbegrænsning og forhøjelse af fondens kapital med 150 mill. SDR, idet man iagttager Økonomisk Udvalgs synspunkter og således, at muligheden af en ny kapitalforhøjelse, som følge af den resultatorienterede evaluering i 1995, holdes åben.

(Meddelandet, se C 1, s. 662
Ekonomiska utskottets betänkande över meddelandet, se s. 1071)

Ekonomiska utskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående förhöjning av Nordiska utvecklingsfondens kapital

Till økonomisk utvalg er henvist den av Ministerrådet avgitte melding til Nordisk Råds 42. sesjon om rekommandasjon 17/1992/e om forhøyelse av Nordisk Utviklingsfonds kapital.

Ministerrådet meddeler at Nordisk Utviklingsfond har blitt tilført 150 millioner SDR i ny kapital slik som foreslått.

Utvalget konstaterer at hensikten med rekommandasjonen er oppnådd og foreslår derfor

at Nordisk Råd tar meldingen til etterretning og anser rekommandasjonen 17/1992/e som *ferdigbehandlet* for Rådets del.

Stockholm, 28. januar 1993

Filip Fridolfson (m)
Hans Gustafsson (s)
Carl I. Hagen (FrP)
Filt Jensen (V)
Håkan Nordman (SFP)
Erkki Tuomioja (SDP)
Thor-Eirik Gulbrandsen (A) Nestformann
Pekka Haavisto (Vihr.)
Hjörleifur Guttormsson (Ab)
Poul Nielson (S)
Anders Talleraas (H)

*Rek. 18/1992/j
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 18/1992 angående gemensam nordisk lagstiftning rörande barnskydd

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd

å utrede mulighetene for felles nordisk lovgivning for å beskytte barn mot mishandling og overgrep.

(Meddelandet, se C 1, s. 748)

Rek. 19/1992/s
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 19/1992 angående samnordisk specialistutbildning inom barnomsorgen

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd

å etablere samnordisk spesialistutdanning innen barneomsorgen som videreutdanning eller påbyggingsutdanning.

(Meddelandet, se C 1, s. 748
Socialutskottets betänkande över meddelandet, se s. 1074)

Socialutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående samnordisk specialistutbildning inom barnomsorgen

Till Nordiska rådets socialutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 19/1992 angående samnordisk specialistutbildning inom barnomsorgen.

Av meddelandet framgår att samnordiska tvärfackliga konferenser om barnmisshandel arrangeras vartannat år. Barnområdet kommer att beaktas i NOPUS verksamhet och specialkurser. Därmed anses att rekommendationens syfte har tillvaratagits.

Utskottet finner mot bakgrund härav att ytterligare åtgärder med anledning av rekommendationen från rådets sida ej är påkallade och föreslår

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation nr 19/1992 för rådets del *slutbehandlad.*

Stockholm den 28 januari 1993

Svein Alsaker (KrF)
Knud Glønborg (KrF)
Birgitte Husmark (SF)
Bjarne Kallis (SKL)
Liisa Rulander (kds)
Lodve Solholm (FrP)
Lena Öhrsvik (s) Förman
Claes Andersson (Vas.)
Åshild Hauan (A)
Hans Jørgen Jensen (S)
Markku Rossi (Kesk.)
Sigriður Anna Þórðardóttir (Sj)
Sten Svensson (m)

*Rek. 20/1992/j
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 20/1992 angående stöd till rättsutvecklingen i Estland, Lettland och Litauen

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å bistå de baltiske stater med utarbeidelse av et program for et framtidig baltisk lovgivningssamarbeide, i samarbeid med Nordisk Råd

å bistå de baltiske stater med eksperthjelp i forbindelse med konkrete lovgivningsoppgaver

å bistå de baltiske stater med juridisk litteratur på aktuelle rettsområder

å undersøke mulighetene for å etablere et felles baltisk senter for forskning m.v. i menneskerettighetsspørsmål

å iaktta tilsvarende nasjonale innsatser fra de nordiske land samt fra sentrale internasjonale organisasjoner som f.eks. Europarådet o.l. ved iverksettelsen av ovennevnte tiltak.

(Meddelandet, se C 1, s. 680)

Rek. 21/1992/m
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 21/1992 angående satsningar på det nordiska gränsregionala samarbetet

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att den samnordiska satsningen på de etablerade gränsregionala samarbetsområdena över den nordiska budgeten skall fortsätta på minst nuvarande nivå, samt

att ökningar i de samnordiska budgetresurserna även skall användas till att utveckla det gränsregionala samarbetet i Norden.

(Meddelandet, se C 1, s. 797
Miljöutskottets betänkande över meddelandet, se s. 1077)

Miljöutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående satsningar på det nordiska gränsregionala samarbetet

Till Nordiska rådets miljöutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 21/1992/m om satsningar i det nordiska gränsregionala samarbetet.

I sitt meddelande om rekommendation nr 21/1992/m angående satsningar på det nordiska gränsregionala samarbetet framför ministerrådet att i strategiprogrammet för nordiskt samarbete inom och mellan regioner 1992-1994 prioriteras FoU, även om beviljningarna reduceras. Intern fördelning mellan gränsregionalt samarbete och temaorienterad verksamhet avgörs på basis av en konkret värdering av inkomna ansökningar. 1992 och 1993 kommer det gränsregionala samarbetet att få i stort samma budgetram som tidigare. Ministerrådet framför vidare att i såväl ministerrådsförslaget om nordiskt samarbete efter 1992 som i rapporten från statministrarnas personliga representanter framhålls betydelsen av att samarbeta inom det regionalpolitiska området och att det gränsregionala samarbetet bör skapa förutsättningar för att förbättra en regional arbetsmarknad och en regional infrastruktur. Budgetbegränsningar i det regionalpolitiska samarbetet aviseras. Ministerrådet lägger dock vakt på att utveckla det gränsregionala samarbetet genom ett mer effektivt bruk av medel. Vidare kommer de evalueringar som gjorts inom två av samarbetsområdena att ligga till grund för administrativ och praktisk vidareutveckling av samarbetet, en svensk kartläggning av gränsövergripande samarbete skall utnyttjas och det skall övervägas att införa mål- och ramstyrning som överordnad styrprincip.

Enligt miljöutskottets mening leder inte de vidtagna åtgärderna till att budgetramen för det gränsregionala samarbetet garanteras den budgetmässiga prioritering som önskas i rekommendationen. Å andra sidan förefaller det som om den effektivisering som eftersträvas genom åtgärderna delvis kan kompensera för en framtida budgetminskning.

Miljöutskottet anser mot bakgrund av vad som anförts av ministerrådet om förutsättningarna för och uppläggningen av det fortsatta utvecklingsarbetet att det inte är meningsfullt att vidhålla rekommendationen. Utskottet föreslår därför att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation nr 21/1992 för rådets del *slutbehandlad*.

Stockholm den 29 januari 1993

Haakon Blankenborg (A)
Ingvar Eriksson (m)
Anneli Jäätteenmäki (Kesk.) Förman
Anna-Kaarina Louvo (Kok.)
Jógvan I.Olsen (Sb)
Anders Svärd (c)
Hans Erenbjerg (S)
Martin Glerup (S)
Tore A. Liltved (H)
Kjellbjørg Lunde (SV)
Olof Salmén (ÅC)

*Rek. 22/1992/m
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 22/1992 angående gemensam tid i Danmark, Finland, Norge och Sverige

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utreda för- och nackdelarna med införandet av en gemensam tid i Danmark, Finland, Norge och Sverige.

(Meddelandet, se C 1, s. 662)

Rek. 23/1992/m
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 23/1992 angående nordiskt samarbetsprogram för fiskeri 1993-1996

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att anta ett nordiskt program för samarbete inom fiskerisektorn i enlighet med ministerrådsförslag B 126/m och Nordiska rådets synpunkter

att ministerrådet lämnar en årlig rapportering av samarbetsprogrammet i sin verksamhetsberättelse, C 1.

(Meddelandet, se C 1, s. 789
Miljöutskottets betänkande över meddelandet, se s. 1080)

Miljöutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående nordiskt samarbetsprogram för fiskeri 1993-1996

Till Nordiska rådets miljöutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 23/1992/m om nordiskt samarbetsprogram för fiskeri.

Av meddelandet från ministerrådet framgår att programmet fastställts med beaktande av Nordiska rådets synpunkter. Miljöutskottet föreslår därför

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation nr 23/1992 för rådets del *slutbehandlad*.

Stockholm den 29 januari 1993

Haakon Blankenborg (A)
Ingvar Eriksson (m)
Anneli Jäätteenmäki (Kesk.) Förman
Anna-Kaarina Louvo (Kok.)
Jógvan I.Olsen (Sb)
Anders Svärd (c)
Hans Erenbjerg (S)
Martin Glerup (S)
Tore A. Liltved (H)
Kjellbjørg Lunde (SV)
Olof Salmén (ÅC)

*Rek. 24/1992/k
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 24/1992 angående samarbete på trafikutbildningens område

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att i syfte att utbyta erfarenheter mellan de nordiska länderna på trafikutbildningens område utarbeta informationsmaterial bestående av nationell information om de regler och system som gäller i respektive nordiska länder beträffande trafikundervisning för distribution och användning av de nationella och lokala myndigheterna samt skolor i de nordiska länderna.

(Meddelandet, se C 1, s. 779)

*Rek. 25/1992/k
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 25/1992 angående nordisk textil sommarakademi

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att undersöka möjligheterna att få till stånd ett nordiskt arbetsseminarium för textilkonstnärer i form av en textil sommarakademi.

(Meddelandet, se C 1, s. 704)

Rek. 26/1992/k
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 26/1992 angående nordiskt revyfackligt nätverkssamarbete

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd anbefaler Nordisk Ministerråd

å støtte de fremlagte planer i det det tas hensyn til utvalgets følgende synspunkter:

1. Kulturutvalget støtter medlemsforslaget, som tar sikte på å øke bredden samt styrke lokale miljøer og uorganiserte gruppers deltakelse i nordisk kultursamarbeid.

2. Utvalget går inn for at prosjektet gis støtte i en treårsperiode, og noterer at prosjektet etter denne periode regner med å bli selvfinansierende.

3. Utvalget understreker viktigheten av et nært samarbeid med de frivillige organisasjonene som er organiserte gjennom Nordisk Amatørteaterråd.

(Meddelandet, se C 1, s. 704
Kulturutskottets betänkande över meddelandet, se s. 1084)

Kulturutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående nordiskt revyfackligt nätverkssamarbete

Till Nordiska rådets kulturutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 26/1992 angående nordiskt revyfackligt nätverkssamarbete.

Utskottet har noterat att Nordiska ministerrådet inte anser rekommendationen vara realistisk. I ministerrådets meddelande anges som argument att ministerrådet anser att projektet ingalunda kommer att bli självfinansierat efter tre års drift, om överhuvudtaget någon gång, när egna intäkter det tredje året endast kommer att utgöra 7 % av budgeten. Ministerrådet visar också sin ovilja att prioritera ett nordiskt revyprojekt vid en 0-budgetsituation när det måste ske på bekostnad av nedprioriterad existerande verksamhet. I meddelandet hänvisas emellertid till Nordiska kulturfonden som en naturlig bidragsgivare för projekt av denna typ.
Utskottet konstaterar att Nordiska ministerrådet inte kommer att genomföra rekommendationen. Med hänvisning till detta finner utskottet inte några skäl att behålla den på rådets dagordning. Utskottet föreslår därför

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation nr 26/1992 för rådets del *slutbehandlad*.

Stockholm den 28 januari 1993

Marianne Andersson (c)
J.K. Hansen (S)
Thea Knutzen (H)
Rannveig Guðmundsdóttir (A) Formand
Eeva Turunen (Kok.)
Ranveig Frøiland (A)
Jógvan A. Johannessen (Jvfl)
Berit Oscarsson (s)
Otto Steenholdt (At)

*Rek. 27/1992/k
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 27/1992 angående ökat TV- och radioprogramutbyte i Norden

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

snarest *å* vedta tiltak for å få i stand økt nordisk TV- og radioprogramutveksling. Det bør i den sammenheng vurderes hvilken betydning den stadig utvidede kapasitet på de europeiske satellitter vil få for nordisk programutveksling.

(Meddelandet, se C 1, s. 705)

Rek. 28/1992/k
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 28/1992 angående handlingsprogram för vuxenutbildningen - Voks Frem (1992 -1996)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å vedta et nordisk handlingsprogram for styrking av voksenutdanningen i fremtiden - Voks Frem (1992-96) i samsvar med ministerrådsforslag B 124/k og i det det tas til de synspunkter som er anført av Kulturutvalget.

(Meddelandet, se C 1, s. 711
Kulturutskottets betänkande över meddelandet, se s. 1087)

Kulturutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående handlingsprogram för vuxenutbildningen - Voks Frem (1992-1996)

Till Nordiska rådets kulturutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 28/1992 angående handlingsprogram för vuxenutbildningen - Voks Frem (1992-1996).

Utskottet konstaterar att Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) har genom skriftlig behandling i april 1992 antagit Voks Frem-programmet. Med hänvisning till att rekommendationens intentioner genomförts föreslår utskottet,

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation nr 28/1992 för rådets del *slutbehandlad*.

Stockholm den 28 januari 1993

Marianne Andersson (c)
J. K. Hansen (S)
Thea Knutzen (H)
Rannveig Guðmundsdóttir (A) Formand
Eeva Turunen (Kok.)
Ranveig Frøiland (A)
Jógvan A. Johannessen (Jvfl)
Berit Oscarsson (s)
Otto Steenholdt (At)

Rek. 29/1992/b
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 29/1992 angående budgetutskottets kontrolluppgifter 1991

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att i det fortsatta arbetet beakta de synpunkter och förslag som budgetutskottet framfört i redogörelsen för kontrolluppgifterna 1991 samt att raportera till utskottet om vilka åtgärder som vidtagits

att därvid i samband med utvärderingen av BRYT-projektet särskilt uppmärksamma:

- lägga större vikt vid förberedelsefasen i ett nordiskt samarbetsprojekt och att utarbeta konkreta mål och klara prioriteringar samt definiera och placera det överordnade ekonomiska och politiska ansvaret. Större nordiska projekt bör inledas med ett förprojekt

- beakta vikten av en kvalificerad och intresserad projektledare och att försöka få till stånd någon form av "nordisk projektledarträning"

att därvid i samband med undersökningen av arbetsgivaransvaret vidta följande åtgärder:

- klargöra om begreppet arbetsgivaransvar har samma innebörd i samtliga nordiska länder, om det finns reglerat i lagar och avtal samt om de nordiska institutionerna i så fall omfattas av dessa lagar och avtal

- låta göra en inventering av anställningskontrakten och undersöka det faktiska rättsläget för olika grupper av anställda vid nordiska institutioner.

(Meddelandet, se C 1, s. 662
Budgetutskottets betänkande över meddelandet, se s. 1089)

Budgetutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående budgetutskottets kontrolluppgifter 1991

Till Nordiska rådets budgetutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 29/1992/b angående utskottets kontrolluppgifter 1991 (*A 998/b*).

Utskottet har behandlat meddelandet vid möte den 28 januari 1993.

Under 1991 lät utskottet genomföra dels en utvärdering av det nordiska BRYT-projektet dels en undersökning av arbetsgivaransvaret vid nordiska institutioner. Utvärderingarna utmynnade i rapporter, som låg till grund för utskottets rekommendationer.

Till rekommendationen om BRYT-projektet lämnar ministerrådet följande meddelande:

> "Ministerrådet tilstreber i forprosjekter til nordiske samarbeidsprosjekter å definere mål, prioriteringer m.v., samtidig som det legges stor vekt på å fremskaffe kvalifisert prosjektledelse. Ministerrådet kan ikke se noe behov for en særskilt nordisk prosjektlederopplæring."

Budgetutskottet finner det positivt att ministerrådet i större grad än tidigare låter större nordiska samarbetsprojekt starta med förprojekt samt att ministerrådet lägger vikt vid att anställa kvalificerade projektledare.

Meddelandet om rekommendationen angående undersökningen av arbetsgivaransvaret vid nordiska institutioner inleds med en redogörelse för gällande principer och regler. Denna redogörelse är i överensstämmelse med den undersökning som utskottet lät göra. Utskottet finner det positivt att ministerrådet i enskilda fall, t.ex. vid nedläggning av verksamheter, är berett att tillvarata överordnade och principiella frågor som är förbundna med arbetsgivaransvaret. Utskottet anser att det kan bli en viktig uppgift inom de närmaste åren med tanke på den aviserade omstruktureringen av det nordiska samarbetet. Framför allt är det viktigt att någon är beredd att ta det politiska och moraliska ansvaret att vid en nedläggning medverka till att skaffa berörd personal nytt arbete.

Utskottet välkomnar även planerna på kurser och seminarier om arbetsgivaransvaret vid nordiska institutioner, liksom utarbetandet av en ny personal/institutionshandbok.

Av meddelandet framgår emellertid inte om ministerrådet låtit göra en inventering av anställningskontrakten och undersöka det faktiska rättsläget för olika grupper av anställda vid nordiska institutioner. Med tanke på kommande förändringar inom den nordiska samarbetsstrukturen skulle en sådan inventering kunna vara till stor nytta både för anställda vid nordiska institutioner och för ministerrådets ställningstagande i dessa frågor. Utskottet förutsätter att en sådan inventering genomförs under 1993.

Mot bakgrund av att ministerrådet i huvudsak beaktat utskottets synpunkter föreslår utskottet

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendationen för rådets del *slutbehandlad*.

Stockholm den 28 januari 1993

Árni M. Mathiesen (Sj)
May Flodin (FS)
Helga Haugen (KrF) Formann
Timo Järvilahti (Kesk.)
Jens Marcussen (FrP)
Hugo Bergdahl (fp)
Roger Gudmundseth (A)
Per Olof Håkansson (s)
Inger Koch (m)
Lauri Metsämäki (SDP)

*Rek. 30/1992/p
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 30/1992 angående gemensam nordisk utlandsrepresentation i vissa nya stater

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske lands regjeringer

å arbeide for en større samordning av de nordiske lands utenlandsrepresentasjon særlig i nye stater.

(Meddelandet, se C 1, s. 664)

*Rek. 31/1992/p
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 31/1992 angående samarbete i det arktiska området

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd
å ta initiativ til et heldekkende arktisk samarbeide på regeringsnivå.

(Meddelandet, se C 1, s. 664)

*Rek. 32/1992/e
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 32/1992 angående Norden i det nya Europa

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd og de nordiske landes regeringer:

Norden i Europa

at udrede mulighederne i og konsekvenserne for det nordiske samarbejde af at samtlige eller de fleste nordiske lande bliver medlemmer af EF,

at gennem en revision af Helsingforsaftalen, i de kommende medlemskabsforhandlinger og i de nordiske landes bilaterale aftaler med EF klargøre, hvordan samarbejdet i Norden som region bedst tilpasses den pågående integrationsproces i Europa og der igennem sikre mulighederne for en stærkere og mere ambitiøs udvikling af det regionale nordiske samarbejde,

at arbejde for harmonisering af europæiske regler på et højt niveau inden for arbejdsmarkedspolitikken med sigte på opnåelse af fuld beskæftigelse, miljøkrav, arbejdsmiljøkrav ligestilling og socialpolitikken,

at arbejde for at udvikle og skabe forståelse og tilslutning omkring den nordiske samfundsmodel i en videre europæisk sammenhæng, blandt andet på vigtige områder som arbejdsmarkedspolitik for fuld beskæftigelse, ligestilling mellem kønnene, miljøkrav, arbejdsmiljøbestemmelser og sociale velfærdsordninger, med sigte på harmonisering af fælles europæiske regler å et højt niveau,

at det vurderes på hvilke måder informations- og kontaktvirksomheden i Bruxelles mest hensigtsmæssigt kan drives, f.eks. via et nordisk informations- og kontaktkontor,

at det udenrigspolitiske samarbejde styrkes på områder af fælles interesse inden for rammerne af det officielle nordiske samarbejde,

at i udenrigspolitikken samarbejde om en fælles linie i FN og andre verdensomspændende organisationer særligt i globale udviklings- og miljøspørgsmål.

Samarbejde internt i Norden

at de nordiske lande tilrettelægger en politik, som prioriterer målsætningen om opnåelse af fuld beskæftigelse,

at fortsat prioritere det nordiske samarbejde inden for kultur, uddannelse og forskning, miljø, arbejdsmiljø, ligestilling, forbrugerpolitik og socialpolitik,

at der satses på en nordisk næringspolitisk handlingsplan, med sigte på at styrke økonomi og beskæftigelse i Norden og bl.a. omfatter samordning og styrkelse af næringspolitik, infrastruktur, information og kommunikation i Norden,

at udbygge det nordiske samarbejde om "de fire friheder" med henblik på etableringen af et grænseløst Norden inden for rammerne af EØS-aftalen og senere EF-medlemskab for samtlige eller de fleste nordiske lande,

at forvaltningen af naturressourcerne bygges på princippet om bæredygtig udvikling,

Østersøen - Baltikum

at udvikle samarbejdet omkring Østersøen og på Nordkalotten med hovedvægt på samarbejde om miljøspørgsmål, bæredygtig udvikling og næringspolitik og således, at dette samarbejde indgår i en bredere nordeuropæisk samarbejdsregion,

Institutionelle ændringer i nordisk samarbejde

at den parlamentariske indflydelse på det nordiske samarbejde styrkes gennem fastlæggelse af klare politiske målsætninger og deraf følgende omlægninger af rådets og ministerrådets arbejde, og ved at ministerrådet systematisk tilrettelægger samarbejdet således, at rådet får indflydelse på beslutningsprocessen,

at tage initiativet til en fornyelse af Helsingforsaftalen i lyset af europaintegrationen og behovet for et styrket og vitaliseret nordisk samarbejde, hvorved bl.a. de overordnede målsætninger klargøres, institutionerne styrkes og effektiviseres og der skabes rammer for et mere ambitiøst nordisk samarbejde,

at der, som en konsekvens af fastlagte målsætninger og arbejdsopgaver, ved fornyelsen af Helsingforsaftalen tilrettelægges en revideret institutionel struktur for det nordiske samarbejde,

at der i denne forbindelse i samarbejde med rådet gennemføres en vurdering af mulige organisationsforslag, herunder bl.a. følgende: at

afholde flere, men kortere sessioner, at øge fuldmagterne til formandskabet i ministerrådet, at skifte formandskab hvert halve år, at styrke det partipolitiske samarbejde over grænserne, at overveje i hvilken grad nordiske europapolitikere bør deltage i Nordisk Råd, at give Nordisk Råd budgetmæssig indflydelse samt at tilrettelægge den mest hensigtsmæssige samordning af sekretariatsstrukturen for råd og ministerråd,

at Vest-Nordens interesser i det nordiske samarbejde varetages ved gennemgangen af den nordiske samarbejdsstruktur,

Det videre arbejde

at ministerrådet omarbejder og videreudvikler programforslaget, således som angivet af rådet og i lyset af statsministrenes overvejelser.

(Meddelandet, se C 1, s. 664)

Rek. 33/1992/b
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 33/1992 angående Nordiska ministerrådets budget för 1993

Rekommendationen har följande lydelse:

Den logiska slutsatsen för den fortsatta behandlingen av det framlagda budgetförslaget vore att föreslå en omarbetning. Utskottet har allvarligt övervägt ett sådant förslag.

Utskottet har därvid tvingats konstatera att några praktiskt godtagbara möjligheter för en omarbetning inte föreligger.

De samlade omständigheterna har således lett utskottet fram till att utskottet måste finna sig i att tvingas tolerera budgetförslaget, men enbart under den bestämda förutsättningen att kommande budgetförslag utformas i enlighet med vad som tidigare diskuterats med samarbetsministrarna.

Under hänvisning till ovanstående föreslår utskottet att

Nordiska rådet med anledning av Nordiska ministerrådets budgetförslag för 1993 (B 130/b) beslutar om följande uttalande:

att Nordiska rådet med instämmande i vad utskottet ovan anfört överlämnar utskottets betänkande till Nordiska ministerrådet.

(Meddelandet, se C 1, s. 669
Budgetutskottets betänkande över meddelandet, se s. 1097)

Budgetutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående Nordiska ministerrådets budget för 1993

Till Nordiska rådets budgetutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 33/1992/b angående Nordiska ministerrådets budget för 1993 (*B 130/b*). Utskottet har behandlat meddelandet vid möte den 28 januari 1993. I ministerrådets meddelande heter det:

> "De nordiska ländernas statsministrar beslutade den 11 november 1992 i Århus att det formella nordiska samarbetet skall koncentreras kring följande prioriterade satsningsområden: kultur, forskning och utbildning, miljö, medborgarnas rättigheter, ekonomi, fiske och lagstiftning (Erklæring fra de nordiske lands statsministre).
>
> Ministerrådet organiserar nu sitt arbete kring dessa satsningsområden. Det s.k. C 2-dokumentet om riktlinjerna för det framtida nordiska samarbetet kommer att byggas upp kring dessa prioriterade områden. Detsamma kommer också att gälla förslaget till budget för 1994.
>
> På detta sätt blir det lättare för Nordiska rådet att ta ställning till de prioriteringar som ministerrådet gör. Därutöver avser samarbetsministrarna och ministerrådssekretariatet att löpande ha en dialog med budgetutskottet i syfte att för båda parter få en adekvat beredning av budgeten."

Budgetutskottet har noterat att följande omräkningar betingade av ändrade valuta-, löne- och prisförutsättningar har gjorts i samband med fastställandet.

Beträffande valutaomräkningar har de kurser som gällde 30.10.1992 använts, dvs. att:

100 FIM = 122 DKK
100 ISK = 11 DKK
100 NOK = 94 DKK
100 SEK = 102 DKK

På motsvarande sätt har löner och priser omräknats enligt följande antagna procentuella förändring mellan årsgenomsnitten för 1992 och 1993:

	löner	priser
Danmark	2,3	1,8
Finland	1,0	3,5
Island	1,0	2,0
Norge	2,5	2,0
Sverige	2,5	4,0

Omräkningsfaktorn för projektmedel har varit 3 %.

Efter genomförda omräkningar uppgår den totala budgeten 1993 till 650.670.000 DKK, dvs. en ökning med 1.670.000 DKK, eller 0,26 %, jämfört med ministerrådets budgetförslag.

Budgetutskottet uppskattar att samarbetsministrarna är villiga att ha en löpande dialog med budgetutskottet om budgetberedningen. Utskottet hoppas emellertid att det också skall gå att föra en dialog om budgetens innehåll.

Mot bakgrund av att 1993 års budget redan är fastställd föreslår utskottet

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendationen för rådets del *slutbehandlad*.

Stockholm den 28 januari 1993

Árni M. Mathiesen (Sj)
May Flodin (FS)
Helga Haugen (KrF) Formann
Timo Järvilahti (Kesk.)
Jens Marcussen (FrP)
Hugo Bergdahl (fp)
Roger Gudmundseth (A)
Per Olof Håkansson (s)
Inger Koch (m)
Lauri Metsämäki (SDP)

*Rek. 34/1992/e
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 34/1992 angående samiska intressen i nordiska turistkampanjer

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at der i forbindelse med fælles nordiske turistkampagner tages hensyn til de samiske interesser i en udbygget turistnæring.

(Meddelandet, se C 1, s. 826)

*Rek. 35/1992/e
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 35/1992 angående energi- och miljöpolitiskt samarbete

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at til Nordisk Råd i anledning af medlemsforslagen udarbejde en energi-miljøpolitisk rapport, som belyser status for gennemførelse af målsætninger, analyserer vanskelighederne derved samt stiller forslag til et øget nordisk samarbejde på området, særligt vedrørende fremtiden for det nordiske el-marked og øget samarbejde med øvrige Østersølande.

(Meddelandet, se C 1, s. 817)

*Rek. 36/1992/e
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 36/1992 angående samarbete på biståndsområdet

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer og Nordisk Ministerråd:

at arbejde for større samordning af de nordiske landes bistand og bistandsmissioner og

at arbejde for at de nordiske repræsentationer yder fornøden assistance til repræsentanter for nordiske hjælpeorganisationer, når disse anmoder derom.

(Meddelandet, se C 1, s. 824)

*Rek. 37/1992/j
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 37/1992 angående beräkningsmodell för värdering av obetalt arbete

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd

at påse at arbejdet med at fremskaffe så ensartede tidsanvendelsesstudier som muligt fortsætter

at der nedsættes en arbejdsgruppe, som ser på mulighederne for, at der udarbejdes en beregningsmodel

at koordinere ovennævnte aktiviteter med tilsvarende aktiviteter i EF

at følge udviklingen i OECD og FN for så vidt angår værdiansættelsen af det ubetalte arbejde og sammenhængen med nationalregnskabet

at påse at man udnytter den viden, som allerede eksisterer i form af forskningsesultater m.v., samt at man vurderer konsekvenserne af en beregningsmodel

at præsentere en første delrapport om projektet i forbindelse med Nordisk Forum 1994.

(Meddelandet, se C 1, s. 694)

*Rek. 38/1992/k
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 38/1992 angående hushållsundervisning i de baltiska länderna

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att ge Nordiska högskolan för hushållsvetenskap i uppdrag att organisera projekt för utvecklandet av hushållsundervisning i de baltiska länderna med stöd från Baltikum/Österuropaprogrammet.

(Meddelandet, se C 1, s. 717)

*Rek. 39/1992/k
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 39/1992 angående stöd till folkrörelsernas nordiska samarbete

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

med tilstrekkelig økonomisk støtte å aktivere medborgerorganisasjonenes nordiske samarbeid og utnytte dette i det offisielle nordiske samarbeidet etter 1992.

(Meddelandet, se C 1, s. 711)

*Rek. 40/1992/k
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 40/1992 angående Nordjobb som permanent ordning

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

snarest å ta beslutning om å gjøre prosjekt Nordjobb permanent og gi prosjektet en økonomisk grunntrygghet også etter forsøksperiodens avslutning.

(Meddelandet, se C 1, s. 725)

*Rek. 41/1992/k
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 41/1992 angående höjning av prissumman för Nordiska rådets musik- och litteraturpris

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att Nordiska rådets musik- och litteraturpris fr.o.m. år 1993 höjs till 200 000 DKK vardera, samt

att priserna inom en nära framtid höjs så att de motsvarar det värde de hade vid inrättandet.

(Meddelandet, se C 1, s. 706)

*Rek. 42/1992/s
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 42/1992 angående insatser för socialt utsatta grupper

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att företa en kartläggning av de socialt utsatta gruppernas omfång och villkor i de nordiska länderna samt göra denna tillgänglig genom ett ömsesidigt kunskaps- och erfarenhetsutbyte för att främja insatser för socialt utsatta grupper.

(Meddelandet, se C 1, s. 848)

*Rek. 43/1992/s
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 43/1992 angående jämlikhet i hälsa och levnadsvillkor

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att vidta åtgärder för att uppnå WHO:s målsättning om jämlikhet i hälsa och levnadsvillkor.

(Meddelandet, se C 1, s. 749)

*Rek. 44/1992/s
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 44/1992 angående nordiska arbetsrätten och EG

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet och de nordiska ländernas regeringar

att verka för att säkra den nordiska arbetsmarknads- och arbetsrättsmodellen såväl inom EES-avtalets ram som i förekommande fall vid EG-medlemskap för enskilda nordiska länder.

(Meddelandet, se C 1, s. 734)

Rek. 45/1992/m
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 45/1992 angående arbetsprogram för miljökvalitetsövervakning 1993-1995

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att fastställa ett arbetsprogram för uppbyggandet av gemensamma nordiska metoder och system för långsiktig miljökvalitetsövervakning i enlighet med ministerrådsförslag B 131/m och med beaktande av de synpunkter som framförts av miljöutskottet.

(Meddelandet, se C 1, s. 770
Miljöutskottets betänkande över meddelandet, se s. 1111)

Miljöutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående arbetsprogram för miljökvalitetsövervakning 1993-1995

Till Nordiska rådets miljöutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 45/1992/m om arbetsprogram för miljökvalitetsövervakning 1993-1995.

Av meddelandet från ministerrådet framgår att programmet fastställts med beaktande av Nordiska rådets synpunkter om bl.a. möjligheter till samarbete med och hjälpinsatser till de baltiska republikerna, Polen och Ryssland.Miljöutskottet föreslår därför

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation nr 45/1992 för rådets del *slutbehandlad*.

Stockholm den 29 januari 1993

Haakon Blankenborg (A)
Ingvar Eriksson (m)
Anneli Jäätteenmäki (Kesk.) Förman
Anna-Kaarina Louvo (Kok.)
Jógvan I.Olsen (Sb)
Anders Svärd (c)
Hans Erenbjerg (S)
Martin Glerup (S)
Tore A. Liltved (H)
Kjellbjørg Lunde (SV)
Olof Salmén (ÅC)

*Rek. 46/1992/m
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 46/1992 angående internationella uppförandekoder inom miljösektorn

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utarbeta ett gemensamt nordiskt förslag och en strategi för att påskynda etablerandet av internationella uppförandekoder inom miljösektorn samt i relevanta internationella fora verka för genomförandet av Agenda 21 och de konventioner som antogs i samband med Rio-konferensen.

(Meddelandet, se C 1, s. 770)

*Rek. 47/1992/m
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 47/1992 angående kärnsäkerhet i Nordområdena

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att följa upp och koordinera nordisk aktivitet och nya initiativ vad gäller kärnsäkerhet inom ramen för internationellt pågående samarbete

att med kraft fullfölja arbetet med att minska riskerna från atomdrivna fartyg, på fartyg lagrat material samt dumpat material i Ishavet, samt

att fullfölja ansträngningarna att få till stånd bindande internationella avtal om kärnsäkerhet och hantering av avfall från all civil och militär verksamhet.

(Meddelandet, se C 1, s. 771)

*Rek. 48/1992/m
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 48/1992 angående begränsning av export av miljöfarligt avfall

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att omedelbart förbjuda export av miljöfarligt avfall, oavsett syfte och innefattande även återanvändning, till icke OECD-länder, samt

att arbeta för ett juridiskt bindande förbud, inom Baselkonventionens ramar, mot export av miljöfarligt avfall från OECD-länderna till länder som inte är medlemmar i OECD.

(Meddelandet, se C 1, s. 771)

*Rek. 49/1992/m
D 1993

Meddelande

om rekommendation nr 49/1992 angående skydd av fredade fågelarter

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att verka för att de nordiska ländernas regeringar spelar en ledande roll i att tillförsäkra att internationella överenskommelser om vilda djur uppfylls av ratifikationsländerna,

att inom fora för internationella konventioner (speciellt Bern- och Bonnkonventionerna) aktivt verka för att alla länder uppfyller konventionernas bestämmelser om jakt på fredade fågelarter,

att kräva större aktivitet i genomförandet av EG:s fågeldirektiv, samt

att i internationella fora verka för en intensifiering av FoU-verksamheten om omfattning och konsekvenser av jakten på flyttfåglar vid Medelhavet.

(Meddelandet, se C 1, s. 741)

E 1
1993

Skriftlig fråga

angående nordisk giltighet för recept

(Svaret, se s. 1117)

Till Nordiska ministerrådet

I rekommandation nr 5/1971 angående nordisk gyldighed for recepter blev regeringerne i de nordiske lande opfordret til at indføre gyldighed for recepter udfærdiget af læger, tandlæger og dyrlæger.

Svaret bedes oplyse, hvor langt man er nået med hensyn til at gennemføre regler i Norden, der sikrer at der er gyldighed for recepter udfærdiget af læger, tandlæger og dyrlæger.

Under henvisning til ovenstående stiller jeg derfor følgende spørgsmål til Nordisk Ministerråd:

> Hvor langt er de nordiske lande kommet med arbejdet som vedtaget i rekommandation 5/1971 angående nordisk gyldighed for recepter?

København, den 5. november 1992

Pia Kjærsgaard (FP)

Nordiska ministerrådets svar, avgivet den 7 januari 1993

Etter opplysninger fra Nordiska läkemedelsnämnden fungerer systemet som planlagt. Den 1. september 1977 ble nordisk reseptgyldighet innført i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige. Leger kan skrive ut nordiske resepter, dog ikke veterinærer eller tannleger. Resepter på narkotika og sprit må ikke utskrives.

De ulike opprinnelige lovtekstene er som anført nedenfor (for Island anføres dog den lov som gjelder i dag):

Danmark: Ændring af Sundhedsstyrelsens regler af 1. december 1969 om udlevering af lægemidler. § 26, stk. 2, bekendtgørelse nr 513 af 24. september 1975, § 26, stk. 3, efter § 12 indføres ny paragraf.

Finland: Förordning nr 563, 15 juli 1977 samt cirkulär 1640.

Island: Tillægg førordning 421 1988, § 1, kap. 1.

Norge: Rundskriv I-10888/77, 1089/77 15. juli 1977.

Sverige: SOSFS (M) 1977:63 29 juni 1977.

Grete Knudsen
Formand for Nordisk ministerråd
(sosial- og helseministrene)

Pär Stenbäck
Generalsekreterare

E 2
1993

Skriftlig fråga

angående användningen av samiskan i officiella sammanhang

(Svaret, se s. 1119)

Till Sveriges regering

Såväl inom Europa som inom EG arbetar man för närvarande med minoritetsspråkfrågor med högt ställda ambitioner. I Norge och Finland är frågan om det samiska språkets ställning i officiella sammanhang aktuell. Både den norska och finländska regeringen har i år lagt fram propositioner om samisk språklagstiftning. Lagförslagen innehåller bestämmelser om bruket av samiska hos myndigheterna.

I Sverige finns det inte ännu en samisk språklagstiftning. För samiskans fortbestånd är det ytterst viktigt att det är möjligt att använda det samiska språket i officiella sammanhang. Den samiska kulturen och därmed det samiska språket är en del av Sveriges kulturarv. Därför är det en nationell angelägenhet i Sverige att se till att samiskan ges möjligheter att utvecklas. Det är klart att samiskans framtid inte kan tillförsäkras utan samhällets stöd och aktiva åtgärder.

Med anledning av det ovansagda vill jag ställa följande fråga till den svenska regeringen:

> Vilka planer har den svenska regeringen att ge en proposition om samisk språklagstiftning som skulle garantera samiskans framtid i Sverige?

Helsingfors den 24 november 1992

Sinikka Hurskainen (SDP)

Svar från Sveriges regering, avgivet den 17 december 1992

Regeringen avlämnade i oktober 1992 prop. 1992/93:32 Samerna och samisk kultur m.m. till riksdagen. I propositionen föreslogs att en särskild statlig myndighet - ett Sameting - skulle inrättas och att Sametinget skulle ha till uppgift att bevaka frågor som rör samisk kultur.

Riksdagen biföll den 15 december 1992 regeringens förslag om inrättande av ett Sameting.

I ovan nämnda proposition föreslogs att Sametinget skall ges ett ansvar för att leda det samiska språkarbetet och ges resurser till detta. Någon lagstadgad rätt att använda samiskan i officiella sammanhang föreslogs inte. Genom att ge initiativrätten och resurserna för det samiska språkarbetet till Sametinget säkerställs att samernas intressen inom givna ekonomiska ramar tas till vara på bästa sätt.

Jag vill framhålla att förhållandena i Sverige är något annorlunda än i Finland och Norge. I det samiska kärnområdet i Finland och Norge finns större andel samisktalande bland befolkningen än i motsvarande områden i Sverige. I båda våra grannländer finns också kommuner där de samisktalande är i majoritet.I Sverige, som visserligen har större kommuner, torde det inte finnas någon kommun där andelen samisktalande överstiger tio procent av befolkningen.

Någon ytterligare proposition på området är inte planerad.

Per Unckel
Utbildningsminister

E 3
1993

Fråga

vid Nordiska rådets 42:a session angående utökade fiskekvoter

Till Norges regering

Sedan urminnes tider har fiskeplatser i Nordsjön varit tillgängliga och nyttjats av olika länders fiskare, bl.a. danska, norska och svenska. I mitten av 70-talet började land efter land att flytta ut sina gränser till 200 sjömil och dela upp Nordsjön i ekonomiska zoner. Detta gjorde att bl.a. svenska fiskare utestängdes från fiskeplatser i Nordsjön vilka de av hävd nyttjat i många år. De blev dessutom helt beroende av de olika nordsjöstaternas godtycke vid utdelning av fiskekvoter. Denna utveckling ledde till att både Sverige och andra länder tvangs att öka sitt torskfiske i Östersjön, vilket i sin tur fick till följd att torsken nu i det närmaste är utfiskad där. Som en följd av detta har svenska fiskare nu hamnat i stora ekonomiska svårigheter. Svenskt fiske kan idag med rätta sägas befinna sig i kris.

År 1989 hade Sverige en Östersjökvot av 44 000 ton torsk per år. På grund av det minskade torskbeståndet i Östersjön har tilldelningen successivt minskat till 23 900 ton 1992. Denna kvot har under det gångna året inte kunnat uppnås av brist på torsk. För 1993 blir Sveriges kvot i Östersjön 9 560 ton. Denna nedåtgående utveckling gör att svensk fiskerinäring är på väg mot en ekonomisk katastrof. Sillen betalas dessutom nu så dåligt att dubbla mängder mot tidigare måste fiskas för att få en rimlig möjlighet att överleva ekonomiskt. Därför finns idag ett stort behov för svenska fiskare att erhålla större kvoter än idag av torsk och övrig vitfisk från Norge, åtminstone under en övergångsperiod.

Då norskt fiske för närvarande har god lönsamhet och inte ens den egna andelen av vitfisk i Nordsjön kan fiskas upp, bör Norge kunna visa viss generositet. Enligt uppgift har Grönland fått utökad kvot i norsk zon med 50% till 2 700 ton/år för 1993 och EG har tilldelats en kvot på 6 000 ton för 1993. Sveriges kvot från norsk zon var under 1992 410 ton torsk. Detsamma gäller för år 1993. Sverige importerade under 1991 mer än 56 000 ton fiskeprodukter från Norge till ett värde av över 1 miljard kronor och tilldelades år 1992 en fiskekvot på totalt 4 925 ton fisk till ett preliminärt värde av totalt ca 40 MSEK. Sveriges totala tilldelning har emellertid i år minskats med 90 ton, dvs. kvoten utgör sammantaget 4 385 ton. Som

helhet har den svenska tilldelningen således minskat. Detta talar också för att Norge skulle kunna visa svenska fiskare ett större tillmötesgående.

Mot denna bakgrund vill jag ställa följande fråga till Norges regering:

Är Norges regering beredd att verka för att svenska fiskare får mera generösa fiskekvoter inom norsk zon?

Stockholm den 2 februari 1993

Ingrid Näslund (kds)

E 4
1993

Fråga

vid Nordiska rådets 42:a session angående insatser för personer med epilepsi

Till Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar

I rekommendation nr 1/1992 er Nordisk Ministerråd bl.a. blevet bedt om at stimulere til øget nordisk forskning og informationsudeveksling angående lægemidler og behandlingsmetoder for epilepsipatienter samt at undersøge forudsætningerne for et fælles nordisk behandlingsprogram.

Ministerrådet skriver i årets meddelelse om rekommandationen, at forskningen inden for området epilepsi hidtil har været meget begrænset i de nordiske lande. I den nuværende situation mener ministerrådet derfor ikke, at der er noget grundlag for samnordiske initiativer i form af en fælles nordisk epilepsibehandling eller et samlet behandlingsprogram.

Det fremgår også af meddelelsen, at øget forskning i de senere år f.eks. i Norge kan være med til at øge kundskaberene om epilepsi. Derimod siges der ikke noget om forskningen i Danmark, Finland, Island og Sverige.

Meddelelsen er meget kortfattet. For at få et bedre indtryk af forskningssituationen i alle de nordiske lande vil jeg derfor stille følgende spørgsmål:

> Hvad foregår der af forskning angående lægemidler og øvrige behandlingsmetoder for epilepsipatienter i hvert enkelt af de nordiske lande, og hvilken form for information til offentligheden om epilepsi foretager de enkelte lande?

København, den 10. februar 1993

Hans Jørgen Jensen (S)

E 5
1993

Fråga

vid Nordiska rådets 42:a session angående ökat nordiskt TV-samarbete

Till Nordiska ministerrådet

Under senaste tid har debatten om ett ökat nordiskt TV-samarbete i syfte att ge medborgarna i Norden tillgång till grannländernas program tagit ny fart. Frågan är av väsentlig betydelse för den nordiska identiteten i den tid av stark internationalisering som vi nu befinner oss i.

Under de senaste åren har de tekniska förutsättningarna för att till ett rimligt pris ta emot grannländernas program väsentligt förbättrats. Kabelnäten har snabbt byggts ut och satelliternas kapacitet har blivit starkare. Bland de programpolitiska alternativ som under senaste tid har diskuterats har stöd uttalats för såväl en särskild nordisk nyhetskanal som för en direkt överföring av alla grannlandsprogram via satellit och kabel. På grund av de höga upphovsrättsliga kostnaderna har dock alternativet med en överföring av grannländernas kanaler inte i praktiken kunnat realiseras. Ministerrådets insatser på denna punkt har hittills varit resultatlösa. De tekniska möjligheterna för en programöverföring finns redan idag. En nordisk nyhetskanal förutsätter för sin del att en särskild ny organisation etableras för denna verksamhet. Inte heller på denna punkt synes det föreligga någon klar handlingsmodell inom ministerrådet.

Mot bakgrund av ovanstående önskar jag ställa följande fråga till Nordiska ministerrådet:

> Vilka konkreta åtgärder avser Nordiska ministerrådet vidta för att möjliggöra en överföring av grannländernas TV-program mellan de nordiska länderna, och i vilket behandlingsskede ligger frågan om en ny nordisk nyhetskanal?

Helsingfors den 17 februari 1993

Markku Laukkanen (Kesk.)

E 6
1993

Fråga

vid Nordiska rådets 42:a session angående gemensam flyktingstrategi

Till Nordiska ministerrådet

Nyligen kom över 390 irakiska och kurdiska flyktingar till Slite på Gotland efter en skräckresa i en fiskebåt från Lettlands huvudstad Riga. Några dagar senare skeppades ca 100 kurder olagligt från Estlands huvudstad Tallinn till finländska kusten. Tidigare har kurdiska och irakiska båtflyktingar gått i land på den danska ön Bornholm.

Gemensamt för alla dessa flyktingar är att de köpt sina resor och eventuellt falska papper av professionella flyktingsmugglare. Denna flyktingsmuggling har blivit ett svårlöst problem och är dessutom i många avseenden omänsklig och utsätter människor för stor fara.

Den 2 maj träder FN:s flyktingkonvention i kraft för Rysslands del medan varken Estland eller Lettland för närvarande har planer på att underteckna FN:s flyktingkonvention. Vägen över Baltikum kommer därför även i fortsättningen att vara attraktiv för flyktingar som inte vill riskera att sändas tillbaka.

Med hänvisning till ovanstående vill jag ställa följande fråga till ministerrådet:

Planerar Nordiska ministerrådet några gemensamma nordiska åtgärder för att komma till rätta med den illegala flyktingtrafiken över Östersjön?

Stockholm den 18 februari 1993

Marianne Andersson (c)

E 7
1993

Fråga

vid Nordiska rådets 42:a session angående textning av TV-program

Till Nordiska ministerrådet

I fjol väcktes ett medlemsförslag om att öka utbudet av TV-program på teckenspråk och textning av program. I det konstaterades att även om man i Norden har förbättrat TV-servicen för döva en hel del, finns det fortfarande avsevärda brister och nya behov uppstår hela tiden. Det största missförhållandet i dag är bristen på dagliga nyheter på teckenspråk, få aktualitetsprogram, få program för barn och unga samt få utbildningsprogram.

Verksamhetsprinciperna för rundradiobolagen förutsätter att man i sitt programutbud tar hänsyn till behoven hos olika samhällsgrupper. Det förslag som framfördes i medlemsförslaget är inte heller oskäligt till sin kostnad.

Med hänsyn till ovanstående vill jag ställa följande fråga till Nordiska ministerrådet:

Vilka åtgärder tänker Nordiska ministerrådet vidta för att garantera döva den språkservice, framförallt textning av TV-program, och ett sådant programutbud som den nordiska språkkonventionen förutsätter?

Helsingfors den 16 februari 1993

Markku Rossi (Kesk.)

E 8
1993

Fråga

vid Nordiska rådets 42:a session angående finska språkets ställning i Sverige

Till Sveriges regering

Det bor ca 400 000 människor i Sverige som har finska som modersmål, inklusive den finskspråkiga befolkningen i Tornedalen. I den svenska grundskolan finns ett hundratal finska klasser, i gymnasieskolan bara ett fåtal.

Den finskspråkiga servicen har reducerats något under 1980-talet. År 1980 fick t.ex. 75% av de finskspråkiga barnen hemspråksundervisning i förskolan, 1990 bara 55%.

Sverigefinska riksförbundet antog i fjol en resolution där man krävde att sverigefinländare skulle tillerkännas minoritetsstatus och det finska språket status som ett minoritetsspråk. På det sättet skulle man garantera den finska minoriteten finskspråkig service och utbildning i Sverige. Dessutom skulle man säkra att den finskspråkiga befolkningen, som i eviga tider bott i Sverige, kan behålla finskan som sitt modersmål.

Med hänvisning till ovanstående vill jag ställa följande frågor till Sveriges regering:

- Vilka åtgärder tänker den svenska regeringen vidta för att garantera den finskspråkiga minoriteten i Sverige service på modersmålet?

- Tänker Sveriges regering vidta några åtgärder för att tillerkänna den finskspråkiga befolkningen i Sverige minoritetsstatus?

Helsingfors den 12 februari 1993

Sinikka Hurskainen (SDP)

E 9
1993

Fråga

vid Nordiska rådets 42:a sessionen angående avskrivning av karantänbestämmelser för hundar och katter

Till Sveriges regering

Sverige och Norge satte i mars 1988 hundar och katter från Finland i karantän. Enligt de internationella reglerna kan ett land förklaras rabiesfritt efter två år från det senaste rabiesfallet.

Det är redan fem år sedan det senaste rabiesfallet noterades i Finland, men Sverige bibehåller fortfarande karantänen. Sverige kräver att katter och hundar skall hållas fyra månader i karantän, vilket är mycket besvärligt och dessutom dyrt att genomföra.

Eftersom karantänen gör kontakterna särskilt i Tornedalen och andra gränsregioner besvärliga, vill jag ställa följande fråga till Sveriges regering:

Tänker Sverige avskriva karantäntvånget för hundar och katter mellan Finland och Sverige den närmaste tiden?

Helsingfors den 16 februari 1993

Rose-Marie Björkenheim (Kesk.)

E 10
1993

Fråga

vid Nordiska rådets 42:a session angående s.k. fallskärmsavtal

Till regeringarna i de nordiska länderna

Speciellt under 80-talet slöts s.k. fallskärmsavtal inom stat, kommun, landsting och näringsliv. Ett fallskärmsavtal innebär att den anställde säljer bort sin anställningstrygghet men i gengäld får en inkomsttrygghet. De avtal som slöts under högkonjunkturen på 80-talet utfaller nu under lågkonjunkturen till betalning. Enligt tidningsuppgifter uppgår kostnaderna för landstingens fallskärmsavtal i Sverige till 964 miljoner kronor, bara för att nämna ett exempel. Medan den offentliga sektorn och näringslivet minskar sin personal, kommer genom avtalen ett fåtal i åtnjutande av höga pensioner vid låg ålder. Det är naturligt att detta står i strid med allmänhetens rättsuppfattning och betraktas som djupt orättvist.

Avser regeringarna att utarbeta samnordiska regler för att motarbeta s.k. fallskärmsavtal?

Helsingfors den 22 februari 1993

Mats Nyby (SDP)

E 11
1993

Fråga

vid Nordiska rådets 42:a session angående nordiska mediapriser

Till Nordiska ministerrådet

Vid Nordiska rådets 39:e session ställde jag en fråga till Nordiska ministerrådet om inrättande av ett nordiskt mediapris. Utbildnings- och forskningsminister Hernes svarade då artigt avböjande. Det är därför glädjande att ministerrådet nu vid sessionen i Oslo kommer att utdela tre mediapriser som finansieras från ministerrådsbudgeten. Priserna delas ut för radio, press och TV och är på 150.000 danska kronor var.

Det är önskvärt att nordiska mediapriser utdelas också framöver, varvid prissummorna kan vara anspråkslösare än de nu aktuella summorna.

Vilka avsikter har ministerrådet att verka för att nordiska mediapriser utdelas även framdeles?

Helsingfors den 22 februari 1993

Mats Nyby (SDP)

E 12
1993

Fråga

vid Nordiska rådets 42:a session angående gränsregionalt samarbete

Till Nordiska ministerrådet

Nordiska rådets session i Helsingfors 1992 antog med stor majoritet en rekommendation (21/1992/m) angående satsningar på det gränsregionala samarbetet, där det bl.a. sägs att den samnordiska satsningen på de etablerade gränsregionala samarbetsområdena över den nordiska budgeten skall fortsätta på minst nuvarande nivå.

I förändrings- och nyvärderingsarbetet inom det nordiska samarbetet förefaller detta klara ställningstagande från Nordiska rådet ej ha beaktats. Enligt de förhandsuppgifter som är tillgängliga avser man att kraftigt skära ner medelstilldelningen till det gränsregionala samarbetet inför budgetåret 1994 och framöver.

Det gränsregionala samarbetet formerat i nio olika regioner är en naturlig, konkret och viktig del av det nordiska samarbetet. Arbetet är dynamiskt med synnerligen god förankring hos lokala som regionala aktörer, vilket bl.a. Kvarkensamarbetet och skärgårdssamarbetet är utmärkta exempel på. Den nordiska finansieringen, ca 19 milj. DK per år, används inte till att finansiera permanenta institutioner, utan till tidsbestämda projektinsatser, som kan generera självfinansierande permanent verksamhet.

Betydelsen av det gränsregionala samarbetet understryks även i det europeiska perspektivet t.ex. genom att EG fäster stor vikt vid självutveckling genom gränsregionalt samarbete. EG satsar därför via olika program betydande summor på det gränsregionala samarbetet.

Grundandet av samarbetsorganisationen för Europas gränsregionala samarbetsorgan (AGEG), betonar ytterligare gränsregionernas betydelse för utvecklingsprocessen i ett allt mer gränslöst Europa.

Det regionalpolitiska och enkannerligen det gränsregionala samarbetet i Norden, blir under 90-talet ännu viktigare än tidigare.

Med hänvisning till ovannämnda ställer jag följande fråga till Nordiska ministerrådet:

Är Nordiska ministerrådet berett att, i budgetarbetet 1994 och framåt, trygga det gränsregionala samarbetets nordiska finansiering på minst nuvarande nivå enligt Nordiska rådets rekommendation?

Helsingfors den 22 februari

Mats Nyby (SDP)

E 13
1993

Fråga

vid Nordiska rådets 42:a session angående illegal smuggling av flyktingar från Baltikum

Till regeringarna i de nordiska länderna

Under vintern har kurdiska flyktingar illegalt smugglats till Finland och Sverige från Baltikum. Ett nordiskt-baltiskt seminarium arrangerades i Stockholm den 17 februari. Den f.d. amerikanske diplomaten Paul Goble sade där att den ryska federationen rämnar sönder i etniska beståndsdelar och att vi inom ett år kan komma att se mellan 5 och 15 miljoner människor på flykt från öst genom Baltikum mot väst. Scenariot är inte nytt och det berördes första gången officiellt vid Nordiska rådets presidiums besök till Moskva och Baltikum i oktober 1990.

Vilka åtgärder ämnar regeringarna gemensamt vidta för att förhindra illegal smuggling av flyktingar från Baltikum?

Helsingfors den 20 februari 1993

Mats Nyby (SDP)

E 14
1993

Fråga

vid Nordiska rådets 42:a session angående en nordisk åtgärdsplan mot reumatiska sjukdomar

Till Nordiska ministerrådet

År 1992, som på Nordiska rådets initiativ utsetts till nordiskt reumatikerår, har varit framgångsrikt. Aktiviteterna under året har fortskridit med hjälp av de nordiska handikapporganisationerna. Syftet med reumatikeråret var dels att gemensamt vidta åtgärder för att förstärka reumatikernas möjligheter till ett bättre vardagsliv, dels att utarbeta en plan för förstärkta insatser mot reumatism i Norden.

Vid en sammankomst mellan Nordiska rådets arbetsgrupp för handikappfrågor och representanter för de nordiska handikapporganisationerna den 15 januari 1993 i Köpenhamn framkom också att reumatikerorganisationernas insatser inriktas speciellt på information till beslutsfattare i Norden om vad som kan göras för reumatikernas vardagsvillkor och ökade livskvalitet. Bland annat är en kvalificerad rehabilitering en förutsättning för att återföra dem som drabbats av reumatism till arbetsliv och normal livsföring.

Vid rådssessionen 1989 antogs en rekommendation (nr 36/1989) till Nordiska ministerrådet att utarbeta en plan för förstärkta insatser i Norden mot reumatiska sjukdomar beträffande förebyggande åtgärder, vård, forskning och utbildning. Rådet önskade med detta fästa uppmärksamhet också vid behovet av fortsatt arbete med reumatikervården, som en uppföljning av verksamheten under handikappåret.

Enligt årets meddelande i anledning av rekommendationen avhölls i november 1992 en samnordisk konferens om reumatikernas situation i Norden. Underlaget vid konferensen och de samlade erfarenheterna från det nordiska reumatikeråret skall, enligt meddelandet, användas vid det slutliga ställningstagandet till vidare insatser på nordiskt plan mot reumatiska sjukdomar efter samråd med de nordiska reumatikerorganisationerna. Reumatikeråret var inte någon avslutning på gemensamma aktiviteter, utan bara ett första steg mot att förstärka insatserna mot reumatism i Norden.

Mot bakgrund av det ovan anförda vill jag ställa följande fråga till Nordiska ministerrådet:

Hur snart avser ministerrådet att lägga fram den planerade åtgärdsplanen mot reumatiska sjukdomar?

Stockholm den 24 februari 1993

Lena Öhrsvik (s)

E 15
1993

Fråga

vid Nordiska rådets 42:a session angående kvänernas ställning

Till Norges regering

I Norge och Sverige bor i de nordligaste områdena två minoritetsgrupper, finnar, i Norge kallade kväner, samt samer. Frågan om dessa gruppers språkliga och kulturella förhållanden har varit föremål för växande uppmärksamhet. Åtgärder har vidtagits för att bevara deras kulturella särart och har grundats bl.a. på det nordiska kulturavtalets bestämmelse att avtalsparterna skall främja undervisningen i de andra nordiska ländernas språk, kultur- och samhällsförhållanden. Det är följaktligen inte bara av nationell utan även av nordisk betydelse att minoriteternas ställning i Norden tryggas och att rätten till det egna språket erkänns av staterna.

Den finsktalande minoritetens ställning i Norge bör förbättras. Norske Kveners Forbund, som organiserar de ca 10 000 finsktalande i Nordnorge, har under en följd av år utan framgång begärt en ändring av den norska skollagen för att möjliggöra undervisning i finska. Likaledes har man begärt en utredning om utbildning på finska, vilket avslagits av kirke-, utdannings- och forskningsdepartementet i januari 1992. Fram till år 1991 fanns i departementet en budgetpost avseende åtgärder i språkblandningsdistriktene som omfattade både kvänska och samiska distrikt. Från och med 1992 omfattar posten enbart det samiska språkområdet. Norges allmenvitenskapelige forskningsråd bedrev fram till år 1991 ett forskningsprojekt rörande samisk och kvänsk historia, språk och kultur men fr.o.m. år 1992 beviljades medel enbart till samisk forskning.

När det gäller tillgången till radio- och TV-program har Finlands kulturminister år 1991 föreslagit ett samarbete för att lösa frågan. Norska kommunaldepartementet har svarat att frågan får lösas utan statlig medverkan från norsk sida.

Projekt inom teater, musik och hantverk som kvänerna har velat genomföra har icke kommit till stånd på grund av brist på ekonomiskt stöd. En ansökan om medel för en kvänsk tidskrift har avslagits av kulturrådet i Norge eftersom den inte ligger inom de ramar som gäller för tidskriftsstöd och av kommunaldepartementet som uppgett sig icke ha medel för kvänska ändamål.

Mot bakgrund av det ovan anförda vill jag ställa följande fråga till Norges regering:

Är regeringen beredd att vidta åtgärder i syfte att förbättra kvänernas ställning och att därigenom trygga denna minoritets framtid i Norge?

Stockholm den 23 februari 1993

Lahja Exner (s)

E 16
1993

Fråga

vid Nordiska rådets 42:a session angående Helcoms budgetunderskott

Till Nordiska ministerrådet

Kommissionen för Östersjöns rening, Helcom, kämpar i år med ett budgetunderskott på cirka en och en halv miljon mark. Utan tilläggsfinansiering hotas en del av Helcoms program av nedskärningar eftersom hela budgeten måste läggas om.

Underskottet har uppkommit sedan de nya medlemsländerna Estland och Litauen befriats från medlemsavgift, eftersom Helcom räknade med att de mera välbärgade medlemsländerna eller t.ex. Nordiska ministerrådet skulle stå för summan.

Alla åtgärder för att återställa Östersjöns ekologiska balans står högt på utskottets prioriteringslista. I synnerhet uppskattar utskottet det värdefulla arbete som Helcom utför, inte minst det konkreta skyddsprogrammet som försöker råda bot på de värsta föroreningskällorna, som ligger i Baltikum och Ryssland öster och söder om Östersjön.

Situationen inom detta sårbara hav är så allvarlig att vi måste agera och inte vänta på att Östersjön på nytt genom vinterns stormar får nya injektioner av syrerikt saltvatten från Nordsjön!

Vi måste också beakta att konkreta miljöinsatser inom Baltikum har den största kostnadsnyttan.

De nordiska ländernas ageranden går stick i stäv med alla de deklarationer om skydd av Östersjön som undertecknats. Såvitt jag vet har de danska och norska ministrarna motsatt sig att Nordiska ministerrådet skulle betala Estlands och Litauens medlemsavgifter. Jag vill gärna höra deras åsikter i frågan.

Med anledning av detta ställer jag följande fråga:

Varför vill de norska och danska miljöministrarna inte acceptera att Nordiska ministerrådet betalar Estlands och Litauens medlemsavgifter i Helcom?

Helsingfors den 12 februari 1993

Anneli Jäätteenmäki (Kesk.)

E 17
1993

Fråga

vid Nordiska rådets 42:a session angående automatisk återbetalning av skatter

Till regeringarna i de nordiska länderna

De svenska skattemyndigheterna indriver obetalda skatter och kvarskatter i annat nordiskt land av nordiska medborgare som flyttat från Sverige. Däremot skickas inte överskjutande skatt till dessa nordiska medborgare, även om skattemyndigheterna skulle känna till den skattskyldiges adress. Saken har fått speciell betydelse efter att återbetalning av de i Sverige tvångssparade medlen har inletts.

Med hänvisning till ovanstående vill jag ställa följande fråga till de nordiska regeringarna:

> Kommer regeringarna att vidta åtgärder för att säkra automatisk återbetalning av skatter till nordiska medborgare i andra nordiska länder utan att den skattskyldige själv behöver vidta åtgärder för att erhålla sin skatteåterbäring?

Helsingfors den 24 februari 1993

Kimmo Sasi (Kok.)

E 18
1993

Fråga

vid Nordiska rådets 42:a session angående ILO-konventionerna 163-166

Till Danmarks regering

Den nordiska arbetsrätten, där kollektivavtalet är rättsligt bindande, samt den allmänna nordiska inställningen till människor innebär att alla - oavsett kön, hudfärg eller nationalitet - behandlas principiellt utgående från likvärdiga förutsättningar här i Norden.

Denna inställning har även legat som grund för den fria nordiska arbetsmarknaden sedan 1950-talet.

De nordiska länderna har likaså framhävt denna nordiska människosyn i internationella fora, inom det internationella Röda korset, i Förenta Nationerna och dess olika organ, som till exempel ILO, den internationella arbetsorganisationen som för övrigt bygger på trepartsprincipen liksom den traditionella nordiska arbetsmarknaden.

År 1987 medverkade de nordiska länderna aktivt inom ILO för att vinna majoritet för tre konventioner: 163 - välfärd för sjömän till sjöss och i hamn, 164 - hälsovård för sjömän, 165 - social trygghet för sjömän och 166 - sjömäns hemresa.

Vid Nordiska rådets 40:e session i Helsingfors ställde jag en skriftlig fråga till Nordiska ministerrådet om de nordiska ländernas bristande ratificering av dessa nämnda ILO-konventioner.

Av ministerrådets svar framgick att Nordiska ministerrådet inte behandlar regeringars ställningstaganden till ratifikationer av ILO-konventioner inom ramen för det officiella nordiska samarbetet. Dessa frågor behandlas i de nationella ILO-kommittéerna med representation av arbetsmarknadsparterna.

Därför tillskrev jag Danmarks regering direkt och ställde frågan: "Vilka möjligheter ser regeringen att vidta åtgärder för att Danmark skall kunna ratificera ILO-konventionerna 163, 164, 165 och 166?"

I sitt svar konstaterar den danska regeringen den 5 maj 1992 att konventionerna 163 om sjöfolks välfärd till sjöss och i hamn samt 164 om hälsovård för sjöfolk kommer att ratificeras av Danmark efter att man uppnått tillräcklig uppslutning kring dessa två konventioner från Färöarnas och Grönlands sida.

Likaså avvaktar den danska regeringen EG-direktiv om minimiföreskrifter för hälsa och säkerhet i syfte att förbättra hälsoförhållandena ombord på fartyg.

När det gäller konventionerna 165 om socialförsäkring och 166 om sjöfolks rätt till fri hemresa, hävdar den danska regeringen att de ännu inte avslutat sina överväganden kring ratificeringen av dessa konventioner.

Jag vill i detta sammanhang även påminna den danska regeringen om att i samband med det danska parallellregistret DIS har ILO haft allvarliga betänkligheter då de danska fackliga organisationerna fråntagits sin av ILO godkända rätt att teckna kollektivavtal för samtliga sjöfolk ombord på den danska handelsflottan.

Min fråga till danska regeringen är:

När avser den danska regeringen vidta de åtgärder som behövs för att det skall vara möjligt att bereda utländskt sjöfolk jämlikhet ombord i danska handelsfartyg enligt de konventioner som tidigare nämnts samt när avser den danska regeringen återställa de danska sjöfackens rätt att teckna kollektivavtal ombord på danska fartyg?

Stockholm den 24 februari 1993

Lena Öhrsvik (s)

E 19
1993

Fråga

vid Nordiska rådets 42:a session angående ILO-konventionerna 164-166

Till Norges regering

Den nordiska arbetsrätten, där kollektivavtalet är rättsligt bindande, samt den allmänna nordiska inställningen till människor innebär att alla - oavsett kön, hudfärg eller nationalitet - behandlas principiellt utgående från likvärdiga förutsättningar här i Norden.

Denna inställning har även legat som grund för den fria nordiska arbetsmarknaden sedan 1950-talet.

De nordiska länderna har likaså framhävt denna nordiska människosyn i internationella fora, inom det internationella Röda korset, i Förenta Nationerna och dess olika organ, som till exempel ILO, den internationella arbetsorganisationen som för övrigt bygger på trepartsprincipen liksom den traditionella nordiska arbetsmarknaden.

År 1987 medverkade de nordiska länderna aktivt inom ILO för att vinna majoritet för tre konventioner: 163 - välfärd för sjömän till sjöss och i hamn, 164 - hälsovård för sjömän, 165 - social trygghet för sjömän och 166 - sjömäns hemresa.

Vid Nordiska rådets 40:e session i Helsingfors ställde jag en skriftlig fråga till Nordiska ministerrådet om de nordiska ländernas bristande ratificering av dessa nämnda ILO-konventioner.

Av ministerrådets svar framgick att Nordiska ministerrådet inte behandlar regeringars ställningstaganden till ratifikationer av ILO-konventioner inom ramen för det officiella nordiska samarbetet. Dessa frågor behandlas i de nationella ILO-kommittéerna med representation av arbetsmarknadsparterna.

Därför tillskrev jag Norges regering direkt och ställde frågan: "Vilka möjligheter ser regeringen att vidta åtgärder för att Norge skall kunna ratificera ILO-konventionerna 164, 165 och 166?"

I sitt svar av den 22 december 1992, åtta månader senare, konstaterar den norska regeringen att när det gäller konvention 164 om hälsovård för sjömän, är det största hindret för ratifikation att denna konvention inte är ratificerad i Filippinerna och Indien!

Man ser inte heller några realistiska möjligheter för norska myndigheter att förmå dessa länder att ratificera konventionen. I samanhanget framhåller den norska regeringen att dessa länder är de två viktigaste rekryteringsländerna för manskap ombord på den norska handelsflottan.

Det regeringen här säger är att det för sjöfolk från dessa länder inte kan gälla samma regler för hälsovård som för norrmän på dessa norska arbetsplatser.

Samtidigt lägger den norska regeringen fram ett lagförslag i stortinget som skall förbjuda social dumpning inom det norska näringslivet, på norska arbetsplatser. Man avser att göra de norska kollektivavtalen allmänt gällande för alla som arbetar i Norge, oavsett nationalitet, kön och hudfärg.

Det är bara så att denna lag inte skall gälla den norska handelsflottan. Där skall det fortfarande vara möjligt att anställa människor från utvecklingsländerna till väsentligt sämre löne- och anställningsvillkor än för norska medborgare.

När det gäller den norska regeringens svar angående konventionerna 165 om social trygghet för sjöfolk och 166 om fri hemresa för sjöfolk kommer samma motivering som förr.

Regeringen säger att eftersom konvention 165 kräver full jämlikhet mellan utländskt sjöfolk och respektive lands medborgare så kan Norge inte ratificera den här konventionen, eftersom det ger de här utländska sjöfolken samma rätt till medlemskap i socialförsäkringen som rätt till social ersättning. Regeringen hänvisar till att sjöfolket ombord på NIS-flottan i stället täcks genom försäkringar som gäller yrkesskada och dödsfall.

Det som förvånar mig i svaret är att den norska regeringen meddelar att det inte finns några planer på att föreslå de lagändringar som skulle krävas för att kunna ratificera denna ILO-konvention.

När det gäller konvention 166 om fri hemresa återspeglas samma diskriminering av utländskt sjöfolk som jag tidigare tagit som exempel här.

Jag vill därför nu rikta min fråga till norska regeringen:

Hur avser den norska regeringen agera för att den nu mest omfattande formen för social dumpning i Norden upphävs och den norska lagstiftningen omarbetas så att konventionerna 164, 165 och 166 kan ratificeras av Norge?

Stockholm den 24 februari 1993

Lena Öhrsvik (s)

E 20
1993

Fråga

vid Nordiska rådets 42:a session angående ILO-konventionerna 165-166

Till Finlands regering

Den nordiska arbetsrätten, där kollektivavtalet är rättsligt bindande, samt den allmänna nordiska inställningen till människor innebär att alla - oavsett kön, hudfärg eller nationalitet - behandlas principiellt utgående från likvärdiga förutsättningar här i Norden.

Denna inställning har även legat som grund för den fria nordiska arbetsmarknaden sedan 1950-talet.

De nordiska länderna har likaså framhävt denna nordiska människosyn i internationella fora, inom det internationella Röda korset, i Förenta Nationerna och dess olika organ, som till exempel ILO, den internationella arbetsorganisationen som för övrigt bygger på trepartsprincipen liksom den traditionella nordiska arbetsmarknaden.

År 1987 medverkade de nordiska länderna aktivt inom ILO för att vinna majoritet för tre konventioner: 163 - välfärd för sjömän till sjöss och i hamn, 164 - hälsovård för sjömän, 165 - social trygghet för sjömän och 166 - sjömäns hemresa.

Vid Nordiska rådets 40:e session i Helsingfors ställde jag en skriftlig fråga till Nordiska ministerrådet om de nordiska ländernas bristande ratificering av dessa nämnda ILO-konventioner.

Av ministerrådets svar framgick att Nordiska ministerrådet inte behandlar regeringars ställningstaganden till ratifikationer av ILO-konventioner inom ramen för det officiella nordiska samarbetet. Dessa frågor behandlas i de nationella ILO-kommittéerna med representation av arbetsmarknadsparterna.

Därför tillskrev jag Finlands regering direkt och ställde frågan när Finlands regering kan påbörja arbetet för att ratificera ILO-konventionerna 163-166.

I arbetsministerns svar av den 16 juni 1992 framgick att ILO-konvention 163 ratificerats omkring en månad tidigare, att förberedelserna för ratificering av konvention 164 - hälsovård för sjömän - pågår medan Finlands regering inte i detta skede föreslår ratificering av vare sig konvention 165 eller 166.

Som motivering härtill framför arbetsministern orsaker som grundar sig på parallellregistersystemet i Finland och att finsk lagstiftning inte kan anses iaktta kraven gällande hemresor.

Mot bakgrund av ovanstående får jag ställa följande fråga till Finlands regering:

Vilka åtgärder avser den finska regeringen tillgripa för att göra det möjligt att ratificera konventionerna 165 och 166 och motarbeta diskriminering inom den finska handelsflottan?

Stockholm den 24 februari 1993

Lena Öhrsvik (s)

E 21
1993

Fråga

vid Nordiska rådets 42:a session angående beskattning av norsk pension i Sverige

Till Sveriges regering

Med jämna mellanrum får vi till Nordiska rådet skrivelser från flyttande nordbor som hamnar mellan två stolar och kommer i en ogynnsam ställning därför att sociala förmåner och beskattningsregler i länderna inte harmonierar med varandra. Sålunda får man ofta förmåner i enlighet med den nordiska socialkonventionen men kommer i ett sämre läge till följd av nationella skatteregler. I viss mån har man sökt rätta till detta genom t.ex. det nordiska dubbelbeskattningsavtalet som undertecknades 1989, men det förefaller som om den nyare skattelagstiftningen inte alltid står i överensstämmelse med dubbelbeskattningsavtalet. Man kan även säga att de ojämnheter som blir följden strider mot andan i den nordiska trygghetskonventionen.

På sikt anser jag att vi bör göra en allmän översyn av sociala och skattemässiga överenskommelser mellan länderna liksom av de nationella reglerna. Men detta kanske måste invänta ett avgörande vad gäller ländernas förhållande till EG:s regler.

Men vi har två aktuella fall där pensionärer som flyttat från Norge till Sverige uppbär norsk pension under den övergångsperiod som tillämpas i enlighet med trygghetskonventionen. De får då enligt svenska regler inte tillgodoräkna sig det grundavdrag som svenska pensionärer som uppbär pension enligt lagen om allmän försäkring får göra. För en pensionär som bara har sin - i detta fall norska - pension att leva på innebär detta en avsevärd ekonomisk belastning.

Med hänvisning till ovanstående vill jag ställa följande fråga till Sveriges regering:

> Är Sveriges regering beredd att medverka till att de gällande bestämmelserna om grundavdrag ändras så att deras effekter för pensionärer som flyttar till Sverige bättre harmonierar med den nordiska konventionen om social trygghet?

Stockholm den 22 februari 1993

Lahja Exner (s)

E 22
1993

Fråga

vid Nordiska rådets 42:a session angående kärnkraftssäkerhet på Kolahalvön

Till Nordiska ministerrådet

Enligt ryska kärnkraftsexperter är risken för en olycka i atomenergianläggningarna på Kolahalvön hundra gånger större än vid motsvarande anläggningar i väst. Beroendet av atomenergin är dock mycket stort. Kraftverket i Poljamij Sorij står för mer än hälften av kraftförsörjningen på Kolahalvön, vilket gör det omöjligt att inom en nära framtid helt ta anläggningen ur bruk.

Det är inte enbart kärnkraftverken som ger anledning till oro. Allt fler uppgifter kommer i dagen som visar att området kring Kolahalvön har använts för experiment med radioaktivt material och används för dumpning av bl.a. farligt kärnavfall. Den största faran av detta löper naturligtvis lokalbefolkningen, men verksamheten utgör även ett hot mot hela Nordkalotten. Mot bakgrund av den rådande ekonomiska situationen och den politiska instabiliteten i Ryssland behövs stöd, bistånd och samverkan för att ta itu med de överhängande riskmomenten inom kärnkraftens område.

Vid de nordiska miljöministrarnas möte den 3 december 1992 i Kirkenes underströks vikten av att de nordiska länderna prioriterar miljöinsatser i Nordens närområden. Som ett särskilt angeläget område nämndes kärnkraftssäkerheten och radioaktivt avfall.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts vill jag ställa följande fråga till Nordiska ministerrådet:

Vilka konkreta åtgärder avser Nordiska ministerrådet att vidta i syfte att öka kärnkraftssäkerheten på Kolahalvön?

Stockholm den 24 februari 1993

Hugo Bergdahl (fp)

E 23
1993

Fråga

vid Nordiska rådets 42:a session angående värnpliktigs sjukförmåner

Till Finlands regering

Den nordiska trygghetskonventionen stipulerar likabehandling i trygghetsavseende av medborgare från annat nordiskt land med medborgarna i det land där de är bosatta. Men den fungerar inte alltid enligt avsikten, då det konkreta fallet handläggs enligt andra bestämmelser. Särskilt gäller detta regler om skatter och avgifter som ofta ställer medborgare från andra nordiska länder i ett sämre läge än bosättningslandets medborgare. Detta har jag berört i ett par frågor.

Ett annat fall avser en i Sverige bosatt värnpliktig som gjorde sin värnpliktstjänstgöring i Finland och hamnade på militärsjukhus i Finland. Då han var kyrkobokförd i Sverige tillhörde han inte sjukkassan i Finland och fick följaktligen inte rätt till sjukersättning vare sig i Finland eller i Sverige - detta förefaller strida mot trygghetskonventionen, men ofta gäller särskilda regler för värnpliktiga. Tyvärr förutsätts värnpliktiga klara sig på väsentligt lägre inkomst än yrkesverksamma. Någon hjälp står ej att få i detta fall hos svenska sociala myndigheter, då dessa endast bistår dem som gör sin värnplikt i Sverige. Då motsvarande borde vara fallet i Finland vände sig vederbörande till finska socialmyndigheter, men sjukkassan och socialbyrån i Finland hänvisade honom till motsvarande byråer i Sverige.

Med hänvisning till ovanstående vill jag ställa följande fråga till Finlands regering:

> Är Finlands regering beredd att medverka till att bestämmelserna angående ekonomiskt bistånd till värnpliktiga som insjuknat tillämpas på ett sådant sätt att de ej står i strid med andan i den nordiska trygghetskonventionen?

Stockholm den 24 februari 1993

Lahja Exner (s)

Fråga

vid Nordiska rådets 42:a session angående nordisk arbetsmarknad för personer med högre utbildning

Till Finlands regering

För att undanröja hinder för den fria nordiska arbetsmarknaden är det av stor betydelse att de nordiska länderna godkänner varandras utbildningar och examina. I detta syfte antogs vid Nordiska rådets session 1990 en rekommendation angående en nordisk överenskommelse om arbetsmarknad för personer som har genomgått en yrkeskompetensgivande, högre utbildning av minst tre års längd.

Till sessionen 1991 meddelade Nordiska ministerrådet att överenskommelsen undertecknats den 24 oktober 1990 och att man eftersträvade ett ikraftträdande före den 1 juli 1991. Dessvärre har överenskommelsen ännu inte trätt i kraft på grund av att Finland ännu inte ratificerat avtalet.

Med hänvisning till ovanstående vill jag ställa följande fråga till Finlands regering:

När avser Finlands regering att ratificera överenskommelsen om en nordisk arbetsmarknad för personer med högre utbildning?

Stockholm den 24 februari 1993

Anders Svärd (c)

E 25
1993

Fråga

vid Nordiska rådets 42:a session angående Nordiska samarbetskommittén för arktisk medicinsk forskning

Till Nordiska ministerrådet

Nordisk Ministerråd har i forslaget til arbejdsprogram for ændret finansiering og organisation af kultursektorens institutioner mv. ønsket at ændre forholdene for Samarbejdskomiteen for Arktisk Medicinsk Forskning, således at dette ganske højt prioriterede netværkssamarbejde henvises til i fremtiden at søge sin virksomhed betalt gennem bevillinger til konkrete projekter fra de almene støtteordninger for forskningssamarbejde og lignende.

En sådan ordning kommer efter min opfattelse til at virke stik imod sin hensigt. Dels skal der nemlig bruges tid og kræfter på udformning af projektansøgninger, dels er der ingen sikkerhed for, at ansøgninger vil blive imødekommet og virksomheden kan fortsætte, og endelig er der ingen enkeltperson, som med den skitserede nyordning vil have et fællesnordisk ansvar. Dermed risikerer man alt for let, at virksomheden svinder ind.

Det er rimeligt, at Nordisk Ministerråd er konstruktivt kritisk også over for små samarbejdsorganer. Men det er livsvigtigt for løsningen af disse organers opgaver, at man mindst sikrer, at der bevares en fællesnordisk sekretariats- og koordinationsfunktion. Det er mennesker, der løser opgaverne, og mindst en person i hvert netværk må have som en også tjenstlig forpligtelse at arbejde og tænke fællesnordisk.

Hvordan vil Nordisk Ministerråd sikre, at Nordisk Samarbejdskomité for Arktisk Medicinsk Forskning fortsat kan virke som et fællesnordisk samarbejdsorgan?

Christiansborg, den 24. februar 1993

Otto Steenholdt (At)

E 26
1993

Fråga

vid Nordiska rådets 42:a session angående handelsdiskriminerande avgift på norska entreprenörers arbete i Sverige

Till Sveriges regering

Norske håndverkere og entreprenører med oppdrag i Sverige har i flere år blitt pålagt en avgift pr. arbeidstime til det svenske bygningsarbeiderforbundet. Dette er en urimelig diskriminering av norske bedrifter som dermed pålegges dobbel avgiftsbelastning i konkurranse med svenske bedrifter.

En slik praksis er brudd mot den nordiske sosialtrygdkonvensjonen, mot intensjonene om fri bevegelse av arbeidskraften innen Norden og med målet om "Norden som hjemmemarked". Gjentatte tidligere henvendelser om saken har ikke ført fram.

Vil den svenske regjering nå i samsvar med svar på spørsmål for ett år siden sørge for å få en rask slutt på dobbel avgiftsbelegging av norske entreprenørarbeider i Sverige?

Oslo, 24. februar 1993

Ernst Wroldsen (A)

E 27
1993

Fråga

vid Nordiska rådets 42:a session angående EG:s direktivförslag om tillfälligt arbete i annat land

Till Nordiska ministerrådet

I samtliga nordiska länder förs för närvarande en intensiv allmän debatt om vilka konsekvenser EES-avtal och utvecklingen inom EG kommer att ha för enskilda människor. I Danmark står man inför en ny folkomröstning i maj detta år. I de övriga nordiska länderna är en av de viktiga diskussionsfrågorna vad som kommer att hända när EES-avtalet öppnar en fri europeisk arbetsmarknad. I Norge har denna diskussion redan lett till att ett lagförslag mot så kallad social dumpning lagts.

Inom Norden har sedan många år såväl personer som företag kunnat röra sig fritt. Vi har länge haft en fri nordisk arbetsmarknad, grundad på principen att såväl företag som anställda alltid skall följa det lands lagar och avtal där arbetet utförs.

Nu står vi inför en fri europeisk arbetsmarknad, omfattande hela EES-området. Självklart kommer då frågan om vilka villkor som skall gälla för företag och anställda när de rör sig över gränserna att vara en av de viktigaste i den allmänna debatten och i folkomröstningarna i de nordiska länderna.

I de nordiska länderna är synsättet att icke-diskriminerande villkor skall gälla för såväl arbetsgivare som arbetstagare väl etablerat. Det innebär bl.a. att utländska företag som tar uppdrag i de nordiska länderna är skyldiga att följa samma regler som de inhemska företagen. Det innebär vidare att arbetstagare skall behandlas lika, dvs. att utländska arbetstagare från första dagen skall ha rätt till samma löne- och anställningsvillkor som inhemska. Tillsynen av att varken anställda eller företag diskrimineras genom så kallad social dumpning sker i de nordiska länderna i huvudsak genom arbetsmarknadsparternas organisationer.

Ett direktivförslag som framlagts inom EG - direktivet om arbete i annat land, COM (91) 0230 - behandlar vilka regler som skall gälla för arbetstagare som utför arbete åt sitt företag i annat land än hemlandet. Förslaget behandlades av Europaparlamentet den 10 februari 1993.

Syftet med direktivet är att skydda arbetstagare som utför arbete i annat land samt att motverka konkurrenssnedvridning mellan företag. Dessa

målsättningar stämmer i hög grad med den tidigare redovisade nordiska synen. Förslaget har dock i olika versioner innehållit krav om en undantagsperiod på tre månader alternativt en månad, under vilken det *inte* skulle ställas krav om att värdlandets lagar och avtal skall tillämpas för utländska företag och arbetstagare. Ur nordisk synpunkt är det viktigt att kunna bibehålla de avtal och lagregler som innebär att arbetslandets regler gäller från första dagen för samtliga.

Om direktivet skulle innebära ett hinder för att tillämpa den nordiska modellen för icke-diskriminering av arbetstagare och företag, vore det ett allvarligt hot mot de arbetssrättsliga system som för närvarande finns i de nordiska länderna. Det skulle vidare innebära att träffade avtal mellan arbetsmarknadsparterna i de nordiska länderna samt existerande lagar (Finland) och lagförslag (Norge) med tillhörande konflikträtt kunde sättas på spel. Det skulle med all sannolikhet också innebära att inställningen till ett utvidgat Europasamarbete påverkades i negativ riktning bland allmänheten i de nordiska länderna.

Mot bakgrund av det ovan anförda vill jag ställa följande fråga till samtliga nordiska regeringar och Nordiska ministerrådet:

På vilket sätt, och när, avser man att med EG ta upp denna för den nordiska arbetsmarknaden så viktiga fråga om arbetsrätten?

Stockholm den 25 februari 1993

Lena Öhrsvik (s)

E 28
1993

Fråga

vid Nordiska rådets 42:a session angående snar avveckling av vissa tull- och gränskontroller mellan de nordiska länderna

Till Nordiska ministerrådet

Vid Nordiska rådets session 1989 antogs en rekommendation (rek. nr 40/1989) till Nordiska ministerrådet att före utgången av 1992 i princip avveckla alla tullprocedurer och andra gränskontroller för varor mellan de nordiska länderna.

Mot bakgrund av nationella redogörelser och att arbetet med att avveckla tull- och gränsprocedurer syntes väl inarbetat i nationella och nordiska program avskrev Nordiska rådet denna rekommendation år 1991.

Av årets C 1 framgår att under år 1990 och 1991 genomfördes en kartläggning av alla gränskontroller och formaliteter i handeln mellan de nordiska länderna. En arbetsgrupp (under ÄK-Handels), med uppdrag att på basis av denna kartläggning dra slutsatser för det fortsatta arbetet, har lagt fram förslag om genomförande av ett minimumprogram på vissa områden, bl.a. de som inte kan förutses bli viktiga frågor i medlemskapsförhandlingar med EG. Någon gemensam handlingslinje har emellertid inte kunnat fastslås.

Både i Nordiska rådet och vid olika gränskonferenser har alltför ofta dragits fram olika problem vid gränspasserandet. Det kan handla om otillräckliga legitimationshandlingar, mervärdesskatt, bilbeskattning, regler för yrkesmässig och entreprenadtrafik, försäkringsavgifter m.fl. formaliteter som lägger hinder i vägen för nordiska medborgare att resa och arbeta örer gränserna.

Här finns fortsatta problem som drabbar särskilt gränsbefolkningarna hårt. Det är därför viktigt att kunna enas om en handlingslinje för att gå snabbare fram i dessa frågor på det nordiska planet. Ett förändringsarbete kan inte bedrivas med framgång om inte förvaltningsmyndigheter och deras anställda gör en helhjärtad insats. Avvecklingsarbetet bör därför drivas med beaktande av kunskaperna hos berörda förvaltningsmyndigheter ned på lägsta nivå. Det är i detta sammanhang också väsentligt att berörda

ämbetsverk och myndigheter får kunskaper i grannlandets terminologi på ifrågavarande områden.

Med hänvisning till ovanstående vill jag ställa följande fråga till ministerrådet:

På vilket sätt avser ministerrådet, förslagsvis med bistånd av berörda förvaltningsorgan på skilda nivåer, att bidra till att tullprocedurer och andra gränskontroller för varor i handeln mellan de nordiska länderna kan nedbringas till ett minimum?

Stockholm den 24 februari 1993

Elver Jonsson (fp)

E 29
1993

Spørgsmål

ved Nordisk Råds 42. session vedrørende Nordisk Ministerråds holdning til opstart af THORP i Sellafield

Til Nordisk Ministerråd

I løbet af de næste uger vil de britiske myndigheder afgøre, om det britiske oparbejdningsanlæg Sellafield skal få tilladelse til at forøge udledningen af radioaktivt affald i havet i forbindelse med start af det nye anlæg THORP.

Hvis Sellafield får denne tilladelse vil udledninger af radioaktivt affald i havet forøges med 900% og i luften op til 1.300% i forhold til nuværende udledninger (udslip).

Den kollektive dosis til Europas beboere fra udledningerne i havet vil forøges 10 gange i 1994 i forhold til 1991 (fra 19,5 personSievert til 200 personSievert) og vil være det højeste nogensinde (1981: 150 personSievert). Den kollektive dosis fra udledningerne i luften vil fordobles. Dette baseres på den rutinemæssige drift af værket. Uheld som det, som forekom i februar 1993, hvor radioaktivt udslip fra en skorsten svarede til 4 års udledning på en dag, er ikke medtaget.

De nordiske lande, specielt Vestnordens lande, har igennem flere år arbejdet imod udvidelsen af oparbejdningsanlæg og den radioaktive forurening af havmiljøet. Parlamentarikere fra Island, Norge og Danmark har protesteret direkte til den britiske regering. Af det islandske Altings 63 parlamentarikere har 42 undertegnet et protestbrev til de britiske myndigheder.

I betragtning af, at det nye THORP-anlæg i Sellafield kan få godkendelse og starte i løbet af få uger, burde de nordiske regeringer samlet reagere på det skarpeste imod disse planer.

Den forøgede udledning af radioaktivitet strider direkte imod den nordiske handlingsplan mod havforurening og også imod vedtagelserne i Paris Kommissionen om at forhindre og eliminere havforurening med bl.a. radioaktive stoffer.

På denne baggrund stiller jeg følgende spørgsmål til Nordisk Ministerråd:

1. Vil Ministerrådet protestere overfor den britiske regering og anmode den om ikke at give tilladelse til THORP?

2. Vil de nordiske regeringer snarest muligt fremsende et forslag til beslutning til Paris Kommissionen om forbud mod tilladelser til oparbejdningsanlæg, som forøger den radioaktive forurening fra nye og eksisterende anlæg?

Reykjavík, den 26. februar 1993

Hjörleifur Guttormsson (Ab)

E 30
1993

Spørgsmål

ved Nordisk Råds 42. session vedrørende fællesnordisk forslag til Londonkonventionen om forbud mod dumpning af radioaktivt affald

Til Nordisk Ministerråd

I mere end 20 år har de nordiske lande samarbejdet i internationale fora for at få forbudt dumpning af radioaktivt affald.

Den samlede nordiske indsats har været svingende i Londonkonventionen, som regulerer dumpning af affald i verdenshavene. Til trods for entydige tilkendegivelser fra bl.a. Nordisk Ministerråd i nordiske miljøhandlingsplaner, må det desværre konstateres, at den nordiske enighed ofte er blevet brudt på grund af obstruktion fra Sverige og Finland. Det kan diskuteres, om baggrunden for denne holdning er, at disse to lande er de eneste i Norden, der har atomkraftværker af kommerciel art. Sverige har tidligere dumpet radioaktivt affald i Østersøen og Atlanterhavet, og både Sverige og Finland har sendt brugt atombrændsel til oparbejdning, en proces, som forøger affaldsmængderne med op til 160 gange.

Danmark fremlagde i 1992 et forslag til Londonkonventionen om en ændring af konventionen, således at et forbud mod bl.a. dumpning af radioaktivt affald gøres juridisk bindende og globalt dækkende. Den daværende danske miljøminister udtalte efter det nordiske miljøministermøde i Kirkenes i september 1992, at der var opnået fuld enighed blandt de nordiske lande om det danske forslag, og at han var "yderst tilfreds med den massive, nordiske opbakning". (Miljøministeriets pressemeddelelse 3. september 1992)

Desværre holdt denne enighed ikke på Londonkonventionens møde i november. Mens Norge og Island fuldt ud støttede det danske forslag,

kunne de svenske og finske deltagere ikke give sin støtte til forslaget uden forbehold.

På denne baggrund spørger jeg Nordisk Ministerråd:

Vil de nordiske miljøministre garantere en fuld nordisk opbakning bag det danske forslag, således at det kan behandles som et fælles-nordisk forslag på de næste møder i Londonkonventionen i juli og november 1993?

Reykjavík, den 27. februar 1993

Hjörleifur Guttormsson (Ab)

E 31
1993

Spørgsmål

ved Nordisk Råds 42. session vedrørende reaktion på plutoniumtransport fra Europa till Japan

Til Nordisk Ministerråd

Allerede i årene 1987-1988 blev verden gjort bekendt med planer om transport af store mængder oparbejdet højradioaktivt plutonium fra Europa til Japan. Dette hænger sammen med japanske intentioner om energiproduktion ved hjælp af breeder-reaktorer, som bruger plutonium som brændstof. Præsident Reagan autoriserede i november 1987 en kontrakt, gyldig i 30 år, imellem USA og Japan (The US-Japan Peaceful Nuclear Cooperation Agreement), som åbnede for japansk køb af flere tusind tons af brugt radioaktivt brændsel til oparbejdning til plutonium. Det radioaktive materiale skulle i den første fase oparbejdes i franske og britiske anlæg, men senere planlægger japanerne at bygge sine egne oparbejdningsfabrikker. Traktaten blev fra starten stærkt kritiseret ikke mindst under henvisning til faren for spredning af plutonium til militære formål, men også af miljømæssige grunde.

I første fase diskuterede man transport af plutonium med fly fra Europa til Japan via Nordpolen, men disse planer strandede bl.a. på grund af faren for uheld. Island var blandt de lande, som protesterede kraftigt imod tankerne om transport af denne højst farlige last.

I stedet for lufttransport rettede Japanerne og deres kontrahenter blikket mod søtransport. Nu i vinter i perioden fra 7. november til begyndelsen af januar sejlede skibet "Pacific Crane" (som til denne tur fik navnet "Akatsuki Maru"), en fragter på 3.800 tons, med 1,7 tons af plutonium fra Frankrig syd om Afrika til Japan. Denne sejlads vakte international opsigt, og talrige regeringer og organisationer protesterede imod den. Sagen blev drøftet af de nordiske miljøministre på deres møde den 24. november 1992, men til en fælles udtalelse synes man ikke at være nået fra Ministerrådets side.

Japan har haft planer om at fortsætte med transport af op til 45 tons plutonium i de kommende år, og man formoder, at den næste sejlads vil finde sted i 1995. Dertil kommer transport af store mængder højradioaktivt affald fra Frankrig og England til Japan, som sandsynligvis starter fra Sellafield i 1994/95. Det drejer sig her om helt ansvarsløs, for ikke at sige

forbryderisk, fremgangsmåde såvel fra en miljøsynsvinkel som på grund af den overhængende fare for, at dette højradioaktive materiale bliver brugt til militære formål og trusler.

Det er ikke kun Japan, som man burde rette protester til imod dette farlige foretagende, men også De Europæiske Fællesskaber og Frankrigs, Englands og USAs regeringer. Dette eksempel understreger også behovet for, at der fastsættes bindende internationale regler om al transport af og handel med radioaktivt materiale.

På baggrund af ovenstående stiller jeg følgende spørgsmål til Nordisk Ministerråd:

Hvordan reagerede Nordisk Ministerråd på transporten af plutonium fra Frankrig til Japan i vinter (november-januar), og hvilke skridt vil de nordiske landes regeringer tage for at få bindende internationale regler i stand for at forhindre, at en sådan transport gentager sig.

Reykjavík, den 27. februar 1993

Hjörleifur Guttormsson (Ab)

E 32
1993

Fråga

vid Nordiska rådets 42:a session angående olika avgiftsregler i Finland och Sverige för pensioner

Till Finlands regering

Med jämna mellanrum får vi till Nordiska rådet skrivelser från flyttande nordbor som hamnar mellan två stolar och kommer i en ogynnsam ställning därför att sociala förmåner och beskattningsregler i länderna inte harmonierar med varandra. Sålunda får man ofta förmåner i enlighet med den nordiska socialkonventionen men kommer i ett sämre läge till följd av nationella regler om skatter och avgifter av olika slag. I viss mån har man sökt rätta till detta genom t.ex. det nordiska dubbelbeskattningsavtalet som undertecknades 1989, men dess principer tillämpas inte när det gäller avgifter av annat slag än skatt på inkomster av arbete och kapital. Man kan även säga att de ojämnheter som blir följden strider mot andan i den nordiska trygghetskonventionen. På sikt anser jag att vi bör göra en allmän översyn av sociala och skattemässiga överenskommelser mellan länderna liksom av de nationella reglerna. Men detta kanske måste invänta ett avgörande vad gäller ländernas förhållande till EG:s regler.

Det förefaller sålunda som om Finlands regering inte tillämpar sina avgiftsregler på ett sätt som överensstämmer med andan i den nordiska trygghetskonventionen vad gäller finska medborgares pensioner vid återflyttning till Finland. Sålunda får en finsk pensionär som varit bosatt i Sverige och får svensk tilläggspension, men efter återflyttningen finsk folkpension, betala folkpensionsavgift för sin bruttoinkomst på 2,7 % i Finland som alltså även inkluderar den från Sverige utbetalade tilläggspensionen. Dessutom uttas en s.k. självförsäkringsavgift av den svenska pensionen på 3,8 %. Detta kan avskräcka pensionärer från att flytta hem till Finland efter att ha arbetat ett helt liv i Sverige. Återflyttning till Finland är ofta ett starkt önskemål av sociala och andra personliga skäl. Det förefaller rimligt

att folkpensionsavgift bara läggs på sådana pensioner som beskattningslandet självt utbetalat.

Med hänvisning till ovanstående vill jag ställa följande fråga till Finlands regering:

Är Finlands regering beredd att medverka till att avgiftssystemet för pensioner i Finland utformas så att det inte verkar som ett hinder för pensionärers återflyttning till Finland?

Stockholm den 26 februari 1993

Ingrid Näslund (kds)

E 33
1993

Fråga

vid Nordiska rådets 42:a session angående genomförandet av Nordiskt samarbetsprogram inom bygg- och bostadssektorn

Till Nordiska ministerrådet

Socialutskottet har i sitt utlåtande över Nordiska ministerrådets berättelse om det nordiska samarbetet (C 1) påtalat bristen av analys av konsekvenser av förslagen till omprioriteringar av det framtida nordiska samarbetet. Socialutskottet anser att man först noggrant bör genomgå projekten och institutionernas verksamhet innan beslut tas om att begränsa deras antal eller lägga ner verksamheter. Samtidigt konstaterar utskottet med tillfredsställelse att ministerrådet i enlighet med det nya samarbetsprogrammet inom bygg- och bostadssektorn utarbetat nya handlingsplaner för den byggda miljön, bostadspolitik, samt standardisering och harmonisering. På detta sätt har man i snabb takt infört nya verksamhetsformer inom sektorn.

Trots det kan man i ljuset av de prioriteringar som framgår av statsministrarnas uttalanden och C 2-dokumentet eventuellt räkna med kraftiga nedskärningar av budgetmedel inom sektorn.

Vad tänker ministerrådet göra för att trygga genomförandet av det nya samarbetsprogrammet och de nya handlingsplanerna inom bygg- och bostadssektorn?

Stockholm den 26 februari 1993

Lena Öhrsvik (s)

E 34
1993

Fråga

vid Nordiska rådets 42:a session angående upphävande av dödsdomen över Salman Rushdie

Till Nordiska ministerrådet

Fallet Salman Rushdie har varit uppe i Nordiska rådet redan 1989 och nu senast vid den kulturkonferens som arrangerades på Hanaholmen i Finland i oktober 1992.

Konferensens deltagare var eniga om att yttrandefriheten och den konstnärliga friheten har grundläggande betydelse för kulturens utveckling.

Deltagarna uttryckte sin vilja att i sina hemländer och i internationella fora arbeta för att stärka dessa demokratiska principer och verka för ett pluralistiskt samhälle som slår vakt om humanistiska värden.

En författare måste ha rätt att få kritisera utan risk att bli undanröjd och dödad.

Med anledning av detta ställer jag följande fråga till Nordiska ministerrådet:

Vilka åtgärder tänker Nordiska ministerrådet vidta för att påverka den internationella opinionen och kräva att dödsdomen över Salman Rushdie upphävs?

Oslo den 1 mars 1993

Riitta Saastamoinen (Kok.)

E 35
1993

Spørsmål

ved Nordisk Råds 42. sesjon vedrørende ansvar for Kosovoalbanske flyktninger

Til Norges regjering

Den norske utvisningen av Kosovoalbanere har skapt ringvirkninger. Også fra de andre nordiske landene har Kosovoalbanere som har søkt tilflukt blitt utvist.

Situasjonen i Kosovo er eksplosiv. Fordi Kosovoalbanere som har søkt tilflukt ikke har vært utsatt for individuell forfølgelse, men derimot gruppeforfølgelse som best kan sammenlignes med en apartheid-situasjon, gis de ikke beskyttelse etter flyktningkonvensjonen.

Etter Venstresosialistisk gruppes syn var det en fullstendig gal beslutning av den norske regjeringen å sende Kosovoalbanere som har søkt tilflukt i Norge tilbake til Kosovo. Fremmedfrykt synes i dette tilfellet å være overordnet individets behov for beskyttelse. Det tragiske ved det norske vedtaget understrekes ytterligere av at dette har legitimert utvisning av Kosovoalbanere fra de andre nordiske landene.

I stedet for å samarbeide om å sende disse flyktningene tilbake, bør Norden ta et felles ansvar for dem som har kommet hit. Det bør også samarbeides om en nordisk fordeling av framtidige flyktninger. Idag er situasjonen den at Sverige mottar 70.000 flyktninger, mens Norge bare mottar 2.000.

På bakgrunn av dette stilles følgende spørsmål til samarbeidsministeren:

> Vil samarbeidsministeren ta initiativ til et felles nordisk ansvar for de som har søkt tilflukt i Norden og en framtidig fordeling av flyktninger mellom de nordiske landene?

Oslo, den 2. mars 1993

Venstresosialistisk gruppe

E 36
1993

Fråga

vid Nordiska rådets 42:a session angående bättre service på eget språk för finska åldringar och långtidssjuka i Sverige

Till Sveriges regering

Oberoende av den nordiska socialkonventionen och språkkonventionen får finska åldringar och långtidssjuka i Sverige sällan vård på sitt modersmål. Situationen är inte tillfredsställande om man tänker på de mål som uppställts för vården.

På större orter kunde med fördel helt finskspråkiga vårdavdelningar inrättas. På mindre orter kan problemet lindras genom att finskspråkig vårdpersonal rekryteras.

På många orter har finnarna tagit tyglarna i sin hand. De har redan inrättat eller håller på att inrätta bl.a. kooperativa föreningar för att etablera vårdhem eller dagcentra där åldringar kan ges vård på modersmålet. Staten, landstinget eller kommunerna i Sverige har inte på något sätt ekonomiskt understött denna aktivitet. Man har förhållit sig rentav motsträvigt till sådan privatisering som garanterar service på eget språk.

Med hänvisning till det ovan anförda ställer jag följande fråga till den svenska regeringen:

> Vilka åtgärder avser den svenska regeringen att vidta, och med vilken tidtabell, för att rikta samhällets stöd till sådana för finska åldringar och långtidssjuka avsedda vårdtjänster som garanterar service på det egna språket?

Oslo den 1 mars 1993

Marjatta Vehkaoja (SDP)

E 37
1993

Fråga

vid Nordiska rådets 42:a session angående intensivare samarbete i syfte att förstärka den nordiska välfärdsstatsmodellen

Till Nordiska ministerrådet

Bakgrunden till frågan är min oro över den nordiska välfärdsstatsmodellens framtid. Den europeiska integrationsutvecklingen, den försämrade finansieringsbasen och den ideologiska klimatförändringen ställer modellen inför utmaningar.

Den nordiska välfärdsstatsmodellen är unik i ett bredare europeiskt perspektiv. De nordiska länderna har uppnått ett sådant socialskyddssystem som beaktar talrika materiella behov och förbättrar livskvaliteten - generellt och i synnerhet när det gäller de svagare medlemmarna i samhället, såsom åldringar, handikappade och andra utsatta grupper. Även om man kan peka på vissa skillnader mellan de nordiska länderna har vi dock i relation till det övriga Europa vår egen modell att värna om och egen know-how att sprida. Den europeiska uppfattningen om socialpolitiken omfattar inte ett sådant välfärdsservicesytem som vi skapat och ger inte alla en grundtrygghet oberoende av deras ställning på arbetsmarknaden.

I och med att det allmänna ekonomiska läget försvagats har det blivit tungt att finansiera välfärdsstaten. Man bör dock betona att det inte är upprätthållandet av välfärdsstaten som förorsakat lågkonjunkturen, nedskärningarna eller t.o.m. finansieringskrisen. Orsakerna återfinns i de följdeffekter som problem inom världsekonomin har för det allmänna ekonomiska läget i Norden.

I det förändrade läget överväger man nu en omställning av finansieringsbasen i riktning mot privata försäkringar, "kommersialisering" av det offentliga servicesystemet och omfördelning av ansvar mellan offentliga och olika privata och samhälleliga aktörer.

Den europeiska integrationsutvecklingen och det ekonomiska läget i sig ställer stora utmaningar. Utöver dessa påverkas välfärdsstatsmodellen av

den ideologiska förändring som framhäver individualitet i stället för jämlikhet och rättfärdighet, effektivitet och produktivitet istället för etiska och moraliska värderingskriterier.

Med hänvisning till detta vill jag ställa följande fråga till Nordiska ministerrådet:

> Kommer ministerrådet att föra en samnordisk diskussion om värderingar och mål när det gäller den nordiska välfärdsstatsmodellens framtid?

Oslo den 1 mars 1993

Marjatta Vehkaoja (SDP)

E 38
1993

Spørgsmål

ved Nordisk Råds 42. session vedrørende udvidelsen af Sellafield-atombrændselsoparbejdningsanlægget i England med det nye anlæg THORP

Til Nordisk Ministerråd

Udvidelsen af Sellafield-anlægget i England med THORP vil kunne føre til en stigning af atmosfærisk udslip på over 1.000 % og udledninger i havet på op til 900 %.

Disse udledninger vil have direkte indvirkning på havmiljøet i Danmark og fiskerisamfundene i Nordatlanten. Grønland og Færøerne er totalt afhængige af et rent havmiljø og rene - ikke forurenede - levende ressourcer.

Spørgsmål:

Hvad agter Nordisk Ministerråd at foretage sig i anledning af udvidelsen af Sellafield-atombrændselsoparbejdningsanlægget i England med det nye anlæg THORP?

Oslo, den 2. marts 1993

Otto Steenholdt (At)

E 39
1993

Fråga

vid Nordiska rådets 42:a session angående nordisk beredskap när det gäller narkotikasmuggling

Till Nordiska ministerrådet

Den internationella narkotikahanteringens omsättning uppgår årligen till över 500 miljoner dollar.

Den nya supermakten i knarkvärlden är det forna Sovjetunionen, där drogerna blivit miljardbusiness. En av portarna till marknaderna i väst är Finland.

De tusen kilo kokain som nyligen beslagtogs i Viborg var enligt experterna inte avsedda för den ryska marknaden, utan för Finland, det övriga Norden och Västeuropa.

Det sätt på vilket Rysslands narkotikamarknad utvecklas har fått omvärlden att förfäras. Såväl smuggling som egen produktion organiseras, distributionsnät byggs upp och undre världen delar upp intressesfärerna.

Med anledning av detta ställer jag följande fråga till Nordiska ministerrådet:

Vilka åtgärder tänker de nordiska regeringarna vidta för nordisk beredskap när det gäller att bekämpa narkotikasmuggling från Ryssland till Norden?

Oslo den 1 mars 1993

Eeva-Liisa Moilanen (SKL)

E 40
1993

Fråga

vid Nordiska rådets 42:a session angående åtgärder för en nordisk näringspolitisk handlingsplan för infrastrukturen i Norden

Till Nordiska ministerrådet

På grundval av ett socialdemokratiskt medlemsförslag beslöt Nordiska rådet vid förra årets session i Helsingfors att rekommendera Nordiska ministerrådet att göra en nordisk näringspolitisk handlingsplan, bl.a. för att stärka infrastruktur, information och kommunikation i Norden.

Vilka åtgärder har ministerrådet vidtagit för att åstadkomma en sådan handlingsplan för infrastrukturen i Norden?

Oslo den 1 mars 1993

Socialdemokratiska partigruppen

E 41
1993

Spørsmål

ved Nordisk Råds 42. sesjon vedrørende offentlighetsprinsippet innenfor EF

Til Danmarks regjering

I alle de nordiske land er offentlighet i forvaltningen et grunnleggende forfatningsmessig prinsipp. Innbyggernes adgang til å "se forvaltningen i kortene" og dermed få opplysning om premissene for en myndighets behandling av, eller avgjørelse i en bestemt sak, betrakter vi som en avgjørende rettssikkerhetsgaranti.

Dette gjelder våre nasjonale forvaltningers arbeid. Men også i det nordiske samarbeidets "grunnlov" har vi videreført dette prinsipp. I Helsingfors-avtalens artikkel 43 heter det: "I det nordiske samarbeid bør det utvises størst mulig offentlighet."

Når vi så utvider vårt samarbeid til et bredere europeisk felt, er det helt avgjørende for oss at vi ikke mister dette offentlighetsprinsipp. Det er allerede en bred diskusjon om EF's demokratiske underskudd. EF's myndigheter og den virksomhet de utøver er underlagt offentlighet bare på enkelte områder. Det viktigste organ i EF - Ministerrådet - vedtar bestemmelser, i møter for lukkede dører, som går foran nasjonale lover og har langt mer vidtrekkende betydning. Det skjer etter et langvarig forberedelsesarbeid i kommisjonen, som også er unntatt offentlighet.

I forbindelse med de forhandlinger som nå er innledet under det danske formannskap om medemskap for bl.a. Finland, Norge og Sverige i EF, kunne det være en viktig oppgave for såvel søkeren som formannskapsland å sikre at i det mindste en liten del av EF's demokratiske underskudd blir dekket inn gjennom innføring av offentlighet i EF's beslutningsprocess og forvaltning i retning av den ordning vi kjenner fra de nordiske land.

På den bakgrunn vil jeg gjerne stille følgende spørsmål:

På hvilken måte akter den danske regjering å utnytte sin formannskapsperiode i EF, bl.a. i forbindelse med medlemskapsforhandlingene for de nordiske land, til å arbeide for å sikre innføring av prinsippet om offentlighet i forvaltningen i EF's administrasjon og beslutningsorgan, og også sikre at nasjonal behandling av EF-saker følger dette prinsipp?

Oslo, den 2. mars 1993

Marit Rotnes (A)

E 42
1993

Fråga

vid Nordiska rådets 42:a session angående semester- och fritidsguide för handikappade

Till Nordiska ministerrådet

En nyligen genomförd enkätundersökning på området rörelsehindrades levnadsvillkor har utvisat svårigheter på särskilt kultur- och fritidsområdet. Negativa attityder och problem med tillgängligheten försvårar de rörelsehindrades deltagande i ordinarie kultur- och fritidsverksamhet. Inom ramen för den nordiska sammanslutningen av nordiska handikapporganisationer för medlemmar med sjukdomen multipel skleros - Nordiska MS-rådet - planeras nu åtgärder för att förbättra rörelsehindrades fritidssituation.

Information om vad som i fritidssammanhang är tillgängligt för handikappade är här en central fråga. I de nordiska länderna är denna information såväl olikartat utformad som mer eller mindre utförlig. Den ojämna informationsservicen hämmar de rörelsehindrades resande inom Norden. För att öka de rörelsehindrades resande och nyttjande av våra länders fritids- och rekreationsutbud behöver informationen avsevärt förbättras och utformas på mellan länderna likartat sätt.

Nordiska MS-rådets målsättning är att framställa en gemensam nordisk semesterguide med heltäckande informationsservice för hela fritids- och rekreationsresan eller -aktiviteten. Syftet är att verka för att personer med rörelsehinder ensamma eller med sina familjer skall kunna resa på samma villkor som andra och kunna integrera sig med den övriga befolkningen på sin fritid. En sådan semesterguide bör också kunna intressera rörelsehindrade från det övriga Europa att semestra i Norden. Ambitionen är att guiden liksom annan turistinformation skall tillhandahållas kostnadsfritt.

FN:s målsättning om handikappades fulla delaktighet år 2000 måste rimligen avse även kultur-, rekreations- och fritidsutbudet. Det är en jämlikhetsmålsättning att de handikappade i möjligaste mån kan erbjudas ett likartat kultur-, rekreations- och fritidsutbud som den övriga befolkningen.

Mot bakgrund av det ovan anförda vill jag ställa följande fråga till Nordiska ministerrådet:

På vilket sätt vill ministerrådet stödja framställningen av en nordisk semesterguide för handikappade?

Oslo den 1 mars 1993

Lena Öhrsvik (s)

E 43
1993

Fråga

vid Nordiska rådets 42:a session angående finansiering av Helcoms aktionsprogram för Östersjöns rening

Till de nordiska ländernas regeringar

Kommissionen för skydd av Östersjöns marina miljö (Helcom) utför ett värdefullt arbete för att Östersjöns ekologiska balans skall kunna återställas. Den arbetsgrupp som inrättades i Ronneby i Sverige 1990 ("Task Force") har uppgjort en förteckning över 132 föroreningskällor som omedelbart borde elimineras ("hot spots"). Dessa källor har valts på basis av utsläppens mängd, beskaffenhet och miljökonsekvenser. Inemot hundra av de värsta föroreningskällorna ligger i Polen och de övriga östeuropeiska länderna.

Östersjökommissionen har upprättat en grupp för genomförandet av aktionsprogrammet (Helcom PITF). En konferens angående anskaffande av resurser för arbetet kommer att hållas på ministernivå i Gdansk den 24-25 mars 1993. Vid denna konferens förväntas de i Helcom deltagande länderna och möjligen ytterligare länder samt olika finansiella institutioner att deklarera sin önskan att deltaga i aktionsprogrammets genomförande. Helcom har uttryckt oro för att det uppenbarligen kommer att bli svårt att framskaffa den finansiering som erfordras för att genomföra aktionsprogrammet.

Mot denna bakgrund vill jag ställa följande fråga till de nordiska regeringarna:

Vilka förslag till finansiering avser de nordiska regeringarna att framföra vid ovannämnda konferens, enskilt och/eller gemensamt?

Vilka åtgärder har de nordiska regeringarna vidtagit för att säkerställa medverkan från olika finansiella institutioner?

Oslo den 1 mars 1993

Birgitta Dahl (s)

E 44
1993

Spørgsmål

ved Nordisk Råds 42. session vedrørende miljøkonsekvensen af en fast forbindelse over Øresund

Til Danmarks og Sveriges regeringer

På baggrund af det internationale ekspertpanels konklusioner og anbefalinger og på baggrund af koncessionsnämnden för miljöskydds udtalelse vil jeg gerne stille følgende spørgsmål til regeringerne i Danmark og Sverige:

1. Vil den svenske og den danske regering tage initiativ til, at de øvrige nordiske lande samt Østersølandene bliver inddraget i en vurdering af miljøkonsekvensen af en evt. Øresundsbro - samt at disse lande også bliver inddraget i overvejelserne af alternativer til den foreslåede løsning (KM. 4.2.)?

2. Er den danske og den svenske regering enige med det internationale ekspertpanels anbefaling af, at en fast forbindelse over Øresund kun skal bygges under forutsætning af, at der opnås en nul-løsning for vandgennemstrømningen og specielt for saltholdigt vands muligheder for at strømme ind i Østersøen - samt at de modelberegninger, der nu er foretaget, er utilstrækkelige?

3. Hvilke initiativer vil den danske og svenske regering tage for at ændre den dansk/svenske aftale om en fast Øresundsforbindelse, så at det bliver muligt at ændre forbindelsen og så der tages højde for koncessionsnämndens og det internationale ekspertpanels udtalelser?

Oslo, den 2. marts 1993

Birgitte Husmark (SF)

E 45
1993

Fråga

vid Nordiska rådets 42:a session angående drivgarnsfiske i Östersjön

Till de nordiska ländernas regeringar

EG har tillställt fiskerikommissionen för Östersjön ett förslag till begränsning av drivgarnsfiske till högst 2,5 kilometer långa slingor. Motsvarande begränsning gäller på Gemenskapens vattenområden, med undantag av Östersjön och de danska sunden. Förordningen om fiske i Östersjön tillåter användning av 600 stycken 35 meter långa drivgarn, dvs. en drivgarnsslinga om högst 21 kilometer.

I Finland anses en sådan kraftig begränsning innebära katastrof för det yrkesmässiga laxfisket till havs och på sikt problem även för sikfisket i Bottenhavet.

Mot denna bakgrund frågar jag:

Är de ansvariga ministrarna inom regeringarna medvetna om hur hårt EG:s förslag till begränsning av drivgarnsfiske skulle drabba fiskerinäringen och vad görs för att försvara nordiska och nationella intressen i sammanhanget?

Oslo den 2 mars 1993

Håkan Nordman (SFP)

E 46
1993

Fråga

vid Nordiska rådets 42:a session angående människorättssituationen i östra Timor

Till Nordiska ministerrådet

I juli 1992 grundades en ny internationell grupp, CGI (Consultative Group for Indonesia), som fick i uppdrag att bistå Indonesien. Också Nordiska Investeringsbanken medverkar i gruppen som ökat det internationella biståndet till Indonesien.

Den förra biståndsgruppen för Indonesien, IGGI, som fungerade under holländskt ordförandeskap, lades ned i november 1991 efter våldsdåden i östra Timor. Indonesiska trupper öppnade eld mot ett begravningsfölje i östra Timors huvudstad Dili den 12 november 1991. Vid skottlossningen omkom enligt internationella uppskattningar drygt 200 människor. De våldsdåd som pågått sedan 1975 nådde då kulmination.

Östra Timor blev självständigt 1975 efter att ha varit Portugals koloni. Strax därefter ockuperades området av Indonesien. Som följd av ockupationen har uppskattningsvis 200 000 invånare i östra Timor omkommit, vilket är nästan en tredjedel av hela befolkningen.

Efter det som skedde i november 1991 har Portugal försökt sända delegationer av riksdagsmän till östra Timor för att reda ut människorättssituationen där, men Indonesien har fortfarande inte givit tillstånd.

Med hänvisning till det ovan sagda ställer jag följande fråga:

Anser Nordiska ministerrådet det vara tillbörligt att Nordiska Investeringsbanken finansierar projekt i Indonesien som gjort sig skyldigt till ett folkmord i östra Timor? Har ministerrådet planer på att sända en nordisk delegat till östra Timor i syfte att reda ut människorättssituationen där?

Oslo den 2 mars 1993

Satu Hassi (Vihr.)

E 47
1993

Fråga

vid Nordiska rådets 42:a session angående svenska språkets ställning i grundskola och gymnasium i Finland

Till Finlands regering

Vilka åtgärder avser Finlands regering att vidta för att bevara svenska språkets ställning i Finland? Denna fråga ställdes vid sessionen i Helsingfors. Undervisningsministern sade då att man vill stärka svenskans ställning.

Sedan dess har man i tidningarna kunnat läsa att debatten om svenskan som obligatoriskt ämne gått hög i politiska kretsar i Finland.

Frågan om svenskans ställning i skolorna är naturligtvis en intern finländsk fråga, men som islänning ser jag att språkförståelsen är viktig med tanke på den nordiska samhörigheten. Jag har därför svårt att förstå att svenskans ställning stärks om den inte längre skulle vara obligatorisk.

Med hänvisning till ovanstående vill jag ställa följande fråga till Finlands regering:

> Vilka åtgärder ämnar man vidta för att bevara och stärka den finskspråkiga befolkningens kunskaper i svenska och därmed också öka språkförståelsen i Norden?

Oslo den 2 mars 1993

Halldór Ágrímsson (F)

E 48
1993

Spørgsmål

ved Nordisk Råds 42. session vedrørende søtransport af plutonium nitrat fra Dounreay til Sellafield

Til Nordisk Ministerråd

I sidste weekend var der planlagt transport af 500 liter plutonium nitrat opløsning med skib fra Scrabster ved Dounreay i Skotland til Workington i nærheden af Sellafield. Denne mængde plutonium er blevet oparbejdet fra radioaktivt affald i Dounreay-oparbejdningsværket og skal omdannes til plutoniumoxide i Sellafield.

Transporten blev forsinket på grund af dårlige vejrforhold, men kan finde sted netop i disse døgn. Skibet, som er udset til denne transport, er et 27 år gammelt almindeligt fragtskib, "Aberthaw Fisher". Transportruten skal være langs den skotsk-engelske kyst.

Man behøver ikke at betone, hvor uansvarlig sådan en transport med højradioaktivt materiale er og stridende mod grundlæggende miljøhensyn. De to beholdere, som bruges til transport af plutonium-opløsningen vejer hver 20 tons, og de kunne sprække ved ild indenfor 5 timer og revne på grund af indre tryk på havbunden. Den maksimale dybde på transportruten er 300 meter. I dette område er det sket flere havarier i de sidste måneder.

Det er i alle nordatlantiske landes umiddelbare interesse, at transport af radioaktivt materiale, ikke mindst af stof som plutonium, ophører.

På baggrund af ovenstående stiller jeg følgende spørgsmål til Nordisk Ministerråd:

Hvil Nordisk Ministerråd umiddelbart protestere til engelske myndigheder mod den igangværende transport af plutonium nitrat fra Dounreay til Sellafield og tage sagen op i internationale fora?

Oslo, den 2. marts 1993

Hjörleifur Guttormsson (Ab)

DOKUMENT 1

Rapport från Nordiska rådets presidium

I överensstämmelse med § 21 i Nordiska rådets arbetsordning överlämnas härmed en verksamhetsberättelse från Nordiska rådets presidium till plenarförsamlingen vid Nordiska rådets 42:a session.

Rapporten omfattar verksamheten från Nordiska rådets 40:e session fram till årsskiftet 1992/93.

Stockholm i januari 1993

Ilkka Suominen
President

Jostein Osnes
Presidiesekretær

Innehållsförteckning

1. Foran Rådets 42. sesjon 1184
1.1. 40-årsjubileum - i framtidens og omstillingens tegn 1184
1.2. Svekkes parlamentarikernes innflytelse? 1185
1.3. Utenriks- og sikkerhetspolitikk akseptert som nordisk anliggende 1187
1.4. Nærområdene viet stor oppmerksomhet 1188
1.5. Klarere prioritering av det genuint nordiske samarbeidet 1192

2. Presidiets verksamhet 1196
2.1. Presidiets sammansättning och möten 1196
2.2. Organisationsfrågor 1197
2.3. Internationellt samarbete 1198

3. Utskottens verksamhet 1201
3.1. Juridisk udvalg 1201
3.2. Kulturutskottet 1206
3.3. Socialutskottet 1211
3.4. Miljöutskottet 1216
3.5. Økonomisk utvalg 1220
3.6. Budgetutskottet 1224

4. Partigruppernas verksamhet 1229
4.1. Den Konservative Gruppen 1229
4.2. Mittengruppen 1230
4.3. Den socialdemokratiska gruppen 1231
4.4. Den Venstresosialistiske Gruppe 1234
4.5. Den Liberalistiske Gruppe 1235

5. Information, redaktion 1237
5.1. Informationsverksamheten 1992 1237
5.2. Publikationsverksamheten 1240

6. Nordisk Kontakt 1243

7. De nationella delegationerna 1245
7.1. Danmarks Riges Delegation 1245
7.2. Finlands delegation 1248
7.3. Islands delegation 1250
7.4. Norges delegasjon 1252
7.5. Sveriges delegation 1256
7.6. Ålands delegation 1259

Bilagor **1263**
1. Plenarförsamlingen vid rådets 40:e session 1263
2. Plenarförsamlingen vid rådets 41:a session 1264
3. Fakta om presidiesekretariatet 1264
4. Interna beslut antagna vid Nordiska rådets 40:e session 1992 1265
5. Delegationernas sammansättning 1266
6. Reglemente för nationella redaktörer för Nordisk Kontakt 1270
7. Allmänna riktlinjer för rådets budgetutskott 1271
8. Samarbetsprotokoll mellan Baltiska församlingen och Nordiska rådet 1272
9. Arbetsordning för Nordiska ministerrådet 1274
10. Arbetsplan för Nordiska rådets internationella verksamhet för år 1993 1278

Separat bilaga
"En ubetinget suksess". Nordisk kontaktorgan for jordbruksforskning og samarbeidsnemnden for skogsforskning - en evaluering av virksomheten. Rapport till Nordiska rådets budgetutskott 1284

1. Foran Rådets 42. sesjon

1.1 40-årsjubileum - i framtidens og omstillingens tegn

Nordisk Råds 40-årsjubileum som mellomstatlig samarbeidsorganisasjon for de nordiske land ble markert på forskjellige måter i løpet av 1992. Under Rådets 40.sesjon i Helsingfors ble det markert ved et eget festmøte med Finlands statsminister Esko Aho som festtaler. På den måten ble det markert at Nordisk Råd alltid har vært og fortsatt skal bli et fellesforum for nordiske lands og selvstyrende områders parlament og regjeringer.

I sin velkomsttale minnet Rådets president Ilkka Suominen om at Hans Hedtoft - en av Nordisk Råds fedre - under Rådets første sesjon uttalte at det aldri har vært noen motsetning mellom det nordiske og det europeiske og det universelle. Tvertimot var Hedtoft overbevist om at man gjennom et nært samarbeid i Norden bedre kunne tjene de større helhetene. "Ja, vi ser til og med at oppbyggelsen av regionale grupper, som vår nordiske gruppe, som en forutsetning for at de europeiske og de universelle bestrebelsene kan nå fram til målet." Han understreket også at nordboene ikke behøver en oppfordring utenfra til et nærmere samarbeide med europeiske folk. "Vi har den i våre hjerter og i vår forstand". Vurdert i et 40-årsperspektiv kan man trygt si at dette var profetiske ord.

Statsminister Esko Aho dvelte ved nasjonalstatens utvikling og idegrunnlag og fremhevet at nasjonalstaten har spilt en meget stor rolle i oppbyggingen av den nordiske velferdsstaten. Han påpekte at de to siste tiårene har økonomiske og teknologiske omveltninger og kunnskapen om de globale økologiske problemer stilt nasjonalstatene overfor store utfordringer. Utviklingen driver nasjonene mot et større og større gjensidig avhengighet og behov for et mer intimt samarbeid. De nordiske land hver for seg og Norden som helhet måtte etter hans mening svare på den økonomiske og politiske utfordringen som integrasjonen i Europa medfører.

Dermed var tonen slått an for det som har preget Nordisk Råds arbeid i hele 1992.

Forbundskansler Helmut Kohl gjestetaler

For første gang i Nordisk Råds historie ble det til jubileumssesjonen i Helsingfors invitert en gjestetaler. At valget falt på forbundskansler Helmut Kohl var naturlig ut fra den store oppmerksomhet som nordiske politikere vier den europeiske integrasjonen og forbundskanslerens sentrale plass og rolle i arbeidet med å utvikle Europa mot et mer integrert og samarbeidende Europa.

Forbundskansler Kohl ble bedt om å holde en politisk tale til Rådet om den europeiske utvikling fram mot og forbi år 2000, om det regionale samarbeidets plass og muligheter i det nye Europa generelt og om den nordiske regions plass mer spesielt. Hans tale om dette sammen med den etterfølgende samtalen mellom han og representanter for partigruppene, gav Rådets sesjon en særlig internasjonal dimensjon.

Nordiske råd gjennom 40 år

Rådet markerte også 40-årsjubileet med en liten publikasjon kalt "Nordiska råd i 40 år". Med denne publikasjonen ønsket Rådet, gjennom et skjønnsomt utvalg av saker som har vært til behandling under hver av de 40 sesjonene, å vise hva Rådets behandling har ført til av konkrete endringer i de nordiske land. Gjennom denne presentasjonen fikk man demonstrert to viktige særtrekk ved Rådets arbeid hittil, nemlig mangfoldigheten i saksområder som tas opp og formålet med denne mangfoldighet av saker; å gjøre Norden enkelt og trygt å bevege seg i på tvers av grensene - et medborgernes Norden. Indirekte gir publikasjonen "Nordiska råd i 40 år" også et svar på om Nordisk Råd er en prateklubb uten evne til å få til resultater eller ikke. Resultatorienteringen i Rådet har i løpet av disse 40 årene vært stor og langt de fleste rekommandasjonene fra Rådet har ført til nasjonal eller nordisk handling til beste for nordboene.

Sammenlignet med andre mellomstatlige organisasjoner med rekommandasjonrett står Nordisk Råds merittliste seg godt.

1.2. Svekkes parlamentarikernes innflytelse?

1992 har innen Nordisk Ministerråd i stor grad vært preget at det utredningsarbeid om det nordiske samarbeidets framtid som statsministrene satte igang i forbindelse med Rådets ekstrasesjon i Mariehamn i november 1991. En mellomrapport fra statsministrenes arbeidsgruppe ble lagt fram under Rådets 40.sesjon i Helsingfors og statsministrene vedtok en deklarasjon om det nordiske samarbeidet generelt og om hvordan man ønsket at gruppen - ledet av Jaakko Iloniemi - skulle arbeide videre. Presidiet og statsministrene ble enige om å holde løpende kontakt i den videre prosessen med å utrede det nordiske samarbeidets framtid. Kontakten skjedde dels ved skriftlige synspunkter fra presidiet til arbeidsgruppen og statsministrene, ved møter med arbeidsgruppens formann og ved samtaler mellom formannen for statsministrene - Gro Harlem Brundtland - og Rådets president Ilkka Suominen. Dialogen mellom statsminstrene og presidiet i denne saken har vært god.

Arbeidsgruppens forslag forelå til statsministrenes Bornholmsmøte i august og ble straks oversendt Rådet sammen med en deklarasjon fra statsministrene. Dette skapte en stor debatt i alle ledd i Nordisk Råd og i de nasjonale parlamentene.

Et hovedtema i denne debatten har vært parlamentarikernes innflytelse på det nordiske samarbeidet. Både i de nasjonale parlamentene, i partigruppene, i utvalgene og under debattene i sesjonene har mange uttrykt en frykt for at statsministrenes ønske og vilje til å ta et fastere grep om styringen av det nordiske samarbeidet vil få som resultat at parlamentarikernes innflytelse minker. Debatten i den nordiske presse har også vært preget at dette perspektivet.

Det kan neppe være fruktbart for parlamentarikerne i Nordisk Råd å møte statsministrenes vilje til å gi det nordiske samarbeidet retning og styring med at dette ser man som en trussel mot egen innflytelse. Bakgrunnen

for at presidiet, partigruppene, utvalgene og Rådet ved mange anledninger de siste årene har bedt om større engasjement og forpliktelse fra regjeringssiden, har jo nettopp vært regjeringssidens mangel på politisk lederskap av det nordiske samarbeidet. År etter år har Rådet etterlyst klare signaler om retning, omfang og prioritering av det nordiske samarbeidet uten å få dette fra samarbeidsministrene. Til slutt gikk oppfordringen direkte til statsministrene. Det må sies å være løfterikt for det nordiske samarbeidet at statsministrene tok mot oppfordringen og så raskt fikk fram et grunnlag for å drøfte og beslutte om innhold og organisering av det framtidige samarbeidet.

Dersom man sammenligner statsministrenes forslag til innhold, prioritering og organisering av det nordiske samarbeidet med de forslag og henvendelser som Rådet har oversendt statsministrene, finner man også at det er stor grad av samsvar i synspunkter og prioriteringer. Samlet sett er statsministrenes erklæring og den rapporten de tok stilling til under sesjonen i Århus et positivt svar på den oppfordringen om et større ansvar fra statsministrenes side for framdriften og oppfølgingen av det nordiske samarbeidet som Rådet har etterlyst.

Samtidig er det også slik at det tilligger Rådet et særlig ansvar å granske forslagene fra statsministrene med hensyn på hvilken rolle parlamentarikerne er tiltenkt og hvilken rolle de bør ha. Presidiet har bl.a. fremhevet følgende synspunkter om noen av forslagene som statsministrene og deres arbeidsgruppe har fremmet:

1. Det er et unikt særtrekk ved Nordisk Råd at det både er regjeringenes og parlamentenes samarbeidsorgan. Felles møteplass for regjeringsrepresentanter og parlamentarikere har gitt Nordisk Råd en helt annen posisjon og helt andre muligheter for å nå resultater enn i andre lignende mellomstatlige organisasjoner.

Forslaget om å endre Helsingforsavtalen slik at Rådet i framtiden kun blir parlamentenes samarbeidsorgan, kan på sikt få uheldige konsekvenser for samspillet mellom regjeringenes og parlamentenes representanter.

2. Det er og må være selvsagt at parlamentarikerne skal ha innsyn i og påvirkningsmuligheter på den konkrete utforming av det nordiske samarbeidet også via budsjettet. Rådets krav om å få større innflytelse på den endelige fordelingen av de nordiske budsjettmidlene ved å fatte den endelige avgjørelsen om det årlige nordiske budsjettet innen en totalramme fastsatt av Ministerrådet står fast.

3. Raske og direkte kontakter mellom formannskapslandet og Rådets organ vil styrke parlamentarikernes mulighet for innflytelse. Forslaget om et aktivt formannskap på regjeringssiden må derfor hilses velkommen fra parlamentarikernes side. Rådet har understreket at man ønsker en organisering av samarbeidet på regjeringssiden som ikke skaper usikkerhet om ansvarsforholdene i relasjon til Rådet. Man har uttrykt engstelse for at opprettholdelsen av samarbeidsministerfunksjonen i tillegg til statsminist-

renes overordnede styring og etableringen av en nordisk samarbeidskomite kan skape usikkerhet om ansvarsforholdene.

4. For parlamentarikerne vil også kontinuitet i framdriften av sakene på regjeringssiden var av stor viktighet. Et handlekraftig og arbeidsdyktig sekretariat for Nordisk Ministerråd vil derfor være av stor betydning for parlamentarikernes mulighet til å drive saker som ikke finner sin løsning innen en formannsperiode.

5 Rapportens forståelse av parlamentarikernes rolle kan lett tolkes i retning av at man tenker seg mer drøfting av utspill og redegjørelser fra statsministre og fagministre og mindre av initiativ og forslag fra parlamentarikerne selv. Rådet vil ut fra egne interesser ta stilling til hvilken rolle man vil spille overfor regjeringssiden og hvilke verktøy eller metoder som er mest tjenlige for å ivareta en slik rolle. Debatten om dette fortsetter inn i 1993.

6. Nordisk Råd er bl.a. de nordiske land og de selvstyrende områdenes parlamenters samarbeidsorgan. Muligheten for å få gjennomført rekommandasjoner og initiativ som Nordisk Råd kommer med er både avhengig av den mottakelse de får på regjeringssiden, men også i hvilken grad disse er forankret i de nasjonale parlamentene. Presidiet har sagt seg vel tilfreds med at statsministrene la fram sine planer for det framtidige nordiske samarbeidet i de nasjonale parlamentene før saken ble endelig drøftet i Nordisk Råd. Relasjonen mellom de nasjonale parlamentene og Nordisk Råd må styrkes i årene som kommer. Særlig er dette maktpåliggende i relasjon til den vekt og plass Europa-politikken og utenriks- og sikkerhetspolitikken har fått og vil få i Nordisk Råd.

1.3. Utenriks- og sikkerhetspolitikk akseptert som nordisk anliggende

Siden oppnevningen av Nordisk Råds internasjonale komite med Karin Söder som formann ved Rådets 35.sesjon i Helsingfors i 1987 har Rådet argumentert og rekommandert Nordisk Ministerråd og de nordiske regjeringene om å bidra til at utenriks- og sikkerhetspolitiske spørsmål kunne få en fullverdig og kvalifisert behandling i Rådets organ. Man ønsket bl.a. at utenriksministrene skulle danne et formelt ministerråd og avgi rapporter til Rådet om utenrikspolitiske spørsmål med særlig relevans for Norden.

Innvendingene fra regjeringssiden har vært mange og viljen til å følge opp Rådets ønske har vært liten. Sakte men sikkert har det likevel pågått en utvikling i Rådets arbeid og saksområder som har skapt økende forståelse for og vilje til å bidra med utenrikspolitiske spørsmål også fra de nordiske regjeringene. Denne utviklingen har i stor grad blitt forsterket av den politiske utviklingen i verden generelt og i Nordens nærområder spesielt. I 1992 ble dette kraftig manifestert på to måter.

For det første understreket statsministrene i sine vurderinger av det nordiske samarbeidet at de ville prioritere å utvikle det nordiske samarbeidet om utenriks- og sikkerhetspolitiske spørsmål.

For det andre aksepterte de nordiske utenriksministrene ved den norske utenriksministeren Thorvald Stoltenberg å gi Nordisk Råd en utenrikspolitisk redegjørelse ved Rådets 41.sesjon i Århus. På grunnlag av Stoltenbergs redegjørelse deltok mer enn 50 medlemmer av Rådet, deriblant de fleste utenriksministrene i de nordiske land i en over 4 timer lang debatt om aktuelle utenrikspolitiske spørsmål sett i nordisk perspektiv.

På vegne av Nordisk Råds presidium uttrykte Anker Jørgensen at "vi ønsker å betrakte utenrikspolitikk som en integrert del av det nordiske samarbeide. Vi har bruk for å stå sammen om det vi ser på som kvaliteter i våre samfunn. Vi har bruk for å stå sammen om å fremme våre verdier og synspunkter i en større sammenheng. Vi vil vise at vi i stort og smått vil fjerne det demokratiske underskudd som alt for ofte er i det internasjonale samarbeide."

Europa-integrasjonen i sentrum

Både under Rådets 40.sesjon i Helsingfors og 41.sesjon i Århus var det Europa-integrasjonen og dens konsekvenser som sto i fokus hos både statsministre, utenriksministre og parlamentarikere. Når man leser referatene fra debattene i de nasjonale parlamentene, i Rådets utvalg, i presidiet og i partigruppene forsterkes inntrykket av hvilken plass dette temaet har hatt i det nordiske samarbeidet i 1992.

I de nasjonale debattene om tilknytningsformer mellom de nordiske land og EØS og EF har det nordiske argument blitt brukt flittig både av tilhengere og motstandere av at de nordiske land skal gå med i en sterkere europeisk integrasjon innen EFs ramme.

Det er løfterikt for det nordiske samarbeidets framtid at man så langt har kunnet samle både tilhengere og motstandere av de nordiske lands nærmere tilknytning til EØS og EF i et felles syn på at det nordiske samarbeidet er av verdi for utviklingen av Norden.

De nærmeste årene vil være avgjørende for hvordan nordiske parlamentarikere evner å bruke Nordisk Råd som redskap for å gjøre Norden til et bedre samfunn for nordboene og for å fremme nordiske verdier og mål i utviklingen av Europa enten man er medlem av EF eller ikke.

1.4. Nærområdene viet stor oppmerksomhet

Nordisk Råds samarbeid og kontakter med nærområdene har blitt fordypet og utvidet i 1992. Både presidiet, flere av utvalgene og flere av partigruppene har arrangert møter og konferanser eller har deltatt på slike etter invitasjon fra nabolandene rundt Østersjøen. Hovedkontakten er fortsatt til de tre baltiske landene Estland, Lettland og Litauen. Men Russland - og da særlig de nord-vestlige delene av landet som grenser til Norden - har i flere sammenhenger tatt initiativ til kontakter med Nordisk Råd.

Demokratibygging

Baltikums plass høyt på den politiske dagsorden i Norden og Europa har klart vært mindre fremtredende i 1992 enn de foregående årene. De dramatiske omveltningenes tid er over. Estland, Lettland og Litauen er inne i

en ny fase som blir mindre dramatisk, men neppe mindre betydningsfull for den langsiktige politiske utviklingen. Disse landene har like stort om ikke større behov for støtte og oppmerksomhet under det langsomme og møysommelige og kanskje litt kjedelige arbeidet med å få til fungerende demokratiske institusjoner mm.

Presidiet har sett det som viktig å gi slik støtte innen for de rammer som er mulige. Samarbeidskomiteen mellom Nordisk Råd og Baltisk Forsamling har derfor fått forlenget sitt mandat og det er utarbeidet en egen samarbeidsprotokoll mellom presidiene i de to parlamentarikerforsamlingene som definerer saksområder av felles interesse og som forplikter partene til gjensidig deltakelse i hverandres sesjoner og andre arrangement og som særlig forplikter Nordisk Råd til å bistå Baltisk Forsamling med å utvikle tjenlige sekretariatsfunksjoner og arbeidsformer.

Presidiet forvalter videre en bevilgning på DKK 500.000 fra Nordisk Ministerråd som skal brukes til utvekslingsprogram for parlamentarikere fra Estland, Lettland, Litauen, Polen og Russland. Det er utlyst tilsammen 21 stipendier i parlamentene i disse landene. Stipendiatene vil besøke minst to nordiske land og gjennomføre et studieprogram som de selv har definert. De aller fleste stipendiatene vil gjennomføre sitt stipendieopphold i Norden i løpet av våren 1993.

Tiltak overfor journalister i de baltiske landene har fra første stund vært et viktig virkemiddel i presidiets program. I 1992 ble det i Vilnius arrangert et fellesseminar mellom politiske journalister og politikere fra Baltikum og Norden med temaet "Massemedienes rolle i den demokratiske prosessen". Som ved tidligere slike seminarer ble også dette gjennomført gjennom et samarbeid med Nordisk Journalistsenter og Nordisk Ministerråd.

Seminaret munnet ut i formuleringen av en konkret utviklingsoppgave for hvordan pressetjenesten for Litauens regjering og parlament burde legges opp. Med hjelp av nordiske midler og nordiske eksperter vil denne utviklingsoppgaven bli fulgt opp i 1993.

For å styrke båndene mellom de baltiske og nordiske land har presidiet også besluttet å delta i finansieringen av en presseservice fra de nordiske telegrambyråene via Finlands Telegrambyrå til Estland og derfra til de andre baltiske statene.

På et fellesmøte mellom representanter for Russlands parlament og Nordisk Råds presidium i oktober 1991, ble det fastsatt at Nordisk Råd i samarbeid med Nordisk Ministerråd skulle arrangere et informasjonsseminar om nordisk samarbeid i St.Petersburg i 1992. Målgruppe for seminaret skulle være parlamentarikere fra Russlands parlament og fra regionale parlament i de nord-vestlige delene av landet, samt tjenestemenn og journalister. Seminaret fant sted i oktober 1992 og hadde mange og aktive deltakere fra Russland. Interessen for seminaret og det nordiske samarbeidet var også stort i russisk presse.

Økonomisk støtte

En viktig forutsetning for en fredelig og demokratisk utvikling i de baltiske landene, er at de raskt får en positiv økonomisk utvikling. Nordisk Råd har i mange sammenhenger oppfordret Nordisk Ministerråd om å etablere økonomiske støtteordninger som kunne bidra til en positiv økonomisk utvikling i Estland, Lettland og Litauen. Høsten 1991 argumenterte man for at Ministerrådet snarest gjennomførte NIBs forslag om en Baltisk Investeringsbank. Finansministrene var ikke tilfreds med den løsningen. Gjennom politisk dialog mellom presidiet og statsministrene og Økonomisk utvalg og finansministrene kunne Ministerrådet presentere et Baltisk Investeringsprogram ved Rådets 40.sesjon som fikk Rådets fulle tilslutning. Gjennom kompetanseoppbygging av bankorganisasjoner i de tre baltiske landene og ulike låneordninger finansiert henholdsvis via NIB og EBRD, ligger forholdene godt til rette for en fornuftig stimulering av den økonomiske utviklingen i disse landene. Så langt har det vist seg å være større problemer med å etablere tilfredsstillende mottakerapparat i Estland, Lettland og Litauen enn man hadde tenkt seg.

Uro for miljøkatastrofer i øst

Miljøsituasjonen i Nordens nærområder er bekymringsfull. Omfanget av miljøforurensning og mulige miljøkatastrofer blir stadig utvidet med større åpenhet om slike spørsmål bl.a. i Russland. Miljøutvalget i Nordisk Råd ar i flere møter fått informasjon om og drøftet spørsmål som har med sikkerheten ved atomkraftverkene i Russland og Baltikum og behandlingen av atomavfall i våre nærområder. Utvalget har skriftlig anmodet presidiet om å reise disse spørsmålene overfor Ministerrådet og de nordiske regjeringene. Presidiet har fulgt opp saken ved henvendelse til bl.a. de nordiske miljøministrene. Dessverre går det meget langsomt med tiltak som kan redusere forurensningen fra øst og mulighetene for miljøkatastrofer. Dels skyldes dette manglende eller uklare beslutningsstrukturer i Russland og Baltikum om slike spørsmål. Dels skyldes det mangelen på tilstrekkelig kapital fra Vest-Europa. Det er urovekkende at så lite konkret skjer.

Østersjøkonferansene en parlamentarisk ramme

Nordisk Råd arrangerte i april 1992 den 2. internasjonale parlamentariske Østersjø-konferansen i Oslo. Den første fant sted i Helsingfors etter initiativ av daværende finsk talmann, Kalevi Sorsa.

Formålet med Oslo-konferansen var dels å drøfte den politiske ønskeligheten av å utvikle et samarbeid innen Østersjøregionen, dels å drøfte kommunikasjoner og infrastruktur som viktige bidrag til å utvikle regionen og dels å etablere en institusjonell ramme for det fortsatte parlamentariske samarbeidet i regionen. Det siste formålet må sees i relasjon til etableringen et Råd for Østersjøstater av utenriksministrene i regionen i mars samme år.

De mer enn hundre delegatene som representerte nasjonale parlamenter, parlamenter fra selvstyrende områder i regionen og internasjonale parlamentariske organisasjoner som Europarådet, Europaparlamentet,

Benelux, Baltisk Forsamling og Nordisk Råd, samlet seg til en resolusjon som ga konkrete svar på de spørsmål man var invitert til å drøfte.

Man besluttet enstemming å innkalle til årlige parlamentarikerkonferanser og at ansvaret for å arrangere slike konferanser skal alternere mellom de deltakende organisasjonene. Den neste konferansen er lagt til Polen med det polske Sejm som vertskap. Konferansen finner sted i mai i Gdansk.

I resolusjonen oppfordret man utenriksministrenes Råd for Østersjøstater til å anerkjenne de årlige parlamentariske Østersjøkonferansene som samarbeidspartnere. Både under konferansen og i møter mellom de nordiske statsministrene og presidiet har presidiets medlemmer understreket at man ønsker at Island skal trekkes med i Råd for Østersjøstater på lik linje med de andre nordiske land.

For Nordisk Råd var det viktig å bidra til etableringen av årlige parlamentariske Østersjøkonferanser. Kontaktene med Polen og Russland vil være velegnede å ha innen rammen for slike konferanser. Samarbeidet med Estland. Lettland og Litauen vil også på lengre sikt være tjent med å bli satt inn i en helhetlig Østersjø-ramme. Det er derfor naturlig for Nordisk Råd å aktivt delta i de kommende konferansene, både som vanlig deltaker, som arrangør av kommende konferanser og som støttespiller til andre arrangører i den praktiske planlegging og gjennomføring av konferansene.

Skal dette arbeidet bære frukter for folkene rundt Østersjøen er det meget viktig at det blir en åpen og konstruktiv dialog mellom regjeringsorganisasjonen Råd for Østersjøstater og de parlamentariske konferansene.

Arktis - nye muligheter og utfordringer for parlamentarisk samarbeid

De endrede forutsetninger som Norden de siste årene har fått, har gitt grunnlag for å bygge ut et aktivt samarbeid med sine nærområder både i øst og nord. Det kreves et internasjonalt samarbeid om det arktiske området for å sikre fornuftig bruk av ressursene og for å unngå misbruk og skadevirkninger i den sårbare naturen i området.

Erkjennelsen av den miljømessige betydning av området har ført til at forskningsorganisasjonene i land med arktisk tilknytning har startet et samarbeide. Det er også tatt flere initiativ på regjeringsnivå. Det er derfor betimelig at parlamentarikerne også engasjerer seg i spørsmål som har med Arktis å gjøre.

Dette var bakgrunnen for at Halldór Ásgrímsson, medlem av presidiet, fremmet et medlemsforslag om samarbeide i det arktiske området til Rådets 40.sesjon i Helsingfors. Presidiet behandlet forslaget og anbefalte Rådet å fatte beslutning om at det på Rådets budsjett settes av ressurser til utviklingen av samarbeidet i det arktiske området, at Rådet arrangerer en internasjonal konferanse som et første steg på veien mot et intensivt arktisk samarbeid og å anbefale Nordisk Ministerråd om å ta initiativ til et heldekkende arktisk samarbeide på regjeringsnivå.

Rådet sluttet seg til disse forslagene og presidiet har besluttet å arrangere en internasjonal parlamentarisk konferanse om arktisk samarbeid i Reykjavik i august 1993.

Presidiet valgte å legge sitt sommermøte i 1992 til Svalbard for på den måten å gjøre seg bedre kjent med forholdene i den delen av den arktiske regionen. Gjennom studiebesøk i noen av de norske og russiske bosetningene på Svalbard og gjennom et omfattende faglig program med foredrag av eksperter bl.a. innen biologi, geologi, glasiologi, historie og internasjonal politikk fikk presidiet et grundig og meget aktuelt bilde av de utfordringer og muligheter som den arktiske regionen byr på.

Etter at Rådet tok denne beslutningen har den norske utenriksministeren tatt initiativet til et samarbeid i det han har kalt Barentsregionen som omfatter Nord-Norge, Nord-Sverige, Nord-Finland, Island og Murmansk og Arkangelsk i Russland. Etter invitasjon fra den norske utenriksministeren ble det arrangert en utenriksministerkonferanse om dette temaet i Kirkenes i begynnelsen av januar 1993. I konferansen deltok ovennevnte land, Danmark og Kommisjonen for De europeiske felleskap. Som observatører deltok USA, Canada, Frankrike,Japan, Polen, Storbrittannia og Tyskland. Konferansen besluttet å etablere Det euro-arktiske Barentsråd med hovedmålsetting å fremme en bærekraftig utvikling i regionen.

1.5. Klarere prioritering av det genuint nordiske samarbeidet

Statsministrene ønsker at det formaliserte nordiske samarbeidet på regjeringssiden i årene framover skal konsentreres om saker av felles nordisk interesse. I tråd med dette har statsministrene besluttet at det genuint nordiske samarbeidet skal konsentreres til 7 satsningsområder; nemlig kultur, forskning og utdanning, miljø, innbyggernes rettigheter, økonomi, fiske og juridiske spørsmål.

Kulturen - gjøkunge eller nordisk flaggskip?

Kultur, utdanning og forskning har alltid vært et sentralt område for nordisk samarbeid innen rammene for Nordisk Råd. Nå synes det å være enighet både mellom statsministrene og parlamentarikerne i Rådet om at kultursamarbeidet skal styrkes ytterligere. Statsministrene argumenterer bl.a. med at det i stigende grad blir behov for tiltak som kan styrke den nordiske identiteten som følge av de nordiske land stadig mer intensive deltakelse i den europeiske integrasjonen. Felles innsatser innen kultur framstår som en av de viktigste tiltakene både for å styrke samhold og selvforståelse innen Norden og for å markere den nordiske identiteten overfor Europa.

Selv om det er stor enighet om behovet for å styrke nordisk kultursamarbeid, er det ikke like stor enighet om virkemidlene og om hvor mer penger til kulturelt samarbeid skal tas fra.

Statsministrenes arbeidsgruppe foreslo at det skulle etableres et nytt og kraftfullt nordisk kulturfond med en egenkapital på en milliard danske

kroner. Forslaget fikk en sval og tildels negativ mottakelse da det ble fremmet i august 1992. Det forsvant også fra dagsorden fram til Århussesjonen.

Statsministrene bandt seg ikke til en slik konkret løsning. I stedet fastsatte de en målsetning for omfanget av budsjettet for kultur, utdanning og forskning til å bli 50% av det nordiske budsjettet innen 1996 med en markert økning allerede i 1994. Samtidig slo man fast at miljø skulle prioriteres slik at den sektoren totalt sett beholder 25% av totalbudsjettet.

Statsministrene har med dette vedtaket ført inn en meget sterk styring av det nordiske budsjettet de kommende årene. Selv om parlamentarikerne i Rådet er enige i en prioritering av kultur mm på første plass og miljø på andre plass, betyr det selvsagt ikke at man uansett konkret innhold i kultursamarbeidet vil si seg enig i at dette området skal ha 50% av de tilgjengelige budsjettmidlene på lengre sikt.

I tråd med parlamentarikernes klare ønske om større budsjettmakt, er det ikke ønskelig å låse den framtidige budsjettdiskusjonen til en diskusjon om faste prosenter til ulike satsningsområder. Det må være de konkrete tiltak som blir besluttet iverkssatt som må være retningsgivende for hvordan budsjettet til slutt fordeles på sektorene. Dette kommer klart til syne i de synspunkter som partigruppene i Rådet har fremmet før og under Rådets 41.sesjon i Århus. Det er duket for en mulig konflikt både mellom statsministrene og parlamentarikerne i Rådet om dette spørsmålet og innen Ministerrådet og mellom de 5 fagutvalgene i Nordisk Råd.

Internasjonal kulturkonferanse

Også presidiet satte nordisk kultur høyt på dagsorden i 1992 ved å ta opp oppfordringen fra Kulturutvalget om å arrangere en internasjonal kulturkonferanse. Konferansen ble arrangert i Helsingfors i oktober.

Bakgrunnen for å holde en kulturkonferanse nettopp nå, var den klare erkjennelse man har om å befinne seg ved et at de spesielle skjæringspunkter i historien, hvor en omveltning har funnet sted uten at noe avgjørende nytt synes å avtegne seg, og hvor man må revurdere det gamle. Dette gjelder både nasjonalt, regionalt og internasjonalt.

Når omdanningsprosessene i samfunnet går så hurtig som nå, øker samtidig menneskenes behov for å finne et sikkert fotfeste. De mange konferanser, møter, bøker og artikler om nasjonal identitet, nordisk identitet, europeisk identitet er klare bevis for at dette opptar de intellektuelle, kunstnerne, politikerne og vanlige folk.

Europeisk og nordisk kultur og identitet var hovedtemaet for konferansen som samlet mer enn 150 deltakere fra de nevnte gruppene både fra Norden og fra Europa ellers. Gjennom foredrag og debatter om kulturelle trender i 90-tallets Europa, Nordens kulturelle kjennetegn i europeisk perspektiv, kunstens og kulturens betydning for utviklingen av det europeiske mangfold og europeisk enhet eller styrking av nasjonale og regionale kulturer fikk deltakerne et mangefassettert program.

Kulturkonferansen på Hanaholmen i oktober 1992 vil likevel først og fremst bli husket fordi det var første gang at den dødsdømte indisk-fødte,

engelske forfatteren Salman Rushdie deltok offentlig på en internasjonal konferanse etter at Irans dødsdom - fatma - over han var deklarert. Det gjorde et mektig inntrykk på deltakere og presse å høre Salman Rushdie tale om forfatterens kår i samfunnet generelt og om sin egen situasjon spesielt.

Ytringsfriheten en nordisk kampsak

Salman Rushdie ble invitert til konferansen fordi man ønsket å rette oppmerksomheten mot det som er selve grunnlaget både i europeisk og nordisk kultur, nemlig prinsippene om rettsstaten, individets verdighet og frihet og retten til å uttrykke sine meninger både i skrift og tale. Det er disse rettighetene som gjør oss til europeere og nordboer og vi må være villige til å kjempe mot både likegyldighet overfor og overgrep mot disse rettighetene. Det ble både av deltakere og presse og reaksjoner ellers følt som meningsfullt at nettopp Nordisk Råd slo et slag for disse rettighetene.

Kulturutvalget oppfordret presidiet til å arbeide videre med spørsmålet om å styrke ytringsfrihetens posisjon både nasjonalt og internasjonalt med særlig henvisning til Salman Rushdies sak. Presidiet har i et eget brev til de nordiske utenriksministrene appellert om at de øker aktiviteten for vernet av ytringsfriheten internasjonalt. I brevet uttrykte presidiet at man er glad for den innsats som flere av de nordiske regjeringene allerede har gjort for å markere at man anser brudd på menneskerettighetene som en alvorlig sak og at man har viet Salman Rushdies sak oppmerksomhet både nasjonalt og internasjonalt. Presidiet oppfordret de nordiske utenriksministrene om å reise Rushdiesaken som en prinsipiell sak i de internasjonale fora der det er naturlig og formålstjenlig. Det ble særlig henvist til Europarådet og FN.

Rådets sterke engasjement i dette spørsmålet kom også klart til uttrykk under 41.sesjonen i Århus. Der tok representanter fra presidiet og alle partigrupper opp respekten for menneskerettighetene generelt og for ytringsfriheten spesielt i sine innlegg. Det ble konkret vist til Salman Rushdies situasjon og ytret ønske om at utenriksministrene på ulike måter måtte sette Rushdies sak på dagsorden i internasjonale fora.

Frihetens kilde - Nordens bidrag til Europa

Både som et ledd i å presentere Norden i forbindelse med Rådets 40.-årsjubileum og som et grunnlag for den internasjonale kulturkonferansen, ble det utarbeidet en antologi med bidrag fra mange land - både nordiske og andre - om Nordens bidrag til Europa gjennom tidene. Boken fikk tittelen "Frihetens kilde" - et uttrykk som er hentet fra et utsagn av den franske filosofen Montesquieu i 1748 - "Folket fra Norden har vært kilden til frihet i Europa, det vil si til nesten all den frihet som vi ser i dag mellom menneskene."

Denne boken og den store vikingutstillingen "Viking og Hvidekrist" som Nordisk Ministerråd har en stor del av æren for ble virkelighet, har på en overbevisende måte plassert Norden i dagens europeiske kulturlandskap. Over 300 000 besøkende til vikingutstillingen i Paris og vel

200 000 i Berlin og en enorm publikumstilstrømning i København taler et tydelig språk om at Norden ikke bare er interessant som deltaker i det økonomiske og politiske samarbeidet som er under utvikling i Europa, men også som bærer av og tolker av viktige kulturelle impulser i Europas historie.

Arbeidsløsheten - en trussel mot den nordiske samfunnsmodellen

Det nordiske samarbeidet må - som alt annet politisk arbeid - ta utgangspunkt i de utfordringer som virkeligheten stiller en overfor. Virkeligheten er vanskelig for mange mennesker i Norden idag. Arbeidsløsheten øker raskt i de fleste nordiske land. Særlig er dette bekymringsfullt for de mange unge som blir arbeidsledige eller som ikke kommer inn på arbeidsmarkedet i det hele tatt.

Dette var bakgrunnen for at Sosialutvalget i et brev til presidiet gjorde oppmerksom på den sterke økningen i ungdomsarbeidsløsheten og de alvorlige konsekvenser denne medfører for både de unge og samfunnet som helhet og ba om at dette spørsmålet måtte få høyeste prioritet og tas opp på høyeste politiske nivå. Presidiet tok spørsmålet opp med statsministrene under sesjonen i Århus til en første drøfting. Senere har presidiet i et brev til statsminister Gro Harlem Brundtland bedt statsministrene om å bidra til at arbeidsledigheten og dens konsekvenser, særlig den økende rasismen gjøres til et gjennomgående tema under sesjonen i Oslo i mars 1993.

Presidiet anser at arbeidsløsheten og dens konsekvenser vil komme stadig høyere på både den nasjonale, nordiske og europeiske dagsorden. Det trenges politisk vilje og evne og et forpliktende samarbeid for å møte de utfordringer som dagens arbeidsløshet stiller oss overfor. Dette blir derfor den viktigste utfordringen i 1993.

2. Presidiets verksamhet

2.1. Presidiets sammansättning och möten

Vid den 40:e sessionen den 3 mars 1992 valdes Ilkka Suominen (Kok), Finland till rådets president.

Till övriga presidieledamöter valdes:

Danmark:	Fhv. statsminister Anker Jørgensen (S)
	Folketingsmedlem Peder Sønderby (V)
Finland:	Riksdagsman Mats Nyby (Sdp)
Island:	Altingsmand Halldór Ásgrímsson (F)
	Altingsmand Geir H. Haarde (Sj)
Norge:	Stortingspresident Kirsti Kolle Grøndahl (A)
	Odelstingspresident Tora Aasland Houg (SV)
	Stortingsrepresentant Jan P. Syse (H)
Sverige:	Riksdagsledamot Sten Andersson (s)
	Riksdagsledamot Elver Jonsson (fp)

Presidiet har under 1992 hållit sammanlagt tio möten:

30-31 januari	Stockholm
1-4 mars	Helsingfors
6 mars	Helsingfors
22-23 april	Oslo
14 maj	Oslo
11 augusti	Svalbard
16 september	Helsingfors
26 oktober	Stockholm
9-11 november	Århus
9 december	Köpenhamn

Presidiet har under 1992 även hållit ett gemensamt möte med utskottsordförandena den 26 oktober i Stockholm.

Huvudtemat för presidiet under 1992 har varit nyvärderingen av det nordiska samarbetet och särskilt definieringen av parlamentarikernas roll och uppgift som pådrivare och initiativtagare. Utvecklandet av rådets internationella samarbete har även upptagit en stor del av presidiets möten.

Presidiets möten med statsministrarna och samarbetsministrarna

Presidiet har mött de nordiska statsministrarna i samband med sessionerna, den 2 mars i Helsingfors och den 10 november i Århus. Huvudtemat vid dessa båda mötena har varit nyvärderingen av det nordiska samarbetet bl.a. i belysning av den politiska utvecklingen i Europa och närområdena.

Presidiet har även mött de nordiska samarbetsministrarna den 14 maj i Oslo och den 9 december i Köpenhamn. Huvudtemat har även under

dessa möten varit reformeringen av det nordiska samarbetet.

För presidiets internationella mötesverksamhet redogöres under punkt 2.3.

Valberedningen och valfrågor

Nordiska rådet valde vid 40:e sessionen en valkommitté, som fick följande sammansättning:

Socialdemokraterna:	Per Olof Håkansson (viceordförande) och Lauri Metsämäki
Mittengruppen:	Marianne Jelved (ordförande från november) och Ylva Annerstedt
Konservativa gruppen:	Anders Talleraas (ordförande till november 1992)
Vänstersocialisterna:	Hjörleifur Guttormsson
Liberalistiska gruppen:	Carl I. Hagen

Ylva Annerstedt har från november ersatts av Hugo Bergdahl.

Valkommittén har bistått av partigruppssekreterarna.

Valkommitténs uppgift är att förbereda val som beslutas av plenarförsamlingen.

Presidiesekreteraren fungerar som valkommitténs sekreterare.

2.2 Organisationsfrågor

De av plenarförsamlingen rekommenderade reformerna av rådets organisation och arbetsformer har, i de delar det ankommer på presidiet att fatta beslut, i huvudsak genomförts (se Presidierapporten 1992, pkt 2.2).

Presidiesekreteraren och generalsekreteraren har under hösten 1992 presenterat ett gemensamt förslag till samlokalisering av presidie- och ministerrådssekretariaten. Presidiet och samarbetsministrarna avser att ta definitiv ställning till frågan i januari 1993.

Förslag om en sammanläggning av informationsavdelningarna vid de båda gemensamma nordiska sekretariaten har utarbetats inom presidiesekretariatet. Avsikten är att presidie- och generalsekreteraren skall förelägga presidiet respektive samarbetsministrarna ett gemensamt förslag till sådan sammanläggning under vintern/våren 1993, med sikte på ett genomförande under 1993.

Presidiet har, efter hörande av utskott och partigrupper, avvisat tanken på nationellt baserad beredning av råds- och utskottsärenden, sådant det föreslagits av den s.k. statsministergruppen.

För bl.a. uppföljning av övriga förslag i statsministergruppens rapport har presidiet inom sig utsett en särskild arbetsgrupp med presidenten som ordförande och presidiesekreteraren som sekreterare. Gruppen skall bl.a. säkerställa att reformer inom ministerrådet följs upp inom rådet så att fortsatt praktiska och harmoniska samarbetsformer mellan råd och ministerråd garanteras.

2.3 Internationellt samarbete

Parlamentariskt samarbete i Östersjöområdet

Nordiska rådet arrangerade den andra parlamentarikerkonferensen om samarbete i Östersjöområdet den 22-24 april 1992 i Stortinget i Oslo. I konferensen deltog ett sextiotal parlamentariker från 18 parlament och tolv särskilt inviterade organisationer. Konferensen hade simultantolkning på nio språk. Konferensens resultat beskrivs i kap. 1.

Frågan om truppbortdragningen från Baltikum diskuterades, och man beslöt att uppmana regionens regeringar att arbeta för skyndsamma lösningar av de återstående problemen mellan regionens länder.

Ett mandat för en årlig Östersjökonferens antogs. Därtill enades man i ett uttalande om att framhäva betydelsen av infrastrukturen i regionen, om att yrka för utveckling av transportsystemen och om att etablera samarbete på telekommunikations- och massmediaområdet.

Förutom att stärka banden mellan Östersjöstaterna vill konferensresolutionen främja samarbetet i Östersjöområdet genom att utveckla kontakterna med utrikesministrarnas Östersjöstaternas Råd. Avsikten är att inleda en dialog mellan parlamentarikerna och regeringarna på den tredje konferensen, som under polskt värdskap äger rum i Gdansk i maj 1993.

Den tredje konferensen teman är kulturpolitik samt utbildnings- och forskningssamarbetet i regionen. Konferensen skall även diskutera planeringen av det gränsregionala och subregionala samarbetet. Den tredje konferensen bistås ekonomiskt av Nordiska rådet vad gäller förberedelserna för konferensens underlagsrapporter.

Europarådets parlamentariska församling

Nordiska rådet har goda arbetsrelationer med Europarådets parlamentariska församling. I enlighet med ett samarbetsprotokoll deltar organisationerna vid varandras sessioner, seminarier och andra aktiviteter allt efter behov. Särskilda kontaktmöten mellan presidierna har hållits regelbundet.

Ett kontaktmöte mellan Europarådets presidium och Nordiska rådets presidium utvidgades till ett trepartsmöte mellan presidierna för Europarådet, Baltiska församlingen och Nordiska rådet. Mötet ägde rum den 16 september i Helsingfors under Ilkka Suominens ordförandeskap. Mötet diskuterade samarbetet med nyetablerade demokratier. Debatten, som hade förts under intensiva och politiskt intressanta betingelser, kom att koncentreras på demokratiseringsprocessen och mänskliga rättigheter i Baltikum, dvs. den ryska minoritetsbefolkningens framtid. Följande kontaktmöte med Europarådet torde äga rum hösten 1993.

Baltiska interparlamentariska församlingen

Baltiska församlingen har hållit två sessioner under berättelseåret, den första egentliga sessionen i Riga i januari (efter det konstituerande mötet i november 1991) och en session i maj i Palanga, Litauen. Presidiets representanter har deltagit som observatörer vid sessionerna. Jan P. Syse höll ett föredrag om det nordiska samarbetet på sessionen i Litauen.

Ett samarbetsprotokoll mellan Baltiska församlingen och Nordiska rådet undertecknades den 30 maj vid sessionen i Litauen. Enligt protokollet åtar sig Nordiska rådet att bistå med organiseringen av Baltiska församlingen och dess sekretariatsfunktioner.

Det baltiska parlamentariska samarbetets utveckling har i viss mån bromsats upp av den nationella arbetsbördan med att återupprätta demokratiska institutioner i länderna. Höstsessionen uppsköts till 1993 med anledning av nyval såväl i Estland som i Litauen.

Sessionernas främsta uppgift har varit att med samlade krafter påskynda tillbakadragandet av ryska trupper ur Baltikum.

Europaparlamentet

Nordiska rådets president Ilkka Suominen besökte Europaparlamentets president Egon Klepsch i maj för att diskutera utvecklingen av samarbetet med Europaparlamentet. Rådet strävar att intensifiera och vidareutveckla sina kontakter med relevanta samarbetsparter i Europaparlamentet.

Ett möte mellan representanter för Europaparlamentets utskott för utrikespolitik- och säkerhetsfrågor samt delegationerna för nordiska Efta-länder och presidiet kommer att äga rum i mars 1993. Mötet torde diskutera samarbete i den arktiska regionen, Östersjöområdet och Baltikum samt övriga sakfrågor av gemensamt intresse.

Flera av Nordiska rådets utskott har etablerat kontakter med respektive utskott i Europaparlamentet. Flera mindre parlamentariska delegationer har företagit studiebesök för att orientera sig om Europaparlamentets arbetsmetoder och den europeiska integrationens framfart.

Interparlamentariska unionen (IPU)

Nordiska rådet, med observatörstatus i IPU, sänder vanligen ingen egen representant till IPU-konferenser, utan man har i samråd med de nordiska ländernas nationella parlament kunnat enas om gemensamt deltagande. Sten Andersson höll ett anförande på rådets vägnar på IPU:s 88:e interparlamentariska konferens i Stockholm den 7 till 12 september.

Benelux-rådet

Presidiesekreteraren deltog som observatör på Benelux-rådets vårsession den 17-18 juni, där frågan om Benelux-ländernas position inom EG efter Maastricht-traktaten behandlades. Benelux-samarbetet har väckt nytt intresse i Norden med sitt unika regionala samarbete inom EG.

Benelux-rådets representanter har i regel deltagit på rådets sessioner under de senaste åren. De goda relationerna med Benelux-rådet har baserats på erfarenhetsutbyte om små staters samarbete och möjlighet att bevara sin kulturella särart. Benelux-rådet har även engagerat sig för vidareutveckling av Baltiska församlingens organisation.

Efta

Nordiska rådet har vidareutvecklat goda arbetskontakter på sekretariatsnivå med Efta. Dessa kontakter består främst av regelbunden informationsutväxling i form av intersekretariatsmöten där även Nordiska minis-

terrådets sekretariat ingår. Aktuell information om förhandlingarna mellan EG och Efta om EES-avtalet har varit av stor betydelse för planeringen av det framtida nordiska samarbetet.

Kontakter med Eftas parlamentariska kommitté har upprätthållits med att inbjuda representanter till rådets sessioner och internationella konferenser.

FN-organ

Utskotten har kontinuerliga kontakter med flera FN-organ. Kontakter med följande FN-organ har förekommit under berättelseåret: Unesco, ILO, WHO, UNEP och UNHCR. Samarbetet med dessa organisationer beskrivs i kapitel 3 om utskottens verksamhet.

Parlamentarisk stipendieordning för Baltikum och Östeuropa

Ett parlamentariskt stipendieprogram utfärdades år 1992 för att öka kännedom om nordisk parlamentarism och öka facklig kunskap bland parlamentariker i Estland, Lettland, Litauen, Polen och Ryssland.

Ett femtontal baltiska, tre polska och tre ryska parlamentariker kommer att företa studiebesök i minst två nordiska länder under ca två veckors tid under 1993. Ett anslag på 500 000 DKK från NMR har fördelats på stipendier i enlighet med ett femtiotal inkomna ansökningar från parlamenten i de berörda länderna.

3. Utskottens verksamhet

3.1 Juridisk Udvalg

Juridisk Udvalg har holdt 5 ordinære udvalgsmøder. Desuden holdt udvalget møde med justits- og flygtningeministrene og med forbrugerministrene i tilknytning til rådets 41. session i Århus i november 1992.

Udvalget har behandlet sager på udvalgets ansvarsområde, som var aktuelle på grund af tidligere rekommandationer, ytringer eller beretninger fra Nordisk Ministerråd, samt behandlet og afgivet udtalelse om ministerrådets budget for 1993 og om udvalgets internationale aktiviteter.

Helge Adam Møller har været formand for udvalget, indtil han i marts 1992 blev afløst af Hans Nyhage.

Vigtige arbejdsopgaver

Medlemsforslag A 983/j om nordisk beregningsmodel for ubetalt arbejde.
Forslaget blev vedtaget ved Århussessionen og oversendt til ministerrådet.

Nordisk Råd rekommanderede Nordisk Ministerråd

- at påse, at arbejdet med at fremskaffe så ensartede tidsanvendelsesstudier som muligt fortsætter
- at nedsætte en arbejdsgruppe, som ser på mulighederne for, at der udarbejdes en beregningsmodel
- at koordinere ovennævnte aktiviteter med tilsvarende aktiviteter i EF
- at følge udviklingen i OECD og FN, for så vidt angår værdiansættelsen af det ubetalte arbejde og sammenhængen med nationalregnskabet
- at påse, at man udnytter den viden, som allerede eksisterer i form af forskningsresultater m.v., samt at man vurderer konsekvenserne af en beregningsmodel
- at præsentere en første delrapport om projektet i forbindelse med Nordisk Forum 1994.

Projektet berører foruden ligestillingsaspektet flere andre områder af samfundsøkonomien. Udvalget forudsætter derfor, at projektet ikke bare skal finansieres over ligestillingssektorens budget, men at også andre vigtige sektorer i det nordiske budget bidrager til finansieringen.

Flygtningesager
Asyl- og flygtningesager samt spørgsmål om beredskabsplaner ved evt. masseflugt, regler om praksis ved behandling af ansøgning om visa samt udstedelse af visa og afvisningssager har været drøftet i udvalget og med justitsministrene.

Justitsministrene var enige med udvalget om, at situationen i det tidligere Sovjetunionen og i Østeuropa har gjort det lettere for indbyggere fra disse områder at forflytte sig til Vesteuropa og Norden. Dette har vist sig at medføre en stadigt stigende berigelseskriminalitet og narkotikasmugling til Norden ad andre kanaler, end man før har set. Derfor foregår der et stadig mere udbygget samarbejde mellem de nordiske landes politimyndigheder.

I EF pågår også samarbejde med henblik på at etablere ens regler i asyl- og flygtningesager, specielt på grund af indførelsen af EF's Indre Marked, der bl.a. indebærer mulighed for fri passage over de enkelte medlemslandes indre grænser uden egentlig pas- og toldkontrol. En lignende problematik gør sig gældende for de nordiske lande, der har tilsluttet sig EØS-aftalen med EF.

Justitsministrene har også indledt drøftelser om, hvordan de nordiske lande bedst forbereder et beredskab i tilfælde af en evt. masseflugt på grund af borgerkrig, krig eller sultkatastrofer i øvrige dele af verden. Men i øvrigt var der enighed hos ministrene og udvalget om, at det var mere hensigtsmæssigt at forsøge at afværge de nævnte tilstande, eller hvis dette ikke lykkes, så at hjælpe nødstedte folkeslag eller befolkningsgrupper i deres eget land, hvilket er mere effektivt på deres egne præmisser og på længere sigt må formodes at være bedre for de personer, der behøver hjælp.

Sager vedrørende Balticum

Udvalgsforslag A 1001/j om støtte til retsudviklingen i Estland , Letland og Litauen.

Forslaget blev færdigbehandlet i udvalget og oversendt til ministerrådet.

Hovedformålet med forslaget er at støtte et nyt baltisk lovgivningsprogram, at yde eksperthjælp samt lette adgangen til juridisk litteratur. Videre er det hensigten at se på mulighederne for oprettelse af et baltisk center for menneskerettighedsspørgsmål.

Udvalget har inviteret repræsentanter fra de tre baltiske parlamenter med henblik på at drøfte, hvorledes de nordiske lande kan være de baltiske lande behjælpelige med at etablere frie, demokratiske forfatninger og lovgivning på alle de områder, som en moderne retsstat har behov for lovgivning på. Det er hensigten, at udvalget vil drøfte samtlige de områder, som udvalget selv har beskæftiget sig med, med særlig vægt på etablering af internationalt samarbejde, menneskerettighedsspørgsmål, ligestilling samt de spørgsmål, som de baltiske repræsentanter selv ønsker at tage op med udvalget.

På grænseovervågningsområdet er et effektivt samarbejde allerede etableret. Det samme gælder vedrørende udstedelse af visa.

Nordisk Råds forretningsorden

Udvalget havde en gennemgang af den nye forretningsordens bestemmelser på udvalgets område.

De vigtigste ændringer var følgende: Det besluttedes, at der fremover kan være to sessioner årligt. Videre blev det bestemt, at præsidet fremover skulle bestå af mindst 10 og højst 11 personer. Som en nyskabelse kan præsidiet nu fremsætte forslag til beslutning i plenarforsamlingen. Endelig blev det besluttet, at der skal være 13 medlemmer i alle udvalg.

Høringsordningen
Udvalget gennemgik de nye retningslinier for remis/høring. Arbejdet med at finde frem til den mest hensigtsmæssige høringsprocedure fortsætter. Grundet meget forskellig praksis i de enkelte lande er spørgsmålet ikke så enkelt, som man skulle kunne antage.

Samer
Udvalget havde i forbindelse med sommermødet i Finnmark møde med en lang række repræsentanter for vigtige samiske organisationer.

Udvalget er til stadighed opmærksom på sameretlige spørgsmål og er opmærksom på, at 1993 af FN officielt er blevet valgt til urbefolkningernes år.

Samerådet har anmodet udvalget om at undersøge mulighederne for, at Samerådet kan opnå repræsentation i Nordisk Råd.

Forbrugerpolitik
Udvalget havde besøg af formanden for Embedsmandskomitéen for Levnedsmiddelspørgsmål, der fortalte om planerne for det fremtidige samarbejde på levnedsmiddelområdet også set i relation til EF's regler og planer.

I forbindelse med 41. session i Århus havde udvalget møde med ministerrådet, forbrugerministrene. Der pågik en nyttig og engageret diskussion, som viste, at de nordiske lande er i fuld gang med at tilpasse sig EF's direktiver og forordninger på forbrugerområdet. Med et nyt handlingsprogram er det hensigten på længere sigt at se, om Norden i fremtiden kan komme med positive bidrag til et supplement til den europæiske lovgivning på forbrugerområdet, der har vanskelige vilkår med lave budgetter på grund af den prioritering, som råder idag.

Ligestilling
Udvalget skal holde møde med ligestillingsministrene i januar 1993. Her skal udvalget drøfte den nye handlingsplan og arbejdet set i relation til det arbejde, der finder sted i andre internationale organisationer.

Videre arbejdes der med planlægningen af Nordisk Forum 1994 i Åbo.

EØS-aftalen
Udvalget fik en overordnet orientering fra en repræsentant fra den norske forhandlingsdelegation om, hvad EØS-aftalen kommer til at indebære for de lande, der har tilsluttet sig denne aftale mellem EF og EFTA-landene.

Budgettet

Udvalgets formand og sekretær repræsenterede udvalget ved Budgetudvalgets møde i Stjørdal. Her gav udvalget udtryk for, at det er villigt til at påtage sig budgetansvar inden for de rammer, som udvalget tildeles. Begrundelsen er, at udvalget foretrækker at foretage de nødvendige prioriteringer på sit eget område.

Internationale kontakter

Udvalgets mål er at følge, hvad der sker på udvalgets område i andre internationale organisationer, om muligt at koordinere og samarbejde og ved behov at tage initiativer til yderligere regulering.

Udvalget har planer om at besøge et antal af EF's organisationer i 1993, og har, som angivet ovenfor, et løbende samarbejde med de baltiske stater samt med FN og Europarådet.

Statsministrenes rapport om det fremtidige nordiske samarbejde

Udvalget fortsætter drøftelserne af rapporten med henblik på sessionen i marts 1993 i Oslo.

Udvalget har ved sessionen i Århus givet udtryk for, at man er helt enig i formålet med rapporten - nemlig at styrke det fremtidige nordiske samarbejde. Udvalget finder det positivt, at statsministrene i fremtiden skal påtage sig et direkte ledelsesansvar for samarbejdet.

I den nuværende situation, hvor de internationale samarbejdsspørgsmål får en stadig større betydning i alle lande, og hvor de nordiske lande bliver stadigt mere aktive på den europæiske og internationale forhandlingsscene, er det specielt vigtigt, at spørgsmål, der angår udenrigs- og sikkerhedspolitikken, også diskuteres i Nordisk Råd.

Udvalget understregede nødvendigheden af, at der sker en sammenkobling mellem det nordiske samarbejde og det europæiske samarbejde inden for f.eks. EØS, GATT og Europarådet, idet den overgribende betydning af det internationale samarbejde er at skabe en bestående fred og øge forståelsen mellem lande og folkeslag. Her spiller det økonomiske samarbejde en meget vigtig rolle. Det er derfor af største betydning, at vi også i det fremtidige nordiske samarbejde bevåger Nordens økonomiske interesser. Inden for Norden må det europæiske samarbejde og det nordiske samarbejde prioriteres lige højt. Samarbejdet i Norden må aldrig fremstå som et anliggende af mindre vægt og betydning.

Udvalget betonede videre vægten af det parlamentariske demokrati. Ikke mindst i det euopæiske perspektiv er det vigtigt at stå vagt om parlamentarikernes rolle. Det er vigtigt med en fælles nordisk sagsbehandling i de forskellige udvalg også i fremtiden.

Såfremt regeringsmedlemmerne ikke også i fremtiden skal være medlemmer af Nordisk Råd, vil det kunne medføre en alvorlig svækkelse af det parlamentariske samarbejde i rådet. Den politiske debat i rådet turde få størst styrke og vægt, hvis den foregår under medvirken af såvel repræsentanter for regeringerne som repræsentanter for regerings- og oppositionspartierne fra de forskellige parlamenter.

I en situation hvor alle de nordiske lande må tilpasse sin lovgivning til lovgivningen inden for EF og EØS, ville det være ulykkeligt, hvis de nordiske lande skulle fortolke denne lovgivning på forskellig måde. Det ville kunne svække vores fælles politiske og lovgivningsmæssige gennemslagskraft.

Vedrørende de i rapporten prioriterede samarbejdsområder - kultur, medborgerspørgsmål, miljø og økonomi - understregede udvalget, at sam-

arbejdet om infrastruktur og forskning bør være en given del af den økonomiske politik.

Udvalget går ind for at rådet får større indflydelse på budgettet. Inden for sit eget kompetenceområde er udvalget beredt på at påtage sig budgetansvar med deraf følgende mulighed for at foretage prioriteringer mellem egne projekter.

Sammenfatning

De politisk set mest interessante sager har været:

- rapporten om det fremtidige nordiske samarbejde

- spørgsmålet om at give rådet større budgetkompetence

- den internationalisering, der har præget rådets og udvalgenes arbejde

- udviklingen inden for EF

- forhandlingerne mellem EF og EFTA på de områder, der berører udvalgets arbejdsområder

- den udvikling, der foregår i de baltiske stater med at afholde frie valg til parlamenterne, etablere egne, frie forfatninger og vedtage og organisere de regler, der er nødvendige i et demokratisk retssamfund.

Mødeaktivitet i 1992

30. - 31. januar i Stockholm
2. og 6. marts i Helsingfors (40. session)
24. - 27. juni i Finnmark
28. september i Oslo
9. - 10. november i Århus (41. session)

Udvalgets sammensætning 1992

Danmark:	Folketingsmedlem Lars P. Gammelgaard (KF)
	Folketingsmedlem Pia Kjærsgaard (FP)
	Folketingsmedlem Birte Weiss (S) (t.o.m. septembermødet)
	Folketingsmedlem Børge Bakholt (S) (fr.o.m. novembermødet)
Finland:	Riksdagsman Rose-Marie Björkenheim (Kesk.)
	Riksdagsman Sinikka Hurskainen (SDP)
	Riksdagsman Sauli Niinistö (Kok.)(viceformand)
Island:	Altingsman Halldór Ásgrímsson (A)
Norge:	Stortingsrepresentant Johan J. Jakobsen (Sp)
	Stortingsrepresentant Marit Rotnes (A)
	Stortingsrepresentant Ernst Wroldsen (A)
Sverige:	Riksdagsledamot Lahja Exner (s)
	Riksdagsledamot Hans Nyhage (m) (ordförande)
	Riksdagsledamot Lars Werner (v)
Sekretær:	Ellen Torvø, fr.o.m. 1. september Anne Østergaard

3.2 Kulturutskottet

Kulturutskottet har under 1992 sammanträtt åtta gånger. Därutöver har utskottet haft ett samrådsmöte med de nordiska kulturministrarna och socialutskottet i mars i samband med sessionen. På utskottets konstituerande möte under sessionen i Helsingfors blev Rannveig Guðmundsdóttir vald till ny ordförande efter Thea Knutzen och Paavo Lipponen till ny vice ordförande efter Marianne Andersson.

Det framtida nordiska samarbetet

Kulturutskottet nedsatte en arbetsgrupp för att granska och komma med synpunkter på de förslag som den s.k. statsministergruppen hade framfört i sin rapport i augusti 1992. I rapporten föreslogs en markant ökning av kultursamarbetet jämfört med andra områden, och ett förslag om upprättande av en självbärande kulturfond samt koncentrering på fyra stora sakområden: mediesamarbete, Nordplus, språksamarbete och barn- och ungdomssamarbete presenterades.

Kulturutskottet framförde sina synpunkter på Århussessionen och ansåg att om en fond skulle bli ett alternativ för det framtida kultursamarbetet skulle den inrättas med hänsyn till utskottets förutsättningar med bl.a. helt ändrad styrelseform och att fonden skulle bli en integrerad del av det nordiska kultursamarbetet.

På sessionen i Århus lade den s.k. uppföljningsgruppen fram en rapport där man föreslog att kulturbudgeten år 1994 skulle få en 25-procentig ökning och utgöra 50 procent av den nordiska budgeten före år 1996. Samtidigt ålades Nordiska rådets kulturutskott och Nordiska ministerrådet (kultur- och utbildningsministrarna) att i samråd utarbeta ett ministerrådsförslag till sessionen i Oslo 1993 om nyvärdering av det framtida nordiska kultursamarbetet.

Med hänsyn till detta hade kulturutskottets ordförande Rannveig Guðmundsdóttir och ministerrådets ordförande Åse Kleveland ett möte den 9 december 1992 där de behandlade tidtabellen och andra praktiska saker beträffande detta samråd. Kulturutskottets arbetsgrupp träffades den 10 december och hade en första behandling av utskottets förslag och synpunkter på det framtida nordiska kultursamarbetet. Arbetet fortsätter fram till 42:a sessionen 1993.

Samråd med ministerrådet

I samrådsmötet med ministrarna diskuterades prioriteringslistan "Rapportering om kulturhandlingsplanens implementering. Nya prioriteringar i det nordiska kultursamarbetet", som kulturministrarna lagt fram efter samråd med utskottet. Utskottet förväntar sig ett snabbt agerande av ministrarna framför allt för satsningar på Nordplus, Filmfonden och Nordiska kulturfonden, Norden som kulturell hemmamarknad och åtgärder för att problemet med upphovsrättsliga ersättningar löses så att utväxling av TV-program mellan de nordiska länderna kan sättas igång. Utskottet föreslog också att man skulle överväga handlingsprogram för humanistisk forskning samt koordinering av Nordens internationella forskningsprojekt.

Samråd med socialutskottet

Socialutskottet inbjöd kulturutskottet till ett möte i samband med sessionen den 2 mars för att diskutera gemensamma frågor. Sådana var teckenspråkets ställning, utbildning av teckenspråkstolkar, utvecklingshämmades utbildningsmöjligheter, specialpedagogik för dyslexi och arbetsmöjligheter för funktionshämmade. Ordföranden i socialutskottet uttalade sin tillit till att kulturutskottet skulle bevaka dessa frågor i fortsättningen.

Kulturkonferens i Helsingfors

Nordiska rådet stod den 12-14 oktober 1992, på Hanaholmen utanför Helsingfors, som arrangör för en internationell konferens om nordiska och europeiska kulturfrågor. Bland de c. 160 deltagarna fanns parlamentariker från Belgien, Lettland, Polen, Portugal, Schweiz och Tyskland. Europarådet representerades av förmannen i kultur- och utbildningskommittén.

Konferensens höjdpunkt var besöket av den dödsdömde engelske författaren Salman Rushdie. Det var första gången Rushdie inviterades av en internationell politisk organisation, och han såg det som mycket betydelsefullt att kunna tala till ett forum av denna karaktär. Med Rushdies besök fick konferensen ett brett och allmängiltigt perspektiv. Ett uttalande, som antogs med anledning av Rushdies deltagande, gav uttryck för att det nordiska i det europeiska samarbetet representerar tolerans, solidaritet, rationalitet och pluralism.

Konferensen redovisas närmare i kap. 1.

Internationell verksamhet

Vid sommarmötet 1991 tillsattes tre arbetsgrupper för att utreda utskottets relationer till internationella organisationer:

1) relationerna till EG-parlamentet, med Paavo Lipponen som ordförande
2) relationerna till Europarådet, med Marianne Andersson som ordförande
3) relationerna till Baltikum, med Berit Oscarsson som ordförande.

Den första av arbetsgrupperna fick sin rapport färdig i september. Gruppen konstaterar att Maastrichtavtalet inte ställer hinder i vägen för en sådan utveckling som man anser önskvärd i Norden. De nordiska länderna kan således utveckla sitt samarbete och upprätthålla sin egen kulturpolitik. Man fäste också uppmärksamhet vid att EG enligt unionsfördraget accepterar kulturstöd som inte direkt påverkar handelsvillkor och konkurrens.

Utgående från nordiska intressen kan t.ex. mediasektorn bli ett problemområde genom att gränsdragningen mellan kulturstöd och kommersiell verksamhet är svår. En granskning av EG-kommissionens utlåtande över den svenska medlemsansökan ger vid handen att EG:s syn, särskilt på forskningens finansiering, kan vara något annorlunda än den nordiska. Krav kan väntas på att näringslivet i större utsträckning självt står för kostnaderna. Samarbetsmöjligheterna inom forskning och högre utbildning kommer väsentligt att ökas genom att nordiska forskare får tillgång till de stora forsknings- och utbildningsprogrammen inom EG.

Det nordiska kultursamarbetet i relation till EES-avtalet och EG-medlemskap är av en sådan politisk tyngd att kontakterna och en kontinuerlig bevakning av utvecklingen är nödvändiga. Smidigast upprätthåller vi detta genom att låta arbetsgruppen fortsätta sin verksamhet.

Den andra arbetsgruppen kom fram till att de prioriterade områdena inom kultursektorn i Europarådet till en stor del sammanfaller med de i Nordiska rådet prioriterade frågorna. Det är viktigt att etablera kontakt mellan råden och få ett informationsutbyte till stånd. Centrala samarbetsområden är mediafrågor, utbytesprogram, godkännande av varandras utbildningar samt samarbete i Baltikum och Östeuropa. Samarbetet mellan råden bör baseras på utbyte av relevant information och kontaktmöten av mer informell karaktär. Kontakter med de nationella parlamentens kulturutskott och de nordiska ER-delegationerna skulle bidra till en förbättrad nordisk koordinering av kulturfrågorna i Europarådet. Samarbetet kan leda till att nordiska frågor som är av betydelse på europeiskt plan kommer upp till diskussion i Europarådet. På utskottsnivå skall informella kontakter hållas, eftersom det är presidiet som har det övergripande ansvaret för det formella samarbetet.

Den tredje av arbetsgrupperna har samlat så mycket information som möjligt om den kulturpolitiska situationen i de baltiska länderna. Arbetsgruppen kom fram till att kulturutskottet i första hand bör arbeta för att styrka de parlamentariska kontakterna och därigenom få igång nya åtgärder. Arbetsgruppen träffade föreståndarna för informationskontoren i Baltikum, medlemmar av Baltiska församlingens utbildnings-, forsknings- och kulturkommitté samt besökte alla baltiska huvudstäder. Gruppen kom fram till att de prioriterade områdena är utbildning, utbytesprogram, främjande av demokratiska studiemöjligheter och folkupplysning där de nordiska länderna kan ge sitt bidrag till utvecklingen i de baltiska länderna.

Ministerråds- och medlemsförslag

Handlingsprogram för vuxenutbildning

Kulturutskottet behandlade ett ministerrådsförslag om nordiskt handlingsprogram för förstärkning av vuxenutbildningen i framtiden (B 124/k). Programmet skulle stärka nordiskt samarbete bl.a. genom att samla analyser, etablera nätverk och utvecklingsprogram samt verkställa konkreta projekt. Utskottet ansåg att programmet väl följer kulturhandlingsplanens linje om livslång undervisning som utbildningspolitisk strategi. Utskottet underströk betydelsen av mångfalden i folkupplysningen och vuxenutbildningen. Dessutom följer programmet väl folkupplysningens grundprincip om att förankra verksamheten i frivilliga och ideella organisationer. Efter debatt antog rådet utskottets förslag till rekommendation (nr 28) varvid handlingsprogrammet godkändes.

Mediasamarbete

Ökat TV- och radioprogramutbyte (A 976/k) motiverar förslagsställarna med att tittarna för tillfället erbjuds mycket mera utländska program än

nordiska. Ifall de nordiska länderna går med i EG löper vi risk att skillnaden blir ännu större. Efter en livlig debatt antog rådet en rekommendation (nr 27) om att ministerrådet snarast skall vidta åtgärder för att öka utbytet. Konsekvenserna av den stadigt ökande programkapaciteten i de europeiska satellitkanalerna för den nordiska programutväxlingen skall också värderas.

Tillsammans med detta behandlades ett annat förslag om TV-program (A 962/k), i vilket föreslogs att man skall ändra systemet med upphovsrättslig ersättning för nordiska rundradiosändningar så att radiobolagen erlägger ersättning även för de sändningar som förmedlas till de övriga nordiska länderna. Utskottet ansåg att det är orättvist att alla licens- och skattebetalare skall behöva finansiera distribution av grannländernas program, som endast ses av en begränsad del av tittarna. De flesta remissinstanser förhöll sig negativa till förslagets lösning av problemet. På framställan av utskottet beslöt rådet förkasta förslaget.

Andra medlemsförslag

Kulturutskottet omfattade följande medlemsförslag: Effektivare trafikundervisning som en del i en livslång trafikfostran (A 955/k), medlemsförslag om textil sommarakademi som handlar om fortbildning för textilkonstnärer (A 957/k), förslag om revyfackligt nätverkssamarbete (A 973/k), förslag om utveckling av hushållsundervisningen i de baltiska länderna (A 989/k), förslag om att tillgodgöra och aktivera folkrörelsernas arbete i det officiella samarbetet (A 1008/k), förslag om att göra Nordjobbprojektet permanent (A 1009/k).

På förslag av utskottet beslöt rådet att inte företa sig något med anledning av medlemsförslagen om nordiskt notbibliotek för orkestermusik (A 993/k), förslag om fartygsbaserad opera- och konsertverksamhet (A 988/k), ökat utbyte av TV-program på teckenspråk och textning av program (A 1011/k).

Utskottsförslag

Kulturutskottet väckte ett förslag om höjning av prissumman för musik- och litteraturpriset (A 1015/k). Prisen instiftades i början av 60-talet, då prissumman på 50 000 DKK var en ansenlig summa pengar. Indexerat skulle priserna uppgå till ca 350 000 i stället för nuvarande 150 000. En höjning av prissumman är enligt utskottets uppfattning angelägen, om priserna skall kunna hålla sin status som viktiga nordiska priser. Efter debatt företog plenarförsamlingen votering varvid rekommendation (nr 41) antogs med 60 röster mot 4. Två medlemmar avstod från att rösta. Enligt rekommendationen skall musik- och litteraturpriset fr.o.m. 1993 höjas till 200 000 DKK vardera och inom en nära framtid höjas så att de motsvarar det värde de hade vid inrättandet.

Kulturutskottets sammansättning 1992

Danmark:	J. K. Hansen (S)
Färöarna:	Jóannes Dalsgaard (Jvfl) t.o.m. 30.7.1992
	Jógvan A. Johannessen (Jvfl) fr.o.m. 30.7.1992
Grönland:	Otto Steenholdt (At)
Finland:	Markku Laukkanen (Kesk.)
	Paavo Lipponen (SDP)
	Eeva Turunen (Kok.)
Island:	Rannveig Guðmundsdóttir (A), ordf. fr.o.m. 3.3.1992
	Sigriður Anna Þórðardóttir (Sj) t.o.m. 3.3.1992
Norge:	Tora Aasland Houg (SV)
	Ranveig Frøiland (A) fr.o.m. 14.10.92
	Grete Knudsen (A) t.o.m. 4.9.1992
	Thea Knutzen (H) ordf. t.o.m. 3.3.1992
Sverige:	Marianne Andersson (c)
	Berit Oscarsson (s)
	Anne Sörensen (nyd) t.o.m. 20.10.1992
	Richard Ulfvengren (nyd) fr.o.m. 20.10.1992
Sekreterare:	Elín Pálsdóttir Flygenring

Mötesverksamheten 1992

Den 30-31 januari i Stockholm
Den 2 mars i Helsingfors
Den 2 mars i Helsingfors med Nordiska rådets socialutskott
Den 5 mars i Helsingfors
Den 5 mars i Helsingfors med Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna)
Den 6 maj i Helsingfors
Den 24 juni i Sønderborg
Den 23 september i Nordmarka
Den 13 oktober på Hanaholmen
Den 9 november i Århus

3.3 Socialutskottet

Socialutskottet ansvarar för arbetsmarknads- och arbetsmiljöpolitik, bygg- och bostadspolitik samt social- och hälsopolitik.

Under året har socialutskottet hållit sju ordinarie möten, två möten med social- och hälsovårdsministrarna, ett möte med Nordiska rådets kulturutskott respektive miljöutskott, anordnat seminarium om arbetslöshet och ohälsa samt arrangerat höring angående den nordiska arbetsrätten och insatser för att minska alkoholkonsumtionen i Norden. Vidare har utskottet haft möte med representant från Ungdomens Nordiska Råd.

Arbetsmarknads- och arbetsmiljöpolitik

Den nordiska arbetsrätten var föremål för en diskussion inom utskottet. Utskottet anordnade dessutom ett seminarium, *Arbetslöshet och ohälsa*, i Ålborg den 23-24 april. En seminarierapport med samma titel utgavs i Nord-serien (Nord 1992:20). Bakgrunden till utskottets fokusering på ämnesområdet var ett medlemsförslag som bygger på en jämförelse mellan utmärkande drag i de nordiska ländernas arbetsrätt och motsvarande regler i EG. Den nordiska modellen anses skilja sig från förhållandena inom huvuddelen av EG:s medlemsländer. Där är snarare lagstiftning än kollektivavtal den grundläggande regleringen på arbetsmarknaden. En minoritet i utskottet kunde ej ansluta sig till medlemsförslagets beskrivning av den nordiska modellen. Man påpekade att flertalet av de instanser som uttalat sig om förslaget betonat arbetsmarknadsparternas självständighet och att dessa ej är beredda att på förhand godkänna något som de ej varit med om att utforma. Flertalet i utskottet ansåg däremot att man från nordiskt håll borde verka för att de nordiska tankegångarna, såsom de är beskrivna i förslaget, i fortsättningen präglar de europeiska lösningarna på arbetsmarknads- och arbetmiljöområdet. Vid sessionen i Århus antog rådet flertalets inställning att rekommendera Nordiska ministerrådet och ländernas regeringar att verka för att säkra den nordiska arbetsmarknads- och arbetsrättsmodellen såväl inom EES-avtalets ram som i förekommande fall vid EG-medlemskap för enskilda nordiska länder.

Vid sitt sommarmöte fick utskottet en orientering om arbetsmarknadssituationen i Norden och det aktuella läget beträffande den nordiska överenskommelsen om gemensam arbetsmarknad för hälso- och sjukvårdspersonal. Av denna information framgick att det våren 1992 nästan var 1 miljon arbetslösa i Norden eller motsvarande 8 procent av arbetsstyrkan. Arbetslösheten drabbar de svagare grupperna hårdast på arbetsmarknaden, däribland ungdomar. För att understryka hur allvarligt utskottet såg på utvecklingen uppmärksammade utskottets ordförande i en skrivelse till presidiet de stora och allvarliga problem som den ökande ungdomsarbetslösheten utgör i samtliga nordiska länder. Det resulterade i att frågan togs upp på de nordiska statsministrarnas möte i samband med sessionen i Århus. Vid samma tillfälle hade utskottet överläggningar med social- och hälsovårdsministrarna om vilka åtgärder som kan vidtas, dels

för att hejda utvecklingen, dels för att lindra de allvarliga sociala och hälsomässiga konsekvenserna av att inte ha något arbete i ung ålder.

På arbetsmiljöområdet har utskottet under året understrukit behovet att utvidga den nordiska arbetsmiljökonventionen och att ytterligare utveckla arbetsmiljöstatistiken. Den första punkten rör sig om att i den nuvarande konventionen införa rätten till fortbildning, kompetensutveckling och medbestämmande för anställda av alla kategorier. Det senare momentet handlar om utarbetande av nordisk statistik över arbetsskador, sjukskrivningar, förtidspensioneringar m.m. Motiveringen för dessa förslag är dels att skapa förutsättningar för att starkare kunna hävda den nordiska arbetsmiljöpolitiken gentemot omvärlden, dels att bättre kunna identifiera de problem som finns kvar på arbetslivsområdet och därmed få fram underlag för såväl nationella som samlade nordiska åtgärder. Det bör nämnas att minoriteten inom utskottet ansåg att arbetsmiljöfrågorna i första hand skall åtgärdas på de enskilda arbetsplatserna och att en gemensam nordisk statistik i det sammanhanget har ett begränsat praktiskt värde.

Bygg- och bostadspolitik

Vid den 40:e sessionen i Helsingfors sambehandlades ett ministerrådsförslag om nordiskt samarbetsprogram inom bygg- och bostadssektorn samt två medlemsförslag om bostadspolitiskt samarbete respektive utvärdering av bostadssektorn och konkurrensneutralitet på byggmarknaden i Norden. Ett flertal inom socialutskottet framförde önskemål om att bostadssociala målsättningar skulle införas i programmet, t.ex. vad gäller rätten till en bra bostad. Man betonade att det måste skapas en balans mellan marknadens fria funktionssätt och omfattningen av offentliga ingripanden för att få en situation på bostadsmarknaden som är förenlig med den nordiska välfärdsmodellen. Minoriteten inom utskottet var däremot av den åsikten att bostadspolitiken i de nordiska länderna kännetecknas av brist på valfrihet i boendet, av detaljreglering och styrning samt stora subventioner. Därtill menade man också att äganderätten har urholkats. Mot denna bakgrund ansåg minoriteten att en utvärdering av de nordiska ländernas olika bostadspolitiska lösningar som grundval för en fortsatt avreglering inom bostadssektorn måste föregå antagandet av ett nordiskt samarbetsprogram på bygg- och bostadssektorn. Rådet antog emellertid utskottets förslag att rekommendera ministerrådet att fastställa programmet med beaktande av de synpunkter flertalet anfört.

Socialutskottet har uttalat sin tillfredsställelse med att bostadsministrarna ställt sig bakom ett nordiskt handlingsprogram för bättre inomhusklimat. Utskottet anser det viktigt att man från nordiskt håll medverkar till informationsspridning och kunskapsförhöjning av dessa frågor i Norden i samverkan med olika nationella program. En nordisk samordning av nordiska insatser beträffande byggnormer och standardisering samt även förberedande forskning med hänsyn till europeisk påverkan anses också ha fått en ökad betydelse. Därför har utskottet uttalat sitt stöd till utarbetandet av ett särskilt handlingsprogram för att samordna dessa insatser.

Vidare har utskottet ställt sig positivt till sektorns handlingsprogram för nordisk kunskapsöverföring på bygg- och bostadsområdet till de baltiska länderna. De planerade åtgärderna bör emellertid koordineras med övriga nordiska insatser i området.

Social- och hälsopolitik

Under året har det program reviderats som ligger till grund för Nordiska ministerrådets samarbete inom social- och hälsovårdssektorn. Av föreliggande utkast som utskottet tagit del av framgår att det grundas dels på tidigare program, dels på ändrade förutsättningar på grund av EES-avtalets ikraftträdande, dels på tillkomsten av nya samarbetsområden. Det var utskottets avsikt att få framföra synpunkter på utkastet i samband med sessionen i Århus. Från ministerrådssidan var man däremot inte beredd att ta upp diskussionen förrän statsministrarna dragit upp riktlinjerna för det framtida nordiska samarbetet. Programmet har emellertid enligt uppgift lagts på is tills vidare. Socialutskottet beklagar denna utveckling eftersom samarbetsprogrammet och andra planer inom sektorn har varit grunden för en konstruktiv och meningsfull dialog mellan parterna. Bara rapportering är till intet förpliktande i förhållande till nuvarande ordning.

I och med att EES-avtalet (och EG:s förordning 1408/71) träder i kraft upphävs delvis 1981 års nordiska konvention om social trygghet. Denna konvention är mer omfattande än EG-ordningen. För att inte situationen skall försämras för dem som bor i Norden, har utskottet understrukit nödvändigheten av att det etableras nya ordningar som omfattar samma personkrets som 1981 års konvention. Därför behövs två nya nordiska konventioner vid sidan av förordning 1408/71. Den ena konventionen som trädde i kraft samtidigt med EES-avtalet täcker samma socialförsäkringsordningar som EG-ordningen och tillämpas på icke-nordiska medborgare och personer som inte är eller har varit i förvärvslivet. Den andra konventionen som är under utarbetande skall närmast omfatta de sociala bidrag och sociala tjänster som faller utanför EG-förordningens tillämpningsområden och kan tillämpas på alla människor som bor i något nordiskt land. Den senare konventionen beräknas träda i kraft den 1 januari 1994.

De nordiska ländernas alkoholpolitik har varit föremål för diskussion vid två möten med social- och hälsovårdsministrarna under året. Trots vädjan till ministerrådet att utarbeta ett tidsbestämt aktionsprogram för att uppfylla WHO:s mål om 25 procents minskning av alkoholkonsumtionen fram till år 2000, har inga åtgärder vidtagits för att tillmötesgå nämnda önskemål. Utskottet har också framhållit att EES-avtalet inte kan utgöra ett hinder för en fortsatt aktiv alkoholpolitik i de nordiska länderna, baserad på åtgärder för att begränsa tillgången och andra förebyggande insatser. Ett led i denna strävan är att behålla alkoholmonopolen i länderna även i fortsättningen. Från utskottets sida anser man det viktigt att länderna säkerställer att EG accepterar folkhälsoperspektivet som utgångspunkt för den nordiska alkoholpolitiken genom att bl.a. uppträda med en samstämd argumentation i alkoholfrågan vid kommande medlemsförhandlingar.

Utskottet har i sitt arbete speciellt lyft fram delmål tre i WHO:s strategiprogram "Hälsa för alla år 2000": "År 2000 skall människor med funktionsnedsättningar ha fysiska, sociala och ekonomiska möjligheter som tillåter dem att leva ett kreativt, socialt och ekonomiskt tillfredsställande liv." På nordiskt plan vill man slå vakt om Nordiska nämnden för handikappfrågor som har visat att nordiskt samarbete på handikappområdet kan ge såväl effektiviseringsvinster som bättre kvalitet i nationella insatser. Utskottet är också angeläget om att de nordiska länderna upprätthåller sitt samarbete på handikappområdet inom ramen för FN:s kommission för social utveckling.

Året 1992 utlystes av ministerrådet som Nordiskt reumatikerår. Med utgångspunkt från de erfarenheter av olika aktiviteter som genomförts under året, har man från ministerrådssidan utlovat att överväga ett utvidgat samarbete på det nordiska planet. Utskottet kommer att följa upp att det utarbetas en plan för att förstärka insatserna mot reumatiska sjukdomar i Norden. En av de mest påkallade uppgifterna är att samordna forskningen om reumatism.

Av rapporter från institutionerna inom sektorn framgår att de flesta av dem redan har etablerat omfattande kontakter med de baltiska länderna. Utskottet anser att den expertkunskap som de nordiska institutionerna på det hälso- och socialpolitiska området besitter bör kunna bidra till en positiv utveckling i området. Därför är det angeläget att säkra finansieringen och att på en mer långsiktig basis samordna sektorns insatser i Östersjöområdet bättre.

Kontakter med övriga utskott och nordiska organ

I samband med sessionen i Helsingfors arrangerades möte mellan socialutskottet och kulturutskottet om handikappfrågor. Teckenspråkets ställning, specialskolorna, utvecklingshämmades utbildningsmöjligheter och ordblindhet var bland de frågor som diskuterades. Kulturutskottet kommer att medverka till att bevaka dessa frågor i fortsättningen.

Vid sessionen i Århus hölls ett motsvarande möte med miljöutskottet. Förutom en orientering om utskottets handlingsprogram på handikappområdet utbytte man synpunkter om två teman: miljö och hälsa respektive trafik och handikapp. Fortsatt bevakning av frågor av gemensamt intresse utlovades.

Vidare har socialutskottet under året i anslutning till sina ordinarie möten besökt Nordiska nämnden för handikappfrågor och Nordiskt utbildningscenter för dövblindpersonal. Dessutom har utskottet haft överläggningar med en representant från Ungdomens Nordiska Råd om den ökade främlingsfientligheten i Norden, men även om problem som arbetslöshet, särskilt ungdomsarbetslösheten och utbildningspolitiken.

Internationella kontakter

Utskottets ordförande deltog i Internationella Arbetsorganisationens (ILO) 79:e arbetskonferens i Genève i juni månad. Förslag till åtgärder för att

främja sysselsättning och säkra flyttande arbetare och deras familjers rättigheter var de frågor som dominerade på konferensen.

Den 5 till 6 november besökte fyra medlemmar i socialutskottet med medarbetare EG-kommissionen och Europaparlamentet i Bryssel. Mötena med såväl representanterna för kommissionen som parlamentet var upplagda som inofficiella sammanträden för ömsesidig informations- och erfarenhetsutväxling. En annan avsikt från utskottets sida var att fästa uppmärksamheten på den sociala dimensionen i enlighet med den nordiska modellen och att arbeta för att utvecklingen av EG-sidans socialpolitik sker i takt med EES-avtalet.

Det framtida nordiska samarbetet

Socialutskottet har tagit del av statsministrarnas uttalande i samband med sessionen i Århus om att kultur och utbildning bör tillskjutas 25-procentig ökning på den nordiska budgeten 1994 och att kultursektorns del skall utgöra 50 procent av budgeten före 1996.

Socialutskottet ställer sig kritiskt till en sådan mekanisk budgetering. Utskottet anser att även om kulturen är ett prioriterat område, måste projekten och institutionerna inom sektorn underkastas samma kvalitetskrav som övrig nordisk verksamhet. Genom en sådan drastisk omprioritering riskerar man dessutom att behöva lägga ner verksamheter på andra prioriterade sektorer som byggts upp genom årtionden och visat sig vara effektiva och ändamålsenliga.

Utskottet utgår från att noggranna analyser av effekterna genomförs innan beslut tas om att överföra medel från andra prioriterade sektorer till kultursektorn. Vidare anser man att parlamentarikersidan måste beredas tillfälle att framföra sina synpunkter på genomförandet av den planerade omläggningen.

Socialutskottets sammansättning 1992

Danmark:	Knud Glønborg (KrF)
	Birgitte Husmark (SF)
	Hans Jørgen Jensen (S)
Finland:	Claes Andersson (Vas.)
	Eeva-Liisa Moilanen (SKL)
	Markku Rossi (Kesk.)
Island:	Sigríður Anna Þórðardóttir (Aj)
Norge:	Svein Alsaker (KrF)
	vice ordförande
	Åshild Hauan (H)
	Lodve Solholm (FrP)
Sverige:	Ingrid Näslund (kds)
	Sten Svensson (m)
	Lena Öhrsvik (s)
	ordförande
Sekreterare:	Eric Hultén; fr.o.m. 1 oktober Ingimar Einarsson

Mötesverksamheten 1992

Den 29-30 januari i Stockholm
Den 31 januari i Stockholm (gemensamt möte med social- och hälsovårdsministrarna)
Den 21 februari i Köpenhamn
Den 2 och 6 mars i Helsingfors
Den 22-23 april i Ålborg
Den 20-23 juni i Island
Den 9 oktober i Helsingfors
Den 9 - 10 november Århus (gemensamt möte med social- och hälsovårdsministrarna)

3.4 Miljöutskottet

Miljöutskottet har under 1992 hållit sex ordinarie utskottsmöten. Dessutom har utskottet haft möten med resp. miljö-, fiskeri- och trafik/trafiksäkerhetsministrarna i samband med Nordiska rådets januarimöten, med regionalministrarna i anslutning till utskottets möte i mars, med ämbetsmannakommittéerna för regionalpolitik respektive jord- och skogsbruksfrågor i anslutning till utskottets möte i maj samt med miljöministrarna och med socialutskottet i samband med Nordiska rådets 41:a session i Århus.

Utskottet har vidare under året fått information om och tillfälle att diskutera med Helcoms "Task Force" om Östersjöns sanering, med sakkunniga om jord- och skogsbruksfrågor, om kärnsäkerhetsfrågor, om miljöproblem i samband med fiskodling samt om resultat och nationell uppföljning av UNCED-konferensen i Rio 1992.

Dorte Bennedsen var miljöutskottets ordförande och Elver Jonsson dess vice ordförande till och med den 2 mars. Därefter har ordförandeposten innehafts av Anneli Jäätteenmäki och vice ordförande har varit Dorte Bennedsen.

Samarbetsfrågor

Inför Nordiska rådets 40:e session i Helsingfors avgav miljöutskottet betänkanden över medlemsförslag A 924/m om fortsatta satsningar på det nordiska gränsregionala samarbetet, A 965/m om byggandet av vägavsnittet Virtaniemi-Kirkenäs som nordiskt projekt, A 967/m om etablering av flera frihamnszoner i Norden, A 970/m om Östersjöns framtid samt A 979/m om en gemensam tid i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Av dessa resulterade betänkandena över A 924/m, A 970/m samt A 979/m i rekommendationer. Vidare avgav utskottet till rådet betänkanden över ministerrådsförslag B 126/m om reviderat samarbetsprogram för fiskerisektorn samt ministerrådsförslag B 129/e om det nordiska samarbetet efter 1992.

Inför den 41:a sessionen i Århus slutbehandlades medlemsförslag A 997/m om internationella uppförandekoder för miljöpolitik, A 1007/m om kärnkraftssäkerhet i Nordområdena, A 1010/m om ett renare Västerhav, A 1012/m om export av miljöfarligt avfall till utvecklingsländer samt

utskottsförslag A 1013/m om förbud mot fångst av fredade fågelarter i länderna kring Medelhavet. Av dessa utmynnade samtliga, utom A 1010/m, i rekommendationer till Nordiska ministerrådet. Utskottet avgav betänkande över ministerrådsförslag B 131/m om arbetsprogram 1993-95 rörande långsiktig övervakning av Nordens yttre miljö.

Slutligen kan nämnas att utskottet har avgivit yttrande över presidiets dokument "Det nordiska samarbetet efter 1992 - principiella synpunkter".

Kontakter med Nordiska ministerrådet

Under januarimötena genomfördes ett gemensamt möte med miljö- och fiskeriministrarna vid vilket behandlades ministerrådsförslaget om nytt samarbetsprogram på fiskeriområdet och den därvid aktualiserade frågan om samarbete mellan ministerråden för miljö och fiske. Vidare diskuterades utnyttjandet av havsresurserna. Vad gäller miljöfrågor i övrigt togs saneringen av Östersjöns miljö upp liksom aktiviteter och resultat inom ramen för handlingsplanen mot luftföroreningar. Det hölls också ett möte med trafik- och trafiksäkerhetsministrarna. På utskottets initiativ diskuterades trafikens miljöfrågor, planer för infrastrukturinvesteringar och gemensam nordisk trafikpolitik samt den nordiska trafiksäkerhetshandlingsplanen. Ministerrådet informerade vidare om den påbörjade översynen av de framtida arbetsformerna för det nordiska trafik- och trafiksäkerhetssamarbetet samt om det vid den paneuropeiska trafikministerkonferensen i Prag påtalade behovet av ökade infrastrukturinvesteringar för att klara den ökande öst-väst-trafiken.

I samband med sessionen i Helsingfors diskuterades med regionalministrarna hur EG:s regionalpolitik kommer att påverka det nordiska regionalpolitiska samarbetet när två eller flera nordiska länder blir medlemmar i EG. Från ministerrådets sida informerades om det nyligen påbörjade arbetet att ta fram en samlad översikt över regionalpolitiska problemställningar och möjligheter i de nordiska länderna.

Ytterligare information om detta arbete och möjligheter att diskutera inriktningen gavs vid ett möte i maj med ämbetsmannakommittén för regionalpolitik, där också NordREFO:s verksamhet beskrevs. Samtidigt deltog även ämbetsmannakommittén för jord- och skogsbruksfrågor, vilken framhöll den ökade betydelse som miljöfrågorna ges i samarbetet. Som exempel nämndes den särskilda arbetsplan för lantbruk/skogsbruk och miljö som utarbetats, nyare forskningsinsatser vad gäller jord- och skogsbrukets påverkan på havsmiljön samt Nordiska genbankens arbete. Vid mötet diskuterades bland annat vissa problem med myndigheternas kompetens inom genteknologin samt möjligheter och metoder för upprätthållandet av nuvarande sundhetsnivåer inom Norden när handeln med djur och växter liberaliseras.

I november hade miljöutskottet ett möte med miljöministrarna för överläggningar angående den framtida dialogen mellan miljöutskottet/Nordiska rådet och ministerrådet (miljöministrarna) mot bakgrund av riktlinjerna i rapporten "Det framtida miljösamarbetet inom Nordiska ministerrådet". På utskottets begäran behandlades också status för uppfölj-

ningen av den vid miljökonferensen i Rio antagna Agenda 21, miljösituationen i Nordens närområden till Kolahalvön, Östersjöns sanering samt EG:s regler och direktiv inom miljöområdet.

Övriga kontakter

Miljöutskottet har under året som ett led i bevakningen av arbetet med miljötillståndet i Östersjöområdet haft diskussion med representanter för den 1988 upprättade Helcoms High Level Task Force. Denna arbetsgrupp har som ansvar genomförandet av målsättningen att minska utsläppen till Östersjön, bland annat en reduktion av näringssalter från vissa av länderna kring Östersjön med 50 procent med 1985 som basår. Utskottet informerades om pågående konsultstudier för identifikation av föroreningskällorna och förslag till åtgärder för att förbättra situationen. Tidsplaner och insatser för fortsatt arbete diskuterades vid mötet.

Utskottet fick i samband med sitt sommarmöte information om det hittillsvarande arbetet med de norska försöksprojekten med kommunalt miljöarbete samt det fortsatta arbetet med att bygga upp en miljövårdskompetens i alla kommuner samt om metoder och miljöfrågor i samband med havsbruk. Vidare fick utskottet en redovisning av resultaten från FN:s miljökonferens i Rio. Utskottet fick också en redogörelse för atomsäkerheten i Nordområdet, vari bland annat ingick frågan om val av teknik för att förbättra kärnkraftsanläggningar av olika typer samt om möjligheterna att ersätta kärnkraften i Nord-Ryssland med andra energikällor.

Framtida verksamhet

Utskottet har inlett en diskussion om innehållet i och förutsättningarna för den framtida verksamheten. I ett läge med minskade resurser inom den nordiska budgeten kommer det att ställas krav på utskottet att för sin del göra en prioritering av vilken inriktning och vilka insatser från ministerrådets sida som skall efterfrågas samt vilka insatser miljöutskottet skall göra. Vid utskottets behandling av framtidsfrågorna under Århusmötet konstaterades vidare att miljöutskottet av resursskäl kommer att tvingas se över arbetsformerna inom vissa ämnesområden. I de fall nationellt arbete helt eller delvis kan ersätta den nuvarande nordiska verksamheten, kan det bli aktuellt att nedprioritera eller välja bort vissa ämnesområden.

Vad gäller förutsättningarna för det framtida arbetet riktat mot ministerrådets verksamhet uppmärksammas den pågående utvecklingen inom ministerrådet att byta verksamhetsformer. Vad gäller miljöarbetet på nordiskt plan har man från ministerrådets sida i kontakterna med miljöutskottet uttryckt sin avsikt att frångå de hittillsvarande handlingsplanerna, som man menar är statiska och förhindrar en dynamisk anpassning till utvecklingen. Som ersättning vill man arbeta med strategiprogram, vilka mer löpande kan revideras i enlighet med behoven. Tanken har inte varit att ge dessa strategiprogram formen av ministerrådsförslag, vilka diskuteras vid rådets sessioner. Ministerrådet menar att de i stället skall ge underlag för en generell politisk strategidiskussion mellan ministerrådet och miljöutskottet i framtiden.

Miljöutskottet har i stort ställt sig positivt till denna nya inriktning från ministerrådets sida. Behovet av en mer generell debatt i rådet om nordiska miljöpolitiska frågor bör dock uppmärksammas. Det bör övervägas vilka krav som bör ställas till ministerrådet i detta sammanhang. Vad gäller miljösektorn kan ett viktigt instrument för den framtida parlamentariska debatten vara den av ministerrådet utlovade samlade nordiska miljötillståndsrapporten. Denna skall baseras på nationella bidrag utarbetade efter en gemensam metod och kan också användas vid det framtida arbetet med strategiprogrammet. Miljöutskottet avser vidare att verka för att det vid behov genomförs särskilda miljöpolitiska debatter angående aktuella teman vid framtida sessioner. Det kan förväntas att sådana debatter bör hållas regelbundet.

Miljöutskottets sammansättning 1992

Danmark:	Dorte Bennedsen (S) vice ordförande
	Hans Erenbjerg (S)
Färöarna:	Jógvan I. Olsen (Sb)
Finland:	Anneli Jäätteenmäki (Kesk.) ordförande
	Anna-Kaarina Louvo (Kok.)
Åland:	Olof Salmén (ÅC)
Island:	Kristín Einarsdóttir
Norge:	Haakon Blankenborg (A)
	Tore A. Liltved (H)
	Kjellbjørg Lunde (SV)
Sverige:	Birgitta Dahl (s)
	Wiggo Komstedt (m)
	Anders Svärd (c)
Sekreterare:	Tómas H. Sveinsson; från 15 okt. Göran Lundberg

Mötesverksamheten 1992

Den 30-31 januari i Stockholm
Den 31 januari i Stockholm (gemensamt möte med fiskeri- och miljöministrarna samt möte med trafik- och trafiksäkerhetsminstrarna)
Den 1-2 mars i Helsingfors
Den 2 mars i Helsingfors (möte med regionalministrarna)
Den 7-8 maj i Jönköping
Den 8 maj i Jönköping (gemensamt möte med ämbetsmannakommittéerna för regionalpolitik och jord- och skogsbruksfrågor)
Den 18-20 augusti i Bergen-Mundal-Florø
Den 23 oktober i Köpenhamn
Den 9 november i Århus (möte med miljöministrarna)
Den 10 november i Århus

3.5 Økonomisk utvalg

Økonomisk utvalg har i 1992 hatt 5 møter inklusive møtene i forbindelse med Rådets 40. og 41. sesjon. Utvalget har i forbindelse med 41. sesjon i Århus hatt møter med Nordisk Ministerråd (finansministrene, og industri- og energiministrene). Videre har utvalget hatt møte (1. oktober) i Riga med representanter for Baltisk Forsamling. Også under 40. sesjon i Helsingfors hadde utvalget fellesmøter med baltiske parlamentarikere.

Utvalgets leder var på januarmøtet og møtet i forbindelse med Rådets 40. sesjon riksdagsledamot Anneli Jäätteenmäki. Fra og med sommermøtet overtok folketingsmedlem Helge Adam Møller ordførerposten for økonomisk utvalg.

Generelt

Utvalgets drøftinger har i inneværende år vært sterkt preget av utviklingen i de europeiske markedsforhold, med EØS-avtalen og spørsmålene omkring EF- medlemskapssøknadene fra Finland, Norge og Sverige som de mest sentrale elementer.

Utvalget har på alle sine møter hatt drøftinger om disse spørsmål enten ved behandlingen av ministerrådsforslag (B 129/e), medlemsforslag (A 996/e, A 1002/e og A 1003/e), eller ved åpne drøftinger om utviklingen av de respektive lands EF-relasjoner.

Utvalget har videre i inneværende år prioritert arbeidet med energispørsmål. Dette har skjedd særlig ved behandlingen av to medlemsforslag (A 991/e og A 999/e) og ved behandlingen av C 1/C 2.

Baltikum-spørsmålene har vært et tredje sentralt tema for økonomisk utvalg i 1992. Her har utvalget både behandlet medlemsforslag om nordiske innsatser i området, og hatt møter med baltiske representanter.

Forøvrig har utvalget arbeidet med en rekke andre saker, hvorav særlig kan nevnes bistandsarbeidet (jfr. medlemsforslag A 1006/e), industripolitikk (medlemsforslag A 981/e og A 990/e), turisme (A 985/e).

Økonomisk utvalg har også på flere av årets møter drøftet formene for nordisk samarbeid, og med Presidiet har man drøftet arbeidsfordelingen særlig mellom Presidiet og økonomisk utvalg.

Markedsspørsmålene

Til Rådets 40. sesjon forelå det dels et ministerrådsforslag (B 129/e) om et program for nordisk samarbeid etter 1992, og dels tre medlemsforslag, A 996/e om Norden i det nye Europa (fremsatt av den sosialdemokratiske gruppe), A 1002/e om Norden i Europa - fra tilpasning til initiativ (fremsatt av den konservative gruppe), og A 1003/e om at det nordiske samarbeid må integreres i EF (fremsatt av den liberalistiske gruppe).

Forslagene ble behandlet under ett, og resulterte i rek. 32/1992. Til plenarforsamlingen forelå det i denne sak tre reservasjoner, og debatten i plenarfor- samlingen ble preget av at det her var relativt klare partipolitiske skiller omkring en del av spørsmålene.

Rekommandasjonen oppfordrer Ministerrådet og regjeringene til å gjennomgå de nordiske samarbeidsavtaler (herunder Helsingforsavtalen)

med tanke på hvordan det nordiske samarbeid best tilpasses den europeiske integrasjon og særlig i en fremtidig situasjon hvor samtlige eller de fleste nordiske land blir EF-medlemmer. Videre anbefales det å arbeide for å få europeiske regler på et høyt nivå innen arbeidsmarkedspolitikk med sikte på full sysselsetting, miljøkrav, arbeidsmiljøkrav, likestilling og innen sosialpolitikk. I tråd med flertallsinnstillingen fra utvalget bes Ministerrådet satse på en nordisk næringspolitisk handlingsplan og utbygge det nordiske samarbeidet om "de fire friheter" med henblikk på å etablere et grenseløst Norden innen rammene av EØS-avtale og senere EF-medlemskap for samtlige eller de fleste nordiske land. I tråd med reservasjonen fra utvalgets sosialdemokratiske mindretall vedtok plenarforsamlingen også at det i rekommandasjonen blir bedt om at man skal arbeide for å utvikle og skape forståelse og tilslutning til den nordiske samfunnsmodell i en videre europeisk sammenheng.

Utvalget sa i sin begrunnelse for rekommandasjonen at det er en sentral oppgave å ivareta nordiske interesser i europeisk integrasjon ved å arbeide for en harmonisering på et høyest mulig nivå innen arbeidsmarkeds-, miljø-, likestillingsområdet og innen sosialpolitikk. Utvalget konstaterte samtidig at også nordiske merkesaker på viktige områder i en viss utstrekning kan måtte tilpasses og utvikles såfremt de samlede fordeler for Norden ved dette vurderes som positive.

Utvalget antok i sin betenkning at det også med en EØS-avtale fortsatt vil være nordiske næringspolitiske interesser som ikke uten videre ivaretas gjennom denne avtale. Dette kan etter utvalgets mening tilsi at Norden selv må utvikle sin konkurranseevne og sine komparative fordeler vis a vis Europa ved å konsentrere innsatsene om teknisk FoU-arbeid, fremme industrielle innovasjoner, bygge ut infrastrukturen for transport og kommunikasjoner (herunder datanettverk), regionalutvikling og en sammenhengende energipolitikk. I denne sammenheng pålegges Ministerråd og regjeringer en plikt til å opprettholde den nordiske økonomiske integrasjon ved hjelp av blant annet de nordiske institusjoner som er etablert for dette formål, bl.a. NIB og NoPEF.

Utvalget har på møtene etter Rådets 40. sesjon fortsatt sin behandling av de europeiske markedsspørsmål, blant annet ved at det nå inngår som et fast punkt på utvalgets møter å gi gjensidige orienteringer om de nordiske lands "EF-situasjon". Videre har utvalget under utarbeidelse en konkret plan for hvordan kontakten med relevante organer innen EF, EØS og EFTA skal skjøttes slik at utvalget på en konstruktiv måte kan ivareta sine oppgaver som Rådets markedspolitiske utvalg.

Energispørsmål

På grunnlag av to medlemsforslag (A 991/e og A 999/e) innstilte utvalget til Rådets 41. sesjon at man skulle be Ministerrådet utarbeide en energi- og miljøpolitisk rapport som belyser status for, muligheter og hindre for et nordisk samarbeid på energiområdet, også med hensyn tatt til økt samarbeid med øvrige Østersjø-land.

Energispørsmålene ble også drøftet med Nordisk Ministerråd (energiministrene) på et møte i forbindelse med 41. sesjon. Her tok man særlig opp situasjonen for det nordiske el-samarbeidet etter at norske og svenske myndigheter har av-monopolisert de nasjonale energimarkeder. Videre drøftet man nordisk energipolitikk i lys av arbeidet med utformingen av en europeisk energipolitikk.

Det ble konstatert at det kunne forventes en viss turbulens både på de nasjonale og det nordiske energimarkedet i forbindelse med av-monopoliseringen, men at regjeringene forventer en gunstig utvikling både for forbrukere/industri og for den totale energiøkonomisering på lengre sikt som følge av den pågående omlegging.

Utvalget har nå til behandling et nytt medlemsforslag (A 1021/e) vedrørende Nordel-samarbeidets fremtid i et av-monopolisert energimarked.

Utvalget vil arbeide videre med nordiske energispørsmål og har blant annet besluttet å drøfte disse spørsmål i sammenheng med arbeidet med et europeisk energicharter og i lys av utviklingen av EFs energipolitikk.

Industrisamarbeidet

Som nevnt hadde utvalget en rekke industri- og næringspolitiske vurderinger med i sin betenkning om det framtidige nordiske samarbeidet og europeisk markedssamarbeid (jfr. rek. 32/1992), men utvalget har også avgitt innstilling om tiltak for å stimulere til innovasjoner i næringslivet (rek. 16/1992, jfr. medlemsforslag A 990/e), og om en styrking av Nordisk Industrifond (rek. 14/1992, jfr. medlemsforslag A 981/e). Alle disse rekommandasjoner ble vedtatt på Rådets 40. sesjon.

Nordisk Industrifonds oppgaver og ressurstilgang ble av utvalget også tatt opp i forbindelse med behandlingen av Nordisk Ministerråds budsjett for 1993, og i møte med industriministrene under Rådets 41.sesjon. Utvalget(s flertall) fremførte at virksomheten til Industrifondet kan være et vesentlig bidrag til utvikling av nordisk industris konkurranseevne innen de valgte satsingsområder, men at man synes de tildelte midler er for begrensede for å oppnå de mål man ønsker. Utvalget fikk en positiv respons fra industriministrene som imidlertid måtte konstatere at muligheten for budsjettøkning som ønsket er begrenset i dagens situasjon.

Industri- og næringspolitisk samarbeid vil fortsatt være et av hovedtemaene for økonomisk utvalg, som ventelig vil drøfte disse spørsmål i nær sammenheng med energipolitikk og europeisk integrasjonspolitikk også før og etter Rådets 42. sesjon.

Baltikum-samarbeidet

Utvalget har ved flere anledninger i løpet av året drøftet nordiske innsatser for de tre baltiske stater. På grunnlag av utvalgets innstilling om medlemsforslag A 982/e vedtok Rådet på 40. sesjon en rekommandasjon om opprettelse av en baltisk investeringsbank (rek. 15/1992).

Utvalget har videre behandlet Ministerrådets innsatser gjennom Baltisk Investeringsprogram og andre tiltak, og har i den sammenheng understreket betydningen av praktisk og konkret hjelp for å få de økonomiske

systemer i Baltikum til å fungere på en måte som gjør at disse land selv kan generere en positiv utvikling.

Utvalget har ved to tilfeller hatt møter med representanter for Baltisk Forsamlings økonomiske og sosiale komite: i forbindelse med Rådets 40. sesjon, og ved et besøk i Riga i månedsskiftet september/oktober 1992. Særlig ved det siste møtet tok man opp de vansker som på baltisk hold ikke var ryddet av veien for en effektiv etablering av den baltiske investeringsbank.

Utvalget har videre vært representert på Europarådets Østersjø-konferanse 26-27. mars i Stockholm og Tallinn, på Presidiets Østersjø-konferanse 22-24 april i Oslo, og på Ministerrådets energiseminar 3-4. desember i Kaunas.

Valuta- og finanspolitikk

Utvalget drøftet disse spørsmål med Ministerrådet (finansministrene) på et møte i forbindelse med Rådets 41. sesjon, hvor ministrene la fram sin konjunkturpolitiske redegjørelse. Utvalgets medlemmer støttet på dette møtet ministrenes syn om at det er vesentlig for å motvirke den høye arbeidsledigheten at man får samordnet på internasjonal basis tiltak for å stimulere landenes økonomi. Det var også langtgående enighet om betydningen av et vel fungerende og solid bankvesen i hvert av landene.

Turisme

Økonomisk utvalg behandler på Rådets vegne også turisme. Til Rådets 41. sesjon forelå innstilling på grunnlag av et medlemsforslag (A 985/e) om tiltak for å utvikle samisk turistnæring (rek. 34/1992). Her anbefales at særlig hensyn tas til samiske interesser ved utforming av de nordiske turistkampanjer.

Bistandspolitikk

Utvalget har også i 1992 behandlet nordisk bistandssamarbeid. En rekommandasjon (rek. 36/1992) ber Ministerrådet og regjeringene om å utvirke en bedre og dypere samordning av landenes utviklingsbistand (jfr. A 1006/e).

Økonomisk utvalgs sammensetning 1992

Danmark:	Anders Mølgaard (V)
	Helge Adam Møller (KF)
	Formand
	Poul Nielson (S)
Finland:	Jörn Donner (SFP)
	Pekka Haavisto (Vihr.)
	Erkki Tuomioja (SDP)
Island:	Hjörleifur Guttormsson (Ab)
Norge:	Thor-Eirik Gulbrandsen (A)
	Nestformand
	Carl I. Hagen (FrP)
	Anders Talleraas (H)

Sverige:	Arne Andersson (m) Ingvar Carlsson (s) Mats Hellström (s)
Sekreterare:	Henrik Wichmann; fra og med 15.9 Olav Vefald

Møtesvirksomhet 1992

30-31. januar i Stockholm
2-3. mars i Helsingfors
22-24. juni i Fredericia
30. sept. - 1. okt. i Stockholm og Riga
9-11. november i Århus

3.6 Budgetutskottet

Som framgår av nedanstående möteskalender har budgetutskottet under tiden 1 januari - 31 december 1992 hållit sju möten med hela utskottet. Utskottet har därutöver hållit ett möte med representanter för fackutskotten samt ett möte med representanter för ministerrådet (samarbetsministrarna). I samband med januarimötena hade utskottet ett möte med representanter för ministerrådssekretariatet för att få en redovisning av försöksverksamheten med mål- och ramstyrd budgetering. Till utskottets möte den 8 maj inbjöds forskningssekreterare Peter Stenkula för att redogöra för verksamheten vid Nordiska ekonomiska forskningsrådet.

Den 14 till 15 september 1992 deltog flertalet av utskottets medlemmar i en studieresa till Europaparlamentets session i Strasbourg. I programmet ingick bl.a. ett möte med representanter för Europaparlamentets budgetutskott.

Viktiga samarbetsfrågor

Utskottet har under verksamhetsåret behandlat ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet 1991 (C 1/1992). Utskottet har vidare i ett utskottsförslag (A 998/b) redogjort för kontrolluppgifterna 1991 och därvid rekommenderat ministerrådet att vidta de åtgärder som ansetts motiverade av utredningsresultaten.

Vidare har utskottet behandlat ministerrådets redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet (C 2/1992). Utskottets betänkande utmynnade i följande hemställan till ministerrådet:

"*att* arbeta för att kultursamarbetet även i fortsättningen blir en viktig del av det nordiska samarbetet

att prioritera miljö i vid bemärkelse och att därvid särskilt beakta miljöproblemen i Östersjön och Nordsjön

att arbeta för en bärkraftig resurshushållning som kan öka möjligheterna för ett bättre totalutbyte av de förnybara resurserna

att arbeta för en utveckling av de nordiska ländernas konkurrenskraft i syfte att göra Norden till en tillväxtzon och att därvid beakta forskningens betydelse, det gäller inte minst den teknisk-industriella forskningen

att arbeta för en bärkraftig ekonomisk utveckling som kan trygga och utveckla välfärden och välståndet i Norden

att arbeta för ett fortsatt och förstärkt nordiskt samarbete inom olika internationella fora

att beakta sambandet mellan budgetens storlek och de uppgifter som skall genomföras

att ta hänsyn till de speciella problem som finns i Västnorden, vid användningen av de medel ur överskottet från 1990, som avsatts för att styrka samarbetet i och med Västnorden

att redan nu planera för det fortsatta samarbetet med Baltikum, som region och som enskilda medlemsländer

att vid prioriteringsarbetet inom de olika sektorerna ta hänsyn till de synpunkter som framförts av rådets fackutskott".

Liksom under 1991 har rådets arbete under 1992 i hög grad präglats av spekulationer kring vilka konsekvenser ett utökat internationellt samarbete kommer att få på det formella nordiska samarbetet. Ministerrådsförslag B 129/e om det nordiska samarbetet efter 1992 diskuterades på sessionen i Helsingfors. Budgetutskottet har i yttrande till ekonomiska utskottet framfört synpunkter på ministerrådsförslaget. Intresset för ministerrådsförslaget minskade emellertid efter det initiativ statsministrarna tog vid ett möte i Mariehamn hösten 1991, då de beslöt att ge sina personliga representanter i uppdrag att utreda den fortsatta utvecklingen av det nordiska samarbetet. Den s.k. statsministergruppens rapport var också huvudtemat vid rådets session i Århus i november 1992.

Vid mötet den 8 maj behandlade utskottet bl.a. ett tillägg till Baltikum/Östersjöprogrammet. Utskottet poängterade i ett brev till samarbetsministrarna vikten av att detta program får nordisk finansiering under ytterligare några år, eftersom det enligt utskottets mening kommer att finnas ett fortsatt behov för de kortsiktiga och flexibla projekt- och stipendieprogram som ingår i arbetsprogrammet. Vid samma möte behandlades även generalsekreterarens förslag till budget för 1993. Utskottet framförde sina synpunkter på budgetförslaget i brev till samarbetsministrarna.

Även Västnordensamarbetet har varit uppe till behandling i utskottet under 1992. Detta skedde i samband med att utskottet behandlade den andra av två av ministerrådet genomförda utvärderingar av det nordiska samarbetet.

Huvudtemat för utskottets möten den 27 till 29 september var ministerrådets budgetförslag för 1993. Det diskuterades då dels i utskottets interna möten, dels vid möten med representanter för fackutskotten och samarbetsministrarna. Både budgetutskottet och fackutskotten var eniga i att

1993 års budgetförslag i realiteten är en minusbudget samt att rådets synpunkter på generalsekreterarens budgetförslag på intet sätt beaktats av samarbetsministrarna.

Budgetutskottet diskuterade möjligheterna att tillbakavisa budgetförslaget. Då det av tidsmässiga skäl skulle vara omöjligt att få ett nytt budgetförslag före årsskiftet enades utskottet emellertid om följande rekommendationstext:

"Den logiska slutsatsen för den fortsatta behandlingen av det framlagda budgetförslaget vore att föreslå en omarbetning. Utskottet har allvarligt övervägt ett sådant förslag.

Utskottet har därvid tvingats konstatera att några praktiskt godtagbara möjligheter för en omarbetning inte föreligger.

De samlade omständigheterna har således lett utskottet fram till att utskottet måste finna sig i att tvingas tolerera budgetförslaget, men enbart under den bestämda förutsättningen att kommande budgetförslag utformas i enlighet med vad som tidigare diskuterats med samarbetsministrarna.

Under hänvisning till ovanstående föreslår utskottet att

Nordiska rådet med anledning av Nordiska ministerrådets budgetförslag för 1993 (B 130/b) beslutar om följande uttalande:

att Nordiska rådet med instämmande i vad utskottet ovan anfört överlämnar utskottets betänkande till Nordiska ministerrådet."

Utskottet framförde sina synpunkter på budgetförslaget till samarbetsminister Gunnar Berge vid ett möte på eftermiddagen den 29 september.

Utskottet beslöt även vid septembermötet att i brev till statsministrarna efterlysa ett ökat parlamentariskt inflytande på den nordiska budgeten. En öppning mot ett ökat parlamentariskt budgetinflytande gavs också av statsminister Gro Harlem Brundtland vid sessionen i Århus, där hon i sitt anförande över statsministrarnas redogörelse bl.a. framförde följande synpunkter:

"Blant annet bør Rådet kunne trekkes med i budsjettbehandlingen. Det vil bl.a. være naturlig at Nordisk Råd får mulighet til å foreslå omprioritering innenfor budsjettets ramme. Såfremt Rådet innenfor rammen gir presise prioriteringer, bør Ministerrådet følge disse, og eventuelle avvik må i tilfelle begrunnes overfor Rådet."

Kontrolluppgifter

Utskottet har, inom ramen för sin kontrollerande funktion, behandlat bokslut och revisionsberättelse över ministerrådets budget för 1991. Utskottet noterade att bokslutet uppvisade ett överskott på 27,4 MDKK samt att samarbetsministrarna beslutat att överskottet skall återgå till den nordiska budgeten och användas till följande ändamål:

- Baltikum
- Kultur (Nordplus)
- Fiskeri
- Industrifonden

Utskottet fann detta positivt och kunde konstatera att detta är områden som drabbats av nedskärningar trots att de prioriterats av rådet. Utskottet beslöt att lägga bokslut och revisionsberättelse till handlingarna och att framföra sina synpunkter i brev till samarbetsministrarna.

Utskottet har under 1992 låtit granska det nordiska forskningssamarbetet inom jord- och skogsbruksforskningen. Utvärderingen genomförs av Karl Erik Brofoss vid NAVF:s (Norges allmennvitenskapelige forskningsråd) utredningsinstitutt. Vid utskottsmötet den 9 november lämnade Karl Erik Brofoss en muntlig rapport över utvärderingsarbetet. Slutrapporten medföljer presidierapporten som separat bilaga.

Utskottet har även beställt en utvärdering av Nordrefos verksamhet. Denna utvärdering genomförs av Mellersta Finlands ekonomiska forskningscentral i Jyväskylä. Utvärderingen har påbörjats först i slutet av 1992 och slutrapport kommer därför inte att föreligga förrän till hösten 1993.

Budgetutskottets sammansättning 1992

Danmark:	Marianne Jelved (RV)
	Søren Hansen (S)
Grönland:	Jonathan Motzfeldt (Si)
Finland:	Timo Järvilahti (Kesk.)
	Lauri Metsämäki (SDP), ordförande 1 jan. - 6 mars
Åland:	May Flodin (FS)
Island:	Árni M. Mathiesen (Sj)
Norge:	Roger Gudmundseth (A)
	Helga Haugen (KrF), ordförande 7 mars - 31 dec.
	Pål Atle Skjervengen (FrP), vice ordförande
Sverige:	Ylva Annerstedt (fp), 1 januari - 20 oktober 1992
	Hugo Bergdahl (fp), 20 oktober - 31 december 1992
	Per Olof Håkansson (s)
	Inger Koch (m)
Sekreterare:	Marianne Anderson

Mötesverksamheten 1992

Den 30 - 31 januari i Stockholm
Den 2 mars i Helsingfors
Den 6 mars i Helsingfors
Den 8 maj på Arlanda
Den 22 - 24 juni i Finland (Helsingfors, Västra Nyland och Åboland)
Den 27 - 29 september i Stjørdal
Den 29 september i Stjørdal - dels med representanter för fackutskotten dels med representanter för NMR-SAM
Den 9 - 10 november i Århus

4. Partigruppernas verksamhet

4.1 Den Konservative Gruppen

Den konservative gruppen i Nordisk Råd består ved årsskiftet 1992/93 av 19 valgte medlemmer og 19 valgte suppleanter fra følgende partier:

Danmark:	Det Konservative Folkeparti (KF)
Færøyene:	Folkeflokken (F)
Finland:	Samlingspartiet (Kansallinen Kokoomus) (Kok.)
Åland:	Frisinnad samverkan (FS)
Island:	Selvstændighedspartiet (Sjálfstæðisflokkurinn) (Sj)
Norge:	Høyre (H)
Sverige:	Moderata samlingspartiet (m)

Den Konservative Gruppen møttes i 1992 i forbindelse med januarmøtet i Stockholm samt ved de to sesjonene i Nordisk Råd, henholdsvis i Helsingfors og Århus. I tillegg deltok flere av gruppens medlemmer på Østersjøkonferansen i Oslo. Medlemmene av gruppen treffes også i forbindelse med komitee- og utvalgsmøter.

Jan P. Syse (H) overtok under sesjonen i Helsingfors som leder for Den Konservative Gruppen etter Ilkka Suominen (Kok.) som ble valgt til ny president i Nordisk Råd. Wiggo Komstedt (m) ble ny nestleder.

I forbindelse med januarmøtet arrangerte Den Konservative Gruppen et EF/EØS seminar hvor flere av de problemstillinger som ble tatt opp var relatert til Sverige og deres forhold til EØS/EF-prosessen. Europaminister Dinkelspiel (m) orienterte. Justisminister Hans Engell (KF) ga en nærmere innføring i regler og praksis når det gjelder EF´s innvandringspolitikk.

Forut for sesjonen i Århus hadde gruppen et seminar knyttet opp til den danske situasjonen etter folkets nei ved folke-avstemningen 2. juni. Dr scient. pol. docent Karen Siune fra Århus universitet tok blant annet for seg resultatet av sitt eget forskningsprosjekt "Det blev et nej", og analyserte årsakene som ledet frem til det overraskende resultatet.

Som det fremgår av ovennevnte, og som gjenspeiler temaene på sesjonene, så har europaspørsmålet og de nordiske lands rolle og fremtid i denne forbindelse stått meget sentralt i året som gikk. Herunder det fremtidige nordiske samarbeid reflektert i diskusjonen omkring statsministerrapporten.

Det har vært et nært og godt samarbeid mellom de konservative partiene. Foruten å holde hverandre informert, har det vært til stor nytte å kunne utveksle synspunkter og erfaringer i blant annet arbeidet med den videre EF-strategi.

Foruten i europaspørsmål har Den Konservative Gruppen, såvel finansielt som menneskelig, brukt mye ressurser på de baltiske landene. Etter fjorårets suksess i Tallinn, ble det i mars arrangert en tre dagers oppfølgings konferanse i Riga under overskriften "Post Socialist Northern Europe". Konferansen samlet 15-20 personer fra de nordiske land, og et noe høyere antall fra Estland, Latvia og Lithauen.

Den konservative gruppen i samarbeid med Konrad Adenauer Stiftung sto i november som arrangør av et større seminar om Baltikum i Rostock. De nesten 50 deltagerne kom, foruten de nordiske land og de tre baltiske stater, fra tyske delstater som lå i det gamle Øst-Tyskland.

En egen "Fact finding mission" besøkte i desember Latvia og Lithauen, og vil på blant annet det grunnlag utarbeide en rapport om den partipolitiske strukturen i disse landene. Arbeidet med å finne de rette samarbeidspartnere tillegges stor vekt.

Et fremtidsseminar fant sted utenfor Oslo i desember. Ledende representanter for de nordiske konservative partier lyttet med stor interesse til innledere fra det akademiske og politiske liv. Politiske og mer livsstilsorienterte trender, forhold mellom politikere og media, samt økonomiske utviklingstrekk var noen av de mange interessante temaer som ble berørt.

Jan Grevstad (H) overtog pr. 1. februar som partigruppesekretær etter Erik Schwabe som i en kort overgangsperiode fra november hadde vikariert i stillingen.

4.2 Mittengruppen

Mittengruppen i Nordiska rådet, som formellt bildades 1982, består i dag av representanter för 17 olika nordiska mittenpartier. Mittengruppen har i rådet representerats av 23 medlemmar. Inför sessionen i Helsingfors ingick gruppen ett valtekniskt samarbete med de grönas representant.

Följande partier ingår i Mittengruppen:

Danmark:	Centrum-Demokraterne (CD), Kristeligt Folkeparti (KrF), Det radikale Venstre (RV) och Venstre (V)
Färöarna:	Sambandsflokkurin/Sambandspartiet (Sb)
Grönland:	Atassut (At)
Finland:	Suomen Keskusta/Centern i Finland (K), Suomen Kristillinen Liitto/Finlands kristliga förbund (SKL) och Svenska folkpartiet (SFP)
Åland:	Liberalerna på Åland (lib), Åländsk Center (ÅC)
Island:	Framsóknarflokkurinn/Fremskridtspartiet (F)
Norge:	Kristelig Folkeparti (KrF) och Senterpartiet (Sp)
Sverige:	Centerpartiet (c), Folkpartiet liberalerna (fp) och Kristdemokratiska samhällspartiet (kds)

Det löpande arbetet har dominerats av den nyvitalisering av samarbetet som de nordiska statsministrarna startade vid sessionen i Mariehamn hösten 1991.

Gruppen har aktivt följt med arbetet och via uttalanden och diskussioner försökt driva den linje som gruppen förfäktar. Enligt gruppen är det skäl att med jämna mellanrum analysera samarbetet och anpassa det till att motsvara den politiska verklighet Norden befinner sig i. Gruppen har i sin argumentering utgått ifrån behovet av starka allnordiska inputorgan, vikten av den parlamentariska dimensionen i arbetet och kontakten mellan Nordiska rådet och de nationella parlamenten.

Under året har gruppen gett tre uttalanden. I samband med januarimötena gav gruppen ett uttalande rörande samarbetet mellan Norden och de baltiska länderna, i februari ett rörande det arktiska samarbetet, utgående från det medlemsförslag gruppen lämnat in om arrangerandet av en arktisk konferens, och i november ett längre ställningstagande kring nyvitaliseringen av det nordiska samarbetet.

Inför sessionen i Århus höll gruppen en konferens till vilken också medlemspartierna, deras ungdoms- och kvinnoorganisationer och baltiska partier inbjöds. Totalt deltog åtta personer från de baltiska republikerna i konferensen. Gruppen och dess medlemmar hade under konferensen möjlighet att vidare utveckla samarbetet med syster- och brödrapartierna i de tre baltiska länderna. Konferensen var indelad i tre temablock: Norden i Europa, Regionalt europeiskt samarbete och kulturen i Norden. Konferensen fungerade delvis som forum för mer djupgående diskussioner rörande den föreslagna omorganiseringen av samarbetet men också som en form av avstamp för gruppens arbete rörande kulturfrågorna.

Som inledare deltog bl.a. Estlands utrikesminister Trivimi Velliste, biträdande socialminister Bo Könberg, ministerrådets generalsekreterare Pär Stenbäck, presidiemedlemmen Halldór Ásgrímsson, professor Håkan Andersson, redaktör Ruth Sperling och forskaren Peter Dueland.

Gruppen har under året inlett kontaktskapande verksamhet med S:t Petersburg-regionen.

Riksdagsman Anneli Jäätteenmäki från Centern i Finland har under året fungerat som ordförande för Mittengruppen. Joakim Lönnroth har fungerat som gruppsekreterare.

4.3 Den socialdemokratiska gruppen

Den socialdemokratiska partigruppen i Nordiska rådet skall verka för ett nordiskt samarbete präglat av den samhällssyn som företräds av de socialdemokratiska partierna i de berörda länderna samt samordna gruppmedlemmarnas insatser i rådet och dess organ.

I den socialdemokratiska gruppen har under 1992 ingått parlamentariker och regeringsledamöter tillhörande:

Danmark:	Socialdemokratiet (S)
Finland:	Finlands Socialdemokratiska Parti (Suomen Sosialdemokraattinen Puolue) (SDP)
Island:	Det socialdemokratiske parti (Alþýðuflokkurinn) (A)
Norge:	Det norske Arbeiderparti (A)
Sverige:	Sveriges socialdemokratiska arbetareparti (s)

I partigruppen har även ingått företrädarna i Nordiska rådet för Siumut (Si), Grönland, och Javnaðarflokkurin (Jvfl), Färöarna. Socialdemokraterna på Åland (ÅSD), som under året inte haft någon ordinarie representation i rådet, har haft en representant adjungerad till gruppen.

Mats Nyby, Finland, var gruppens ordförande fram till 1992 års session, då Kirsti Kolle Grøndahl, Norge, valdes till ordförande.

Partigruppen samlades under 1992 till fem möten. Arbetsutskottet har hållit åtta sammanträden. De socialdemokratiska ledamöterna i rådets olika utskott har i anslutning till utskottssammanträden överlagt om gemensamma angelägenheter.

Det framtida nordiska samarbetet har kontinuerligt stått på Nordiska rådets dagordning under senare år. En ny fas i denna process kan sägas ha inträtt i och med att statsministrarna hösten 1991 enades om att ta initiativ till en "nyvärdering" av det nordiska samarbetet. I den socialdemokratiska gruppen hade dessförinnan förberedelserna startats för att inför den 40:e sessionen i Helsingfors ett medlemsförslag om det framtida nordiska samarbetet skulle kunna läggas.

Det nordiska samarbetet har ett värde i sig själv. Såväl ekonomiskt som kulturellt skulle de nordiska länderna ha varit fattigare utan den nordiska integrationen, de nordiska konventionerna och det omfattande samarbetet på en lång rad samhällsområden. Innehållet, omfattningen och utformningen av det framtida nordiska samarbete måste emellertid ses i ljuset av den allt starkare internationalisering som präglar också de nordiska ländernas utveckling.

Två utgångspunkter för det framtida nordiska samarbetet bör vara:

- Ett starkare Norden förutsätter en politik som stärker integrationen och samarbetet mellan de nordiska länderna.

- En gemensam nordisk hållning kan ge en god grund för ökat deltagande i det allt intensivare och mer omfattande europeiska samarbetet.

Norden kan spela en dynamisk och pådrivande roll i detta europeiska samarbete och för att stå starka bör vi enas om en gemensam näringspolitisk strategi. Denna bör bl.a. resultera i en handlingsplan för nordisk infrastruktur som omfattar transportsystem, telekommunikationer, energiförsörjning, forskning, vuxenutbildning m.m.

Det socialdemokratiska medlemsförslaget är väl tillgodosett i den rekommendation som antogs av sessionen i Helsingfors. Efter votering bifölls också förslaget om att ministerrådet och de nordiska ländernas regeringar skall arbeta för att utveckla och skapa förståelse och uppslutning bakom den nordiska modellen i ett vidare europeiskt sammanhang, bl.a. på viktiga områden som arbetsmarknadspolitik för full sysselsättning, jämställdhet, miljökrav, arbetsmiljö och social välfärd, med sikte på harmonisering av gemensamma europeiska regler på en hög nivå.

Inför höstsessionen i Århus bereddes i den socialdemokratiska gruppen frågan om det framtida nordiska samarbetet bl.a. genom att ett gruppmöte hölls i september, vid vilket de nordiska statsministrarnas "Bornholmsdeklaration" och den socialdemokratiska gruppens hållning i fråga om det framtida nordiska samarbetet behandlades. I gruppens ställningstagande framhålls som positivt bl.a. att statsministrarna förklarat sig beredda att spela en aktiv och ledande roll i det nordiska samarbetet och att Europafrågor, säkerhets- och utrikespolitiska frågor ges en plats i Nordiska rådets arbete. Gruppen ställer sig också bakom en större satsning på

kultursamarbete men i frågasätter den s.k. statsministergruppens fondidé. Gruppen framhåller också det angelägna i att parlamentens partigruppsledningar och s.k. Europapolitiker är väl respresenterade i Nordiska rådet.

Under året har partigruppen låtit en mindre arbetsgrupp utarbeta förslag till nordiska samarbetsåtgärder på energiområdet. Härigenom har bl.a. initierats socialdemokratiska medlemsförslag om utvecklingen av Nordel-samarbetet och om ett gemensamt nordiskt projekt för att snarast åtgärda de allvarligaste säkerhetsproblemen vid kärnkraftverken Sosnovy Bor utanför S:t Petersburg och Ignalina i Litauen.

Att skapa det goda arbetslivet bör vara en central upgift såväl i Norden som i hela det integrerade Euruopa. Vid sessionen i Helsingfors behandlades och bifölls socialutskottets betänkande över ett socialdemokratiskt medlemsförslag varigenom Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att bl.a. låta utvidga den nordiska arbetsmiljökonventionen med tillägg om rätt till fortbildning, kompetensutveckling och medbestämmande för anställda av alla kategorier.

Vid flera sessioner har Nordiska rådet debatterat koncernfackligt samarbete efter socialdemokratiska initiativ. Trots en rekommendation till ministerrådet antagen av 1991 års session, hade inga ansatser till åtgärder från ministerrådet förekommit före sessionen i Helsingfors. Trots detta förelåg vid sessionen ett förslag, genomdrivet av den borgerliga majoriteten i ekonomiska utskottet, att rekommendationen måtta avskrivas. Avskrivningsförslaget avvisades dock av sessionen och därmed gäller fortfarande rekommendationen till ministerrådet att utarbeta förslag till en samordnad nordisk lagstiftning som tillförsäkrar löntagarorganisationerna rätt till koncernfacklig samverkan.

Ofta framställs den nordiska modellen som en unik metod att reglera förhållandena på arbetsmarknaden. Metoden har under lång tid fungerat väl som konfliktlösningsmodell. Den har också bidragit till ett arbetsliv som trots sina brister gett löntagarna i Norden större rättvisa, trygghet och standardutveckling än i många andra länder. Vid höstens session i Århus behandlades ett socialdemokratiskt medlemsförslag om att verka för att säkra den nordiska arbetsmarknads- och arbetsrättsmodellen såväl inom EES-avtalets ram som i förekommande fall vid EG-medlemskap för enskilda nordiska länder. Efter votering avvisades en borgerlig reservation och socialutskottets förslag till rekommendation i enlighet med det socialdemokratiska förslaget bifölls.

Vid sessionen i Helsingfors initierade den socialdemokratiska gruppen en fråga om "atomsikring i Nordområdena". Frågan följdes upp med ett medlemsförslag om utarbetande av ett förpliktande program för "atomsikring". Vid sessionen i Århus bifölls en rekommendation av miljöutskottet som framhåller att det är av yttersta vikt att dessa frågor ges hög prioritet inom det nordiska och internationella samarbetet.

Den socialdemokratiska gruppen har under året fortsatt att ägna stor uppmärksamhet åt frågan om Norden i Europa och i detta sammanhang särskilt rörande relationerna mellan Nordiska rådet och EG/EES samt Nordiska rådets roll i Östersjösamarbetet. Kontakter har tagits och ett ut-

byte påbörjats mellan den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet och den socialistiska gruppen i Europaparlamentet.

Under 1992 har Jerry Svensson varit partigruppens sekreterare. Inga-Lisa Lundin har på deltid fullgjort vissa arbetsuppgifter för partigruppen. Sekretariatet har sina lokaler i anslutning till den socialdemokratiska riksdagsgruppens kansli i Stockholm.

4.4 Den Venstresosialistiske Gruppe

Den Venstresosialistiske gruppen i Nordisk Råd samler partier i Norden til venstre for socialdemokratiene. Gruppen utarbeider felles forslag og arbeider ellers for å koordinere partienes arbeid og politikk i Rådet. Det hersker ingen krav om gruppelojalitet ved avstemninger i Rådet.

I gruppen inngår:

Danmark:	Socialistisk Folkeparti (SF)
Finland:	Vänsterförbundet (Vasemmistoliitto) (Vas.)
Island:	Folkealliancen (Alþýðubandalagið) (Ab)
Norge:	Sosialistisk Venstreparti (SV)
Sverige:	Vänsterpartiet (v)

Den mest omfattende saken for gruppen siste år har vært Nordens forhold til resten av Europa. Venstresosialistisk gruppe er av den oppfatning at de nordiske landene er best tjent med å stå utenfor en Europeisk Union (EU). Under Nordisk Råds sesjon i Århus i november gikk representanter for Venstresosialistisk gruppe kraftig imot synspunkter om at nordisk samarbeid i framtiden vil være best tjent med at alle landene inngår i EU. Venstresosialistisk gruppe har også pekt på at EØS-avtalen ikke tjener nordisk samarbeid, slik det blir hevdet, men tvert om fratar de nordiske landene muligheter til for eksempel å fastsette egne lover.

Nordisk samarbeid har dype og lange tradisjoner og bred folkelig støtte. I kjølvannet av den kalde krigens slutt er dette samarbeidet gitt muligheter til å kunne styrkes ytterligere og bli et reelt alternativ til en Europeisk Union. Uavhengig av de enkelte lands forhold til unionen ønsker Venstresosialistisk gruppe at nordisk samarbeid styrkes. Gruppen har derfor pekt på at det må lages klare nordiske politiske målsetninger og at framtidsmulighetene for nordisk samarbeid, dersom ett eller flere land velger å stå utenfor unionen, må utredes.

Under siste års debatt om omorganisering av Nordisk Råd har Venstresosialistisk gruppe vært spesielt opptatt av at det ikke må gjøres endringer som svekker parlamentarikernes innflytelse i Rådet.

Venstresosialistisk gruppe er spesielt opptatt av å styrke samarbeidet om utenriks- og sikkerhetspolitikk. Miljøproblemene har i mange år stått sentralt i gruppens arbeid, noe som gjenspeiles i gruppens arbeid i Rådet, herunder forslag om et "grønt" Brutto Nasjonal Produkt, forslag om energieffektivisering og tiltak mot drivhuseffekten. Det siste året har gruppen vært spesielt opptatt av at Norden må inngå et dypere og mer forpliktende samarbeid med Russland og de baltiske landene. Spesielt må det samar-

beides om miljøtiltak blant annet på Kola og om tiltak for å nedbygge kjernekraftverk i Nordens nærområder.

Av andre saker Venstresosialistisk gruppe har vært opptatt av, nevnes arbeid for å bevare den nordiske velferdsstat. Gruppen frykter at den europeiske integrasjon vil føre til en ytterligere marginalisering av sosialt utsatte samfunnsgrupper.

Venstresosialistisk gruppe har i løpet av det siste året innlevert tre medlemsforslag: Et om sosialt utsatte grupper i de nordiske landene, et om tiltak mot drivhuseffekten gjennom energieffektivisering og utvikling av fornybare energiformer og et om bærekraftig energiplanlegging med ulike tiltak for å forvalte energiressursene bedre på nordisk plan.

Den Venstresosialistiske gruppen har avholdt gruppemøter ved tre anledninger i 1992: i januar, mars og oktober og i november i tilknytning til Nordisk Råds sesjon i Århus.

Kjellbjørg Lunde (SV) er gruppens leder. Tora Aasland Houg (SV) har representert gruppen i presidiet. Gruppen består forøvrig av følgende medlemmer: Claes Andersson (Vas.), Hjörleifur Guttormsson (Ab), Birgitte Husmark (SF) og Lars Werner (v). Gruppen har sekretariat hos SV i Norge. Johan Hindahl var gruppens sekretær fram til 30.04.92. Petter Nilsen overtok som gruppesekretær i midten av august.

4.5 Den Liberalistiske Gruppe

Den Liberalistiske Gruppe (DLG), som er en liberalistisk gruppering i Nordisk Råd, ble stiftet høsten 1990 og har i 1992 bestått av representanter for det norske og danske Fremskrittsparti, med h.h.v. 3 og 1 medlem. På gruppemøte 31. januar 1992 ble Carl I. Hagen (N) gjenvalgt som gruppens formann og Pia Kjærsgaard (DK) gjenvalgt som gruppens nestformann. Hans A. Limi (N) har vært gruppens sekretær.

I løpet av 1992 har DLG avholdt gruppemøter i tilknytning til Rådets sesjoner samt i forbindelse med utvalgsmøter; totalt 8 møter, for å drøfte aktuelle saker innenfor rammen av det nordiske samarbeidet, med særlig vekt på den fremtidige organisering av arbeidet i Nordisk Råd.

I forbindelse med sesjonen i Helsingfors fremmet DLG forslag om "at Nordisk Råds virksomhet avvikles innen 1996" og videre å anbefale Nordisk Ministerråd "å fortsette sitt arbeid med å integrere fortsatt nordisk samarbeid i EF". DLG´s begrunnelse for disse forslagene kan sammenfattes slik:

> DLG forutsetter at de nordiske landene finner sin plass i det nye europeiske samarbeidet hvor EF er drivkraften. Derfor bør alle de nordiske samarbeidsplaner ta utgangspunkt i et mer forpliktende europeisk samarbeid. DLG erkjenner at det nordiske samarbeidet har kommet til kort på det politiske området fordi Nordisk Råd mangler beslutningsorganer som er i stand til å treffe forpliktende vedtak som gjelder for hele Norden. Konstruksjonen med parlamentarikerforsamlingen i Nordisk Råd, som ikke har noe ansvar eller noen form for reell myndighet, vil ikke kunne spille noen rolle

innenfor et samarbeidsmønster hvor de nordiske land vil være med i Europa. DLG vil også påpeke at det aller meste av nordisk samarbeid kan foregå helt uavhengig av om det eksisterer en parlamentarikerforsamling i Nordisk Råd.

Norden har i en årrekke vært tilnærmet homogent hva gjelder de toneangivende politiske oppfatningene og det nordiske samarbeid har vært tuftet på den sosialdemokratiske velferdsstatsideologien. Den økonomiske krisen og velferdsstatsideologiens sammenbrudd har endret dette bildet idet man nå finner nøyaktig de samme politiske og ideologiske motsetninger i Norden som i resten av Europa.

Det fremtidige samarbeidet mellom de nordiske land bør skje på regjeringsnivå og kan organiseres helt uavhengig av et parlamentarikerforum.

På sesjonen i Århus ble DLG´s primære synspunkter gjentatt i forbindelse med Rådets behandling av "Statsministrenes erklæring om det fremtidige nordiske samarbeidet", men subsidiært er DLG positivt innstilt til en del av de forandringene som foreslås for å "vitalisere" det nordiske samarbeidet.

DLG vil støtte intensjonene i forslaget om "Statsministrenes aktive rolle i det nordiske samarbeidet", og håper at hvis statsministrene gis en mer aktiv rolle, vil det bidra til at samarbeidet blir mer mål- og resultatorientert og konsentrert rundt de saker som regjeringene mener er viktige å koordinere innen Norden eller for Norden vis a vis Europa. Parallelt med dette er DLG skeptisk til at ordningen med samarbeidsministre opprettholdes, fordi dette vil skape uklare ansvarsforhold vis a vis statsministrenes rolle og myndighet i det nordiske samarbeidet.

DLG støtter også forslaget om et aktivt og gjennomgående formannskap på regjeringssiden, for å markere og synliggjøre det politiske ansvaret. På parlamentarikersiden mener DLG det bør innføres et aktivt presidentskap, kombinert med en styrking av det partipolitiske samarbeidet i Nordisk Råd på bekostning av de nasjonale delegasjonene, slik at Rådets debatter vitaliseres og politiseres, og slik at de ideologiske og reelle politiske forskjeller og motsetninger synliggjøres i Nordisk Råd, som i de nasjonale parlamentene.

DLG har også etterlyst en nærmere strategi og forslag vedr. de nasjonale sekretariatene, som utgjør en betydelig "kostnad" og administrativ enhet i nordisk sammenheng. Som en oppfølging av uttrykt ønske i Nordisk Råd om å vitalisere det nordiske samarbeidet ved at de partipolitiske skillelinjer synliggjøres i større grad, er det naturlig at man utreder en nedleggelse av de nasjonale sekretariatene og overføring av oppgavene til de nasjonale embetsverk og til presidie- og ministerrådssekretariatet.

5. Information, redaktion

5.1 Informationsverksamheten 1992

De viktigaste målgrupperna för Nordiska rådets informationsverksamhet under 1992 har varit massmedia och ungdom.

De löpande informationsinsatserna till massmedia har koncentrerats till större evenemang såsom rådets 40-årssession i Helsingfors i mars och till höstsessionen i Århus i november 1992, till utskottsmöten, seminarier, mässor, större nordiska och internationella konferenser m.m.

Nytt skriftligt informationsmaterial om nordiskt samarbete för skolungdom och revideringar av tidigare basmaterial har producerats.

Tryckt informationsmaterial, AV-material

Broschyren *"Norden i samarbete"*, som utarbetats av rådets informationsavdelning och som utges i samarbete med Nordiska ministerrådet, finns nu på 16 språk, varav åtta nordiska. Nya reviderade upplagor har under året tryckts på svenska, finska, lettiska, engelska och tyska.

Produktionen av nya *faktablad* och revidering av tidigare blad har fortsatt om än i mindre skala. Hittills har 17 faktablad över olika samarbetsområden utkommit. Produktionen är gemensam med Nordiska ministerrådet. Ett faktablad om *lagstiftningssamarbetet* i Norden utkom i början av året på norska, finska och engelska.

Affischserie om nordiskt samarbete och dess resultat har uppdaterats för att användas i samband med sessioner och vid mässor och rådets internationella konferenser. Nytt affischmaterial togs fram till ungdomsmässan "Ung 92" i Oslo i januari.

"Tidningen i Skolan"-projektet

Ett informationsprojekt till skolorna i de nordiska länderna i samarbete med "Tidningen i Skolan"-organisationen i Norden, som påbörjades hösten 1991, blev klart i mars. Med hjälp av ett nordiskt lärar- och elevmaterial skall nordiska och inhemska tidningar användas som undervisningsmaterial när "Norden" är temat i samhälls- och språkundervisningen i alla nordiska skolor. Målgruppen är skolungdomar mellan 16 och 18 år, dvs grundskolans högstadium och gymnasiet. Projektet var också ett led i markeringen av rådets 40-årsjubileum.

En journalistiskt redigerad *sammanfattning av sessionsmaterial* till Nordiska rådets sessioner i mars och november 1992 gjordes på svenska, finska och engelska.

Overhead-materialet om nordiskt samarbete på svenska, finska och engelska reviderades våren 1992.

Massmedia, seminarier, mässor m.m.

Massmedia är en prioriterad målgrupp för nordiska informationsinsatser. Service till pressen i samband med rådets sessioner, utskottsmöten, konferenser och seminarier är en allt viktigare del av informationsverksamheten. Det sker bland annat genom pressmeddelanden, presskonferenser vid ut-

skottsmöten och seminarier, genom förhandsinformation (sammanfattningar av sessionsärenden och presskonferenser) och presservice vid rådets sessioner, utskottsmöten och seminarier m.m.

Sessionen i Helsingfors 1992 bevakades av ca 300 journalister, varav flera utomnordiska på grund av kansler Helmut Kohls besök. Århussessionen i november, vars huvudtema var det nordiska samarbetets framtid, samlade ett 100-tal journalister.

Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet deltog i "Kvinnor Kan"-mässan i Stockholm i maj med information om nordiskt jämställdhetsarbete och om Nordiskt Forum 1994 i Åbo. Mässan hade detta år en mera internationell prägel.

Nordiska rådets andra parlamentarikerkonferens om samarbetet i Östersjö-området, som hölls i Oslo i april, bevakades av ett 30-tal journalister. I rådets internationella kulturkonferens på Hanaholmen i Finland i oktober medverkade bl.a. Salman Rushdie, som talade om yttrandefrihet. Hans medverkan i konferensen bevakades av ett stort massmediauppbåd.

1992 års journaliststipendier utdelades av de nationella delegationerna till 30 journalister. Stipendiesumman är 70 000 svenska kronor per land.

Journalistseminarier

I början av december arrangerade Nordiska rådet tillsammans med Nordisk Journalistcenter och Nordiska informationskontoret i Vilnius en rundabordskonferens för parlamentariker och journalister. Temat var pressens roll i en demokratisk process. Medarrangör var de två journalistförbunden i Litauen. Seminariet var det tredje för baltiska journalister och vände sig också till baltiska parlamentariker. Det var en uppföljning av två tidigare journalistseminarier, det första ett pressetiskt seminarium i Helsingfors hösten 1990 och det andra om kulturimpulser över Östersjön för kulturjournalister från Östersjöländerna hösten 1991.

Mässor

Presidiesekretariatet och rådets norska delegation deltog med en gemensam monter på mässan "Ung 92" i Oslo. Resultatet var så bra att vi kommer att medverka också 1993. Nordiska rådet, Nordiska ministerrådet och många nordiska kulturinstitutioner deltog med en gemensam monter i den årliga nordiska Bok- och biblioteksmässan i Göteborg i september 1992. Nordiska rådet arrangerade därutöver två debatter. Den ena grundade sig på rådets antologi "Frihetens källa - Nordens betydelse för Europa". Den andra debatten handlade om vikingarnas betydelse för Europa. Båda var välbesökta.

Nordiska rådets 40-årsjubileum

40-årsjubileet markerades bl.a. i samband med sessionen i Helsingfors. Arkadiasällskapet arrangerade ett kulturseminarium i Riksdagshuset. En TV-spot om 40-års nordiskt samarbete sändes i Finlands TV veckorna före sessionen. Poststämpel och "mulepåsar" marknadsförde också 40 år av nordiskt samarbete. Till sessionen i Helsingfors utkom publikationen

"Nordiska råd under 40 år", som tar upp ett urval av de frågor som behandlats av Nordiska rådet under denna tid. Olika evenemang har ordnats under året runt om i Norden för att fästa allmänhetens uppmärksamhet på nordiskt samarbete.

Informationsinsatser utanför Norden

Det finns ett behov av information i olika former om nordiskt samarbete och om Nordiska rådet/Nordiska ministerrådet utanför Norden i Väst- och även i Östeuropa.

I början av oktober hölls för första gången i S:t Petersburg och i Ryssland ett seminarium om nordiskt samarbete arrangerat av Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet och med informationsavdelningen som teknisk arrangör. Inbjudna var parlamentariker och tjänstemän från de nordvästra regionerna i Ryssland, dvs. från S:t Petersburg, Leningradregionen, Karelen, Kaliningrad och Murmansk. I seminariet deltog också parlamentariker och tjänstemän från ryska parlamentet i Moskva. Avsikten med seminariet var att presentera nordiskt samarbete inom rådets och ministerrådets ram samt det parlamentariska systemet i de nordiska länderna. Medverkande var nordiska politiker och tjänstemän. Seminariet rönte också stort intresse från ryska massmedia.

Elva EG-praktikanter från kommissionen i Bryssel följde rådets session i Århus. Praktikanterna, som inbjudits av rådet och ministerrådet och som representerade alla EG-länder förutom Danmark, besökte också nordiska och nationella institutioner under en veckas besök i Danmark och Sverige.

Broschyren "Norden i samarbete" finns nu också översatt till lettiska, engelska, tyska, franska, spanska, ryska och japanska.

Kontakter med skolor, organisationer, institutioner m.fl.

Informationsavdelningen och övriga vid presidiesekretariatet medverkar med presentationer om nordiskt samarbete vid möten, seminarier och konferenser. Informationsavdelningen besvarar vidare ett stort antal muntliga och skriftliga förfrågningar om nordiskt samarbete. Presidiesekretariatet besöks också av olika grupper.

Samarbete med ministerrådssekretariatet m.fl.

Nordiska rådets informationsverksamhet har följt informations- och publikationsplanen för 1992. Rådet och ministerrådet har separata informationsplaner men samarbetar om och koordinerar sina informationsinsatser. Det gäller produktion av informationsmaterial, deltagande i mässor och utställningar och också om gemensamma journalistseminarier. Nationella informationsplaner/informationsinsatser kompletterar rådets centrala informationsverksamhet. Olika informationsinsatser och åtgärder diskuteras på möten med rådets och ministerrådets informationsansvariga.

Informationsplan 1993

Nordiska rådets informationsverksamhet 1993 skall i första hand profilera den politiska aktiviteten på parlamentarikersidan inom olika sektorer i och utanför Norden. Massmedia är här en prioriterad målgrupp.

Informationsplanen för 1993, som fastställdes av rådets presidium i december 1992, innebär att i likhet med 1991, stor vikt läggs vid kontakt med och information till massmedia. Önskemål finns från rådets sida att Nordiska ministerrådet fr.o.m. 1993 tar över all produktion av informationsmaterial om det nordiska samarbetet.

5.2 Publikationsverksamheten

Rådstrycket

År 1992 hör till toppåren vad gäller antalet beslut som rådet fattat. Vid sessionerna i Helsingfors och Århus resulterade 53 medlems- och utskottsförslag samt nio ministerrådsförslag i 47 rekommendationer. Presidiet gjorde två framställningar på grundval av ett medlemsförslag och ett ministerrådsförslag. Vid Helsingforssessionen antogs dessutom två yttranden och tre interna beslut, 64 saker slutbehandlades, 45 bemyndiganden gjordes för utskotten att lägga meddelanden till handlingarna. Ett meddelande, angående rekommendation 24/1991/e om koncernfacklig samverkan, lades till handlingarna i avvaktan på nytt meddelande i spörsmålet. 72 frågor till regeringarna och ministerrådet ställdes och besvarades. Ytterligare fattades vid sessionerna i Helsingfors och Århus tio beslut i interna spörsmål.

Förtryck för dessa saker har av redaktionen framställts i normal ordning. Sluttrycket, som bundits i de s.k. rådsböckerna, omfattar för Helsingforssessionen 2017 trycksidor och för Århussessionen 807 trycksidor, totalt 2824 sidor. År 1991 var motsvarande sidantal, från sessionerna i Köpenhamn och Mariehamn, 3402.

Det s.k. supplementtrycket, där huvuddragen av de remisser som rådet inbegärt samlats, fördes fram t.o.m. de saker som avgjordes av Helsingforssessionen och avslutades därmed, i samband med den nya remissordning som rådet antagit. Totalt uppgick 1992 års supplementband till knappt 400 trycksidor, jämfört med c. 850 år 1991.

Redigeringen av presidierapporten till sessionen i Helsingfors handhades, för första gången, av redaktionen. Till båda sessionerna sammanställde redaktionen enligt ett delvis nytt, mer ekonomiskt koncept porträttmatriklar över rådets medlemmar. Ytterligare trycktes under året separat en svensk och en dansk version av Helsingforsavtalet jämte arbetsordningarna för Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet - i den form dessa hade senare delen av 1992.

Ett intensivt rationaliseringsarbete med rådstrycket gjordes under året och ledde till bättre kontroll över arbetsprocessen, snabbare produktionstid, bättre kvalitet och stora inbesparingar. Medan kostnaderna för inköpta tjänster gällande rådstrycket år 1991 uppgick till c. 2,0 milj. kronor beräknades kostnaderna för 1992 till c. 1,4 milj. kronor.

Rationaliseringen bygger främst på att arbetsmomentet sättning genom det utbyggda datanätverket kunnat elimineras och på att redaktionen själv i hög grad börjat framställa tryckoriginal. Detta har å andra sidan medfört en mycket stor arbetspress och markant ökade kompetenskrav på redaktionens tre medlemmar. Som en konsekvens av detta har de tjänstebeskrivningar som gäller för redaktionstjänsterna blivit otidsenliga och borde snarast justeras.

Vid sessionen i Helsingfors genomfördes ett framgångsrikt försök med snabbprotokoll. 2-3 timmar efter sessionsmötena kunde nästan kompletta, om än icke slutligt justerade, tryckta protokoll innehållande debattinläggen och besluten distribueras till rådets medlemmar. Detta möjliggjordes genom att ett särskilt datanätverk upprättades för sessionsreferenterna och redaktionen, genom att en protokollstomme färdigställdes i förväg och genom ett noga planerat samarbete med den finländska riksdagens tekniska personal, tryckeri och vaktmästare.

Den år 1991 introducerade arbetsfördelningen med ministerrådssekretariatet, vilken innebar att förtrycken av alla B-saker samt C1- och C2-dokumenten övertogs av detta sekretariat, har under 1992 gett värdefulla erfarenheter. Nyordningen kan med fördel bibehållas, under förutsättning att ett nära samarbete upprätthålls i alla de praktiska frågor som protokollarbetet innebär.

Övrig publikationsverksamhet

Under året har två seminarierapporter och två övriga publikationer, i enlighet med publikationsplanen, framställts.

Från rådets Östersjökonferens gavs ett fylligt referat i *Co-operation in the Baltic Sea Area. Report from the Second Parliamentary Conference at the Storting, Oslo, 22-24 April 1992* (Nord 1992:24); rapportör var journalisten Britt Hägerhäll Aniansson. Från ett seminarium, som rådets socialutskott arrangerade, gavs ett referat i *Arbetslöshet och ohälsa. Rapport från Nordiska rådets seminarium i Ålborg 23-24 april 1992.* (Nord 1992:20); rapportör var journalisten Mats Fors. Inför Östersjökonferensen trycktes som ett förberedande arbetsmaterial även en rapport *Energy for Europe*, sammanställd av Ragnar Ottosen, Energidata A/S.

Inför rådets 40-årsjubileum vid sessionen i Helsingfors utgavs en publikation *Nordiska råd i 40 år* (Nord 1992:13), även i finsk version, *Neuvoston neuvot. Pohjoismaiden neuvoston suosituksia* (Nord 1992:15) och i isländsk version, *Norræn ráð í 40 ár. Tilmæli 1953 - 1991* (Nord 1992:14). I publikationen genomgås, år för år, kortfattat omkring en tredjedel av de 1 105 rekommendationer rådet antog under sina första 39 år. Publikationen illustreras med fotografier och satiriska teckningar från det nordiska samarbetet för vart och ett av åren.

Årets största publikation var antologin *Frihetens källa. Nordens betydelse för Europa*, i finsk version *Vapauden lähde. Pohjolan merkitys Euroopalle* och i engelsk version *The Source of Liberty. The Nordic Contribution to Europe.* Avsikten med antologin var att från ett europeiskt perspektiv försöka bestämma Nordens historiska betydelse för Europa. Sjutton skribenter från

sexton länder medverkar i boken, som i sin skandinaviska version förelåg till rådets kulturkonferens på Hanaholmen den 12-14 oktober 1992. Den finskspråkiga versionen utgavs i samarbete med VAPK-kustannus, förlagsenhet inom Statens Tryckericentral.

Samarbetet med ministerrådets publikationsenhet, enligt riktlinjerna för Nord-serien, var mycket gott. En stor del av informations- och marknadsföringsåtgärderna för publikationerna vidtogs gemensamt från råds- och ministerrådssidan. Särskild vikt fästes under året vid marknadsföring till medlemmarna i föreningarna Norden. Såsom förut såldes publikationerna i huvudsak genom kommissionärer.

6. Nordisk Kontakt

Redaktionellt 1992

Nordisk Kontakt är Nordiska rådets politiska tidskrift och utkommer med tolv ordinarie månadsnummer, innehållande rapporter om det politiska skeendet i respektive land samt de självstyrande områdena, nordiska reportage och debattinlägg samt rapporter om kulturella trender i de nordiska länderna, tre temanummer kring aktuella övergripande frågor av samnordiskt intresse samt tre till fyra supplement omfattande information och dokument främst i anknytning till det officiella nordiska samarbetet.

Tidskriftens tryckta upplaga är 10.300 exemplar.

Redaktionen består av en heltidsanställd chefredaktör som är ansvarig utgivare, en redaktionsassistent, fem nationella redaktörer och tre fasta medarbetare från de självstyrande områdena. Redaktörerna, som enligt avtal levererar material till tidskriften, träffas för redaktionella överläggningar tre gånger per år.

Temanumren under året har behandlat Östersjösamarbetet samt kulturrelationerna till Europa. Till följd av Schweiz nej till EES har årets sista temanummer om Norden och EES skjutits fram till början av 1993. Supplementen NKextra har innehållit index för 1991, material från sessionen i Helsingfors, mellanrapporten från statsministergruppens utredning om det nordiska samarbetet, gruppens slutrapport och statsministrarnas deklaration.

Personal

Som chefredaktör för tidskriften fungerade under året Larserik Häggman med Sirkku Vauhkonen som redaktionsassistent. Marianne Bejmar har under hösten vikarierat som assistent under Vauhkonens sjukdom.

Dansk redaktör är Erik Ingemann Sørensen, finländsk redaktör Marianne Carlsson, isländsk redaktör Björn Jóhannsson, norsk redaktör Einar Aaraas och svensk redaktör Hans Norrbom.

Pernilla Cammert är fast medarbetare på Åland, Jógvan Jespersen på Färöarna och Jørgen Fischer på Grönland.

Redaktionskommittén

Redaktionskommittén har sedan Nordiska rådets 40:e session 1992 haft följande sammansättning:

Ordförande Karl-Erik Svartberg (s), Sverige
Viceordförande Markku Laukkanen (Kesk.), Finland
Helge Adam Møller (KF), Danmark
Birte Weiss (S), Danmark
Paavo Lipponen (SDP), Finland
Árni M. Mathiesen (Sj), Island
Kristín Einarsdóttir (Kv), Island

Lodve Solholm (FrP), Norge
Ernst Wroldsen (A), Norge
Hans Nyhage (m), Sverige

Kommittén har hållit möte i samband med sessionen i Helsingfors samt samlats till seminarium inför sessionen i Århus.

7. De nationella delegationerna

7.1 Danmarks Riges Delegation

Den Danske Delegations beretning til Folketinget angående Nordisk Råds virksomhed i 1990-91 blev behandlet i to møder, den 20. og den 25. februar 1992.

Debatten i Folketinget om beretningen handlede først og fremmest om Nordens forhold til resten af Europa, herunder den kommende EØS-aftale, og til landene rundt om Østersøen, herunder specielt de baltiske lande.

Den nordiske samarbejdsminister *Thor Pedersen* (V) anførte i tråd hermed, at de nordiske landes forhold til den nye verdensorden, til det nye Europa og til de nye demokratier sætter dagsordenen for det nordiske samarbejde. Han fandt, at såfremt man vil satse på et nordisk politisk samarbejde, må det være inden for rammerne af EF. I forhold til Østeuropa og Baltikum havde ministerrådets arbejdsprogram været en succes.

Delegationens formand, fhv. statsminister *Anker Jørgensen* (S), mente, at en naturlig konsekvens af, at europæiske og internationale aspekter var blevet inddraget i Nordisk Råds arbejde, ville være også at oprette et ministerråd for udenrigsministre eller udenrigshandelsministre, og han beklagede, at regeringerne ikke havde accepteret det. For ham var det helt afgørende spørgsmål, på hvilken måde man efter 1992 skal få det nordiske og det europæiske samarbejde bundet sammen. Vedrørende de baltiske lande fandt Anker Jørgensen det vigtigt for de nordiske landes troværdighed, at løfterne om støtte også fik et reelt indhold - helst i form af en baltisk investeringsbank.

Helge Adam Møller (KF) anførte, at det nordiske samarbejde står foran en skillevej dels som følge af de kommunistiske systemers sammenbrud, dels som følge af EF-samarbejdet og den vesteuropæiske samarbejdsproces. Denne proces ville fremtvinge et langt mere intensivt nordisk samarbejde og kræve nye indsatser. Han fandt det endvidere vigtigt, at de nordiske lande i fremtiden engagerer sig i et helt anderledes intensivt samarbejde mellem alle Østersølandene, end hvad der hidtil havde været tilfældet.

Peder Sønderby (V) mente, at det nok var i forhold til de baltiske lande, at Nordisk Råd i beretningsperioden havde ydet den største indsats. I forhold til det øvrige Europa og EF fandt han, at Norden havde været foregangslande vedrørende miljøbeskyttelse, arbejdsmiljø og forbrugerbeskyttelse. Denne påvirkning af udviklingen i positiv retning ville man fortsætte med, og det var hans opfattelse, at jo flere nordiske lande, som bliver medlemmer af EF, jo stærkere vil den nordiske indflydelse og påvirkning i Europa blive.

Birgitte Husmark (SF) så det som en udfordring, at ministerrådet fuldstændigt næsegrus har accepteret EØS-aftalen som grundlag for det fremtidige nordiske samarbejde. Hun fremhævede endvidere Den Nordiske Socialkonvention som et problemområde som følge af EØS-aftalen og an-

befalede en meget kritisk gennemgang af en række uklare faktorer i forhold til de nordiske systemer.

Pia Kjærsgaard (FP) savnede i ministerens indlæg en klarere holdning til, om regeringen fortsat vil opretholde Nordisk Råd i dets nuværende form eller nedlægge det totalt. Efter hendes opfattelse burde det alene være ministerrådet, der blev opretholdt. Såfremt det ikke var muligt at få Nordisk Råd nedlagt, var hun meget åben for en indskrænkning af rådet.

Knud Glønborg (KRF) ønskede at gøre op med myten om, at Nordisk Råd alene var en diskussionsklub i en papirmølle. Han mente, at der er særdeles mange realiteter i det nordiske samarbejde, også helt konkrete sager, som han nævnte en række eksempler på. Problemet er, at mange af de mennesker, som har nydt godt af det nordiske samarbejde, ikke ved, at der er tale om noget, der er udviklet i Nordisk Råds sammenhæng.

Marianne Jelved (RV) pegede på, at diskussionerne i Nordisk Råd i de sidste år har været utroligt prægede af Europa, af EF- og Efta-landenes forhandlinger om en aftale, af de nye demokratier og af, hvordan de nordiske lande på hver sin måde og i fællesskab og via EF vil kunne bidrage til en udvikling i Europa. Hun fandt denne proces lærerig, fordi det går op for flere og flere, at de opgaver og udfordringer, vi står over for, kun kan løses i forpligtende fællesskab.

Statsministerens redegørelse om det fremtidige nordiske samarbejde

Den 28. oktober 1992 avgav statsministeren bl.a. på baggrund af rapporten til de nordiske statsministre fra deres personlige repræsentanter og statsministrenes Bornholmserklæring fra august en redegørelse om det fremtidige samarbejde mellem de nordiske lande. Redegørelsen var til debat i Folketinget den 4. november.

Under debatten sagde *Anker Jørgensen* (S) bl.a., at selv om han var kritisk over for en del enkeltpunkter i rapporten, var den dog et brud med fortiden, som kan betyde, at Norden ikke bare skal tilpasse sig Europa og EF, men også kan være med til at påvirke Europa i nordisk retning. Han fandt endvidere, at en helt afgørende vigtig del af rapporten er, at man nu endelig har gjort op med den indstilling, at parlamenterikerne i Nordisk Råd ikke skulle kunne beskæftige sig med udenrigs- og sikkerhedspolitik.

Helge Adam Møller (KF) var i sit indlæg inde på spørgsmålet om regeringernes deltagelse i Nordisk Råd. Efter hans mening havde det været en klar styrke for det nordiske samarbejde, at såvel regerings- som parlamentsmedlemmer har kunnet mødes i Nordisk Råd og drøfte tingene i fællesskab; en styrke og et særpræg, som har givet Nordisk Råd en unik position i forhold til andre internationale parlamentariske forsamlinger, og som han ikke mente, man burde opgive.

Peder Sønderby (V) talte bl.a. om betydningen af, at den fremtidige debat kommer til at foregå på en folkelig baggrund, hvilket bl.a. vil sige det parlamentariske samarbejde, som har været Nordisk Råds styrke, og som ikke må svækkes. I den forbindelse nævnte han også spørgsmålet om mere aktivt at inddrage de nordiske parlamenter i det nordiske samarbejde.

Birgitte Husmark (SF) hilste statsministerens fokusering på samarbejde på områder af fælles interesse velkommen og gav sin tilslutning til de prioriterede områder. For at opnå gennemslagskraft mente hun, at der var brug for overensstemmelse mellem parlamentarikernes fagpolitikområder i Nordisk Råd og i deres respektive parlamenter, snarere end nærmere koordinering med Markedsudvalget, Endelig bad hun statsministeren præcisere, hvilke budgetbeføjelser han havde tiltænkt Nordisk Råd.

Pia Kjærsgaard (FP) ankede mod statsministerens fremhævelse af de nordiske værdier. Hun mente, at der eksisterer utroligt mange forskellige opfattelser af, hvad såkaldte nordiske værdier er, og hendes parti deler f.eks. ikke begejstringen for den nordiske model. Hvad angik de områder, som ifølge statsministeren skulle opprioriteres, mente hun, at de hellere burde privatiseres.

Sonja Albrink (CD) fandt, at det nordiske samarbejde i fremtiden for alvor skal stå sin prøve i Østersøregionen med en stærkere miljøindsats og opbygning af et infrastrukturelt netværk. Efter hendes opfattelse er det gode ved det nordiske samarbejde, at det er en integreret del af den nationale politik, som de nordiske lande fører over for verdens øvrige lande.

Lone Dybkjær (RV) sagde, at for hendes parti er det centrale spørgsmål ikke Europa eller Norden, men det er: Hvordan styrker vi de nordiske værdier og mulighederne for, at disse værdier påvirker udviklingen i Europa, så vi får et mere menneskeværdigt og sikkert fælles Europa.

Ole M. Nielsen (KRF) fandt det væsentligt med en stærk nordisk identitet i EF og at påvirke det øvrige EF med nogle af de mange gode ideer og traditioner, vi har i Norden. Bl.a. derfor hilste han planerne om at styrke kultursamarbejdet velkommen, men han var ikke sikker på, at kulturfonden var en god ide.

Jacob Lindenskov (S) talte ud fra sin færøske baggrund og beklagede sig over den meget beskedne plads, der er blevet de selvstyrende områder til del i rapporten til statsministrene. Færøernes principielle standpunkt er, at man ønsker fuldt medlemskab af Nordisk Råd.

Såvel *J.K. Hansen* (S), *Søren Hansen* (S) som *Dorte Bennedsen* (S) udtrykte bekymring over budgettet; dels dets størrelse i fremtiden, dels den parlamentariske indflydelse på det.

Statsminister *Poul Schlüter* (KF) understregede i sit svar, at det bestemt ikke var hensigten med rapporten at mindske parlamentarikernes indflydelse, heller ikke over det nordiske budget. Med hensyn til spørgsmålet om regeringsmedlemmernes deltagelse i sessionerne havde han ingen indvendinger mod, at man opretholdt den nuværende ordning. Han fandt det vigtigt at satse på kultur- og undervisningsområdet, men om det skulle ske i form af en særlig kulturfond eller på anden vis, ville han ikke lægge sig fast på.

Oprettelse af et Østersøråd

I november 1991 fremsatte en række socialdemokrater forslag til folketingsbeslutning om oprettelse af et Østersøråd. Baggrunden for forslaget var et ønske om at styrke det regionale samarbejde i Østersøområdet. Et

sådant forstærket samarbejde skulle tjene tre formål, nemlig: Løse væsentlige problemer fælles for regionen f.eks. på miljø- og trafikområdet, støtte de omfattende økonomiske, økologiske og demokratiske reformer i de tidligere kommunistiske lande og styrke den samlede Østersøregions vægt i den europæiske udvikling.

Der var blandt flertallet af Folketingets partier bred enighed om, at der burde oprettes et Østersøråd og om formål med og organisering af et sådant råd. Fremskridtspartiets repræsentanter fandt, at problemerne i regionen i stedet burde løses af Nordisk Råd, og at der således ikke var behov for et nyt Østersøråd. De øvrige partier var ikke enige i, at disse opgaver var velegnede for Nordisk Råd - bl.a. af geografiske årsager - men i betænkningen fra Udenrigsudvalget, som behandlede beslutningsforslaget, bemærkedes det, at man med beslutningsforslaget ønskede at tilføje Østersørådet en parlamentarisk dimension bl.a. med henblik på samarbejde med Nordisk Råd, når dette måtte være hensigtsmæssigt.

Beslutsningsforslaget blev vedtaget den 21. april 1992 med 108 stemmer mod 7 (Fremskridtspartiet).

Delegationens sammensætning

I februar 1992 udtrådte Kaj Poulsen (S) af delegationen, hvor han blev erstattet af Hans Erenbjerg (S).

Den 7. oktober 1992 konstituerede delegationen sig efter det nye folketingsårs begyndelse. Nye i delegationen var Børge Bakholt (S), som erstattede Birte Weiss, og Jógvan A. Johannessen (Jvfl), som erstattede Jóannes Dalsgaard, begge sidstnævnte fra Færøerne.

Anker Jørgensen (S) og Lars P. Gammelgaard (KF) har i hele beretningsperioden været henholdsvis formand og næstformand for delegationen. De to danske præsidiemedlemmer har i beretningsperioden været Anker Jørgensen (S) og Peder Sønderby (V).

7.2 Finlands delegation

Delegationens verksamhet

Finlands delegation sammanträdde under verksamhetsperioden sex gånger och arbetsutskottet tre. Såsom under föregående år präglades verksamheten av frågor om rådets framtid och organisation.

Verkställande direktör Jaakko Iloniemi presenterade vid delegationsmötet 16.6.1992 en mellanrapport som statsministrarnas arbetsgrupp hade utarbetat om det nordiska samarbetets framtid. Statsministrarna hade tillsatt arbetsgruppen i Mariehamn i november 1991.

Arbetsgruppens rapport blev färdig i augusti 1992, och delegationen arrangerade ett seminarium den 9 september, då rapporten presenterades av statsminister Esko Aho och arbetsgruppens ordförande Jaakko Iloniemi. Utgångspunkten för gruppens verksamhet hade varit EES-avtalets inverkan på det nordiska samarbetet. Gruppen granskade innehållet i samarbetet och de utmaningar detta ställer på organisationen.

Den 15 september hörde delegationen ställföreträdande tjänsteman Erkki Kivimäki med anledning av ministerrådets budget för 1993. Han konstaterade att budgeten gjordes i exceptionella förhållanden då ministerrådet hade fått en ny generalsekreterare. Den pågående strukturförändringen i samarbetet påverkade också arbetet. Budgeten för 1993 ökar inte, utan snarare minskar i och med att den ekonomiska handlingsplanen slutar.

På initiativ av delegationens ordförande hade representanterna för Rundradion, Skådespelarförbundet samt undervisnings- och trafikministerierna en diskussion den 20 oktober om möjligheterna att på nytt starta verksamheten med Nordvision.

Två kontaktmannamöten arrangerades under året: den 19 februari inför sessionen i Helsingfors och den 22 oktober inför sessionen i Århus. Vid båda mötena behandlades sessionernas ärenden. Utöver detta arrangerade delegationen flera seminarier för journalister.

Vid delegationskansliet fanns vid utgången av verksamhetsåret elva tjänstemän. Guy Lindström har fortsatt som generalsekreterare och Greta Lohiniva som biträdande generalsekreterare.

Riksdagens behandling av delegationens berättelse

Delegationens berättelse över Nordiska rådets verksamhet och rådets 39:e session i Köpenhamn samt den 4:e extra sessionen i Mariehamn överlämnades den 8 januari till riksdagen. Utrikesutskottet avgav sitt betänkande över berättelsen den 26 november.

Utrikesutskottet ägnar en avsevärd del av sitt betänkande åt den organisationsreform som pågår inom Nordiska rådet. Utskottet anser att utgångspunkterna i de personliga representanternas rapport, som utgör grund för statsministrarnas Bornholmsdeklaration, i och för sig är riktiga men alltför begränsade. Utgångspunkten från finsk synpunkt bör vara det som Finland i egenskap av nordiskt land önskar realisera i Norden. Å andra sidan är det viktigt att också granska vad de nordiska länderna gemensamt önskar åstadkomma på europeisk nivå i framtiden, då EES-avtalet trätt i kraft och de nordiska ländernas EG-medlemskapssträvanden eventuellt realiserats.

Utskottet finner det motiverat att utrikesministrarna i de förändrade internationella förhållandena spelar en aktivare roll i det nordiska samarbetet.

Den regeringsdominerade ledningen av det nordiska samarbetet får emellertid inte enligt utskottets mening leda till att parlamentarikernas ställning i samarbetet försvagas, såsom det kan befaras. Grundandet av en nordisk samarbetskommitté på statssekreterar- eller annan hög tjänstemannanivå får inte heller innebära att det nordiska samarbetet de facto blir tjänstemannalett. Strävandena att förenkla och effektivera organisationen för samarbetet är positiva.

Utskottet fäste uppmärksamhet vid att det inte skett några framsteg i parlamentarikernas möjlighet att påverka den nordiska budgetens innehåll och framhöll att behandlingen av Nordiska rådets budget borde utvecklas

så att rådets utskott skulle ha möjlighet att självständigt besluta om fördelningen av anslagen inom sina egna behörighetsområden.

Betänkandet låg till grund för riksdagsbehandlingen som ägde rum den 3 december. I diskussionen betonades nödvändigheten av organisationsreformen samt betonades särskilt vikten av att parlamentarikernas budgetmakt ökas. Det framhävdes att det finns planer på att utveckla budgetmakten i riktning av det som framfördes vid den 41:a sessionen i Århus.

7.3 Islands delegation

Delegationens verksamhet

Delegationen har under året hållit 15 möten.Vid två av delegationens möten deltog samarbetsminister Eiður Guðnason samt f.d. utrikesminister Matthías Á. Mathiesen, medlem av statsministrarnas arbetsgrupp. Vid förra mötet med samarbetsministern den 13 januari framkom att delegationen var bekymrad över att ambitionsnivån för inbördes nordiskt samarbete i rapporten "Norden efter 1992" verkade för låg samt att några medlemmar var bekymrade för att den höga prioritet man i rapporten ville ge kultur, utbildning och miljö kunde medföra en för drastisk nedskärning av andra nordiska aktiviteter. Vid det senare mötet med samarbetsministern och medlemmen av statsministrarnas arbetsgrupp den 21 februari framkom skepsis mot den nya kulturfond som föreslagits och man ställde frågan om eventuella fördelar vid en stark fond av den föreslagna typen skulle väga tyngre än de uppoffringar på andra områden som skulle krävas under fondens uppbyggnadsfas.

I oktober 1992 inbjöd statsminister Davið Oddsson delegationen till ett möte där han presenterade det arbete som pågick i statsministrarnas uppföljningsgrupp, den s.k. Støregruppen.

Bland övriga ärenden som delegationen behandlade var budgetfrågor, val- och nomineringsfrågor, västnordiskt samarbete, Östersjösamarbetet och arktiskt samarbete.

Altingets behandling av delegationens berättelse

Rådets och ministerrådets berättelser behandlades i Altinget den 26 mars och 2 april. Samarbetsminister Eiður Guðnason talade för ministerrådets berättelse och delegationens dåvarande förman, Geir H. Haarde, för delegationens berättelse. Därutöver deltog sju Altingsmedlemmar i debatten.

Eiður Guðnason omtalade i sitt tal bl.a. statsministergruppens förslag om rådets framtid. Vidare redogjorde han för de förslag som framlagts av den arbetsgrupp som tillsattes av samarbetsministrarna om utökat västnordiskt samarbete och betonade detta samarbetes betydelse för Island. Han upplyste bl.a. att han under sin tid som samarbetsminister inför samarbetsministermöten hållit förmöten med sina ministerkolleger från Grönland och Färöarna när dagordningen givit anledning därtill.

Geir H. Haarde, dåvarande förman för Islands delegation, tog bl.a. upp den ökade partipolitiseringen i rådet, utvecklingen i Europa samt dess inverkan på nordiskt samarbete. Han betonade att det inte fanns någon

grund för att hysa oro för att ökat europeiskt samarbete utgjorde ett hot mot nordiskt samarbete. Efta-samarbetet hade t.ex. inneburit väsentliga förbättringar för Norden på frihandelsområdet. Han kom i sitt tal in på samarbetet med Baltikum och uttryckte besvikelse över att man inte kunnat enas om en särskild investeringsbank för Baltikum.

Altingets debatt om det nordiska samarbetets framtid

Den 29 oktober d.å. diskuterades i Altinget rapporten från statsministrarnas personliga representanter om det nordiska samarbetets framtid.

Statsminister *Davið Oddsson* redogjorde för rapportens huvuddrag och betonade bl.a. att nordiskt samarbete var en betydande faktor när det gällde Islands relationer till Europa samt att arbetet i Nordiska rådet borde kunna påverka utvecklingen i Europa och utgöra ett betydelsefullt komplement till den politiska debatten därom i de enskilda länderna.

Han betonade vikten av att man från isländsk sida ansträngde sig för att de samarbetsområden som är av vikt för Island prioriterades och nämnde som exempel områden som kultur, utbildning och forskning.

Förutom den nordiska samarbetsministern Eiður Guðnason deltog åtta parlamentariker i debatten.

I debatten framkom skepsis gentemot den nya kulturfond som föreslagits i rapporten från statsministrarnas personliga representanter då man ansåg att fondens finansiering fram till sekelskriftet skulle kunna leda till en för omfattande nedskärning på andra områden än kultur. Man såg det vidare som ett steg tillbaka om parlamentarikernas inflytande i den nya fonden skulle minskas jämfört med deras inflytande i den nuvarande fonden.

En så stark prioritering av kultur- och miljösamarbetet skulle, enligt några, betyda att det skulle visa sig svårt att upprätthålla meningsfullt samarbete på andra områden såsom det ekonomiska, regionalpolitiska, fiskeriområdet och i frågor som rör Nordbors rättigheter, om man inte samtidigt tillförde den nordiska budgeten nya medel. Samtidigt framhölls att de sistnämnda områdena var lika betydelsefulla som kultur och miljö.

Nordiska industrifonden, Vulkanologiska institutet och Nordens Hus nämndes som exempel på institutioner som var av stor vikt även i framtiden. Det framkom i debatten skepsis mot bl.a. förslaget om att nedlägga samarbetsministerfunktionen och upprätta en styrelse på hög nivå för att detta ansågs kunna bidra till ökat ämbetsmannainflytande. Man var vidare skeptisk mot att ministrarna inte i fortsättningen skulle bli medlemmar av rådet och mot sådana förslag som skulle kunna försvaga presidiesekretariatet. Vidare efterlyste man förslag om ökat budgetinflytande för parlamentarikerna i rådet.

Som positiva bedömdes bl.a. förslagen om aktivt ordförandeskap och förslaget om en kritisk genomgång av alla nordiska projekt och institutioner samt förslaget om samlokalisering av presidie- och ministerrådssekretariaten samt alla förslag i riktning mot förenklad och effektivare organisation.

Statsminister *Davið Oddsson* anförde i sitt avslutande inlägg att han uppfattat det så att de 200 MDKK som i rapporten föreslagits som årlig inbetalning i den nya kulturfonden var ett maximibelopp som kunde justeras. Han anförde vidare att de synpunkter som framkommit i debatten varit nyttiga för honom och betonade att han fortsatt hade möjlighet att framkomma med synpunkter innan slutgiltigt beslut om genomförandet skulle fattas.

Västnordens parlamentariska samarbetsråds verksamhet

Årsberättelsen för Västnordens parlamentariska samarbetsråd behandlades i Altinget tillsammans med rådets och ministerrådets berättelser. I anslutning till debatten framlades de rekommendationer som antogs vid samarbetsrådets årsmöte i Qaqortoq sommaren 1991 varefter Altinget i en rekommendation till regeringen ställde sig bakom samarbetsrådets rekommendationer.

Samarbetsrådets årsmöte hölls i Akureyri sommaren 1992. Där antogs nio rekommendationer till de västnordiska regeringarna. Rådet rekommenderade regeringarna att bl.a. insamla uppgifter om fiskerihistoria, att stimulera handeln mellan länderna, att arbeta för förbättrade kommunikationer i området och stärka turismen, att arbeta för ökad produktion av informationsmaterial om de västnordiska länderna på deras eget språk, att ta initiativ till inbördes samarbete på ADB-området samt att återuppbygga Erik den Rødes Gård i Brattahlið på Grönland.

År 1992 hade utlysts som ett västnordiskt år. Med anledning därav hölls tre konferenser under året; en miljökonferens 6-11 augusti i Qaqortoq på Grönland, en kvinnokonferens 20-23 augusti i Egilsstaðir på Island och en ungdomskonferens 12-13 september på Färöarna. Alla konferenserna bedömdes som vällyckade och vid samarbetsrådets sista årsmöte framkom förslag om att följa upp det arbete som konferenserna hade inlett.

7.4 Norges delegasjon

Delegasjonens rapport og regjeringens melding om Nordisk samarbeid

Delegasjonens rapport fra Nordisk Råds 39. sesjon ble 24. januar 1992 sendt Stortinget som tillegg til regjeringens melding om det nordiske samarbeidet (St.mld. nr. 30 (1991-92)).

I delegasjonsrapporten ble det pekt på de sentrale oppgaver og utviklingstrekk i Rådets arbeid siste periode. Det gjelder f.eks. internasjonaliseringen av Rådets arbeid og det behov for endringer i både Rådets regelverk og behandlingsrutiner som derav ble avdekket, og ikke minst prioriteringen av arbeidet framover.

I delegasjonsrapporten ble det understreket at det i de kommende år vil være behov for en større konsentrasjon av ressursene i det nordiske samarbeidet. Hovedspørsmålet som har vært stilt på nordiske møter det siste året, er hvorledes det nordiske samarbeidet kommer til å se ut etter 1992. Det ble vist til at Rådssiden har bidratt til denne debatten ved å vedta dokumentet "Det nordiske samarbeidet etter 1992 - prinsippelle synspunk-

ter". Dokumentet ble sett på som et godt utgangspunkt for de kommende diskusjoner mellom regjeringssiden og parlamentarikersiden om den framtidige organiseringen av det nordiske samarbeidet. I delegasjonsrapporten ble det også fremhevet at regjeringene må spille en langt mer aktiv rolle enn hva de hittil har gjort. I det nordiske samarbeidet har mangelen på politisk lederskap på regeringssiden vært følbar, het det i delegasjonsrapporten. Statsministergruppens arbeid med å angi hvorledes det framtidige nordiske samarbeidet skal styrkes, ville derfor bli fulgt med stor interesse.

Komitéinnstillingen

Utenriks- og konstitusjonskomitéen i Stortinget avga 19. februar 1992 sin innstilling om det nordiske samarbeidet foregående år.

En samlet komité kunne konstatere at de siste års omveltninger i Øst-Europa og det raske tempoet i den vesteuropeiske integrasjonsprosessen har påvirket det nordiske samarbeidet i betydelig grad. Komitéen hadde med interesse merket seg det store engasjement under Nordisk Råds ordinære sesjon i København for å styrke forbindelsene mellom Norden og de baltiske landene. Likeledes at Rådets 4. ekstresesjon, hvis hovedtema var nordisk samarbeid etter 1992, i det alt vesentlig dreiede seg om Nordens forhold til den vesteuropeiske integrasjonen.

Komitéens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, fremhevet at det burde skjæres ned på mangfoldet av nordiske samarbeidsprosjekter av hensyn til behovet for konsentrasjon om prioriterte oppgaver. Flertallet hadde notert seg at regjeringen mente at EØS-regelverket bare på begrensede områder vil redusere behovet og mulighetene for nordisk samarbeid.

Komitéens medlemmer fra Fremskrittspartiet,var av den oppfatning at det tradisjonelle nordiske samarbeidet har utspilt sin rolle. De påpekte at det framtidige nordiske samarbeidet må baseres på samarbeid og koordinering av de nordiske lands virksomhet og stillingstagen innad i EF eller EØS.

Debatten om regjeringens melding

Debatten i Stortinget fant sted 25. februar. Debatten bar preg av at det nordiske samarbeidet er inne i en fase hvor det stilles spørsmål ved både dets omfang, form og funksjon. Dette ble ansett for å være et sunnhetstegn, idet det viser at samarbeidet aktivt følger opp de endringer brytningstiden i Europa forøvrig fører med seg. Flere talere kom inn på viktige elementer i den nyorienteringen som Rådet har foretatt, spesielt samarbeidsoppgavene overfor Baltikum og Øst-Europa. Det ble med styrke hevdet at det nordiske samarbeidet har en verdi i seg selv. Både økonomisk og kulturelt ville de nordiske landene vært fattigere uten den nordiske integrasjonen, de nordiske konvensjonene og det utstrakte samarbeidet på en lang rekke samfunnsområder.

EØS-avtalen ble av noen ansett for å være den sterkeste nordiske integrasjonskraft siden EFTA-avtalen i 1960-årene åpnet for frihandel med in-

dustrivarer mellom de nordiske landene. Det ble minnet om at selv om EØS-avtalen har en bestemmelse som gir rett til samarbeid innenfor en nordisk ramme, så vil det ikke være rom for særlige nordiske løsninger som ikke er i samsvar med EØS-avtalen. Men det vil altså være mulig å arbeide fram nordiske løsninger på områder som ikke dekkes av avtalen eller kommer i konflikt med denne.

Til slutt i debatten ble det pekt på nødvendigheten av å satse sterkere på de områder som styrker det nordiske fellesskapet. Ikke minst gjelder det samarbeid om kultur, forskning, utdanning og bedret kommunikasjon. Man bør legge vekt på å videreutvikle samarbeidet på de felter der Norden er kommet lenger enn EØS- og EF-samarbeidet, og hvor nordiske løsninger ikke strider mot forpliktelsene overfor andre europeiske land. Det er imidlertid nødvendig med klare politiske signaler og sterk politisk styring for å bringe det nordiske samarbeidet videre i tiden framover.

Statsminister Gro Harlem Brundtlands redegjørelse om det framtidige nordiske samarbeidet

Statsminister Gro Harlem Brundtland ga den 13. oktober 1992 Stortinget en redegjørelse om det framtidige samarbeidet mellom de nordiske land. Redegjørelsen ble debattert 22. oktober 1992. Debatten i Stortinget viste at det er meget bred støtte til en mer aktiv rolle for regjeringene og statsministrene og til forslaget om et aktivt formannskap. Statsministrene ble imidlertid bedt om å tenke nøyere gjennom samarbeidsministerens plass i dette bildet.

Deltakerne i debatten sluttet i stor grad opp om statsministerens prioritering av det framtidige samarbeidet. Særlig ble satsingen på kulturområdet sett på som særlig viktig. Statsministeren uttalte forøvrig i sitt innlegg at Nordisk Råds presidium og formannskapet på regjeringssiden sammen bør drøfte hvordan aktuelle og sentrale politiske spørsmål kan settes på dagsordenen. Flere av talerne uttrykte tilfredshet med at statsministeren i sin redegjørelse hadde åpnet for en mer framskutt rolle i den nordiske budsjettbehandlingen, slik man lenge har ønsket.

Ingen reiste større innvendinger mot forslaget om en samlokalisering av de nordiske sekretariatene. Det ble imidlertid understreket at det er meget viktig ikke å svekke parlamentarikernes innflytelse på det nordiske samarbeidet.

Andre nordiske saker i Stortinget

1. Forhøyelse av Nordisk Investeringsbanks (NIB) grunnkapital

Innstillingen fra utenriks- og konstitusjonskomitéen om å godkjenne et forslag til forhøyelse av Nordisk Investeringsbanks grunnkapital med SDR 800 mill., tilsvarende NOK 7 119 mill. ble behandlet 17. juni 1992. Ved voteringen stemte Fremskrittspartiet mot å gi slik samtykke.

2. Nordisk investeringsprogram for Baltikum

De nordiske finansministrene vedtok i mars 1992 et nordisk investeringsprogram for små og mellomstore bedrifter i Baltikum, der hovedelementene er teknisk assistanse, statsgaranti for lån fra den Nordiske investe-

ringsbanken og lån og risikokapital i EBDR. De nødvendige bevilgninger for 1992 (22 mill.) og garantistillelser (44 mill.) for å følge opp vedtaket fra finansministrene gjorde Stortinget i møte 17. juni 1992. Ved voteringen stemte Fremskrittspartiet mot både forslaget til bevilgning og garantistillelse.

3. Ny konvensjon mellom de nordiske land om trygd
Stortinget ga 16. desember sitt samtykke til godgjenning av en konvensjon mellom Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om trygd, undertegnet i København 15. juni 1992. Konvensjonen omfatter følgende trygdeytelser: sykehjelp (medisinsk behandling), barnetrygd, ytelser ved sykdom, svangerskap og fødsel og adopsjon, ytelser ved uførhet, alder og til etterlatte og ytelser ved yrkesskade og arbeidsløshet. Den nye konvensjonen er delvis framkommet som en nødvendig konsekvens av EØS-avtalen, og vil erstatte den gjeldende konvensjon om sosial trygghet fra 1981.

4. Spørretimen
I Stortingets spørretime er det i løpet av 1992 reist bl.a. følgende spørsmål av interesse for eller tilknytning til det nordiske samarbeidet:

15. januar: Fra representanten *Alf E. Jakobsen* om realisering av broprosjektet over Tanaelva ved Utsjoki. Fra representanten Anders Aune om sikring av fortsatt nordisk miljøsamarbeid med Russland om rensing av nikkelverkene på Kola.

25. mars: Fra representanten *Oddmund H. Hammerstad* om en særskilt finsk avgift på norske lastebiler.

6. mai: Fra representanten John Alvheim om rett til opphold i pleieinstitusjon i en annen kommune, slik det danske Folketing nettopp har vedtatt.

14. oktober: Fra representanten *Svein Alsaker* om innstramming av tollforskriftene, slik man har gjort i Finland, for å begrense ulovlig salg av sprit og sigaretter fra turister fra Russland og andre østeuropeiske land.

28. oktober: Fra representanten *Per Aunet* om sikkerheten ved de svenske atomkraftverkene.

Delegasjonens arbeid forøvrig

1. Møter i delegasjonen
Det har i 1992 vært avholdt 4 møter i delegasjonen og 2 møter i arbeidsutvalget. Det var fellesmøte med samarbeidsminister *Kjell Borgen* i tilknytning til delegasjonsmøte 6. mai. Tema for fellesmøte var oppfølging av vedtakene på Rådets sesjon i Helsingfors og formannskapslandets (Norges) særlige ansvar som pådriver av det nordiske samarbeidet. Fra delegasjonens side ble følgende spørsmål tatt opp: Budsjettutviklingen for Nordisk Industrifond, iverksettelsen av Baltisk investeringsprogram, eventuelle nye initiativer på det næringspolitiske området, grenseoverskridende transporttjeneste for funksjonshemmede, nordboers rettigheter i Norden, svensk arbeidsforsikringsavgift, konsernfaglig samarbeid og nordisk samarbeid i det arktiske området.

2. Møter og seminarer
Delegasjonen har arrangert flere møter som en del av markeringen av 40-års jubileet for Nordisk Råd. Til et møte 12. februar ble ansatte ved nordiske institusjoner i Oslo-området invitert til å høre forfatteren *Edvard Hoem* snakke over temaet "Norden i Europa". Sammen med Foreningen Norden har delegasjonen vært arrangør for to debattmøter om "Norden i Europa" i henholdsvis Oslo 19. februar og Bergen 14. november. På møtet i Oslo holdt statsminister Gro Harlem Brundtland hovedinnlegget "Hva vil Norge med Norden?"

Delegasjonen hadde det praktiske ansvaret for avviklingen av parlamentarikerkonferansen om samarbeid i Østersjøområdet. Konferansen fant sted i Stortinget 22.-24. april 1992.

Omkring 50 engasjerte representanter fra Norges Gymnasiast-samband, Yrkesskolenes og Lærlingenes Interesseorganisasjon og Landsrådet for Norske Ungdomsorganisasjoner deltok på et seminar på Sørmarka 4.-5. desember. Seminaret hadde "Nordisk ungdom i morgendagens Europa" som tema, og blant foredragsholderene var statsråd og samarbeidsminister Gunnar Berge.

3. Informasjonsarbeid
Det er i løpet av året sendt ut en rekke pressemeldinger, formidlet publikasjoner og informasjonsmateriell og besvart muntlige og skriftlige henvendelser. En brosjyre "Ung i Norden" er utarbeidet og distribuert ved flere sammenhenger, først ved "Ung 92"-messen, der delegasjonen også arrangerte et debattmøte om ungdom og miljøvern.

Delegasjonen er representert i styret for Nordisk informasjonskontor for Nord-Norge.

4. Arbeidsseminar for russiske parlamentarikere
Etter invitasjon fra delegasjonen avla 6 russiske parlamentarikere et studiebesøk i Oslo 21.- 25. januar 1992. Gruppen kom fra de nordvestre deler av Russland, og ble ledet av nestformann i utenrikskomitéen *Leonid Gurevitsj.* Formålet med besøket var å gi et innblikk i samspillet mellom regjering og Stortinget, lovgivningsteknikk, bankvesenets funksjon, herunder eksportfinansiering og jord- og skogbrukspolitikk. Foruten møter i Stortinget med representanter fra Utenriks-, og Finanskomitéen, hadde den russiske delegasjonen møter med h.h.v. handelsminister *Bjørn Tore Godal*, statssekretær *Helga Hernes* og statssekretær *Børre Pettersen.*

7.5 Sveriges delegation

Delegationens berättelse

Delegationens berättelse till riksdagen angående verksamheten 1991/92 behandlades efter beredning i utrikesutskottet i kammaren den 25 mars. Samtidigt behandlades nio motioner angående nordiskt samarbete på skilda områden.

I debatten framhöll Ylva Annerstedt (fp) det nordiska samarbetets anmärkningsvärda resultat särskilt på lagstiftningsområdet samt de grund-

läggande nordiska samarbetsavtalen under 50- och 60-talen trots ländernas olika säkerhetspolitiska lösningar och Danmarks medlemskap i EG sedan 1973. I integrationssträvandena i Västeuropa samt i de öst- och centraleuropeiska staterna har emellertid det nordiska samarbetet visat svagare sidor.

Ylva Annerstedt pekade på en rad områden i behov av fortsatt nordiskt samarbete i det framtida Europa, t.ex. nordbors rättigheter, forskar- och studentutbyte, lagstiftning, trafik, miljö och, inte minst, insatser i Öst- och Centraleuropa. I stället för att avvakta EES-avtalet eller övriga Europaaktiviteter borde ett intensifierat nordiskt samarbete ske även i fråga om kultur, språk samt synen på välfärd och social trygghet. Ylva Annerstedt pekade på behovet av stöd från beslutsfattarna på hemmaplan för att Nordiska rådets beslut skall få genomslag och önskade en mera offensiv syn från utrikesutskottets sida i fråga om konkretiseringen av det nordiska samarbetet.

Enligt Inger Koch (m) var det europeiska engagemanget nyckeln till vår nordiska framtid. Nordiskt samarbete österut borde utöver det baltiska investeringsprogrammet inrymma även säkerhetsproblemen i de Sovjetbyggda kärnkraftverken och miljöproblemen. Steget in i den europeiska unionen innebar samarbete även om de utrikes- och säkerhetspolitiska frågorna, och samarbetet med länderna kring Östersjön gav möjligheter till helt nytt nordiskt samarbete inom den vidare europeiska ramen.

Mats Hellström (s) instämde med Ylva Annerstedt och menade att det var viktiga frågor för alla nordister att driva. Mats Hellström åberopade också den ordning som inletts med ministerrådets genomgång av EES-avtalets innebörd för det nordiska samarbetet, ekonomiska utskottets betänkande samt diskussioner och beslut vid Helsingforssessionen, som förhoppningsvis skulle krönas med beslut i Århus.

Information från regeringen

Statsminister Carl Bildt informerade den 15 oktober 1992 riksdagen om den pågående nyvärderingen av det nordiska samarbetet.

I den efterföljande debatten gav delegationens ordförande Sten Andersson (s) en eloge för statsministrarnas resoluta grepp med övergripande ansvar för det nordiska samarbetet. Sten Andersson uttryckte åsikten att regeringarna även fortsättningsvis formellt borde ingå i rådet, då det var det nära samarbetet mellan ministrar och parlamentariker som givit Nordiska rådet och det nordiska samarbetet särskild styrka. Sten Andersson efterlyste vidare ett klargörande av samarbetsministrarnas roll. Carl Bildt replikerade att samarbetsministrar, med ett ansvar för det nordiska arbetet vid sidan av statsministrarna, fortsatt behövdes.

Enligt Elver Jonsson (fp) skulle det bli nödvändigt med ett extra starkt nordiskt samarbete inom ramen för ett större europeiskt sammanhang, vilket statsministern instämde i.

Marianne Andersson (c) uttryckte förhoppningen att de nordiska informationskontoren i Estland, Lettland och Litauen skulle få fortsätta sin verksamhet och att regionalpolitiken och det gränsregionala samarbetet

fortsatt skulle prioriteras. Marianne Andersson ifrågasatte vidare om besparingar verkligen skulle vinnas genom samlokalisering av de båda rådssekretariaten och om den föreslagna nordiska kulturfonden verkligen vore att se som en förbättring för kultursektorn. Den kunde snarare bli ett alibi för mindre pengar till kulturen och innebära att två tredjedelar av alla andra projektmedel försvann.

Carl Bildt hänvisade i sitt svar bl.a. till förbättrade förutsättningar för det gränsregionala samarbetet inom en gemensam europeisk ram.

Pär Granstedt (c) undrade vilka förberedelser som gjorts för att underlätta ett gemensamt agerande från de nordiska länderna inom ramen för förhandlingsprocessen med EG, t.ex. på det sociala området och miljöområdet där länderna har starka gemensamma intressen. Granstedt påpekade att de nordiska länderna framgångrikt, t.ex. inom FN:s ram, först nått fram till en gemensam nordisk position och sedan, utifrån denna, vunnit stöd från andra.

Carl Bildt menade att vi, när Sverige väl blivit medlem av EG, inte skall begränsa oss till den nordiska kretsen utan med Norden som bas söka samarbete över hela Europas bredd. Omfattande kontakter mellan länderna pågick i EG-frågorna, bl.a. mellan de förhandlande Europaministrarna. Oavsett formerna skulle förhandlingarna komma att skötas under ett nära och förtroendefullt samarbete.

På en fråga från Bo G. Jenevall (nyd) om tankarna på en gemensam nordisk valuta svarade statsminister Bildt att 1970-talets skrinlagda planer på en närmare valutapolitisk och ekonomiskpolitisk koordinering inte fått ökad relevans på 1990-talet. Däremot fanns det skäl att utveckla dialogen och samarbetet mellan de nordiska regeringarna och riksbankerna inom ramen för det europeiska ekonomiska och monetära samarbetet. Statsministern förutskickade en förnyad diskussion efter Århussessionen om det framtida nordiska samarbetet och en mera grundlig genomgång inom ramen för Nordiska rådets svenska delegation.

Lena Öhrsvik (s) efterlyste statsministerns syn på det parlamentariska inflytandet i framtiden och nämnde förslagen att regeringarna inte skall ingå i rådet, att metoden med samarbetsprogram skall frångås och att utskottsadministrationen skall göras nationell, vilket sammantaget skulle minska parlamentarikernas inflytande.

Statsminister Bildt uttryckte som sin personliga mening att reformer under de gångna åren snarast byråkratiserat formerna för den nordiska verksamheten samt gjort ansvarsfrågan oklar. Statsministern välkomnade rejäla initiativ från parlamentarikerna för att göra parlamentarikerdimensionen av det nordiska samarbetet mera livaktig och central i den politiska debatten.

Avslutningsvis undrade Bengt Hurtig (v) om frågan om Nordostpassagen som en realistisk sjörutt och återöppnande av järnvägsförbindelserna med hamnar vid Vita havet, kanske Archangelsk, vore en angelägenhet för Nordiska rådet som en injektion för näringslivet på Nordkalotten. Enligt statsministern förekom diskussioner mellan de nordiska utrikesminist-

rarna vad gällde Nordostpassagen, vilket hade nära samband med utvecklandet av ny teknologi avseende stora oceangående isbrytande fartyg.

Information till delegationen
Vid möte med Nordiska rådets svenska delegation den 3 december informerade statsminister Carl Bildt om de fortsatta reformförslagen. Statsministern efterlyste också idéer och förslag till konkreta nordiska samarbetsprojekt med möjlighet till påtagligt resultat, som skulle kunna drivas under Sveriges aktiva ordförandeskap nästa år. Från medlemmarnas sida nämndes reumatikerforskningen, sysselsättningen, den ekonomiska politiken, näringspolitiken samt samarbetet i Arktis.

Arktisseminarium

Delegationen anordnade den 19 november ett seminarium om Arktis, med inledningsanförande av Sten Andersson (s). I seminariet medverkade professor Anders Karlqvist, Polarforskningssekretariatet, fredsforskaren Pertti Joenniemi, Tammerfors, och projektchef Terje Tveito, Stiftelsen för industriutveckling, Oslo. Ämnen för belysning var bl.a. behovet av forskning om Arktis, politikens betydelse och förutsättningar för ökat industriellt samarbete i den arktiska regionen.

Delegationens sammansättning

Den 20 oktober konstituerade sig delegationen med Sten Andersson (s) som ordförande och Wiggo Komstedt (m) som vice ordförande. Delegationens ordinarie medlemmar är Hans Nyhage (m), Ingvar Carlsson (s), Elver Jonsson (fp), Lahja Exner (s), Marianne Andersson (c), Per Olof Håkansson (s), Sten Svensson (m), Ingrid Näslund (kds), Lena Öhrsvik (s), Richard Ulfvengren (nyd), Arne Andersson (m), Mats Hellström (s), Hugo Bergdahl (fp), Birgitta Dahl (s), Inger Koch (m), Berit Oscarsson (s), Anders Svärd (c) och Lars Werner (v). Till medlemmar av arbetsutskottet utsågs Per Olof Håkansson (s), Elver Jonsson (fp) och Anders Svärd (c).

Vid sessionen utsågs Sten Andersson (s) och Elver Jonsson (fp) till svenska medlemmar av presidiet. Vid sessionen utsågs även Hans Nyhage (m) till ordförande i juridiska utskottet och Lena Öhrsvik (s) till ordförande i socialutskottet.

Delegationen har hållit fem möten och arbetsutskottet fyra möten sedan den 40:e sessionen i Helsingfors.

7.6 Ålands delegation

Delegationens verksamhet

Ålands delegation i Nordiska rådet har under året hållit sexton sammanträden. Delegationen har liksom tidigare bestått av både de av Ålands landsting valda medlemmarna och de av Ålands landskapsstyrelse utsedda representanterna i Nordiska rådet. Dessutom har suppleanterna deltagit i mötena. Delegationens ordförande har varit landstingsman Olof Salmén (ÅC), och lantrådet Ragnar Erlandsson (ÅC) har varit viceordförande.

Det viktigaste ärendet för delegationen under år 1992 har varit tillvaratagandet av de självstyrande områdenas intressen i samband med de förändringar av organiserandet av det nordiska samarbetet som föranletts av Mariehamnsdeklarationen. Redan vid sitt möte den 5 februari beslöt delegationerna att vända sig till gruppen av statsministrarnas personliga representanter, den s.k. Iloniemigruppen för att framlägga sina synpunkter.

Den 14 maj fick ordföranden Olof Salmén och viceordföranden Ragnar Erlandsson möjlighet att för Iloniemigruppen framlägga delegationens synpunkter. Efter att Iloniemigruppen hade avgett sin slutrapport den 14 augusti kunde delegationen konstatera att inställningen till de självstyrande områdena i gruppen var allmänt välvillig, bland annat framhölls det att de självstyrande områdena i princip skulle ha samma ställning som hittills. De skulle spela samma roll som de för närvarande gör i sådana frågor som traditionellt anses höra till det nordiska samarbetet. Vad gäller samarbetet med Nordens närområden konstateras det att Åland har särskilda intressen, t.ex. Östersjösamarbetet. Det tredje viktiga samarbetsområdet ansågs vara de europeiska frågorna och här var de självstyrande områdenas deltagande mera oklart eftersom de skulle få delta i statsministermötena endast en gång per år. Det var också oklart enligt vilka regler de självstyrande områdena skulle bli bundna av de beslut som de nya samarbetsorganen kan fatta.

Då de självstyrande områdena inte deltagit i vare sig utarbetandet av Mariehamnsdeklarationen, Iloniemigruppens rapport eller Bornholmsdeklarationen ansågs det inte ändamålsenligt för landskapsstyrelsen att, på det sätt som skedde i de nordiska länderna, framlägga ärendet för Ålands landsting. Det beslöts i stället att frågan skulle föras till parlamentet först efter Århussessionen. På en förfrågan från Finlands utrikesministerium avgav dock Ålands delegation i Nordiska rådet den 26 augusti ett utlåtande över den så kallade statsministerrapporten angående nyvärdering av det nordiska samarbetet.

I utlåtandet framhölls vikten av att förstärkningen av regeringssamarbetet inte skulle få ställa de självstyrande områdena utanför beslutsprocessen och utanför det europeiska samarbetet. Vidare påpekades det att nödvändig hänsyn måste tas till bestämmelserna i de självstyrande områdenas respektive konstitutioner. Det sades att ärenden inte fick flyttas från organ inom det nordiska samarbetet där de självstyrande områdena nu har delaktighet i besluten till nya organ där de inte enligt sina egna behov fritt kan delta. Ålands roll i EES-samarbetet måste återspeglas i det nordiska samarbetet. Utlåtandet tillställdes förutom utrikesministeriet även samtliga nordiska statsministrar och samarbetsministrar, Finlands delegation i Nordiska rådet, Nordiska rådets presidium samt den s.k. Støregruppen. Dessutom föredrogs skrivelsen och presenterades för de övriga självstyrande områdena, i ett antal tjänstemannaorgan och i de nordiska partigrupperna. Delegationens ordförande Olof Salmén deltog också i ett möte med Nordiska rådets presidium, där ärendet behandlades. Synpunkterna framlades vid ett särskilt möte för Finlands representant i Støregruppen, statsministerns specialrådgivare Seppo Härkönen.

Vid delegationens sammanträde den 5 februari deltog projektchefen för Nordiska ministerrådets skärgårdssamarbete Henrik Beckman och gav en allmän information om den verksamhet som planerades för år 1992. Ett av de projekt man hade för avsikt att genomföra var att lördagen den 29 augusti tända en kedja av eldar från Stockholm över Åland via södra Finland och om möjligt till Tallinn. Arrangemanget skulle gå under namnet Forneldarnas natt och även ingå som en del i firandet av Finlands 75-årsjubileum. Syftet med arrangemanget var bl.a. att försöka locka turister och andra besökande att stanna kvar ute i skärgården och på detta sätt kunna förlänga den annars korta turistsäsongen. Delegationen beslöt delta i projektet och arrangera ett nordiskt program i samband med tändandet av en av eldarna för att på detta sätt fira Nordiska rådets 40-årsjubileum. Arrangemanget genomfördes i samarbete med Föreningen Norden på Åland.

Den 14 april 1992 och vid flera möten därefter har Ålands framtida roll i Östersjösamarbetet varit föremål för behandling i första hand med anledning av att Åland kommit att involveras i ett stort antal olika samarbetsformer p.g.a. landskapets centrala läge i Östersjön.

Inom delegationen uppgörs årligen en förteckning över för Åland särskilt aktuella rekommendationer, framställningar och yttranden från Nordiska rådet, vilken sedan genomgås i delegationen varvid samtliga medlemmar av landskapsstyrelsen lämnar redogörelser för hur de handlägger uppföljningen av de olika ärendena. På detta sätt får delegationen kontinuerligt upplysningar om uppföljningen av rådets beslut.

Under flera år var frågan om presentationen av åländsk statistik i Nordisk statistisk årsbok föremål för diskussion i delegationen. Diskussioner har förts med både finska myndigheter och utgivarna av årsboken och inneburit stora förbättringar. Då resultatet ändå inte är tillfredsställande togs ärendet upp i delegationen som beslöt vidta ytterligare åtgärder för att det åländska statistiska materialet skall behandlas enligt samma principer som tillämpas för Färöarna och Grönland. Ärendet är inte slutbehandlat.

Den 21 januari 1992 arrangerade delegationen ett nordiskt seminarium för landstinget, landskapsstyrelsen, de åländska deltagarna i Nordiska ministerrådets ämbetsmannakommittéer, partigruppssekreterarna och den personal som medverkat vid extrasessionen i Mariehamn 1991. Syftet var att ge en allmän bild av det nordiska samarbetet, men också att visa för landstingsmännen vilka påverkningsmöjligheter de har genom delegationen och genom partisamarbetet.

Delegationens berättelse till landstinget

Delegationens berättelse till landstinget över de för Åland väsentliga frågorna i Nordiska rådet under perioden den 2 mars 1991 till den 6 mars 1992 överlämnades till landstinget den 15 maj 1992.

Berättelsen undergick inte någon utskottsbehandling utan antecknades direkt till kännedom den 11 september. Delegationens ordförande landstingsmannen Olof Salmén presenterade berättelsen och uppehöll sig då huvudsakligen kring de initiativ de nordiska statsministrarna tog genom

den så kallade Mariehamnsdeklarationen och det arbete som följt därefter. Han konstaterade härvid att det i rapporten sägs att de självstyrande områdena i princip skall ha samma ställning som hittills i det nordiska samarbetet, men att det är oklart vad detta innebär och att det därför är delegationens uppgift att tillse att tillräcklig hänsyn tas till de självstyrande områdenas vidare deltagande. Han konstaterade slutligen att den nordiska plattformen kommer att vara mycket viktig för Ålands del i det framtida europeiska samarbetet.

Suppleanten i Nordiska rådet, landstingsmannen Olof Erland, uppehöll sig också vid de reformer som nu är aktuella i det nordiska samarbetet. Han ansåg att det system som funnits i 40 år i många avseenden nu går på tomgång och att maskineriet är för stort, varför vissa reformer är nödvändiga. Han konstaterade att det finns risk för att det nordiska samarbetet lyfts upp på en högre nivå och blir mera inriktat mot Europa och att de självstyrande områdena då inte kan delta som hittills. Han konstaterade att den formella plattform som Nordiska rådet och ministerrådet utgör för de självstyrande områdena varit inkörsporten till det informella samarbetet. Han ansåg det viktigt att landskapet nu skulle framföra sina åsikter och krav i nordiska sammanhang, men också vid sammanträffanden med representanter för riket. Han framhöll att det inte finns några åsiktsskillnader i den här frågan i Ålands delegation, men ansåg att saken på något sätt borde föras till landstinget för diskussion.

Landstingsledamoten Barbro Sundback höll sedan ett längre inlägg där hon var starkt kritisk till det nordiska samarbetet och det åländska deltagandet. Hon ansåg att de nordiska frågorna sällan är föremål för någon mera intensiv politisk debatt och att de egentligen inte är intressanta för den åländska självstyrelsepolitiken i någon högre grad. Hon ansåg det också oklart vilket politiskt innehåll och vilken politisk uppgift de åländska politikerna har i det nordiska samarbetet. Arbetet uppfattades inte som särskilt meningsfyllt av landstinget och tycktes inte heller ha något större intresse för den allmänna samhällsdebatten enligt ledamoten Sundback. Hon beskrev också ingående ett seminarium som Nordiska rådet anordnat och som hon deltagit i. Hon ansåg att sakfrågorna var dåligt förberedda och att de parlamentariker som var där inte hade någon ambition att lösa de frågor seminariet behandlade. Däremot hade hon deltagit i ett mycket lyckat seminarium anordnat av Nordiska ministerrådet tillsammans med Nordiskt Forum i Riga. Hon ansåg det därför väldigt viktigt att man inom det nordiska samarbetet skulle utveckla kontakterna till Baltikum eftersom det var ett område där det finns stora uppgifter att arbeta vidare med. Hon efterlyste ett litet friare agerande och ansåg att de åländska politikerna borde se sin roll i ett vidare perspektiv än enbart det åländska.

Hennes inlägg föranledde ett livligt replikskifte. De flesta påpekade att Nordiska rådet liksom andra organisatörer av seminarier både kan lyckas och misslyckas. Landstingsmannen Olof Erland konstaterade beträffande landstingets ointresse att det är Ålands delegation i Nordiska rådet som skall se till att intresset ökar men att frågorna just nu är inne i en förnyelseprocess och att man måste återkomma till den här frågan senare.

BILAGA 1

Plenarförsamlingen vid rådets 40:e session

Nordiska rådets 40:e session hölls i Riksdagshuset i Helsingfors under tiden den 3 mars till den 6 mars 1992. Protokoll från plenarförsamlingens möten finns tryckta i rådsförhandlingarna, som även innehåller de dokument som avhandlades. Vid sessionen antogs 30 rekommendationer och 2 yttranden till Nordiska ministerrådet/de nordiska ländernas regeringar. Vid sessionen behandlades 32 medlemsförslag, 3 utskottsförslag och 8 ministerrådsförslag. Rådsmedlemmarna ställde 36 frågor inför sessionen, 17 snabbfrågor under sessionen samt 2 partigruppsfrågor. Utöver rekommendationerna fattade plenarförsamlingen 3 s.k. interna beslut.

Tidsförbrukningen under mötena var följande:
Generaldebatten 8 t. 10 min
Antal inlägg 67; antal replikskiften 11; repliktid tot. 1 t. 15 min.

Temadebatten (inkl. C 2) 4 t. 35 min.
39 talare; 8 replikskiften; repliktid tot. 48 minuter

Utskottsdebatterna 10 t. 55 min.[1]
-Juridiska utskottet 1 t.
-Kulturutskottet 1 t. 50 min.
-Socialutskottet 2 t. 50 min.
-Miljöutskottet 3 t.
-Ekonomiska utskottet 2 t. 15 min

Utskottens allmänna debatt

	JU	KU	SU	MU	EU
Talare	4	2	8	7	5
Total tid	20 min	10 min	30 min	30 min	15 min

Budgetutskottet: C 1-debatten
Total tid 20 min[2]

Debattid totalt: 24 tim.[3]

Frågor fördelade på utskott

	JU	KU	SU	MU	EU
Frågor	8	12	9	17	5

Totalt: 55 frågor[4]

1) Minskningen av utskottens totala tidsåtgång beror på överflyttningen av vissa saker till temadebatten samt det nya voteringsförfarandet.
2) C 2 behandlades under temadebatten.
3) De flesta beslut togs med acklamation innebärande tidsbesparing.
4) Fyra frågor ställdes under temadebatten.

BILAGA 2

Plenarförsamlingen vid rådets 41:a session

Nordiska rådets 41:a session hölls i Århus Rådhussal under tiden den 9 november till den 11 november 1992. Protokoll från plenarförsamlingens möten finns tryckta i rådsförhandlingarna, som även innehåller de dokument som avhandlades. Vid sessionen antogs 17 rekommendationer till Nordiska ministerrådet/de nordiska ländernas regeringar. Vid sessionen behandlades 17 medlemsförslag, 2 utskottsförslag och 2 ministerrådsförslag.

Tidsförbrukningen under mötena var följande:
Statsministerdebatten 6 t. 21 min.
Antal inlägg 50; antal replikskiften 7; repliktid tot. 58 min.

Utrikespolitiska debatten 3 t. 44 min.
Antal inlägg 35

Utskottens saker

	Antal saker	Antal inlägg	Rek	Ingen åtg.	Vote-ring	Totalt tidsbruk
Juridiska utskottet	1	0	1	0	1	2 min.
Kulturutskottet	6	7	4	2	3	26 min.
Socialutskottet	2	9	3	0	1	20 min.
Miljöutskottet	6	14	5	1	3	28 min.
Ekonomiska utskottet	5	2	3	1	1	19 min
Budgetutskottet	1	10	1	0	1	50 min
Totalt	21	42	17	4	10	2 t. 25 min
Sessionens totala tidsförbrukning:						14 tim.

BILAGA 3

Fakta om presidiesekretariatet

Nordiska rådets presidiesekretariat inrättades 1971 och har status som internationell organisation. Detta regleras i ett särskilt rättsställningsavtal, gemensamt för ministerrådssekretariatet och presidiesekretariatet, som godkänts av samarbetsministrarna och presidiet den 26 november 1986. Gällande arbetsordning för presidiesekretariatet och sekreterarkollegiet är från 1986.

Presidiesekreterare har varit *Jostein Osnes*, Norge.

Presidiesekretariatets budget
I rådets budget för 1992 är nettokostnaderna budgeterade till SEK 34.950.000. För 1993 har presidiet fastställt budget till netto SEK 33.370.000.

Revision och bokslutsgranskning utförs av revisionsavdelningen vid Sveriges riksbank.

Fördelning av gemensamma utgifter
Sedan 1982 gäller samma fördelningsnyckel för rådet som för ministerrådet. För 1991, 1992 och 1993 har följande fördelningsnyckel fastställts:

	1991	*1992*	*1993*
Danmark	21,3%	20,6%	20,4%
Finland	21,2%	22,4%	22,9%
Island	1,1%	1,0%	0,9%
Norge	18,9%	18,3%	18,0%
Sverige	37,5%	37,7%	37,8%

BILAGA 4

Interna beslut antagna vid Nordiska rådets 40:e session 1992

Internt beslut	*Uppföljning*
1 Riktlinjer för Nordiska rådets budgetutskott (A 1004/b)	
Nordiska rådet ger budgetutskottet i uppdrag att granska även rådets redovisningar och revisionsberättelser samt att förelägga dem för plenarförsamlingen för beslut.	Presidiet beslöt 22.4.1992 att anta nya riktlinjer för budgetutskottet samt om ändring av budgetreglemente för Nordiska rådets presidiesekretariat
2 Finansiering av samarbetet i det arktiska området (A 994/p)	
Nordisk Råd setter av ressurser til utviklingen av samarbeidet i det arktiske området.	Resultatet av den internasjonale arktiske konferansen i Reykjavík vil være avgjørende for hvilke tiltak som bør settes i verk og hvilke ressurser som behøves i utviklingen av samarbeidet i det arktiske området.

Det er avsatt midler i Nordisk Råds budsjett for 1993 for å forberede og gjennomføre ovennevnte konferansen og budsjettet gir også rom for å finansiere andre tiltak som iverksettes som følge av denne konferansen.

3 Internationell konferens inför samarbetet i det arktiska området (A 994/p)

Nordisk Råd arrangerer en internasjonal konferanse som et første steg på veien mot et intensivt arktisk samarbeide.

Nordiska rådet arrangerar en internationell arktisk konferens 16-17 augusti 1993 i Reykjavík

BILAGA 5

Delegationernas sammansättning

DANMARKS RIGES DELEGATION
Valgt af Folketinget den 7. oktober 1992

Medlemmer	*Stedfortrædere*
Dorte Bennedsen (S)	Hanne Andersen (S)
J.K. Hansen (S)	Helge Mortensen (S)
Søren Hansen (S)	Helen Jørgensen (S)
Hans Jørgen Jensen (S)	Martin Glerup (S)
Anker Jørgensen (S), formand	Kaj Poulsen (S)
Poul Nielson (S)	Sonja Albrink (CD)
Hans Erenbjerg (V)	Ingrid Rasmussen (S)
Børge Bakholt (S)	Birte Weiss (S)
Birgitte Husmark (SF)	Pernille Frahm (SF)
Lars P. Gammelgaard (KF), næstformand	Niels Ahlmann-Ohlsen (KF)
Helge Adam Møller (KF)	Pia Christmas-Møller (KF)
Peder Sønderby (V)	Filt Jensen (V)
Anders Mølgaard (V)	Christian Mejdahl (V)
Pia Kjærsgaard (FP)	Kirsten Jacobsen (FP)
Marianne Jelved (RV)	Jens Bilgrav-Nielsen (RV)
Knud Glønborg (KRF)	Inger Stilling Pedersen (KRF)

Valgt af Færøernes Lagting
Jógvan A. Johannessen (Jvfl)
Jógvan I. Olsen (Sb)

Anfinn Kallsberg (Fkfl)
Terje Davidsen (Sb)

Valgt af Grønlands Landsting
Jonathan Motzfeldt (Si)
Otto Steenholdt (At)

Aqqaluk Lynge (IA)
Peter Ostermann (At)

CD=Centrum-Demokraterne
FP=Fremskridtspartiet
KF=Det Konservative Folkeparti
KRF=Kristeligt Folkeparti
RV=Radikale Venstre
S=Socialdemokratiet
SV=Socialistisk Venstreparti
V=Venstre

Jvfl=Javnaðarflokkurin
Sb=Sambandsflokkurin
Fkfl=Fólkaflokkurin
Si=Siumut
At=Atásut

FINLANDS DELEGATION
Vald den 11 februari 1992. Kompletteringar den 5 november 1992.

Valda medlemmar (valitut jäsenet)	*Suppleanter (varajäsenet)*
Claes Andersson (Vas.)	Arja Alho (SDP)
Rose-Marie Björkenheim (Kesk.)	Maria Kaisa Aula (Kesk.)
Jörn Donner (SFP)	Olof Erland (lib) (5.11.92)
May Flodin (FS) (5.11.92)	Bjarne Kallis (SKL)
Pekka Haavisto (Vihr.)	Tarja Kautto (SDP)
Sinikka Hurskainen (SDP)	Antero Kekkonen (SDP)
Timo Järvilahti (Kesk.)	Juha Korkeaoja (Kesk.)
Anneli Jäätteenmäki (Kesk.)	Leila Lehtinen (Kok.)
Markku Laukkanen (Kesk.)	Raimo Liikkanen (Kesk.)
Paavo Lipponen (SDP)	Håkan Nordman (SFP)
Anna-Kaarina Louvo (Kok.)	Outi Ojala (Vas.)
Lauri Metsämäki (SDP)	Seppo Pelttari (Kesk.)
Eeva-Liisa Moilanen (SKL)	Maija Perho-Santala (Kok.)
Sauli Niinistö (Kok.)	Virpa Puisto (SDP)
Mats Nyby (SDP)	Heikki Riihijärvi (SMP)
Markku Rossi (Kesk.)	Riitta Saastamoinen (Kok.)
Olof Salmén (ÅC) (5.11.92)	Kimmo Sasi (Kok.)
Ilkka Suominen (Kok.), ordf.	Aino Suhola (Kesk.)
Erkki Tuomioja (SDP), viceordf.	Pekka Tuominen (ÅSD) (5.11.92)
Eeva Turunen (Kok.)	Jarmo Wahlström (Vas.)

SDP=Finlands socialdemokratiska parti (Suomen sosialidemokraattinen puolue
Kok.=Samlingspartiet (Kansallinen kokoomus)
Kesk.=Centern i Finland (Suomen Keskusta)
Vas.=Vänsterförbundet (Vasemmistoliitto)
SMP=Finlands landsbygdsparti (Suomen Maasedun Puolue)
SFP=Svenska folkpartiet (Ruotsalainen Kansanpuolue)
SKL=Finlands kristliga förbund (Suomen Kristillinen Liitto)
Vihr.=Gröna förbundet (Vihreä liitto)

ISLANDS DELEGATION
Vald av alltinget den 3 november 1992

Medlemmer	*Stedfortrædere*
Geir H. Haarde (Sj), viceordförande	Sturla Böðvarsson (Sj)
Halldór Ásgrímsson (F), ordförande	Valgerður Sverrisdóttir (F)
Árni M. Mathiesen (Sj)	Árni Johnsen (Sj)
Hjörleifur Guttormsson (Ab)	Svavar Gestsson (Ab)
Rannveig Guðmundsdóttir (A)	Karl Steinar Guðnason (A)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)	Ingi Björn Albertsson (Sj)
Kristín Einarsdóttir (Kv)	Ingibjörg Sólrún Gísladóttir (Kv)

A=Alþýðuflokkurinn (Det socialdemokratiske parti)
Ab=Alþýðubandalagið (Folkeforbundet)
F=Framsóknarflokkurinn (Fremskridtspartiet)
Sj=Sjálfstæðisflokkurinn (Selvstændighedspartiet)
Kv=Samtök um kvennalista (Kvindelisten)
Fh=Frjálslyndi hægriflokkurinn (Det liberale højreparti)

NORGES DELEGASJON
Valgt i Stortinget den 13. oktober 1992

Medlemmer	*Varamedlemmer*
Kirsti Kolle Grøndahl (A), leder	Ragna Berget Jørgensen (A)
Thor-Eirik Gulbrandsen (A)	Erik Dalheim (A)
Marit Rotnes (A)	Åsa Solberg Iversen (A)
Haakon Blankenborg (A)	Johan M. Nyland (A)
Åshild Hauan (A)	Laila Kaland (A)
Ernst Wroldsen (A)	Magnar Sæthre (A)
Ranveig Frøiland (A)	Ragnhild Barland (A)
Roger Gudmundseth (A)	Aud Blattman (A)
Thea Knutzen (H)	Kaci Kullmann Five (H)
Anders Talleraas (H)	Johan C. Løken (H)
Tore A. Liltved (H)	Eva R. Finstad (H)
Jan P. Syse (H), nestleder	Sverre Mauritzen (H)
Carl I. Hagen (FrP)	John Alvheim (FrP)
Pål Atle Skjervengen (FrP)	Jens Marcussen (FrP)
Lodve Solholm (FrP)	Oscar D. Hillgaar (FrP)
Kjellbjørg Lunde (SV)	Per Aunet (SV)
Tora Aasland Houg (SV)	Paul Chaffey (SV)
Svein Alsaker (KrF)	Per Sævik (KrF)
Helga Haugen (KrF)	Borghild Røyseland (KrF)
Johan J. Jakobsen (Sp)	Anne Enger Lahnstein (Sp)

A=Det norske Arbeiderparti
H=Høyre
FrP=Fremskrittspartiet
SV=Sosialistisk Venstreparti
KrF=Kristelig Folkeparti
Sp=Senterpartiet

SVERIGES DELEGATION
Vald den 20 oktober 1992

Medlemmar	*Suppleanter*
Wiggo Komstedt (m)	Filip Fridolfsson (m)
Sten Andersson (s)	Hans Gustafsson (s)
Hans Nyhage (m)	Göthe Knutsson (s)
Ingvar Carlsson (s)	Anita Johansson (s)
Elver Jonsson (fp)	Gudrun Norberg (fp)
Lahja Exner (s)	Karl-Erik Svartberg (s)
Marianne Andersson (c)	Stina Gustavsson (c)
Per Olof Håkansson (s)	Yvonne Sandberg-Fries (s)
Sten Svensson (m)	Ingrid Hemmingsson (m)
Ingrid Näslund (kds)	Liisa Rulander (kds)
Lena Öhrsvik (s)	Jan Fransson (s)
Richard Ulfvengren (nyd)	Lars Moquist (nyd)
Arne Andersson (m)	Bertil Danielsson (m)
Mats Hellström (s)	Bruno Poromaa (s)
Hugo Bergdahl (fp)	Isa Halvarsson (fp)
Birgitta Dahl (s)	Birthe Sörestedt (s)
Inger Koch (m)	Ingvar Eriksson (m)
Berit Oscarsson (s)	Nils T. Svensson (s)
Anders Svärd (c)	Agne Hansson (c)
Lars Werner (v)	Berith Eriksson (v)

m=moderata samlingspartiet
s=Sveriges socialdemokratiska arbetareparti
fp=folkpartiet liberalerna
kds=Kristdemokratiska samhällspartiet
c=centerpartiet
nyd=ny demokrati
v=vänsterpartiet

ÅLANDS DELEGATION
Vald av Ålands landsting den 4 november 1992

Medlemmar	*Suppleanter*
Olof Salmén (ÅC), ordförande	Olof Erland (lib)
May Flodin (FS)	Pekka Tuominen (ÅSD)

I delegationen ingår också de av landskapsstyrelsen utsedda representanterna. Lantrådet Ragnar Erlandsson är delegationens viceordförande.

FS=Frisinnad samverkan
lib=Liberalerna på Åland
ÅC=Åländsk center
ÅSD=Ålands socialdemokrater

BILAGA 6

Reglemente för nationella redaktörer för tidskriften Nordisk Kontakt (fastställt av presidiet den 11 december 1991. I kraft fr.o.m. den 1 januari 1992; tillägg av § 5 enligt beslut av presidiet den 1 mars 1993)

§ 1

För medverkan i tidskriften Nordisk Kontakt utser respektive nationell delegation nationell redaktör.

§ 2

De nationella delegationerna fastställer redaktörens anknytningsform.

§ 3

Nationell redaktör fullgör sitt journalistiska uppdrag efter riktlinjer från chefredaktören.

§ 4

Kostnader såsom arvode, resor m.m., för nationell redaktörs medverkan i tidskriften bestrids av den nordiska budgeten och beslutas av chefredaktör. Artiklar, som av chefredaktören särskilt beställts från nationell redaktör arvoderas över rådets gemensamma budget efter av chefredaktör fastställda taxor.

§ 5

För medverkan i tidskriften kan delegation från självstyrande område utse fast medarbetare.

Artiklar, som av chefredaktör beställs från fast medarbetare arvoderas över presidiesekretariatets budget efter av chefredaktör fastställda taxor.

BILAGA 7

Allmänna riktlinjer för Nordiska rådets budgetutskott

Riktlinjer antagna av presidiet den 11 december 1991
Ersätter nu gällande regler från den 2 mars 1990

1. Budgetutskottet ansvarar inom rådet för beredning av ministerrådets budget och de övriga ärenden som plenarförsamlingen kan ålägga utskottet samt är det utskott som agerar i budgetfrågor när rådet inte är samlat. Utskottet lägger fram förslag till beslut för plenarförsamlingen.

2. Budgetutskottet utövar den parlamentariska kontrollen över verksamheter som finansieras över ministerrådets budget. Utskottet kan årligen välja en eller flera verksamheter för särskild granskning.

3. Budgetutskottet kontrollerar godkända årsredovisningar och revisionsberättelser inom ministerrådets verksamhetsområde.

4. Budgetutskottet tar i övrigt de initiativ som av det bedöms åvila utskottet i dess beredande och kontrollerande funktioner.

Komplettering antagen av rådets plenarförsamling den 5 mars 1992

5. Budgetutskottet granskar även rådets redovisningar och revisionsberättelser och förelägger dem för plenarförsamlingen för beslut.

BILAGA 8

BALTIC ASSEMBLY
COUNCIL
The Presidium

NORDIC

The Presidium

AGREEMENT ON PARLIAMENTARY COOPERATION BETWEEN THE BALTIC ASSEMBLY AND THE NORDIC COUNCIL

This Agreement of parliamentary cooperation is to determine the priority areas of cooperation of mutual interest to both parties. Priority areas may be revised on a yearly basis. Amendments to this Agreement of parliamentary cooperation are to be approved by the presidiums of the Baltic Assembly and the Nordic Council.

The presidiums have agreed to cooperate within the following priority areas:

A. Development of democratic institutions

parliamentary democracy:

- Parliamentary scholarship programme

legislative cooperation:

- assistance in the establishment of Baltic Legislative cooperation
- exchange of legal experts
- exchange of law literature
- protection of Human Rights

B. Cooperation in Specialized Areas

environmental protection:

- action programme for cleaning of the Baltic Sea
- development of modern purification technology

security policy:

- withdrawal of foreign military forces
- nuclear safety in the Baltic Sea area

cutlure and education:

- scholarship programme for students

trade and market economy:

- exchange of experts on economic cooperation

agriculture:

- restructuring of agriculture

communications:

- construction of Via Baltica

energy:

- rationalisation of energy consumption

Organisational forms of parliamentary cooperation:

- representatives to be invited to participate at parliamentary sessions, seminars and other international events arranged by the Baltic Assembly or the Nordic Council whenever topics of mutual interest to be discussed;
- the presidiums of the Baltic Assembly and the Nordic Council meet whenever needed to discuss and settle general principles for their co-operation;
- the joint working committee, chaired by the presidents, will meet whenever needed;
- committee level contacts, meetings and cooperation should take place whenever needed;
- secretariat level contacts to take place on a regular basis:
    - training and technical assistance to the national secretariats of the Baltic Assembly
- contacts of political party groups to be established upon request;
- information exchange on a regular basis:
    - by the national secretariats to the Baltic Assembly
    - by the Nordic Information Offices as focal points.

Technical realisation

- joint meetings will be chaired by host organisation;
- number of participants should be limited and not exceed the number of invited delegates;
- tha national administration will be in charge of travel costs (in the Nordic area: only flights to the Nordic capitals);
- hotel accommodation and meals are payed by the host organisation;
- all other arrangements will be specified by separate agreement.

This agreement on parliamentary cooperation between the Baltic Assembly and the Nordic Council has been written in two identical and equally valid copies in English and Russian signed in

Palanga, May 30, 1992
On behalf of
the Presidium of the
Baltic Assembly

Aurimas Taurantas
President

Helsinki, June 25, 1992
On behalf of
the Presidium of the
Nordic Council

Ilkka Suominen
President

BILAGA 9

Arbetsordning för Nordiska ministerrådet

Arbetsordningen antogs av Nordiska ministerrådet den 4 mars 1993 och trädde i kraft den 15 mars 1993. Den ersatte tidigare arbetsordning av den 17 februari 1973 med senare ändringar (den 4 december 1975, den 15 juni 1983, den 4 oktober 1985 och den 12 december 1989).

§ 1

Statsministrarna har ansvaret för den överordnade samordningen av nordiska samarbetsfrågor.

Nordiska ministerrådet ansvarar under statsministrarnas överinseende för samarbetet mellan de nordiska ländernas regeringar samt mellan regeringarna och Nordiska rådet.

Det åligger således ministerrådet att

a) fullgöra de uppgifter som åvilar ministerrådet enligt samarbetsöverenskommelsen av den 23 mars 1962 mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige (Helsingforsavtalet) med senare gjorda ändringar,

b) fullgöra de övriga uppgifter som åvilar ministerrådet enligt överenskommelser mellan de nordiska länderna, samt

c) behandla frågor av betydelse för det nordiska samarbetet, varvid ministerrådet skall förbereda och leda arbetet på ett utvidgat och fördjupat nordiskt samarbete särskilt på de områden som nämns i Helsingforsavtalet.

§ 2

I ministerrådet ingår en eller flera regeringsmedlemmar från varje land. Ministerrådet kan således vara sammansatt av samarbetsministrar eller av fackministrar eller en kombination av dessa. Representanter för Färöarnas och Grönlands landsstyren och för Ålands landskapsstyrelse deltar i ministerrådets arbete.

§ 3

De regeringsmedlemmar som har utsetts att svara för samordningen av nordiska samarbetsfrågor (samarbetsministrarna) också nationellt, skall:

a) bistå statsministrarna i arbetet med att dra upp huvudlinjerna för det nordiska samarbetet,

b) koordinera arbetet mellan olika samarbetsområden,

c) ha budgetansvaret inom Nordiska ministerrådet,

d) avgöra frågor som av fackministrarna eller den nordiska samarbetskommittén hänskjuts till samarbetsministrarna.

§ 4

Vid ministerrådets möten utövas ordförandeskapet av ministern i det land där Nordiska rådets följande vårsession skall hållas, såvida inte annat beslutas.

Ordförandeskapet skall aktivt leda arbetet inom samarbetsområdena.

§ 5

Möte i ministerrådet skall hållas, om någon av ministerrådets medlemmar begär det.

§ 6

Inom sitt verksamhetsområde förbereder ministerrådet och dess ordförandeskap i samråd med ministerrådets sekretariat ministerrådets arbete och gör upp förslag till dagordning i god tid för möte i ministerrådet.

Mötet skall inledas med att dagordningen fastställs.

§ 7

Vid ministerrådets möten får medlemmarna och representanter för landsstyrena och lanskapsstyrelsen yttra sig i den ordning de begärt ordet. Ordföranden kan dock besluta att avvika från denna ordningsföljd när särskilda skäl föreligger.

§ 8

Förslag till beslut i sak- eller procedurfrågor skall vara föremål för omröstning. Detta sker genom att en medlem från varje land tillkännager sin mening om det framförda förslaget.

I brådskande ärenden kan beslut ske genom skriftlig procedur, såvida samtliga länder godkänner ett sådant beslut i saken.

§ 9

Vid ministerrådets möten kan medlemmarna bistås av ämbetsmän eller andra sakkunniga.

§ 10

Vid ministerrådets möten förs beslutsprotokoll över slutliga avgöranden i sakfrågor. Därutöver kan efter behov föras referat från mötet. Beslutsprotokoll och referat skall snarast möjligt godkännas av ministerrådet.

§ 11

Ministerrådet (samarbetsministrarna) bistås i sitt arbete av Nordiska samarbetskommittén (NSK), som också mottar uppdrag direkt från statsministrarna. Ministerrådet bistås i övrigt i den utsträckning som framgår av gällande överenskommelser och instruktioner eller av ministerrådets beslut, av ämbetsmannakommittéer för särskilda frågor. Ämbetsmän från Färöarna, Grönland och Åland deltar i samarbetskommitténs och andra ämbetsmannakommittéers sammanträden.

Medlemmarna i Nordiska samarbetskommittén kan delta i andra ämbetsmannakommittéers sammanträden.

Nordiska samarbetskommittén skall

a) med stöd av överordnade riktlinjer från statsministrarna och samarbetsministrarna och i löpande kontakt med fackministrarna, ge riktlinjer för arbetet i Nordiska ministerrådets sekretariat,

b) med stöd av politiska instruktioner från regeringarna och i nära kontakt med fackministrarna, ansvara för en ändamålsenlig prioritering och uppföljning av arbetet inom ministerrådet,

c) på initiativ av ordförandeskapet, förbereda, i samarbete med generalsekreteraren, nordiska samarbetsfrågor som kommer till behandling vid nordiska statsministermöten,

d) bereda förslag som skall läggas fram för samarbetsministrarna,

e) fatta beslut i alla frågor, där enighet kan uppnås och där ministrarna inte förbehållit sig rätten att fatta beslut,

f) utgöra styrelse för generalsekreteraren och ministerrådets sekretariat,

g) i samarbete med generalsekreteraren ansvara för koordineringen av organisatoriska frågor som berör flera samarbetsområden,

h) med stöd av samarbetsministrarnas budgetinstruktioner, följa upp generalsekreterarens budgetarbete och behandla generalsekreterarens budgetförslag innan det föreläggs samarbetsministrarna,

i) dra upp riktlinjer för ministerrådets informationsverksamhet,

j) fastställa arbetsordning för ministerrådets sekretariat, samt

k) utnämna avdelningschefer.

§ 12

Ministerrådet, Nordiska samarbetskommittén och andra ämbetsmannakommittéer kan tillsätta arbetsgrupper för särskilda uppgifter.

§ 13

Ministerrådet, Nordiska samarbetskommittén och ämbetsmannakommittéerna biträds i sitt arbete av ministerrådssekretariatet. Sekretariatet leds av en generalsekreterare.

§ 14

Samarbetsministrarna utser generalsekreterare för en tid av fyra år. Förordnandet kan förlängas med två år.

§ 15

Generalsekreteraren kan närvara vid ministerrådets möten. Generalsekreteraren kan bistås av tjänstemän vid sekretariatet eller andra sakkunniga. Ministerrådet kan dock bestämma att hålla slutna möten.

§ 16

Statsministrarna eller samarbetsministrarna kan ändra denna arbetsordning.

Ministerrådet och Nordiska samarbetskommittén kan i särskilda fall besluta att avvika från bestämmelserna i denna arbetsordning.

BILAGA 10

Arbetsplan för Nordiska rådets internationella verksamhet för år 1993

Arbetsplanens syfte är att fastställa målsättningen för Nordiska rådets internationella verksamhet samt fastställa de för nordiskt samarbete viktigaste kontakterna med internationella organ.

Arbetsplanen är i första hand ett internt styrningsinstrument innehållande allmänna riktlinjer inom prioriterade samarbetsområden för Nordiska rådets internationella verksamhet.

Arbetsplanen uppdateras årligen och godkännes av presidiet efter samråd med utskotten.

1. Allmänna förutsättningar

Internationellt samarbete är en integrerad del av rådets, dvs. presidiets och utskottens ordinarie verksamhet.

Samarbetet skall stärka de nordiska ländernas roll och inflytande i ett alltmer integrerat Europa. Rådets internationella samarbete skall bidra till gemensamt nordiskt agerande i internationella fora, utveckla samarbetet mellan regionen Norden och andra regioner samt främja den nordiska värdegemenskapen i Europa.

Det nordiska samarbetet bör komplettera och stödja de nordiska ländernas integration i Europa oberoende av vilka anslutningsformer till EG de nordiska länderna kommer att välja.

Nordiska rådet skall arbeta för en bärkraftig ekonomisk utveckling i Norden som gagnar den ekonomiska och politiska utvecklingen i hela den nordeuropeiska regionen.

I enlighet med Nordens aktiva roll i det nya Europa bör utrikes- och säkerhetspolitiska frågor kunna behandlas av Nordiska rådet då de är av betydelse för nordiskt samarbete.

Rådets insatser på det internationella planet bör ske i samråd med de nordiska ländernas regeringar och parlament.

2. Prioriterade samarbetsområden

A. Europapolitik

Den ekonomiska och politiska integrationsutvecklingen i Europa har stora konsekvenser för det nordiska samarbetet och bör ägnas särskild uppmärksamhet. Ett intensifierat deltagande i EES- och EG-samarbetet kommer att påverka arbetet såväl i de enskilda nordiska länderna som på nordisk nivå och förutsätter ett ökat samråd mellan de nordiska parlamentarikerna kring främst EES-samarbetsfrågor.

Nordiska rådet kan ge ett väsentligt bidrag till att markera nordiska värderingar och inställningar till den europeiska integrationsprocessen. Nordiska rådets uppgift är vidare att behandla det nordiska samarbetet och de konsekvenser och de möjligheter som den europeiska integrationen medför för det nordiska samarbetet.

En europeisk dimension i nordiskt samarbete medför en vitalisering av den politiska debatten i Nordiska rådet. Den europeiska politiska dimensionen bör utgöra en genomgående linje för alla nordiska samarbetsuppgifter.

B. Nordens närområden

Demokratiseringsutvecklingen i Nordens närområden ställer nya utmaningar för de nordiska länderna. Nordiska rådets målsättning är att stöda utvecklingen mot demokrati och politisk pluralism i de baltiska staterna och Östeuropa. Den politiska omstruktureringen bör ske med fredliga medel i enlighet med bl.a. internationella lagar om mänskliga rättigheter. Denna utveckling kan byggas upp endast under ekonomiskt stabila förhållanden.

Nordiska rådet kommer att vidareutveckla och intensifiera samarbetet med Baltiska interparlamentariska församlingen på de i samarbetsprotokollet av den 31 maj 1992 antagna prioriterade samarbetsområdena.

De nordiska länderna bör i högre grad kunna samordna de bilaterala insatserna i Estland, Lettland och Litauen. Samordningen sker bäst på samnordisk nivå.

Presidiet har etablerat kontakter och har hållit möten med representanter för Rysslands Högsta Sovjet där man enats om att anordna ett informationsseminarium om nordiskt samarbete för parlamentariker och tjänstemän från de nordvästra regionerna av Ryska Federationen i S:t Petersburg i oktober 1992.

Nordiska rådets kontakter med Rysslands nordvästra regionerna dvs. Kaliningrad, Karelen, Murmansk och S:t Petersburg kommer framöver att

koncentreras på samråd i anslutning till regionala samarbetsinsatser dvs. Östersjö- och arktiskt samarbete eller vid internationella konferenser.

Miljösamarbetet med Baltikum och de nordvästra regionerna av Ryssland är en viktig utmaning för miljöskyddet i Norden. Arbetet med Östersjöns sanering bör prioriteras samt att länderna kring Östersjön aktivt bör involveras i detta arbete.

Östersjöregionen är ett viktigt samarbetsområde för Nordiska rådet, som har en aktiv roll i att pådriva det parlamentariska samarbetet i Östersjöområdet. Efter att ha anordnat den 2:a Östersjökonferensen i Oslo i april 1992 kommer rådet att medverka vid den 3:e konferensen i Polen år 1993.

Det arktiska området är ett av Nordens närområden, som kommer att få allt större betydelse. Viktiga samarbetsområden är förutom miljö och arktisk forskning även kultur- och trafikfrågor i det arktiska området. Därtill kommer miljövärnsfrågor att spela en central roll i samarbetet, som bör omfatta även Ryssland, Kanada och USA. Nordiska rådet har tagit initiativ till att utveckla samarbetet i det arktiska området. En internationell parlamentarikerkonferens om arktiskt samarbete kommer att anordnas i regi av rådet i augusti 1993 i Reykjavík.

3. Internationella parlamentariska samarbetsparter

Nordiska rådets internationella kontakter koncentreras på följande internationella samarbetsparter:

Europaparlamentet

Nordiska rådets kontakter med Europaparlamentet bör få ökad prioritet. En diskussion om framtida organisering av kontakterna har förts på presidentnivå.

Rådet saknar formell kontakt efter en omstrukturering av Europaparlamentets internationella delegationer. Presidiets kontakter med Europaparlamentets presidium bör intensifieras och samarbetet med utskottet för utrikes- och säkerhetspolitik bör inledas.

Några av rådets utskott har etablerat kontakter med de för nordiskt samarbete relevanta fackutskotten. Dessa kontakter bör vidareutvecklas och ett större antal kontaktmöten anordnas.

Europarådets parlamentariska församling

Nordiska rådet och Europarådet undertecknade ett samarbetsprotokoll år 1990 enligt vilket man äger rätt att delta som observatör på varandras sessioner och övriga arrangemang. Några gemensamma seminarier har anordnats.

Presidiet håller ett kontaktmöte med Europarådets presidium i september 1992. Utskotten har etablerat direkta kontakter med respektive utskott i sakfrågor av gemensamt intresse. Gemensamma möten anordnas vid behov.

EES-parlamentarisk samarbetskommitté

I enlighet med EES-avtalet kommer en parlamentarisk samarbetskommitté att bildas. Nordiska rådet bör etablera kontakter med samarbetskommittén och hålla kontaktmöten vid behov.

Nordiska rådets medlemmar bör kontinuerligt hållas informerade om utvecklingen av EES-samarbetet. Informationsutväxlingen bör intensifieras.

Kommittén för parlamentariker från EFTA-länder

Rådets medlemmar har fört en dialog med EFTA-Kommitténs medlemmar i anslutning till rådets sessioner. Rådets medlemmar bör vid behov hålla kontakt med EFTA-medlemsländernas nationella ledamöter och vid behov ta initiativ till gemensamma möten.

Baltiska interparlamentariska församlingen

Ett baltiskt interparlamentariskt samarbetsorgan grundades i november 1991. Nordiska rådet har välkomnat den nya samarbetsparten och kommer att bistå med organiseringen av samarbetet. Presidiet och utskotten kommer att vidareutveckla samarbetet med respektive organ av Baltiska församlingen i enlighet med det samarbetsprotokoll, som antogs i maj 1992.

Övriga parlamentariska organisationer

Nordiska rådet har tidigare haft kontakt med bl.a. Benelux-rådet, ESK-parlamentariskt organ och IPU. Rådet hålles informerad om utvecklingen i dessa organisationer.

Kontakter med FN och dess specialorganisationer samt OECD

Socialutskottets kontakter är inriktade på WHO och ILO. Utskottet håller löpande kontakt med ILO och deltar i regel som observatör vid ILO:s arbetskonferens. Kontakterna med ILO bör utvecklas.

En kontinuerlig informationsutväxling förekommer mellan miljöutskottet och UNEP. Informationskontakter med UNEP bör vidareutvecklas med tanke på rådets kommande miljösamarbete i Östersjö- och det arktiska området.

Kulturutskottets kontakter med UNESCO baseras på samråd i frågor av gemensamt intresse. Kulturutskottet deltar på UNESCO:s konferenser vid behov. En kontinuerlig informationsutväxling förekommer.

Minoritetsfrågor och mänskliga rättigheter har diskuterats mellan juridiska utskottet och UNHCR. Dessa informationskontakter bör vidareutvecklas och dessa frågor diskuteras även med det parlamentariska ESK-organet.

Informationskontakterna med OECD är av betydelse för det ekonomiska utskottets arbete och bör vidareutvecklas. Experter bör tillkallas till utskottets möten vid behov.

4. Informationsutbyte och rapportering

De nordiska statsministrarna har beslutat om regelbunden rapportering till Nordiska rådet enligt följande: Den statsminister, som har ordförandeskapet, skall redogöra för Nordiska rådets första session varje kalenderår för de överordnade politiska frågor som de nordiska länderna har samarbetat om - både internt i Norden och på europeiskt plan. Därtill framföres det statsministrarnas synpunkter på lösningen av dessa uppgifter.

Parlamentarikernas möjlighet att bevaka Nordens intressen inom den europeiska integrationen förutsätter tillgång till löpande information om utvecklingen i EES och EG samt andra internationella organ.

Informationen bör framöver omfatta alla områden inom det nordiska samarbetet inklusive utrikes- och säkerhetspolitiska frågor då de är av betydelse för det nordiska samarbetet. Informationsutbytet på dessa områden bör intensifieras med Nordiska ministerrådet, regeringarna och de nationella parlamenten.

Det förutsättes att rådet skall aktivt informera om det nordiska samarbetet och skall aktivt plädera för de gemensamma nordiska värdena på europeiskt plan.

5. Arbetsfördelning mellan Nordiska rådets organ

Rådet håller en utrikespolitisk debatt årligen på sessionen.

Presidiet har det övergripande koordinerande och policymässiga ansvaret för rådets internationella verksamhet. Presidiet har fullmakt att ta beslut i utrikespolitiska och internationella frågor på rådets vägnar mellan sessionerna.

Respektive fackutskott har ansvar för handläggning av de internationella frågor som hör till dess fackområde.

Parlamentarikernas inflytande kan förstärkas genom samordning vid utnämning av representanter till Nordiska rådets utskott med de nationella

utskotten och vid att parlamentariker med internationell anknytning ingår i Nordiska rådet.

Partigruppernas kontaktverksamhet bör ges ökade utvecklingsmöjligheter för att främja nordiska intressen i anslutning till den europeiska integrationen.

Tryckt som separat publikation

"En ubetinget suksess"

Nordisk kontaktorgan for jordbruksforskning og samarbeidsnemnden for skogsforskning - en evaluering av virksomheten

Nordiske Seminar- og Arbeids-rapport

1993:519

DOKUMENT 2

Förslag

från Nordiska rådets presidium om regler för sessionens genomförande

1. Begränsning av talartiden i generaldebatten

Presidiet föreslår

att tidsbegränsningen av inläggen i debatten sätts till *10 minuter* för

a) presidiets inlägg

b) partigruppernas talesmän

c) inläggen från de nordiska statsministrarna

d) inläggen från de självstyrande områdena

att tidsbegränsningen sätts till *5 minuter* för övriga talare.

2. Begränsning av talartiden i utskottens sakdebatter och allmänna debatter

Presidiet föreslår

att tidsbegränsningen för utskottens talesmän och ministerrådets talesmän sätts till *7 minuter* vid debatterna om ministerrådsförslagen

att tidsbegränsningen i övrigt sätts till *5 minuter*.

3. Replikskiftet

Presidiet föreslår

att följande regler för replikskiftet skall gälla vid 42:a sessionen:

a) en tidsbegränsning på *två minuter* per replik

b) replik kan bara tillåtas i anslutning till huvudinlägget

c) den som repliken riktas till bör svara på en gång

d) presidenten kan ge samma rådsmedlem högst två repliker i ett och samma replikskifte

e) presidenten eftersträvar att begränsa hela replikskiftet till högst 10-15 minuter

f) presidenten eftersträvar att åstadkomma en så vital politisk diskussion som möjligt.

Presidenten hänvisar i övrigt till 9 § i Arbetsordningen.

4. Frågeinstitutet

Presidiet föreslår att frågeinstitutet tillämpas med avvikelse från gällande regler (Arbetsordningen § 14) som en försöksordning under 42:a sessionen så att samtliga frågor och svar (E-saker) behandlas onsdagen den 3 mars 1993 kl. 15.00 - 17.00 och att frågor som besvaras på sessionen skall inlämnas senast den 2 mars 1993 kl. 10.00.

De enskilda frågorna besvaras muntligen på högst 5 minuter. Frågeställaren får möjlighet till högst två tilläggsfrågor.

Statsministrarnas redogörelse

framförd av statsminister Carl Bildt vid Nordiska rådets 42:a session

(De nordiska statsministrarnas deklaration, se s. 1295)

Norden och det nordiska samarbetet ställs under dessa år inför viktiga politiska utmaningar genom omvälvande samhälleliga förändringar i vår omvärld och hos oss själva.

Det är bara genom förmågan till förändring och nytänkande som vi kan värna och vidareutveckla det nordiska samarbetet i det Europa som nu befinner sig i så snabb förändring.

Och det är också detta som varit utgångspunkten för det reformarbete under föregående år som lett till att statsministrarna gemensamt gått in för en aktivare roll i det nordiska samarbetet.

I Europa i dess helhet står vi nu mitt uppe i försöken att bygga en ny freds- och samarbetsordning. Det blockuppdelade och förstelnade Europa ligger bakom oss.

Inte på många generationer har möjligheterna att bygga nytt och bygga bättre varit större än vad de är i dag.

Men samtidigt är vi i dag mer medvetna om riskerna och problemen än vad vi kanske var för ett år sedan. Den blodiga tragedin i det f.d. Jugoslavien har visat på alla de risker som finns om inte samarbetslinjen i Europa vinner fast mark i de länder och områden som nu kastat av sig diktaturen och kommandoekonomin.

För Norden är förändringarna stora. Vid mitten av 1990-talet hoppas vi att också Finland, Sverige och Norge kommer att tillhöra det europeiska samarbetets kärna och då bl.a. vara med och utveckla en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik. Redan i dag innebär de nya perspektiv som öppnats genom Estlands, Lettlands och Litauens självständighet liksom Rysslands stora omdaning till demokrati och marknadsekonomi helt nya möjligheter, men delvis också nya problem, för vår politik.

Det nordiska säkerhetspolitiska mönstret fungerade väl under blockuppdelningens decennier. Det bidrog till att de militära spänningarna i detta område begränsades, och säkrade därmed en stabilitet som annars kanske inte hade varit möjlig. Vi valde olika vägar, men vi var ständigt måna om ett nära samråd och ett tydligt hänsynstagande.

Den nya situationen ställer nya krav på oss.

Vi måste aktivt vara med och stödja den ryska omvandlingen i riktning mot demokrati och marknadsekonomi samtidigt som vi har ett mycket

starkt intresse av att stödja de baltiska staternas självständighet och möjlighet till utveckling.

Alltför länge fanns öster om oss bara en mur och en barriär. Nu öppnas hisnande nya möjligheter, samtidigt som omvandlingens gigantiska problem efter de bittert förlorade decennierna inte kan undgå att påverka även oss.

De steg som redan tagits har varit betydelsefulla. För ett år sedan fattade vi beslut om bl.a. det baltiska investeringsprogrammet (BIP) i syfte att kanalisera investeringar till dessa länder och få i gång inte minst småföretagsamheten. Nyligen har Barentsrådets arbete inletts med dess arbete för att tillsammans med EG och Ryssland skapa nya möjligheter inte minst för Nordkalotten i det nya samarbetets Europa. Och arbetet med att gemensamt formulera en vision för Östersjöområdet år 2010 möjliggör en samordning av såväl infrastruktursatsningar som de miljöhänsyn som alltid måste tas.

Trots det som gjorts är det lätt att se allt det som borde göras. Avgörande är dock ytterst de steg som dessa länder själva är beredda att ta för att säkra en stabil utveckling såväl vad gäller de demokratiska institutionerna som förutsättningarna för ekonomisk utveckling i olika hänseenden. Men med bestämda steg i denna riktning, och med ett aktivt engagemant från vår sida, är de möjligheter som öppnas upp gränslösa i detta ords alla bemärkelser.

Statsministrarna har under föregående år ägnat de baltiska staternas utveckling särskild uppmärksamhet. I augusti i Rønne sammanträffade vi med de tre baltiska premiärministrarna. Vi har vid två tillfällen uttalat oss om vikten av ett snabbt, fullständigt och ordnat tillbakadragande av de kvarvarande ryska trupperna.

Vårt engagemang kommer att föras vidare under det kommande året. En utvärdering av ministerrådets Baltikumsamarbete kommer att ske. Vi avser att ta initiativ till överläggningar för att se på möjligheterna att bättre samordna de olika nationella insatserna.

Vi kommer självfallet att fortsätta att följa inte minst utvecklingen av relationerna mellan de tre baltiska staterna och Ryssland. Det kräver klarsyn om det förgångna liksom framsynthet om det som skall komma för att uppnå den genuina försoning som ligger i såväl de baltiska staternas som Rysslands långsiktiga och genuina intresse.

Kärnsäkerhetsfrågorna kommer att vara fortsatt viktiga. Vi känner alla de brister som finns i de gamla Sovjetbyggda kärnkraftverk som finns i vårt närområde. Vi bör spela en aktiv roll såväl direkt som i det multilaterala arbetet för att minska de risker som detta för med sig.

Under 1994 kommer avgörande steg att tas när det gäller våra länders plats och roll i det europeiska samarbetet.

I det mer omedelbara perspektivet handlar det om att för Finlands, Sveriges, Norges och Islands del tillse att EES-avtalet kan träda i kraft så snabbt som möjligt och för Danmarks del om den kommande folkomröstningen om den i Edinburgh uppnådda överenskommelsen med de övriga elva EG-staterna.

Det är av stor betydelse att EES-avtalet kan träda i kraft så snabbt som möjligt. Den överenskommelse på denna punkt som nyligen träffats hälsar vi med den största tillfredsställelse. Den är av stor betydelse för utvecklingen av sysselsättning, tillväxt och ekonomi i våra nordiska länder, och det är viktigt att ha klart för sig att detta är det största och viktigaste nordiska samarbetsavtalet på två decennier, som kommer att ge betydelsefulla tillväxtimpulser både ekonomiskt och när det gäller möjligheterna till nordiskt samarbete.

EES-avtalet gör det möjligt för oss att förverkliga målet Norden som en hemmamarknad. Det har vi inte minst från regeringarnas sida och i denna församling arbetat för under lång tid.

Samtidigt blir det nu än viktigare att vi dels har förmågan att snabbt och smidigt arbeta tillsammans för att säkra våra nationella och nordiska intressen inom ramen för EES-processen, dels genom egna samarbetsinitiativ kan utnyttja de nya möjligheter som detta avtal ger oss.

Jag tänker på områden som arbetsförmedlingssamarbete, arbetsmarknadens parters olika roller, standardiseringsarbete på arbetsmiljöområdet, erkännandet av examina, jämställdhet, möjligheterna vad gäller samarbete om avfallshantering och andra miljöfrågor.

Som ordförandeland i Nordiska ministerrådet kommer Sverige att arbeta för att vi får ett snabbt och smidigt samråd i frågor som dessa. Det är ofta inte främst långrotande utredningar som behövs, utan förmågan att faktiskt fatta beslut.

EES-avtalet ger oss inte bara en nordisk hemmamarknad, utan också ett västeuropeiskt ekonomiskt område med 18 länder och 370 miljoner människor.

De problem som vi i dag i varierande grad upplever i våra nordiska ekonomier har till en betydande del sina rötter i nationella förhållanden, men påverkas också på ett påtagligt sätt av utvecklingen i de europeiska ekonomierna. Det fick vi alla en högst påtaglig påminnelse om under höstmånadernas europeiska valuta- och räntestorm.

Även om situationerna skiljer sig åt, är de uppgifter vi står inför i den ekonomiska politiken i de olika nordiska länderna likartade. Att få tillbaka framtidstro, tillväxt och investeringar så att vi med bibehållen låg inflation kan få fram de nya jobb som krävs för att få ner den smärtsamt höga arbetslösheten.

Denna uppgift kan inte ses fristående från sitt europeiska sammanhang. Trots att det finns anledning att varna för överdrivna förväntningar var därför det tillväxtinitiativ som togs av EG-staterna i Edinburgh av stor betydelse. Och vi kommer att inom den nordiska ramen fästa stor vikt vid det gemensamma möte mellan EG:s och Eftas ekonomi- och finansministrar som kommer att äga rum i Luxemburg den 19 april för att ge detta tillväxtinitiativ en än bredare förankring. De nordiska staterna avser - och det har statsministrarna diskuterat mera i detalj i dag på morgonen - att spela en pådrivande roll när det gäller detta viktiga arbete.

Av mycket stor betydelse under 1994 blir självfallet Finlands, Sveriges och Norges förhandlingar om medlemskap i EG. Att följa och vid behov

samordna dessa förhandlingar kommer att vara den enstaka viktigaste frågan för det nordiska statsministersamarbetet under detta år. Jag utgår från att också rådet här kommer att se en av sina allra viktigaste uppgifter.

Därför kommer jag också att ta initiativ till ett speciellt möte mellan statsministrarna och de för dessa förhandlingar ansvariga ministrarna och statsråden i de olika nordiska regeringarna. Ett sådant möte bör äga rum efter det att förhandlingarna pågått en tid för att då möjliggöra den avstämning som säkert kommer att behövas.

Även inom ramen för EG har alla eller flera av de nordiska staterna gemensamma intressen att värna om. Det gäller bl.a. speciella geografiska och klimatbetingade villkor som nödvändiggör omfattande regionalpolitiska insatser. Vi eftersträvar en nordisk dimension i EG:s regionalpolitik, som ger underlag för nationella åtgärder och så att de nordiska länderna kan få en rimlig utdelning ur EG:s strukturfonder. I stora delar av Norden är förutsättningarna för jordbruk sådana att de kräver särskilt beaktande. Same- och rennäringsfrågor är också av gemensamt intresse för de tre nordiska kandidatländerna. Vi har också väsentliga gemensamma intressen när det gäller miljön, exempelvis beträffande bilavgaser och reglerna för farliga ämnen, alkohol- och narkotikapolitik samt vad gäller utvecklingen av det europeiska samarbetets sociala dimension. Jämställdhet mellan män och kvinnor är liksom ett väl fungerande konsumentskydd viktiga nordiska intressen också i ett europeiskt sammanhang. Vi vill självklart verka för fri handel mellan Norden och Baltikum. Det är också angeläget att verka för ökad öppenhet och offentlighet i EG:s arbete.

EES-avtalet innehåller som bekant en nordisk klausul, som säger att avtalet inte innebär något hinder för det nordiska samarbetet, så länge det inte försvagar tillämpningen av EES- avtalet. Ett svenskt förhandlingsmål är att få en liknande klausul om det nordiska samarbetet i fördraget om anslutning till EG.

Klausulen är inspirerad av Romfördragets artikel om bl.a. Beneluxsamarbetet. Även om formuleringarna har blivit något olika är syftet med den nordiska klausulen detsamma.

Många av de nuvarande avtalen mellan de nordiska länderna innebär att större åtaganden görs visavi nordiska stater än visavi EES-länderna, exempelvis arbetsmarknads- och trygghetsöverenskommelserna. Genom den nordiska klausulen i EES-avtalet, och den eftersträvade nordiska klausulen i fördrag om EG-medlemskap, vill vi skapa möjligheter till fortsatt nära nordiskt samarbete inom en vidare europeisk ram.

Vi är övertygade om att detta får positiv betydelse inte bara för de nordiska länderna utan också för våra framtida övriga partnerns inom den utvidgade gemenskapen.

Samtidigt är det viktigare än någonsin att vi undviker onödigt dubbelarbete. Våra resurser är totalt sett så begränsade att vi inte skall belasta det nordiska samarbetet med sådant som kan skötas effektivare i andra politiska sammanhang. Vi bör inför varje förslag, med skärpa ställa frågan om ämnet verkligen är mest ägnat för nordiskt samarbete, eller om det i första hand är en nationell fråga, eller något som bör behandlas i andra in-

ternationella organisationer. Man kan uttrycka det så att vi behöver en subsidiaritetsprincip också i det nordiska samarbetet. Det är i detta ljus man bl.a. skall betrakta statsministrarnas ambitioner att koncentrera resurserna i det nordiska samarbetet till ett antal utvalda viktiga samarbetsområden.

Frågor kan vara utomordentligt viktiga utan att vi för den skull bör ta upp dem i det formella nordiska samarbetet. En prövning måste ske i varje enskilt fall, såväl på regeringssidan som på den parlamentariska sidan. Ju framgångsrikare denna prövning är, desto bättre kan de knappa resurserna användas och desto bättre resultat får vi av den möda och de resurser som vi ägnar åt att söka främja det nordiska samarbetet på alla de områden där detta är vitalt viktigt och spelar en central roll för våra länders utveckling.

EES-avtalet, och det kommande medlemskapet för flertalet av våra länder i EG, bidrar påtagligt till att avlägsna existerande hinder vid de nordiska nationsgränserna. Men det finns alltjämt åtskilligt att göra för att undanröja praktiska problem som medborgarna möter när de rör sig över nationsgränserna. Några av dem kan förefalla små, men det är hög tid att rensa ut sådant som inte stämmer med andan ens i våra nordiska avtal, än mindre med EES-avtalet. EG står nu nära sitt mål att avskaffa gränskontrollerna mellan länderna. Det finns ingen anledning för oss att vänta i onödan. På en del områden där vi inte har särskilda yrkanden i förhandlingarna bör vi redan nu sätta i gång arbetet med att ta bort hindrande regler som ändå ska bort inom ett par år. Det gäller också att underlätta och utveckla samverkan mellan kommuner och länsmyndigheter i de olika nordiska gränsregionerna.

I det löpande samarbetet mellan länderna läggs vikt på utvecklingen av infrastrukturen i Norden, samarbete om resursfrågor, energi och regionala samarbetsfrågor.

Arbetslöshet - för att återvända till denna viktiga fråga - är, särskilt när den är långvarig, nedbrytande för enskilda, och när stora grupper står utan jobb är det ett slöseri med mänskliga resurser. Ekonomi- och finansminstrarna kartlägger därför hur de offentliga utgifterna skall kunna prioriteras så att investeringarna i infrastruktur kan ökas. Det gäller investeringar som direkt berör de nordiska länderna såväl som Nordens förbindelser med övriga Västeuropa, Baltikum och angränsande delar av Östersjön.

Ministrarnas initiativ blir ett viktigt bidrag till de nödvändiga insatserna mot arbetslöshet på europeiskt plan. Det är således tal om ett så långt möjligt gemensamt nordiskt agerande i enlighet med det tillväxtinitiativ som jag nyss nämnde. Samtidigt utgör detta arbete en del av arbetet med att lägga en gemensam nordisk plattform inför mötet den 19 april mellan EG:s och Eftas ekonomi- och finansministrar. De nordiska staterna önskar att detta möte skall främja och koordinera nationella strävanden att förbättra konjunkturen, inte minst genom en förstärkt investeringsinsats.

Ekonomi och ekologi är två sidor av samma mynt. De europeiska utsläppen av luftföroreningar leder till ett nedfall av försurande ämnen som

genom att överskrida de kritiska belastningsgränserna för vad marken i stora delar av Norden tål inte bara hotar naturen utan också kan förorsaka katastrofala följder för våra ekonomier. Vi bör därför driva på arbetet med ett nytt svavelprotokoll inom ramen för FN:s ekonomiska kommission för Europa och utarbeta gemensamma positioner när det gäller svavelkrav på eldningsoljor i EG-sammanhang.

Det mellanstatliga samarbete som vi utvecklat i Norden har fördelar när det gäller att trygga förankringen av fattade beslut. Det sätter samtidigt gränser som kan försvåra tillvaratagandet av den potential som finns för att åstadkomma rationellare verksamhet genom nordiskt samarbete. Tiden borde nu vara mogen för att i särskild ordning undersöka om det trots allt inte finns uppgifter som i dag sköts enbart i nationell regi och som till lägre kostnad och/eller bättre kvalitet lämpligen kan skötas på nordisk nivå.

Kampen mot arbetslösheten är den kanske viktigaste enstaka uppgiften i de nordiska staternas nationella politik. Den gemensamma nordiska arbetsmarknaden spelar även här en viktig roll. Den ökar utbudet och valfriheten för de arbetssökande. Genom förstärkt arbetsmarknadssamarbete, exempelvis för att åstadkomma investeringar i viktig infrastruktur och genom att ta bort onödiga och kostnadshöjande gränshinder, stärks förutsättningarna för att i Norden antalet arbetstillfällen på såväl kort som lång sikt skall öka i förhållande till vad som annars hade blivit fallet. Norden kan också genom att fortsätta att utveckla en aktiv arbetsmarknadspolitik såväl lindra problemen på hemmaplan som ge ett viktigt bidrag till politiken på den vidare europeiska arenan.

För att skapa trygghet och välfärd i dagens samhälle är utbildningen och forskningen av stor betydelse. Denna insikt är också vägledande i det förnyelsearbete som skall bedrivas i det nordiska samarbetet under det kommande året.

Målet för det är att skapa en nordisk utbildnings- och forskningsgemenskap. Det innebär att utbildning och forskning i andra nordiska länder bör vara lika tillgängliga som motsvarande verksamhet i det egna landet. Inom utbildning och forskning skall Norden av alla kunna betraktas som en enhet.

Detta kräver medvetna insatser för att undanröja hinder för utbytet och för att underlätta rörlighet för studerande och lärare på alla nivåer. Det kräver också betydande informationsinsatser och arbete för att främja den viktiga språkförståelsen inom Norden.

Nordplus och Nordplus junior är viktiga instrument för att skapa en nordisk utbildningsgemenskap. Vi vill arbeta för att utveckla Nordplusidén så att den kan tillämpas på flera områden och med ett fördjupat innehåll.

Arbetet med att skapa en nordisk forskningsgemenskap ges hög prioritet. Nordisk samverkan krävs för att skapa kreativa och kvalificerade forskningsmiljöer på viktiga områden. Tillsammans kan de nordiska länderna jämföras med de största europeiska länderna vad gäller möjligheter

att erbjuda och konkurrera med de verkligt konkurrenskraftiga och framgångsrika forskningsmiljöerna.

Den enskilt mest bidragande faktorn till ett väl fungerande nordiskt samarbete är ömsesidig förståelse av språken. Därför har i hög grad dagens utbildning i språk och andra insatser för språkförståelse över nationsgränserna en nyckelroll för framtidens nordiska samarbete, dels som en grund för det kulturella samarbetet, dels som en förutsättning för allt annat samarbete och utbyte. Nordiska språks ställning i våra länders utbildningsväsen bör därför säkras och stärkas.

Språkförståelsen, men också i stora delar en gemensam historia, är det mest påtagliga tecknet på vårt gemensamma kulturarv - den gemensamma grunden för allt annat samarbete. Det är bara vi själva som kan stärka och utveckla denna kultur. I hög grad kan detta ske genom nordiskt samarbete och ju lyckosammare vi är i detta avseende, desto större utbyte kan vi räkna med i ett nödvändigt och befruktande samspel med kulturer utanför vår egen kulturella länderkrets.

Modern teknologi inte minst när det gäller kommunikation och massmedier är en av de starkaste förändringskrafterna i denna tid av påtagliga förändringar. På många håll i världen kan vi se hur inte minst televisionen spelat en stor roll i processer som danat nya villkor för såväl politiken och de sociala villkoren som kulturen. Det är en fattigdom att det i min stad, Stockholm, bara finns tillgång till en nordisk grannkanal vid sidan av de svenska TV-kanalerna i ett internationellt, globalt utbud som nu kan räknas i många tiotal. Och jag tror att var och en av oss har gjort erfarenheten att i de områden där grannlands-TV är allmänt tillgänglig så är också kunskapen om grannlandets förhållanden och kultur mest utbredd.

Det krävs beslutsamhet för att än en gång pröva förutsättningarna för ett fördjupat samarbete på nordisk nivå när det gäller TV-utbudet. Många här har i likhet med mig nedslående erfarenheter från tidigare. Det underlag som finns idag är inte tillräckligt för att ge några löften om att ett vidgat nordiskt TV-utbyte kan komma till stånd. Men med tanke på den betydelse som etermedier har i informationsutbytet och med tanke på det bidrag som de ger till språkförståelsen bör initiativ tas så att ett beslut i frågan kan tas under det verksamhetsår som inleds här i Oslo. Jag avser att medverka till att underlag för beslut i fråga om möjligheten till TV-samarbete via satellit tas fram så att frågan kan behandlas vid det planerade statsministermötet på Lofoten i början av juli detta år.

Förnyelsearbetet syftar till att stärka den nordiska identiteten såväl inför oss själva som för vår omvärld. Genom nordiskt samarbete kan vi åstadkomma mera av bättre kvalitet också på kulturområdet. Det gäller såväl det kulturella utvecklingsarbetet inom våra länder som när vi gemensamt presenterar det bästa av vår kultur för en internationell publik. Inför framtida utomnordiska satsningar kan vi inspireras inte minst av den framgång som vikingautställningen nådde i Paris och Berlin. Under ett fåtal månader i fjol sågs denna utställning av cirka 500 000 människor.

Grundläggande för den nordiska kulturgemenskapen är dess plats i den enskilda människans medvetande. Här är det inte minst viktigt att

uppmärksamma barn och ungdomar och att ta tillvara det ideella engagemang för nordiskt utbyte som finns hos många enskilda och i stora delar av organisationslivet.

Som små nationer borde vi i Norden ha särskilda förutsättningar att respektera dem som är minoriteter i våra egna samhällen. Så har inte alltid varit fallet och dessvärre är inte detta heller fallet i vår egen tid. Jag har själv pekat på att det för Sverige skulle vara en tillgång om vi inom våra gränser hade en varaktigt kulturbärande finskspråkig befolkningsgrupp också för framtiden. På vissa områden har förbättringar åstadkommits för sverigefinnarna. Mera kan och bör säkert göras för denna liksom för andra befolkningsgrupper.

År 1993 är Ursprungsbefolkningens år. I Norden har vi särskilda skäl att uppmärksamma samernas och inuiternas situation. De utgör en omistlig del av den nordiska gemenskapen och det är naturligt att vi ger stöd inte minst på kulturområdet. Det är betydelsefullt för framtiden att samerna fått egen representation i det regionala arbetet inom Barentsrådet och att vi från och med detta år har Sameting i såväl Norge, Finland som nu i Sverige.

Förankring i den egna kulturen och kunskap och intresse för andra kulturer berikar människors liv och utgör det viktigaste virket i byggandet av nationer. Kulturellt utbyte och samverkan kan föra både enskilda människor och stater närmare varandra, ge kraft och inspiration som leder till ny utveckling och leda till förståelse och tolerans gentemot det som annars lätt framstår som främmande eller i värsta fall till och med hotande.

Främlingsfientligheten och rasismen tillhör också vår tids värsta farsoter. I en tid när många upplever att historien accelererar känner man behov av att hävda sin egen identitet - för att stärka sig själv och öka gemenskapen med dem som står en nära. Detta är i grunden en process som vi har anledning att bejaka, förutsatt att den kan förenas med öppenhet och tolerans gentemot dem som kommer från andra miljöer, har en annan kulturell bakgrund eller representerar en annan typ av erfarenhet. Nordiskt samarbete har vi, inte för att vi tror att vi kan vara oss själva nog i det här avseendet, utan för att vi behöver varandra i ett växande och alltmer betydelsefullt samspel med världen i övrigt.

Herr president! Den särsklassigt viktigaste uppgiften i nordiskt samarbete under det kommande året är att väl samordna och samarbeta i de frågor som initieras av den europeiska integrationen. En annan viktig uppgift är att ge ett nordiskt bidrag till det europeiska tillväxtinitiativet för att gynna sysselsättning och välståndsutveckling. Det är också angeläget att frågan om TV-samarbete via satellit kan avgöras om vi skall gå vidare under det kommande året.

Nordiskt samarbete är varken en motsats till eller ett alternativ som minskar önskvärdheten av ett deltagande i exempelvis den vidare europeiska integrationen. Tvärtom kommer en europeisk integration och en alltmer gränslös värld att ställa större krav på och innebära nya utmaningar för det nordiska samarbetet. Dessa utmaningar måste vi vara beredda att

anta, och vi kan lättare möta dem med framgång om vi i Norden också i framtiden och med nya krafter kan göra det i fruktbärande samverkan.

BILAGA

Erklæring fra de nordiske lands statsministre

I forbindelse med Nordisk Råds 42. sesjon i Oslo møttes de nordiske lands statsministre den 1. mars 1993 for å drøfte nordiske og europeiske samarbeidsspørsmål. De har avgitt følgende erklæring.

Sysselsettingssituasjonen i Norden

Statsministrene gir uttrykk for sterk bekymring for utviklingen av arbeidsledigheten i Norden. Økningen i ledigheten blant unge arbeidssøkende er spesielt bekymringsfull.

Kampen mot arbeidsledigheten er den viktigste samfunnsoppgaven i alle de nordiske land. Sysselsettingspolitikken er i stor grad et nasjonalt anliggende, men situasjonen krever nå bedre samordning av de europeiske landenes tiltak og en fornyelse og forsterkning av det internasjonale økonomiske samarbeidet.

Statsministrene understreker betydningen av arbeidet med å styrke det økonomiske samarbeidet i Europa. De legger stor vekt på at forholdene nå ligger til rette for at EØS-avtalen kan ratifiseres i samtlige EFTA- og EF-land slik at den kan tre i kraft fra 1. juli 1993.

Statsministrene understreker at de europeiske lands ressursbruk må samordnes slik at sysselsettingen gis høyeste prioritet. For å få til en varig styrking av vekst og sysselsetting er det viktig med fortsatt lav inflasjon og en konsolidering av de offentlige finanser som kan bidra til lavere rente. Som ledd i å gi budsjettene en større sysselsettingseffekt, vil de nordiske land arbeide for å fremskynde infrastrukturprosjekter av nordisk interesse.

Det er behov for en mer samlet europeisk strategi for å stimulere til et mer investeringsvennlig klima i Europa. Det er nødvendig med en endret sammensetning av offentlige utgifter fra passive til aktive tiltak og styrkelse av investeringene og for øvrig tilbakeholdenhet i de offentlige utgiftene. Det er også avgjørende å sikre et sterkere samarbeid om økonomi- og valutapolitiske spørsmål for å sikre ny vekst.

Statsministrene ser positivt på at kampen mot arbeidsledigheten nå vies betydelig oppmerksomhet av EF-landene gjennom arbeidet med en felles tiltakspakke for vekst og sysselsetting.

Statsministrene legger stor vekt på det forestående møte mellom EFTA- og EF-landenes finansministre 19. april. De henstiller til sine økonomi- og finansministre å prioritere forberedelsene til dette møtet, med sikte på at

de nordiske land kan komme med bidrag som kan understøtte arbeidet med et samordnet vekstinitiativ i hele EØS-området.

Statsministrene støtter opplegget for forsterket innsats mot ungdomsarbeidsløsheten som er lagt frem av de nordiske arbeidsministre.

Statsministrene understreker betydningen av de øvrige internasjonale tiltak som nå forberedes; OECDs arbeid for å bekjempe arbeidsledigheten og G 7-møtet til sommeren som har som mål å forsterke det internasjonale samarbeidet.

Europeiske samarbeidsspørsmål

Statsministrene har drøftet fremdriften i medlemskapsforhandlingene mellom de nordiske søkerland og EF. De er tilfredse med at det avtegner seg en ryddig organisering og timeplan for forhandlingene. De understreker betydningen av fortsatt nær kontakt mellom de nordiske land med sikte på gjensidig støtte og ivaretakelse av felles interesser der dette er naturlig.

Det regionale samarbeidet i nærområdene

Statsministrene drøftet fremdriften i Østersjøsamarbeidet og Barentssamarbeidet og støtter en videre fordypning av samarbeidet innen disse rammene. De legger stor vekt på den videre utviklingen av det regionale samarbeidet i Nordens nærområder, og ser dette som en viktig del av et utdypet samarbeid i Nord-Europa.

Statsministrene viser til de gode erfaringer med felles nordiske markeringer i de baltiske land, og går inn for at man arbeider videre med liknende tiltak i forhold til Nord-Vest-Russland.

Situasjonen i det tidligere Jugoslavia

Statsministrene tar sterk avstand mot de pågående kamphandlinger og vedvarende overgrep mot sivilbefolkningen i krigsområdene i det tidligere Jugoslavia.

Statsministrene gir sin støtte til Vance-Owen-planen for Bosnia-Hercegovina, og understreker betydningen av at forhandlingene videreføres. De gir sin støtte til alle tiltak som kan medvirke til å hindre spredning av konflikten til Kosovo og Den tidligere jugoslaviske republikken Makedonia. De viser i denne sammenheng til den felles nordiske bataljon som nå er på plass i Den tidligere jugoslaviske republikken Makedonia.

Statsministrene understreker betydningen av at alle parter bidrar til en utvikling som kan sikre fred og opphør av menneskelige lidelser. De gir uttrykk for støtte til at USA nå engasjerer seg sterkere i FN:s fredsarbeid i regionen. De støtter det amerikanske initiativ om å igangsette luftslipp av humanitære hjelpesendinger der dette under omstendighetene er påkrevet.

Statsministrene støtter FNs Sikkerhetsråds resolusjon 808 om opprettelsen av en internasjonal domstol for å dømme de som har gjort seg skyldige i krigsforbrytelser.

Oppfølgingen av reformforslagene av nordisk samarbeid

Statsministrene er tilfreds med oppfølgingen av de reform forslag av det nordiske samarbeidet som ble fremmet under Statsministermøtet på Bornholm og ved Nordisk Råds 41. sesjon i Århus.

Statsministrene støtter den nye innretningen av regjeringssamarbeidet på basis av de syv satsingsområdene som det var enighet om i Århus.

De understreker betydningen av alle kontakter mellom regjeringene uavhengig om dette skjer uformelt eller med sekretariatsbistand. Statsministrene vil fremheve betydningen av det nære samarbeidet som har utviklet seg mellom Statsministre, Utenriksministre og Økonomi- og finansministre.

Statsministrene legger vekt på at deres initiativ tar sikte på å vitalisere det nordiske samarbeidet gjennom å gjøre regjeringssamarbeidet mer målrettet og å bidra til å styrke Nordisk Råd som regjeringers og parlamentarikeres samarbeidsforum for nordiske og internasjonale spørsmål. De understreker at forslaget til endringer i Helsingforsavtalen vil gi Nordisk Råd en vesentlig økt budsjettkompetanse.

Oslo, 1. mars 1993

De nordiske land var representert ved:

Statsminister *Gro Harlem Brundtland*, Norge (formann)
Statsminister *Poul Nyrup Rasmussen*, Danmark
Statsminister *Esko Aho*, Finland
Stasminister *Davið Oddsson*, Island
Statsminister *Carl Bildt*, Sverige

BESLUT

Lista över rekommendationer, framställningar och yttranden antagna vid Nordiska rådets 42:a session i Oslo, 1 - 4 mars 1993[1]

Rekommendationer

Nr 1. *Nysatsning och ny struktur på kultur-, utbildnings- och forskningsområdet*
Nr 2. *Arbetsprogram för ändrad finansiering och organisation av kultursektorns institutioner m.m.*
Nr 3. *Nya riktlinjer för Nordiska forskningspolitiska rådet för 1993-1995*
Nr 4. *Projekt NORDLIV och den nordiska dimensionen i läroplanerna*
Nr 5. *Samordning av de nordiska innehaven av handikapplitteratur*
Nr 6. *Arbetsprogram för det nordiska lagstiftningssamarbetet*
Nr 7. *Samarbetsprogram på livsmedelsområdet*
Nr 8. *Budgetutskottets kontrolluppgift 1992*
Nr 9. *Nordels framtid*
Nr 10. *Insatser för ökad säkerhet vid kärnkraftverken i Sosnovy Bor och Ignalina*
Nr 11. *Finansieringssystem för räddning av Östersjön*
Nr 12. *Framtidens äldreomsorg*
Nr 13. *Stärkt samarbete kring sociala frågor inom ECE*
Nr 14. *Ändringar i Helsingforsavtalet*

Framställningar

Nr 15. *Handlingsplan för minskad alkoholkonsumtion i Norden*
Nr 16. *Åtgärder för en ambitiösare alkoholpolitik i Norden*

Yttranden

Nr 1. *Nordiska rådets yttrande (budgetutskottet) angående Nordiska ministerrådets berättelse om det nordiska samarbetet 1992 (C 1)*
Nr 2. *Nordiska rådets yttrande (budgetutskottet) angående Nordiska ministerrådets redogörelse om planerna för det nordiska samarbetet (C 2)*
Nr 3. *Nordiska rådets tilläggsyttrande (budgetutskottet) angående Nordiska ministerrådets redogörelse om planerna för det nordiska samarbetet (C 2) och statsministrarnas kompletterande redogörelse (Dokument 3)*

---

1) Betr. rek. nr 1-3, 5-6, 8-9, 11-14 samt yttrande nr 1 företogs ej votering. Beslut i dessa saker togs medelst acklamation.

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *nysatsning och ny struktur på kultur-, utbildnings- och forskningsområdet*

REKOMMENDATION nr 1/1993

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 3 mars 1993 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av kulturutskottet (*B 137/k*).

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. *att* fastställa minsterrådsförslaget om nysatsning och ny struktur på kultur, utbildnings- och forskningsområdet i enlighet med ministerrådsförslag B 137/k och med beaktande av de synpunkter som anförts av kulturutskottet och att genomföra nysatsningen under perioden 1994-1996
2. *att* undanröja alla hinder för ett homogent nordiskt kultur-, utbildnings- och forskningsområde
3. *att* tillföra den nordiska kulturfonden kraftigt ökade medel avsedda för det folkkulturella samarbetet samt säkra kulturutskottets direkta representation i kulturfondens styrelse
4. *att* vidta åtgärder för att kraftigt öka det nordiska TV-samarbetet i syfte att möjliggöra en överföring av grannländernas TV-program mellan de nordiska länderna
5. *att* utvidga och komplettera nordiska utväxlingsprogram i syfte att öka nordisk språkförståelse och nordiskt barn- och ungdomssamarbete
6. *att* i skyndsam ordning lägga fram detaljerade förslag och plan om budgetfördelningen inom kultursektorn för 1994.

Oslo den 3 mars 1993

Jan P. Syse
President

Jostein Osnes
Presidiesekreterare

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *ändrad finansiering och organisation av kultursektorns institutioner m.m.*

REKOMMENDATION nr 2/1993

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 3 mars 1993 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av kulturutskottet (*B 136/k*).

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. *att* genomföra arbetsprogrammet för ändrad finansiering och organisation av kultursektorns institutioner, samarbetsprogram och andra permanenta aktiviteter i enlighet med ministerrådsförslag B 136/k och med beaktande av de synpunkter som anförts av kulturutskottet, och

2. *att* därvid beakta följande:

- institutionerna Nordiska högskolan för hushållsvetenskap och Nordiska samarbetskommittén för arktisk medicinsk forskning skall säkras extern finansiering innan nordisk finansiering upphör
- samma institutioner skall få en rimlig tid för de organisatoriska förändringar som detta föranleder
- ministerrådet skall avge en redogörelse senast 1 november 1993 till kulturutskottet om samarbetsorganens möjligheter till externt stöd vid avvecklingen av nordiskt stöd 1.1.1994
- ministerrådet skall rapportera till kulturutskottet om alla ekonomiska förändringar som företas enligt detta ministerrådsförslag och därefter ta hänsyn till utskottets synpunkter på dessa förändringar.

Oslo den 3 mars 1993

Jan P. Syse
President

Jostein Osnes
Presidiesekreterare

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *nya riktlinjer för Nordiska forskningspolitiska rådet 1993-1995*

REKOMMENDATION nr 3/1993

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 3 mars 1993 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av kulturutskottet (*B 132/k*).

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. *att* lägga riktlinjerna för Nordiska forskningspolitiska rådet till grund för arbetet under verksamhetsperioden 1993-1995, i enlighet med ministerrådsförslag B 132/k och med beaktande av de synpunkter som anförts av kulturutskottet, och
2. *att* under den verksamhetsperiod riktlinjerna avser
   - analysera EES-avtalets konsekvens för forskningen i Norden forskningspolitiskt och ekonomiskt och lägga fram förslag som förstärker den nordiska forskningens ställning i Europa
   - kartlägga alla forskningsinstanser och organ inom de nordiska länderna och det nordiska samarbetet i syfte att förbättra den nordiska forskningspolitiska styrningen
   - utarbeta en samlad redogörelse om FPR:s verksamhet.

Oslo den 3 mars 1993

Jan P. Syse
President

Jostein Osnes
Presidiesekreterare

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *projekt NORDLIV och den nordiska dimensionen i läroplanerna*

REKOMMENDATION nr 4/1993

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 3 mars 1993 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av kulturutskottet (*A 1018/k* och *A 1022/k*) med 50 röster mot 3. 1 medlem avstod från att rösta och 32 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att få till stånd ett samarbete mellan relevanta instanser i syfte att förstärka och fördjupa det nordiska stoffet och den nordiska dimensionen i läroplaner och läroböcker med särskild hänsyn till ämnena historia och samhällskunskap

att förstärka det nordiska inslaget i utbildningen av lärare i de nordiska länderna och initiera kursverksamhet för skolledare i de nordiska länderna samt

att vid genomförandet av nysatsning på det nordiska kultursamarbetet genomföra projekt NORDLIV helt eller delvis i syfte att stärka den nordiska allmänhetens intresse för nordisk historia och samhällskunskap i samarbete med Föreningarna Nordens Förbund.

De 50 medlemmar som röstade *för* rekommendationen var:

Arne Andersson (m)
Marianne Andersson (c)
Sten Andersson (s)
Árni M. Mathiesen (Sj)
Maria Kaisa Aula (Kesk.)
Børge Bakholt (S)
Dorte Bennedsen (S)
Hugo Bergdahl (fp)
Haakon Blankenborg (A)
Birgitta Dahl (s)
Hans Engell (KF)
Hans Erenbjerg (S)
Lahja Exner (s)
Ranveig Frøiland (A)
Knud Glønborg(KRF)
Kirsti Kolle Grøndahl (A)
Roger Gudmundseth (A)
Thor-Eirik Gulbrandsen (A)
Halldór Ásgrímsson (F)
J.K. Hansen (S)
Søren Hansen (S)
Åshild Hauan (A)
Helga Haugen (KrF)
Tora Aasland Houg (SV)
Per Olof Håkansson (s)
Johan J. Jakobsen (Sp)

Hans Jørgen Jensen (S)
Jógvan A. Johannessen (Jvfl)
Elver Jonsson (fp)
Anker Jørgensen (S)
Thea Knutzen (H)
Inger Koch (m)
Tore A. Liltved (H)
Kjellbjørg Lunde (SV)
Dorit Myltoft (RV)
Helge Adam Møller (KF)
Poul Nielson (S)
Ingrid Näslund (kds)
Berit Oscarsson (s)
Bruno Poromaa (s)
Rannveig Guðmundsdóttir (A)
Heikki Riihijärvi (SMP)
Marit Rotnes (A)
Olof Salmén (ÅC)
Kimmo Sasi (Kok.)
Ilkka Suominen (Kok.)
Sten Svensson (m)
Anders Svärd (c)
Ernst Wroldsen (A)
Lena Öhrsvik (s)

De medlemmar som röstade *mot* rekommendationen var: *Carl I. Hagen (FrP), Pål Atle Skjervengen (FrP)* och *Lodve Solholm (FrP).*

Terje Davidsen (Sb) *avstod från att rösta.*

Oslo den 3 mars 1993

Jan P. Syse
President

Jostein Osnes
Presidiesekreterare

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *samordning av de nordiska innehaven av handikapplitteratur*

REKOMMENDATION nr 5/1993

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 3 mars 1993 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av kulturutskottet (*A 1017/k*).

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utreda hur samordning av de nordiska innehaven och utbudet av handikapplitteratur kan bli mest ändamålsenlig, organisatoriskt och finansiellt och därefter lägga fram ett förslag därom.

Oslo den 3 mars 1993

Jan P. Syse
President

Jostein Osnes
Presidiesekreterare

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *arbetsprogram för det nordiska lagstiftningssamarbetet*

REKOMMENDATION nr 6/1993

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 3 mars 1993 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av juridiska utskottet (*B 133/j*).

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at antage et nyt femårigt lovgivningsprogram i overensstemmelse med ministerrådets forslag og de synspunkter, der er anført af Nordisk Råds juridiske udvalg

at fortsat arbejde på en nordisk prioriteringsliste og ikke blot afvente EF-initiativer

at i øvrigt nøje overveje, om ikke det samarbejde, der pågår med henblik på at støtte de baltiske lande, bør integreres i det nordiske lovgivningssamarbejde, således at de baltiske lande på de områder, hvor det findes mest presserende, kan få etableret eller opdateret sine egne regler.

Oslo den 3 mars 1993

Jan P. Syse
President

Jostein Osnes
Presidiesekreterare

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *samarbetsprogram på livsmedelsområdet*

REKOMMENDATION nr 7/1993

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 3 mars 1993 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av juridiska utskottet (*B 134/j*) med 46 röster mot 3. 37 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at vedtage forslaget til nordisk samarbejdsprogram på levnedsmiddelområdet og specielt tage hensyn til følgende:

1. *at* i spørgsmål om levnedsmiddelpolitikken arbejde for at sikre borgernes sundhed og sikkerhed
2. *at* prioritere uddannelse, information og oplysningsvirksomhed over for borgere i alle aldre
3. *at* fortsat arbejde på en nordisk prioriteringsliste
4. *at* arbejde for at sikre fødevarernes kvalitet både for så vidt angår produkternes næringsmæssige indhold, hygiejne og indholdet af ikke ønskede stoffer. Som eksempel kan nævnes frihed fra salmonella, tungmetaller og rester af bekæmpelsesmidler.
5. *at* arbejde for, at kontrollen med fødevarerne er tilstrækkelig til at sikre nordiske borgeres krav og interesser i den internationale samhandel
6. *at* øge samarbejdet med de baltiske lande og forsøge at integrere de baltiske lande i det nye samarbejdsprogram. Udvalget skal her især henlede opmærksomheden på drikkevandsområdet i Baltikum.

De 46 medlemmar som röstade *för* rekommendationen var:

Svein Alsaker (KrF)
Maria Kaisa Aula (Kesk.)
Børge Bakholt (S)
Haakon Blankenborg (A)
Birgitta Dahl (s)
Hans Engell (KF)
Knud Enggaard (V)
Berith Eriksson (v)
Lahja Exner (s)
Filip Fridolfsson (m)

Ranveig Frøiland (A)
Knud Glønborg (KRF)
Thor-Eirik Gulbrandsen (A)
Halldór Ásgrímsson (F)
J.K. Hansen (S)
Søren Hansen (S)
Satu Hassi (Vihr.)
Åshild Hauan (A)
Helga Haugen (KrF)
Mats Hellström (s)
Hjörleifur Guttormsson (Ab)
Tora Aasland Houg (SV)
Sinikka Hurskainen (SDP)
Birgitte Husmark (SF)
Johan J. Jakobsen. (Sp)
Hans Jørgen Jensen (S)
Elver Jonsson (fp)
Inger Koch (m)
Wiggo Komstedt (m)
Anna-Kaarina Louvo (Kok.)
Eeva-Liisa Moilanen (SKL)
Helge Adam Møller (KF)
Poul Nielson (S)
Hans Nyhage (m)
Berit Oscarsson (s)
Bruno Poromaa (s)
Marit Rotnes (A)
Liisa Rulander (kds)
Olof Salmén (ÅC)
Karl-Erik Svartberg (s)
Sten Svensson (m)
Anders Svärd (c)
Jan P. Syse (H)
Anders Talleraas (H)
Ernst Wroldsen (A)
Lena Öhrsvik (s)

De medlemmar som röstade *mot* rekommendationen var: *Carl I. Hagen (FrP), Pia Kjærsgaard (FP)* och *Pål Atle Skjervengen (FrP).*

Oslo den 3 mars 1993

Jan P. Syse
President

Jostein Osnes
Presidiesekreterare

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *budgetutskottets kontrolluppgift 1992*

REKOMMENDATION nr 8/1993

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 3 mars 1993 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av budgetutskottet (A *1029/b).*

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att i det fortsatta arbetet inom jord- och skogsbrukssektorn beakta de synpunkter och förslag som framförts dels i föreliggande rapport, dels i budgetutskottets redogörelse för kontrolluppgiften 1992, samt att rapportera till utskottet om vilka åtgärder som vidtagits med anledning av utvärderingen.

Oslo den 3 mars 1993

Jan P. Syse
President

Jostein Osnes
Presidiesekreterare

Nordiska rådet har tillställt de nordiska ländernas regeringar nedanstående rekommendation angående *Nordels framtid*

REKOMMENDATION nr 9/1993

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 3 mars 1993 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av ekonomiska utskottet (A *1021/e).*

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske lands regjeringer

innen utgangen av 1993 *å* fremlegge en felles studie av utviklingen i Nordel-samarbeidet, herunder utviklingstendensene i de kommende år. Studien skal også inneholde regjeringenes syn på mål og samarbeidsformer for det nordiske el-samarbeidet.

Oslo den 3 mars 1993

Jan P. Syse
President

Jostein Osnes
Presidiesekreterare

Nordiska rådet har tillställt de nordiska ländernas regeringar nedanstående rekommendation angående *insatser för ökad säkerhet vid kärnkraftverken i Sosnovy Bor och Ignalina*

REKOMMENDATION nr 10/1993

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 4 mars 1993 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av miljöutskottet (*A 1020/m*) med 63 röster mot 5. 18 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att snarast verka för att förhandlingar om att avhjälpa de mest akuta säkerhetsproblemen vid kärnkraftverken i Sosnovy Bor och Ignalina fortsätter och fullföjs samt att, om dessa ger resultat, arbeta för att nödvändiga internationella resurser tas fram.

De 63 medlemmar som röstade *för* rekommendationen var:

Svein Alsaker (KrF)
Arne Andersson (m)
Marianne Andersson (c)
Sten Andersson (s)
Árni M. Mathiesen (Sj)
Maria Kaisa Aula (Kesk.)
Børge Bakholt (S)
Dorte Bennedsen (S)
Hugo Bergdahl (fp)
Haakon Blankenborg (A)
Ingvar Carlsson (s)
Birgitta Dahl (s)
Terje Davidsen (Sb)
Knud Enggaard (V)
Hans Erenbjerg (S)
Lahja Exner (s)
May Flodin (FS)
Ranveig Frøiland (A)
Knud Glønborg (KRF)
Kirsti Kolle Grøndahl (A)
Roger Gudmundseth (A)
Carl I. Hagen. (FrP)
J.K. Hansen (S)
Søren Hansen (S)
Agne Hansson (c)
Satu Hassi (Vihr.)
Åshild Hauan (A)
Helga Haugen (KrF)
Mats Hellström (s)
Hjörleifur Guttormsson (Ab)
Tora Aasland Houg (SV)
Birgitte Husmark (SF)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Elver Jonsson (fp)
Anneli Jäätteenmäki (Kesk.)
Anker Jørgensen (S)
Tarja Kautto (SDP)
Pia Kjærsgaard (FP)

Thea Knutzen (H)
Inger Koch (m)
Wiggo Komstedt (m)
Tore A. Liltved (H)
Anna-Kaarina Louvo (Kok.)
Kjellbjørg Lunde (SV)
Eeva-Liisa Moilanen (SKL)
Dorit Myltoft (RV)
Anders Mølgaard (V)
Hans Nyhage (m)
Ingrid Näslund (kds)
Bruno Poromaa (s)
Rannveig Guðmundsdóttir (A)
Heikki Riihijärvi (SMP)
Marit Rotnes (A)
Olof Salmén (ÅC)
Kimmo Sasi (Kok.)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)
Pål Atle Skjervengen (FrP)
Sten Svensson (m)
Jan P. Syse (H)
Anders Talleraas (H)
Eeva Turunen (Kok.)
Ernst Wroldsen (A)
Lena Öhrsvik (s)

De medlemmar som röstade *mot* rekommenationen var: *Per Olof Håkansson (s), Hans Jørgen Jensen (S), Jógvan A. Johannessen (Jvfl), Helge Adam Møller (KF)* och *Poul Nielson (S).*

Oslo den 4 mars 1993

Jan P. Syse
President

Jostein Osnes
Presidiesekreterare

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *finansieringssystem för räddning av Östersjön*

REKOMMENDATION nr 11/1993

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 4 mars 1993 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av miljöutskottet (A *1025/m*).

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att agera vid den av Helcom anordnade konferensen i Gdansk den 25-26 mars för att ett finansieringssystem upprättas för genomförandet av Helcoms aktionsprogram för räddning av Östersjön,

att efter konferensen inleda förhandlingar med regeringarna i alla Östersjöländer, länderna inom havets avrinningsområde, samt med EG med sikte på etablerandet av ett finansieringssystem för Östersjön,

att se till att finansieringssystemet behandlar de enskilda länderna rättvist

att använda influtna medel enligt den av Helcom föreslagna prioriteringen enligt principen för den största kostnadsnyttan.

Oslo den 4 mars 1993

Jan P. Syse
President

Jostein Osnes
Presidiesekreterare

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *framtidens äldreomsorg*

REKOMMENDATION nr 12/1993

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 4 mars 1993 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av socialutskottet (A *1005/s).*

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att aktivt medverka till ett erfarenhetsutbyte mellan de nordiska länderna i syfte att lösa den utmaning som vård och omsorg av ett ökande antal äldre utgör.

Oslo den 4 mars 1993

Jan P. Syse
President

Jostein Osnes
Presidiesekreterare

Nordiska rådet har tillställt de nordiska ländernas regeringar nedanstående rekommendation angående *stärkt socialt samarbete kring sociala frågor inom ECE*

REKOMMENDATION nr 13/1993

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 4 mars 1993 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av socialutskottet (A *1024/s).*

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att aktivt medverka till att stärka verksamheten inom FN:s ekonomiska kommission för Europa (ECE), särskilt på det sociala området.

Oslo den 4 mars 1993

Jan P. Syse
President

Jostein Osnes
Presidiesekreterare

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *ändringar i Helsingforsavtalet*

REKOMMENDATION nr 14/1993

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 4 mars 1993 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av juridiska utskottet (*B 135/j*).

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1. *at* artikel 1, artikel 33, artikel 61 og artikel 63 i Helsingforsaftalen ændres i overensstemmelse med ministerrådsforslaget.
2. *at* artikel 40 får følgende ordlyd:

   " Samarbejdet finder sted i Nordisk Råd, i Nordisk Ministerråd, på statsministrenes, på udenrigsministrenes samt på andre ministres møder, i særlige samarbejdsorganer og mellem landenes fagmyndigheder."
3. *at* vedtage ændringer i artikel 64 i overensstemmelse med ministerrerrådsforslag B 135/j.
4. *at* i artiklerne 47 och 48 ændre "Ålands Landsting" til "Ålands Lagting".

Oslo den 4 mars 1993

Jan P. Syse
President

Jostein Osnes
Presidiesekreterare

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående framställning angående *handlingsplan för minskad alkoholkonsumtion i Norden*

FRAMSTÄLLNING nr 15/1993

Med hänvisning till Helsingforsavtalet, artiklarna 56 och 65, har Nordiska rådet den 4 mars 1993 antagit nedanstående framställning efter förslag av socialutskottet (*A 1005/s*).

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utarbeta en handlingsplan för att koordinera sina insatser för att minska alkoholkonsumtionen i Norden, innefattande bl.a. insatser för att bibehålla en ambitiös alkoholpolitik i enlighet med WHO:s europeiska aktionsplan mot alkoholskador.

Oslo den 10 mars 1993

Jan P. Syse
President

Jostein Osnes
Presidiesekreterare

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående framställning angående *åtgärder för en ambitiösare alkoholpolitik i Norden*

FRAMSTÄLLNING nr 16/1993

Med hänvisning till Helsingforsavtalet, artiklarna 56 och 65, har Nordiska rådet den 4 mars 1993 antagit nedanstående framställning efter förslag av socialutskottet (*A 1005/s*).

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att i de pågående och planerade förhandlingarna om EG-medlemskap uppträda med en samstämd argumentation i alkoholfrågan, samt

att i sina informationskampanjer för att minska alkoholkonsumtionen i länderna inrikta informationen främst på arbetslivet, graviditet, småbarnsföräldrar, barn och ungdom samt trafiken, inkl. fritidsbåtar.

Oslo den 10 mars 1993

Jan P. Syse
President

Jostein Osnes
Presidiesekreterare

Nordiska rådet har avgivit yttrande till Nordiska ministerrådet över *Nordiska ministerrådets berättelse om det nordiska samarbetet 1992*

YTTRANDE nr 1/1993

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 3 mars 1993 beslutat avge yttrande till Nordiska ministerrådet över Nordiska ministerrådets berättelse om det nordiska samarbetet 1992 (*C 1*) i överensstämmelse med vad som föreslagits i budgetutskottets betänkande.

Yttrandet har följande lydelse:

Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet

1. *att* ministerrådet, innan definitivt beslut fattas om en ökning av kulturbudgeten med 25% 1994, ger rådet det underlagsmaterial som erfordras för att rådet skall kunna göra en bedömning av rimligheten i denna satsning,

2. *att* ministerrådet upplyser om vilka konsekvenser den kraftiga ökningen på kultursektorn får på andra sektorer,

3. *att* budgetutskottet, som inom rådet ansvarar för behandlingen av ministerrådets budget, fortlöpande får ta del av rapporter och handlingsplaner av betydelse för budgetbehandlingen.

Oslo den 3 mars 1993

Jan P. Syse
President

Jostein Osnes
Presidiesekreterare

Nordiska rådet har avgivit yttrande till Nordiska ministerrådet över *Nordiska ministerrådets redogörelse om planerna för det nordiska samarbetet*

YTTRANDE nr 2/1993

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 3 mars 1993 beslutat avge yttrande till Nordiska ministerrådet över Nordiska ministerrådets redogörelse om planerna för det nordiska samarbetet (C 2) i överensstämmelse med vad som föreslagits i budgetutskottets betänkande. 47 medlemmar röstade för yttrandet och 3 mot 36 medlemmar var frånvarande.

Yttrandet har följande lydelse:

Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet

1. *att* ministerrådet, innan definitivt beslut fattas om den kraftiga ökningen på kultursektorn, presenterar ett underlagsmaterial som gör det möjligt att bedöma rimligheten i denna satsning,
2. *att* ministerrådet i god tid underrättar rådet om nedskärningar och avvecklingar och att de verksamheter som inte ryms inom ministerrådets framtidsplaner får rimlig tid för avveckling,
3. *att* ministerrådet tar initiativ till en gemensam nordisk satsning för att minska arbetslösheten i Norden,
4. *att* rådet ges möjligheter att göra omfördelningar inom en given budgetram,
5. *att* Helsingforsavtalet ändras på de punkter som rör rådets budgetinflytande,
6. *att* arbeta för att C 2-dokumentet i fortsättningen blir ett reellt planläggningsdokument, som kan ligga till grund för rådets prioriteringar,
7. *att* ministerrådet i övrigt beaktar de synpunkter som framförs i betänkandet.

De 47 medlemmar som röstade *för* yttrandet var:

Svein Alsaker (KrF)
Maria Kaisa Aula (Kesk.)
Børge Bakholt (S)
Haakon Blankenborg (A)
Birgitta Dahl (s)
Hans Engell (KF)

Berith Eriksson (v)
Lahja Exner (s)
May Flodin (FS)
Filip Fridolfsson (m)
Knud Glønborg (KRF)
Roger Gudmundseth (A)
Thor-Eirik Gulbrandsen (A)
Halldór Ásgrímsson (F)
J.K. Hansen (S)
Satu Hassi (Vihr.)
Åshild Hauan (A)
Helga Haugen (KrF)
Mats Hellström (s)
Hjörleifur Guttormsson (Ab)
Tora Aasland Houg (SV)
Sinikka Hurskainen (SDP)
Birgitte Husmark (SF)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Hans Jørgen Jensen (S)
Elver Jonsson (fp)
Anker Jørgensen (S)
Inger Koch (m)
Wiggo Komstedt (m)
Anna-Kaarina Louvo (Kok.)
Eeva-Liisa Moilanen (SKL)
Dorit Myltoft (RV)
Anders Mølgaard (V)
Helge Adam Møller (KF)
Poul Nielson (S)
Hans Nyhage (m)
Berit Oscarsson (s)
Bruno Poromaa (s)
Marit Rotnes (A)
Liisa Rulander (kds)
Olof Salmén (ÅC)
Kimmo Sasi (Kok.)
Karl-Erik Svartberg (s)
Sten Svensson (m)
Anders Svärd (c)
Ernst Wroldsen (A)
Lena Öhrsvik (s)

De medlemmar som röstade *mot* yttrandet var: *Carl I. Hagen (FrP), Pia Kjærsgaard (FP)* och *Pål Atle Skjervengen (FrP).*

Oslo den 3 mars 1993

Jan P. Syse
President

Jostein Osnes
Presidiesekreterare

Nordiska rådet har avgivit tilläggsyttrande till Nordiska ministerrådet över *Nordiska ministerrådets redogörelse om planerna för det nordiska samarbetet och statsministrarnas kompletterande redogörelse*

YTTRANDE nr 3/1993

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 3 mars 1993 beslutat avge yttrande till Nordiska ministerrådet över Nordiska ministerrådets redogörelse om planerna för det nordiska samarbetet (*C 2*) och statsministrarnas kompletterande redogörelse (*Dokument 3*) i överensstämmelse med vad som föreslagits i budgetutskottets tilläggsbetänkande. 47 medlemmar röstade för yttrandet och 39 medlemmar var frånvarande.

Yttrandet har följande lydelse:

Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet

1. *att* ministerrådet senast vid den 43:e sessionen i Mariehamn ger rådet en redogörelse för resultaten från det planerade mötet om samordning av förhandlingarna om EG-medlemskap,

2. *att* de nordiska länderna i kommande EG-medlemsförhandlingar arbetar för att få in en klausul om det nordiska samarbetet, som motsvarar den klausul som finns i EES-avtalet och som bygger på Romfördragets klausul om bl.a. Beneluxsamarbetet,

3. *att* initiativ tas för att samordna de nationella insatserna i Baltikum,

4. *att* ministerrådet arbetar för fri handel mellan Norden och Baltikum,

5. *att* ministerrådet påskyndar avvecklingen av handelshinder och gränskontroller,

6. *att* ministerrådet för att minska arbetslösheten verkar för en aktiv nordisk arbetsmarknadspolitik samt att nya initiativ tas för tillväxt och sysselsättning. Det kan gälla avveckling av handelshinder, stöd till investeringar av olika slag och en öppen arbetsmarknad inom Norden.

7. *att* ministerrådet beaktar att utbildning och forskning bedrivs inom många sektorer och att denna forskning är väl så viktig som den som bedrivs inom kultursektorn.

8. *att* ministerrådet avstår från en strikt procentuell uppdelning av budgetmedlen samt att budgetbehovet inom de sektorer som bedöms vara av nordiskt intresse får vara vägledande för medelstilldelningen.

De 50 medlemmar som röstade *för* yttrandet var:

Svein Alsaker (KrF)
Maria Kaisa Aula (Kesk.)
Børge Bakholt (S)
Haakon Blankenborg (A)
Birgitta Dahl (s)
Hans Engell (KF)
Berith Eriksson (v)
Lahja Exner (s)
May Flodin (FS)
Filip Fridolfsson (m)
Knud Glønborg (KRF)
Roger Gudmundseth (A)
Thor-Eirik Gulbrandsen (A)
Halldór Ásgrímsson (F)
J.K. Hansen (S)
Satu Hassi (Vihr.)
Åshild Hauan (A)
Helga Haugen (KrF)
Mats Hellström (s)
Hjörleifur Guttormsson (Ab)
Tora Aasland Houg (SV)
Sinikka Hurskainen (SDP)
Birgitte Husmark (SF)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Hans Jørgen Jensen (S)
Elver Jonsson (fp)
Anker Jørgensen (S)
Inger Koch (m)
Wiggo Komstedt (m)
Anna-Kaarina Louvo (Kok.)
Eeva-Liisa Moilanen (SKL)
Dorit Myltoft (RV)
Anders Mølgaard (V)
Helge Adam Møller (KF)
Poul Nielson (S)
Hans Nyhage (m)
Berit Oscarsson (s)
Bruno Poromaa (s)
Marit Rotnes (A)
Liisa Rulander (kds)
Olof Salmén (ÅC)
Kimmo Sasi (Kok.)
Karl-Erik Svartberg (s)
Sten Svensson (m)
Anders Svärd (c)
Ernst Wroldsen (A)
Lena Öhrsvik (s)

Oslo den 3 mars 1993

Jan P. Syse
President

Jostein Osnes
Presidiesekreterare

Övriga beslut

A. Beslut att inte företa sig något

(3 mars)

1. medlemsforslag om at foranstalte en belysning af behov og muligheder for etablering af et nordisk informationscenter i Flensborg

(4 mars)

2. medlemsförslag om bibehållet nordiskt enhetsporto

B. Beslut att lägga till handlingarna

a. som slutbehandlade spörsmål

(3 mars)

1. meddelande om rekommendation nr 13/1989/k angående utbildnings- och praktikantutbytesverksamhet med EG
2. meddelande om rekommendation nr 30/1991/k angående Nordplans framtida verksamhet
3. meddelande om rekommendation nr 31/1991/k angående arbetsprogram för ändrad finansiering av kultursektorns organ
4. meddelande om rekommendation nr 34/1991/k angående försöksprojekt Radio Scandinavia
5. meddelande om rekommendation nr 45/1991/k angående stipendier för folkhögskolesturderande från Baltikum och Östeuropa
6. meddelande om rekommendation nr 47/1991/k angående kultursamarbete med Baltikum och Östeuropa
7. meddelande om rekommendation nr 26/1992/ angående nordiskt revyfackligt nätverkssamarbete
8. meddelande om rekommendation nr 28/1992/k angående handlingsprogram för vuxenutbildningen - Voks Frem 1992-1996
9. meddelande om rekommendation nr 14/1991/j angående rösträtt vid parlamentsval i annat nordiskt land
10. Nordiska ministerrådets berättelse om det nordiska samarbetet (1992) (C 1)
11. Nordiska ministerrådets redogörelse om planerna för det nordiska samarbetet (C 2)[1]
12. berättelse från Nordiska kulturfonden inkl. revisionsberättelse 1991) (C 5/b)

---

[1] Behandlingen av C 2 omfattade även Dokument 3: statsministrarnas redogörelse (se C. *Beslut i interna spörsmål*).

13. meddelande om rekommendation nr 29/1992/b angående budgetutskottets kontrolluppgifter 1991
14. meddelande om rekommendation nr 33/1992/b angående Nordiska ministerrådets budget för 1993
15. berättelse från Nordiska investeringsbanken (1992) (C 3/e)
16. berättelse från Nordiska projektexportfonden (1992) (C 4/e)
17. berättelse från Nordiska utvecklingsfonden (1992) (C 6/e)
18. berättelse från Nordisk fond för teknologi och industriell utveckling - Nordiska industrifonden (1992) (C 7/e)
19. berättelse från Nordiska miljöfinansieringssällskapet NEFCO (1992) (C 8/e)
20. meddelande om rekommendation nr 45/1989/e angående uppföljning av arbetsprogram Norden i Europa 1989-1992
21. meddelande om rekommendation nr 21/1991/e angående nordiska elhögspänningsnät som "common carrier"
22. meddelande om rekommendation nr 40/1991/e angående ekonomiskt och kulturellt samarbete med Östersjöländerna
23. meddelande om rekommendation nr 16/1992/e angående åtgärder för att stimulera tillinnovationer i näringslivet
24. meddelande om rekommendation nr 17/1992/e angående förhöjning av Nordiska utvecklignsfondens kapital

(4 mars)

25. meddelande om rekommendation nr 20/1990/m angående internationellt samarbete om export av avfall
26. meddelande om rekommendation nr 21/1990/m engående nätverk för renare teknologier
27. meddelande om rekommendation nr 31/1990/m angående toxikologiskt institut
28. meddelande om rekommendation nr 18/1991/m angående ändring i den nordiska transportöverenskommelsen
29. meddelande om rekommendation nr 50/1991/m angående miljöbistånd till Baltikum
30. meddelande om rekommendation nr 51/1991/m angående förstärkning av Östersjökonventionen
31. meddelande om rekommendation nr 52/1991/m angående revision av Östersjökonventionen
32. meddelande om rekommendation nr 21/1992/m angående satsningar på det nordiska gränsregionala samarbetet
33. meddelande om rekommendation nr 23/1992/m angående nordiskt samarbetsprogram för fiskeri 1993-1996
34. meddelande om rekommendation nr 45/1992/m angående arbetsprogram för miljökvalitetsövervakning
35. meddelande om rekommendation nr 30/1989/s angående utbildning och legitimation för kiropraktorer (senare delen)
36. meddelande om rekommendation nr 31/1989/s angående hjälpmedelsförsörjning för handikappade

37. meddelande om rekommendation nr 33/1989/s angående ökade insatser inom barn- och familjepolitiken
38. meddelande om rekommendation nr 35/2989/s angående insatser för minskad alkoholkonsumtion i Norden
39. meddelande om rekommendation nr 29/1990/s angående åtgärdsplan för uppföljning av FN:s barnkonvention
40. meddelande om rekommendation nr 2/1991/s angående förbättrade kommunikationsmöjligheter för hörselskadade
41. meddelande om rekommendation nr 26/1991/s angående internationella standardregler för handikappade
42. meddelande om rekommendation nr 55/1991/s angående förstärkning av de nordiska modellen
43. meddelande om rekommendation nr 4/1992/s angående utökad nordisk arbetsmiljöstatistik
44. meddelande om rekommendation nr 6/1992/s angående samarbetsprogram inom bygg- och bostadssektorn
45. meddelande om rekommendation nr 11/1992/s angående nordbors rättigheter i Norden
46. meddelande om rekommendation nr 12/1992/s angående utbildningsprogram för utveckling av social service (NOPUS)
47. meddelande om rekommendation nr 13/1992/s angående ny nordisk konvention om social trygghet (p. 1)
48. meddelande om rekommendation nr 19/1992/s angående samnordisk spcialistutbildning inom barnomsorgen

b. i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session

(4 mars)

1. meddelande om rekommendation nr 30/1989/s angående utbildning och legitimation för kiropraktorer (rekommendationens första del)
2. meddelande om rekommendation nr 13/1992/s angående ny nordisk konvention om social trygghet (rekommendationens punkt 2)

c. bemyndigande för utskotten att lägga meddelanden till handlingarna

(2 mars)

1. meddelande om rekommendation nr 27/1989/m angående samordnad trafik- och trafiklärarutbildning
2. meddelande om rekommendation nr 30/1989/s angående utbildning och legitimation för kiropraktorer (första delen)
3. meddelande om rekommendation nr 36/1989/s angående plan för förstärkta insatser mot reumatiska sjukdomar

4. meddelande om rekommendation nr 37/1989/m angående skydd av den nordiska havsfågelfaunan
5. meddelande om rekommendation nr 24/1990/m angående luftföroreningsproblem på Nordkalotten
6. meddelande om rekommendation nr 26/1990/s angående telekommunikationer för handikappade
7. meddelande om rekommendation nr 30/1990/s angående homosexuellas sociala situation
8. meddelande om rekommendation nr 32/1990/s angående program mot ungdomsarbetslösheten
9. meddelande om rekommendation nr 9/1991/j angående lagstiftningssamarbete om bio- och genteknologi
10. meddelande om rekommendation nr 10/1991/j angående lagstiftning rörande skuldsanering
11. meddelande om rekommendation nr 11/1991/j angående lagstiftning rörande grupptalan
12. meddelande om rekommendation nr 12/1991/j angående jämnare könsfördelning i nordiska styrelser, kommittéer, utskott, nämnder m.m.
13. meddelande om rekommendation nr 16/1991/j angående genomgång av Helsingforsavtalet
14. meddelande om rekommendation nr 17/1991/j angående ändringar i Helsingforsavtalets artiklar 1 och 45
15. meddelande om rekommendation nr 24/1991/e angående koncernfacklig samverkan i Norden
16. meddelande om rekommendation nr 25/1991/m angående beräkningsmodell för grön BNP
17. meddelande om rekommendation nr 27/1991/s angående samnordiska brandskyddsbestämmelser
18. meddelande om rekommendation nr 33/1991/k angående samarbete om nordiskt hantverk och hemslöjd
19. meddelande om rekommendation nr 35/1991/k angående Nordens år i Kalmar
20. meddelande om rekommendation nr 37/1991/k angående samarbetsprogram för högre utbildning i Norden
21. meddelande om rekommendation nr 42/1991/j kunskapsöverföring till bl.a. Baltikum rörande parlamentarism och demokrati
22. meddelande om rekommendation nr 43/1991/j angående stöd till demokratiseringssträvandena och internationella samarbetet i Baltikum
23. meddelande om rekommendation nr 53/1991/m angående förbättrad finansiering av Östersjösamarbetet
24. meddelande om rekommendation nr 1/1992/s angående insatser mot epilepsi
25. meddelande om rekommendation nr 3/1992/s angående utvidgning av den nordiska arbetsmiljökonventionen
26. meddelande om rekommendation nr 5/1992/s angående nordiska sjömanspensioner

27. meddelande om rekommendation nr 7/1992/s angående nordisk färdtjänst
28. meddelande om rekommendation nr 8/1992/s angående gränsöverskridande färdtjänster
29. meddelande om rekommendation nr 9/1992/m angående handikappanpassning av internationella persontransporter
30. meddelande om rekommendation nr 10/1992/s angående nordiskt hjälso- och sjukvårdssamarbete med Baltikum och Östeuropa
31. meddelande om rekommendation nr 13/1992/s angående ny nordisk konvention om social trygghet (p. 2)
32. meddelande om rekommendation nr 14/1992/e angående förstärkning av Nordisk industrifond
33. meddelande om rekommendation nr 15/1992/e angående upprättande av ett baltiskt investeringsprogram
34. meddelande om rekommendation nr 18/1992/j angående gemensam nordisk lagstiftning rörande barnskydd
35. meddelande om rekommendation nr 20/1992/j angående stöd till rättsutvecklingen i Estland, Lettland och Litauen
36. meddelande om rekommendation nr 22/1992/m angående gemensam tid i Danmark, Finland, Norge och Sverige
37. meddelande om rekommendation nr 24/1992/k angående samarbete på trafikutbildningens område
38. meddelande om rekommendation nr 25/1992/k angående nordisk textil sommarakademi
39. meddelande om rekommendation nr 27/1992/k angående ökat TV- och radioprogramutbyte i Norden
40. meddelande om rekommendation nr 30/1992/p angående gemensam nordisk utlandsrepresentation i vissa nya stater
41. meddelande om rekommendation nr 31/1992/p angående samarbete i det arktiska området
42. meddelande om rekommendation nr 32/1992/e angående Norden i det nya Europa
43. meddelande om rekommendation nr 34/1992/e angående samiska intressen i nordiska turistkampanjer
44. meddelande om rekommendation nr 35/1992/e angående energi- och miljöpolitiskt samarbete
45. meddelande om rekommendation nr 36/1992/e angående samarbete på biståndsområdet
46. meddelande om rekommendation nr 37/1992/j angående beräkningsmodell för värdering av obetalt arbete
47. meddelande om rekommendation nr 38/1992/k angående hushållsundervisning i de baltiska länderna
48. meddelande om rekommendation nr 39/1992/k angående stöd till folkrörelsernas nordiska samarbete
49. meddelande om rekommendation nr 40/1992/k angående Nordjobb som permanent ordning

50. meddelande om rekommendation nr 41/1992/k angående höjning av prissumman för Nordiska rådets musik- och litteraturpris
51. meddelande om rekommendation nr 42/1992/s angående insatser för socialt utsatta grupper
52. meddelande om rekommendation nr 43/1992/s angående jämlikhet i hälsa och levnadsvillkor
53. meddelande om rekommendation nr 44/1992/s angående nordiska arbetsrätten och EG
54. meddelande om rekommendation nr 46/1992/m angående internationella uppförandekoder inom miljösektorn
55. meddelande om rekommendation nr 47/1992/m angående kärnsäkerhet i Nordområdena
56. meddelande om rekommendation nr 48/1992/m angående begränsning av export av miljöfarligt avfall
57. meddelande om rekommendation nr 49/1992/m angående skydd av fredade fågelarter

C. Beslut i interna spörsmål

(2 mars)
1. bemyndigande för utskotten att lägga till handlingarna sådana meddelanden som inte upptagits på saklistan för sessionen eller som inte slutbehandlas på sessionen
2. att tidsbegränsa talerätten i debatterna samt tillämpa en försöksordning i samband med frågeinstitutet (Dokument 2)
3. att lägga rapport från Nordiska rådets presidium till handlingarna (Dokument 1)

(3 mars)
4. att lägga statsministrarnas redogörelse till handlingarna (Dokument 3)

(4 mars)
5. bemyndigande för presidiet att utse kommittéer

Val

(2 mars)
1. val av presidium
2. val av förtroendeposter

(4 mars)
3. val av valkommitté

PRESIDIUM, ARBETSUTSKOTT, SEKRETARIAT, SAKKUNNIGA M. M.

Presidium

Jan P. Syse, Norge, president
Kirsti Kolle Grøndahl, Norge
Tora Aasland Houg, Norge
Anker Jørgensen, Danmark
Knud Enggaard, Danmark
Ilkka Suominen, Finland
Mats Nyby, Finland
Geir H. Haarde, Island
Halldór Ásgrímsson, Island
Sten Andersson, Sverige
Elver Jonsson, Sverige

Arbetsutskott

Danmark
Hans Engell
Anker Jørgensen
Birgitte Husmark
Knud Enggaard

Finland
Ilkka Suominen
Erkki Tuomioja
Claes Andersson
Jörn Donner
Satu Hassi
Anneli Jäätteenmäki
Eeva-Liisa Moilanen
Olof Salmén

Island
Geir H. Harde
Rannveig Guðmundsdóttir
Halldór Ásgrímsson
Hjörleifur Guttormsson
Kristín Einarsdóttir

Norge
Kirsti Kolle Grøndahl
Jan P. Syse
Svein Alsaker
Thor-Eirik Gulbrandsen
Carl I. Hagen
Johan J. Jakobsen
Kjellbjørg Lunde

Sverige
Sten Andersson
Wiggo Komstedt
Per Olof Håkansson
Elver Jonsson
Anders Svärd

Särskilt inbjudna

Nordiska rådets prisvinnare

Hultberg, Peer, forfatter, Danmark

Mellersta Österbottens kammarorkester, Finland

Nordiska gäster

Bodström, Lennart, Sveriges ambassadör
Bruun, H.H., Danmarks ambassadör
Dagny Kristjánsdóttir, dosent, Island
Eidem, Bjarne Mørk, Foreningen Norden, Norge
Einar Benediktsson, Islands ambassadör
Elmquist, Håkan, inspelningschef, Sverige
Fälldin, Thorbjörn, Föreningen Norden, Sverige
Haraldur Olafsson, Foreningen Norden, Island
Hentze, Demmus, Foreningen Norden, Færøerne
Hetemäki-Olander, Elsi, Föreningen Norden, Finland
Kruse, Birgir, Foreningen Norden, Færøerne
Sigurður Símonarson, Foreningen Norden, Island
Yrjö-Koskinen, Kaarlo, Finlands ambassadör

Internationella gäster

Berg, Hallgrim, Europarådets parlamentariska församling
Bickauskas, Egidijus, Baltiska församlingens presidium, Litauen
Birkavs, Valdis, Baltiska församlingens presidium, Lettland
Budovskis, Maris, Baltiska församlingens presidium, Lettland
Chappuis, Gerard, Eftas sekretariat
Chasbultov, Ruslan, talman, OSS´ interparlamentariska församling
Cox, Tom, Interparlamentariska unionen
Dees, A.J.O., Benelux-rådet
Degutis, Ricardas, tolk, Litauen
Dempsey, Cliodhna, Europaparlamentet
Kruse, Sören, EG-kommissionen
Kündig, Markus, Eftas parlamentarikerkommitté
Liiv, Daimar, Baltiska församlingen, Estland
Marshall, Sir Michael, president, Internationella parlamentariska unionen
Motulaite, Violeta, Baltiska församlingen, Litauiska delegationens sekretariat
Saatpalu, Vello, Baltiska församlingens presidium, Estland
Titley, Gary, Europaparlamentet
Vuohula, Eero, Eftas sekretariat

Representanter för nordiska organisationer

Ahlén, Sune, generalsekreterare, NFS
Hauge, Lars, generalsekretær, Foreningene Nordens Forbund
Lindefjeld, Vidar, Næringslivets Hovedorganisasjon
Madsen, Orla, utredningssekreterare, NFS
Solvoll, Magne, Nordisk akademikerråd

Representanter för de nordiska informationskontoren i Baltikum

Bærug, Richard, Riga
Kreuger, Anders, Vilnius
Salonen, Leo, Tallinn

De nationella delegationernas sekretariat

Danmark
Andersen, Annette, betjent
Beierholm, Bente, overassistent
Gant, Anne, assistent
Hagemann, Henrik, generalsekretær
Madsen, Grethe, overassistent
Nørgaard, Jens, betjent
Sandø, Jonna, overassistent
Sørensen, Erik Ingemann, redaktør
Vestergaard, Mette, fuldmægtig

Færøerne
Rein, Marius, sekretær
Stenberg, Ásla, sekretær
Thomassen, Kristoffur, bureauchef

Grønland
Bønæs, Jan, fuldmægtig
Steenholdt, Alibak, bureauchef

Finland
Boedeker, Mika, tillf. bitr. sekreterare
Eriksson, Magnus, bitr. sekreterare
Haavisto, Anne, sekreterare, ställföreträdarkontoret
Hakala, Liisa-Maria, bitr. sekreterare
Husman, Paula, avdelningssekreterare
Immonen, Maarit, tf. avdelningssekreterare
Kaikkonen, Paula, bitr. sekreterare
Korhonen, Maj-Britt, byråsekretrerare
Lindström, Guy, generalsekreterare
Lohiniva, Greta, bitr. generalsekreterare
Lommi, Jarkko, ADB-tekniker
Mairue, Sirpa, tf. informationsassistent
Mennander, Kirsti, translator
Nieminen, Risto, bitr. sekreterare
Saaristo, Kristina, sekreterarpraktikant
Saavalainen, Merja, tf. byråsekreterare
Salo, Kari, informationssekreterare
Talvitie, Ossi, vaktmästerichef
Zilliacus, Patrick, byråchef

Åland
Nauclér, Elisabeth, delegations-sekreterare

Island
Snjólaug Ólafsdóttir, general-sekretær
Lene Hjaltason, fuldmægtig
Tinna Víðisdóttir, fuldmægtig

Norge
Andreassen, Bjørn, førstekonsulent
Austin, Kjell, førstekonsulent
Braaten, Else Marie, konsulent
Halvorsen, Bente, førstesekretær
Myhre-Jensen, Kjell, sekretariatsleder
Nyberg, Anne, betjent
Sollien, Liv, førstefullmektig
Trolle, Lisa, konsulent
Vekrum, Lise Enberget, førstesekretær

Sverige
Alvarson, Dan, expeditions-assistent
Bergqvist, Renée, 1:e byrå-sekreterare
Bruce, Margareta, byråsekreterare
Hjelm, Eva, kamrer
Hultén, Eric, avdelningsdirektör
Isacsson, Bert, kanslichef
Persson, Stig, intendent
Poedtke, René, byråassistent
Quiding, Ossian, informations-sekreterare
Smekal, Eva, byråchef
Stenberg, Marianne, 1:e byrå-sekreterare
Söderman, Anitha, avdelnings-direktör
Tollin, Ingrid, chefssekreterare

Presidiesekretariatet

Andersson, Pia, kamrer
Bagerstam, Bitte, informations-chef
Bejmar, Marianne, byråassistent
Carlsson, Inge Munk, byråassistent
Caspersen, Ove, informations-sekreterare
Davidsen, Mona, byråassistent
Friborg, Charlotta, tf. bitr. redaktör
Guðrún Garðarsdóttir, bitr. redaktör
Hagen, Gro, 1:e byråassistent
Johansson, Birgitta, byrå-sekreterare
Joneken, Anneli, byrådirektör
Karlsson, Svenolof, redaktör
Koumí, Margareta, byråassistent
Lindfors, Viveca, byråsekreterare
Lundqvist, Bo, expeditionsassistent
Mattsson, Kaj-Peter, stf. presidie-sekreterare
Nyberg, Lars, expeditionsassistent
Osnes, Jostein, presidiesekreterare
Sergenius, Margit, byråassistent
Stenberg, Stig, intendent
Stjernberg, Gustaf, stf. presidie-sekreterare
Sundberg, Renée, informations-assistent
Wiklund, Viveca, redaktions-assistent
Östman, Margit, internationell sekreterare

Utskottssekreterare

Andersson, Marianne, budget-utskottet
Elín Pálsdóttir Flygenring, kultur-utskottet
Ingimar Einarsson, socialutskottet
Lundberg, Göran, miljöutskottet
Vefald, Olav, ekonomiska utskottet
Østergaard, Anne, juridiska utskottet

Nordisk Kontakt

Carlsson, Marianne, redaktör, Finland
Häggman, Larserik, chefredaktör
Jóhannsson, Björn, redaktör, Island
Norrbom, Hans, redaktör, Sverige
Sørensen, Erik Ingemann, redaktør, Danmark
Aaraas, Einar, redaktør, Norge

Nordiska ministerrådets sekretariat

Alstad, Odd, personalchef
Bagge-Petersen, Claus, konsulent
Berg, Knut, konsulent
Berggren, Lasse, konsulent
Dahlman, Kerstin, avd.sekreterare
Damm, Lotta, sekreterare
Eklund, Per, konsulent
Ekman, Anette, konsulent
Elefalk, Kjell, konsulent
Emborg, Kerstin, adm. sekreterare
Erla Sigurðardóttir, sekretær
Flatøy, Liv Marion, sekretær
Fredlund, Björn, konsulent
Granström, Birgitta, sekreterare
Hansen, Hanne, afd.sekretær
Hansen, Leif Chr., afd.chef
Herfelt, Susanne, konsulent
Holmgren, Peter, konsulent, afd.chef
Jensen, Else Fabricius, konsulent
Jeppesen, Dorte, konsulent
Kolltveit, Johs, afd.chef
Larsen, Stein T., konsulent
Lehtovirta, Tapani, konsulent
Mathlein, Lars, afd.chef
Mattila, Pekka, konsulent
Miemois, Karl-Johan, konsulent
Nielsen, Knud Arne, konsulent
Nilsson, Gunilla, avd.sekreterare
Ólafur, Kvaran, konsulent
Persson, Margaretha, avd.sekreterare
Ranebo, Stellan, konsulent
Riktor, Rolf, konsulent
Sandelin, Ann, avd.chef
Sandholt, Gunnar, konsulent
Stenbäck, Pär, generalsekreterare
Ström, Björn, konsulent
Støvring, Per, konsulent
Suhr, Helena, adm. sekreterare
Teperi, Outi, sekreterare
Tiveus, Ylva, konsulent, enhetschef
Tommola, Aila, konsulent
Tui, Lemmi, konsulent
Tveit, Hege, konsulent, enhetschef
Vermeer, Liisa, konsulent
Vibholt, Villy, konsulent, afd.chef
Vikersveen, Kari, adm. sekretær
Williams, Johan, konsulent
Österberg, Christina, konsulent
Østergaard, Eeva-Liisa, konsulent
Östling, Bengt, konsulent

Stenografer

Danmark
Bram, Lise, referent
Delfs-Andersen, Sven, referent
Hildebrand, Kirsten, referent
Johansen, Birte Hjort, tekstbehandler
Sander, Inger Merete, referent
Spanggaard, Elisabeth, referent

Finland
Filppa, Birgitta, stenograf
Johansson, Ulla, maskinskriverska
Karrento, Anita, stenograf
Niittuinperä, Jari, stenograf
Sundström, Marina, maskinskriverska
Vesterlund, Riitta, maskinskriverska

Norge
Hylback, Lisbeth, referent
Kleppe, Elisabeth, referent
Lønset, Klara Marie, referent
Raanes, Gudrun Strand, referent
Schwartz, Kari, referent
Smiseth, Ingeborg, referentrevisor

Sverige
Djurström, Stig, riksdagsstenograf
Löfling, Arne, riksdagsstenograf
Nilsson, Lars, riksdagsstenograf

Tolkar

Andersson, Pirkko-Liisa
Duvantier, Claire
Fluger, Lena
Hellström, Sirpa
Kaljunen, Riitta
Laakso, Ritva
Zöega, Anne

Partigruppernas sekretariat

Socialdemokratiska gruppen

Dybing, Svein, informasjonsleder
Forfang, Frode, sekretær
Helland, Sten, politisk rådgivare
Henie, Lars Petter, politisk rådgivare
Koch, Enn, sekreterare
Kolberg, Martin, sekretariatsledare
Lundin, Inga-Lisa, assistent
Sirjamo, Anna-Liisa, informationssekreterare
Svensson, Jerry, partigruppssekreterare
Thorvaldsen, Trond, gruppesekretær
Trøan, Arild, gruppesekretær

Konservativa gruppen

Grevstad, Jan, partigruppesekretær
Oksala, Ilkka, planeringssekreterare
Trøen, Mona, politisk rådgiver
Schwabe, Erik, politisk rådgivare

Mittengruppern

Arnstad, Marit, politisk sekretær
Estdahl, Solveig Thoresen, gruppesekretær
Husøy, Kari, gruppesekretær
Lönnroth, Joakim, partigruppssekreterare
Næss, Steinar, generalsekretær
Skjørestad, Jarle, sekretariatsleder
Synnes, Arne, sekretariatsleder
Sæter, Odd, Jostein, gruppesekretær
Turtiainen, Seija, sekreterare

Vänstersocialistiska gruppen

Nilsen, Petter, partigruppesekretær
Sandvig, Bente, partisekretær

Liberalistiska gruppen

Hagen, Eli Engum, sekretær
Hansen, Per Ørum, informasjonsmedarbeider
Limi, Hans A., partigruppesekretær
Skaarup, Peter, gruppesekretær

Sakkunniga

Danmark
Asmussen, Ole, departementschef
Bernstein, Nils, departementschef
Berthelsen, Jens, ministersekretær
Bjerregaard, Tine, assistent
Boesgaard, Henrik, kontorchef
Boisen, Ida M., fuldmægtig
Christensen, Erling, kontorchef
Christensen, Marianne, fuldmægtig
Christensen, Steen, fuldmægtig
Clausen, Birgitte, fuldmægtig
Eriksen, Grethe, personlig sekretær
Federspiel, Ulrik, departementschef
Fischer, Per, konsulent
Goldschmidt, Ernst, kommiteret
Hassel, Tina, overassistent
Hugau, Anita, sekretariatschef
Jacobsen, Erik, departementschef
Jensen, Marianne Mochau, fuldmægtig
Johannesen, Odma, fuldmægtig
Junker, Ulla, fuldmægtig
Larsen, Peter Jon, generalsekretær
Lassen, Nina, fuldmægtig
Lautrup-Larsen, Morten, ministersekretær
Lindhard, Lasse, kontorchef
Martens, Gunnar, kontorchef
Mortensen, Peter Bak, kontorchef
Nørring, Niels Peter, ministersekretær
Overgaard, Knud, kontorchef
Pedersen, Erik, ministersekretær
Samuelsen, Annette, fuldmægtig
Schou, Mogens, kontorchef
Seaton, Pernille, ministersekretær
Svendsen, Preben, ministersekretær
Sørensen, Palle M., akademiingeniør
Vorre, Adam, ministersekretær
Wolf, Adam, ministersekretær

Færøerne
Finnsson, Eydfinnur, fuldmægtig
Hoydal, Kjartan, fiskeridirektør
Kløvstad, Jan, direktør
Nielsen, Jákup, fuldmægtig
Poulsen, Maiken S., sekretær
Thorsteinsson, Jákup, direktør
á Velbastad, Niels, samarbejdsministerens stedfortræder

Grønland
Biilmann, Petrus H., kontorchef
Cordtz, Torben, direktør
Heinrich, Ole, cheftolk
Josefsen, Ulrik, ministersekretær
Kleist, Kaj, adm. direktør
Lemcke, Einar, souschef
Leth, Henrik, direktør
Lyberth, Jakob, sekretariatsleder
Møller, Aqigssiaq, direktør
Oxholm, Ole, institutchef
Petersen, Bent Krogh, fuldmægtig
Riemenschneider, Enid, konsulent
Søndergaard, Jørgen S., konsulent

Finland
Aro, Markku, fiskeriråd
Ekebom, Ralf, överinspektör
Forsberg, Fredrik, äldre regeringssekreterare
Haapanen, Antti, byråchef
Heinonen, Olli-Pekka, specialmedarbetare
af Hällström, Gustav, verkställande direktör
Härkönen, Seppo, statsministerns specialmedarbetare
Kallio, Teuvo, kanslichef
Kauppi, Lea, byråchef
Kauppila, Aulikki, överinspektör
Kivimäki, Erkki, utrikesråd, samarbetsministerns ställföreträdare
Koli, Ilse, konsultativ tjänsteman
Krokfors, Karl-Johan, ambassadråd
Laamanen, Anu, utrikessekreterare
Lehtinen, Markku, konsultativ tjänteman
Liedes, Jukka, konsultativ tjänsteman
Lindqvist, Bengt-Göran, byggnadsråd
Lundqvist, Gunnar, fiskeribiolog
Luostarinen, Päivi, specialmedarbetare
Maljonen, Juhani, regeringsråd
Manner, Eero, tf. bitr. avdelningschef
Niskanen, Pekka, överinspektör
Numminen, Jaakko, kanslichef
Nurmi, Pekka, överdirektör
Ojala, Olli, överdirektör
Ottelin, Hans, ambassadråd
Penttinen, Markus, sekr. för internationella ärenden
Reimavuo, Runa, socialattaché
Salminen, Kalevi, direktör
Slotte, Kristian, konsultativ tjänsteman
Säilä, Pekka, bitr. avdelningschef
Söderlund, Desirée, tf. lagstiftningsråd
Uronen, Reino, kanslichef
Valjento, Liisa, utrikessekreterare
Widing, Barbro, handelsråd
Voipio, Iikko, konsultativ tjänsteman
Ylinen, Ann-Britt, överinspektör

Åland
Hvenekilde, Sören, institutchef
Jansson, Harry, tf. avdelningschef
Storå, Carl, fiskeriintendent

Island
Albert Jónsson, afdelingschef
Árni Gunnarsson, departementschef
Árni Kolbeinsson, departementschef
Engblom, Lars-Åke, direktör för Nordens Hus

Gunnar Snorri Gunnarsson, ambassadør
Jón Júliusson, ekspeditionschef, medlem af den nordiske samarbejdskomité
Knútur Hallsson, departementschef
Kristján Skarphéðinsson, afdelingschef
Magnús Jóhannesson, departementschef
Ólafur Davíðsson, departementschef
Ólafur S. Valdimarsson, departementschef
Páll Sigurðsson, departementschef
Þórður H. Ólafsson, kontorchef

Norge
Andreassen, Marianne, politisk rådgiver
Aukrust, Torlaug Lundh, konsulent
Bauer, Irene, underdirektør
Berg, Hans, førstekonsulent
Bie, Karen Nossum, byråsjef
Bruzelius, Karin, departementsråd
Clemet, Fridtjov, rådgiver
Eidsvik, Arve, konsulent
Foss, Torben, ekspedisjonssjef
Fure, Lars, byråsjef
Garberg, Heidi, førstekonsulent
Gilbo, Berit, førstekonsulent
Glenne, Eirik, ekspedisjonssjef
Graham, Oddmund, departementsråd
Gramstad, Sigve, ekspedisjonssjef
Grue, Per Harald, departementsråd
Hegg, Jan Wessel, underdirektør
Helland, Haktor, ekspedisjonssjef
Hengsle, Odd, ekspedisjonssjef
Hjelle, Marta, konsulent
Jahr, Hanna Marit, ekspedisjonssjef
Jørgensen, Jan Birger, førstekonsulent
Kallerud, Bitten, ekspedisjonssjef
Kjellberg, Arve, ekspedisjonssjef
Kjønnøy, Gunnar, departementsråd
Lande, Tor, avdelingsdirektør
Lie, Kai, ministerråd
Løvaas, Harald, generalsekretær
Malterud, Tore, ekspedisjonssjef
Myhre, Kjellaug, førstekonsulent
Nadheim, Erik, politisk rådgiver
Nordbø, Eldrid, departementsråd
Norstein, Ingrid, politisk rådgiver
Nåvik, Gunnbjørg, underdirektør
Opdahl, Øystein, underdirektør
Owe, Stein, ekspedisjonssjef
Paulsrud, Kari, politisk rådgiver
Pedersen, Jenny, førstekonsulent
Rasmussen, Hallstein, assisterende fiskedirektør
Rensvik, Harald, direktør
Ribe, Ola, underdirektør
Ringard, Sverre, avdelingsdirektør
Rogstad, Bjørn G., underdirektør
Singsaas, Øystein, statssekretær
Strompdal, Kjartan, underdirektør
Stubsjøen, Magne, jorddirektør
Støre, Jonas Gahr, spesialrådgiver
Sønneland, Helge, ekspedisjonssjef
Sørbotten, Steinar, rådgiver
Traavik, Kim, førstekonsulent
Tunold, Tore, daglig leder
Tønnesen, Trygve, rådgiver
Vollan, Anne Lise Grande, personlig rådgiver
Øie, Toril, lovrådgiver
Østerberg, Hild, konsulent
Øvergaard, Tomas, rådgiver
Øverland, Randi, statssekretær
Aaboen, Jan, statssekretær
Aalde, Oluf, skogdirektør
Aamo, Bjørn Skogstad, statssekretær

Sverige
Bergström, Anders, nordisk koordinator
Blixt, Per-Göran, departementsråd
Bodén, Lennart, sakkunnig
Bossom Bergh, Johannah, projektassistent
Carlson, Per, departementssekreterare
Christiansson, Lars, pressekreterare
Dahlin, Sven, kanslichef
Eiken, Odd, statssekreterare
Ekman, Dag, expeditionschef
Emblad, Stefan, departementssekreterare
Falck, Bertil, direktör
Fischer, Carin, statssekreterare
Hagelberg, Christina, hovrättsassessor
Hedman, Kurt, statssekreterare
Heister, Cris, sakkunnig
Hällman, Håkan, kansliråd
Haag, Martin, informationssekreterare
Johansson, Ingrid, utbildningssekreterare
Johansson, Per Egon, statssekreterare
Jönsson, Mats, direktör
Karlberg, Lars, departementsråd
Källén, Anna Karin, sakkunnig
Lannegren, Göran, departementsråd
Leth, Roger, informationssekreterare
Lidal, Bengt, departementsråd
Lindstrand, Gisela, pressekreterare
Ljunggren, Anders, statssekreterare
Lundh, Brita, departementssekreterare
Moberg, Axel, kansliråd
Nordling, Lotty, rättschef
Nordström, Gun, departementssekreterare
Paulsson, Ragnvald, kansliråd
Peters, Catharina, departementssekreterare
Pettersson, Agne, departementssekreterare
Reuter, Alexander, projektassistent
Sand, Hans, departementsråd
Sandberg, Torsten, planeringschef
Schiratzki, Malin, sakkunnig
Sjögren, Sven, departementsråd
Sterzel, Fredrik, justitieråd
Svidén, Ulf, departementsråd
Thelin, Christer, statssekreterare
Unger, Lisbeth, departementssekreterare
Zachrison Nilsson, Ann, kansliråd
Ziemelis, Mite, departementssekreterare
Övelius, Pia, departementssekreterare

De politiska ungdomsorganisationerna

Danmark
Bagger, Aase, Danmarks Socialdemokratiske Ungdom (DSU)
Buttenschön, Louise, Dansk Ungdoms Fællesråd (DUF)
Dahl, Kristian T., Fremskridtspartiets Ungdom (FPU)
Hansen, Flemming Østergaard, Danmarks Socialdemokratiske Ungdom (DSU)
Kabell, Morten, Socialistisk Folkepartis Ungdom (SFU)
Kaspersen, Lars, Nordens Liberale og Radikale Ungdom (NLRU)

Nielsen, Tommy, Kristeligt Folkepartis Ungdom (KFU)
Paludan, Hans, Radikal Ungdom (RU)
Pedersen, Claus, Konservativ Ungdom (KU)
Tang, Johnny, Dansk Ungdoms Fællesråd (DUF)
Tarby, Rene, Nordens Liberale og Radikale Ungdom (NLRU)
Thomsen, Hans Kargaard, Venstres Ungdom (VU)
Uldall, Sune Borgen, Centrum Demokratiske Ungdom (CDU)

Færøerne
Bjellvaag, Odd, Ungmannafelagid Samband (US)
Fjalsbak, Jákup, Føroya Ungdómsråd (FUR)
Lindenskov, Erikur, Sosialistisk Ungmannafelag (SU)
Simonsen, Gunnar I., Fólkafloksungdómur (FU)

Grønland
Frederiksen, Albert, Atassut Ungdom
Frederiksen, Louise M., Grønlands Ungdoms Fællesråd (SORLAK)
Heinrich, Ujuunguaq, Issittup Partiia
Lynge, Sivert, Siumut Ungdom
Henriksen, Johnny, Atassut Ungdom
Heilmann, Finn, Centerpartiets Ungdom

Finland
Arola, Paulina, Nuoren Keskustan Liitto
Backgren, Ann-Sofi, Pohjola-Nordens Ungdomsförbund
Korkman, Rikard, Svensk Ungdom
Nykänen, Mika, Kokoomuksen Nuorten Liitto
Pasanen, Ulla-Kristina, Nordens Ungdom
Ringman, Jori, Finlands Kristliga Förbunds Ungdom
Wallin, Veikko, Kehityvän Suomen Nuorten Liitto (KSNL)

Åland
Andersson, Carina, Frisinnad ungdom
Andersson, Nann, Fraktionspolitiskt obunden samling
Brändström, Erika, FÅU Nordiska kommittén
Ekström, Eva, Liberalerna
Eriksson, Runa, Åländsk ungcenter
Palamarz, Martin, Ålands socialdemokratiska unga

Island
Atli Georg Lýðsson, SNÆ
Guðmundur Valdimar Valdimarsson, NGF
Guðríður Ólafsdóttir, ÆFAB
Hrund Hafsteinsdóttir, SUS
Kjartan Emil Sigurðsson, SUJ
Magnús Árni Magnússon, SUJ
Ólafur Stephensen, NJU
Sigurður Másson, SNÆ
Sigurður Sigurðsson, SUF
Steingrímur Sigurgeirsson, NJU
Steinunn Óskarsdóttir, Kv

Norge
Abusland, Roger, Fremskrittspartiets Ungdom
Brandvoll, Silje, Unge Høyre
Fossum, Jørgen Kaurin, Landsrådet for Norske Ungdomsorganisasjoner (LNU)
Gangsø, Tor Arne, Landsrådet for Norske Ungdomsorganisasjoner (LNU)
Grande, Trine Skei, Nordens Liberale og Radikale Ungdom (NLRU)

Gåsland, Anders, Kristelig Folkepartis Ungdom (KrFU)
Johannesen, Trond, Arbeidernes Ungdomsfylking (AUF)
Lågøyr, Audun, Senterungdommens Landsforbund (SUL)
Roland, Pål Christian, Kristendemokratisk Ungdom i Norden (KDUN)
Steffensen, Bjørn Tore, Arbeidernes Ungdomsfylking (AUF)
Sunde, Margrethe, Landsrådet for Norske Ungdomsorganisasjoner (LNU)
Vestvik, Rolf Andreas, Sosialistisk Ungdom (SU)
Vik, Vedis, Sosialistisk Ungdom i Norden (SUN)
Westby, Tonje, Foreningen Nordens Sosialdemokratiske Ungdom (FNSU)
Wikstrøm, Snorre, Foreningen Nordens Sosialdemokratiske Ungdom (FNSU)

Sverige
Bergman, Per, Landsrådet för Sveriges ungdomsorganisationer (LSU)
Blind, Peter, Saminuorra
Börjeson, Martin, Ung vänster
Eriksson, Malin, Liberala ungdomsförbundet (LUF)
Gustafsson, Ylva, Saminuorra
Henrixon, Göran Kristendemokratisk ungdom i Norden (KDUN)
Johansson, Ragnhild, Centerns ungdomsförund (CUF)
Jämtin, Carin, Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbund (SSU)
Karlsson, Tord, Föreningen Nordens socialdemokratiska ungdom (FNSU)
Magnusson, Mikael, Föreningen Nordens socialdemokratiska ungdom (FNSU)
Nilsson, Krister, Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbund (SSU)
Svensson, Birgitta, Landsrådet för Sveriges ungdomsorganisationer (LSU)
Åström, Hans, Kristdemokratiska ungdomsförbundet (KDU)

SUPPLEMENT

UTDELNING AV NORDISKA RÅDETS MUSIKPRIS OCH LITTERATURPRIS

MÖTE MED CHASBULATOV OCH MARSHALL

HELSINGFORSAVTALET

Utdeling av Nordisk Råds musikkpris og litteraturpris i Det Norske Teatret 3 mars 1993 kl. 19.00

Program

Åpning

Luringen	**Brass Brothers**
Velkomst	Den norske delegasjonens leder, Stortingets visepresident **Kirsti Kolle Grøndahl**

Utdeling av musikkprisen

Presentasjon av prisvinneren	Medlem av bedømmelseskomiteen Innspillingssjef **Håkan Elmquist**
Utdeling av prisen	Nordisk Råds president, stortingsrepresentant **Jan P. Syse**
Toivo Kuula *Österbottnisk folksång, op. 9 nr. 2*	**Mellersta Österbottens Kammarorkester** Dirigent: **Juha Kangas**

Musikalisk intermesso

Folkemusikkinslag	**Kirsten Bråten Berg** og **Hallvard T. Bjørgum**
Pehr Henrik Nordgren *Spelmansporträtt op. 26*	**Mellersta Österbottens Kammarorkester** Dirigent: **Juha Kangas**

Utdeling av litteraturprisen

Presentasjon av prisvinneren	Medlem av bedømmelseskomiteen Dosent **Dagny Kristjánsdóttir**
Utdeling av prisen	Nordisk Råds president, stortingsrepresentant **Jan P. Syse**
	Forfatteren **Peer Hultberg**
	Svein Erik Brodal leser fra "Byen og Verden" av Peer Hultberg

Musikalisk avslutning

Utdrag fra tre nye, nordiske musikkspill:

Tordenskiold	**Øystein Wiik**
Elvira Madigan	**Kirsti Torhaug**
Den stundeslause	**Harald-Heide Steen jr.**, **Britt Elisabeth Haagensli**, **Paul Åge Johannessen** og **Ellen Nikolaysen**. Ved flygelet: **Kari Stokke**
Basketaget	**Brazz Brothers**

Den norske delegasjonens leder, Stortingets visepresident **Kirsti Kolle Grøndahl:** Ærede prisvinnere, gjester, kjære nordiske venner!

På vegne av den norske delegasjonen til Nordisk Råd er det en glede for meg å ønske velkommen til prisutdelingsfest her i Det Norske Teatret. En spesiell velkommen til årets to prisvinnere, Mellersta Österbottens Kammarorkester fra Finland og Peer Hultberg fra Danmark.

I kveld har Det Norske Teatret stilt sitt flotte teaterhus og sine kunstneriske krefter til disposisjon for oss. Jeg retter en takk til teatersjef Otto Homlung og hans medarbeidere for utmerket samarbeid om opplegget for festforestillingen.

Denne uken har Nordisk Råd og Foreningen Norden i fellesskap søkt å markere Oslo som sesjonsby under den kanskje noe ubeskjedne tittel "Oslo - Nordens hovedstad." I denne markeringen inngår en rekke aktiviteter nettopp i Det Norske Teatret. Dagens prisvinnere har også stilt sine krefter beredvillig til disposisjon. Både Mellersta Österbottens Kammarorkester og Peer Hultberg har bidratt til at nordisk kunst og kultur gjennom ulike arrangementer er blitt tilgjengelig for et større publikum. I morgen kveld vil f.eks. Mellersta Österbottens Kammarorkester gi en konsert i Gamle Logen kl. 19.30, og jeg håper at riktig mange av dere vil benytte også den anledningen til å bli kjent med orkesteret.

Vi håper at denne markeringen i Oslo kan være starten på lignende opplegg i tilknytning til sesjonene i årene framover. Slik kan det allmenne publikum få mulighet til å bli nærmere kjent med våre prisvinnere spesielt og nordisk kulturytring i videre forstand.

De nordiske land har gjennom tidene fostret en rekke fremragende kunstnere. I denne rekken inngår Nordisk Råds prisvinnere fra 1962 og fram til i dag. I Norden har vi all grunn til å være stolt over den posisjon prisvinnerne har innehatt som ambassadører for det beste våre land kan framby innen musikk og litteratur.

Så derfor: Hjertelig velkommen til kveldens festforestilling og til dette møtet med årets nordiske prisvinnere!

Ordföranden i Nordiska Musikkommittén **Håkan Elmquist:** Herr president, ärade medlemmar i Nordiska rådet, mina damer och herrar.

Det nordiska musiksamarbetet tar sig många olika och spännande uttryck. Det får Nordiska Musikkommittén, Nomus, ständigt erfara i sitt arbete. Samarbetet kan ibland forma sig till stora gemensamma manifestationer med internationellt kända nordiska symfoniorkestrar, operaensembler och stjärnsolister, som presenterar världsberömda klassiska, nordiska tonsättares verk, allt för att rikta blickarna mot vårt nordliga hörn av Europa och förhoppningsvis bereda väg ut i världen för den nya, unga nordiska musiken.

Samarbetet kan också vara viktiga projekt som t.ex. "Ett levande Norden" där barn och ungdomar ges möjlighet att grundlägga en nordisk identitet och öka sina kunskaper om de värden som den nordiska kulturens alla yttringar omfattar.

Det nordiska musiksamarbetet återfinns också i ett rikt och varierat amatörmusikutbud där körsången spelar en viktig och dominerande roll. Där krävs det, vid sidan av det stöd som bl.a. Nordiska Musikkommittén kan erbjuda, en stor personlig insats för att hundratals sångare från hela Norden skall kunna mötas och dela glädjen både i musiken och i den nordiska samhörigheten.

Men även i det lilla formatet lever ett nordiskt musiksamarbete. Den trubadurtrio från tre nordiska länder som i sommar ger sig ut på en s.k. gå-turné med gitarrer och utrustning på en dragkärra, för att bokstavligen på gräsrotsnivå presentera den nordiska visskatten, är ett exempel på nordiskt musiksamarbete så gott som något.

I mottagaren av Nordiska rådets musikpris 1993, Mellersta Österbottens Kammarorkester, möter man mycket av det som är betecknande för nordiskt musikliv. Djup förankring i hembygden, ett målmedvetet arbete för att nå högsta möjliga konstnärliga nivå, en vilja att föra ut musiken internationellt och huvudvikten lagd på framföranden av nordisk musik är några av de drag som präglar ensemblen. Vid turnéer i och utanför Norden har den bevisat sin internationellt höga kvalitet och verkat som god ambassadör för nordisk tonkonst.

Mellersta Österbottens Kammarorkester firade sitt 20-årsjubileum hösten 1992. Man kunde då blicka tillbaka på ett tjugotal grammofoninspelningar, ett femtiotal uruppföranden av nya verk och sexton utlandsturnéer, de flesta i de nordiska länderna men några också till Japan, England och Tyskland. Orkestern, som först 1989 blev en yrkesorkester, omfattar endast stråkmusiker och består av tjugo medlemmar.

Man kan urskilja flera huvuddrag i orkesterns repertoarval. Ett av de viktigaste är barockmusiken. Bachs orkestersviter och samtliga concerti grossi av Händel finns på repertoaren. Ett annat är musik från vår egen tid. Många samtida nordiska tonsättares verk har både framförts och inspelats av orkestern. Främst står samarbetet med den finländske tonsättaren Pehr Henrik Nordgren som skrivit elva nya verk för orkestern. Andra välkända nordiska tonsättarnamn i orkesterns gästbok är svensken Anders Eliasson, Nordiska rådets musikpristagare föregående år, och isländaren Atli Heimir Sveinsson, pristagare 1976.

Vid några tillfällen har jag haft förmånen att få samarbeta med ensemblen som inspelningschef och producent för grammofoninspelningar av svensk musik. Trots ryktet om ensemblens internationellt höga nivå var det ändå med en viss osäkerhet vi första gången gav oss iväg från Stockholm till Karleby, 550 km norr om Helsingfors, för vidare biltransport till kyrkan i Kaustby på den finländska landsbygden där inspelningen skulle äga rum. Men alla eventuella farhågor försvann när kyrkorummet fylldes av ensemblens mättade men ändå frigjorda klang och arbetet framför mikrofonerna tog sin början, rutinerat, engagerat och noggrant.

Den nära anknytningen till hembygden och att orkestern verkligen befann sig på hemmaplan fick vi också påtagligt erfara. Musiker och inspelningsteam skulle naturligtvis bjudas hem till konsertmästaren Jari Valos föräldrahem hundra meter från kyrkan. Där sparkade vi av oss skorna på

förstubron, hälsade på den arga vakthunden och bänkade oss vid långbordet för en trivsam kaffe-med-smörgås-paus. Enkelt, naturligt och självklart som det förmodligen varit ända sedan ensemblens grundare och dirigent Juha Kangas, född i Kaustby, samlade ihop några av sina elever 1972 och förverkligade sin dröm om att bilda en kammarorkester.

Under inspelningen avbryts vi plötsligt av en ensam kyrkklockas klang. En av bygdens invånare har avlidit och släkt och vänner kommer tyst in i kyrkan för en andaktsstund, såsom traditionen bjuder. Vi stannar kvar och deltar i sorgehögtiden - inspelningsteamet diskret i sakristian, orkestern med sina instrument kvar vid altarringen - medan en gripande, enkel melodi i folkton ljuder från kyrktornets klockspel. Närmare än så kan man inte komma en bygd och dess människor.

Nordiska Musikkommittén, som utgör priskommitté för Nordiska rådets musikpris, har i sin motivering bl.a. framhållit följande:

"Mellersta Österbottens Kammarorkesters tillkomst och verksamhet, utanför traditionella, stora musikcentra, är frukten av ett mångårigt, medvetet pedagogiskt grundarbete, vilket kan tjäna som modell för hela Norden."

Nordisk Råds president, stortingsrepresentant **Jan P. Syse:** Ærede forsamling og orkester! Jeg skal dele ut Nordisk Råds musikkpris.

Musikk har med det umiddelbare, med nerver å gjøre kanskje fremfor noen annen kunstnerisk uttrykksform. Kan vi ikke gripes, blir det ingen opplevelse.

Mellersta Österbottens Kammarorkester har de seneste år fremstått som et orkester av ypperste klasse, som nettopp tilfredsstiller de høye krav vi setter til formidling. Dette er et orkester hele Norden kan være stolt over å være representert med i internasjonal sammenheng, og det har altså hatt mange konserter både i og utenfor Norden.

Det er en ære for meg å overrekke diplomet for Nordisk Råds musikkpris 1993 til Mellersta Österbottens Kammarorkester, og jeg ber dirigent Juha Kangas, konsertmester Jari Valo og intendant Gun-Maj Peltoniemi å komme frem for å motta diplomet. Jeg sier spesielt diplomet - jeg har ikke sjekken med. Men jeg har sett den - den eksisterer, og den vil bli oversendt, og det er et stort beløp på den. Det overgår nesten hva en gullvinner i Falun får - det overgår langt det. Dette diplomet er meget vakkert, og prisen er på 200.000 kr i tillegg.

Jeg er bedt om å gi en beskjed som jeg ikke selv forstår dybden i. Orkesteret ber om at det ikke blir tatt blitsfoto under stykket av Kuula, som nå skal spilles. Hvis man ønsker å ta bilde av orkesteret i aksjon, bes man om å gjøre det under musikalsk intermesso, som spilles senere. Jeg kan ikke forklare hvorfor, men det vil vi kanskje oppdage.

Gun-Maj Peltoniemi: Kära nordiska vänner! Det är faktiskt en högtidsstund för vår orkester att få ta emot Nordiska rådets musikpris efter

mångårigt och målmedvetet arbete. Eftersom vårt språk är musiken, vill vi med Toivo Kuulas Österbottnisk folksång framföra vårt varmaste tack.

Medlem av bedømmmelseskomiteen dosent **Dagny Kristjánsdóttir:** Hr. president for Nordisk Råd! Ærede forsamling!

Det er noe spesielt med romanen som kunstform. I litteraturhistoriens store romaner klarer forfatterne å overskride sin samtids begrensninger. I de store romanene strekker forfatterne seg etter en personlig og historisk erfaring som de spiller ut mot hverandre, slik at resultatet blir grenseoverskridende - en ny måte å tenke på, en innsikt som alltid er et hakk foran sin tid. Det er derfor de store romanene aldri slutter å fascinere oss, og det er derfor vi fortsetter å lese dem og aldri kan bli enige om hvordan de skal forstås.

I "Byen og Verden", Peer Hultbergs store roman, beskrives livet til utallige borgere i byen Viborg i dette århundre. Boken består av 100 korte tekster. Fortelleren er byen selv - ingen annen kan se og vite hva som har foregått rundt om i de tusen hjem.

Byen forteller sin historie på et dannet, formelt og verdig språk. Stilen i denne boken er meget forskjellig fra Peer Hultbergs lovpriste romaner "Requiem", som kom i 1985, og "Præludier", som kom i 1989, men metoden - fortellerteknikken - er den samme eller lignende i disse tre fine bøkene.

Litteraturkritikerne har kalt Peer Hultbergs metode "a stream of consciousness" og har festet en del andre litterære merkelapper på den, men ingen av disse merkelappene beskriver likevel hans metode. Overfor Peer Hultbergs romaner føler man seg som en zenbuddhistisk lærer, og må peke på de eksisterende kategoriene og si: ikke den, ikke den. For det er noe helt spesielt med Hultbergs metode.

I "Byen og Verden" fortelles 100 historier. Hver og en utgjør egentlig en miniroman - en bit i et stort og merkelig mosaikkbilde. Hovedpersonene i de enkelte fortellingene kan dukke opp som bipersoner i en senere fortelling, og slik begynner det så smått å avtegne seg noen mønstre, noen strukturer, en intensjon som påvirker menneskene mer og mer.

Men hva slags intensjon, hva slags bok er "Byen og Verden"? Det er en by, et kollektiv, som spiller hovedrollen i Peer Hultbergs roman. I utgangspunktet er dette et samfunn med rigid, fast oppdeling av mennesker, en oppdeling som bestemmes av klasse og kjønn. Det fokuseres på menneskets behov for andre mennesker, og samtidig den negative siden ved dette behovet: avhengighet, aggresjon, misunnelse og maktkamp. Noen slutter seg sammen, som oftest for å utestenge noen andre. Av og til slutter man seg sammen for å ta livet av noen andre i en eller annen forstand.

Det er dette Peer Hultberg er mest opptatt av i "Byen og Verden": relasjonene mellom menneskene, det spillet som foregår mellom et individ og en gruppe - eller med andre ord det som utgjør et samfunn, og det som kan tilintetgjøre et samfunn.

De litterære personene, romanens fiktive mennesker, spiller en viktig rolle i hvert fall i sin egen fortelling. Men den bestemmes hele tiden av en større kontekst, eller den samfunnsmessige diskurs subjektene går inn i.

Denne manglende vektlegging av individet fører tankene tilbake i litteraturhistorien, tilbake til tiden før realismen og romantikken, før opplysningstiden og før renessansen - helt tilbake til 1200- og 1300-tallet og islendingesagaen. Den internasjonale forskningen har heller ikke kunnet feste noen merkelapp på islendingesagaen eller bestemme dens intensjon. De er en genre i seg selv, slik som Peer Hultbergs romaner. De opererer også med et enormt persongalleri, hvor de enkelte personers skjebne er underordnet sagaens systematiske utforskning av hva det er som konstituerer et samfunn, og hva det er som destruerer det.

Det psykologiseres ikke over det som skjer i sagaene. Det gis sjelden en forklaring i personenes barndom. Det som utløser sosiale katastrofer, kan godt være irrasjonalitet, tilfeldighet eller mystikk av et eller annet slag. Det sosiale sammenbruddet som følger, blir i noen sagaer beskrevet som komisk, i andre sagaer som tragisk. I Peer Hultbergs "Byen og Verden" blir det gamle viborgske samfunnets oppløsning beskrevet som tragikomisk. Personenes svakheter fremstilles skånselløst, uten særlige illusjoner. Men det fins humør og sympati i teksten. Det er sympati compassion - evnen til å lide med de andre - denne siste romanen til Hultberg uttrykker, mens det ikke alltid er lett å se i hans roman "Requiem".

"Byen og Verden" er en bok som viser at romanen fremdeles er vår ypperste litterære form for fornyelse. Forfattere har bestandig brukt romanen til å formidle et nytt, fiktivt eller hypotetisk, menneskesyn, og derfor er vår europeiske identitet bundet til romanen. Vi europeere er romanens barn, sier den tsjekkiske forfatteren Milan Kundera. Det kreves stort mot og stor styrke å gå på tvers av dagens godkjente illusjoner og følge sin innsikt til den bitre slutt. En ny og annerledes tenkning kan virke grusom, sårende og destruktiv, men til slutt har den alltid seiret fordi den er et tegn på menneskers ukuelige og udefinerbare behov for å skape noe, opprette noe, bygge noe nytt ut av de gamle ruiner.

Nordisk råds president, stortingsrepresentant **Jan P. Syse:** Vi har erfart at Nordisk Råds priser nyter meget stor anseelse og prestisje - både innad i Norden og i internasjonal sammenheng. Nomineringene av priskandidatene og den endelige tildeling følges med stor interesse i media og samfunnsliv.

Årets litteraturpris går til en forfatter som en samstemmig presse så å si har tatt til sitt hjerte. Det sier ikke så lite om Peer Hultbergs forfatterskap og den anseelse han nyter at han også to ganger tidligere, i 1985 og i 1990, er nominert til Nordisk Råds litteraturpris.

Årets prisvinnerroman, "Byen og Verden", ble i 1992 tildelt den danske kritikerprisen. Jeg forstår det så godt. Jeg spiste nemlig middag med Peer Hultberg i går - og jeg leste i "Byen og Verden" i natt. Jeg kan bevitne at juryen har gjort det eneste riktige.

Jeg har den ære å be Peer Hultberg komme frem for å motta diplomet for årets litteraturpris. Også her er det en sjekk et eller annet sted.

Forfatteren **Peer Hultberg:** Hr. præsident, Deres excellencer, mine damer og herrer, kære kolleger og venner!

Efter at jeg havde modtaget meddelelsen om, at man havde tildelt mig Nordisk Råds litteraturpris i år, kom det til at stå mig klart, hvor væsentligt det var for mig at gøre mig nogle tanker om mig selv og mit forhold til Norden. Denne formulering kan måske lyde lidt besynderlig, men som nogle af Dem muligvis ved, bor jeg fast uden for Nordens grænser, og netop i denne anledning er det gået op for mig, at jeg alt i alt har boet 31 af mine 57 år - altså langt det meste af mit voksne liv og mere end halvdelen af min alder rent numerisk betragtet - uden for Danmark og uden for Norden.

Ikke desto mindre føler jeg mig som dansker. Det er længe siden jeg traf den faste og for en forfatter, der overhovedet har mulighed for at træffe dette valg, vigtige beslutning, at det sprog, der er mit modersmål, også skulle være det sprog, jeg benyttede som kunstnerisk udtryksmiddel.

På den anden side, samtidig med at jeg føler mig som dansker, føler jeg mig også som europæer. Men, kan man så spørge, står disse to begreber, dansker og europæer, overhovedet i nogen modsætning til hinanden. Er den polaritet, der af og til postuleres, ikke at betragte som kunstig og som et generelt resultat af de sidste årtiers verdensomspændende neonationalisme - for ikke at sige neochauvinisme - der måske så igen er et resultat af det moderne menneskes vanskelighed ved at overskue store politiske helheder, og hermed også angsten for dem? Som vi alle ved, er det for enkeltindividet i dag næsten umuligt at danne sig et overblik over en større politisk situation. Verden er blevet for kompliceret, og dermed er verden også blevet fragmenteret; vi kan kun opfatte den i brudstykker. Helheden overlader vi til specialisten, det er ham, der er kendemærket for vor tid, hvor polyhistoren måske var det for tidligere tider. Men er den helhedsskuende specialist ikke netop en contradictio in adjecto? Sidder vi ikke alle til syvende og sidst tilbage med en fragmenteret verdens- og livsopfattelse?

Men samtidig med at være dansker og europæer er jeg også forfatter. Og det er i den egenskab jeg er her i aften.

At være forfatter indebærer to ting. Det er først og fremmest at være kunstner - og jeg betragter mig i allerhøjeste grad som kunstner - men samtidig er forfatteren også den kunstner, der benytter ordet som sit udtryksmiddel. Og hermed opstår det dilemma, der har været forfatterens - eller som forfatteren har gjort til sit, i hvert fald siden det attende århundrede og oplysningstiden - at ordet, i langt højere grad end farver, end toner, end stenblok, gips, metal, aldrig er neutralt. Ordet er meningsbærende. Ordets mening kan udnyttes på mange forskellige måder. Ordet kan udbyttes. Ordet kan kompromitteres. Selv af den forfatter, der opfatter det som sit helligste udtryksmiddel.

Den tradition, at forfatteren samtidig med, at han arbejder kunstnerisk med sine værker, også tager del i den offentlige debat, er gammel i vor kultur. Spontant kommer Voltaire måske først i tankerne, men rækken af ædle personligheder er lang, og selv om den måske ikke direkte skulle kulminere her i Norge, hører navnet Ibsen dog til de fornemste. Mange forfattere har fundet det som deres opgave umiddelbart at virereføre denne tradition - ikke alene her i Norden, skønt det måske er et typisk træk ved kulturlivet i nogle af de nordiske lande.

Men samtidig er denne tradition efterhånden også blevet spændt til sit yderste, og det ikke alene i samfund, hvor det er, eller har været, forfatterens stiltiende og bindende forpligtelse - for overhovedet at kunne eksistere som forfatter - at bruge sin kunst til at tjene enten en såkaldt offentlig mening eller direkte et statsapparat.

Det har medført, at der i vore dage tales meget og meget højlydt om de intellektuelles fallit. Vi ved det. Vi kender dem. Vi har hørt om de intellektuelle, der fik tilbudt grupperejser til tredivernes Sovjetunion og kom tilbage med begejstret glødende rapporter om det nye Jerusalem. Vi har læst om Simone de Beauvoir, der skrev "Le deuxième Sexe", samtidig med at hun på ligefrem masochistisk vis skaffede unge elskerinder til Sartre. Mistroen til forfatteren som selvbestaltet samfundsrevser og samfundsspecialist kan synes berettiget. Alt for ofte begiver han sig ud på områder, der i allerhøjeste grad overstiger hans kompetence og hans ekspertise. Han bruger sit kunstneriske medium som hjertevarm, som glødende publicist snarere end som kunstner; men til syvende og sidst er han dog som regel den begavede professionelle journalist dybt underlegen.

Samtidig med at denne såkaldt engagerede forfatter vækker stadig stærkere mistro, kan da på den anden side den forfatter, der primært opfatter sig som kunstner, undgå at udsætte sig for den gamle og grumme anklage, at han producerer kunst for kunstens skyld? Skal l'art pour l'art i vor europæiske kultur for evigt og uforsonligt stå i modsætning til Zolas "J'accuse"? Findes der ikke en mellemvej, en tredje løsning?

Det mener jeg, der gør. Ellers ville jeg ikke stå her - jeg ville være hørt op med at skrive. Jeg oplevede i øvrigt denne konflikt på min egen hud; det var grunden til den lange pause i mit forfatterskab.

Det forekommer mig, at forfatterens opgave i vore dage - både som kunstner og som menneske - er at vende blikket mod det område, hvor han er den sande ekspert: menneskets væsen. Det betyder ingenlunde, at han blot skriver litteratur for litteraturens egen skyld, eller at han murer sig navlebeskuende inde i et elfenbenstårn. Det "gnosi se auton", der stod over Apollotemplet i Delphi, betyder ikke, at vejen kun fører indad, sluttelig fører den også udad igen. Hvor mange af de problemer, vi i dag står overfor - og det gælder ikke blot problemer af personlig natur - er ikke et direkte resultat af manglende selverkendelse og selvindsigt? Hvor mange af de fjendebilleder, der opstilles, også på internationalt plan, har ikke deres udspring i en egen indre fjende, som ikke erkendes og derfor må bekæmpes i det ydre?

Jeg bliver ofte om ikke direkte beskyldt for at være pessimist så dog anset for at være sortseer. Jeg har altid haft meget svært ved at acceptere dette synspunkt. Jeg finder i langt højere grad, at min opgave - litteraturens og forfatterens opgave - er at bestræbe sig på, så vidt det er muligt, illusionsløst at betragte og skildre mennesket; men det er ikke i sig selv ensbetydende med at være misantrop, skønt det måske kan forekomme at være det for dem, der gerne vil opretholde deres illusioner, og skønt det tyvende århundrede jo ikke just har givet os grund til at betragte den species, der - lidt misvisende kan det til tider synes - er blevet kaldt homo sapiens, med alt for stor optimisme.

Aligevel er det måske muligt, hvis man har mod nok til det vovestykke at afdække illusionerne, trods alt at nå ind til noget, der kan give et glimt af, hvad man kunne betegne som menneskelig værdighed. Muligvis vil dette glimt vise sig at være den ganske lille kærlighedshandling, der i det ganske små viser, at et menneske har fået øjet op for et medmenneske - virkelig ser det, netop som menneske og som medmenneske, som næste - at et menneske respekterer et andet menneske og derved også vinder respekt for sig selv som menneske. Måske er det dette lille glimt, der sluttelig gør livet muligt at leve.

Du skal respektere din næste som dig selv. Men omvendt gælder det også, at mennesket ved at elske sin næste, ved at respektere sin næste i ordets videste betydning, muligvis vil være i stand til at genvinde, hvad menneskeheden i det tyvende århundrede så sørgeligt synes at have tabt: selvrespekten og den menneskelige værdighed.

Hr. præsident, Deres excellencer! Jeg takker Dem for at have tildelt mig Nordisk Råds litteraturpris for 1993.

Möte med talmannen för den interparlamentariska församlingen för de Oberoende Staternas Samvälde (OSS) *Ruslan I. Chasbulatov* och presidenten för Internationella Parlamentariska Unionen *Sir Michael Marshall*

Уважаемый президент!

Уважаемые дамы и господа!

Уважаемые коллеги!

Позвольте прежде всего искренне поблагодарить Президиум Северного Совета за предоставленную мне возможность выступить перед столь авторитетным форумом. Мы рассматриваем это как свидетельство большого интереса северных стран не только к развитию ситуации в России, но и большого значения, придаваемого вами укреплению и расширению межпарламентских контактов с соседями на Востоке, того большого интереса, который вы проявляете к деятельности межпарламентской ассамблеи СНГ, образованного из бывших союзных республик.

Общественность наших стран с большой надеждой восприняла факт создания межпарламентской ассамблеи, которая быстро заявила о себе как об эффективном инструментарии сближения и взаимодействия независимых государств. Ведь именно парламентское сотрудничество с его представительным характером и открытостью даёт возможность не только выявить существующие проблемы и противоречия, но и заинтересовать участников в их решении на добровольной основе, подвести моральную и правовую базу для деятельности исполнительной власти, различных форм общественного участия. Не буду скрывать и того обстоятельства, что межпарламентская ассамблея многими людьми, общественными движениями и организациями рассматривается в наших странах как фактор, способный обеспечить определенную политическую стабильность в них, в деле позитивного движения экономических, политических и социальных реформ, демократических

преобразованиях. Особо важной задачей, несомненно, является обеспечение демократического развития и в России, и в других странах Содружества. В его позитивном решении ключевую роль играют как раз национальные парламенты. Именно на них ложится основная тяжесть сохранения демократических ценностей в наших странах, которые едва только пробиваются. На этот счёт у нас нет иллюзии, постольку, поскольку автократическое сознание нашего общества остаётся достаточно сильным и весовым фактором. Указанная концепция межпарламентской ассамблеи не является плодом воображения парламентариев нашего Содружества, а по существу возрождает закономерные сферы взаимного тяготения, ведёт к качественно новому уровню обеспечения национальных интересов через механизмы, обеспечивающие заинтересованное сотрудничество. Наверное, вы согласитесь с тем, что понятия интеграции и партнёрства в современном мире представляют собой императив времени, убедительно демонстрирующий, что сегодняшние глобальные вызовы по своим масштабам и остроте не знают национально-государственных или региональных границ и поддаются решению только совместными адекватными действиями, международными усилиями, универсальным сотрудничеством.

Межпарламентская ассамблея Содружества, конечно, проходит сейчас стадию становления. Образован и действует её постоянный секретариат со штаб-квартирой в Санкт-Петербурге, созданы постоянные парламентские комиссии, прошли два пленарных заседания межпарламентской ассамблеи, а в перерыве между ними работают комиссии по законодательству, образованию и культуре, социальной политике, окружающей среде, оборонным вопросам. Нам предстоит немало поработать, чтобы создать логичную структуру межпарламентских связей и взаимодействия с правительствами, какой располагает, например, сейчас Северный Совет, опыт которого

был бы нам очень полезен. Об этом, кстати, мне говорили коллеги из национальных парламентов СНГ накануне нашего вылета сюда в Осло для участия в работе Северного Совета. Думается, что и парламентариям северных стран необходима объективная информация о том, что происходит в наших странах, нужен диалог с нашими депутатами, личное общение. Словом, налицо реальные предпосылки для связей между Межпарламентской ассамблеей Содружества Независимых Государств и Северным Советом.

Представляется, что начать можно было бы с договоренностей о придании нашим контактам регулярного характера, а в перспективе вести дело к их закреплению в форме соглашения о сотрудничестве. Это открыло бы, на наш взгляд, новые направления для взаимодействия, дополнило бы сферу деятельности Северного Совета реальным, так сказать, "восточным измерением".

В этих целях, может быть, целесообразно совместно с Северным Советом, Межпарламентской ассамблеей и Российским парламентом создать общую группу экспертов для проработки практических вопросов такого взаимодействия на Севере Европы. В ней можно было бы также учесть субрегиональное сотрудничество, в частности, осуществляющееся через Совет государств Балтийского моря, через Совет Баренцева региона. Большой интерес у нас вызывают планы проведения конференции парламентариев Арктического региона, намеченной на август сего года в Рейкьявике. Как нам представляется, в качестве одной из главных задач конференции могли бы быть также проблемы арктической экологии, регулирования антропогенного воздействия на уязвимую среду полярных районов.

Хотел бы несколько слов сказать уважаемым коллегам для разъяснения причин внутренней напряжённости в России. И вопрос об этом мне постоянно задают и сейчас в ходе нашего короткого

визита. Дело в том, что российский Верховный Совет быстро эволюционирует в нормальный парламент с традиционными для вас, для демократических стран, законодательными и контрольными функциями. Эта эволюция устраивает не всех представителей исполнительной власти и бывшее высшее партийно-государственное чиновничество, которое столетиями привыкло править, не являясь подконтрольным парламенту. Вот основа этой напряжённости, если можно это выразить в виде формулы в нескольких словах. Конечно, эта напряжённость излишне драматизируется в выступлениях различного рода деятелей, и она вообще-то, на наш взгляд, имеет временный характер и мы, конечно же, её преодолеем. Но нам нужна квалифицированная работа по проведению наших реформ, нам нужно честное взаимодействие всех политических сил для решения общих задач, направленных на улучшение судеб наших народов.

Господин Президент! В заключение хотелось бы ещё раз подчеркнуть, что парламентарии России и стран Содружества серьёзно настроены на активную, созидательную работу с нашими северными соседями. Продуктивный межпарламентский диалог - это важное условие устойчивого международного регионального развития и его неотъемлемая часть.

Благодарю за внимание.

Chasbulatovs anförande i norsk översättning:
Ærede President, mine damer og herrer, ærede kolleger.Tillat meg først oppriktig å takke Presidiet i Nordisk Råd for at jeg har fått anledning til å tale foran et forum som nyter så stor grad av autoritet. Vi har vurdert dette som et vitnesbyrd om hvor interessert de nordiske landene er i hvordan situasjonen utvikler seg i Russland, men også som et vitnesbyrd om den store betydning som dere, ærede kolleger, tillegger styrking og utvidelse av interparlamentariske kontakter med naboene i øst, foruten den store interesse som dere framviser i forbindelse med virksomheten til Den interparlamentariske forsamling for Samveldet av uavhengige stater, som ble dannet av tidligere unionsrepublikker.

Offentligheten i våre land knyttet et stort håp til dannelsen av Den interparlamentariske forsamling, som ganske hurtig markerte seg som et effektivt redskap både til tilnærming og samvirke mellom uavhengige stater. For nettopp parlamentarisk samarbeide, med dets representative karakter og åpenhet gir muligheter ikke bare til å la eksisterende problemer og motsetninger komme til uttrykk, men også til å motivere deltagerne til å komme fram til en løsning på frivillig grunnlag, og utvikle en moralsk og rettslig basis for virksomheten til den utøvende makt, samt ulike former for samfunnsmessig deltagelse. Jeg skal heller ikke legge skjul på at Den interparlamentariske forsamling av mange mennesker, bevegelser og organisasjoner i våre land blir vurdert som en faktor som er i stand til å sikre en viss grad av stabilitet til fordel for en positiv fremdrift i de økonomiske, politiske og sosiale reformer, foruten for den demokratiske omdannelse.

Av særlig viktig betydning er det uten tvil at den demokratiske utvikling blir sikret, både i Russland og i de andre statene i Samveldet av uavhengige stater. I denne forbindelse spiller nettopp de nasjonale parlamentene en nøkkelrolle. Nettopp på dem hviler hovedbyrden når det gjelder å bevare de demokratiske verdiene i våre land, hvor slike verdier jo bare nettopp har begynt å gjøre seg gjeldende. Vi har ingen illusjoner i denne sammenheng, ettersom den autokratiske bevissthet i våre samfunn fortsatt utgjør en sterk og vektig faktor.

Konsepsjonen som det her er vist til for Den interparlamentariske forsamling er ikke en frukt av fantasi hos parlamentarikerne i vårt Samvelde, men gjenoppretter i sannhet lovmessige sfærer av gjensidig tiltrekning, og leder til et kvalitativt nytt nivå i ivaretagelsen av nasjonale interesser gjennom mekanismer som sikrer et motivert samarbeide. Dere er sikkert enig i at begrepene integrasjon og partnerskap er et imperativ i tiden, og viser på en overbevisende måte at de globale utfordringer i kraft av størrelse og alvor ikke kjenner nasjonalstatlige eller regionale grenser, og bare kan la seg løse gjennom felles adekvate handlinger, internasjonale anstrengelser og et universelt samarbeide. Den interparla-mentariske forsamling i Samveldet befinner seg nå selvsagt i en tilblivelsesfase. Det er etablert et sekretariat som fungerer i St.Petersburg og videre er det dannet permanente parlamentskommisjoner. Det er gjennomført to plenarmøter i Den interparlamentariske forsamling. I periodene mellom sesjonene

arbeider kommisjoner med arbeidsfeltene lovgivning, utdannelse, kultur, sosialpolitikk, miljøvern og forsvarsspørsmål.

Vi står overfor betydelige mengder arbeide for å kunne etablere en ny logisk struktur for interparlamenatariske relasjoner og samvirke med regjeringene. En slik struktur besitter Deres Nordisk Råd, hvis erfaringer jeg tror kan være av stor nytte for oss. Om dette ble jeg forøvrig fortalt av mine kolleger fra de nasjonale parlamentene i Samveldet av uavhengige stater like før jeg fløy til Oslo for å delta på møtet i Nordisk Råd.

Jeg tror at parlamentarikerne i de nordiske land har behov for en objektiv informasjon om det som foregår i våre land. Det er videre nødvendig med en dialog med våre parlamentarikere, samt personlig samvær. For å si det enkelt så foreligger det en realistisk forutsetning for relasjoner mellom Den interparlamentariske forsamling for Samveldet av uavhengige stater og Nordisk Råd. Det synes som om man kunne begynne med en avtale om å gi kontaktene en regulær karakter, og i et lengre perspektiv styrke det hele i form av en overenskomst om samarbeide. Dette ville etter vår mening kunne åpne for en ny retning for samvirket, og samtidig supplere Nordisk Råds virksomhetssfære med en, la oss si, østlig dimensjon. Med dette for øyet kunne det kanskje ha vært hensiktsmessig for Nordisk Råd sammen med Den interparlamentariske forsamling og Det russiske parlament å etablere en felles ekspertgruppe for å behandle praktiske spørsmål i forbindelse med samarbeide i Nordeuropa, samtidig som man kunne inkludere subregionalt samarbeide som for eksempel innenfor rammen av Østersjørådet eller Barentsrådet.

Planene om å gjennomføre en parlamentarikerkonferense i Reykjavik i august i år om den arktiske region er hos oss blitt møtt med stor interesse. Slik vi ser det, kunne viktige oppgaver for denne konferansen være problemene i tilknytning til arktisk økologi, samt regulering av den antropogene påvirkning av det sårbare miljø i de arktiske regioner.

Jeg vil også, ærede kolleger, gjerne få si litt for å forklare noen av årsakene til den indre spenning i Russland. Jeg blir stadig stilt spørsmål om dette, også nå i løpet av vår kortvarige visitt.

Forholdet er det at Det russiske øverste sovjet gjennomgår en evolusjon i retning av et normalt parlament med for dere og andre demokratiske land tradisjonelle lovgivende og kontroll-messige funksjoner. Denne evolusjonsutviklingen behager ikke, eller behager ikke alle, i vår utøvende makt, samt representanter for det tidligere, øvre parti-statlige embedsvesen, som i århundrer har styrt uten å være underlagt parlamentarisk kontroll. Det er nettopp dette som er grunnlaget for spenningen, hvis man skal uttrykke seg formelaktig i noen få ord.

Det har seg selvsagt slik at denne spenningen blir dramatisert på en overdreven måte både i pressen og i uttalelser fra politiske aktører av ulikt slag. Vi er av den oppfatning at denne spenningen har en overgangskarakter, og at vi vil overvinne den. Men vi trenger kvalifisert arbeide for å kunne gjennomføre våre reformer. Vi trenger et ærlig samvirke av alle politiske krefter for å løse felles oppgaver for å bedre skjebnen til våre folk.

Herr President. Avslutningsvis vil jeg nok en gang understreke at parlamentarikerne i Russland og landene i Samveldet er seriøst interessert i et aktivt, skapende arbeide sammen med våre nordlige naboer.

En produktiv interparlamentarisk dialog er en viktig forutsetning for en stabil, internasjonal, regional utvikling, og utgjør en integrert del av denne prosessen.

Takk for oppmerksomheten.

Sir Michael Marshall, presidenten för Internationella Parlamentariska Unionen:

Mr President, fellow parliamentarians and friends, It is a great privilege to have the opportunity to represent the Inter-Parliamentary Union here today, and if I may say so it is a particular pleasure to have the opportunity of following the President of the Supreme Council of the Russian Federation, speaking as he was on behalf of the Inter-Parliamentary Assembly of the CIS states. For I believe, Mr President, this shows the way in which you here in the Nordic Council are raising your eyes to the expectations of many countries outside this particular gathering.

I am of course, Mr President, grateful for the hospitality of the host country, Norway, and indeed to the Nordic Council, for the chance to share our views with you.

There is a long history of cooperation between the members of the Nordic Council and the Inter-Parliamentary Union, and most recently you have taken up observer status at IPU conferences.

We have been much encouraged by the cooperation from your member countries in support of our IPU techno-cooperation, particularly with the newly emerging democracies. Nordic countries play a leading role in our counsels. It is, for example, typical that you have in the chair of the 12-Plus Group in IPU the Icelandic representative. You have indeed in the speaker of the Finnish Parliament the new chairman of the CSCE Parliamentary Assembly, and you have played a major role as hosts to the IPU, most notably in Stockholm last September, and looking ahead next year to Copenhagen in 1994.

But Mr President, having made my natural thanks to you, I hope you will allow me to express one or two observations on what I take to be the work in which you are engaged here this week. I note with special interest the degree of commitment which you have to political reform in the light of a changing world scene. It is a scene, Mr President, which I think has many positive aspects, but it is a scene which many have described as the New World Disorder. Some of your domestic concerns, of course, are entirely for you. But I want you to know that they strike a chord with many of your friends, particularly those in Europe. When we speak of unemployment, I believe the problem is indivisible from many of the great questions relating to trade agreements, and most notably the need for the new GATT agreement. When we discuss, as I know you are discussing, the preservation of cultural and national identities, this rings a bell with many

of us who, recognizing or welcoming the enlargement of the European process, still wish to preserve such cultural heritage.

And if I may echo the words of the Swedish Prime Minister yesterday, I think clearly we must all avoid duplication and that there is a case for a kind of subsidiarity to make sure that we husband scarce resources and indeed try to develop effective cooperation rather than duplication.

But if we talk for a moment about the growing move to European integration, I certainly welcome the process that would bring Sweden, Finland and Norway into membership of the Community. But I want to go beyond that in urging the case for the need to go to the Visegrad group to welcome the opportunity to take the European process rather further along that track and, indeed, to hold out hopes in the longer term for our friends from the Baltic states.

But I think we have to strike a certain cautionary note, Mr President. You will know that as president of the IPU I have to take the responsibility for our liaison with 118 parliaments, many in Africa, Asia, Latin America and places far from these shores. There is a danger, I believe, at times that we become too Eurocentric, and I know that in the minds of many of you there will always be a wish to ensure that particularly in our links with the United Nations we keep in mind the challenges that remain for the Third World, for the so-called North-South divide - which some would now describe as a North-East-South divide. I think it must still be one of our main objectives in strengthening the European economy to never forget the challenges that remain in drought, in famine, in floods, disease, and challenges in the great world outside.

Mr President, I salute the Nordic role in particular in international peacekeeping, particularly that which is in hand with the United Nations, and which has often been in place over many years, as for example in Cyprus. But I recognize the special role of the four Nordic countries who have currently supported the 700 troops in Macedonia. I think the new challenge for a role in a deep and difficult situation of civil war is one that must command all our support and respect.

In all this work I believe that the Nordic Council - and indeed the countries represented here today are working precisely in the terms of the twin objectives we set ourselves with the Inter-Parliamentary Union, and those two objectives are the development of representative institutions and the peaceful resolution of conflict. I believe today we have heard in the exchanges just a short while ago the way in which democracy is alive and flourishing here.

I think we have seen in a sense a little bit of parliamentary history in the way in which the Baltic Council is represented in linking with you and the IPACIS. And so in every sense, Mr President, I am grateful to you for the opportunity of being here. I salute the work that you do and I look forward to working with you in every way that I can in the years that lie ahead.

Thank you very much.

Marshalls anförande i norsk översättning:
Herr president, medparlamentarikere og venner! Det er et stort privilegium å få anledning til å representere Den interparlamentariske union her i dag og det er, om jeg tør si det, en spesiell glede for meg å få anledning til å komme etter formannen for det russiske parlament som talte på vegne av SUS-statenes interparlamentariske forsamling. For jeg tror, herr president, at dette viser på hvilken måte dere her i Nordisk Råd spenner forventningene til mange land som står utenfor denne spesielle forsamlingen.

Jeg er selvfølgelig, herr president, takknemlig for vertslandet Norges gjestfrihet og i særdeleshet takknemlig overfor Nordisk Råd for denne sjansen til å dele våre synspunkter med dere.

Historien om samarbeidet mellom medlemmene av Nordisk Råd og Den interparlamentariske union er en lang historie, og det aller siste er at dere har antatt observatørstatus ved IPU-konferanser.

Vi føler oss meget oppmuntret av medvirkningen fra deres medlemsland til støtte for vårt IPU-tekniske samarbeid, spesielt med de nylig fremståtte demokratier. Nordiske land spiller en ledende rolle i våre råd. Det er for eksempel typisk at i formannsvervet i 12 pluss-gruppen i IPU har dere den islandske representanten. Og sannelig har dere i den finske Riksdagens speaker den nye formannen for KSSE parlamentariske forsamling, og dere har spilt en vesentlig rolle som vertskap for IPU, senest som kjent i Stockholm i september i fjor, og neste år ser dere frem til København i 1994.

Men herr president, etter at jeg har uttrykt min naturlige takknemlighet overfor Dem, håper jeg De vil la meg få lov til å gi uttrykk for et par bemerkninger om det jeg oppfatter som det arbeid dere er opptatt med her denne uken. Jeg legger med stor interesse merke til den grad av engasjement dere har i forhold til politisk reform i lyset av en skiftende verdensskueplass. Det er en skueplass, herr president, som jeg tror har mange positive aspekter, men det er en skueplass som mange har beskrevet som Den nye verdensuorden. Enkelte av deres hjemlige bekymringer er selvfølgelig helt deres egne. Men jeg ønsker at dere skal vite at de slår an en akkord hos mange av deres venner, særlig hos dem i Europa. Når vi snakker om arbeidsløshet tror jeg ikke problemet kan løsrives fra mange av de store spørsmål som dreier seg om handelsavtaler, og da særlig behovet for en ny GATT-avtale. Når vi hos oss drøfter, som jeg vet at dere drøfter, bevaring av kulturell og nasjonal identitet, minner det mange av oss som anerkjenner eller ønsker velkommen utvidelsen av den europeiske prosessen om at vi fremdeles ønsker å bevare den kulturelle nasjonalarven.

Og hvis jeg kan få lov til å gjenta den svenske statsministers ord fra i går, mener jeg avgjort at vi må unngå duplisering og at dette er et argument for en slags subsidiaritet som skal sikre at vi vil økonomisere med knappe ressurser og virkelig forsøke å utvikle et effektivt samarbeid i stedet for en duplisering.

Men hvis vi et øyeblikk skal nevne den økende bevegelsen i retning av europeisk integrasjon, hilser jeg absolutt velkommen den prosessen som

kan bringe Sverige, Finland og Norge til medlemskap i Fellesskapet. Men hvis jeg vil gå lenger enn som så og slå kraftig til lyd for behovet for å gå til Visegrad-gruppen for å ønske velkommen denne anledningen til å bringe den europeiske prosessen videre i dette sporet, og faktisk fremby håp på lang sikt for våre venner fra de baltiske stater.

Men jeg tror vi er nødt til å slå an en forsiktig tone, herr president. De vil vite at jeg som president for IPU må ha ansvaret for vår forbindelse med 118 parlamenter, mange av dem i Afrika, Asia, Latin-Amerika og andre steder som ligger langt fra disse nordlige strender. Jeg tror i blant at det er fare for at vi blir for eurosentriske, og jeg vet at i tankene til mange av dere der ute vil det alltid være et ønske om at vi særlig i vår kontakt med de Forente nasjoner ikke glemmer de utfordringer som gjenstår for den tredje verden for det såkalte nord-syd-skillet - som noen nå heller vil beskrive som et nord-øst-syd-skille. Jeg tror det fremdeles må være et av våre hovedmål i styrkingen av den europeiske økonomien, at vi aldri glemmer de utfordringer som stadig eksisterer i tørke, i sult, i oversvømmelser, sykdom og utfordringer i den store verden utenfor.

Herr president. Jeg kjenner stor respekt for den nordiske rollen, særlig i det internasjonale fredsbevarende arbeidet, spesielt det som er under kontroll av de Forente nasjoner, og som ofte har vært på plass i årevis, som for eksempel på Kypros. Men jeg anerkjenner den spesielle rollen til de fire nordiske land som for tiden har gitt støtte til 700 mann i Makedonia. Jeg tror at den nye utfordringen for en rolle i en dyp og vanskelig borgerkrigsituasjon er noe som krever all vår støtte og respekt. I alt dette arbeidet tror jeg Nordisk Råd, og dermed faktisk alle de land som er representert her i dag, arbeider nøyaktig på samme måte som de dobbelte mål vi satte oss med Den interparlamentariske union, og disse to mål er utviklingen av representative institusjoner og fredelig løsning av konflikter. Jeg tror i dag at det vi har hørt i meningsutvekslingene for bare en liten stund siden viser på hvilken måte demokratiet lever og blomstrer her.

Jeg tror at vi på denne måten har sett et lite stykke parlamentarisk historie i den måten Det baltiske råd er representert i forbindelsen med dere og med IPACIS. Og så er jeg, herr president, på alle måter takknemlig for anledningen til å være her. Jeg kjenner stor respepekt for det arbeid De gjør og jeg ser frem til å arbeide sammen med Dem på alle måter jeg kan i de år som ligger fremfor oss. Mange takk skal De ha.

Samarbetsöverenskommelse mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige (Helsingforsavtalet)

Avtalet undertecknades den 23 mars 1962 och trädde i kraft den 1 juli samma år. Den ursprungliga texten har reviderats genom överenskommelser som undertecknats den 13 februari 1971, den 11 mars 1974, den 15 juni 1983, den 6 maj 1985, den 21 augusti 1991 och den 18 mars 1993. De senaste ändringarna förväntas träda i kraft under 1993.

(Preambel till överenskommelsen den 23 mars 1962)

Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar,

vilka vilja ytterligare främja den nära gemenskap, som i fråga om kultur samt om rätts- och samhällsuppfattning råder mellan de nordiska folken, och ytterligare utveckla samarbetet mellan de nordiska länderna;

vilka eftersträva enhetliga regler i de nordiska länderna i så många avseenden som möjligt;

vilka vilja på alla områden, där förutsättningar därför finnas, åstadkomma en ändamålsenlig arbetsfördelning mellan länderna;

vilka vilja fortsätta det för länderna betydelsefulla samarbetet inom Nordiska rådet och övriga samarbetsorgan;

ha enats om följande bestämmelser:

(Preambel till överenskommelsen den 13 februari 1971)

Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar,

vilja stärka och ytterligare utbygga de institutionella grundvalarna för samarbetet mellan de nordiska länderna,

vilka finna det ändamålsenligt att i detta syfte ändra samarbetsöverenskommelsen den 23 mars 1962 mellan de nordiska länderna,

vilka därför ha beslutat att i samarbetsöverenskommelsen införa de grundläggande bestämmelserna om Nordiska rådet,

vilka tillika ha beslutat att i samarbetsöverenskommelsen införa bestämmelser om ett nordiskt ministerråd med behörighet för hela det nordiska samarbetsfältet,

ha enats om följande:

(Preambel till överenskommelsen den 11 mars 1974)

Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar,

vilka genom överenskommelsen den 13 februari 1971 ändrat samarbetsöverenskommelsen mellan de nordiska länderna den 23 mars 1962,

vilka finna det ändamålsenligt att göra vissa ytterligare ändringar i och tillägg till överenskommelsen, ha enats om följande:

(Preambel till överenskommelsen den 15 juni 1983)

Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar,

vilka genom överenskommelser av den 13 februari 1971 och den 11 mars 1974 ändrat samarbetsöverenskommelsen den 23 mars 1962 mellan de nordiska länderna,

vilka finner det ändamålsenligt att göra vissa ändringar i överenskommelsen för att ge Färöarna och Åland en utökad representation i Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet samt för att ge Grönland samma representation i dessa organ,

har enats om följande:

(Preambel till överenskommelsen den 6 maj 1985)

Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar,

som genom överenskommelser av den 13 februari 1971, den 11 mars 1974 och den 15 juni 1983 ändrat samarbetsöverenskommelsen den 23 mars 1962 mellan de nordiska länderna och som önskar effektivera det nordiska samarbetets arbetsformer,

har kommit överens om följande:

(Preambel till överenskommelsen den 21 augusti 1991)

Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar, som genom överenskommelser den 13 februari 1971, den 11 mars 1974, den 15 juni 1983 och den 6 maj 1985 ändrat samarbetsöverenskommelsen den 23 mars 1962 mellan de nordiska länderna, och som finner det ändamålsenligt att göra vissa ändringar av Nordiska rådets organisation och arbetsformer, har kommit överens om följande:

(Preambel till överenskommelsen den 18 mars 1993)

Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar,

som genom överenskommelser av den 13 februari 1971, den 11 mars 1974, den 15 juni 1983, den 6 maj 1985 och den 21 augusti 1991 har ändrat samarbetsöverenskommelsen av den 23 mars 1962 mellan de nordiska länderna, och

som önskar förnya och utveckla det nordiska samarbetet i ljuset av de nordiska ländernas utvidgade deltagande i europeiskt samarbete,

har kommit överens om följande:

Inledande bestämmelse

Artikel 1[1, 8]
De fördragsslutande parterna skall eftersträva att bevara och ytterligare utveckla samarbetet mellan länderna på det rättsliga, kulturella, sociala och ekonomiska området samt i fråga om samfärdseln och miljövården.

De fördragsslutande parterna bör rådgöra med varandra i frågor av gemensamt intresse som behandlas i europeiska och andra internationella organisationer och konferenser.

Rättsligt samarbete

Artikel 2
De fördragsslutande parterna skola fortsätta arbetet att ernå största möjliga rättsliga likställighet mellan medborgare i nordiskt land, som vistas i annat nordiskt land än det egna, och vistelselandets medborgare.

Artikel 3
De fördragsslutande parterna skola söka underlätta för medborgare i ett nordiskt land att förvärva medborgarskap i annat nordiskt land.

Artikel 4
De fördragsslutande parterna skola fortsätta lagsamarbetet i syfte att uppnå största möjliga överensstämmelse på privaträttens område.

Artikel 5
De fördragsslutande parterna bör eftersträva enhetliga bestämmelser om brott och brottspåföljder.

Beträffande brott, som begåtts i ett nordiskt land, bör utredning och lagföring i största möjliga utsträckning kunna ske även i annat nordiskt land.

Artikel 6
De fördragsslutande parterna skola eftersträva inbördes samordning av annan lagstiftning än som nu sagts på sådana områden, där detta ter sig ändamålsenligt.

Artikel 7
Varje fördragsslutande part bör verka för genomförandet av sådana regler, att beslut av domstol eller annan myndighet i annat nordiskt land kan verkställas jämväl inom partens område.

---

[1] Ny lydelse 1974
[8] Ny lydelse 1993

Kulturellt samarbete

Artikel 8[2]
Undervisningen och utbildningen skall i skolorna i de nordiska länderna i lämplig omfattning innefatta undervisning om språk, kultur och allmänna samhällsförhållanden i de övriga nordiska länderna, inbegripet Färöarna, Grönland och Åland.

Artikel 9
Varje fördragsslutande part bör bibehålla och vidga möjligheten för studerande, hemmahörande i annat nordiskt land, att idka studier och avlägga examen vid sina utbildningsanstalter. I största möjliga utsträckning bör därvid även i något nordiskt land avlagd delexamen få räknas till godo för slutexamen i annat nordiskt land.

Ekonomiskt stöd från hemlandet bör kunna utgå, oavsett till vilket land studierna förläggs.

Artikel 10
De fördragsslutande parterna bör samordna sådan av det allmänna ordnad utbildning, som syftar till att giva behörighet för viss yrkesutövning.

Sådan utbildning bör såvitt möjligt giva samma behörighet i alla de nordiska länderna. Krav må dock uppställas på sådan tilläggsutbildning, som kan erfordras av hänsyn till nationella förhållanden.

Artikel 11
På de områden där ett samarbete är ändamålsenligt bör utbyggnaden av utbildningsanstalter samordnas genom fortlöpande samverkan beträffande utbyggnadsplaneringen och dess genomförande.

Artikel 12
Samarbete på forskningens område bör vara så inriktat att tillgängliga forskningsanslag och övriga resurser samordnas och utnyttjas på bästa möjliga sätt, bland annat genom att gemensamma institutioner upprättas.

Artikel 13
I syfte att stödja och stärka den kulturella utvecklingen skola de fördragsslutande parterna främja det fria nordiska folkbildningsarbetet och utbytet inom litteratur, konst, musik, teater, film och övriga kulturområden, varvid böra tillvaratagas bland annat de möjligheter som radio och television erbjuda.

---

[2] Ny lydelse 1983

Socialt samarbete

Artikel 14
De fördragsslutande parterna skola eftersträva att bevara och ytterligare utveckla den gemensamma nordiska arbetsmarknaden efter de riktlinjer som uppdragits genom tidigare överenskommelser. Arbetsförmedling och yrkesvägledning skola samordnas. Utbytet av praktikanter skall vara fritt.

Likformighet beträffande nationella regler rörande arbetarskydd och liknande frågor bör eftersträvas.

Artikel 15
De fördragsslutande parterna skola verka för att medborgare i ett nordiskt land vid vistelse i annat nordiskt land skall i största möjliga utsträckning komma i åtnjutande av de sociala förmåner, som må utgå i vistelselandet till dess egna medborgare.

Artikel 16
De fördragsslutande parterna skola ytterligare utveckla samarbetet beträffande hälso- och sjukvård, nykterhetsvård samt vård av barn och ungdom.

Artikel 17
Varje fördragsslutande part skall verka för att medicinsk, teknisk eller annan liknande säkerhetskontroll utföres på sådant sätt att attest eller intyg om kontrollen kan godtagas i övriga nordiska länder.

Ekonomiskt samarbete

Artikel 18
De fördragsslutande parterna skola, i avsikt att främja det nordiska ekonomiska samarbetet på olika områden, samråda i fråga om den ekonomiska politiken. Därvid bör uppmärksamhet ägnas möjligheterna att samordna åtgärder, som vidtagas i konjunkturutjämnande syfte.

Artikel 19
De fördragsslutande parterna avse att så långt det är möjligt främja produktions- och investeringssamarbete mellan sina länder och att härvid söka lägga förhållandena till rätta för direkt samarbete mellan företag i två eller flera av de nordiska länderna. De fördragsslutande parterna böra som ett led i ett vidare internationellt samarbete eftersträva att uppnå en ändamålsenlig arbetsfördelning mellan länderna i fråga om produktion och investeringar.

Artikel 20
De fördragsslutande parterna skola verka för största möjliga frihet för kapitalrörelser mellan de nordiska länderna. Beträffande andra betalnings- och valutafrågor av samfällt intresse skola gemensamma lösningar eftersträvas.

Artikel 21
De fördragsslutande parterna skola eftersträva att befästa det samarbete, som tidigare inletts i syfte att undanröja hinder för handeln mellan de nordiska länderna, samt att så långt möjligt ytterligare stärka och utveckla detta samarbete.

Artikel 22
De fördragsslutande parterna skola i internationella handelspolitiska frågor såväl var för sig som gemensamt söka främja nordiska intressen och i detta syfte rådgöra med varandra.

Artikel 23
De fördragsslutande parterna skola verka för samordning av de tulltekniska och tulladministrativa bestämmelserna samt för sådana förenklingar i tullhänseende som äro ägnade att underlätta samfärdseln mellan länderna.

Artikel 24
Bestämmelserna för den nordiska gränshandeln skola utformas på sådant sätt att gränstrakternas invånare åsamkas minsta möjliga olägenheter.

Artikel 25
När behov och förutsättningar föreligga för gemensam ekonomisk utbyggnad av sådana områden inom två eller flera fördragsslutande parters territorier som gränsa till varandra, skola dessa parter tillsammans söka främja en sådan utbyggnad.

Samarbete på samfärdselns område

Artikel 26
De fördragsslutande parterna skola eftersträva att befästa det samarbete som tidigare inletts på samfärdselns område samt söka utveckla detta samarbete i syfte att underlätta förbindelserna och varuutbytet mellan länderna och erhålla en ändamålsenlig lösning av de problem, som må förefinnas på detta område.

Artikel 27
Byggandet av samfärdselled, som berör två eller flera fördragsslutande parters områden, skall ske i samråd mellan de berörda parterna.

Artikel 28
De fördragsslutande parterna skola söka bevara och ytterligare utveckla det samarbete som lett till att deras territorium utgöra ett passkontrollområde. Kontrollen av resande, som passera gräns mellan nordiska länder, skall även i övrigt förenklas och samordnas.

Artikel 29
De fördragsslutande parterna skola samordna arbetet för ökad trafiksäkerhet.

Samarbete på miljövårdens område[3]

Artikel 30[3]
De fördragsslutande parterna skola i nationell lagstiftning och vid tillämpning därav i största möjliga omfattning likställa övriga fördragsslutande parters miljövårdsintressen med det egna landets.

Artikel 31[3]
De fördragsslutande parterna skola eftersträva harmonisering av sina miljöskyddsregler i syfte att uppnå största möjliga överensstämmelse i fråga om normer och riktlinjer för utsläpp av föroreningar, användning av miljögifter och andra störningar av miljön.

Artikel 32[3]
De fördragsslutande parterna skola eftersträva samordning i fråga om avsättning av naturskydds- och friluftsområden samt i fråga om fridlysning och andra åtgärder för skydd av växter och djur.

Artikel 33[8]
De fördragsslutande parternas deltagande i europeiskt och annat internationellt samarbete ger goda möjligheter för samarbete till förmån för nordiska medborgare och företag. Det åligger i detta sammanhang regeringarna ett särskilt ansvar för att tillvarata gemensamma intressen och värderingar.

Artikel 34
Befattningshavare, som tillhör en fördragsslutande parts utrikestjänst och tjänstgör utanför de nordiska länderna, skall i den mån det är förenligt med hans tjänsteåliggande samt hinder icke möter från tjänstgöringslandets sida bistå jämväl medborgare i annat nordiskt land därest detta saknar representation på den ifrågavarande orten.

---

3 Artiklarna tillkom 1974
8 Ny lydelse 1993

Artikel 35
De fördragsslutande parterna böra, närhelst det befinnes möjligt och ändamålsenligt, samordna sin verksamhet för bistånd till och samarbete med utvecklingsländerna.

Artikel 36
Åtgärder i syfte att sprida ökad kännedom om de nordiska länderna och det nordiska samarbetet böra vidtagas i nära samverkan mellan de fördragsslutande parterna och deras organ för utlandsupplysning. Där så befinnes lämpligt kunna samfällda framträdanden komma i fråga.

Artikel 37
De fördragsslutande parterna skola verka för att olika grenar av den offentliga statistiken samordnas.

Särskilda överenskommelser

Artikel 38[3]
Närmare bestämmelser om samarbetet inom nu angivna områden kunna meddelas i särskilda överenskommelser.

Formerna för nordiskt samarbete

Artikel 39[4]
För att genomföra och vidareutveckla det nordiska samarbetet enligt denna och andra överenskommelser böra de nordiska länderna fortlöpande samråda och vid behov vidtaga samordnande åtgärder.

Artikel 40[4, 8]
Samarbetet äger rum inom Nordiska rådet, inom Nordiska ministerrådet, på statsministrarnas, på utrikesministrarnas samt på andra ministrars möten, i särskilda samarbetsorgan och mellan ländernas fackmyndigheter.

Artikel 41
Bestämmelse som tillkommer efter samarbete mellan två eller flera fördragsslutande parter må ej av part ändras, med mindre övriga parter därom underrättas. Underrättelse erfordras dock icke i brådskande fall eller då fråga är om bestämmelse av mindre betydelse.

---

[3] Artiklarna tillkom 1974
[4] Ny lydelse 1971
[8] Ny lydelse 1993

Artikel 42
Myndigheter i de nordiska länderna äga skriftväxla direkt med varandra i andra ärenden än sådana som till följd av sin natur eller av annat skäl böra handläggas genom förmedling av utrikesförvaltningen.

Artikel 43[3]
I det nordiska samarbetet bör största möjliga offentlighet iakttagas.

Nordiska rådet[5]

Artikel 44[5, 2]

I Nordiska rådet samarbeta de nordiska ländernas samt Färöarnas, Grönlands och Ålands folkrepresentationer, ländernas regeringar samt Färöarnas och Grönlands landsstyren och Ålands landskapsstyrelse. Rådet är initiativtagande och rådgivande i frågor, som avse samverkan mellan alla eller några av dessa länder och Färöarna, Grönland och Åland, samt har i övrigt de uppgifter som framgå av denna och andra överenskommelser.

Artikel 45[5]
Rådet kan antaga rekommendation, göra annan framställning eller avgiva yttrande till en eller flera av de nordiska ländernas regeringar eller till ministerrådet.

Artikel 46[5]
Rådet bör, utöver vad som särskilt överenskommits, beredas tillfälle att yttra sig om nordiska samarbetsfrågor av större betydelse när detta icke är ogörligt av tidsskäl.

Artikel 47[5, 2, 8]
Rådet består av 87 valda medlemmar, regeringsrepresentanter och representanter för Färöarnas och Grönlands landsstyren och Ålands landskapsstyrelse.

Av medlemmarna väljer Danmarks folketing sexton, Finlands riksdag aderton, Islands allting sju, Norges storting och Sveriges riksdag vardera tjugo samt ett vart av Färöarnas lagting, Grönlands landsting och Ålands

---

2 Ny lydelse 1983
3 Artiklarna tillkom 1974
5 Artiklarna tillkom 1971
8 Ny lydelse 1993

lagting två. Dessutom väljer varje församling motsvarande antal suppleanter.

Val av medlemmar av suppleanter förrättas årligen och gäller för tiden till nästa val. Vid val skall olika politiska meningsriktningar ges representation i rådet.

Endast den som är medlem av den församling som förrättat valet kan vara vald medlem eller suppleant i rådet.

Regeringarna, landsstyrena och landskapsstyrelsen utser bland sina medlemmar det antal representanter som de önskar.

Artikel 48[5, 2, 8]

Danmarks rikes delegation består av de av folketinget valda medlemmarna och de av regeringen utsedda representanterna samt av Färöarnas och Grönlands i andra stycket nämnda delegationer. Finlands delegation består av de av riksdagen valda medlemmarna och de av regeringen utsedda representanterna samt av Ålands i andra stycket nämnda delegation. För ettvart av de övriga länderna består delegationen av de av folkrepresentationen valda medlemmarna och de av regeringen utsedda representanterna.

Färöarnas delegation består av de av lagtinget valda medlemmarna och de av landsstyret utsedda representanterna. Grönlands delegation består av de av landstinget valda medlemmarna och de av landsstyret utsedda representanterna. Ålands delegation består av de av lagtinget valda medlemmarna och de av landskapsstyrelsen utsedda representanterna.

Med "delegation" förstås i artiklarna 52, 53, 54 första stycket, och 58 andra stycket, landets delegation.

Artikel 49[5, 2]

Regeringsrepresentanterna samt landsstyrenas och landskapsstyrelsens representanter ha icke rösträtt i rådet.

I frågor, som angå tillämpningen av överenskommelser mellan vissa länder, ha endast medlemmar från dessa länder rösträtt.

Artikel 50[5]

Rådets organ är plenarförsamlingen, presidiet och utskotten.

---

2 Ny lydelse 1983
5 Artiklarna tillkom 1971
8 Ny lydelse 1993

Artikel 51[5, 7]
Plenarförsamlingen utgöres av alla medlemmar av rådet.

Plenarförsamlingen håller ordinarie session minst en gång om året. Extra session hålles när presidiet så beslutar eller när minst två regeringar eller minst tjugofem valda medlemmar begär det.

Rådets befogenheter utövas av plenarförsamlingen, om icke annat är särskilt föreskrivet.

Plenarförsamlingens förhandlingar är offentliga, om plenarförsamlingen icke beslutar annat.

Artikel 52[5, 6, 7]
Plenarförsamlingen utser för ett år vid första årliga ordinarie session ett presidium bestående av en president och högst tio andra medlemmar.

Delegationerna skall vara företrädda i presidiet med minst två medlemmar vardera. Såvitt möjligt bör olika politiska meningsinriktningar bli representerade i presidiet.

Medlem av presidiet skall vara vald medlem av rådet. Blir befattningen som medlem av presidiet ledig mellan två ordinarie sessioner, skall för tiden till dess nytt presidium utses ny medlem utses av den delegation som den avgående medlemmen tillhört.

Presidiet handhar rådets löpande angelägenheter och företräder i övrigt rådet i den utsträckning som framgår av denna överenskommelse och rådets arbetsordning.

Artikel 53[5]
Plenarförsamlingen bestämmer utskottens antal och verksamhetsområden. För varje utskott fastställer plenarförsamlingen det antal medlemmar av varje delegation som skall ingå i utskottet. I enlighet härmed fördelar varje delegation sina valda medlemmar på utskotten.

Utskotten ha till uppgift att förbereda sakernas behandling i rådet.

---

[5] Artiklarna tillkom 1971
[6] Ny lydelse 1985
[7] Ny lydelse 1991

Artikel 54[5, 6, 7]
Rådet bistås i sin verksamhet av ett presidiesekretariat som leds av en presidiesekreterare utsedd av presidiet samt av ett kollegium (sekreterarkollegiet) bestående av presidiesekreteraren och generalsekreteraren hos varje lands delegation.

Varje delegation anställer den sekretariatspersonal som skall bistå delegationen.

Artikel 55[5, 2, 7]
Regeringarna, Färöarnas landsstyre, Grönlands landsstyre, Ålands landskapsstyrelse, ministerrådet, rådets presidium och utskotten samt medlem har rätt att väcka förslag i rådet.

Förslag skall beredas av ett utskott eller av presidiet innan det slutbehandlas inom rådet.

Artikel 56[5, 7]
Rekommendation antages av plenarförsamlingen på grundval av väckt förslag.

Annan framställning kan göras av presidiet på grundval av väckt förslag. Yttrande avgives av plenarförsamlingen. När presidiet gör framställning avgives yttrande av presidiet.

Presidiet skall till plenarförsamlingen anmäla de åtgärder det vidtagit med stöd av andra eller tredje stycket.

Artikel 57[5, 7]
Vald medlem får ställa fråga till regering eller till ministerrådet med anledning av berättelse eller meddelande som avgivits till rådet eller i övrigt i ämne som angår det nordiska samarbetet.

Artikel 58[5, 2, 7]
Varje delegation svarar för utgifterna för sitt deltagande i rådet.

Presidiet fattar för varje budgetår beslut om hur de gemensamma utgifterna skall fördelas mellan delegationerna.

---

2 Ny lydelse 1983
5 Artiklarna tillkom 1971
6 Ny lydelse 1985
7 Ny lydelse 1991

Artikel 59[5]
Plenarförsamlingen fastställer rådets arbetsordning. För beslut om antagande av arbetsordning eller om ändring i denna erfordras två tredjedels flertal bland rådets valda medlemmar.

Nordiska ministerrådet[5]

Artikel 60[5, 2]
I Nordiska ministerrådet samarbeta de nordiska ländernas regeringar.

Färöarnas och Grönlands landsstyren samt Ålands landskapsstyrelse deltaga i ministerrådets arbete.

Ministerrådet fattar beslut i den utsträckning som angives i denna och andra överenskommelser mellan de nordiska länderna. Även i övriga samarbetsfrågor svarar ministerrådet för samarbetet mellan de nordiska ländernas regeringar och mellan regeringarna och Nordiska rådet.

Artikel 61[5, 1, 2, 8]
Medlem av regering, landsstyre eller landskapsstyrelse kan i undantagsfall vid sammanträde företrädas av härtill befullmäktigad; dock måste minst tre av länderna vara representerade av regeringsmedlemmar.

Statsministrarna har ansvaret för den överordnade samordningen av nordiska samarbetsfrågor. De biträds av en utsedd regeringsmedlem i varje land (samarbetsminister) och en statssekreterare eller ämbetsman (ledamot i den nordiska samarbetskommittén).

Ordförandeskapet roterar mellan de nordiska ländernas regeringar enligt närmare avtal. Ordförandeskapet har ansvaret för att samordna nordiskt regeringssamarbete och ta nödvändiga initiativ.
Ordförandeskapet leder arbetet i ministerrådet, på andra ministermöten och vid regeringarnas samråd om europeiska och andra internationella frågor på alla nivåer.

Ministerrådet bistås i sin verksamhet av ämbetsmannakommittéer och av ministerrådets sekretariat.

---

[1] Ny lydelse 1974
[2] Ny lydelse 1983
[5] Artiklarna tillkom 1971
[8] Ny lydelse 1993

Artikel 62[5]
Ministerrådet är beslutfört då alla länderna äro företrädda i ministerrådet. I frågor, som uteslutande angå vissa länder, behöva dock endast dessa länder vara företrädda.

Varje land har en röst i ministerrådet.

Ministerrådets beslut skola vara enhälliga. I procedurfrågor fattas dock beslut med enkelt flertal bland de röstande och vid lika röstetal med ordförandens utslagsröst.

Nedlagd röst utgör icke hinder för beslut.

Artikel 63[5, 2, 8]
Beslut av ministerrådet är bindande för de särskilda länderna. Beslut i fråga som enligt något lands författning kräver folkrepresentationens godkännande binder dock icke detta land förrän folkrepresentationen godkänt beslutet. Erfordras sådant godkännande, skall ministerrådet underrättas härom innan ministerrådet fattar beslutet. Innan folkrepresentationens godkännande givits, är ej heller annat land bundet av beslutet.

Beslut fattat i överensstämmelse med denna överenskommelse är bindande för Färöarna, Grönland och Åland i den mån de ansluter sig till beslutet i enlighet med självstyrelseordningarna.

Artikel 64[5, 6, 8]
Ministerrådet skall till Nordiska rådet årligen framlägga en berättelse rörande det nordiska samarbetet och en redogörelse för planerna för det fortsatta samarbetet.

Ordförandelandets statsminister redogör för Nordiska rådet om huvuddragen i samarbetet och om regeringarnas samarbete rörande europeiska och andra internationella frågor.

Nordiska ministerrådet skall lägga fram sitt förslag till budget för Nordiska rådet för yttrande.

---

[2] Ny lydelse 1983
[5] Artiklarna tillkom 1971
[6] Ny lydelse 1985
[8] Ny lydelse 1993

Nordiska rådet kan föreslå förändrade prioriteringar inom den av ministerrådet angivna finansiella ramen.

Om inte synnerliga skäl kan anföras skall ministerrådet följa rådets rekommendation när det gäller budgetdispositioner inom den angivna finansiella ramen.

Artikel 65[5]

Ministerrådet skall före varje ordinarie session med Nordiska rådets plenarförsamling lämna rådet meddelande om de åtgärder som ha vidtagits med anledning av rådets rekommendationer och andra framställningar.

Har rekommendation eller annan framställning riktats till en eller flera regeringar, kan sådant meddelande i stället lämnas av den eller de regeringar, till vilka rekommendationen eller framställningen har riktats.

Artikel 66[5]

Ministerrådet fastställer sin arbetsordning.

Artikel 67[5]

Samråd mellan de nordiska ländernas regeringar kan förutom i ministerrådet ske vid nordiska ministermöten.

Ändring av överenskommelsen

Artikel 68[5]

Innan länderna överenskomma om ändring i denna överenskommelse, skall Nordiska rådet beredas tillfälle att yttra sig.

Slutstadganden (Slutbestämmelser till överenskommelsen den 23 mars 1962)

Artikel 69

Denna överenskommelse skall ratificeras och ratifikationshandlingarna skola snarast möjligt deponeras i ministeriet för utrikesärendena i Finland.

Överenskommelsen träder i kraft första dagen i den månad, som infaller närmast efter den dag då samtliga parters ratifikationshandlingar deponerats.

---

[5] Artiklarna tillkom 1971

Artikel 70

Önskar någon av de fördragsslutande parterna uppsäga överenskommelsen skall skriftligt meddelande härom tillställas den finska regeringen, som har att omedelbart underrätta övriga fördragsslutande parter härom och om dagen då meddelandet mottogs.

Uppsägningen gäller endast det land, som verkställt densamma, och äger giltighet från och med första dagen i den månad som inträffar sex månader från det den finska regeringen mottagit meddelande om uppsägningen.

Överenskommelsen skall vara deponerad i ministeriet för utrikesärendena i Finland och bestyrkta avskrifter skola av det finska ministeriet tillställas var och en av de fördragsslutande parterna.

Till bekräftelse härav hava undertecknade befullmäktigade ombud undertecknat denna överenskommelse.

Som skedde i Helsingfors i ett exemplar på danska, finska, isländska, norska och svenska språken, vilka samtliga texter äga lika vitsord, den tjugotredje mars nittonhundrasextiotvå.

Viggo Kampmann
Martti Miettunen
Bjarni Benediktsson
Helge Sivertsen
Herman Kling

(Slutbestämmelser till överenskommelsen den 13 februari 1971)

Denna överenskommelse skall ratificeras och ratifikationshandlingarna snarast möjligt deponeras i ministeriet för utrikesärendena i Finland.

Överenskommelsen skall vara deponerad i ministeriet för utrikesärendena i Finland och bestyrkta avskrifter skola av det finska ministeriet tillställas var och en av de fördragsslutande parterna.

Överenskommelsen träder i kraft trettio dagar efter den dag då samtliga fördragsslutande parters ratifikationshandlingar deponerats.

Till bekräftelse härav ha undertecknade befullmäktigade ombud i Köpenhamn den 13 februari 1971 undertecknat denna överenskommelse i ett exemplar på danska, finska, isländska, norska och svenska språken, vilka samtliga texter ha lika vitsord.

H. Baunsgaard
Ahti Karjalainen
Jóhann Hafstein
Per Borten
Olof Palme

(Slutbestämmelser till överenskommelsen den 11 mars 1974)

Denna överenskommelse skall ratificeras och ratifikationshandlingarna snarast möjligt deponeras i ministeriet för utrikesärendena i Finland.

Överenskommelsen skall vara deponerad i ministeriet för utrikesärendena i Finland och bestyrkta avskrifter skola av det finska ministeriet tillställas var och en av de fördragsslutande parterna.

Överenskommelsen träder i kraft trettio dagar efter den dag då samtliga fördragsslutande parters ratifikationshandlingar deponerats.

Till bekräftelse härav ha undertecknade befullmäktigade ombud i Köpenhamn den 11 mars 1974 undertecknat denna överenskommelse i ett exemplar på danska, finska, isländska, norska och svenska språken, vilka samtliga texter ha lika vitsord.

Ove Guldberg
Pekka Tarjanne
Sigurður Bjarnason
Bjartmar Gjerde
Kjell-Olof Feldt

(Slutbestämmelser till överenskommelsen den 15 juni 1983)

Denna överenskommelse skall ratificeras och ratifikationshandlingarna snarast möjligt deponeras i Finlands ministerium för utrikesärendena som skall överlämna bestyrkta kopior av överenskommelsen till de övriga fördragsslutande parterna.

Överenskommelsen träder i kraft trettio dagar efter den dag då samtliga fördragsslutande parters ratifikationshandlingar deponerats.

Till bekräftelse härav har undertecknade befullmäktigade ombud i Reykjavík den 15 juni 1983 undertecknat denna överenskommelse i ett exemplar på danska, finska, isländska, norska och svenska språken, vilka samtliga texter äger samma vitsord.

Christian Christensen
Gustav Björkstrand
Matthías Á. Mathiesen
Asbjørn Haugstvedt
Svante Lundkvist

(Slutbestämmelser till överenskommelsen den 6 maj 1985)

Överenskommelsen träder i kraft trettio dagar efter den dag då samtliga fördragsslutande parter har meddelat Finlands utrikesministerium, att de åtgärder som krävs för överenskommelsens ikraftträdande har vidtagits.

Finlands utrikesministerium meddelar de övriga fördragsslutande parterna om tidpunkten för mottagandet av dessa meddelanden.

Originalexemplaret till denna överenskommelse deponeras hos Finlands utrikesministerium, som tillställer de övriga fördragsslutande parterna bestyrkta kopior därav.

Till bekräftelse härav har de vederbörligen befullmäktigade ombuden undertecknat denna överenskommelse.

Som skedde i Lund den 6 maj 1985 i ett exemplar på danska, finska, isländska, norska och svenska språken, vilka samtliga texter äger lika vitsord.

Christian Christensen
Gustav Björkstrand
Matthías Á. Mathiesen
Asbjørn Haugstvedt
Svante Lundkvist

(Slutbestämmelser till överenskommelsen den 21 augusti 1991)

Överenskommelsen träder i kraft trettio dagar efter den dag då samtliga parter har meddelat det finska utrikesministeriet att överenskommelsen godkänts.

Det finska utrikesministeriet meddelar de övriga parterna om mottagandet av dessa meddelanden och om tidpunkten för överenskommelsens ikraftträdande.

Originalexemplaret till denna överenskommelse deponeras hos det finska utrikesministeriet, som tillställer de övriga parterna bestyrkta kopior därav.

Till bekräftelse härav har de vederbörligen befullmäktigade ombuden undertecknat denna överenskommelse.

Som skedde i Tammerfors den 2 augusti 1991 i ett exemplar på danska, finska, isländska, norska och svenska språken, vilka samtliga texter äger lika giltighet.

For Danmarks regering:
Thor Pedersen

Suomen hallituksen puolesta:
Ole Norrback

Fyrir ríkisstjórn Íslands:
Eiður Guðnason

For Norges regjering:
Kjell Borgen

För Sveriges regering:
Mats Hellström

(Slutbestämmelser till överenskommelsen den 18 mars 1993)

Överenskommelsen träder i kraft trettio dagar efter den dag då samtliga fördragsslutande parter har meddelat Finlands utrikesministerium, att överenskommelsen har godkänts.

Finlands utrikesministerium meddelar de övriga fördragsslutande parterna om mottagandet av dessa meddelanden och om tidpunkten för överenskommelsens ikraftträdande.

Originalexemplaret till denna överenskommelse deponeras hos Finlands utrikesministerium, som tillställer de övriga fördragsslutande parterna bestyrkta kopior därav.

Till bekräftelse härav har de vederbörligen befullmäktigade ombuden undertecknat denna överenskommelse.

Som skedde i Helsingfors den 18 mars 1993 i ett exemplar på danska, finska, isländska, norska och svenska språken, vilka samtliga texter har samma giltighet.

For Danmarks regering:
Peter Hertel Rasmussen

Suomen hallituksen puolesta:
Esko Aho

Fyrir ríkisstjórn Islands:
Sigríður Snævarr

For Norges regjering:
Kjell Rasmussen

För Sveriges regering:
Mats Bergquist

REGISTER

Översikt

över sakernas behandling

nr	Sak rubrik
A. Medlemsförslag/Utskottsförslag	
A 1005/s	Medlemsförslag om framtidens äldreomsorg
A 1014/s	Medlemsförslag om insatser för att minska alkoholkonsumtionen i Norden
A 1016/k	Medlemsforslag om at foranstalte en belysning af behov og muligheder for etablering af et nordisk informationscenter i Flensborg
A 1017/k	Medlemsförslag om stöd till samordning av de nordiska innehaven av handikapplitteratur
A 1018/k	Medlemsförslag om klarare profilering av den nordiska dimensionen i läroplanen
A 1019/m	Medlemsförslag om bibehållet nordiskt enhetsporto
A 1020/m	Medlemsforslag om umiddelbar afhjælpning af sikkerhedsproblemer ved kernekraftværkerne i Sosnovy Bor og Ignalina
A 1021/e	Medlemsforslag om Nordels fremtid
A 1022/k	Medlemsförslag om en aktion NORDLIV åren 1995—1997 (1994 förberedelseår) för fördjupad kännedom om nordisk historia och nordiskt samhällsliv
A 1024/s	Medlemsförslag om nordisk medverkan till stärkande av samarbete kring sociala frågor inom ECE
A 1025/m	Medlemsförslag om finansieringssystem för räddning av Östersjön
A 1029/b	Utskottsförslag om budgetutskottets kontrolluppgift 1992
B. Ministerrådsförslag	
B 132/k	Ministerrådsförslag om nya riktlinjer för Nordiska forskningspolitiska rådet (FPR) för 1993—1995
B 133/j	Ministerrådsförslag om arbetsprogram för det nordiska lagstiftningssamarbetet
B 134/j	Ministerrådsförslag om nordiskt samarbetsprogram på livsmedelsområdet
B 135/j	Ministerrådsförslag om ändring av Helsingforsavtalet
B 136/k	Ministerrådsförslag om genomförandet av arbetsprogram för ändrad finansiering och organisation av kultursektorns institutioner, samarbetsorgan och andra permanenta aktiviteter
B 137/k	Ministerrådsförslag om nysatsning och ny struktur på kultur-, utbildnings- och forskningsområdet
C. Berättelser 1993	
C1	Nordiskt samarbete 1992. Nordiska ministerrådets verksamhetsberättelse
C2	Nordiska ministerrådets redogörelse om planerna för det nordiska samarbetet
C3/e	Berättelse från Nordiska investeringsbanken (1992)[1]
C4/e	Berättelse från Nordiska projektexportfonden (1992)[2]

[1] Berättelsen trycks och utges separat av Nordiska investeringsbanken

[2] Berättelsen trycks och utges separat av Nordiska projektexportfonden

Tryckt	Behandling	Rekommendation/ framställning/ yttrande		Annat beslut	Sak
s.	s.	nr	s.	innehåll	nr
391	377	12	1316		A 1005/s
402	378	15, 16	1319; 1320		A 1014/s
417	235	ingen åtgärd			A 1016/k
423	238	5	1307		A 1017/k
431	192	4 (+A 1022/k)	1305		A 1018/k
446	363	ingen åtgärd			A 1019/m
454	364	10	1313		A 1020/m
464	340	9	1312		A 1021/e
469	192	4 (+A 1018/k)	1305		A 1022/k
482	380	13	1317		A 1024/s
487	368	11	1315		A 1025/m
499	337	8	1311		A 1029/b
507	192	3	1304		B 132/k
529	320	6	1308		B 133/j
544	323	7	1309		B 134/j
561	242, 382	14	1318		B 135/j
575	192	2	1303		B 136/k
591	192	1	1302		B 137/k
827	328 (60)	1	1321	(budgetutskottet)	C 1
870	328 (60)	2, 3	1322; 1324	(budgetutskottet)	C 2
944	342			till handlingarna	C 3/e
947	342			till handlingarna	C 4/e

nr	Sak rubrik
C5/b	Berättelse från Nordiska kulturfonden inkl. revisionsberättelse (1991)
C6/e	Berättelse från Nordiska utvecklingsfonden (1992)[1]
C7/e	Berättelse från Nordisk fond för teknologi och industriell utveckling — Nordiska industrifonden (1992)[2]
C8/e	Berättelse från Nordiska miljöfinansieringsbolaget — NEFCO (1992)[3]

D. 1993 Meddelanden i anledning av tidigare rekommendationer

13/1989/k	Utbildnings- och praktikantutbytessamarbete med EG
*27/1989/m	Samordnad trafik- och trafiklärarutbildning
30/1989/s	Utbildning och legitimation för kiropraktorer
31/1989/s	Hjälpmedelsförsörjning för handikappade
33/1989/s	Ökade insatser inom barn- och familjepolitiken
35/1989/s	Insatser för minskad alkoholkonsumtion i Norden
*36/1989/s	Plan för förstärkta insatser mot reumatiska sjukdomar
*37/1989/m	Skydd av den nordiska havsfågelfaunan
45/1989/e	Uppföljning av arbetsprogram Norden i Europa 1989—1992
20/1990/m	Internationellt samarbete om export av avfall
21/1990/m	Nätverk för renare teknologier
*24/1990/m	Luftföroreningsproblem på Nordkalotten
*26/1990/s	Telekommunikationer för handikappade
29/1990/s	Åtgärdsplan för uppföljning av FNs barnkonvention
*30/1990/s	Homosexuellas sociala situation
31/1990/m	Toxikologiskt institut
*32/1990/s	Program mot ungdomsarbetslösheten
2/1991/s	Förbättrade kommunikationsmöjligheter för hörselskadade
*9/1991/j	Lagstiftningssamarbete om bio- och genteknologi
*10/1991/j	Lagstiftning rörande skuldsanering
*11/1991/j	Lagstiftning rörande grupptalan
*12/1991/j	Jämnare könsfördelning i nordiska styrelser, kommittéer, utskott, nämnder m. m.
14/1991/j	Rösträtt vid parlamentsval i annat nordiskt land
*16/1991/j	Genomgång av Helsingforsavtalet
*17/1991/j	Ändringar i Helsingforsavtalets artiklar 1 och 45
18/1991/m	Ändring i den nordiska transportöverenskommelsen
21/1991/e	Nordiska el-högspänningsnätet som "common carrier"
*24/1991/e	Koncernfacklig samverkan i Norden
*25/1991/m	Beräkningsmodell för grön BNP
26/1991/s	Internationella standardregler för handikappade
*27/1991/s	Samnordiska brandskyddsbestämmelser
30/1991/k	Nordplans framtida verksamhet

[1] Berättelsen trycks och utges separat av Nordiska utvecklingsfonden

[2] Berättelsen trycks och utges separat av Nordiska industrifonden

[3] Berättelsen trycks och utges separat av Nordiska miljöfinansieringsbolaget NEFCO

Tryckt	Behandling	Rekommendation/ framställning/ yttrande		Annat beslut	Sak
s.	s.	nr	s.	innehåll	nr
949	358			till handlingarna	C 5/b
971	342			till handlingarna	C 6/e
973	342			till handlingarna	C 7/e
975	342			till handlingarna	C 8/e
977	239			slutbehandlad	13/1989/k
979	58			(till handlingarna)	*27/1989/m
980	381			senare delen slutbeh.; första delen nya meddelanden	30/1989/s
982	381			slutbehandlad	31/1989/s
984	381			slutbehandlad	33/1989/s
986	381			slutbehandlad	35/1989/s
988	58			(till handlingarna)	*36/1989/e
989	58			(till handlingarna)	*37/1989/m
990	342			slutbehandlad	45/1989/e
992	368			slutbehandlad	20/1990/m
994	368			slutbehandlad	21/1990/m
996	58			(till handlingarna)	*24/1990/m
997	58			(till handlingarna)	*26/1990/s
998	381			slutbehandlad	29/1990/s
1000	58			(till handlingarna)	*30/1990/s
1001	368			slutbehandlad	31/1990/m
1003	58			(till handlingarna)	*32/1990/s
1004	381			slutbehandlad	2/1991/s
1006	58			(till handlingarna)	*9/1991/j
1007	58			(till handlingarna)	*10/1991/j
1008	58			(till handlingarna)	*11/1991/j
1009	58			(till handlingarna)	*12/1991/j
1010	327			slutbehandlad	14/1991/j
1012	58			(till handlingarna)	*16/1991/j
1013	58			(till handlingarna)	*17/1991/j
1014	368			slutbehandlad	18/1991/m
1016	342			slutbehandlad	21/1991/e
1018	58			(till handlingarna)	*24/1991/e
1019	58			(till handlingarna)	*25/1991/m
1020	381			slutbehandlad	26/1991/s
1022	58			(till handlingarna)	*27/1991/s
1023	239			slutbehandlad	30/1991/k

Sak

nr	rubrik
31/1991/k	Arbetsprogram för ändrad finansiering av kultursektorns organ
*33/1991/k	Samarbete om nordiskt hantverk och hemslöjd
34/1991/k	Försöksprojekt Radio Scandinavia
*35/1991/k	Nordens År i Kalmar 1997
*37/1991/k	Samarbetsprogram för högre utbildning i Norden
40/1991/e	Ekonomiskt och kulturellt samarbete med Östersjöländerna
*42/1991/j	Kunskapsöverföring till bl. a. Baltikum rörande parlamentarism och demokrati
*43/1991/j	Stöd till demokratiseringssträvandena och internationella samarbetet i bl. a. Baltikum
45/1991/k	Stipendier för folkhögskolestuderande från Baltikum och Östeuropa
47/1991/k	Kultursamarbete med Baltikum och Östeuropa
50/1991/m	Miljöbistånd till Baltikum
51/1991/m	Förstärkning av Östersjökonventionen
52/1991/m	Revision av Östersjökonventionen
*53/1991/m	Förbättrad finansiering av Östersjösamarbetet
55/1991/s	Förstärkning av den nordiska modellen
*1/1992/s	Insatser mot epilepsi
*3/1992/s	Utvidgning av den nordiska arbetsmiljökonventionen
4/1992/s	Utökad nordisk arbetsmiljöstatistik
*5/1992/s	Nordiska sjömanspensioner
6/1992/s	Samarbetsprogram inom bygg- och bostadssektorn
*7/1992/s	Nordisk färdtjänst
*8/1992/s	Gränsöverskridande färdtjänst
*9/1992/m	Handikappanpassning av internationella persontransporter
*10/1992/s	Nordiskt hälso- och sjukvårdssamarbete med Baltikum och Östeuropa
11/1992/s	Nordbors rättigheter i Europa
12/1992/s	Utbildningsprogram för utveckling av social service (NOPUS)
13/1992/s	Ny nordisk konvention om social trygghet
*14/1992/e	Förstärkning av Nordisk industrifond
*15/1992/e	Upprättande av ett baltiskt investeringsprogram
16/1992/e	Atgärder för att stimulera till innovationer i näringslivet
17/1992/e	Förhöjning av Nordiska utvecklingsfondens kapital
*18/1992/j	Gemensam nordisk lagstiftning rörande barnskydd
19/1992/s	Samnordisk specialistutbildning inom barnomsorgen
*20/1992/j	Stöd till rättsutvecklingen i Estland, Lettland och Litauen
21/1992/m	Satsningar på det nordiska gränsregionala samarbetet
*22/1992/m	Gemensam tid i Danmark, Finland, Norge och Sverige
23/1992/m	Nordiskt samarbetsprogram för fiskeri 1993—1996
*24/1992/k	Samarbete på trafikutbildningens område
*25/1992/k	Nordisk textil sommarakademi
26/1992/k	Nordiskt revyfackligt nätverkssamarbete
*27/1992/k	Ökat TV- och radioprogramutbyte i Norden
28/1992/k	Handlingsprogram för vuxenutbildningen — Voks Frem (1992—1996)
29/1992/b	Budgetutskottets kontrolluppgifter 1991

Tryckt	Behandling	Rekommendation/ framställning/ yttrande		Annat beslut	Sak
s.	s.	nr	s.	innehåll	nr
1025	239			slutbehandlad	31/1991/k
1027	58			(till handlingarna)	*33/1991/k
1028	239			slutbehandlad	34/1991/k
1030	58			(till handlingarna)	*35/1991/k
1031	58			(till handlingarna)	*37/1991/k
1032	342			slutbehandlad	40/1991/e
1034	58			(till handlingarna)	*42/1991/j
1035	58			(till handlingarna)	*43/1991/j
1036	239			slutbehandlad	45/1991/k
1038	239			slutbehandlad	47/1991/k
1040	368			slutbehandlad	50/1991/m
1042	368			slutbehandlad	51/1991/m
1044	368			slutbehandlad	52/1991/m
1046	58			(till handlingarna)	*53/1991/m
1047	381			slutbehandlad	55/1991/s
1049	58			(till handlingarna)	*1/1992/s
1050	58			(till handlingarna)	*3/1992/s
1051	381			slutbehandlad	4/1992/s
1053	58			(till handlingarna)	*5/1992/s
1054	381			slutbehandlad	6/1992/s
1056	58			(till handlingarna)	*7/1992/s
1057	58			(till handlingarna)	*8/1992/s
1058	58			(till handlingarna)	*9/1992/m
1059	58			(till handlingarna)	*10/1992/s
1060	381			slutbehandlad	11/1992/s
1062	381			slutbehandlad	12/1992/s
1064	381			p. 1 slutbeh.; p. 2 nya meddel.	13/1992/s
1066	58			(till handlingarna)	*14/1992/e
1067	58			(till handlingarna)	*15/1992/e
1068	342			slutbehandlad	16/1992/e
1070	342			slutbehandlad	17/1992/e
1072	58			(till handlingarna)	*18/1992/j
1073	381			slutbehandlad	19/1992/s
1075	58			(till handlingarna)	*20/1992/j
1076	368			slutbehandlad	21/1992/m
1078	58			(till handlingarna)	*22/1992/m
1079	369			slutbehandlad	23/1992/m
1081	58			(till handlingarna)	*24/1992/k
1082	58			(till handlingarna)	*25/1992/k
1083	239			slutbehandlad	26/1992/k
1085	58			(till handlingarna)	*27/1992/k
1086	239			slutbehandlad	28/1992/k
1088	338			slutbehandlad	29/1992/b

Sak

nr	rubrik
*30/1992/p	Gemensam nordisk utlandsrepresentation i vissa nya stater
*31/1992/p	Samarbete i det arktiska området
*32/1992/e	Norden i det nya Europa
*33/1992/b	Nordiska ministerrådets budget för 1993
*34/1992/e	Samiska intressen i nordiska turistkampanjer
*35/1992/e	Energi- och miljöpolitiskt samarbete
*36/1992/e	Samarbete på biståndsområdet
*37/1992/j	Beräkningsmodell för värdering av obetalt arbete
*38/1992/k	Hushållsundervisning i de baltiska länderna
*39/1992/k	Stöd till folkrörelsernas nordiska samarbete
*40/1992/k	Nordjobb som permanent ordning
*41/1992/k	Höjning av prissumman för Nordiska rådets musik- och litteraturpris
*42/1992/s	Insatser för socialt utsatta grupper
*43/1992/s	Jämlikhet i hälsa och levnadsvillkor
*44/1992/s	Nordiska arbetsrätten och EG
45/1992/m	Arbetsprogram för miljökvalitetsövervakning 1993—1995
*46/1992/m	Internationella uppförandekoder inom miljösektorn
*47/1992/m	Kärnsäkerhet i Nordområdena
*48/1992/m	Begränsning av export av miljöfarligt avfall
*49/1992/m	Skydd av fredade fågelarter

E. 1993 Frågor

1 Skriftlig fråga tilll Nordiska ministerrådet angående nordisk gilltighet för recept
2 Skriftlig fråga tilll Sveriges regering angående användningen av samiskan i officiella sammanhang
3 Fråga till Norges regering angående utökade fiskekvoter
4 Fråga till de nordiska ländernas regeringar angående insatser för personer med epilepsi
5 Fråga till Nordiska ministerrådet angående ökat nordiskt TV-samarbete
6 Fråga till Nordiska ministerrådet angående gemensam flyktingstrategi
7 Fråga till Nordiska ministerrådet angående textning av TV-program
8 Fråga till Sveriges regering angående finska språkets ställning i Sverige
9 Fråga till Sveriges regering angående avskrivning av karantänbestämmelser för hundar och katter
10 Fråga till de nordiska ländernas regeringar angående s. k. fallskärmsavtal
11 Fråga till Nordiska ministerrådet angående nordiska mediapriser
12 Fråga till Nordiska ministerrådet angående gränsregionalt samarbete
13 Fråga till de nordiska ländernas regeringar angående illegal smuggling av flyktingar från Baltikum
14 Fråga till Nordiska ministerrådet angående en nordisk åtgärdsplan för reumatiska sjukdomar
15 Fråga till Norges regering angående kvänernas ställning
16 Fråga till Nordiska ministerrådet angående Helcoms budgetunderskott
17 Fråga till de nordiska ländernas regeringar angående automatisk återbetalning av skatt

Tryckt	Behandling	Rekommendation/ framställning/ yttrande		Annat beslut	Sak
s.	s.	nr	s.	innehåll	nr
1091	58			(till handlingarna)	*30/1992/p
1092	58			(till handlingarna)	*31/1992/p
1093	58			(till handlingarna)	*32/1992/e
1096	338			slutbehandlad	33/1992/b
1099	58			(till handlingarna)	*34/1992/e
1100	58			(till handlingarna)	*35/1992/e
1101	58			(till handlingarna)	*36/1992/e
1102	58			(till handlingarna)	*37/1992/j
1103	58			(till handlingarna)	*38/1992/k
1104	58			(till handlingarna)	*39/1992/k
1105	58			(till handlingarna)	*40/1992/k
1106	58			(till handlingarna)	*41/1992/k
1107	58			(till handlingarna)	*42/1992/s
1108	58			(till handlingarna)	*43/1992/s
1109	58			(till handlingarna)	*44/1992/s
1110	369			slutbehandlad	45/1992/m
1112	58			(till handlingarna)	*46/1992/m
1113	58			(till handlingarna)	*47/1992/m
1114	58			(till handlingarna)	*48/1992/m
1115	58			(till handlingarna)	*49/1992/m
1116				besv. skriftl. av NMR	1
1118				besv. skriftl. av Sv. reg.	2
1120	251				3
1122	255				4
1123	256				5
1124	257				6
1125	259				7
1126	260				8
1127	261				9
1128	263				10
1129	266				11
1130	266				12
1132	257				13
1133	268				14
1135	269				15
1137	270				16
1138	271				17

Sak

nr	rubrik
18	Fråga till Danmarks regering angående ILO-konventionerna 163—166
19	Fråga till Norges regering angående ILO-konventionerna 164—166
20	Fråga till Finlands regering angående ILO-konventionerna 165—166
21	Fråga till Sveriges regering angående beskattning av norsk pension i Sverige
22	Fråga till Nordiska ministerrådet angående kärnkraftssäkerhet på Kolahalvön
23	Fråga till Finlands regering angående värnpliktigs sjukförmåner
24	Fråga till Finlands regering angående nordisk arbetsmarknad för personer med högre utbildning
25	Fråga till Nordiska ministerrådet angående Nordiska samarbetskommittén för arktisk medicinsk forskning
26	Fråga till Sveriges regering angående handelsdiskriminerande avgift på norska entreprenörers arbete i Sverige
27	Fråga till Nordiska ministerrådet angående EG:s direktivförslag om tillfälligt arbete i annat land
28	Fråga till Nordiska ministerrådet angående snar avveckling av vissa tull- och gränskontroller mellan de nordiska länderna
29	Spørgsmål til Nordisk Ministerråd vedrørende Nordisk Ministerråds holdning til opstart af THORP i Sellafield
30	Spørgsmål til Nordisk Ministerråd vedrørende fællesnordisk forslag til Londonkonventionen om forbud mod dumpning af radioaktivt affald
31	Spørgsmål til Nordisk Ministerråd vedrørende reaktion på plutoniumtransport fra Europa til Japan
32	Fråga till Finlands regering angående olika avgiftsregler i Finland och Sverige för pensioner
33	Fråga till Nordiska ministerrådet angående genomförande av Nordiskt samarbetsprogram inom bygg- och bostadssektorn
34	Fråga till Nordiska ministerrådet angående upphävande av dödsdomen över Salman Rushdie
35	Spørgsmål til Norges regjering vedrørende ansvar for Kosovoalbanske flyktninger
36	Fråga till Sveriges regering angående bättre service på eget språk för finska åldringar och långtidssjuka i Sverige
37	Fråga till Nordiska ministerrådet angående intensivare samarbete i syfte att förstärka den nordiska välfärdsstatsmodellen
38	Spørgsmål til Nordisk Ministerråd vedrørende udvidelsen af Sellafieldatombrændselsoparbejdningsanlægget i England med det nye anlæg THORP
39	Fråga till Nordiska ministerrådet angående nordisk beredskap när det gäller narkotikasmuggling
40	Fråga till Nordiska ministerrådet angående åtgärder för en nordisk näringspolitisk handlingsplan för infrastrukturen i Norden
41	Spørgsmål til Danmarks regjering vedrørende offentlighetsprinsippet innenfor EF
42	Fråga till Nordiska ministerrådet angående semester- och fritidsguide för handikappade
43	Fråga till de nordiska ländernas regeringar angående finansiering av Helcoms aktionsprogram för Östersjöns rening
44	Spørgsmål til Danmarks og Sveriges regjeringer vedrørende miljøkonsekvensen af en fast forbindelse over Øresund
45	Fråga till de nordiska ländernas regeringar angående drivgarnfiske i Östersjön

Tryckt	Behandling	Rekommendation/ framställning/ yttrande		Annat beslut	Sak
s.	s.	nr	s.	innehåll	nr
1139	272				18
1141	273				19
1143	275				20
1145	276				21
1146	277				22
1147	279				23
1148	280				24
1149	281				25
1150	284				26
1151	286				27
1153	264				28
1155	288				29
1157	291				30
1159	317				31
1161	292				32
1163	294				33
1164	295				34
1165	296				35
1166	300				36
1167	302				37
1169	288				38
1170	303				39
1171	304				40
1172	306				41
1173	308				42
1175	309				43
1176	312				44
1177	253				45

Sak

nr	rubrik
46	Fråga till Nordiska ministerrådet angående människorättssituationen i östra Timor
47	Fråga till Finlands regering angående svenska språkets ställning i grundskola och gymnasium i Finland
48	Spørgsmål til Nordisk Ministerråd vedrørende søtransport af plutonium nitrat fra Dounreay til Sellafield

Dokument

1	Rapport från Nordiska rådets presidium
2	Regler för sessionens genomförande
3	Statsministrarnas redogörelse

Tryckt	Behandling	Rekommendation/ framställning/ yttrande		Annat beslut	Sak
s.	s.	nr	s.	innehåll	nr
1178	316				46
1179	282				47
1180	317				48
1181	60			till handlingarna	1
1285	60			till handlingarna	2
1287	60 (328)	3	1324	till handlingarna	3

Personregister

(siffrorna hänvisar till sidor)

Aho, Esko, Finl. del. (Kesk.)
Regeringsrepresentant
Yttrande:
generaldebatten: 100

Alsaker, Svein, Norges del. (KrF)
Vald medlem
Medlems-/Utskottsförslag:
insatser för minskad alkoholkonsumtion: 402
samordnade innehav av handikapplitteratur: 423
Yttranden:
generaldebatten: 151
miljöpolitiska debatten: 348
minskad alkoholkonsumtion i Norden: 378

Andersson, Claes, Finl. del. (Vas.)
Vald medlem
Yttranden:
generaldebatten: 82, 83, 93, 128

Andersson, Marianne, Sv. del. (c)
Vald medlem
Medlems-/Utskottsförslag:
framtidens äldreomsorg: 391
nordiska dimensionen i läroplanerna: 431
Yttranden:
generaldebatten: 167
kulturpolitiska debatten samt nysatsning och ny struktur på kultur-, utbildnings- och forskningsområdet; arbetsprogram för ändrad finansiering och organisation av kultursektorns institutioner m.m.; nya riktlinjer för Nordiska forskningspolitiska rådet; nordiska dimensionen i läroplanerna samt aktion NORDLIV: 214
gemensam flyktingstrategi; illegal smuggling av flyktingar från Baltikum (frågor): 257, 258

Andersson, Sten, Sv. del. (s)
Vald medlem
Medlems-/Utskottsförslag:
säkerhetsproblemen vid kärnkraftverken i Sosnovy Bor och Ignalina: 454
Nordels framtid: 464

Árni M. Mathiesen, Isl. del. (Sj)
Vald medlem
Medlems-/Utskottsförslag:
budgetutskottets kontrollupgift 1992: 499
Yttrande:
generaldebatten: 108

Aula, Maria Kaisa, Finl. del. (Kesk.)
Suppleant
Medlems-/Utskottsförslag:
nordiska dimensionen i läroplanerna: 431
aktion NORDLIV: 469
Yttrande:
avskrivning av karantänbestämmelser för hundar och katter (fråga): 262

Bennedsen, Dorte, Danm. del. (S)
Vald medlem

Medlems-/Utskottsförslag:
informationscenter i Flensburg: 417
aktion NORDLIV: 469

Bergdahl, Hugo, Sv. del. (fp)
Vald medlem
Medlems-/Utskottsförslag:
aktion NORDLIV: 469
finansieringssystem för räddning av Östersjön: 487
budgetutskottets kontrollupgift 1992: 499
Yttrande:
kärnkraftssäkerhet på Kolahalvön (fråga): 278

Berge, Gunnar, Norges del. (A)
Regeringsrepresentant
Yttranden:
generaldebatten: 170
ändringar i Helsingforsavtalet: 245, 249
fallskärmsavtal (fråga): 263
gränsregionalt samarbete (fråga): 267
kvänernas ställning (fråga): 269
ILO-konventionerna 164-166 (fråga): 273, 274
EG:s direktivförslag om tillfälligt arbete i annat land (fråga): 286, 287
genomförandet av Nordiskt samarbetsprogram inom bygg- och bostadssektorn (fråga): 294, 295
biståndet till Indonesien (fråga): 316
socialutskottets allmänna debatt: 376

Berntsen, Thorbjørn, Norges del. (A)
Regeringsrepresentant
Yttranden:
Helcoms budgetunderskott (fråga): 270
kärnkraftssäkerhet på Kolahalvön (fråga): 277, 279
ministerrådets inställning i fråga om start av THORP-anläggningen i Sellafield; utökning av kärnbränsleupparbetningsanläggningen i Sellafield med THORP-anläggningen (frågor): 288, 290
samnordiskt förslag till Londonkonventionen om förbud mot dumpning av radioaktivt avfall (fråga): 291, 292
sjötransport av plutoniumnitrat från Dounreay till Sellafield; reaktionen på plutoniumtransport från Europa till Japan (frågor): 317, 318, 319
miljöpolitiska debatten: 346

Bildt, Carl, Sv. del. (m)
Regeringsrepresentant
Yttranden:
statsministrarnas redogörelse: 44, 110, 113, 114, 115, 185
generaldebatten: 185

Blankenborg, Haakon, Norges del. (A)
Vald medlem
Medlems-/Utskottsförslag:
säkerhetsproblemen vid kärnkraftverken i Sosnovy Bor och Ignalina: 454
Nordels framtid: 464

Brundtland, Gro Harlem, Norges del. (A)
Regeringsrepresentant
Yttranden:
generaldebatten: 87, 91, 93

Carlsson, Ingvar, Sv. del. (s)
Vald medlem
Yttranden:
generaldebatten: 84

Dahl, Birgitta, Sv. del. (s)
Vald medlem
Yttranden:
generaldebatten: 157
finansiering av Helcoms aktionsprogram för Österjsöns rening (fråga): 311, 312
miljöpolitiska debatten: 353, 363
säkerhetsproblemen vid kärnkraftverken i Sosnovy Bor och Ignalina: 365

Davið Oddsson, Isl. del. (Sj)
Regeringsrepresentant
Yttrande:
generaldebatten: 119

Davidsen, Terje, Færøernes del. (Sb)
Suppleant
Yttrande:
generaldebatten: 179

Dinkelspiel, Ulf, Sv. del. (m)
Regeringsrepresentant
Yttranden:
generaldebatten: 126, 128

Eidesgaard, Jóannes, Færøernes del. (Jvfl)
Regeringsrepresentant
Yttrande:
kulturpolitiska debatten samt nysatsning och ny struktur på kultur-, utbildnings- och forskningsområdet; arbetsprogram för ändrad finansiering och organisation av kultursektorns institutioner m.m.; nya riktlinjer för Nordiska forskningspolitiska rådet; nordiska dimensionen i läroplanerna samt aktion NORDLIV: 229

Eiður Guðnason, Isl. del. (A)
Regeringsrepresentant
Yttranden:
kulturpolitiska debatten samt nysatsning och ny struktur på kultur-, utbildnings- och forskningsområdet; arbetsprogram för ändrad finansiering och organisation av kultursektorns institutioner m.m.; nya riktlinjer för Nordiska forskningspolitiska rådet; nordiska dimensionen i läroplanerna samt aktion NORDLIV: 222
nordiska mediapriser (fråga): 266
samarbetsprogram på livsmedelsområdet: 324
miljöpolitiska debatten: 358

Engell, Hans, Danm. del. (KF)
Vald medlem (regeringsrepresentant till 3 februari 1993)
Yttranden:
generaldebatten: 86
ändringar i Helsingforsavtalet: 243, 248, 382

Enggaard, Knud, Danm. del. (V)
Vald medlem (regeringsrepresentant till 3 februari 1993)
Yttranden:
generaldebatten: 117
ändringar i Helsingforsavtalet (presidentens anmärkning): 246, 249, 250, 251

Erenbjerg, Hans, Danm. del. (S)
Vald medlem
Medlems-/Utskottsförslag:
informationscenter i Flensburg: 417
samordnade innehav av handikapplitteratur: 423

Eriksson, Berith, Sv. del. (v)
Suppleant
Yttrande:
generaldebatten: 153

Erlandsson, Ragnar, Ålands del. (ÅC)
Regeringsrepresentant
Yttrande:
generaldebatten: 105

Exner, Lahja, Sv. del. (s)
Vald medlem
Medlems-/Utskottsförslag:
stärkt samarbete kring sociala frågor inom ECE: 482

Faremo, Grete, Norges del. (A)
Regeringsrepresentant
Yttranden:
ansvar för kosovoalbanska flyktingar (fråga): 296, 298, 299
nordiska beredskapen mot narkotikasmuggling (fråga): 303
arbetsprogram för det nordiska lagstiftningssamarbetet: 321

Five, Kaci Kullmann, Norges del. (H)
Suppleant
Yttrande:
generaldebatten: 156

Flodin, May, Ålands del. (FS)
Vald medlem
Medlems-/Utskottsförslag:
framtidens äldreomsorg: 391
nordiska dimensionen i läroplanerna: 431
aktion NORDLIV: 469
budgetutskottets kontrollupgift 1992: 499
Yttrande:
kulturpolitiska debatten samt nysatsning och ny struktur på kultur-, utbildnings- och forskningsområdet; arbetsprogram för ändrad finansiering och organisation av kultursektorns institutioner m.m.; nya riktlinjer för Nordiska forskningspolitiska rådet; nordiska dimensionen i läroplanerna samt aktion NORDLIV: 219

Friggebo, Birgit, Sv. del. (fp)
Regeringsrepresentant
Yttranden:
kulturpolitiska debatten samt nysatsning och ny struktur på kultur-, utbildnings- och forskningsområdet; arbetsprogram för ändrad finansiering och organisation av kultursektorns institutioner m.m.; nya riktlinjer för Nordiska forskningspolitiska rådet; nordiska dimensionen i läroplanerna samt aktion NORDLIV: 211
ökat nordiskt TV-samarbete (fråga): 256

Frøiland, Ranveig, Norges del. (A)
Vald medlem
Medlems-/Utskottsförslag:
nordiska dimensionen i läroplanerna: 431
Yttranden:
generaldebatten: 174
samordning av innehaven av handikapplitteratur: 238

Geir H. Haarde, Isl. del. (Sj)
Vald medlem
Yttrande:
generaldebatten: 77

Glønborg, Knud, Danm. del. (KRF)
Vald medlem

Medlems-/Utskottsförslag:
informationscenter i Flensburg: 417
Yttranden:
generaldebatten: 91
kulturpolitiska debatten samt nysatsning och ny struktur på kultur-, utbildnings- och forskningsområdet; arbetsprogram för ändrad finansiering och organisation av kultursektorns institutioner m.m.; nya riktlinjer för Nordiska forskningspolitiska rådet; nordiska dimensionen i läroplanerna samt aktion NORDLIV: 200
informationscenter i Flensburg: 236

Grøndahl, Kirsti Kolle, Norges del. (A)
Vald medlem
Medlems-/Utskottsförslag:
nordiskt enhetsporto: 446
säkerhetsproblemen vid kärnkraftverken i Sosnovy Bor och Ignalina: 454
Nordels framtid: 464
Yttranden:
generaldebatten: 63, 66, 67, 68

Gudmundseth, Roger, Norges del. (A)
Vald medlem
Medlems-/Utskottsförslag:
budgetutskottets kontrollupgift 1992: 499
Yttrande:
generaldebatten: 99

Gustavsson, Stina, Sv. del. (c)
Suppleant
Medlems-/Utskottsförslag:
nordiska dimensionen i läroplanerna: 431

Haavisto, Pekka, Finl. del. (Vihr.)
Vald medlem till 16 februari 1993
Medlems-/Utskottsförslag:
aktion NORDLIV: 469

Hagen, Carl I., Norges del. (FrP)
Vald medlem
Yttranden:
val av presidium: 55
generaldebatten: 65, 71, 72, 80, 83, 84, 92

Halldór Ásgrímsson, Isl. del. (F)
Vald medlem
Yttranden:
generaldebatten: 69, 72, 73
svenska språkets ställning i grundskola och gymnasium i Finland (fråga): 283

Hansen, J.K., Danm. del. (S)
Vald medlem
Medlems-/Utskottsförslag:
informationscenter i Flensburg: 417
nordiska dimensionen i läroplanerna: 431
aktion NORDLIV: 469
stärkt samarbete kring sociala frågor inom ECE: 482
Yttranden:
kulturpolitiska debatten samt nysatsning och ny struktur på kultur-, utbildnings- och forskningsområdet; arbetsprogram för ändrad finansiering och organisation av kultursektorns institutioner m.m.; nya riktlinjer för Nordiska forskningspolitiska rådet; nordiska dimensionen i läroplanerna samt aktion NORDLIV: 200
informationscenter i Flensburg: 235

Hansen, Søren, Danm. del. (S)
Vald medlem

Medlems-/Utskottsförslag:
informationscenter i Flensburg: 417
Yttranden:
generaldebatten: 168
ändringar i Helsingforsavtalet: 247

Hansson, Agne, Sv. del. (c)
Suppleant
Medlems-/Utskottsförslag:
framtidens äldreomsorg: 391

Hassi, Satu, Finl. del. (Vihr.)
Vald medlem
Yttranden:
generaldebatten: 181
biståndet till Indonesien (fråga): 316

Hauan, Åshild, Norges del. (A)
Vald medlem
Medlems-/Utskottsförslag:
framtidens äldreomsorg: 391
samordnade innehav av handikapplitteratur: 423
Yttrande:
generaldebatten: 121

Haugen, Helga, Norges del. (KrF)
Vald medlem
Medlems-/Utskottsförslag:
budgetutskottets kontrollupgift 1992: 499
Yttrande:
Nordiska ministerrådets redogörelse om planerna för det nordiska samarbetet och statsministrarnas kompletterande redogörelse: 330

Hellström, Mats, Sv. del. (s)
Vald medlem
Yttranden:
generaldebatten: 178
näringspolitisk handlingsplan för infrastrukturen i Norden (fråga): 305

Hernes, Gudmund, Norges del. (A)
Regeringsrepresentant
Yttrande:
kulturpolitiska debatten samt nysatsning och ny struktur på kultur-, utbildnings- och forskningsområdet; arbetsprogram för ändrad finansiering och organisation av kultursektorns institutioner m.m.; nya riktlinjer för Nordiska forskningspolitiska rådet; nordiska dimensionen i läroplanerna samt aktion NORDLIV: 206

Hilden, Jytte, Danm. del. (S)
Regeringsrepresentant
Yttrande:
kulturpolitiska debatten samt nysatsning och ny struktur på kultur-, utbildnings- och forskningsområdet; arbetsprogram för ändrad finansiering och organisation av kultursektorns institutioner m.m.; nya riktlinjer för Nordiska forskningspolitiska rådet; nordiska dimensionen i läroplanerna samt aktion NORDLIV: 224

Hjörleifur Guttormsson, Isl. del. (Ab)
Vald medlem
Yttranden:
generaldebatten: 66, 68, 97, 127
ministerrådets inställning i fråga om start av THORP-anläggningen i Sellafield; utökning av kärnbränsleupparbetningsanläggningen i Sellafield med THORP-anläggningen (frågor): 289, 290

samnordiskt förslag till Londonkonventionen om förbud mot dumpning av radioaktivt avfall (fråga): 291
sjötransport av plutoniumnitrat från Dounreay till Sellafield; reaktionen på plutoniumtransport från Europa till Japan (frågor): 318, 319
Nordiska ministerrådets redogörelse om planerna för det nordiska samarbetet och statsministrarnas kompletterande redogörelse: 334
miljöpolitiska debatten: 355

Houg, Tora Aasland, Norges del. (SV)
Vald medlem
Medlems-/Utskottsförslag:
nordiska dimensionen i läroplanerna: 431
aktion NORDLIV: 469
Yttranden:
generaldebatten: 144
kulturpolitiska debatten samt nysatsning och ny struktur på kultur-, utbildnings- och forskningsområdet; arbetsprogram för ändrad finansiering och organisation av kultursektorns institutioner m.m.; nya riktlinjer för Nordiska forskningspolitiska rådet; nordiska dimensionen i läroplanerna samt aktion NORDLIV: 196, 225

Hurskainen, Sinikka, Finl. del. (SDP)
Vald medlem
Medlems-/Utskottsförslag:
aktion NORDLIV: 469
Yttranden:
generaldebatten: 155
finska språkets ställning i Sverige (fråga): 260
samarbetsprogram på livsmedelsområdet: 324

Husmark, Birgitte, Danm. del. (SF)
Vald medlem
Medlems-/Utskottsförslag:
framtidens äldreomsorg: 391
samordnade innehav av handikapplitteratur: 423
stärkt samarbete kring sociala frågor inom ECE: 482
Yttranden:
generaldebatten: 139
miljökonsekvenserna av en fast Öresundsförbindelse (fråga): 314, 315
socialutskottets allmänna debatt: 372
stärkt samarbete kring sociala frågor inom ECE: 380

Håkansson, Per Olof, Sv. del. (s)
Vald medlem
Medlems-/Utskottsförslag:
säkerhetsproblemen vid kärnkraftverken i Sosnovy Bor och Ignalina: 454
Nordels framtid: 464
budgetutskottets kontrollupgift 1992: 499
Yttranden:
val av presidium: 54
kulturpolitiska debatten samt nysatsning och ny struktur på kultur-, utbildnings- och forskningsområdet; arbetsprogram för ändrad finansiering och organisation av kultursektorns institutioner m.m.; nya riktlinjer för Nordiska forskningspolitiska rådet; nordiska dimensionen i läroplanerna samt aktion NORDLIV: 232
ändringar i Helsingforsavtalet: 246, 250, 383

Jakobsen, Johan J., Norges del. (Sp)
Vald medlem
nordiskt enhetsporto: 446
Yttranden:
generaldebatten: 67, 90, 162
ändringar i Helsingforsavtalet: 249

Jensen, Hans Jørgen, Danm. del. (S)
Vald medlem
Medlems-/Utskottsförslag:
framtidens äldreomsorg: 391
informationscenter i Flensburg: 417
Yttranden:
insatser för personer med epilepsi (fråga): 255
Nordiska ministerrådets redogörelse om planerna för det nordiska samarbetet och statsministrarnas kompletterande redogörelse: 333
socialutskottets allmänna debatt: 375

Jensen, Marianne, Grønlands del. (Si)
Regeringsrepresentant
Yttrande:
kulturpolitiska debatten samt nysatsning och ny struktur på kultur-, utbildnings- och forskningsområdet; arbetsprogram för ändrad finansiering och organisation av kultursektorns institutioner m.m.; nya riktlinjer för Nordiska forskningspolitiska rådet; nordiska dimensionen i läroplanerna samt aktion NORDLIV: 218

Jensen, Ole Vig, Danm. del. (RV)
Regeringsrepresentant
Yttranden:
generaldebatten: 173
kulturpolitiska debatten samt nysatsning och ny struktur på kultur-, utbildnings- och forskningsområdet; arbetsprogram för ändrad finansiering och organisation av kultursektorns institutioner m.m.; nya riktlinjer för Nordiska forskningspolitiska rådet; nordiska dimensionen i läroplanerna samt aktion NORDLIV: 220
textning av TV-program (fråga): 259

Johannessen, Jógvan A., Færøernes del. (Jvfl)
Vald medlem
Medlems-/Utskottsförslag:
informationscenter i Flensburg: 417
Yttranden:
generaldebatten: 158
kulturpolitiska debatten samt nysatsning och ny struktur på kultur-, utbildnings- och forskningsområdet; arbetsprogram för ändrad finansiering och organisation av kultursektorns institutioner m.m.; nya riktlinjer för Nordiska forskningspolitiska rådet; nordiska dimensionen i läroplanerna samt aktion NORDLIV: 230

Johansen, Lars Emil, Grønlands del. (Si)
Regeringsrepresentant
Yttrande:
generaldebatten: 123

Johansson, Olof, Sv. del. (c)
Regeringsrepresentant
Yttranden:
generaldebatten: 102
Nordiska ministerrådets redogörelse om planerna för det nordiska samarbetet och

statsministrarnas kompletterande redogörelse: 332
miljöpolitiska debatten: 350
säkerhetsproblemen vid kärnkraftverken i Sosnovy Bor och Ignalina: 366

Johnsen, Sigbjørn, Norges del. (A)
Regeringsrepresentant
Yttranden:
automatisk återbetalning av skatter (fråga): 271, 272

Jonsson, Elver, Sv. del. (fp)
Vald medlem
Medlems-/Utskottsförslag:
insatser för minskad alkoholkonsumtion: 402
nordiskt enhetsporto: 446
Yttranden:
generaldebatten: 109, 113
avveckling av vissa tull- och gränskontroller (fråga): 265

Jón Sigurðsson, Isl del. (A)
Regeringsrepresentant
Yttrande:
generaldebatten: 132

Järvilahti, Timo, Finl. del. (Kesk)
Vald medlem
Medlems-/Utskottsförslag:
nordiska dimensionen i läroplanerna: 431
budgetutskottets kontrollupgift 1992: 499
Yttrande:
generaldebatten: 148

Jäätteenmäki, Anneli, Finl. del. (Kesk.)
Vald medlem
Medlems-/Utskottsförslag:
nordiska dimensionen i läroplanerna: 431
aktion NORDLIV: 469
finansieringssystem för räddning av Östersjön: 487
Yttranden:
miljöpolitiska debatten: 344
säkerhetsproblemen vid kärnkraftverken i Sosnovy Bor och Ignalina: 366

Jørgensen, Anker, Danm. del. (S)
Vald medlem
Medlems-/Utskottsförslag:
informationscenter i Flensburg: 417
Yttranden:
generaldebatten: 104
informationscenter i Flensburg: 236

Kjærsgaard, Pia, Norges del. (FrP)
Vald medlem:
Yttranden:
generaldebatten: 133, 141
samarbetsprogram på livsmedelsområdet: 326

Kleveland, Åse, Norges del. (A)
Regeringsrepresentant
Yttranden:
kulturpolitiska debatten samt nysatsning och ny struktur på kultur-, utbildnings- och forskningsområdet; arbetsprogram för ändrad finansiering och organisation av kultursektorns institutioner m.m.; nya riktlinjer för Nordiska forskningspolitiska rådet; nordiska dimensionen i läroplanerna samt aktion NORDLIV: 196, 199, 200
upphävandet av dödsdomen för Salman Rushdie (fråga): 295

Knudsen, Grete, Norges del. (A)
Regeringsrepresentant

Yttranden:
åtgärdsplan för reumatiska sjukdomar (fråga): 268, 269
semester- och fritidsguide för handikappade (fråga): 308, 309
socialutskottets allmänna debatt: 371

Knutzen, Thea, Norges del. (H)
Vald medlem
Medlems-/Utskottsförslag:
nordiska dimensionen i läroplanerna: 431
aktion NORDLIV: 469
Yttrande:
generaldebatten: 116
kulturpolitiska debatten samt nysatsning och ny struktur på kultur-, utbildnings- och forskningsområdet; arbetsprogram för ändrad finansiering och organisation av kultursektorns institutioner m.m.; nya riktlinjer för Nordiska forskningspolitiska rådet; nordiska dimensionen i läroplanerna samt aktion NORDLIV: 199, 204

Koch, Inger, Sv. del. (m)
Vald medlem
Medlems-/Utskottsförslag:
budgetutskottets kontrollupgift 1992: 499
Yttrande:
budgetutskottets kontrollupgift 1992: 337

Kofod-Svendsen, Flemming,
Danm. del. (KRF)
Regeringsrepresentant
Yttranden:
generaldebatten: 94
ILO-konventionerna 163-166 (fråga): 272, 273
offentlighetsprincipen i EG (fråga): 307, 308

Komstedt, Wiggo, Sv. del. (m)
Vald medlem
Medlems-/Utskottsförslag:
Yttrande:
generaldebatten: 145

Könberg, Bo, Sv. del. (fp)
Regeringsrepresentant
Yttranden:
insatser för personer med epilepsi (fråga): 255
beskattning av norsk pension i Sverige (fråga): 277

Laukkanen, Markku, Finl. del. (Kesk.)
Vald medlem
Medlems-/Utskottsförslag:
nordiska dimensionen i läroplanerna: 431
aktion NORDLIV: 469

Liltved, Tore A., Norges del. (H)
Vald medlem
Yttrande:
miljöpolitiska debatten: 360

Lipponen, Paavo, Finl. del. (SDP)
Vald medlem till 16 februari 1993
Medlems-/Utskottsförslag:
nordiska dimensionen i läroplanerna: 431
aktion NORDLIV: 469

Louvo, Anna-Kaarina, Finl. del. (Kok.)
Vald medlem
Medlems-/Utskottsförslag:
nordiska dimensionen i läroplanerna: 431
aktion NORDLIV: 469
finansieringssystem för räddning av Östersjön: 487
Yttranden:
miljöpolitiska debatten: 352, 362

Lunde, Kjellbjørg, Norges del. (SV)
Vald medlem
Yttranden:
generaldebatten: 73, 76, 77, 113, 115, 140
ansvar för kosovoalbanska flyktingar (fråga): 297, 298
miljöpolitiska debatten: 356
säkerhetsproblemen vid kärnkraftverken i Sosnovy Bor och Ignalina: 365

Marcussen, Jens, Norges del. (FrP)
Suppleant
Medlems-/Utskottsförslag:
budgetutskottets kontrollupgift 1992: 499

Metsämäki, Lauri, Finl. del. (SDP)
Vald medlem
Medlems-/Utskottsförslag:
budgetutskottets kontrollupgift 1992: 499

Moilanen, Eeva-Liisa, Finl. del (SKL)
Vald medlem
Medlems-/Utskottsförslag:
samordnade innehav av handikapplitteratur: 423
aktion NORDLIV: 469
finansieringssystem för räddning av Östersjön: 487
Yttrande:
generaldebatten: 169

Møller, Helge Adam, Danm. del. (KF)
Vald medlem
Yttrande:
ekonomiska utskottets allmänna debatt: 339

Nielson, Poul, Danm. del. (S)
Vald medlem
Medlems-/Utskottsförslag:
säkerhetsproblemen vid kärnkraftverken i Sosnovy Bor och Ignalina: 454
Nordels framtid: 464
Yttranden:
Nordels framtid: 341
säkerhetsproblemen vid kärnkraftverken i Sosnovy Bor och Ignalina: 364, 365

Niinistö, Sauli, Finl. del. (Kok.)
Vald medlem
Medlems-/Utskottsförslag:
nordiska dimensionen i läroplanerna: 431

Nordman, Håkan, Finl. del. (SFP)
Suppleant
Medlems-/Utskottsförslag:
nordiska dimensionen i läroplanerna: 431
Yttranden:
generaldebatten: 184
drivgarnsfiske i Östersjön (fråga): 253, 254

Norrback, Ole, Finl. del. (SFP)
Regeringsrepresentant
Yttranden:
generaldebatten: 122
kulturpolitiska debatten samt nysatsning och ny struktur på kultur-, utbildnings- och forskningsområdet; arbetsprogram för ändrad finansiering och organisation av kultursektorns institutioner m.m.; nya riktlinjer för Nordiska forskningspolitiska rådet; nordiska dimensionen i läroplanerna samt aktion NORDLIV: 231
gemensam flyktingstrategi;

illegal smuggling av flyktingar från Baltikum (frågor): 257, 258
ILO-konventionerna 165-166 (fråga): 275, 276
olika avgiftsregler i Finland och Sverige för pensioner (fråga): 292, 293
näringspolitisk handlingsplan för infrastrukturen i Norden (fråga): 305, 306

Nyby, Mats, Finl. del. (SDP)
Vald medlem
Medlems-/Utskottsförslag:
nordiskt enhetsporto: 446
Nordels framtid: 464

Nyhage, Hans, Sv. del. (m)
Vald medlem
Yttranden:
generaldebatten: 165
juridiska utskottets allmänna debatt: 240
arbetsprogram för det nordiska lagstiftningssamarbetet: 320

Näslund, Ingrid, Sv. del. (kds)
Vald medlem
Yttranden:
generaldebatten: 176
utökade fiskekvoter (fråga): 251, 252

Odell, Mats, Sv. del. (kds)
Regeringsrepresentant
Yttrande:
generaldebatten: 182

Ojala, Outi, Finl. del. (Vas.)
Suppleant
Medlems-/Utskottsförslag:
samordnade innehav av handikapplitteratur: 423
aktion NORDLIV: 469

Ólafur G. Einarsson, Isl. del. (Sj)
Regeringsrepresentant
Yttrande:
kulturpolitiska debatten samt nysatsning och ny struktur på kultur-, utbildnings- och forskningsområdet; arbetsprogram för ändrad finansiering och organisation av kultursektorns institutioner m.m.; nya riktlinjer för Nordiska forskningspolitiska rådet; nordiska dimensionen i läroplanerna samt aktion NORDLIV: 213

Olsen, Jan Henry T., Norges del. (A)
Regeringsrepresentant
Yttranden:
utökade fiskekvoter (fråga): 251, 252, 253
drivgarnsfiske i Östersjön (fråga): 253, 254

Oscarsson, Berit, Sv. del. (s)
Vald medlem
Medlems-/Utskottsförslag:
nordiska dimensionen i läroplanerna:
Yttrande:
kulturpolitiska debatten samt nysatsning och ny struktur på kultur-, utbildnings- och forskningsområdet; arbetsprogram för ändrad finansiering och organisation av kultursektorns institutioner m.m.; nya riktlinjer för Nordiska forskningspolitiska rådet; nordiska dimensionen i läroplanerna samt aktion NORDLIV: 209

Pedersen, Inger Stilling, Danm. del. (KRF)
Suppleant

Medlems-/Utskottsförslag:
informationscenter i Flensburg: 417
samordnade innehav av handikapplitteratur: 423

Petersen, Marita, Færøernes del. (Jvfl)
Regeringsrepresentant
Yttrande:
generaldebatten: 95

Pietikäinen, Sirpa, Finl. del. (Kok.)
Regeringsrepresentant
Yttranden:
värnpliktigs sjukförmåner (fråga): 279
finansiering av Helcoms aktionsprogram för Österjsöns rening (fråga): 310, 312
miljöpolitiska debatten: 354

Rannveig Guðmundsdóttir, Isl. del. (A)
Vald medlem
Yttranden:
kulturpolitiska debatten samt nysatsning och ny struktur på kultur-, utbildnings- och forskningsområdet; arbetsprogram för ändrad finansiering och organisation av kultursektorns institutioner m.m.; nya riktlinjer för Nordiska forskningspolitiska rådet; nordiska dimensionen i läroplanerna samt aktion NORDLIV: 192, 233

Rasmussen, Poul Nyrup, Danm. del. (S)
Regeringsrepresentant
Yttranden:
generaldebatten: 136, 139, 140, 142

Riihijärvi, Heikki, Finl. del. (SMP)
Suppleant
Yttrande:
miljöpolitiska debatten: 361

Roland, Pål Christian, Kristendemokratisk Ungdom i Norden (KDUN), Norge
Representant för Ungdomens Nordiska Råd
Yttrande:
generaldebatten: 130

Rossi, Markku, Finl. del. (Kesk.)
Vald medlem
Medlems-/Utskottsförslag:
samordnade innehav av handikapplitteratur: 423
Yttrande:
generaldebatten: 178

Rotnes, Marit, Norges del. (A)
Vald medlem
Yttranden:
generaldebatten: 161
offentlighetsprincipen i EG (fråga): 308

Rulander, Liisa, Sv. del. (kds)
Suppleant
Medlems-/Utskottsförslag:
insatser för minskad alkoholkonsumtion: 402
samordnade innehav av handikapplitteratur: 423
Yttrande:
olika avgiftsregler i Finland och Sverige för pensioner (fråga): 293

Saastamoinen, Riitta, Finl. del. (Kok.)
Suppleant
Medlems-/Utskottsförslag:

nordiska dimensionen i läroplanerna: 431
Yttrande:
kulturpolitiska debatten samt nysatsning och ny struktur på kultur-, utbildnings- och forskningsområdet; arbetsprogram för ändrad finansiering och organisation av kultursektorns institutioner m.m.; nya riktlinjer för Nordiska forskningspolitiska rådet; nordiska dimensionen i läroplanerna samt aktion NORDLIV: 226

Salmén, Olof, Ålands del. (ÅC)
Vald medlem
Medlems-/Utskottsförslag:
framtidens äldreomsorg: 391
Yttranden:
miljöpolitiska debatten: 359
säkerhetsproblemen vid kärnkraftverken i Sosnovy Bor och Ignalina: 364, 366

Salolainen, Pertti, Finl. del. (Kok.)
Regeringsrepresentant
Yttranden:
avveckling av vissa tull- och gränskontroller (fråga): 264, 265

Sasi, Kimmo, Finl. del. (Kok.)
Suppleant
Medlems-/Uttskottsförslag:
nordiska dimensionen i läroplanerna: 431
Yttranden:
generaldebatten: 164
automatisk återbetalning av skatter (fråga): 271

Sighvatur Björgvinsson, Isl. del. (A)
Regeringsrepresentant
Yttrande:
generaldebatten: 149

Skjervengen, Pål Atle, Norges del. (FrP)
Vald medlem
Yttranden:
generaldebatten: 75, 77
kulturpolitiska debatten samt nysatsning och ny struktur på kultur-, utbildnings- och forskningsområdet; arbetsprogram för ändrad finansiering och organisation av kultursektorns institutioner m.m.; nya riktlinjer för Nordiska forskningspolitiska rådet; nordiska dimensionen i läroplanerna samt aktion NORDLIV: 223
Nordiska ministerrådets redogörelse om planerna för det nordiska samarbetet och statsministrarnas kompletterande redogörelse: 335

Steenholdt, Otto, Grønlands del. (At)
Vald medlem
Medlems-/Utskottsförslag:
nordiska dimensionen i läroplanerna: 431
aktion NORDLIV: 469
Yttranden:
generaldebatten: 147
kulturpolitiska debatten samt nysatsning och ny struktur på kultur-, utbildnings- och forskningsområdet; arbetsprogram för ändrad finansiering och organisation av kultursektorns institutioner m.m.; nya riktlinjer för Nordiska forskningspolitiska rådet; nordiska dimensionen i läroplanerna samt aktion NORDLIV: 212

Nordiska samarbetskommittén för arktisk medicinsk forskning (fråga): 281
ministerrådets inställning i fråga om start av THORP-anläggningen i Sellafield; utökning av kärnbränsleupparbetningsanläggningen i Sellafield med THORP-anläggningen (frågor): 289

Suominen, Ilkka, Finl. del. (Kok.)
Vald medlem
Yttranden:
öppningsanförande: 43
generaldebatten: 60

Svensson, Sten, Sv. del. (m)
Vald medlem
Yttrande:
juridiska utskottets allmänna debatt: 241

Svärd, Anders, Sv. del. (c)
Vald medlem
Medlems-/Utskottsförslag:
framtidens äldreomsorg: 391
nordiskt enhetsporto: 446
Yttranden:
generaldebatten: 152
nordisk arbetsmarknad för personer med högre utbildning (fråga): 280

Syse, Jan P., Norges del. (H)
Vald medlem
Yttranden:
inledningsanförande: 56
avslutningsanförande: 384

Sønderby, Peder, Danm. del. (V)
Suppleant (vald medlem till 4 februari 1993)
Medlems-/Utskottsförslag:
informationscenter i Flensburg: 417

Talleraas, Anders, Norges del. (H)
Vald medlem
Yttrande:
val av presidium: 55

Tuomioja, Erkki, Finl. del. (SDP)
Vald medlem
Medlems-/Utskottsförslag:
nordiska dimensionen i läroplanerna: 431
säkerhetsproblemen vid kärnkraftverken i Sosnovy Bor och Ignalina: 454
Nordels framtid: 464

Tuominen, Pekka, Ålands del. (ÅSD)
Suppleant
Medlems-/Utskottsförslag:
framtidens äldreomsorg: 391
stärkt samarbete kring sociala frågor inom ECE: 482

Thurdin, Görel, Sv. del. (c)
Regeringsrepresentant
Yttranden:
generaldebatten: 171
avskrivning av karantänbestämmelser för hundar och katter (fråga): 261, 262
handelsdiskriminerande avgift på norska entreprenörers arbete i Sverige (fråga): 284, 285
miljökonsekvenserna av en fast Öresundsförbindelse (fråga): 313, 315

Turunen, Eeva, Finl. del. (Kok.)
Vald medlem
Medlems-/Utskottsförslag:
nordiska dimensionen i läroplanerna: 431
aktion NORDLIV: 469
Yttranden:
generaldebatten: 142

kulturpolitiska debatten samt nysatsning och ny struktur på kultur-, utbildnings- och forskningsområdet; arbetsprogram för ändrad finansiering och organisation av kultursektorns institutioner m.m.; nya riktlinjer för Nordiska forskningspolitiska rådet; nordiska dimensionen i läroplanerna samt aktion NORDLIV: 208

Unckel, Per, Sv. del. (m)
Regeringsrepresentant
Yttranden:
kulturpolitiska debatten samt nysatsning och ny struktur på kultur-, utbildnings- och forskningsområdet; arbetsprogram för ändrad finansiering och organisation av kultursektorns institutioner m.m.; nya riktlinjer för Nordiska forskningspolitiska rådet; nordiska dimensionen i läroplanerna samt aktion NORDLIV: 202
finska språkets ställning i Sverige (fråga): 260, 261

Uosukainen, Riitta, Finl. del. (Kok.)
Regeringsrepresentant
Yttranden:
kulturpolitiska debatten samt nysatsning och ny struktur på kultur-, utbildnings- och forskningsområdet; arbetsprogram för ändrad finansiering och organisation av kultursektorns institutioner m.m.; nya riktlinjer för Nordiska forskningspolitiska rådet; nordiska dimensionen i läroplanerna samt aktion NORDLIV: 216
nordisk arbetsmarknad för personer med högre utbildning (fråga): 280, 281
Nordiska samarbetskommittén för arktisk medicinsk forskning (fråga): 281, 282
svenska språkets ställning i grundskola och gymnasium i Finland (fråga): 282, 283

Vehkaoja, Marjatta, Finl. del. (SDP)
Suppleant
Yttranden:
generaldebatten: 160
bättre service på eget språk för finska åldringar och långtidssjuka i Sverige (fråga): 301

Westerberg, Bengt, Sv. del. (fp)
Regeringsrepresentant
Yttranden:
bättre service på eget språk för finska åldringar och långtidssjuka i Sverige (fråga): 300, 302
intensivare samarbete för att stärka nordiska välfärdsmodellen (fråga): 302
socialutskottets allmänna debatt: 373

Westh, Bjørn Rømer, Danm. del. (S)
Regeringsrepresentant
Yttrande:
miljökonsekvenserna av en fast Öresundsförbindelse (fråga): 315

Wroldsen, Ernst, Norges del. (A)
Vald medlem
Yttrande:
handelsdiskriminerande avgift på norska entreprenörers arbete i Sverige (fråga): 284, 285

Öhrsvik, Lena, Sv. del. (s)
Vald medlem
Medlems-/Utskottsförslag:
framtidens äldreomsorg: 391

insatser före minskad alkoholkonsumtion: 402
samordnade innehav av handikapplitteratur: 423
stärkt samarbete kring sociala frågor inom ECE: 482
Yttranden:
generaldebatten: 135
åtgärdsplan för reumatiska sjukdomar (fråga): 268
ILO-konventionerna 163-166 (fråga): 273
ILO-konventionerna 164-166 (fråga): 274, 275
ILO-konventionerna 165-166 (fråga): 276
EG:s direktivförslag om tillfälligt arbete i annat land (fråga): 287
genomförandet av Nordiskt samarbetsprogram inom bygg- och bostadssektorn (fråga): 294
semester- och fritidsguide för handikappade (fråga): 309
Nordiska ministerrådets redogörelse om planerna för det nordiska samarbetet och statsministrarnas kompletterande redogörelse: 335
socialutskottets allmänna debatt: 369

Ämnesregister

*De kursiverade saknumren hänvisar till översikten över sakernas behandling, s. 1391. Övriga siffror hänvisar till sidor. Saker markerade med * har ej upptagits till behandling under sessionen.*

ADB
rätt: 674
samarbete: 709
Alkohol
forskning, Nordiska nämnden för: se NAD
konsumtion, insatser för minskad: *A 1014/s*, 402, *D 35/1989/s*, 986
Arbete
i annat land, EG:s direktivförslag: *E 27*, 1151
obetalt, beräkningsmodell för värdering: **D 37/1992/j*, 1102
Arbetslöshet
ungdoms-, program mot: **D 32/1990/s*, 1103
Arbetsmarknad: 719, 885
för personer med högre utbildning: *E 24*, 1148
Arbetsmiljö: 726, 885
konvention, utvidgning av den nordiska: **D 3/1992/s*, 1050
området, Nordiska institutionen för vidareutbildning inom: se NIVA
statistik: *D 4/1992/s*, 1051
Arbetsprogram
för det nordiska lagstiftningssamarbetet: *B 133/j*, 529
för miljökvalitetsövervakning 1993-1995: *D 45/1992/m*, 1110
för ändrad finansiering av kultursektorns organ: *D 31/1991/k*, 1025
för ändrad finansiering och organisation av kultursektorns institutioner och samarbetsorgan: *B 136/k*, 575
Norden i Europa: *D 45/1989/e*, 990
Arbetsrätt
EG och nordisk: **D 44/1992/s*, 1109
Arktis(kt)
Nordiska samarbetskommittén för arktisk medicinsk forskning: *E 25*, 1149
samarbete: **D 31/1992/p*, 1092
Atom: se kärnkraft
Avfall(s)
export av, internationellt samarbete: *D 20/1990/m*, 992
begränsning av export av miljöfarligt: **D 48/1992/m*, 1114
radioaktivt, förbud mot dumpning: *E 30*, 1157
Avtalsrätt: 671

Baltikum: se även Östersjön, Östeuropa, resp. Estland, Lettland, Litauen: 801, 820, 887
demokratiseringssträvanden och internationellt samarbet, stöd till: **D 43/1991/j*, 1035
hushållsundervisning: **D 38/1992/k*, 1103
hälso- och sjukvårdssamarbete: **D 10/1992/s*, 1059
illegal smuggling av flyktingar: *E 13*, 1132
investeringsprogram: **D 15/1992/e*, 1067
kultursamarbete: *D 47/1991/k*, 1038
kunskapsöverföring om demokrati till: **D 42/1991*, 1034
miljöbistånd till: *D 50/1991/m*, 1040
stipendier till folkhögskolestuderande: *D 45/1991/k*, 1036

stöd till rättsutvecklingen: *D 20/1992/j*, 1075
Barn(a)
FN-konvention, åtgärdsplan för uppföljning av: *D 29/1990/s*, 998
och familjepolitik, ökade insatser: *D 33/1989/s*, 984
omsorg, specialistutbildning inom *D 19/1992/s*, 1073
skydd, lagstiftning rörande: *D 18/1992/j*, 1072
Beräkningsmodell
för värdering av obetalt arbete: *D 37/1992/j*, 1102
Beskattning, se även skatt
av norsk pension i Sverige: *E 21*, 1145
Bioteknologi
lagstiftningssamarbete: *D 9/1991/j*, 1006
Bistånd, 821
samarbete på området: *D 36/1992/e*, 1101
BNP, grön, beräkningsmodell för: *D 25/1991/m*, 1019
Bolagsrätt, 674
BOPOL (Nordiska styrgruppen för bostadspolitisk projektverksamhet), 753
Bostad(s)
sektorn: 750, 894
samarbetsprogram inom: *D 6/1992/s*, 1054; *E 33*, 1163
Brandskyddsbestämmelser samnordiska: *D 27/1991/s*, 1022
Budget
ministerrådets: *D 33/1992/b*, 1096
utskottets kontrolluppgift: *A 1029/b*, 499, *D 29/1992/b*, 1088
Bygg
bestämmelser, Nordiska kommittén för: se NKB
forskningsorganens samarbetsgrupp, Nordiska: se NBS
sektorn: 750, 894
sektorn, samarbetsprogram inom: *D 6/1992/s*, 1054; *E 33*, 1163

Datapolitik (se även ADB): 899
Demokrati
kunskapsöverföring om, till bl.a. Baltikum: *D 42/1991/j*, 1034
strävanden i bl.a. Baltikum: *D 43/1991/j*, 1035
Drogforskning, Nordiska nämnden för: se NAD

ECE
samarbete kring sociala frågor inom: *A 1024/s*, 482
EDB: se ADB
EF, se EG
EG
direktivförslag om tillfälligt arbete i annat land: *E 27*, 1151
och nordisk arbetsrätt: *D 44/1992/s*, 1109
offentlighetsprincipen inom: *E 41*, 1172
utbildnings- och praktikantsamarbete med: *D 13/1989/k*, 977
Ekonomi(sk)(a)
forskningsrådet: se Nordiska ekonomiska forskningsrådet
politik: 799, 886
samarbete med Östersjöländerna: *D 40/1991/e*, 1032
Eksport: se Export
El
högspänningsnät som "common carrier": *D 21/1991/e*, 1016
Energi: 813, 889
och miljöpolitiskt samarbete: *D 35/1992/e*, 1100
Enhetsporto, bibehållet nordiskt: *A 1019/m*, 446
Entreprenörer
norska, handelsdiskriminerande avgift i Sverige: *E 26*, 1150
Epilepsi
insatser för personer med: *E 4*, 1122
insatser mot: *D 1/1992/s*, 1049
Erstatning: se Skadestånd
Estland, se även Baltikum, Östersjön resp. Österuropa
stöd till rättsutvecklingen: *D 20/1992/j*, 1075

Europa: se även EG resp. Österuropa
Norden i, arbetsprogram: *D 45/1989/e*, 990
Norden i det nya: **D 32/1992/e*, 1093
Export
av miljöfarligt avfall: **D 48/1992/m*, 1114
avfall, internationellt samarbete: *D 20/1990/m*, 992

Fack
revyfackligt nätverkssamarbete: *D 26/1992/k*, 1083
Fallskärmsavtal: *E 10*, 1128
Familjepolitik
ökade insaster inom barn- och: *D 33/1989/s*, 984
Familjerätt: 670
Finansiering
av kultursektorns organ: *D 31/1991/k*, 1025
av Östersjösamarbetet: **D 53/1991/m*, 1046
för räddning av Östersjön: *A 1025/m*, 487
Finanspolitik: 799, 886
Finska
språkets ställning i Sverige: *E 8*, 1126
åldringar och sjuka i Sverige, bättre service på eget språk: *E 36*, 1166
Fisk(e): 785, 899
drivgarns-, i Östersjön: *E 45*, 1177
kvoter, utökade: *E 3*, 1120
samarbetsprogram 1993-1996: *D 23/1992/m*, 1079
Flensborg, nordiskt informationscenter i: *A 1016/k*, 417
Flykting(ar): 903
ansvar för kosovoalbanska: *E 35*, 1165
illegal smuggling från Baltikum: *E 13*, 1132
strategi, gemensam nordisk: *E 6*, 1124
FN
åtgärdsplan för uppföljning av barnkonvention: *D 29/1990/s*, 998
Folk
högskolestuderande från Baltikum och Österuropa, stipendier: *D 45/1991/k*, 1036
rörelser, stöd till: **D 39/1992/k*, 1104
For: se För
Forbruger: se Konsument
Forskning(s)
Nordiska samarbetskommittén för arktisk medicinsk forskning: *E 25*, 1149
och utbildning: 695, 713, 874
området, nysatsning och ny struktur: *B 137/k*, 591
politiska rådet: se FPR
FOVU (Nordiskt folkupplysnings- och vuxenundervisningssamarbete): 710
FPR (Nordiska forskningspolitiska rådet): 714
nya riktlinjer för 1993-1995: *B 132/k*, 507
Fritid(s)
guide för handikappade: *E 42*, 1173
Fågel
skydd av fredade arter: **D 49/1992/m*, 1115
skydd av havs-: **D 37/1989/m*, 989
Færdsel: se Trafik
Färdtjänst
gränsöverskridande: **D 8/1992/s*, 1057
nordisk: **D 7/1992/s*, 1056
Förorening
luft-, på Nordkalotten: **D 24/1990/m*, 996
Försäkringsrätt: 672

Genteknologi:
lagstiftningssamarbete om: **D 9/1991/j*, 1006
Grupptalan, lagstiftning: **D 11/1991/j*, 1008

Gränskontroll
avveckling: *E 28*, 1153
Gränsregionalt samarbete (se även Regionalpolitik): 793
D 21/1992/m, 1076; *E 12*, 1130
Grön BNP, beräkningsmodell: **D 25/1991/m*, 1019

Handel(s): 818, 891
diskriminerande avgift på norska entreprenörers arbete i Sverige: *E 26*, 1150
hinder, styrgruppen för avveckling av tekniska: se STH
Handikapp(ade)
anpassning av internationella persontransporter: **D 9/1992/m*, 1056
frågor, Nordiska nämnden för: se NNH
hjälpmedelsförsörjning: *D 31/1989/s*, 982
internationella standardregler för: *D 26/1991/s*, 1020
litteratur, samordning av de nordiska innehaven: *A 1017/k:* 423
semester- och fritidsguide för: *E 42*, 1173
telekommunikation: **D 26/1990/s*, 997
Handlingsprogram
ungdomsarbetslöshet: **D 32/1990/s*, 1003
Hantverk och hemslöjd, samarbete om: **D 33/1991/k*, 1027
Hav(s)
fågelfauna, skydd av: **D 37/1989/m*, 989
Helcom(s)
aktionsprogram för Östersjöns rening: *E 43*, 1175
budgetunderskott: *E 16*, 1137
Helsingfors
avtalet: **D 16/1991/j*, 1012
**D 17/1991/j*, 1013
ändring av: *B 135/j*, 561
Hemslöjd: se Hantverk
Historia, nordisk: se Nordliv
Hjälpmedelsförsörjning för handikappade: *D 31/1989/s*, 982
Homosexuellas sociala situation: **D 30/1990/s*, 1000
Hund(ar)
karantänbestämmelser: *E 9*, 1127
Hushåll(s)
undervisning i de baltiska länderna: **D 38/1992/k*, 1103
Hälsa(o): 877
och levnadsvillkor: **D 43/1992/s*, 1108
och sjukvårdssamarbete med Baltikum och Östersjön: **D 10/1992/s*, 1059
vård: 735
vårdshögskolan: se NHV
Hörselskadade
förbättrade kommunikationsmöjligheter: *D 2/1991/s*, 1004

Ignalina
och Sosnovy Bor, avhjälpande av säkerhetsproblem: *A 1020/m*, 454
ILO-konventioner: *E 18*, 1139; *E 19*, 1141; *E 20*, 1143
Immaterialrätt: 674
Industri: 807, 890
Industrifonden: se Nordiska industrifonden
Informationscenter, nordiskt: *A 1016/k*, 417
Infrastrukturen, näringspolitisk handlingsplan för: *E 40*, 1171
INSTA B: 753
Institut, toxikologiskt: *D 31/1990/m*, 1001
Internationella standardregler för handikappade: *D 26/1991/s*, 1020
Internationellt samarbete
om export av avfall: *D 20/1990/m*, 992
i bl.a. Baltikum: **D 43/1991/j*, 1035
Invandring: se även Flykting
Investeringsbanken: se Nordiska investeringsbanken
Investeringsprogram
baltiskt: **D 15/1992/e*, 1067

Jordbruk: 780, 897
Jämlikhet
i hälsa och levnadsvillkor: *D 43/1992/s*, 1108
Jämställdhet(s): 690, 904
mellan kvinnor och män vid tillsättandet av medlemmar i nordiska styrelser, kommittéer, m.m.: **D 12/1991/j*, 1009

Kalmar, Nordens år 1997: **D 35/1991/k*, 1030
Karantän
bestämmelser för hundar och katter: *E 9*, 1127
Katt(er)
karantänbestämmelser: *E 9*, 1127
Kiropraktorer
utbildning och legitimation: *D 30/1989/s*, 980
Kolahalvön
kärnkraftssäkerhet: *E 22*, 1146
Kommunikation: 772, 892
Koncernfacklig samverkan
i Norden: **D 24/1991/e*, 1018
Konsument
politik: 682, 881
rätt: 671
Kontrolluppgift
budgetutskottets: *A 1029/b*, 499, *D 29/1992/b*, 1088
Konvention(en)(er)
arbetsmiljö-, utvidgning av den nordiska: **D 3/1992/s*, 1050
ILO-: *E 18*, 1139; *E 19*, 1141; *E 20*, 1143
London-, förbud mot dumpning av radioaktivt avfall: *E 30*, 1157
om social trygghet: *D 13/1992/s*, 1064
åtgärdsplan för uppföljning av FN:s barn-: *D 29/1990/s*, 998
Östersjö-, revision av: *D 52/1991/m*, 1044
Kosovoalbaner,
ansvar för flyktingar: *E 35*, 1165
Kraftsamarbejde: se Energi
Kultur: 695, 697, 874
fonden: se Nordiska kulturfonden
området, nysatsning och ny struktur: *B 137/k*, 591
sektorns institutioner, samarbetsorgan, arbetsprogram för ändrad finansiering och organisation: *B 136/k*, 575
sektorns organ, arbetsprogram för ändrad finansiering: *D 31/1991/k*, 1025
Kultursamarbetet
med Baltikum och Österuropa: *D 47/1991/k*, 1038
med Östersjöländerna: *D 40/1991/e*, 1032
Kunskapsöverföring till bl.a. Baltikum: **D 42/1991/j*, 1034
Kväner(s)
ställning i Norge: *E 15*, 1135
Kärnkraft
säkerhet på Kolahalvön: *E 22*, 1146
transport av plutonium: *E 31*, 1159
verken i Sosnovy Bor och Ignalina, avhjälpande av säkerhetsproblemen: *A 1020/m*, 454
Kärnsäkerhet
i Nordområdena: **D 47/1992/m*, 1113
Könsfördelning, jämnare i nordiska styrelser, kommittéer: **D 12/1991/j*, 1009

Lagstiftning(s)
om barnskydd: **D 18/1992/j*, 1072
om grupptalan: **D 11/1991/j*, 1008
om skuldsanering: **D 10/1991/j*, 1007
samarbete: 670, 901
samarbete, arbetsprogram: *B 133/j*, 529
samarbete om bio- och genteknologi: **D 9/1991/j*, 1006
Lettland, se även Baltikum, Östersjön resp. Österuropa
stöd till rättsutvecklingen: **D 20/1992/j*, 1075
Ligestilling: se Jämställdhet
Likestilling: se Jämställdhet

Litauen, Lettland och Estland, se även Baltikum, Östersjön resp. Östeuropa
Litteratur
samordning av de nordiska innehaven av handikapplitteratur: *A 1017/k*, 423
Litteraturpris, Nordiska rådets, höjning av prissumman: **D 41/1992/k*, 1106
Livsmedel(s): 686, 881
området, samarbetsprogram: *B 134/j*, 544
Londonkonventionen
förbud mot dumpning av radioaktivt avfall: *E 30*, 1157
Lovgivning: se Lagstiftning
Luftföroreningsproblem på Nordkalotten: **D 24/1990/m*, 996
Läkemedelsnämnden, se NLN
Läroplanerna, profilering av den nordiska dimensionen i: *A 1018/k*, 431

Meddelanden, Nordiska ministerrådets och nordiska regeringars om rekommendationer och framställningar: 977
Media
priser: *E 10*, 1128
Medicin(al)
Nordiska samarbetskommittén för arktisk medicinsk forskning: *E 25*, 1149
statistikkommittén, se NOMESKO
Mediesamarbetet: 698
Miljö: 756, 874
bistånd till Baltikum: *D 50/1991/m*, 1040
farligt avfall, begränsning av export: **D 48/1992/m*, 1114
finansieringsbolaget: se NEFCO
konsekvensen av en fast förbindelse över Öresund: *E 44*, *1176*
kvalitetsövervakning: *D 45/1992/m*, 1110
och energipolitiskt samarbete: **D 35/1992/e*, 1100
sektorn, internationella uppförandekoder: **D 46/1992/m*, 1112
Musikpris, Nordiska rådets, höjning av prissumman: **D 41/1992/k*, 1106
Människorätt(s)
situationen i östra Timor: *E 46*, 1178

NAD (Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning): 737, 879
Narkotika
smuggling, beredskap: *E 39*, 1170
NBS (Nordiska byggforskningsorganens samarbetsgrupp): 752
NDF: se Nordiska utvecklingsfonden
NEFCO, berättelse: *C 8/e*, 975
NEJS (Nordiska ämbetsmannakommittén för jord- och skogsbruksforskning): 780, 897
NHV (Nordiska hälsovårdshögskolan): 736, 878
NIB: se Nordiska investeringsbanken
NIOM (Nordiska institutet för odontologisk materialprovning), 736, 878
NIVA (Nordiska institutionen för vidareutbildning inom arbetsmiljöområdet): 731
NKB (Nordiska kommittén för byggbestämmelser): 751
NKT (Nordiska kommittén för trafiksäkerhetsforskning): 778
NKTF (Nordiska kommittén för transportforskning): 774
NLN (Nordiska läkemedelsnämnden): 736, 878
NNH (Nordiska nämnden för handikappfrågor): 737, 879
NOMESKO (Nordiska medicinalstatistikkommittén): 738, 880
Nomus, musikprisutdelningen: 1349
NoPEF (Nordiska projektexportfonden): 820
berättelse *C 4/e*, 947
Nopus (Nordiskt utbildningsprogram för utveckling av social service): 738, 879

D 12/1992/s, 1062
Norda: 809
Nordbors rättigheter i Norden: *D 11/1992/s*, 1060
Nordels framtid: *A 1021/e*, 464
Norden(s)
i Europa, arbetsprogram: *D 45/1989/e*, 990
år i Kalmar 1997: **D 35/1991/k*, 1030
Nordex: 809
Nordisk fond för teknologi och industriell utveckling: se Nordiska industrifonden
Nordisk Kontakt: 1243
nationella redaktörer: 1270
redaktionskommittén: 1243
Nordiska dimensionen i läroplanerna: *A 1018/k*, 431
Nordiska ekonomiska forskningsrådet: 805, 888
Nordiska forskningspolitiska rådet: se FPR
Nordiska industrifonden (NI): 808
berättelse; *C 7/e, 973*
förstärkning av: **D 14/1992/e*, 1066
Nordiska investeringsbanken (NIB): berättelse: *C 3/e*, 944
Nordiska kulturfonden
berättelse: *C 5/b*, 949
val: 58
Nordiska miljöfinansieringsbolaget: se NEFCO
Nordiska ministerrådet
budget för 1993: *D 33/1992/b*, 1096
Nordiska modellen, förstärkning av: *D 55/1991/s*, 1047
Nordiska projektexportfonden: se NoPEF
Nordiska rådet(s)
40-årsjubileum: 1184
allmänna riktlinjer för budgetutskottet: 1271
arbetsordning för Nordiska ministerrådet: 1274
arbetsplan för Nordiska rådets internationella verksamhet för år 1993: 1278
Baltiska församlingen: 1272
berättelser (C-saker): 628
budgetutskottet: 1224
riktlinjer för: 1271
delegationernas sammansättning: 1266
ekonomiska utskottet: 1220
frågor (E-saker): 1116
informationsverksamheten: 1237
interna beslut vid 40:e sessionen: 1265
internationellt samarbete: 1198
juridiska utskottet: 1201
kulturutskottet: 1206
meddelanden (D-saker): 977
medlemsförslag (A-saker): 391
miljöutskottet: 1216
ministerrådsförslag (B-saker): 507
nationella delegationer, 1245, 1266
organisationsfrågor: 1197
partigrupperna: 1229
plenarförsamlingen vid 40:e sessionen: 1263
plenarförsamlingen vid 41:a sessionen: 1264
presidierapport, *Dokument 1:* 1181
presidiesekretariatet: 1264
presidiet: 1196
presidiets sammansättning: 1196
publikationsverksamheten: 1240
reglemente för nationella redaktörer för Nordisk Kontakt: 1270
regler för sessionens genomförande: *Dokument 2*, 1285
samarbetsprotokoll mellan Baltiska församlingen och Nordiska rådet: 1272
socialutskottet: 1211
statsministrarnas redogörelse, *Dokument 3:* 939, 1287
debatt: 60
utrikes- och säkerhetspolitik: 1187
utskott: 1201
Nordiska rådets 42:a session
arbetsutskott: 1333
arrangemang, särskilda: 37
avslutningsanförande, presidentens: 384
berättelser till: 628
beslut: 1301
generaldebatt: 60
godkännande av protokollen: 387
kallelse till: 7

kulturpolitisk debatt: 192
meddelanden om rekommendationer: 977
medlemslista vid: 9
miljöpolitisk debatt: 344
ministerrådsförslag vid: 507
presidium: 1333
protokoll vid: 41
rapport från Nordiska rådets presidium, *Dokument 1:* 1181
regeringsrepresentanter och valda medlemmar: 12
regler för sessionens genomförande: *Dokument 2,* 1285
rekommendationer/framställningar 1301
sakkunniga vid: 1333
saklista vid: 26
sekretariat vid: 1333
sessionssal, placering av regeringsrepresentanter och rådsmedlemmar: 1432
statsministrarnas redogörelse, *Dokument 3:* 939, 1287
debatt: 60
särskilt inbjudna: 1336
val av förtroendeposter: 58
val av presidium: 54
valkommitté: 383, 1197
öppningsanförande, presidentens: 43
översikt över antagna rekommendationer: 1301
översikt över sessionen: 36
övriga beslut: 1326
Nordiska rådets litteraturpris
höjning av prissumman: **D 41/1992/k,* 1106
Nordiska rådets musikpris
höjning av prissumman: **D 41/1992/k,* 1106
Nordiska samarbetskommittén för arktisk medicinsk forskning: *E 25,* 1149
Nordiska styrelser, kommittéer, utskott nämnder m.m., jämnare könsfördelning i: **D 12/1991/j,* 1009
Nordiska utvecklingsfonden/Nordic Development Fund (NDF): 821
berättelse: *C 6/e,* 971
förhöjning av kapitalet: *D 17/1992/e,* 1070
Nordiskt
enhetsporto, bibehållet: *A 1019/m,* 446
Forum 1994: (se även Jämställdhet): 691
informationscenter i Flensborg: *A 1016/k,* 417
Nordiskt samarbete
planerna för: *C 2,* 870
verksamhetsberättelse 1992: *C 1,* 628
på livsmedelsområdet, *B 134/j,* 544
Nordjobb
som permanent ordning: **D 40/1992/k,* 1105
Nordkalott(en)
luftföroreningsproblem: **D 24/1990/m,* 996
Nordliv
aktion för fördjupad kännedom om nordisk historia och samhällsliv: *A 1022/k,* 431
Nordplan (Nordiska institutet för samhällsforskning) framtida verksamhet: *D 30/1991/k,* 1023
Nordplus: 713
Nordtest: 809
Normet: 810
NOSOSKO (Nordiska socialstatistikkommittén): 739, 880
NSS (Nordiskt samarbete inom skolområdet): 707
NTR (Nordiska tulladministrativa rådet): 778, 805
NUD (Nordiskt utbildningscenter för dövblindpersonal): 738, 879
Näringslivet (se även Industri)
stimulans av innovationer: *D 16/1992/e,* 1068
Näringspolitisk
handlingsplan för infrastrukturen: *E 40,* 1171
Nätverk(s)
för renare teknologi: *D 21/1990/m,* 994

Odontologi: se NIOM
Offentlig
hetsprincipen inom EG: *E 41*, 1172
rätt: 677

Parlamentarism,
kunskapsöverföring om, till Baltikum: **D 42/1991/j*, 1034
Parlamentsval i annat nordiskt land, rösträtt vid: *D 14/1991/j*, 1010
Pension
avgiftsregler i Finland och Sverige: *E 32*, 1161
beskattning av norsk, i Sverige: *E 21*, 1145
sjömans-: **D 5/1992/s*, 1053
Personregister: 1404
Plutonium
nitrat, sjötransport av: *E 48*, 1180
transport: *E 31*, 1159
Praktikant- och utbytessamarbetet med EG: *D 13/1989/k*, 977
Processrätt: 675
Projektexportfonden, Nordiska: se NoPEF

Radio, se även media
och TV-programutbyte: **D 27/1992/k*, 1085
Scandinavia, försöksprojekt: *D 34/1991/k*, 1028
Radioaktiv(t)
avfall, förbud mot dumpning: *E 30*, 1157
Recept
nordisk giltighet: *E 1*, 1116
Regionalpolitik: 790, 896
Rekommendationer: se Nordiska rådet resp. Ministerrådet
Reumatism
förstärkta insatser mot: **D 36/1989/s*, 988
åtgärdsplan: *E 14*, 1133
Revyfackligt nätverkssamarbete: *D 26/1992/k*, 1083
Rushdie, Salman
upphävande av dödsdomen: *E 34*, 1164
Rätt(s)
människo-, i östra Timor: *E 46*, 1178
nordisk arbets- och EG: **D 44/1992/s*, 1109
utvecklingen, stöd till, i Estland, Lettland, Litauen: **D 20/1992/j*, 1075
Rösträtt vid parlamentsval i annat nordiskt land: *D 14/1991/j*, 1010

Samarbete(t)
internationellt, om export av avfall: *D 20/1990/m*, 992
nordiskt, 1992: *C 1*, 628
planerna för det nordiska: *C 2*, 870
Samisk(a)
användning av språket i officiella sammanhang: *E 2*, 1118
intressen i turistkampanjer: **D 34/1992/e*, 1099
Samhällsliv
nordiskt: se Nordliv
Sellafield
sjötransport av plutoniumnitrat från Dounreay till: *E 48*, 1180
start av THORP: *E 29*, 1155
utvidgande av upparbetningsanläggningen i: *E 38*, 1169
Selskab: se Bolag
Semester
och fritidsguide för handikappade: *E 42*, 1173
Sjukdomar, reumatiska: **D 36/1989/s*, 988
Sjukförmåner
värnpliktigs: *E 23*, 1147
Sjukvård(s)
samarbete med Baltikum och Östeuropa: **D 10/1992/s*, 1059
Sjömanspensioner: **D 5/1992/s*, 1053
Skadeståndsrätt: 672
Skatt, se även beskattning
automatisk återbetalning: *E 17*, 1138
Skog(s)
bruk: 780, 897
Skola: 707 (se även NSS samt Utbildning)

Skov: se Skog
Skuldsanering, lagstiftning om: *D 10/1991/j*, 1007
Skydd(s)
av nordiska havsfågelfaunan: *D 37/1989/m*, 989
Smuggling
av flyktingar från Baltikum: *E 13*, 1132
av narkotika: *E 39*, 1170
Social(a)(t)
frågor inom ECE: *A 1024/s*, 482
politik: 735, 877
politiska kommittén: se ÄK-S
service, utbildningsprogram (se även Nopus): *D 12/1992/s*, 1062
situation, homosexuellas: *D 30/1990/s*, 1000
statistikkommittén: se NOMOSKO
trygghet, nordisk konvention: *D 13/1992/s*, 1064
utsatta grupper: *D 42/1992/s*, 1107
Sosnovy Bor
och Ignalina, avhjälpande av säkerhetsproblem: *A 1020/m*, 454
Sprog: se Språk
Språksamarbetet: 709
Statsministrarnas
redogörelse *(Dokument 3)*, 44
debatt, 60
STH (Styrgruppen för avveckling av tekniska handelshinder): 819
Stipendier för folkhögskole-studerande från Baltikum och Östeuropa: *D 45/1991/k*, 1036
Straffrätt: 675
Svenska
språkets ställning i grundskola och gymnasium i Finland: *E 47*, 1179

Teknologi: se även Genteknologi
och industriell utveckling, fonden för: se Nordisk industrifond
och informationsteknologi
nätverk för renare: *D 21/1990/m*, 994
Telekommunikation för handikappade: *D 26/1990/s*, 997
Textil sommarakademi: *D 25/1992/k*, 1082
THORP
start av, i Sellafield: *E 29*, 1155
utvidgning av upparbetnings-anläggningen: *E 38*, 1169
Tid
gemensam i Danmark, Finland, Norge och Sverige: *D 22/1992/m*, 1078
Timor, östra
människorättssituationen: *E 46*, 1178
Toxikologiskt institut: *D 31/1990/m*, 1001
Trafik
lärarutbildning: *D 27/1989/m*, 979
säkerhet: 777, 893
säkerhetsforskning, Nordiska kommittén för, se NKT
utbildning: *D 24/1992/k*, 1081
Transport: 772, 892
forskning, Nordiska kommittén för: se NKTF
handikappanpassning av internationella person-: *D 9/1992/m*, 1058
rätt: 673
överenskommelse, ändring i: *D 18/1991/m*, 1014
Tull
administrativa rådet: se NTR
kontroll, avveckling av: *E 28*, 1153
Turis(m)(t): 825, 891
kampanjer, samiska intressen: *D 34/1992/e*, 1099
TV, se även media
och radioprogramutbyte: *D 27/1992/k*, 1085
samarbete, ökat: *E 5*, 1123
textning av program: *E 7*, 1125

Ud: se Ut
Uddannelse: se Utbildning
Undervisning
hushålls-, i de baltiska länderna: *D 38/1992/k*, 1103

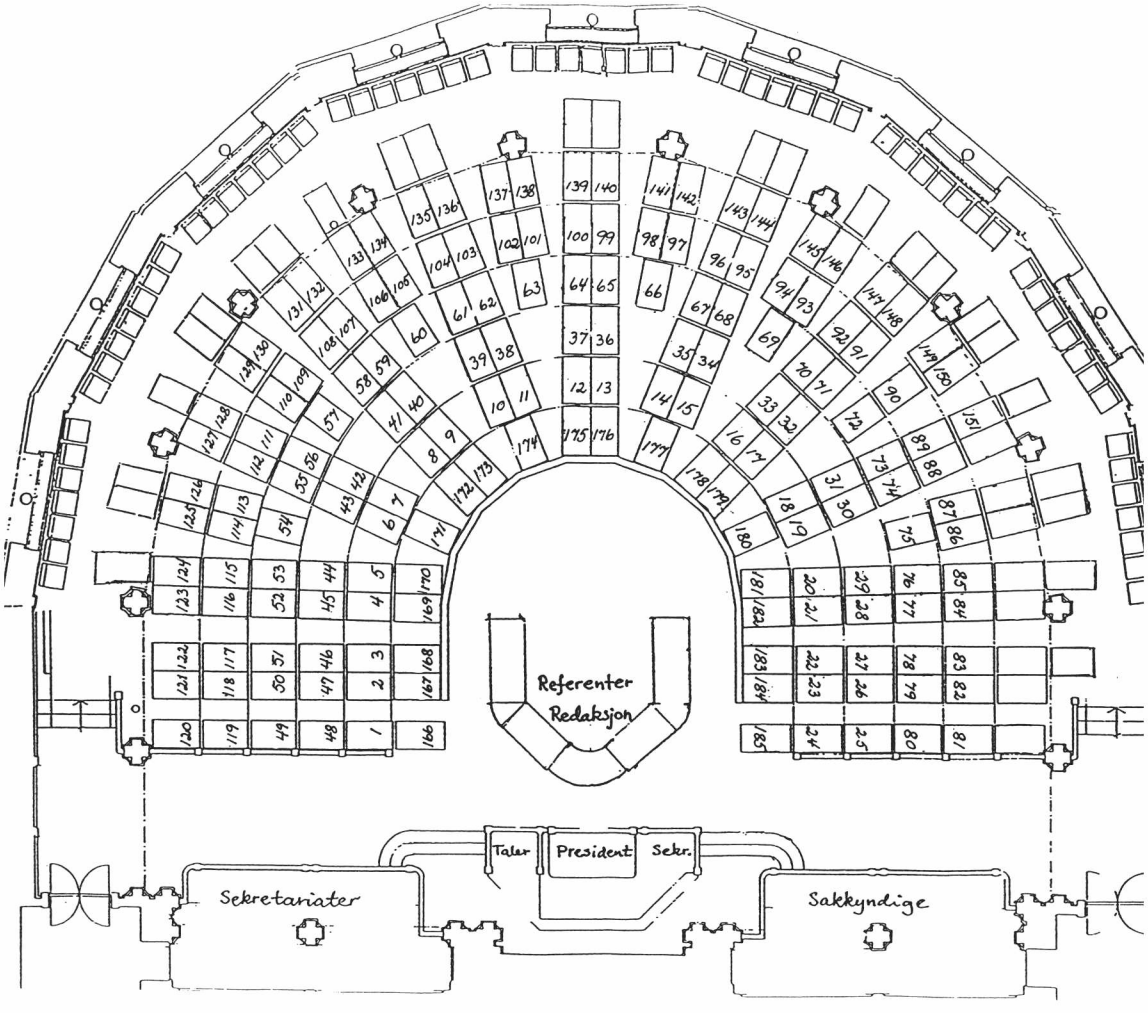
Ungdom(s)
arbetslösheten, program mot: *D 32/1990/s, 1003
Utbildning(s): 695, 707, 710, 713, 874
arbetsmarknad för personer med högre: E 24, 1148
området, nysatsning och ny struktur: B 137/k, 591
och legitimation för kiropraktorer: D 30/1989/s, 980
och praktikantutbytessamarbete med EG: D 13/1989/k, 977
program för utveckling av social service: D 12/1992/s, 1062
samarbetsprogram för högre: *D 37/1991/k, 1031
specialist-, inom barnomsorgen: D 19/1992/s, 1073
trafik-: *D 24/1992/k, 1081
Utlandsrepresentation, gemensam i nya stater: *D 30/1992/p, 1091
Utvecklingsfonden: se Nordiska utvecklingsfonden

Vuxenutbildning (se även FOVU): 710
Voks Frem, handlingsprogram: D 28/1992/k, 1086
Välfärd(s)
statsmodellen: E 37, 1167
Värnpliktig(s)
sjukförmåner: E 23, 1147

ÄK-Handel (Ämbetsmannakommittén för handelspolitik): 818
ÄK-S (Nordiska socialpolitiska kommittén): 736
Äldreomsorg, framtidens: A 1005/s, 391
Ämnesregister: 1421

Økologi: se Miljö
Økonomi: se Ekonomi
Öresund
fast förbindelse över: 773
miljökonsekvenser av en fast förbindelse: E 44, 1176
Östersjö(n)(s): se även Baltikum,
drivgarnsfiske i: E 45, 1177
finansieringssystem för räddning av: A 1025/m, 487
kulturellt samarbete med: D 40/1991/e, 1032
rening, aktionsprogram för: E 43, 1175
samarbetet, förbättrad finansiering: *D 53/1991/m, 1046
Östersjökonventionen
förstärkning av: D 51/1991/m, 1042
revision av: D 52/1991/m, 1044
Österuropa (och Norden:) se även Baltikum, Östersjön resp. Estland, Lettland, Litauen: 887
hälso- och sjukvårdssamarbete: *D 10/1992/s, 1059
kultursamarbete med: D 47/1991/k, 1038
stipendier för folkhögskolestuderande: D 45/1991/k, 1036
Östtimor, se Timor, östra
Översikt över sakernas behandling: 1391

Regeringsrepresentanternas och rådsmedlemmarnas placering i sessionssalen

Regeringsrepresentanter

14. Aho, Esko, SF
15. Andersen, Jytte, DK
17. Berge, Gunnar, N
18. Berget, Grete, N
19. Bergstein, Svend, DK
20. Berntsen, Thorbjørn, N
21. Bildt, Carl, S
22. Brundtland, Gro Harlem, N
23. Christie, Werner, N
24. Davíð Oddsson, IS
25. Dinkelspiel, Ulf, S
26. Eidesgaard, Jóannes, FR
27. Eiður Guðnason, IS
28. Ellefsen, Svend Aage, FR
29. Eriksson, Anders, ÅL
30. Erlandsson, Ragnar, ÅL
31. Faremo, Grete, N
32. Friggebo, Birgit, S
33. Godal, Bjørn Tore, N
70. Hellsvik, Gun, S
71. Hernes, Gudmund, N
72. Hilden, Jytte, DK
73. Hörnlund, Börje, S
74. Isohookana-Asunmaa, Tytti, SF
75. Iversen, Hans, GR
76. Jensen, Marianne, GR
77. Jensen, Ole Vig, DK
78. Johansen, Lars Emil, GR
79. Johansson, Olof, S
80. Johnsen, Sigbjørn, N
81. Jón Sigurðsson, IS
82. Kanerva, Ilkka, SF
83. Kleveland Åse, N
84. Knudsen, Grete, N
85. Kofod-Svendsen, Flemming, DK
86. Kristensen, Finn, N
87. Könberg, Bo, S
88. Lindeman, Harriet, ÅL
89. Lund, Torben, DK
90. Mortensen, Helge, DK
92. Norrback, Ole, SF
147. Odell, Mats, S
148. Ólafur G. Einarsson, IS
149. Olsen, Jan Henry T., N
150. Olsen, Ove Rosing, GR
151. Opseth, Kjell, N
166. Petersen, John, FR
167. Petersen, Marita, FR
168. Pietikäinen, Sirpa, SF
170. Rasmussen, Henriette, GR
171. Rasmussen, Poul Nyrup, DK
172. Salolainen, Pertti, SF
173. Sighvatur Björgvinsson, IS
174. Stoltenberg, Thorvald, N
175. Sundstein, Jógvan, GR
177. Thurdin, Görel, S
178. Trøjborg, Jan, DK
179. Unckel, Per, S
180. Uosukainen, Riitta, SF
181. Weiss, Birte, DK
182. Westerberg, Bengt, S
183. Westerberg, Per, S
184. Westh, Bjørn Rømer, DK
176. Þorsteinn Pálsson, IS
185. Øyangen, Gunhild, N

Valda medlemmar

1. Alsaker, Svein, N
2. Andersson, Arne, S
3. Andersson, Claes SF
4. Andersson, Marianne, S
5. Andersson, Sten, S
6. Árni M. Mathiesen, IS
7. Bakholdt, Børge, DK
8. Bennedsen, Dorte, DK
9. Bergdahl, Hugo, S
10. Björkenheim, Rose-Marie, SF
11. Blankenborg, Haakon, N
12. Carlsson, Ingvar, S
13. Dahl, Birgitta, S
112. Davidsen, Terje, FR
34. Engell, Hans, DK
35. Enggaard, Knud, DK
36. Erenbjerg, Hans, DK
130. Eriksson, Berith, S
37. Exner, Lahja, S
38. Flodin, May, ÅL
39. Frøiland, Ranveig, N
40. Geir H. Haarde, IS
41. Glønborg, Knud, DK
42. Grøndahl, Kirsti Kolle, N
43. Gudmundseth, Roger, N
44. Gulbrandsen, Thor-Eirik, N
45. Hagen, Carl I., N
46. Halldór Ásgrímsson, IS
47. Hansen, J.K., DK
48. Hansen, Søren, DK
49. Hassi, Satu, SF
50. Hauan, Åshild, N
51. Haugen, Helga, N
52. Hellström, Mats, S
53. Hjörleifur Guttormsson, IS
54. Houg, Tora Aasland, N
55. Hurskainen, Sinikka, SF
56. Husmark, Birgitte, DK
57. Håkansson, Per Olof, SF
58. Jakobsen, Johan J., N
59. Jensen, Hans Jørgen, DK
60. Johannessen, Jógvan A., GR
61. Jonsson, Elver, S
62. Järvilahti, Timo, SF
63. Jäätteenmäki, Anneli, SF
64. Jørgensen, Anker, DK
65. Kautto, Tarja, SF
66. Kjærsgaard, Pia, DK
67. Knutzen, Thea, N
68. Koch, Inger, S
95. Komstedt, Wiggo, S
96. Laukkanen, Markku, SF
97. Liltved, Tore A., N
98. Louvo, Anna-Kaarina, SF
99. Lunde, Kjellbjørg, N
100. Metsämäki, Lauri, SF
101. Moilanen, Eeva-Liisa, SF
102. Motzfeldt, Jonathan, GR
103. Myltoft, Dorit, DK
104. Mølgaard, Anders, DK
105. Møller, Helge Adam, DK
106. Nielson, Poul, DK
108. Nordman, Håkan, SF
110. Nyhage, Hans, S
111. Näslund, Ingrid, S
113. Oscarsson, Berit, S
114. Rannveig Guðmundsdóttir,
109. Riihijärvi, Heikki, SF
115. Rossi, Markku, SF
116. Rotnes, Marit, N
117. Salmén, Olof, ÅL
107. Sasi, Kimmo, SF
118. Sigríður Anna Þórðardóttir,
119. Skjervengen, Pål Atle, N
120. Solholm, Lodve, N
121. Steenholdt, Otto, GR
122. Suominen, Ilkka, SF
123. Sten Svensson, S
124. Svärd, Anders, S
125. Syse, Jan P., N
126. Talleraas, Anders, N
127. Turunen, Eeva, SF
128. Ulfvengren, Richard, S
129. Vehkaoja, Marjatta, SF
131. Wroldsen, Ernst, N
132. Öhrsvik, Lena, S